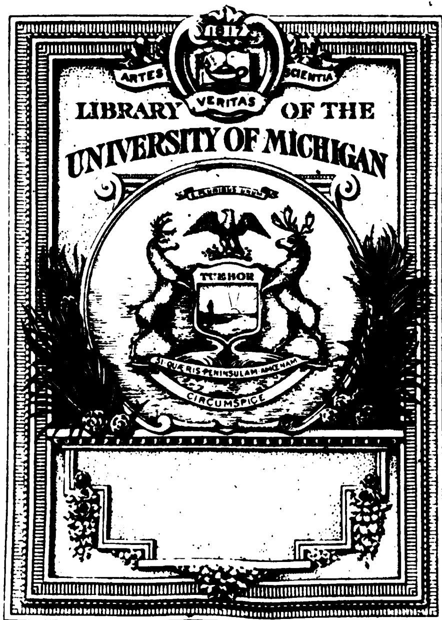

1817
ARTES
SCIENTIA
VERITAS
LIBRARY OF THE
UNIVERSITY OF MICHIGAN
TUEBOR
SI QUÆRIS PENINSULAM AMŒNAM
CIRCUMSPICE

HET

NIEUWE TESTAMENT

OF

ALLE BOEKEN DES NIEUWEN VERBONDS

ONZES HEEREN

JEZUS CHRISTUS.

Door last van de Hoog-Mog. Heeren

Staten-Generaal der Vereenigde Nederlanden,

EN VOLGENS HET BESLUIT VAN DE SYNODE NATIONAAL, GEHOUDEN TE DORDRECHT, IN DE JAREN 1618 EN 1619, UIT DE OORSPRONKELIJKE GRIEKSCHE TAAL IN ONZE NEDERLANDSCHE GETROUWELIJK OVERGEZET,

BENEVENS DE PSALMEN EN AL DE FORMULIEREN VAN EENHEID EN DE LITURGISCHE SCHRIFTEN DER NEDERL. GEREF. KERKEN.

'S GRAVENHAGE,
DE ERVEN J. L. NIERSTRASZ.
1892.

Geene exemplaren worden door ons voor echt erkend, dan die aldus zijn onderteekend.

L. Lindeboom

[illegible]

EEN WOORD VOORAF.

Op verzoek van de firma J. F. HAASSEKER & Co. te Haarlem, heeft ondergeteekende gaarne de redactie van achterstaande, zeer goedkoope, uitgave van het Nieuwe Testament, met de Psalmen enz. op zich genomen. Omdat hij oordeelde, daardoor mede te arbeiden voor de zaak des Heeren.

Aan dergelijke, gansch vertrouwbare, uitgave is, bizonder voor Catechisatiën, Zondagsscholen en Christelijke scholen voor lager onderwijs, sedert lang dringende behoefte gevoeld.

Reeds in 1872 sprak de *Synode der Christ. Geref. Kerk* — zie Art. 87 Hand. d. S. te Groningen — „de wenschelijkheid uit, vooral in het belang van Zondagscholen en Catechisatiën, van

eene goedkoope uitgave van het Nieuwe Testament, volgens de Staten-vertaling, klein formaat, met de berijmde Psalmen, Catechismus, en de Formulieren van Doop en Avondmaal,

opdat wij verlost worden van, of bewaard worden voor, het gebruik van dergelijke uitgave van wege het Nederlandsch Bijbelgenootschap."

Meermalen is op de Algemeene Vergadering van „de Gereformeerde Zondagsschoolvereeniging „*Jachin*," en van het Gereformeerd Tractaatgenootschap „*Filippus*" die wensch herhaald. Men zag echter den weg niet gebaand, om zelve zulk eene uitgave licht te doen zien. Genoemde Vereenigingen ...n dan ook aanstonds dit plan met ingeno...eid begroet, en met aanbeveling gesteund. ...at te meer hierom, omdat ook *al* de *Formu...* *van Eenheid:* de Catechismus, de Belijde-

nis, en de Dordsche Leerregels of Vijf Artikelen tegen de Remonstranten, zoowel als al de *Liturgische Schriften* zouden opgenomen worden. Zoover ons bekend is, is nimmer te voren eene uitgave in klein formaat verschenen, die dat alles bevatte. Met name de *Vijf Artikelen* zijn, van de dagen van Dordt af, in bijna alle kerkboeken weggelaten.

Dat zal wel mede de oorzaak zijn, dat die heerlijke „nadere verklaring" van de kenmerkende stukken der Gereformeerde leer, helaas, ook nog heden ten dage onder het volk weinig bekend is. Tegenwoordig is het wel dubbel noodig, dat de jeugd in huis, school, en catechisatie met al de Belijdenisschriften der Gereformeerde Kerken worde bekend gemaakt. Als ieder lid zoowel als leeraar en opziener dezelve recht en grondig kent, van harte gelooft, belijdt, verbreidt en beleeft, dan zal de Gemeente Gods worden gebouwd, en tegen allerlei „wind van leer" worden beschut, door de genade des Heiligen Geestes.

De gewichtige en teedere arbeid, door deze uitgave vereischt, was voor ons zelven niet ongezegend. Het is zoo goed voor verstand en hart, de Heilige Schriftuur, en ook de heldere en krachtige geloofstaal der belijdende Kerk van woord tot woord na te gaan. Ook zijn wij versterkt in de overtuiging, dat het oude nederlandsch met zijne eigenaardige, doorgaans kernachtige en teekenende wijze van uitdrukking waarlijk schoon is, en gemakkelijker verzwakt dan verbeterd kan worden.

Men vindt hier het *Nieuwe Testament* volgens de Staten-vertaling, uitgave Keur. Bij de wijziging in spelling, en verwisseling van eenige verouderde en onduidelijke woorden hebben wij, dankbaar

andere uitgaven in latere spelling raadplegende, ons altijd door den grondtekst en de kantteekeningen laten leiden. In 't bizonder is zorg gedragen, het telwoord „één" van het onbepaalde lidwoord „een" te onderscheiden.

De *Belijdenis* en de *Vijf Artikelen* zijn afgedrukt volgens de officieele uitgave in de *Acta* der *Dordsche Synode*. Enkele verouderde uitdrukkingen zijn in overeenstemming gebracht met het tegenwoordig spraakgebruik. Hier en daar is aan den voet der bladzijde aangeteekend wat de *Latijnsche* uitgave heeft.

De Latijnsche tekst bepaaldelijk van de Vijf Artikelen is de oorspronkelijke; zij is ook door de Buitenlandsche leden der Synode geteekend, en alzoo gezaghebbend. Enkele blijkbare drukfeilen zijn verbeterd; zoo als: „in zond*en* ontvangen", hetwelk in alle ons bekende uitgaven is overgedrukt, doch volgens den Latijnschen tekst en Ps. 51 : 7 moet zijn: in zonde ontvangen.

Bij de aangehaalde teksten is de lezing van den Staten-Bijbel in de plaats der oude vertaling gesteld.

Gelijk bekend is, bestaat er van den Catechismus geen eigenlijk officieele Nederlandsche uitgave. In de vele uitgaven ontmoet men nog al verschil van uitdrukkingen.

Wij hebben de in de oude Gereformeerde Kerk gebruikelijke uitgave gevolgd. Bij het licht van den oorspronkelijken Latijnschen en Duitschen tekst ... ten enkele feilen verbeterd, en enkele uitdruk... en gewijzigd worden; zoo als „tegelijk (vr. ... voor „te zamen", hetwelk dáár iets anders is in vr. 53; „behoudt" voor „behoedt". vr. 127. ... uitgaven volgen in vr. 120 de van het oor... kelijke geheel afwijkende lezing, die tot ge,

wrongene verklaring noodzaakt: „welke beide de grond onzes gebeds zijn"; hier is de verbetering opgenomen, die reeds in de uitgave door de Leeraren der Theol. School, 1856, bij S. v. Velzen, is aangebracht. In vr. 128 is, wijl de oorspronkelijke tekst slechts éénmaal die woorden heeft, „dat alles" niet herhaald.

Ook de overige stukken zijn volgens de beste oude uitgaven. De „Ziekentroost", die niet tot de officieele Liturgische Schriften behoort, is weggelaten.

Aan de drukproeven is veel zorg besteed. Eenige *sinstorende* drukfeilen zijn hierachter aangewezen; andere, die vanzelf in het oog vallen, en slechts het verschil van een letter of iets dergelijks betreffen, dat niet tot misverstand kan aanleiding geven, gelieve de lezer zelf op te merken.

Tot inlichting van minkundigen diene, dat de woorden met *loopende letter* in het N. T. niet in den grondtekst voorkomen, maar door de Bijbelvertalers van wege de Dordsche Synode zijn ingevoegd, tot verduidelijking van den zin.

Moge deze uitgave, die ook den arme kan bereiken, in haar geheel, en bij gedeelten verkrijgbaar, haren weg vinden: in ons land, ook in Amerika en Afrika, overal waar onze schoone Nederlandsche taal gesproken wordt, en het Woord Gods en de daaruit geputte echte Gereformeerde leer beminnaars hebben. De God des Verbonds, die ons roept om ons zaad op te voeden in de kennis zijns Woords en de vreeze van zijnen naam, gebiede er uit genaden zijnen zegen over. Opdat de verspreiding het gebruik Hem ter eere, velen jeugdigen en jaarden tot zaligheid dienen moge.

KAMPEN, Augustus 1885.

L. LINDEBOOM,
Leeraar ald. Theol. Sch.

INHOUD

VAN HET

NIEUWE TESTAMENT.

HET woord *Testament* is een Latijnsch woord, waarmede overgezet wordt het Grieksche woord *Diatheke*, hetwelk de Grieksche Overzetters gebruiken, om uit te drukken het Hebreeuwsche woord *Berith*, dat is, *Verbond*. En wordt daardoor eigenlijk verstaan het Verbond zelf, dat God met de menschen heeft gemaakt, om hun onder zekere conditiën (voorwaarden) het eeuwige leven te geven; welk Verbond tweeërlei is, *het Oude* en *het Nieuwe*. *Het Oude* is hetwelk God gemaakt heeft met den eersten mensch vóór den val, waarin het eeuwige leven beloofd wordt onder conditie (voorwaarde) van eene gansch volkomene gehoorzaamheid en onderhouding der wet: en wordt daarom genaamd *het Verbond der Wet*, hetwelk God den Israëlieten wederom voorgehouden heeft, opdat zij daaruit zouden leeren verstaan, [dewijl deze conditie bij alle menschen overtreden is, en nu van geen mensch volbragt kan worden] dat zij hunne zaligheid moeten zoeken in een ander Verbond, hetwelk *het Nieuwe* genaamd wordt, en daarin bestaat, dat God zijn Zoon tot eenen Middelaar verordineerd heeft, en het eeuwige leven belooft onder conditie dat wij in Hem gelooven: en wordt genaamd *het Verbond der Genade*. En dit wordt ook, ten-aanzien van de verscheidene bedieningen van hetzelve aan de menschen, *Oud* en *Nieuw* genaamd. *Het Oude* is de bediening van dit Verbond vóór de [...] van den Middelaar, die aan *Abraham* en zijne nakome[...] uit zijn zaad, beloofd is, en door menigerlei ceremoniën [...]heden), van *Mozes* beschreven, afgebeeld. *Het Nieuwe* [...]bediening van het zelfde Verbond, nadat de Zoon van [...] Middelaar van dit Verbond, in het vleesch gekomen [...] verzoening der menschen met God heeft te weeg [...] Deze twee Verbonden zijn wel eenerlei, wat aangaat [...]en, overmits in beide de vergeving der zonden, de [...] het eeuwige leven beloofd wordt, onder conditie

van in den Middelaar te gelooven: maar worden onderscheiden ten aanzien van de bediening van beide, die in het Nieuwe veel klaarder is, zonder voorbeelden, en zich uitstrekt tot alle volken. En kan het Oude bekwamelijk genaamd worden *het Testament der Belofte̊nis* en het Nieuwe, *het Testament der Vervulling*. Boven dien zoo worden ook gemeenlijk door het *Oude* en *Nieuwe Testament* verstaan de Boeken, in welke de oprigting en bediening van het Verbond beschreven worden: in welke beteekenis de woorden *het Nieuwe Testament*, in den titel alhier genomen worden, en wordt gesteld tegen de Boeken der heilige Profeten, in welke de Middelaar van dit Verbond beloofd wordt, en beschreven uit wat geslacht en wanneer Hij mensch zou worden, wat Hij zou doen en lijden, om de menschen met God te verzoenen, en hun de eeuwige zaligheid te verkrijgen, en toe te brengen. Gelijk dan in de Schriften van het Oude Testament te voren gezegd en afgebeeld is, dat de *Messias* of Middelaar, die de menschen met God zou verzoenen, de eeniggeboren Zoon van God zou zijn, eeuwig en waarachtig God met den Vader en Heiligen Geest, Ps. 45 : 8 en 110 : 1; Jes. 9 : 5; Jer. 23 : 6 en 33 : 16. Mich. 5 : 1; Mal. 3 : 1. En dat Hij in de volheid des tijds de ware menschelijke natuur zou aannemen van eene vrouw en maagd, Gen. 3 : 15; Jes. 7 : 14, uit het geslacht van *Abraham*, *Isaäk*, *Jakob*, *Juda* en *David*, Gen. 21 : 12; 22 : 18, en 49 : 9, 10; 2 Sam. 7 : 12: Jes. 11 : 1; Jer. 23 : 5. Dat Hij geboren zou worden in de stad Bethlehem, Mich. 5 : 1, ten tijde als de scepter van Juda zou weggenomen worden, Gen. 49 : 10; Jes. 11 : 1; Dan. 9 : 24. Dat Hij geboren zijnde, vlugten zou naar Egypte, Hos. 11 : 1, opgevoed worden te Nazareth, Jes. 11 : 1, en dat Hij *Elia* zou hebben tot een voorlooper, die in de woestijn zou prediken, en Hem den weg bereiden, Jes. 40 : 3; Mal. 3 : 1, en 4 : 5. Dat Hij het Evangelie zou beginnen te prediken in Galiléa, Jes. 8 : 23 en 9 : 1, 2. Dat Hij zijne leer met vele wonderteekenen zou bevestigen, Jes. 35 : 5. Dat Hij te Jeruzalem zijnen ingang zou doen, rijdende op eene ezelin, Ps. 118 : 25; Zach. 9 : 9. Dat Hij van één van zijne discipelen zou verraden worden, Ps. 41 : 10, en 55 : 14. Dat Hij om dertig zilveren penningen zou verkocht worden, Zach. 11 : 12. Dat Hij gegeeseld, bespot en bespogen zou worden, Jes. 50 : 6. Dat Hij als een misdadiger zou behandeld worden, Jes. 53 : 12. Dat Hij om onzer zonden wil lijden zou, Jes. 53 : 4, 5. Dat Hij in zijne ziel de uiterste benaauwdheden zou lijden, Ps. 22 : 2; Jes. 53 : 11. Dat Hij zou gekruisigd worden, Deut. 21 : 23; Ps. 22 : 17. Dat Hij zoude aan het kruis bespot worden, en met edik en gal gedrenkt, Ps. 22 : 8, en 69 : 22. Dat men over zijne kleederen het lot zou werpen, Ps. 22 : 19. Dat zijne beenderen niet zouden gebroken worden, Exod. 12 : 46; Ps. 34 : 21. Dat Hij een geweldigen dood zou sterven, Jes. 53 : 8; Dan. 9 : 26. Dat Hij begraven zou worden van een rijke, Jes. 53 : 9. Dat Hij in het graf geen verrotting zou zien, Ps. 16 : 10, maar ten derden dage opstaan van de dooden, Jes. 53 : 10; Jona 1 : 17. Dat Hij zou opvaren ten hemel, en aldaar zitten ter regterhand Gods, Ps. 68 : 19 en 110 : 1. En dat Hij van daar zou zenden zijnen Heiligen Geest, Joël 2 : 28. Alzoo wordt in de Schriften van het Nieuwe Testament van de heilige Evangelisten en Apos-

telen beschreven, dat dit alles vervuld is in onzen Heere en Zaligmaker JEZUS CHRISTUS. De Inhoud dan van de Boeken van het Nieuwe Testament is, dat in dezelve voornamelijk beschreven wordt de persoon en het ambt van onzen Zaligmaker JEZUS CHRISTUS. Van zijnen *Persoon*, dat Hij is waarachtig God, en een waarachtig en regtvaardig mensch, in eenigheid des persoons. Van zijne Goddelijke natuur wordt alom betuigd, als Hem toegeschreven worden de namen van God, als daar is JEHOVA, eeniggeboren Zoon Gods, Vorst des levens, Heere over alles, Regter der levenden en der dooden, Koning der koningen en Heere der heeren. Desgelijks de Goddelijke eigenschappen, als daar zijn Oneindigheid, Eeuwigheid, Alwetendheid en Almagtigheid. Goddelijke werken, als daar zijn de schepping en onderhouding van alle creaturen (schepselen), de verkiezing ten eeuwigen leven, instelling des Kerkendienstes en der Sacramenten (bondzegelen), geving van den Heiligen Geest, wedergeboorte, verlossing uit de magt des duivels, opwekking uit de dooden, het oordeel der geheele wereld, en zitten ter regterhand Gods: waartoe ook dient de beschrijving van de menigvuldige mirakelen (wonderen), die Hij door zijne eigene kracht gedaan heeft. En eindelijk ook de Goddelijke eer en dienst, namelijk dat wij in Hem moeten gelooven, Hem aanbidden, en in zijnen naam gedoopt worden. Zijne menschelijke natuur wordt beschreven, gelijk verklaard wordt, dat Hij ontvangen is van den Heiligen Geest, uit het geslacht van *David*, dat Hij is geboren van de maagd *Maria*, dat Hij eene menschelijke ziel heeft, en een waar menschelijk ligchaam, met alle natuurlijke eigenschappen van beide: namelijk, dat Hij heeft gehongerd en gedorst, gegeten, geslapen, dat Hij vermoeid is geweest, geweend heeft, ontroerd is geweest, pijn heeft gevoeld, vertoornd en bedroefd is geweest. Zijn *ambt*, waartoe Hij van den Vader in de wereld gezonden is, wordt, volgens zijn toenaam CHRISTUS, dat is, Gezalfde, drieërlei beschreven, namelijk zijn Profetisch, Priesterlijk en Koninklijk ambt. Zijn *Profetisch ambt* heeft Hij bediend, zoo door Zich zelven, als door zijne discipelen, voornamelijk twaalf, die Hij tot Apostelen heeft verkoren. Zelf heeft Hij het Evangelie gepredikt, leerende dat Hij de beloofde *Messias* en Zaligmaker was, en dat degenen die de zaligheid zullen verkrijgen, in Hem moeten gelooven, en zich tot God bekeeren. Tot welk einde Hij ook de wet heeft verklaard, en van de valsche uitlegging der Schriftgeleerden en Farizeën gezuiverd. Zijne Apostelen heeft Hij na zijne hemelvaart gezonden in de gansche wereld, die allen volken het Evangelie en de bekeering tot God hebben gepredikt, zoo met mond en levende stem, als door hunne geschriften en zendbrieven, die een groot deel zijn van de Schriften van het Nieuwe Testament. Zijn *Priesterlijk* heeft Hij bediend, wanneer Hij hier op de aarde voor an ligchaam en aan ziel de straf geleden heeft, die wij onze zonden verdiend hadden, en aan het hout des kruisiagt en gedood zijnde tot eene offerande der verzoening, zelven Gode zijnen Vader voor ons heeft opgeofferd: en Hij nu in het Heilige der heiligen, dat is, in den hemel, an is, en ter regterhand des Vaders gezeten zijnde, voor ons bidt. Zijn *Koninklyk ambt* heeft Hij bediend

eensdeels hier op aarde, als Hij ons van het geweld onzer vijanden door zijnen dood heeft verlost, en tegen hetzelve beso ut en behoudt, en als Hij een proefstuk van hetzelve heeft gegeven, door het uitwerpen der onreine geesten, door het drijven van de koopers en verkoopers uit den Tempel, en door zijnen Koninklijken ingang binnen Jeruzalem. Eensdeels bedient Hij het nu daar boven in den hemel, zijne gemeente met zijn Woord en Geest regeerende. en tegen het geweld hunner vijanden beschermende, en zijne en hunne vijanden straffende, en tot eene voetbank zijner voeten werpende. En zal hetzelve ten volle uitvoeren, als Hij ten oordeel komende zijne gemeente volkomenlijk zal verheerlijken, en zijne vijanden en alle goddeloozen in den eeuwigen dood zal verstooten. Dit is de somma (hoofdinhoud) van hetgeen in de Schriften van het Nieuwe Testament beschreven wordt, en begrepen is. En deze Schriften van het Nieuwe Testament worden bekwamelijk afgedeeld in tweeërlei Boeken. Want in sommige derzelve worden beschreven eenige geschiedenissen of historiën, en in sommige worden verhandeld eenige leerstukken der Christelijke religie (godsdienst); hoewel in de historische ook hier en daar eenige leerstukken worden verklaard, en in de andere ook eenige historiën worden verhaald, zoo worden zij nogtans zoo onderscheiden ten aanzien van het voornaamste dat in dezelve verhandeld wordt. De historische Boeken van het Nieuwe Testament handelen òf van zaken die geschied zijn, óf van zaken die nog geschieden zouden. De zaken die geschied zijn, worden tweeërlei beschreven: namelijk die geschied zijn, òf van den Heere Jezus Christus zelven, beschreven in *de vier Evangeliën* van de vier Evangelisten *Mattheüs*, *Markus*, *Lukas* en *Johannes*; òf die geschied zijn van de heilige Apostelen, beschreven van *Lukas* in de *Handelingen der Apostelen*. De zaken die nog geschieden zouden, worden beschreven van *Johannes* in zijne *Openbaring*, in welke te voren gezegd en beschreven wordt de staat der gemeente van Christus na zijne hemelvaart, tot de voleinding der wereld. De Boeken die Leerstukken verhandelen, zijn de *Zendbrieven der heilige Apostelen*, zoo van den Apostel *Paulus*, als van eenige andere. De Apostel *Paulus* heeft bij verscheidene gelegenheden geschreven veertien Zendbrieven; sommige aan eenige bijzondere gemeenten, namelijk aan de *Romeinen*, aan de *Corinthiërs* twee, aan de *Galaten*, aan de *Ephesiërs*, aan de *Philippensen*, aan de *Colossensen*, aan de *Thessalonicensen* twee; sommige aan particuliere personen, alzoo nogtans dat de inhoud de gansche gemeente aangaat: aan *Timotheüs* twee; aan *Titus*, en aan *Philemon*. Waarbij komt de Zendbrief tot de *Hebreën*, van welken bij sommigen getwijfeld wordt, doch zonder reden, of dezelve van den Apostel *Paulus* geschreven is. Eenige andere Apostelen hebben ook aan de gemeenten eenige Zendbrieven geschreven, als *Jakóbus*. *Pétrus* twee, *Johánnes* drie, en *Judas*. Dit zijn de Schriften van het *Nieuwe Testament*, die alle tot dien einde zijn geschreven, *Opdat*, gelijk de Evangelist *Johánnes* verklaart, Cap. 20 : 31, *wij zouden gelooven, dat* Jezus *is de* Christus, *de Zoon Gods; en dat wij geloovende het leven zouden hebben in zijnen naam.*

REGISTER

VAN AL DE BOEKEN EN HOOFDSTUKKEN DES

NIEUWEN TESTAMENTS.

DE ZENDBRIEVEN VAN PAULUS.

DE ALGEMEENE ZENDBRIEVEN.

INHOUD.

HET HEILIG EVANGELIE

NAAR *de beschrijving van*

MATTHEÜS.

HOOFDSTUK 1.

HET boek des geslachts van
JEZUS CHRISTUS, den zoon
van David, den zoon van Abra-
ham.
2 Abraham gewon Isaäk, en
Isaäk gewon Jakob, en Jakob
gewon Judas, en zijne broeders;
3 En Judas gewon Fares en
Zara bij Thamar; en Fares gewon
Esrom, en Esrom gewon Aram;
4 En Aram gewon Aminádab,
en Aminádab gewon Nahasson,
en Nahasson gewon Salmon;
5 En Salmon gewon Boöz, bij
Rachab, en Boöz gewon Obed,
bij Ruth, en Obed gewon Jesse;
6 En Jesse gewon David, den
koning; en David, de koning,
gewon Sálomo, bij degene die
Uria's *vrouw was geweest;*
7 En Sálomo gewon Róboam,
en Róboam gewon Abía, en Abía
gewon Asa;
8 En Asa gewon Jósafat, en
Jósafat gewon Joram, en Joram
gewon Ozías;
9 En Ozías gewon Jóatham,
en Jóatham gewon Achaz, en
Achaz gewon Ezekías;
10 En Ezekías gewon Manas-
se, en Manasse gewon Amon,
en Amon gewon Josías;
11 En Josías gewon Jechóni-
as, en zijne broeders, omtrent
de Babylonische overvoering.
12 En na de Babylonische
overvoering gewon Jechónius
Saláthiël, en Saláthiël gewon
Zo[illegible]el;
1[illegible] Zorobábel gewon Abi-
ud, en Abiud gewon Eljakim,
en Eljakim gewon Azor;
14 En Azor gewon Sadok, en
Sadok gewon Achim, en Achim
gewon Eliud;
15 En Eliud gewon Eleázar,
en Eleázar gewon Matthan, en
Matthan gewon Jakob;
16 En Jakob gewon Jozef, den
man van María, uit welke gebo-
ren is JEZUS, gezegd Christus.
17 Al de geslachten dan, van
Abraham tot David, *zijn* veer-
tien geslachten; en van David
tot de Babylonische overvoe-
ring *zijn* veertien geslachten;
en van de Babylonische over-
voering tot Christus *zijn* veer-
tien geslachten.
18 De geboorte van Jezus
Christus was nu aldus. Want als
María, zijne moeder, met Jozef
ondertrouwd was, eer zij sa-
mengekomen waren, werd zij
zwanger bevonden uit den Hei-
ligen Geest.
19 Jozef nu, haar man, alzoo
hij regtvaardig was, en haar niet
wilde openbaarlijk te schande
maken, was van wil haar hei-
melijk te verlaten.
20 En alzoo hij deze dingen
in den zin had, zie, de Engel
des Heeren verscheen hem in
den droom, zeggende: Jozef,
gij zone Davids! wees niet be-
vreesd María, uwe vrouw, tot u
te nemen: want hetgeen in haar
ontvangen is, dat is uit den
Heiligen Geest.
21 En zij zal eenen zoon bare-
en gij zult zijnen naam heet

Jezus: want Hij zal zijn volk zalig maken van hunne zonden.

22 En dit alles is geschied, opdat vervuld zou worden hetgeen van den Heere gesproken is door den profeet, zeggende:

23 Zie, de maagd zal zwanger worden, en eenen zoon baren, en gij zult zijnen naam heeten Emmanuël, hetwelk is, overgezet zijnde, God met ons.

24 Jozef dan, opgewekt zijnde van den slaap, deed gelijk de Engel des Heeren hem bevolen had, en heeft zijne vrouw tot zich genomen;

25 En bekende haar niet, totdat zij dezen haren eerstgeboren zoon gebaard had; en heette zijnen naam Jezus.

HOOFDSTUK 2.

TOEN nu Jezus geboren was te Bethlehem, *gelegen* in Judéa, in de dagen van den koning Heródes, zie, *eenige* Wijzen van het Oosten zijn te Jerûzalem aangekomen,

2 Zeggende: Waar is de geboren Koning der Joden? want wij hebben gezien zijne ster in het Oosten, en zijn gekomen om Hem te aanbidden.

3 De koning Heródes nu, *dit* gehoord hebbende, werd ontroerd, en geheel Jerûzalem met hem.

4 En bijeenvergaderd hebbende al de Overpriesters en Schriftgeleerden des volks, vraagde van hen, waar de Christus zou geboren worden.

5 En zij zeiden tot hem: Te Bethlehem, in Judéa *gelegen*; want alzoo is geschreven door den profeet:

6 En gij Bethlehem, *gij* land Juda! zijt geenszins de minste onder de vorsten van Juda: want uit u zal de Leidsman voortkomen, die mijn volk Israël weiden zal.

7 Toen heeft Heródes de Wijzen heimelijk geroepen, en vernam naarstiglijk van hen den tijd, wanneer de ster verschenen was;

8 En hen naar Bethlehem zendende, zeide: Reist heen, en onderzoekt naarstiglijk naar dat kindeken, en als gij het zult gevonden hebben, boodschapt het mij, opdat ik ook kome en datzelve aanbidde.

9 En zij, den koning gehoord hebbende, zijn heengereisd, en zie, de ster, die zij in het Oosten gezien hadden, ging hen voor, totdat zij kwam en stond boven *de plaats*, waar het kindeken was.

10 Als zij nu de ster zagen, verheugden zij zich met zeer groote vreugde.

11 En in het huis gekomen zijnde, vonden zij het kindeken met María, zijne moeder; en nedervallende hebben zij hetzelve aangebeden; en hunne schatten opengedaan hebbende, bragten zij hem geschenken: goud, en wierook, en mirre.

12 En door Goddelijke openbaring vermaand zijnde in den droom, dat zij niet zouden wederkeeren tot Heródes, vertrokken zij door eenen anderen weg weder naar hun land.

13 Toen zij nu vertrokken waren, zie, de Engel des Heeren verschijnt Jozef in den droom, zeggende: Sta op, en neem tot u dat kindeken en zijne moeder, en vlied in Egypte, en wees aldaar, totdat ik het u zeggen zal: want Heródes zal het kindeken zoeken, om hetzelve te dooden.

14 Hij dan, opgestaan zijnde, nam het kindeken en zijne moeder tot zich in den nacht, en vertrok naar Egypte;

15 En was aldaar tot den dood van Heródes; opdat vervuld zou worden hetgeen van den Heere gesproken is door den profeet, zeggende: Uit Egypte heb Ik mijnen Zoon geroepen.

16 Als Heródes zag, dat hij van de Wijzen bedrogen was,

toen werd hij zeer toornig, en eenigen afgezonden hebbende, heeft omgebragt al de kinderen, die binnen Bethlehem, en in al dezelfs landpalen *waren*, van twee jaren *oud* en daaronder, naar den tijd, dien hij van de Wijzen naarstiglijk onderzocht had.

17 Toen is vervuld geworden hetgeen gesproken is door den profeet Jeremia, zeggende:

18 Eene stem is in Rama gehoord, geklag, geween en veel gekerm; Rachel beweende hare kinderen, en wilde niet vertroost wezen, omdat zij niet zijn!

19 Toen Heródes nu gestorven was, zie, de Engel des Heeren verschijnt Jozef in den droom, in Egypte.

20 Zeggende: Sta op, neem het kindeken en zijne moeder tot u, en trek in het land Israëls want zij zijn gestorven, die de ziel van het kindeken zochten.

21 Hij dan, opgestaan zijnde, heeft tot zich genomen het kindeken en zijne moeder, en is gekomen in het land Israëls.

22 Maar als hij hoorde, dat Archeláüs in Judéa koning was, in de plaats van zijnen vader Heródes, vreesde hij daarheen te gaan; maar door Goddelijke openbaring vermaand in den droom, is hij vertrokken in de deelen van Galiléa.

23 En *daar* gekomen zijnde, nam hij zijne woonplaats in de stad, genaamd Názareth; opdat vervuld zou worden wat door de Profeten gezegd is: dat Hij Nazaréner zal geheeten worden.

HOOFDSTUK 3.

n die dagen kwam Jo-
nnes de Dooper, predi-
in de woestijn van Judéa.
n zeggende: Bekeert u;
het Koningrijk der heme-
nabij gekomen.
nt deze is het, van den-
--sproken is door Jesája, den profeet, zeggende: De stem des roependen in de woestijn: Bereidt den weg des Heeren, maakt zijne paden regt!

4 En dezelve Johannes had zijne kleeding van kemelshaar, en eenen lederen gordel om zijne lenden; en zijn voedsel was sprinkhanen en wilde honig.

5 Toen is tot hem uitgegaan Jerúzalem en geheel Judéa, en het geheele land rondom de Jordaan;

6 En werden van hem gedoopt in de Jordaan, belijdende hunne zonden.

7 Hij dan, ziende velen van de Farizeën en Sadduceën tot zijnen doop komen, sprak tot hen: Gij, adderengebroedsels! wie heeft u aangewezen te vlieden van den toekomenden toorn?

8 Brengt dan vruchten voort, der bekeering waardig.

9 En meent niet bij u zelven te zeggen: Wij hebben Abraham tot eenen vader; want ik zeg u, dat God zelfs uit deze steenen Abraham kinderen kan verwekken.

10 En ook is alreede de bijl aan den wortel der boomen gelegd; alle boom dan, die geen goede vrucht voortbrengt, wordt uitgehouwen en in het vuur geworpen.

11 Ik doop u wel met water tot bekeering; maar Die na mij komt, is sterker dan ik, wiens schoenen ik niet waardig ben *Hem na* te dragen; Die zal u met den Heiligen Geest en met vuur doopen.

12 Wiens wan in zijne hand is, en Hij zal zijnen dorschvloer doorzuiveren, en zijne tarwe in zijne schuur samenbrengen, en zal het kaf met onuitbluschelijk vuur verbranden.

13 Toen kwam Jezus van Galiléa naar de Jordaan tot Johannes, om van hem gedoopt te worden.

14 Doch Johannes weige-

Hem zeer, zeggende: Mij is noodig van u gedoopt te worden, en komt Gij tot mij?

15 Maar Jezus, antwoordende, zeide tot hem: Laat nu af; want aldus betaamt ons alle geregtigheid te vervullen. Toen liet hij van Hem af.

16 En Jezus, gedoopt zijnde, is terstond opgeklommen uit het water; en zie, de hemelen werden Hem geopend, en hij zag den Geest Gods nederdalen, gelijk eene duive, en op Hem komen.

17 En zie, eene stem uit de hemelen, zeggende: Deze is mijn Zoon, mijn Geliefde, in denwelken Ik mijn welbehagen heb!

HOOFDSTUK 4.

TOEN werd Jezus van den Geest weggeleid in de woestijn, om verzocht te worden van den duivel.

2 En als Hij veertig dagen en veertig nachten gevast had, hongerde Hem ten laatste.

3 En de verzoeker, tot Hem gekomen zijnde, zeide: Indien gij Gods Zoon zijt, zeg, dat deze steenen brooden worden.

4 Doch Hij, antwoordende, zeide: Daar is geschreven: De mensch zal bij brood alleen niet leven, maar bij alle woord, dat door den mond Gods uitgaat.

5 Toen nam Hem de duivel mede naar de heilige stad, en stelde Hem op de tinne des tempels;

6 En zeide tot Hem: Indien gij Gods Zoon zijt, werp u zelven nederwaarts; want daar is geschreven, dat Hij zijne Engelen van u bevelen zal, en *dat* zij u op de handen zullen nemen, opdat gij niet te eeniger tijd uwen voet aan eenen steen aanstoot.

7 Jezus zeide tot hem: Daar is wederom geschreven: Gij zult den Heere, uwen God, niet verzoeken!

8 Wederom nam Hem de duivel mede op eenen zeer hoogen berg, en toonde Hem al de koningrijken der wereld en hunne heerlijkheid;

9 En zeide tot Hem: Al deze dingen zal ik u geven, indien gij, nedervallende, mij zult aanbidden.

10 Toen zeide Jezus tot hem: Ga weg, Satan! want daar staat geschreven: Den Heere, uwen God, zult gij aanbidden, en Hem alleen dienen.

11 Toen liet de duivel van Hem af; en zie, de Engelen zijn toegekomen, en dienden Hem.

12 Als nu Jezus gehoord had, dat Johannes overgeleverd was, is Hij wedergekeerd naar Galiléa;

13 En Názareth verlaten hebbende, is komen wonen te Kapérnaüm, gelegen aan de zee, in de landpalen van Zábulon en Néfthalim;

14 Opdat vervuld zoude worden hetgeen gesproken is door Jesája, den profeet, zeggende:

15 Het land Zábulon en het land Néfthalim, *aan den* weg der zee, over de Jordaan, Galiléa der volken;

16 Het volk dat in duisternis zat, heeft een groot licht gezien; en dengenen, die zaten in het land en schaduwe des doods, denzelven is een licht opgegaan.

17 Van toen aan heeft Jezus begonnen te prediken, en te zeggen: Bekeert u, want het Koningrijk der hemelen is nabij gekomen.

18 En Jezus, wandelende aan de zee van Galiléa, zag twee
broeders, *namelijk* Simo
zegd Petrus, en Andréas,
broeder, het net in de ze
pende; (want zij ware
schers.)

19 En Hij zeide tot hen:
Mij na, en Ik zal u vis
der menschen maken.

20 Zij dan terstand

ten verlatende, zijn Hem nage-
volgd.
21 En Hij, van daar voortge-
gaan zijnde, zag twee andere
broeders, *namelijk* Jakobus, den
zoon van Zebedéüs, en Johan-
nes, zijnen broeder, in het schip
met hunnen vader Zebedéüs,
hunne netten vermakende, en
heeft hen geroepen.
22 Zij dan, terstond verlaten-
de het schip en hunnen vader,
zijn Hem nagevolgd.
23 En Jezus omging geheel Ga-
liléa, leerende in hunne Syna-
gogen, en predikende het Evan-
gelie des Koningrijks, en gene-
zende alle ziekte en alle kwale
onder het volk.
24 En zijn gerucht ging *van*
daar uit in geheel Syrië; en zij
bragten tot Hem allen die kwa-
lijk gesteld waren, met ver-
scheidene ziekten en pijnen be-
vangen zijnde, en van den dui-
vel bezeten, en maanzieken en
geraakten; en Hij genas dezelve.
25 En vele scharen volgden
Hem na, van Galiléa, en *van*
Dekápolis, en *van* Jerûzalem,
en *van* Judéa, en *van* over de
Jordaan.

HOOFDSTUK 5.

EN *Jezus*, de scharen ziende, is
gekommen op eenen berg,
en als Hij nedergezeten was, kwa-
men zijne discipelen tot Hem.
2 En zijnen mond geopend
hebbende, leerde Hij hen, zeg-
gende:
3 Zalig *zijn* de armen van
geest; want hunner is het Ko-
ningrijk der hemelen.
4 Zalig *zijn* die treuren; want
[illegible]n vertroost worden.
[illegible]g *zijn* de zachtmoedigen;
[illegible]ij zullen het aardrijk
[illegible]
[illegible]g *zijn* die hongeren en
[illegible] *naar* de geregtigheid;
[illegible]j zullen verzadigd wor-
[illegible]
[illegible] barmhartigen;
want hun zal barmhartigheid
geschieden.
8 Zalig *zijn* de reinen van hart;
want zij zullen God zien.
9 Zalig *zijn* de vreedzamen;
want zij zullen Gods kinderen
genaamd worden.
10 Zalig *zijn* die vervolgd
worden om der geregtigheid
wil; want hunner is het Koning-
rijk der hemelen.
11 Zalig zijt gij, als u *de men-*
schen smaden, en vervolgen, en
liegende alle kwaad tegen u
spreken, om Mijnentwil.
12 Verblijdt en verheugt *u*,
want uw loon *is* groot in de
hemelen: want alzoo hebben
zij vervolgd de Profeten, die
vóór u *geweest zijn*.
13 Gij zijt het zout der aarde;
indien nu het zout smakeloos
wordt, waarmede zal *het* ge-
zouten worden? Het deugt ner-
gens meer toe, dan om buiten
geworpen en van de menschen
vertreden te worden.
14 Gij zijt het licht der we-
reld; eene stad boven op eenen
berg liggende, kan niet verbor-
gen zijn.
15 Nooh steekt men eene kaars
aan, en zet die onder eene koorn-
maat, maar op eenen kandelaar,
en zij schijnt allen, die in het
huis *zijn*.
16 Laat uw licht alzoo schij-
nen voor de menschen, dat zij
uwe goede werken mogen zien,
en uwen Vader, die in de heme-
len is, verheerlijken.
17 Meent niet, dat Ik gekomen
ben om de Wet of de Profeten
te ontbinden; Ik ben niet geko-
men om *die* te ontbinden, maar
te vervullen.
18 Want voorwaar zeg Ik u:
Totdat de hemel en de aarde
voorbijgaan, zal er niet één jota
noch één tittel van de wet voor-
bijgaan, totdat het alles zal zijn
geschied.
19 Zoo wie dan één van deze
minste geboden zal ontbon-
[illegible] en de menschen alzoo zal

geleerd hebben, *die* zal de minste genaamd worden in het Koningrijk der hemelen; maar zoo wie *dezelve* zal gedaan en geleerd hebben, die zal groot genaamd worden in het Koningrijk der hemelen.

20 Want Ik zeg u: Tenzij uwe geregtigheid overvloediger zij dan der Schriftgeleerden en der Farizeën, dat gij in het Koningrijk der hemelen geenszins zult ingaan.

21 Gij hebt gehoord, dat *tot* de Ouden gezegd is: Gij zult niet dooden; maar zoo wie doodt, *die* zal strafbaar zijn door het gerigt.

22 Doch Ik zeg u: zoo wie te onregt op zijnen broeder toornig is, die zal strafbaar zijn door het gerigt; en wie tot zijnen broeder zegt: Ráka! die zal strafbaar zijn door den grooten Raad; maar wie zegt, gij dwaas! die zal strafbaar zijn door het helsche vuur.

23 Zoo gij dan uwe gave zult op het altaar offeren, en aldaar gedachtig wordt dat uw broeder iets tegen u heeft,

24 Laat daar uwe gave voor het altaar, en ga heen, verzoen u eerst met uwen broeder, en kom dan en offer uwe gave.

25 Wees haastelijk welgezind *jegens* uwe wederpartij, terwijl gij nog met hem op den weg zijt; opdat de wederpartij niet misschien u den regter overlevere, en de regter u den dienaar overlevere, en gij in de gevangenis geworpen wordt.

26 Voorwaar Ik zeg u: Gij zult daar geenszins uitkomen, totdat gij den laatsten penning zult betaald hebben!

27 Gij hebt gehoord, dat *van* de Ouden gezegd is: Gij zult geen overspel doen.

28 Maar Ik zeg u, dat zoo wie eene vrouw *aanziet*, om dezelve te begeeren, die heeft alreede overspel in zijn hart met haar gedaan.

29 Indien dan uw regteroog u ergert, trek het uit, en werp het van u: want het is u nut, dat één uwer leden verga, en niet uw geheele ligchaam in de hel geworpen worde.

30 En indien uwe regterhand u ergert, houw ze af, en werp ze van u: want het is u nut, dat één uwer leden verga, en niet uw geheele ligchaam in de hel geworpen worde.

31 Daar is ook gezegd: Zoo wie zijne vrouw verlaten zal, die geve haar eenen scheidbrief.

32 Maar Ik zeg u, dat zoo wie zijne vrouw verlaten zal, anders dan uit oorzaak van hoererij, die maakt, dat zij overspel doet; en zoo wie de verlatene zal trouwen, die doet overspel.

33 Wederom hebt gij gehoord, dat *van* de Ouden gezegd is: Gij zult den eed niet breken, maar gij zult den Heere uwe eeden houden.

34 Maar Ik zeg u: Zweert ganschelijk niet, noch bij den hemel, omdat hij is de troon Gods;

35 Noch bij de aarde, omdat zij is de voetbank zijner voeten; noch bij Jerúzalem, omdat het is de stad des grooten Konings;

36 Noch bij uw hoofd zult gij zweren, omdat gij niet één haar kunt wit of zwart maken.

37 Maar laat zijn uw woord: ja, ja; neen, neen; wat boven deze is, dat is uit den booze.

38 Gij hebt gehoord, dat gezegd is: Oog om oog, en tand om tand.

39 Maar Ik zeg u, dat gij den booze niet wederstaat; maar, zoo wie u op de regterwang slaat, keer hem ook de andere toe;

40 En zoo iemand met u regten wil, en uwen rok nemen, laat hem ook den mantel;

41 En zoo wie u zal dwingen éénе mijl te gaan, ga met hem twee *mijlen*.

42 Geef dengenen die *iets* van u bidt, en keer u niet af-

dengenen die van u leenen wil.
43 Gij hebt gehoord, dat er
gezegd is: Gij zult uwen naaste
liefhebben, en uwen vijand
zult gij haten.
44 Maar Ik zeg u: Hebt uwe
vijanden lief; zegent hen die
u vervloeken; doet wel dengenen
die u haten; en bidt voor
degenen die u geweld doen,
en die u vervolgen;
45 Opdat gij moogt kinderen
zijn uws Vaders, die in de hemelen
is; want Hij doet zijne
zon opgaan over boozen en goeden,
en regent over regtvaardigen
en onregtvaardigen.
46 Want indien gij liefhebt
die u liefhebben, wat loon
hebt gij? Doen ook de tollenaars
niet hetzelfde?
47 En indien gij uwe broeders
alleen groet, wat doet gij
boven anderen? Doen ook niet
de tollenaars alzoo?
48 Weest dan gijlieden volmaakt,
gelijk uw Vader, die
in de hemelen is, volmaakt is.

HOOFDSTUK 6.

HEBT acht, dat gij uwe aalmoes
niet doet voor de menschen,
om van hen gezien te
worden; anders zoo hebt gij
geen loon bij uwen Vader, die
in de hemelen is.
2 Wanneer gij dan aalmoes
doet, zoo laat voor u niet trompetten,
gelijk de geveinsden in
de Synagogen en op de straten
doen, opdat zij van de menschen
geëerd mogen worden.
Voorwaar zeg Ik u: zij hebben
hun loon weg!
3 Maar als gij aalmoes doet,
zo[illegible] at uwe linker*hand* niet
w[illegible] wat uwe regter doet;
[illegible] pdat uwe aalmoes in het
ve[illegible] rgen zij; en uw Vader, die
in [illegible] verborgen ziet, zal het
u [illegible] et openbaar vergelden.
[illegible] wanneer gij bidt, zoo
zu[illegible] j niet zijn gelijk de ge-
ve[illegible] ien: want die plegen
ga[illegible] Synagogen en op
de hoeken der straten staande
te bidden, opdat zij van de
menschen mogen gezien worden.
Voorwaar Ik zeg u, dat
zij hun loon weg hebben!
6 Maar gij, wanneer gij bidt,
gaat in uwe binnenkamer, en
uwe deur gesloten hebbende,
bidt uwen Vader, die in het verborgen
is; en uw Vader, die in
het verborgen ziet, zal het u
in het openbaar vergelden.
7 En als gij bidt, zoo gebruik
geen ijdel verhaal van
woorden, gelijk de Heidenen;
want zij meenen, dat zij door
hunne veelheid van woorden
zullen verhoord worden.
8 Wordt dan hun niet gelijk;
want uw Vader weet wat gij van
noode hebt, eer gij Hem bidt.
9 Gij dan bidt aldus: Onze
Vader, die in de hemelen *zijt!*
Uw Naam worde geheiligd.
10 Uw Koningrijk kome. Uw
Wil geschiede, gelijk in den
hemel, *alzoo* ook op de aarde.
11 Geef ons heden ons dagelijksch
brood.
12 *En vergeef ons onze schulden,
gelijk ook wij vergeven
onzen schuldenaren.
13 En leid ons niet in verzoeking,
maar verlos ons van den
Booze. Want Uws is het Koningrijk,
en de kracht, en de heerlijkheid,
in der eeuwigheid. Amen.
14 Want indien gij den menschen
hunne misdaden vergeeft,
zoo zal uw hemelsche
Vader ook u vergeven,
15 Maar indien gij den menschen
hunne misdaden niet
vergeeft, zoo zal ook uw Vader
uwe misdaden niet vergeven.
16 En wanneer gij vast, toont
geen droevig gezigt, gelijk de
geveinsden; want zij mismaken
hunne aangezigten, opdat zij
van de menschen mogen gezien
worden, als zij vasten. Voorwaar
Ik zeg u, dat zij hun
loon weg hebben!
17 Maar gij, als gij vast, zalft uw
hoofd, en wascht uw aangezigt.

18 Opdat het van de menschen
niet gezien worde, als gij vast,
maar van uwen Vader, die in het
verborgen is; en uw Vader, die
in het verborgen ziet, zal het u
in het openbaar vergelden.
19 Vergadert u geene schatten
op de aarde, waar ze de mot en
de roest verderft, en waar de
dieven doorgraven en stelen;
20 Maar vergadert u schatten
in den hemel, waar ze noch
mot, noch roest verderft, en
waar de dieven niet doorgraven, noch stelen;
21 Want waar uw schat is,
daar zal ook uw hart zijn.
22 De kaars des ligchaams is
het oog, indien dan uw oog
eenvoudig is, zoo zal uw geheele ligchaam verlicht wezen;
23 Maar indien uw oog boos
is, zoo zal geheel uw ligchaam
duister zijn. Indien dan het
licht, dat in u is, duisternis
is, hoe groot *zal* de duisternis
zelve zijn!
24 Niemand kan twee heeren
dienen; want òf hij zal den
eenen haten en den anderen
liefhebben, òf hij zal den eenen
aanhangen en den anderen verachten; gij kunt niet God dienen en den Mammon.
25 Daarom zeg Ik u: Zijt niet
bezorgd voor uw leven, wat gij
eten, en wat gij drinken zult;
noch voor uw ligchaam, waarmede gij u kleeden zult. Is
het leven niet meer dan het
voedsel, en het ligchaam dan
de kleeding?
26 Aanziet de vogelen des hemels, dat zij niet zaaijen, noch
maaijen, noch verzamelen in
de schuren; en uw hemelsche
Vader voedt *nogtans* dezelve;
gaat gij dezelve niet *zeer* veel
te boven?
27 Wie toch van u kan, met
bezorgd te zijn, ééne el tot
zijne lengte toedoen?
28 En wat zijt gij bezorgd
voor de kleeding? Aanmerkt
de leliën des velds, hoe zij wassen: zij arbeiden niet, en spinnen niet;
29 En Ik zeg u, dat ook Sálomo in al zijne heerlijkheid
niet is bekleed geweest, gelijk
ééne van dezen.
30 Indien nu God het gras
des velds, dat heden is, en
morgen in den oven geworpen
wordt, alzoo bekleedt, zal Hij
u niet veel meer *kleeden*, gij
kleingeloovigen?
31 Daarom, zijt niet bezorgd,
zeggende: Wat zullen wij eten?
of wat zullen wij drinken? of
waarmede zullen wij ons kleeden?
32 Want al deze dingen zoeken de Heidenen; want uw
hemelsche Vader weet, dat gij
al deze dingen behoeft.
33 Maar zoekt eerst het Koningrijk Gods en Zijne geregtigheid, en al deze dingen zullen
u toegeworpen worden.
34 Zijt dan niet bezorgd tegen den morgen; want de morgen zal voor het zijne zorgen;
elke dag heeft genoeg aan zijn
zelfs kwaad.

HOOFDSTUK 7.

OORDEELT niet, opdat gij
niet geoordeeld wordt.
2 Want met welk oordeel gij
oordeelt, zult gij geoordeeld
worden; en met welke mate
gij meet, zal u weder gemeten
worden.
3 En wat ziet gij den splinter,
die in het oog uws broeders is,
maar den balk, die in uw oog
is, merkt gij niet?
4 Of, hoe zult gij tot uwen
broeder zeggen: Laat toe dat ik
den splinter uit uw oog uitdoe;
en zie, daar is een balk in uw
5 Gij geveinsde! werp e
den balk uit uw oog, en
zult gij bezien, om den spli
uit uws broeders oog uit te d
6 Geeft het heiligo den
den niet, noch werpt uwe
len voor de zwijnen; opd

niet te eeniger tijd dezelve met
hunne voeten vertreden, en
zich omkeerende u verscheu-
ren.
7 Bidt, en u zal gegeven wor-
den; zoekt, en gij zult vinden;
klopt, en u zal opengedaan
worden.
8 Want een iegelijk die bidt,
die ontvangt: en die zoekt, die
vindt; en die klopt, dien zal
opengedaan worden.
9 Of wat mensch is er on-
der u, zoo zijn zoon hem zou
bidden om brood, die hem
eenen steen zal geven?
10 En zoo hij hem om een
visch zou bidden, die hem eene
slang zal geven?
11 Indien dan gij, die boos
zijt, weet uwen kinderen goede
gaven te geven, hoeveel te meer
zal uw Vader, die in de heme-
len is, goede *gaven* geven den-
genen die ze van Hem bidden!
12 Alle *dingen* dan, die gij wilt
dat u de menschen zouden doen,
doet gij hun ook alzoo; want
dat is de Wet en de Profeten.
13 Gaat in door de enge
poort; want wijd is de poort,
en breed is de weg, die tot
het verderf leidt, en velen zijn
er die door dezelve ingaan;
14 Want de poort is eng, en
de weg is naauw, die tot het
leven leidt, en weinigen zijn
er die denzelven vinden.
15 Maar wacht u van de val-
sche profeten, dewelke in
schaapskleederen tot u komen,
maar van binnen zijn zij grij-
pende wolven.
16 Aan hunne vruchten zult
gij hen kennen. Leest men ook
---- druif van doornen, of vij-
'an distelen?
Alzoo een ieder goede
brengt voort goede vruch-
n een kwade boom brengt
kwade vruchten.
Een goede boom kan geen
vruchten voortbrengen,
een kwade boom goede
-n voortbrengen.

19 Een ieder boom, die geen
goede vrucht voortbrengt,
wordt uitgehouwen en in het
vuur geworpen.
20 Zoo zult gij dan dezelve
aan hunne vruchten kennen.
21 Niet een iegelijk die tot
Mij zegt: Heere, Heere! zal
ingaan in het Koningrijk der
hemelen, maar die daar doet
den wil mijns Vaders, die in
de hemelen is.
22 Velen zullen te dien dage
tot Mij zeggen: Heere, Heere!
hebben wij niet in uwen naam
geprofeteerd, en in uwen naam
duivelen uitgeworpen, en in
uwen naam vele krachten ge-
daan?
23 En dan zal Ik hun openlijk
aanzeggen: Ik heb u nooit ge-
kend; gaat weg van Mij, gij
die de ongeregtigheid werkt!
24 Een iegelijk dan die deze
mijne woorden hoort en de-
zelve doet, dien zal Ik verge-
lijken bij een voorzichtig man,
die zijn huis op eene steenrots
gebouwd heeft;
25 En er is slagregen neder-
gevallen, en de waterstroomen
zijn gekomen, en de winden
hebben gewaaid, en zijn tegen
hetzelve huis aangevallen, en
het is niet gevallen, want het
was op de steenrots gegrond.
26 En een iegelijk die deze
mijne woorden hoort en de-
zelve niet doet, die zal bij
eenen dwazen man vergeleken
worden, die zijn huis op het
zand gebouwd heeft;
27 En de slagregen is neder-
gevallen, en de waterstroomen
zijn gekomen, en de winden heb-
ben gewaaid, en zijn tegen het-
zelve huis aangeslagen, en het
is gevallen, en zijn val was groot.
28 En het is geschied, als Je-
zus deze woorden geëindigd
had, *dat* de scharen zich ontzet-
ten over zijne leer:
29 Want Hij leerde hen als
magt hebbende, en niet als d'
Schriftgeleerden.

HOOFDSTUK 8.

TOEN Hij nu van den berg afgeklommen was, zijn Hem vele scharen gevolgd.

2 En zie, een melaatsche kwam, en aanbad Hem, zeggende: Heere, indien Gij wilt, Gij kunt mij reinigen.

3 En Jezus, de hand uitstrekkende, heeft hem aangeraakt, zeggende: Ik wil, word gereinigd! En terstond werd *hij van* zijne melaatschheid gereinigd.

4 En Jezus zeide tot hem: Zie, dat gij *dit* niemand zegt; maar ga heen, toon u zelven den Priester, en offer de gave, die Mozes geboden heeft, hun tot eene getuigenis.

5 Als nu Jezus te Kapérnaüm ingegaan was, kwam tot Hem een hoofdman over honderd, biddende Hem,

6 En zeggende: Heere, mijn knecht ligt tehuis geraakt, en lijdt zware pijnen.

7 En Jezus zeide tot hem: Ik zal komen en hem genezen.

8 En de hoofdman over honderd, antwoordende, zeide: Heere! ik ben niet waardig, dat Gij onder mijn dak zoudt inkomen, maar spreek alleenlijk een woord, en mijn knecht zal genezen worden.

9 Want ik ben ook een mensch onder de magt *van anderen*, hebbende onder mij krijgsknechten; en ik zeg tot dezen: Ga! en hij gaat; en tot den anderen: Kom! en hij komt; en tot mijnen dienstknecht: Doe dat! en hij doet het.

10 Jezus nu, *dit* hoorende, heeft zich verwonderd, en zeide tot degenen die *Hem* volgden: Voorwaar zeg Ik u, Ik heb zelfs in Israël zoo groot een geloof niet gevonden!

11 Doch Ik zeg u, dat velen zullen komen van Oosten en Westen, en zullen met Abraham, en Isäak, en Jakob aanzitten in het Koningrijk der hemelen;

12 En de kinderen des Koningrijks zullen uitgeworpen worden in de buitenste duisternis; aldaar zal weening zijn, en knersing der tanden.

13 En Jezus zeide tot den hoofdman over honderd: Ga heen, en u geschiede, gelijk gij geloofd hebt. En zijn knecht is gezond geworden te dierzelver ure.

14 En Jezus, gekomen zijnde in het huis van Petrus, zag zijner vrouws moeder *te bed* liggen, hebbende de koorts.

15 En Hij raakte hare hand aan, en de koorts verliet haar; en zij stond op, en diende henlieden.

16 En als het laat geworden was, hebben zij velen, van den duivel bezeten, tot Hem gebragt, en Hij wierp de *booze* geesten uit met den woorde, en Hij genas allen die kwalijk gesteld waren.

17 Opdat vervuld zou worden dat gesproken was door Jesája, den profeet, zeggende: Hij heeft onze krankheden *op Zich* genomen, en *onze* ziekten gedragen.

18 En Jezus, vele scharen ziende rondom Zich, beval aan de andere zijde over te varen.

19 En er kwam een zeker Schriftgeleerde tot Hem, en zeide tot Hem: Meester! ik zal U volgen, waar Gij ook henengaat.

20 En Jezus zeide tot hem: De vossen hebben holen, en de vogelen des hemels nesten; maar de Zoon des menschen heeft niet waar Hij het hoofd nederlegge.

21 En een ander uit zijne discipelen zeide tot Hem: Heere, laat mij toe dat ik eerst heenga, en mijnen vader begrave.

22 Doch Jezus zeide tot hem: Volg Mij, en laat de dooden hunne dooden begraven.

23 En als Hij in het schip gegaan was, zijn Hem zijne discipelen gevolgd.

24 En zie, daar ontstond een

groote onstuimigheid in de zee, alzoo dat het schip van de golven bedekt werd; doch Hij sliep.

25 En zijne discipelen, bij *Hem* komende, hebben Hem opgewekt, zeggende: Heere, behoed ons, wij vergaan!

26 En Hij zeide tot hen: Wat zijt gij vreesachtig, gij kleingeloovigen? Toen stond Hij op, en bestrafte de winden en de zee; en daar werd groote stilte.

27 En de menschen verwonderden zich, zeggende: Hoedanig een is deze, dat ook de winden en de zee Hem gehoorzaam zijn!

28 En als Hij over aan de andere zijde was gekomen in het land der Gergesénen, zijn Hem twee, van den duivel bezeten, ontmoet, komende uit de graven, die zeer wreed waren, alzoo dat niemand door dien weg kon voorbijgaan.

29 En zie, zij riepen, zeggende: Jezus, Gij Zone Gods! wat hebben wij met U *te doen?* Zijt Gij hier gekomen, om ons te pijnigen vóór den tijd?

30 En verre van hen was eene kudde veler zwijnen, weidende.

31 En de duivelen baden Hem, zeggende: Indien Gij ons uitwerpt, laat ons toe dat wij in die kudde zwijnen varen.

32 En Hij zeide tot hen: Gaat heen. En zij, uitgaande, voeren heen in de kudde zwijnen; en zie, de geheele kudde zwijnen stortte van de steilte af in de zee, en stierven in het water.

33 En die ze weidden, zijn gevlugt; en als zij in de stad gekomen waren, boodschapten zij al *deze* dingen, en wat den [illegible]nen *geschied was.*

[illegible]n zie, de geheele stad [illegible]ıit, Jezus te gemoet; en [illegible] Hem zagen, baden zij dat [illegible]t hunne landpalen wilde [illegible]kken.

IOOFDSTUK 9.

[illegible] het schip gegaan zijn[illegible] Hij over en kwam in zijne stad. En zie, zij bragten tot Hem eenen geraakte, op een bed liggende.

2 En Jezus, hun geloof ziende, zeide tot den geraakte: Zoon, wees welgemoed! uwe zonden zijn u vergeven.

3 En zie, sommigen der Schriftgeleerden zeiden in zich zelven: Deze lastert *God.*

4 En Jezus, ziende hunne gedachten, zeide: Waarom overdenkt gij kwaad in uwe harten?

5 Want wat is ligter, te zeggen: De zonden zijn u vergeven? of te zeggen: Sta op en wandel?

6 Doch opdat gij moogt weten, dat de Zoon des menschen magt heeft op de aarde de zonden te vergeven, (toen zeide Hij tot den geraakte): Sta op, neem uw bed op, en ga heen naar uw huis.

7 En hij, opgestaan zijnde, ging heen naar zijn huis.

8 De scharen nu, *dat* ziende, hebben zich verwonderd, en God verheerlijkt, die zoodanige magt den menschen gegeven had.

9 En Jezus, van daar voortgaande, zag een mensch in het tolhuis zitten, genaamd Matthéüs; en zeide tot hem: Volg Mij. En hij opstaande, volgde Hem.

10 En het geschiedde, als Hij in het huis *van Matthéüs* aanzat, zie, vele tollenaars en zondaars kwamen en zaten mede aan, met Jezus en zijne discipelen.

14 En de Farizeën, *dat* ziende, zeiden tot zijne discipelen: Waarom eet uw Meester met de tollenaren en zondaren?

12 Maar Jezus, *zulks* hoorende, zeide tot hen: Die gezond zijn hebben den medicijnmeester niet van noode, maar die ziek zijn.

13 Doch gaat heen en leert wat het zij: Ik wil barmhartigheid, en niet offerande. Want Ik ben niet gekomen om te roe-

pen regtvaardigen, maar zondaars tot bekeering.

14 Toen kwamen de discipelen van Johannes tot Hem, zeggende: Waarom vasten wij en de Farizeën veel, en uwe discipelen vasten niet?

15 En Jezus zeide tot hen: Kunnen ook de bruiloftskinderen treuren, zoo lang de bruidegom bij hen is? Maar de dagen zullen komen, wanneer de bruidegom van hen zal weggenomen zijn, en dan zullen zij vasten.

16 Ook zet niemand een lap ongevold laken op een oud kleed: want deszelfs aangezette lap scheurt af van het kleed, en daar wordt eene ergere scheur.

17 Noch doet men nieuwen wijn in oude *leder*zakken: anders zoo bersten de *leder*zakken, en de wijn wordt uitgestort, en de *leder*zakken verderven; maar men doet nieuwen wijn in nieuwe *leder*zakken, en beide te zamen worden behouden.

18 Als Hij deze dingen tot hen sprak, zie, een Overste kwam en aanbad Hem, zeggende: Mijne dochter is nu terstond gestorven, doch kom en leg uwe hand op haar, en zij zal leven.

19 En Jezus, opgestaan zijnde, volgde hem, en zijne discipelen.

20 (En zie, eene vrouw, die twaalf jaren het bloedvloeijen gehad had, komende tot Hem van achteren, raakte den zoom zijns kleeds aan;

21 Want zij zeide in zich zelve: Indien ik alleenlijk zijn kleed aanraak, zoo zal ik gezond worden.

22 En Jezus, Zich omkeerende, en haar ziende, zeide: Wees welgemoed, dochter! uw geloof heeft u behouden. En de vrouw werd gezond van diezelve ure af.)

23 En als Jezus in het huis des Oversten kwam, en zag de pijpers en de woelende schare,

24 Zeide Hij tot hen: Vertrekt; want het dochtertje is niet dood, maar slaapt. En zij belachten Hem.

25 Als nu de schare uitgedreven was, ging Hij in, en greep hare hand; en het dochtertje stond op.

26 En dit gerucht ging uit door dat geheele land.

27 En als Jezus van daar voortging, zijn Hem twee blinden gevolgd, roepende en zeggende: *Gij* Zone Davids, ontferm u onzer!

28 En als Hij in huis gekomen was, kwamen de blinden tot Hem. En Jezus zeide tot hen: Geloooft gij, dat Ik dat doen kan? Zij zeiden tot Hem: Ja, Heere!

29 Toen raakte Hij hunne oogen aan, zeggende: U geschiede naar uw geloof.

30 En hunne oogen zijn geopend geworden. En Jezus heeft hun zeer strengelijk verboden, zeggende: Ziet, dat het niemand wete!

31 Maar zij, uitgegaan zijnde, hebben Hem ruchtbaar gemaakt door dat geheele land.

32 Als dezen nu uitgingen, zie, zoo bragten zij tot Hem een mensch, die stom en van den duivel bezeten was.

33 En als de duivel uitgeworpen was, sprak de stomme. En de scharen verwonderden zich, zeggende: Er is nooit desgelijks in Israël gezien!

34 Maar de Farizeën zeiden: Hij werpt de duivelen uit door den Overste der duivelen.

35 En Jezus omging al de steden en vlekken, leerende in hunne Synagogen, en predikende het Evangelie des Koningrijks, en genezende alle ziekte en alle kwale onder het volk.

36 En Hij, de scharen ziende, werd innerlijk met ontferming bewogen over hen, omdat zij vermoeid en verstrooid waren, gelijk schapen, die geenen herder hebben.

4 En J zeide Hij tot zijne
zide tot : De oogst is wel
boodsch aar de arbeiders zijn
hetgeen
5 De dt dan den Heere des
en de , dat Hij arbeiders in
mel oogst uitstoote.

HOOFDSTUK 10.

zijne twaalf discipelen tot
Zich geroepen hebbende,
heeft Hij hun magt gegeven
over de onreine geesten, om
dezelve uit te werpen, en om
alle ziekte en alle kwale te genezen.
2 De namen nu der twaalf
Apostelen zijn deze: De eerste,
Simon, gezegd Petrus, en Andréas, zijn broeder; Jakóbus,
de zoon van Zebedéüs, en Johannes, zijn broeder.
3 Filippus en Bartholoméüs;
Thomas en Matthéüs, de tollenaar; Jakóbus, *de zoon* van Alféüs,
en Lebbéüs, toegenaamd Thaddéüs;
4 Simon Kananítes, en Judas
Iskáriot, die Hem ook verraden
heeft.
5 Deze twaalf heeft Jezus uitgezonden, en hun bevel gegeven, zeggende: Gij zult niet
heengaan op den weg der
Heidenen, en gij zult niet ingaan in *eenige* stad der Samaritanen.
6 Maar gaat veel meer heen
tot de verlorene schapen van
het huis Israëls.
7 En heengaande predikt,
zeggende: Het Koningrijk der
hemelen is nabij gekomen.
8 Geneest de kranken, reinigt
de melaatschen, wekt de doo-
p, werpt de duivelen uit.
ebt het om niet ontvangen,
het om niet.
erkrijgt u noch goud, noch
, noch koper*geld* in uwe
n;
noch male tot den weg,
wee rokken, noch schoe-
: want de arbeider is zijn voedsel waardig.
11 En in wat stad of vlek gij
zult inkomen, onderzoekt, wie
daarin waardig is: en blijft aldaar, totdat gij *daar* uitgaat.
12 En als gij in het huis gaat,
zoo groet hetzelve.
13 En indien dat huis waardig
is, zoo kome uw vrede over hetzelve; maar indien het niet
waardig is, zoo keere uw vrede
weder tot u.
14 En zoo iemand u niet zal
ontvangen, noch uwe woorden
hooren, uitgaande uit dat huis
of uit die stad, schudt het stof
uwer voeten af.
15 Voorwaar zeg Ik u: Het zal
den lande van Sodom en Gomórra verdragelijker zijn in den dag
des oordeels, dan die stad!
16 Zie, Ik zende u als schapen
in het midden der wolven; zijt
dan voorzigtig gelijk de slangen,
en opregt gelijk de duiven.
17 Maar wacht u voor de menschen; want zij zullen u overleveren in de raadsvergaderingen,
en in hunne Synagogen zullen
zij u geeselen.
18 En gij zult ook voor stadhouders en koningen geleid
worden, om Mijnentwil, hun en
den Heidenen tot getuigenis.
19 Doch wanneer zij u overleveren, zoo zult gij niet bezorgd
zijn, hoe of wat gij spreken
zult; want het zal u in die ure
gegeven worden, wat gij spreken zult.
20 Want gij zijt *het* niet die
spreekt, maar *het is* de Geest uws
Vaders, die in u spreekt.
21 En de *eene* broeder zal den
anderen broeder overleveren tot
den dood, en de vader het kind,
en de kinderen zullen opstaan
tegen de ouders, en zullen hen
dooden.
22 En gij zult van allen gehaat
worden om Mijnen naam; maar
die volstandig zal blijven t
het einde, die zal zalig
den.
23 Wanneer zij u den

stad vervolgen, vliedt in de andere. Want voorwaar zeg Ik u: Gij zult *uwe reis* door de steden Israëls niet geëindigd hebben, of de Zoon des menschen zal gekomen zijn.
24 De discipel is niet boven den meester, noch de dienstknecht boven zijnen heer.
25 Het *zij* den discipel genoeg, dat hij worde gelijk zijn meester, en de dienstknecht gelijk zijn heer. Indien zij den heer des huizes Beëlzebul hebben geheeten, hoeveel te meer zijne huisgenooten!
26 Vreest dan hen niet; want daar is niets bedekt, hetwelk niet zal ontdekt worden, en verborgen, hetwelk niet zal geweten worden.
27 Hetgeen Ik u zeg in de duisternis, zegt het in het licht; en hetgeen gij hoort in het oor, predikt dat op de daken.
28 En vreest u niet voor degenen die het ligchaam dooden, en de ziel niet kunnen dooden; maar vreest veel meer Hem die beide ziel en ligchaam kan verderven in de hel.
29 Worden niet twee muschjes om een penningsken verkocht? En niet één van deze zal op de aarde vallen zonder uwen Vader.
30 En ook uwe haren des hoofds zijn alle geteld.
31 Vreest dan niet; gij gaat vele muschjes te boven.
32 Een iegelijk dan, die Mij belijden zal voor de menschen, dien zal Ik ook belijden voor mijnen Vader, die in de hemelen *is*.
33 Maar zoo wie Mij verloochend zal hebben voor de menschen, dien zal Ik ook verloochenen voor mijnen Vader, die in de hemelen *is*.
34 Meent niet, dat Ik gekomen ben om vrede te brengen op de aarde; Ik ben niet gekomen om vrede te brengen, maar het zwaard.
35 Want Ik ben [illegible]ekomen om
den mensch tweed[illegible]agtig te ma-
ken tegen zijnen va[illegible]der, en de
dochter tegen hare m[illegible]oeder, en
de schoondochter te[illegible]gen hare
schoonmoeder.
36 En zij *zullen* des m[illegible]enschen
vijanden *worden*, die zij[illegible]ne huis-
genooten *zijn*.
37 Die vader of moed[illegible]er lief-
heeft boven Mij, is Mij[illegible]ns niet
waardig; en die zoon of do[illegible]chter
liefheeft boven Mij, is [illegible] Mijns
niet waardig.
38 En die zijn kruis niet [illegible]op
zich neemt, en Mij navolgt, [illegible] is
Mijns niet waardig.
39 Die zijne ziel vindt, z[illegible]al
dezelve verliezen; en die zij[illegible]ne
ziel zal verloren hebben o[illegible]
Mijnentwil, zal dezelve vi[illegible]n-
den.
40 Die u ontvangt, ontvan[illegible]gt
Mij; en die Mij ontvangt, on[illegible]t-
vangt Hem, die Mij gezonde[illegible]n
heeft.
41 Die eenen profeet ontvangt in den naam eens profeten, zal het loon eens profeten ontvangen; en die eenen regtvaardige ontvangt in den naam eens regtvaardigen, zal het loon eens regtvaardigen ontvangen.
42 En zoo wie één van deze kleinen te drinken geeft alleenlijk eenen beker koud *water*, in den naam eens discipels, voorwaar zeg Ik u, hij zal zijn loon geenszins verliezen!

HOOFDSTUK 11.

EN het is geschied, toen Jezus geëindigd had zijnen twaalf discipelen bevelen te geven, dat Hij van daar voortging, om te leeren en te prediken in hunne steden.
2 En Johannes, in de gevangenis gehoord hebbende de werken van Christus, zond twee van zijne discipelen;
3 En zeide tot Hem: Zijt Gij Degene die komen zou, of verwachten wij eenen anderen?

4 En Jezus antwoordde en zeide tot hen: Gaat heen en boodschapt aan Johannes weder hetgeen gij hoort en ziet:

5 De blinden worden ziende, en de kreupelen wandelen; de melaatschen worden gereinigd, en de dooven hooren; de dooden worden opgewekt, en den armen wordt het Evangelie verkondigd.

6 En zalig is hij, die aan Mij niet zal geërgerd worden.

7 Als nu dezen heengingen, heeft Jezus tot de scharen begonnen te zeggen van Johannes: Wat zijt gij uitgegaan in de woestijn te aanschouwen? een riet, dat van den wind ginds en weder bewogen wordt?

8 Maar wat zijt gij uitgegaan te zien? eenen mensch met zachte kleederen bekleed? Zie, die zachte *kleederen* dragen, zijn in der koningen huizen.

9 Maar wat zijt gij uitgegaan te zien? een profeet? Ja, Ik zeg u, ook veel meer dan een profeet.

10 Want deze is het, van denwelken geschreven staat: Zie, Ik zende mijnen Engel voor uw aangezigt, die uwen weg bereiden zal voor u heen.

11 Voorwaar zeg Ik u: Onder degenen die van vrouwen geboren zijn, is niemand opgestaan meerder dan Johannes de Dooper; doch die de minste is in het Koningrijk der hemelen, is meerder dan hij.

12 En van de dagen van Johannes den Dooper tot nu toe, wordt het Koningrijk der hemelen geweld aangedaan, en
weldigers nemen hetzelve
eweld.
Vant al de Profeten en de
iebben tot Johannes toe
'eteerd.
in zoo gij het wilt aanne-
iij is Elías, die komen zou.
'ie ooren heeft om te hoo-
hoore!
waarbij zal Ik dit geslacht vergelijken? Het is gelijk aan de kinderkens, die op de markten zitten, en hunnen gezellen toeroepen,

17 En zeggen: Wij hebben u op de fluit gespeeld, en gij hebt niet gedanst; wij hebben u klaagliederen gezongen, en gij hebt niet geweend.

18 Want Johannes is gekomen, noch etende, noch drinkende, en zij zeggen: Hij heeft den duivel!

19 De Zoon des menschen is gekomen, etende en drinkende, en zij zeggen: Ziedaar een mensch, *die* een vraat en wijnzuiper *is*, een vriend van tollenaren en zondaren! Doch de Wijsheid is geregtvaardigd geworden van hare kinderen.

20 Toen begon Hij de steden, in dewelke zijne krachten meest geschied waren, te verwijten, omdat zij zich niet bekeerd hadden.

21 Wee u, Chórazin! wee u, Bethsáïda! want zoo in Tyrus en Sidon de krachten waren geschied, die in u geschied zijn, zij zouden zich eertijds in zak en asch bekeerd hebben.

22 Doch Ik zeg u: het zal Tyrus en Sidon verdragelijker zijn, in den dag des oordeels, dan ulieden!

23 En gij, Kapérnaüm! die tot den hemel toe zijt verhoogd, gij zult tot de hel toe nedergestooten worden. Want zoo in Sodom die krachten waren geschied, die in u geschied zijn, zij zouden tot op den huidigen dag gebleven zijn.

24 Doch Ik zeg u, dat het den lande van Sodom verdragelijker zal zijn in den dag des oordeels, dan u!

25 In dien tijd antwoordde Jezus, en zeide: Ik dank U, Vader! Heere des hemels en der aarde, dat Gij deze dingen voor de wijzen en verstandigen verborgen hebt, en hebt dezelve den kinderkens geopenbaard

26 Ja, Vader! want alzoo is geweest het welbehagen voor U.

27 Alle dingen zijn Mij overgegeven van mijnen Vader: en niemand kent den Zoon dan de Vader, noch iemand kent den Vader dan de Zoon, en dien het de Zoon wil openbaren.

28 Komt herwaarts tot Mij! allen, die vermoeid en belast zijt, en Ik zal u rust geven.

29 Neemt mijn juk op u, en leert van Mij, dat Ik zachtmoedig ben en nederig van hart; en gij zult rust vinden voor uwe zielen.

30 Want mijn juk is zacht, en mijn last is ligt.

HOOFDSTUK 12.

IN dien tijd ging Jezus op eenen Sabbatdag door het gezaaide, en zijne discipelen hadden honger, en begonnen aren te plukken en te eten.

2 En de Farizeën, *dat* ziende, zeiden tot Hem: Zie, uwe discipelen doen dat niet geoorloofd is te doen op den Sabbat.

3 Maar Hij zeide tot hen: Hebt gij niet gelezen wat David gedaan heeft, toen hem hongerde, en hun die met hem *waren*?

4 Hoe dat hij gegaan is in het Huis Gods, en de toonbrooden gegeten heeft, die hem niet geoorloofd waren te eten, noch ook hun die met hem *waren*, maar den Priesteren alleen?

5 Of hebt gij niet gelezen in de Wet, dat de Priesters den Sabbat ontheiligen in den Tempel, op de Sabbatdagen, en *nogtans* onschuldig zijn?

6 En Ik zeg u, dat een Meerdere dan de Tempel hier is.

7 Doch zoo gij geweten hadt, wat het zij: Ik wil barmhartigheid en niet offerande, gij zoudt de onschuldigen niet veroordeeld hebben.

8 Want de Zoon des menschen is een Heere ook van den Sabbat.

9 En van daar voortgaande, kwam Hij in hunne Synagoge.

10 En zie, daar was een mensch, die eene dorre hand had, en zij vraagden Hem, zeggende: Is het ook geoorloofd op de Sabbatdagen te genezen? (opdat zij Hem mogten beschuldigen.)

11 En Hij zeide tot hen: Wat mensch zal er zijn onder u, die één schaap heeft, en zoo datzelve op een Sabbatdag in eene gracht valt, *die* hetzelve niet zal aangrijpen en uitheffen?

12 Hoeveel gaat nu een mensch een schaap te boven? Zoo is het dan op de Sabbatdagen geoorloofd wel te doen.

13 Toen zeide Hij tot dien mensch: Strek uwe hand uit; en hij strekte ze uit, en zij werd hersteld, gezond gelijk de andere.

14 En de Farizeën, uitgegaan zijnde, hielden te zamen raad tegen Hem, hoe zij Hem dooden mogten.

15 Maar Jezus, *dat* wetende, vertrok van daar, en vele scharen volgden Hem, en Hij genas ze allen.

16 En Hij gebood hun scherpelijk, dat zij Hem niet openbaar maken zouden;

17 Opdat vervuld zou worden hetgeen gesproken is door Jesája, den profeet, zeggende:

18 Zie, mijn Knecht, welken Ik verkoren heb, mijn Beminde, in welken mijne ziel een welbehagen heeft; Ik zal mijnen Geest op Hem leggen, en Hij zal het oordeel den Heidenen verkondigen.

19 Hij zal niet twisten, noch roepen, noch zal daar iemand zijne stem op de straten hooren.

20 Het gekrookte riet zal Hij niet verbreken, en het rookende lemmet zal Hij niet uitblusschen, totdat Hij oordeel zal uitbrengen tot winning.

21 En in zijnen naam zullen de Heidenen hopen.

22 Toen werd tot Hem gebragt een van den duivel bezetene, *die* blind en stom *was;* en Hij genas hem, alzoo dat de blinde en stomme beide sprak en zag.

23 En al de scharen ontzetten zich, en zeiden: Is niet deze de Zoon van David?

24 Maar de Farizeën, *dit* gehoord hebbende, zeiden: Deze werpt de duivelen niet uit, dan door Beëlzebul, den Overste der duivelen.

25 Doch Jezus, kennende hunne gedachten, zeide tot hen: Een ieder koningrijk, dat tegen zich zelf verdeeld is, wordt verwoest; en eene iedere stad, of huis, dat tegen zich zelf verdeeld is, zal niet bestaan.

26 En indien de Satan den Satan uitwerpt, zoo is hij tegen zich zelven verdeeld; hoe zal dan zijn rijk bestaan?

27 En indien Ik door Beëlzebul de duivelen uitwerp, door wien werpen ze dan uwe zonen uit? Daarom zullen die uwe regters zijn.

28 Maar indien Ik door den Geest Gods de duivelen uitwerp, zoo is dan het Koningrijk Gods tot u gekomen.

29 Of hoe kan iemand in het huis eens sterken inkomen, en zijne vaten ontrooven, tenzij dat hij eerst den sterke gebonden hebbe? en alsdan zal hij zijn huis berooven.

30 Wie met Mij niet is, die is tegen Mij; en wie met Mij niet vergadert, die verstrooit.

31 Daarom zeg Ik u: alle
[illegible] en lastering zal den
[illegible]chen vergeven worden;
[illegible] de lastering tegen den
[illegible] zal den menschen niet
[illegible]n worden.
[illegible] zoo wie *eenig* woord ge-
[illegible] zal hebben tegen den
[illegible] des menschen, het zal
[illegible]ergeven worden; maar
[illegible]en den Heiligen
Geest zal gesproken hebben, het zal hem niet vergeven worden, noch in deze eeuw, noch in de toekomende.

33 Of maakt den boom goed en zijne vrucht goed; of maakt den boom kwaad en zijne vrucht kwaad; want uit de vrucht wordt de boom gekend.

34 Gij adderengebroedsels! hoe kunt gij goede dingen spreken, daar gij boos zijt? want uit den overvloed des harten spreekt de mond.

35 De goede mensch brengt goede dingen voort uit den goeden schat des harten, en de booze mensch brengt booze dingen voort uit den boozen schat.

36 Maar Ik zeg u, dat van elk ijdel woord, hetwelk de menschen zullen gesproken hebben, zij van hetzelve zullen rekenschap geven in den dag des oordeels.

37 Want uit uwe woorden zult gij geregtvaardigd worden, en uit uwe woorden zult gij veroordeeld worden.

38 Toen antwoordden sommigen der Schriftgeleerden en Farizeën, zeggende: Meester, wij wilden van U *wel* een teeken zien.

39 Maar Hij antwoordde en zeide tot hen: Het boos en overspelig geslacht verzoekt een teeken; en hun zal geen teeken gegeven worden, dan het teeken van Jonas, den profeet.

40 Want gelijk Jonas drie dagen en drie nachten was in den buik van den walvisch, alzoo zal de Zoon des menschen drie dagen en drie nachten wezen in het hart der aarde.

41 De mannen van Nínivé zullen opstaan in het oordeel met dit geslacht, en zullen hetzelve veroordeelen; want zij hebben zich bekeerd op de prediking van Jonas; en zie, meer dan Jonas is hier!

42 De koningin van het Zuiden zal opstaan in het oordeel [illegible]

dit geslacht, en hetzelve veroordeelen; want zij is gekomen van de einden der aarde, om te hooren de wijsheid van Sálomo; en zie, meer dan Sálomo is hier!

43 En wanneer de onreine geest van den mensch uitgegaan is, zoo gaat hij door dorre plaatsen, zoekende rust, en vindt ze niet.

44 Dan zegt hij: Ik zal wederkeeren in mijn huis, van waar ik uitgegaan ben; en komende vindt hij het ledig, met bezemen gekeerd en versierd.

45 Dan gaat hij heen en neemt met zich zeven andere geesten, boozer dan hij zelf, en ingegaan zijnde wonen zij aldaar; en het laatste van dien mensch wordt erger dan het eerste. Alzoo zal het ook met dit boos geslacht zijn.

46 En als Hij nog tot de scharen sprak, zie, zijne moeder en broeders stonden buiten, zoekende Hem te spreken.

47 En iemand zeide tot Hem: Zie, uwe moeder en uwe broeders staan *daar* buiten, zoekende U te spreken.

48 Maar Hij, antwoordende, zeide tot dengene die Hem *dat* zeide: Wie is mijne moeder, en wie zijn mijne broeders?

49 En zijne hand uitstrekkende over zijne discipelen, zeide Hij: Zie, mijne moeder en mijne broeders.

50 Want zoo wie den wil mijns Vaders doet, die in de hemelen is, dezelve is mijn broeder, en zuster, en moeder.

HOOFDSTUK 13.

EN te dien dage Jezus, uit het huis gegaan zijnde, zat bij de zee.

2 En tot Hem vergaderden vele scharen, zoodat Hij in een schip ging en nederzat, en al de schare stond op den oever.

3 En Hij sprak tot hen vele dingen door gelijkenissen, zeggende: Zie, een zaaijer ging uit om te zaaijen.

4 En als hij zaaide, viel een deel *van het zaad* bij den weg; en de vogelen kwamen en aten hetzelve op.

5 En een ander *deel* viel op steenachtige *plaatsen*, waar het niet veel aarde had; en het ging terstond op, omdat het geene diepte van aarde had.

6 Maar als de zon opgegaan was, zoo is het verbrand geworden; en omdat het geenen wortel had, is het verdord.

7 En een ander *deel* viel in de doornen; en de doornen wiessen op, en verstikten hetzelve.

8 En een ander *deel* viel in de goede aarde, en gaf vrucht, het een honderd-, het ander zestig-, en het ander dertig*voud*.

9 Wie ooren heeft om te hooren, die hoore!

10 En de discipelen, tot Hem komende, zeiden tot Hem: Waarom spreekt Gij tot hen door gelijkenissen?

11 En Hij, antwoordende, zeide tot hen: Omdat het u gegeven is, de verborgenheden van het Koningrijk der hemelen te weten, maar dien is het niet gegeven.

12 Want wie heeft, dien zal gegeven worden, en hij zal overvloediglijk hebben; maar wie niet heeft, van dien zal genomen worden ook dat hij heeft.

13 Daarom spreek Ik tot hen door gelijkenissen, omdat zij ziende niet zien, en hoorende niet hooren, noch ook verstaan.

14 En in hen wordt de profetie van Jesája vervuld, die zegt: Met het gehoor zult gij hooren, en geenszins verstaan; en ziende zult gij zien, en geenszins bemerken.

15 Want het hart dezes volks is dik geworden, en zij hebben met de ooren zwaarlijk gehoord, en hunne oogen hebben zij toegedaan; opdat zij niet te eeniger tijd met de oogen zouden zien, en met de ooren hooren, en met het hart verstaan,

en zich bekeeren, en Ik hen geneze.

16 Doch uwe oogen zijn zalig, omdat zij zien, en uwe ooren, omdat zij hooren.

17 Want voorwaar Ik zeg u, dat vele profeten en regtvaardigen hebben begeerd te zien de dingen, die gij ziet, en hebben *ze* niet gezien; en te hooren de dingen, die gij hoort, en hebben *ze* niet gehoord.

18 Gij dan, hoort de gelijkenis van den zaaijer.

19 Als iemand het woord des Koningrijks hoort, en niet verstaat, zoo komt de Booze, en rukt weg hetgeen in zijn hart gezaaid was; deze is degene die bij den weg bezaaid is.

20 Maar die in steenachtige *plaatsen* bezaaid is, deze is degene die het woord hoort, en dat terstond met vreugde ontvangt;

21 Doch hij heeft geenen wortel in zich zelven, maar is voor een tijd; en als verdrukking of vervolging komt, om des woords wil, zoo wordt hij terstond geërgerd.

22 En die in de doornen bezaaid is, deze is degene die het woord hoort; en de zorgvuldigheid dezer wereld, en de verleiding des rijkdoms verstikt het woord, en het wordt onvruchtbaar.

23 Die nu in de goede aarde bezaaid is, deze is degene die het woord hoort en verstaat, die ook vrucht draagt en voortbrengt, de een honderd-, de andere zestig-, en de ander dertig*voud*.

24 Eene andere gelijkenis heeft Hij hun voorgesteld, zeggende:
oningrijk der hemelen is
aan een mensch, die goed
aide in zijnen akker.
n als de menschen sliе-
vam zijn vijand, en zaaide
id midden in de tarwe,
weg.
oen het nu *tot* kruid op-
ras, en vrucht voort-

bragt, toen openbaarde zich ook het onkruid.

27 En de dienstknechten van den heer des huizes gingen en zeiden tot hem: Heere, hebt gij niet goed zaad in uwen akker gezaaid? van waar heeft hij dan dit onkruid?

28 En hij zeide tot hen: Een vijandig mensch heeft dat gedaan. En de dienstknechten zeiden tot hem: Wilt gij dan, dat wij heengaan en hetzelve vergaderen?

29 Maar hij zeide: Neen, opdat gij, het onkruid vergaderende, ook mogelijk met hetzelve de tarwe niet uittrekt.

30 Laat ze beiden te zamen opwassen tot den oogst, en in den tijd des oogstes zal ik tot de maaijers zeggen: Vergadert eerst dat onkruid, en bindt het in busselen, om hetzelve te verbranden, maar brengt de tarwe te zamen in mijne schuur.

31 Eene andere gelijkenis heeft Hij hun voorgesteld, zeggende: Het Koningrijk der hemelen is gelijk aan het mostaardzaad, hetwelk een mensch heeft genomen en in zijnen akker gezaaid:

32 Het welk wel het minste is onder al de zaden, maar wanneer het opgewassen is, dan is het het meeste van de moeskruiden, en het wordt een boom, alzoo dat de vogelen des hemels komen en nestelen in zijne takken.

33 Eene andere gelijkenis sprak Hij tot hen, *zeggende:* Het Koningrijk der hemelen is gelijk aan een zuurdeesem, welken eene vrouw nam en verbergde in drie maten meels, totdat het geheel gezuurd was.

34 Al deze dingen heeft Jezus tot de scharen gesproken door gelijkenissen, en zonder gelijkenis sprak Hij tot hen niet.

35 Opdat vervuld zoude worden wat gesproken is door den profeet, zeggende: Ik zal m[...]

2*

nen mond opendoen door gelijkenissen; Ik zal voortbrengen dingen, die verborgen waren van de grondlegging der wereld.

36 Toen nu Jezus de scharen *van Zich* gelaten had, ging Hij naar huis. En zijne discipelen kwamen tot Hem, zeggende: Verklaar ons de gelijkenis van het onkruid des akkers.

37 En Hij, antwoordende, zeide tot hen: Die het goede zaad zaait, is de Zoon des menschen;

38 En de akker is de wereld; en het goede zaad zijn de kinderen des Koningrijks; en het onkruid zijn de kinderen des Boozen;

39 En de vijand, die hetzelve gezaaid heeft, is de duivel; en de oogst is de voleinding der wereld; en de maaijers zijn de Engelen.

40 Gelijkerwijs dan het onkruid vergaderd, en met vuur verbrand wordt, alzoo zal het *ook* zijn in de voleinding dezer wereld.

41 De Zoon des menschen zal zijne Engelen uitzenden, en zij zullen uit zijn Koningrijk vergaderen al de ergernissen, en degenen die de ongeregtigheid doen;

42 En zullen dezelve in den vurigen oven werpen; daar zal weening zijn en knersing der tanden.

43 Dan zullen de regtvaardigen blinken gelijk de zon, in het Koningrijk huns Vaders. Die ooren heeft om te hooren, die hoore!

44 Wederom is het Koningrijk der hemelen gelijk aan een schat, in den akker verborgen, welken een mensch gevonden hebbende, verbergde *dien*, en van blijdschap over denzelven gaat hij heen en verkoopt al wat hij heeft, en koopt dien akker.

45 Wederom is het Koningrijk der hemelen gelijk aan een koopman, die schoone paarlen zoekt;

46 Dewelke, hebbende eene paarl van groote waarde gevonden, ging heen en verkocht al wat hij had, en kocht dezelve.

47 Wederom is het Koningrijk der hemelen gelijk aan een net, geworpen in de zee, en dat allerlei soorten *van visschen* samenbrengt;

48 Hetwelk, wanneer het vol geworden is, *de visschers* aan den oever optrekken, en nederzittende lezen het goede uit in *hunne* vaten, maar het kwade werpen zij weg.

49 Alzoo zal het in de voleinding der eeuwen wezen; de Engelen zullen uitgaan, en de boozen uit het midden der regtvaardigen afscheiden,

50 En zullen dezelve in den vurigen oven werpen; dáár zal zijn weening en knersing der tanden.

51 En Jezus zeide tot hen: Hebt gij dit alles verstaan? Zij zeiden tot Hem: Ja, Heere.

52 En Hij zeide tot hen: Daarom, een iegelijk Schriftgeleerde, in het Koningrijk der hemelen onderwezen, is gelijk aan een heer des huizes, die uit zijnen schat nieuwe en oude dingen voortbrengt.

53 En het is geschied, als Jezus deze gelijkenissen geëindigd had, vertrok Hij van daar.

54 En gekomen zijnde in zijn vaderland, leerde Hij hen in hunne Synagoge, zoodat zij zich ontzetten, en zeiden: Van waar *komt* dezen die wijsheid en die krachten?

55 Is deze niet de zoon des timmermans? en is zijne der niet genaamd Maria zijne broeders Jakóbus e ses, en Simon en Judas?

56 En zijne zusters, z niet alle bij ons? Van *komt* dan dezen dit alles

57 En zij werden aan He ërgerd. Maar Jezus ze

hen: Een profeet is niet ongeëerd dan in zijn vaderland, en in zijn huis.
58 En Hij heeft aldaar niet vele krachten gedaan, van wege hun ongeloof.

HOOFDSTUK 14.

TE dier tijd hoorde Heródes, de Viervorst, het gerucht van Jezus;
2 En zeide tot zijne knechten: Deze is Johannes de Dooper: hij is opgewekt van de dooden, en daarom werken die krachten in hem.
3 Want Heródes had Johannes gevangen genomen, en hem gebonden, en in den kerker gezet, om Heródias wil, de huisvrouw van Filippus, zijnen broeder.
4 Want Johannes zeide tot hem: Het is u niet geoorloofd haar te hebben,
5 En willende hem dooden, vreesde hij het volk, omdat zij hem hielden voor een profeet.
6 Maar als de dag der geboorte van Heródes gehouden werd, danste de dochter van Heródias in het midden *van hen;* en zij behaagde aan Heródes;
7 Waarom hij haar met eede beloofde te geven, wat zij ook eischen zou.
8 En zij, te voren onderrigt zijnde van hare moeder, zeide: Geef mij hier in eenen schotel het hoofd van Johannes den Dooper.
9 En de koning werd bedroefd; doch om de eeden en degenen die *met hem* aanzaten, [illegible] hij dat het *haar* zoude [illegible]en worden.
[illegible] En zond heen, en ont[illegible] Johannes in den kerker.
[illegible] zijn hoofd werd gebragt [illegible]n schotel, en aan het [illegible]tje gegeven; en zij droeg [illegible] hare moeder.
[illegible] zijne discipelen kwa[illegible] [illegible]haam weg, en begroeven hetzelve, en gingen en boodschapten het Jezus.
13 En *als* Jezus *dit* hoorde, vertrok hij van daar te scheep, naar eene woeste plaats alleen; en de scharen, *dat* hoorende, zijn Hem te voet gevolgd uit de steden.
14 En Jezus, uitgaande, zag eene groote schare, en werd innerlijk met ontferming over hen bewogen, en genas hunne kranken.
15 En als het nu avond werd, kwamen zijne discipelen tot Hem, zeggende: Deze plaats is woest, en de tijd is nu voorbijgegaan; laat de scharen van U, opdat zij heengaan in de vlekken en zich zelven spijze koopen.
16 Maar Jezus zeide tot hen: Het is hun niet van noode heen te gaan; geeft gij hun te eten,
17 Doch zij zeiden tot Hem: Wij hebben hier niet dan vijf brooden en twee visschen.
18 En Hij zeide: Brengt Mij dezelve hier.
19 En Hij beval de scharen neder te zitten op het gras, en nam de vijf brooden en de twee visschen, en opwaarts ziende naar den hemel, zegende dezelve; en als Hij ze gebroken had, gaf Hij de brooden den discipelen, en de discipelen aan de scharen.
20 En zij aten allen en werden verzadigd, en zij namen op het overschot der brokken, twaalf volle korven.
21 Die nu gegeten hadden, waren omtrent vijfduizend mannen, zonder de vrouwen en kinderen.
22 En terstond dwong Jezus zijne discipelen in het schip te gaan, en vóór Hem af te varen naar de andere zijde, terwijl Hij de scharen van Zich zou laten.
23 En als Hij nu de scharen van Zich gelaten had, klom Hij op den berg alleen, om te b[illegible]den. En als het nu avond

geworden, zoo was Hij daar alleen.
24 En het schip was nu midden in de zee, zijnde in nood van de baren: want de wind was *hun* tegen.
25 Maar ter vierde wake des nachts kwam Jezus af tot hen, wandelende op de zee.
26 En de discipelen, ziende Hem op de zee wandelen, werden ontroerd, zeggende: Het is een spooksel! en schreeuwden van vreeze.
27 Maar terstond sprak hen Jezus aan, zeggende: Zijt goedsmoeds, Ik ben het, vreest niet.
28 En Petrus antwoordde Hem, en zeide: Heere, indien Gij het zijt, zoo gebied mij tot U te komen op het water.
29 En Hij zeide: Kom. En Petrus klom neder van het schip, en wandelde op het water, om tot Jezus te komen.
30 Maar ziende den sterken wind, werd hij bevreesd, en als hij begon neder te zinken, riep hij, zeggende: Heere, behoud mij!
31 En Jezus, terstond de hand uitstekende, greep hem aan, en zeide tot hem: Gij kleingeloovige, waarom hebt gij gewankeld?
32 En als zij in het schip geklommen waren, stilde de wind.
33 Die nu in het schip *waren*, kwamen en aanbaden Hem, zeggende: Waarlijk, Gij zijt Gods Zoon!
34 En overgevaren zijnde, kwamen zij in het land Gennésaret.
35 En als de mannen van die plaats Hem werden kennende, zonden zij in dat geheele omliggende land, en bragten tot Hem allen, die kwalijk gesteld waren.
36 En baden Hem, dat zij alleenlijk den zoom zijns kleeds zouden mogen aanraken; en zoo velen als *Hem* aanraakten, werden gezond.

HOOFDSTUK 15.

TOEN kwamen tot Jezus *eenige* Schriftgeleerden en Farizeën, die van Jerúzalem *waren*, zeggende:
2 Waarom overtreden uwe discipelen de inzetting der Ouden? want zij wasschen hunne handen niet, wanneer zij brood zullen eten.
3 Maar Hij, antwoordende, zeide tot hen: Waarom overtreedt ook gij het gebod Gods door uwe inzetting?
4 Want God heeft geboden, zeggende: Eer uwen vader en moeder; en: Wie vader of moeder vloekt, die zal den dood sterven.
5 Maar gij zegt: Zoo wie tot vader of moeder zal zeggen: *Het is* eene gave, zoo wat u van mij zou kunnen te nutte komen; en zijnen vader of zijne moeder geenszins zal eeren, *die voldoet*.
6 En gij hebt *alzoo* Gods gebod krachteloos gemaakt door uwe inzetting.
7 Gij geveinsden! wel heeft Jesája van u geprofeteerd, zeggende:
8 Dit volk genaakt Mij met hunnen mond, en eert Mij met de lippen, maar hun hart houdt zich verre van Mij:
9 Doch te vergeefs eeren zij Mij, leerende leeringen, *die* geboden van menschen *zijn*.
10 En als Hij de schare tot Zich geroepen had, zeide Hij tot hen: Hoort en verstaat.
11 Hetgeen ten monde ingaat, ontreinigt den mensch niet; maar hetgeen ten monde uitgaat, dat ontreinigt den mensch.
12 Toen kwamen zijne discipelen tot Hem, en zeiden tot Hem: Weet gij *wel*, dat de Farizeën, deze reden hoorende, geërgerd zijn geweest?
13 Maar Hij, antwoordende, zeide: Alle plant, die mijn hemelsche Vader niet geplant

heeft, zal uitgeroeid worden.

14 Laat hen varen, zij zijn blinde leidslieden der blinden. Indien nu de blinde den blinde leidt, zoo zullen zij beiden in de gracht vallen.

15 En Petrus, antwoordende, zeide tot Hem: Verklaar ons deze gelijkenis.

16 Maar Jezus zeide: Zijt ook gijlieden alsnog onwetende?

17 Verstaat gij nog niet, dat al wat ten monde ingaat, in den buik komt, en in de heimelijkheid wordt uitgeworpen?

18 Maar die dingen, die ten monde uitgaan, komen voort uit het hart, en diezelve ontreinigen den mensch.

19 Want uit het hart komen voort booze bedenkingen, doodslagen, overspelen, hoererijen, dieverijen, valsche getuigenissen, lasteringen.

20 Deze dingen zijn het, die den mensch ontreinigen; maar het eten met ongewasschen handen ontreinigt den mensch niet.

21 En Jezus, van daar gaande, vertrok naar de deelen van Tyrus en Sidon.

22 En zie, eene Kananésche vrouw, uit die landpalen komende, riep tot Hem, zeggende: Heere, *gij* Zone Davids, ontferm u mijner! mijne dochter is deerlijk van den duivel bezeten.

23 Doch Hij antwoordde haar niet één woord. En zijne discipelen, tot Hem komende, baden Hem, zeggende: Laat haar van U, want zij roept ons na.

24 Maar Hij, antwoordende, zeide: Ik ben niet gezonden
...t de verlorene schapen
...t huis Israëls.
...n zij kwam en aanbad
...zeggende: Heere, help mij!
...och Hij antwoordde en
Het is niet betamelijk
...ood der kinderen te ne-
...n den hondekens *voor* te

27 En zij zeide: Ja, Heere, doch de hondekens eten ook van de brokjes, die daar vallen van de tafel hunner heeren.

28 Toen antwoordde Jezus, en zeide tot haar: O vrouw! groot is uw geloof; u geschiede, gelijk gij wilt. En hare dochter werd gezond van diezelve ure.

29 En Jezus, van daar vertrekkende, kwam aan de zee van Galiléa, en klom op den berg, en zat daar neder.

30 En vele scharen zijn tot Hem gekomen, hebbende bij zich kreupelen, blinden, stommen, lammen, en vele anderen, en wierpen ze voor de voeten van Jezus; en Hij genas dezelve.

31 Alzoo dat de scharen zich verwonderden, ziende de stommen sprekende, de lammen gezond, de kreupelen wandelende, en de blinden ziende; en zij verheerlijkten den God Israëls.

32 En Jezus, zijne discipelen tot Zich geroepen hebbende, zeide: Ik word innerlijk met ontferming bewogen over de schare, omdat zij nu drie dagen bij Mij gebleven zijn, en niet hebben wat zij eten zouden; en Ik wil hen niet nuchteren van Mij laten, opdat zij op den weg niet bezwijken.

33 En zijne discipelen zeiden tot Hem: Van waar *zullen* wij zoo vele brooden in de woestijn *bekomen*, dat wij zulk eene groote schare zouden verzadigen?

34 En Jezus zeide tot hen: Hoe vele brooden hebt gij? Zij zeiden: Zeven, en weinige vischjes.

35 En Hij gebood de scharen neder te zitten op de aarde.

36 En Hij nam de zeven brooden en de visschen, en als Hij gedankt had, brak Hij ze, en gaf ze zijnen discipelen; en de discipelen *gaven ze* aan de schare.

37 En zij aten allen en werden verzadigd, en zij namen

op het overschot der brokken, zeven volle manden.

38 En die daar gegeten hadden waren vier duizend mannen, zonder de vrouwen en kinderen.

39 En de scharen van Zich gelaten hebbende, ging Hij in het schip, en kwam in de landpalen van Magdala.

HOOFDSTUK 16.

EN de Farizeën en Sadduceën, tot Hem gekomen zijnde, en *Hem* verzoekende, begeerden van Hem, dat Hij hun een teeken uit den hemel zou toonen.

2 Maar Hij antwoordde, en zeide tot hen: Als het avond geworden is, zegt gij: Schoon weder, want de hemel is rood.

3 En des morgens: Heden onweder, want de hemel is droevig rood. Gij geveinsden! het aanschijn des hemels weet gij wel te onderscheiden, en kunt gij de teekenen der tijden niet *onderscheiden?*

4 Het boos en overspelig geslacht verzoekt een teeken; en hun zal geen teeken gegeven worden, dan het teeken van Jonas, den profeet. En hen verlatende, ging Hij weg.

5 En als zijne discipelen op de andere zijde gekomen waren, hadden zij vergeten brooden *mede* te nemen.

6 En Jezus zeide tot hen: Ziet toe en wacht u van den zuurdeesem der Farizeën en Sadduceën.

7 En zij overlegden bij zich zelven, zeggende: *Het is* omdat wij geene brooden *mede*genomen hebben.

8 En Jezus, *dat* wetende, zeide tot hen: Wat overlegt gij bij u zelven, gij kleingeloovigen, dat gij geene brooden *mede*genomen hebt?

9 Verstaat gij nog niet? en gedenkt gij niet aan de vijf brooden der vijfduizend *mannen*, en hoe vele korven gij opnaamt?

10 Noch aan de zeven brooden der vierduizend *mannen*, en hoe vele manden gij opnaamt?

11 Hoe verstaat gij niet, dat Ik u van geen brood gesproken heb, *als Ik zeide* dat gij u wachten zoudt van den zuurdeesem der Farizeën en Sadduceën?

12 Toen verstonden zij, dat Hij niet gezegd had, dat zij zich wachten zouden van den zuurdeesem des broods, maar van de leer der Farizeën en Sadduceën.

13 Als nu Jezus gekomen was in de deelen van Cesaréa Filippi, vraagde Hij zijnen discipelen, zeggende: Wie zeggen de menschen dat Ik, de Zoon des menschen, ben?

14 En zij zeiden: Sommigen, Johannes de Dooper; en anderen: Elías; en anderen: Jeremía, of een van de Profeten.

15 Hij zeide tot hen: Maar gij, wie zegt gij, dat Ik ben?

16 En Simon Petrus, antwoordende, zeide: Gij zijt de Christus, de Zoon des levenden Gods.

17 En Jezus, antwoordende, zeide tot hem; Zalig zijt gij, Simon, Bar-Jona! want vleesch en bloed heeft u *dat* niet geopenbaard, maar mijn Vader, die in de hemelen is.

18 En Ik zeg u ook, dat gij zijt Petrus, en op deze petra zal Ik mijne gemeente bouwen, en de poorten der hel zullen dezelve niet overweldigen.

19 En Ik zal u geven de sleutelen van het Koningrijk der hemelen; en zoo wat gij zult binden op de aarde, zal in de hemelen gebonden zijn; en zoo wat gij ontbinden zult op de aarde, zal in de hemelen ontbonden zijn.

20 Toen verbood Hij z discipelen, dat zij iemand gen zouden, dat Hij was J de Christus.

21 Van toen aan begon zijnen discipelen te vertoc dat Hij moest heengaar

Jerúzalem, en veel lijden van
de Onderlingen, en Overpries-
teren, en Schriftgeleerden, en
gedood worden, en ten derden
dage opgewekt worden.
22 En Petrus, Hem tot zich ge-
nomen hebbende, begon Hem
te bestraffen, zeggende: Heere,
wees u genadig! dit zal U geens-
zins geschieden.
23 Maar Hij, zich omkeerende,
zeide tot Petrus: Ga weg achter
Mij, Satanas! gij zijt Mij een
aanstoot; want gij verzint niet
de dingen die Gods zijn, maar
die der menschen zijn.
24 Toen zeide Jezus tot zijne
discipelen: Zoo iemand achter
Mij wil komen, die verloochene
zich zelven, en neme zijn kruis
op, en volge Mij.
25 Want zoo wie zijn leven zal
willen behouden, die zal hetzel-
ve verliezen; maar zoo wie zijn
leven verliezen zal, om Mijnent-
wil, die zal hetzelve vinden.
26 Want wat baat het een
mensch, zoo hij de geheele
wereld gewint, en lijdt schade
zijner ziel? Of wat zal een
mensch geven tot lossing van
zijne ziel?
27 Want de Zoon des menschen
zal komen in de heerlijkheid
zijns Vaders, met zijne Engelen,
en alsdan zal Hij een iegelijk
vergelden naar zijn doen.
28 Voorwaar zeg Ik u: er
zijn sommigen van die hier
staan, welke den dood niet
smaken zullen, totdat zij den
Zoon des menschen zullen heb-
ben zien komen in zijn Ko-
ningrijk.

HOOFDSTUK 17.

a dagen nam Jezus
t zich Petrus, en Jakobus,
ıannes, zijnen broeder,
gt hen op eenen hoogen
een.
Hij werd voor hen ver-
van gedaante; en zijn
gelijk de zon,
en zijne kleederen werden wit,
gelijk het licht.
3 En zie, van hen werden ge-
zien Mozes en Elías, met Hem
samensprekende.
4 En Petrus, antwoordende,
zeide tot Jezus: Heere, het is
goed dat wij hier zijn; zoo Gij
wilt, laat ons hier drie taber-
nakelen maken; voor U éénen,
en voor Mozes éénen, en éénen
voor Elías.
5 Terwijl hij nog sprak, zie,
eene luchtige wolk heeft hen
overschaduwd, en zie, eene
stem uit de wolk, zeggende:
Deze is mijn geliefde Zoon, in
denwelken Ik mijn welbeha-
gen heb; hoort Hem!
6 En de discipelen, *dit* hoo-
rende, vielen op hun aange-
zigt, en werden zeer bevreesd.
7 En Jezus, bij hen komende,
raakte hen aan, en zeide: Staat
op, en vreest niet.
8 En hunne oogen opheffen-
de, zagen zij niemand dan Je-
zus alleen.
9 En als zij van den berg af-
kwamen, gebood hun Jezus,
zeggende: Zegt niemand dit
gezigt, totdat de Zoon des
menschen zal opgestaan zijn
uit de dooden.
10 En zijne discipelen vraag-
den Hem, zeggende: Wat zeg-
gen dan de Schriftgeleerden
dat Elías eerst moet komen?
11 Doch Jezus, antwoorden-
de, zeide tot hen: Elías zal wel
eerst komen, en alles weder-
oprigten.
12 Maar Ik zeg u, dat Elías
nu gekomen is, en zij hebben
hem niet gekend; doch zij
hebben aan hem gedaan al wat
zij hebben gewild; alzoo zal
ook de Zoon des menschen
van hen lijden.
13 Toen verstonden de disci-
pelen, dat Hij hun van Johannes
den Dooper gesproken had.
14 En als zij bij de schare ge-
komen waren, kwam tot Hem
een mensch, vallende voor Hem

op de knieën, en zeggende:
15 Heere! ontferm u over mijnen zoon, want hij is maanziek, en is in zwaar lijden; want menigmaal valt hij in het vuur, en menigmaal in het water.
16 En ik heb hem tot uwe discipelen gebragt, en zij hebben hem niet kunnen genezen.
17 En Jezus, antwoordende, zeide: O engeloovig en verkeerd geslacht! hoe lang zal Ik nog met ulieden zijn? hoe lang zal Ik u nog verdragen? Brengt hem Mij hier.
18 En Jezus bestrafte hem, en de duivel ging van hem uit, en het kind werd genezen van die ure af.
19 Toen kwamen de discipelen tot Jezus alleen, en zeiden: Waarom hebben wij hem niet kunnen uitwerpen?
20 En Jezus zeide tot hen: Om uws ongeloofs wil. Want voorwaar zeg Ik u: zoo gij een geloof hadt als een mosteardzaad, gij zoudt tot dezen berg zeggen: Ga heen van hier derwaarts! en hij zal heengaan; en niets zal u onmogelijk zijn.
21 Maar dit geslacht vaart niet uit, dan door bidden en vasten.
22 En als zij in Galiléa verkeerden, zeide Jezus tot hen: De Zoon des menschen zal overgeleverd worden in de handen der menschen;
23 En zij zullen Hem dooden, en ten derden dage zal Hij opgewekt worden. En zij werden zeer bedroefd.
24 En als zij te Kapérnaüm ingekomen waren, gingen tot Petrus die de Didrachmen ontvingen, en zeiden: Uw Meester, betaalt hij de Didrachmen niet?
25 Hij zeide: Ja. En toen hij in huis gekomen was, voorkwam hem Jezus, zeggende: Wat dunkt u, Simon: de koningen der aarde, van wie nemen zij tollen of schatting? van hunne zonen, of van de vreemden?
26 Petrus zeide tot Hem: Van de vreemden. Jezus zeide tot hem: Zoo zijn dan de zonen vrij.
27 Maar opdat wij hun geen aanstoot geven, ga heen naar de zee, werp den angel *uit*, en den eersten visch, die opkomt, neem, en zijnen mond geopend hebbende, zult gij eenen stater vinden; neem dien, en geef hem aan hen, voor Mij en u.

HOOFDSTUK 18.

TE dierzelver ure kwamen de discipelen tot Jezus, zeggende: Wie is toch de meeste in het Koningrijk der hemelen?
2 En Jezus een kindeken tot Zich geroepen hebbende, stelde dat in het midden van hen,
3 En zeide: Voorwaar zeg Ik u: indien gij u niet verandert, en wordt gelijk de kinderkens, zoo zult gij in het Koningrijk der hemelen geenzins ingaan.
4 Zoo wie dan zich zelven zal vernederen gelijk dit kindeken, deze is de meeste in het Koningrijk der hemelen.
5 En zoo wie zoodanig een kindeken ontvangt in mijnen naam, die ontvangt Mij.
6 Maar zoo wie één van deze kleinen, die in Mij gelooven, ergert, het ware hem nutter, dat een molensteen aan zijnen hals gehangen, en dat hij verzonken ware in de diepte der zee.
7 Wee der wereld van de ergernissen! want het is noodzakelijk dat de ergernissen komen; doch wee dien mensch, door welken de ergernis komt!
8 Indien dan uwe hand of uw voet u ergert, houw ze af en werp ze van u. Het is u beter, tot het leven in te gaan, kreupel of verminkt *zijnde*, dan twee handen of twee voeten hebbende, in het eeuwige vuur geworpen te worden.

9 En indien uw oog u ergert,
trek het uit, en werp het van
u. Het is u beter maar één oog
hebbende, tot het leven in te
gaan, dan twee oogen hebbende,
in het helsche vuur geworpen
te worden.
10 Ziet toe dat gij niet één van
deze kleinen veracht; want Ik
zeg ulieden, dat hunne Engelen
in de hemelen altijd zien het
aangezicht mijns Vaders, die in
de hemelen is.
11 Want de Zoon des menschen
is gekomen om zalig te
maken dat verloren was.
12 Wat dunkt u? Indien eenig
mensch honderd schapen had,
en één uit dezelve afgedwaald
ware, zal hij niet de negenennegentig
laten, en op de bergen
henengaande het afgedwaalde
zoeken?
13 En indien het geschiedt dat
hij hetzelve vindt, voorwaar Ik
zeg u, dat hij zich meer verblijdt
over hetzelve, dan over
de negen en negentig die niet afgedwaald
zijn geweest.
14 Alzoo is de wil niet uws Vaders,
die in de hemelen is, dat
één van deze kleinen verloren ga.
15 Maar indien uw broeder
tegen u gezondigd heeft, ga
heen en bestraf hem tusschen
u en hem alleen; indien hij u
hoort, zoo hebt gij uwen broeder
gewonnen;
16 Maar indien hij u niet
hoort, zoo neem nog één of
twee met u; opdat in den mond
van twee of drie getuigen alle
woord besta.
17 En indien hij denzelven
geen gehoor geeft, zoo zeg het
der gemeente; en indien hij
er gemeente geen gehoor
zoo zij hij u als de hei-
n de tollenaar.
oorwaar zeg Ik u: al wat
de aarde binden zult, zal
n hemel gebonden we-
n al wat gij op de aarde
den zult, zal in den he-
onden wezen.

19 Wederom zeg Ik u: Indien
er twee van u samenstemmen
op de aarde over eenige zaak
die zij zouden mogen begeeren,
dat die hun zal geschieden van
mijnen Vader, die in de hemelen
is:
20 Want waar twee of drie vergaderd
zijn in mijnen naam, daar
ben Ik in het midden van hen.
21 Toen kwam Petrus tot
Hem, en zeide: Heere, hoe menigmaal
zal mijn broeder tegen
mij zondigen en ik hem
vergeven? Tot zevenmaal?
22 Jezus zeide tot hem: Ik
zeg u niet tot zevenmaal,
maar tot zeventigmaal *zevenmaal*.
23 Daarom wordt het Koningrijk
der hemelen vergeleken
bij een zeker koning, die rekening
met zijne dienstknechten
houden wilde.
24 Als hij nu begon te rekenen,
werd tot hem gebragt
één die hem schuldig was tienduizend
talenten.
25 En als hij niet had om te
betalen, beval zijn heer, dat
men hem zou verkoopen, en
zijne vrouw en kinderen, en
al wat hij had, en dat *de schuld*
zou betaald worden.
26 De dienstknecht dan, nedervallende,
aanbad hem, zeggende:
Heer, wees langmoedig
over mij en ik zal u alles
betalen.
27 En de heer van dezen
dienstknecht, met barmhartigheid
innerlijk bewogen zijnde,
heeft hem ontslagen, en de
schuld hem kwijtgescholden.
28 Maar die dienstknecht uitgaande,
heeft gevonden een zijner
mededienstknechten, die
hem honderd penningen schuldig
was, en hem aanvattende,
greep *hem* bij de keel, zeggende:
Betaal mij dat gij
schuldig zijt.
29 Zijn mededienstknecht dan,
nedervallende aan zijne v-
ten, bad hem, zeggende: V

lankmoedig over mij, en ik zal u alles betalen.
30 Doch hij wilde niet; maar ging heen, en wierp hem in de gevangenis, totdat hij de schuld zou betaald hebben.
31 Als nu zijne medediensknechten zagen hetgeen geschied was, zijn zij zeer bedroefd geworden; en komende, verklaarden zij hunnen heer al wat er geschied was.
32 Toen heeft hem zijn heer tot zich geroepen, en zeide tot hem: Gij booze dienstknecht! al die schuld heb ik u kwijtgescholden, dewijl gij mij gebeden hebt:
33 Behoordet gij ook niet u over uwen medediensknecht te ontfermen, gelijk ik ook mij over u ontfermd heb?
34 En zijn heer vertoornd zijnde, leverde hem den pijners over, totdat hij zou betaald hebben al wat hij hem schuldig was.
35 Alzoo zal ook mijn hemelsche Vader u doen, indien gij niet van harte vergeeft, een iegelijk zijnen broeder zijne misdaden.

HOOFDSTUK 19.

EN het geschiedde, toen Jezus deze woorden geëindigd had, dat Hij vertrok van Galliléa, en kwam over de Jordaan, in de landpalen van Judéa.
2 En vele scharen volgden Hem, en Hij genas ze aldaar.
3 En de Farizeën kwamen tot Hem, verzoekende Hem, en zeggende tot Hem: Is het een mensch geoorloofd zijne vrouw te verlaten om allerlei oorzaak?
4 Doch Hij, antwoordende, zeide tot hen: Hebt gij niet gelezen, die van den beginne *den mensch* gemaakt heeft, dat Hij ze gemaakt heeft man en vrouw?
5 En gezegd heeft: Daarom zal een mensch vader en moeder verlaten, en zal zijne vrouw aanhangen, en die twee zullen tot één vleesch zijn;
6 Alzoo dat zij niet meer twee zijn maar één vleesch? Hetgeen dan God samengevoegd heeft, scheide de mensch niet.
7 Zij zeiden tot Hem: Waarom heeft dan Mozes geboden eenen scheidbrief te geven, en haar te verlaten?
8 Hij zeide tot hen: Mozes heeft van wege de hardigheid uwer harten u toegelaten uwe vrouwen te verlaten; maar van den beginne is het alzoo niet geweest.
9 Maar Ik zeg u, dat zoo wie zijne vrouw verlaat, anders dan om hoererij, en eene andere trouwt, *die* doet overspel, en die de verlatene trouwt, doet *ook* overspel.
10 Zijne discipelen zeiden tot Hem: Indien de zaak des menschen met de vrouw alzoo staat, zoo is het niet oorbaar te trouwen.
11 Doch Hij zeide tot hen: Allen vatten dit woord niet, maar dien het gegeven is.
12 Want er zijn gesnedenen, die uit moeders ligchaam alzoo geboren zijn, en er zijn gesnedenen, die van de menschen gesneden zijn; en er zijn gesnedenen, die zich zelf gesneden hebben, om het Koningrijk der hemelen. Die *dit* vatten kan, vatte *het*.
13 Toen werden kinderkens tot Hem gebragt, opdat Hij de handen hun zou opleggen, en bidden; en de discipelen bestraften dezelve.
14 Maar Jezus zeide: Laat af van de kinderkens, en verhindert hen niet tot Mij te komen: want derzulken is het Koningrijk der hemelen.
15 En als Hij hun de handen opgelegd had, vertrok Hij van daar.
16 En zie, daar kwam één tot Hem, en zeide tot Hem: Goede Meester, wat zal ik goeds doen,

opdat ik het eeuwige leven
hebbe?
17 En Hij zeide tot hem: Wat
noemt gij Mij goed? Niemand
is goed dan één, *namelijk* God.
Doch wilt gij in het leven in-
gaan, onderhoud de geboden.
18 Hij zeide tot Hem: Wel-
ke? En Jezus zeide: *Deze*: Gij
zult niet dooden; gij zult geen
overspel doen; gij zult niet
stelen; gij zult geene valsche
getuigenis geven;
19 Eer uwen vader en moe-
der; en: Gij zult uwen naaste
liefhebben, als u zelven.
20 De jongeling zeide tot
Hem: Al deze dingen heb ik
onderhouden van mijne jong
heid af: wat ontbreekt mij nog?
21 Jezus zeide tot hem: Zoo
gij wilt volmaakt zijn, ga heen,
verkoop wat gij hebt en geef
het den armen, en gij zult
eenen schat hebben in den he-
mel; en kom herwaarts, volg
Mij.
22 Als nu de jongeling dit
woord hoorde, ging hij be-
droefd weg: want hij had vele
goederen.
23 En Jezus zeide tot zijne
discipelen: Voorwaar Ik zeg
u, dat een rijke zwaarlijk in
het Koningrijk der hemelen zal
ingaan!
24 En wederom zeg Ik u: Het
is ligter, dat een kemel ga door
het oog van eene naald, dan dat
een rijke inga in het Koning-
rijk Gods.
25 Zijne discipelen nu, *dit*
hoorende, werden zeer versla-
gen, zeggende: Wie kan dan
zalig worden?
[illegible] Jezus, *hen* aanziende,
[illegible] t hen: Bij de menschen
[illegible] onmogelijk, maar bij
[illegible] ne alle dingen mogelijk.
[illegible] Toen antwoordde Petrus
[illegible] le tot Hem: Zie, wij heb-
[illegible] les verlaten, en zijn U
[illegible] l; wat zal ons dan ge-
[illegible] ?
[illegible] ide tot hen:
Voorwaar Ik zeg u, dat gij die
Mij gevolgd zijt, in de weder-
geboorte, wanneer de Zoon des
menschen zal gezeten zijn op
den Troon zijner heerlijkheid,
dat gij ook zult zitten op
twaalf troonen, oordeelende de
twaalf geslachten Israëls.
29 En zoo wie zal verlaten
hebben huizen, of broeders, of
zusters, of vader, of moeder,
of vrouw of kinderen, of ak-
kers, om mijns naams wil, die
zal honderdvoud ontvangen, en
het eeuwige leven beërven.
30 Maar vele eersten zullen
de laatsten zijn, en vele laat-
sten de eersten.

HOOFDSTUK 20.

WANT het Koningrijk der
hemelen is gelijk een heer
des huizes, die met den morgen-
stond uitging om arbeiders te
huren in zijnen wijngaard.
2 En als hij met de arbeiders
eens geworden was voor eenen
penning des daags, zond hij
hen heen in zijnen wijngaard.
3 En uitgegaan zijnde om-
trent de derde ure, zag hij ande-
ren ledig staande op de markt.
4 En hij zeide tot dezelven:
Gaat gij ook heen in den wijn-
gaard, en zoo wat regt is, zal
ik u geven. En zij gingen.
5 Wederom uitgegaan zijnde
omtrent de zesde en negende
ure, deed hij desgelijks.
6 En uitgegaan zijnde om-
trent de elfde ure, vond hij an-
deren ledig staande, en zeide
tot hen: Wat staat gij hier den
geheelen dag ledig?
7 Zij zeiden tot hem: Omdat
ons niemand gehuurd heeft.
Hij zeide tot hen: Gaat ook
gij heen in den wijngaard, en
zoo wat regt is, zult gij ont-
vangen.
8 Als het nu avond geworden
was, zeide de heer des wijn-
gaards tot zijnen rentmeester:
Roep de arbeiders, en geef h-

den loon, beginnende van de laatsten tot de eersten.
9 En als zij kwamen, die ter elfder ure gehuurd waren, ontvingen zij ieder eenen penning.
10 En de eersten komende, meenden dat zij meer ontvangen zouden; en zij zelven ontvingen ook elk eenen penning.
11 En *dien* ontvangen hebbende, murmureerden zij tegen den heer des huizes,
12 Zeggende: Deze laatsten hebben *maar* één uur gearbeid, en gij hebt ze ons gelijk gemaakt, die den last des daags en de hitte gedragen hebben.
13 Doch hij, antwoordende, zeide tot éénen van hen: Vriend, ik doe u geen onregt; zijt gij niet met mij eens geworden voor eenen penning?
14 Neem het uwe en ga heen. Ik wil dezen laatsten ook geven, gelijk als u.
15 Of is het mij niet geoorloofd te doen met het mijne, wat ik wil? Of is uw oog boos, omdat ik goed ben?
16 Alzoo zullen de laatsten de eersten zijn, en de eersten de laatsten: want velen zijn geroepen, maar weinigen uitverkoren.
17 En Jezus, opgaande naar Jerûzalem, nam tot Zich de twaalf discipelen alleen op den weg, en zeide tot hen:
18 Zie, wij gaan op naar Jerûzalem, en de Zoon des menschen zal den Overpriesters en Schriftgeleerden overgeleverd worden, en zij zullen Hem ter dood veroordeelen;
19 En zij zullen Hem den Heidenen overleveren, om Hem te bespotten en te geeselen, en te kruisigen, en ten derden dage zal Hij wederopstaan.
20 Toen kwam de moeder der zonen van Zebedéüs tot Hem met hare zonen, *Hem* aanbiddende, en begeerende wat van Hem.
21 En Hij zeide tot haar: Wat wilt gij? Zij zeide tot Hem: Zeg dat deze mijne twee zonen zitten mogen, de een tot uwe regter-, en de ander tot uwe linker*hand* in uw Koningrijk.
22 Maar Jezus antwoordde en zeide: Gijlieden weet niet wat gij begeert; kunt gij den drinkbeker drinken, dien Ik drinken zal, en met den doop gedoopt worden, waarmede Ik gedoopt worde? Zij zeiden tot Hem: Wij kunnen.
23 En Hij zeide tot hen: Mijnen drinkbeker zult gij wel drinken, en met den doop, waarmede Ik gedoopt worde, zult gij gedoopt worden; maar het zitten tot mijne regter-, en tot mijne linker*hand*, staat bij Mij niet te geven; maar *het zal gegegeven worden* dien het bereid is van mijnen Vader.
24 En als de *andere* tien *dat* hoorden, namen zij het zeer kwalijk van de twee broeders.
25 En als hen Jezus tot Zich geroepen had, zeide Hij. Gij weet, dat de Oversten der volken heerschappij voeren over hen, en de Grooten gebruiken magt over hen.
26 Doch alzoo zal het onder u niet zijn; maar zoo wie onder u zal willen groot worden, *die* zij uw dienaar;
27 En zoo wie onder u zal willen de eerste zijn, die zij uw dienstknecht.
28 Gelijk de Zoon des menschen niet is gekomen om gediend te worden, maar om te dienen, en zijne ziel te geven *tot* een rantsoen voor velen.
29 En als zij van Jéricho uitgingen, is Hem eene groote schare gevolgd.
30 En zie, twee blinden, tende aan den weg, als hoorden dat Jezus voorbijg riepen, zeggende: Heere, Zone Davids, ontferm u or
31 En de schare bestı hen, opdat zij zwijgen den; maar zij riepen te

zeggende: Ontferm u onzer,
Heere, gij Zone Davids!
32 En Jezus, *stilstaande*,
riep hen, en zeide: Wat wilt
gij dat Ik u doe?
33 Zij zeiden tot Hem: Heere,
dat onze oogen geopend worden.
34 En Jezus, innerlijk bewogen zijnde met barmhartigheid,
raakte hunne oogen aan; en terstond werden hunne oogen ziende, en zij volgden Hem.

HOOFDSTUK. 21.

EN als zij nu Jeruzalem genaakten, en gekomen waren
te Beth-fagé, aan den Olijfberg, toen zond Jezus twee discipelen, zeggende tot hen:
2 Gaat heen in het vlek, dat tegen u over *ligt*, en gij zult terstond eene ezelin gebonden vinden, en een veulen met haar; ontbindt ze, en brengt ze tot Mij.
3 En indien u iemand iets zegt, zoo zult gij zeggen, dat de Heere deze van noode heeft; en hij zal ze terstond zenden.
4 Dit alles nu is geschied, opdat vervuld worde hetgeen gesproken is door den profeet, zeggende:
5 Zegt der dochter Sions: Zie, uw Koning komt *tot* u, zachtmoedig en gezeten op eene ezelin en een veulen, zijnde een jong eener jukdragende *ezelin*.
6 En de discipelen heengegaan zijnde, en gedaan hebbende, gelijk Jezus hun bevolen had,
7 Bragten de ezelin en het veulen, en leiden hunne klee-
op dezelve, en zetten *Hem*
).
i de meeste schare spreid-
iunne kleederen op den
en anderen hieuwen tak-
an de boomen, en spreid-
› op den weg.
de scharen, die voor-
n die volgden, riepen,

zeggende: Hosanna den Zone Davids! Gezegend *is* Hij, die komt in den naam des Heeren! Hosanna in de hoogste *hemelen*!
10 En als Hij te Jeruzalem inkwam, werd de geheele stad beroerd, zeggende: Wie is deze?
11 En de scharen zeiden: Deze is Jezus, de Profeet van Názareth in Galiléa.
12 En Jezus ging in den Tempel Gods, en dreef uit allen die verkochten en kochten in den Tempel, en keerde om de tafelen der wisselaars, en de zitstoelen dergenen die de duiven verkochten.
13 En Hij zeide tot hen: Er is geschreven: Mijn Huis zal een huis des gebeds genaamd worden; maar gij hebt dat tot eenen moordenaarskuil gemaakt.
14 En er kwamen blinden en kreupelen tot Hem in den Tempel, en Hij genas dezelve.
15 Als nu de Overpriesters en Schriftgeleerden zagen de wonderheden, die Hij deed, en de kinderen, roepende in den Tempel, en zeggende: Hosanna den Zone Davids! namen zij dat zeer kwalijk;
16 En zeiden tot Hem: Hoort gij *wel*, wat dezen zeggen? En Jezus zeide tot hen: Ja; hebt gij nooit gelezen: Uit den mond der jonge kinderen en der zogelingen hebt Gij *U* lof toebereid?
17 En hen verlatende, ging Hij van daar uit de stad, naar Bethanië, en overnachtte aldaar.
18 En des morgens vroeg, als Hij wederkeerde naar de stad, hongerde Hem.
19 En ziende eenen vijgeboom aan den weg, ging Hij naar hem toe, en vond niets aan denzelven dan alleenlijk bladeren; en zeide tot hem: Uit u worde geene vrucht meer in der eeuwi-

heid! En de vijgeboom verdorde terstond.

20 En de discipelen, *dat* ziende, verwonderden zich, zeggende: Hoe is de vijgeboom *zoo* terstond verdord?

21 Doch Jezus, antwoordende, zeide tot hen: Voorwaar zeg Ik u: indien gij geloof hadt, en niet twijfeldet, gij zoudt niet alleenlijk doen hetgeen den vijgeboom *is geschied;* maar indien gij ook tot dezen berg zeidet: Word opgeheven en in de zee geworpen! het zou geschieden.

22 En al wat gij zult begeeren in het gebed, geloovende, zult gij ontvangen.

23 En als Hij in den Tempel gekomen was, kwamen tot Hem, terwijl Hij leerde, de Overpriespriesters en de Ouderlingen des volks, zeggende: Door wat magt doet gij deze dingen? en wie heeft u deze magt gegeven?

24 En Jezus, antwoordende, zeide tot hen: Ik zal u ook één woord vragen, hetwelk indien gij Mij zult zeggen, zoo zal Ik u ook zeggen, door wat magt Ik deze dingen doe.

25 De doop van Johannes, van waar was *die?* uit den hemel? of uit de menschen? En zij overleiden bij zich zelven en zeiden: Indien wij zeggen: Uit den hemel, zoo zal Hij ons zeggen: Waarom hebt gij hem dan niet geloofd?

26 En indien wij zeggen: Uit de menschen, zoo vreezen wij de schare: want zij houden allen Johannes voor een profeet.

27 En zij, Jezus antwoordende, zeiden: Wij weten het niet. En Hij zeide tot hen: Zoo zeg Ik u ook niet, door wat magt Ik dit doe.

28 Maar wat dunkt u? Een mensch had twee zonen, en gaande tot den eerste, zeide: Zoon, ga heen, werk heden in mijnen wijngaard.

29 Doch hij antwoordde en zeide: Ik wil niet; en daarna berouw hebbende, ging hij heen.

30 En gaande tot den tweede, zeide desgelijks; en deze antwoordde en zeide: Ik *ga*, heer; en hij ging niet.

31 Wie van deze twee heeft den wil des vaders gedaan? Zij zeiden tot Hem: De eerste. Jezus zeide tot hen: Voorwaar zeg Ik u, dat de tollenaars en de hoeren u voorgaan in het Koningrijk Gods.

32 Want Johannes is tot u gekomen in den weg der geregtigheid, en gij hebt hem niet geloofd; maar de tollenaars en hoeren hebben hem geloofd; doch gij, *sulks* ziende, hebt daarna geen berouw gehad, om hem te gelooven.

33 Hoort eene andere gelijkenis. Er was een heer des huizes, die eenen wijngaard plantte, en zette eenen tuin daarom, en groef eenen wijnpersbak daarin, en bouwde eenen toren, en verhuurde dien den landlieden, en reisde buiten *'s lands.*

34 Toen nu de tijd der vruchten genaakte, zond hij zijne dienstknechten tot de landlieden, om zijne vruchten te ontvangen.

35 En de landlieden, nemende zijne dienstknechten, hebben den eenen geslagen, en den anderen gedood, en den derden gesteenigd.

36 Wederom zond hij andere dienstknechten, meer *in getal* dan de eersten, en zij deden hun desgelijks.

37 En ten laatste zond hij tot hen zijnen zoon, zeggende: Zij zullen mijnen zoon zien.

38 Maar de landlieden, zoon ziende, zeiden ond kander: Deze is de erfgei komt, laat ons hem do en zijne erfenis *aan o* behouden!

39 En hem nemende, w

zij *hem* uit, buiten den wijngaard, en doodden *hem*.

40 Wanneer dan de heer des wijngaards komen zal, wat zal hij dien landlieden doen?

41 Zij zeiden tot Hem: Hij zal den kwaden eenen kwaden dood aandoen, en zal den wijngaard aan andere landlieden verhuren, die hem de vruchten op hare tijden zullen geven.

42 Jezus zeide tot hen: Hebt gij nooit gelezen in de Schriften: De steen, dien de bouwlieden verworpen hebben, deze is geworden tot een hoofd des hoeks; van den Heere is dit geschied, en het is wonderlijk in onze oogen?

43 Daarom zeg Ik ulieden, dat het Koningrijk Gods van u zal weggenomen worden, en aan een volk gegeven, dat zijne vruchten voortbrengt.

44 En wie op dezen steen valt, die zal verpletterd worden; en op wien hij valt, dien zal hij vermorzelen.

45 En als de Overpriesters en Farizeën deze zijne gelijkenissen hoorden, verstonden zij, dat Hij van hen sprak.

46 En zoekende Hem te vangen, vreesden zij de scharen, dewijl deze Hem hielden voor een profeet.

HOOFDSTUK 22.

En Jezus, antwoordende, sprak tot hen wederom door gelijkenissen, zeggende:

2 Het Koningrijk der hemelen is gelijk een zeker koning, die zijnen zoon eene bruiloft bereid had;

zond zijne dienstknech-
om de genooden ter brui-
roepen; en zij wilden niet

derom zond hij andere
nechten uit, zeggende:
en genooden: Zie, ik heb
niddagmaal bereid, mijne
te *beesten* zijn

geslagt, en alle dingen zijn gereed; komt tot de bruiloft.

5 Maar zij, *zulks* niet achtende, zijn heengegaan, deze tot zijnen akker, gene tot zijne koopmanschap.

6 En de anderen grepen zijne dienstknechten, deden *hun* smaadheid aan, en doodden hen.

7 Als nu de koning *dat* hoorde, werd hij toornig, en zijne krijgsheiren zendende, heeft die doodslagers vernield, en hunne stad in brand gestoken.

8 Toen zeide hij tot zijne dienstknechten: De bruiloft is wel bereid, doch de genooden waren het niet waardig.

9 Daarom gaat op de uitgangen der wegen, en zoo velen als gij er zult vinden, roept ze tot de bruiloft.

10 En die dienstknechten, uitgaande op de wegen, vergaderden allen, die zij vonden, beide kwaden en goeden: en de bruiloft werd vervuld met aanzittende *gasten*.

11 En als de koning ingegaan was, om de aanzittende *gasten* te overzien, zag hij aldaar eenen mensch, niet gekleed *zijnde* met een bruiloftskleed;

12 En zeide tot hem: Vriend, hoe zijt gij hier ingekomen, geen bruiloftskleed *aan*hebbende? En hij verstomde.

13 Toen zeide de koning tot de dienaars: Bindt zijne handen en voeten, neemt hem weg, en werpt *hem* uit in de buitenste duisternis; daar zal zijn weening en knersing der tanden.

14 Want velen zijn geroepen, maar weinigen uitverkoren.

15 Toen gingen de Farizeën heen, en hielden te zamen raad, hoe zij Hem verstrikken zouden in *zijne* rede.

16 En zij zonden uit tot Hem hunne discipelen, met de Heródianen, zeggende: Meester, wij weten, dat Gij waarachtig zijt, en den weg Gods in der waarheid leert, en naar niemand

vraagt; want Gij ziet den persoon der menschen niet aan;
17 Zeg ons dan: Wat dunkt U? is het geoorloofd den Keizer schatting te geven of niet?
18 Maar Jezus, bekennende hunne boosheid, zeide:
19 Gij geveinsden! wat verzoekt gij Mij? toont Mij den schattingpenning. En zij bragten Hem een penning.
20 En Hij zeide tot hen: Wiens is dit beeld en het opschrift?
21 Zij zeiden tot Hem: Des Keizers. Toen zeide Hij tot hen: Geeft dan den Keizer dat des Keizers is, en Gode dat Gods is.
22 En zij, dit hoorende, verwonderden zich, en Hem verlatende, zijn zij weggegaan.
23 Te dienzelven dage kwamen tot hem de Sadduceën, die zeggen dat er geene opstanding is, en vraagden Hem,
24 Zeggende: Meester, Mozes heeft gezegd: Indien iemand sterft, geene kinderen hebbende, zoo zal zijn broeder deszelfs vrouw trouwen, en zijnen broeder zaad verwekken.
25 Nu waren er bij ons zeven broeders; en de eerste, *eene vrouw* getrouwd hebbende, stierf; en dewijl hij geen zaad had, zoo liet hij zijne vrouw voor zijnen broeder.
26 Desgelijks ook de tweede, en de derde, tot den zevenden toe.
27 Ten laatste na allen, is ook de vrouw gestorven.
28 In de opstanding dan, wiens vrouw zal zij wezen van die zeven? want zij hebben ze allen gehad.
29 Maar Jezus antwoordde en zeide tot hen: Gij dwaalt, niet wetende de Schriften, noch de kracht Gods;
30 Want in de opstanding nemen zij niet ten huwelijk, noch worden ten huwelijk uitgegeven; maar zij zijn als Engelen Gods in den hemel.
31 En wat aangaat de opstanding der dooden, hebt gij niet gelezen hetgeen van God tot ulieden gesproken is, die daar zegt:
32 Ik ben de God Abrahams, en de God Isaäks, en de God Jakobs? God is niet een God der dooden, maar der levenden.
33 En de scharen, *dit* hoorende, werden verslagen over zijne leer.
34 En de Farizeën, gehoord hebbende, dat Hij den Sadduceën den mond gestopt had, zijn te zamen bijeenvergaderd.
35 En één uit hen, *zijnde* een Wetgeleerde, heeft gevraagd, Hem verzoekende, en zeggende:
36 Meester, welk is het groot gebod in de wet?
37 En Jezus zeide tot hem: Gij zult liefhebben den Heere, uwen God, met geheel uw hart, en met geheel uwe ziel, en met geheel uw verstand.
38 Dit is het eerste en het groote gebod.
39 En het tweede, aan dit gelijk, *is:* Gij zult uwen naaste liefhebben als u zelven.
40 Aan deze twee geboden hangt de gansche Wet en de Profeten.
41 Als nu de Farizeën samenvergaderd waren, vraagde hen Jezus,
42 En zeide: Wat dunkt u van den Christus? Wiens zoon is Hij? Zij zeiden tot Hem: Davids *zoon*.
43 Hij zeide tot hen: Hoe noemt Hem dan David, in den Geest, *zijnen* Heer? zeggende:
44 De Heere heeft gezegd tot mijnen Heere: Zit aan mijne regter*hand*, totdat Ik uwe vijanden zal gezet hebben tot eene voetbank uwer voeten.
45 Indien Hem dan David noemt *zijnen* Heere, hoe is Hij zijn zoon?
46 En niemand kon Hem een woord antwoorden; noch iemand durfde Hem van dien dag aan *iets* meer vragen.

HOOFDSTUK 23.

TOEN sprak Jezus tot de scharen en tot zijne discipelen,
2 Zeggende: De Schrifgeleerden en Farizeën zijn gezeten op den stoel van Mozes;
3 Daarom, al wat zij u zeggen, dat gij houden zult, houdt *dat* en doet *het*: maar doet niet naar hunne werken; want zij zeggen het, en doen het niet.
4 Want zij binden lasten, die zwaar zijn en kwalijk om te dragen, en leggen ze op de schouderen der menschen, maar zij willen die met hunnen vinger niet verroeren.
5 En al hunne werken doen zij om van de menschen gezien te worden; want zij maken hunne gedenkcedels breed, en maken de zoomen van hunne kleederen groot.
6 En zij beminnen de vooraanzitting in de maaltijden, en de voorgestoelten in de Synagogen;
7 Ook de begroetingen op de markten, en van de menschen genaamd te worden, Rabbi, Rabbi.
8 Doch gij zult niet Rabbi genaamd worden; want één is uw Meester, *namelijk* Christus; en gij zijt allen broeders.
9 En gij zult niemand uwen vader noemen op de aarde: want één is uw Vader, *namelijk* die in de hemelen is.
10 Noch zult gij meesters genoemd worden: want één is uw Meester, *namelijk* Christus.
11 Maar de meeste van u zal uw dienaar zijn.
12 En wie zich zelven verhoogen zal, *die* zal vernederd worden; en wie zich zelven zal vernederen, *die* zal verhoogd worden.
13 Maar wee u, gij Schriftgeleerden en Farizeën, gij geveinsden! want gij sluit het Koningrijk der hemelen voor de menschen, overmits gij *daar* niet ingaat, noch degenen die ingaan zouden, laat ingaan.
14 Wee u, gij Schriftgeleerden en Farizeën, gij geveinsden! want gij eet de huizen der weduwen op, en *dat* onder den schijn van lang te bidden; daarom zult gij te zwaarder oordeel ontvangen.
15 Wee u, gij Schriftgeleerden en Farizeën, gij geveinsden! want gij omreist zee en land, om éénen Jodengenoot te maken; en als hij het geworden is, zoo maakt gij hem een kind der helle, tweemaal meer dan gij *zijt*.
16 Wee u, gij blinde leidslieden! die zegt: Zoo wie gezworen zal hebben bij den Tempel, dat is niets; maar zoo wie gezworen zal hebben bij het goud des Tempels, die is schuldig.
17 Gij dwazen en blinden! want welk is meerder? het goud, of de Tempel, die het goud heiligt?
18 En: zoo wie gezworen zal hebben bij het altaar, dat is niets: maar zoo wie gezworen zal hebben bij de gave, die daarop is, die is schuldig.
19 Gij dwazen en blinden! want want wat is meerder? de gave, of het altaar, dat de gave heiligt?
20 Daarom, wie zweert bij het altaar, die zweert bij hetzelve, en bij al wat daarop is.
21 En wie zweert bij den Tempel, die zweert bij denzelven, en bij Dien, die daarin woont.
22 En wie zweert bij den hemel, die zweert bij den Troon Gods, en bij Dien, die daarop zit!
23 Wee u, gij Schriftgeleerden en Farizeën, gij geveinsden! want gij vertient de munte, en de dille, en den komijn, en gij laat na het zwaarste der wet, *namelijk* het oordeel, en de barmhartigheid, en het geloof. Deze dingen moest men doen, en de andere niet nalaten.

24 Gij blinde leidslieden, die
de mug uitzijgt, en den kemel
doorzwelgt!
25 Wee u, gij Schriftgeleerden
en Farizeën, gij geveinsden!
want gij reinigt het buitenste
des drinkbekers en des scho-
tels, maar van binnen zijn zij
vol van roof en onmatigheid.
26 Gij blinde Farizeër! reinig
eerst wat binnen in den drink-
beker en den schotel is, opdat
ook het buitenste derzelve rein
worde.
27 Wee u, gij Schriftgeleer-
den en Farizeën, gij geveinsden!
want gij zijt den witgepleister-
den graven gelijk, die van bui-
ten wel schoon schijnen, maar
van binnen zijn zij vol doods-
beenderen en alle onreinig-
heid.
28 Alzoo ook schijnt gij wel
den menschen van buiten regt-
vaardig, maar van binnen zijt
gij vol geveinsdheid en onge-
regtigheid.
29 Wee u, gij Schriftgeleerden
en Farizeën, gij geveinsden!
want gij bouwt de graven der
Profeten op, en versiert de
grafteekenen der regtvaardi-
gen;
30 En zegt: Indien wij ten
tijde onzer Vaderen waren ge-
weest, wij zouden met hen gee-
ne gemeenschap gehad hebben
aan het bloed der Profeten.
31 Aldus getuigt gij *tegen* u
zelven, dat gij kinderen zijt der-
genen die de Profeten gedood
hebben.
32 Gij *dan* ook, vervult de
mate uwer Vaderen!
33 Gij slangen, gij adderenge-
broedsels! hoe zoudt gij de hel-
sche verdoemenis ontvlieden?
34 Daarom zie, Ik zende
tot u Profeten, en Wijzen, en
Schriftgeleerden, en uit dezelve
zult gij *sommigen* dooden en
kruisigen, en *sommigen* uit de-
zelve zult gij geeselen in uwe
Synagogen, en zult hen ver-
volgen van stad tot stad.
35 Opdat op u kome al het
regtvaardige bloed dat vergo-
ten is op de aarde, van het
bloed des regtvaardigen Abels
af, tot op het bloed van Za-
charía, den zoon van Barachía,
welken gij gedood hebt tus-
schen den Tempel en het al-
taar.
36 Voorwaar zeg Ik u, al deze
dingen zullen komen over dit
geslacht!
37 Jerûzalem, Jerûzalem! gij
die de Profeten doodt, en stee-
nigt die tot u gezonden zijn!
hoe menigmaal heb Ik uwe
kinderen willen bijeenverga-
deren, gelijkerwijs eene hen
hare kiekens bijeenvergadert
onder de vleugelen; en gijlie-
den hebt niet gewild.
38 Zie, uw huis wordt u woest
gelaten.
39 Want Ik zeg u: gij zult
Mij van nu aan niet zien, tot-
dat gij zeggen zult; Gezegend
is Hij, die komt in den naam
des Heeren!

HOOFDSTUK 24.

EN Jezus ging uit en vertrok
van den Tempel; en zijne
discipelen kwamen bij Hem,
om Hem de gebouwen des Tem-
pels te toonen.
2 En Jezus zeide tot hen: Ziet
gij niet al deze dingen? Voor-
waar zeg Ik: Hier zal niet *een*
steen op den *anderen* steen ge-
laten worden, die niet afgebro-
ken zal worden!
3 En als Hij op den Olijfberg
gezeten was, gingen de disci-
pelen tot Hem alleen, zeggen-
de: Zeg ons, wanneer zullen
deze dingen zijn? en welk *zal*
het teeken *zijn* van uwe toe-
komst, en van de voleinding
der wereld?
4 En Jezus, antwoordende,
zeide tot hen: Ziet to[illegible]
niemand verleide.
5 Want velen zullen [illegible] en
onder mijnen naam [illegible]

de: Ik ben de Christus, en zij zullen velen verleiden.

6 En gij zult hooren van oorlogen, en geruchten van oorlogen; ziet toe, wordt niet verschrikt: want al *die* dingen moeten geschieden, maar nog is het einde niet.

7 Want het *eene* volk zal tegen het *andere* volk opstaan, en het *eene* koningrijk tegen het *andere* koningrijk; en er zullen zijn hongersnooden, en pestilentiën, en aardbevingen in verscheidene plaatsen.

8 Doch al die dingen *zijn maar* een beginsel der smarten.

9 Alsdan zullen zij u overleveren in verdrukking, en zullen u dooden, en gij zult gehaat worden van alle volken, om mijns naams wil.

10 En dan zullen er velen geërgerd worden, en zullen elkander overleveren, en elkander haten.

11 En vele valsche profeten zullen opstaan, en zullen er velen verleiden.

12 En omdat de ongeregtigheid vermenigvuldigd zal worden, zoo zal de liefde van velen verkouden.

13 Maar wie volharden zal tot het einde, die zal zalig worden.

14 En dit Evangelie des Koningrijks zal in de geheele wereld gepredikt worden, tot eene getuigenis allen volken; en dan zal het einde komen.

15 Wanneer gij dan zult zien den gruwel der verwoesting, waarvan gesproken is door Daniël, den profeet, staande in de heilige plaats; (die *het* leest, di rke daarop!)
at alsdan die in Judéa
zi lieden op de bergen.
ie op het dak is, kome
ni , om iets uit zijn huis
w nemen.
n die op den akker is,
k iet weder terug, om zijne
k n weg te nemen.
de bevruchte en

de zogende *vrouwen* in die dagen!

20 Doch bidt, dat uwe vlugt niet geschiede des winters, noch op eenen Sabbat.

21 Want alsdan zal groote verdrukking wezen, hoedanige niet is geweest van het begin der wereld tot nu toe, en ook niet zijn zal.

22 En zoo die dagen niet verkort werden, geen vleesch zou behouden worden; maar om der uitverkorenen wil zullen die dagen verkort worden.

23 Alsdan, zoo iemand tot ulieden zal zeggen: Zie, hier is de Christus, of daar! gelooft het niet.

24 Want er zullen valsche christussen en valsche profeten opstaan, en zullen groote teekenen en wonderheden doen, alzoo dat zij (indien het mogelijk ware) ook de uitverkorenen zouden verleiden.

25 Zie, Ik heb *het* u voorzegd!

26 Zoo zij dan tot u zullen zeggen: Zie, Hij is in de woestijn; gaat niet uit; Zie, *Hij is* in de binnenkameren; gelooft het niet.

27 Want gelijk de bliksem uitgaat van het Oosten, en schijnt tot het Westen, alzoo zal ook de toekomst van den Zoon des menschen wezen.

28 Want alwaar het doode ligchaam zal zijn, daar zullen de arenden vergaderd worden.

29 En terstond na de verdrukking dier dagen, zal de zon verduisterd worden, en de maan zal haar schijnsel niet geven, en de sterren zullen van den hemel vallen, en de krachten der hemelen zullen bewogen worden.

30 En alsdan zal in den hemel verschijnen het teeken van den Zoon des menschen; en dan zullen al de geslachten der aarde weenen, en zullen de-

Zoon des menschen zien, komende op de wolken des hemels, met groote kracht en heerlijkheid.
31 En Hij zal zijne Engelen uitzenden met eene bazuin van groot geluid, en zij zullen zijne uitverkorenen bijeenvergaderen uit de vier winden, van *het eene* uiterste der hemelen tot het *andere* uiterste derzelve.
32 En leert van den vijgeboom deze gelijkenis: wanneer zijn tak nu teeder wordt, en de bladeren uitspruiten, zoo weet gij, dat de zomer nabij is.
33 Alzoo ook gijlieden, wanneer gij al deze dingen zult zien, zoo weet, dat *het* nabij is, voor de deur.
34 Voorwaar Ik zeg u: dit geslacht zal geenszins voorbijgaan, totdat al deze dingen zullen geschied zijn.
35 De hemel en de aarde zullen voorbijgaan, maar mijne woorden zullen geenszins voorbijgaan.
36 Doch van dien dag en ure weet niemand, ook niet de Engelen der hemelen, dan mijn Vader alleen.
37 En gelijk de dagen van Noach *waren*, alzoo zal ook zijn de toekomst van den Zoon des menschen.
38 Want gelijk zij waren in de dagen vóór den zondvloed, etende en drinkende, trouwende en ten huwelijk uitgevende, tot den dag toe, in welken Noach in de ark ging;
39 En bekenden het niet, totdat de zondvloed kwam, en hen allen wegnam: alzoo zal ook zijn de toekomst van den Zoon des menschen.
40 Alsdan zullen er twee op den akker zijn, de een zal aangenomen, en de ander zal verlaten worden.
41 Er zullen twee *vrouwen* malen in den molen, de eene zal aangenomen, en de andere zal verlaten worden.
42 Waakt dan, want gij weet niet in welke ure uw Heere komen zal!
43 Maar weet dit, dat, zoo de heer des huizes geweten had in welke nachtwake de dief komen zou, hij zou gewaakt hebben, en zou zijn huis niet hebben laten doorgraven.
44 Daarom, zijt ook gij bereid: want in welke ure gij het niet meent, zal de Zoon des menschen komen.
45 Wie is dan de getrouwe en voorzigtige dienstknecht, denwelken zijn heer over zijne dienstboden gesteld heeft, om hunlieden *hun* voedsel te geven ter regter tijd?
46 Zalig is de dienstknecht, welken zijn heer, komende, zal vinden alzoo doende.
47 Voorwaar Ik zeg u, dat hij hem zal zetten over al zijne goederen.
48 Maar zoo die kwade dienstknecht in zijn hart zou zeggen: Mijn heer vertoeft te komen;
49 En zou beginnen *zijne* mededienstknechten te slaan, en te eten en te drinken met de dronkaards:
50 Zoo zal de heer van dezen dienstknecht komen ten dage, in welken hij *hem* niet verwacht, en ter ure, die hij niet weet;
51 En zal hem afscheiden, en zijn deel zetten met de geveinsden. Daar zal weening zijn en knersing der tanden.

HOOFDSTUK 25.

ALSDAN zal het Koningrijk der hemelen gelijk zijn aan tien maagden, welke hare lampen namen en gingen uit, den Bruidegom te gemoet.
2 En vijf van haar waren wijze, en vijf waren dwaze.
3 Die dwaas *waren*, hare lampen nemende, namen geene olie met zich.
4 Maar de wijze namen olie

in hare vaten, met hare lampen.

5 Als nu de Bruidegom vertoefde, werden zij alle sluimerig, en vielen in slaap.

6 En ter middernacht geschiedde een geroep: Zie, de Bruidegom komt, gaat uit hem te gemoet!

7 Toen stonden al die maagden op, en bereidden hare lampen.

8 En de dwaze zeiden tot de wijze: Geeft ons van uwe olie, want onze lampen gaan uit.

9 Doch de wijze antwoordden, zeggende: *Geenszins*, opdat er misschien voor ons en voor u niet genoeg zij; maar gaat liever tot de verkoopers, en koopt voor u zelve.

10 Als zij nu heengingen om te koopen, kwam de Bruidegom, en die gereed *waren*, gingen met hem in tot de bruiloft, en de deur werd gesloten.

11 Daarna kwamen ook de andere maagden, zeggende: Heere, heere, doe ons open!

12 En Hij, antwoordende, zeide: Voorwaar zeg ik u, ik ken u niet.

13 Zoo waakt dan, want gij weet den dag niet, noch de ure, in dewelke de Zoon des menschen komen zal.

14 Want *het is* gelijk een mensch, die buiten 's lands reizende, zijn dienstknechten riep, en gaf hun zijne goederen over.

15 En den eenen gaf hij vijf talenten, en den anderen twee, en den derden één, een iegelijk naar zijn vermogen, en verreisde terstond.

16 [illegible]e nu de vijf talenten
[illegible]en had, ging heen, en
[illegible]elde daarmede, en won
[illegible]vijf talenten.
[illegible]gelijks ook die de twee
[illegible] *had*, die won ook
[illegible]vee.
[illegible]: die het éóne ontvan-
[illegible] heen en groef

in de aarde, en verborgde het geld zijns heeren.

19 En na eenen langen tijd kwam de heer van dezelve dienstknechten, en hield rekening met hen.

20 En die de vijf talenten ontvangen had, kwam, en bragt tot hem andere vijf talenten, zeggende: Heere, vijf talenten hebt gij mij gegeven; zie, andere vijf talenten heb ik boven dezelve gewonnen.

21 En zijn heer zeide tot hem: Wel, gij goede en getrouwe dienstknecht! over weinig zijt gij getrouw geweest, over veel zal ik u zetten: ga in, in de vreugde uws heeren.

22 En die de twee talenten ontvangen had, kwam ook tot hem, en zeide: Heere, twee talenten hebt gij mij gegeven; zie, twee andere talenten heb ik boven dezelve gewonnen.

23 Zijn heer zeide tot hem: Wel, gij goede en getrouwe dienstknecht! over weinig zijt gij getrouw geweest, over veel zal ik u zetten; ga in, in de vreugde uws heeren.

24 Maar die het éóne talent ontvangen had, kwam ook, en zeide: Heere, ik ken u, dat gij een hard mensch zijt, maaijende waar gij niet gezaaid hebt, en vergaderende van daar, *waar* gij niet gestrooid hebt;

25 En bevreesd zijnde, ben ik heengegaan, en heb uw talent verborgen in de aarde: zie, gij hebt het uwe.

26 Maar zijn heer, antwoordende, zeide tot hem: Gij booze en luije dienstknecht! gij wist, dat ik maai, waar ik niet gezaaid heb, en van daar vergadere, waar ik niet gestrooid heb.

27 Zoo moest gij dan mijn geld den wisselaren gedaan hebben, en ik, komende, zou het mijne wedergenomen hebben met woeker.

28 Neemt dan van hem het ta-

lent weg, en geeft het dengenen die de tien talenten heeft.
29 Want een iegelijk die heeft, *dien* zal gegeven worden, en hij zal overvloedig hebben; maar van dengenen die niet heeft, van dien zal genomen worden ook dat hij heeft.
30 En werpt den onnutten dienstknecht uit in de buitenste duisternis! Daar zal weening zijn en knersing der tanden.
31 En wanneer de Zoon des menschen komen zal in zijne heerlijkheid, en al de heilige Engelen met Hem, dan zal Hij zitten op den Troon zijner heerlijkheid.
32 En voor Hem zullen al de volken vergaderd worden, en Hij zal ze van elkander scheiden, gelijk de herder de schapen van de bokken scheidt.
33 En Hij zal de schapen tot zijne regter*hand* zetten, maar de bokken tot *zijne* linker*hand*;
34 Alsdan zal de Koning zeggen tot degenen die tot zijne regter*hand zijn*: Komt, gij gezegenden mijns Vaders! beërft dat Koningrijk, hetwelk u bereid is van de grondlegging der wereld.
35 Want Ik ben hongerig geweest, en gij hebt Mij te eten gegeven; Ik ben dorstig geweest, en gij hebt Mij te drinken gegeven; Ik was een vreemdeling, en gij hebt Mij geherbergd.
36 *Ik was* naakt, en gij hebt Mij gekleed; Ik ben krank geweest, en gij hebt Mij bezocht; Ik was in de gevangenis, en gij zijt tot Mij gekomen.
37 Dan zullen de regtvaardigen Hem antwoorden, zeggende: Heere! wanneer hebben wij U hongerig gezien, en gespijzigd? of dorstig, en te drinken gegeven?
38 En wanneer hebben wij U een vreemdeling gezien, en geherbergd? of naakt, en gekleed?
39 En wanneer hebben wij U krank gezien, of in de gevangenis, en zijn tot U gekomen?
40 En de Koning zal antwoorden en tot hen zeggen: Voorwaar Ik zeg u: voor zooveel gij *dit* één dezer mijne minste broeders gedaan hebt, zoo hebt gij *dat* Mij gedaan!
41 Dan zal Hij zeggen ook tot degenen die ter linker*hand zijn*: Gaat weg van Mij, gij vervloekten, in het eeuwige vuur, hetwelk den duivel en zijnen engelen bereid is!
42 Want Ik ben hongerig geweest, en gij hebt Mij niet te eten gegeven; Ik ben dorstig geweest, en gij hebt Mij niet te drinken gegeven;
43 Ik was een vreemdeling, en gij hebt Mij niet geherbergd; naakt, en gij hebt Mij niet gekleed; krank en in de gevangenis, en gij hebt Mij niet bezocht.
44 Dan zullen ook dezen Hem antwoorden, zeggende: Heere! wanneer hebben wij U hongerig gezien, of dorstig, of een vreemdeling, of naakt, of krank, of in de gevangenis, en hebben U niet gediend?
45 Dan zal Hij hun antwoorden en zeggen: Voorwaar zeg Ik u: voor zooveel gij *dit* één van deze minsten niet gedaan hebt, zoo hebt gij het Mij ook niet gedaan!
46 En dezen zullen gaan in de eeuwige pijn; maar de regtvaardigen in het eeuwige leven.

HOOFDSTUK 26.

En het is geschied, als Jezus al deze woorden geëin had, dat Hij tot zijne dis len zeide:
2 Gij weet dat na twe gen het Pascha is, en de des menschen zal overgel worden, om gekruisigd te den.
3 Toen vergaderden d

priesters, en de Schriftgeleer-
den en de Ouderlingen des
volks, in de zaal des Hooge-
priesters, die genaamd was
Kajáfas;
4 En beraadslaagden te za-
men, dat zij Jezus met listig-
heid vangen en dooden zou-
den.
5 Doch zij zeiden: Niet in
het feest, opdat er geen op-
roer worde onder het volk!
6 Als nu Jezus te Bethanië was,
ten huize van Simon, den me-
laatsche,
7 Kwam tot Hem eene vrouw,
hebbende een albasten flesch
met zeer kostelijke zalf, en
goot ze uit op zijn hoofd, daar
Hij aan *tafel* zat.
8 En zijne discipelen, *dat* ziende,
namen het zeer kwalijk, zeggen-
de: Waartoe dit verlies?
9 Want deze zalf had kun-
nen duur verkocht, en *de pen-
ningen* den armen gegeven
worden.
10 Maar Jezus, *zulks* ver-
staande, zeide tot hen: Waar-
om doet gij deze vrouwe moeite
aan? want zij heeft een goed
werk aan Mij gewrocht.
11 Want de armen hebt gij
altijd met u, maar Mij hebt gij
niet altijd.
12 Want als zij deze zalf op
mijn ligchaam gegoten heeft,
zoo heeft zij het gedaan tot
eene voorbereiding van mijne
begrafenis.
13 Voorwaar zeg Ik u: alwaar
dit Evangelie gepredikt zal
worden in de geheele wereld,
daar zal ook tot hare gedach-
tenis gesproken worden van
hetgeen zij gedaan heeft!
[illegible] en ging één van de
[illegible], genaamd Judas Iská-
ot, de Overpriesters,
[illegible]n zeide: Wat wilt gij mij
[illegible] en ik zal Hem u overle-
[illegible] En zij hebben hem toe-
dertig zilveren *pennin-*
[illegible]gen af zocht hij

gelegenheid, opdat hij Hem
overleveren mogt.
17 En op den eersten *dag*
der ongehevelde *brooden* kwa-
men de discipelen tot Jezus,
zeggende tot Hem: Waar wilt
Gij, dat wij u bereiden het Pa-
scha te eten?
18 En Hij zeide: Gaat heen
in de stad tot zulk eenen, en
zegt hem: De Meester zegt:
Mijn tijd is nabij, Ik zal bij u
het Pascha houden met mijne
discipelen.
19 En de discipelen deden ge-
lijk Jezus hun bevolen had, en
bereidden het Pascha.
20 En als het avond geworden
was, zat Hij aan met de twaalve.
21 En toen zij aten, zeide Hij:
Voorwaar Ik zeg u, dat één van
u Mij zal verraden.
22 En zij, zeer bedroefd ge-
worden zijnde, begon een ie-
gelijk van hen tot Hem te zeg-
gen: Ben ik het, Heere?
23 En Hij, antwoordende, zei-
de: Die de hand met Mij in den
schotel indoopt, die zal Mij
verraden.
24 De Zoon des menschen
gaat wel henen, gelijk van
Hem geschreven is, maar wee
dien mensch, door welken de
Zoon des menschen verraden
wordt! het ware hem goed,
zoo die mensch niet geboren
was geweest.
25 En Judas, die Hem verried,
antwoordde en zeide: Ben ik het,
Rabbi? Hij zeide tot hem: Gij
hebt het gezegd.
26 En als zij aten, nam Jezus
het brood, en gezegend heb-
bende, brak Hij het, en gaf
het den discipelen, en zeide:
Neemt, eet, dat is mijn lig-
chaam.
27 En Hij nam den drinkbe-
ker, en gedankt hebbende, gaf
hun *dien*, zeggende: Drinkt
allen daaruit.
28 Want dat is mijn bloed,
het *bloed* des Nieuwen Testa-
ments, hetwelk voor velen ver-

goten wordt tot vergeving der
zonden.
29 En Ik zeg u, dat Ik van
nu aan niet zal drinken van deze
vrucht des wijnstoks, tot op
dien dag, wanneer Ik met u
dezelve nieuw zal drinken in
het Koningrijk mijns Vaders.
30 En als zij den lofzang ge-
zongen hadden, gingen zij uit
naar den Olijfberg.
31 Toen zeide Jezus tot hen:
Gij zult allen aan Mij geërgerd
worden in dezen nacht; want
er is geschreven: Ik zal den her-
der slaan, en de schapen der kud-
de zullen verstrooid worden.
32 Maar nadat Ik zal opge-
staan zijn, zal Ik u voorgaan
naar Galiléa.
33 Doch Petrus, antwoorden-
de, zeide tot Hem: Al werden
zij ook allen aan U geërgerd,
ik zal nimmermeer geërgerd
worden.
34 Jezus zeide tot hem: voor-
waar Ik zeg u, dat gij in dezen
zelven nacht, eer de haan ge-
kraaid zal hebben, Mij drie-
maal zult verloochenen.
35 Petrus zeide tot Hem: Al
moest ik ook met U sterven,
zoo zal ik U geenszins verloo-
chenen! Desgelijks zeiden ook
al de discipelen.
36 Toen ging Jezus met hen
in eene plaats, genaamd Geth-
sémané, en zeide tot de disci-
pelen: Zit hier neder, totdat Ik
heenga, en aldaar zal gebeden
hebben.
37 En met Zich nemende Pe-
trus, en de twee zonen van
Zebedéüs, begon Hij droevig
en zeer beangst te worden.
38 Toen zeide Hij tot hen;
Mijne ziel is geheel bedroefd
tot den dood toe; blijft hier en
waakt met Mij.
39 En een weinig voortgegaan
zijnde, viel Hij op zijn aange-
zigt, biddende en zeggende:
Mijn Vader! indien het moge-
lijk is, laat deze drinkbeker
van Mij voorbijgaan! doch niet
gelijk Ik wil, maar gelijk Gij *wilt*.
40 En Hij kwam tot de disci-
pelen, en vond hen slapende,
en zeide tot Petrus: Kunt gij
dan niet één uur met Mij
waken?
41 Waakt en bidt, opdat gij
niet in verzoeking komt; de
geest is wel gewillig, maar
het vleesch is zwak.
42 Wederom ten tweeden male
heengaande, bad Hij, zeggen-
de: Mijn Vader! indien deze
drinkbeker van Mij niet voor-
bij kan gaan, tenzij dat Ik hem
drinke, Uw wil geschiede!
43 En komende *bij hen*, vond
Hij hen wederom slapende:
want hunne oogen waren be-
zwaard.
44 En hen latende, ging Hij
wederom heen, en bad ten
derden male, zeggende dezelf-
de woorden.
45 Toen kwam Hij tot zijne
discipelen, en zeide tot hen:
Slaapt *nu* voort, en rust; zie,
de ure is nabij gekomen, en
de Zoon des menschen wordt
overgeleverd in de handen der
zondaren.
46 Staat op, laat ons gaan, zie,
hij is nabij die Mij verraadt!
47 En als Hij nog sprak, zie,
Judas, één van de twaalve,
kwam, en met hem eene groote
schare met zwaarden en stok-
ken, *gezonden* van de Over-
priesters en Ouderlingen des
volks.
48 En die Hem verried, had
hun een teeken gegeven, zeg-
gende: Dien ik zal kussen, de-
zelve is het, grijpt Hem!
49 En terstond komende tot
Jezus, zeide hij: Wees gegroet,
Rabbi! en hij kuste Hem.
50 Maar Jezus zeide tot hem:
Vriend, waartoe zijt gij hier?
Toen kwamen zij toe, en sloe-
gen de handen aan Jezus, en
grepen Hem.
51 En zie, één van degenen
die met Jezus waren, de hand
uitstekende, trok zijn zwaard

uit, en slaande den dienstknecht des Hoogepriesters, hieuw zijn oor af.
52 Toen zeide Jezus tot hem: Keer uw zwaard weder in zijne plaats: want allen, die het zwaard nemen, zullen door het zwaard vergaan.
53 Of meent gij, dat ik mijnen Vader nu niet bidden kan, en Hij zal Mij meer dan twaalf legioenen Engelen bijzetten?
54 Hoe zouden dan deSchriften vervuld worden, *die zeggen*, dat het alzoo geschieden moet?
55 Ter zelver ure sprak Jezus tot de scharen: Gij zijt uitgegaan als tegen eenen moordenaar, met zwaarden en stokken, om Mij te vangen; dagelijks zat Ik bij u, leerende in den Tempel, en gij hebt Mij niet gegrepen;
56 Doch dit alles is geschied, opdat de Schriften der Profeten zouden vervuld worden. Toen vlugtten al de discipelen, Hem verlatende.
57 Die nu Jezus gevangen hadden, leidden Hem heen tot Kajáfas, den Hoogepriester, alwaar de Schriftgeleerden en Ouderlingen vergaderd waren.
58 En Petrus volgde Hem van verre tot aan de zaal des Hoogepriesters, en binnengegaan zijnde, zat hij bij de dienaren, om het einde te zien.
59 En de Overpriesters, en de Ouderlingen, en de geheele groote Raad zochten valsche getuigenis tegen Jezus, opdat zij Hem dooden mogten; en vonden niet.
60 En hoewel er vele valsche ... en toegekomen waren, ...nden zij *toch* niet. Maar ten laatste kwamen valsche getuigen, en zei... Deze heeft gezegd: Ik ...en Tempel Gods afbre...en in drie dagen denzel... ...ouwen.
... de Hoogepriester, op... ...l... tot Hem: Antwoordt gij niets? wat getuigen dezen tegen u?
63 Doch Jezus zweeg stil. En de Hoogepriester, antwoordende, zeide tot Hem: Ik bezweer u bij den levenden God, dat gij ons zegt, of gij zijt de Christus, de Zoon van God?
64 Jezus zeide tot hem: Gij hebt het gezegd. Doch Ik zeg ulieden: van nu aan zult gij zien den Zoon des menschen, zittende ter regter*hand* der kracht *Gods*, en komende op de wolken des hemels.
65 Toen verscheurde de Hoogepriester zijne kleederen, zeggende; Hij heeft *God* gelasterd, wat hebben wij nog getuigen van noode? Zie, nu hebt gij zijne *Gods*lastering gehoord!
66 Wat dunkt ulieden? En zij, antwoordende, zeiden: Hij is des doods schuldig!
67 Toen spogen zij in zijn aangezigt, en sloegen Hem met vuisten.
68 En anderen gaven Hem kinnebakslagen, zeggende: Profeteer ons, Christus! wie is het, die u geslagen heeft?
69 En Petrus zat buiten in de zaal; en eene dienstmaagd kwam tot hem, zeggende: Gij waart ook met Jezus, den Galileër.
70 Maar hij loochende het voor allen, zeggende: Ik weet niet, wat gij zegt.
71 En als hij naar de voorpoort uitging, zag hem eene andere *dienstmaagd*, en zeide tot degenen die aldaar *waren*: Deze was ook met Jezus den Nazaréner.
72 En hij loochende het wederom met eenen eed, *zeggende*: Ik ken den mensch niet.
73 En een weinig daarna, die er stonden, bijkomende, zeiden tot Petrus: Waarlijk, gij zijt ook van die, want ook uwe spraak maakt u openbaar!
74 Toen begon hij *zich* te ver-

verzeken, en te zweren: Ik ken den mensch niet!
75 En terstond kraaide de haan; en Petrus werd indachtig het woord van Jezus, die tot hem gezegd had: Eer de haan gekraaid zal hebben, zult gij Mij driemaal verloochenen. En naar buiten gaande, weende hij bitterlijk.

HOOFDSTUK 27.

ALS het nu morgenstond geworden was, hebben al de Overpriesters en de Ouderlingen des volks te zamen raad genomen tegen Jezus, dat zij Hem dooden zouden.
2 En Hem gebonden hebbende, leidden zij *Hem* weg, en gaven Hem over aan Pontius Pilatus, den Stadhouder.
3 Toen heeft Judas, die Hem verraden had, ziende dat Hij veroordeeld was, berouw gehad, en heeft de dertig zilveren *penningen* den Overpriesteren en den Ouderlingen wedergebragt,
4 Zeggende: Ik heb gezondigd, verradende het onschuldig bloed! Maar zij zeiden: Wat gaat ons *dat* aan? Gij moogt toezien.
5 En als hij de zilveren *penningen* in den Tempel geworpen had, vertrok hij, en heengaande verworgde *zich zelven.*
6 En de Overpriesters, de zilveren *penningen* nemende, zeiden: Het is niet geoorloofd dezelve in de offerkist te leggen, dewijl het een prijs des bloeds is.
7 En te zamen raad genomen hebbende, kochten zij daarmede den akker des pottenbakkers, tot eene begrafenis voor de vreemdelingen.
8 Daarom is die akker genaamd de akker des bloeds, tot op den huidigen dag.
9 Toen is vervuld geworden hetgeen gesproken is door den profeet Jeremía, zeggende: En hebben de dertig zilveren *penningen* genomen, de waarde des gewaardeerden van de kinderen Israëls, denwelken zij gewaardeerd hebben,
10 En hebben dezelve gegeven voor den akker des pottenbakkers; volgens hetgeen mij de Heere bevolen heeft.
11 En Jezus stond voor den Stadhouder; en de Stadhouder vraagde Hem, zeggende: Zijt gij de Koning der Joden? En Jezus zeide hem: Gij zegt het.
12 En als Hij van de Overpriesters en de Ouderlingen beschuldigd werd, antwoordde Hij niets.
13 Toen zeide Pilatus tot Hem: Hoort gij niet, hoe vele *zaken* zij tegen u getuigen?
14 Maar Hij antwoordde hem niet op een éénig woord, alzoo dat de Stadhouder zich zeer verwonderde.
15 En op het feest was de Stadhouder gewoon den volke éénen gevangene los te laten, welken zij wilden.
16 En zij hadden toen een welbekenden gevangene, genaamd Bar-abbas.
17 Als zij dan vergaderd waren, zeide Pilatus tot hen: Welken wilt gij dat ik u zal loslaten, Bar-abbas, of Jezus, die genaamd wordt Christus?
18 Want hij wist dat zij Hem door nijdigheid overgeleverd hadden.
19 En als hij op den regterstoel zat, zoo heeft zijne huisvrouw tot hem gezonden, zeggende: Heb *toch* niet te doen met dien regtvaardige: want ik heb heden veel geleden in den droom om zijnentwil.
20 Maar de Overpriesters en de Ouderlingen hebben de s[illegible] ren aangeraden, dat zij den Bar-abbas begeeren, e[illegible] zus dooden.
21 En de Stadhouder, [illegible] woordende, zeide tot hen: [illegible] ken van deze twee wilt g[illegible] ik u zal loslaten? En zij ze[illegible] Bar-abbas.

22 Pilatus zeide tot hen: Wat
zal ik dan doen met Jezus, die
genaamd wordt Christus? Zij
zeiden allen tot hem: Laat
hem gekruisigd worden!
23 Doch de Stadhouder zeide:
Wat heeft hij dan kwaads ge-
daan? En zij riepen te meer,
zeggende: Laat hem gekruisigd
worden!
24 Als nu Pilatus zag, dat hij
niet vorderde, maar veel meer,
dat er oproer werd, nam hij
water en wiesch de handen
voor de schare, zeggende: Ik
ben onschuldig aan het bloed
dezes regtvaardigen; gijlieden
moogt toezien!
25 En al het volk, antwoor-
dende, zeide: Zijn bloed *kome*
over ons en over onze kinderen!
26 Toen liet hij hun Bar-abbas
los, maar Jezus gegeeseld heb-
bende, gaf hij Hem over om
gekruisigd te worden.
27 Toen namen de krijgs-
knechten des Stadhouders Je-
zus met zich in het regthuis,
en vergaderden over Hem de
gansche bende.
28 En als zij Hem ontkleed
hadden, deden zij Hem een
purperen mantel om;
29 En eene kroon van doornen
gevlochten hebbende, zetten *die*
op zijn hoofd, en eenen riet-
stok in zijne regter*hand;* en
vallende op hunne knieën voor
Hem, bespotten zij Hem, zeg-
gende: Wees gegroet, gij Ko-
ning der Joden!
30 En op Hem gespogen heb-
bende, namen zij den rietstok
en sloegen op zijn hoofd.
31 En toen zij Hem bespot
hadden, deden zij Hem den
...l af, en deden Hem zijne
...ren aan, en leidden Hem
...om te kruisigen.
...n uitgaande, vonden zij
...man van Cyréne, met na
...mon; dezen dwongen zij,
...j zijn kruis droeg.
...n gekomen zijnde tot
...aamd Golgotha,
welke is gezegd Hoofdschedel-
plaats,
34 Gaven zij Hem te drinken
edik met gal gemengd; en als
Hij *dien* gesmaakt had, wilde
Hij niet drinken.
35 Toen zij nu Hem gekruisigd
hadden, verdeelden zij zijne
kleederen, het lot werpende;
opdat vervuld zou worden het-
geen gezegd is door den pro-
feet: Zij hebben mijne kleede-
ren onder zich verdeeld, en
hebben het lot over mijne klee-
ding geworpen.
36 En zij, nederzittende, be-
waarden Hem aldaar.
37 En zij stelden boven zijn
hoofd zijne beschuldiging ge-
schreven: DEZE IS JEZUS, DE
KONING DER JODEN.
38 Toen werden met Hem
twee moordenaars gekruisigd,
één ter regter-, en één ter lin-
ker*zijde*.
39 En die voorbijgingen, las-
terden Hem, schuddende hun-
ne hoofden,
40 En zeggende: Gij, die den
Tempel afbreekt, en in drie da-
gen opbouwt, verlos u zelven.
Indien gij de Zone Gods zijt,
zoo kom af van het kruis!
41 En desgelijks ook de Over-
priesters met de Schriftge-
leerden, en Ouderlingen, en Fa-
rizeën, *Hem* bespottende, zeiden:
42 Anderen heeft Hij verlost,
Hij kan zich zelven niet verlos-
sen. Indien Hij de Koning Is-
raëls is, dat Hij nu afkome van
het kruis, en wij zullen Hem
gelooven!
43 Hij heeft op God be-
trouwd; dat Hij Hem nu verlos-
se, indien Hij Hem *wel* wil!
want Hij heeft gezegd: Ik ben
Gods Zoon.
44 En hetzelfde verweten Hem
ook de moordenaars, die met
Hem gekruisigd waren.
45 En van de zesde ure aan
werd er duisternis over de ge-
heele aarde, tot de negende
ure toe.

46 En omtrent de negende ure riep Jezus met eene groote stem, zeggende: ELI, ELI, LAMA SABACHTHÁNI! dat is: Mijn God, mijn God! waarom hebt Gij Mij verlaten!
47 En sommigen van die daar stonden, *zulks* hoorende, zeiden: Deze roept Elías.
48 En terstond één van hen, *toe*loopende, nam een spons, en *die* met edik gevuld hebbende stak ze op een rietstok, en gaf Hem te drinken.
49 Doch de anderen zeiden: Houd op, laat ons zien, of Elías komt om Hem te verlossen.
50 En Jezus, wederom met eene groote stem roepende, gaf den geest.
51 En zie, het voorhangsel des Tempels scheurde in tweeën, van boven tot beneden; en de aarde beefde, en de steenrotsen scheurden;
52 En de graven werden geopend, en vele ligchamen der heiligen, die ontslapen waren, werden opgewekt;
53 En uit de graven uitgegaan zijnde, na zijne opstanding, kwamen zij in de heilige stad, en zijn velen verschenen.
54 En de Hoofdman over honderd, en die met hem Jezus bewaarden, ziende de aardbeving, en de dingen die geschied waren, werden zeer bevreesd, zeggende: Waarlijk, deze was Gods Zoon!
55 En aldaar waren vele vrouwen, van verre aanschouwende, die Jezus gevolgd waren van Galiléa, om Hem te dienen.
56 Onder dewelke was María Magdalena, en María, de moeder van Jakóbus en Joses, en de moeder der zonen van Zebedéüs.
57 En als het avond geworden was, kwam een rijk man van Arimathéa, met name Jozef, die ook zelf een discipel van Jezus was.
58 Deze kwam tot Pilatus, en begeerde het ligchaam van Jezus. Toen beval Pilatus, dat *hem* het ligchaam gegeven zou worden.
59 En Jozef, het ligchaam nemende, wond hetzelve in een zuiver fijn lijnwaad;
60 En leide dat in zijn nieuw graf, hetwelk hij in eene steenrots uitgehouwen had; en eenen grooten steen *tegen* de deur des grafs gewenteld hebbende, ging hij weg.
61 En aldaar was María Magdaléna, en de andere María, zittende tegenover het graf.
62 Des anderen daags nu, welke is na de voorbereiding, vergaderden de Overpriesters en de Farizeën tot Pilatus,
63 Zeggende: Heer, wij zijn indachtig, dat deze verleider, nog levende, gezegd heeft: Na drie dagen zal Ik opstaan.
64 Beveel dan, dat het graf verzekerd worde tot den derden dag toe, opdat zijne discipelen misschien niet komen bij nacht, en stelen hem, en zeggen tot het volk: Hij is opgestaan van de dooden; en *zoo* zal de laatste dwaling erger zijn dan de eerste.
65 En Pilatus zeide tot henlieden: Gij hebt eene wacht; gaat henen, verzekert het, gelijk gij het verstaat.
66 En zij, heengaande, verzekerden het graf met de wacht, den steen verzegeld hebbende.

HOOFDSTUK 2.

EN laat na den Sabbat, als het begon te lichten, tegen den eersten *dag* der week, kwam María Magdaléna, e andere María, om het gra bezien.
2 En zie, er geschiedde groote aardbeving: want Engel des Heeren, nederd de uit den hemel, kwam to wentelde den steen af va deur, en zat op denzelven.

3 En zijne gedaante was gelijk een bliksem, en zijne kleeding wit, gelijk sneeuw.
4 En uit vrees van hem zijn de wachters zeer verschrikt geworden, en werden als dooden.
5 Maar de Engel, antwoordende, zeide tot de vrouwen: Vreest gijlieden niet; want ik weet dat gij zoekt Jezus, die gekruisigd was.
6 Hij is hier niet; want Hij is opgestaan, gelijk Hij gezegd heeft. Komt herwaarts, ziet de plaats, waar de Heere gelegen heeft.
7 En gaat haastelijk heen; en zegt zijnen discipelen, dat Hij opgestaan is van de dooden: en zie, Hij gaat u voor naar Galiléa; daar zult gij Hem zien. Zie, ik heb het ulieden gezegd.
8 En haastelijk uitgaande van het graf, met vreeze en groote blijdschap, liepen zij henen, om *hetzelve* zijnen discipelen te boodschappen.
9 En als zij heengingen, om zijnen discipelen te boodschappen, zie, Jezus is haar ontmoet, zeggende: Weest gegroet! En zij, tot *Hem* komende, grepen zijne voeten, en aanbaden Hem.
10 Toen zeide Jezus tot haar: Vreest niet; gaat henen, boodschapt mijnen broederen, dat zij heengaan naar Galiléa, en aldaar zullen zij Mij zien.
11 En als zij heengingen, zie, eenigen van de wacht kwamen in de stad, en boodschapten den Overpriesters al de dingen, die geschied waren.
12 En zij vergaderd zijnde met de Ouderlingen, en te zamen raad genomen hebbende, gaven zij den krijgsknechten veel gelds,
13 En zeiden: Zegt: Zijne discipelen zijn des nachts gekomen en hebben Hem gestolen, als wij sliepen.
14 En indien zulks komt gehoord te worden van den Stadhouder, wij zullen hem tevreden stellen, en maken dat gij zonder zorg zijt.
15 En zij, het geld genomen hebbende, deden gelijk zij geleerd waren. En dit woord is verbreid geworden bij de Joden, tot op den huidigen dag.
16 En de elf discipelen zijn heengegaan naar Galiléa, naar den berg, waar Jezus hen bescheiden had.
17 En als zij Hem zagen, baden zij Hem aan; doch sommige twijfelden.
18 En Jezus, bij hen komende, sprak tot hen, zeggende: Mij is gegeven alle magt in hemel en op aarde.
19 Gaat dan henen, onderwijst al de volken, dezelve doopende in den naam des Vaders, en des Zoons, en des Heiligen Geestes; leerende hen onderhouden alles, wat Ik u geboden heb.
20 En zie, Ik ben met ulieden, al de dagen tot de voleinding der wereld. Amen.

HET HEILIG EVANGELIE
naar *de beschrijving van*
MARKUS.

HOOFDSTUK 1.

HET begin des Evangelies van
JEZUS CHRISTUS, den Zoon
van God.
2 Gelijk geschreven is in de
Profeten: Zie, Ik zende mijnen
Engel voor uw aangezigt, die
uwen weg voor U heen berei-
den zal.
3 De stem des roependen in
de woestijn: Bereidt den weg
des Heeren, maakt zijne paden
regt!
4 Johannes was doopende in
de woestijn, en predikende
den doop der bekeering tot
vergeving der zouden.
5 En al het Joodsche land
ging tot hem uit, en die van
Jerûzalem, en werden alle van
hem gedoopt in de rivier de
Jordaan, belijdende hunne
zonden.
6 En Johannes was gekleed
met kemelshaar, en met eenen
lederen gordel om zijne len-
den, en at sprinkhanen en
wilden honig.
7 En hij predikte, zeggende:
Na mij komt die sterker is dan
ik, wien ik niet waardig ben,
nederbukkende, den riem zij-
ner schoenen te ontbinden.
8 Ik heb ulieden wel gedoopt
met water, maar Hij zal u doo-
pen met den Heiligen Geest.
9 En het geschiedde in die-
zelve dagen, dat Jezus kwam
van Názareth, *gelegen* in Galiléa,
en werd van Johannes gedoopt
in de Jordaan.
10 En terstond, als Hij uit
het water opklom, zag hij de he-
melen opengaan, en den Geest
gelijk een duif op Hem neder-
dalen.
11 En er geschiedde eene
stem uit de hemelen: Gij zijt
mijn geliefde Zoon, in den-
welken Ik mijn welbehagen
heb!
12 En terstond dreef Hem de
Geest uit in de woestijn.
13 En Hij was aldaar in de
woestijn veertig dagen, ver-
zocht van den Satan, en was
bij de wilde gedierten; en de
Engelen dienden Hem.
14 En nadat Johannes over-
geleverd was, kwam Jezus in
Galiléa, predikende het Evan-
gelie van het Koningrijk Gods.
15 En zeggende: De tijd is
vervuld, en het Koningrijk
Gods nabij gekomen; bekeert
u, en geloooft het Evangelie!
16 En wandelende bij de Ga-
liléesche zee, zag hij Simon en
Andréas, zijnen broeder, wer-
pende het net in de zee (want zij
waren visschers);
17 En Jezus zeide tot hen:
Volgt Mij na, en Ik zal maken
dat gij visschers der menschen
zult worden.
18 En zij, terstond hunne net-
ten verlatende, zijn Hem ge-
volgd.
19 En van daar een w
voortgegaan zijnde, zag h
kóbus, den zoon van Zebe.
en Johannes zijnen broed
dezelve in het schip hunn
ten vermakende.
20 En terstond riep Hij
en zij, latende hunnen
Zebedéüs in het schip,

hourlingen, zijn Hem nagevolgd.
21 En zij kwamen binnen Kapérnaüm; en terstond op den Sabbatdag in de Synagoge gegaan zijnde, leerde Hij.
22 En zij versloegen zich over zijne leer: want Hij leerde hen als magt hebbende, en niet als de Schriftgeleerden.
23 En er was in hunne Synagoge een mensch met een onreinen geest, en hij riep uit:
24 Zeggende: Laat af, wat hebben wij met U *te doen*, Gij Jezus Nazaréner? zijt Gij gekomen, om ons te verderven? Ik ken U, wie Gij zijt, *namelijk* de Heilige Gods.
25 En Jezus bestrafte hem, zeggende: Zwijg stil, en ga uit van hem!
26 En de onreine geest, hem scheurende, en roepende met eene groote stem, ging uit van hem.
27 En zij werden allen verbaasd, zoodat zij onder elkander vraagden, zeggende: Wat is dit? Wat nieuwe leer is deze, dat Hij met magt ook den onreinen geesten gebiedt, en zij Hem gehoorzaam zijn?
28 En zijn gerucht ging terstond uit, in het geheel omliggende land van Galiléa.
29 En van stonde aan uit de Synagoge gegaan zijnde, kwamen zij in het huis van Simon en Andréas, met Jakóbus en Johannes.
30 En Simons vrouws moeder lag met de koorts; en terstond zeiden zij Hem van haar.
31 En Hij, tot haar gaande, vatte hare hand, en rigtte ze op; en terstond verliet haar de koorts, en zij diende henlieden.
32 Als het nu avond geworden was, toen de zon onderging, bragten zij tot Hem allen die kwalijk gesteld, en van den duivel bezeten waren.
33 En de geheele stad was bijeenvergaderd omtrent de deur.
34 En Hij genas er velen, die door verscheidene ziekten kwalijk gesteld waren, en wierp vele duivelen uit, en liet de duivelen niet toe te spreken, omdat zij Hem kenden.
35 En des morgens vroeg, als het nog diep in den nacht was, opgestaan zijnde, ging Hij uit, en ging henen in eene woeste plaats, en bad aldaar.
36 En Simon, en die met Hem *waren*, zijn Hem nagevolgd.
37 En zij Hem gevonden hebbende, zeiden tot Hem: Zij zoeken U allen.
38 En Hij zeide tot hen: Laat ons in de bijliggende vlekken gaan, opdat Ik ook daar predike: want daartoe ben Ik uitgegaan.
39 En Hij predikte in hunne Synagogen, door geheel Galiléa, en wierp de duivelen uit.
40 En tot Hem kwam een melaatsche, biddende Hem, en vallende voor Hem op de knieën, en tot Hem zeggende: Indien Gij wilt, Gij kunt mij reinigen.
41 En Jezus, met barmhartigheid innerlijk bewogen zijnde, strekte de hand uit, en zeide tot hem: Ik wil, word gereinigd!
42 En als Hij *dit* gezegd had, ging de melaatschheid terstond van hem, en hij werd gereinigd.
43 En als Hij hem strengelijk verboden had, deed Hij hem terstond van Zich gaan;
44 En zeide tot hem: Zie, dat gij niemand iets zegt; maar ga heen, en vertoon u zelven den Priester, en offer voor uwe reiniging, hetgeen Mozes geboden heeft, hun tot eene getuigenis.
45 Maar hij, uitgegaan zijnde, begon vele dingen te verkondigen, en dat woord te verbreiden, alzoo dat Hij

meer openbaar in de stad kon
komen, maar was buiten in
de woeste plaatsen; en zij
kwamen tot Hem van alle
kanten.

HOOFDSTUK 2.

EN na *sommige* dagen is Hij
wederom binnen Kapérnaüm
gekomen; en het werd gehoord,
dat Hij in huis was.
2 En terstond vergaderden
daar velen, alzoo dat ook zelfs
de *plaatsen* omtrent de deur
hen niet meer konden bevatten;
en Hij sprak het woord
tot hen.
3 En er kwamen *sommigen* tot
Hem, brengende eenen geraakte,
die van vier gedragen werd.
4 En niet kunnende tot Hem
genaken overmits de schare,
ontdekten zij het dak, waar
Hij was; en *dat* opgebroken
hebbende, lieten zij het beddeken
neder, daar de geraakte
op lag.
5 En Jezus, hun geloof ziende,
zeide tot den geraakte:
Zoon, uwe zonden zijn u vergeven.
6 En sommigen van de Schriftgeleerden
zaten aldaar, en overdachten
in hunne harten:
7 Wat spreekt deze aldus
*Gods*lasteringen? wie kan de
zonden vergeven, dan alleen
God?
8 En Jezus, terstond in zijnen
geest bekennende, dat zij
alzoo in zich zelven overdachten,
zeide tot hen: Wat overdenkt
gij deze dingen in uwe
harten?
9 Wat is ligter, te zeggen
tot den geraakte: De zonden
zijn u vergeven? of te zeggen:
Sta op, en neem uw beddeken
op, en wandel?
10 Doch opdat gij moogt weten,
dat de Zoon des menschen
magt heeft, om de zonden op
de aarde te vergeven, (zeide
Hij tot den geraakte):
11 Ik zeg u, sta op, en neem
uw beddeken op, en ga heen
naar uw huis.
12 En terstond stond hij op,
en het beddeken opgenomen
hebbende, ging hij uit in
aller tegenwoordigheid; zoodat
zij zich allen ontzetten,
en verheerlijkten God, zeggende:
Wij hebben nooit zulks
gezien!
13 En Hij ging wederom uit
naar de zee; en de geheele
schare kwam tot Hem, en Hij
leerde hen.
14 En voorbijgaande zag Hij
Levi, *den zoon* van Alféüs,
zitten in het tolhuis, en zeide
tot hem: Volg Mij. En hij opstaande,
volgde Hem,
15 En het geschiedde, als Hij
aanzat in deszelfs huis, dat
ook vele tollenaren en zondaren
aanzaten met Jezus en
zijne discipelen; want zij waren
velen, en waren Hem gevolgd.
16 En de Schriftgeleerden en
de Farizeën, ziende Hem eten
met de tollenaren en zondaren,
zeiden tot zijne discipelen:
Wat *is het*, dat Hij met
de tollenaren en zondaren eet
en drinkt?
17 En Jezus, *dat* hoorende,
zeide tot hen: Die gezond zijn,
hebben den medicijnmeester
niet van noode, maar die ziek
zijn. Ik ben niet gekomen om
te roepen regtvaardigen, maar
zondaars tot bekeering.
18 En de discipelen van Johannes
en der Farizeën vasten;
en zij kwamen en zeiden
tot Hem: Waarom vasten de
discipelen van Johannes en der
Farizeën, en uwe discipelen
vasten niet?
19 En Jezus zeide tot hen:
Kunnen ook de bruiloftskinderen
vasten, terwijl de bruidegom
bij hen is? Zoo langen
tijd zij den bruidegom bij zich
hebben, kunnen zij niet vasten.

20 Maar de dagen zullen komen, wanneer de bruidegom van hen zal weggenomen zijn, en alsdan zullen zij vasten in die dagen.

21 En niemand naait een lap ongevold laken op een oud kleed; anders scheurt deszelfs nieuwe aangenaaide lap *iets* af van het oude *kleed*, en er wordt eene ergere scheur.

22 En niemand doet nieuwen wijn in oude *leder*zakken; anders doet de nieuwe wijn de *leder*zakken bersten, en de wijn wordt uitgestort, en de *leder*zakken verderven; maar nieuwen wijn moet men in nieuwe *leder*zakken doen.

23 En het geschiedde, dat Hij op eenen Sabbatdag door het gezaaide ging, en zijne discipelen begonnen, al gaande, aren te plukken.

24 En de Farizeën zeiden tot Hem: Zie, waarom doen zij op den Sabbatdag dat niet geoorloofd is?

25 En Hij zeide tot hen: Hebt gij nooit gelezen wat David gedaan heeft, als hij nood had, en hem hongerde, en dengenen die met hem *waren?*

26 Hoe hij ingegaan is in het Huis Gods, ten tijde van Abjathar, den Hoogepriester, en de toonbrooden gegeten heeft, die niemand zijn geoorloofd te eten dan den Priesteren, en ook gegeven heeft dengenen die met hem waren?

27 En Hij zeide tot hen: De Sabbat is gemaakt om den mensch, niet de mensch om den Sabbat.

28 Zoo is dan de Zoon des menschen een Heere ook van den Sabbat.

HOOFDSTUK 3.

„ ging wederom in de
nagoge; en aldaar was een
h, hebbende eene verdor-
l;
-— Hem waar, of

Hij op den Sabbat hem genezen zoude, opdat zij Hem beschuldigen mogten.

3 En Hij zeide tot den mensch, die de verdorde hand had: Sta op in het midden.

4 En Hij zeide tot hen: Is het geoorloofd op Sabbatdagen goed te doen, of kwaad te doen? een mensch te behouden, of te dooden? En zij zwegen stil.

5 En als Hij hen met toorn aangezien had, meteen bedroefd zijnde over de verharding van hun hart, zeide Hij tot den mensch: Strek uwe hand uit. En hij strekte ze uit; en zijne hand werd hersteld, gezond gelijk de andere.

6 En de Farizeën, uitgegaan zijnde, hebben terstond met de Herodianen te zamen raad gehouden tegen Hem, hoe zij Hem zouden dooden.

7 En Jezus vertrok met zijne discipelen naar de zee, en Hem volgde eene groote menigte van Galiléa, en van Judéa,

8 En van Jerûzalem, en van Iduméa, en *van* over de Jordaan; en die *van* omtrent Tyrus en Sidon, eene groote menigte, gehoord hebbende hoe groote dingen Hij deed, kwamen tot Hem.

9 En Hij zeide tot zijne discipelen, dat een scheepje steeds omtrent Hem blijven zoude, om der schare wil, opdat zij Hem niet zouden verdringen.

10 Want Hij had er velen genezen, alzoo dat Hem al degenen die *eenige* kwalen hadden overvielen, opdat zij Hem mogten aanraken.

11 En de onreine geesten, als zij Hem zagen, vielen voor Hem neder, en riepen, zeggende: Gij zijt de Zone Gods!

12 En Hij gebood hun scherpelijk, dat zij Hem niet zouden openbaar maken.

13 En Hij klom op den be—

en riep tot Zich die Hij wilde;
en zij kwamen tot Hem.
14 En Hij stelde er twaalf,
opdat zij met Hem zouden zijn,
en opdat Hij dezelve zou uitzenden om te prediken;
15 En om magt te hebben de
ziekten te genezen, en de duivelen uit te werpen.
16 En Simon gaf Hij den *toenaam* Petrus;
17 En Jakóbus, den *zoon* van
Zebedéüs, en Johánnes, den
broeder van Jakóbus; en gaf
hun *toenamen*, Boanérges, hetwelk is, zonen des donders;
18 En Andréas, en Filippus,
en Bartholoméüs, en Matthéüs,
en Thómas, en Jakóbus, den
zoon van Alféüs, en Thaddéüs,
en Simon Kananítes,
19 En Judas Iskáriot, die Hem
ook verraden heeft.
20 En zij kwamen in huis; en
daar vergaderde wederom eene
schare, alzoo dat zij ook zelfs
niet konden brood eten.
21 En als degenen die Hem
bestonden *dit* hoorden, gingen
zij uit om Hem vast te houden;
want zij zeiden: Hij is buiten
zijne zinnen.
22 En de Schriftgeleerden, die
van Jerúzalem afgekomen waren, zeiden: Hij heeft Beëlzebul, en door den Overste der duivelen werpt Hij de duivelen uit.
23 En hen tot Zich geroepen
hebbende, zeide Hij tot hen in
gelijkenissen: Hoe kan de Satan den Satan uitwerpen?
24 En indien een koningrijk
tegen zich zelf verdeeld is, zoo
kan dat koningrijk niet bestaan.
25 En indien een huis tegen
zich zelf verdeeld is, zoo kan
dat huis niet bestaan.
26 En indien de Satan tegen
zich zelven opstaat en verdeeld
is, zoo kan hij niet bestaan,
maar heeft een einde.
27 Er kan niemand in het
huis eens sterken ingaan en
zijne vaten ontrooven, indien
hij niet eerst den sterke bindt;
en alsdan zal hij zijn huis berooven.
28 Voorwaar Ik zeg u, dat al de
zonden den kinderen der menschen zullen vergeven worden,
en allerlei lasteringen, waarmede zij zullen gelasterd hebben;
29 Maar zoo wie gelasterd zal
hebben tegen den Heiligen
Geest, die heeft geen vergeving in der eeuwigheid, maar
hij is schuldig des eeuwigen
oordeels.
30 Want zij zeiden: Hij heeft
eenen onreinen geest.
31 Zoo kwamen dan zijne
broeders en zijne moeder, en
buiten staande zonden zij tot
Hem, en riepen Hem.
32 En de schare zat rondom
Hem; en zij zeiden tot Hem:
Zie, uwe moeder en uwe broeders daar buiten zoeken U.
33 En Hij antwoordde hun,
zeggende: Wie is mijne moeder, of mijne broeders?
34 En rondom overzien hebbende die om Hem zaten, zeide
Hij: Zie, mijne moeder en mijne broeders.
35 Want zoo wie den wil van
God doet, die is mijn broeder,
en mijne zuster, en moeder.

HOOFDSTUK 4.

EN Hij begon wederom te leeren omtrent de zee; en er
vergaderde eene groote schare
bij Hem, alzoo dat Hij, in het
schip gegaan zijnde, nederzat
op de zee; en de geheele schare was op het land aan de zee.
2 En Hij leerde hun vele dingen door gelijkenissen, en Hij
zeide in zijne leering tot
3 Hoort toe: Zie, een z
ging uit om te zaaijen.
4 En het geschiedde in
zaaijen, dat het eene *deel* za
viel bij den weg; en de
len des hemels kwamen
aten het op.
5 En het andere viel o
steenachtige, waar h

veel aarde had; en het ging terstond op, omdat het geene diepte van aarde had.

6 Maar als de zon opgegaan was, zoo is het verbrand geworden, en omdat het geen wortel had, zoo is het verdord.

7 En het andere viel in de doornen, en de doornen wiessen op, en verstikten hetzelve, en het gaf geen vrucht.

8 En het andere viel in de goede aarde, en gaf vrucht, die opging en wies; en het eene droeg dertig-, en het andere zestig-, en het andere honderd*voud*.

9 En Hij zeide tot hen: Wie ooren heeft om te hooren, die hoore!

10 En als Hij nu alleen was, vraagden Hem degenen die omtrent Hem *waren*, met de twaalve, naar de gelijkenis.

11 En Hij zeide tot hen: Het is u gegeven te verstaan de verborgenheid van het Koningrijk Gods; maar dengenen die buiten zijn, geschieden al deze dingen door gelijkenissen;

12 Opdat zij ziende zien, en niet bemerken, en hoorende hooren, en niet verstaan; opdat zij zich niet te eeniger tijd bekeeren, en hun de zonden vergeven worden.

13 En Hij zeide tot hen: Weet gij deze gelijkenis niet? en hoe zult gij al de gelijkenissen verstaan?

14 De zaaijer *is*: *die* het woord zait.

15 En dezen zijn die bij den weg *bezaaid worden*: waarin het woord gezaaid wordt; en als zij het gehoord hebben, zoo
l ... de Satan terstond, en
r ... het woord weg, hetwelk
i ... e harten gezaaid was.
... ezen zijn desgelijks die
(... teenachtige *plaatsen*
... orden: welke, als zij
... oord gehoord hebben,
... ıd hetzelve met vreugde
... en;
... wortel in

zich zelven, maar zijn voor eenen tijd; daarna, als verdrukking of vervolging komt om des woords wil, zoo worden zij terstond geërgerd.

18 En dezen zijn, die in de doornen bezaaid worden: *namelijk* degenen die het woord hooren;

19 En de zorgvuldigheden dezer wereld, en de verleiding des rijkdoms, en de begeerlijkheden omtrent de andere dingen, inkomende, verstikken het woord, en het wordt onvruchtbaar.

20 En dezen zijn, die in de goede aarde bezaaid zijn: welke het woord hooren en aannemen, en dragen vruchten, het eene dertig, en het andere zestig-, en het andere honderd*voud*.

21 En Hij zeide tot hen: Komt ook de kaars, opdat zij onder de koornmaat of onder het bed gezet worde? *Is het* niet, opdat zij op den kandelaar gezet worde?

22 Want er is niets verborgen, dat niet geopenbaard zal worden; en er is niets geschied *om* verborgen *te zijn*, maar opdat het in het openbaar zou komen.

23 Zoo iemand ooren heeft om te hooren, die hoore!

24 En Hij zeide tot hen: Ziet, wat gij hoort. Met wat mate gij meet, zal u gemeten worden, en u die hoort zal *meer* toegelegd worden.

25 Want zoo wie heeft, dien zal gegeven worden; en wie niet heeft, van dien zal genomen worden ook dat hij heeft.

26 En Hij zeide: Alzoo is het Koningrijk Gods, gelijk of een mensch het zaad in de aarde wierp;

27 En *voorts* sliep, en opstond, nacht en dag; en het zaad uitsproot, en lang werd, dat hij zelf niet wist hoe.

28 Want de aarde brengt van

kruid, daarna de aar, daarna het volle koren in de aar;

29 En als de vrucht *zich* voordoet, terstond zendt hij de sikkel daarin, omdat de oogst daar is.

30 En Hij zeide: Waarbij zullen wij het Koningrijk Gods vergelijken? of met wat gelijkenis zullen wij hetzelve gelijken?

31 *Namelijk* bij een mostaardzaad, hetwelk, wanneer het in de aarde gezaaid wordt, het minste is van al de zaden, die op de aarde *zijn*.

32 En wanneer het gezaaid is, gaat het op, en wordt het meeste van al de moeskruiden, en maakt groote takken, alzoo dat de vogelen des hemels onder zijne schaduw kunnen nestelen.

33 En door vele zulke gelijkenissen sprak Hij tot hen het woord, naar dat zij het hooren konden.

34 En zonder gelijkenis sprak Hij tot hen niet; maar Hij verklaarde alles zijnen discipelen in het bijzonder.

35 En op den zelven dag, als het nu avond geworden was, zeide Hij tot hen: Laat ons overvaren aan de andere zijde.

36 En zij, de schare gelaten hebbende, namen Hem mede, gelijk Hij in het schip was; en er waren nog andere scheepjes met Hem.

37 En er werd een groote storm van wind, en de baren sloegen over in het schip, alzoo dat het nu vol werd.

38 En Hij was in het achterschip, slapende op een oorkussen; en zij wekten Hem op, en zeiden tot Hem: Meester! bekommert het U niet dat wij vergaan?

39 En Hij opgewekt zijnde, bestrafte den wind, en zeide tot de zee: Zwijg, wees stil! En de wind ging liggen, en er werd groote stilte.

0 En Hij zeide tot hen: Wat hebt gij geen geloof?

41 En zij vreesden met groote vreeze, en zeiden tot elkander: Wie is toch deze, dat ook de wind en de zee Hem gehoorzaam zijn?

HOOFDSTUK 5.

En zij kwamen over op de andere zijde der zee, in het land der Gadarénen.

2 En zoo als Hij uit het schip gegaan was, terstond ontmoette Hem, uit de graven, een mensch met eenen onreinen geest;

3 Dewelke *zijne* woning in de graven had, en niemand kon hem binden, ook zelfs niet met ketenen.

4 Want hij was menigmaal met boeijen en ketenen gebonden geweest, en de ketenen waren van hem in stukken getrokken, en de boeijen verbrijzeld, en niemand was magtig om hem te temmen.

5 En hij was altijd, nacht en dag, op de bergen en in de graven, roepende, en slaande zich zelven met steenen.

6 Als hij nu Jezus van verre zag, liep hij *toe*, en aanbad Hem.

7 En met eene groote stem roepende, zeide hij: Wat heb ik met U *te doen*, Jezus, Gij Zone Gods, des Allerhoogsten? Ik bezweer U bij God, dat Gij mij niet pijnigt!

8 (Want Hij zeide tot hem: Gij onreine geest, ga uit van den mensch!)

9 En Hij vraagde hem: Welk is uw naam? En hij antwoordde, zeggende: Mijn naam is Legio, want wij zijn velen.

10 En hij bad Hem zeer, dat Hij hen buiten het land niet wegzond.

11 En aldaar aan de bergen was eene groote kudde zwijnen, weidende.

12 En al de duivelen baden Hem, zeggende: Zend ons in

die zwijnen, opdat wij in de-
zelve mogen varen.
13 En Jezus liet het hun ter-
stond toe. En de onreine gees-
ten, uitgevaren zijnde, voeren
in de zwijnen; en de kudde
stortte van de steilte af in de
zee, (daar waren er nu om-
trent twee duizend) en ver-
smoorden in de zee.
14 En die de zwijnen weidden
zijn gevlugt, en boodschapten
sulks in de stad en op het land.
En zij gingen uit, om te zien wat
het was, dat er geschied was.
15 En zij kwamen tot Jezus,
en zagen den bezetene zitten-
de, en gekleed, en wel bij zijn
verstand, *namelijk* die het le-
gioen gehad had, en zij wer-
den bevreesd.
16 En die het gezien hadden,
vertelden hun wat den beze-
tene geschied was, en *ook* van
de zwijnen.
17 En zij begonnen Hem te
bidden, dat Hij van hunne
landpalen wegging.
18 En als Hij in het schip
ging, bad Hem degene die be-
zeten was geweest, dat hij met
Hem mogt zijn.
19 Doch Jezus liet hem *dat*
niet toe, maar zeide tot hem:
Ga heen naar uw huis tot de
uwen, en boodschap hun, wat
groote dingen u de Heere ge-
daan heeft, en *hoe* Hij zich
uwer ontfermd heeft.
20 En hij ging heen, en begon
te verkondigen in het *land* van
Dekápolis, wat groote dingen
hem Jezus gedaan had; en zij
verwonderden zich allen.
21 En als Jezus wederom in
[illegible] overgevaren was aan
[illegible]dere zijde, vergaderde
[illegible]roote schare bij Hem;
[illegible] was bij de zee.
[illegible] zie, er kwam een van
[illegible]rsten der Synagoge, met
[illegible]aïrus; en Hem ziende,
[illegible] aan zijne voeten.
[illegible] bad Hem zeer, zeggen-
[illegible]dochtertje is in haar
uiterste; *ik bid U*, dat Gij
komt en de handen op haar
legt, opdat zij behouden wor-
de, en zij zal leven.
24 En Hij ging met hem; en
eene groote schare volgde Hem,
en zij verdrongen Hem.
25 En eene zekere vrouw, die
twaalf jaren den vloed des
bloeds gehad had,
26 En veel geleden had van
vele medicijnmeesters, en al
het hare *daaraan* te koste ge-
legd, en geene baat gevonden
had, maar met welke het veel-
eer erger geworden was;
27 *Deze* van Jezus hoorende,
kwam onder de schare van
achteren, en raakte zijn kleed
aan.
28 Want zij zeide: Indien
ik maar zijne kleederen mag
aanraken, ik zal gezond wor-
den.
29 En terstond is de fontein
haars bloeds opgedroogd, en
zij gevoelde aan haar ligchaam,
dat zij van die kwaal genezen
was.
30 En terstond Jezus, beken-
nende in Zich zelven de kracht,
die van Hem uitgegaan was,
keerde Zich om in de schare,
en zeide: Wie heeft mijne klee-
deren aangeraakt?
31 En zijne discipelen zeiden
tot Hem: Gij ziet, dat de schare
U verdringt, en zegt Gij: Wie
heeft Mij aangeraakt?
32 En Hij zag rondom, om haar
te zien, die dat gedaan had.
33 En de vrouw, vreezende
en bevende, wetende wat aan
haar geschied was, kwam en
viel voor Hem neder, en zeide
Hem al de waarheid.
34 En Hij zeide tot haar:
Dochter, uw geloof heeft u be-
houden; ga heen in vrede, en
zijt genezen van deze uwe
kwaal!
35 Terwijl Hij nog sprak,
kwamen *eenigen* van *het huis*
des Oversten der Synagoge,
zeggende: Uwe dochter is ge

storven, wat zijt gij den Meester nog moeijelijk?

36 En Jezus, terstond gehoord hebbende het woord, dat er gesproken werd, zeide tot den Overste der Synagoge: Vrees niet, geloof alleenlijk.

37 En Hij liet niemand toe Hem te volgen, dan Petrus en Jakóbus, en Johannes, den broeder van Jakóbus;

38 En kwam in het huis des Oversten der Synagoge, en zag de beroerte, *en degenen* die zeer weenden en huilden.

39 En ingegaan zijnde, zeide Hij tot hen: Wat maakt gij beroerte, en *wat* weent gij? het kind is niet gestorven, maar het slaapt.

40 En zij belachten Hem; maar Hij, als Hij hen allen had uitgedreven, nam bij Zich den vader en de moeder des kinds, en degenen die met Hem *waren*, en ging binnen waar het kind lag.

41 En Hij vatte de hand des kinds, en zeide tot haar: Talítha Kûmi! hetwelk is, zijnde overgezet: Gij dochtertje, (Ik zeg u) sta op!

42 En terstond stond het dochtertje op, en wandelde: want het was twaalf jaren *oud;* en zij ontzetten zich met groote ontzetting,

43 En Hij gebood hun zeer, dat niemand datzelve zou weten; en zeide, dat men haar zou te eten geven.

HOOFDSTUK 6.

EN Hij ging van daar weg, en kwam in zijn vaderland, en zijne discipelen volgden Hem.

2 En als het Sabbat geworden was, begon Hij in de Synagoge te leeren; en velen, die *Hem* hoorden, ontzetten zich, zeggende: Van waar *komen* dezen deze dingen? en wat wijsheid is dit, die Hem gegeven is, dat ook zulke krachten door zijne handen geschieden?

3 Is deze niet de timmerman, de zoon van María, en de broeder van Jakóbus en Joses, en van Judas en Simon? en zijn zijne zusters niet hier bij ons? En zij werden aan Hem geërgerd.

4 En Jezus zeide tot hen: Een Profeet is niet ongeëerd dan in zijn vaderland, en onder *zijne* magen, en in zijn huis.

5 En Hij kon aldaar geene kracht doen: dan Hij legde weinigen zieken de handen op, en genas hen.

6 En Hij verwonderde Zich over hun ongeloof, en omging de vlekken *daar* rondom, leerende.

7 En Hij riep tot Zich de twaalve, en begon hen uit te zenden twee en twee, en gaf hun magt over de onreine geesten.

8 En Hij gebood hun, dat zij niets zouden nemen tot den weg, dan alleenlijk eenen staf; geene male, geen brood, geen geld in den gordel;

9 Maar dat zij schoenzolen zouden aanbinden, en met geen twee rokken gekleed zijn.

10 En Hij zeide tot hen: Zoo waar gij in een huis zult ingaan, blijft daar, totdat gij van daar uitgaat.

11 En zoo wie u niet zullen ontvangen, noch u hooren, vertrekkende van daar, schudt het stof af, dat onder aan uwe voeten is, hun tot eene getuigenis. Voorwaar zeg Ik u: het zal Sodom of Gomórra verdragelijker zijn in den dag des oordeels, dan die stad!

12 En uitgegaan zijnde, predikten zij, dat zij zich zouden bekeeren.

13 En zij wierpen vele duivelen uit, en zalfden vele kranken met olie, en maakten hen gezond.

14 En de koning Heródes hoorde het (want Zijn naam was openbaar geworden) en

zeide: Johannes, die daar doopte, is van de dooden opgewekt, en daarom werken die krachten in hem.

15 Anderen zeiden: Hij is Elias; en anderen zeiden: Hij is een Profeet, of als één der Profeten.

16 Maar als het Heródes hoorde, zeide hij: Deze is Johannes, dien ik onthoofd heb; die is van de dooden opgewekt.

17 Want dezelve Heródes, *eenigen* uitgezonden hebbende, had Johannes gevangen genomen, en hem in de gevangenis gebonden, uit oorzaak van Heródias, de huisvrouw van zijnen broeder Filippus, omdat hij haar getrouwd had.

18 Want Johannes zeide tot Heródes: Het is u niet geoorloofd de huisvrouw uws broeders te hebben.

19 En Heródias legde op hem toe, en wilde hem dooden, en konde niet:

20 Want Heródes vreesde Johannes, wetende dat hij een regtvaardig en heilig man was, en hield hem in waarde; en als hij hem hoorde, deed hij vele dingen, en hoorde hem gaarne.

21 En als er een welgelegen dag gekomen was, toen Heródes, op den dag zijner geboorte, eenen maaltijd aanrigtte voor zijne Grooten en de Oversten over duizend, en de voornaamsten van Galiléa;

22 En als de dochter van dezelve Heródias inkwam en danste, en Heródes en dengenen die mede aanzaten behaagde, zoo zei-
oning tot het dochtertje:
van mij wat gij ook wilt,
l het u geven.
hij zwoer haar: Zoo
van mij zult eischen,
u geven, *ook* tot de helft
oningrijks!
zij, uitgegaan zijnde,
t hare moeder: Wat zal
zeide: Het

hoofd van Johannes den Dooper.

25 En zij, terstond met haast ingaande tot den koning, heeft het geëischt, zeggende: Ik wil, dat gij mij nu terstond, in eenen schotel, geeft het hoofd van Johannes den Dooper.

26 En de koning, zeer bedroefd geworden zijnde, *nogtans* om de eeden, en degenen die mede aanzaten, wilde haar *hetzelve* niet afslaan.

27 En de koning zond terstond eenen scherprechter, en gebood zijn hoofd te brengen. Deze nu ging heen, en onthoofdde hem in de gevangenis;

28 En bragt zijn hoofd in eenen schotel, en gaf hetzelve aan het dochtertje, en het dochtertje gaf hetzelve aan hare moeder.

29 En als zijne discipelen *dit* hoorden, gingen zij en namen zijn dood ligchaam weg, en leiden dat in een graf.

30 En de apostelen kwamen *weder* te zamen tot Jezus, en boodschapten Hem alles, beide wat zij gedaan hadden en wat zij geleerd hadden.

31 En Hij zeide tot hen: Komt gijlieden in eene woeste plaats hier alleen, en rust een weinig: want er waren velen die kwamen en die gingen, en zij hadden zelfs geen gelegen tijd om te eten.

32 En zij vertrokken in een schip, naar een woeste plaats, alleen.

33 En de scharen zagen hen heenvaren, en velen werden Hem kennende, en liepen gezamelijk te voet van alle steden derwaarts, en kwamen hun voor, en gingen te zamen tot Hem.

34 En Jezus, uitgaande, zag eene groote schare, en werd innerlijk met ontferming bewogen over hen: want zij waren als schapen die geenen herder hebben, en Hij begon hun vele dingen te leeren.

35 En als het nu laat op den

dag geworden was, kwamen
zijne discipelen tot Hem, en
zeiden: Deze plaats is woest,
en het is nu laat op den dag:
36 Laat ze van U, opdat zij
heengaan in de omliggende dorpen en vlekken, en brooden
voor zich zelven mogen koopen: want zij hebben niet wat
zij eten zullen.
37 Maar Hij, antwoordende,
zeide tot hen: Geeft gij hun te
eten. En zij zeiden tot Hem:
Zullen wij heengaan, en koopen
voor twee honderd penningen
brood, en hun te eten geven?
38 En Hij zeide tot hen: Hoeveel brooden hebt gij? gaat
heen en beziet *het*. En toen zij
het vernomen hadden, zeiden
zij: Vijf, en twee visschen.
39 En Hij gebood hun, dat zij
hen allen zouden doen nederzitten bij waardschappen, op
het groene gras.
40 En zij zaten neder in gedeelten bij honderd te zamen,
en bij vijftig te zamen.
41 En als Hij de vijf brooden
en de twee visschen genomen
had, zag Hij op naar den hemel,
zegende en brak de brooden,
en gaf ze zijnen discipelen,
opdat zij ze hun zouden voorleggen; en de twee visschen
deelde Hij voor allen.
42 En zij aten allen, en zijn
verzadigd geworden.
43 En zij namen op twaalf
volle korven brokken, en van
de visschen.
44 En die daar de brooden gegeten hadden, waren omtrent
vijf duizend mannen.
45 En terstond dwong Hij
zijne discipelen in het schip te
gaan, en voor henen te varen
aan de andere zijde tegen*over*
Bethsaïda, terwijl Hij de schare van Zich zou laten.
46 En als Hij aan dezelve hun
afscheid gegeven had, ging Hij
op den berg om te bidden.
47 En als het nu avond was
geworden, zo was het schip
in het midden van de zee, en
Hij was alleen op het land.
48 En Hij zag dat zij zich zeer
pijnigden, om *het schip* voort
te krijgen: want de wind was
hun tegen. En omtrent de vierde wake des nachts, kwam Hij
tot hen, wandelende op de zee;
en wilde hen voorbijgaan.
49 En zij, ziende Hem wandelen op de zee, meenden dat het
een spooksel was, en schreeuwden zeer.
50 Want zij zagen Hem allen,
en werden ontroerd. En terstond sprak Hij met hen, en
zeide tot hen: Zijt welgemoed,
Ik ben het; vreest u niet!
51 En Hij klom tot hen in het
schip, en de wind stilde; en
zij ontzetten zich bovenmate
zeer in zich zelven, en waren
verwonderd.
52 Want zij hadden niet gelet op *het wonder* der brooden:
want hun hart was verhard.
53 En als zij overgevaren waren, kwamen zij in het land
Gennésaret, en havenden aldaar.
54 En als zij uit het schip
gegaan waren, terstond werden zij Hem kennende.
55 *En* het geheele omliggende land doorloopende, begonnen zij, op beddekens, degenen die kwalijk gesteld waren,
om te dragen ter plaatse, waar
zij hoorden dat Hij was.
56 En zoo waar Hij kwam, in
vlekken, of steden, of dorpen,
daar leiden zij de kranken op de
markten, en baden Hem, dat zij
maar den zoom zijns kleeds aanraken mogten. En zoo velen
als er Hem aanraakten, werden
gezond.

HOOFDSTUK 7.

EN tot Hem vergaderden de
Farizeën, en sommige d--
Schriftgeleerden, die van
rúzalem gekomen waren:
2 En ziende, dat som
van zijne discipelen met

reine, dat is met ongewasschen, handen brood aten, berispten zij *hen*.

3 Want de Farizeën en al de Joden eten niet, tenzij dat zij *eerst* de handen dikwijls wasschen, houdende de inzetting der Ouden.

4 En van de markt *komende*, eten zij niet, tenzij dat zij *eerst* gewasschen zijn. En vele andere dingen zijn er, die zij aangenomen hebben te houden, *als namelijk* de wasschingen der drinkbekers, en kannen, en koperen vaten, en bedden.

5 Daarna vraagden Hem de Farizeën en de Schriftgeleerden: Waarom wandelen uwe discipelen niet naar de inzetting der Ouden, maar eten het brood met ongewasschen handen?

6 Maar Hij antwoordde en zeide tot hen: Wel heeft Jesája van u, geveinsden! geprofeteerd, gelijk geschreven is: Dit volk eert Mij met de lippen, maar hun hart houdt zich verre van Mij.

7 Doch te vergeefs eeren zij Mij, leerende leeringen, *die* geboden *zijn* der menschen.

8 Want, nalatende het gebod Gods, houdt gij de inzettingen der menschen, *als namelijk* wasschingen der kannen en drinkbekers; en andere dergelijke dingen doet gij vele.

9 En Hij zeide tot hen: Gij doet *zeker* Gods gebod wel te niet, opdat gij uwe inzetting zoudt onderhouden.

10 Want Mozes heeft gezegd: Eer uwen vader en uwe moeder; en: Wie vader of moeder
t, die zal den dood ster-

daar gijlieden zegt: Zoo
nensch tot vader of moe-
egt: *Het is* Korban (dat
zeggen, eene gave,) zoo
u van mij zou kun-
e nutte komen, *die vol-*
'aat hem niet meer

toe, iets aan zijnen vader of zijne moeder te doen;

13 Makende *alzoo* Gods woord krachteloos door uwe inzetting, die gij ingezet hebt; en vele dergelijke dingen doet gij.

14 En tot Zich de gansche schare geroepen hebbende, zeide Hij tot hen: Hoort Mij allen en verstaat!

15 Er is niets van buiten den mensch in hem ingaande, hetwelk hem kan ontreinigen; maar de dingen die van hem uitgaan, die zijn het welke den mensch ontreinigen.

16 Zoo iemand ooren heeft om te hooren, die hoore!

17 En toen Hij van de schare in huis gekomen was, vraagden Hem zijne discipelen van de gelijkenis.

18 En Hij zeide tot hen: Zijt ook gij alzoo onwetend? Verstaat gij niet, dat al wat buiten in den mensch ingaat, hem niet kan ontreinigen?

19 Want het gaat niet in zijn hart, maar in den buik, en gaat in de heimelijkheid uit, reinigende al de spijzen.

20 En Hij zeide: Hetgeen uitgaat uit den mensch, dat ontreinigt den mensch.

21 Want van binnen uit het hart der menschen komen voort kwade gedachten, overspelen, hoererijen, doodslagen.

22 Dieverijen, gierigheden, boosheden, bedrog, ontuchtigheid, een boos oog, lastering, hoovaardij, onverstand:

23 Al deze booze dingen komen voort van binnen, en ontreinigen den mensch.

24 En van daar opstaande, ging Hij weg naar de landpalen van Tyrus en Sidon; en in een huis gegaan zijnde, wilde Hij niet dat het iemand wist, en Hij kon *nogtans* niet verborgen zijn.

25 Want eene vrouw, welker dochtertje een onreinen geest had, van Hem gehoord heb-

bende, kwam en viel neder aan
zijne voeten.
26 Deze nu was eene Griekſche
vrouw, van geboorte uit Syro-
Fenicië; en zij bad Hem, dat Hij
den duivel uitwierp uit hare
dochter.
27 Maar Jezus zeide tot haar:
Laat eerst de kinderen verza-
digd worden: want het is niet
betamelijk, dat men het brood
der kinderen neme, en den hon-
dekens voorwerpe.
28 Maar zij antwoordde en
zeide tot Hem: Ja, Heere, doch
ook de hondekens eten onder
de tafel van de kruimkens der
kinderen.
29 En Hij zeide tot haar: Om
dezes woords wil, ga heen: de
duivel is uit uwe dochter uit-
gevaren.
30 En als zij in haar huis
kwam, vond zij dat de duivel
uitgevaren was, en de dochter
liggende op het bed.
31 En Hij wederom wegge-
gaan zijnde van de landpalen
van Tyrus en Sidon, kwam aan
de zee van Galiléa, door het
midden der landpalen van De-
kápolis.
32 En zij bragten tot Hem
een doove, die zwaarlijk ſprak,
en baden Hem, dat Hij de hand
op hem legde.
33 En hem van de schare al-
leen genomen hebbende, stak
Hij zijne vingeren in zijne oo-
ren, en gespogen hebbende,
raakte Hij zijne tong aan;
34 En opwaarts ziende naar
den hemel, zuchtte Hij, en
zeide tot hem: Effatha! dat is,
word geopend!
35 En terstond werden zijne
ooren geopend,en de bandzijner
tong werd los, en hij sprak regt.
36 En Hij gebood hunlieden,
dat zij het niemand zeggen zou-
den; maar wat Hij hun ook ge-
bood, zoo verkondigden zij het
des te meer.
37 En zij ontzetten zich bo-
ven mate zeer, zeggende: Hij
heeft alles wèl gedaan, en Hij
maakt, dat de dooven hooren,
en de stommen spreken.

HOOFDSTUK 8.

IN dezelve dagen, als er eene
geheel groote schare was,
en zij niet hadden, wat zij eten
zouden, riep Jezus zijne disci-
pelen tot Zich, en zeide tot hen:
2 Ik word innerlijk met ont-
ferming bewogen over de scha-
re, want zij zijn nu drie dagen
bij Mij gebleven, en hebben
niet, wat zij eten zouden.
3 En indien Ik hen nuchte-
ren naar hun huis laat gaan,
zoo zullen zij op den weg be-
zwijken: want sommigen van
hen komen van verre.
4 En zijne discipelen ant-
woordden Hem: Van waar zal
iemand deze met brooden hier in
de woestijn kunnen verzadigen?
5 En Hij vraagde hun: Hoe-
veel brooden hebt gij? En zij
zeiden: Zeven.
6 En Hij gebood de schare ne-
der te zitten op de aarde, en Hij
nam de zeven brooden, en ge-
dankt hebbende brak Hij ze, en
gaf ze zijnen discipelen, opdat
zij ze zouden voorleggen, en
zij leiden ze der schare voor.
7 En zij hadden weinige
vischjes; en als Hij gezegend
had, zeide Hij, dat zij ook die
zouden voorleggen.
8 En zij hebben gegeten en
zijn verzadigd geworden; en
zij namen het overschot der
brokken op, zeven manden.
9 Die nu gegeten hadden wa-
ren omtrent vierduizend; en
Hij liet hen gaan.
10 En terstond in het s
gegaan zijnde met zijne d
pelen, is Hij gekomen i
deelen van Dalmanútha.
11 En de Farizeën gi
uit, en begonnen met He
twisten, begeerende van
een teeken van den h
Hem verzoekende.

12 En Hij, zwaarlijk zuchtende in zijnen geest, zeide: Wat begeert dit geslacht een teeken? Voorwaar Ik zeg u: zoo aan dit geslacht een teeken gegeven zal worden!

13 En Hij verliet hen, en wederom in het schip gegaan zijnde, voer Hij weg naar de andere zijde.

14 En zijne discipelen hadden vergeten brood mede te nemen, en hadden niet dan één brood met zich in het schip.

15 En Hij gebood hun, zeggende: Ziet toe, wacht u van den zuurdeesem der Farizeën, en van den zuurdeesem van Heródes.

16 En zij overleiden onder elkander, zeggende: *Het is*, omdat wij geene brooden hebben.

17 En Jezus, *dat* bekennende, zeide tot hen: Wat overlegt gij, dat gij geene brooden hebt? bemerkt gij nog niet, en verstaat gij niet? hebt gij nog uw verharde hart?

18 Oogen hebbende, ziet gij niet? en ooren hebbende, hoort gij niet?

19 En gedenkt gij niet, toen Ik de vijf brooden brak onder de vijf duizend mannen, hoeveel volle korven met brokken gij opnaamt? Zij zeggen Hem: Twaalf.

20 En toen Ik de zeven *brak* onder de vier duizend mannen, hoe veel volle manden met brokken gij opnaamt? En zij zeiden: Zeven.

21 En Hij zeide tot hen: Hoe verstaat gij niet?

22 En Hij kwam te Bethsáïda; en zij bragten tot Hem
[illegible] blinde, en baden Hem,
hem aanraakte.
de hand des blinden
[illegible]n hebbende, leidde Hij
[illegible]it buiten het vlek, en
in zijne oogen, en leide
[illegible]den op hem, en vraagde
[illegible]ij iets zag.
[illegible], zeide: Ik
zie de menschen, want ik zie hen als boomen wandelen.

25 Daarna leide Hij de handen wederom op zijne oogen, en deed hem opzien. En hij werd hersteld, en zag hen allen ver en klaar.

26 En Hij zond hem naar zijn huis, zeggende: Ga niet in het vlek, en zeg het niemand in het vlek.

27 En Jezus ging uit en zijne discipelen naar de vlekken van Cesaréa Filippi. En op den weg vraagde Hij zijnen discipelen, zeggende tot hen: Wie zeggen de menschen dat Ik ben?

28 En zij antwoordden: Johannes de Dooper; en anderen: Elías; en anderen: Eén van de Profeten.

29 En Hij zeide tot hen: Maar gijlieden, wie zegt gij dat Ik ben? En Petrus, antwoordende, zeide tot Hem: Gij zijt de Christus.

30 En Hij gebood hun scherpelijk, dat zij het niemand zouden zeggen van Hem.

31 En Hij begon hun te leeren, dat de Zoon des menschen veel moest lijden, en verworpen worden van de Ouderlingen en Overpriesteren, en Schriftgeleerden, en gedood worden, en na drie dagen wederom opstaan.

32 En dit woord sprak Hij vrij uit; en Petrus, Hem tot zich genomen hebbende, begon Hem te bestraffen;

33 Maar Hij, Zich omkeerende, en zijne discipelen aanziende, bestrafte Petrus, zeggende: Ga heen achter Mij, Satanas! want gij verzint niet de dingen die Gods zijn, maar die der menschen zijn.

34 En tot Zich geroepen hebbende de schare met zijne discipelen, zeide Hij tot hen: Zoo wie achter Mij wil komen, die verloochene zich zelven, en neme zijn kruis op, en volge Mij.

35 Want zoo wie zijn leven zal
willen behouden, die zal hetzel-
ve verliezen; maar zoo wie zijn
leven zal verliezen, om Mijnent-
wil, en *om* des Evangelies *wil*,
die zal hetzelve behouden.
36 Want wat zou het den
mensch baten, zoo hij de ge-
heele wereld won, en zijner
ziele schade leed?
37 Of wat zal een mensch ge-
ven tot lossing van zijne ziel?
38 Want zoo wie zich Mijns
en mijner woorden zal ge-
schaamd hebben, in dit over-
spelig en zondig geslacht,
diens zal zich de Zoon des
menschen ook schamen, wan-
neer Hij zal komen in de heer-
lijkheid zijns Vaders, met de
heilige Engelen.

HOOFDSTUK 9.

EN Hij zeide tot hen: Voor-
waar Ik zeg u, dat er som-
migen zijn van degenen die
hier staan, die den dood niet
zullen smaken, totdat zij zul-
len hebben gezien, dat het Ko-
ningrijk Gods met kracht ge-
komen is.
2 En na zes dagen, nam Jezus
met zich Petrus, en Jakóbus,
en Johannes, en bragt hen op
eenen hoogen berg bezijden al-
leen; en Hij werd voor hen van
gedaante veranderd.
3 En zijne kleederen wer-
den blinkende, zeer wit als
sneeuw, hoedanige geen vol-
ler op aarde *zoo* wit maken
kan.
4 En van hen werd gezien
Elías met Mozes, en zij spra-
ken met Jezus.
5 En Petrus, antwoordende,
zeide tot Jezus: Rabbi, het is
goed, dat wij hier zijn, en laat
ons drie tabernakelen maken,
voor u éénen, en voor Mozes
éénen, en voor Elías éénen!
6 Want hij wist niet, wat hij
zeide: want zij waren zeer be-
vreesd.
7 En er kwam eene wolk,
die hen overschaduwde, en eene
stem kwam uit de wolk, zeg-
gende: Deze is mijn geliefde
Zoon, hoort Hem!
8 En haastelijk rondom zien-
de, zagen zij niemand meer,
dan Jezus alleen, bij zich.
9 En als zij van den berg af-
kwamen, gebood Hij hun, dat zij
niemand verhalen zouden het-
geen zij gezien hadden, dan wan-
neer de Zoon des menschen uit
de dooden zou opgestaan zijn.
10 En zij behielden dit woord
bij zich zelven, vragende onder
elkander, wat het was: uit de
dooden opstaan.
11 En zij vraagden Hem, zeg-
gende: Waarom zeggen de
Schriftgeleerden, dat Elías eerst
komen moet?
12 En Hij, antwoordende, zei-
de tot hen: Elías zal wel eerst
komen, en alles wederoprig-
ten; en *het zal geschieden*, gelijk
geschreven is van den Zoon
des menschen, dat Hij veel lij-
den zal en veracht worden.
13 Maar Ik zeg u, dat ook
Elías gekomen is, en zij heb-
ben hem gedaan, al wat zij ge-
wild hebben, gelijk van hem
geschreven is.
14 En als Hij bij de discipe-
len gekomen was, zag Hij
eene groote schare rondom hen,
en *eenige* Schriftgeleerden met
hen twistende.
15 En terstond de geheele
schare, Hem ziende, werd ver-
baasd, en toeloopende groetten
zij Hem.
16 En Hij vraagde den Schrift-
geleerden: Wat twist gij met
dezen?
17 En één uit de schare, ant-
woordende, zeide: Meester, Ik
heb mijnen zoon tot U ge-
bragt, die een stommen geest
heeft.
18 En waar hij hem ook aan-
grijpt, zoo scheurt hij hem,
en schuimt, en knerst met
zijne tanden, en verdort; en ik

heb uwen discipelen gezegd,
dat zij hem zouden uitwerpen,
en zij hebben niet gekonnen.
19 En Hij antwoordde hem,
en zeide: O ongeloovig geslacht!
hoe lang zal Ik nog bij
ulieden zijn? Hoe lang zal Ik
u nog verdragen? Brengt hem
tot Mij.
20 En zij bragten denzelven
tot Hem; en als Hij Hem zag,
scheurde hem terstond de
geest; en hij vallende op de
aarde, wentelde zich al schuimende.
21 En Hij vraagde zijnen vader:
Hoe langen tijd is het, dat
hem dit overkomen is? En hij
zeide: Van *zijne* kindsheid af;
22 En menigmaal heeft hij
hem ook in het vuur en in het
water geworpen, om hem te
verderven; maar zoo Gij iets
kunt, wees met innerlijke ontferming
over ons bewogen, en
help ons!
23 En Jezus zeide tot hem:
Zoo gij kunt gelooven, alle
dingen zijn mogelijk dengenen
die gelooft.
24 En terstond de vader des
kinds roepende, met tranen,
zeide: Ik geloof, Heere, kom
mijne ongeloovigheid te hulp!
25 En Jezus ziende, dat de
schare gezamenlijk toeliep,
bestrafte den onreinen geest,
zeggende tot hem: Gij stomme
en doove geest, Ik beveel u,
ga uit van hem, en kom niet
meer in hem!
26 En hij roepende, en hem
zeer scheurende, ging uit; en
het kind werd als dood, alzoo
dat velen zeiden, dat het gestorven
was.
27 En Jezus, hem bij de hand
[illegible]ide, rigtte hem op; en
[illegible]nd op.
[illegible]n als Hij in huis gegaan
vraagden Hem zijne dis-
[illegible] alleen: Waarom heb-
[illegible] hem niet kunnen uit-
[illegible]?
[illegible] zeide tot hen; Dit
geslacht kan nergens door uitgaan,
dan door bidden en vasten.
30 En van daar weggaande,
reisden zij door Galiléa; en
Hij wilde niet, dat het iemand
wist.
31 Want Hij leerde zijne discipelen,
en zeide tot hen: De
Zoon des menschen zal overgeleverd
worden in de handen
der menschen, en zij zullen
Hem dooden; en gedood
zijnde, zal Hij ten derden dage
wederopstaan.
32 Maar zij verstonden dat
woord niet, en zij vreesden
Hem te vragen.
33 En Hij kwam te Kapérnaüm,
en in het huis gekomen
zijnde, vraagde Hij hen: Waarvan
hadt gij woorden onder
elkander op den weg?
34 Doch zij zwegen: want zij
waren onder elkander in woorden
geweest op den weg, wie
de meeste *zou zijn*.
35 En nedergezeten zijnde,
riep Hij de twaalve, en zeide
tot hen: Indien iemand wil
de eerste zijn, die zal de
laatste van allen zijn, en aller
dienaar.
36 En nemende een kindeken,
stelde Hij dat midden onder
hen, en omving het met zijne
armen, en zeide tot hen:
37 Zoo wie één van zoodanige
kinderkens zal ontvangen
in mijnen naam, die ontvangt
Mij; en zoo wie Mij zal ontvangen,
die ontvangt Mij niet,
maar Dien, die Mij gezonden
heeft.
38 En Johannes antwoordde
Hem, zeggende: Meester, wij
hebben eenen gezien die de
duivelen uitwierp in uwen
naam, welke ons niet volgt;
en wij hebben het hem verboden,
omdat hij ons niet
volgt.
39 Doch Jezus zeide: Verbiedt
hem niet: want er is niemand,
die eene kracht doen zal
in mijnen naam, en haastelijk

van Mij zal kunnen kwalijk spreken.
40 Want wie tegen ons niet is, die is voor ons.
41 Want zoo wie ulieden eenen beker waters zal te drinken geven in mijnen naam, omdat gij *discipelen* van Christus zijt, voorwaar zeg Ik u, hij zal zijnen loon geenszins verliezen!
42 En zoo wie éénen van deze kleinen, die in Mij gelooven, ergert, het ware hem beter, dat een molensteen om zijnen hals gedaan ware, en dat hij in de zee geworpen ware!
43 En indien uwe hand u ergert, houw ze af: het is u beter verminkt tot het leven in te gaan, dan de twee handen hebbende, heen te gaan in de hel, in het onuitbusschelijk vuur;
44 Waar hun worm niet sterft, en het vuur niet uitgebluscht wordt.
45 En indien uw voet u ergert, houw hem af: het is u beter kreupel tot het leven in te gaan, dan de twee voeten hebbende, geworpen te worden in de hel, in het onuitbluschelijk vuur;
46 Waar hun worm niet sterft, en het vuur niet uitgebluscht wordt.
47 En indien uw oog u ergert, werp het uit: het is u beter maar één oog hebbende in het Koningrijk Gods in te gaan, dan twee oogen hebbende in het helsche vuur geworpen te worden;
48 Waar hun worm niet sterft, en het vuur niet uitgebluscht wordt.
49 Want een ieder zal met vuur gezouten worden, en iedere offerande zal met zout gezouten worden.
50 Het zout is goed; maar indien het zout onzout wordt, waarmede zult gij dat smakelijk maken? Hebt zout in u zelven, en houdt vrede onder elkander.

HOOFDSTUK 10.

EN van daar opgestaan zijnde, ging Hij naar de landpalen van Judéa, door de overzijde van de Jordaan: en de scharen kwamen wederom te zamen bij Hem, en gelijk Hij gewoon was, leerde Hij hen wederom.
2 En de Farizeën, tot Hem komende, vraagden Hem: of het een man geoorloofd is *zijne* vrouw te verlaten; Hem verzoekende.
3 Maar Hij, antwoordende, zeide tot hen: Wat heeft u Mozes geboden?
4 En zij zeiden: Mozes heeft toegelaten eenen scheidbrief te schrijven, en *haar* te verlaten.
5 En Jezus, antwoordende, zeide tot hen: Van wege de hardigheid uwer harten heeft hij ulieden dat gebod geschreven;
6 Maar van het begin der schepping heeft ze God man en vrouw gemaakt.
7 Daarom zal een mensch zijnen vader en moeder verlaten en zal zijne vrouw aanhangen;
8 En die twee zullen tot één vleesch zijn, alzoo dat zij niet meer twee zijn, maar één vleesch.
9 Hetgeen dan God samengevoegd heeft, scheide de mensch niet!
10 En in het huis vraagden Hem zijne discipelen wederom van hetzelve.
11 En Hij zeide tot hen: Zoo wie zijne vrouw verlaat, en eene andere trouwt, die doet overspel tegen haar.
12 En indien eene vrouw haren man zal verlaten, en met een anderen trouwen, die doet overspel.
13 En zij bragten kinderkens tot Hem, opdat Hij ze aanraken zou; en de discipelen bestraften degenen die ze tot Hem bragten.

14 Maar Jezus, *dat* ziende,
nam het zeer kwalijk, en zeide
tot hen: Laat de kinderkens
tot Mij komen, en verhindert
ze niet; want derzulken is het
Koningrijk Gods.
15 Voorwaar zeg Ik u, zoo
wie het Koningrijk Gods niet
ontvangt gelijk een kindeken,
die zal in hetzelve geenszins
ingaan.
16 En Hij omving ze met zijne
armen, *en* de handen op hen
gelegd hebbende, zegende Hij
dezelve.
17 En als Hij uitging op den
weg, liep één tot Hem, en voor
Hem op de knieën vallende,
vraagde Hem: Goede Meester,
wat zal ik doen, opdat ik het
eeuwige leven beërve?
18 En Jezus zeide tot hem:
Wat noemt gij Mij goed? Niemand
is goed dan één, *namelijk*
God.
19 Gij weet de geboden: gij
zult geen overspel doen; gij
zult niet dooden; gij zult niet
stelen; gij zult geen valsche
getuigenis geven; gij zult niemand
tekort doen; eer uwen
vader en uwe moeder.
20 Doch hij, antwoordende,
zeide tot Hem: Meester, al
deze dingen heb ik onderhouden
van mijne jonkheid af.
21 En Jezus, hem aanziende,
beminde hem, en zeide tot
hem: Één ding ontbreekt u:
ga henen, verkoop alles wat
gij hebt, en geef het den armen,
en gij zult een schat
hebben in den hemel; en kom
herwaarts, neem het kruis op,
en volg Mij.
[illegible]laar hij, treurig geworden
zi[illegible] over dat woord, ging
b[illegible]efd weg; want hij had
v[illegible]ederen.
[illegible] Jezus, rondom ziende,
z[illegible]ot zijne discipelen: Hoe
b[illegible]arlijk zullen degenen die
g[illegible]hebben, in het Koningrijk
G[illegible]omen!
[illegible]elen werden
verbaasd over deze zijne woorden.
Maar Jezus, wederom antwoordende,
zeide tot hen: Kinderen,
hoe zwaar is het, dat
degenen die op het goed hun
betrouwen zetten, in het Koningrijk
Gods ingaan!
25 Het is ligter, dat een kemel
ga door het oog van eene
naald, dan dat een rijke in het
Koningrijk Gods inga!
26 En zij werden nog meer verslagen,
zeggende tot elkander:
Wie kan dan zalig worden?
27 Doch Jezus, hen aanziende,
zeide: Bij de menschen is
het onmogelijk, maar niet bij
God: want alle dingen zijn
mogelijk bij God.
28 En Petrus begon tot Hem
te zeggen: Zie, wij hebben
alles verlaten, en zijn U gevolgd.
29 En Jezus, antwoordende
zeide: Voorwaar zeg Ik ulieden:
er is niemand, die verlaten
heeft huis, of broeders, of
zusters, of vader, of moeder,
of vrouw of kinderen, of akkers,
om Mijnentwil en des
Evangelies *wil*,
30 Of hij ontvangt honderdvoud,
nu in dezen tijd, huizen,
en broeders, en zusters, en
moeders, en kinderen, en akkers,
met de vervolgingen, en
in de toekomende eeuw het
eeuwige leven.
31 Maar vele eersten zullen
de laatsten zijn, en *velen* die
de laatsten *zijn*, de eersten.
32 En zij waren op den weg,
gaande op naar Jeruzalem; en
Jezus ging voor hen; en zij
waren verbaasd, en Hem volgende,
waren zij bevreesd. En
de twaalve wederom tot Zich
nemende, begon Hij hun te
zeggen de dingen die Hem
overkomen zouden;
33 *Zeggende:* Zie, wij gaan
op naar Jeruzalem, en de Zoon
des menschen zal den Overpriesteren
en den Schriftgeleerden
overgeleverd worde

en zij zullen Hem ter dood veroordeelen, en Hem den Heidenen overleveren;
34 En zij zullen Hem bespotten, en Hem geeselen, en Hem bespuwen, en Hem dooden; en ten derden dage zal Hij weder opstaan.
35 En tot Hem kwamen Jakóbus en Johánnes, de zonen van Zebedéüs, zeggende: Meester, wij wilden *wel*, dat Gij ons deedt zoo wat wij begeeren zullen.
36 En Hij zeide tot hen: Wat wilt gij dat Ik u doe?
37 En zij zeiden tot Hem: Geef ons dat wij mogen zitten, de een aan uwe regter-, en de ander aan uwe linker*hand*, in uwe heerlijkheid.
38 Maar Jezus zeide tot hen: Gij weet niet wat gij begeert. Kunt gij den drinkbeker drinken, dien Ik drink, en met den doop gedoopt worden, daar Ik mede gedoopt worde?
39 En zij zeiden tot Hem: Wij kunnen. Doch Jezus zeide tot hen: Den drinkbeker, dien Ik drink, zult gij wel drinken, en met den doop gedoopt worden, daar ik mede gedoopt worde;
40 Maar het zitten tot mijne regter- en tot mijne linker*hand*, staat bij Mij niet te geven; maar *het zal gegeven worden* dien het bereid is.
41 En als de *andere* tien *dit* hoorden, begonnen zij het van Jakóbus en Johánnes zeer kwalijk te nemen.
42 Maar Jezus, hen tot Zich geroepen hebbende, zeide tot hen: Gij weet, dat degenen die geacht worden Oversten te zijn der volkeren, heerschappij voeren over hen, en hunne Grooten gebruiken magt over hen.
43 Doch alzoo zal het onder u niet zijn; maar zoo wie onder u groot zal willen worden, die zal uw dienaar zijn.
44 En zoo wie van u de eerste zal willen worden, die zal aller dienstknecht zijn.
45 Want ook de Zoon des menschen is niet gekomen om gediend te worden, maar om te dienen, en zijne ziel te geven *tot* een rantsoen voor velen.
46 En zij kwamen te Jéricho. En als Hij, en zijne discipelen, en een groote schare, van Jéricho uitging, zat de zoon van Timéüs, Bar-timéüs, de blinde, aan den weg, bedelende.
47 En hoorende, dat het Jezus de Nazaréner was, begon hij te roepen en te zeggen: Jezus, Gij Zone Davids, ontferm U mijner!
48 En velen bestraften hem, opdat hij zwijgen zou: maar hij riep zooveel te meer: Gij Zone Davids, ontferm u mijner.
49 En Jezus, *stil*staande, zeide dat men hem roepen zou; en zij riepen den blinde, zeggende tot hem: Heb goeden moed, sta op, Hij roept u.
50 En hij, zijnen mantel afgeworpen hebbende, stond op, en kwam tot Jezus.
51 En Jezus, antwoordende, zeide tot hem: Wat wilt gij dat Ik u doen zal? En de blinde zeide tot Hem: Rabboni, dat ik ziende mag worden!
52 En Jezus zeide tot hem: Ga heen! uw geloof heeft u behouden. En terstond werd hij ziende, en volgde Jezus op den weg.

HOOFDSTUK 11.

En toen zij Jerúzalem genaakten, te Bethfagé, en Bethánië aan den Olijfberg, zond Hij twee van zijne discipelen uit,
2 En zeide tot hen: Gaat heen in het vlek, dat tegen u over is; en terstond als gij in hetzelve komt, zult gij vinden een veulen gebonden, op hetwelk geen mensch gezeten heeft: ontbindt het en [illegible] het.

3 En indien iemand tot u zegt: Waarom doet gij dat? zoo zegt, dat de Heere hetzelve van noode heeft; en hij zal het terstond herwaarts zenden.

4 En zij gingen heen, en vonden het veulen gebonden bij de deur, buiten aan de wegscheiding, en zij ontbonden hetzelve.

5 En sommigen van degenen die aldaar stonden zeiden tot hen: Wat doet gij, dat gij het veulen ontbindt?

6 Doch zij zeiden tot hen, gelijk Jezus bevolen had; en zij lieten ze gaan.

7 En zij bragten het veulen tot Jezus, en wierpen hunne kleederen daarop; en Hij zat op hetzelve.

8 En velen spreidden hunne kleederen op den weg, en anderen hieuwen meijen van de boomen, en spreidden ze op den weg.

9 En die voorgingen en die volgden riepen, zeggende: Hosanna! gezegend *is* Hij, die komt in den naam des Heeren!

10 Gezegend *zij* het Koningrijk van onzen vader David, hetwelk komt in den naam des Heeren! Hosanna in de hoogste *hemelen!*

11 En Jezus kwam binnen Jerûzalem, en in den Tempel; en als Hij alles rondom bezien had, en het nu avondstond was, ging hij uit naar Bethánië, met de twaalve.

12 En des anderen daags, als zij uit Bethánië gingen, hongerde Hem.

13 En ziende van verre eenen
v ...om, die bladeren had,
g ...j, *om te zien* of Hij ook
i ... denzelven zou vinden;
e ...arbij gekomen zijnde,
v ... Hij niet dan bladeren:
v ...et was de tijd der vijgen
n
... Jezus, antwoordende,
z ...lenzelven: Niemand
e ...eer van u

in der eeuwigheid! En zijne discipelen hoorden het.

15 En zij kwamen te Jerûzalem, en Jezus, in den Tempel gegaan zijnde, begon degenen die in den tempel verkochten en kochten, uit te drijven; de tafelen der wisselaars, en de zitstoelen dergenen die de duiven verkochten, keerde Hij om;

16 En liet niet toe, dat iemand eenig vat door den Tempel droeg.

17 En Hij leerde, zeggende tot hen: Is er niet geschreven: Mijn Huis zal een huis des gebeds genaamd worden allen volken? maar gij hebt dat *tot* eenen kuil der moordenaren gemaakt!

18 En de Schriftgeleerden en de Overpriesters hoorden *dat*, en zochten, hoe zij Hem dooden zouden: want zij vreesden Hem, omdat de gansche schare ontzet was over zijne leer.

19 En als het nu laat geworden was, ging Hij uit buiten de stad.

20 En des morgens vroeg voorbijgaande, zagen zij, dat de vijgeboom verdord was, van de wortelen af.

21 En Petrus, *zulks* indachtig geworden zijnde, zeide tot Hem: Rabbi! zie, de vijgeboom, dien Gij vervloekt hebt, is verdord.

22 En Jezus, antwoordende, zeide tot hen: Hebt geloof op God.

23 Want voorwaar zeg Ik u, dat zoo wie tot dezen berg zal zeggen: Word opgeheven en in de zee geworpen, en niet zal twijfelen in zijn hart, maar zal gelooven, dat hetgeen hij zegt geschieden zal, het zal hem geworden, zoo wat hij zegt.

24 Daarom zeg Ik u: alle dingen, die gij biddende begeert, gelooft dat gij ze ontvangen zult, en zij zullen u geworden.

25 En wanneer gij staat om
te bidden, vergeeft, indien gij
iets hebt tegen iemand; opdat
ook uw Vader, die in de heme-
len is, ulieden uwe misdaden
vergeve.
26 Maar indien gij niet ver-
geeft, zoo zal uw Vader, die in
de hemelen is, ook uwe misda-
den niet vergeven.
27 En zij kwamen wederom
te Jeruzalem. En als Hij in
den Tempel wandelde, kwa-
men tot Hem de Overpriesters,
en de Schriftgeleerden, en de
Ouderlingen,
28 En zeiden tot Hem: Door
wat magt doet gij deze dingen?
En wie heeft u deze magt ge-
geven, dat gij deze dingen
doen zoudt?
29 Maar Jezus, antwoorden-
de, zeide tot hen: Ik zal u ook
één woord vragen; antwoordt
Mij ook, en zoo zal Ik u zeg-
gen, door wat magt Ik deze
dingen doe:
30 De doop van Johannes,
was die uit den hemel, of uit de
menschen? Antwoordt Mij.
31 En zij overleiden onder
zich, zeggende: indien wij zeg-
gen: Uit den hemel, zoo zal hij
zeggen: Waarom hebt gij hem
dan niet geloofd?
32 Maar indien wij zeggen:
Uit de menschen, zoo vreezen
wij het volk: want zij hielden
allen van Johannes, dat hij
waarlijk een Profeet was.
33 En antwoordende, zeiden
zij tot Jezus: Wij weten het
niet. En Jezus, antwoordende,
zeide tot hen: Zoo zeg Ik u ook
niet, door wat magt Ik deze
dingen doe.

HOOFDSTUK 12.

EN Hij begon door gelijkenis-
sen tot hen te zeggen: Een
mensch plantte eenen wijn-
gaard, en zette eenen tuin
daarom, en groef eenen wijn-
persbak, en bouwde eenen to-
ren, en verhuurde dien aan de
landlieden, en reisde buiten
's lands.
2 En als de tijd was, zond hij
eenen dienstknecht tot de land-
lieden, opdat hij van de land-
lieden ontvinge van de vrucht
des wijngaards.
3 Maar zij namen en sloegen
hem, en zonden *hem* ledig heen.
4 En hij zond wederom eenen
anderen dienstknecht tot hen,
en dien steenigden zij, en
wondden hem het hoofd, en
zonden *hem* henen, schandelijk
gehandeld zijnde.
5 En wederom zond hij eenen
anderen, en dien doodden zij;
en vele anderen, *waarvan* zij
sommigen sloegen, en sommi-
gen doodden.
6 Als hij dan nog éénen zoon
had, die hem lief was, zoo heeft
hij ook dien ten laatste tot hen
gezonden, zeggende: Zij zullen
immers mijnen zoon ontzien.
7 Maar die landlieden zeiden
onder elkander: Deze is de
erfgenaam; komt, laat ons
hem dooden, en de erfenis zal
onze zijn!
8 En zij namen en doodden
hem, en wierpen *hem* uit, bui-
ten den wijngaard.
9 Wat zal dan de heer des
wijngaards doen? Hij zal ko-
men, en de landlieden verder-
ven, en den wijngaard aan an-
deren geven.
10 Hebt gij ook deze Schrift
niet gelezen: De steen, dien de
bouwlieden verworpen hebben,
deze is geworden tot een hoofd
des hoeks;
11 Van den Heere is dit ge-
schied, en het is wonderlijk in
onze oogen?
12 En zij zochten Hem te
vangen, maar zij vreesden de
schare: want zij verstonden,
dat Hij die gelijkenis op hen
sprak; en zij verlieten Hem en
gingen weg.
13 En zij zonden tot Hem
eenigen der Farizeën en der

Herodiánen, opdat zij Hem in
zijne rede vangen zouden.
14 Dezen nu kwamen en zeiden
tot Hem: Meester, wij
weten, dat Gij waarachtig zijt.
en naar niemand vraagt: want
Gij ziet den persoon der menschen
niet aan, maar Gij leert
den weg Gods in der waarheid;
is het geoorloofd, den Keizer
schatting te geven, of niet? zullen
wij geven, of niet geven?
15 En Hij, wetende hunne geveinsdheid,
zeide tot hen: Wat
verzoekt gij Mij? brengt Mij eenen
penning, dat Ik *hem* zie.
16 En zij bragten *eenen*. En
Hij zeide tot hen: Wiens is
dit beeld, en het opschrift? En
zij zeiden tot Hem: Des Keizers.
17 En Jezus, antwoordende,
zeide tot hen: Geeft dan den
Keizer dat des Keizers is, en
Gode dat Gods is. En zij verwonderden
zich over Hem.
18 En de Sadduceën kwamen
tot Hem, welke zeggen, dat er
geene opstanding is, en vraagden
Hem, zeggende:
19 Meester, Mozes heeft ons
geschreven: Indien iemands
broeder sterft, en eene vrouw
achterlaat, en geene kinderen
nalaat, dat zijn broeder deszelfs
vrouw nemen zal, en
zijnen broeder zaad verwekken.
20 Er waren nu zeven broeders,
en de eerste nam eene
vrouw, en stervende liet geen
zaad na.
21 En de tweede nam haar
ook, en is gestorven, en ook
deze liet geen zaad na: en de
derde desgelijks.
En *al* de zeven namen
e, en lieten geen zaad
e laatste van allen is ook
uw gestorven.
In de opstanding dan,
er zij zullen opgestaan
wiens vrouw zal zij van
zijn? want die zeven heb-
eene vrouw gehad.

24 En Jezus, antwoordende,
zeide tot hen: Dwaalt gij niet,
daarom dat gij de Schriften
niet weet, noch de kracht
Gods?
25 Want als zij uit de dooden
zullen opgestaan zijn, zoo
trouwen zij niet, noch worden
ten huwelijk gegeven; maar
zij zijn gelijk Engelen, die in
de hemelen *zijn*.
26 Doch aangaande de dooden,
dat zij opgewekt zullen
worden, hebt gij niet gelezen
in het boek van Mozes, hoe
God in den doornenbosch tot
hem gesproken heeft, zeggende:
Ik ben de God Abrahams,
en de God Isaäks, en
de God Jakobs?
27 God is niet een *God* der
dooden, maar een God der
levenden. Gij dwaalt dan
zeer.
28 En één der Schriftgeleerden,
hoorende, dat zij te zamen
in woorden waren, *en* wetende,
dat Hij hun wel geantwoord
had, kwam tot Hem, en
vraagde Hem: Welk is het
eerste gebod van alle?
29 En Jezus antwoordde hem:
Het eerste van al de geboden
is: Hoor, Israël! de Heere, onze
God, is een éénig Heere.
30 En gij zult den Heere,
uwen God, liefhebben uit geheel
uw hart, en uit geheel uwe ziel,
en uit geheel uw verstand, en
uit geheel uwe kracht. Dit is
het eerste gebod.
31 En het tweede, *aan dit* gelijk,
is dit: Gij zult uwen naaste
liefhebben als u zelven. Er
is geen ander gebod grooter
dan deze.
32 En de Schriftgeleerde zeide
tot Hem: Meester, Gij hebt
wel in der waarheid gezegd,
dat er een éénig God is, en er
is geen ander dan Hij,
33 En Hem lief te hebben uit
geheel het hart, en uit geheel
het verstand, en uit geheel de
ziel, en uit geheel de kracht

en den naaste lief te hebben
als zichzelven, is meer dan al
de brandofferen en de slagt-
offeren.
34 En Jezus ziende, dat
hij verstandig geantwoord had,
zeide tot hem: Gij zijt niet verre
van het Koningrijk Gods. En nie-
mand durfde Hem meer vragen.
35 En Jezus antwoordde en
zeide, leerende in den Tempel:
Hoe zeggen de Schriftgeleer-
den, dat de Christus een zoon
van David is?
36 Want David zelf heeft
door den Heiligen Geest ge-
zegd: De Heere heeft gezegd
tot mijnen Heere: Zit aan
mijne regter*hand*, totdat Ik
uwe vijanden zal gezet heb-
ben tot eene voetbank uwer
voeten.
37 David dan zelf noemt
Hem *zijnen* Heere, en hoe is
Hij zijn zoon? En de me-
nigte der schare hoorde Hem
gaarne
38 En Hij zeide tot hen in
zijne leer: Wacht u voor de
Schriftgeleerden, die daar gaar-
ne willen wandelen in lange
kleederen, en gegroet zijn op
de markten,
39 En de voorgestoelten *heb-
ben* in de Synagogen, en de
vooraanzittingen in de maal-
tijden;
40 Welke de huizen der we-
duwen opeten, en *dat* onder
den schijn van lang te bidden.
Dezen zullen zwaarder oordeel
ontvangen!
41 En Jezus, gezeten zijnde
tegenover de schatkist, zag
hoe de schare geld wierp in de
schatkist; en vele rijken wier-
pen veel *daarin*.
42 En er kwam eene arme
weduwe, die twee kleine *pennin-
gen daarin* wierp, hetwelk is een
oort.
43 En *Jezus*, zijne discipelen
tot Zich geroepen hebbende,
zeide tot hen: Voorwaar Ik
zeg u, dat deze arme weduwe
meer ingeworpen heeft dan
allen, die in de schatkist ge-
worpen hebben.
44 Want zij allen hebben van
hunnen overvloed *daarin* ge-
worpen; maar deze heeft van
haar gebrek, al wat zij had,
daarin geworpen, haren gan-
schen leeftogt.

HOOFDSTUK 13.

EN als Hij uit den Tempel
ging, zeide één van zijne dis-
cipelen tot Hem: Meester, zie,
hoedanige steenen, en hoeda-
nige gebouwen!
2 En Jezus, antwoordende,
zeide tot hem: Ziet gij deze groo-
te gebouwen? Er zal niet *een*
steen op den *anderen* steen ge-
laten worden, die niet afge-
broken zal worden!
3 En als Hij gezeten was op
den Olijfberg, tegen den Tem-
pel over, vraagden Hem Petrus,
en Jakóbus, en Johánnes, en
Andréas, alleen:
4 Zeg ons, wanneer zullen deze
dingen zijn? en welk is het tee-
ken, wanneer deze dingen alle
voleindigd zullen worden?
5 En Jezus, hun antwoorden-
de, begon te zeggen: Ziet toe,
dat u niemand verleide!
6 Want velen zullen komen
onder mijnen naam, zeggende:
Ik ben *de Christus*; en zullen
velen verleiden.
7 En wanneer gij zult hooren
van oorlogen, en geruchten van
oorlogen, zoo wordt niet ver-
schrikt; want *dit* moet geschie-
den; maar nog is het einde niet.
8 Want het *eene* volk zal te-
gen het *andere* volk opstaan,
en het *eene* koningrijk tege
andere koningrijk; en er z
aardbevingen zijn in vers
dene plaatsen, en er z
hongersnooden wezen, e
roerten. Deze dingen zijn
beginselen der smarten.
9 Maar ziet gij voor u
toe: want zij zullen u

veren in de Raadsvergaderin-
gen, en in de Synagogen; gij
zult geslagen worden, en voor
stadhouders en koningen zult
gij gesteld worden om Mijnent-
wil, hun tot eene getuigenis.
10 En het Evangelie moet
eerst gepredikt worden onder
al de volken.
11 Doch wanneer zij u leiden
zullen om u over te leveren,
zoo zijt te voren niet bezorgd,
wat gij spreken zult, en be-
denkt het niet; maar zoo wat
u in die ure gegeven zal wor-
den, dat spreekt: want gij zijt
het niet, die spreekt, maar
de Heilige Geest.
12 En de *eene* broeder zal den
anderen broeder overleveren
tot den dood, en de vader het
kind; en de kinderen zullen
opstaan tegen de ouders, en
zullen hen dooden.
13 En gij zult gehaat worden
van allen, om mijns naams
wil; maar wie volharden zal
tot het einde, die zal zalig
worden.
14 Wanneer gij dan zult zien
den gruwel der verwoesting,
waarvan door den profeet Da-
niël gesproken is, staande
waar het niet behoort, (die het
leest, die merke daarop!) als-
dan, die in Judéa zijn, dat zij
vlieden op de bergen.
15 En die op het dak is, ko-
me niet af in het huis, en ga
niet in, om iets uit zijn huis
weg te nemen.
16 En die op den akker is,
keere niet weder terug, om
zijn kleed te nemen.
17 Maar wee de bevruchte
en de zogende *vrouwen* in
gen!
'och bidt, dat uwe vlugt
schiede des winters.
'ant die dagen zullen
erdrukking zijn, wel-
lijke niet geweest is van
egin der schepselen, die
eschapen heeft, tot nu
t zijn zal.

20 En indien de Heere de
dagen niet verkort had, geen
vleesch zou behouden worden;
maar om der uitverkorenen wil,
die Hij heeft uitverkoren, heeft
Hij de dagen verkort.
21 En alsdan zoo iemand tot
ulieden zal zeggen: Zie hier
is de Christus, of, zie: Hij is
daar, gelooft het niet.
22 Want er zullen valsche
christussen en valsche profe-
ten opstaan, en zullen teeke-
nen en wonderen doen, om te
verleiden, indien het mogelijk
ware, ook de uitverkorenen.
23 Maar gijlieden, ziet toe,
zie, Ik heb u alles voorzegd.
24 Maar in die dagen, na die
verdrukking, zal de zon ver-
duisterd worden, en de maan
zal haar schijnsel niet geven.
25 En de sterren des hemels
zullen daaruit vallen, en de
krachten, die in de hemelen
zijn, zullen bewogen worden.
26 En alsdan zullen zij den
Zoon des menschen zien, ko-
mende in de wolken met groote
kracht en heerlijkheid.
27 En alsdan zal Hij zijne En-
gelen uitzenden, en zal zijne
uitverkorenen bijeenvergade-
ren uit de vier winden, van het
uiterste der aarde tot het uiter-
ste des hemels.
28 En leert van den vijge-
boom deze gelijkenis: wanneer
nu zijn tak teeder wordt, en de
bladeren uitspruiten, zoo weet
gij dat de zomer nabij is.
29 Alzoo ook gij, wanneer gij
deze dingen zult zien geschie-
den, zoo weet dat *het* nabij
voor de deur is.
30 Voorwaar Ik zeg u, dat
dit geslacht niet zal voorbijgaan,
totdat al deze dingen zullen ge-
schied zijn.
31 De hemel en de aarde zul-
len voorbijgaan, maar mijne
woorden zullen geenszins voor-
bijgaan.
32 Maar van dien dag en die
ure weet niemand, noch

Engelen, die in den hemel zijn, noch de Zoon, dan de Vader.
33 Ziet toe, waakt en bidt: want gij weet niet, wanneer de tijd is.
34 Gelijk een mensch, buiten 's lands reizende, zijn huis verliet, en zijnen dienstknechten magt gaf, en elk zijn werk, en den deurwachter gebood, dat hij zou waken.
35 Zoo waakt dan (want gij weet niet, wanneer de heer des huizes komen zal, *des avonds* laat, of ter middernacht, of met het hanengekraai, of in den morgenstond);
36 Opdat hij niet onvoorziens kome, en u slapende vinde.
37 En hetgeen Ik u zeg, *dat* zeg Ik allen: Waakt!

HOOFDSTUK 14.

EN het Pascha, en het *feest* der ongehevelde *brooden*, was na twee dagen. En de Overpriesters en de Schriftgeleerden zochten, hoe zij Hem met listigheid vangen en dooden zouden.
2 Maar zij zeiden: Niet op het feest, opdat niet misschien oproer onder het volk worde.
3 En als Hij te Bethánië was, in het huis van Simon, den melaatsche, daar Hij aan *tafel* zat, kwam eene vrouw, hebbende eene albasten flesch met zalf van onvervalschten nardus, van grooten prijs; en de albasten flesch gebroken hebbende, goot die op zijn hoofd.
4 En er waren sommigen, die dat zeer kwalijk namen bij zich zelven, en zeiden: Waartoe is dit verlies der zalf geschied?
5 Want dezelve had kunnen boven de driehonderd penningen verkocht, en *die* den armen gegeven worden; en zij vergrimden tegen haar.
6 Maar Jezus zeide: Laat af van haar; wat doet gij haar moeite aan? Zij heeft een goed werk aan Mij gewrocht.
7 Want de armen hebt gij altijd met u, en wanneer gij wilt, kunt gij hun weldoen; maar Mij hebt gij niet altijd.
8 Zij heeft gedaan hetgeen zij konde; zij is voorgekomen, om mijn ligchaam te zalven, *tot eene voorbereiding* ter begrafenis.
9 Voorwaar zeg Ik u: alwaar dit Evangelie gepredikt zal worden in de geheele wereld, *daar* zal ook tot hare gedachtenis gesproken worden, van hetgeen zij gedaan heeft.
10 En Judas Iskáriot, een van de twaalve, ging heen tot de Overpriesters, opdat hij Hem hun zoude overleveren.
11 En zij, *dat* hoorende, waren verblijd, en beloofden hem geld te geven; en hij zocht, hoe hij Hem bekwamelijk overleveren zou.
12 En op den eersten dag der ongehevelde *brooden*, wanneer zij het Pascha slagtten, zeiden zijne discipelen tot Hem: Waar wilt Gij dat wij heengaan, en bereiden, dat Gij het Pascha eet?
13 En Hij zond twee van zijne discipelen uit, en zeide tot hen: Gaat henen in de stad, en u zal een mensch ontmoeten, dragende eene kruik waters: volgt dien;
14 En zoo waar hij ingaat, zegt tot den heer des huizes: De Meester zegt: Waar is de eetzaal, daar Ik het Pascha met mijne discipelen eten zal?
15 En hij zal u wijzen eene groote opperzaal, toegerust en gereed: bereidt het ons aldaar.
16 En zijne discipelen gingen uit, en kwamen in de stad, en vonden het, gelijk Hij hun gezegd had, en bereidden het Pascha.
17 En als het avond geworden was, kwam Hij met de twaalve.
18 En als zij aanzaten en

aten, zeide Jezus: Voorwaar Ik zeg u, dat één van u, die met Mij eet, Mij zal verraden.

19 En zij begonnen bedroefd te worden, en de een na den anderen, tot Hem te zeggen: Ben ik het? en een ander: Ben ik het?

20 Maar Hij antwoordde en zeide tot hen: *Het is* één uit de twaalve, die met Mij in den schotel indoopt.

21 De Zoon des menschen gaat wel heen, gelijk van Hem geschreven is; maar wee dien mensch, door welken de Zoon des menschen verraden wordt! Het ware hem goed, zoo die mensch niet geboren ware geweest.

22 En als zij aten, nam Jezus brood, en als Hij gezegend had, brak Hij het, en gaf het hun, en zeide: Neemt, eet, dat is mijn ligchaam.

23 En Hij nam den drinkbeker, en gedankt hebbende, gaf hun *dien*, en zij dronken allen uit denzelven.

24 En Hij zeide tot hen: Dat is mijn bloed, het *bloed* des Nieuwen Testaments, hetwelk voor velen vergoten wordt.

25 Voorwaar Ik zeg u, dat Ik niet meer zal drinken van de vrucht des wijnstoks, tot op dien dag, wanneer Ik dezelve nieuw zal drinken in het Koningrijk Gods.

26 En als zij den lofzang gezongen hadden, gingen zij uit naar den Olijfberg.

27 En Jezus zeide tot hen: Gij zult in dezen nacht allen aan Mij geërgerd worden; want er is geschreven: Ik zal den her-
aan, en de schapen zul-
rstrooid worden.
Maar nadat Ik zal opge-
zijn, zal Ik u voorgaan
Gallilëa.
Petrus zeide tot Hem:
oon zij allen geërgerd
en, zoo zal ik toch niet
worden.

30 En Jezus zeide tot hem: Voorwaar Ik zeg u, dat heden in dezen nacht, eer de haan tweemaal gekraaid zal hebben, gij Mij driemaal zult verloochenen.

31 Maar hij zeide nog des te meer: Al moest ik met U sterven, zoo zal ik U geenszins verloochenen. En insgelijks zeiden zij ook allen.

32 En zij kwamen in eene plaats, welker naam was Gethsémané, en Hij zeide tot zijne discipelen: Zit hier neder, totdat Ik gebeden zal hebben.

33 En Hij nam met Zich Petrus en Jakóbus, en Johánnes, en begon verbaasd en zeer beangst te worden;

34 En zeide tot hen: Mijne ziel is geheel bedroefd tot den dood toe: blijft hier en waakt.

35 En een weinig voortgegaan zijnde, viel Hij op de aarde, en bad, zoo het mogelijk ware, dat die ure van Hem voorbijginge.

36 En Hij zeide: Abba, Vader! alle dingen zijn U mogelijk; neem dezen drinkbeker van Mij weg; doch niet wat Ik wil, maar wat Gij *wilt.*

37 En Hij kwam, en vond hen slapende, en zeide tot Petrus: Simon! slaapt gij? kunt gij niet één uur waken?

38 Waakt en bidt, opdat gij niet in verzoeking komt: de geest *is* wel gewillig, maar het vleesch is zwak.

39 En wederom heengegaan zijnde, bad Hij, sprekende dezelfde woorden.

40 En wedergekeerd zijnde, vond Hij hen wederom slapende, want hunne oogen waren bezwaard; en zij wisten niet, wat zij Hem antwoorden zouden.

41 En Hij kwam ten derden male, en zeide tot hen: Slaapt nu voort, en rust. Het is genoeg: de ure is gekomen. Zie, de Zoon des menschen wordt

overgeleverd in de handen der
zondaren!
42 Staat op, laat ons gaan;
zie, die Mij verraadt is nabij.
43 En terstond, als Hij nog
sprak, kwam Judas aan, die
één was van de twaalve, en
met hem eene groote schare,
met zwaarden en stokken, *gezonden*
van de Overpriesters, en
de Schriftgeleerden, en de Ouderlingen.
44 En die Hem verried, had
hun een gemeen teeken gegeven,
zeggende: Dien ik kussen
zal, die is het; grijpt Hem,
en leidt Hem zekerlijk henen.
45 En als hij gekomen was,
ging hij terstond tot Hem, en
zeide: Rabbi, Rabbi! en kuste
Hem.
46 En zij sloegen hunne handen
aan Hem, en grepen
Hem.
47 En één dergenen die daarbij
stonden, het zwaard trekkende,
sloeg den dienstknecht
des Hoogepriesters, en hieuw
hem zijn oor af.
48 En Jezus, antwoordende,
zeide tot hen: Zijt gij uitgegaan,
met zwaarden en stokken,
als tegen eenen moordenaar,
om Mij te vangen?
49 Dagelijks was Ik bij ulieden
in den Tempel, leerende,
en gij hebt Mij niet gegrepen;
maar *dit geschiedt*, opdat de
Schriften vervuld zouden worden.
50 En zij, Hem verlatende,
zijn allen gevloden.
51 En een zeker jongeling
volgde Hem, hebbende een
lijnwaad omgedaan over het
naakte *lijf*, en de jongelingen
grepen hem.
52 En hij, het lijnwaad verlatende,
is naakt van hen gevloden.
53 En zij leidden Jezus henen
tot den Hoogepriester; en bij
hem vergaderden al de Overpriesters,
en de Ouderlingen,
en de Schriftgeleerden.
54 En Petrus volgde Hem van
verre, tot binnen in de zaal
des Hoogepriesters, en hij was
mede zittende met de dienaren,
en zich warmende bij het
vuur.
55 En de Overpriesters, en de
geheele Raad, zochten getuigenis
tegen Jezus, om Hem te
dooden, en vonden niet.
56 Want velen getuigden valschelijk
tegen Hem, en de getuigenissen
waren niet eenparig.
57 En eenigen, opstaande, getuigden
valschelijk tegen Hem,
zeggende:
58 Wij hebben hem hooren
zeggen: Ik zal dezen Tempel,
die met handen gemaakt is,
afbreken, en in drie dagen
eenen anderen, zonder handen
gemaakt, bouwen.
59 En ook alzoo was hunne
getuigenis niet eenparig.
60 En de Hoogepriester, in
het midden opstaande, vraagde
Jezus, zeggende: Antwoordt
gij niets? Wat getuigen dezen
tegen u?
61 Maar Hij zweeg stil, en
antwoordde niets. Wederom
vraagde Hem de Hoogepriester,
en zeide tot Hem: Zijt gij
de Christus de Zoon des gezegenden
Gods?
62 En Jezus zeide: Ik ben het.
En gijlieden zult den Zoon des
menschen zien zitten ter regter*hand*
der kracht *Gods*, en komen
met de wolken des hemels.
63 En de Hoogepriester, verscheurende
zijne kleederen,
zeide: Wat hebben wij nog getuigen
van noode?
64 Gij hebt de *Gods*lastering
gehoord: wat dunkt ulieden?
En zij allen veroordeelden
Hem des doods schuldig te
zijn.
65 En sommigen begonnen
Hem te bespuwen, en zijn aangezigt
te bedekken, en met
vuisten te slaan, en tot Hem
te zeggen: Profeteer! En de

dienaars gaven Hem kinnebakslagen.

66 En als Petrus beneden in de zaal was, kwam éene van de dienstmaagden des Hoogepriesters;

67 En ziende Petrus zich warmende, zag zij hem aan, en zeide: Ook gij waart met Jezus den Nazarener.

68 Maar hij heeft het geloochend, zeggende: Ik ken *hem* niet, en ik weet niet, wat gij zegt. En hij ging buiten in de voorzaal, en de haan kraaide.

69 En de dienstmaagd, hem wederom ziende, begon te zeggen tot degenen die daarbij stonden: Deze is één van die.

70 Maar hij loochende het wederom. En een weinig daarna, die daarbij stonden zeiden wederom tot Petrus: Waarlijk, gij zijt een van die; want gij zijt ook een Galiléër, en uwe spraak gelijkt.

71 En hij begon *zich zelven* te vervloeken, en te zweren: Ik ken dezen mensch niet, dien gij zegt.

72 En de haan kraaide de tweede maal; en Petrus werd indachtig het woord, hetwelk Jezus tot hem gezegd had: Eer de haan tweemaal gekraaid zal hebben, zult gij Mij driemaal verloochenen. En hij, *zich* van daar makende, weende.

HOOFDSTUK 15.

EN terstond, des morgens vroeg, hielden de Overpriesters te zamen raad, met de Ouderlingen, en Schriftgeleerden, en den geheelen Raad; en Jezus gebonden hebbende, bragten zij *Hem* heen, en gaven *Hem* aan P s over.

i Pilatus vraagde Hem: Z j de Koning der Joden? E ij, antwoordende, zeide t i: Gij zegt het.

Overpriesters beschuldigden Hem van vele *zaken*; maar Hij antwoordde niets.

4 En Pilatus vraagde Hem wederom, zeggende: Antwoordt gij niets? Zie hoevele *zaken* zij tegen u getuigen!

5 En Jezus heeft niets meer geantwoord, zoodat Pilatus zich verwonderde.

6 En op het feest liet hij hun éénen gevangene los, wien zij ook begeerden.

7 En er was een, genaamd Bar-abbas, gevangen met *andere* medeoproermakers, die in het oproer een doodslag gedaan had.

8 En de schare riep uit, en begon te begeeren, *dat hij deed*, gelijk hij hun altijd gedaan had.

9 En Pilatus antwoordde hun, zeggende: Wilt gij dat ik u den Koning der Joden loslate?

10 (Want hij wist dat Hem de Overpriesters door nijd overgeleverd hadden.)

11 Maar de Overpriesters bewogen de schare, dat hij hun liever Bar-abbas zou loslaten.

12 En Pilatus, antwoordende, zeide wederom tot hen: Wat wilt gij dan, dat ik *met Hem* doen zal, dien gij eenen Koning der Joden noemt?

13 En zij riepen wederom: Kruis hem!

14 Doch Pilatus zeide tot hen: Wat heeft Hij dan kwaads gedaan? En zij riepen te meer: Kruis hem!

15 Pilatus nu, willende der schare genoeg doen, heeft hun Bar-abbas losgelaten, en gaf Jezus over, als hij *Hem* gegeeseld had, om gekruist te worden.

16 En de krijgsknechten leidden Hem binnen in de zaal, welke is het regthuis, en riepen de gansche bende te zamen;

17 En deden Hem eenen purperen mantel aan, en eene door-

nen kroon gevlochten hebbende zetten Hem *die* op;

18 En begonnen Hem te groeten, *zeggende:* Wees gegroet, *gij* Koning der Joden!

19 En sloegen zijn hoofd met eenen rietstok, en bespogen Hem, en vallende op de knieën, aanbaden Hem.

20 En als zij Hem bespot hadden, deden zij Hem den purperen mantel af, en deden Hem zijne eigene kleederen aan, en leidden Hem uit, om Hem te kruisigen.

21 En zij dwongen eenen Simon van Cyréne, die *daar* voorbijging, komende van den akker, den vader van Alexander en Rufus, dat hij zijn kruis droeg.

22 En zij bragten Hem tot de plaats Gólgotha, hetwelk is, overgezet zijnde, Hoofdschedelplaats.

23 En zij gaven Hem gemirreden wijn te drinken; maar Hij nam *dien* niet.

24 En als zij Hem gekruisigd hadden, verdeelden zij zijne kleederen, werpende het lot over dezelve, wat een iegelijk wegnemen zou.

25 En het was de derde ure, en zij kruisigden Hem.

27 En het opschrift zijner beschuldiging was boven Hem geschreven: DE KONING DER JODEN.

27 En zij kruisigden met Hem twee moordenaars, éénen aan *zijne* regter-, en éénen aan zijne linker*zijde*.

28 En de Schrift is vervuld geworden, die daar zegt: En Hij is met de misdadigen gerekend.

29 En die voorbijgingen lasterden Hem, schuddende hunne hoofden, en zeggende: Ha! gij, die den Tempel afbreekt, en in drie dagen opbouwt,

30 Behoud u zelven, en kom af van het kruis!

31 En insgelijks ook de Overpriesters, met de Schriftgeleerden, zeiden tot elkander, al spottende: Hij heeft anderen verlost, zich zelven kan hij niet verlossen.

32 De Christus, de Koning Israëls, kome nu af van het kruis, opdat wij het zien en gelooven mogen! Ook die met Hem gekruist waren, smaadden Hem.

33 En als de zesde ure gekomen was, werd er duisternis over de geheele aarde, tot de negende ure toe.

34 En ter negender ure, riep Jezus met eene groote stem, zeggende: ELOÏ, ELOÏ, LAMA SABACHTHANI? hetwelk is, overgezet zijnde: Mijn God, mijn God, waarom hebt Gij Mij verlaten?

35 En sommigen van die daarbij stonden, *dit* hoorende, zeiden: Zie, hij roept Elías.

36 En daar liep één, en vulde eene spons met edik, en stak ze op een rietstok, en gaf Hem te drinken, zeggende: Houdt stil! laat ons zien, of Elías komt, om hem af te nemen.

37 En Jezus, eene groote stem van *Zich* gegeven hebbende, gaf den geest.

38 En het voorhangsel des Tempels scheurde in tweeën, van boven tot beneden.

39 En de hoofdman over honderd, die daarbij tegenover Hem stond, ziende, dat Hij alzoo roepende den geest gegeven had, zeide: Waarlijk, deze mensch was Gods Zoon!

40 En er waren ook vrouwen, van verre *dit* aanschouwende, onder welke ook was María Magdaléna, en María, de moeder van Jakóbus, den kleine, en van Joses, en Salóme;

41 Welke ook, toen Hij in Galiléa was, Hem waren gevolgd, en Hem gediend hadden; en vele andere *vrouwen*, die met Hem naar Jerûzalem opgekomen waren.

42 En als het nu avond was geworden, dewijl het de voor-

bereiding was, welke is de
Vóórsabbat,
43 Kwam Jozef, die van Ari-
mathéa *was*, een eerlijk raads-
heer, die ook zelf het Koning-
rijk Gods was verwachtende;
en zich verstoutende, ging hij
in tot Pilatus, en begeerde het
ligchaam van Jezus.
44 En Pilatus verwonderde
zich dat Hij alreede gestorven
was; en den hoofdman over
honderd tot zich geroepen heb-
bende, vraagde hem, of Hij lang
gestorven was.
45 En als hij het van den hoofd-
man over honderd verstaan
had, schonk hij Jozef het lig-
chaam.
46 En hij kocht fijn lijnwaad,
en Hem afgenomen hebbende,
wond *Hem* in dat fijne lijn-
waad, en leide Hem in een
graf, hetwelk uit eene steenrots
gehouwen was; en hij wen-
telde eenen steen tegen de deur
des grafs.
47 En María Magdaléna, en
María, *de moeder* van Joses,
aanschouwden, waar Hij gelegd
werd.

HOOFDSTUK 16.

EN als de Sabbat voorbijge-
gaan was, hadden María Mag-
dalena, en María, de *moeder*
van Jakóbus, en Salóme, spe-
cerijen gekocht, opdat ze kwa-
men en Hem zalfden.
2 En zeer vroeg op den eersten
dag der week, kwamen zij tot
het graf, als de zon opging.
3 En zeiden tot elkander:
Wie zal ons den steen van de
deur des grafs afwentelen?
4 (En opziende, zagen zij dat
de steen afgewenteld was)
want hij was zeer groot.
5 En in het graf ingegaan
zijnde, zagen zij eenen jongeling,
zittende ter regter*zijde*, be-
kleed met een wit lang kleed,
en werden verbaasd.
6 Maar hij zeide tot haar:
Zijt niet verbaasd; gij zoekt
Jezus den Nazaréner, die ge-
kruist was; Hij is opgestaan,
Hij is hier niet; zie de plaats,
waar zij Hem gelegd hadden.
7 Doch gaat heen, zegt aan
zijne discipelen en Petrus, dat
Hij u voorgaat naar Galiléa;
aldaar zult gij Hem zien, gelijk
Hij ulieden gezegd heeft.
8 En zij, haastig uitgegaan
zijnde, vloden van het graf, en
beving en ontzetting had haar
bevangen; en zij zeiden nie-
mand iets; want zij waren be-
vreesd.
9 En als *Jezus* opgestaan was,
des morgens vroeg op den eer-
sten *dag* der week, verscheen
Hij eerst aan María Magdalé-
na, uit welke Hij zeven duive-
len uitgeworpen had.
10 Deze, heengaande, bood-
schapte het dengenen die met
Hem geweest waren, welke
treurden en weenden.
11 En als dezen hoorden, dat
Hij leefde, en van haar gezien
was, geloofden zij het niet.
12 En na dezen is Hij geopen-
baard in eene andere gedaante,
aan twee van hen, daar zij wan-
delden, en in het veld gingen.
13 Dezen ook heengaande,
boodschapten het aan de ande-
ren, *maar* zij geloofden ook die
niet.
14 Daarna is Hij geopenbaard
aan de elve, daar zij aanzaten,
en verweet *hun* hunne onge-
loovigheid en hardigheid des
harten, omdat zij niet geloofd
hadden degenen die Hem ge-
zien hadden, nadat Hij opge-
staan was.
15 En Hij zeide tot hen: Gaat
heen in de geheele wereld, pre-
dikt het Evangelie aan al'
kreaturen.
16 Die geloofd zal hebben, en
gedoopt zal zijn, zal zalig worden;
den; maar die niet zal geloofd
hebben, zal verdoemd worden.
17 En degenen die geloofd zullen hebben, teeken
zullen volgen, deze: In Mijnen Naam zullen zij duivelen uitwerpen; zij zullen met nieuwe tongen spreken;

teekenen volgen: in mijnen
naam zullen zij duivelen uit-
werpen; met nieuwe tongen
zullen zij spreken;
18 Slangen zullen zij opne-
men; en al is het dat zij iets doo-
delijks zullen drinken, het zal
hun niet schaden; op kranken
zullen zij de handen leggen,
en zij zullen gezond worden.

19 ...
tot ...
geno...
is ...
Gods...
20 ...
pred...
wroc...
het ...
daar...

HET HEILIG EV...

NAAR *de beschrijvi...*

LUKA...

HOOFDSTUK 1.

NAARDEMAAL velen ter hand
genomen hebben, om in
orde te stellen een verhaal van
de dingen, die onder ons vol-
komene zekerheid hebben;
2 Gelijk ons overgeleverd
hebben, die van den beginne
dezelven aanschouwers en die-
naars des woords geweest zijn:
3 Zoo heeft het ook mij goed
gedacht, hebbende alles van vo-
ren aan naarstiglijk onderzocht,
vervolgens aan u te schrijven,
voortreffelijke Theófilus!
4 Opdat gij moogt kennen de
zekerheid der dingen, waarvan
gij onderwezen zijt.
5 IN de dagen van Heródes,
den koning van Judéa, was een
zeker priester, met name Za-
charias, van de dagorde van
Abia; en zijne vrouw was uit
de dochteren Aärons, en haar
naam Elisabet.
6 En zij waren beiden regt-
vaardig voor God, wandelende
in al de geboden en regten des
Heeren onberispelijk.
7 En zij hadden geen kind,
dewijl Elisabet onvruchtbaar

was, ...
hun ...
8 E...
het ...
God, ...
9 ...
terlij...
was ...
gaan ...
ren ...
10 ...
was ...
des r...
11 ...
een ...
ter r...
des r...
12 ...
werd ...
hem ...
13 ...
hem: ...
want ...
uwe v...
zoon ...
naam ...
14 En ...
verheug...
len zich ...
verblijden.
15 Want hij ...
voor den Heer...

denge-
in duis-
des doods,
rigten op

80 En het kindeken wies
en werd gesterkt in den Ge
en was in de woestijnen,
den dag zijner vertooning
Israël.

HOOFDSTUK 2.

EN het geschiedde in dien
dagen, dat er een gebod
ging van den keizer August
dat de geheele wereld besc
ven zou worden.
2 Deze eerste beschrijv
geschiedde, als Cyrénius
Syrië stadhouder was.
3 En zij gingen allen om
schreven te worden, een ie
lijk naar zijne eigene stad.
4 En Jozef ging ook op
Galiléa, uit de stad Názar
naar Judéa, tot de stad Dav
die Bethlehem genaamd wor
(omdat hij uit het huis en
slacht van David was)
5 Om beschreven te word
met Maria, zijne ondertrouw
vrouw, welke bevrucht wa
6 En het geschiedde, als
daar waren, dat de dagen
vuld werden, dat zij baren zou
7 En zij baarde haren eer
geboren zoon, en wond He
in doeken, en leide Hem n
der in de kribbe, omdat vo
henlieden geene plaats was
de herberg.
8 En er waren herders in d
zelfde landstreek, zich houde
de in het veld, en hielden
nachtwacht over hunne kudd
9 En zie, een Engel des Heere
stond bij hen, en de heerlijkhe
des Heeren omscheen hen,
zij vreesden met groote vreez
10 En de Engel zeide tot hen
Vreest niet; want zie, ik ve
kondig u groote blijdschap, d
al den volke wezen zal
11 *Namelijk* dat u heden g
boren is de Zaligmaker, well
is Christus, de Heere, in
stad Davids.
12 En dit zal u het teek
zijn: Gij zult het kindek

teekenen volgen: in mijnen naam zullen zij duivelen uitwerpen; met nieuwe tongen zul en zij spreken;
18 Slangen zullen zij opnemen; en al is het dat zij iets doodelijks zullen drinken, het zal hun niet schaden; op kranken zullen zij de handen leggen, en zij zullen gezond worden.
19 De Heere dan, nadat Hij tot hen gesproken had, is opgenomen in den hemel, en is gezeten aan de regter*hand* Gods.
20 En zij, uitgegaan zijnde, predikten overal, en de Heere wrocht mede, en bevestigde het woord door teekenen die daarop volgden. Amen.

HET HEILIG EVANGELIE

NAAR *de beschrijving van*

LUKAS.

HOOFDSTUK 1.

NAARDEMAAL velen ter hand genomen hebben, om in orde te stellen een verhaal van de dingen, die onder ons volkomene zekerheid hebben;
2 Gelijk ons overgeleverd hebben, die van den beginne zelven aanschouwers en dienaars des woords geweest zijn:
3 Zoo heeft het ook mij goed gedacht, hebbende alles van voren aan naarstiglijk onderzocht, vervolgens aan u te schrijven, voortreffelijke Theófilus!
4 Opdat gij moogt kennen de zekerheid der dingen, waarvan gij onderwezen zijt.
5 IN de dagen van Heródes, den koning van Judéa, was een zeker priester, met name Zacharías, van de dagorde van Abía; en zijne vrouw was uit de dochteren Aärons, en haar
vam Elízabet.
En zij waren beiden regt-
3lig voor God, wandelende
af vue geboden en regten des
81 onberispelijk.
priester, ij hadden geen kind,
den, ze izabet onvruchtbaar
was, en zij beiden verre op hunne dagen gekomen waren.
8 En het geschiedde dat, als hij het priesterambt bediende voor God, in de beurt zijner dagorde,
9 Naar de gewoonte der priesterlijke bediening, hem te lote was gevallen, dat hij zoude ingaan in den Tempel des Heeren om te reukofferen.
10 En al de menigte des volks was buiten, biddende, ter ure des reukoffers.
11 En van hem werd gezien een Engel des Heeren, staande ter regter*zijde* van het altaar des reukoffers.
12 En Zacharías, *hem* ziende, werd ontroerd, en vreeze is op hem gevallen.
13 Maar de Engel zeide tot hem: Vrees niet, Zacharías! want uw gebed is verhoord, en uwe vrouw Elízabet zal u eenen zoon baren, en gij zult zijnen naam heeten Johannes.
14 En u zal blijdschap en verheuging zijn, en velen zullen zich over zijne geboorte verblijden.
15 Want hij zal groot zijn voor den Heere: noch wijn,

noch sterken drank zal hij drinken, en hij zal met den Heiligen Geest vervuld worden, ook van zijns moeders lijf aan.

16 En hij zal velen der kinderen Israëls bekeeren tot den Heere, hunnen God.

17 En hij zal voor Hem heengaan, in den geest en de kracht van Elías, om te bekeeren de harten der vaderen tot de kinderen, en de ongehoorzamen tot de voorzigtigheid der regtvaardigen, om den Heere te bereiden een toegerust volk.

18 En Zacharías zeide tot den Engel: Waarbij zal ik dat weten? want ik ben oud, en mijne vrouw is verre op hare dagen gekomen.

19 En de Engel antwoordde en zeide tot hem: Ik ben Gabriël, die voor God sta, en ben uitgezonden om tot u te spreken, en u deze dingen te verkondigen!

20 En zie, gij zult zwijgen, en niet kunnen spreken, tot op den dag, dat deze dingen geschied zullen zijn; om dies wil, dat gij mijne woorden niet geloofd hebt, welke vervuld zullen worden op hunnen tijd.

21 En het volk was wachtende op Zacharías, en zij waren verwonderd, dat hij zoo lang vertoefde in den Tempel.

22 En als hij uitkwam, kon hij tot hen niet spreken; en zij bekenden, dat hij een gezigt in den Tempel gezien had. En hij wenkte hun toe, en bleef stom.

23 En het geschiedde, als de
dagen zijner bediening vervuld
, dat hij naar zijn huis

ı na die dagen werd Elí-
zijne vrouw, bevrucht;
verbergde zich vijf maan-
eggende:
lzoo heeft mij de Heere
.. in de dagen, in welke
zien heeft, om

mijne versmaadheid onder de menschen weg te nemen.

26 En in de zesde maand werd de Engel Gábriël van God gezonden naar eene stad in Galiléa, genaamd Názareth;

27 Tot eene maagd, die ondertrouwd was met een man, wiens naam was Jozef, uit den huize Davids; en de naam der maagd was Maria.

28 En de Engel tot haar ingekomen zijnde, zeide: Wees gegroet, gij begenadigde, de Heere *is* met u, gij *zijt* gezegend onder de vrouwen.

29 En als zij *hem* zag, werd zij zeer ontroerd over dit zijn woord, en overleide, hoedanig deze groetenis mogt zijn.

30 En de Engel zeide tot haar: Vrees niet, María, want gij hebt genade bij God gevonden.

31 En zie, gij zult bevrucht worden, en een zoon baren, en zult zijnen naam heeten JEZUS.

32 Deze zal groot zijn, en de Zoon des Allerhoogsten genaamd worden; en God de Heere zal Hem den troon van zijnen vader David geven.

33 En Hij zal over het huis Jakobs Koning zijn in eeuwigheid, en zijns Koningrijks zal geen einde zijn.

34 En María zeide tot den Engel: Hoe zal dat wezen, dewijl ik geenen man bekenne?

35 En de Engel, antwoordende, zeide tot haar; De Heilige Geest zal over u komen, en de kracht des Allerhoogsten zal u overschaduwen. Daarom ook dat Heilige, dat uit u geboren zal worden, zal Gods Zoon genaamd worden.

36 En zie, Elízabet, uw ...
is ook zelve bevruch...hap, die
zoon, in haren o...al
deze maand is ... heden ge-
vruchtbaar gen...ker, welke
zesde. ...eere, in de

37 Want geen
onmogelijk zijn ... het teeken
... het kindeken

38 En María zeide: Zie, de
dienstmaagd des Heeren, mij
geschiede naar uw woord. En
de Engel ging weg van haar.
39 En María, opgestaan zijnde
in diezelve dagen, reisde met
haast naar het gebergte, in een
stad van Juda;
40 En kwam in het huis van
Zacharías, en groette Elízabet.
41 En het geschiedde, als Eli-
zabet de groetenis van María
hoorde, zoo sprong het kinde-
ken op in haren buik; en
Elízabet werd vervuld met den
Heiligen Geest,
42 En riep uit met eene groote
stem, en zeide: Gezegend *zijt*
gij onder de vrouwen, en
gezegend *is* de vrucht uws
buiks.
43 En van waar *komt* mij dit,
dat de moeder mijns Heeren
tot mij komt?
44 Want zie, als de stem
uwer groetenis in mijne ooren
geschiedde, zoo sprong het
kindeken van vreugde op in
mijnen buik.
45 En zalig is *zij* die geloofd
heeft: want de dingen, die haar
van den Heere gezegd zijn, zul-
len volbragt worden!
46 En María zeide: Mijne ziel
maakt groot den Heere,
47 En mijn geest verheugt
zich in God, mijnen Zaligma-
ker.
48 Omdat hij de nederigheid
zijner dienstmaagd heeft aan-
gezien; want zie, van nu aan
zullen mij zalig spreken al de
geslachten.
49 Want groote dingen heeft
aan mij gedaan Hij die magtig
is, en heilig *is* Zijn naam.
50 En Zijne barmhartigheid
de [illegible] eslacht tot geslacht,
aam Elíza[illegible] en die Hem vree-
en En zij w[illegible]
dig voor
af van gebode[illegible] eft een krachtig
81 [illegible] onberis[illegible] loor zijnen arm;
priester zij had[illegible] strooid de hoog-
den, [illegible] izabet [illegible] de gedachten

52 Hij heeft magtigen van de
troonen afgetrokken, en nede-
rigen heeft Hij verhoogd.
53 Hongerigen heeft Hij met
goederen vervuld, en rijken
heeft Hij ledig weggezonden.
54 Hij heeft Israël, zijnen
knecht, opgenomen, opdat Hij
gedachtig ware der barmhartig-
heid,
55 (Gelijk Hij gesproken heeft
tot onze Vaderen, *namelijk* tot
Abraham, en zijn zaad) in der
eeuwigheid.
56 En María bleef bij haar
omtrent drie maanden, en
keerde weder tot haar huis.
57 En de tijd van Elízabet
werd vervuld, dat zij baren zou-
de, en zij baarde eenen zoon.
58 En die daar rondom woon-
den en hare magen hoorden,
dat de Heere zijne barmhartig-
heid grootelijks aan haar be-
wezen had, en waren met haar
verblijd.
59 En het geschiedde dat zij
op den achtsten dag kwamen,
om het kindeken te besnijden,
en noemden het Zacharías,
naar den naam zijns vaders.
60 En zijne moeder antwoord-
de en zeide: Niet *alzoo*, maar
hij zal Johannes heeten.
61 En zij zeiden tot haar: Er
is niemand in uwe maagschap,
die met dien naam genaamd
wordt.
62 En zij wenkten zijnen va-
der, hoe hij wilde, dat hij ge-
naamd zou worden.
63 En als hij een schrijftafel-
tje geëischt had, schreef hij,
zeggende: Johannes is zijn
naam. En zij verwonderden
zich allen.
64 En terstond werd zijn
mond geopend, en zijne tong
losgemaakt; en hij sprak, God
lovende.
65 En er kwam vrees over
allen die rondom hem woonden;
en in het geheele gebergte van
Judéa werd veel gesproken
van al deze dingen.

66 En allen die het hoorden
namen het ter harte, zeggende:
Wat zal toch dit kindeken wezen?
En de hand des Heeren
was met hem.

67 En Zacharías, zijn vader,
werd vervuld met den Heiligen
Geest, en profeteerde,
zeggende:

68 Geloofd *zij* de Heere, de
God Israëls, want Hij heeft
bezocht, en verlossing te weeg
gebragt zijnen volke;

69 En heeft eenen hoorn der
zaligheid ons opgerigt, in het
huis van David, zijnen knecht.

70 Gelijk Hij gesproken heeft
door den mond zijner heilige
Profeten, die van het begin
der wereld *geweest zijn:*

71 *Namelijk* eene verlossing
van onze vijanden, en van de
hand al dergenen die ons haten:

72 Opdat Hij barmhartigheid
deed aan onze Vaderen, en gedachtig
ware aan zijn heilig
Verbond;

73 *En* aan den eed, dien Hij
Abraham, onzen vader, gezworen
heeft, om ons te geven,

74 Dat wij, verlost zijnde uit
de hand onzer vijanden, Hem
dienen zouden zonder vreeze,

75 In heiligheid en geregtigheid
voor Hem, al de dagen
onzes levens.

76 En gij, kindeken, zult een
Profeet des Allerhoogsten genaamd
worden; want gij zult
voor het aangezigt des Heeren
vóór henen gaan, om zijne wegen
te bereiden;

77 Om zijn volk kennis der
zaligheid te geven, in vergeving
hunner zonden,

78 Door de innerlijke bewegingen
der barmhartigheid onzes
Gods, met welke ons bezocht
heeft de Opgang uit de
hoogte;

79 Om te verschijnen dengenen
die gezeten zijn in duisternis
en schaduw des doods,
om onze voeten te rigten op
de[illegible]es vredes.

80 En het kindeken wies op,
en werd gesterkt in den Geest,
en was in de woestijnen, tot
den dag zijner vertooning aan
Israël.

HOOFDSTUK 2.

En het geschiedde in diezelve
dagen, dat er een gebod uitging
van den keizer Augustus,
dat de geheele wereld beschreven
zou worden.

2 Deze eerste beschrijving
geschiedde, als Cyrénius over
Syrië stadhouder was.

3 En zij gingen allen om beschreven
te worden, een iegelijk
naar zijne eigene stad

4 En Jozef ging ook op van
Galiléa, uit de stad Názareth,
naar Judéa, tot de stad Davids,
die Bethlehem genaamd wordt,
(omdat hij uit het huis en geslacht
van David was)

5 Om beschreven te worden
met María, zijne ondertrouwde
vrouw, welke bevrucht was.

6 En het geschiedde, als zij
daar waren, dat de dagen vervuld
werden, dat zij baren zoude.

7 En zij baarde haren eerstgeboren
zoon, en wond Hem
in doeken, en leide Hem neder
in de kribbe, omdat voor
henlieden geene plaats was in
de herberg.

8 En er waren herders in die
zelfde landstreek, zich houdende
in het veld, en hielden de
nachtwacht over hunne kudde.

9 En zie, een Engel des Heeren
stond bij hen, en de heerlijkheid
des Heeren omscheen hen, en
zij vreesden met groote vreeze.

10 En de Engel zeide tot hen:
Vreest niet; want zie, ik verkondig
u groote blijdschap, die
al den volke wezen zal:

11 *Namelijk* dat u heden geboren
is de Zaligmaker, welke
is Christus, de Heere, in de
stad Davids.

12 En dit zal u het teeke
zijn: Gij zult het kindek

vinden in doeken gewonden
en liggende in de kribbe.
13 En van stonden aan was
er met den Engel een menigte
des hemelschen heirlegers, prij-
zende God en zeggende:
14 Eere *zij* God in de hoog-
ste *hemelen*, en vrede op aarde,
in de menschen een welbehagen!
15 En het geschiedde, als de
Engelen van hen weggevaren
waren naar den hemel, dat de
herders tot elkander zeiden:
Laat ons dan heengaan naar
Bethlehem, en laat ons zien
het woord dat daar geschied is,
hetwelk de Heere ons heeft ver-
kondigd.
16 En zij kwamen met haast,
en vonden María, en Jozef, en
het kindeken liggende in de
kribbe.
17 En als zij het gezien had-
den, maakten zij alom bekend
het woord, dat hun van dit
kindeken gezegd was.
18 En allen die het hoorden,
verwonderden zich over het-
geen hun gezegd werd van de
herders.
19 Doch María bewaarde deze
woorden alle te zamen, over-
leggende *die* in haar hart.
20 En de herders keerden
wederom, verheerlijkende en
prijzende God over alles wat zij
gehoord en gezien hadden, ge-
lijk tot hen gesproken was.
21 En als acht dagen vervuld
waren, dat men het kindeken
besnijden zou, zoo werd zijn
naam genaamd JEZUS, welke
genaamd was van den Engel,
eer Hij in het ligchaam ont-
vangen was.
22 En als de dagen harer rei-
niging vervuld waren, naar de
wet van Mozes, bragten zij
Hem te Jerûzalem, opdat zij
Hem den Heere voorstelden;
23 (Gelijk geschreven is in
de wet des Heeren: Al wat
mannelijk is, dat de moeder
opent, zal den Heere heilig ge-
naamd worden.)
24 En opdat zij offerande
gaven, naar hetgeen in de wet
des Heeren gezegd is, een paar
tortelduiven, of twee jonge
duiven.
25 En zie, er was een mensch
te Jerûzalem, wiens naam was
Símeon; en deze mensch was
regtvaardig en godvreezende,
verwachtende de vertroosting
Israëls; en de Heilige Geest
was op hem.
26 En hem was een Godde-
lijke openbaring gedaan door
den Heiligen Geest, dat hij den
dood niet zien zoude, eer hij
den Christus des Heeren zou
zien.
27 En hij kwam door den
Geest in den Tempel. En als
de ouders het kindeken JEZUS
inbragten, om naar de gewoon-
te der wet met Hem te doen;
28 Zoo nam hij hetzelve in
zijne armen, en loofde God,
en zeide:
29 Nu laat Gij, Heere! uwen
dienstknecht gaan in vrede,
naar uw woord;
30 Want mijne oogen hebben
uwe zaligheid gezien,
31 Die Gij bereid hebt voor
het aangezigt van al de volken;
32 Een licht tot verlichting
der Heidenen, en tot heerlijk-
heid van uw volk Israël.
33 En Jozef en zijne moeder
verwonderden zich over het-
geen van Hem gezegd werd.
34 En Símeon zegende hen
lieden, en zeide tot María, zij-
ne moeder: Zie, Deze wordt
gezet tot een val en opstanding
van velen in Israël, en tot een
teeken dat wedersproken zal
worden.
35 (En ook een zwaard zal
door uwe eigene ziel gaan), op
dat de gedachten uit vele harten
geopenbaard worden.
36 En er was Anna, eene pro-
fetes, eene dochter van Fanuël
uit den stam Aser; deze was
tot grooten ouderdom geko-
men, welke met ... nas

seven jaren had geleefd van haren maagdom af.

37 En zij was eene weduwe van omtrent vier en tachtig jaren, dewelke niet week uit den Tempel, met vasten en bidden, *God* dienende nacht en dag.

38 En deze, te dierzelver ure daarbij komende, heeft insgelijks den Heere beleden, en sprak van Hem tot allen die de verlossing in Jerûzalem verwachtten.

39 En als zij alles voleindigd hadden wat naar de wet des Heeren *te doen* was, keerden zij weder naar Galiléa, tot hunne stad Názareth.

40 En het kindeken wies op, en werd gesterkt in den Geest, en vervuld met wijsheid; en de genade Gods was over Hem.

41 En zijne ouders reisden alle jaar naar Jerûzalem, op het feest van Pascha.

42 En toen Hij twaalf jaren *oud* geworden was, en zij naar Jerûzalem opgegaan waren, naar de gewoonte van den feestdag,

43 En de dagen *aldaar* voleindigd hadden, toen zij wederkeerden, bleef het kind Jezus te Jerûzalem, en Jozef en zijne moeder wisten het niet.

44 Maar meenende, dat Hij in het gezelschap op den weg was, gingen zij eene dagreize, en zochten Hem onder de magen, en onder de bekenden.

45 En als zij Hem niet vonden, keerden zij wederom naar Jerûzalem, Hem zoekende.

46 En het geschiedde, na drie dagen, dat zij Hem vonden in den Tempel, zittende in het midden der Leeraren, hen hoorende, en hen ondervragende.

47 En allen die Hem hoorden, ontzetten zich over zijn verstand en antwoorden.

48 En zij, Hem ziende, werden verslagen; en zijne moeder zeide tot Hem: Kind! waarom h[illegible] zoo gedaan? zie, uw vader en ik hebben u met angst gezocht.

49 En Hij zeide tot hen: Wat *is het*, dat gij Mij gezocht hebt? Wist gij niet, dat Ik moet zijn in de dingen mijns Vaders?

50 En zij verstonden het woord niet, dat Hij tot hen sprak.

51 En Hij ging met hen af, en kwam te Názareth, en was hun onderdanig. En zijne moeder bewaarde al deze dingen in haar hart.

52 En Jezus nam toe in wijsheid, en in grootte, en in genade bij God en de menschen.

HOOFDSTUK 3.

EN in het vijftiende jaar der regering van den keizer Tibérius, als Póntius Pilátus stadhouder was over Judéa, en Heródes een viervorst over Galiléa, en Filippus, zijn broeder, een viervorst over Ituréa en over het land Trachónitis, en Lysánias een viervorst over Abiléne;

2 Onder de Hoogepriesters Annas en Kajafas, geschiedde het woord Gods tot Johannes, den zoon van Zacharías, in de woestijn.

3 En hij kwam in al het omliggende land der Jordaan, predikende den doop der bekeering tot vergeving der zonden.

4 Gelijk geschreven is in het boek der woorden van Jesája, den Profeet, zeggende: De stem des roependen in de woestijn: Bereidt den weg des Heeren, maakt zijne paden regt!

5 Alle dal zal gevuld worden, en alle berg en heuvel zal vernederd worden, en de kromme *wegen* zullen tot eenen regten *weg* worden, en de oneffene tot effene wegen.

6 En alle vleesch zal de zaligheid Gods zien.

7 Hij zeide dan tot de scharen, die uitkwamen om van hem gedoopt te worden: Gij

[illegible] wie heeft
[illegible] te vlieden van
[illegible] toorn?
den [illegible] vruchten voort
[illegible] waardig, en be-
8 Brengt [illegible] in u zelven
der bekeering [illegible] tot onzen
gint niet [illegible] zeg u, dat God
Wij hebben [illegible] Abraham
vader: want [illegible] verwekken.
mag [illegible] ook de bijl
kinderen [illegible] den boomen
9 En de [illegible] geene goe-
aan den [illegible] wordt
alle boom [illegible] in het vuur
de vrucht [illegible]
uitgehouwen [illegible].
geworpen. [illegible] scharen vraagden
10 En de [illegible]: Wat zullen
hem, [illegible]?
wij dan [illegible] antwoordende, zei-
11 En hij [illegible] twee rokken
de tot hem [illegible] mede die
heeft, deele [illegible] die spijze heeft,
geen heeft, [illegible] ook tolle-
doe desgelijks. [illegible]
12 En er kwamen [illegible] te worden,
naars om gedoopt [illegible]: Meester,
en zeiden tot hem: [illegible] tot hen:
wat zullen wij doen? zeide
13 En hij [illegible] meer dan hetgeen
Eischt niet [illegible]
u gezet is. vraagden ook de
14 En hem [illegible] zeggende: En wij,
krijgsknechten, [illegible] doen? En hij
wat zullen wij [illegible] Doet niemand
zeide tot hen: ontvreemdt nie-
overlast, en [illegible] bedrog, en
mand het zijne met [illegible] met uwe
laat u vergenoegen
bezoldingen.
15 En als het volk verwachtte, over-
en allen in hunne harten, of hij niet
leiden van Johannes, ware:
mogelijk de Christus ware: Johannes
16 Zoo antwoordde [illegible]: Ik doop
aan allen, zeggende: maar Hij
u wel met water; is dan ik,
komt die sterker ben den
wien ik niet waardig schoenen te
riem van zijne [illegible] doopen
ontbinden; Deze zal u [illegible] en
met den Heiligen Geest
met vuur.
17 Wiens wan in zijne hand dorsch-
is, en Hij zal zijnen de tar-
vloer doorzuiveren, en

we zal Hij in zijne schuur
samenbrengen, maar het kaf
zal Hij met onuitblusschelijk
vuur verbranden.
18 Hij dan ook nog vele an-
dere dingen vermanende, ver-
kondigde den volke het Evan-
gelie.
19 Maar als Heródes, de vier-
vorst, van hem bestraft werd,
om Heródias' wil, de vrouw
van Filippus, zijnen broeder,
en over alle booze *stukken*,
die Heródes deed,
20 Zoo heeft hij ook dit nog
boven alles daar toegedaan,
dat hij Johannes in de gevan-
genis gesloten heeft.
21 En het geschiedde, toen
al het volk gedoopt werd, en
Jezus *ook* gedoopt was, en bad,
dat de hemel geopend werd,
22 En dat de Heilige Geest op
Hem nederdaalde, in ligchame-
lijke gedaante, gelijk eene duif;
en dat er eene stem geschiedde
uit den hemel, zeggende: Gij
zijt mijn geliefde Zoon, in U
heb Ik mijn welbehagen!
23 En Hij, Jezus, begon om-
trent dertig jaren *oud* te we-
zen, zijnde (alzoo men meen-
de) de *zoon* van Jozef, den
zoon van Heli,
24 Den *zoon* van Matthat, den
zoon van Levi, den *zoon* van
Melchi, den *zoon* van Janna,
den *zoon* van Jozef,
25 Den *zoon* van Mattathías
den *zoon* van Amos, den *zoon*
van Naüm, den *zoon* van Esli
den *zoon* van Naggaï,
26 Den *zoon* van Maäth, den
zoon van Mattathías, den *zoon*
van Semeï, den *zoon* van Jo-
zef, den *zoon* van Juda,
27 Den *zoon* van Johannas,
den *zoon* van Rhesa, den *zoon*
van Zorobábel, den *zoon* van
Saláthiël, den *zoon* van Neri,
28 Den *zoon* van Melchi, den
zoon van Addi, den *zoon* van
Kosam, den *zoon* van [illegible]mó-
dam, den *zoon* van Er,
29 Den *zoon* [illegible] den

zoon van Eliëzer, den *zoon* van Jorim, den *zoon* van Matthat, den *zoon* van Levi,
30 Den *zoon* van Simeon, den *zoon* van Juda, den *zoon* van Jozef, den *zoon* van Jonan, den *zoon* van Eljakim,
31 Den *zoon* van Melea, den *zoon* van Maïnan, den *zoon* van Mattatha, den *zoon* van Nathan, den *zoon* van David,
32 Den *zoon* van Jesse, den *zoon* van Obed, den *zoon* van Booz, den *zoon* van Salmon, den *zoon* van Nahasson,
33 Den *zoon* van Aminádab, den *zoon* van Aram, den *zoon* van Esrom, den *zoon* van Fares, den *zoon* van Juda,
34 Den *zoon* van Jakob, den *zoon* van Isaäk, den *zoon* van Abraham, den *zoon* van Thara, den *zoon* van Nachor,
35 Den *zoon* van Saruch, den *zoon* van Ragau, den *zoon* van Falek, den *zoon* van Heber, den *zoon* van Sala,
36 Den *zoon* van Kaïnan, den *zoon* van Arfaxad, den *zoon* van Sem, den *zoon* van Noë, den *zoon* van Lamech,
37 Den *zoon* van Mathúsala, den *zoon* van Enoch, den *zoon* van Jared, den *zoon* van Malá-leël, den *zoon* van Kaïnan,
38 Den *zoon* van Enos, den *zoon* van Seth, den *zoon* van Adam, den *zoon* van God.

HOOFDSTUK 4.

EN Jezus, vol des Heiligen Geestes, keerde wederom van de Jordaan, en werd door den Geest geleid in de woestijn;
2 En werd veertig dagen verzocht van den duivel; en at gansch niet in die dagen; en als dezelve geëindigd waren, zoo hongerde Hem ten laatste.
3 En de duivel zeide tot Hem: Indien gij Gods Zoon zijt, zeg tot dat de mensch bij brood alleen niet zal leven, maar bij alle woord Gods.
5 En als Hem de duivel geleid had op eenen hoogen berg, toonde hij Hem al de koningrijken der wereld, in een oogenblik tijds.
6 En de duivel zeide tot Hem: Ik zal u al deze magt, en de heerlijkheid derzelver *koningrijken* geven: want zij is mij overgegeven, en ik geef ze wien ik ook wil;
7 Indien gij dan mij zult aanbidden, zoo zal het alles uwe zijn.
8 En Jezus, antwoordende, zeide tot hem: Ga weg van mij, Satan! want daar is geschreven: Gij zult den Heere, uwen God, aanbidden, en Hem alleen dienen.
9 En hij leidde Hem naar Jerúzalem, en stelde Hem op de tinne des Tempels, en zeide tot Hem: Indien gij de Zoon Gods zijt, werp u zelven van hier nederwaarts:
10 Want daar is geschreven, dat Hij zijne Engelen van u bevelen zal, dat zij u bewaren zullen:
11 En dat zij u op de handen nemen zullen, opdat gij uwen voet niet te eeniger tijd aan eenen steen stoot.
12 En Jezus, antwoordende, zeide tot hem: Daar is gezegd: Gij zult den Heere, uwen God, niet verzoeken.
13 En als de duivel alle verzoeking voleindigd had, week hij van Hem voor een tijd.
14 En Jezus keerde wederom, door de kracht des Geestes, naar Galiléa; en het gerucht van Hem ging uit door het geheele omliggende land.
15 En Hij leerde in hunne Synagogen, en werd van allen geprezen.
16 En Hij kwam te Názareth,

adderengebroedsels! wie heeft u aangewezen te vlieden van den toekomenden toorn?

8 Brengt dan vruchten voort der bekeering waardig; en begint niet te zeggen bij u zelven: Wij hebben Abraham tot eenen vader; want ik zeg u, dat God zelfs uit deze steenen Abraham kinderen kan verwekken.

9 En de bijl ligt ook alreede aan den wortel der boomen; alle boom dan, die geene goede vrucht voortbrengt, wordt uitgehouwen, en in het vuur geworpen.

10 En de scharen vraagden hem, zeggende: Wat zullen wij dan doen?

11 En hij, antwoordende, zeide tot hen: Die twee rokken heeft, deele hem mede die geen heeft; en die spijze heeft, doe desgelijks.

12 En er kwamen ook tollenaars om gedoopt te worden, en zeiden tot hem: Meester, wat zullen wij doen?

13 En hij zeide tot hen: Eischt niet meer dan hetgeen u gezet is.

14 En hem vraagden ook de krijgslieden, zeggende: En wij, wat zullen wij doen? En hij zeide tot hen: Doet niemand overlast, en ontvreemdt niemand het zijne met bedrog, en laat u vergenoegen met uwe bezoldingen.

15 En als het volk verwachtte, en allen in hunne harten overleiden van Johannes, of hij niet mogelijk de Christus ware:

16 Zoo antwoordde Johannes aan allen, zeggende: Ik doop u wel met water; maar Hij komt die sterker is dan ik, wien ik niet waardig ben den riem van zijne schoenen te ontbinden; Deze zal u doopen met den Heiligen Geest en met vuur.

17 Wiens wan in zijne hand is, en Hij zal zijnen dorschvloer doorzuiveren, en de tarwe zal Hij in zijne schuur samenbrengen, maar het kaf zal Hij met onuitblusschelijk vuur verbranden.

18 Hij dan ook nog vele andere dingen vermanende, verkondigde den volke het Evangelie.

19 Maar als Heródes, de viervorst, van hem bestraft werd, om Heródias' wil, de vrouw van Filippus, zijnen broeder, en over alle booze *stukken*, die Heródes deed,

20 Zoo heeft hij ook dit nog boven alles daar toegedaan, dat hij Johannes in de gevangenis gesloten heeft.

21 En het geschiedde, toen al het volk gedoopt werd, en Jezus *ook* gedoopt was, en bad, dat de hemel geopend werd,

22 En dat de Heilige Geest op Hem nederdaalde, in ligchamelijke gedaante, gelijk eene duif; en dat er eene stem geschiedde uit den hemel, zeggende: Gij zijt mijn geliefde Zoon, in U heb Ik mijn welbehagen!

23 En Hij, Jezus, begon omtrent dertig jaren *oud* te wezen, zijnde (alzoo men meende) de *zoon* van Jozef, den *zoon* van Heli,

24 Den *zoon* van Matthat, den *zoon* van Levi, den *zoon* van Melchi, den *zoon* van Janna, den *zoon* van Jozef,

25 Den *zoon* van Mattathías, den *zoon* van Amos, den *zoon* van Naüm, den *zoon* van Esli, den *zoon* van Naggaï,

26 Den *zoon* van Maäth, den *zoon* van Mattathías, den *zoon* van Semeï, den *zoon* van Jozef, den *zoon* van Juda,

27 Den *zoon* van Johannas, den *zoon* van Rhesa, den *zoon* van Zorobábel, den *zoon* van Saláthiël, den *zoon* van Neri,

28 Den *zoon* van Melchi, den *zoon* van Addi, den *zoon* van Kosam, den *zoon* van Elmódam, den *zoon* van Er,

29 Den *zoon* van Joses, den

zoon van Eliëzer, den *zoon* van
Jorim, den *zoon* van Matthat,
den *zoon* van Levi,
30 Den *zoon* van Simeon, den
zoon van Juda, den *zoon* van
Jozef, den *zoon* van Jonan, den
zoon van Eljakim,
31 Den *zoon* van Melea, den
zoon van Maïnan, den *zoon* van
Mattatha, den *zoon* van Nathan,
den *zoon* van David,
32 Den *zoon* van Jesse, den
zoon van Obed, den *zoon* van
Boöz, den *zoon* van Salmon,
den *zoon* van Nahasson,
33 Den *zoon* van Aminádab,
den *zoon* van Aram, den *zoon*
van Esrom, den *zoon* van Fares,
den *zoon* van Juda,
34 Den *zoon* van Jakob, den
zoon van Isaäk, den *zoon* van
Abraham, den *zoon* van Thara,
den *zoon* van Nachor,
35 Den *zoon* van Saruch, den
zoon van Ragau, den *zoon* van
Falek, den *zoon* van Heber, den
zoon van Sala,
36 Den *zoon* van Kaïnan, den
zoon van Arfaxad, den *zoon*
van Sem, den *zoon* van Noë,
den *zoon* van Lamech,
37 Den *zoon* van Mathúsala,
den *zoon* van Enoch, den *zoon*
van Jared, den *zoon* van Malá-
leël, den *zoon* van Kaïnan,
38 Den *zoon* van Enos, den
zoon van Seth, den *zoon* van
Adam, den *zoon* van God.

HOOFDSTUK 4.

EN Jezus, vol des Heiligen
Geestes, keerde wederom van
de Jordaan, en werd door den
Geest geleid in de woestijn;
2 En werd veertig dagen ver-
zocht van den duivel; en at
ganseh niet in die dagen: en als
dezelve geëindigd waren, zoo
hongerde Hem ten laatste.
3 En de duivel zeide tot Hem:
Indien gij Gods Zoon zijt, zeg tot
dezen steen, dat hij brood worde.
4 En Jezus antwoordde hem,
zeggende: Daar is geschreven,
dat de mensch bij brood alleen
niet zal leven, maar bij alle
woord Gods.
5 En als Hem de duivel ge-
leid had op eenen hoogen berg,
toonde hij Hem al de koning-
rijken der wereld, in een oo-
genblik tijds.
6 En de duivel zeide tot Hem:
Ik zal u al deze magt, en de
heerlijkheid derzelver *koningrij-
ken* geven: want zij is mij over-
gegeven, en ik geef ze wien ik
ook wil;
7 Indien gij dan mij zult aan-
bidden, zoo zal het alles uwe
zijn.
8 En Jezus, antwoordende,
zeide tot hem: Ga weg van mij,
Satan! want daar is geschre-
ven: Gij zult den Heere, uwen
God, aanbidden, en Hem alleen
dienen.
9 En hij leidde Hem naar Je-
rûzalem, en stelde Hem op de
tinne des Tempels, en zeide tot
Hem: Indien gij de Zoon Gods
zijt, werp u zelven van hier
nederwaarts:
10 Want daar is geschreven, dat
Hij zijne Engelen van u bevelen
zal, dat zij u bewaren zullen;
11 En dat zij u op de handen
nemen zullen, opdat gij uwen
voet niet te eeniger tijd aan
eenen steen stoot.
12 En Jezus, antwoordende,
zeide tot hem: Daar is gezegd:
Gij zult den Heere, uwen God,
niet verzoeken.
13 En als de duivel alle ver-
zoeking voleindigd had, week
hij van Hem voor een tijd.
14 En Jezus keerde wederom,
door de kracht des Geestes, naar
Galiléa; en het gerucht van
Hem ging uit door het geheele
omliggende land.
15 En Hij leerde in hunne
Synagogen, en werd van allen
geprezen.
16 En Hij kwam te Názareth,
daar Hij opgevoed was, en
ging, naar zijne gewoonte, in
den dag des Sabbats in

Synagoge, en stond op om te lezen.
17 En Hem werd gegeven het boek van den profeet Jesája; en als Hij het boek opengedaan had, vond Hij de plaats, daar geschreven was:
18 De Geest des Heeren *is* op Mij, daarom heeft Hij Mij gezalfd; Hij heeft Mij gezonden om den armen het Evangelie te verkondigen, om te genezen die gebroken zijn van harte;
19 Om den gevangenen te prediken loslating, en den blinden het gezigt, om de verslagenen heen te zenden in vrijheid: om te prediken het aangename jaar des Heeren.
20 En als Hij het boek toegedaan en den dienaar wedergegeven had, zat Hij neder; en de oogen van allen in de Synagogoge waren op Hem geslagen.
21 En Hij begon tot hen te zeggen: Heden is deze Schrift in uwe ooren vervuld.
22 En zij gaven Hem allen getuigenis, en verwonderden zich over de aangename woorden, die uit zijnen mond voortkwamen; en zeiden: Is deze niet de zoon van Jozef?
23 En Hij zeide tot hen: Gij zult zonder twijfel tot Mij dit spreekwoord zeggen: Medicijnmeester, genees u zelven; al wat wij gehoord hebben dat in Kapérnaüm geschied is, doe *dat* ook ook hier in uw vaderland.
24 En Hij zeide: Voorwaar Ik zeg u, dat geen Profeet aangenaam is in zijn vaderland.
25 Maar Ik zeg u in der waarheid: er waren vele weduwen in Israël in de dagen van Elías, toen de hemel drie jaren en zes maanden gesloten was, zoodat er groote hongersnood werd over het geheele land.
26 En tot geene van haar werd Elías gezonden, dan naar Sarepta Sidónis, tot eene vrouw, *die* weduwe *was*.
27 En er waren vele melaatschen in Israël, ten tijde van den profeet Elísa; en geen van hen werd gereinigd dan Náäman de Syriër.
28 En zij werden allen in de Synagoge met toorn vervuld, als zij dit hoorden.
29 En opstaande, wierpen zij Hem uit, buiten de stad, en leidden Hem op den top des bergs, op denwelken hunne stad gebouwd was, om Hem van de steilte af te werpen.
30 Maar Hij, door het midden van hen doorgegaan zijnde, ging weg.
31 En Hij kwam af te Kapérnaüm, eene stad van Galiléa, en leerde hen op de Sabbatdagen.
32 En zij versloegen zich over zijne leer, want zijn woord was met magt.
33 En in de Synagoge was een mensch hebbende eenen geest eens onreinen duivels, en hij riep uit met groote stemme,
34 Zeggende: Laat af, wat hebben wij met U *te doen*, Gij Jezus Nazaréner? zijt Gij gekomen om ons te verderven? Ik ken U wie Gij zijt, *namelijk* de Heilige Gods.
35 En Jezus bestrafte hem, zeggende: Zwijg stil, en ga van hem uit. En de duivel, hem in het midden geworpen hebbende, voer van hem uit, zonder hem iets te beschadigen.
36 En er kwam eene verbaasdheid over allen; en zij spraken te zamen tot elkander, zeggende: Wat woord is dit, dat Hij met magt en kracht den onreinen geesten gebiedt, en zij varen uit?
37 En het gerucht van Hem ging uit in alle plaatsen des omliggenden lands.
38 En *Jezus*, opgestaan zijnde uit de Synagoge, ging in het huis van Simon; en Simons vrouws moeder was met eene groote koorts bevangen, en zij baden Hem voor haar.

39 En staande boven haar, bestrafte Hij de koorts, en *de koorts* verliet haar; en zij van stonde aan opstaande, diende henlieden.

40 En als de zon onderging, allen die kranken hadden, met verscheidene ziekten *bevangen*, bragten die tot Hem, en Hij leide een iegelijk van hen de handen op, en genas dezelve.

41 En er voeren ook duivelen uit van velen, roepende en zeggende: Gij zijt de Christus, de Zone Gods! En *hen* bestraffende, liet Hij die niet spreken, omdat zij wisten dat Hij de Christus was.

42 En als het dag werd, ging Hij uit, en trok naar eene woeste plaats; en de scharen zochten Hem, en kwamen tot bij Hem, en hielden Hem op, dat Hij van hen niet zou weggaan.

43 Maar Hij zeide tot hen: Ik moet ook aan andere steden het Evangelie van het Koningrijk Gods verkondigen; want daartoe ben Ik uitgezonden.

44 En Hij predikte in de Synagogen van Galiléa.

HOOFDSTUK 5.

EN het geschiedde, als de schare op Hem aandrong, om het woord Gods te hooren, dat Hij stond bij het meer Gennésaret.

2 En Hij zag twee schepen aan *den oever* van het meer liggende, en de visschers waren daaruit gegaan, en spoelden de netten.

3 En Hij ging in één van die schepen, hetwelk van Simon was, en bad hem, dat hij een weinig van het land afstake; en nederzittende, leerde Hij de scharen uit het schip.

4 En als Hij afliet van spreken, zeide Hij tot Simon: Steek af naar de diepte, en werp etten uit om te vangen.

Simon antwoordde en Hem: Meester, wij hebben den geheelen nacht over gearbeid, en niet gevangen; doch op uw woord zal ik het net uitwerpen.

6 En als zij dat gedaan hadden, besloten zij eene groote menigte visschen, en hun net scheurde.

7 En zij wenkten hunne medegenooten, die in het andere schip waren, dat zij hen zouden komen helpen. En zij kwamen, en vulden beide de schepen, zoodat zij bijna zonken.

8 En Simon Petrus, *dat* ziende, viel neder aan de knieën van Jezus, zeggende: Heere, ga uit van mij, want ik ben een zondig mensch!

9 Want verbaasdheid had hem bevangen, en allen die met hem waren, over de vangst der visschen, die zij gevangen hadden;

10 En desgelijks ook Jakóbus en Johánnes, de zonen van Zebedéüs, die medegenooten van Simon waren. En Jezus zeide tot Simon: Vrees niet; van nu aan zult gij menschen vangen.

11 En als zij de schepen aan land gestuurd hadden, verlieten zij alles, en volgden Hem.

12 En het geschiedde, als Hij in éene dier steden was, zie, er *was* een man vol melaatschheid; en Jezus ziende, viel hij op het aangezigt, en bad Hem, zeggende: Heere, zoo Gij wilt, Gij kunt mij reinigen.

13 En Hij, de hand uitstrekkende, raakte hem aan, en zeide: Ik wil, word gereinigd! En terstond ging de melaatschheid van hem.

14 En Hij gebood hem, dat hij het niemand zeggen zou: maar ga heen, *zeide hij*, vertoon u zelven den Priester, en offer voor uwe reiniging, gelijk Mozes geboden heeft, hun tot eene getuigenis.

15 Maar het gerucht van Hem ging te meer voort; en vele scharen kwamen te zamen, om *Hem* te hooren, en door H

genezen te worden van hunne krankheden.

16 Maar Hij vertrok in de woestijnen, en bad *aldaar*.

17 En het geschiedde in één dier dagen, dat Hij leerde, en *er* zaten Farizeën en Leeraars der wet, die van alle vlekken van Galiléa, en Judéa, en Jeruzalem gekomen waren; en de kracht des Heeren was *er* om hen te genezen.

18 En zie, *eenige* mannen bragten op een bed eenen mensch die geraakt was, en zochten hem in te brengen, en voor Hem te leggen.

19 En niet vindende, waardoor zij hem inbrengen mogten, overmits de schare, zoo klommen zij op het dak, en lieten hem door de tigchelen neder met het beddeken, in het midden, voor Jezus.

20 En Hij, ziende hun geloof, zeide tot hem: Mensch, uwe zonden zijn u vergeven.

21 En de Schriftgeleerden en de Farizeën begonnen te overdenken, zeggende: Wie is deze, die *Gods*lastering spreekt? wie kan de zonden vergeven, dan God alleen?

22 Maar Jezus, hunne overdenkingen bekennende, antwoordde en zeide tot hen: Wat overdenkt gij in uwe harten?

23 Wat is ligter te zeggen: Uwe zonden zijn u vergeven? of te zeggen: Sta op en wandel?

24 Doch, opdat gij moogt weten, dat de Zoon des menschen magt heeft op de aarde de zonden te vergeven (zeide Hij tot den geraakte): Ik zeg u, sta op, en neem uw beddeken op, en ga heen naar uw huis.

25 En hij, terstond voor Hem opstaande, *en* opgenomen hebbende hetgeen daar hij op gelegen had, ging heen naar zijn huis, God verheerlijkende.

26 En ontzetting heeft *hen* allen bevangen, en zij verheerlijkten God, en werden vervuld met vreeze, zeggende: Wij hebben heden ongeloofelijke dingen gezien!

27 En na dezen ging Hij uit, en zag eenen tollenaar, met name Levi, zitten in het tolhuis, en zeide tot hem: Volg Mij.

28 En hij, alles verlatende, stond op en volgde Hem.

29 En Levi rigtte Hem een grooten maaltijd aan, in zijn huis; en *er* was eene groote schare van tollenaren, en van anderen, die met hen aanzaten.

30 En hunne Schriftgeleerden en de Farizeën murmureerden tegen zijne discipelen, zeggende: Waarom eet en drinkt gij met tollenaren en zondaren?

31 En Jezus, antwoordende, zeide tot hen: Die gezond zijn hebben den medicijnmeester niet van noode, maar die ziek zijn.

32 Ik ben niet gekomen om te roepen regtvaardigen, maar zondaren tot bekeering.

33 En zij zeiden tot Hem: Waarom vasten de discipelen van Johannes dikmaals, en doen gebeden, desgelijks ook *de discipelen* der Farizeën, maar de uwe eten en drinken?

34 Doch Hij zeide tot hen: Kunt gij de bruiloftskinderen, terwijl de bruidegom bij hen is, doen vasten?

35 Maar de dagen zullen komen, wanneer de bruidegom van hen zal weggenomen zijn, dan zullen zij vasten in die dagen.

36 En Hij zeide ook tot hen eene gelijkenis: Niemand zet een lap van een nieuw kleed op een oud kleed; anders zoo scheurt ook dat nieuwe *het oude*, en de lap van het nieuwe komt met het oude niet overeen.

37 En niemand doet nieuwen wijn in oude *leder*zakken; anders zoo zal de nieuwe wijn de *leder*zakken doen bersten,

en de *wijn* zal uitgekeerd wor-
den, en de *leder*zakken zul-
len verderven.
38 Maar nieuwen wijn moet
men in nieuwe *leder*zakken
doen, en zij worden beide
tezamen behouden.
39 En niemand die ouden
drinkt, begeert terstond nieu-
wen; want hij zegt: De oude
is beter.

HOOFDSTUK 6.

EN het geschiedde op den
tweeden eersten Sabbat, dat
Hij door het gezaaide ging; en
zijne discipelen plukten aren,
en aten ze, *die* wrijvende met
de handen.
2 En sommigen der Farizeën
zeiden tot hen: Waarom doet
gij dat niet geoorloofd is te
doen, op de Sabbaten?
3 En Jezus, hun antwoor-
dende, zeide: Hebt gij ook dat
niet gelezen, hetwelk David
deed, wanneer hem hongerde,
en degenen die met hem waren?
4 Hoe hij ingegaan is in het
Huis Gods, en de toonbrooden
genomen en gegeten heeft, en
ook gegeven dengenen die met
hem waren, welke niet zijn
geoorloofd te eten, dan alleen
den Priesteren?
5 En Hij zeide tot hen: De
Zoon des menschen is een
Heere ook van den Sabbat.
6 En het geschiedde ook op
eenen anderen Sabbat, dat Hij
in de Synagoge ging, en leer-
de. En dáar was een mensch,
en zijne regterhand was dor.
7 En de Schriftgeleerden en de
Farizeën namen Hem waar, of
Hij op den Sabbat genezen zou;
opdat zij *eenige* beschuldiging
tegen Hem mochten vinden.
8 Doch Hij kende hunne ge-
dachten, en zeide tot den
mensch, die de dorre hand
had: Rijs op, en sta in het mid-
[illegible] En hij opgestaan zijnde,
[illegible] *einde.*
9 Zoo zeide dan Jezus tot
hen: Ik zal u vragen: Wat is
geoorloofd op de Sabbaten?
Goed te doen, of kwaad te doen?
Een mensch te behouden, of te
verderven?
10 En hen allen rondom aan-
gezien hebbende, zeide Hij tot
den mensch: Strek uwe hand
uit. En hij deed alzoo; en zijne
hand werd hersteld, gezond ge-
lijk de andere.
11 En zij werden vervuld
met uitzinnigheid, en spraken
te zamen met elkander, wat zij
Jezus doen zouden.
12 En het geschiedde in die
dagen, dat Hij uitging naar
den berg, om te bidden, en Hij
bleef den nacht over in het ge-
bed tot God.
13 En als het dag was gewor-
den, riep Hij zijne discipelen
tot Zich, en verkoos er twaalf
uit hen, die hij ook Apostelen
noemde:
14 *Namelijk* Simon, welken
Hij ook Petrus noemde, en An-
dréas, zijnen broeder, Jakóbus
en Johannes, Filippus en Bar-
tholomēüs;
15 Matthéüs en Thomas, Ja-
kóbus, den *zoon* van Alféüs, en
Simon, genaamd Zelótes:
16 Judas, *den broeder* van Ja-
kóbus, en Judas Iskáriot, die
ook de verrader geworden is.
17 En met hen afgekomen zijn-
de, stond Hij op eene vlakke
plaats, en *met Hem* de schare
zijner discipelen, en eene groote
menigte des volks van geheel
Judéa en Jerûzalem, en van den
zeekant van Tyrus en Sidon;
18 Die gekomen waren om
Hem te hooren, en om van hun-
ne ziekten genezen te worden,
en die van onreine geesten ge-
kweld waren; en zij werden
genezen.
19 En al de schare zocht Hem
aan te raken: want er ging
kracht van Hem uit, en Hij ge-
nas ze allen.
20 En Hij, zijne oogen opslaan

de over zijne discipelen, zeide: Zalig zijt gij, armen: want uwe is het Koningrijk Gods.
21 Zalig zijt gij, die nu hongert: want gij zult verzadigd worden. Zalig zijt gij, die nu weent: want gij zult lagchen.
22 Zalig zijt gij, wanneer u de menschen haten, en wanneer zij u afscheiden, en smaden, en uwen naam als kwaad verwerpen, om des Zoons des menschen wil.
23 Verblijdt u in dien dag, en zijt vrolijk: want, zie, uw loon is groot in den hemel; want hunne vaders deden dergelijke den Profeten.
24 Maar wee u, gij rijken! want gij hebt uwen troost weg.
25 Wee u, die verzadigd zijt! want gij zult hongeren. Wee u, die nu lacht! want gij zult treuren en weenen.
26 Wee u, wanneer al de menschen wel van u spreken! want hunne vaders deden desgelijks den valschen profeten.
27 Maar Ik zeg ulieden, die *dit* hoort: Hebt uwe vijanden lief; doet wel dengenen die u haten.
28 Zegent degenen die u vervloeken, en bidt voor degenen die u geweld doen.
29 Dengenen die u aan de wang slaat, bied ook de andere; en dengenen die u den mantel neemt, verhinder ook den rok niet *te nemen*.
30 Maar geef een iegelijk die van u begeert; en van dengenen die het uwe neemt, eisch niet weder.
31 En gelijk gij wilt dat u de menschen doen zullen, doet gij hun ook desgelijks.
32 En indien gij liefhebt die u liefhebben, wat dank hebt gij? Want ook de zondaars hebben lief degenen die hen liefhebben.
33 En indien gij goed doet dengenen die u goed doen, wat dank hebt gij? Want ook de zondaars doen het zelfde.
34 En indien gij leent dengenen, van welke gij hoopt weder te ontvangen, wat dank hebt gij? Want ook de zondaars leenen den zondaren, opdat zij evengelijke weder mogen ontvangen.
35 Maar hebt uwe vijanden lief, en doet goed, en leent, zonder iets weder te hopen; en uw loon zal groot zijn, en gij zult kinderen des Allerhoogsten zijn: want Hij is goedertieren over de ondankbaren en boozen.
36 Weest dan barmhartig, gelijk ook uw Vader barmhartig is.
37 En oordeelt niet, en gij zult niet geoordeeld worden; verdoemt niet, en gij zult niet verdoemd worden; laat los, en gij zult losgelaten worden;
38 Geeft, en u zal gegeven worden: eene goede, neêrgedrukte, en geschudde, en overloopende maat zal men in uwen schoot geven. Want met de zelfde maat, waarmede gijlieden meet, zal ulieden wedergemeten worden.
39 En Hij zeide tot hen eene gelijkenis: Kan ook wel een blinde eenen blinde op den weg leiden? Zullen zij niet beiden in de gracht vallen?
40 De discipel is niet boven zijnen meester; maar een iegelijk volmaakt *discipel* zal zijn gelijk zijn meester.
41 En wat ziet gij den splinter, die in uws broeders oog is, en den balk, die in uw eigen oog is, merkt gij niet?
42 Of hoe kunt gij tot uwen broeder zeggen: Broeder, laat toe, dat ik den splinter, die in uw oog is, uitdoe; daar gij zelf den balk, die in uw oog is, niet ziet? Gij geveinsde, doe eerst den balk uit uw oog, en dan zult gij bezien, om den splinter uit te doen, die in uws broeders oog is.
43 Want het is geen goede boom die kwade vrucht voort-

brengt, en geen kwade boom,
die goede vrucht voortbrengt.
44 Want elke boom wordt
uit zijne eigene vrucht gekend;
want men leest geen vijgen
van doornen, en men snijdt
geen druif van bramen.
45 De goede mensch brengt
het goede voort uit den gooden
schat zijns harten; en de kwade
mensch brengt het kwade voort
uit den kwaden schat zijns har-
ten; want uit den overvloed
des harten spreekt zijn mond.
46 En wat noemt gij Mij,
Heere, Heere, en doet niet het-
geen Ik zeg?
47 Een iegelijk die tot Mij
komt, en mijne woorden hoort,
en dezelve doet, Ik zal u too-
nen, wien hij gelijk is,
48 Hij is gelijk een mensch
die een huis bouwde, en groef,
en verdiepte, en leidde het
fondament op eene steenrots;
als nu de hooge vloed kwam,
zoo sloeg de waterstroom tegen
dat huis aan, en kon het niet
bewegen: want het was op de
steenrots gegrond.
49 Maar die ze gehoord, en
niet gedaan zal hebben, is ge-
lijk een mensch die een huis
bouwde op de aarde zonder
fondament: tegen hetwelk de
waterstroom aansloeg, en het
viel terstond, en de val van
datzelve huis was groot.

HOOFDSTUK 7.

NADAT Hij nu al zijne woor-
den voleindigd had, ten
aanhoore des volks, ging Hij in
te Kapérnaüm.
n een dienstknecht van
eker hoofdman over hon-
, die hem zeer waard was,
: zijnde, lag op zijn sterven.
'n van Jezus gehoord heb-
zond hij tot Hem de
lingen der Joden, Hem
nde, dat Hij wilde komen,
ien dienstknecht gezond

4 Dezen nu, tot Jezus gekomen
zijnde, baden Hem ernstelijk,
zeggende: Hij is waardig dat
Gij hem dat doet;
5 Want hij heeft ons volk
lief, en heeft zelf ons de Sy-
nagoge gebouwd.
6 En Jezus ging met hen. En
als Hij nu niet verre van het
huis was, zond de hoofdman
over honderd tot Hem *eenige*
vrienden, en zeide tot Hem;
Heere, neem de moeite niet,
want ik ben niet waardig dat
Gij onder mijn dak zoudt in-
komen,
7 Daarom heb ik ook mij zel-
ven niet waardig geacht om
tot U te komen; maar zeg *het*
met een woord, en mijn knecht
zal genezen worden.
8 Want ik ben ook een mensch
onder de magt *van ande-
ren* gesteld, hebbende krijgs-
knechten onder mij, en ik zeg
tot dezen: Ga, en hij gaat: en
tot den anderen: Kom en hij
komt; en tot mijnen dienst-
knecht: Doe dat, en hij doet *het*.
9 En Jezus, dit hoorende,
verwonderde Zich over hem, en
Zich omkeerende, zeide tot de
schare, die Hem volgde: Ik zeg
ulieden, Ik heb zoo groot een
geloof zelfs in Israël niet ge-
vonden.
10 En die gezonden waren,
wedergekeerd zijnde in het
huis, vonden den kranken
dienstknecht gezond.
11 En het geschiedde op den
volgenden *dag*, dat Hij ging
naar eene stad, genaamd Naïn,
en met Hem gingen velen van
zijne discipelen, en eene groote
schare.
12 En als Hij de poort der
stad genaakte, ziedaar, een
doode werd uitgedragen, *die*
een eeniggeboren zoon zijner
moeder *was*; en zij *was* we
duwe, en eene groote schare
van de stad *was* met haar.
13 En de Heere, haar ziende,
werd innerlijk met ontfermi

over haar bewogen, en zeide tot haar: Ween niet.

14 En Hij ging toe, en raakte de baar aan; (de dragers nu stonden stil) en Hij zeide: Jongeling, Ik zeg u, sta op!

15 En de doode zat overeind, en begon te spreken; en Hij gaf hem aan zijne moeder.

16 En vreeze beving hen allen, en zij verheerlijkten God, zeggende: Een groot Profeet is onder ons opgestaan, en God heeft zijn volk bezocht.

17 En dit gerucht van Hem ging uit in geheel Judéa, en in al het omliggende land.

18 En de discipelen van Johannes boodschapten hem van al deze dingen.

19 En Johannes, zekere twee van zijne discipelen tot zich geroepen hebbende, zond hen tot Jezus, zeggende: Zijt Gij Degene die komen zou, of verwachten wij een anderen?

20 En als de mannen tot Hem gekomen waren, zeiden zij: Johannes de Dooper heeft ons tot U afgezonden, zeggende: Zijt Gij die komen zou, of verwachten wij een anderen?

21 En in dezelve ure genas Hij er velen van ziekten en kwalen en booze geesten; en velen blinden gaf Hij het gezigt.

22 En Jezus, antwoordende, zeide tot hen: Gaat heen en boodschapt aan Johannes weder de dingen die gij gezien en gehoord hebt, *namelijk* dat de blinden ziende worden, de kreupelen wandelen, de melaatschen gereinigd worden, de dooven hooren, de dooden opgewekt worden, den armen het Evangelie verkondigd wordt.

23 En zalig is hij, die aan Mij niet zal geërgerd worden!

24 Als nu de boden van Johannes weggegaan waren, begon Hij tot de scharen van Johannes te zeggen: Wat zijt gij uitgegaan in de woestijn te aanschouwen? Een riet, dat van den wind ginds en weder bewogen wordt?

25 Maar wat zijt gij uitgegaan te zien? Een mensch met zachte kleederen bekleed? Zie, die in heerlijke kleeding en wellust zijn, die zijn in de koninklijke hoven.

26 Maar wat zijt gij uitgegaan te zien? Een Profeet? Ja Ik zeg u, ook veel meer dan een Profeet.

27 Deze is het, van welken geschreven is: Zie, Ik zende mijnen Engel voor uw aangezigt, die uwen weg voor U heen bereiden zal.

28 Want Ik zeg ulieden: onder die van vrouwen geboren zijn, is niemand meerder Profeet dan Johannes de Dooper, maar de minste in het Koningrijk Gods, is meerder dan hij.

29 En al het volk, *Hem* hoorende, en de tollenaars, die met den doop van Johannes gedoopt waren, regtvaardigden God.

30 Maar de Farizeën en de Wetgeleerden hebben den raad Gods tegen zich zelven verworpen, van hem niet gedoopt zijnde.

31 En de Heere zeide: Bij wien zal Ik dan de menschen van dit geslacht vergelijken? en wien zijn zij gelijk?

32 Zij zijn gelijk aan kinderen, die op de markt zitten, en elkander toeroepen en zeggen: Wij hebben u op de fluit gespeeld, en gij hebt niet gedanst; wij hebben u klaagliederen gezongen, en gij hebt niet geweend.

33 Want Johannes de Dooper is gekomen, noch brood etende, noch wijn drinkende; en gij zegt: Hij heeft den duivel.

34 De Zoon des menschen is gekomen, etende en drinkende, en gij zegt: Ziedaar, een

mensch *die* een vraat en wijnzuiper *is*, een vriend van tollenaren en zondaren.

35 Doch de wijsheid is geregtvaardigd geworden van al hare kinderen.

36 En een der Farizeën bad Hem, dat Hij met hem ate; en ingegaan zijnde in des Farizeërs huis, zat Hij aan.

37 En zie, eene vrouw in de stad, welke eene zondares was, verstaande, dat Hij in des Farizeërs huis aanzat, bragt eene albasten flesch met zalf;

38 En staande achter aan zijne voeten, weenende, begon zij zijne voeten nat te maken met tranen, en zij droogde ze af met het haar van haar hoofd, en kuste zijne voeten, en zalfde ze met de zalf.

39 En de Farizeër die Hem genood had, *zulks* ziende, sprak bij zich zelven, zeggende: Deze, indien Hij een Profeet ware, zou wel weten, wat en hoedanige vrouw deze is, die Hem aanraakt: want zij is eene zondares.

40 En Jezus, antwoordende, zeide tot hem: Simon, Ik heb u wat te zeggen. En hij sprak: Meester, zeg het.

41 *Jezus zeide*: Een zeker schuldheer had twee schuldenaars; de één was schuldig vijf honderd penningen, en de ander vijftig;

42 En als zij niet hadden om te betalen, schold hij het hun beiden kwijt. Zeg dan, wie van dezen zal hem meer lief hebben?

43 En Simon, antwoordende, zeide: Ik acht, dat hij het *is*, dien hij het meeste kwijtge-
scholden heeft. En Hij zeide
…em: Gij hebt regt geoor-
…l.
En Hij, Zich omkeerende
… de vrouw, zeide tot Si-
…: Ziet gij deze vrouw? Ik
in uw huis gekomen; wa-
…ebt gij niet tot mijne voe-
…gegeven; maar deze heeft
…n met tranen nat

gemaakt, en met het haar van haar hoofd afgedroogd.

45 Gij hebt mij geen kus gegeven; maar deze, van dat zij ingekomen is, heeft niet afgelaten mijne voeten te kussen.

46 Met olie hebt gij mijn hoofd niet gezalfd; maar deze heeft mijne voeten met zalf gezalfd.

47 Daarom zeg Ik u: hare zonden zijn *haar* vergeven, die vele waren: want zij heeft veel liefgehad; maar dien weinig vergeven wordt, die heeft weinig lief.

48 En Hij zeide tot haar: Uwe zonden zijn u vergeven.

49 En die mede aanzaten begonnen te zeggen bij zich zelven: Wie is deze, die ook de zonden vergeeft?

50 Maar Hij zeide tot de vrouw: Uw geloof heeft u behouden; ga heen in vrede.

HOOFDSTUK 8.

EN het geschiedde daarna, dat Hij reisde van de eene stad en vlek tot de andere, predikende en verkondigende het Evangelie van het Koningrijk Gods: en de twaalve *waren* met Hem;

2 En sommige vrouwen, die van booze geesten en krankheden genezen waren, *namelijk* María, genaamd Magdaléna, van welke zeven duivelen uitgegaan waren;

3 En Johanna, de huisvrouw van Chûsas, den rentmeester van Heródes, en Susanna, en vele andere, die Hem dienden van hare goederen.

4 Als nu eene groote schare bijeenvergaderde, en zij van alle steden tot Hem kwamen, zoo zeide Hij door gelijkenis:

5 Een zaaijer ging uit om zijn zaad te zaaijen; en als hij zaaide, viel het eene bij den weg, en werd vertreden, en

die Mij heeft aangeraakt? En
als zij het allen miszaakten,
zeide Petrus en die met Hem
waren: Meester, de scharen
drukken en verdringen U, en
zegt Gij: Wie is het, die Mij
aangeraakt heeft?
46 En Jezus zeide: Iemand
heeft Mij aangeraakt; want Ik
heb bekend, dat kracht van
Mij uitgegaan is.
47 De vrouw nu, ziende dat
zij niet verborgen was, kwam
bevende, en voor Hem neder-
vallende, verklaarde Hem, voor
al het volk, om wat oorzaak
zij Hem aangeraakt had, en
hoe zij terstond genezen was.
48 En Hij zeide tot haar:
Dochter, wees welgemoed, uw
geloof heeft u behouden; ga
heen in vrede.
49 Als Hij nog sprak, kwam
er een van *het huis* des Over-
sten der Synagoge, zeggende
tot hem: Uwe dochter is ge-
storven; zijt den Meester niet
moeijelijk.
50 Maar Jezus, *dat* hoorende,
antwoordde hem, zeggende;
Vrees niet; geloof alleenlijk,
en zij zal behouden worden.
51 En als Hij in het huis
kwam, liet Hij niemand inko-
men, dan Petrus, en Jakóbus,
en Johannes, en den vader en
de moeder des kinds.
52 En zij schreiden allen, en
maakten misbaar over hetzelve.
En Hij zeide: Schreit niet; zij is
niet gestorven, maar zij slaapt.
53 En zij belachten Hem, we-
tende, dat zij gestorven was.
54 Maar als Hij ze allen uit-
gedreven had, greep Hij hare
hand en riep, zeggende: Kind,
sta op!
55 En haar geest keerde we-
der, en zij is terstond opge-
staan; en Hij gebood, dat men
haar te eten geven zou.
56 En hare ouders ontzetten
zich; en Hij beval hun, dat zij
niemand zouden zeggen het-
geen geschied was.

HOOFDSTUK 9.

EN zijne twaalf discipelen sa-
mengeroepen hebbende, gaf
Hij hun kracht en magt over
al de duivelen, en om ziekten
te genezen.
2 En Hij zond hen heen om
te prediken het Koningrijk Gods,
en de kranken gezond te ma-
ken.
3 En Hij zeide tot hen: Neemt
niets mede tot den weg: noch
staven, noch male, noch brood,
noch geld; noch iemand van u
zal twee rokken hebben.
4 En in wat huis gij ook zult
ingaan, blijft aldaar, en gaat
van daar uit.
5 En zoo wie u niet zullen
ontvangen, uitgaande van die
stad, schudt ook het stof af van
uwe voeten, tot eene getuige-
nis tegen hen.
6 En zij, uitgaande, doorgin-
gen al de vlekken, verkondi-
gende het Evangelie, en gene-
zende *de zieken* overal.
7 En Heródes, de viervorst,
hoorde al de dingen, die van
Hem geschiedden; en was twij-
felmoedig, omdat van sommigen
gezegd werd, dat Johannes van
de dooden was opgestaan;
8 En van sommigen, dat Elías
verschenen was; en *van* ande-
ren, dat één van de Ouden was
opgestaan.
9 En Heródes zeide: Johan-
nes heb ik onthoofd; wie is nu
deze, van welken ik zulke din-
gen hoor? En hij zocht Hem te
zien.
10 En de Apostelen, weder-
gekeerd zijnde, verhaalden Hem
al wat zij gedaan hadden. En
Hij nam hen mede, en vertrok
alleen in eene woeste plaats
der stad, genaamd Bethsaïda.
11 En de scharen, *dat* ver-
staande, volgden Hem; en Hij
ontving ze, en sprak tot hen
van het Koningrijk Gods; en
die genezing van noode had-
den, maakte Hij gezond.

12 En de dag begon te da-
len; en de twaalv‧, tot Hem
komende, zeiden tot Hem: Laat
de schare van U, opdat zij,
heengaande in de omliggende
vlekken en in de dorpen, her-
berg nemen mogen, en spijze
vinden; want wij zijn hier in
eene woeste plaats.
13 Maar Hij zeide tot hen:
Geeft gij hun te eten. En zij
zeiden: Wij hebben niet meer
dan vijf brooden en twee
visschen; tenzij dan dat wij
heengaan en spijs koopen voor
al dit volk;
14 Want er waren omtrent
vijf duizend mannen. Doch Hij
zeide tot zijne discipelen: Doet
hen nederzitten bij zaten, elk
van vijftig.
15 En zij deden alzoo, en de-
den hen allen nederzitten.
16 En Hij, de vijf brooden en
de twee visschen genomen heb-
bende, zag op naar den hemel,
en zegende die, en brak ze, en
gaf ze den discipelen, om der
schare voor te leggen.
17 En zij aten en werden al-
len verzadigd; en er werd op-
genomen hetgeen hun van de
brokken overgeschoten was,
twaalf korven.
18 En het geschiedde, als Hij
alleen was biddende, dat de dis-
cipelen met Hem waren, en Hij
vraagde hen, zeggende: Wie
zeggen de scharen, dat Ik ben?
19 En zij, antwoordende, zei-
den: Johannes de Dooper; en
anderen, Elías; en anderen,
dat eenig profeet van de Ouden
opgestaan is.
20 En Hij zeide tot hen: Maar
gijlieden, wie zegt gij, dat Ik
En Petrus, antwoordende,
De Christus Gods.
1 Hij gebood hun scher-
en beval, dat zij dit nie-
zeggen zouden;
zeggende: De Zoon des
en moet veel lijden, en
pen worden van de Ou-
Overpriesters, en

Schriftgeleerden, en gedood,
en ten derden dage opgewekt
worden.
23 En Hij zeide tot allen: Zoo
iemand achter Mij wil komen,
die verloochene zich zelven, en
neme zijn kruis dagelijks op,
en volge Mij.
24 Want zoo wie zijn leven
behouden wil, die zal het ver-
liezen; maar zoo wie zijn le-
ven verliezen zal, om Mijnent-
wil, die zal het behouden.
25 Want wat baat het een
mensch, die de geheele we-
reld zou winnen, en zich zelven
verliezen, of schade *zijns zelfs*
lijden?
26 Want zoo wie zich Mijns
en mijner woorden zal ge-
schaamd hebben, diens zal de
Zoon des menschen Zich scha-
men, wanneer Hij komen zal
in zijne heerlijkheid, en in *de
heerlijkheid* des Vaders, en der
heilige Engelen.
27 En Ik zeg u waarlijk: er
zijn sommigen dergenen die
hier staan, die den dood niet
zullen smaken, totdat zij het
Koningrijk Gods zullen gezien
hebben.
28 En het geschiedde, omtrent
acht dagen na deze woorden,
dat Hij medenam Petrus, en Jo-
hannes, en Jakóbus, en klom
op den berg, om te bidden.
29 En als Hij bad, werd de
gedaante zijns aangezigts ver-
anderd, en zijne kleeding wit
en zeer blinkende.
30 En zie, twee mannen spra-
ken met Hem, welke waren
Mozes en Elías.
31 Dewelke, gezien zijnde in
heerlijkheid, zeiden zijnen uit-
gang, dien Hij zoude volbren-
gen te Jerúzalem.
32 Petrus nu, en die met Hem
waren, waren met slaap be-
zwaard; en ontwaakt zijnde,
zagen zij zijne heerlijkheid, en
de twee mannen die bij Hem
stonden.
33 En het geschiedde, als zij

van Hem afscheidden, zoo zeide Petrus tot Jezus: Meester, het is goed, dat wij hier zijn; en laat ons drie tabernakelen maken, voor u éénen, en voor Mozes éénen, en voor Elías éénen, niet wetende wat hij zeide.

34 Als hij nu dit zeide, kwam eene wolk, en overschaduwde hen: en zij werden bevreesd, als die in de wolk ingingen.

35 En er geschiedde eene stem uit de wolk, zeggende: Deze is mijn geliefde Zoon; hoort Hem!

36 En als de stem geschiedde, zoo werd Jezus alleen gevonden. En zij zwegen stil, en verhaalden in die dagen niemand iets van hetgeen zij gezien hadden.

37 En het geschiedde des daags daaraan, als zij van den berg afkwamen, dat Hem eene groote schare in het gemoet kwam.

38 En zie, een man van de schare riep uit, zeggende: Meester, ik bid u, zie toch mijnen zoon aan, want hij is mij een eeniggeborene.

39 En zie, een geest neemt hem, en van stonde aan roept hij, en hij scheurt hem, dat hij schuimt, en wijkt naauwelijks van hem, en verplettert hem.

40 En ik heb uwe discipelen gebeden, dat zij hem zouden uitwerpen, en zij hebben niet gekonnen.

41 En Jezus, antwoordende, zeide: O ongeloovig en verkeerd geslacht! hoe lang zal Ik nog bij ulieden zijn, en ulieden verdragen? Breng uwen zoon hier.

42 En nog, als hij *naar Hem* toekwam, scheurde hem de duivel, en verscheurde *hem;* maar Jezus bestrafte den onreinen geest, en maakte het kind gezond, en gaf hem zijn vader weder.

3 En zij werden allen verslagen over de grootdadigheid Gods. En als zij allen zich verwonderden over al de dingen, die Jezus gedaan had, zeide Hij tot zijne discipelen:

44 Legt gij deze woorden in uwe ooren. Want de Zoon des menschen zal overgeleverd worden in der menschen handen.

45 Maar zij verstonden dit woord niet, en het was voor hen verborgen, alzoo dat zij het niet begrepen; en zij vreesden, van dat woord Hem te vragen.

46 En er rees eene overlegging onder hen, namelijk, wie van hen de meeste ware.

47 Maar Jezus, ziende de overlegging hunner harten, nam een kindeken, en stelde dat bij Zich,

48 En zeide tot hen: Zoo wie dit kindeken ontvangen zal in mijnen naam, die ontvangt Mij; en zoo wie Mij ontvangen zal, ontvangt Hem, die Mij gezonden heeft. Want die de minste onder u allen is, die zal groot zijn.

49 En Johannes antwoordde en zeide: Meester, wij hebben eenen gezien die in uwen naam de duivelen uitwierp, en wij hebben het hem verboden, omdat hij U met ons niet volgt.

50 En Jezus zeide tot hem: Verbiedt het niet: want wie tegen ons niet is, die is voor ons.

51 En het geschiedde, als de dagen zijner opneming vervuld werden, zoo rigtte Hij zijn aangezigt om naar Jerûzalem te reizen.

52 En Hij zond boden v[illegible] r zijn aangezigt; en zij, he[illegible] reisd zijnde, kwamen i[illegible] n vlek der Samaritánen, om[illegible] r Hem *herberg* te bereiden.

53 En zij ontvingen Hem [illegible] omdat zijn aangezigt wa[illegible] reizende naar Jerûzalem.

54 Als nu zijne disci[illegible] Jakóbus en Johanne[illegible]

gen, zeiden zij: Heere! wilt Gij dat wij zeggen, dat vuur van den hemel nederdale, en dezen verslinde, gelijk ook Elias gedaan heeft?

55 Maar Zich omkeerende bestrafte Hij hen, en zeide: Gij weet niet, van hoedanigen geest gij zijt.

56 Want de Zoon des menschen is niet gekomen om der menschen zielen te verderven, maar om te behouden. En zij gingen naar een ander vlek.

57 En het geschiedde op den weg, als zij reisden, dat een tot Hem zeide: Heere, ik zal U volgen, waar Gij ook heengaat.

58 En Jezus zeide tot hem: De vossen hebben holen, en de vogelen des hemels nesten, maar de Zoon des menschen heeft niet, waar Hij het hoofd nederlegge.

59 En Hij zeide tot eenen anderen: Volg Mij. Doch hij zeide: Heere, laat mij toe, dat ik heenga, en eerst mijnen vader begrave.

60 Maar Jezus zeide tot hem: Laat de dooden hunne dooden begraven; doch gij, ga heen en verkondig het Koningrijk Gods.

61 En ook een ander zeide: Heere, ik zal U volgen; maar laat mij eerst toe, dat ik afscheid neme van degenen die in mijn huis zijn.

62 En Jezus zeide tot hem: Niemand, die zijne hand aan den ploeg slaat, en ziet naar hetgeen achter is, is bekwaam tot het Koningrijk Gods.

HOOFDSTUK 10.

dezen stelde de Heere
z andere zeventig, en zond
ieen voor zijn aangezigt,
en twee, in iedere stad
aats, waar Hij komen

zeide dan tot hen: De
, wel groot, maar de ar-
weinige; daarom
bidt den Heere des oogstes, dat Hij arbeiders in zijnen oogst uitstoote.

3 Gaat henen; zie, Ik zende u als lammeren in het midden der wolven.

4 Draagt geenen buidel, noch male, noch schoenen; en groet niemand op den weg.

5 En in wat huis gij zult ingaan, zegt eerst: Vrede zij dezen huize!

6 En indien aldaar een zoon des vredes is, zoo zal uw vrede op hem rusten; maar indien niet, zoo zal *uw vrede* tot u wederkeeren.

7 En blijft in dat huis, etende en drinkende hetgeen van hen *voorgezet wordt*; want de arbeider is zijn loon waardig; gaat niet over van *het eene* huis in *het andere* huis.

8 En in wat stad gij zult ingaan, en zij u ontvangen, eet hetgeen ulieden voorgezet wordt.

9 En geneest de kranken, die daarin zijn, en zegt tot hen: Het Koningrijk Gods is nabij u gekomen.

10 Maar in wat stad gij zult ingaan, en zij u niet ontvangen, uitgaande op hare straten, zoo zegt:

11 Ook het stof, dat uit uwe stad aan ons kleeft, schudden wij af op ulieden; nogtans zoo weet dit, dat het Koningrijk Gods nabij u gekomen is.

12 En Ik zeg u, dat het *dien van* Sodom verdragelijker wezen zal in dien dag, dan dezelve stad.

13 Wee u, Chórazin! wee u, Bethsáïda! want zoo in Tyrus en Sidon de krachten geschied waren, die in u geschied zijn, zij zouden eertijds, in zak en asch zittende, zich bekeerd hebben.

14 Doch het zal Tyrus en Sidon verdragelijker zijn in het oordeel, dan ulieden.

15 En gij, Kapérnaüm! d'
tot den hemel toe verho

zijt, gij zult tot de hel toe ne-
dergestooten worden.
16 Wie u hoort, die hoort Mij,
en wie u verwerpt, die ver-
werpt Mij; en wie Mij verwerpt,
die verwerpt Dengenen die Mij
gezonden heeft.
17 En de zeventig zijn weder-
gekeerd met blijdschap, zeg-
gende: Heere, ook de duivelen
zijn ons onderworpen in uwen
naam.
18 En Hij zeide tot hen: Ik
zag den Satan, als een bliksem,
uit den hemel vallen.
19 Zie, Ik geef u de magt
om op slangen en schorpioenen
te treden, en over alle kracht
des vijands; en geen ding zal
u eenigzins beschadigen.
20 Doch verblijdt u daarin
niet, dat de geesten u onder-
worpen zijn; maar verblijdt u
veel meer, dat uwe namen ge-
schreven zijn in de hemelen.
21 Te dier ure verheugde zich
Jezus in den geest, en zeide:
Ik dank U, Vader, Heere des
hemels en der aarde, dat Gij
deze dingen voor de wijzen en
verstandigen verborgen hebt,
en hebt dezelve den kinder-
kens geopenbaard; ja, Vader!
want alzoo is geweest het wel-
behagen voor U.
22 Alle dingen zijn Mij van
mijnen Vader overgegeven; en
niemand weet, wie de Zoon is,
dan de Vader; en wie de Vader
is, dan de Zoon, en dien het
de Zoon zal willen openba-
ren.
23 En Zich keerende naar de
discipelen, zeide Hij *tot hen*
alleen: Zalig zijn de oogen,
die zien hetgeen gij ziet.
24 Want Ik zeg u, dat vele
Profeten en Koningen hebben
begeerd te zien hetgeen gij ziet,
en hebben het niet gezien; en
te hooren hetgeen gij hoort, en
hebben het niet gehoord.
25 En zie, een zeker Wetge-
leerde stond op, Hem verzoe-
kende, en zeggende: Meester,
wat doende zal ik het eeuwige
leven beërven?
26 En Hij zeide tot hem: Wat
is in de Wet geschreven? hoe
leest gij?
27 En hij, antwoordende, zei-
de: Gij zult den Heere, uwen
God, liefhebben, uit geheel uw
hart, en uit geheel uwe ziel,
en uit geheel uwe kracht, en
uit geheel uw verstand; en
uwen naaste als u zelven.
28 En Hij zeide tot hem: Gij
hebt regt geantwoord; doe dat,
en gij zult leven.
29 Maar hij, willende zich
zelven regtvaardigen, zeide tot
Jezus: En wie is mijn naaste?
30 En Jezus, antwoordende,
zeide: Een zeker mensch kwam
af van Jerûzalem naar Jéricho,
en viel onder de moordenaars,
welke, hem ook uitgeplunderd
en daartoe *zware* slagen gege-
ven hebbende, heengingen, en
lieten *hem* half dood liggen.
31 En bij geval kwam een
zeker Priester denzelven weg af,
en hem ziende, ging hij tegen-
over *hem* voorbij.
32 En desgelijks ook een Le-
viet, als hij was bij die plaats,
kwam hij, en zag *hem*, en
ging tegenover *hem* voorbij.
33 Maar een zeker Samari-
taan, reizende, kwam omtrent
hem, en hem ziende, werd hij
met innerlijke ontferming be-
wogen.
34 En hij, tot *hem* gaande, ver-
bond zijne wonden, gietende
daarin olie en wijn; en hem
heffende op zijn eigen beest,
voerde hij hem in de herberg,
en verzorgde hem.
35 En des anderen daags weg-
gaande, langde hij twee pen-
ningen uit, en gaf ze den
waard, en zeide tot hem:
Draag zorg voor hem; en zoo
wat gij meer *aan hem* te koste
zult leggen, dat zal ik u we-
dergeven, als ik wederkom.
36 Wie dan van deze drie
dunkt u de naaste ge-

zijn desgenen, die onder de
moordenaars gevallen was?
37 En hij zeide: Die barm-
hartigheid aan hem gedaan
heeft. Zoo zeide dan Jezus tot
hem: Ga heen, en doe gij des-
gelijks.
38 En het geschiedde, als zij
reisden, dat Hij kwam in een
vlek; en eene zekere vrouw,
met name Martha, ontving Hem
in haar huis.
39 En deze had eene zuster,
genaamd María, welke ook, zit-
tende aan de voeten van Jezus,
zijn woord hoorde.
40 Doch Martha was zeer bezig
met veel dienens, en daar bij-
komende, zeide zij: Heere, trekt
Gij U dat niet aan, dat mijne
zuster mij alleen laat dienen?
Zeg dan haar, dat zij mij helpe.
41 En Jezus, antwoordende,
zeide tot haar: Martha, Mar-
tha! gij bekommert en ontrust
u over vele dingen:
42 Maar één ding is noodig;
doch María heeft het goede deel
uitgekozen, hetwelk van haar
niet zal weggenomen worden.

HOOFDSTUK 11.

EN het geschiedde, toen Hij
in eene zekere plaats was
biddende, als Hij ophield, dat
een van zijne discipelen tot
Hem zeide: Heere, leer ons bid-
den, gelijk ook Johannes zijnen
discipelen geleerd heeft.
2 En Hij zeide tot hen: Wan-
neer gij bidt, zoo zegt: Onze
Vader, die in de hemelen zijt,
Uw Naam worde geheiligd. Uw
Koningrijk kome. Uw Wil ge-
schiede, gelijk in den hemel,
ook op de aarde.
ef ons elken dag ons da-
ch brood.
n vergeef ons onze zon-
want ook wij vergeven
en iegelijk die ons schul-
. En leid ons niet in ver
g, maar verlos ons van

5 En Hij zeide tot hen: Wie
van u zal eenen vriend hebben,
en zal te middernacht tot hem
gaan, en tot hem zeggen:
Vriend, leen mij drie brooden;
6 Overmits mijn vriend van
de reis tot mij gekomen is, en
ik heb niet, dat ik hem voor-
zette:
7 En dat die van binnen, ant-
woordende, zoude zeggen: Doe
mij geen moeite aan: de deur
is nu gesloten, en mijne kin-
deren zijn met mij in de slaap-
kamer; ik kan niet opstaan, om
u te geven.
8 Ik zeg ulieden: hoewel hij
niet zou opstaan en hem geven,
omdat hij zijn vriend is, nog-
tans om zijner onbeschaamd-
heid wil zal hij opstaan, en hem
geven zooveel als hij er be-
hoeft.
9 En Ik zeg ulieden: bidt, en
u zal gegeven worden; zoekt,
en gij zult vinden; klopt, en
u zal opengedaan worden.
10 Want een iegelijk die bidt,
die ontvangt; en die zoekt, die
vindt, en die klopt, dien zal
opengedaan worden.
11 En wat vader onder u, dien
de zoon om brood bidt, zal
hem eenen steen geven? of ook
om eenen visch, zal hem voor
eenen visch eene slang geven?
12 Of zoo hij ook om een ei
zou bidden, zal hij hem een
schorpioen geven?
13 Indien dan gij, die boos zijt,
weet uwen kinderen ..en voor
ven te geven, hoer Farizeën,
zal de hemels.neid.
Heiligen Gees bedekt, dat niet
die Hem worden, en verbor-
14 En.etzal geweten wo.. n.
uit, er.om, al wat gij in de
geschi.is gezegd hebt, zal in
gevar.ht gehoord worden: en
spra.ij in het oor gesproken
derd n de binnenkamers, zal
15 daken gepredikt worden.
zeide: Ik zeg u, mijnen vrien-
uit d Vreest u niet voor dege-
der die het ligchaam dooden.

16 En anderen, *Hem* verzoe-
kende, begeerden van Hem een
teeken uit den hemel.
17 Maar Hij, kennende hunne
gedachten, zeide tot hen: Een
ieder koningrijk dat tegen zich
zelf verdeeld is, wordt ver-
woest; en een huis, tegen zich
zelf *verdeeld zijnde*, valt.
18 Indien nu ook de Satan
tegen zich zelven verdeeld is,
hoe zal zijn rijk bestaan? De-
wijl gij zegt, dat Ik door Beël-
zebul de duivelen uitwerp.
19 En indien Ik door Beël-
zebul de duivelen uitwerp, door
wien werpen ze uwe zonen uit?
Daarom zullen dezen uwe reg-
ters zijn.
20 Maar indien Ik door den
vinger Gods de duivelen uit-
werp, zoo is dan het Koningrijk
Gods tot u gekomen.
21 Wanneer een sterk gewa-
pende zijn hof bewaart, zoo is
al wat hij heeft in vrede.
22 Maar als een daarover
komt die sterker is dan hij,
en hem overwint, die neemt
zijne geheele wapenrusting,
daar hij op vertrouwde, en
deelt zijn 'n roof uit.
23 Wie met Mij niet is, die is
tegen Mij; en wie met Mij niet
vergadert, die verstrooit.
24 Wanneer de onreine geest
van den mensch uitgevaren is,
zoo gaat hij door dorre plaat-
sen, zoekende rust; en die niet
vindende, zegt hij: Ik zal we-
de Zoo en in mijn huis, daar ik
ren. hen.
23 En Zich nde, vindt hij het
discipelen, zeid erd en vercierd.
alleen: Zalig zijn n, en neemt
die zien hetgeen gij ze geesten,
24 Want Ik zeg u, en inge-
Profeten en Koningen aldaar;
begeerd te zien hetgeen mensch
en hebben het niet gezie ste.
te hooren hetgeen gij ho als Hij
hebben het niet gehoord t een
25 En zie, een zeker verhef-
leerde stond op, Hem v Hem
kende, en zeggende: Me die U

gedragen heeft, en de borsten,
die Gij hebt gezogen.
28 Maar Hij zeide: Ja, zalig
zijn degenen die het woord
Gods hooren, en hetzelve be-
waren.
29 En als de scharen digt bij-
eenvergaderden, begon Hij te
zeggen: Dit is een boos ge-
slacht; het verzoekt een tee-
ken, en hetzelve zal geen teeken
gegeven worden, dan het tee-
ken van Jonas, den profeet.
30 Want gelijk Jonas den Ni-
nevieten een teeken geweest is,
alzoo zal ook de Zoon des men-
schen zijn dezen geslachte.
31 De Koningin van het Zui-
den zal opstaan in het oordeel
met de mannen van dit ge-
slacht, en zal ze veroordeelen:
want zij is gekomen van de
einden der aarde, om te hooren
de wijsheid van Sálomo; en zie,
meer dan Sálomo is hier!
32 De mannen van Ninevé
zullen opstaan in het oordeel
met dit geslacht, en zullen het-
zelve veroordeelen: want zij
hebben zich bekeerd op de pre-
diking van Jonas; en zie, meer
dan Jonas is hier!
33 En niemand, die eene kaars
aansteekt, zet die in het verbor-
gen, noch onder een koorn-
maat, maar op eenen kandelaar,
opdat degenen die inkomen het
licht zien mogen.
34 De kaars des ligchaams is
het oog: wanneer dan uw oog
eenvoudig is, zoo is ook uw ge-
heele ligchaam verlicht; maar
zoo het boos is, zoo is ook uw
geheele ligchaam duister.
35 Zie dan toe, dat niet het
licht, hetwelk in u is, duis-
ternis is.
36 Indien dan uw ligchaam
geheel verlicht is, niet heb-
bende eenig deel dat duister
is, zoo zal het geheel verlicht
zijn, gelijk wanneer de s
met het schijnsel u verli
37 Als Hij nu *dit* sprak l
Hem een zeker Farizeë j

bij hem het middagmaal wilde eten; en ingegaan zijnde, zat Hij aan.

38 En de Farizeër, *dat* ziende, verwonderde zich, dat Hij niet eerst, vóór het middagmaal, Zich gewasschen had.

39 En de Heere zeide tot hem: Nu gij, Farizeën, gij reinigt het buitenste des drinkbekers en des schotels; maar het binnenste van u is vol van roof en boosheid.

40 Gij onverstandigen! die het buitenste heeft gemaakt, heeft Hij ook niet het binnenste gemaakt?

41 Doch geeft tot aalmoes hetgeen daarin is; en zie, alles is u rein.

42 Maar wee u, Farizeën! want gij vertient munte, en ruite, en alle moeskruid, en gij gaat voorbij het oordeel en de liefde Gods. Dit moest men doen, en het andere niet nalaten.

43 Wee u, Farizeën! want gij bemint het voorgestoelte in de Synagogen, en de begroetingen op de markten.

44 Wee u, gij Schriftgeleerden en Farizeën, gij geveinsden! want gij zijt gelijk de graven die niet openbaar zijn, en de menschen, die daarover wandelen, weten het niet.

45 En een van de Wetgeleerden, antwoordende, zeide tot Hem: Meester, als Gij deze dingen zegt, zoo doet Gij ook ons smaadheid aan.

46 Doch Hij zeide: Wee ook u, Wetgeleerden! want gij belast de menschen met lasten, [illegible] om te dragen, en zelven [illegible] die lasten niet aan met [illegible] uwe vingeren.

[illegible] e u, want gij bouwt de [illegible] der Profeten, en uwe [illegible] hebben dezelve ge-[illegible]

[illegible] getuigt gij dan, dat [illegible] behagen hebt aan de [illegible] aderen: want

zij hebben ze gedood, en gij bouwt hunne graven.

49 Waarom ook de wijsheid Gods zegt: Ik zal Profeten en Apostelen tot hen zenden, en van die zullen zij *sommigen* dooden, en *sommigen* zullen zij uitjagen;

50 Opdat van dit geslacht afgeëischt worde het bloed van al de Profeten, dat vergoten is van de grondlegging der wereld af;

51 Van het bloed van Abel, tot het bloed van Zacharía, die gedood is tusschen het altaar en het Huis *Gods*; ja, zeg Ik u, het zal afgeëischt worden van dit geslacht!

52 Wee u, gij Wetgeleerden! want gij hebt den sleutel der kennis weggenomen: gij zelven zijt niet ingegaan, en die ingingen, hebt gij verhinderd.

53 En als Hij deze dingen tot hen zeide, begonnende Schriftgeleerden en Farizeën hard aan te houden, en Hem van vele dingen te doen spreken;

54 Hem lagen leggende, en zoekende iets uit zijnen monde te bejagen, opdat zij Hem beschuldigen mogten.

HOOFDSTUK 12.

DAARENTUSSCHEN als vele duizenden der schare bijeenvergaderd waren, zoodat zij elkander vertraden, begon Hij te zeggen tot zijne discipelen: Vooreerst, wacht u zelven voor den zuurdeesem der Farizeën, welke is geveinsdheid.

2 En er is niets bedekt, dat niet zal ontdekt worden, en verborgen, dat niet zal geweten worden.

3 Daarom, al wat gij in de duisternis gezegd hebt, zal in het licht gehoord worden: en wat gij in het oor gesproken hebt in de binnenkamers, zal op de daken gepredikt worden.

4 En Ik zeg u, mijnen vrienden: Vreest u niet voor degenen die het ligchaam dooden

en daarna niet meer kunnen
doen.
5 Maar Ik zal u toonen, wien
gij vreezen zult; vreest Dien,
die, nadat Hij gedood heeft, *ook*
magt heeft in de hel te werpen;
ja, Ik zeg u, vreest Dien!
6 Worden niet vijf muschjes
verkocht voor twee penningskens?
en niet één van die is
voor God vergeten.
7 Ja, ook de haren uws hoofds
zijn alle geteld. Vreest dan
niet: gij gaat vele muschjes te
boven.
8 En Ik zeg u: een iegelijk
die Mij belijden zal voor de
menschen, dien zal ook de
Zoon des menschen belijden
voor de Engelen Gods.
9 Maar wie Mij verloochenen
zal voor de menschen, die zal
verloochend worden voor de
Engelen Gods.
10 En een iegelijk die *eenig*
woord spreken zal tegen den
Zoon des menschen, het zal hem
vergeven worden; maar wie
tegen den Heiligen Geest gelasterd
zal hebben, dien zal het
niet vergeven worden.
11 En wanneer zij u heenbrengen
zullen in de Synagogen
tot de Overheden en de
Magten, zoo zijt niet bezorgd,
hoe of wat gij tot verantwoording
zeggen, of wat gij spreken
zult;
12 Want de Heilige Geest zal
u in die zelve ure leeren hetgeen
gij spreken moet.
13 En één uit de schare zeide
tot Hem: Meester, zeg mijnen
broeder, dat hij met mij de erfenis
deele.
14 Maar Hij zeide tot hem:
Mensch, wie heeft Mij tot een
regter of scheidsman over uliedens
gesteld?
15 En Hij zeide tot hen: Ziet
toe en wacht u van de gierigheid:
want het is niet in den
overvloed *gelegen*, dat iemand
heeft uit zijne goederen.
16 En Hij zeide tot hen eene
gelijkenis, en sprak: Eens rijken
menschen land had wel gedragen;
17 En hij overleide bij zich
zelven, zeggende: Wat zal ik
doen? want ik heb niet, waarin
ik mijne vruchten zal verzamelen.
18 En hij zeide: Dit zal ik doen:
ik zal mijne schuren afbreken,
en grootere bouwen, en zal aldaar
verzamelen al dit mijn gewas,
en deze mijne goederen.
19 En ik zal tot mijne ziel
zeggen: Ziel, gij hebt vele
goederen, die opgelegd zijn
voor vele jaren, neem rust,
eet, drink, wees vrolijk.
20 Maar God zeide tot hem:
Gij dwaas! in dezen nacht zal
men uwe ziel van u afeischen:
en hetgeen gij bereidt hebt,
wiens zal het zijn?
21 Alzoo *is het met dien*, die
zich zelven schatten vergadert,
en niet rijk is in God.
22 En Hij zeide tot zijne discipelen:
Daarom zeg Ik u: zijt
niet bezorgd voor uw leven,
wat gij eten zult, noch voor
het ligchaam, waarmede gij u
kleeden zult.
23 Het leven is meer dan het
voedsel, en het ligchaam dan
de kleeding.
24 Aanmerkt de raven, dat
zij niet zaaijen, noch maaijen,
welke geen spijskamer noch
schuur hebben, en God voedt
dezelve: hoe veel gaat gij de
vogelen te boven?
25 Wie toch van u kan, met
bezorgd te zijn, éene el tot
zijne lengte toedoen?
26 Indien gij dan ook het
minste niet kunt, wat zijt gij
voor de andere dingen bezorgd?
27 Aanmerkt de leliën, hoe
zij wassen; zij arbeiden niet,
en spinnen niet; en Ik zeg u:
ook Sálomo, in al zijne heerlijkheid,
is niet bekle[illegible]
geweest als éene van deze
28 Indien nu God het [illegible]
dat heden op het ve[illegible]

morgen in den oven geworpen
wordt, alzoo bekleedt, hoe veel
meer u, gij kleingeloovigen!
29 En gijlieden, vraagt niet,
wat gij eten, of wat gij drinken
zult; en weest niet wankelmoedig.
30 Want al deze dingen zoeken
de volken der wereld;
maar uw Vader weet, dat gij
deze dingen behoeft.
31 Maar zoekt het Koningrijk
Gods, en al deze dingen zullen
u toegeworpen worden.
32 Vrees niet, gij klein kuddeken,
want het is uws Vaders
welbehagen, ulieden het Koningrijk
te geven.
33 Verkoopt hetgeen gij hebt,
en geeft aalmoes. Maakt u zelven
buidels die niet verouden,
eenen schat die niet afneemt,
in de hemelen, daar de dief niet
bijkomt, noch de mot verderft.
34 Want waar uw schat is,
aldaar zal ook uw hart zijn.
35 Laat uwe lendenen omgord
zijn, en de kaarsen brandende.
36 En zijt gij den menschen
gelijk, die op hunnen heer
wachten, wanneer hij wederkomen
zal van de bruiloft, opdat,
als hij komt en klopt, zij
hem terstond mogen opendoen.
37 Zalig zijn die dienstknechten,
welke de heer, als hij komt,
zal wakende vinden. Voorwaar
Ik zeg u, dat hij zich zal omgorden,
en zal hen doen aanzitten,
en bijkomende, zal hij
hen dienen.
38 En zoo hij komt in de
tweede *nacht*wake, en komt
in de derde wake, en vindt hen
[illegible], zalig zijn dezelve dienstten.
[illegible]Maar weet dit, dat, indien
[illegible]eer des huizes geweten
[illegible] in welke ure de dief zou
[illegible]n, hij zou gewaakt hebben
en zou zijn huis niet
[illegible]n laten doorgraven.
[illegible]ij dan, zijt ook bereid:
[illegible] welke ure gij het niet
meent, zal de Zoon des menschen
komen.
41 En Petrus zeide tot Hem:
Heere, zegt gij deze gelijkenis
tot ons, of ook tot allen?
42 En de Heere zeide: Wie is
dan de getrouwe en voorzigtige
huisbezorger, dien de heer over
zijne dienstboden zal zetten, om
hun ter regter tijd het bescheiden
deel spijze te geven?
43 Zalig is de dienstknecht,
welken zijn heer, als hij komt,
zal vinden, alzoo doende.
44 Waarlijk, Ik zeg ulieden,
dat hij hem over al zijne goederen
zetten zal.
45 Maar indien dezelve dienstknecht
in zijn hart zou zeggen:
Mijn heer vertoeft te komen;
en zou beginnen de knechten
en de dienstmaagden te slaan,
en te eten en te drinken, en
dronken te worden:
46 Zoo zal de heer deszelven
dienstknechts komen ten dage,
in welken hij hem niet verwacht,
en ter ure, die hij niet
weet; en zal hem afscheiden,
en zal zijn deel zetten met de
ontrouwen.
47 En die dienstknecht, welke
geweten heeft den wil zijns
heeren, en *zich* niet bereid,
noch naar zijnen wil gedaan
heeft, die zal met vele *slagen*
geslagen worden;
48 Maar die *denzelven* niet
geweten heeft, en gedaan heeft
dingen die slagen waardig zijn,
die zal met weinige *slagen* geslagen
worden. En een iegelijk
dien veel gegeven is, van dien
zal veel geëischt worden; en
dien men veel vertrouwd heeft,
van dien zal men overvloediger
eischen.
49 Ik ben gekomen om vuur
op de aarde te werpen: en wat
wil Ik, indien het alreede ontstoken
is?
50 Maar Ik moet met eenen
doop gedoopt worden; en hoe
worde Ik geperst, totdat het
volbragt zij?

51 Meent gij, dat Ik gekomen
ben om vrede te geven op de
aarde? Neen, zeg Ik u, maar
veeleer verdeeldheid.
52 Want van nu aan zullen
er vijf in één huis verdeeld
zijn, drie tegen twee, en twee
tegen drie.
53 De vader zal tegen den
zoon verdeeld zijn, en de zoon
tegen den vader; de moeder te-
gen de dochter, en de dochter
tegen de moeder; de schoon-
moeder tegen hare schoondoch-
ter, en de schoondochter tegen
hare schoonmoeder.
54 En Hij zeide ook tot de
scharen: Wanneer gij eene wolk
ziet opgaan van het Westen, ter-
stond zegt gijlieden: Er komt
regen; en het geschiedt alzoo.
55 En wanneer gij den zuiden-
wind *ziet* waaijen, zoo zegt gij;
Er zal hitte zijn; en het ge-
schiedt.
56 Gij geveinsden! het aan-
schijn der aarde en des hemels
weet gij te beproeven: en hoe
beproeft gij dezen tijd niet?
57 En waarom oordeelt gij
ook van u zelven niet hetgeen
regt is?
58 Want als gij heengaat met
uwe wederpartij voor de Over-
heid, zoo doe naarstigheid op
den weg, om van hem verlost
te worden; opdat hij u misschien
niet voor den regter trekke, en
de regter u den geregtsdienaar
overlevere, en de geregtsdie-
naar u in de gevangenis werpe.
59 Ik zeg u: gij zult van daar
geenszins uitgaan, totdat gij
ook het laatste penningsken
betaald zult hebben.

HOOFDSTUK 13.

En er waren te dierzelver tijd
eenigen tegenwoordig, die
Hem boodschapten van de Gali-
leërs, welker bloed Pilátus met
hunne offeranden gemengd had.
2 En Jezus antwoordde, en
zeide tot hen: Meent gij, dat
deze Galileërs zondaars zijn
geweest boven al de Galileërs,
omdat zij zulks geleden heb-
ben?
3 Ik zeg u: neen zij; maar
indien gij u niet bekeert, zoo
zult gij allen desgelijks ver-
gaan!
4 Of die achttien, op welke
de toren in Siloam viel, en
doodde ze: meent gij, dat dezen
schuldenaars zijn geweest bo-
ven alle menschen die in Jerû-
zalem wonen?
5 Ik zeg u: neen zij; maar
indien gij u niet bekeert, zoo
zult gij allen insgelijks ver-
gaan!
6 En Hij zeide deze gelijke-
nis: Een zeker *man* had eenen
vijgeboom, geplant in zijnen
wijngaard; en hij kwam en
zocht vrucht daarop, en vond
ze niet.
7 En hij zeide tot den wijn-
gaardenier: Zie, ik kome nu
drie jaren, zoekende vrucht op
dezen vijgeboom, en vindt ze
niet; houw hem uit: waartoe
beslaat hij ook onnuttelijk de
aarde?
8 En hij, antwoordende, zeide
tot hem: Heere, laat hem ook
nog dit jaar, totdat ik om hem
gegraven en mest gelegd zal
hebben;
9 En indien hij vrucht zal
voortbrengen, *laat hem staan*;
maar indien niet, zoo zult gij
hem namaals uithouwen.
10 En Hij leerde op den Sab-
bat in ééne der Synagógen.
11 En zie, er was eene vrouw,
die eenen geest der krankheid
achttien jaren lang gehad had,
en zij was samengebogen, en
kon zich ganschelijk niet op-
rigten.
12 En Jezus, haar ziende,
riep haar tot Zich, en zeide tot
haar: Vrouw! gij zijt verlost
van uwe krankheid.
13 En Hij leide de hand
haar; en zij werd terst
der regt, en verheerlij

14 En de Overste der Synagoge, kwalijk nemende dat Jezus op den Sabbat genezen had, antwoordde en zeide tot de schare: Er zijn zes dagen in welke men moet werken, komt dan in de zelve, en laat u genezen, en niet op den dag des Sabbats.

15 De Heere dan antwoordde hem en zeide: Gij geveinsde! maakt niet een iegelijk van u op den Sabbat zijnen os of ezel van de kribbe los, en leidt *hem* heen om te doen drinken?

16 En deze, die eene dochter Abrahams is, welke de Satan, zie, nu achttien jaren gebonden had, moest die niet losgemaakt worden van dezen band, op den dag des Sabbats?

17 En als Hij dit zeide, werden zij allen beschaamd, die zich tegen Hem stelden; en al de schare verblijdde zich over al de heerlijke dingen, die van Hem geschiedden.

18 En Hij zeide: Wien is het Koningrijk Gods gelijk? en waarbij zal Ik hetzelve vergelijken?

19 Het is gelijk aan een mosterdzaad, hetwelk een mensch genomen en in zijnen hof geworpen heeft; en het wies op, en werd tot eenen grooten boom, en de vogelen des hemels nestelden in zijne takken.

20 En Hij zeide wederom: Waarbij zal Ik het Koningrijk Gods vergelijken?

21 Het is gelijk aan een zuurdeesem, welken eene vrouw nam, en verbergde in drie maten meels, totdat het geheel ge[illegible]
[illegible]s.
[illegible] Hij reisde van de eene
s[illegible] vlek tot de andere,
l[illegible]e, en rigtende *zijne* reis
r[illegible]rúsalem.
[illegible] daar zeide een tot
I[illegible]eere, zijn er ook wei-
r[illegible]die zalig worden? En
I[illegible] tot hen:
[illegible]n te gaan door
de enge poort: want velen, zeg Ik u, zullen zoeken in te gaan, en zullen niet kunnen,

25 *Namelijk* nadat de Heer des huizes zal opgestaan zijn, en de deur zal gesloten hebben, en gij zult beginnen buiten te staan, en aan de deur te kloppen, zeggende: Heere, heere, doe ons open! en Hij zal antwoorden en tot u zeggen: Ik ken u niet, van waar gij zijt.

26 Alsdan zult gij beginnen te zeggen: Wij hebben in uwe tegenwoordigheid gegeten en gedronken, en Gij hebt in onze straten geleerd.

27 En Hij zal zeggen: Ik zeg u, Ik ken u niet, van waar gij zijt; wijkt van Mij af, alle gij werkers der ongeregtigheid.

28 Aldaar zal zijn weening en knersing der tanden, wanneer gij zult zien Abraham, en Isäak, en Jakob, en al de Profeten, in het Koningrijk Gods, maar ulieden buiten uitgeworpen.

29 En daar zullen er komen van Oosten en Westen, en van Noorden en Zuiden, en zullen aanzitten in het Koningrijk Gods.

30 En zie, er zijn laatsten, die de eersten zullen zijn; en er zijn eersten, die de laatsten zullen zijn.

31 Te dienzelven dage kwamen er eenige Farizeën, zeggende tot Hem: Ga weg, en vertrek van hier; want Heródes wil u dooden.

32 En Hij zeide tot hen: Gaat henen, en zegt dien vos: Zie, Ik werp duivelen uit, en maak gezond, heden en morgen, en ten derden *dage* word Ik voleindigd.

33 Doch Ik moet heden en morgen, en den volgenden *dag* reizen: want het gebeurt niet, dat een Profeet gedood wordt buiten Jerúzalem.

34 Jerúzalem, Jerúzalem! gij die de Profeten doodt, en steenigt die tot u gezonden zijn; hoe menigmaal heb Ik uwe

51 Meent gij, dat Ik gekomen ben om vrede te geven op de aarde? Neen, zeg Ik u, maar veeleer verdeeldheid.

52 Want van nu aan zullen er vijf in één huis verdeeld zijn, drie tegen twee, en twee tegen drie.

53 De vader zal tegen den zoon verdeeld zijn, en de zoon tegen den vader; de moeder tegen de dochter, en de dochter tegen de moeder; de schoonmoeder tegen hare schoondochter, en de schoondochter tegen hare schoonmoeder.

54 En Hij zeide ook tot de scharen: Wanneer gij eene wolk ziet opgaan van het Westen, terstond zegt gijlieden: Er komt regen; en het geschiedt alzoo.

55 En wanneer gij den zuidenwind *ziet* waaijen, zoo zegt gij: Er zal hitte zijn; en het geschiedt.

56 Gij geveinsden! het aanschijn der aarde en des hemels weet gij te beproeven: en hoe beproeft gij dezen tijd niet?

57 En waarom oordeelt gij ook van u zelven niet hetgeen regt is?

58 Want als gij heengaat met uwe wederpartij voor de Overheid, zoo doe naarstigheid op den weg, om van hem verlost te worden; opdat hij u misschien niet voor den regter trekke, en de regter u den geregtsdienaar overlevere, en de geregtsdienaar u in de gevangenis werpe.

59 Ik zeg u: gij zult van daar geenszins uitgaan, totdat gij ook het laatste penningsken betaald zult hebben.

HOOFDSTUK 13.

EN er waren te dierzelver tijd eenigen tegenwoordig, die Hem boodschapten van de Galileërs, welker bloed Pilátus met hunne offeranden gemengd had.

[illegible] En Jezus antwoordde, en [illegible]e tot hen: Meent gij, dat deze Galileërs zondaars zijn geweest boven al de Galileërs, omdat zij zulks geleden hebben?

3 Ik zeg u: neen zij; maar indien gij u niet bekeert, zoo zult gij allen desgelijks vergaan!

4 Of die achttien, op welke de toren in Siloam viel, en doodde ze: meent gij, dat dezen schuldenaars zijn geweest boven alle menschen die in Jerúzalem wonen?

5 Ik zeg u: neen zij; maar indien gij u niet bekeert, zoo zult gij allen insgelijks vergaan!

6 En Hij zeide deze gelijkenis: Een zeker *man* had eenen vijgeboom, geplant in zijnen wijngaard; en hij kwam en zocht vrucht daarop, en vond ze niet.

7 En hij zeide tot den wijngaardenier: Zie, ik kome nu drie jaren, zoekende vrucht op dezen vijgeboom, en vindt ze niet; houw hem uit: waartoe beslaat hij ook onnuttelijk de aarde?

8 En hij, antwoordende, zeide tot hem: Heere, laat hem ook *nog* dit jaar, totdat ik om hem gegraven en mest gelegd zal hebben;

9 En indien hij vrucht zal voortbrengen, *laat hem staan*; maar indien niet, zoo zult gij hem namaals uithouwen.

10 En Hij leerde op den Sabbat in ééne der Synagogen.

11 En zie, er was eene vrouw, die eenen geest der krankheid achttien jaren lang gehad had, en zij was samengebogen, en kon zich ganschelijk niet oprigten.

12 En Jezus, haar ziende, riep haar tot Zich, en zeide tot haar: Vrouw! gij zijt v[illegible] van uwe krankheid.

13 En Hij leide de hand[illegible] haar; en zij werd terst[illegible] der regt, en verheerlijk[illegible]

14 En de Overste der Synagoge, kwalijk nemende dat Jezus op den Sabbat genezen had,
antwoordde en zeide tot de schare: Er zijn zes dagen in welke men moet werken, komt dan in de zelve, en laat u genezen, en niet op den dag des Sabbats.
15 De Heere dan antwoordde hem en zeide: Gij geveinsde! maakt niet een iegelijk van u op den Sabbat zijnen os of ezel van de kribbe los, en leidt *hem* heen om te doen drinken?
16 En deze, die eene dochter Abrahams is, welke de Satan, zie, nu achttien jaren gebonden had, moest die niet losgemaakt worden van dezen band, op den dag des Sabbats?
17 En als Hij dit zeide, werden zij allen beschaamd, die zich tegen Hem stelden; en al de schare verblijdde zich over al de heerlijke dingen, die van Hem geschiedden.
18 En Hij zeide: Wien is het Koningrijk Gods gelijk? en waarbij zal Ik hetzelve vergelijken?
19 Het is gelijk aan een mostaardzaad, hetwelk een mensch genomen en in zijnen hof geworpen heeft; en het wies op, en werd tot eenen grooten boom, en de vogelen des hemels nestelden in zijne takken.
20 En Hij zeide wederom: Waarbij zal Ik het Koningrijk Gods vergelijken?
21 Het is gelijk aan een zuurdeesem, welken eene vrouw nam, en verbergde in drie maten meels, totdat het geheel ge-
z[illegible] was.
[illegible] Hij reisde van de eene
s[illegible] n vlek tot de andere,
l[illegible] de, en rigtende *zijne* reis
n[illegible] erûsalem.
[illegible] n daar zeide een tot
E[illegible] Heere, zijn er ook wei-
n[illegible] die zalig worden? En
E[illegible] tot hen:
[illegible] in te gaan door
de enge poort: want velen, zeg Ik u, zullen zoeken in te gaan, en zullen niet kunnen,
25 *Namelijk* nadat de Heer des huizes zal opgestaan zijn, en de deur zal gesloten hebben, en gij zult beginnen buiten te staan, en aan de deur te kloppen, zeggende: Heere, heere, doe ons open! en Hij zal antwoorden en tot u zeggen: Ik ken u niet, van waar gij zijt.
26 Alsdan zult gij beginnen te zeggen: Wij hebben in uwe tegenwoordigheid gegeten en gedronken, en Gij hebt in onze straten geleerd.
27 En Hij zal zeggen: Ik zeg u, Ik ken u niet, van waar gij zijt; wijkt van Mij af, alle gij werkers der ongeregtigheid.
28 Aldaar zal zijn weening en knersing der tanden, wanneer gij zult zien Abraham, en Isäak, en Jakob, en al de Profeten, in het Koningrijk Gods, maar ulieden buiten uitgeworpen.
29 En daar zullen er komen van Oosten en Westen, en van Noorden en Zuiden, en zullen aanzitten in het Koningrijk Gods.
30 En zie, er zijn laatsten, die de eersten zullen zijn; en er zijn eersten, die de laatsten zullen zijn.
31 Te dienzelven dage kwamen er eenige Farizeën, zeggende tot Hem: Ga weg, en vertrek van hier; want Heródes wil u dooden.
32 En Hij zeide tot hen: Gaat henen, en zegt dien vos: Zie, Ik werp duivelen uit, en maak gezond, heden en morgen, en ten derden *dage* word Ik voleindigd.
33 Doch Ik moet heden en morgen, en den volgenden *dag* reizen: want het gebeurt niet, dat een Profeet gedood wordt buiten Jerûzalem.
34 Jerûzalem, Jerûzalem! gij die de Profeten doodt, en steenigt die tot u gezonden zijn hoe menigmaal heb Ik [illegible]

kinderen willen bijeenvergaderen, gelijkerwijs eene hen hare kiekens onder de vleugelen *vergadert;* en gijlieden hebt niet gewild?

35 Zie, uw huis wordt ulieden woest gelaten. En voorwaar Ik zeg u, dat gij Mij niet zult zien, totdat *de tijd* zal gekomen zijn, als gij zult zeggen: Gezegend *is* Hij, die komt in den naam des Heeren!

HOOFDSTUK 14.

En het geschiedde, als Hij gekomen was in het huis van een der Oversten der Farizeën, op den Sabbat, om brood te eten, dat zij Hem waarnamen.

2 En zie, er was een zeker waterzuchtig mensch voor Hem.

3 En Jezus, antwoordende, zeide tot de Wetgeleerden en Farizeën, en sprak: Is het ook geoorloofd op den Sabbat gezond te maken?

4 Maar zij zwegen stil. En Hij nam *hem*, en genas hem, en liet *hem* gaan.

5 En Hij, hun antwoordende, zeide: Wiens os of ezel van ulieden zal in een put vallen, en die hem niet terstond zal uittrekken op den dag des Sabbats?

6 En zij konden Hem daarop niet wederantwoorden.

7 En Hij zeide tot de genooden eene gelijkenis, aanmerkende hoe zij de vooraanzittingen verkozen; zeggende tot hen:

8 Wanneer gij van iemand ter bruiloft genood zult zijn, zoo zet u niet op de eerste zitplaats; opdat niet misschien een waardiger dan gij van hem genood zij;

9 En hij komende, die u en hem genood heeft, tot u zegge: Geef dezen plaats: en gij alsdan zoudt beginnen met schaamte de laatste plaats te houden.

10 Maar wanneer gij genood zult zijn, ga heen en zet u in de laatste plaats; opdat, wanneer hij komt, die u genood heeft, hij tot u zegge: Vriend, ga hooger op. Alsdan zal het u eer zijn voor degenen die met u aanzitten.

11 Want een iegelijk die zich zelven verhoogt, zal vernederd worden; en die zich zelven vernedert, zal verhoogd worden.

12 En Hij zeide ook tot dengenen die Hem genood had: Wanneer gij een middagmaal of avondmaal zult houden, zoo roep niet uwe vrienden, noch uwe broeders, noch uwe magen, noch *uwe* rijke geburen; opdat ook dezelven u niet te eeniger tijd wedernooden, en u vergelding geschiede.

13 Maar wanneer gij een maaltijd zult houden, zoo noodt armen, verminkten, kreupelen, blinden;

14 En gij zult zalig zijn, omdat zij niet hebben om u te vergelden; want het zal u vergolden worden in de opstanding der regtvaardigen.

15 En als een van degenen die mede aanzaten, deze dingen hoorde, zeide hij tot Hem: Zalig is hij, die brood eet in het Koningrijk Gods.

16 Maar Hij zeide tot hem: Een zeker mensch bereidde een groot avondmaal, en hij noodde er velen.

17 En hij zond zijnen dienstknecht uit ter ure des avondmaals, om den genooden te zeggen: Komt, want alle dingen zijn nu gereed.

18 En zij begonnen allen zich eendragtelijk te ontschuldigen. De eerste zeide tot hem: Ik heb eenen akker gekocht, en het is noodig, dat ik uitga en hem bezie; ik bid u, houd mij voor verontschuldigd.

19 En een ander zeide: Ik heb vijf jok ossen gekocht, en ik ga heen om die te beproeven; ik bid u, houd mij voor verontschuldigd

20 En een ander zeide: Ik
heb een vrouw getrouwd, en
daarom kan ik niet komen.
21 En dezelve dienstknecht,
wedergekomen zijnde, bood-
schapte deze dingen zijnen heer.
Toen werd de heer des huizes
toornig, en zeide tot zijnen
dienstknecht: Ga haastelijk uit
in de straten en wijken der stad,
en breng de armen, en ver-
minkten, en kreupelen, en
blinden hier in.
22 En de dienstknecht zeide:
Heere, het is geschied, gelijk gij
bevolen hebt, en nog is er plaats.
23 En de heer zeide tot den
dienstknecht: Ga uit in de we-
gen en heggen, en dwing ze in
te komen, opdat mijn huis vol
worde.
24 Want ik zeg ulieden, dat
niemand van die mannen, die
genood waren, mijn avond-
maal smaken zal.
25 En vele scharen gingen
met Hem; en Hij, Zich om-
keerende, zeide tot hen:
26 Indien iemand tot Mij
komt, en niet haat zijnen va-
der, en moeder, en vrouw, en
kinderen, en broeders, en zus-
ters,ja,ook zelfs zijn eigen leven,
die kan mijn discipel niet zijn.
27 En wie zijn kruis niet
draagt, en Mij navolgt, die kan
mijn discipelen niet zijn.
28 Want wie van u, willende
eenen toren bouwen, zit niet
eerst neder, en overrekent de
kosten, of hij ook heeft hetgeen
tot volmaking *noodig is?*
29 Opdat niet misschien, als
hij het fondament gelegd heeft,
en niet kan voleindigen, allen
die het zien, hem beginnen te
b[illegible] en,
[illegible] ggende: Deze mensch
h[illegible] egonnen te bouwen, en
h[illegible] et kunnen voleindigen.
[illegible] f wat koning, gaande
n[illegible] n krijg, om tegen eenen
a[illegible] n koning te slaan, zit
n[illegible] rst neder en beraad-
sl[illegible] magtig is met
tien duizend te ontmoeten dengenen
die met twintig duizend
tegen hem komt?
32 Anderszins zendt hij gezanten
uit, terwijl diegene nog
verre is, en begeert hetgeen
tot vrede *dient.*
33 Alzoo dan, een iegelijk van
u die niet verlaat alles wat hij
heeft, die kan mijn discipel niet
zijn.
34 Het zout is goed: maar indien
het zout smakeloos geworden
is, waarmede zal het
smakelijk gemaakt worden?
35 Het is noch tot het land,
noch tot den mestloop bekwaam:
men werpt het weg. Wie
ooren heeft om te hooren, die
hoore!

HOOFDSTUK 15.

En al de tollenaars en de zondaars
naderden tot Hem,
om Hem te hooren.
2 En de Farizeën en de Schriftgeleerden
murmureerden, zeggende:
Deze ontvangt de zondaars,
en eet met hen.
3 En Hij sprak tot hen deze
gelijkenis, zeggende:
4 Wat mensch onder u, hebbende
honderd schapen, en één
van die verliezende, verlaat niet
de negen en negentig in de woestijn,
en gaat naar het verlorene,
totdat hij hetzelve vinde?
5 En als hij het gevonden heeft,
legt hij het op zijne schouderen,
verblijd zijnde.
6 En tehuis komende, roept
hij de vrienden en geburen te
zamen, zeggende tot hen: Weest
blijde met mij, want ik heb
mijn schaap gevonden, dat verloren
was.
7 Ik zeg ulieden, dat er alzoo
blijdschap zal zijn in den hemel
over éénen zondaar, die zich bekeert,
meer dan over negen en
negentig regtvaardigen, die de
bekeering niet van noode hebben.
8 Of wat vrouw, hebbende tie

penningen, indien zij éénen penning verliest, ontsteekt niet eene kaars, en keert het huis *met bezemen*, en zoekt naarstiglijk, totdat zij dien vindt?

9 En als zij *dien* gevonden heeft, roept zij de vriendinnen en de geburinnen te zamen, zeggende: Weest blijde met mij, want ik heb den penning gevonden, dien ik verloren had.

10 Alzoo, zeg Ik ulieden, is er blijdschap voor de Engelen Gods over éénen zondaar, die zich bekeert.

11 En Hij zeide: Een zeker mensch had twee zonen.

12 En de jongste van hen zeide tot den vader: Vader, geef mij het deel des goeds, dat *mij* toekomt. En hij deelde hun het goed.

13 En niet vele dagen daarna, de jongste zoon, alles bijeenvergaderd hebbende, is weggereisd in een *vergelegen* land, en heeft aldaar zijn goed doorgebragt, levende overdadiglijk.

14 En als hij het alles verteerd had, werd er eene groote hongersnood in datzelve land, en hij begon gebrek te lijden.

15 En hij ging heen, en voegde zich bij een van de burgers deszelven lands; en die zond hem op zijn land, om de zwijnen te weiden.

16 En hij begeerde zijnen buik te vullen met den draf, dien de zwijnen aten; en niemand gaf hem dien.

17 En tot zich zelven gekomen zijnde, zeide hij: Hoe vele huurlingen mijns vaders hebben overvloed van brood, en ik verga van honger!

18 Ik zal opstaan en tot mijnen vader gaan, en ik zal tot hem zeggen: Vader! ik heb gezondigd tegen den hemel, en voor u;

19 En ik ben niet meer waardig uw zoon genaamd te worden; maak mij als eenen van uwe huurlingen.

20 En opstaande, ging hij naar zijnen vader. En als hij nog ver *van hem* was, zag hem zijn vader, en werd met innerlijke ontferming bewogen; en *toe*loopende, viel hem om zijnen hals, en kuste hem.

21 En de zoon zeide tot hem: Vader! ik heb gezondigd tegen den hemel en voor u, en ben niet meer waardig uw zoon genaamd te worden.

22 Maar de vader zeide tot zijne dienstknechten: Brengt *hier* voort het beste kleed, en doet het hem aan, en geeft eenen ring aan zijne hand, en schoenen aan de voeten;

23 En brengt het gemeste kalf, en slagt het; en laat ons eten en vrolijk zijn.

24 Want deze mijn zoon was dood, en is weder levend geworden; en hij was verloren, en is gevonden! En zij begonnen vrolijk te zijn.

25 En zijn oudste zoon was in het veld, en alzoo hij kwam, en het huis genaakte, hoorde hij het gezang en het gerei;

26 En tot zich geroepen hebbende één van de knechten, vraagde, wat dat mogt zijn.

27 En deze zeide tot hem: Uw broeder is gekomen, en uw vader heeft het gemeste kalf geslagt, omdat hij hem gezond wederontvangen heeft.

28 Maar hij werd toornig, en wilde niet ingaan. Zoo ging dan zijn vader uit, en bad hem.

29 Doch hij, antwoordende, zeide tot den vader: Zie, ik dien u nu zoo vele jaren, en heb nooit uw gebod overtreden, en gij hebt mij nooit een bokje gegeven, opdat ik met mijne vrienden mogt vrolijk zijn.

30 Maar als deze uw zoon gekomen is, die uw goed met hoeren doorgebragt heeft, zoo hebt gij hem het gemeste kalf geslagt.

31 En hij zeide tot hem: Kind! gij zijt altijd bi[illegible] en al het mijne is uw

32 Men behoorde dan vrolijk en blijde te zijn: want deze uw broeder was dood, en is weder levend geworden; en hij was verloren, en is gevonden.

HOOFDSTUK 16.

EN Hij zeide ook tot zijne discipelen: Er was een zeker rijk mensch, welke eenen rentmeester had; en deze werd bij hem verklaagd, als die zijne goederen doorbragt.

2 En hij riep hem, en zeide tot hem: Hoe hoor ik dit van u? Geef rekenschap van uw rentmeesterschap: want gij zult niet meer kunnen rentmeester zijn.

3 En de rentmeester zeide bij zich zelven: Wat zal ik doen, dewijl mijn heer dit rentmeesterschap van mij neemt? graven kan ik niet, te bedelen schaam ik mij.

4 Ik weet, wat ik doen zal, opdat, wanneer ik van het rentmeesterschap afgezet zal wezen, zij mij in hunne huizen ontvangen.

5 En hij riep tot zich een iegelijk van de schuldenaars zijns heeren; en zeide tot den eerste: Hoeveel zijt gij mijnen heer schuldig?

6 En hij zeide: Honderd vaten olie. En hij zeide tot hem: Neem uw handschrift, en nederzittende, schrijf haastelijk vijftig.

7 Daarna zeide hij tot eenen anderen: En gij, hoeveel zijt gij schuldig? En hij zeide: Honderd mudden tarwe. En hij zeide tot hem: Neem uw hand-
en schrijf tachtig.
de heer prees den on-
rdigen rentmeester, om-
ij voorzigtiglijk gedaan
want de kinderen dezer
d zijn voorzigtiger dan
ıderen des lichts in hun

k zeg ulieden: maakt
nit den on-

regtvaardigen Mammon, opdat, wanneer u ontbreken zal, zij u mogen ontvangen in de eeuwige tabernakelen.

10 Die getrouw is in het minste, die is ook in het groote getrouw; en die in het minste onregtvaardig is, die is ook in het groote onrechtvaardig.

11 Zoo gij dan in den onregtvaardigen Mammon niet getrouw zijt geweest, wie zal u het ware vertrouwen?

12 En zoo gij in eens anders *goed* niet getrouw zijt geweest, wie zal u het uwe geven?

13 Geen huisknecht kan twee heeren dienen: want of hij zal den éénen haten, en den anderen liefhebben; of hij zal den éénen aanhangen, en den anderen verachten: gij kunt God niet dienen en den Mammon.

14 En al deze dingen hoorden ook de Farizeën, die geldgierig waren, en zij beschimpten Hem.

15 En Hij zeide tot hen: Gij zijt *het*, die u zelven regtvaardigt voor de menschen, maar God kent uwe harten: want dat hoog is onder de menschen, is een gruwel voor God.

16 De Wet en de Profeten *zijn* tot op Johannes; van dien tijd af wordt het Koningrijk Gods verkondigd, en een iegelijk doet geweld op hetzelve.

17 En het is ligter, dat de hemel en de aarde voorbijgaan, dan dat één tittel der wet valle.

18 Een iegelijk die zijn vrouw verlaat, en eene andere trouwt, die doet overspel: en een iegelijk die de verlatene van den man trouwt, die doet *ook* overspel.

19 En er was een zeker rijk mensch, en hij was gekleed met purper en zeer fijn lijnwaad, levende alle dagen vrolijk en prachtig.

20 En er was een zeker bedelaar, met name Lazarus, welke

lag vóór zijne poort, vol zweren;

21 En begeerde verzadigd te worden van de kruimkens, die van de tafel des rijken vielen; maar ook de honden kwamen en lekten zijne zweren.

22 En het geschiedde dat de bedelaar stierf, en van de Engelen gedragen werd in den schoot van Abraham.

23 En de rijke stierf ook, en werd begraven. En als hij in de hel zijne oogen ophief, zijnde in de pijn, zag hij Abraham van verre, en Lázarus in zijnen schoot.

24 En hij riep en zeide: Vader Abraham! ontferm u mijner, en zend Lázarus, dat hij het uiterste zijns vingers in het water doope, en verkoele mijne tong: want ik lijd smarten in deze vlam.

25 Maar Abraham zeide: Kind! gedenk, dat gij uw goed ontvangen hebt in uw leven, en Lázarus desgelijks het kwade; en nu wordt hij vertroost, en gij lijdt smarten.

26 En boven dit alles, tusschen ons en ulieden is eene groote klove gevestigd, zoodat degenen die van hier tot u willen overgaan, niet zouden kunnen, noch ook die *daar zijn*, van daar tot ons overkomen.

27 En hij zeide: Ik bid u dan, Vader! dat gij hem zendt tot mijns vaders huis:

28 Want ik heb vijf broeders; dat hij hun *dit* betuige, opdat ook zij niet komen in deze plaats der pijniging.

29 Abraham zeide tot hem: Zij hebben Mozes en de Profeten; dat zij die hooren!

30 En hij zeide: Neen, vader Abraham! maar zoo iemand van de dooden tot hen heenging, zij zouden zich bekeeren.

31 Doch *Abraham* zeide tot em: Indien zij Mozes en de rofeten niet hooren, zoo zuln zij ook, al ware het, dat er iemand uit de dooden opstond, zich niet laten gezeggen.

HOOFDSTUK 17.

EN Hij zeide tot de discipelen: Het kan niet wezen, dat er geene ergernissen komen; doch wee *hem*, door welken zij komen!

2 Het zoude hem nutter zijn, dat een molensteen om zijnen hals gedaan ware, en hij in de zee geworpen, dan dat hij één van deze kleinen zou ergeren.

3 Wacht u zelven. En indien uw broeder tegen u zondigt, zoo bestraf hem; en indien het hem leed is, zoo vergeef het hem.

4 En indien hij zevenmaal 's daags tegen u zondigt, en zevenmaal 's daags tot u wederkeert, zeggende: Het is mij leed: zoo zult gij het hem vergeven.

5 En de Apostelen zeiden tot den Heere: Vermeerder ons het geloof.

6 En de Heere zeide: Zoo gij een geloof hadt als een mostaardzaad, gij zoudt tegen dezen moerbeziënboom zeggen: Word ontworteld, en in de zee geplant! en hij zou u gehoorzaam zijn.

7 En wie van u heeft eenen dienstknecht, ploegende of *de beesten* hoedende, die tot hem, als hij van den akker inkomt, terstond zal zeggen: Kom bij, en zit aan?

8 Maar zal hij niet tot hem zeggen: Bereid, dat ik te avond zal eten, en omgord u, en dien mij, totdat ik zal gegeten en gedronken hebben; en eet en drink gij daarna?

9 Dankt hij ook denzelven dienstknecht, omdat hij gedaan heeft hetgeen hem bevolen was? Ik meen, neen.

10 Alzoo ook gij, wanneer gij zult gedaan hebben al hetgeen u bevolen is, zoo zegt: Wij zijn onnutte dien- h-

ten, want wij hebben *maar* gedaan hetgeen wij schuldig waren te doen.
11 En het geschiedde, als Hij naar Jeruzalem reisde, dat Hij door het midden van Samarië en Galiléa ging.
12 En als Hij in een zeker vlek kwam, ontmoetten Hem tien melaatsche mannen, welke stonden van verre;
13 En zij verhieven *hunne* stem, zeggende: Jezus, Meester, ontferm U onzer!
14 En als Hij hen zag, zeide Hij tot hen: Gaat heen en vertoont u zelven den Priesteren. En het geschiedde, terwijl zij heengingen, dat zij gereinigd werden.
15 En één van hen, ziende, dat hij genezen was, keerde wederom, met groote stemme God verheerlijkende.
16 En hij viel op het aangezigt voor zijne voeten, Hem dankende: en dezelve was een Samaritaan.
17 En Jezus, antwoordende, zeide: Zijn niet de tien gereinigd geworden? en waar zijn de negen?
18 En zijn er geene gevonden die wederkeeren om Gode eer te geven, dan deze vreemdeling?
19 En Hij zeide tot hem: Sta op en ga heen; uw geloof heeft u behouden.
20 En gevraagd zijnde van de Farizeën, wanneer het Koningrijk Gods komen zou, heeft Hij hun geantwoord en gezegd: Het Koningrijk Gods komt niet met uiterlijk gelaat.
21 En men zal niet zeggen: Zie hier, of zie daar! want, zie, het Koningrijk Gods is binnen ulieden.
22 En Hij zeide tot de discipelen: Er zullen dagen komen, wanneer gij zult begeeren éénen der dagen van den Zoon des menschen te zien, en gij zult *dien* niet zien.
23 En zij zullen tot u zeggen: Zie hier, of zie daar is Hij; gaat niet heen, en volgt niet.
24 Want gelijk de bliksem, die van het eene *einde* onder den hemel bliksemt, tot het andere onder den hemel schijnt, alzoo zal ook de Zoon des menschen wezen in zijnen dag.
25 Maar eerst moet Hij veel lijden, en verworpen worden van dit geslacht.
26 En gelijk het geschied is in de dagen van Noach, alzoo zal het ook zijn in de dagen van den Zoon des menschen.
27 Zij aten, zij dronken, zij namen ten huwelijk, zij werden ten huwelijk gegeven, tot den dag, op welken Noach in de ark ging, en de zondvloed kwam, en verdierf hen allen.
28 Desgelijks ook, gelijk het geschiedde in de dagen van Lot; zij aten, zij dronken, zij kochten, zij verkochten, zij plantten, zij bouwden;
29 Maar op den dag, op welken Lot van Sodom uitging, regende het vuur en sulfer van den hemel, en verdierf hen allen.
30 Even alzoo zal het zijn in den dag, op welken de Zoon des menschen geopenbaard zal worden.
31 In dienzelven dag, wie op het dak zal zijn, en zijn huisraad in huis, die kome niet af, om hetzelve weg te nemen; en wie op den akker zijn zal, die keere desgelijks niet naar hetgeen achter is.
32 Gedenkt aan de vrouw van Lot.
33 Zoo wie zijn leven zal zoeken te behouden, die zal het verliezen; en zoo wie hetzelve zal verliezen, die zal het in het leven behouden.
34 Ik zeg u: in dien nacht zullen twee op één bed zijn; de één zal aangenomen, en de ander zal verlaten worden.
35 Twee *vrouwen* zullen te zamen malen; de éne zal aangenomen, en de andere zal verlaten worden.

36 Twee zullen op den akker
zijn; de één zal aangenomen, en
de ander zal verlaten worden.
37 En zij antwoordden en zei-
den tot Hem: Waar, Heere? En
Hij zeide tot hen: Waar het
ligchaam is, aldaar zullen de
arenden vergaderd worden.

HOOFDSTUK 18.

En Hij zeide ook eene gelijke-
nis tot hen, daartoe *strek-
kende*, dat men altijd bidden
moet, en niet vertragen;
2 Zeggende: Er was een zeker
regter in eene stad, die God niet
vreesde, en geen mensch ontzag.
3 En er was eene zekere we-
duwe in dezelve stad, en zij
kwam tot hem, zeggende: Doe
mij regt tegen mijne wederpartij.
4 En hij wilde voor een *lan-
gen* tijd niet; maar daarna
zeide hij bij zich zelven: Hoe-
wel ik God niet vreeze, en geen
mensch ontzie;
5 Nogtans, omdat deze wedu-
we mij moeijelijk valt, zoo zal ik
haar regt doen, opdat zij niet
eindelijk kome, en mij het hoofd
breke.
6 En de Heere zeide: Hoort,
wat de onregtvaardige regter
zegt.
7 Zal God dan geen regt doen
zijnen uitverkorenen, die dag
en nacht tot Hem roepen, hoe-
wel Hij langmoedig is over hen?
8 Ik zeg u, dat Hij hun haas-
telijk regt doen zal. Doch de
Zoon des menschen, als Hij
komt, zal Hij ook geloof vin-
den op de aarde?
9 En Hij zeide ook tot sommi-
gen, die bij zich zelven ver-
trouwden dat zij regtvaardig
waren, en de anderen niets
achtten, deze gelijkenis:
10 Twee menschen gingen op
in den Tempel om te bidden:
de een was een Farizeër, en de
ander een Tollenaar.
11 De Farizeër, staande, bad
dit bij zich zelven: O God! ik
dank U, dat ik niet ben gelijk
de andere menschen, roovers,
onregtvaardigen, overspelers;
of ook gelijk deze tolle-
naar.
12 Ik vast tweemaal ter week,
ik geef tienden van alles wat
ik bezit.
13 En de Tollenaar, van verre
staande, wilde ook zelfs de
oogen niet opheffen naar den
hemel, maar sloeg op zijne
borst, zeggende: O God, zijt mij
zondaar genadig!
14 Ik zeg ulieden: deze ging
af geregtvaardigd in zijn huis,
meer dan die; want een ieder
die zich zelven verhoogt, zal
vernederd worden, en die zich
zelven vernedert, zal verhoogd
worden.
15 En zij bragten ook de kin-
derkens tot Hem, opdat Hij
die zou aanraken; en de disci-
pelen, *dat* ziende, bestraften
dezelve.
16 Maar Jezus riep dezelve
kinderkens tot Zich, en zeide:
Laat de kinderkens tot Mij ko-
men, en verhindert hen niet:
want derzulken is het Koning-
rijk Gods.
17 Voorwaar zeg Ik u: zoo
wie het Koninkrijk Gods niet
zal ontvangen als een kinde-
ken, die zal geenszins in het-
zelve komen.
18 En een zeker Overste
vraagde Hem, zeggende: Goede
Meester, wat doende zal ik het
eeuwige leven beërven?
19 En Jezus zeide tot hem:
Wat noemt gij Mij goed? nie-
mand is goed, dan één, *name-
lijk* God.
20 Gij weet de geboden: Gij
zult geen overspel doen; gij
zult niet dooden; gij zult niet
stelen; gij zult geene valsche
getuigenis geven; eer uwen
vader en uwe moeder.
21 En hij zeide: Al deze din-
gen heb ik onderhouden van
mijne jongheid aan.
22 Doch Jezus, dit h

zeide tot hem: Nog één ding
ontbreekt u: verkoop alles wat
gij hebt, en deel het onder de
armen, en gij zult een schat
hebben in den hemel; en kom
herwaarts, volg Mij.
23 Maar als hij dit hoorde,
werd hij geheel droevig: want
hij was zeer rijk.
24 Jezus nu ziende, dat hij
geheel droevig geworden was,
zeide: Hoe zwaarlijk zullen de-
genen die goed hebben, in het
Koningrijk Gods ingaan!
25 Want het is ligter dat een
kemel ga door het oog van
eene naald, dan dat een rijke
in het Koningrijk Gods inga.
26 En die dit hoorden, zeiden:
Wie kan dan zalig worden?
27 En Hij zeide: De dingen,
die onmogelijk zijn bij de men-
schen, zijn mogelijk bij God.
28 En Petrus zeide: Zie, wij
hebben alles verlaten, en zijn
U gevolgd.
29 En Hij zeide tot hen: Voor-
waar Ik zeg ulieden, dat er
niemand is, die verlaten heeft
huis, of ouders, of broeders
of vrouw, of kinderen, om het
Koningrijk Gods,
30 Die niet zal veelvoudig
wederontvangen in dezen tijd,
en in de toekomende eeuw het
eeuwige leven.
31 En Hij nam de twaalve
bij Zich, en zeide tot hen: Zie,
wij gaan op naar Jeruzalem,
en het zal alles volbragt wor-
den aan den Zoon des men-
schen, dat geschreven is door
de Profeten.
32 Want Hij zal den Heidenen
overgeleverd worden, en Hij
zal bespot worden, en smade-
l[illegible] ehandeld worden, en be-
s[illegible] worden.
[illegible] n *Hem* gegeeseld heb-
b[illegible] zullen zij Hem dooden,
e[illegible] en derden dage zal Hij
w[illegible] opstaan.
[illegible] zij verstonden geen
v[illegible] ze dingen; en dit woord
v[illegible] en verborgen, en
zij verstonden niet hetgeen ge-
zegd werd.
35 En het geschiedde, als Hij
nabij Jericho kwam, dat een
zeker blinde aan den weg zat,
bedelende.
36 En deze, hoorende de scha-
re voorbij gaan, vraagde, wat
dat was.
37 En zij boodschapten hem,
dat Jezus de Nazarener voor-
bijging.
38 En hij riep, zeggende: Je-
zus, Gij Zone Davids, ontferm
U mijner!
39 En die voorbijgingen be-
straften hem, opdat hij zwij-
gen zou; maar hij riep zoo-
veel te meer: Zone Davids, ont-
ferm U mijner!
40 En Jezus, *stilstaande*, be-
val, dat men denzelven tot Hem
brengen zou; en als hij nabij *Hem*
gekomen was, vraagde Hij hem,
41 Zeggende: Wat wilt gij *dat*
Ik u doen zal? En hij zeide: Heere,
dat ik ziende mag worden!
42 En Jezus zeide tot hem:
Word ziende; uw geloof heeft
u behouden.
43 En terstond werd hij zien-
de, en volgde Hem, God ver-
heerlijkende. En al het volk,
dat ziende, gaf Gode lof.

HOOFDSTUK 19.

EN *Jezus*, ingekomen zijnde,
ging door Jericho.
2 En zie, er was een man,
met name geheeten Zacheüs;
en deze was een Overste der
Tollenaren, en hij was rijk;
3 En zocht Jezus te zien, wie
Hij was, en kon niet van
wege de schare, omdat hij
klein van persoon was.
4 En vooruitloopende, klom
hij op een wilden vijgeboom,
opdat hij Hem mogt zien: want
Hij zou door dien *weg* voorbij-
gaan.
5 En als Jezus aan die plaats
kwam, opwaarts ziende, zag
Hij hem, en zeide tot hem:

Zachéüs! haast u en kom af: want Ik moet heden in uw huis blijven.
6 En hij haastte zich en kwam af, en ontving Hem met blijdschap.
7 En allen die het zagen murmureerden, zeggende: Hij is tot eenen zondigen man ingegaan om te herbergen.
8 En Zachéüs stond en zeide tot den Heere: Zie, de helft van mijne goederen, Heere, geef ik den armen, en indien ik iemand iets door bedrog ontvreemd heb, dat geef ik vierdubbel weder.
9 En Jezus zeide tot hem: Heden is dezen huize zaligheid geschied, nademaal ook deze een zoon van Abraham is.
10 Want de Zoon des menschen is gekomen om te zoeken en zalig te maken dat verloren was.
11 En als zij dat hoorden, voegde Hij daarbij, en zeide eene gelijkenis; omdat Hij nabij Jerûzalem was, en *omdat* zij meenden, dat het Koningrijk Gods terstond zou openbaar worden.
12 Hij zeide dan: Een zeker welgeboren man reisde in een *vergelegen* land, om voor zich zelven een koningrijk te ontvangen, en *dan* weder te keeren.
13 En geroepen hebbende zijne tien dienstknechten, gaf hij hun tien ponden, en zeide tot hen: Doet handeling, totdat ik kome.
14 En zijne burgers haatten hem, en zonden hem gezanten na, zeggende: Wij willen niet, dat deze over ons Koning zij.
15 En het geschiedde, toen hij wederkwam, als hij het koningrijk ontvangen had, dat hij zeide, dat die dienstknechten tot hem zouden geroepen worden, dien hij het geld gegeven had; opdat hij weten mogt, wat een iegelijk met handelen gewonnen had.
16 En de eerste kwam, en zeide: Heere, uw pond heeft tien ponden daartoe gewonnen.
17 En hij zeide tot hem: Wel, gij goede dienstknecht, dewijl gij in het minste getrouw zijt geweest, zoo heb magt over tien steden.
18 En de tweede kwam, en zeide: Heere, uw pond heeft vijf ponden gewonnen.
19 En hij zeide ook tot dezen: En gij, wees over vijf steden.
20 En een ander kwam, zeggende: Heere, zie *hier* uw pond, hetwelk ik in eenen zweetdoek weggelegd had:
21 Want ik vreesde u, omdat gij een straf mensch zijt; gij neemt weg dat gij niet gelegd hebt, en gij maait dat gij niet gezaaid hebt.
22 Maar hij zeide tot hem: Uit uwen mond zal ik u oordeelen, gij booze dienstknecht! gij wist, dat ik een straf mensch ben, nemende weg dat ik niet gelegd heb, en maaijende dat ik niet gezaaid heb.
23 Waarom hebt gij dan mijn geld niet in de bank gegeven, en ik, komende, had hetzelve met woeker mogen eischen?
24 En hij zeide tot degenen die bij hem stonden: Neemt dat pond van hem weg, en geeft het dien die de tien ponden heeft.
25 En zij zeiden tot hem: Heere! hij heeft tien ponden.
26 Want Ik zeg u, dat aan een iegelijk, die heeft, zal gegeven worden; maar van dengenen die niet heeft, van dien zal genomen worden ook dat hij heeft.
27 Doch deze mijne vijanden, die niet hebben gewild, dat Ik over hen Koning zoude zijn, brengt *ze* hier, en slaat ze *hier* vóór Mij dood.
28 En dit gezegd hebbende, reisde Hij voor *hen* heen, en ging op naar Jerûzalem.

29 En het geschiedde, als Hij nabij Bethfagé, en Bethánië gekomen was, aan den berg, genaamd den Olijfberg, dat Hij twee van zijne discipelen uitzond,

30 Zeggende: Gaat heen in dat vlek, dat tegen over is; in hetwelk inkomende, zult gij een veulen gebonden vinden, waarop geen mensch ooit heeft gezeten; ontbindt hetzelve, en brengt het.

31 En indien iemand u vraagt: Waarom ontbindt gij *dat?* zoo zult gij alzoo tot hem zeggen: Omdat het de Heere van noode heeft.

32 En die uitgezonden waren, heengegaan zijnde, vonden het gelijk Hij hun gezegd had.

33 En als zij het veulen ontbonden, zeiden de heeren van hetzelve tot hen: Waarom ontbindt gij het veulen?

34 En zij zeiden: De Heere heeft het van noode.

35 En zij bragten hetzelve tot Jezus, en hunne kleederen op het veulen geworpen hebbende, zetten zij Jezus daarop.

36 En als Hij *voort*reisde, spreidden zij hunne kleederen onder *Hem* op den weg.

37 En als Hij nu genaakte aan den afgang des Olijfbergs, begon al de menigte der discipelen zich te verblijden, en God te loven met groote stemme, van wege al de krachtige daden, die zij gezien hadden,

38 Zeggende: Gezegend *is* de Koning, die daar komt in den naam des Heeren! Vrede *zij* in den hemel, en heerlijkheid in de hoogste *plaatsen!*

39 En sommigen der Farizeën uit de schare zeiden tot Hem: Meester! bestraf uwe discipelen.

40 En Hij, antwoordende, zeide tot hen: Ik zeg ulieden, dat, zoo dezen zwijgen, de ste[illegible] haast roepen zullen.

[illegible] Hij nabij kwam, en [illegible] de stad zag, weende Hij over haar,

42 Zeggende: Och of gij ook bekendet, ook nog in dezen uwen dag, hetgeen tot uwen vrede *dient!* Maar nu is het verborgen voor uwe oogen.

43 Want er zullen dagen over u komen, dat uwe vijanden eene begraving rondom u zullen opwerpen, en zullen u omsingelen, en u van alle zijden benaauwen.

44 En zullen u tot den grond nederwerpen, en uwe kinderen in u; en zij zullen in u den *eenen* steen op den *anderen* steen niet laten: daarom dat gij den tijd uwer bezoeking niet bekend hebt.

45 En gegaan zijnde in den Tempel, begon hij uit te drijven degenen die daarin verkochten en kochten,

46 Zeggende tot hen: Er is geschreven: Mijn Huis is een huis des gebeds: maar gij hebt dat tot een kuil der moordenaren gemaakt.

47 En Hij leerde dagelijks in den Tempel; en de Overpriesters en de Schriftgeleerden en de Oversten des volks zochten Hem te dooden.

48 En zij vonden niet wat zij doen zouden: want al het volk hing Hem aan, en hoorde Hem.

HOOFDSTUK 20.

En het geschiedde in één van die dagen, als Hij inden Tempel het volk leerde, en het Evangelie verkondigde, dat de Overpriesters en Schriftgeleerden met de Ouderlingen daarover kwamen.

2 En spraken tot Hem, zeggende: Zeg ons door wat magt Gij deze dingen doet, of wie Hij is, die U deze magt heeft gegeven?

3 En Hij, antwoordende, zeide tot hen: Ik zal u ook één woord vragen, en zegt Mij:

4 De doop van Johannes wer-

die uit den hemel, of uit de
menschen?
5 En zij overleiden onder
zich, zeggende: Indien wij zeg-
gen: Uit den hemel; zoo zal
Hij zeggen: Waarom hebt gij
dan hem niet geloofd?
6 En indien wij zeggen: Uit
de menschen; zoo zal ons al
het volk steenigen: want zij
houden voor zeker, dat Johan-
nes een Profeet was.
7 En zij antwoordden, dat zij
niet wisten, van waar *die was.*
8 En Jezus zeide tot hen: Zoo
zeg Ik u ook niet, door wat
magt Ik deze dingen doe.
9 En Hij begon tot het volk
deze gelijkenis te zeggen: Een
zeker mensch plantte eenen
wijngaard, en hij verhuurde dien
aan landlieden, en trok eenen
langen tijd buitenslands.
10 En als het de tijd was,
zond hij tot de landlieden eenen
dienstknecht, opdat zij hem
van de vrucht des wijngaards
geven zouden; maar de land-
lieden sloegen denzelven, en
zonden *hem* ledig heen.
11 En wederom zond hij nog
eenen anderen dienstknecht;
maar ook dien geslagen en
smadelijk gehandeld hebben-
de, zonden zij *hem* ledig heen.
12 En wederom zond hij nog
eenen derde; maar zij verwond-
den ook dezen, en wierpen
hem uit.
13 En de heer des wijngaards
zeide: Wat zal ik doen? Ik zal
mijnen geliefden zoon zenden;
mogelijk, dezen ziende, zullen
zij *hem* ontzien.
14 Maar als de landlieden
hem zagen, overleiden zij on-
der elkander, en zeiden: Deze
is de erfgenaam; komt, laat ons
hem dooden, opdat de erfenis
onze worde.
15 En als zij hem buiten den
wijngaard uitgeworpen had-
den, doodden zij *hem.* Wat zal
dan de heer des wijngaards
hun doen?
16 Hij zal komen en deze
landlieden verderven, en zal
den wijngaard aan anderen
geven. En als zij *dat* hoorden,
zeiden zij: Dat zij verre!
17 Maar Hij zag hen aan, en
zeide: Wat is dan dit, hetwelk
geschreven staat: De steen,
dien de bouwlieden verworpen
hebben, deze is tot een hoofd
des hoeks geworden?
18 Een iegelijk die op dien
steen valt, zal verpletterd wor-
den, en op wien hij valt, dien
zal hij vermorzelen.
19 En de Overpriesters en de
Schriftgeleerden zochten te dier
zelver ure de handen aan Hem
te slaan; maar zij vreesden
het volk; want zij verstonden,
dat Hij deze gelijkenis tegen
hen gesproken had.
20 En zij namen *Hem* waar,
en zonden verspieders uit, die
zich zelven veinsden regtvaar-
dig te zijn, opdat zij Hem in
zijne rede vangen mogten, om
Hem aan de heerschappij en
de magt des Stadhouders over
te leveren.
21 En zij vraagden Hem, zeg-
gende: Meester, wij weten, dat
Gij regt spreekt en leert, en
den persoon niet aanneemt,
maar leert den weg Gods in der
waarheid.
22 Is het ons geoorloofd den
Keizer schatting te geven, of niet?
23 En Hij, hunne arglistig-
heid bemerkende, zeide tot
hen: Wat verzoekt gij Mij?
24 Toont Mij eenen penning:
wiens beeld en opschrift heeft
hij? En zij, antwoordende, zei-
den: Des Keizers.
25 En Hij zeide tot hen: Geeft
dan den Keizer dat des Keizers
is, en Gode dat Gods *is.*
26 En zij konden Hem in *zijn*
woord niet vatten voor het
volk; en zich verwonderende
over zijn antwoord, zwe[illegible]
stil.
27 En tot Hem kwame[illegible]
migen der Saddu[illegible]

tegensprekende *zeggen*, dat er geene opstanding is, en vraagden Hem,

28 Zeggende: Meester, Mozes heeft ons geschreven: Zoo iemands broeder sterft, die eene vrouw heeft, en hij sterft zonder kinderen, dat zijn broeder de vrouw nemen zal, en zijnen broeder zaad verwekken.

29 Er waren nu zeven broeders; en de eerste nam eene vrouw, en hij stierf zonder kinderen.

30 En de tweede nam die vrouw, en *ook* deze stierf zonder kinderen.

31 En de derde nam dezelve *vrouw;* en desgelijks ook de zeven, en hebben geene kinderen nagelaten, en zijn gestorven.

32 En ten laatste na allen stierf ook de vrouw.

33 In de opstanding dan, wiens vrouw van dezen zal zij zijn? want die zeven hebben dezelve tot eene vrouw gehad.

34 En Jezus, antwoordende, zeide tot hen: De kinderen dezer eeuw trouwen, en worden ten huwelijk uitgegeven;

35 Maar die waardig zullen geacht zijn die eeuw te verwerven en de opstanding uit de dooden, zullen noch trouwen, noch ten huwelijk uitgegeven worden;

36 Want zij kunnen niet meer sterven: want zij zijn den Engelen gelijk; en zij zijn kinderen Gods, dewijl zij kinderen der opstanding zijn.

37 En dat de dooden opgewekt zullen worden, heeft ook Mozes aangewezen bij den doornen-
, als hij den Heere noemt
›d Abrahams, en den God
en den God Jakobs.
od nu is niet een God der
, maar der levenden:
j leven Hem allen.
ı sommigen der Schrift-
en, antwoordende, zei-
Gij hebt wel

40 En zij durfden Hem niet meer iets vragen.

41 En Hij zeide tot hen: Hoe zeggen zij, dat de Christus Davids zoon is?

42 En David zelf zegt in het boek der Psalmen: De Heere heeft gezegd tot mijnen Heere: Zit aan mijne regter*hand*;

43 Totdat Ik uwe vijanden zal gezet hebben tot eene voetbank uwer voeten.

44 David dan noemt Hem *zijnen* Heere: en hoe is Hij zijn zoon?

45 En daar al het volk *het* hoorde, zeide Hij tot zijne discipelen:

46 Wacht u van de Schriftgeleerden, die daar willen wandelen in lange kleederen, en beminnen de groetingen op de markten, en de voorgestoelten in de Synagogen, en de vooraanzittingen in de maaltijden:

47 Die der weduwen huizen opeten, en onder eenen schijn lange gebeden doen. Dezen zullen zwaarder oordeel ontvangen.

HOOFDSTUK 21.

EN opziende, zag Hij de rijken hunne gaven in de schatkist werpen.

2 En Hij zag ook eene zekere arme weduwe twee kleine *penningen* daarin werpen.

3 En Hij zeide: Waarlijk Ik zeg u, dat deze arme weduwe meer dan allen heeft *ingeworpen*.

4 Want die allen hebben van hunnen overvloed geworpen tot de gaven Gods; maar deze heeft van haar gebrek al den leeftogt, dien zij had, *daarin* geworpen.

5 En als sommigen zeiden van den Tempel, dat hij met schoone steenen en begiftigingen versierd was, zeide Hij:

6 *Wat* deze dingen *aangaat*, die gij aanschouwt, er zullen dagen komen, in welke niet *een* steen op *den anderen* steen

zal gelaten worden, die niet zal worden afgebroken.
7 En zij vraagden Hem, zeggende: Meester, wanneer zullen dan deze dingen zijn? en welk is het teeken, wanneer deze dingen zullen geschieden?
8 En Hij zeide: Ziet, dat gij niet verleid wordt: want velen zullen er komen onder mijnen naam, zeggende: Ik ben de *Christus*, en: de tijd is nabij gekomen. Gaat dan hen niet na!
9 En wanneer gij zult hooren van oorlogen en beroerten, zoo wordt niet verschrikt: want deze dingen moeten eerst geschieden; maar *nog* is terstond het einde niet.
10 Toen zeide Hij tot hen: Het *eene* volk zal tegen het *andere* volk opstaan, en het *eene* koningrijk tegen het *andere* koningrijk.
11 En er zullen groote aardbevingen wezen in verscheidene plaatsen, en hongersnooden, en pestilentiën: er zullen ook schrikkelijke dingen, en groote teekenen van den hemel geschieden.
12 Maar vóór dit alles zullen zij hunne handen aan uliedden slaan, en u vervolgen, u overleverende in de Synagogen en gevangenissen; en gij zult getrokken worden voor Koningen en Stadhouders, om mijns naams wil.
13 En *dit* zal u overkomen tot eene getuigenis.
14 Neemt dan in uwe harten voor, van te voren niet te overdenken, *hoe* gij u verantwoorden zult:
15 Want Ik zal u mond en wijsheid geven, welke niet zullen kunnen tegenspreken noch wederstaan allen, die zich tegen u zetten.
16 En gij zult overgeleverd worden ook van ouders, en broeders, en magen, en vrienden; en zij zullen er *sommigen* uit u dooden.
17 En gij zult van allen gehaat worden om mijns naams wil.
18 Doch niet een haar uit uw hoofd zal verloren gaan.
19 Bezit uwe zielen in uwe lijdzaamheid.
20 Maar wanneer gij zien zult, dat Jerûzalem van heirlegers omsingeld wordt, zoo weet alsdan, dat hare verwoesting nabij gekomen is.
21 Alsdan die in Judéa zijn, dat zij vlieden naar de bergen; en die in het midden van dezelve zijn, dat ze daar uittrekken; en die op de velden zijn, dat zij in dezelve niet komen.
22 Want deze zijn dagen der wraak, opdat alles vervuld worde dat geschreven is.
23 Doch wee de bevruchte en de zogende *vrouwen* in die dagen! want er zal groote nood zijn in het land, en toorn over dit volk.
24 En zij zullen vallen door de scherpte des zwaards, en gevankelijk weggevoerd worden onder alle volken; en Jerûzalem zal van de Heidenen vertreden worden, totdat de tijden der Heidenen vervuld zullen zijn.
25 En er zullen teekenen zijn in de zon, en maan, en sterren, en op de aarde benaauwdheid der volken met twijfelmoedigheid, als de zee en watergolven groot geluid zullen geven;
26 En den menschen het hart zal bezwijken van vrees en verwachting der dingen, die het aardrijk zullen overkomen: want de krachten der hemelen zullen bewogen worden.
27 En alsdan zullen zij den Zoon des menschen zien komen in eene wolk, met groote kracht en heerlijkheid.
28 Als nu deze dingen beginnen te geschieden, zoo ziet omhoog en heft uwe hoofden opwaarts, omdat uwe verlossing nabij is.

29 En Hij zeide tot hen eene
gelijkenis; Ziet den vijgeboom
en al de boomen.
30 Wanneer zij nu uitspruiten,
en gij *dat* ziet, zoo weet gij uit u
zelven, dat de zomer nu nabij is.
31 Alzoo ook gij, wanneer gij
deze dingen zult zien geschieden,
zoo weet, dat het Koninkrijk
Gods nabij is.
32 Voorwaar Ik zeg u, dat dit
geslacht geenszins zal voorbijgaan,
totdat alles zal geschied
zijn.
33 De hemel en de aarde zullen
voorbijgaan, maar mijne
woorden zullen geenszins voorbijgaan.
34 En wacht u zelven, dat uwe
harten niet te eeniger tijd bezwaard
worden met brasserij
en dronkenschap, en zorgvuldigheden
dezes levens, en dat
u die dag niet onvoorziens
*over*kome.
35 Want gelijk een strik zal
hij komen over al degenen die
op den ganschen aardbodem
gezeten zijn.
36 Waakt dan te aller tijd,
biddende, dat gij moogt waardig
geacht worden te ontvlieden
al deze dingen, die geschieden
zullen, en te staan voor
den Zoon des menschen!
37 Des daags nu was Hij leerende
in den Tempel; maar des
nachts ging Hij uit, en vernachtte
op den berg, genaamd
den Olijf*berg*.
38 En al het volk kwam des
morgens vroeg tot Hem in den
Tempel, om Hem te hooren.

HOOFDSTUK 22.

EN het feest der ongehevelde
brooden, genaamd Pascha,
was nabij.
2 En de Overpriesters en de
Schriftgeleerden zochten, hoe
z Hem ombrengen zouden:
v zij vreesden het volk.
de Satan voer in Judas,
d genaamd was Iskáriot,
zijnde uit het getal der twaalve.
4 En hij ging heen en sprak
met de Overpriesters en de
Hoofdmannen, hoe hij Hem
hun zou overleveren.
5 En zij waren verblijd, en
zijn het eens geworden, dat
zij hem geld geven zouden.
6 En hij beloofde het, en zocht
gelegenheid om Hem hun over
te leveren zonder oproer.
7 En de dag der ongehevelde
brooden kwam, op den welken het
Pascha moest geslagt worden.
8 En Hij zond Petrus en Johannes
uit, zeggende: Gaat
heen, en bereidt ons het Pascha,
opdat wij het eten mogen.
9 En zij zeiden tot Hem:
Waar wilt Gij dat wij het bereiden?
10 En Hij zeide tot hen: Zie,
als gij in de stad zult gekomen
zijn, zoo zal u een mensch
ontmoeten, dragende eene kruik
waters; volgt hem in het huis,
daar hij ingaat.
11 En gij zult zeggen tot den
huisvader van dat huis: De
Meester zegt u: Waar is de
eetzaal, daar Ik het Pascha
met mijne discipelen eten zal?
12 En hij zal u eene groote
toegeruste opperzaal wijzen:
bereidt het aldaar.
13 En zij, heengaande, vonden
het gelijk Hij hun gezegd
had, en bereidden het Pascha.
14 En als de ure gekomen
was, zat Hij aan, en de twaalf
Apostelen met Hem.
15 En Hij zeide tot hen: Ik
heb grootelijks begeerd dit Pascha
met u te eten, eer dat
Ik lijde:
16 Want Ik zeg u, dat Ik niet
meer daarvan eten zal, totdat
het vervuld zal zijn in het Koningrijk
Gods.
17 En als Hij eenen drinkbeker
genomen had, en gedankt had,
zeide Hij: Neemt dezen, en
deelt *hem* onder ulieden.
18 Want Ik zeg u, dat Ik

niet drinken zal van de vrucht
des wijnstoks, totdat het Ko-
ningrijk Gods zal gekomen zijn.
19 En Hij nam brood, en als
Hij gedankt had, brak Hij het,
en gaf het hun, zeggende: Dat
is mijn ligchaam, hetwelk voor
u gegeven wordt; doet dat tot
mijne gedachtenis.
20 Desgelijks ook den drink-
beker na het Avondmaal, zeg-
gende: Deze drinkbeker *is* het
Nieuwe Testament in mijn
bloed, hetwelk voor u vergo-
ten wordt.
21 Doch zie, de hand desge-
nen die Mij verraadt, is met Mij
aan de tafel.
22 En de Zoon des menschen
gaat wel heen, gelijk besloten
is: doch wee dien mensch, door
welken Hij verraden wordt!
23 En zij begonnen onder
elkander te vragen, wie van
hen het toch mogt zijn, die
dat doen zou.
24 En er werd ook twisting
onder hen, wie van hen scheen
de meeste te zijn.
25 En Hij zeide tot hen: De
Koningen der volken heer-
schen over hen; en die de magt
over hen hebben, worden wel-
dadige *Heeren* genaamd.
26 Doch gij niet alzoo! maar
de meeste onder u, die zij ge-
lijk de minste, en die voorgan-
ger is, als een die dient.
27 Want wie is meerder: die
aanzit, of die dient? Is het niet
die aanzit? Maar Ik ben in het
midden van u, als een die dient.
28 En gij zijt degenen, die
met Mij steeds gebleven zijt in
mijne verzoekingen.
29 En Ik verordineer u het
Koningrijk, gelijkerwijs mijn
Vader *dat* Mij verordineerd
heeft;
30 Opdat gij eet en drinkt
aan mijne tafel in mijn Ko-
ningrijk, en zit op troonen,
oordeelende de twaalf geslach-
ten Israëls.
31 En de Heere zeide: Simon,
Simon! zie, de Satan heeft
ulieden zeer begeerd, om te zif-
ten als de tarwe;
32 Maar Ik heb voor u gebe-
den, dat uw geloof niet ophoude;
en gij, als gij eens zult be-
keerd zijn, zoo versterk uwe
broeders.
33 En hij zeide tot Hem:
Heere! ik ben bereid, met U
ook in de gevangenis en in den
dood te gaan.
34 Maar Hij zeide: Ik zeg u,
Petrus! de haan zal heden niet
kraaijen, eer gij driemaal zult
verloochend hebben, dat gij
Mij kent.
35 En Hij zeide tot hen: Als ik u
uitzond, zonder buidel, en male,
en schoenen, heeft u ook iets
ontbroken? En zij zeiden: Niets.
36 Hij zeide dan tot hen;
Maar nu, wie eenen buidel heeft,
die neme hem, desgelijks ook
eene male; en die geen heeft,
die verkoope zijn kleed, en koo-
pe een zwaard.
37 Want Ik zeg u, dat nog
dit, hetwelk geschreven is, in
Mij moet volbragt worden, na-
melijk: En Hij is met de mis-
dadigen gerekend. Want ook
die dingen, die van Mij *geschre-
ven zijn*, hebben een einde.
38 En zij zeiden: Heere! zie
hier twee zwaarden. En Hij
zeide tot hen: Het is genoeg.
39 En uitgaande, vertrok Hij,
gelijk Hij gewoon was, naar den
Olijfberg, en Hem volgden ook
zijne discipelen.
40 En als Hij aan die plaats
gekomen was, zeide Hij tot
hen: Bidt, dat gij niet in ver-
zoeking komt.
41 En Hij scheidde zich van
hen af, omtrent eenen steen-
worp; en knielde neder en bad,
42 Zeggende: Vader! of Gij
wildet dezen drinkbeker van
Mij wegnemen! doch niet mijn
wil, maar de uwe geschiede.
43 En van Hem werd gezien
een Engel uit den hemel, die
Hem versterkte.

44 En in zwaren strijd zijnde, bad Hij te ernstiger. En zijn zweet werd gelijk groote droppelen bloeds, die op de aarde afliepen.
45 En als Hij van het gebed opgestaan was, kwam Hij tot zijne discipelen, en vond hen slapende van droefheid.
46 En Hij zeide tot hen: Wat slaapt gij? Staat op en bidt, opdat gij niet in verzoeking komt.
47 En als Hij nog sprak, ziedaar eene schare; en één van de twaalve, die genaamd was Judas, ging hun voor, en kwam bij Jezus, om Hem te kussen.
48 En Jezus zeide tot hem: Judas! verraadt gij den Zoon des menschen met een kus?
49 En die bij Hem waren, ziende wat er geschieden zoude, zeiden tot Hem: Heere! zullen wij met het zwaard slaan?
50 En één uit hen sloeg den dienstknecht des Hoogepriesters, en hieuw *hem* zijn regteroor af.
51 En Jezus, antwoordende, zeide: Laat hen tot hiertoe *geworden*; en raakte zijn oor aan, en heelde hem.
52 En Jezus zeide tot de Overpriesters, en de Hoofdmannen des Tempels, en Ouderlingen, die tegen Hem gekomen waren: Zijt gij uitgegaan met zwaarden en stokken als tegen eenen moordenaar?
53 Als Ik dagelijks met u was in den Tempel, zoo hebt gij de handen tegen Mij niet [illegible]tsoken; maar dit is uwe [illegible]n de magt der duisternis.
[illegible]n zij grepen Hem, en leid[illegible]*em weg*, en bragten Hem [illegible] huis des Hoogepiesters. [illegible]trus volgde van verre.
[illegible]n als zij vuur ontstoken [illegible] in het midden van de [illegible]en zij te zamen nederza[illegible] Petrus in het midden
56 En eene zekere dienstmaagd, ziende hem bij het vuur zitten, en hare oogen op hem houdende, zeide: Ook deze was met Hem.
57 Maar hij verloochende Hem, zeggende: Vrouw! ik ken Hem niet.
58 En kort daarna een ander, hem ziende, zeide: Ook gij zijt van die. Maar Petrus zeide: Mensch! ik ben niet.
59 En als het omtrent één uur geleden was, bevestigde *dat* een ander, zeggende: In der waarheid, ook deze was met Hem, want hij is ook een Galileër.
60 Maar Petrus zeide: Mensch! ik weet niet, wat gij zegt. En terstond, als hij nog sprak, kraaide de haan.
61 En de Heere, zich omkeerende, zag Petrus aan; en Petrus werd indachtig het woord des Heeren, hoe Hij hem gezegd had: Eer de haan zal gekraaid hebben, zult gij Mij driemaal verloochenen.
62 En Petrus, naar buiten gaande, weende bitterlijk.
63 En de mannen, die Jezus hielden, bespotten Hem, en sloegen *Hem*.
64 En als zij Hem overdekt hadden, sloegen zij Hem op het aangezigt, en vraagden Hem, zeggende: Profeteer, wie het is, die u geslagen heeft?
65 En vele andere dingen zeiden zij tegen Hem, lasterende.
66 En als het dag geworden was, vergaderden de Ouderlingen des volks, en de Overpriesters en Schriftgeleerden, en bragten Hem in hunnen raad,
67 Zeggende: Zijt Gij de Christus? Zeg het ons. En Hij zeide tot hen: Indien Ik het u zeg, gij zult het niet gelooven;
68 En indien Ik ook vraag, gij zult Mij niet antwoorden, of loslaten.
69 Van nu aan zal de Zoon des menschen gezeten zijn aan de regter*hand* der kracht God-

70 En zij zeiden allen: Zijt
Gij dan de Zoon Gods? En Hij
zeide tot hen: Gij zegt, dat Ik
het ben.
71 En zij zeiden: Wat heb-
ben wij nog getuigenis van
noode? Want wij zelven hebben
het uit zijnen mond gehoord.

HOOFDSTUK 23.

EN de geheele menigte van hen
stond op, en leidde Hem tot
Pilátus.
2 En zij begonnen Hem te
beschuldigen, zeggende: Wij
hebben bevonden, dat deze het
volk verkeert, en verbiedt den
Keizer schattingen te geven,
zeggende, dat Hij zelf Christus
de Koning is.
3 En Pilátus vraagde Hem,
zeggende: Zijt gij de Koning
der Joden? En Hij antwoordde
hem, en zeide: Gij zegt het.
4 En Pilátus zeide tot de Over-
priesters en de scharen: Ik vind
geen schuld in dezen mensch.
5 En zij hielden te sterker
aan, zeggende: Hij beroert
het volk, leerende door geheel
Judéa, begonnen hebbende
van Galiléa tot hier toe.
6 Als nu Pilátus van Galiléa
hoorde, vraagde hij, of die
mensch een Galileër was?
7 En verstaande, dat Hij uit
het gebied van Heródes was,
zond hij Hem heen tot Heró-
des, die ook zelf in die dagen
binnen Jerûzalem was.
8 En als Heródes Jezus zag,
werd hij zeer verblijd: want hij
was van over lang begeerig ge-
weest Hem te zien, omdat hij
veel van Hem hoorde; en hoopte
eenig teeken te zien, dat van
Hem gedaan zou worden.
9 En hij vraagde Hem met
vele woorden; doch Hij ant-
woordde hem niets.
10 En de Overpriesters en de
Schriftgeleerden stonden, en
beschuldigden Hem heftiglijk.
11 En Heródes met zijne
krijgslieden Hem veracht en
bespot hebbende, deed Hem
een blinkend kleed aan, en
zond Hem weder tot Pilátus.
12 En op den zelfden dag
werden Pilátus en Heródes
vrienden met elkander: want
zij waren te voren in vijand-
schap tegen den ander.
13 En als Pilátus de Over-
priesters, en de Oversten, en
het volk bijeengeroepen had,
zeide hij tot hen:
14 Gij hebt dezen mensch tot
mij gebragt, als eenen die het
volk afkeerig maakt, en zie,
ik heb *hem* in uwe tegenwoor-
digheid ondervraagd, en heb
in dezen mensch geen schuld
gevonden, van hetgeen daar
gij Hem mede beschuldigt;
15 Ja, ook Heródes niet; want
ik heb ulieden tot hem gezon-
den, en zie, er is van hem
niets gedaan, dat des doods
waardig is.
16 Zoo zal ik hem dan kas-
tijden en loslaten.
17 En hij moest hun op het
feest éénen loslaten.
18 Doch al de menigte riep
gelijkelijk, zeggende: Weg met
dezen! en laat ons Bar-abbas los.
19 Dewelke was om zeker op-
roer, dat in de stad geschied was,
en *om* eenen doodslag, in de
gevangenis geworpen.
20 Pilátus dan riep *hen* weder-
om toe, willende Jezus loslaten.
21 Maar zij riepen daarte-
gen, zeggende: Kruis *hem*, kruis
hem!
22 En hij zeide ten derde
maal tot hen: Wat heeft deze
dan kwaads gedaan? Ik heb
geene schuld des doods in hem
gevonden. Zoo zal ik hem dan
kastijden en loslaten.
23 Maar zij hielden aan met
groot geroep, eischende dat
Hij zou gekruist worden: en
hun en der Overpriesteren ge-
roep werd geweldiger.
24 En Pilátus oordeelde, dat
hun eisch geschieden zou.

25 En hij liet hun los dengenen die om oproer en doodslag in de gevangenis geworpen was, welken zij geëischt hadden; maar Jezus gaf hij over tot hunnen wil.
26 En als zij Hem wegleidden, namen zij eenen Simon van Cyréne, komende van den akker, en leiden hem het kruis op, dat hij het achter Jezus droeg.
27 En eene groote menigte van volk en van vrouwen volgde Hem, welke ook weenden en Hem beklaagden.
28 En Jezus, zich tot haar keerende, zeide: Gij dochters van Jerûzalem, weent niet over Mij, maar weent over u zelven en over uwe kinderen.
29 Want zie, er komen dagen, in welke men zeggen zal: Zalig *zijn* de onvruchtbaren, en de buiken die niet gebaard hebben, en de borsten die niet gezoogd hebben.
30 Alsdan zullen zij beginnen te zeggen tot de bergen: Valt op ons; en tot de heuvelen: Bedekt ons.
31 Want indien zij dit doen aan het groene hout, wat zal aan het dorre geschieden?
32 En er werden ook twee anderen, zijnde kwaaddoeners, geleid, om met Hem gedood te worden.
33 En toen zij kwamen op de plaats, genaamd Hoofdscheêlplaats, kruisigden zij Hem aldaar, en de kwaaddoeners, den eenen ter regter-, en den anderen ter linker*zijde*.
34 En Jezus zeide: Vader! vergeef het hun, want zij weten niet, wat zij doen. En verdeelende zijne kleederen, wierpen zij het lot.
35 En het volk stond en zag het aan. En ook de Oversten met hen beschimpten *Hem*, zeggende: Anderen heeft hij verlost, dat hij nu zich zelven ...*losse*, zoo hij is de Christus, de Uitverkorene Gods!
36 En ook de krijgsknechten tot *Hem* komende, bespotten Hem, en bragten Hem edik;
37 En zeiden: Indien gij de Koning der Joden zijt, zoo verlos u zelven!
38 En er was ook een opschrift boven Hem geschreven, met grieksche, en romeinsche, en hebreeuwsche letters: DEZE IS DE KONING DER JODEN.
39 En één van de kwaaddoeners die gehangen waren, lasterde Hem, zeggende: Indien gij de Christus zijt, verlos u zelven en ons!
40 Maar de andere, antwoordende, bestrafte hem, zeggende: Vreest gij ook God niet, daar gij in hetzelfde oordeel zijt?
41 En wij toch regtvaardiglijk: want wij ontvangen *straf*, waardig hetgeen wij gedaan hebben; maar deze heeft niets onbehoorlijks gedaan.
42 En hij zeide tot Jezus: Heere, gedenk mijner, als Gij in uw Koningrijk zult gekomen zijn.
43 En Jezus zeide tot hem: Voorwaar zeg Ik u: heden zult gij met Mij in het paradijs zijn!
44 En het was omtrent de zesde ure, en er werd duisternis over de geheele aarde, tot de negende ure toe.
45 En de zon werd verduisterd, en het voorhangsel des Tempels scheurde midden *door*.
46 En Jezus, roepende met groote stemme, zeide: Vader! in uwe handen beveel ik mijnen geest. En als Hij dat gezegd had, gaf Hij den geest.
47 Als nu de Hoofdman over honderd zag hetgeen er geschied was, verheerlijkte hij God, en zeide: Waarlijk, deze mensch was regtvaardig.
48 En al de scharen die samengekomen waren, om dit te aanschouwen, ziende de dingen die geschied waren, keerden

wederom, slaande op hunne
borsten.
49 En al zijne bekenden ston-
den van verre, ook de vrouwen
die Hem te zamen gevolgd wa-
ren van Galiléa, en zagen dit aan.
50 En zie, een man, met name
Jozef, zijnde een Raadsheer,
een goed en regtvaardig man,
51 (Deze had niet mede be-
willigd in hunnen raad en
handel) van Arimathéa, eene
stad der Joden, en die ook
zelf het Koningrijk Gods ver-
wachtte;
52 Deze ging tot Pilátus, en be-
geerde het ligchaam van Jezus.
53 En als hij hetzelve afgeno-
men had, wond hij dat in een
fijn lijnwaad, en leide het in
een graf, in eene rots gehou-
wen, waarin nog nooit iemand
gelegd was.
54 En het was de dag der
voorbereiding, en de Sabbat
kwam aan.
55 En ook de vrouwen die
met Hem gekomen waren uit
Galiléa, volgden na, en aan-
schouwden het graf, en hoe
zijn ligchaam gelegd werd.
56 En wedergekeerd zijnde,
bereidden zij specerijen en
zalven; en op den Sabbat rust-
ten zij naar het gebod.

HOOFDSTUK 24.

EN op den eersten *dag* der
week, zeer vroeg in den mor-
genstond, gingen zij naar het
graf, dragende de specerijen,
die zij bereid hadden, en som-
migen met haar.
2 En zij vonden den steen
afgewenteld van het graf.
3 En ingegaan zijnde, vonden
zij het ligchaam van den Heere
Jezus niet.
4 En het geschiedde, als zij
daarover twijfelmoedig wa-
ren, zie, twee mannen ston-
den bij haar in blinkende
kleederen.
5 En als zij zeer bevreesd
werden, en het aangezigt naar
de aarde neigden, zeiden zij
tot haar: Wat zoekt gij den
levende bij de dooden?
6 Hij is hier niet, maar Hij
is opgestaan. Gedenkt, hoe Hij
tot u gesproken heeft, als Hij
nog in Galiléa was,
7 Zeggende: de Zoon des
menschen moet overgeleverd
worden in de handen der zon-
dige menschen, en gekruisigd
worden, en ten derden dage
weder opstaan.
8 En zij werden indachtig
zijner woorden.
9 En wedergekeerd zijnde
van het graf, boodschapten zij
al deze dingen aan de elve, en
aan al de anderen.
10 En *deze* waren María Mag-
daléna, en Johánna, en María,
de moeder van Jakóbus, en de
andere met haar, die dit tot de
Apostelen zeiden.
11 En hare woorden schenen
voor hen als ijdel geklap, en
zij geloofden haar niet.
12 Doch Petrus, opstaande,
liep tot het graf, en nederbuk-
kende, zag hij de linnen doe-
ken liggende alleen, en ging
weg, zich verwonderende bij
zich zelven van hetgeen ge-
schied was.
13 En zie, twee van hen gingen
op denzelfden dag naar een vlek,
dat zestig stadiën van Jeruzalem
was, welks naam was Emmaüs;
14 En zij spraken te zamen
onder elkander van al deze
dingen die er gebeurd waren.
15 En het geschiedde, terwijl
zij te zamen spraken, en elkan-
der ondervraagden, dat Jezus
zelf bij *hen* kwam, en met hen
ging.
16 En hunne oogen werden
gehouden, dat zij Hem niet
kenden.
17 En Hij zeide tot hen: Wat
redenen zijn dit, die gij wan-
delende onder elkander ver-
handelt? en *waarom* z[illegible]j
droevig?

18 En de één, wiens naam was Kleópas, antwoordende, zeide tot Hem: Zijt gij alleen een vreemdeling te Jerûzalem, en weet niet de dingen, die deze dagen daarin geschied zijn?

19 En Hij zeide tot hen: Welke? En zij zeiden tot Hem: De dingen aangaande Jezus den Nazaréner, welke een Profeet was, krachtig in werken en woorden, voor God en al het volk.

20 En hoe onze Overpriesters en Oversten denzelven overgeleverd hebben tot het oordeel des doods, en Hem gekruisigd hebben.

21 En wij hoopten, dat Hij was Degene die Israël verlossen zou. Doch ook benevens dit alles, is het heden de derde dag van dat deze dingen geschied zijn.

22 Maar ook sommige vrouwen uit ons hebben ons ontsteld, die vroeg in den morgenstond aan het graf geweest zijn;

23 En zijn ligchaam niet vindende, kwamen zij en zeiden, dat zij ook een gezigt van Engelen gezien hadden, die zeggen dat Hij leeft.

24 En sommigen dergenen die met ons zijn, gingen heen tot het graf, en bevonden het alzoo, gelijk ook de vrouwen gezegd hadden; maar Hem zagen zij niet.

25 En Hij zeide tot hen: O onverstandigen en tragen van hart, om te gelooven al hetgeen de Profeten gesproken hebben!

26 Moest de Christus niet deze dingen lijden, en *alzoo* in zijne heerlijkheid ingaan?

27 En begonnen hebbende van Mozes en van al de Profeten, leide Hij hun uit, in al de Schriften, hetgeen van Hem ge[...]en was.

[...]men nabij het vlek, daar zij naar toe gingen; en Hij hield zich alsof Hij verder gaan zou.

29 En zij dwongen Hem, zeggende: Blijft met ons, want het is bij den avond, en de dag is gedaald. En Hij ging in, om met hen te blijven.

30 En het geschiedde, als Hij met hen aanzat, nam Hij het brood, en zegende het, en als Hij het gebroken had, gaf Hij het hun.

31 En hunne oogen werden geopend, en zij kenden Hem; en Hij kwam weg uit hun gezigt.

32 En zij zeiden tot elkander: Was ons hart niet brandende in ons, als Hij tot ons sprak op den weg, en als Hij ons de Schriften opende?

33 En zij, opstaande ter zelver ure, keerden weder naar Jerûzalem, en vonden de elve te zamen vergaderd, en die met hen waren;

34 Welke zeiden: De Heere is waarlijk opgestaan, en is van Simon gezien!

35 En zij vertelden hetgeen op den weg *geschied was*, en hoe Hij hun bekend was geworden in het breken des broods.

36 En als zij van deze dingen spraken, stond Jezus zelf in het midden van hen, en zeide tot hen: Vrede zij ulieden!

37 En zij, verschrikt en zeer bevreesd geworden zijnde, meenden dat zij eenen geest zagen.

38 En Hij zeide tot hen: Wat zijt gij ontroerd? en waarom klimmen *zulke* overleggingen in uwe harten?

39 Ziet mijne handen en mijne voeten, want Ik ben het zelf; tast Mij aan, en ziet: want een geest heeft geen vleesch en beenen, gelijk gij ziet dat Ik heb.

40 En als Hij dit zeide, toonde Hij hun de handen en de voeten.

41 En toen zij het van blijdschap nog niet geloofden, en

zich verwonderden, zeide Hij tot hen: Hebt gij hier iets om te eten?
42 En zij gaven Hem een stuk van eenen gebraden visch, en van honigraten.
43 En Hij nam het, en at het voor hunne oogen.
44 En Hij zeide tot hen: Dit zijn de woorden, die Ik tot u sprak, als Ik nog met u was, *namelijk*, dat het alles moest vervuld worden, wat van Mij geschreven is in de wet van Mozes, en de Profeten en Psalmen.
45 Toen opende Hij hun verstand, opdat zij de Schriften verstonden;
46 En zeide tot hen: Alzoo is er geschreven, en alzoo moest de Christus lijden, en van de dooden opstaan ten derden dage;
47 En in zijnen naam gepredikt worden bekeering en vergeving der zonden, onder alle volken, beginnende van Jerúzalem.
48 En gij zijt getuigen van deze dingen.
49 En zie, Ik zende de belofte mijns Vaders op u; maar blijft gij in de stad Jerûzalem, totdat gij zult aangedaan zijn met kracht uit de hoogte.
50 En Hij leidde hen buiten tot aan Bethánië, en zijne handen opheffende, zegende Hij hen.
51 En het geschiedde, als Hij hen zegende, dat Hij van hen scheidde, en werd opgenomen in den hemel.
52 En zij aanbaden Hem, en keerden weder naar Jerûzalem met groote blijdschap,
53 En zij waren allen tijd in den Tempel, lovende en dankende God. Amen.

HET HEILIG EVANGELIE

NAAR *DE BESCHRIJVING VAN*

JOHANNES.

HOOFDSTUK 1.

In den beginne was het Woord, en het Woord was bij God, en het Woord was God.
2 Dit was in den beginne bij God.
3 Alle dingen zijn door hetzelve gemaakt, en zonder hetzelve is geen ding gemaakt, dat gemaakt is.
4 In hetzelve was het leven, en het leven was het licht der menschen.
5 En het licht schijnt in de duisternis, en de duisternis heeft hetzelve niet begrepen.
6 Er was een mensch, van God gezonden, wiens naam was Johánnes.
7 Deze kwam tot eene getuigenis, om van het licht te getuigen, opdat zij allen door hem gelooven zouden.
8 Hij was het licht niet, maar *was gezonden* opdat hij van het licht getuigen zou.
9 *Dit* was het waarachtige licht, hetwelk verlicht een iegelijk mensch, komende in de wereld.
10 Hij was in de wereld, en de wereld is door Hem gemaakt, en de wereld heeft Hem niet gekend.
11 Hij is gekomen t

zijne, en de zijnen hebben Hem niet aangenomen.

12 Maar zoo velen Hem aangenomen hebben, dien heeft Hij magt gegeven kinderen Gods te worden, *namelijk* die in zijnen naam gelooven;

13 Welke niet uit den bloede, noch uit den wil des vleesches, noch uit den wil des mans, maar uit God geboren zijn.

14 En het Woord is vleesch geworden, en heeft onder ons gewoond, (en wij hebben zijne heerlijkheid aanschouwd, eene heerlijkheid als des Eeniggeborenen van den Vader), vol van genade en waarheid.

15 Johannes getuigt van Hem, en heeft geroepen, zeggende: Deze was het, van welken ik zeide: Die na mij komt, is voor mij geworden, want Hij was eer dan ik.

16 En uit zijne volheid hebben wij allen ontvangen, ook genade voor genade.

17 Want de wet is door Mozes gegeven, de genade en de waarheid is door Jezus Christus geworden.

18 Niemand heeft ooit God gezien: de eeniggeboren Zoon, die in den schoot des Vaders is, die heeft *Hem ons* verklaard.

19 En dit is de getuigenis van Johannes, toen de Joden *eenige* Priesters en Levieten afzonden van Jerûzalem, opdat zij hem zouden vragen: Wie zijt gij?

20 En hij beleed en loochende het niet, en beleed: Ik ben de Christus niet.

21 En zij vraagden hem: Wat dan? Zijt gij Elías? En hij [illegible] Ik ben *die* niet. Zijt gij [illegible] feet? En hij antwoordde: [illegible]

[illegible] ij zeiden dan tot hem: [illegible] t gij? opdat wij antgeven mogen dengenen [illegible] gezonden hebben; wat [illegible] van u zelven?

[illegible] Ik ben de stem des roependen in de woestijn: Maakt den weg des Heeren regt! gelijk Jesája, de Profeet, gesproken heeft.

24 En de afgezondenen waren uit de Farizeën.

25 En zij vraagden hem, en spraken tot hem: Waarom doopt gij dan, zoo gij de Christus niet zijt, noch Elías, noch de Profeet.

26 Johannes antwoordde hun, zeggende: Ik doop met water, maar Hij staat midden onder ulieden, dien gij niet kent;

27 Dezelve is het, die na mij komt, welke voor mij geworden is, wien ik niet waardig ben, dat ik zijnen schoenriem zou ontbinden.

28 Deze dingen zijn geschied in Beth-ábara, over de Jordaan, waar Johannes was doopende.

29 Des anderen daags zag Johannes Jezus tot zich komende, en zeide: Zie, het Lam Gods dat de zonde der wereld wegneemt.

30 Deze is het, van welken ik gezegd heb: Na mij komt een man, die voor mij geworden is, want Hij was eer dan ik.

31 En ik kende Hem niet; maar opdat Hij aan Israël zou geopenbaard worden, daarom ben ik gekomen, doopende met het water.

32 En Johannes getuigde, zeggende: Ik heb den Geest zien nederdalen uit den hemel gelijk eene duif, en bleef op Hem.

33 En ik kende Hem niet; maar die mij gezonden heeft om te doopen met water, die had mij gezegd: Op welken gij den Geest zult zien nederdalen, en op Hem blijven, deze is het, die met den Heiligen Geest doopt.

34 En ik heb gezien, en heb getuigd, dat deze de Zoon van God is.

35 Des anderen daags wederom stond Johannes, en twee uit zijne discipelen.

36 En ziende op Jezus, *daar* wandelende, zeide: Zie, het Lam Gods!

37 En die twee discipelen hoorden hem *dat* spreken, en zij volgden Jezus.

38 En Jezus, Zich omkeerende, en ziende hen volgen, zeide tot hen:

39 Wat zoekt gij? En zij zeiden tot Hem: Rabbi! (hetwelk is te zeggen, overgezet zijnde, Meester) waar woont Gij?

40 Hij zeide tot hen: Komt en ziet. Zij kwamen en zagen, waar Hij woonde, en bleven dien dag bij Hem. En het was omtrent de tiende ure.

41 Andréas, de broeder van Simon Petrus, was één van de twee, die het van Johannes gehoord hadden, en Hem gevolgd waren.

42 Deze vond eerst zijnen broeder Simon, en zeide tot hem: Wij hebben gevonden den Messías, hetwelk is, overgezet zijnde, de Christus.

43 En hij leidde hem tot Jezus. En Jezus, hem aanziende, zeide: Gij zijt Simon, de zoon van Jonas: gij zult genaamd worden Ceefas, hetwelk overgezet wordt, Petrus.

44 Des anderen daags wilde Jezus heengaan naar Galiléa, en vond Filíppus, en zeide tot hem: Volg Mij.

45 Filíppus nu was van Bethsáïda, uit de stad van Andréas en Petrus.

46 Filíppus vond Nathánaël en zeide tot hem: Wij hebben *Dien* gevonden, van welken Mozes in de Wet geschreven heeft, en de Profeten, *namelijk* Jezus, den zoon van Jozef, van Názareth.

47 En Nathánael zeide tot hem: Kan uit Názareth iets goeds zijn? Filíppus zeide tot hem: Kom en zie.

48 Jezus zag Nathánaël tot Zich komen, en zeide van hem: Zie, waarlijk een Israëliet, in welken geen bedrog is.

49 Nathánaël zeide tot Hem: Van waar kent Gij mij? Jezus antwoordde, en zeide tot hem: Eer u Filippus riep, daar gij onder den vijgeboom waart, zag Ik u.

50 Nathánaël antwoordde en zeide tot Hem: Rabbi, Gij zijt de Zone Gods, Gij zijt de Koning Israëls!

51 Jezus antwoordde en zeide tot hem: Omdat Ik u gezegd heb: Ik zag u onder den vijgeboom, zoo gelooft gij; gij zult grootere dingen zien dan deze.

52 En Hij zeide tot hem: Voorwaar, voorwaar, zeg Ik ulieden: van nu aan zult gij den hemel zien geopend, en de Engelen Gods opklimmende en nederdalende op den Zoon des menschen.

HOOFDSTUK 2.

En op den derden dag was er eene bruiloft te Kana in Galiléa; en de moeder van Jezus was aldaar.

2 En Jezus was ook genood, en zijne discipelen, tot de bruiloft.

3 En als er wijn ontbrak, zeide de moeder van Jezus tot Hem: Zij hebben geen wijn.

4 Jezus zeide tot haar: Vrouw, wat heb ik met u *te doen?* mijne ure is nog niet gekomen.

5 Zijne moeder zeide tot de dienaars: Zoo wat Hij ulieden zal zeggen, doet *dat*.

6 En aldaar waren zes steenen watervaten gesteld, naar de reiniging der Joden, elk houdende twee of drie metreten.

7 Jezus zeide tot hen: Vult de watervaten met water. En zij vulden ze tot boven toe.

8 En Hij zeide tot hen: Schept nu, en draagt het tot den hofmeester; en zij droegen het.

9 Als nu de hofmeester het water, dat wijn geworden was, geproefd had, (en hij ... let

van waar *de wijn* was, maar de dienaren, die het water geschept hadden, wisten het), zoo riep de hofmeester den bruidegom,

10 En zeide tot hem: Alle man zet eerst den goeden wijn op, en wanneer men wel gedronken heeft, alsdan den minderen; *maar* gij hebt den goeden wijn tot nu toe bewaard.

11 Dit beginsel der teekenen heeft Jezus gedaan te Kána in Galiléa, en heeft zijne heerlijkheid geopenbaard: en zijne discipelen geloofden in Hem.

12 Daarna ging Hij af naar Kapérnaüm, Hij en zijne moeder, en zijne broeders, en zijne discipelen, en zij bleven aldaar niet vele dagen.

13 En het Pascha der Joden was nabij, en Jezus ging op naar Jerûzalem.

14 En Hij vond in den Tempel die ossen, en schapen, en duiven verkochten, en de wisselaars *daar* zittende.

15 En een geesel van touwtjes gemaakt hebbende, dreef Hij ze allen uit den Tempel, ook de schapen en de ossen; en het geld der wisselaren stortte Hij uit, en keerde de tafelen om.

16 En Hij zeide tot degenen die de duiven verkochten: Neemt deze dingen van hier weg; maakt niet het Huis mijns Vaders tot een huis van koophandel.

17 En zijne discipelen werden indachtig, dat er geschreven is: De ijver van uw huis heeft mij verslonden.

)e Joden antwoordden
n zeiden tot Hem: Wat
toont Gij ons, dat Gij
gen doet?
us antwoordde en zeide:
: Breekt dezen tempel,
drie dagen zal Ik den
oprigten.
Joden zeiden dan: Zes
n is *over* dezen

Tempel gebouwd, en Gij, zult Gij dien in drie dagen oprigten?

21 Maar Hij zeide *dit* van den tempel zijns ligchaams.

22 Daarom, als Hij opgestaan was van de dooden, werden zijne discipelen gedachtig, dat Hij dit tot hen gezegd had; en zij geloofden de Schrift, en het woord dat Jezus gesproken had.

23 En als Hij te Jerûzalem was, op het Pascha, in het feest, geloofden velen in zijnen naam, ziende zijne teekenen, die Hij deed.

24 Maar Jezus zelf betrouwde hun Zich zelven niet, omdat Hij hen allen kende;

25 En omdat Hij niet van noode had dat iemand getuigen zou van den mensch: want Hij zelf wist, wat in den mensch was.

HOOFDSTUK 3.

En er was een mensch uit de Farizeën, wiens naam was Nikodémus, een Overste der Joden:

2 Deze kwam des nachts tot Jezus, en zeide tot Hem: Rabbi, wij weten, dat Gij zijt een Leeraar, van God gekomen; want niemand kan deze teekenen doen, die Gij doet, zoo God met hem niet is.

3 Jezus antwoordde, en zeide tot hem: Voorwaar, voorwaar, zeg Ik u: tenzij dat iemand wederom geboren worde, hij kan het Koningrijk Gods niet zien.

4 Nikodémus zeide tot Hem: Hoe kan een mensch geboren worden, *nu* oud zijnde? Kan hij ook andermaal in zijner moeders buik ingaan, en geboren worden?

5 Jezus antwoordde: Voorwaar, voorwaar, zeg Ik u, Zoo iemand niet geboren wordt uit water en Geest, hij kan in het Koningrijk Gods ni- ingaan.

6 Hetgeen uit het vleesch geboren is, *dat* is vleesch; en hetgeen uit den Geest geboren is, *dat* is geest.

7 Verwonder u niet, dat Ik u gezegd heb: Gijlieden moet wederom geboren worden.

8 De wind blaast waarheen hij wil, en gij hoort zijn geluid, maar gij weet niet van waar hij komt, en waar hij heen gaat: alzoo is een iegelijk die uit den Geest geboren is.

9 Nikodémus antwoordde en zeide tot Hem: Hoe kunnen deze dingen geschieden?

10 Jezus antwoordde en zeide tot hem: Zijt gij een Leeraar van Israël, en weet gij deze dingen niet?

11 Voorwaar, voorwaar, zeg Ik u: wij spreken dat wij weten, en getuigen dat wij gezien hebben, en gijlieden neemt onze getuigenis niet aan.

12 Indien Ik ulieden de aardsche dingen gezegd heb, en gij niet gelooft, hoe zult gij gelooven, indien Ik ulieden de hemelsche zou zeggen?

13 En niemand is opgevaren in den hemel, dan die uit den hemel nedergekomen is, *namelijk* de Zoon des menschen, die in den hemel is.

14 En gelijk Mozes de slang in de woestijn verhoogd heeft, alzoo moet de Zoon des menschen verhoogd worden.

15 Opdat een iegelijk die in Hem gelooft, niet verderve, maar het eeuwige leven hebbe.

16 Want alzoo lief heeft God de wereld gehad, dat Hij zijnen eeniggeboren Zoon gegeven heeft, opdat een iegelijk die in Hem gelooft, niet verderve, maar het eeuwige leven hebbe.

17 Want God heeft zijnen Zoon niet gezonden in de wereld, opdat Hij de wereld veroordeelen zou, maar opdat de wereld door Hem zou behouden worden.

18 Die in Hem gelooft, wordt niet veroordeeld, maar die niet gelooft, is alreede veroordeeld, dewijl hij niet heeft geloofd in den naam des eeniggeboren Zoons van God.

19 En dit is het oordeel: dat het licht in de wereld gekomen is, en de menschen hebben de duisternis liever gehad, dan het licht; want hunne werken waren boos.

20 Want een iegelijk die kwaad doet, haat het licht, en komt tot het licht niet, opdat zijne werken niet bestraft worden.

21 Maar die de waarheid doet, komt tot het licht, opdat zijne werken openbaar worden, dat zij in God gedaan zijn.

22 Na dezen kwam Jezus en zijne discipelen in het land van Judéa, en onthield Zich aldaar met hen, en doopte.

23 En Johannes doopte ook in Enon bij Salim, dewijl aldaar vele wateren waren; en zij kwamen daar, en werden gedoopt.

24 Want Johannes was nog niet in de gevangenis geworpen.

25 Er rees dan eene vraag *van eenigen* uit de discipelen van Johannes met de Joden over de reiniging;

26 En zij kwamen tot Johannes, en zeiden tot hem: Rabbi, die met u was over de Jordaan, welken gij getuigenis gaaft, zie, die doopt, en zij komen allen tot Hem.

27 Johannes antwoordde en zeide: Een mensch kan geen ding aannemen, zoo het hem uit den hemel niet gegeven zij.

28 Gij zelven zijt mijne getuigen, dat ik gezegd heb: Ik ben de Christus niet; maar dat ik voor Hem heen uitgezonden ben.

29 Die de bruid heeft, is de bruidegom, maar de vriend des bruidegoms, die staat en hem hoort, verblijdt ... st

blijdschap om de stem des bruidegoms. Zoo is dan deze mijne blijdschap vervuld geworden.

30 Hij moet wassen, maar ik minder worden.

31 Die van boven komt, is boven allen; die uit de aarde is *voortgekomen*, die is uit de aarde, en spreekt uit de aarde. Die uit den hemel komt, is boven allen.

32 En hetgeen Hij gezien en gehoord heeft, dat getuigt Hij; en zijne getuigenis neemt niemand aan.

33 Die zijne getuigenis aangenomen heeft, die heeft verzegeld, dat God waarachtig is.

34 Want dien God gezonden heeft, die spreekt de woorden Gods: want God geeft *Hem* den Geest niet met mate.

35 De Vader heeft den Zoon lief, en heeft alle dingen in zijne hand gegeven.

36 Die in den Zoon gelooft, die heeft het eeuwige leven; maar die den Zoon ongehoorzaam is, die zal het leven niet zien, maar de toorn Gods blijft op hem.

HOOFDSTUK 4.

Als dan de Heere verstond, dat de Farizeën gehoord hadden, dat Jezus meer discipelen maakte en doopte dan Johannes;

2 (Hoewel Jezus zelf niet doopte, maar zijne discipelen;)

3 Zoo verliet Hij Judéa, en ging wederom heen naar Galiléa.

4 En Hij moest door Samarië

ij kwam dan in eene stad
Samarië, genaam Sichar,
het stuk lands, hetwelk
zijnen zoon Jozef gaf.
n aldaar was de fontein
s. Jezus dan, vermoeid
van de reize, zat alzoo
nevens de fontein. Het
—t de zesde ure.

7 Er kwam eene vrouw uit Samarië, om water te putten. Jezus zeide tot haar: Geef Mij te drinken.

8 (Want zijne discipelen waren heengegaan in de stad, opdat zij zouden spijze koopen.)

9 Zoo zeide dan de Samaritaansche vrouw tot Hem: Hoe begeert Gij, die een Jood zijt, van mij te drinken, die eene Samaritaansche vrouw ben? Want de Joden houden geene gemeenschap met de Samaritánen.

10 Jezus antwoordde en zeide tot haar: Indien gij de gave Gods kendet, en wie Hij is, die tot u zegt: Geef Mij te drinken: zoo zoudt gij van Hem hebben begeerd, en Hij zoude u levend water gegeven hebben.

11 De vrouw zeide tot Hem: Heere, Gij hebt niet om mede te putten, en de put is diep; van waar hebt Gij dan het levend water?

12 Zijt Gij meerder dan onze vader Jakob, die ons den put gegeven heeft? en hij zelf heeft daaruit gedronken, en zijne kinderen, en zijn vee.

13 Jezus antwoordde en zeide tot haar: Een ieder die van dit water drinkt, zal wederom dorsten;

14 Maar zoo wie gedronken zal hebben van het water, dat Ik hem geven zal, dien zal in eeuwigheid niet dorsten; maar het water, dat Ik hem zal geven, zal in hem worden eene fontein van water, springende tot in het eeuwige leven.

15 De vrouw zeide tot Hem: Heere, geef mij dat water, opdat mij niet dorste, en ik hier niet *moet* komen om te putten.

16 Jezus zeide tot haar: Ga heen, roep uwen man, en kom hier.

17 De vrouw antwoordde en zeide: Ik heb geenen man. Jezus

zeide tot haar: Gij hebt wel gezegd: Ik heb geenen man.
18 Want gij hebt vijf mannen gehad, en dien gij nu hebt, is uw man niet; dat hebt gij met waarheid gezegd.
19 De vrouw zeide tot Hem: Heere! ik zie dat gij een Profeet zijt.
20 Onze Vaders hebben op dezen berg aangebeden: en gijlieden zegt, dat te Jerûzalem de plaats is, waar men moet aanbidden.
21 Jezus zeide tot haar: Vrouw, geloof Mij, de ure komt, wanneer gijlieden noch op dezen berg, noch te Jerûzalem, den Vader zult aanbidden.
22 Gijlieden aanbidt dat gij niet weet; wij aanbidden dat wij weten: want de zaligheid is uit de Joden.
23 Maar de ure komt, en is nu, wanneer de ware aanbidders den Vader aanbidden zullen in geest en waarheid: want de Vader zoekt ook dezulken die Hem *alzoo* aanbidden.
24 God is een geest, en die Hem aanbidden, moeten *Hem* aanbidden in geest en waarheid.
25 De vrouw zeide tot Hem: Ik weet dat de Messías komt (die genaamd wordt Christus); Wanneer Die zal gekomen zijn, zoo zal Hij ons alle dingen verkondigen.
26 Jezus zeide tot haar: Ik ben het, die met u spreek.
27 En daarop kwamen zijne discipelen, en verwonderden zich dat Hij met eene vrouw sprak. Nogtans zeide niemand: Wat vraagt Gij? of: Wat spreekt Gij met haar?
28 Zoo verliet de vrouw dan haar watervat, en ging heen in de stad, en zeide tot de lieden:
29 Komt, ziet een mensch, die mij gezegd heeft alles wat ik gedaan heb: is deze niet de Christus?
30 Zij dan gingen uit de stad, en kwamen tot Hem.
31 En ondertusschen baden Hem de discipelen, zeggende: Rabbi, eet.
32 Maar Hij zeide tot hen: Ik heb eene spijs om te eten, die gij niet weet.
33 Zoo zeiden dan de discipelen tegen elkander: Heeft Hem iemand te eten gebragt?
34 Jezus zeide tot hen: Mijne spijs is, dat Ik doe den wil Desgenen die Mij gezonden heeft, en zijn werk volbrenge.
35 Zegt gijlieden niet: Het zijn nog vier maanden, en *dan* komt de oogst? Zie, Ik zeg u: heft uwe oogen op en aanschouwt de landen, want zij zijn alreede wit om te oogsten.
36 En die maait, ontvangt loon, en vergadert vrucht ten eeuwigen leven; opdat zich te zamen verblijde, beide die zaait en die maait.
37 Want hierin is die spreuk waarachtig: Een ander is het die zaait, en een ander die maait.
38. Ik heb u uitgezonden om te maaijen hetgeen gij niet bearbeid hebt; anderen hebben het bearbeid, en gij zijt tot hunnen arbeid ingegaan.
39 En velen der Samaritánen uit die stad geloofden in Hem, om het woord der vrouw, die getuigde: Hij heeft mij gezegd alles wat ik gedaan heb.
40 Als dan de Samaritánen tot Hem gekomen waren, baden zij Hem, dat Hij bij hen bleve; en Hij bleef aldaar twee dagen.
41 En er geloofden er veel meer om zijns woords wil
42 En zeiden tot de vrou
Wij gelooven niet meer uws zeggens wil: want zelven hebben *Hem* gehoord weten dat deze waarlijk is Christus, de Zaligmaker wereld.
43 En na de twee dagen

Hij van daar, en ging heen naar Galiléa:

44 Want Jezus heeft zelf getuigd, dat een Profeet in zijn eigen vaderland geen eer heeft.

45 Als Hij dan in Galiléa kwam, ontvingen Hem de Galiléërs, gezien hebbende al de dingen, die Hij te Jeruzalem op het feest gedaan had: want ook zij waren tot het feest gegaan.

46 Zoo kwam dan Jezus wederom te Kána in Galiléa, waar Hij het water wijn gemaakt had. En er was een zeker koninklijk *hoveling*, wiens zoon krank was te Kapérnaüm.

47 Deze, gehoord hebbende, dat Jezus uit Judéa in Galiléa kwam, ging tot Hem, en bad Hem dat Hij afkwame, en zijnen zoon gezond maakte: want hij lag op zijn sterven.

48 Jezus dan zeide tot hem: Tenzij dat gijlieden teekenen en wonderen ziet, zoo zult gij niet gelooven.

49 De koninklijke *hoveling* zeide tot Hem: Heere, kom af, eer mijn kind sterft!

50 Jezus zeide tot hem: Ga heen, uw zoon leeft! En de mensch geloofde het woord, dat Jezus tot hem zeide, en ging heen.

51 En als hij nu afging, kwamen hem zijne dienstknechten te gemoet, en boodschapten, zeggende: Uw kind leeft!

52 Zoo vraagde hij dan van hen de ure, in welke het beter met hem geworden was. En zij zeiden tot hem: Gisteren te zeven ure verliet hem de [illegible]

[illegible] vader bekende dan, dat [illegible]ezelve ure *was*, in de[illegible] Jezus tot hem gezegd [illegible]w zoon leeft. En hij ge[illegible]zelf, en zijn geheele huis.

[illegible]t tweede teeken heeft [illegible]ederom gedaan, als Hij [illegible] Galiléa gekomen

HOOFDSTUK 5.

Na dezen was een feest der Joden, en Jezus ging op naar Jerúzalem.

2 En er is te Jerúzalem, aan de Schaaps*poort*, een badwater, hetwelk in het Hebreeuwsch toegenaamd wordt Bethesda, hebbende vijf zalen.

3 In dezelve lag eene groote menigte van kranken, blinden, kreupelen, verdorden, wachtende op de roering des waters

4 Want een Engel daalde neder op zekeren tijd in dat badwater, en beroerde het water; die dan eerst daarin kwam, na de beroering van het water, die werd gezond, van wat ziekte hij ook bevangen was.

5 En aldaar was een zeker mensch, die acht en dertig jaren krank gelegen had.

6 Jezus ziende dezen liggen, en wetende dat hij nu langen tijd gelegen had, zeide tot hem: Wilt gij gezond worden?

7 De kranke antwoordde Hem: Heere! ik heb geen mensch, om mij te werpen in het badwater, wanneer het water beroerd wordt; en terwijl ik kome, zoo daalt een ander vóór mij neder.

8 Jezus zeide tot hem: sta op, neem uw beddeken op, en wandel.

9 En terstond werd de mensch gezond, en nam zijn beddeken op, en wandelde. En het was Sabbat op denzelven dag.

10 De Joden zeiden tot dengenen die genezen was: Het is Sabbat, het is u niet geoorloofd het beddeken te dragen.

11 Hij antwoordde hun: Die mij gezond gemaakt heeft, die heeft mij gezegd: Neem uw beddeken op, en wandel.

12 Zij vraagden hem dan: Wie is de mensch die u gezegd heeft: Neem uw beddeken op en wandel?

13 En die gezond gemaakt was, wist niet wie Hij was: want Jezus was ontweken, alzoo er een *groote* schare in die plaats was.

14 Daarna vond hem Jezus in den Tempel, en zeide tot hem: Zie, gij zijt gezond geworden; zondig niet meer, opdat u niet wat ergers geschiede.

15 De mensch ging heen, en boodschapte den Joden, dat het Jezus was, die hem gezond gemaakt had.

16 En daarom vervolgden de Joden Jezus, en zochten Hem te dooden, omdat Hij deze din- op den Sabbat deed.

17 En Jezus antwoordde hun: Mijn Vader werkt tot nu toe, en Ik werk *ook*.

18 Daarom zochten dan de Joden te meer Hem te dooden, omdat Hij niet alleen den Sabbat brak, maar ook zeide dat God zijn eigen Vader was, Zich zelven Gode even gelijk makende.

19 Jezus dan antwoordde, en zeide tot hen: Voorwaar, voorwaar, zeg Ik u: de Zoon kan niets van Zich zelven doen, tenzij Hij den Vader dat ziet doen: want zoo wat Die doet, hetzelve doet ook de Zoon desgelijks.

20 Want de Vader heeft den Zoon lief, en toont Hem alles wat Hij doet; en Hij zal Hem grooter werken toonen dan deze, opdat gij u verwondert.

21 Want gelijk de Vader de dooden opwekt en levend maakt, alzoo maakt ook de Zoon levend die Hij wil.

22 Want ook de Vader oordeelt niemand, maar heeft al het oordeel den Zoon gegeven;

23 Opdat zij allen den Zoon eeren, gelijk zij den Vader eeren. Die den Zoon niet eert, eert den Vader niet, die Hem gezonden heeft.

24 Voorwaar, voorwaar, zeg Ik u: die mijn woord hoort, en gelooft Hem, die Mij gezonden heeft, die heeft het eeuwige leven, en komt niet in de verdoemenis, maar is uit den dood overgegaan in het leven.

25 Voorwaar, voorwaar, zeg Ik u: de ure komt, en is nu, wanneer de dooden zullen hooren de stem des Zoons Gods, en die ze gehoord hebben, zullen leven.

26 Want gelijk de Vader het leven heeft in Zich zelven, alzoo heeft Hij ook den Zoon gegeven, het leven te hebben in Zich zelven;

27 En heeft Hem magt gegeven, ook gerigt te houden, omdat Hij des menschen Zoon is.

28 Verwondert u daar niet over; want de ure komt, in welke allen, die in de graven zijn, Zijne stem zullen hooren;

29 En zullen uitgaan, die het goede gedaan hebben, tot de opstanding des levens, en die het kwade gedaan hebben, tot de opstanding der verdoemenis.

30 Ik kan van Mij zelven niets doen. Gelijk Ik hoor, oordeel Ik, en mijn oordeel is regtvaardig; want Ik zoek niet mijnen wil, maar den wil des Vaders, die Mij gezonden heeft.

31 Indien Ik van Mij zelven getuig, mijne getuigenis is niet waarachtig.

32 Er is een ander, die van Mij getuigt, en ik weet, dat de getuigenis, welke Hij van Mij getuigt, waarachtig is.

33 Gijlieden hebt tot Johannes gezonden, en hij heeft der waarheid getuigenis gegeven.

34 Doch Ik neem geene getuigenis van een mensch; maar dit zeg Ik, opdat gijlieden zoudt behouden worden.

35 Hij was eene brandende en lichtende kaars; en gij hebt ulieden voor eenen korten tijd in zijn licht willen verheugen.

36 Maar Ik heb eene getuigenis meerder dan *die* van Johannes: want de werken, die Mij

de Vader gegeven heeft, om die
te volbrengen, dezelve werken,
die Ik doe, getuigen van Mij, dat
Mij de Vader gezonden heeft.
37 En de Vader, die Mij ge-
zonden heeft, die heeft zelf
van Mij getuigd. Gij hebt noch
zijne stem ooit gehoord, noch
zijne gedaante gezien.
38 En zijn woord hebt gij niet
in u blijvende; want gij gelooft
dien niet, dien Hij gezonden
heeft.
39 Onderzoekt de Schriften,
want gij meent in dezelve het
eeuwige leven te hebben; en die
zijn het, die van Mij getuigen.
40 En gij wilt tot Mij niet
komen, opdat gij het leven
moogt hebben.
41 Ik neem geene eer van
menschen;
42 Maar Ik ken ulieden, dat gij
de liefde Gods in u zelven niet
hebt.
43 Ik ben gekomen in den
naam mijns Vaders, en gij
neemt Mij niet aan; zoo een
ander komt in zijn eigen naam,
dien zult gij aannemen.
44 Hoe kunt gij gelooven, gij,
die eer van elkander neemt,
en de eer, die van God alleen
is, niet zoekt?
45 Meent niet, dat Ik u ver-
klagen zal bij den Vader; die
u verklaagt, is Mozes, op wel-
ken gij gehoopt hebt.
46 Want indien gij Mozes ge-
loofdet, zoo zoudt gij Mij ge-
looven: want hij heeft van Mij
geschreven.
47 Maar zoo gij zijne Schrif-
ten niet gelooft, hoe zult gij
mijne woorden gelooven?

HOOFDSTUK 6.

.zen .vertrok Jezus over
zee van Galiléa, welke
e van Tibérias.
Hem volgde eene groote
omdat zij zijne teeke-
gen, die Hij deed aan de

3 En Jezus ging op den berg,
en zat aldaar neder met zijne
discipelen.
4 En het Pascha, het feest
der Joden, was nabij.
5 Jezus dan, de oogen ophef-
fende, en ziende dat een groote
schare tot Hem kwam, zeide
tot Filippus: Van waar zullen
wij brooden koopen, opdat dezen
eten mogen?
6 (Doch dit zeide Hij, hem
beproevende: want Hij wist zelf,
wat Hij doen zou.)
7 Filippus antwoordde Hem:
Voor twee honderd penningen
brood is voor dezen niet genoeg,
opdat een iegelijk van hen een
weinig neme.
8 Eén van zijne discipelen,
namelijk Andréas, de broeder
van Simon Petrus, zeide tot
Hem:
9 Hier is een jongsken, dat vijf
gerstebrooden heeft, en twee
vischjes; maar wat zijn deze
onder zoo velen?
10 En Jezus zeide: Doet de men-
schen nederzitten. En er was
veel gras in die plaats. Zoo zaten
dan de mannen neder, omtrent
vijf duizend in getal.
11 En Jezus nam de brooden,
en gedankt hebbende, deelde
Hij ze den discipelen, en de
discipelen dengenen die neder-
gezeten waren; desgelijks ook
van de vischjes, zoo veel zij
wilden.
12 En als zij verzadigd waren,
zeide Hij tot zijne discipelen:
Vergadert de overgeschotene
brokken, opdat er niets verlo-
ren ga.
13 Zij vergaderden ze dan, en
vulden twaalf korven met
brokken van de vijf gerste-
brooden, welke overgeschoten
waren dengenen die gegeten
hadden.
14 De menschen dan, gezien
hebbende het teeken, dat Jezus
gedaan had, zeiden: Deze is
waarlijk de Profeet, die in de
wereld komen zou.

15 Jezus dan, wetende, dat zij zouden komen, en Hem met geweld nemen, opdat zij Hem koning maakten, ontweek wederom op den berg, Hij zelf alleen.

16 En als het avond geworden was, gingen zijne discipelen af naar de zee.

17 En in het schip gegaan zijnde, kwamen zij over de zee naar Kapérnaüm. En het was alreede duister geworden, en Jezus was tot hen niet gekomen.

18 En de zee verhief zich, overmits er een groote wind waaide.

19 En als zij omtrent vijf en twintig of dertig stadiën gevaren waren, zagen zij Jezus, wandelende op de zee, en komende bij het schip; en zij werden bevreesd.

20 Maar Hij zeide tot hen: Ik ben het, zijt niet bevreesd!

21 Zij hebben dan Hem gewilliglijk in het schip genomen; en terstond kwam het schip aan het land, daar zij naar toe voeren.

22 Des anderen daags de schare, die aan de andere zijde der zee stond, ziende dat aldaar geen ander scheepje was dan dat ééne, daar zijne discipelen ingegaan waren, en dat Jezus met zijne discipelen in dat scheepje niet was gegaan, maar *dat* zijne discipelen alleen weggevaren waren;

23 (Doch er kwamen andere scheepjes van Tibérias, nabij de plaats, waar zij het brood gegeten hadden, als de Heere gedankt had.)

24 Toen dan de schare zag dat Jezus aldaar niet was, noch zijne discipelen, zoo gingen zij ook in de schepen, en kwamen te Kapérnaüm, zoekende Jezus.

25 En als zij Hem gevonden hadden, over de zee, zeiden zij tot Hem: Rabbi, wanneer zijt Gij hier gekomen?

26 Jezus antwoordde hun en zeide: Voorwaar, voorwaar, zeg Ik u: gij zoekt Mij, niet omdat gij teekenen gezien hebt, maar omdat gij van de brooden gegeten hebt, en verzadigd zijt.

27 Werkt niet *om* de spijs, die vergaat, maar *om* de spijs, die blijft tot in het eeuwige leven, welke de Zoon des menschen ulieden geven zal: want dezen heeft God de Vader verzegeld.

28 Zij zeiden dan tot Hem: Wat zullen wij doen, opdat wij de werken Gods mogen werken?

29 Jezus antwoordde en zeide tot hen: Dit is het werk Gods, dat gij gelooft in Hem, dien Hij gezonden heeft.

30 Zij zeiden dan tot Hem: Wat teeken doet Gij dan, opdat wij het mogen zien, en U gelooven? wat werkt Gij?

31 Onze Vaders hebben het Manna gegeten in de woestijn, gelijk geschreven is: Hij gaf hun het brood uit den hemel te eten.

32 Jezus dan zeide tot hen: Voorwaar, voorwaar, zeg Ik u: Mozes heeft u niet gegeven het brood uit den hemel; maar mijn Vader geeft u dat ware brood uit den hemel.

33 Want het brood Gods is Hij, die uit den hemel nederdaalt, en die der wereld het leven geeft.

34 Zij zeiden dan tot Hem: Heere, geef ons altijd dit brood.

35 En Jezus zeide tot hen: Ik ben het brood des lev--- die tot Mij komt, zal ge zins hongeren, en die in gelooft, zal nimmermeer sten.

36 Maar Ik heb u gezegd, gij Mij ook gezien hebt, e geloooft niet.

37 Al wat Mij de Vader g zal tot Mij komen; en

Mij komt, zal Ik geenszins uit-
werpen.
38 Want Ik ben uit den he-
mel nedergedaald, niet opdat
Ik mijnen wil zou doen, maar
den wil Desgenen die Mij ge-
zonden heeft.
39 En dit is de wil des Va-
ders, die Mij gezonden heeft,
dat al wat Hij Mij gegeven
heeft, Ik daaruit niet verlieze,
maar hetzelve opwekke ten
uitersten dage.
40 En dit is de wil Desgenen
die Mij gezonden heeft, dat een
iegelijk die den Zoon aan-
schouwt, en in Hem gelooft,
het eeuwige leven hebbe; en
Ik zal hem opwekken ten ui-
tersten dage.
41 De Joden dan murmu-
reerden over Hem, omdat Hij
gezegd had: Ik ben het brood,
dat uit den hemel nederge-
daald is.
42 En zij zeiden: Is deze niet
Jezus, de zoon van Jozef, wiens
vader en moeder wij kennen?
Hoe zegt deze dan: Ik ben uit
den hemel nedergedaald?
43 Jezus antwoordde dan, en
zeide tot hen: Murmureert niet
onder elkander.
44 Niemand kan tot Mij ko-
men, tenzij dat de Vader, die
Mij gezonden heeft, hem trek-
ke; en Ik zal hem opwekken
ten uitersten dage.
45 Er is geschreven in de
Profeten: En zij zullen allen
van God geleerd zijn. Een ie-
gelijk dan die *het* van den Va-
der gehoord en geleerd heeft,
die komt tot Mij.
46 Niet dat iemand den Vader
gezien heeft, dan die van God is;
de[illegible] eft den Vader gezien.
4[illegible] rwaar, voorwaar, zeg
Ik [illegible] e in Mij gelooft, heeft
he[illegible] vige leven!
4[illegible] en het brood des levens.
4[illegible] we Vaders hebben het
Ma[illegible] geten in de woestijn,
en [illegible] gestorven.
5[illegible] brood, dat uit
den hemel nederdaalt, opdat
de mensch daarvan ete, en niet
sterve.
51 Ik ben dat levende brood,
dat uit den hemel nederge-
daald is; zoo iemand van dit
brood eet, die zal in der eeuwig-
heid leven. En het brood, dat
Ik geven zal, is mijn vleesch,
hetwelk Ik geven zal voor het
leven der wereld.
52 De Joden dan streden on-
der elkander, zeggende: Hoe
kan ons deze *zijn* vleesch te
eten geven?
53 Jezus dan zeide tot hen:
Voorwaar, voorwaar, zeg Ik u-
lieden: tenzij dat gij het
vleesch des Zoons des men-
schen eet, en zijn bloed drinkt,
zoo hebt gij geen leven in u
zelven.
54 Die mijn vleesch eet, en
mijn bloed drinkt, die heeft
het eeuwige leven; en Ik zal
hem opwekken ten uitersten
dage.
55 Want mijn vleesch is
waarlijk spijs, en mijn bloed
is waarlijk drank.
56 Die mijn vleesch eet, en
mijn bloed drinkt, die blijft in
Mij, en Ik in hem.
57 Gelijkerwijs Mij de leven-
de Vader gezonden heeft, en
Ik leve door den Vader; *alzoo*
die Mij eet, dezelve zal leven
door Mij.
58 Dit is het brood, dat uit
den hemel nedergedaald is.
Niet gelijk uwe Vaders het
Manna gegeten hebben, en zijn
gestorven. Die dit brood eet,
zal in der eeuwigheid leven.
59 Deze dingen zeide Hij in
de Synagoge, leerende te Ka-
pérnaüm.
60 Velen dan van zijne disci-
pelen, *dit* hoorende, zeiden:
Deze rede is hard; wie kan
dezelve hooren?
61 Jezus nu wetende bij Zich
zelven, dat zijne discipelen
daarover murmureerden, zeide
tot hen: Ergert ulieden dit?

62 *Wat zou het* dan *zijn*, zoo
gij den Zoon des menschen
zaagt opvaren, daar Hij te vo-
ren was?
63 De Geest is het, die levend
maakt; het vleesch is niet nut.
De woorden, die Ik tot u
spreek, zijn geest en zijn leven.
64 Maar er zijn sommigen
van ulieden die niet gelooven.
Want Jezus wist van den be-
ginne, wie zij waren, die niet
geloofden, en wie hij was, die
Hem verraden zou
65 En Hij zeide: Daarom heb Ik
u gezegd, dat niemand tot Mij ko-
men kan, tenzij dat het hem ge-
geven zij van mijnen Vader.
66 Van toen af gingen velen
zijner discipelen terug, en wan-
delden niet meer met Hem.
67 Jezus dan zeide tot de
twaalve: Wilt gijlieden ook niet
weggaan?
68 SimonPetrus danantwoord-
de Hem: Heere, tot wien zullen
wij heengaan? Gij hebt de woor-
den des eeuwigen levens.
69 En wij hebben geloofd en
bekend, dat Gij zijt de Chris-
tus, de Zoon des levenden
Gods.
70 Jezus antwoordde hun:
Heb Ik niet u twaalf uitver-
koren? en één uit u is een
duivel.
71 En Hij zeide *dit van* Judas,
Simons *zoon*, Iskáriot: want
deze zou Hem verraden, zijnde
één van de twaalve.

HOOFDSTUK 7.

En na dezen wandelde Je-
zus in Galiléa: want Hij
wilde in Judéa niet wandelen,
omdat de Joden Hem zochten
te dooden.
2 En het feest der Joden, *na-
melijk* de *Loof*huttenzetting,
was nabij.
3 Zoo zeiden dan zijne broe-
ders tot Hem: Vertrek van
hier, en ga heen in Judéa,
opdat ook uwe discipelen uwe
werken mogen aanschouwen,
die Gij doet.
4 Want niemand doet iets in
het verborgen, en zoekt zelf
dat men openlijk van hem
spreke. Indien Gij deze dingen
doet, zoo openbaar u zelven
aan de wereld.
5 Want ook zijne broeders
geloofden niet in Hem.
6 Jezus dan zeide tot hen:
Mijn tijd is nog niet hier; maar
uw tijd is altijd bereid.
7 De wereld kan ulieden niet
haten, maar Mij haat zij, om-
dat Ik van dezelve getuig, dat
hare werken boos zijn.
8 Gaat gijlieden op tot dit
feest; Ik ga nog niet op tot dit
feest; want mijn tijd is nog
niet vervuld.
9 En als Hij deze dingen tot
hen gezegd had, bleef Hij in
Galiléa.
10 Maar als zijne broeders
opgegaan waren, toen ging Hij
ook zelf op tot het feest, niet
openlijk, maar als in het ver-
borgen.
11 De Joden dan zochten Hem
in het feest, en zeiden: Waar
is Hij?
12 En er was veel gemurmels
van Hem onder de scharen. Som-
migen zeiden: Hij is goed; en an-
deren zeiden: Neen, maar Hij
verleidt de schare.
13 Nogtans sprak niemand
vrijmoediglijk van Hem, om de
vrees der Joden.
14 Doch als het nu in het
midden van het feest was, zoo
ging Jezus op in den Tempel,
en leerde.
15 En de Joden verwonder-
den zich, zeggende: Hoe weet
deze de Schriften, daar Hij ze
niet geleerd heeft?
16 Jezus antwoordde hun, en
zeide: Mijne leer is mijne niet,
maar Desgenen die Mij gezon-
den heeft.
17 Zoo iemand wil Deszelfs
wil doen, die zal van deze
leer bekennen, of zij

is, dan of Ik van Mij zelven
spreek.
18 Die van zich zelven spreekt,
zoekt zijne eigene eer; maar die
de eer zoekt Desgenen die Hem
gezonden heeft, die is waar-
achtig, en geene ongeregtigheid
is in Hem.
19 Heeft Mozes u niet de wet
gegeven, en niemand van u
doet de wet? Wat zoekt gij Mij
te dooden?
20 De schare antwoordde en
zeide: Gij hebt den duivel,
wie zoekt U te dooden?
21 Jezus antwoordde en zeide
tot hen: Één werk heb Ik ge-
daan, en gij verwondert u allen.
22 Daarom heeft Mozes ulie-
den de besnijdenis gegeven,
(niet dat zij uit Mozes is, maar
uit de Vaderen), en gij besnijdt
een mensch op den Sabbat.
23 Indien een mensch de be-
snijdenis ontvangt op den Sab-
bat, opdat de wet van Mozes
niet gebroken worde: zijt gij
toornig op Mij, dat Ik eenen
geheelen mensch gezond ge-
maakt heb op den Sabbat?
24 Oordeelt niet naar het aan-
zien, maar oordeelt een regt-
vaardig oordeel.
25 Sommigen dan uit die van
Jerûzalem zeiden: Is deze
niet, dien zij zoeken te doo-
den?
26 En zie, Hij spreekt vrij-
moediglijk, en zij zeggen Hem
niets. Zouden nu wel de Over-
sten waarlijk weten, dat deze
waarlijk is de Christus?
27 Doch van dezen weten wij,
van waar Hij is; maar de Chris-
tus, wanneer Hij komen zal,
z d niemand weten van
w Hij is.
ezus dan riep in den Tem-
p erende en zeggende: En
g nt Mij, en gij weet van
w Ik ben; en Ik ben van Mij
z niet gekomen, maar Hij
i rachtig, die Mij gezonden
h welken gijlieden niet
k

29 Maar Ik ken Hem, want
Ik ben van Hem, en Hij heeft
Mij gezonden.
30 Zij zochten Hem dan te
grijpen; maar niemand sloeg de
hand aan Hem, want zijne ure
was nog niet gekomen.
31 En velen uit de schare ge-
loofden in Hem, en zeiden:
Wanneer de Christus zal geko-
men zijn, zal Hij ook meer
teekenen doen dan die, welke
deze gedaan heeft?
32 De Farizeën hoorden, dat
de schare dit van Hem murmel-
de; en de Farizeën en de Over-
priesters zonden dienaren, op-
dat zij Hem grijpen zouden.
33 Jezus dan zeide tot hen:
Nog eenen kleinen tijd ben Ik
bij u, en Ik ga heen tot Denge-
nen die Mij gezonden heeft.
34 Gij zult Mij zoeken, en gij
zult *Mij* niet vinden; en waar
Ik ben, kunt gij niet komen.
35 De Joden dan zeiden tot
elkander: Waar zal deze heen-
gaan, dat wij Hem niet zullen
vinden? Zal Hij tot de ver-
strooide Grieken gaan, en de
Grieken leeren?
36 Wat is dit voor eene rede,
die Hij gezegd heeft: Gij zult
Mij zoeken, en zult Mij niet
vinden; en waar Ik ben, kunt
gij niet komen?
37 En op den laatsten dag,
zijnde de groote *dag* van het
feest, stond Jezus en riep, zeg-
gende: Zoo iemand dorst, die
kome tot Mij en drinke!
38 Die in Mij gelooft, gelijker-
wijs de Schrift zegt, stroomen
des levenden waters zullen uit
zijnen buik vloeijen.
39 (En dit zeide Hij van den
Geest, denwelken ontvangen
zouden die in Hem geloovenn:
want de Heilige Geest was nog
niet, overmits Jezus nog niet
verheerlijkt was.)
40 Velen dan uit de schare,
deze rede hoorende, zeiden:
Deze is waarlijk de Profeet!
41 Anderen zeiden: Deze is

de Christus. En anderen zeiden: Zal dan de Christus uit Galiléa komen?
42 Zegt dan de Schrift niet, dat de Christus komen zal uit den zade Davids, en van het vlek Bethlehem, waar David was?
43 Er werd dan tweedragt onder de schare, om Zijnentwil.
44 En sommigen van hen wilden Hem grijpen; maar niemand sloeg de handen aan Hem.
45 De dienaars dan kwamen tot de Overpriesters en Farizeën; en die zeiden tot hen: Waarom hebt gij Hem niet gebragt?
46 De dienaars antwoordden: Nooit heeft een mensch alzoo gesproken, gelijk deze mensch.
47 De Farizeën dan antwoordden hun: Zijt ook gijlieden verleid?
48 Heeft iemand uit de Oversten in Hem geloofd, of uit de Farizeën?
49 Maar deze schare, die de wet niet weet, is vervloekt!
50 Nikodémus zeide tot hen, welke des nachts tot Hem gekomen was, zijnde één uit hen:
51 Oordeelt ook onze wet den mensch, tenzij dat zij eerst van hem gehoord heeft, en verstaat, wat hij doet?
52 Zij antwoordden en zeiden tot hem: Zijt gij ook uit Galiléa? Onderzoek en zie, dat uit Galiléa geen Profeet opgestaan is.
53 En een iegelijk ging heen naar zijn huis.

HOOFDSTUK 8.

MAAR Jezus ging naar den Olijfberg.
2 En des morgens vroeg kwam Hij wederom in den Tempel, en al het volk kwam tot Hem; en nedergezeten zijnde, leerde Hij hen.
3 En de Schriftgeleerden en de Farizeën bragten tot Hem eene vrouw, in overspel gegrepen;
4 En haar gesteld hebbende in het midden, zeiden zij tot Hem: Meester, deze vrouw is op de daad zelve gegrepen, overspel begaande.
5 En Mozes heeft ons in de Wet geboden, dat dezulke gesteenigd zullen worden; Gij dan, wat zegt Gij?
6 En dit zeiden zij, Hem verzoekende, opdat zij *iets* hadden om Hem te beschuldigen. Maar Jezus, nederbukkende, schreef met den vinger in de aarde.
7 En als zij Hem bleven vragen, rigtte Hij Zich op, en zeide tot hen: Die van ulieden zonder zonde is, werpe eerst den steen op haar.
8 En wederom nederbukkende, schreef Hij in de aarde.
9 Maar zij, *dit* hoorende, en van *hun* geweten overtuigd zijnde, gingen uit, de één na den anderen, beginnende van de oudsten tot de laatsten; en Jezus werd alleen gelaten, en de vrouw in het midden staande.
10 En Jezus, zich oprigtende, en niemand ziende dan de vrouw, zeide tot haar: Vrouw, waar zijn deze uwe beschuldigers? Heeft u niemand veroordeeld?
11 En zij zeide: Niemand, Heere! En Jezus zeide tot haar: Zoo veroordeel Ik u ook niet; ga heen en zondig niet meer.
12 Jezus dan sprak wederom tot henlieden, zeggende: Ik ben het licht der wereld; die Mij volgt, zal in de duisternis niet wandelen, maar zal het licht des levens hebben.
13 De Farizeën dan zeiden tot Hem: Gij getuigt van u zelven; uwe getuigenis i[illegible] [illegible]st waarachtig.
14 Jezus antwoordde, en [illegible] tot hen: Hoewel Ik van [illegible] zelven getuig, zoo [illegible]

mijne getuigenis waarachtig;
want Ik weet, van waar Ik gekomen ben, en waar Ik heenga;
maar gijlieden weet niet, van waar Ik kom en waar Ik heenga.
15 Gij oordeelt naar het vleesch; Ik oordeel niemand.
16 En indien Ik ook oordeel, mijn oordeel is waarachtig:
want Ik ben niet alleen, maar Ik en de Vader, die Mij gezonden heeft.
17 En er is ook in uwe Wet geschreven, dat de getuigenis van twee menschen waarachtig is.
18 Ik ben het, die van Mij zelven getuig, en de Vader, die Mij gezonden heeft, getuigt van Mij.
19 Zij dan zeiden tot Hem: Waar is uw Vader? Jezus antwoordde: Gij kent noch Mij, noch mijnen Vader; indien gij Mij kendet, zoo zoudt gij ook mijnen Vader kennen.
20 Deze woorden sprak Jezus bij de schatkist, leerende in den Tempel; en niemand greep Hem, want zijne ure was nog niet gekomen.
21 Jezus dan zeide wederom tot hen: Ik ga heen, en gij zult Mij zoeken, en in uwe zonden zult gij sterven; waar Ik heenga, kunt gijlieden niet komen.
22 De Joden dan zeiden: Zal hij ook zich zelven dooden, omdat hij zegt: Waar Ik heenga, kunt gijlieden niet komen?
23 En Hij zeide tot hen: Gijlieden zijt van beneden, Ik ben van boven; gij zijt uit deze wereld, Ik ben niet uit deze wereld.
k heb u dan gezegd, dat
n uwe zonden zult
n: want indien gij niet
;, dat Ik *die* ben, gij zult
zonden sterven.
j zeiden dan tot Hem:
t gij? En Jezus zeide
en: Dat Ik van den be-
ook zeg.

26 Ik heb vele dingen van u te zeggen en te oordeelen; maar die Mij gezonden heeft, is waarachtig; en de dingen, die Ik van Hem gehoord heb, dezelve spreek ik tot de wereld.
27 Zij verstonden niet, dat Hij hun van den Vader sprak.
28 Jezus dan zeide tot hen: Wanneer gij den Zoon des menschen zult verhoogd hebben, dan zult gij verstaan, dat Ik *die* ben, en *dat* Ik van Mij zelven niets doe; maar deze dingen spreek Ik, gelijk mijn Vader Mij geleerd heeft.
29 En die Mij gezonden heeft, is met Mij. De Vader heeft Mij niet alleen gelaten, want Ik doe altijd dat Hem behagelijk is.
30 Als Hij deze dingen sprak, geloofden velen in Hem.
31 Jezus dan zeide tot de Joden, die in Hem geloofden: Indien gijlieden in mijn woord blijft, zoo zijt gij waarlijk mijne discipelen;
32 En zult de waarheid verstaan, en de waarheid zal u vrijmaken.
33 Zij antwoordden Hem: Wij zijn Abrahams zaad, en hebben nooit iemand gediend; hoe zegt Gij *dan*: Gij zult vrij worden?
34 Jezus antwoordde hun: Voorwaar, voorwaar, zeg Ik u, een iegelijk die de zonde doet, is een dienstknecht der zonde.
35 En de dienstknecht blijft niet eeuwiglijk in het huis, de zoon blijft er eeuwiglijk.
36 Indien dan de Zoon u zal vrijgemaakt hebben, zoo zult gij waarlijk vrij zijn.
37 Ik weet, dat gij Abrahams zaad zijt; maar gij zoekt Mij te dooden, want mijn woord heeft in u geene plaats.
38 Ik spreek dat Ik bij mijnen Vader gezien heb; gij doet dan ook dat gij bij uwen vader gezien hebt.

39 Zij antwoordden en zeiden
tot Hem: Abraham is onze va-
der. Jezus zeide tot hen: Indien
gij Abrahams kinderen waart,
zoo zoudt gij de werken van
Abraham doen.
40 Maar nu zoekt gij Mij te
dooden, eenen mensch die u
de waarheid gesproken heb,
welke Ik van God gehoord heb.
Dat deed Abraham niet.
41 Gij doet de werken uws
vaders. Zij zeiden dan tot Hem:
Wij zijn niet geboren uit hoe-
rerij; wij hebben éénen Vader,
namelijk God.
42 Jezus dan zeide tot hen:
Indien God uw Vader ware,
zoo zoudt gij Mij liefhebben;
want Ik ben van God uitge-
gaan, en kom *van Hem*. Want
Ik ben ook van Mij zelven niet
gekomen, maar Hij heeft Mij
gezonden.
43 Waarom kent gij mijne
spraak niet? *Het is*, omdat gij
mijn woord niet kunt hooren.
44 Gij zijt uit den vader den
duivel, en wilt de begeerten
uws vaders doen; die was een
menschenmoorder van den be-
ginne, en is in de waarheid niet
staande gebleven: want geene
waarheid is in hem. Wanneer
hij de leugen spreekt, zoo
spreekt hij uit zijn eigen: want
hij is een leugenaar, en de
vader derzelve *leugen*.
45 Maar Mij, omdat Ik u de
waarheid zeg, gelooft gij niet.
46 Wie van u overtuigt Mij
van zonde? En indien Ik de
waarheid zeg, waarom gelooft
gij Mij niet?
47 Die uit God is, hoort de
woorden Gods; daarom hoort
gijlieden niet, omdat gij uit
God niet zijt.
48 De Joden dan antwoord-
den en zeiden tot Hem: Zeg-
gen wij niet wel, dat gij een Sa-
maritaan zijt, en den duivel hebt?
49 Jezus antwoordde: Ik heb
den duivel niet, maar ik eer
mijnen Vader, en gij onteert Mij.
50 Doch Ik zoek mijne eer
niet; er is een die ze zoekt, en
oordeelt.
51 Voorwaar, voorwaar, zeg
Ik u: zoo iemand mijn woord zal
bewaard hebben, die zal den
dood niet zien in der eeuwig-
heid.
52 De Joden dan zeiden tot
Hem: Nu bekennen wij dat gij
den duivel hebt. Abraham is
gestorven, en de Profeten; en
zegt gij: Zoo iemand mijn woord
bewaard zal hebben, die zal den
dood niet smaken in der eeu-
wigheid?
53 Zijt gij meerder dan onze
vader Abraham, welke gestorven
is? en de Profeten zijn gestor-
ven: wien maakt gij u zelven?
54 Jezus antwoordde: Indien
Ik Mij zelven eer, zoo is mijne
eer niets; mijn Vader is het,
die Mij eert, welke gij zegt dat
uw God is.
55 En gij kent Hem niet, maar
Ik ken Hem; en indien Ik zeg
dat Ik Hem niet ken, zoo zal Ik
ulieden gelijk zijn, *dat is* een
leugenaar; maar ik ken Hem,
en bewaar zijn woord.
56 Abraham, uw vader, heeft
met verheuging verlangd, op-
dat hij mijnen dag zien zou;
en hij heeft *hem* gezien, en is
verblijd geweest.
57 De Joden dan zeiden tot
Hem: Gij hebt nog geen vijf-
tig jaren, en hebt gij Abraham
gezien?
58 Jezus zeide tot hen: Voor-
waar, voorwaar, zeg Ik u: eer
Abraham was, ben Ik.
59 Zij namen dan steenen op,
dat zij ze op Hem wierpen. Maar
Jezus verbergde Zich, en ging
uit den Tempel, gaande door
het midden van hen; en ging
alzoo voorbij.

HOOFDSTUK 9.

EN voorbijgaande, zag Hij
eenen mensch, blin
de geboorte af.

2 En zijne discipelen vraagden Hem, zeggende: Rabbi! wie heeft er gezondigd: deze, of zijne ouders, dat hij blind zou geboren worden?

3 Jezus antwoordde: Noch deze heeft gezondigd, noch zijne ouders; maar *dit is geschied*, opdat de werken Gods in hem zouden geopenbaard worden.

4 Ik moet werken de werken Desgenen die Mij gezonden heeft, zoo lang het dag is: de nacht komt, wanneer niemand werken kan.

5 Zoo lang Ik in de wereld ben, zoo ben Ik het licht der wereld.

6 Dit gezegd hebbende, spoog Hij op de aarde, en maakte slijk uit dat speeksel, en streek dat slijk op de oogen des blinden,

7 En zeide tot hem: Ga heen, wasch u in het badwater Silóam (hetwelk overgezet wordt, uitgezonden). Hij dan ging heen, en wiesch zich, en kwam ziende.

8 De geburen dan, en die hem te voren gezien hadden dat hij blind was, zeiden: Is deze niet die zat en bedelde?

9 Anderen zeiden: Hij is het; en anderen: Hij is hem gelijk. Hij zeide: Ik ben het.

10 Zij dan zeiden tot hem: Hoe zijn u de oogen geopend?

11 Hij antwoordde en zeide: De mensch, genaamd Jezus, maakte slijk, en bestreek mijne oogen, en zeide tot mij: Ga heen aan het badwater Silóam, en wasch u! En ik ging heen, en wiesch mij, en
ik [illegible] ziende.
[illegible] ij dan zeiden tot hem:
W[illegible] s die? Hij zeide: Ik
w[illegible] t niet.
[illegible] bragten hem tot de
Fa[illegible], hem *namelijk* die te
vo[illegible] blind *geweest was*.
[illegible] n het was Sabbat, als
[illegible]e [illegible]k maakte en zijne
[illegible]o

15 De Farizeën dan vraagden hem ook wederom, hoe hij ziende geworden was. En hij zeide tot hen: Hij leide slijk op mijne oogen, en ik wiesch mij, en ik zie.

16 Sommigen dan uit de Farizeën zeiden: Deze mensch is van God niet, want hij houdt den Sabbat niet. Anderen zeiden: Hoe kan een mensch, *die* een zondaar is, zulke teekenen doen? En er was tweedragt onder hen.

17 Zij zeiden wederom tot den blinde: Gij, wat zegt gij van hem, dewijl hij uwe oogen geopend heeft? En hij zeide: Hij is een Profeet.

18 De Joden dan geloofden van hem niet dat hij blind geweest was, en ziende was geworden, totdat zij geroepen hadden de ouders desgenen die ziende geworden was.

19 En zij vraagden hun, zeggende: Is deze uw zoon, welke gij zegt dat blind geboren is? Hoe ziet hij dan nu?

20 Zijne ouders antwoordden hun en zeiden: Wij weten, dat deze onze zoon is, en dat hij blind geboren is;

21 Maar hoe hij nu ziet, weten wij niet; of wie zijne oogen geopend heeft, weten wij niet; hij heeft *zijnen* ouderdom, vraagt hem zelven; hij zal van zich zelven spreken.

22 Dit zeiden zijne ouders, omdat zij de Joden vreesden; want de Joden hadden alreede te zamen een besluit gemaakt, zoo iemand Hem beleed Christus te zijn, dat die uit de Synagoge zou geworpen worden.

23 Daarom zeiden zijne ouders: Hij heeft *zijnen* ouderdom, vraagt hem zelven.

24 Zij dan riepen voor de tweede maal den mensch die blind geweest was, en zeiden tot hem: Geef God de eer: wij weten, dat deze mensch een zondaar is.

25 Hij dan antwoordde en
zeide: Of Hij een zondaar is,
weet ik niet; één ding weet ik:
dat ik blind was, en nu zie.
26 En zij zeiden wederom tot
hem: Wat heeft hij u gedaan?
hoe heeft hij uwe oogen geopend?
27 Hij antwoordde hun: Ik
heb het u alreede gezegd, en
gij hebt het niet gehoord: wat
wilt gij het wederom hooren?
wilt gijlieden ook zijne discipelen worden?
28 Zij gaven hem dan scheldwoorden, en zeiden: Gij zijt
zijn discipel, maar wij zijn
Mozes' discipelen.
29 Wij weten, dat God tot
Mozes gesproken heeft; maar
dezen weten wij niet, van waar
hij is.
30 De mensch antwoordde en
zeide tot hen: Hierin is immers *wat* wonders, dat gij niet
weet, van waar Hij is, en *nogtans* heeft Hij mijne oogen
geopend.
31 En wij weten, dat God de
zondaars niet hoort; maar zoo
iemand godvruchtig is, en zijnen wil doet, dien hoort Hij.
32 Van *alle* eeuwen is het
niet gehoord, dat iemand eens
blindgeborenen oogen geopend
heeft.
33 Indien Deze van God niet
ware, Hij zou niets kunnen
doen.
34 Zij antwoordden en zeiden
tot hem: Gij zijt geheel in
zonden geboren, en leert gij
ons? En zij wierpen hem uit.
35 Jezus hoorde, dat zij hem
uitgeworpen hadden, en hem
vindende, zeide Hij tot hem:
Gelooft gij in den Zoon van God?
36 Hij antwoordde en zeide:
Wie is Hij, Heere, opdat ik in
Hem moge gelooven?
37 En Jezus zeide tot hem:
En gij hebt Hem gezien, en die
met u spreekt, dezelve is het.
38 En hij zeide: Ik geloof,
Heere! en hij aanbad Hem.
39 En Jezus zeide: Ik ben tot
een oordeel in deze wereld gekomen, opdat degenen die niet
zien, zien mogen, en die zien,
blind worden.
40 En dit hoorden *eenigen* uit
de Farizeën, die bij Hem waren, en zeiden tot Hem: Zijn
wij dan ook blind?
41 Jezus zeide tot hen: Indien gij blind waart, zoo zoudt
gij geen zonde hebben; maar
nu zegt gij: Wij zien; zoo blijft
dan uwe zonde.

HOOFDSTUK 10.

Voorwaar, voorwaar, zeg Ik
ulieden: die niet ingaat door
de deur in den stal der schapen, maar van elders inklimt,
die is een dief en moordenaar.
2 Maar die door de deur ingaat, is een herder der schapen.
3 Dezen doet de deurwachter
open, en de schapen hooren zijne stem, en hij roept zijne schapen bij name, en leidt ze uit.
4 En wanneer hij zijne schapen uitgedreven heeft, zoo
gaat hij vóór hen heen; en de
schapen volgen hem, overmits
zij zijne stem kennen.
5 Maar eenen vreemde zullen
zij geenszins volgen, maar zullen van hem vlieden; overmits
zij de stem der vreemden niet
kennen.
6 Deze gelijkenis zeide Jezus
tot hen: maar zij verstonden
niet, wat het was, dat Hij tot
hen sprak.
7 Jezus dan zeide wederom
tot hen: Voorwaar, voorwaar,
zeg Ik u: Ik ben de deur der
schapen.
8 Allen, zoo velen als er vóór
Mij zijn gekomen, zijn d
en moordenaars; maar de
pen hebben hen niet geh
9 Ik ben de deur: indie
mand door Mij ingaat, d
behouden worden; en h
ingaan en uitgaan, en
vinden.

10 De dief komt niet dan opdat hij stele, en slagte, en verderve; Ik ben gekomen opdat zij het leven hebben, en overvloed hebben.

11 Ik ben de goede Herder: de goede herder stelt zijn leven voor de schapen.

12 Maar de huurling, en die geen herder is, wien de schapen niet eigen zijn, ziet den wolf komen, en verlaat de schapen, en vliedt; en de wolf grijpt ze, en verstrooit de schapen.

13 En de huurling vliedt, overmits hij een huurling is, en heeft geene zorg voor de schapen.

14 Ik ben de goede Herder; en Ik ken de mijnen, en word van de mijnen gekend.

15 Gelijkerwijs de Vader Mij kent, *alzoo* ken Ik ook den Vader; en Ik stel mijn leven voor de schapen.

16 Ik heb nog andere schapen, die van dezen stal niet zijn; deze moet Ik ook toebrengen· en zij zullen mijne stem hooren, en het zal worden ééne kudde, *en* één herder.

17 Daarom heeft Mij de Vader lief, overmits Ik mijn leven afleg, opdat Ik hetzelve wederom neme.

18 Niemand neemt hetzelve van Mij, maar Ik leg het van Mij zelven af; Ik heb magt hetzelve af te leggen, en heb magt hetzelve wederom te nemen. Dit gebod heb Ik van mijnen Vader ontvangen.

19 Er werd dan wederom tweedragt onder de Joden, om dezer woorden wil.

velen van hen zeiden:
H 't den duivel, en is uit-
zi wat hoort gij hem?
deren zeiden: Dit zijn
g voorden eens bezete-
n an ook de duivel der
b oogen openen?
het was het feest der
v wing des Tempels te
J was winter.

23 En Jezus wandelde in den Tempel, in het voorhof van Sálomo

24 De Joden dan omringden Hem, en zeiden tot Hem: Hoe lang houdt gij onze ziel op? indien gij de Christus zijt, zeg het ons vrij uit.

25 Jezus antwoordde hun. Ik heb het u gezegd, en gij gelooft het niet. De werken, die Ik doe in den naam mijns Vaders, die getuigen van Mij.

26 Maar gijlieden gelooft niet, want gij zijt niet van mijne schapen, gelijk Ik u gezegd heb.

27 Mijne schapen hooren mijne stem, en Ik ken dezelve, en zij volgen Mij.

28 En Ik geef hun het eeuwige leven; en zij zullen niet verloren gaan in der eeuwigheid, en niemand zal dezelve uit mijne hand rukken.

29 Mijn Vader, die ze Mij gegeven heeft, is meerder dan allen; en niemand kan ze rukken uit de hand mijns Vaders.

30 Ik en de Vader zijn één.

31 De Joden dan namen wederom steenen op, om Hem te steenigen.

32 Jezus antwoordde hun: Ik heb u vele treffelijke werken getoond van mijnen Vader: om welk werk van die steenigt gij Mij?

33 De Joden antwoordden Hem, zeggende: Wij steenigen u niet over *eenig* goed werk, maar over *Gods*lastering, en omdat gij, een mensch zijnde, u zelven God maakt.

34 Jezus antwoordde hun: Is er niet geschreven in uwe wet: Ik heb gezegd, gij zijt Goden?

35 Indien *de wet* die Goden genaamd heeft, tot welke het woord Gods geschied is, en de Schrift niet kan gebroken worden;

36 Zegt gijlieden *tot Mij*, dien de Vader geheiligd en in de wereld gezonden heeft: Gij

lastert *God;* omdat Ik gezegd heb: Ik ben Gods Zoon?

37 Indien Ik. niet doe de werken mijns Vaders, zoo gelooft Mij niet;

38 Maar indien Ik ze doe, en zoo gij Mij niet gelooft, zoo gelooft de werken; opdat gij moogt bekennen en gelooven, dat de Vader in Mij is, en Ik in Hem.

39 Zij zochten dan wederom Hem te grijpen, en Hij ontging uit hunne hand.

40 En Hij ging wederom over de Jordaan, tot de plaats, waar Johannes eerst doopte; en Hij bleef aldaar.

41 En velen kwamen tot Hem, en zeiden: Johannes deed wel geen teeken; maar alles wat Johannes van dezen zeide, was waar.

42 En velen geloofden aldaar in Hem.

HOOFDSTUK 11.

EN er was een zeker *man* krank, *genaamd* Lázarus, van Betháníë, uit het vlek van María en hare zuster Martha.

2 (María nu was degene die den Heere gezalfd heeft met zalf, en zijne voeten afgedroogd heeft met hare haren; welker broeder Lázarus krank was.)

3 Zijne zusters dan zonden tot Hem, zeggende: Heere! zie, dien Gij liefhebt, is krank.

4 En Jezus, *dat* hoorende, zeide: Deze krankheid is niet tot den dood, maar ter heerlijkheid Gods; opdat de Zoon Gods door dezelve verheerlijkt worde.

5 Jezus nu had Martha, en hare zuster, en Lázarus lief.

6 Als Hij dan gehoord had, dat hij krank was, toen bleef Hij *nog* twee dagen in de plaats, daar Hij was.

7 Daarna zeide Hij verder tot de discipelen: Laat ons wederom naar Judéa gaan.

8 De discipelen zeiden tot Hem: Rabbi! de Joden hebben U nu *onlangs* gezocht te steenigen, en gaat Gij wederom derwaarts?

9 Jezus antwoordde: Zijn er niet twaalf uren in den dag? Indien iemand in den dag wandelt, zoo stoot hij zich niet, overmits hij het licht dezer wereld ziet;

10 Maar indien iemand in den nacht wandelt, zoo stoot hij zich, overmits het licht in hem niet is.

11 Dit sprak Hij; en daarna zeide Hij tot hen: Lázarus, onze vriend, slaapt; maar Ik ga heen om hem uit den slaap op te wekken.

12 Zijne discipelen dan zeiden: Heere, indien hij slaapt, zoo zal hij gezond worden.

13 Doch Jezus had gesproken van zijnen dood; maar zij meenden, dat Hij sprak van de rust des slaaps.

14 Toen zeide dan Jezus tot hen vrij uit: Lázarus is gestorven.

15 En Ik ben blijde om uwentwil, dat Ik daar niet geweest ben, opdat gij gelooven moogt; doch laat ons tot hem gaan.

16 Thomas dan, genaamd Dídymus, zeide tot *zijne* mededíscipelen: Laat ons ook gaan, opdat wij met Hem sterven.

17 Jezus dan, gekomen zijnde, vond dat hij nu vier dagen in het graf geweest was.

18 (Betháníë nu was nabij Jerúzalem, omtrent vijftien stadiën van *daar*.)

19 En velen uit de Joden waren gekomen tot Martha en María, opdat zij haar vertroosten zouden over haren broeder.

20 Martha dan, als zij hoorde, dat Jezus kwam, ging Hem te gemoet; doch María bleef in huis zitten.

21 Zoo zeide Martha dan tot Jezus: Heere! waart Gij hier geweest, zoo ware mijn broeder niet gestorven;

22 Maar ook nu w[illegible] t

alles wat Gij van God begeeren zult, God het U geven zal.
23 Jezus zeide tot haar: Uw broeder zal weder opstaan.
24 Martha zeide tot Hem: Ik weet, dat hij opstaan zal in de opstanding ten laatsten dage.
25 Jezus zeide tot haar: Ik ben de opstanding en het leven; die in Mij gelooft, zal leven, al ware hij ook gestorven;
26 En een iegelijk die leeft, en in Mij gelooft, zal niet sterven in der eeuwigheid. Gelooft gij dat?
27 Zij zeide tot Hem: Ja, Heere! ik heb geloofd, dat Gij zijt de Christus, de Zone Gods, die in de wereld komen zou.
28 En dit gezegd hebbende, ging zij heen, en riep Maria, hare zuster, heimelijk, zeggende: De Meester is daar, en Hij roept u.
29 Deze, als zij *dat* hoorde, stond haastelijk op, en ging tot Hem.
30 (Jezus nu was nog in het vlek niet gekomen, maar was in de plaats, waar Hem Martha te gemoet gekomen was.)
31 De Joden dan die met haar in het huis waren, en haar vertroostten, ziende María, dat zij haastelijk opstond en uitging, volgden haar, zeggende: Zij gaat naar het graf, opdat zij aldaar weene.
32 María dan, als zij kwam, daar Jezus was, en Hem zag, viel aan zijne voeten, zeggende tot Hem: Heere! indien Gij hier geweest waart, zoo ware mijn broeder niet gestorven.
33 Jezus dan, als Hij haar zag
...n, en de Joden, die met
...wamen, *ook* weenen, werd
...ewogen in den geest, en
...rde Zich zelven;
...n zeide: Waar hebt gij
...gelegd? Zij zeiden tot
...Heere! kom en zie het.
...zus weende.
...Joden dan zeiden: Zie,
...hem had!

37 En sommigen uit hen zeiden: Kon Hij, die de oogen des blinden geopend heeft, niet maken, dat ook deze niet gestorven ware?
38 Jezus dan wederom in Zich zelven zeer bewogen zijnde, kwam tot het graf: en het was eene spelonk, en een steen was daarop gelegd.
39 Jezus zeide: Neemt den steen weg. Martha, de zuster des gestorvenen, zeide tot Hem: Heere! hij riekt nu al, want hij heeft vier dagen *aldaar gelegen*.
40 Jezus zeide tot haar: Heb Ik u niet gezegd, dat, zoo gij gelooft, gij de heerlijkheid Gods zien zult?
41 Zij namen dan den steen weg, daar de gestorvene lag. En Jezus hief de oogen opwaarts, en zeide: Vader! Ik dank U, dat Gij Mij gehoord hebt.
42 Doch Ik wist, dat Gij Mij altijd hoort; maar om der schare wil, die rondom staat, heb Ik *dit* gezegd, opdat zij zouden gelooven, dat Gij Mij gezonden hebt.
43 En als Hij dit gezegd had, riep Hij met groote stemme: Lázarus, kom uit!
44 En de gestorvene kwam uit, gebonden aan handen en voeten met grafdoeken, en zijn aangezigt was omwonden met eenen zweetdoek. Jezus zeide tot hen: Ontbindt hem, en laat hem heengaan.
45 Velen dan uit de Joden, die tot María gekomen waren, en aanschouwd hadden hetgeen Jezus gedaan had, geloofden in Hem.
46 Maar sommigen van hen gingen tot de Farizéën, en zeiden tot hen hetgeen Jezus gedaan had.
47 De Overpriesters dan en de Farizeën vergaderden den Raad, en zeiden: Wat zullen wij doen? Want deze mensch doet vele teekenen.
48 Indien wij hem alzoo laten *geworden*, zij zullen allen in

hem gelooven, en de Romeinen
zullen komen, en wegnemen
beide onze plaats en volk.
49 En één uit hen, *namelijk*
Kajáfas, die deszelven jaars
Hoogepriester was, zeide tot
hen: Gij verstaat niets:
50 En gij overlegt niet, dat
het ons nut is, dat één mensch
sterve voor het volk, en het
geheele volk niet verloren ga.
51 En dit zeide hij niet uit
zich zelven; maar, zijnde Hoo-
gepriester deszelven jaars, pro-
feteerde hij, dat Jezus sterven
zou voor het volk;
52 En niet alleen voor dat
volk, maar opdat Hij ook de
kinderen Gods, die verstrooid
waren, tot één zou vergaderen.
53 Van dien dag dan af raad-
slaagden zij te zamen, dat zij
Hem dooden zouden.
54 Jezus dan wandelde niet
meer vrijelijk onder de Joden;
maar ging van daar naar het
land bij de woestijn, naar de
stad, genaamd Efraïm, en ver-
keerde aldaar met zijne disci-
pelen.
55 En het Pascha der Joden
was nabij, en velen uit dat
land gingen op naar Jerûza-
lem, vóór het Pascha, opdat
zij zich zelven reinigden.
56 Zij zochten dan Jezus, en
zeiden onder elkander, staan-
de in den Tempel: Wat dunkt
u? *Denkt* u, dat Hij niet ko-
men zal tot het feest?
57 De Overpriesters nu en de
Farizeën hadden een gebod ge-
geven, dat, zoo iemand wist,
waar Hij was, hij het zou te
kennen geven, opdat zij Hem
mogten vangen.

HOOFDSTUK 12.

Jezus dan kwam zes dagen
vóór het Pascha te Betháníë,
daar Lázarus was, die gestor-
ven was geweest, welken Hij
opgewekt had uit de dooden.
2 Zij bereidden Hem dan al-
daar een avondmaal, en Mar-
tha diende: en Lázarus was
één van degenen die met Hem
aanzaten.
3 María dan, genomen heb-
bende een pond zalf van on-
vervalschten zeer kostelijken
nardus, heeft de voeten van
Jezus gezalfd, en met hare
haren zijne voeten afgedroogd,
en het huis werd vervuld van
den reuk der zalf.
4. Zoo zeide dan één van zijne
discipelen, *namelijk* Judas, Si-
mons *zoon*, Iskáriot, die Hem
verraden zou:
5. Waarom is deze zalf niet
verkocht voor driehonderd pen-
ningen, en den armen gegeven?
6 En dit zeide hij, niet om-
dat hij bezorgd was voor de ar-
men, maar omdat hij een dief
was, en de beurs had, en droeg
hetgeen gegeven werd.
7 Jezus dan zeide: Laat af
van haar; zij heeft dit bewaard
tegen den dag mijner begrafe-
nis.
8 Want de armen hebt gijlie-
den altijd met u, maar Mij
hebt gij niet altijd.
9 Eene groote schare dan der
Joden, verstond dat Hij aldaar
was: en zij kwamen niet al-
leen om Jezus' wil, maar op-
dat zij ook Lázarus zouden
zien, dien Hij uit de dooden
opgewekt had.
10 En de Overpriesters be-
raadslaagden, dat zij ook Lá-
zarus dooden zouden.
11 Want velen van de Joden
gingen heen om zijnentwil, en
geloofden in Jezus.
12 Des anderen daags, eene
groote schare, die tot het feest
gekomen was, hoorende dat
Jezus naar Jerûzalem kwa
13 Namen de takken
palmboomen, en gingen
Hem te gemoet, en riepen:
sanna! gezegend *is* Hij,
komt in den naam des
ren, *Hij die is* de Koniı
raëls!

14 En Jezus vond een jongen ezel, en zat daarop; gelijk geschreven is:

15 Vrees niet, gij dochter Sion! zie, uw Koning komt, zittende op het veulen eener ezelin.

16 Doch dit verstonden zijne discipelen in het eerst niet; maar als Jezus verheerlijkt was, toen werden zij indachtig, dat dit van Hem geschreven was, en *dat* zij Hem dit gedaan hadden.

17 De schare dan, die met Hem was, getuigde, dat Hij Lázarus uit het graf geroepen, en Hem uit de dooden opgewekt had.

18 Daarom ging ook de schare Hem te gemoet, overmits zij gehoord had, dat Hij dat teeken gedaan had.

19 De Farizeën dan zeiden onder elkander: Ziet gij *wel*, dat gij gansch niet vordert? zie, de *geheele* wereld gaat Hem na.

20 En er waren sommige Grieken uit degenen die opgekomen waren, opdat zij op het feest zouden aanbidden;

21 Dezen dan gingen tot Filippus, die van Bethsaïda in Galiléa was, en baden hem; zeggende: Heere, wij wilden Jezus *wel* zien.

22 Filippus kwam en zeide het Andréas; en Andréas en Filippus wederom zeiden het Jezus.

23 Maar Jezus antwoordde hun, zeggende: De ure is gekomen, dat de Zoon des menschen zal verheerlijkt worden.

24 Voorwaar, voorwaar, zeg Ik u: indien het tarwegraan in de aarde niet valt, en sterft,
ijft hetzelve alleen; maar
het sterft, zoo brengt
el vrucht voort.
ie zijn leven liefheeft,
zelve verliezen; en die
ren haat in deze wereld,
tzelve bewaren tot het
leven.
d Mij dient, die volge Mij; en waar Ik ben, aldaar zal ook mijn dienaar zijn. En zoo iemand Mij dient, de Vader zal hem eeren.

27 Nu is mijn ziel ontroerd: en wat zal Ik zeggen? Vader, verlos Mij uit deze ure. Maar hierom ben Ik in deze ure gekomen.

28 Vader, verheerlijk uwen naam. Er kwam dan een stem uit den hemel, *zeggende:* En Ik heb *Hem* verheerlijkt, en Ik zal *Hem* wederom verheerlijken.

29. De schare dan, die daar stond, en *dit* hoorde, zeide dat er een donderslag geschied was. Anderen zeiden: een Engel heeft tot Hem gesproken.

30. Jezus antwoordde en zeide: Niet om Mijnentwil is deze stem geschied, maar om uwentwil.

31 Nu is het oordeel dezer wereld: nu zal de Overste dezer wereld buitengeworpen worden.

32 En Ik, zoo wanneer Ik van de aarde zal verhoogd zijn, zal hen allen tot Mij trekken.

(33 En dit zeide Hij, beteekenende, hoedanigen dood Hij sterven zou).

34 De schare antwoordde Hem: Wij hebben uit de wet gehoord, dat de Christus blijft in der eeuwigheid; en hoe zegt Gij, dat de Zoon des menschen moet verhoogd worden? Wie is deze Zoon des menschen?

35 Jezus dan zeide tot hen: Nog een kleinen tijd is het licht bij ulieden; wandelt terwijl gij het licht hebt, opdat de duisternis u niet bevange. En die in de duisternis wandelt, weet niet, waar hij heengaat.

36 Terwijl gij het licht hebt, gelooft in het licht, opdat gij kinderen des lichts moogt zijn. Deze dingen sprak Jezus; en weggaande, verbergde Hij Zich van hen.

37 En hoewel Hij zoovele tee-

kenen voor hen gedaan had, *nogtans* geloofden zij in Hem niet;
38 Opdat het woord van Jesája, den Profeet, vervuld wierde, dat hij gesproken heeft: Heere! wie heeft onze prediking geloofd? en wien is de arm des Heeren geopenbaard?
39 Daarom konden zij niet gelooven, dewijl Jesája wederom gezegd heeft:
40 Hij heeft hunne oogen verblind en hun hart verhard: opdat zij met de oogen niet zien, en met het hart *niet* verstaan, en zij bekeerd worden, en Ik hen geneze.
41 Dit zeide Jesája, toen hij zijne heerlijkheid zag, en van Hem sprak.
42 Nogtans geloofden ook zelfs velen uit de Oversten in Hem, maar om der Farizeën wil beleden zij het niet, opdat zij uit de Synagoge niet zouden geworpen worden.
43 Want zij hadden de eer der menschen lief, meer dan de eere Gods.
44 En Jezus riep, en zeide: Die in Mij gelooft, gelooft in Mij niet, maar in Dengenen die Mij gezonden heeft.
45 En die Mij ziet, die ziet Dengenen die Mij gezonden heeft.
46 Ik ben een licht, in de wereld gekomen, opdat een iegelijk die in Mij gelooft, in de duisternis niet blijve.
47 En indien iemand mijne woorden gehoord, en niet geloofd zal hebben, Ik oordeel hem niet: want Ik ben niet gekomen opdat Ik de wereld oordeele, maar opdat Ik de wereld zalig make.
48 Die Mij verwerpt, en mijne woorden niet ontvangt, heeft die hem oordeelt; het woord, dat Ik gesproken heb, dat zal hem oordeelen ten laatsten dage.
49 Want Ik heb uit Mij zelven niet gesproken; maar de Vader, die Mij gezonden heeft, die heeft Mij een gebod gegeven, wat Ik zeggen zal, en wat Ik spreken zal.
50 En Ik weet, dat zijn gebod het eeuwige leven is. Hetgeen Ik dan spreek, dat spreek Ik alzoo, gelijk Mij de Vader gezegd heeft.

HOOFDSTUK 13.

En vóór het feest van het Pascha, Jezus, wetende, dat zijne ure gekomen was, dat Hij uit deze wereld zou overgaan tot den Vader, alzoo Hij de zijnen, die in de wereld waren, liefgehad had, zoo heeft Hij hen liefgehad tot het einde.
2 En als het avondmaal gedaan was, (toen nu de duivel in het hart van Judas, Simons *zoon*, Iskáriot, gegeven had, dat hij Hem verraden zou.
3 Jezus, wetende, dat de Vader Hem alle dingen in de handen gegeven had, en dat Hij van God uitgegaan was, en tot God heenging,
4 Stond op van het avondmaal, en leide *zijne* kleederen af, en nemende een linnen doek, omgordde Zich zelven.
5 Daarna goot Hij water in het bekken, en begon de voeten der discipelen te wasschen, en af te droogen met den linnen doek, waarmede Hij omgord was.
6 Hij dan kwam tot Simon Petrus; en die zeide tot Hem: Heere! zult Gij mij de voeten wasschen?
7 Jezus antwoordde en zeide tot hem: Wat Ik doe, weet gij nu niet, maar gij zult het na dezen verstaan.
8 Petrus zeide tot Hem: zult mijne voeten niet schen in der eeuwigheid! J antwoordde hem: Indier u niet wassche, gij hebt deel met Mij.
9 Simon Petrus zeide Hem: Heere! niet alleen

voeten, maar ook de handen
en het hoofd.
10 Jezus zeide tot hem: Die
gewasschen is, heeft niet van
noode dan de voeten te was-
schen, maar is geheel rein. En
gijlieden zijt rein, doch niet
allen.
11 Want Hij wist, wie Hem
verraden zou; daarom zeide
Hij: Gij zijt niet allen rein.
12 Als Hij dan hunne voeten
gewasschen, en zijne kleederen
genomen had, zat Hij wederom
aan, en zeide tot hen: Verstaat
gij, wat Ik ulieden gedaan heb?
13 Gij heet Mij Meester en
Heere; en gij zegt wel: want
Ik ben het.
14 Indien dan Ik, de Heere
en de Meester, uwe voeten ge-
wasschen heb, zoo zijt gij ook
schuldig, elkanders voeten te
wasschen.
15 Want Ik heb u een voor-
beeld gegeven, opdat, gelijker-
wijs Ik u gedaan heb, gijlieden
ook doet.
16 Voorwaar, voorwaar, zeg
Ik u: een dienstknecht is niet
meerder dan zijn heer, noch
een gezant meerder dan die
hem gezonden heeft.
17 Indien gij deze dingen
weet, zalig zijt gij, zoo gij de-
zelve doet.
18 Ik zeg niet van u allen: Ik
weet, welke Ik uitverkoren heb,
maar *dit geschiedt*, opdat de
Schrift vervuld worde: Die met
Mij het brood eet, heeft tegen
Mij zijne verzenen opgeheven.
19 Van nu zeg Ik het ulie-
den, eer het geschied is, opdat,
wanneer het geschied zal zijn,
... looven moogt, dat Ik
... n.
... Voorwaar, voorwaar, zeg
... zoo Ik iemand zende, wie
... vangt, die ontvangt Mij;
... Mij ontvangt, die ont-
... Hem, die Mij gezonden

... zus, deze dingen gezegd
... werd ontroerd in
den geest, en betuigde, en
zeide: Voorwaar, voorwaar, Ik
zeg u, dat één van ulieden Mij
zal verraden.
22 De discipelen dan zagen
op elkander, twijfelende van
wien Hij *dat* zeide.
23 En één van zijne discipe-
len was aanzittende in den
schoot van Jezus, welken Je-
zus liefhad.
24 Simon Petrus dan wenkte
dezen, dat hij vragen zou, wie
hij toch ware, van welken
Hij *dit* zeide.
25 En deze, vallende op de
borst van Jezus, zeide tot Hem:
Heere! wie is het?
26 Jezus antwoordde: Deze
is het, dien Ik de bete, als Ik
ze ingedoopt heb, geven zal. En
als Hij de bete ingedoopt had,
gaf Hij ze aan Judas, Simons
zoon, Iskáriot.
27 En na de bete, toen voer
de Satan in hem. Jezus dan
zeide tot hem: Dat gij doet,
doe het haastelijk.
28 En dit verstond niemand
dergenen die aanzaten, waartoe
Hij hem *dat* zeide.
29 Want sommigen meenden,
dewijl Judas de beurs had, dat
hem Jezus zeide: Koop hetgeen
wij van noode hebben tot het
feest; of, dat hij den armen
wat geven zou.
30 Hij dan, de bete genomen
hebbende, ging terstond uit.
En het was nacht.
31 Als hij dan uitgegaan was,
zeide Jezus: Nu is de Zoon des
menschen verheerlijkt, en God
is in Hem verheerlijkt.
32 Indien God in Hem ver-
heerlijkt is, zoo zal ook God
Hem verheerlijken in Zich zel-
ven, en Hij zal Hem terstond
verheerlijken.
33 Kinderkens, nog eenen klei-
nen *tijd* ben Ik bij u. Gij zult Mij
zoeken, en gelijk Ik den Joden
gezegd heb: Waar Ik heenga,
kunt gij niet komen; alzoo zeg
Ik ulieden nu ook.

34 Een nieuw gebod geef Ik
u, dat gij elkander liefhebt; ge-
lijk Ik u liefgehad heb, dat ook
gij elkander liefhebt.
35 Hieraan zullen zij allen be-
kennen, dat gij mijne discipe-
len zijt, zoo gij liefde hebt on-
der elkander.
36 Simon Petrus zeide tot
Hem: Heere, waar gaat Gij heen?
Jezus antwoordde hem: Waar
Ik heenga, kunt gij Mij nu niet
volgen; maar gij zult Mij na-
maals volgen.
37 Petrus zeide tot Hem:
Heere! waarom kan ik U nu
niet volgen? Ik zal mijn leven
voor U zetten.
38 Jezus antwoordde hem:
Zult gij uw leven voor Mij zet-
ten? Voorwaar, voorwaar, zeg
Ik u: de haan zal niet kraai-
jen, totdat gij Mij driemaal ver-
loochend zult hebben.

HOOFDSTUK 14.

UW hart worde niet ontroerd;
gijlieden geloof in God, ge-
looft ook in Mij.
2 In het huis mijns Vaders
zijn vele woningen; anderszins
zoo zou Ik het u gezegd hebben;
Ik ga heen om u plaats te be-
reiden.
3 En zoo wanneer Ik heen zal
gegaan zijn, en u plaats zal be-
reid hebben, zoo kom Ik weder,
en zal u tot Mij nemen, opdat gij
ook zijn moogt waar Ik ben.
4 En waar Ik heenga, weet
gij, en den weg weet gij.
5 Thomas zeide tot Hem: Hee-
re! wij weten niet, waar Gij
heengaat; en hoe kunnen wij
den weg weten?
6 Jezus zeide tot hem: Ik ben
de weg, en de waarheid, en het
leven. Niemand komt tot den
Vader dan door Mij.
7 Indien gijlieden Mij gekend
hadt, zoo zoudt gij ook mijnen
Vader gekend hebben; en van nu
kent gij Hem, en hebt Hem gezien.
8 Filippus zeide tot Hem:
Heere, toon ons den Vader, en
het is ons genoeg.
9 Jezus zeide tot hem: Ben Ik
zoo langen tijd met ulieden, en
hebt gij Mij niet gekend, Filip-
pus? Die Mij gezien heeft, die
heeft den Vader gezien; en hoe
zegt gij: Toon ons den Vader?
10 Gelooft gij niet, dat Ik in
den Vader *ben*, en de Vader
in Mij is? De woorden, die Ik
tot ulieden spreek, spreek Ik
van Mij zelven niet, maar de
Vader, die in Mij blijft, dezelve
doet de werken.
11 Gelooft Mij, dat Ik in den
Vader *ben*, en de Vader in Mij
is; en indien niet, zoo gelooft
Mij om de werken zelve.
12 Voorwaar, voorwaar, zeg
Ik ulieden: die in Mij gelooft,
de werken, die Ik doe, zal hij
ook doen, en zal meer doen
dan deze: want Ik ga heen tot
mijnen Vader.
13 En zoo wat gij begeeren
zult in mijnen naam, dat zal
Ik doen; opdat de Vader in
den Zoon verheerlijkt worde.
14 Zoo gij iets begeeren zult
in mijnen naam, Ik zal het
doen.
15 Indien gij Mij liefhebt, zoo
bewaart mijne geboden.
16 En Ik zal den Vader bid-
den, en Hij zal u eenen ande-
ren Trooster geven, opdat Hij
bij u blijve in der eeuwigheid;
17 *Namelijk* den Geest d[illegible]r
waarheid, welken de wereld
niet kan ontvangen, want zij
ziet Hem niet, en kent Hem
niet; maar gij kent Hem, want
Hij blijft bij ulieden, en zal in
u zijn.
18 Ik zal u geene weezen la-
ten; Ik kom *weder* tot u.
19 Nog eenen kleinen ti[illegible]
de wereld zal Mij niet mee[illegible]
maar gij zult Mij zien: wa[illegible]
leef, en gij zult leven.
20 In dien dag zult gij b[illegible]
nen, dat Ik in mijnen [illegible]
ben, en gij in Mij, en Ik
21 Die mijne geboden[illegible]

en dezelve bewaart, die is het
die Mij liefheeft; en die Mij
liefheeft, zal van mijnen Vader
geliefd worden; en Ik zal hem
liefhebben, en Ik zal Mij zelven aan hem openbaren.
22 Judas, niet de Iskáriot,
zeide tot Hem: Heere, wat is
het, dat Gij U zelven aan ons
zult openbaren, en niet aan de
wereld?
23 Jezus antwoordde en zeide
tot hem: Zoo iemand Mij liefheeft, die zal mijn woord bewaren: en mijn Vader zal hem
liefhebben, en Wij zullen tot
hem komen, en zullen woning
bij hem maken.
24 Die Mij niet liefheeft, die
bewaart mijne geboden niet; en
het woord, dat gijlieden hoort,
is het mijne niet, maar des Vaders, die Mij gezonden heeft.
25 Deze dingen heb Ik tot u
gesproken, bij u blijvende.
26 Maar de Trooster, de Heilige Geest, welken de Vader
zenden zal in mijnen naam, die
zal u alles leeren, en zal u indachtig maken alles wat Ik u
gezegd heb.
27 Vrede laat Ik u, mijnen
vrede geef Ik u: niet gelijkerwijs de wereld *hem* geeft, geef
Ik *hem* u. Uw hart worde niet
ontroerd en zijt niet versaagd.
28 Gij hebt gehoord, dat Ik
tot u gezegd heb: Ik ga heen,
en kom *weder* tot u. Indien gij
Mij liefhadt, zoo zoudt gij u
verblijden, omdat Ik gezegd
heb: Ik ga heen tot den Vader; want mijn Vader is meerder dan Ik.
29 En nu heb Ik het u gezegd, eer het geschied is; opdat,
wanneer het geschied zal zijn,
gij gelooven moogt.
30 Ik zal niet meer veel met
u spreken: want de Overste
d[illegible] wereld komt, en heeft
a[illegible] niets.
[illegible] ar opdat de wereld wete,
d[illegible] den Vader liefheb, en
a[illegible] [illegible]ikerwijs Mij de

Vader geboden heeft. Staat op,
laat ons van hier gaan.

HOOFDSTUK 15.

IK ben de ware wijnstok, en
mijn Vader is de landman.
2 Alle rank, die in Mij geene
vrucht draagt, die neemt Hij
weg; en alle die vrucht draagt,
die reinigt Hij, opdat zij meer
vrucht drage.
3 Gijlieden zijt nu rein, om
het woord, dat Ik tot u gesproken heb.
4 Blijft in Mij, en Ik in u. Gelijkerwijs de rank geene vrucht
kan dragen van zich zelve, zoo
zij niet in den wijnstok blijft:
alzoo ook gij niet, zoo gij in
Mij niet blijft.
5 Ik ben de wijnstok, *en* gij
de ranken: die in Mij blijft, en
Ik in hem, die draagt veel
vrucht; want zonder Mij kunt
gij niets doen.
6 Zoo iemand in Mij niet
blijft, die is buiten geworpen,
gelijkerwijs de rank, en is verdord; en men vergadert dezelve, en men werpt ze in het vuur,
en zij worden verbrand.
7 Indien gij in Mij blijft, en
mijne woorden in u blijven, zoo
wat gij wilt, zult gij begeeren,
en het zal u geschieden.
8 Hierin is mijn Vader verheerlijkt, dat gij veel vrucht
draagt; en gij zult mijne discipelen zijn.
9 Gelijkerwijs de Vader Mij
liefgehad heeft, heb Ik ook u
liefgehad; blijft in deze mijne
liefde.
10 Indien gij mijne geboden
bewaart, zoo zult gij in mijne
liefde blijven; gelijkerwijs Ik
de geboden mijns Vaders bewaard heb, en blijf in zijne
liefde.
11 Deze dingen heb Ik tot u
gesproken, opdat mijne blijdschap in u blijve, en uwe blijdschap vervuld worde.
12 Dit is mijn gebod, dat gij

elkander liefhebt, gelijkerwijs
Ik u liefgehad heb.
13 Niemand heeft meer liefde
dan deze, dat iemand zijn leven
zette voor zijne vrienden.
14 Gij zijt mijne vrienden,
zoo gij doet wat Ik u gebiede.
15 Ik heet u niet meer dienst-
knechten: want de dienst-
knecht weet niet, wat zijn heer
doet; maar Ik heb u vrienden
genoemd: want al wat Ik van
mijnen Vader gehoord heb,
dat heb Ik u bekend gemaakt.
16 Gij hebt Mij niet uitver-
koren, maar Ik heb u uitverko-
ren, en Ik heb u gesteld, dat
gij zoudt heengaan en vrucht
dragen, en *dat* uwe vrucht
blijve; opdat, zoo wat gij van
den Vader begeeren zult in mij-
nen naam, Hij u *dat* geve.
17 Dit gebied Ik u, opdat gij
elkander liefhebt.
18 Indien u de wereld haat,
zoo weet, dat zij Mij eer dan u
gehaat heeft.
19 Indien gij van de wereld
waart, zoo zou de wereld het
hare liefhebben; doch omdat
gij van de wereld niet zijt,
maar Ik u uit de wereld heb
uitverkoren, daarom haat u
de wereld.
20 Gedenkt des woords, dat
Ik u gezegd heb: Een dienst-
knecht is niet meerder dan zijn
heer. Indien zij Mij vervolgd
hebben, zij zullen ook u ver-
volgen; indien zij mijn woord
bewaard hebben, zij zullen ook
het uwe bewaren.
21 Maar al deze dingen zullen
zij doen om mijns naams wil,
omdat zij Hem niet kennen,
die Mij gezonden heeft.
22 Indien Ik niet gekomen
ware, en tot hen gesproken
had, zij hadden geen zonde;
maar nu hebben zij geen voor-
wendsel voor hunne zonde.
23 Die Mij haat, die haat ook
mijnen Vader.
24 Indien Ik de werken onder
hen niet had gedaan, die nie-
mand anders gedaan heeft, zij
hadden geen zonde; maar nu
hebben zij ze gezien, en beiden
Mij en mijnen Vader gehaat.
25 Maar *dit geschiedt* opdat
het woord vervuld worde, dat
in hunne wet geschreven is: Zij
hebben Mij zonder oorzaak ge-
haat.
26 Maar wanneer de Trooster
zal gekomen zijn, dien Ik u zen-
den zal van den Vader, *namelijk*
de Geest der waarheid, die van
den Vader uitgaat, die zal van
Mij getuigen.
27 En gij zult ook getuigen:
want gij zijt van den beginne
met Mij geweest.

HOOFDSTUK 16.

DEZE dingen heb Ik tot u ge-
sproken, opdat gij niet ge-
ergerd wordt.
2 Zij zullen u uit de Synagogen
werpen; ja, de ure komt, dat een
iegelijk die u zal dooden, zal
meenen Gode een dienst te
doen.
3 En deze dingen zullen zij u
doen, omdat zij den Vader niet
gekend hebben, noch Mij.
4 Maar deze dingen heb Ik tot
u gesproken, opdat, wanneer de
ure zal gekomen zijn, gij dezelve
moogt gedenken, dat Ik ze u ge-
zegd heb; doch deze dingen heb
Ik u van het begin niet gezegd,
omdat Ik bij ulieden was.
5 En nu ga Ik heen tot Den-
genen die Mij gezonden heeft, en
niemand van u vraagt Mij:
Waar gaat Gij henen?
6 Maar omdat Ik deze dingen
tot u gesproken heb, zoo heeft
de droefheid uw hart vervuld.
7 Doch Ik zeg u de waarheid:
het is u nut, dat Ik wegga;
want indien Ik niet wegga, zoo
zal de Trooster tot u niet ko-
men; maar indien Ik heenga,
zoo zal Ik Hem tot u [illegible]-
den.
8 En Die gekomen zijn [illegible]
de wereld overtuigen [illegible]

de, en van geregtigheid, en
van oordeel.
9 Van zonde, omdat zij in
Mij niet gelooven;
10 En van geregtigheid, om-
dat Ik tot mijnen Vader heen-
ga, en gij zult Mij niet meer
zien;
11 En van oordeel, omdat de
Overste dezer wereld geoor-
deeld is.
12 Nog vele dingen heb Ik u
te zeggen, doch gij kunt die
nu niet dragen.
13 Maar wanneer Die zal ge-
komen zijn, *namelijk* de Geest
der waarheid, Hij zal u in al de
waarheid leiden. Want Hij zal
van Zich zelven niet spreken,
maar zoo wat Hij zal gehoord
hebben, zal Hij spreken, en de
toekomende dingen zal Hij u
verkondigen.
14 Die zal Mij verheerlijken;
want Hij zal het uit het mijne
nemen, en zal het u verkon-
digen.
15 Al wat de Vader heeft, is
het mijne: daarom heb Ik ge-
zegd, dat Hij het uit het mijne
zal nemen, en u verkondigen.
16 Eenen kleinen *tijd*, en gij
zult Mij niet zien: en wederom
eenen kleinen *tijd*, en gij zult
Mij zien: want Ik ga heen tot
den Vader.
17 *Sommigen* dan uit zijne dis-
cipelen zeiden tot elkander: Wat
is dit, dat Hij tot ons zegt: Eenen
kleinen *tijd*, en gij zult Mij niet
zien: en wederom eenen kleinen
tijd, en gij zult Mij zien; en:
Want Ik ga heen tot den Vader?
18 Zij zeiden dan: Wat is dit,
dat Hij zegt; Eenen kleinen *tijd*?
V[illegible] eten niet, wat Hij zegt.
[illegible] ezus dan bekende, dat zij
E[illegible] wilden vragen, en zeide
t[illegible] en: Vraagt gij daarvan
o[illegible] elkander, dat Ik gezegd
h[illegible] Eenen kleinen *tijd*, en gij
z[illegible] Mij niet zien; en wederom
e[illegible] kleinen *tijd*, en gij zult
l[illegible] ?
[illegible] waar, voorwaar, Ik zeg
u, dat gij zult schreijen, en
klagelijk weenen, maar de we-
reld zal zich verblijden: en
gij zult bedroefd zijn, maar
uwe droefheid zal tot blijd-
schap worden.
21 Eene vrouw, wanneer zij
baart, heeft droefheid, dewijl
hare ure gekomen is: maar
wanneer zij het kindeken ge-
baard heeft, zoo gedenkt zij de
benaauwdheid niet meer, om
de blijdschap dat een mensch
ter wereld geboren is.
22 En gij dan hebt nu wel
droefheid; maar Ik zal u we-
derom zien, en uw hart zal zich
verblijden, en niemand zal
uwe blijdschap van u wegne-
men.
23 En in dien dag zult gij Mij
niets vragen. Voorwaar, voor-
waar, Ik zeg u: al wat gij den
Vader zult bidden in mijnen
naam, *dat* zal Hij u geven.
24 Tot nog toe hebt gij niet
gebeden in mijnen naam; bidt,
en gij zult ontvangen, opdat
uwe blijdschap vervuld zij.
25 Deze dingen heb Ik door
gelijkenissen tot u gesproken;
maar de ure komt, dat Ik niet
meer door gelijkenissen tot u
spreken zal, maar u vrijuit
van den Vader zal verkondi-
gen.
26 In dien dag zult gij in mij-
nen naam bidden; en Ik zeg
u niet, dat Ik den Vader voor
u bidden zal:
27 Want de Vader zelf heeft
u lief, dewijl gij Mij liefgehad
hebt, en hebt geloofd, dat Ik
van God ben uitgegaan.
28 Ik ben van den Vader uit-
gegaan, en ben in de wereld
gekomen; wederom verlaat Ik
de wereld, en ga heen tot den
Vader.
29 Zijne discipelen zeiden tot
Hem: Zie, nu spreekt Gij vrij-
uit, en zegt geene gelijkenis.
30 Nu weten wij, dat Gij alle
dingen weet, en Gij hebt niet
van noode, dat U iemand vrage

Hierom gelooven wij, dat Gij
van God uitgegaan zijt.
31 Jezus antwoordde hun:
Gelooft gij nu?
32 Zie, de ure komt, en is nu
gekomen, dat gij zult verstrooid worden, een iegelijk naar het zijne, en gij Mij alleen zult laten; en *nogtans* ben Ik niet alleen, want de Vader is met Mij.
33 Deze dingen heb Ik tot u
gesproken, opdat gij in Mij vrede hebt. In de wereld zult gij verdrukking hebben; maar hebt goeden moed: Ik heb de wereld overwonnen.

HOOFDSTUK 17.

DIT heeft Jezus gesproken, en Hij hief zijne oogen op naar den hemel, en zeide: Vader! de ure is gekomen, verheerlijk uwen Zoon, opdat ook uw Zoon U verheerlijke.
2 Gelijkerwijs Gij Hem magt
gegeven hebt over alle vleesch, opdat al wat Gij Hem gegeven hebt, Hij hun het eeuwige leven geve.
3 En dit is het eeuwige leven,
dat zij U kennen, den eenigen waarachtigen God, en Jezus Christus, dien Gij gezonden hebt.
4 Ik heb U verheerlijkt op de
aarde; Ik heb voleindigd het werk, dat Gij Mij gegeven hebt om te doen;
5 En nu verheerlijk Mij, Gij
Vader, bij U zelven, met de heerlijkheid, die Ik bij U had eer de wereld was.
6 Ik heb uwen naam geopen-
baard den menschen, die Gij Mij uit de wereld gegeven hebt. Zij waren uwe, en Gij hebt Mij dezelve gegeven; en zij hebben uw woord bewaard.
7 Nu hebben zij bekend, dat
alles wat Gij Mij gegeven hebt, van U is.
8 Want de woorden die Gij
Mij gegeven hebt, heb Ik hun gegeven, en zij hebben ze ontvangen, en zij hebben waarlijk bekend, dat Ik van U uitgegaan ben, en hebben geloofd, dat Gij Mij gezonden hebt.
9 Ik bid voor hen; Ik bid niet
voor de wereld, maar voor degenen die Gij Mij gegeven hebt, want zij zijn uwe,
10 En al het mijne is uwe,
en het uwe is mijne; en Ik ben in hen verheerlijkt.
11 En Ik ben niet meer in de
wereld, maar dezen zijn in de wereld, en Ik kom tot U. Heilige Vader! bewaar ze in uwen naam, die Gij Mij gegeven hebt, opdat zij één zijn, gelijk als Wij.
12 Toen Ik met hen in de we-
reld was, bewaarde Ik ze in uwen naam. Die Gij Mij gegeven hebt, heb Ik bewaard, en niemand uit hen is verloren gegaan, dan de zoon der verderfenis, opdat de Schrift vervuld worde.
13 Maar nu kom Ik tot U, en
spreek dit in de wereld, opdat zij mijne blijdschap vervuld mogen hebben in zich zelven.
14 Ik heb hun uw woord ge-
geven: en de wereld heeft ze gehaat, omdat zij van de wereld niet zijn, gelijk als Ik van de wereld niet ben.
15 Ik bid niet, dat Gij hen uit
de wereld wegneemt, maar dat Gij hen bewaart van den Booze.
16 Zij zijn niet van de we-
reld, gelijkerwijs Ik van de wereld niet ben.
17 Heilig ze in uwe waarheid:
uw woord is de waarheid.
18 Gelijkerwijs Gij Mij gezon-
den hebt in de wereld, *alzoo* heb Ik hen ook in de wereld gezonden.
19 En Ik heilig Mij zelven
hen, opdat ook zij geh
mogen zijn in waarheid.
20 En Ik bid niet alleen
dezen, maar ook voor de
die door hun woord in M
looven zullen.
21 Opdat zij allen éé
gelijkerwijs Gij, Vader

en Ik in U, dat ook zij in Ons één
zijn; opdat de wereld geloove,
dat Gij Mij gezonden hebt.
22 En Ik heb hun de heerlijk-
heid gegeven, die Gij Mij gege-
ven hebt; opdat zij één zijn, ge-
lijk als Wij één zijn:
23 Ik in hen, en Gij in Mij;
opdat zij volmaakt zijn in één,
en opdat de wereld bekenne,
dat Gij Mij gezonden hebt, en
hen liefgehad hebt, gelijk Gij
Mij liefgehad hebt.
24 Vader! Ik wil, dat waar Ik
ben, ook die bij Mij zijn, die Gij
Mij gegeven hebt; opdat zij
mijne heerlijkheid mogen aan-
schouwen, die Gij Mij gegeven
hebt; want Gij hebt Mij liefge-
had vóór de grondlegging der
wereld.
25 Regtvaardige Vader! de
wereld heeft U niet gekend;
maar Ik heb U gekend, en de-
zen hebben bekend, dat Gij
Mij gezonden hebt.
26 En Ik heb hun uwen naam
bekend gemaakt, en zal *hem* be-
kend maken; opdat de liefde,
waarmede Gij Mij liefgehad hebt,
in hen zij, en Ik in hen.

HOOFDSTUK 18.

JEZUS, dit gezegd hebbende,
ging uit met zijne discipelen
over de beek Kedron, waar een
hof was, in welken Hij ging, en
zijne discipelen.
2 En Judas, die Hem verried,
wist ook die plaats, dewijl Jezus
aldaar dikwijls vergaderd was
geweest met zijne discipelen.
3 Judas dan, genomen heb-
bende de bende *krijgsknechten*
... *ige* dienaars van de Over-
... ers en Farizeën, kwam al-
... net lantaarnen, en fakke-
... n wapenen.
... zus dan, wetende alles
... ver Hem komen zou, ging
... n zeide tot hen: Wien
... ij?
... antwoordden Hem: Je-
... . Jezus zeide
tot hen: Ik ben het. En Judas,
die Hem verried, stond ook bij
hen.
6 Als Hij dan tot hen zeide:
Ik ben het, gingen zij achter-
waarts, en vielen ter aarde.
7 Hij vraagde hun dan we-
derom: Wien zoekt gij? En zij
zeiden: Jezus den Nazaréner.
8 Jezus antwoordde: Ik heb
u gezegd, dat Ik het ben. In-
dien gij dan Mij zoekt, zoo laat
dezen heengaan.
9 Opdat het woord vervuld
zou worden, dat Hij gezegd had:
Uit degenen die Gij Mij gegeven
hebt, heb Ik niemand verlo-
ren.
10 Simon Petrus dan, hebben-
de een zwaard, trok hetzelve
uit, en sloeg des Hoogepriesters
dienstknecht, en hieuw zijn reg-
teroor af. En de naam van den
dienstknecht was Malchus.
11 Jezus dan zeide tot Petrus:
Steek uw zwaard in de scheede.
Den drinkbeker, dien Mij de
Vader gegeven heeft, zal Ik dien
niet drinken?
12 De bende dan, en de Over-
ste over duizend, en de die-
naars der Joden namen Jezus
gezamenlijk, en bonden Hem.
13 En leidden Hem henen,
eerst tot Annas: want hij was de
vrouws vader van Kajáfas, welke
deszelven jaars Hoogepriester
was.
14 Kajáfas nu was degene
die den Joden geraden had, dat
het nut was, dat één mensch
voor het volk stierve.
15 En Simon Petrus volgde
Jezus, en een ander discipel.
Deze discipel nu was den Hoo-
gepriester bekend, en ging
met Jezus in des Hoogepries-
ters zaal.
16 En Petrus stond buiten
aan de deur. De andere disci-
pel dan, die den Hoogepriester
bekend was, ging uit, en sprak
met de deurwaarster, en bragt
Petrus in.

17 De dienstmaagd dan, die

de deurwaarster was, zeide tot Petrus: Zijt ook gij niet uit de discipelen van dezen mensch? Hij zeide: Ik ben niet.

18 En de dienstknechten en de dienaars stonden, hebbende een kolenvuur gemaakt, omdat het koud was, en warmden zich. Petrus stond bij hen, en warmde zich.

19 De Hoogepriester dan vraagde Jezus van zijne discipelen, en van zijne leer.

20 Jezus antwoordde hem: Ik heb vrijuit gesproken tot de wereld; Ik heb all en tijd geleerd in de Synagoge en in den Tempel, daar de Joden van alle plaatsen samenkomen; en in het verborgen heb Ik niets gesproken.

21 Wat ondervraagt gij Mij? ondervraag degenen die het gehoord hebben, wat Ik tot hen gesproken heb; zie, dezen weten wat Ik gezegd heb.

22 En als Hij dit zeide, gaf één van de dienaren, die daarbij stond, Jezus een kinnebakslag, zeggende: Antwoordt gij alzoo den Hoogepriester?

23 Jezus antwoordde hem: Indien Ik kwalijk gesproken heb, betuig van het kwade; en indien wel, waarom slaat gij Mij?

24 (Annas dan had Hem gebonden gezonden tot Kajáfas, den Hoogepriester.)

25 En Simon Petrus stond en warmde zich. Zij zeiden dan tot hem: Zijt ook gij niet uit zijne discipelen? Hij loochende het, en zeide: Ik ben niet.

26 Eén van de dienstknechten des Hoogepriesters, die maagschap was van dengenen, dien Petrus het oor afgehouwen had, zeide: Heb ik u niet gezien in den hof met Hem?

27 Petrus dan loochende het wederom. En terstond kraaide de haan.

28 Zij dan leidden Jezus van Kajáfas in het Regthuis. En het was 's morgens vroeg; en zij gingen niet in het Regthuis, opdat zij niet verontreinigd zouden worden, maar opdat zij het Pascha eten mogten.

29 Pilatus dan ging tot hen uit en zeide: Wat beschuldiging brengt gij tegen dezen mensch?

30 Zij antwoordden en zeiden tot hem: Indien deze geen kwaaddoener ware, zoo zouden wij hem u niet overgeleverd hebben.

31 Pilatus dan zeide tot hen: Neemt gij hem, en oordeelt hem naar uwe wet. De Joden dan zeiden tot hem: Het is ons niet geoorloofd iemand te dooden.

32 Opdat het woord van Jezus vervuld wierd, dat Hij gezegd had, beteekenende, hoedanigen dood Hij sterven zoude.

33 Pilatus dan ging wederom in het Regthuis, en riep Jezus, en zeide tot Hem: Zijt gij de Koning der Joden?

34 Jezus antwoordde hem: Zegt gij dit van u zelven, of hebben het u anderen van Mij gezegd?

35 Pilatus antwoordde: Ben ik een Jood? Uw volk en de Overpriesters hebben u aan mij overgeleverd; wat hebt gij gedaan?

36 Jezus antwoordde: Mijn Koningrijk is niet van deze wereld. Indien mijn Koningrijk van deze wereld ware, zoo zouden mijne dienaars gestreden hebben, opdat Ik den Joden niet ware overgeleverd; maar nu is mijn Koningrijk niet van hier.

37 Pilatus dan zeide tot H
Zijt gij dan een Koning? J
antwoordde: Gij zegt, d
een Koning ben. Hiertoe
Ik geboren, en hiertoe
Ik in de wereld gekomen
dat Ik der waarheid get
nis geven zou. Een iegelij
uit de waarheid is, hoort
stem.

38 Pilatus zeide tot Hem:
Wat is waarheid? En als hij dat
gezegd had, ging hij wederom
uit tot de Joden, en zeide tot
hen: Ik vind geen schuld in hem.
39 Doch gij hebt eene gewoonte,
dat ik u op het Pascha
éénen loslate. Wilt gij dan, dat
ik u den Koning der Joden
loslate?
40 Zij dan riepen allen wederom,
zeggende: Niet dezen,
maar Bar-abbas! En Bar-abbas
was een moordenaar.

HOOFDSTUK 19.

TOEN nam Pilatus dan Jezus,
en geeselde *Hem*.
2 En de krijgsknechten, eene
kroon van doornen gevlochten
hebbende, zetten *die* op zijn
hoofd, en wierpen Hem een
purperen kleed om;
3 En zeiden: Wees gegroet,
gij Koning der Joden! en zij
gaven Hem kinnebakslagen.
4 Pilatus dan kwam wederom
uit, en zeide tot hen: Zie,
ik breng hem tot ulieden uit,
opdat gij wetet, dat ik in hem
geen schuld vinde.
5 Jezus dan kwam uit, dragende
de doornenkroon, en het
purperen kleed. En *Pilatus* zeide
tot hen: Zie, de mensch.
6 Als Hem dan de Overpriesters
en de dienaars zagen, riepen
zij, zeggende: Kruis *hem*,
kruis *hem!* Pilatus zeide tot
hen: Neemt gijlieden hem en
kruist *hem:* want ik vind in
hem geen schuld.
7 De Joden antwoordden
hem: Wij hebben eene wet, en
naar onze wet moet hij sterven,
hij heeft zich zelven Gods
gemaakt.
en Pilatus dan dit woord
, werd hij meer bevreesd;
En ging wederom in het
uis, en zeide tot Jezus;
waar zijt gij? Maar Jezus
geen antwoord.
s dan zeide tot Hem:
Spreekt gij tot mij niet? weet
gij niet, dat ik macht heb u te
kruisigen, en magt heb u los
te laten?
11 Jezus antwoordde: Gij
zoudt geene magt hebben tegen
Mij, indien het u niet van
boven gegeven ware; daarom,
die Mij aan u heeft overgeleverd,
heeft grooter zonde.
12 Van toen af zocht Pilatus
Hem los te laten; maar de Joden
riepen, zeggende: Indien
gij dezen loslaat, zoo zijt gij
des Keizers vriend niet. een
iegelijk die zich zelven Koning
maakt, wederspreekt den Keizer.
13 Als Pilatus dan dit woord
hoorde, bragt hij Jezus uit, en
zat neder op den regterstoel, in
de plaats, genaamd Lithostrótos,
en in het Hebreeuwsch Gábbatha.
14 En het was de voorbereiding
van het Pascha, en omtrent
de zesde ure; en hij zeide
tot de Joden: Zie, uw Koning.
15 Maar zij riepen: Neem
weg, neem weg, kruis hem!
Pilatus zeide tot hen: Zal ik
uwen Koning kruisigen? De
Overpriesters antwoordden:
Wij hebben geenen Koning,
dan den Keizer.
16 Toen gaf hij Hem dan hun
over, opdat Hij gekruist zou
worden. En zij namen Jezus,
en leidden *Hem* weg.
17 En Hij, dragende zijn
kruis, ging uit naar de *plaats*,
genaamd Hoofschedelplaats,
welke in het Hebreeuwsch genaamd
wordt Gólgotha;
18 Alwaar zij Hem kruisten,
en met Hem twee anderen, aan
elke zijde eenen, en Jezus in
het midden.
19 En Pilatus schreef ook een
opschrift, en zette *dat* op het
kruis; en er was geschreven:
JEZUS DE NAZARÉNER, DE KONING
DER JODEN.
20 Dit opschrift dan lazen
velen van de Joden: want de

plaats, daar Jezus gekruist werd, was nabij de stad; en het was geschreven in het Hebreeuwsch, in het Grieksch, en in het Latijn.

21 De Overpriesters dan der Joden zeiden tot Pilatus: Schrijf niet: De Koning der Joden; maar, dat hij gezegd heeft: Ik ben de Koning der Joden.

22 Pilatus antwoordde: Wat ik geschreven heb, *dat* heb ik geschreven.

23 De krijgsknechten dan, als zij Jezus gekruist hadden, namen zijne kleederen (en maakten vier deelen, voor elken krijgsknecht een deel) en den rok. De rok nu was zonder naad, van boven af geheel geweven.

24 Zij dan zeiden tot elkander: Laat ons dien niet scheuren, maar laat ons daarover loten, wiens *die* zijn zal; opdat de Schrift vervuld worde, die zegt: Zij hebben mijne kleederen onder zich verdeeld, en over mijne kleeding hebben zij het lot geworpen. Dit hebben dan de krijgsknechten gedaan.

25 En bij het kruis van Jezus stonden zijne moeder, en zijner moeders zuster, María de *vrouw* van Klópas, en María Magdaléna.

26 Jezus nu, ziende *zijne* moeder, en den discipel, dien Hij liefhad, daarbij staande, zeide tot zijne moeder: Vrouwe! zie, uw zoon.

27 Daarna zeide Hij tot den discipel: Zie, uwe moeder. En van die ure aan nam haar de discipel in zijn *huis*.

28 Hierna Jezus, wetende, dat nu alles volbragt was, opdat de Schrift zou vervuld worden, zeide: Mij dorst.

29 Daar stond dan een vat vol ediks, en zij vulden eene spons met edik, en omleiden ze met hyzop, en bragten ze aan zijnen mond.

30 Toen Jezus dan den edik genomen had, zeide Hij: Het is volbragt! En het hoofd buigende, gaf den geest.

31 De Joden dan, opdat de ligchamen niet aan het kruis zouden blijven op den Sabbat, dewijl het de voorbereiding was (want die dag des Sabbats was groot), baden Pilatus, dat hunne beenen zouden gebroken, en zij weggenomen worden.

32 De krijgsknechten dan kwamen, en braken wel de beenen des eersten, en des anderen, die met Hem gekruist was;

33 Maar komende tot Jezus, als zij zagen, dat Hij nu gestorven was, zoo braken zij zijne beenen niet.

34 Maar één der krijgsknechten doorstak zijne zijde met eene speer, en terstond kwam er bloed en water uit.

35 En die het gezien heeft, die heeft het getuigd, en zijne getuigenis is waarachtig: en hij weet, dat hij zegt hetgeen waar is, opdat ook gij gelooven moogt.

36 Want deze dingen zijn geschied opdat de Schrift vervuld worde: Geen been van Hem zal verbroken worden.

37 En wederom zegt eene andere Schrift: Zij zullen zien, in welken zij gestoken hebben.

38 En daarna Jozef van Arimathéa, (die een discipel van Jezus was, maar bedekt om de vreeze der Joden), bad Pilatus, dat hij mogt het ligchaam van Jezus wegnemen; en Pilatus liet het toe. Hij dan ging, en nam het ligchaam van Jezus

39 En Nikodemus kwa
(die des nachts tot
eerst gekomen was), bre
de een mengsel van mir
aloë, omtrent honderd
gewigts.

40 Zij namen d

chaam van Jezus, en bonden dat in linnen doeken met de specerijen, gelijk de Joden de gewoonte hebben van begraven.

41 En er was in de plaats, waar Hij gekruist was, een hof, en in den hof een nieuw graf, in hetwelk nog nooit iemand gelegd was geweest.

42 Aldaar dan leiden zij Jezus, om de voorbereiding der Joden, overmits het graf nabij was.

HOOFDSTUK 20.

EN op den eersten *dag* der week ging María Magdaléna vroeg, als het nog duister was, naar het graf; en zag den steen van het graf weggenomen.

2 Zij liep dan, en kwam tot Simon Petrus en tot den anderen discipel, welken Jezus liefhad, en zeide tot hen: Zij hebben den Heere weggenomen uit het graf, en wij weten niet, waar zij Hem gelegd hebben.

3 Petrus dan ging uit, en de andere discipel, en zij kwamen tot het graf.

4 En deze twee liepen te gelijk; en de andere discipel liep vooruit, sneller dan Petrus, en kwam eerst tot het graf.

5 En als hij nederbukte, zag hij de doeken liggen, nogtans ging hij *er* niet in.

6 Simon Petrus dan kwam en volgde hem, en ging in het graf, en zag de doeken liggen

7 En den zweetdoek, die op zijn hoofd geweest was, *zag hij* niet bij de doeken liggen, maar in het bijzonder in eene *andere* plaats samengerold.

8 Toen ging dan ook de andere discipel *er* in, die eerst tot het graf gekomen was, en zag he[...] geloofde.

[...]ant zij wisten nog de Sc[...], dat Hij van de doode[...]aan.

10 De discipelen dan gingen wederom naar huis.

11 En María stond buiten bij het graf, weenende. Als zij dan weende, bukte zij in het graf.

12 En zag twee Engelen in witte *kleederen* zitten, éénen aan het hoofd, en éénen aan de voeten, daar het ligchaam van Jezus gelegen had.

13 En die zeiden tot haar: Vrouw, wat weent gij? Zij zeide tot hen: Omdat zij mijnen Heere weggenomen hebben, en ik weet niet, waar zij Hem gelegd hebben.

14 En als zij dit gezegd had, keerde zij zich achterwaarts, en zag Jezus staan en zij wist niet dat het Jezus was.

15 Jezus zeide tot haar: Vrouw, wat weent gij? wien zoekt gij? Zij, meenende, dat het de hovenier was, zeide tot Hem: Heere! zoo Gij Hem *weggedragen* hebt, zeg mij, waar gij Hem gelegd hebt, en ik zal Hem wegnemen.

16 Jezus zeide tot haar: María! Zij, zich omkeerende, zeide tot Hem: Rabbouni! hetwelk is gezegd, Meester.

17 Jezus zeide tot haar: Raak Mij niet aan, want Ik ben nog niet opgevaren tot mijnen Vader; maar ga heen tot mijne broeders, en zeg hun: Ik vaar op tot mijnen Vader en uwen Vader, en *tot* mijnen God en uwen God.

18 María Magdaléna ging, en boodschapte den discipelen, dat zij den Heere gezien had, en *dat* Hij haar dit gezegd had.

19 Als het dan avond was, op denzelven eersten dag der week, en als de deuren gesloten waren, waar de discipelen vergaderd waren, om de vreeze der Joden, kwam Jezus, en stond in het midden, en zeide tot hen: Vrede zij ulieden!

20 En dit gezegd hebbende, toonde Hij hun zijne handen

en *zijne* zijde. De discipelen dan werden verblijd, als zij den Heere zagen,

21 Jezus dan zeide wederom tot hen: Vrede zij ulieden! Gelijkerwijs Mij de Vader gezonden heeft, zend Ik ook ulieden.

22 En als Hij dit gezegd had, blies Hij *op hen*, en zeide tot hen: Ontvangt den Heiligen Geest!

23 Zoo gij iemands zonden vergeeft, dien worden zij vergeven; zoo gij iemands *zonden* houdt, *dien* zijn zij gehouden.

24 En Thómas, één van de twaalve, gezegd Dídymus, was met hen niet, toen Jezus *daar* kwam.

25 De andere discipelen dan zeiden tot hem: Wij hebben den Heere gezien. Doch hij zeide tot hen: Indien ik in zijne handen niet zie het teeken der nagelen, en mijnen vinger steke in het teeken der nagelen, en steke mijne hand in zijne zijde, ik zal geenszins gelooven.

26 En na acht dagen waren zijne discipelen wederom binnen, en Thómas met hen; *en* Jezus kwam, als de deuren gesloten waren, en stond in het midden, en zeide. Vrede zij ulieden!

27 Daarna zeide Hij tot Thómas: Breng uwen vinger hier, en zie mijne handen, en breng uwe hand, en steek ze in mijne zijde; en zijt niet ongeloovig, maar geloovig.

28 En Thómas antwoordde en zeide tot Hem: Mijn Heere en mijn God!

29 Jezus zeide tot hem: Omdat gij Mij gezien hebt, Thomas, zoo hebt gij geloofd: zalig *zijn zij*, die niet zullen gezien hebben en *nogtans* zullen geloofd hebben.

30 Jezus dan heeft nog wel vele andere teekenen in de tegenwoordigheid zijner discipelen gedaan, die niet zijn geschreven in dit boek;

31 Maar deze zijn geschreven, opdat gij geloofl, dat Jezus is de Christus, de Zone Gods; en opdat gij, geloovende, het leven hebt in zijnen naam.

HOOFDSTUK 21.

NA dezen openbaarde Jezus Zich zelven wederom den discipelen aan de zee van Tibérias. En Hij openbaarde Zich aldus:

2 Er waren te zamen Simon Petrus, en Thómas, gezegd Didymus, en Nathánaël, die van Kána in Galiléa was, en de *zonen* van Zebedéüs, en twee andere van zijne discipelen.

3 Simon Petrus zeide tot hen: Ik ga visschen. Zij zeiden tot hem: Wij gaan ook met u. Zij gingen uit en traden terstond in het schip, en in dien nacht vingen zij niets.

4 En als het nu morgenstond geworden was, stond Jezus op den oever; doch de discipelen wisten niet, dat het Jezus was.

5 Jezus dan zeide tot hen: Kinderkens! hebt gij niet eenige toespijs? Zij antwoordden Hem: Neen.

6 En Hij zeide tot hen: Werpt het net aan de regterzijde van het schip, en gij zult vinden. Zij wierpen het dan, en konden hetzelve niet meer trekken, van wege de menigte der visschen.

7 De discipel dan, welken Jezus liefhad, zeide tot Petrus: Het is de Heere! Simon Petrus dan, hoorende, dat het de Heere was, omgordde het opperkleed, (want hij was naakt) en wierp zich zelven in de zee.

8 En de andere discipelen kwamen met het scheepje, (want zij waren niet verre van het land, maar omtrent tweehonderd ellen), slepende het net met de visschen.

9 Als zij dan aan het land gegaan waren, zagen zij een kolenvuur liggen, en visch daarop liggen, en brood.
10 Jezus zeide tot hen: Brengt van de visschen die gij nu gevangen hebt.
11 Simon Petrus ging op, en trok het net op het land, vol groote visschen, *tot* honderd drie en vijftig; en hoewel er zoo vele waren, zoo scheurde het net niet.
12 Jezus zeide tot hen: Komt herwaarts, houdt het middagmaal. En niemand van de discipelen durfde Hem vragen: Wie zijt Gij? wetende dat het de Heere was.
13 Jezus dan kwam, en nam het brood, en gaf het hun, en den visch desgelijks.
14 Dit was nu de derde maal, dat Jezus zijnen discipelen geopenbaard is, nadat Hij van de dooden opgewekt was.
15 Toen zij dan het middagmaal gehouden hadden, zeide Jezus tot Simon Petrus: Simon, *zoon* van Jonas! hebt gij Mij liever dan dezen? Hij zeide tot Hem: Ja, Heere, Gij weet, dat ik U liefheb. Hij zeide tot hem: Weid mijne lammeren.
16 Hij zeide wederom tot hem ten tweeden male: Simon, *zoon* van Jonas! hebt gij Mij lief? Hij zeide tot Hem: Ja, Heere, Gij weet, dat ik U liefheb. Hij zeide tot hem: Hoed mijne schapen.
17 Hij zeide tot hem ten derden male: Simon, *zoon* van Jonas! hebt gij Mij lief? Petrus werd bedroefd, omdat Hij ten derden male tot hem zeide: Hebt gij Mij lief? en zeide tot Hem: Heere! Gij weet alle dingen, Gij weet, dat ik U liefheb. Jezus zeide tot hem: Weid mijne schapen.
18 Voorwaar, voorwaar, zeg Ik u: toen gij jonger waart, gorddet gij u zelven, en wandeldet al waar gij wildet; maar wanneer gij zult oud geworden zijn, zoo zult gij uwe handen uitstrekken, en een ander zal u gorden, en brengen waar gij niet wilt.
19 En dit zeide Hij, beteekenende, met hoedanigen dood hij God verheerlijken zou. En dit gesproken hebbende, zeide Hij tot hem: Volg Mij.
20 En Petrus, zich omkeerende, zag den discipel volgen, welken Jezus liefhad, die ook in het avondmaal op zijne borst gevallen was, en gezegd had: Heere! wie is het, die U verraden zal?
21 Als Petrus dezen zag, zeide hij tot Jezus: Heere! maar wat *zal* deze?
22 Jezus zeide tot hem: Indien Ik wil, dat hij blijve, totdat Ik kome, wat gaat het u aan? volg gij Mij.
23 Dit woord dan ging uit onder de broederen, dat deze discipel niet zou sterven. En Jezus had tot hem niet gezegd, dat hij niet sterven zou; maar: Indien Ik wil, dat hij blijve, totdat Ik kome, wat gaat het u aan?
24 Deze is de discipel, die van deze dingen getuigt, en deze dingen geschreven heeft; en wij weten, dat zijne getuigenis waarachtig is.
25 En er zijn nog vele andere dingen, die Jezus gedaan heeft, welke, zoo zij elk bijzonder geschreven wierden, ik acht, dat ook de wereld zelve de geschrevene boeken niet zou bevatten. Amen.

DE HANDELINGEN

DER HEILIGE

APOSTELEN

beschreven door LUKAS.

HOOFDSTUK 1.

HET eerste boek heb ik gemaakt, o Theófilus, van al hetgeen Jezus begonnen heeft beide te doen en te leeren,

2 Tot op den dag, in welken Hij opgenomen is, nadat Hij door den Heiligen Geest aan de Apostelen, die Hij uitverkoren had, bevelen had gegeven.

3 Aan welke Hij ook, nadat Hij geleden had, Zich zelven levend vertoond heeft, met vele gewisse kenteekenen, veertig dagen lang, zijnde van hen gezien, en sprekende van de dingen, die het Koningrijk Gods aangaan.

4 En als Hij met *hen* vergaderd was, beval Hij hun, dat zij van Jerûzalem niet scheiden zouden, maar verwachten de belofte des Vaders, die gij, *zeide Hij*, van Mij gehoord hebt.

5 Want Johannes doopte wel met water, maar gij zult met den Heiligen Geest gedoopt worden, niet lang na deze dagen.

6 Zij dan, die samengekomen waren, vraagden Hem, zeggende: Heere! zult Gij in dezen tijd aan Israël het Koningrijk wederoprigten?

7 En Hij zeide tot hen: Het komt u niet toe, te weten de tijden of gelegenheden, die de Vader in zijne eigene magt gesteld heeft;

8 Maar gij zult ontvangen de ·cht des Heiligen Geestes, die over u komen zal; en gij zult mijne getuigen zijn, zoo te Jerûzalem, als in geheel Judéa en Samaria, en tot aan het uiterste der aarde.

9 En als Hij dit gezegd had, werd Hij opgenomen, daar zij het zagen, en eene wolk nam Hem weg van hunne oogen.

10 En alzoo zij hunne oogen naar den hemel hielden, terwijl Hij heenvoer, zie, twee mannen stonden bij hen in witte kleeding;

11 Welke ook zeiden: Gij Galilésche mannen! wat staat gij en ziet op naar den hemel? Deze Jezus, die van u opgenomen is in den hemel, zal alzoo komen, gelijkerwijs gij Hem naar den hemel hebt zien heenvaren.

12 Toen keerden zij wederom naar Jerûzalem, van den berg, die genaamd wordt de Olijfberg, welke is nabij Jerûzalem, liggende *van daar* eene sabbatsreize.

14 En als zij ingekomen waren, gingen zij op in de opperzaal, waar zij bleven, *namelijk* Petrus en Jakóbus, en Johannes en Andréas, Filippus en Thómas, Bartholoméüs en Mattheüs, Jakóbus, *de zoon* van Alféüs, en Simon Zelótes, en Júdas, *de broeder* van Jakóbus.

14 Deze allen waren eendragtelijk volhardende in het bidden en smeeken, met de vrouwen, en María, de moeder ··· us, en met zijne broeder

15 En in dezelve dagen stond
Petrus op in het midden der
discipelen, en sprak: (er was
nu eene schare bijeen van omtrent honderd en twintig personen;)
16 Mannen broeders, deze
Schrift moest vervuld worden,
welke de Heilige Geest door
den mond Davids voorzegd
heeft van Júdas, die de leidsman geweest is dergenen die
Jezus vingen:
17 Want hij was met ons gerekend, en had het lot dezer
bediening verkregen.
18 Deze dan heeft verworven
eenen akker, door den loon der
ongeregtigheid, en voorwaarts
overgevallen zijnde, is midden
opgeborsten, en al zijne ingewanden zijn uitgestort.
19 En het is bekend geworden
allen die te Jerûzalem wonen,
alzoo dat die akker in hunne
eigene taal genoemd wordt Akeldama, dat is, een akker des
bloeds.
20 Want daar staat geschreven in het boek der Psalmen:
Zijne woonstede worde woest,
en er zij niemand, die in dezelve wone. En: Een ander neme
zijn opzienersambt.
21 Het is dan noodig, dat van
de mannen, die met ons omgegaan hebben al den tijd,
in welken de Heere Jezus onder ons in- en uitgegaan is,
22 Beginnende van den doop
van Johannes, tot den dag toe, in
welken Hij van ons opgenomen
is, één derzelven met ons getuige worde van zijne opstanding.
23 En zij stelden er twee: Jozef,
genaamd Bársabas, die toegenaamd was Justus, en Matthías.
[illegible]n zij baden en zeiden:
[illegible]eere! Gij Kenner der har[illegible]en allen, wijs van deze
[illegible]énen aan, dien Gij uitverkoren hebt,
[illegible]om te ontvangen het lot
[illegible]eze bediening en des A[illegible], waarvan Judas
afgeweken is, dat hij heenging in zijne eigene plaats.
26 En zij wierpen hunne loten; en het lot viel op Matthias, en hij werd met algemeene toestemming tot de elf
Apostelen gekozen.

HOOFDSTUK 2.

En als de dag van het Pinksterfeest vervuld werd, waren zij allen eendragtelijk
bijeen.
2 En er geschiedde haastelijk
uit den hemel een geluid, gelijk
als van eenen geweldigen gedreven wind, en vervulde het
geheele huis, daar zij zaten.
3 En van hen werden gezien
verdeelde tongen als van vuur,
en het zat op een iegelijk van
hen.
4 En zij werden allen vervuld
met den Heiligen Geest, en
begonnen te spreken met andere talen, zoo als de Geest
hun gaf uit te spreken.
5 En er waren Joden, te Jerûzalem wonende, godvruchtige
mannen van allen volke dergenen die onder den hemel zijn.
6 En als deze stem geschied
was, kwam de menigte te zamen, en werd beroerd: want
een iegelijk hoorde hen in zijne eigene taal spreken.
7 En zij ontzetten zich allen
en verwonderden zich, zeggende
tot elkander: Zie, zijn niet alle
dezen, die daar spreken, Galileërs?
8 En hoe hooren wij hen een
iegelijk in onze eigene taal, in
welke wij geboren zijn?
9 Parthers, en Méders, en
Elamíeten, en die inwoners zijn
van Mesopotámië, en Judéa
en Cappadócië, Póntus en Azië
10 En Frygië, en Pamfylië
Egypte, en de deelen van Libyë, hetwelk bij Cyréne ligt
en uitlandsche Romeinen, beide
Joden en Jodengenooten;
10 Kretensen en Arabiers

wij hooren hen in onze talen de groote werken Gods spreken.

12 En zij ontzetten zich allen, en werden twijfelmoedig, zeggende, de een tegen den ander: Wat wil toch dit zijn?

13 En anderen, spottende, zeiden: Zij zijn vol zoeten wijns.

14 Maar Petrus, staande met de elve, verhief zijne stem, en sprak tot hen: Gij Joodsche mannen, en gij allen die te Jerúzalem woont! dit zij u bekend, en laat mijne woorden tot uwe ooren ingaan.

15 Want dezen zijn niet dronken, gelijk gij vermoedt: want het is *eerst* de derde ure van den dag.

16 Maar dit is het, dat gesproken is door den profeet Joël:

17 En het zal zijn in de laatste dagen, (zegt God) Ik zal uitstorten van mijnen Geest op alle vleesch; en uwe zonen en uwe dochters zullen profeteren, en uwe jongelingen zullen gezigten zien, en uwe ouden zullen droomen droomen.

18 En ook op mijne dienstknechten, en op mijne dienstmaagden, zal Ik in die dagen van mijnen Geest uitstorten, en zij zullen profeteren.

19 En Ik zal wonderen geven in den hemel boven, en teekenen op de aarde beneden, bloed, en vuur, en rookdamp.

20 De zon zal veranderd worden in duisternis, en de maan in bloed, eer dat de groote en doorluchtige dag des Heeren komt.

21 En het zal zijn, dat een iegelijk die den naam des Heeren zal aanroepen, zalig zal worden.

22 Gij Israëlitische mannen! hoort deze woorden: Jezus den Nazaréner, eenen man van God onder ulieden betoond door krachten, en wonderen en teekenen, die God door Hem gedaan heeft, in het midden van u, gelijk ook gij zelven weet:

23 Dezen, door den bepaalden raad en voorkennis Gods overgegeven zijnde, hebt gij genomen, en door de handen der onregtvaardigen aan het *kruis* gehecht en gedood.

24 Welken God opgewekt heeft, de smarten des doods ontbonden hebbende, alzoo het niet mogelijk was, dat hij van denzelven *dood* zou gehouden worden.

25 Want David zegt van Hem: Ik zag den Heere allen tijd vóór mij: want Hij is aan mijne regter*hand*, opdat ik niet bewogen worde.

26 Daarom is mijn hart verblijd, en mijne tong verheugt zich; ja, ook mijn vleesch zal rusten in hope.

27 Want Gij zult mijne ziel in de hel niet verlaten, noch zult uwen Heilige *over*geven, om verderving te zien.

28 Gij hebt mij de wegen des levens bekend gemaakt; Gij zult mij vervullen met verheuging door uw aangezigt.

29 Gij mannen broeders, het is *mij* geoorloofd vrijuit tot u te spreken van den patriarch David, dat hij beide gestorven en begraven is, en zijn graf is onder ons tot op dezen dag.

30 Alzoo hij dan een Profeet was, en wist, dat God hem met eede gezworen had, dat Hij uit de vrucht zijner lenden, zoo veel het vleesch aangaat, den Christus verwekken zou, om Hem op zijnen troon te zetten;

31 Zoo heeft hij, *dit* vóórziende, gesproken van de opstanding van Christus, dat zijne ziel niet is verlaten in de hel, noch zijn vleesch ve[...]ving heeft gezien.

32 Dezen Jezus heeft Go[...]gewekt; waarvan wij alle[...]tuigen zijn.

33 Hij dan, door de r[...]*hand* Gods verhoogd zijn[...]de belofte des Heili[...]

tes ontvangen hebbende van
den Vader, heeft dit uitgestort,
dat gij nu ziet en hoort.
34 Want David is niet opgevaren
in de hemelen; maar hij
zegt: De Heere heeft gesproken
tot mijnen Heere: Zit aan
mijne regter*hand*,
35 Totdat ik uwe vijanden
zal gezet hebben tot eene voetbank
uwer voeten.
36 Zoo wete dan zekerlijk het
gansche huis Israëls, dat God
Hem tot eenen Heere en Christus
gemaakt heeft, *namelijk* dezen
Jezus, dien gij gekruist hebt.
37 En als zij *dit* hoorden, werden
zij verslagen in het hart, en
zeiden tot Petrus en de andere
Apostelen: Wat zullen wij doen,
mannen broeders?
38 En Petrus zeide tot hen: Bekeert
u, en een iegelijk van u
worde gedoopt in den naam van
Jezus Christus, tot vergeving der
zonden; en gij zult de gave des
Heiligen Geestes ontvangen.
39 Want u komt de belofte
toe, en uwen kinderen, en allen
die daar verre zijn, zoo
velen als er de Heere, onze
God, toe roepen zal.
40 En met veel meer andere
woorden betuigde hij, en vermaande
hen, zeggende: Wordt
behouden van dit verkeerd geslacht!
41 Die dan zijn woord gaarne
aannamen, werden gedoopt;
en er werden op dien dag *tot
hen* toegedaan omtrent drie
duizend zielen.
42 En zij waren volhardende
in de leer der Apostelen, en
in de gemeenschap, en in de
breking des broods, en in de
g... n.
... n eene vreeze kwam over
al... l; en vele wonderen en
t... ien geschiedden door de
A... len.
... n allen die geloofden,
w... bijeen, en hadden alle
d... gemeen.
... verkochten *hunne*
goederen en have, en verdeelden
dezelve aan allen, naar
dat elk van noode had.
46 En dagelijks eendragtelijk
in den Tempel volhardende, en
van huis tot huis brood brekende,
aten zij te zamen met
verheuging en eenvoudigheid
des harten;
47 En prezen God, en hadden
genade bij het gansche volk. En
de Heere deed dagelijks tot de
gemeente die zalig werden.

HOOFDSTUK 3.

PETRUS nu en Johannes gingen
te zamen op naar den
Tempel, omtrent de ure des gebeds,
zijnde de negende *ure;*
2 En een zeker man, die kreupel
was van zijner moeders lijf,
werd gedragen, welken zij dagelijks
zetteden aan de deur des
Tempels, genaamd de Schoone,
om eene aalmoes te begeeren van
degenen die in den Tempel gingen.
3 Welke, Petrus en Johannes
ziende, als zij in den Tempel
zouden ingaan, bad, dat hij
eene aalmoes mogt ontvangen.
4 En Petrus, sterk op hem
ziende, met Johannes, zeide:
Zie op ons.
5 En hij hield *de oogen* op
hen, verwachtende dat hij iets
van hen zou ontvangen.
6 En Petrus zeide: Zilver en
goud heb ik niet; maar hetgeen
ik heb, dat geef ik u: in den
naam van Jezus Christus, den
Nazaréner, sta op en wandel!
7 En hem grijpende bij de
regterhand, rigtte hij *hem* op,
en terstond werden zijne voeten
en enkelen vast.
8 En hij, opspringende, stond
en wandelde, en ging met hen
in den Tempel, wandelende en
springende, en lovende God.
9 En al het volk zag hem
wandelen en God loven.
10 En zij kenden hem, dat hij
die was, die om eene aalm

gezeten had aan de Schoone poort des Tempels; en zij werden vervuld met verbaasdheid en ontzetting over hetgeen hem geschied was.
11 En als de kreupele, die gezond gemaakt was, *aan* Petrus en Johannes vasthield, liep al het volk gezamenlijk tot hen in het voorhof, hetwelk Sálomo's *voorhof* genaamd wordt, verbaasd zijnde.
12 En Petrus, *dat* ziende, antwoordde tot het volk: Gij Israëlietische mannen! wat verwondert gij u over dit? of wat ziet gij *zoo* sterk op ons, alsof wij door onze eigene kracht of godzaligheid dezen hadden doen wandelen?
13 De God Abrahams, en Isäaks, en Jakobs, de God onzer Vaderen, heeft zijn kind Jezus verheerlijkt, welken gij overgeleverd hebt, en hebt Hem verloochend voor het aangezigt van Pilátus, als hij oordeelde, dat men *Hem* zoude loslaten.
14 Maar gij hebt den heilige en regtvaardige verloochend, en hebt begeerd, dat u een man die een doodslager was, zou geschonken worden;
15 En den Vorst des levens hebt gij gedood, welken God opgewekt heeft uit de dooden; waarvan wij getuigen zijn.
16 En door het geloof in zijnen naam, heeft zijn naam dezen gesterkt, dien gij ziet en kent; en het geloof, dat door Hem is, heeft hem deze volmaakte gezondheid gegeven, in uw aller tegenwoordigheid.
17 En nu, broeders, ik weet, dat gij het door onwetendheid gedaan hebt, gelijk als ook uwe Oversten:
18 Maar God heeft alzoo vervuld hetgeen Hij door den mond van al zijne Profeten te voren verkondigd had, dat de Christus lijden zou.
19 Betert u dan, en bekeert u, opdat uwe zonden mogen uitgewischt worden: wanneer de tijden der verkoeling zullen gekomen zijn, van het aangezigt des Heeren,
20 En Hij gezonden zal hebben Jezus Christus, die u te voren gepredikt is,
21 Welken de hemel moet ontvangen tot de tijden der wederoprigting aller dingen, die God gesproken heeft door den mond van al zijne heilige Profeten van *alle* eeuw.
22 Want Mozes heeft tot de Vaderen gezegd: De Heere, uw God, zal u eenen Profeet verwekken uit uwe broederen, gelijk mij; dien zult gij hooren, in alles wat hij tot u spreken zal.
23 En het zal geschieden, dat alle ziel die dezen Profeet niet zal gehoord hebben, uitgeroeid zal worden uit den volke.
24 En ook al de Profeten, van Samuël aan, en die daarna *gevolgd zijn*, zoo velen als er hebben gesproken, die hebben ook deze dagen te voren verkondigd.
25 Gijlieden zijt kinderen der Profeten, en des Verbonds, hetwelk God met onze Vaderen opgerigt heeft, zeggende tot Abraham: En in uwen zade zullen alle geslachten der aarde gezegend worden.
26 God, opgewekt hebbende zijn kind Jezus, heeft denzelven eerst tot u gezonden, dat Hij ulieden zegenen zou, daarin dat Hij een iegelijk *van u* afkeere van uwe boosheden.

HOOFDSTUK 4.

EN terwijl zij tot het volk spraken, kwamen daarover tot hen de Priesters, en de Hoofdman des Tempels, en de Sadduceën;
2 Zeer ontevreden zijnde, omdat zij het volk leerden, en verkondigden in Jezus de [illegible] ding uit de dooden

3 En zij sloegen de handen aan hen, en zetten hen in bewaring tot den anderen dag: want het was nu avond.

4 En velen van degenen die het woord gehoord hadden, geloofden; en het getal der mannen werd omtrent vijf duizend.

5 En het geschiedde des anderen daags, dat hunne Oversten en Ouderlingen en Schriftgeleerden te Jerûzalem vergaderden.

6 En Annas, de Hoogepriester, en Kajáfas, en Johannes, en Alexander, en zoo velen er van het hoogepriesterlijk geslacht waren.

7 En als zij hen in het midden gesteld hadden, vraagden zij: Door wat kracht, of door wat naam, hebt gijlieden dit gedaan?

8 Toen zeide Petrus, vervuld zijnde met den Heiligen Geest, tot hen: Gij Oversten des volks, en gij Ouderlingen van Israël!

9 Alzoo wij heden regterlijk onderzocht worden over de weldaad, aan een krank mensch *geschied*, waardoor hij gezond geworden is:

10 Zoo zij u allen kennelijk, en het gansche volk Israëls, dat door den naam van Jezus, Christus, den Nazaréner, dien gij gekruist hebt, welken God van de dooden heeft opgewekt, door Hem, *zeg ik*, staat deze hier vóór u gezond.

11 Deze is de steen, die van u, de bouwlieden, veracht is, welke tot een hoofd des hoeks geworden is.

12 En de zaligheid is in geenen anderen: want er is ook on-
den hemel geen andere
, die onder de menschen
en is, door welken wij
en zalig worden.

Zij nu, ziende de vrijmoe-
id van Petrus en Johan-
en vernemende, dat zij
erde en slechte men-
n, verwonderden
zich, en kenden hen, dat zij met Jezus geweest waren.

14 En ziende den mensch bij hen staan, die genezen was, hadden zij niets daartegen te zeggen.

15 En hun geboden hebbende uit te gaan buiten den Raad, overleiden zij met elkander,

16 Zeggende: Wat zullen wij dezen menschen doen? Want dat er een bekend teeken door hen geschied zij, is openbaar aan allen die te Jerûzalem wonen, en wij kunnen het niet loochenen.

17 Maar opdat het niet meer en meer onder het volk verspreid worde, laat ons hen scherpelijk dreigen, dat zij niet meer tot eenig mensch in dezen naam spreken.

18 En als zij hen geroepen hadden, zeiden zij hun aan, dat zij ganschelijk niet zouden spreken, noch leeren, in den naam van Jezus.

19 Maar Petrus en Johannes, antwoordende, zeiden tot hen: Oordeelt gij, of het regt is voor God, ulieden meer te hooren dan God.

20 Want wij kunnen niet laten te spreken hetgeen wij gezien en gehoord hebben.

21 Maar zij dreigden hen nog meer, en lieten hen gaan, niets vindende, hoe zij hen straffen zouden, om des volks wil: want zij verheerlijkten allen God over hetgeen er geschied was.

22 Want de mensch was meer dan veertig jaren oud, aan welken dit teeken der genezing geschied was.

23 En zij, losgelaten zijnde, kwamen tot de hunnen, en verkondigden al wat de Overpriesters en de Ouderlingen tot hen gezegd hadden.

24 En als dezen *dat* hoorden, hieven zij eendragtelijk *hunne* stem op tot God, en zeiden: Heere! Gij zijt de God, die

maakt hebt den hemel, en de aarde, en de zee, en alle dingen die in dezelve zijn.

25 Die door den mond van David, uwen knecht, gezegd hebt: Waarom woeden de Heidenen, en hebben de volken ijdele dingen bedacht?

26 De Koningen der aarde zijn *te zamen* opgestaan, en de Oversten zijn bijeenvergaderd, tegen den Heere, en tegen zijnen Gezalfde.

27 Want in der waarheid zijn vergaderd tegen uw heilig kind Jezus, welken Gij gezalfd hebt, beide Heródes en Pontius Pilátus, met de Heidenen en de volken Israëls;

28 Om te doen al wat uwe hand en uw raad te voren bepaald had dat geschieden zou.

29 En nu *dan*, Heere! zie op hunne dreigingen, en geef uwen dienstknechten met alle vrijmoedigheid uw woord te spreken;

30 Daarin, dat Gij uwe hand uitstrekt tot genezing, en dat teekenen en wonderen geschieden door den naam van uw heilig kind Jezus.

31 En als zij gebeden hadden, werd de plaats, in welke zij vergaderd waren, bewogen. En zij werden allen vervuld met den Heiligen Geest, en spraken het woord Gods met vrijmoedigheid.

32 En de menigte van degenen die geloofden, was één hart en *ééne* ziel; en niemand zeide, dat iets van hetgeen hij had zijn eigen ware, maar alle dingen waren hun gemeen.

33 En de Apostelen gaven met groote kracht getuigenis van de opstanding van den Heere Jezus; en er was groote genade over hen allen.

34 Want er was ook niemand onder hen die gebrek had: want zoo velen als er bezitters waren van landen of huizen, die verkochten zij, en bragten den prijs der verkochte *goederen*, en leiden *dien* aan de voeten der Apostelen.

35 En aan een iegelijk werd uitgedeeld, naar dat elk van noode had.

36 En Joses, van de Apostelen toegenaamd Bárnabas (het welk is, overgezet zijnde, een zoon der vertroosting), een Leviet, van geboorte uit Cyprus,

37 Alzoo hij eenen akker had, verkocht *dien*, en bragt het geld, en leide het aan de voeten der Apostelen.

HOOFDSTUK 5.

EN een zeker man, met name Ananías, met Saffíra, zijne vrouw, verkocht een have;

2 En onttrok van den prijs, ook met medeweten zijner vrouw; en bragt een zeker deel, en leide *dat* aan de voeten der Apostelen.

3 En Petrus zeide: Ananías! waarom heeft de Satan uw hart vervuld, dat gij den Heiligen Geest liegen zoudt, en onttrekken van den prijs des lands?

4 Zoo het gebleven ware, bleef het niet uwe? en verkocht zijnde, was het niet in uwe magt? Wat is het, dat gij deze daad in uw hart hebt voorgenomen? Gij hebt den menschen niet gelogen, maar Gode.

5 En Ananías, deze woorden hoorende, viel neder en gaf den geest. En er kwam groote vrees over allen die dit hoorden.

6 En de jongelingen, opstaande, schikten hem toe, en droegen *hem* uit, en begroeven *hem*.

7 En het was omtrent drie
uren daarna, dat ook
vrouw daar inkwam, niet
tende, wat er geschied
8 En Petrus antwoordde h
Zeg mij, hebt gijlieden
land voor zóó veel verko
En zij zeide: Ja, voor zóó
9 En Petrus zeide tot
Wat is het dat gij onder u

overeengestemd, te verzoeken
den Geest des Heeren? Zie,
de voeten dergenen die uwen
man begraven hebben, zijn
voor de deur, en zullen u uit-
dragen.
10 En zij viel terstond neder
voor zijne voeten, en gaf den
geest. En de jongelingen, in-
gekomen zijnde, vonden haar
dood, en droegen *ze* uit, en
begroeven *haar* bij haren man.
11 En er kwam groote vrees
over de geheele gemeente, en
over allen die dit hoorden.
12 En door de handen der
Apostelen geschiedden vele
teekenen en wonderen onder
het volk; en zij waren allen
eendragtelijk in het voorhof van
Sálomo.
13 En van de anderen durfde
niemand zich bij hen voegen;
maar het volk hield hen in
groot achting.
14 En daar werden meer en
meer toegedaan, die den Heere
geloofden, menigten beide van
mannen en vrouwen;
15 Alzoo dat zij de kranken
uitdroegen op de straten, en
leiden op bedden en bedde-
kens, opdat, als Petrus kwam,
ook maar de schaduw iemand
van hen beschaduwen mogt.
16 En ook de menigte uit de
omliggende steden kwam ge-
zamenlijk te Jerûzalem, bren-
gende kranken, en die van on-
reine geesten gekweld waren;
welke allen genezen werden.
17 En de Hoogepriester stond
op, en allen die met hem wa-
ren, (welke was de sekte der
Sadduceën), en werden ver-
. . met nijdigheid;
En sloegen hunne handen
de Apostelen, en zetten
n de gemeene gevangenis.
Maar de Engel des Heeren
le des nachts de deuren
gevangenis, en leide hen
n zeide:
laat heen, en staat, en
. . len Tempel tot het
volk al de woorden dezes levens.
21 Als zij nu *dit* gehoord
hadden, gingen zij tegen den
morgenstond in den Tempel,
en leerden. Maar de Hooge-
priester, en die met hem wa-
ren, gekomen zijnde, riepen
den Raad te zamen, en al de
Oudsten der kinderen Israëls,
en zonden naar den kerker om
hen te halen.
22 Doch als de dienaars daar
kwamen, vonden zij hen in de
gevangenis niet, maar keerden
wederom en boodschapten *dit*,
23 Zeggende: Wij vonden wel
den kerker met alle verzekerd-
heid toegesloten, en de wach-
ters buiten staande vóór de
deuren, maar als wij *die* ge-
opend hadden, vonden wij nie-
mand daarbinnen.
24 Toen nu de *Hooge*priester
en de Hoofdman des Tempels,
en de Overpriesters deze woor-
den hoorden, werden zij twij-
felmoedig over hen, wat toch
dit worden zou.
25 En er kwam een, en bood-
schapte hun, zeggende: Zie,
de mannen, die gij in de gevan-
genis gezet hebt, staan in den
Tempel, en leeren het volk.
26 Toen ging de Hoofdman
heen, met de dienaren, en
bragt hen, *doch* niet met ge-
weld. (Want zij vreesden het
volk, opdat zij niet gesteenigd
wierden).
27 En als zij hen gebragt
hadden, stelden zij hen voor
den Raad; en de Hoogepriester
vraagde hen, en zeide:
28 Hebben wij u niet ernste-
lijk aangezegd, dat gij in dezen
naam niet zoudt leeren? En
zie, gij hebt met deze uwe leer
Jerûzalem vervuld, en gij wilt
het bloed van dezen mensch
over ons brengen.
29 Maar Petrus en de Aposte-
len antwoordden en zeiden:
Men moet Gode meer gehoor-
zaam zijn dan den menschen.
30 De God onzer Vader-

heeft Jezus opgewekt, welken gij omgebragt hebt, hangende *Hem* aan het hout.

31 Dezen heeft God door zijne regter*hand* verhoogd *tot* eenen Vorst en Zaligmaker, om Israël te geven bekeering en vergeving der zonden.

32 En wij zijn zijne getuigen van deze woorden; en ook de Heilige Geest, welken God gegeven heeft dengenen die Hem gehoorzaam zijn.

33 Als zij nu *dit* hoorden, barstte hun *het hart*, en zij hielden raad om hen te dooden.

34 Maar een zeker Farizeër stond op in den Raad, met name Gamáliël, een Leeraar der wet, in waarde gehouden bij al het volk, en gebood, dat men de Apostelen een weinig zou doen buiten *staan*.

35 En hij zeide tot hen: Gij Israëlitische mannen, ziet voor u, wat gij doen zult aangaande deze menschen.

36 Want vóór deze dagen stond Theúdas op, zeggende dat hij wat was, wien een getal van omtrent vierhonderd mannen aanhing; welke is omgebragt, en allen die hem gehoor gaven zijn verstrooid en tot niet geworden.

37 Na hem stond op Júdas de Galiléër, in de dagen der beschrijving, en maakte veel volks afvallig achter zich; en deze is ook vergaan, en allen die hem gehoor gaven, zijn verstrooid geworden.

38 En nu zeg ik ulieden: houdt af van deze menschen, en laat hen *gaan*: want indien deze raad of dit werk uit menschen is, zoo zal het gebroken worden;

39 Maar indien het uit God is, zoo kunt gij dat niet breken; opdat gij niet misschien bevonden wordt ook tegen God te strijden.

40 En zij gaven hem gehoor; en als zij de Apostelen tot zich geroepen hadden, geeselden zij *dezelve*, en geboden *hun*, dat zij niet zouden spreken in den naam van Jezus: en lieten hen gaan.

41 Zij dan gingen heen van het aangezigt des Raads, verblijd zijnde, dat zij waren waardig geacht geweest, om zijns naams wil smaadheid te lijden.

42 En zij hielden niet op, allen dag, in den Tempel en bij de huizen, te leeren, en Jezus Christus te verkondigen.

HOOFDSTUK 6.

En in dezelve dagen, als de discipelen vermenigvuldigden, ontstond eene murmurering der Griekschen tegen de Hebreën, omdat hunne weduwen in de dagelijksche bediening verzuimd werden.

2 En de twaalve riepen de menigte der discipelen tot zich, en zeiden: Het is niet behoorlijk, dat wij het Woord Gods nalaten, en de tafelen dienen.

3 Ziet dan om, broeders, naar zeven mannen uit u, die *goede* getuigenis hebben, vol des Heiligen Geestes en der wijsheid, welke wij mogen stellen over deze noodige zaak.

4 Maar wij zullen volharden in het gebed, en in de bediening des Woords.

5 En dit woord behaagde aan al de menigte: en zij verkoren Stéfanus, eenen man vol des geloofs en des Heiligen Geestes, en Filíppus, en Próchorus, en Nicánor, en Tímon, en Pármenas, en Nicoláüs, eenen Jodengenoot van Antiochíë.

6 Welke zij voor de Apostelen stelden; en *dezen*, a[illegible] gebeden hadden, leiden de handen op.

7. En het woord Gods [illegible] en het getal der disci[illegible] vermenigvuldigde te Jerú[illegible] zeer; en eene groote [illegible] der Priesteren werd [illegible] loove gehoorzaam.

8 En Stéfanus, vol van geloof
en kracht, deed wonderen en
groote teekenen onder het volk.

9 En er stonden op sommigen die waren van de Synagoge genaamd der Libertijnen, en der Cyrenéërs, en der Alexandrijnen, en dergenen die van Cilicië en Azië waren, en twistten met Stéfanus.

10 En zij konden niet wederstaan de wijsheid en den Geest, door welken hij sprak.

11 Toen maakten zij mannen uit, die zeiden: Wij hebben hem hooren spreken lasterlijke woorden tegen Mozes en God.

12 En zij beroerden het volk, en de Ouderlingen en de Schriftgeleerden; en *hem* aanvallende, grepen zij hem, en leidden *hem* voor den Raad;

13 En stelden valsche getuigen, die zeiden: Deze mensch houdt niet op lasterlijke woorden te spreken tegen deze heilige plaats en de wet.

14 Want wij hebben hem hooren zeggen, dat deze Jezus, de Nazaréner, deze plaats zal verbreken, en *dat* hij de zeden veranderen zal, die ons Mozes overgeleverd heeft.

15 En allen die in den Raad zaten, de oogen op hem houdende, zagen zijn aangezigt als het aangezigt eens Engels.

HOOFDSTUK 7.

EN de Hoogepriester zeide: Zijn dan deze dingen alzoo?

2 En hij zeide: Gij mannen, broeders en vaders! hoort toe:
de God der heerlijkheid ver-
onzen vader Abraham,
ijnde in Mesopotámië,
woonde in Charran;
zeide tot hem: Ga uit
l en uit uwe maagschap,
a in een land, dat Ik u
zal.
n ging hij uit het land
aldeën, en woonde in
daar, nadat zijn
vader gestorven was, bragt Hij hem over in dit land, daar gij nu in woont.

5 En Hij gaf hem geen erfdeel in hetzelve, ook niet eenen voetstap; en beloofde, dat Hij hem hetzelve tot eene bezitting geven zou, en zijnen zade na hem, als hij *nog* geen kind had.

6 En God sprak alzoo, dat zijn zaad vreemdeling zijn zoude in een vreemd land, en *dat* zij het zouden dienstbaar maken en kwalijk handelen, vier honderd jaren.

7 En het volk, dat zij dienen zullen, zal Ik oordeelen, sprak God; en daarna zullen zij uitgaan, en zij zullen Mij dienen in deze plaats.

8 En Hij gaf hem het verbond der besnijdenis; en alzoo gewon hij Isaäk, en besneed hem op den achtsten dag; en Isaäk *gewon* Jákob, en Jákob de twaalf Patriarchen.

9 En de Patriarchen, nijdig zijnde, verkochten Jozef, *om* naar Egypte *gebragt te worden;* en God was met hem,

10 En verloste hem uit al zijne verdrukkingen, en gaf hem genade en wijsheid voor Fárað, den Koning van Egypte; en hij stelde hem tot een Overste over Egypte en zijn geheele huis.

11 En er kwam een hongersnood over het geheele land van Egypte en Kanaän, en groote benaauwdheid; en onze Vaders vonden geene spijs.

12 Maar als Jakob hoorde, dat in Egypte koren was, zond hij onze Vaders de eerste maal uit.

13 En in de tweede *reize* werd Jozef zijnen broederen bekend: en het geslacht van Jozef werd aan Fáraö openbaar.

14 En Jozef zond heen, en ontbood zijnen vader Jákob, en al zijn geslacht, *bestaande* in vijf en zeventig zielen.

15 En Jákob kwam af in Egypte, en stierf, hij zelf en onze Vaders.

16 En zij werden overgebragt naar Síchem, en gelegd in het graf, hetwelk Abraham gekocht had voor eene somme gelds, van de zonen van Emmor, *des vader* van Síchem.

17 Maar als nu de tijd der belofte, die God aan Abraham gezworen had, genaakte, wies het volk en vermenigvuldigde in Egypte;

18 Totdat een ander Koning opstond, die Jozef niet gekend had.

19 Deze gebruikte listigheid tegen ons geslacht, en handelde kwalijk met onze Vaderen, zoodat zij hunne jonge kinderen moesten wegwerpen, opdat zij niet zouden voorttelen.

20 In welken tijd Mozes werd geboren, en was uitnemend schoon; welke drie maanden opgevoed werd in het huis zijns vaders.

21 En als hij weggeworpen was, nam hem de dochter van Fáraö op, en voedde hem voor zich zelve op tot eenen zoon.

22 En Mozes werd onderwezen in alle wijsheid der Egyptenaren; en was magtig in woorden en in werken.

23 Als hem nu de tijd van veertig jaren vervuld was, kwam *het* in zijn hart, zijne broeders, de kinderen Israëls, te bezoeken.

24 En ziende eenen die onregt leed, beschermde hij *hem*, en wreekte dengenen dien overlast geschiedde, en versloeg den Egyptenaar.

25 En hij meende, dat zijne broeders zouden verstaan, dat God door zijne hand hun verlossing geven zou; maar zij hebben het niet verstaan.

26 En den volgenden dag werd hij van hen gezien, daar zij vochten; en hij drong hen tot vrede, zeggende: Mannen! gij zijt broeders: waarom doet gij elkander ongelijk?

27 En die zijnen naaste ongelijk deed, verstiet hem, zeggende: Wie heeft u tot een Overste en Regter over ons gesteld?

28 Wilt gij mij *ook* ombrengen, gelijkerwijs gij gisteren den Egyptenaar omgebragt hebt?

29 En Mozes vlugtte op dat woord, en werd een vreemdeling in het land Mádiam, daar hij twee zonen gewon.

30 En als veertig jaren vervuld waren, verscheen hem de Engel des Heeren, in de woestijn van den berg Sinaï, in een vlammig vuur van den doornenbosch.

31 Mozes nu, *dat* ziende, verwonderde zich over het gezigt; en als hij derwaarts ging, om *dat* te bezien, zoo geschiedde eene stem des Heeren tot hem,

32 *Zeggende:* Ik ben de God uwer Vaderen, de God Abrahams, en de God Isaäks, en de God Jákobs. En Mozes werd zeer bevende, en durfde *het* niet bezien.

33 En de Heere zeide tot hem: Ontbind de schoenen van uwe voeten; want de plaats, in welke gij staat, is heilig land.

34 Ik heb merkelijk gezien de mishandeling mijns volks, dat in Egypte is, en Ik heb hun zuchten gehoord, en ben nedergekomen om hen daaruit te verlossen; en nu kom herwaarts, Ik zal u naar Egypte zenden.

35 Dezen Mozes, welken zij verloochend hadden, zeggende: Wie heeft u tot een Overste en Regter gesteld? dezen, *zeg ik*, heeft God tot eenen Overste en Verlosser gezonden, door de hand des Engels, die hem verschenen was in den doornenbosch.

3 Deze heeft hen uitgeleid,
nde wonderen en teekenen
het land van Egypte, en in
Roode zee, en in de woes-
, veertig jaren.
37 Deze is de Mozes, die tot
de kinderen Israëls gezegd
heeft: De Heere, uw God, zal
u eenen Profeet verwekken uit
uwe broederen, gelijk mij; dien
zult gij hooren.
38 Deze is het, die in de ver-
gadering *des volks* in de woes-
tijn was met den Engel, die
tot hem sprak op den berg
Sinaï, en *met* onze Vaderen;
welke de levende woorden ont-
ving, om ons *die* te geven.
39 Denwelken onze Vaders
niet wilden gehoorzaam zijn,
maar verwierpen *hem*, en keer-
den met hunne harten *weder*
naar Egypte;
40 Zeggende tot Aäron: Maak
ons Goden die voor ons heen-
gaan; want *wat* dezen Mozes *aan-
gaat*, die ons uit het land van
Egypte geleid heeft, wij weten
niet, wat hem geschied is.
41 En zij maakten een kalf
in die dagen, en bragten offer-
ande tot den afgod, en ver-
heugden zich in de werken
hunner handen.
42 En God keerde Zich, en
gaf hen over, dat zij het heir
des hemels dienden, gelijk ge-
schreven is in het boek der
Profeten: Hebt gij ook slagt-
offeren en offeranden Mij op-
geofferd, veertig jaren in de
woestijn, gij huis Israëls?
43 Ja, gij hebt opgenomen
den tabernakel van Móloch, en
het gesternte van uwen God
Rémfan, de afbeeldingen, die
g naakt hebt om die te
a en; en Ik zal u over-
v op gene *zijde* van Bá-
b
Tabernakel der getui-
g as onder onze Vaderen
i oestijn, gelijk geordi-
n ad Hij, die tot Mozes
denzelven ma-

ken zou naar de afbeelding,
die hij gezien had.
45 Welken ook onze Vaders
ontvangen hebbende, met Je-
zus gebragt hebben in het
land, dat de Heidenen bezaten,
die God verdreven heeft van
het aangezicht onzer Vaderen,
tot de dagen van David toe;
46 Dewelke voor God genade
gevonden heeft, en begeerd
heeft te vinden eene woonstede
voor den God Jakobs.
47 En Sálomo bouwde Hem
een huis.
48 Maar de Allerhoogste
woont niet in Tempelen met
handen gemaakt; gelijk de
Profeet zegt:
49 De hemel is Mij een troon,
en de aarde eene voetbank
mijner voeten. Hoedanig huis
zult gij Mij bouwen? zegt de
Heere; of welke is de plaats
mijner ruste?
50 Heeft niet mijne hand al
deze dingen gemaakt?
51 Gij hardnekkigen en on-
besnedenen van hart en ooren!
gij wederstaat altijd den Hei-
ligen Geest; gelijk uwe Vaders,
alzoo ook gij.
52 Wien van de Profeten heb-
ben uwe Vaders niet vervolgd?
en zij hebben gedood degenen
die te voren verkondigd heb-
ben de komst des Regtvaardi-
gen, van welken gijlieden nu
verraders en moorders gewor-
den zijt.
53 Gij, die de wet ontvangen
hebt door bestellingen der
Engelen, en hebt *ze* niet gehou-
den!
54 Als zij nu dit hoorden, ber-
steden hunne harten, en zij
knersten de tanden tegen hem.
55 Maar hij, vol zijnde des
Heiligen Geestes, en de oogen
houdende naar den hemel, zag
de heerlijkheid Gods, en Je-
zus, staande ter regter*hand*
Gods.
56 En hij zeide: Zie, ik z
de hemelen geopend, en d

Zoon des menschen, staande ter regterhand Gods.

57 Maar zij, roepende met groote stemme, stopten hunne ooren, en vielen eendragtelijk op hem aan:

58 En wierpen hem ter stad uit, en steenigden *hem;* en de getuigen leiden hunne kleederen af aan de voeten eens jongelings, genaamd Saulus.

59 En zij steenigden Stéfanus, aanroepende en zeggende: Heere Jezus! ontvang mijnen geest.

60 En vallende op de knieën, riep hij met groote stem: Heere! reken hun deze zonde niet toe. En als hij dat gezegd had, ontsliep hij.

HOOFDSTUK 8.

En Saulus had mede een welbehagen aan zijnen dood. En er werd te dien dage eene groote vervolging tegen de gemeente, die te Jerûzalem was; en zij werden allen verstrooid door de landen van Judéa en Samaria, behalve de Apostelen.

2 En *eenige* godvruchtige mannen droegen Stéfanus te zamen *ten grave,* en maakten grooten rouw over hem.

3 En Saulus verwoestte de gemeente, gaande in de huizen; en trekkende mannen en vrouwen, leverde hen over in de gevangenis.

4 Zij dan nu die verstrooid waren, gingen *het land* door, en verkondigden het woord.

5 En Filippus kwam af in de stad van Samaria, en predikte hun Christus.

6 En de scharen hielden zich eendragtelijk aan hetgeen van Filippus gezegd werd, dewijl zij hoorden en zagen de teekenen, die hij deed.

7 Want van velen, die onreine geesten hadden, gingen *dezelve* uit, roepende met groote stem; en vele geraakten en kreupelen werden genezen.

8 En er werd groote blijdschap in die stad.

9 En een zeker man, met name Simon, was te voren in de stad plegende tooverij, en verrukkende de zinnen des volks van Samaria, zeggende van zich zelven, dat hij wat groots was.

10 Welken zij allen aanhingen, van den kleine tot den groote, zeggende: Deze is de groote kracht Gods.

11 En zij hingen hem aan, omdat hij eenen langen tijd met tooverijen hunne zinnen verrukt had.

12 Maar toen zij Filippus geloofden, die het Evangelie van het Koningrijk Gods en van den naam van Jezus Christus verkondigde, werden zij gedoopt, beide mannen en vrouwen.

13 En Simon geloofde ook zelf, en gedoopt zijnde, bleef gedurig bij Filippus; en ziende de teekenen en groote krachten die er geschiedden, ontzette hij zich.

14 Als nu de Apostelen, die te Jerûzalem waren, hoorden, dat Samaria het woord Gods aangenomen had, zonden zij tot hen Petrus en Johannes.

15 Dewelke afgekomen zijnde, baden voor hen, dat zij den Heiligen Geest ontvangen mogten.

16 (Want Hij was nog op niemand van hen gevallen, maar zij waren alleenlijk gedoopt in den naam van den Heere Jezus.)

17 Toen leiden zij de handen op hen, en zij ontvingen den Heiligen Geest.

18 En als Simon zag, dat door de oplegging van de ... den der Apostelen, de H... Geest gegeven werd, zoo ... hij hun geld aan,

19 Zeggende: Geef ook ... deze magt, opdat, zoo w... de handen opleg, hij den ... ligen Geest ontvange.

20 Maar Petrus zeide ...

…geld zij met u ten ver-
…ë, omdat gij gemeend hebt,
…de gave Gods door geld
…kregen wordt.

21 Gij hebt geen deel noch lot in dit woord: want uw hart is niet regt voor God.

22 Bekeer u dan van deze uwe boosheid, en bid God, of misschien u deze overlegging uws harten vergeven wierde.

23 Want ik zie, dat gij zijt in eene gansch bittere gal, en samenknooping der ongeregtigheid.

24 Doch Simon, antwoordende, zeide: Bidt gijlieden voor mij tot den Heere, opdat niets over mij kome van hetgeen gij gezegd hebt.

25 Zij dan nu, als zij het woord des Heeren betuigd en gesproken hadden, keerden wederom naar Jerûzalem, en verkondigden het Evangelie *in* vele vlekken der Samaritánen.

26 En een Engel des Heeren sprak tot Filippus, zeggende: Sta op, en ga heen tegen het Zuiden, op den weg, die van Jerûzalem afdaalt naar Gáza, welke woest is.

27 En hij stond op en ging heen; en zie, een Moorman, een Kamerling, *en* een magtig heer van Candacé, de Koningin der Mooren, die over al haren schat was, welke was gekomen om aan te bidden te Jerûzalem;

28 En hij keerde wederom, en zat op zijnen wagen, en las den profeet Jesája.

29 En de Geest zeide tot Filíppus: Ga toe, en voeg u bij
d--- wagen.
…n Filíppus liep toe, en
h… hem den profeet Jesája
l… en zeide: Verstaat gij
e… geen gij leest?
… hij zeide: Hoe zou ik
t… unnen, zoo mij niet
… onderrigt? En hij bad
… dat hij zou opkomen,
… n.

32 En de plaats der Schrift, die hij las, was deze: Hij is gelijk een schaap ter slagting geleid; en gelijk een lam stemmeloos is voor dien die het scheert, alzoo doet Hij zijnen mond niet open.

33 In zijne vernedering is zijn oordeel weggenomen; en wie zal zijn geslacht verhalen? want zijn leven wordt van de aarde weggenomen.

34 En de Kamerling antwoordde Filíppus en zeide: Ik bid u, van wien zegt de Profeet dit? van zich zelven, of van iemand anders?

35 En Filíppus deed zijnen mond open, en beginnende van die zelve Schrift, verkondigde hem Jezus.

36 En alzoo zij over weg reisden, kwamen zij aan een zeker water; en de Kamerling zeide: Zie daar water: wat verhindert mij gedoopt te worden?

37 En Filíppus zeide: Indien gij van ganscher harte gelooft, zoo is het geoorloofd. En hij, antwoordende, zeide: Ik geloof, dat Jezus Christus de Zoon van God is.

38 En hij gebood den wagen stil te houden; en zij daalden beiden af in het water, zoo Filíppus als de Kamerling, en hij doopte hem.

39 En toen zij uit het water waren opgekomen, nam de Geest des Heeren Filíppus weg, en de Kamerling zag hem niet meer: want hij reisde zijnen weg met blijdschap.

40 Maar Filíppus werd gevonden te Azóte; en *het land* doorgaande, verkondigde hij het Evangelie *in* alle steden, totdat hij te Cesaréa kwam.

HOOFDSTUK 9.

En Saulus, blazende nog dreiging en moord tegen de discipelen des Heeren, ging tot den Hoogepriester,

2 En begeerde brieven van
hem naar Damáskus, aan de
Synagogen, opdat, zoo hij eeni-
gen die van dien weg waren,
vond, hij *dezelve*, beide man-
nen en vrouwen, zou gebon-
den brengen naar Jerûzalem.
3 En als hij reisde, is het ge-
schied, dat hij nabij Damáskus
kwam, en hem omscheen snel-
lijk een licht van den hemel:
4 En ter aarde gevallen zijn-
de, hoorde hij eene stem, die
tot hem zeide: Saul, Saul!
wat vervolgt gij Mij?
5 En hij zeide: Wie zijt Gij,
Heere? En de Heere zeide: Ik
ben Jezus, dien gij vervolgt.
Het is u hard, de verzenen te-
gen de prikkels te slaan.
6 En hij, bevende en verbaasd
zijnde, zeide: Heere! wat wilt
Gij dat ik doen zal? En de
Heere *zeide* tot hem: Sta op, en
ga in de stad, en u zal *aldaar* ge-
zegd worden, wat gij doen moet.
7 En de mannen die met hem
over weg reisden, stonden ver-
baasd, hoorende wel de stem,
maar niemand ziende.
8 En Saulus stond op van de
aarde; en als hij zijne oogen
open deed, zag hij niemand.
En zij, hem bij de hand leiden-
de, bragten hem te Damáskus.
9 En hij was drie dagen, dat
hij niet zag, en at niet, en
dronk niet.
10 En er was een zeker disci-
pel te Damáskus, met name
Ananías; en de Heere zeide tot
hem in een gezigt: Ananías!
En hij zeide: Zie, *hier ben* ik,
Heere!
11 En de Heere *zeide* tot hem:
Sta op, en ga in de straat, ge-
naamd de Regte, en vraag in
het huis van Judas naar *eenen*,
met name Saulus, van Tarsen:
want zie, hij bidt.
12 En hij heeft in een gezigt
gezien, dat een man, met name
Ananías, inkwam, en hem de
hand opleide, opdat hij we-
derom ziende wierde.

13 En Ananías antwoordde:
Heere! ik heb uit velen ge-
hoord van dezen man, hoeveel
kwaad hij uwen heiligen te
Jerûzalem gedaan heeft;
14 En heeft hier magt van
de Overpriesters, om te bin-
den allen die uwen naam aan-
roepen.
15 Maar de Heere zeide tot
hem: Ga heen; want deze is
Mij een uitverkoren vat, om
mijnen naam te dragen voor
de Heidenen, en de Koningen,
en de kinderen Israëls.
16 Want Ik zal hem toonen,
hoe veel hij lijden moet om
mijnen naam.
17 En Ananías ging heen, en
kwam in het huis; en de han-
den op hem leggende, zeide
hij: Saul, broeder! de Heere
heeft mij gezonden, *namelijk*
Jezus, die u verschenen is op
den weg, dien gij kwaamt,
opdat gij weder ziende en met
den Heiligen Geest vervuld
zoudt worden.
18 En terstond vielen af van
zijne oogen gelijk als schellen,
en hij werd terstond wederom
ziende: en stond op, en werd
gedoopt.
19 En als hij spijze genomen
had, werd hij versterkt. En
Saulus was sommige dagen bij
de discipelen, die te Damás-
kus waren.
20 En hij predikte terstond
Christus in de Synagogen, dat
Hij de Zoon van God is.
21 En zij ontzetten zich allen,
die het hoorden, en zeiden: Is
deze niet degene die te Je-
rûzalem verstoorde, die dezen
naam aanriepen, en die daar-
om hier gekomen is, opdat
hij dezelve gebonden zou [illegible]-
gen tot de Overpriesters [illegible]
22 Doch Saulus werd [illegible]r
en meer bekrachtigd, en [illegible]r-
tuigde de Joden, die t[illegible]-
maskus woonden, bewijz[illegible],
dat deze de Christus is.
23 En als vele dage[illegible]

pen waren, zoo hielden de Joden te zamen raad, om hem te dooden.

24 Maar hunne lage werd Saulus bekend; en zij bewaarden de poorten, beide des daags en des nachts, opdat zij hem dooden mogten.

25 Doch de discipelen namen hem des nachts, en lieten *hem* neer door den muur, *hem* aflatende in eene mand.

26 Saulus nu, te Jerûzalem gekomen zijnde, poogde zich bij de discipelen te voegen; maar zij vreesden hem allen, niet geloovende, dat hij een discipel was.

27 Maar Bárnabas, hem tot zich nemende, leidde *hem* tot de Apostelen, en verhaalde hun, hoe hij op den weg den Heere gezien had, en dat Hij tot hem gesproken had, en hoe hij te Damaskus vrijmoediglijk gesproken had in den naam van Jezus.

28 En hij was met hen ingaande en uitgaande te Jerûzalem.

29 En vrijmoediglijk sprekende in den naam van den Heere Jezus, sprak hij ook en handelde tegen de grieksche *Joden*; maar dezen trachtten hem te dooden.

30 Doch de broeders, *dit* verstaande, geleidden hem tot Cesaréa, en zonden hem af naar Tarsen.

31 De gemeenten dan, door geheel Judéa, en Galiléa, en Samaría, hadden vrede, en werden gesticht; en wandelende in de vreeze des Heeren, en de ...osting des Heiligen Gees...
...erden vermenigvuldigd.
...n het geschiedde, als Pe...
...om doortrok, dat hij
...fkwam tot de heiligen
Lydda woonden,
...n aldaar vond hij een
...ensch, met name Enéas,
...t jaren te bed gelegen
...kt was.

34 En Petrus zeide tot hem: Enéas! Jezus Christus maakt u gezond; sta op en spreid uzelven *het bed*. En hij stond terstond op.

35 En zij zagen hem allen, die te Lydda en Sarónа woonden, dewelke zich bekeerden tot den Heere.

36 En te Joppe was eene zekere discipelin, met name Tabítha, hetwelk, overgezet zijnde, is gezegd Dórkas. Deze was vol van goede werken en aalmoezen, die zij deed.

37 En het geschiedde in die dagen, dat zij krank werd en stierf; en als zij haar gewasschen hadden, leidden zij haar in de opperzaal.

38 En alzoo Lydda nabij Joppe was, de discipelen, hoorende, dat Petrus aldaar was, zonden twee mannen tot hem, biddende, dat hij niet zou vertoeven tot hen over te komen.

39 En Petrus stond op, en ging met hen; welken zij, als hij daar gekomen was, in de opperzaal leidden. En al de weduwen stonden bij hem, weenende, en toonende de rokken en kleederen, die Dórkas gemaakt had, als zij bij haar was.

40 Maar Petrus, hebbende *hen* allen uitgedreven, knielde neder en bad; en zich keerende tot het ligchaam, zeide hij: Tabítha, sta op! En zij deed hare oogen open, en Petrus gezien hebbende, zat zij overeinde.

41 En hij gaf haar de hand, en rigtte haar op, en de heiligen en de weduwen geroepen hebbende, stelde hij haar levend voor *hen*.

42 En *dit* werd bekend door geheel Joppe, en velen geloofden in den Heere.

43 En het geschiedde, dat hij vele dagen te Joppe bleef, bij eenen zekeren Simon, eenen lederbereider.

HOOFDSTUK 10.

EN er was een zeker man te
Cesaréa, met name Cornélius,
een Hoofdman over honderd,
uit de bende genaamd de Italiaansche.
2 Godzalig, en vreezende God,
met geheel zijn huis, en doende
vele aalmoezen aan het volk,
en God geduriglijk biddende.
3 *Deze* zag in een gezigt
klaarlijk, omtrent de negende
ure des daags, eenen Engel Gods
tot hem inkomen, en tot hem
zeggende: Cornélius!
4 En hij, de oogen op hem
houdende, en zeer bevreesd
geworden zijnde, zeide: Wat
is het, Heere? En hij zeide tot
hem: Uwe gebeden en uwe
aalmoezen zijn tot gedachtenis
opgekomen voor God.
5 En nu, zend mannen naar
Joppe, en ontbied Simon, die
toegenaamd wordt Petrus.
6 Deze ligt tehuis bij eenen
Simon, lederbereider, die *zijn*
huis heeft bij de zee; deze zal
u zeggen, wat gij doen moet.
7 En als de Engel, die tot Cornélius
sprak, weggegaan was,
riep hij twee van zijne huisknechten
en eenen godzaligen
krijgsknecht van degenen die
gedurig bij hem waren:
8 En als hij hun alles verhaald
had, zond hij hen naar
Joppe.
9 En des anderen daags, terwijl
dezen reisden. En nabij de
stad kwamen, klom Petrus op
het dak, om te bidden, omtrent
de zesde ure.
10 En hij werd hongerig, en
begeerde te eten. En terwijl
zij het bereidden, viel over hem
eene vertrekking van zinnen.
11 En hij zag den hemel geopend,
en een zeker vat tot
hem nederdalen, gelijk een
groot linnen laken, aan de
vier hoeken gebonden, en nedergelaten
op de aarde.
12 In hetwelk waren al de
viervoetige *dieren* der aarde, en
de wilde, en de kruipende
dieren, en de vogelen des hemels.
13 En er geschiedde eene stem
tot hem: Sta op, Petrus! slagt
en eet.
14 Maar Petrus zeide; Geenszins,
Heere! want ik heb nooit
gegeten iets dat gemeen of onrein
was.
15 En eene stem *geschiedde*
wederom ten tweeden male tot
hem: Hetgeen God gereinigd
heeft, zult gij niet gemeen maken.
16 En dit geschiedde tot driemaal;
en het vat werd wederom
opgenomen in den hemel.
17 En alzoo Petrus bij zich zelven
twijfelde, wat toch het
gezigt mogt zijn, dat hij gezien
had, zie, de mannen die van
Cornélius afgezonden waren,
gevraagd hebbende naar het
huis van Simon, stonden aan
de poort.
18 En *iemand* geroepen hebbende,
vraagden zij, of Simon,
toegenaamd Petrus, daar tehuis
lag?
19 En als Petrus op dat gezigt
dacht, zeide de Geest
tot hem: Zie, drie mannen
zoeken u;
20 Daarom sta op, ga af, en
reis met hen, niet twijfelende:
want Ik heb hen gezonden.
21 En Petrus ging af tot de
mannen, die van Cornélius tot
hem gezonden waren, en zeide:
Zie, ik ben het, dien gij zoekt;
wat is de oorzaak, waarom
gij hier zijt?
22 En zij zeiden: Cornélius
een Hoofdman over hond
een regtvaardig man, en
zende God, en die *goede*
genis heeft van het gar
volk der Joden, is door
delijke openbaring verm
van eenen heiligen Engel
hij u zou ontbieden te z
huize, en dat hij va-

den der zaligheid zou hooren.
23 Als hij hen dan ingeroe-
pen had, ontving hij hen in huis.
Doch des anderen daags ging
Petrus met hen heen, en som-
migen der broederen, die van
Joppe waren, gingen met hem.
24 En des anderen daags kwa-
men zij te Cesaréa. En Corné-
lius verwachtte hen, samenge-
roepen hebbende die van zijne
maagschap en bijzonderste
vrienden.
25 En als het geschiedde dat
Petrus inkwam, ging hem Cor-
nélius te gemoet, en val-
lende aan *zijne* voeten, aan-
bad hij.
26 Maar Petrus rigtte hem
op, zeggende: Sta op, ik ben
ook zelf een mensch.
27 En met hem sprekende,
ging hij in, en vond er velen
die samengekomen waren.
28 En hij zeide tot hen: Gij
weet, hoe het eenen Joodschen
man ongeoorloofd is, zich te
voegen of te gaan tot eenen
vreemde; doch God heeft mij
getoond, dat ik geen mensch
zou gemeen of onrein hee-
ten.
29 Daarom ben ik ook zonder
tegenspreken gekomen, ontbo-
den zijnde. Zoo vraag ik dan,
om wat reden gijlieden mij
hebt ontboden?
30 En Cornélius zeide: Over
vier dagen was ik vastende tot
deze ure toe, en ter negende
ure bad ik in mijn huis.
31 En zie, een man stond
vóór mij, in een blinkend
kleed, en zeide: Cornélius!
uw gebed is verhoord, en uwe
aalmoezen zijn voor God ge-
gewordеn;
Zend dan naar Joppe, en
ed Simon, die toegenaamd
Petrus; deze ligt te huis
huis van Simon, den le-
reider, aan de zee, welke,
gekomen zijnde, tot u
n zal.
heb ik dan van stonden
aan tot u gezonden, en gij
hebt wel gedaan, dat gij hier
gekomen zijt. Wij zijn dan allen
nu *hier* tegenwoordig voor God,
om te hooren al hetgeen u
van God bevolen is.
34 En Petrus, den mond open
doende, zeide: Ik verneme in
der waarheid, dat God geen
aannemer des persoons is;
35 Maar in allen volke, die
Hem vreest en geregtigheid
werkt, is Hem aangenaam.
36 *Dit is* het woord, dat Hij
gezonden heeft den kinderen
Israëls, verkondigende vrede
door Jezus Christus: Deze is
een Heere van allen.
37 Gijlieden weet de zaak die
geschied is door geheel Judéa,
beginnende van Galiléa, na
den doop, welken Johánnes
gepredikt heeft;
38 *Belangende* Jezus van Ná-
zareth, hoe Hem God gezalfd
heeft met den Heiligen Geest
en met kracht; welke *het land*
doorgegaan is, goed doende, en
genezende allen die van den
duivel overweldigd waren:
want God was met Hem.
39 En wij zijn getuigen van
al hetgeen Hij gedaan heeft,
beide in het Joodsche land en
te Jerûzalem, welken zij ge-
dood hebben, *Hem* hangende
aan een hout.
40 Dezen heeft God opgewekt
ten derden dage, en gegeven,
dat Hij openbaar zou worden;
41 Niet al den volke, maar
den getuigen, die van God te
voren verkoren waren, ons
namelijk die met Hem gegeten
en gedronken hebben, nadat
Hij uit de dooden opgestaan was.
42 En heeft ons geboden den
volke te prediken, en te be-
tuigen, dat Hij is Degene die
van God verordend is tot een
Regter van levenden en doo-
den.
43 Dezen geven getuigenis al
de Profeten, dat een iegelijk
die in Hem gelooft, verge-

der zonden ontvangen zal door zijnen naam.

44 Als Petrus nog deze woorden sprak, viel de Heilige Geest op allen die het woord hoorden.

45 En de geloovigen die uit de besnijdenis waren, zoo velen als er met Petrus waren gekomen, ontzetten zich, dat de gave des Heiligen Geestes ook op de Heidenen uitgestort werd.

46 Want zij hoorden hen spreken met *vreemde* talen, en God groot maken. Toen antwoordde Petrus:

47 Kan ook iemand het water weren, dat dezen niet gedoopt zouden worden, welke den Heiligen Geest ontvangen hebben, gelijk als ook wij?

48 En hij beval, dat zij zouden gedoopt worden in den naam des Heeren. Toen baden zij hem, dat hij eenige dagen bij *hen* wilde blijven.

HOOFDSTUK 11.

DE Apostelen nu, en de broeders, die in Judéa waren, hebben gehoord, dat ook de Heidenen het woord Gods aangenomen hadden.

2 En toen Petrus opgegaan was naar Jerûzalem, twistten tegen hem degenen die uit de besnijdenis waren,

3 Zeggende: Gij zijt ingegaan tot mannen die de voorhuid hebben, en hebt met hen gegeten.

4 Maar Petrus, beginnende, verhaalde het hun vervolgens, zeggende:

5 Ik was in de stad Joppe, biddende; en ik zag in eene vertrekking van zinnen een gezigt, *namelijk* een zeker vat, gelijk een groot linnen laken, nederdalende, bij de vier hoeken nedergelaten uit den hemel, en het kwam tot bij mij.

6 Op welk *laken* als ik de oogen hield, zoo merkte ik, en zag de viervoetige *dieren* der aarde, en de wilde, en de kruipende *dieren*, en de vogelen des hemels.

7 En ik hoorde eene stem, die tot mij zeide: Sta op, Petrus! slagt en eet.

8 Maar ik zeide: Geenszins, Heere! want nooit is iets dat gemeen of onrein was, in mijnen mond ingegaan.

9 Doch de stem antwoordde mij ten tweeden male uit den hemel: Hetgeen God gereinigd heeft, zult gij niet gemeen maken.

10 En dit geschiedde tot driemaal; en alles werd wederom opgetrokken in den hemel.

11 En zie, ter zelfder *ure* stonden er drie mannen vóór het huis, daar ik in was, die van Cesaréa tot mij afgezonden waren.

12 En de Geest zeide tot mij, dat ik met hen gaan zou, niet twijfelende. En met mij gingen ook deze zes broeders, en wij zijn in des mans huis ingegaan;

13 En hij heeft ons verhaald, hoe hij eenen Engel gezien had, die in zijn huis stond, en tot hem zeide: Zend mannen naar Joppe, en ontbied Simon, die toegenaamd is Petrus;

14 Die woorden tot u zal spreken, door welke gij zult zalig worden, en al uw huis.

15 En als ik begon te spreken, viel de Heilige Geest op hen, gelijk ook op ons in het begin.

16 En ik werd gedachtig aan het woord des Heeren, hoe hij zeide: Johannes doopte wel met water, maar gijlieden zult gedoopt worden met [illegible] i-ligen Geest.

17 Indien dan God h[illegible] gelijke gave gegeven [illegible] als ook ons, die in den [illegible] Jezus Christus geloofd h[illegible] wie was ik toch, di[illegible] konde weren?

18 En als dit z[illegible]

ren zij tevreden, en verheerlijkten God, zeggende: Zoo heeft dan God ook den Heidenen de bekeering gegeven ten leven!
19 Degenen nu die verstrooid
waren door de verdrukking, die over Stéfanus geschied was, gingen *het land* door tot Fenícië toe, en Cyprus, en Antiochië, tot niemand het woord sprekende dan alleen tot de Joden.
20 En er waren eenige Cyprische en Cyrenëische mannen uit hen, welke, te Antiochië gekomen zijnde, spraken tot de Griekschen, verkondigende den Heere Jezus.
21 En de hand des Heeren
was met hen; en een groot getal geloofde, en bekeerde zich tot den Heere.
22 En het gerucht van hen
kwam tot de ooren der gemeente die te Jerúzalem was; en zij zonden Bárnabas uit, dat hij *het land* doorging tot Antiochië toe.
23 Dewelke, daar gekomen
zijnde, en de genade Gods ziende, werd verblijd, en vermaande hen allen, dat zij met een voornemen des harten bij den Heere zouden blijven.
24 Want hij was een goed
man, en vol des Heiligen Geestes en des geloofs; en er werd een groote schare den Heere toegevoegd.
25 En Bárnabas ging uit naar
Tarsen, om Saulus te zoeken; en als hij hem gevonden had, bragt hij hem te Antiochië.
26 En het is geschied, dat zij
een geheel jaar *tezamen* vergaderden in de gemeente, en eene groote schare leerden:
...t de discipelen eerst te
...chië Christenen genaamd
...n.
...En in dezelve dagen kwa-
...*enige* Profeten af van Je-
... te Antiochië.
... één uit hen, met name
..., stond op, en gaf te
... den Geest, dat er
een groote hongersnood zou wezen over de geheele wereld; dewelke ook gekomen is onder den keizer Claudius.
29 En naar dat een iegelijk
der discipelen vermogt, besloot elk van hen *iets* te zenden ten dienste der broederen die in Judéa woonden.
30 Hetwelk zij ook deden, en
zonden het tot de Ouderlingen, door de hand van Bárnabas en Saulus.

HOOFDSTUK 12.

EN omtrent denzelven tijd sloeg de koning Heródes de handen aan sommigen van de gemeente, om die kwalijk te handelen.
2 En hij doodde Jakóbus, den
broeder van Johánnes, met het zwaard.
3 En toen hij zag dat het den
Joden behagelijk was, voer hij voort, om ook Petrus te vangen; (en het waren de dagen der ongehevelde *brooden*;)
4 Denwelken ook gegrepen
hebbende, hij in de gevangenis zette, en gaf *hem* over aan vier *wachten*, *elk* van vier krijgsknechten, om hem te bewaren, willende na het Paasch*feest* hem voorbrengen voor het volk.
5 Petrus dan werd in de gevangenis
bewaard; maar van de gemeente werd een gedurig gebed tot God voor hem gedaan.
6 Toen hem nu Heródes zou
voorbrengen, sliep Petrus dienzelven nacht tusschen twee krijgsknechten, gebonden met twee ketenen; en de wachters vóór de deur bewaarden de gevangenis.
7 En zie, een Engel des Heeren
stond daar, en een licht scheen in de woning, en slaande de zijde van Petrus, wekte hij hem op, zeggende: Sta haastelijk op. En zijne ketenen vielen af van de handen.

8 En de Engel zeide tot hem: Omgord u, en bind uwe schoenzolen aan. En hij deed alzoo. En hij zeide tot hem: Werp uwen mantel om, en volg mij.

9 En uitgaande, volgde hij hem, en wist niet, dat het waarachtig was hetgeen door den Engel geschiedde, maar hij meende, dat hij een gezigt zag.

10 En als zij door de eerste en tweede wacht gegaan waren, kwamen zij aan de ijzeren poort, die naar de stad leidt; dewelke van zelve hun geopend werd. En uitgegaan zijnde, gingen zij eene straat voort; en terstond scheidde de Engel van hem.

11 En Petrus, tot zich zelven gekomen zijnde, zeide: Nu weet ik waarachtiglijk, dat de Heere zijnen Engel uitgezonden heeft, en mij verlost heeft uit de hand van Heródes, en *uit* al de verwachting van het volk der Joden.

12 En als hij *alles* overlegd had, ging hij naar het huis van María, de moeder van Johannes, die toegenaamd was Markus, alwaar velen samenvergaderd en biddende waren.

13 En als Petrus aan de deur van de voorpoort klopte, kwam eene dienstmaagd voor om te luisteren, met name Róde.

14 En zij, de stem van Petrus bekennende, deed van blijdschap de voorpoort niet open, maar liep naar binnen, en boodschapte, dat Petrus vóór aan de voorpoort stond.

15 En zij zeiden tot haar: Gij raast. Doch zij bleef er sterk bij, dat het alzoo was. En zij zeiden: Het is zijn Engel.

16 Maar Petrus bleef kloppende; en als zij opengedaan hadden, zagen zij hem, en ontzetten zich.

17 En als hij hen met de hand gewenkt had, dat zij zwijgen zouden, verhaalde hij hun, hoe hem de Heere uit de gevangenis uitgeleid had, en zeide: Boodschapt dit aan Jakóbus en de broederen. En hij uitgegaan zijnde, reisde naar eene andere plaats.

18 En als het dag was geworden, was er geene kleine beroerte onder de krijgsknechten, wat toch aan Petrus mogt geschied zijn.

19 En als Heródes hem gezocht had, en niet vond, en de wachters regterlijk ondervraagd had, gebood hij, dat zij weggeleid zouden worden. En hij vertrok van Judéa naar Cesaréa, en hield zich *aldaar*.

20 En Heródes had in den zin tegen de Tyriërs en Sidóniërs te krijgen; maar zij kwamen eendragtelijk tot hem, en Blastus, die des Konings Kamerling was, overreed hebbende, begeerden vrede, omdat hun land gespijzigd werd van des Konings *land*.

21 En op eenen gezetten dag Heródes een koninklijk kleed aangedaan hebbende, en op den regterstoel gezeten zijnde, deed eene rede tot hen.

22 En het volk riep *hem* toe: Eene stem Gods, en niet eens menschen!

23 En van stonden aan sloeg hem een Engel des Heeren, daarom dat hij Gode de eere niet gaf; en hij werd van de wormen gegeten, en gaf den geest.

24 En het woord Gods wies, en vermenigvuldigde.

25 Bárnabas nu en Saulus keerden wederom van Jeruzalem, als zij den dienst volbragt hadden, medegenomen hebbende ook Johánnes, die toegenaamd werd Markus.

HOOFDSTUK 13.

EN er waren te Antioch
de gemeente die daar
eenige Profeten en Lee
namelijk Bárnabas, en S
genaamd Niger, e

van Cyréne, en Mánahen, die met Heródes, den Viervorst, opgevoed was, en Saulus.

2 En als zij den Heere dienden, en vastten, zeide de Heilige Geest: Zondert Mij af beide Bárnabas en Saulus tot het werk, waartoe Ik hen geroepen heb.

3 Toen vastten en baden zij, en hun de handen opgelegd hebbende, lieten zij hen gaan.

4 Dezen dan, uitgezonden zijnde van den Heiligen Geest, kwamen af tot Seleúcië, en van daar scheepten zij af naar Cyprus.

5 En gekomen zijnde te Sálamis, verkondigden zij het woord Gods in de Synagogen der Joden; en zij hadden ook Johánnes tot eenen dienaar.

6 En als zij het eiland doorgegaan waren tot Páfos toe, vonden zij eenen zekeren toovenaar, eenen valschen profeet, eenen Jood, wiens naam was Bar-Jezus;

7 Welke was bij den stadhouder Sergius Paulus, eenen verstandigen man. Deze, Bárnabas en Saulus tot zich geroepen hebbende, zocht zeer het woord Gods te hooren.

8 Maar Elymas, de toovenaar, (want alzoo wordt zijn naam overgezet) wederstond hen, zoekende den Stadhouder van het geloof af te keeren.

9 Doch Saulus, (die ook Paulus *genaamd is*,) vervuld met den Heiligen Geest, en de oogen op hem houdende, zeide:

10 O gij kind des duivels, vol van alle bedrog, en van alle arglistigheid, vijand van alle geregtigheid! zult gij niet op-
... te verkeeren de regte
... des Heeren?
... n nu zie, de hand des
... *is* tegen u, en gij
... ind zijn, en de zon niet
... oor eenen tijd! En van
... aan viel op hem don-
... l en duisternis; en rond-
... zocht hij, die *hem*

met de hand mogten leiden.

12 Als de Stadhouder zag hetgeen geschied was, toen geloofde hij, verslagen zijnde over de leer des Heeren.

13 En Paulus, en die met hem waren, van Páfos afgevaren zijnde, kwamen te Pérge, *eene stad* in Pamfylië. Maar Johánnes, van hen scheidende, keerde weder naar Jerúzalem.

14 En zij, van Pérge *het land* doorgaande, kwamen te Antiochië, *eene stad* in Pisídië; en gegaan zijnde in de Synagoge op den dag des Sabbats, zaten zij neder.

15 En na het lezen der Wet en der Profeten, zonden de Oversten der Synagoge tot hen, zeggende: Mannen broeders! indien er *eenig* woord van vertroosting tot het volk in u is, zoo spreekt.

16 En Paulus stond op, en wenkte met de hand, en zeide: Gij Israëlietische mannen, en gij die God vreest! hoort toe.

17 De God van dit volk Israël heeft onze Vaderen uitverkoren, en het volk verhoogd, als zij vreemdelingen waren in het land van Egypte, en heeft hen met eenen hoogen arm daar uit geleid.

18 En heeft omtrent den tijd van veertig jaren hunne zeden verdragen in de woestijn.

19 En zeven volken uitgeroeid hebbende in het land Kánaän, heeft Hij hun door het lot het land derzelve uitgedeeld.

20 En daarna omtrent vier honderd en vijftig jaren, gaf Hij *hun* Regters, tot op Samuël, den Profeet.

21 En van toen aan begeerden zij eenen Koning; en God gaf hun Saul, den zoon van Kis, eenen man uit den stam van Benjamin, veertig jaren.

22 En dezen afgezet hebbende, verwekte Hij hun David tot eenen Koning; denwelken Hij ook getuigenis gaf, en zeide: Ik

heb gevonden David, den *zoon* van Jesse, eenen man naar mijn hart, die al mijnen wil zal doen.

23 Van het zaad dezes heeft God aan Israël, naar de belofte, verwekt den Zaligmaker Jezus;

24 Als Johannes eerst al den volke Israëls, vóór zijne aankomst, gepredikt had den doop der bekeering.

25 Doch als Johannes den loop vervulde, zeide hij: Wie meent gijlieden dat ik ben? Ik ben *de Christus* niet; maar zie, Hij komt na mij, wien ik niet waardig ben de schoenen *zijner* voeten te ontbinden.

26 Mannen broeders! kinderen van het geslacht Abrahams, en die onder u God vreezen, tot u is het woord dezer zaligheid gezonden.

27 Want die te Jerûzalem wonen, en hunne Oversten, dezen niet kennende, hebben ook de stemmen der Profeten, die op elken Sabbat*dag* gelezen worden, *Hem* veroordeelende, vervuld.

28 En geene oorzaak des doods vindende, hebben zij van Pilátus begeerd, dat Hij zou gedood worden.

29 En als zij alles volbragt hadden, dat van Hem geschreven was, namen zij *Hem* af van het hout, en leiden *Hem* in het graf.

30 Maar God heeft Hem uit de dooden opgewekt.

31 Welke gezien is geweest, vele dagen lang, van degenen die met Hem opgekomen waren van Galiléa tot Jerûzalem, die zijne getuigen zijn bij het volk.

32 En wij verkondigen u de belofte, die tot de Vaderen geschied is, dat *namelijk* God dezelve vervuld heeft aan ons, hunne kinderen, als Hij Jezus verwekt heeft.

33 Gelijk ook in den tweeden Psalm geschreven staat: Gij zijt mijn Zoon, heden heb Ik U gegenereerd.

34 En dat Hij Hem uit de dooden heeft opgewekt, alzoo dat Hij niet meer zal tot verderving keeren, heeft Hij aldus gezegd: Ik zal ulieden de weldadigheden Davids geven, die getrouw zijn.

35 Waarom hij ook in eenen anderen *Psalm* zegt: Gij zult uwen Heilige niet *over*geven, om verderving te zien.

36 Want David, als hij in zijnen tijd den raad Gods gediend had, is ontslapen, en is bij zijne Vaderen gelegd, en heeft wel verderving gezien;

37 Maar Hij, dien God opgewekt heeft, heeft geene verderving gezien.

38 Zoo zij u dan bekend, mannen broeders! dat door Dezen u vergeving der zonden verkondigd wordt;

39 En *dat* van alles, waarvan gij niet kondt geregtvaardigd worden door de wet van Mozes, door Dezen een iegelijk die gelooft, geregtvaardigd wordt.

40 Ziet dan toe, dat over ulieden niet kome hetgeen gezegd is in de Profeten:

41 Ziet, gij verachters! en verwondert u, en verdwijnt: want Ik werk een werk in uwe dagen, een werk, hetwelk gij niet zult gelooven, zoo het u iemand verhaalt.

42 En als de Joden uitgegaan waren uit de Synagoge, baden de Heidenen, dat tegen den naasten Sabbat hun dezelve woorden zouden gesproken worden.

43 En als de Synagoge gescheiden was, volgden
van de Joden en van de
dienstige Jodengenooten
lus en Bárnabas; welk
hen spraken, en hen ver
den te blijven bij de g
Gods.

44 En op den volgende
bat kwam bijna de

stad te zamen, om het woord Gods te hooren.

45 Doch de Joden, de scharen ziende, werden met nijdigheid vervuld, en wederspraken hetgeen van Paulus gezegd werd, wedersprekende en lasterende.

46 Maar Paulus en Bárnabas, vrijmoedigheid gebruikende, zeiden: Het was noodig, dat eerst tot u het woord Gods gesproken zou worden; doch nademaal gij hetzelve verstoot, en u zelven des eeuwigen levens niet waardig oordeelt, zie, wij keeren ons tot de Heidenen.

47 Want alzoo heeft ons de Heere geboden, *zeggende:* Ik heb u gesteld tot een licht der Heidenen, opdat gij zoudt zijn tot zaligheid, tot aan het uiterste der aarde.

48 Als nu de Heidenen *dit* hoorden, verblijdden zij zich, en prezen het woord des Heeren; en er geloofden zoo velen als er geordineerd waren tot het eeuwige leven.

49 En het woord des Heeren werd door het geheele land uitgebreid.

50 Maar de Joden maakten op de godsdienstige en eerlijke vrouwen, en de voornaamsten van de stad, en verwekten vervolging tegen Paulus en Bárnabas, en wierpen hen uit hunne landpalen.

51 Doch zij schudden het stof van hunne voeten af tegen dezelve, en kwamen te Icónium.

52 En de discipelen werden vervuld met blijdschap en met den Heiligen Geest.

HOOFDSTUK 14.

et geschiedde te Icónium,
; zij te zamen gingen in
agoge der Joden, en al-
raken, dat eene groote
e, beide van Joden en
n, geloofde.
ar de Joden die onge-
ren, verwekten en
verbitterden de zielen der Heidenen tegen de broeders.

3 Zij verkeerden dan *aldaar* eenen langen tijd, vrijmoediglijk sprekende in den Heere, die getuigenis gaf aan het woord zijner genade, en gaf, dat teekenen en wonderen geschiedden door hunne handen.

4 En de menigte der stad werd verdeeld, en sommigen waren met de Joden, en sommigen met de Apostelen.

5 En als er een oploop geschiedde, beide van Heidenen en van Joden, met hunne Oversten, om hun smaadheid aan te doen, en *hen* te steenigen,

6 Zijn zij, *alles* overlegd hebbende, gevlugt naar de steden van Lycaónië, *namelijk* Lystre en Dérbe, en het omliggende land,

7 En verkondigden aldaar het Evangelie.

8 En een zeker man, te Lystre, zat onmagtig aan de voeten, kreupel zijnde van zijner moeders lijf, die nooit had gewandeld.

9 Deze hoorde Paulus spreken; welke, de oogen op hem houdende, en ziende, dat hij geloof had om gezond te worden,

10 Zeide met groote stem: Sta regt op uwe voeten! En hij sprong op en wandelde.

11 En de scharen, ziende hetgeen Paulus gedaan had, verhieven hunne stemmen, en zeiden in het Lycaónisch: De Goden zijn den menschen gelijk geworden, en tot ons nedergekomen.

12 En zij noemden Bárnabas Júpiter, en Paulus Mercúrius, omdat hij het woord voerde.

13 En de priester van Júpiter die vóór hunne stad was, als hij ossen en kransen aan de voorpoorten gebragt had, wilde hij offeren met de scharen.

14 Maar de Apostelen, Bárnabas en Paulus, *dat* hoorende

scheurden hunne kleederen,
en sprongen onder de schare,
roepende,
15 En zeggende: Mannen!
waarom doet gij deze dingen?
Wij zijn ook menschen van
gelijke bewegingen als gij, en
verkondigen ulieden, dat gij u
zoudt van deze ijdele *dingen*
bekeeren tot den levenden
God, die gemaakt heeft den
hemel, en de aarde, en de zee,
en al hetgeen in dezelve is;
16 Welke in de verledene tijden
al de Heidenen heeft laten
wandelen in hunne wegen;
17 Hoewel Hij nogtans Zich
zelven niet onbetuigd gelaten
heeft, goed doende van den hemel,
ons regen en vruchtbare
tijden gevende, vervullende
onze harten met spijs en vrolijkheid.
18 En dit zeggende wederhielden
zij naauwelijks de scharen,
dat zij hun niet offerden.
19 Maar daarover kwamen Joden
van Antiochië en Icónium,
en overreedden de scharen, en
steenigden Paulus, en sleepten
hem buiten de stad, meenende,
dat hij dood was.
20 Doch als hem de discipelen
omringd hadden, stond hij op,
en kwam in de stad; en des anderen
daags ging hij met Bárnabas
uit naar Dérbe.
21 En als zij aan dezelve stad
het Evangelie verkondigd, en
vele discipelen gemaakt hadden,
keerden zij weder naar Lystre,
en Icónium, en Antiochië;
22 Versterkende de zielen der
discipelen, *en* vermanende, dat
zij zouden blijven in het geloof,
en dat wij door vele verdrukkingen
moeten ingaan in het
Koningrijk Gods.
23 En als zij hun in elke gemeente,
met opsteken der handen,
Ouderlingen verkoren hadden,
gebeden hebbende met
vasten, bevalen zij hen den
Heere, in welken zij geloofd
hadden.
24 En Pisídië doorgereisd hebbende,
kwamen zij in Pamfylië.
25 En als zij te Pérge het
woord gesproken hadden, kwamen
zij af naar Attálië.
26 En van daar scheepten zij
af naar Antiochië, van waar zij
der genade Gods bevolen waren
geweest tot het werk, dat
zij volbragt hadden.
27 En daar gekomen zijnde,
en de gemeente vergaderd hebbende,
verhaalden zij, wat
groote dingen God met hen
gedaan had, en dat Hij den
Heidenen de deur des geloofs
geopend had.
28 En zij verkeerden aldaar
geen kleinen tijd met de discipelen.

HOOFDSTUK 15.

EN sommigen, die afgekomen
waren van Judéa, leerden
de broederen, *zeggende:* Indien
gij niet besneden wordt naar
de wijze van Mozes, zoo kunt
gij niet zalig worden.
2 Als er dan geen kleine wederstand
en twisting geschiedde
bij Paulus en Bárnabas
tegen hen, zoo hebben zij
verordend, dat Paulus en Bárnabas
en eenige anderen uit
hen zouden opgaan tot de Apostelen
en Ouderlingen naar Jerúzalem,
over deze vraag.
3 Zij dan, van de gemeente
uitgeleid zijnde, reisden door
Fenície en Samarië, verhalende
de bekeering der Heidenen;
en deden al den broederen
groote blijdschap aan.
4 En te Jerúzalem gekomen
zijnde, werden zij ontvangen
van de gemeente, en de
telen, en de Ouderlinge
zij verkondigden, wat g
dingen God met hen gedaan
5 Maar, *zeiden zij*, e
sommigen opgestaan va
van de sekte der Farizeën
geloovig zijn geworden,
gende, dat men hen

snijden, en gebieden de wet van Mozes te onderhouden.

6 En de Apostelen en de Ouderlingen vergaderden te zamen, om op deze zaak te letten.

7 En als *daarover* groote twisting geschiedde, stond Petrus op, en zeide tot hen: Mannen broeders! gij weet, dat God van over langen tijd onder ons *mij* verkoren heeft, dat de Heidenen door mijnen mond het woord des Evangelies zouden hooren, en gelooven.

8 En God, de Kenner der harten, heeft hun getuigenis gegeven, hun gevende den Heiligen Geest, gelijk als ook ons;

9 En heeft geen onderscheid gemaakt tusschen ons en hen, gereinigd hebbende hunne harten door het geloof.

10 Nu dan, wat verzoekt gij God, om een juk op den hals der discipelen te leggen, hetwelk noch onze Vaders, noch wij hebben kunnen dragen?

11 Maar wij gelooven door de genade van den Heere Jezus Christus zalig te worden, op zulke wijze als ook zij.

12 En al de menigte zweeg stil, en zij hoorden Bárnabas en Paulus verhalen, wat groote teekenen en wonderen God door hen onder de Heidenen gedaan had.

13 En nadat dezen zwegen, antwoordde Jakóbus, zeggende: Mannen broeders! hoort mij.

14 Símeon heeft verhaald, hoe God eerst de Heidenen heeft bezocht, om uit *hen* een volk aan te nemen voor zijnen naam.

[illegible] n hiermede stemmen
[illegible] de woorden der Profe-
[illegible] lijk geschreven is:
[illegible] dezen zal Ik weder-
[illegible] en wederopbouwen
[illegible] bernakel van David, die
[illegible] en is, en hetgeen daar-
[illegible] rbroken is, wederop-
[illegible] n, en Ik zal denzelven
[illegible] len:

17 Opdat de overblijvende menschen den Heere zoeken, en al de Heidenen, over welke mijn naam aangeroepen is, spreekt de Heere, die dit alles doet.

18 Gode zijn al zijne werken van eeuwigheid bekend.

19 Daarom oordeel ik, dat men degenen die uit de Heidenen zich tot God bekeeren, niet beroere;

20 Maar hun zal aanschrijven, dat zij zich onthouden van de dingen die door de afgoden besmet zijn, en van hoererij, en van het verstikte, en van bloed.

21 Want Mozes heeft er van oude tijden in elke stad, die hem prediken, en hij wordt op elken Sabbat in de Synagogen gelezen.

22 Toen heeft het den Apostelen, en den Ouderlingen, met de geheele gemeente, goed gedacht, *eenige* mannen uit zich te verkiezen, en met Paulus en Bárnabas te zenden naar Antiochíe: *namelijk* Judas, die toegenaamd wordt Bársabas, en Silas; mannen die voorgangers waren onder de broeders.

23 En zij schreven door hen dit *navolgende*: De Apostelen, en de Ouderlingen, en de broederen *wenschen* den broederen uit de Heidenen, die in Antiochíë, en Syrië, en Cilícië zijn, zaligheid.

24 Nademaal wij gehoord hebben, dat sommigen, die van ons uitgegaan zijn, u met woorden ontroerd hebben en uwe zielen wankelende gemaakt, zeggende, dat gij moet besneden worden, en de wet onderhouden; welken wij *dat* niet bevolen hadden;

25 Zoo heeft het ons, eendragtelijk te zamen zijnde, goed gedacht, *eenige* mannen te verkiezen, en tot u te zenden met onze geliefde Bárnabas en Paulus,

26 Menschen die hunne zielen overgegeven hebben voor den naam van onzen Heere Jezus Christus.
27 Wij hebben dan Judas en Silas gezonden, die ook met den mond het zelfde zullen verkondigen.
28 Want het heeft den Heiligen Geest en ons goed gedacht, ulieden geen meerderen last op te leggen dan deze noodzakelijke dingen:
29 *Namelijk* dat gij u onthoudt van hetgeen den afgoden geofferd is, en van bloed, en van het verstikte, en van hoererij; van welke dingen indien gij u zelven wacht, zoo zult gij weldoen. Vaart wel.
30 Dezen dan, hun afscheid ontvangen hebbende, kwamen te Antiochië; en de menigte vergaderd hebbende, gaven zij den brief over.
31 En zij, *dien* gelezen hebbende, verblijdden zich over de vertroosting.
32 Júdas nu en Silas, die ook zelven Profeten waren, vermaanden de broeders met vele woorden, en versterkten hen.
33 En als zij *daar* eenen tijd *lang* vertoefd hadden, lieten hen de broeders *wederom* gaan met vrede, tot de Apostelen.
34 Maar het dacht Silas goed aldaar te blijven.
35 En Paulus en Bárnabas onthielden zich te Antiochië, leerende en verkondigende, met nog vele anderen, het woord des Heeren.
36 En na eenige dagen zeide Paulus tot Bárnabas: Laat ons nu wederkeeren, en bezoeken onze broeders in elke stad, in welke wij het woord des Heeren verkondigd hebben, hoe zij het hebben.
37 En Bárnabas ried, dat zij Johánnes, die genaamd is Márkus, zouden medenemen.
38 Maar Paulus achtte billijk, dat men dien niet zoude medenemen, die van Pamfylië af van hen was afgeweken, en met hen niet was gegaan tot het werk.
39 Er ontstond dan eene verbittering, alzoo dat zij van elkander gescheiden zijn, en dat Bárnabas Márkus medenam, en naar Cyprus afscheepte;
40 Maar Paulus verkoos Silas, en reisde heen, der genade Gods van de broederen bevolen zijnde.
41 En hij doorreisde Syrië en Cilícië, versterkende de gemeenten.

HOOFDSTUK 16.

EN hij kwam te Dérbe en Lystre. En zie, aldaar was een zeker discipel, met name Timótheüs, zoon van eene geloovige Joodsche vrouw, maar van eenen Griekschen vader;
2 Welken *goede* getuigenis gegeven werd van de broederen te Lystre en Icónium.
3 Deze wilde Paulus dat met hem zou reizen; en hij nam en besneed hem, om der Joden wil, die in die plaatsen waren: want zij kenden allen zijnen vader, dat hij een Griek was.
4 En alzoo zij de steden doorreisden, gaven zij hun de verordeningen over, die van de Apostelen en de Ouderlingen te Jerúzalem goed gevonden waren, om *die* te onderhouden.
5 De gemeenten dan werden bevestigd in het geloof, en werden dagelijks overvloediger in getal.
6 En als zij Frygië en het land van Galátië doorge[illegible] hadden, werden zij van [illegible] Heiligen Geest verhinder[illegible] woord in Azië te spreker[illegible]
7 *En* aan Mysië gek[illegible] zijnde, poogden zij naar B[illegible] nië te reizen; en de Gees[illegible] het hun niet toe.
8 En zij, Mysië voorbij zijnde, kwamen af t[illegible]

9 En van Paulus werd in den nacht een gezigt gezien: er was een Macedónisch man staande, die hem bad en zeide: Kom over in Macedónië, en help ons.

10 Als hij nu dit gezigt gezien had, zoo zochten wij terstond naar Macedónië te reizen, besluitende *daaruit*, dat ons de Heere geroepen had, om denzelven het Evangelie te verkondigen.

11 Van Tróas dan afgevaren zijnde, liepen wij regt naar Samothráce, en den volgenden *dag* naar Neápolis.

12 En van daar naar Filippi, welke is de eerste stad van dit deel van Macedónië, eene kolonie. En wij onthielden ons in die stad etteltjke dagen.

13 En op den dag des Sabbats gingen wij buiten de stad aan de rivier, waar het gebed plagt te geschieden; en neder gezeten zijnde, spraken wij tot de vrouwen die samengekomen waren.

14 En eene zekere vrouw, met name Lydia, eene purperverkoopster, van de stad Thyatire, die God diende, hoorde *ons*; welker hart de Heere heeft geopend, dat zij acht nam op hetgeen van Paulus gesproken werd.

15 En als zij gedoopt was, en haar huis, bad zij *ons*, zeggende: Indien gij hebt geoordeeld, dat ik den Heere getrouw ben, zoo komt in mijn huis en blijft er. En zij dwong ons.

16 En het geschiedde, als wij tot het gebed heengingen, dat eene zekere dienstmaagd, h[illegible] nde eenen waarzeggenden g[illegible] ons ontmoette, welke h[illegible] heeren groot gewin toeb[illegible] et waarzeggen.

[illegible] zelve volgde Paulus en o[illegible] erna, en riep, zeggend[illegible] ze menschen zijn dienstk[illegible] ten Gods des Allerhoogst[illegible] die ons den weg der zali[illegible] gen.

18 En dit deed zij vele dagen lang. Maar Paulus, *daarover* ontevreden zijnde, keerde zich om, en zeide tot den geest: Ik gebied u in den naam van Jezus Christus, dat gij van haar uitgaat. En hij ging uit ter zelfder ure.

19 Als nu de heeren van dezelve zagen, dat de hoop huns gewins weg was, grepen zij Paulus en Silas, en trokken hen naar de markt voor de Oversten.

20 En als zij hen tot de Hoofdmannen gebragt hadden, zeiden zij: Deze menschen beroeren onze stad, daar zij Joden zijn.

21 En zij verkondigen zeden die ons niet geoorloofd zijn aan te nemen, noch te doen, alzoo wij Romeinen zijn.

22 En de schare stond gezamenlijk tegen hen op; en de Hoofdmannen, hun de kleederen afgescheurd hebbende, bevalen hen te geeselen.

23 En als zij hun vele slagen gegeven hadden, wierpen zij hen in de gevangenis, en geboden den stokbewaarder, dat hij hen zekerlijk bewaren zoude;

24 Dewelke, zulk een gebod ontvangen hebbende, wierp hen in den binnensten kerker, en verzekerde hunne voeten in den stok.

25 En omtrent den middernacht baden Paulus en Silas, en zongen Gode lofzangen; en de gevangenen hoorden naar hen.

26 En er geschiedde snellijk eene groote aardbeving, alzoo dat de fondamenten des kerkers bewogen werden: en terstond werden al deuren geopend, en de banden van allen werden los.

27 En de stokbewaarder, wakker geworden zijnde, en ziende de deuren der gevangenis geopend, trok een zwaard, en zou zich zelven omgebragt hebben, meenende, dat de gevangenen ontvloden waren.

28 Maar Paulus riep met
groote stem, zeggende: Doe u
zelven geen kwaad: want wij
zijn allen hier.
29 En als hij licht geëischt
had, sprong hij in, en werd
zeer bevende, en viel voor Pau-
lus en Silas neder *aan de
voeten.*
30 En hen buiten gebragt
hebbende, zeide hij: *Lieve* hee-
ren! wat moet ik doen, opdat
ik zalig worde?
31 En zij zeiden: Geloof in
den Heere Jezus Christus, en
gij zult zalig worden, gij en
uw huis.
32 En zij spraken tot hem het
woord des Heeren, en tot allen
die in zijn huis waren.
33 En hij nam hen tot zich
in dezelve ure des nachts, en
wiesch *hen* van de striemen;
en hij werd terstond gedoopt,
en al de zijnen.
34 En hij bragt hen in zijn
huis, en zette *hun* de tafel voor,
en verheugde zich, dat hij met
al zijn huis aan God geloovig
geworden was.
35 En als het dag geworden
was, zonden de Hoofdmannen
de stadsdienaars, zeggende:
Laat die menschen los.
36 En de stokbewaarder bood-
schapte deze woorden aan Pau-
lus, *zeggende:* De Hoofdman-
nen hebben gezonden, dat gij
zoudt losgelaten worden; gaat
dan nu uit, en reist heen in
vrede.
37 Maar Paulus zeide tot hen:
Zij hebben ons, die Romeinen
zijn, onveroordeeld in het open-
baar gegeeseld, en in de gevan-
genis geworpen, en werpen zij
ons nu heimelijk daaruit? Niet
alzoo; maar dat zij zelven ko-
men, en ons uitleiden.
38 En de stadsdienaars bood-
schapten deze woorden weder-
om den Hoofdmannen; en zij
werden bevreesd, hoorende,
dat zij Romeinen waren.
39 En zij, komende, baden
hen, en als zij hen uitgeleid
hadden, begeerden zij, dat zij
uit de stad gaan zouden.
40 En uitgegaan zijnde uit de
gevangenis, gingen zij in tot Ly-
dia; en de broeders gezien heb-
bende, vertroostten zij dezelve,
en gingen uit de *stad.*

HOOFDSTUK 17.

EN door Amfipolis en Apol-
lónia *kunnen* weg genomen
hebbende, kwamen zij te Thes-
salonica, alwaar eene Synagoge
der Joden was.
2 En Paulus gelijk hij gewoon
was, ging tot hen in, en drie
Sabbaten lang handelde hij met
hen uit de Schriften,
3 Dezelve openende, en voor
oogen stellende, dat de Chris-
tus moest lijden en opstaan uit
de dooden, en dat deze Jezus
is de Christus, dien ik, *zeide
hij,* ulieden verkondige.
4 En sommigen uit hen geloof-
den, en werden aan Paulus en
Silas toegevoegd, en van de gods-
dienstige Grieken eene groote
menigte, en van de voornaam-
ste vrouwen niet weinige,
5 Maar de Joden die onge-
hoorzaam waren, *dit* benijden-
de, namen tot zich eenige booze
mannen uit de marktboeven,
en maakten, dat het volk te
hoop liep, en beroerden de
stad; en op het huis van Jason
aanvallende, zochten zij hen
tot het volk te brengen.
6 En als zij hen niet vonden,
trokken zij Jáson en eenige broe-
ders voor de Oversten der stad,
roepende: Dezen, die de wereld
in roer hebben gesteld, zijn
ook hier gekomen;
7 Welke Jáson in *zijn*
genomen heeft; en allen
doen tegen de geboden de
zers, zeggende, dat er een
re Koning is, *namelijk* Je
8 En zij beroerden de
re, en de Oversten d
die dit hoorden.

9 Doch als zij van Jáson en de anderen vergenoeging ontvangen hadden, lieten zij hen gaan.

10 En de broeders zonden terstond des nachts Paulus en Sílas weg naar Beréa: welke daar gekomen zijnde, gingen heen naar de Synagoge der Joden.

11 En dezen waren edeler dan die te Thessalonika waren, *als* die het woord ontvingen met alle toegenegenheid, onderzoekende lagelijks de Schriften, of deze dingen alzoo waren.

12 Velen dan uit hen geloofden, en van de Grieksche eerlijke vrouwen en van de mannen niet weinigen.

13 Maar als de Joden van Thessalonika verstonden, dat het woord Gods ook te Beréa van Paulus verkondigd werd, kwamen zij ook daar en bewogen de scharen.

14 Doch de broeders zonden toen van stonden aan Paulus weg, dat hij ging als naar de zee; maar Sílas en Timótheüs bleven aldaar.

15 En die Paulus geleidden, bragten hem tot Athéne toe; en als zij bevel gekregen hadden aan Sílas en Timótheüs, dat zij op het spoedigste tot hem zouden komen, vertrokken zij.

16 En terwijl Paulus hen te Athéne verwachtte, werd zijn geest in hem ontstoken, ziende dat de stad zoo zeer afgodisch was.

17 Hij handelde dan in de Synagoge met de Joden, en met degenen die godsdienstig
, en op de markt alle
met degenen die *hem*
amen.

sommigen van de Epi-
ie en Stóïsche wijsgee-
reden met hem; en som-
zeiden: Wat wil toch
klapper zeggen? Maar
n *zeiden:* Hij schijnt een
zijn van vreemde goden: omdat hij hun Jezus en de opstanding verkondigde.

19 En zij namen hem, en bragten *hem* op de *plaats genaamd* Areópagus, zeggende: Kunnen wij *niet* weten, welke deze nieuwe leer zij, daar gij van spreekt?

20 Want gij brengt eenige vreemde dingen voor onze ooren. Wij willen dan weten wat toch dit zijn wil.

21 (Die van Athéne nu allen, en de vreemdelingen die zich daar onthielden, besteedden *hunnen* tijd tot niets anders, dan om wat nieuws te zeggen en te hooren.)

22 En Paulus, staande in het midden van de *plaats, genaamd* Areópagus, zeide: Gij mannen van Athéne, ik bemerk, dat gij allezins gelijk als godsdienstiger zijt.

23 Want *de stad* doorgaande en aanschouwende uwe heiligdommen, heb ik ook een altaar gevonden, op hetwelk een opschrift stond: DEN ONBEKENDEN GOD. Dezen dan, dien gij niet kennende dient, verkondig ik ulieden.

24 De God, die de wereld gemaakt heeft en alles dat daarin is, Deze zijnde een Heere des hemels en der aarde, woont niet in Tempelen met handen gemaakt;

25 En wordt ook van menschenhanden niet gediend, *als* iets behoevende, alzoo Hij zelf allen het leven, en den adem, en alle dingen geeft.

26 En heeft uit éénen bloede het gansche geslacht der menschen gemaakt, om op den geheelen aardbodem te wonen, bescheiden hebbende de tijden te voren verordend, en de bepalingen van hunne woning;

27 Opdat zij den Heere zouden zoeken, of zij Hem immers tasten en vinden mogten; hoewel Hij niet verre is van een iegelijk van ons.

28 Want in Hem leven wij, en bewegen ons, en zijn wij; gelijk ook eenige van uwe Poëten gezegd hebben: Want wij zijn ook zijn geslacht.

29 Wij dan zijnde Gods geslacht, moeten niet meenen, dat de Godheid goud, of zilver, of steen gelijk zij, welke door menschenkunst en bedenking gesneden zijn.

30 God dan de tijden der onwetendheid overgezien hebbende, verkondigt nu allen menschen alom, dat zij zich bekeeren.

31 Daarom dat Hij eenen dag gesteld heeft, op welken Hij den aardbodem regtvaardiglijk zal oordeelen, door eenen man, dien Hij *daartoe* verordend heeft, verzekering *daarvan* doende aan allen, dewijl Hij Hem uit de dooden opgewekt heeft.

32 Als zij nu van de opstanding der dooden hoorden, spotten sommigen *daarmede;* en sommigen zeiden: Wij zullen u wederom hiervan hooren.

33 En alzoo is Paulus uit het midden van hen weggegaan.

34 Doch sommige mannen hingen hem aan, en geloofden; onder welke was ook Dionysius de Areópagiet, en eene vrouw, met name Dámaris, en anderen met dezelven.

HOOFDSTUK 18.

En na dezen scheidde Paulus van Athéne, en kwam te Corinthe.

2 En vond een zekeren Jood, met name Aquila, van geboorte uit Pontus, die onlangs van Itálië gekomen was, en Priscilla zijne vrouw, (omdat Claudius bevolen had, dat al de Joden uit Rome vertrekken zouden) en hij ging tot hen;

3 En omdat hij van hetzelfde handwerk was, bleef hij bij hen, en wrocht: want zij waren tentmakers van handwerk.

4 En hij handelde op elken Sabbat in de Synagoge, en bewoog *tot het geloof* Joden en Grieken.

5 En als Silas en Timótheüs van Macedónië afgekomen waren, werd Paulus door den Geest gedrongen, betuigende den Joden, dat Jezus is de Christus.

6 Maar als zij wederstonden en lasterden, schudde hij *zijne* kleederen af, en zeide tot hen: Uw bloed *zij* op uw hoofd; ik ben rein; *en* van nu voortaan zal ik tot de Heidenen heengaan.

7 En van daar gegaan zijnde, kwam hij in het huis van eenen *man*, met name Justus, die God diende, wiens huis paalde aan de Synagoge.

8 En Crispus, de Overste der Synagoge, geloofde aan den Heere met geheel zijn huis; en velen van de Corinthiërs, *hem* hoorende, geloofden, en werden gedoopt.

9 En de Heere zeide tot Paulus door een gezigt in den nacht: Zijt niet bevreesd, maar spreek en zwijg niet.

10 Want Ik ben met u, en niemand zal *de hand* aan u leggen, om u kwaad te doen: want Ik heb veel volks in deze stad.

11 En hij onthield zich *aldaar* een jaar en zes maanden, leerende onder hen het woord Gods.

12 Maar als Gállio Stadhouder van Achaje was, stonden de Joden eendragtelijk tegen Paulus op, en bragten hem voor den Regterstoel,

13 Zeggende: Deze raadt den menschen aan, dat zij God zouden dienen tegen de wet.

14 En als Paulus *zijnen* m[illegible] zou opendoen, zeide G[illegible] tot de Joden: Zoo er eenig gelijk of kwaad stuk *be*[illegible] ware, o Joden! zoo zou ik reden uliede[n] verdragen;

15 Maar indien er geschi[illegible] over een woord, en name[illegible] *over* de wet, die onder u i[illegible] zult gij zelven toezien

wil over deze dingen geen reg-
ter zijn.
16 En hij dreef hen weg van
den Regterstoel.
17 Maar al de Grieken namen
Sósthenes, den Overste der Sy-
nagoge, en sloegen *hem* voor den
Regterstoel; en Gallio trok zich
geen van deze dingen aan.
18 En als Paulus er nog vele
dagen gebleven was, nam hij
afscheid van de broederen, en
scheepte van daar naar Syrië;
en Priscilla en Aquila met hem,
zijn hoofd te Kenchréën geescho-
ren hebbende: want hij had
eene gelofte *gedaan*.
19 En hij kwam te Éfeze aan,
en liet hen aldaar; maar hij ging
in de Synagoge, en handelde
met de Joden.
20 En als zij baden, dat hij
langer bij hen blijven zoude,
bewilligde hij het niet;
21 Maar hij nam afscheid van
hen, zeggende: Ik moet gan-
schelijk het toekomende feest
te Jerûzalem houden; doch ik
zal tot u wederkeeren, zoo
God wil. En hij voer weg van
Éfeze.
22 En als hij te Cesaréa was
gekomen, ging hij op *naar
Jerûzalem;* en de gemeente ge-
groet hebbende ging hij af naar
Antiochië.
23 En als hij *aldaar* eenigen
tijd geweest was, ging hij
weg, en doorreisde vervolgens
het land van Galátië en Fry-
gië, versterkende al de disci-
pelen.
24 En een zekere Jood, met
name Apollos, van geboorte een
Alexandriër, een welsprekend
kwam te Éfeze, magtig
in de Schriften.
)eze was in den weg des
n onderwezen; en vurig
van geest, sprak hij en
naarstiglijk de zaken des
n, wetende alleenlijk den
van Johannes.
.n deze begon vrijmoedig-
...eken in de Synagoge.
En als hem Aquila en Priscilla
gehoord hadden, namen zij hem
tot zich, en leiden hem den weg
Gods bescheidenlijker uit.
27 En als hij wilde naar Acháje
reizen, de broeders *hem* ver-
maand hebbende, schreven aan
de discipelen, dat zij hem ont-
vangen zouden; welke, daar
gekomen zijnde, heeft veel toe-
gebragt aan degenen die ge-
loofden door de genade.
28 Want hij overtuigde de
Joden met grooten ernst in
het openbaar, bewijzende door
de Schriften, dat Jezus de
Christus was.

HOOFDSTUK 19.

EN het geschiedde, terwijl
Apollos te Corinthe was, dat
Paulus, de bovenste deelen *des
lands* doorreisd hebbende, te
Éfeze kwam; en eenige disci-
pelen *aldaar* vindende,
2 Zeide hij tot hen; Hebt gij
den Heiligen Geest ontvangen,
als gij geloofd hebt? En zij zei-
den tot hem: Wij hebben zelfs
niet gehoord, of er een Heilige
Geest is.
3 En hij zeide tot hen: Waarin
zijt gij dan gedoopt? En zij
zeiden: In den doop van Jo-
hannes.
4 Maar Paulus zeide: Johannes
heeft wel gedoopt den doop der
bekeering, zeggende tot het
volk, dat zij gelooven zouden in
Dengenen die na hem kwam,
dat is, in Christus Jezus:
5 En die *hem* hoorden, werden
gedoopt in den naam van den
Heere Jezus.
6 En als Paulus hun de han-
den opgelegd had, kwam de
Heilige Geest op hen: en zij
spraken met *vreemde* talen, en
profeteerden.
7 En allen dezen waren om-
trent twaalf mannen.
8 En hij ging in de Synagoge,
en sprak vrijmoediglijk, drie
maanden lang met *hen* hande-

lende, en *hun* aanradende de
zaken van het Koningrijk Gods.
9 Maar als sommigen verhard
werden, en ongehoorzaam waren, kwaad sprekende van den
weg *des Heeren* voor de menigte,
week hij van hen, en scheidde
de discipelen af, dagelijks
handelende in de school van
zekeren Tyrannus.
10 En dit geschiedde twee
jaren lang, alzoo dat allen die
in Azië woonden het woord
van den Heere Jezus hoorden,
beiden Joden en Grieken.
11 En God deed ongewone
krachten door de handen van
Paulus;
12 Alzoo dat ook van zijn lijf
op de kranken gedragen werden de zweetdoeken of gordeldoeken, en dat de ziekten van
hen weken, en de booze geesten
van hen uitvoeren.
13 En sommigen van de omzwevende Joden, zijnde *duivel*bezweerders, hebben zich
onderwonden den naam van
den Heere Jezus te noemen
over degenen die booze geesten hadden, zeggende: Wij
bezweren u bij Jezus, dien
Paulus predikt!
14 *Dezen* nu waren zekere
zeven zonen van Sceva, een
Joodschen Overpriester, die
dit deden.
15 Maar de booze geest, antwoordende, zeide: Jezus ken ik,
en Paulus weet ik; maar gijlieden, wie zijt gij?
16 En de mensch, in welken
de booze geest was, sprong op
hen, en hen meester geworden zijnde, kreeg de overhand
tegen hen, alzoo dat zij naakt
en gewond uit dat huis ontvloden.
17 En dit werd allen bekend,
beiden Joden en Grieken, die te
Efeze woonden; en er viel eene
vreeze over hen allen, en de
naam van den Heere Jezus werd
groot gemaakt.
18 En velen dergenen die geloofden, kwamen, belijdende en
verkondigende hunne daden.
19 Velen ook dergenen die
ijdele *kunsten* gepleegd hadden, bragten de boeken bijeen,
en verbrandden ze in aller tegenwoordigheid; en berekenden de waarde derzelve, en
bevonden vijftig duizend zilveren *penningen*.
20 Alzoo wies het woord des
Heeren met magt, en nam de
overhand.
21 En als deze dingen volbragt waren, nam Paulus voor
in den geest, Macedónië en
Achája doorgegaan hebbende,
naar Jerúzalem te reizen, zeggende: Nadat ik aldaar zal geweest zijn, moet ik ook Rome
zien.
22 En als hij naar Macedónië
gezonden had twee van degenen die hem dienden, *namelijk*
Timótheüs en Erástus, bleef hij
zelf eenen tijd *lang* in Azië.
23 Maar op dien zelven tijd
ontstond er geen kleine beroerte, van wege den weg *des
Heeren*.
24 Want een met name Demétrius, een zilversmid, die *kleine*
zilveren tempelen van Diána
maakte, bragt dien van die kunst
geen klein gewin toe.
25 Welke hij samenvergaderd
hebbende, met de handwerkers van dergelijke dingen,
zeide: Mannen! gij weet, dat
wij uit dit gewin onze welvaart
hebben;
26 En gij ziet en hoort dat
deze Paulus veel volks, niet alleen van Efeze, maar ook bijna
van geheel Azië, overreed en
afgekeerd heeft, zeggende [...]
het geen Goden zijn, die
handen gemaakt worden.
27 En wij zijn niet alle[...]
gevaar, dat dit deel in ve[...]
ting kome, maar dat oo[...]
tempel van de groote [...]
Diána als niets geach[...]
worden, en dat ook har[...]
[...]jesteit zal te onder[...]

welke gansch Azië, en de *geheele* wereld godsdienst bewijst.
28 Als zij nu *dit* hoorden, werden zij vol van toornigheid, en riepen, zeggende: Groot is de Diána der Efézeren!
29 En de geheele stad werd vol verwarring; en zij liepen met een gedruisch eendragtelijk naar de schouwplaats, met zich trekkende Gájus en Aristárchus, Macedóniërs, medgezellen van Paulus op de reis.
30 En als Paulus tot het volk wilde ingaan, lieten het hem de discipelen niet toe.
31 En sommigen ook der Oversten van Azië, die hem vrienden waren, zonden tot hem, en baden, dat hij zich zelven op de schouwplaats niet zou begeven.
32 Zij riepen dan *de een dit*, de ander wat anders: want de vergadering was verward, en het meerder *deel* wist niet, om wat oorzaak zij samengekomen waren.
33 En zij deden Alexander uit de schare voorkomen, alzoo hem de Joden voortstieten. En Alexander, gewenkt hebbende met de hand, wilde bij het volk verantwoording doen.
34 Maar als zij verstonden, dat hij een Jood was, werd er eene stem van allen, roepende omtrent twee uren lang: Groot is de Diána der Efézeren!
35 En als de *stads*schrijver de schare gestild had, zeide hij: Gij mannen van Éfeze! wat mensch is er toch, die niet weet, dat de stad der Efézeren
…rkbewaarster zij van de
… godin Diána, en van
…*eld* dat uit den hemel ge-
… is?
…ewijl dan deze dingen
…ersprekelijk zijn, zoo is
…oorlijk, dat gij stil zijt,
…s onbedachts doet.
…ant gij hebt deze man-
…gt, die noch kerkroovers zijn, noch uwe godin lasteren.
38 Indien dan nu Demétrius, en die met hem van de kunst zijn, tegen iemand eenige zaak hebben, de regtdagen worden gehouden, en er zijn Stadhouders; laat hen elkander verklagen.
39 En indien gij iets van andere dingen verzoekt, dat zal in eene wettelijke vergadering beslecht worden.
40 Want wij staan in gevaar, dat wij van oproer zullen verklaagd worden om *den dag* van heden, alzoo er geene oorzaak is, waardoor wij reden zullen kunnen geven van dezen oploop. En dit gezegd hebbende, liet hij de vergadering gaan.

HOOFDSTUK 20.

NADAT nu het oproer gestild was, Paulus, de discipelen tot zich geroepen en gegroet hebbende, ging uit om naar Macedónië te reizen.
2 En als hij die deelen doorgereisd, en hen met vele redenen vermaand had, kwam hij in Griekenland.
3 En als hij *aldaar* drie maanden overgebragt had, en hem van de Joden lagen gelegd werden, als hij naar Syrië zoude varen, zoo werd hij van zin weder te keeren door Macedónië.
4 En hem vergezelschapte tot in Azië Sópater van Beréa; en van de Thessalonicensen Aristarchus en Secundus; en Gajus van Derbe, en Timótheüs; en van die van Azië Tychicus en Trófimus.
5 Dezen vooraf heengegaan zijnde, wachtten ons te Tróas.
6 Wij nu scheepten af van Filíppi na de dagen der ongeheveldo *brooden*, en kwamen in vijf dagen bij hen te Tróas, alwaar wij ons zeven dagen onthielden.
7 En op den eersten *dag* der

week, als de discipelen bijeengekomen waren om brood te breken, handelde Paulus met hen, zullende des anderen daags verreizen; en hij strekte *zijne* rede uit tot den middernacht.

8 En er waren vele lichten in de opperzaal, waar zij vergaderd waren.

9 En een zeker jongeling, met name Eútychus, zat in het venster, en met eenen diepen slaap overvallen zijnde, alzoo Paulus lang *tot hen* sprak, door den slaap nederstortende, viel van de derde zoldering nederwaarts, en werd dood opgenomen.

10 Doch Paulus, afgekomen zijnde, viel op hem, en *hem* omvangende, zeide hij: Weest niet beroerd, want zijne ziel is in hem.

11 En als hij *weder* boven gegaan was, en brood gebroken en *wat* gegeten had, en lang, tot den dageraad toe, met hen gesproken had, vertrok hij alzoo.

12 En zij bragten den knecht levende, en waren boven mate vertroost.

13 Maar wij, vooruit naar het schip gegaan zijnde, voeren af naar Assus, waar wij Paulus zouden innemen: want hij had het alzoo bevolen, en hij zelf zou te voet gaan.

14 En als hij zich te Assus bij ons gevoegd had, namen wij hem in, en kwamen te Mitylène.

15 En van daar afgescheept zijnde, kwamen wij den volgenden *dag* tegen Chios over, en des anderen *daags* leiden wij aan te Samos, en bleven te Trogyllion, en den *dag* daaraan kwamen wij te Miléte.

16 Want Paulus had voorgenomen Efeze voorbij te varen, opdat hij niet zou den tijd in Azië verslijten: want hij spoedde zich, om (zoo het hem mogelijk ware) op den Pinksterdag te Jerûzalem te zijn.

17 Maar hij zond van Miléte naar Éfeze, en hij ontbood de Ouderlingen der gemeente.

18 En als zij tot hem gekomen waren, zeide hij tot hen: Gijlieden weet, van den eersten dag af, dat ik in Azië ben aangekomen, hoe ik bij u den ganschen tijd geweest ben;

19 Dienende den Heere met alle ootmoedigheid, en vele tranen, en verzoekingen, die mij overgekomen zijn door de lagen der Joden.

20 Hoe ik niets achtergehouden heb van hetgeen nuttig was, dat ik u niet zou verkondigen en u geleerd hebben, in het openbaar en bij de huizen;

21 Betuigende, beiden Joden en Grieken, de bekeering tot God en het geloof in onzen Heere Jezus Christus.

22 En nu zie, ik gebonden zijnde door den Geest, reis naar Jerûzalem, niet wetende wat mij daar ontmoeten zal;

23 Dan dat de Heilige Geest van stad tot stad betuigt, zeggende, dat mij banden en verdrukkingen aanstaande zijn.

24 Maar ik acht op geen ding, noch houd mijn leven dierbaar voor mij zelven, opdat ik mijnen loop met blijdschap mag volbrengen, en den dienst, welken ik van den Heere Jezus ontvangen heb, om te betuigen het Evangelie der genade Gods.

25 En nu zie, ik weet, dat gij allen, waar ik doorgegaan ben, predikende het Koningrijk Gods, mijn aangezigt niet meer zien zult.

26 Daarom betuig ik ulieden op dezen huidigen dag, dat ik rein ben van het bloed van allen.

27 Want ik heb niet a[illegible] gehouden, dat ik u ni[illegible] verkondigd hebben al de[illegible] Gods.

28 Zoo hebt dan acht [illegible] zelven, en op de geheele [illegible] over dewelke u de [illegible] Geest tot Opziener[illegible]

heeft, om de gemeente Gods te weiden, welke Hij verkregen heeft door zijn eigen bloed.
29 Want dit weet ik, dat na mijn vertrek zware wolven tot u inkomen zullen, die de kudde niet sparen;
30 En uit u zelven zullen mannen opstaan, sprekende verkeerde dingen, om de discipelen af te trekken achter zich.
31 Daarom waakt, en gedenkt, dat ik drie jaren *lang* nacht en dag niet opgehouden heb een iegelijk met tranen te vermanen.
32 En nu, broeders! ik beveel u Gode, en den woorde zijner genade, die magtig is u op te bouwen, en u een erfdeel te geven onder al de geheiligden.
33 Ik heb niemands zilver, of goud, of kleeding begeerd.
34 En gij zelven weet, dat deze handen tot mijne nooddruft, en dergenen die met mij waren, gediend hebben.
35 Ik heb u in alles getoond, dat men, alzoo arbeidende, de zwakken moet opnemen, en gedenken aan de woorden van den Heere Jezus, dat Hij gezegd heeft: Het is zaliger te geven, dan te ontvangen.
36 En als hij dit gezegd had, heeft hij nederknielende met hen allen gebeden.
37 En er werd een groot geween van *hen* allen; en zij, vallende om den hals van Paulus, kusten hem;
38 Zeer bedroefd zijnde, allermeest over het woord dat hij gezegd had, dat zij zijn aangezigt niet meer zien zouden; en zij geleidden hem naar het schip.

HOOFDSTUK 21.

EN als het geschiedde, dat wij van hen gescheiden en [illegible]aren waren, zoo liepen [illegible]gtuit en kwamen te Côs, [illegible]n *dag* daaraan te Rhodus, [illegible]r te Pátara.
2 En een schip gevonden hebbende dat naar Fenícië overvoer, gingen wij er in, en voeren af.
3 En als wij Cyprus in het gezigt gekregen, en dat aan de linker*hand* gelaten hadden, voeren wij naar Syrië, en kwamen aan te Tyrus: want het schip zoude aldaar den last ontladen.
4 En de discipelen gevonden hebbende, bleven wij daar zeven dagen; dewelke tot Paulus zeiden door den Geest, dat hij niet zou opgaan naar Jerûzalem.
5 Toen het nu geschiedde, dat wij deze dagen overgebragt hadden, gingen wij uit, en reisden *voort*; en zij geleidden ons allen met vrouwen en kinderen tot buiten de stad, en aan den oever nederknielende hebben wij gebeden.
6 En als wij elkander gegroet hadden, gingen wij in het schip, maar zijlieden keerden wederom, *elk* naar het zijne.
7 Wij nu, de scheepvaart volbragt hebbende van Tyrus, kwamen aan te Ptolemaïs, en de broeders gegroet hebbende, bleven éénen dag bij hen.
8 En des anderen *daags*, Paulus en wij die met hem waren, gingen van daar en kwamen te Cesaréa; en gegaan zijnde in het huis van Filippus, den Evangelist, (die *een* was van de zeven) bleven wij bij hem.
9 Deze nu had vier dochters, *nog* maagden, die profeteerden.
10 En als wij *daar* vele dagen gebleven waren, kwam er een zeker Profeet af van Judéa, met name Agábus;
11 En hij kwam tot ons, en nam den gordel van Paulus, en zich zelven handen en voeten gebonden hebbende, zeide: Dit zegt de Heilige Geest: Den man, wiens deze gordel is, zullen de Joden alzoo te Jerûzalem binden, en overle-

veren in de handen der Heidenen.
12 Als wij dit nu hoorden, baden beiden wij en die van die plaats waren, dat hij niet zou opgaan naar Jerûzalem.
13 Maar Paulus antwoordde: Wat doet gij, dat gij weent, en mijn hart week maakt? Want ik ben bereid, niet alleen gebonden te worden, maar ook te sterven te Jerûzalem voor den naam van den Heere Jezus.
14 En als hij zich niet liet afraden, hielden wij ons tevreden, zeggende: De wil des Heeren geschiede.
15 En na die dagen maakten wij ons gereed, en gingen op naar Jerûzalem.
16 En met ons gingen ook *sommigen* der discipelen van Cesaréa, leidende *met zich* een zekeren Mnáson, van Cyprus, een ouden discipel, bij denwelken wij zouden te huis liggen.
17 En als wij te Jerûzalem gekomen waren, ontvingen ons de broeders blijdelijk.
18 En den volgenden *dag*, ging Paulus met ons in tot Jakóbus; en al de Ouderlingen waren daar gekomen.
19 En als hij hen gegroet had, verhaalde hij van stuk tot stuk wat God onder de Heidenen door zijnen dienst gedaan had.
20 En zij, *dat* gehoord hebbende, loofden den Heere, en seiden tot hem: Gij ziet, broeder, hoevele duizenden van Joden er zijn die gelooven, en zij zijn allen ijveraars van de wet.
21 En zij zijn aangaande u berigt, dat gij al de Joden, die onder de Heidenen zijn, leert van Mozes afvallen, zeggende, dat zij de kinderen niet zouden besnijden, noch naar de wijzen *der wet* wandelen.
22 Wat is er dan *te doen?* Het is geheel noodig dat de menigte samenkome: want zij zullen hooren, dat gij gekomen zijt.
23 Doe dan hetgeen wij u zeggen: Wij hebben vier mannen die eene gelofte gedaan hebben.
24 Neem dezen tot u, en heilig u met hen, en doe de onkosten nevens hen, opdat zij het hoofd bescheren mogen: en allen mogen weten, dat er niets is aan hetgeen waarvan zij, aangaande u, berigt zijn; maar *dat* gij *alzoo* wandelt, dat gij ook zelf de wet onderhoudt.
25 Doch van de Heidenen die gelooven, hebben wij geschreven en goed gevonden, dat zij niets dergelijks zouden onderhouden, dan dat zij zich wachten van hetgeen den afgoden geofferd is, en van bloed, en van het verstikte, en van hoererij.
26 Toen nam Paulus de mannen met zich, en den dag daaraan met hen geheiligd zijnde, ging hij in den Tempel, en verkondigde, dat de dagen der heiliging vervuld waren, *blijvende daar* totdat voor een iegelijk van hen de offerande opgeofferd was.
27 Als nu de zeven dagen zouden voleindigd worden, zagen hem de Joden van Azië in den Tempel, en beroerden al het volk, en sloegen de handen aan hem,
28 Roepende: Gij Israëlitische mannen, komt te hulp! Deze is de mensch, die tegen het volk, en de wet, en deze plaats allen *man* overal leert; en bovendien heeft hij ook Grieken in den Tempel ge[illegible], en heeft deze heilige [illegible] ontheiligd.
29 Want zij hadden te[illegible] Tróflmus, den Efeziër, me[illegible] in de stad gezien, welk[illegible] meenden dat Paulus i[illegible] Tempel gebragt had.
30 En de geheele stad [illegible] in beroering, en h[illegible]

te zamen; en zij grepen Paulus,
en trokken hem buiten den
Tempel; en terstond werden
de deuren gesloten.
31 En als zij hem zochten te
dooden, kwam het gerucht tot
den Overste der bende, dat
geheel Jerûzalem in verwar-
ring was;
32 Welke terstond krijgs-
knechten en Hoofdmannen
over honderd tot zich nam,
en liep af naar hen toe. Zij
nu, den Overste en de krijgs-
knechten ziende, hielden op
van Paulus te slaan.
33 Toen naderde de Overste
en greep hem, en beval, dat
men *hem* met twee ketenen zou
binden; en vraagde, wie hij was,
en wat hij gedaan had.
34 En onder de schare riep *de*
een dit, de ander wat anders.
Doch als hij de zekerheid niet
kon weten van wege de be-
roerte, beval hij, dat men hem
in de legerplaats zou bren-
gen.
35 En als hij aan de trappen
gekomen was, gebeurde het,
dat hij van de krijgsknechten
gedragen werd, van wege het
geweld der schare.
36 Want de menigte des volks
volgde, al roepende: Weg met
hem!
37 En als Paulus nu in de
legerplaats zou geleid worden,
zeide hij tot den Overste: Is
het mij geoorloofd tot u wat
te spreken? En hij zeide: Kent
gij Grieksch?
38 Zijt gij dan niet de Egyp-
tenaar, die voor deze dagen
oproer verwekte, en de vier
duizend moordenaars naar de
woestijn uitleidde?
39 Maar Paulus zeide: Ik ben
een Joodsch man van Tarsen,
een burger van geen onver-
maarde stad in Cilicië, en ik
bid u, laat mij toe tot het volk
te spreken.
40 En als hij het toegelaten
had [illegible] staande op de trap-
pen, wenkte met de hand t[ot]
het volk; en als er groote st[ilte]
te geworden was, sprak hij
hen aan in de Hebreeuwsche
taal, zeggende:

HOOFDSTUK 22.

MANNEN broeders en vaders,
hoort mijne verantwoor-
ding, die ik tegenwoordig tot
u *doen zal*.
2 (Als zij nu hoorden, dat hij
in de Hebreeuwsche taal hen
aansprak, hielden zij zich te
meer stil. En hij zeide:)
3 Ik ben een Joodsch man,
en te Tarsen in Cilicië geboren,
opgevoed in deze stad, aan de
voeten van Gamaliël onderwe-
zen naar de bescheidenste wijze
der vaderlijke wet, zijnde een
ijveraar Gods, gelijkerwijs gij
allen heden zijt.
4 Die dezen weg vervolgd heb
tot den dood, bindende en in
de gevangenissen overleverende
beide mannen en vrouwen.
5 Gelijk mij ook de Hooge-
priester getuige is, en de ge-
heele Raad der Ouderlingen;
van dewelke ik ook brieven ge-
nomen hebbende tot de broe-
ders, ben naar Damáskus ge-
reisd, om ook degenen die daar
waren gebonden te brengen
naar Jerûzalem, opdat zij ge-
straft zouden worden.
6 Maar het geschiedde mij,
als ik reisde, en Damáskus ge-
naakte, omtrent den middag,
dat snellijk uit den hemel een
groot licht mij rondom om-
scheen.
7 En ik viel ter aarde, en
ik hoorde eene stem, tot mij
zeggende: Saul, Saul! wat ver-
volgt gij Mij?
8 En ik antwoordde: Wie
zijt Gij, Heere? En Hij zeide
tot mij: Ik ben Jezus, de Na-
zaréner, welken gij vervolgt.
9 En die met mij waren, za-
gen wel het licht, en werden
zeer bevreesd; maar de stem

Degenen die tot mij sprak hoorden zij niet.

10 En ik zeide: Heere! wat zal ik doen? En de Heere zeide tot mij: Sta op, en ga heen naar Damáskus; en aldaar zal met u gesproken worden, van al hetgeen dat u verordend is te doen.

11 En als ik van wege de heerlijkheid deszelven lichts niet zag, zoo werd ik bij de hand geleid van degenen die met mij waren, en kwam te Damáskus.

12 En een zekere Ananías, een godvruchtig man naar de wet, *goede* getuigenis hebbende van al de Joden die *daar* woonden,

13 Kwam tot mij, en bij *mij* staande, zeide tot mij: Saul, broeder! word weder ziende. En ter zelfder ure werd ik ziende op hem.

14 En hij zeide: De God onzer Vaderen heeft u te voren verordend, om zijnen wil te kennen, en den Regtvaardige te zien, en de stem uit zijnen mond te hooren.

15 Want gij zult hem getuige zijn bij alle menschen van hetgeen gij gezien en gehoord hebt.

16 En nu, wat vertoeft gij? Sta op, en laat u doopen, en uwe zonden afwasschen, aanroepende den naam des Heeren.

17 En het gebeurde mij, als ik te Jerûzalem wedergekeerd was, en in den Tempel bad, dat ik in eene vertrekking van zinnen was;

18 En dat ik Hem zag, en Hij tot mij zeide: Spoed u, en ga in der haast uit Jerûzalem: want zij zullen uwe getuigenis van Mij niet aannemen.

19 En ik zeide: Heere! zij weten, dat ik in de gevangenis wierp, en in de Synagogen geeselde, die in u geloofden;

20 En toen het bloed van Stéfanus, uwen getuige, vergoten werd, *dat* ik daar ook bij stond, en mede een welbehagen had in zijnen dood, en de kleederen bewaarde dergenen die hem doodden.

21 En Hij zeide tot mij: Ga heen; want Ik zal u ver tot de Heidenen afzenden.

22 Zij hoorden hem nu tot dit woord toe; en zij verhieven hunne stem, zeggende: Weg van de aarde met zulk eenen! want het is niet behoorlijk dat hij leve.

23 En als zij riepen, en de kleederen van zich smeten, en stof in de lucht wierpen,

24 Zoo beval de Overste, dat men hem in de legerplaats zou brengen, en zeide, dat men hem met geeselen onderzoeken zou, opdat hij verstaan mogt, om wat oorzaak zij alzoo over hem riepen.

25 En alzoo zij hem met de riemen uitrekten, zeide Paulus tot den Hoofdman over honderd, die daar stond: Is het ulieden geoorloofd eenen Romeinschen mensch, en *dien* onveroordeeld, te geeselen?

26 Als nu de Hoofdman over honderd *dat* hoorde, ging hij toe, en boodschapte het den Overste, zeggende: Zie, wat gij te doen hebt; want deze mensch is een Romein.

27 En de Overste kwam toe, en zeide tot hem: Zeg mij, zijt gij een Romein? En hij zeide: Ja.

28 En de Overste antwoordde: Ik heb dit burgerregt voor eene groote som *gelds* verkregen. En Paulus zeide: Maar ik ben ook *een burger* geboren.

29 Terstond dan lieten zij van hem af, die hem zo[illegible] onderzocht hebben. En de [illegible]ste werd ook bevreesd, [illegible] hij verstond, dat hij een [illegible]mein was, en dat hij hem [illegible] gebonden.

30 En des anderen d[illegible] willende de zekerheid w[illegible] waarom hij van de Jo[illegible]

schuldigd werd, maakte hij
hem los van de banden, en be-
val, dat de Overpriesters en hun
geheele Raad zouden komen;
en Paulus afgebragt hebbende,
stelde hij *hem* voor hen.

HOOFDSTUK 23.

EN Paulus, de oogen op den
Raad houdende, zeide: Man-
nen broeders! ik heb met alle
goed geweten voor God ge-
wandeld tot op dezen dag.
2 Maar de Hoogepriester Ana-
nías beval degenen die bij hem
stonden, dat zij hem op den
mond zouden slaan.
3 Toen zeide Paulus tot hem:
God zal u slaan, gij gewitte
wand! Zijt gij ook om mij te
oordeelen naar de wet, en be-
veelt gij, tegen de wet, dat
men mij zal slaan?
4 En die daarbij stonden, zei-
den: Scheldt gij den Hooge-
priester Gods?
5 En Paulus zeide: Ik wist
niet, broeders, dat het de Hoo-
gepriester was; want er is ge-
schreven: Den Overste uws
volks zult gij niet vloeken.
6 En Paulus, wetende, dat het
eene deel was van de Sadducéën,
en het andere van de Farizéën,
riep in den Raad: Mannen broe-
ders! ik ben een Farizéër, eens
Farizéërs zoon; ik word over de
hoop en opstanding der dooden
geoordeeld.
7 En als hij dit gesproken had,
ontstond er tweedragt tusschen
de Farizéën en de Sadducéën, en
de menigte werd verdeeld.
8 Want de Sadducéën zeggen,
dat er geen opstanding is, noch
Engel, noch geest; maar de Fa-
rizéën belijden het beide.
9 En er geschiedde een groot
geroep; en de Schriftgeleer-
den van de zijde der Farizéën
stonden op, en streden, zeg-
gende: Wij vinden geen kwaad
in dezen mensch; en indien
ee[illegible] hem gesproken
heeft, of een Engel, laat ons
tegen God niet strijden.
10 En als er groote tweedragt
ontstaan was, de Overste, vree-
zende, dat Paulus van hen ver-
scheurd mogt worden, gebood,
dat het krijgsvolk zoude afko-
men en hem uit het midden
van hen wegrukken, en in de
legerplaats brengen.
11 En den volgenden nacht
stond de Heere bij hem, en zei-
de: Heb goeden moed, Paulus!
want gelijk gij te Jerûzalem van
Mij betuigd hebt, alzoo moet gij
ook te Rome getuigen.
12 En als het dag geworden
was, maakten sommigen van
de Joden eene samenrotting,
en vervloekten zich zelven, zeg-
gende, dat zij noch eten noch
drinken zouden, totdat zij Pau-
lus zouden gedood hebben.
13 En zij waren meer dan
veertig, die dezen eed te zamen
gedaan hadden.
14 Dewelke gingen tot de
Overpriesters en de Ouderlin-
gen, en zeiden: Wij hebben
ons zelven met vervloeking ver-
vloekt, niets te zullen nutti-
gen, totdat wij Paulus zullen
gedood hebben.
15 Gij dan nu, laat den Over-
ste weten met den Raad, dat hij
hem morgen tot u afbrenge,
alsof gij nadere kennis zoudt
nemen van zijne zaken; en wij
zijn bereid hem om te brengen,
eer hij bij u komt.
16 En als de zoon van Paulus'
zuster deze lage gehoord had,
kwam hij daar, en ging in de
legerplaats, en boodschapte het
aan Paulus.
17 En Paulus riep tot zich
één van de Hoofdmannen over
honderd, en zeide: Leid dezen
jongeling heen tot den Over-
ste, want hij heeft hem wat te
boodschappen.
18 Deze dan nam hem en
bragt *hem* tot den Overste, en
zeide: Paulus, de gevangene,
heeft mij tot zich geroepen, en

begeerd, dat ik dezen jongeling
tot u zou brengen, die u wat
heeft te zeggen.
19 De Overste nu nam hem bij
de hand, en bezijden gegaan zijnde,
vraagde hij: Wat is het, dat
gij mij hebt te boodschappen?
20 En hij zeide: De Joden
zijn overeengekomen, om van
u te begeeren, dat gij Paulus
morgen in den Raad zoudt afbrengen,
alsof zij iets van hem
nader zouden onderzoeken.
21 Doch geloof hen niet:
want meer dan veertig mannen
uit hen leggen hem lagen, welke
zich zelven met een vervloeking
verbonden hebben, noch
te eten noch te drinken, totdat
zij hem zullen omgebragt hebben;
en zij zijn nu gereed, verwachtende
de toezegging van u.
22 De Overste dan liet den
jongeling gaan, *hem* gebiedende:
Zeg niemand voort,
dat gij mij zulks geopenbaard
hebt.
23 En zekere twee van de
Hoofdmannen over honderd
tot zich geroepen hebbende,
zeide hij: Maakt twee honderd
krijgsknechten gereed, opdat
zij naar Cesaréa trekken, en
zeventig ruiters, en twee honderd
schutters, tegen de derde
ure des nachts;
24 En laat ze *zadel*beesten bestellen,
opdat zij Paulus daarop
zetten, en behouden overbrengen
tot den stadhouder
Felix.
25 En hij schreef eenen brief,
hebbende dezen inhoud:
26 Claúdias Lysias aan den
magtigsten Stadhouder Felix,
groetenis.
27 Alzoo deze man van de Joden
gegrepen was, en van hen
omgebragt zou geworden zijn,
ben ik daarover gekomen
met het krijgsvolk, en heb
hem *hun* ontnomen, berigt
zijnde, dat hij een Romein is.
28 En willende de zaak weten,
waarover zij hem beschuldigden,
bragt ik hem af in
hunnen Raad.
29 Welken ik bevond beschuldigd
te worden over vragen
hunner wet; maar geene beschuldiging
tegen hem te zijn,
die den dood of banden waardig
is.
30 En als mij te kennen gegeven
was, dat van de Joden
eene lage tegen dezen man
ge'egd zou worden, zoo heb
ik *hem* terstond aan u gezonden;
gebiedende ook den beschuldigers
voor u te zeggen,
hetgeen zij tegen hem hadden.
Vaar wel.
31 De krijgsknechten dan,
gelijk hun bevolen was, namen
Paulus, en bragten hem
des nachts tot Antípatris.
32 En des anderen daags, latende
de ruiters met hem trekken,
keerden zij wederom naar
de legerplaats.
33 Dewelken als zij te Cesaréa
gekomen waren, en den brief
den Stadhouder overgeleverd
hadden, hebben zij ook Paulus
voor hem gesteld.
34 En de Stadhouder, *den brief*
gelezen hebbende, vraagde, uit
wat provincie hij was; en verstaande,
dat hij van Cilícië
was,
35 Zeide hij: Ik zal u hooren,
als ook uwe beschuldigers hier
zullen gekomen zijn. En hij
beval, dat hij in het Regthuis
van Heródes zou bewaard worden.

HOOFDSTUK 24.

EN vijf dagen daarna kwam
de Hoogepriester An[illegible]
af met de Ouderlingen, en [illegible]
zekeren voorspraak, [illegible]
Tertullus, dewelke ve[illegible]
nen voor den Stadhoude[illegible]
Paulus.
2 En als hij geroepe[illegible]
begon Tertullus *hem* [illegible]
schuldigen, zeggende:
3 Dat wij grooten [illegible]

a bekomen, en dat *vele* lof-
felijke diensten dezen volke ge-
schieden door uwe voorzigtig-
heid, magtigste Felix! nemen
wij ganschelijk en overal met
alle dankbaarheid aan.
4 Maar opdat ik u niet lang
ophoude, ik bid *u*, dat gij ons,
naar uwe bescheidenheid, kor-
telijk hoort.
5 Want wij hebben dezen
man bevonden te zijn eene pest,
en eenen die oproer verwekt
onder al de Joden door de *gan-
sche* wereld, en eenen opper-
sten voorstander van de sekte
der Nazarenen.
6 Die ook gepoogd heeft den
Tempel te ontheiligen: welken
wij ook gegrepen hebben, en
naar onze wet hebben willen
oordeelen.
7 Maar Lysias, de Overste,
daar over komende, heeft *hem*
met geweld uit onze handen
weggebragt;
8 Gebiedende zijne beschul-
digers tot u te komen; van
denwelken gij zelf, *hem* onder-
zocht hebbende, zult kunnen
verstaan al hetgeen waarvan
wij hem beschuldigen.
9 En ook de Joden stemden
het toe, zeggende, dat deze
dingen alzoo waren.
10 Maar Paulus, als hem de
Stadhouder gewenkt had, dat
hij zou spreken, antwoordde:
Dewijl ik weet, dat gij nu vele
jaren over dit volk Regter ge-
weest zijt, zoo verantwoorde
ik mij zelven met *des* te bete-
ren moed:
11 Alzoo gij kunt weten, dat
het niet meer dan twaalf dagen
zijn, van dat ik ben opgekomen
om te aanbidden te Jerûza-
lem;
12 En zij hebben mij noch
in den Tempel gevonden tot
iemand sprekende, of *eenige*
samenrotting des volks maken-
de, noch in de Synagogen,
noc[illegible] de stad;
1[illegible] niet bewij-
zen, waarvan zij mij nu be-
schuldigen.
14 Maar dit beken ik u, dat
ik naar dien weg, welken zij
sekte noemen, den God der
Vaderen alzoo diene, geloo-
vende alles dat in de Wet en
in de Profeten geschreven is;
15 Hebbende hoop op God,
welke dezen ook zelven ver-
wachten, dat er eene opstanding
der dooden wezen zal, beide
der regtvaardigen en der on-
regtvaardigen.
16 En hierin oefen ik mij zel-
ven, om altijd een onergerlijk
geweten te hebben bij God en
de menschen.
17 Doch na vele jaren ben ik
gekomen om aalmoezen te doen
aan mijn volk, en offeranden.
18 Waarover mij gevonden
hebben, geheiligd zijnde, in den
Tempel, niet met volk noch
met beroerte, eenige Joden uit
Azië:
19 Welke behoorden *hier* voor
u tegenwoordig te zijn, en mij
te beschuldigen, indien zij iets
hadden tegen mij.
20 Of dat dezen zelven zeggen,
of zij eenig onregt in mij ge-
vonden hebben, als ik voor
den Raad stond;
21 Dan van dit éénig woord,
hetwelk ik riep, staande onder
hen: Over de opstanding der
dooden word ik heden van u-
lieden geoordeeld!
22 Toen nu Felix dit gehoord
had, stelde hij hen uit, zeg-
gende: Als ik nader weten-
schap van dezen weg zal heb-
ben, wanneer Lysias, de Over-
ster, zal afgekomen zijn, zoo zal
ik volle kennis nemen van uwe
zaken.
23 En hij beval den Hoofd-
man over honderd, dat Paulus
zou bewaard worden, en ver-
ligting hebben, en dat hij nie-
mand van de zijnen zou be-
letten hem te dienen, of tot
hem te komen.
24 En na sommige dagen,

Felix, daar gekomen zijnde met Drusilla, zijne vrouw, die eene Jodin was, ontbood Paulus, en hoorde hem van het geloof in Christus.

25 En als hij handelde van regtvaardigheid, en matigheid, en *van* het toekomend oordeel, Felix, zeer bevreesd geworden zijnde, antwoordde: Voor ditmaal ga heen; en als ik gelegenen tijd zal hebben bekomen, zoo zal ik u tot mij roepen.

26 En te gelijk ook hopende, dat hem van Paulus geld gegeven zou worden, opdat hij hem losliet; waarom hij hem ook dikwijls ontbood, en sprak met hem.

27 Maar als twee jaren vervuld waren, kreeg Felix Pórcius Festus in zijne plaats: en Felix, willende den Joden gunst bewijzen, liet Paulus gevangen.

HOOFDSTUK 25.

FESTUS dan, in de provincie gekomen zijnde, ging na drie dagen van Cesaréa op naar Jerûzalem.

2 En de Hoogepriester, en de voornaamsten der Joden, verschenen voor hem tegen Paulus, en baden hem:

3 Begeerende gunst tegen hem, opdat hij hem zou doen komen te Jerûzalem; *en* leggende eene lage, om hem op den weg om te brengen.

4 Doch Festus antwoordde, dat Paulus te Cesaréa bewaard werd, en dat hij zelf haast *derwaarts* zou verreizen.

5 Die dan, zeide hij, onder u kunnen, dat zij mede afreizen, en zoo er iets onbehoorlijks in dezen man is, dat zij hem beschuldigen.

6 En als hij onder hen niet meer dan tien dagen overgebragt had, kwam hij af naar Cesaréa; en des anderen daags op den Regterstoel gezeten zijnde, beval hij dat Paulus zou voorgebragt worden.

7 En als hij daar gekomen was, stonden de Joden die van Jerûzalem afgekomen waren rondom *hem*, vele en zware beschuldigingen tegen Paulus voortbrengende, die zij niet konden bewijzen:

8 Dewijl hij, verantwoordende, zeide: Ik heb noch tegen de wet der Joden, noch tegen den Tempel, noch tegen den Keizer iets gezondigd.

9 Maar Festus, willende den Joden gunst bewijzen, antwoordde Paulus, en zeide: Wilt gij naar Jerûzalem opgaan, en aldaar voor mij over deze dingen geoordeeld worden?

10 En Paulus zeide: Ik sta voor den Regterstoel des Keizers, waar ik geoordeeld moet worden; den Joden heb ik geen onregt gedaan, gelijk gij ook zeer wel weet.

11 Want indien ik onregt doe, en iets des doods waardig gedaan heb, ik weiger niet te sterven; maar indien er niets is van hetgeen waarvan dezen mij beschuldigen, zoo kan niemand mij hun uit gunst overgeven. Ik beroep mij op den Keizer.

12 Toen antwoordde Festus, als hij met den Raad gesproken had: Hebt gij u op den Keizer beroepen? Gij zult tot den Keizer gaan.

13 En als eenige dagen voorbijgegaan waren, kwamen de Koning Agrippa en Bernice te Cesaréa, om Festus te begroeten.

14 En toen zij aldaar vele dagen overgebragt hadd
heeft Festus de zaken van
lus aan den Koning verha
zeggende: *Hier* is een zeker
van Felix gevangen gelater

15 Om wiens wil, als i
Jerûzalem was, de Over
ters en de Ouderlingen de
den verschenen, bege
vonnis tegen hem.

16 Aan dewelken ik antwoord-
de, dat de Romeinen de gewoon-
te niet hebben, eenigen mensch
uit gunst ter dood over te geven,
eer de beschuldigde de beschul-
digers tegenwoordig heeft, en
plaats van verantwoording ge-
kregen heeft over de beschuldi-
ging.
17 Als zij dan gezamenlijk
alhier gekomen waren, zoo heb
ik, geen uitstel nemende, des
daags daaraan op den Regter-
stoel gezeten, en beval, dat
de man zoude *voor*gebragt
worden.
18 Over welken de beschul-
digers, *hier* staande, geene zaak
hebben voortgebragt, waarvan
ik vermoedde:
19 Maar hadden tegen hem
eenige vragen van hunnen gods-
dienst, en van zekeren Jezus,
die gestorven was, welken
Paulus zeide te leven.
20 En als ik over de onder-
zoeking van deze zaak in twij-
feling was, zeide ik, of hij wil-
de gaan naar Jerûzalem, en
aldaar over deze dingen geoor-
deeld worden.
21 En als Paulus zich beriep,
dat men hem tot de kennis des
Keizers bewaren zou, zoo heb
ik bevolen, dat hij bewaard
zoude worden, ter tijd toe, dat
ik hem tot den Keizer zenden
zou.
22 En Agrippa zeide tot Fes-
tus: Ik wilde ook zelf dien
mensch *wel* hooren. En hij zeide:
Morgen zult gij hem hooren.
23 Des anderen daags dan, als
Agrippa gekomen was, en Ber-
nice met groote pracht, en als
zij [illegible]egaan waren in het Regt-
h[illegible] met de Oversten over
d[illegible]d, en de mannen die de
v[illegible]amsten der stad waren,
w[illegible] Paulus op bevel van Fes-
tu[illegible]rgebragt.
[illegible]n Festus zeide: Agrippa,
K[illegible], en gij mannen allen die
m[illegible]s *hier* tegenwoordig zijt:
g[illegible] van welken mij de
gansche menigte der Joden heeft
aangesproken, beide te Jerûza-
lem en hier, roepende, dat hij
niet meer behoort te leven.
25 Maar ik, bevonden heb-
bende, dat hij niets des doods
waardig gedaan had, en dewijl
hij ook zelf zich op den Keizer
beroepen heeft, heb besloten
hem te zenden.
26 Van welken ik niets zekers
heb aan den Heer te schrijven;
daarom heb ik hem voor ulie-
den voorgebragt, en meest voor
u, Koning Agrippa, opdat ik, na
gedane onderzoeking, wat heb
te schrijven.
27 Want het dunkt mij tegen
rede, eenen gevangene te zen-
den, *en* niet ook de beschuldi-
gingen, die tegen hem zijn, te
kennen te geven.

HOOFDSTUK 26.

EN Agrippa zeide tot Paulus:
Het is u geoorloofd voor u
zelven te spreken. Toen strekte
Paulus de hand uit, en verant-
woordde zich *aldus:*
2 Ik acht mij zelven gelukkig,
o Koning Agrippa, dat ik mij
heden voor u zal verantwoor-
den, van alles waarover ik van
de Joden beschuldigd word;
3 Allermeest, dewijl ik weet,
dat gij kennis hebt van alle ge-
woonten en vragen, die onder
de Joden zijn. Daarom bid ik u,
dat gij mij langmoediglijk hoort.
4 Mijn leven dan van der
jongheid aan, hetwelk van den
beginne onder mijn volk te
Jerûzalem geweest is, weten
al de Joden;
5 Als die van over lang mij
te voren gekend hebben (indien
zij het wilden getuigen), dat ik
naar de bescheidenste sekte
van onzen Godsdienst, *als* een
Farizeër geleefd heb.
6 En nu sta ik, en word ge-
oordeeld over de hoop der be-
lofte, die van God tot de Va-
deren geschied is;

7 Tot dewelke onze twaalf geslachten, geduriglijk nacht en dag *God* dienende, verhopen te komen; over welke hoop ik, o Koning Agrippa, van de Joden word beschuldigd.

8 Wat? Wordt het bij ulieden ongeloofelijk geoordeeld, dat God de dooden opwekt?

9 Ik meende waarlijk bij mij zelven, dat ik tegen den naam van Jezus van Názareth vele wederpartijdige dingen moest doen.

10 Hetwelk ik ook gedaan heb te Jerûzalem, en ik heb velen van de heiligen in de gevangenissen gesloten, de magt van de Overpriesters ontvangen hebbende; en als zij omgebragt werden, stemde ik het toe.

11 En door al de Synagogen heb ik hen dikwijls gestraft, en gedwongen te lasteren; en bovenmate tegen hen woedende, heb ik *hen* vervolgd, ook tot in de buiten*landsche* steden.

12 Waarover ook als ik naar Damáskus reisde, met magt en last, welke *ik* van de Overpriesters *had*,

13 Zag ik, o Koning! in het midden van den dag, op den weg een licht, boven den glans der zon, van den hemel mij, en degenen die met mij reisden, omschijnende.

14 En als wij allen ter aarde nedergevallen waren, hoorde ik eene stem, tot mij sprekende, en zeggende in de Hebreeuwsche taal: Saul, Saul! wat vervolgt gij Mij? Het is u hard, tegen de prikkels de verzenen te slaan.

15 En ik zeide: Wie zijt Gij, Heere? En Hij zeide: Ik ben Jezus, Dien gij vervolgt.

16 Maar rigt u op, en sta op uwe voeten; want hiertoe ben Ik u verschenen, om u te stellen tot een dienaar en getuige der dingen, beide die gij gezien hebt, en in welke Ik u *nog* zal erschijnen·

17 Verlossende u van dit volk, en *van* de Heidenen, tot dewelken Ik u nu zend;

18 Om hunne oogen te openen, en *hen* te bekeeren van de duisternis tot het licht, en *van* de magt des Satans tot God; opdat zij vergeving der zonden ontvangen, en een erfdeel onder de geheiligden, door het geloof in Mij.

19 Daarom, o Koning Agrippa, ben ik dat hemelsch gezigt niet ongehoorzaam geweest;

20 Maar heb eerst dengenen die te Damáskus waren, en te Jerûzalem, en in het geheele land van Judéa, en den Heidenen verkondigd, dat zij zich zouden beteren, en tot God bekeeren, werken doende der bekeering waardig.

21 Om dezer zaken wil hebben mij de Joden in den Tempel gegrepen, en gepoogd om te brengen.

22 Dan, hulpe van God verkregen hebbende, sta ik tot op dezen dag, betuigende beiden klein en groot: niets zeggende buiten hetgeen de Profeten en Mozes gesproken hebben dat geschieden zoude:

23 *Namelijk* dat de Christus lijden moest, en dat Hij, de eerste uit de opstanding der dooden zijnde, een licht zou verkondigen dezen volke, en den Heidenen.

24 En als hij deze dingen tot verantwoording sprak, zeide Festus met groote stem, Gij raast, Paulus: de groote geleerdheid brengt u tot razernij.

25 Maar hij zeide: Ik raas niet, magtigste Festus! maar ik spreek woorden van waarheid en van een gezond verstand;

26 Want de Koning weet van deze dingen, tot welken ik ook vrijmoedigheid gebruikende spreek; want ik geloof niet, dat hem iets van deze dingen verborgen is: want d[illegible] n[illegible] geen hoek geschied

27 Geloooft gij, o Koning
Agrippa, de Profeten? Ik weet,
dat gij ze gelooft.
28 En Agrippa zeide tot Pau-
lus: Gij beweegt mij bijna een
Christen te worden.
29 En Paulus zeide: Ik
wenschte wel van God, dat, en
bijna en geheellijk, niet alleen
gij, maar ook allen die mij he-
den hooren, zoodanigen wier-
den, gelijk als ik ben, uitge-
nomen deze banden.
30 En als hij dit gezegd had,
stond de Koning op, en de
Stadhouder, en Bernice, en die
met hen gezeten waren;
31 En aan eene zijde gegaan
zijnde, spraken zij tot elkander,
zeggende: Deze mensch doet
niets des doods of der banden
waardig.
32 En Agrippa zeide tot Fes-
tus: Deze mensch kon losge-
laten worden, indien hij zich op
den Keizer niet had beroepen.

HOOFDSTUK 27.

EN als het besloten was, dat
wij naar Itálië zouden afva-
ren, leverden zij Paulus en
eenige andere gevangenen
over aan eenen Hoofdman over
honderd, met name Július, van
de Keizerlijke bende.
2 En in een Adramytténisch
schip gegaan zijnde, alzoo wij
de plaatsen langs Azië beva-
ren zouden, voeren wij af; en
Aristárchus, de Macedóniër, van
Thessalónika, was met ons.
3 En des anderen *daags* kwa-
men wij aan te Sidon. En Jú-
lius, vriendelijk met Paulus
handelende, liet *hem* toe tot
de vrienden te gaan, om *van*
hen bezorgd te worden.
4 En van daar afgevaren zijn-
de, voeren wij onder Cyprus
heen, omdat de winden *ons*
tegen waren.
5 [...] zee dielangs Cilicië en
Pam[...] doorgevaren zijnde,
kwa[...] Myra in Lycië.
6 En de Hoofdman aldaar een
schip gevonden hebbende van
Alexandrië, dat naar Itálië
voer, deed ons in hetzelve
overgaan.
7 En als wij vele dagen lang-
zaam voortvoeren, en naauwe-
lijks tegenover Cnídus geko-
men waren, overmits het ons
de wind niet toeliet, zoo voe-
ren wij onder Créta heen, te-
genover Salmóne.
8 En hetzelve naauwelijks
voorbijzeilende, kwamen wij
in eene zekere plaats, genaamd
Schoonehavens, waar de stad
Laséa nabij was.
9 En als veel tijd verloopen,
en de vaart nu zorgelijk was,
omdat ook de vasten nu voorbij
was, vermaande hen Paulus,
10 En zeide tot hen: Man-
nen! ik zie, dat de vaart zal
geschieden met hinder en groo-
te schade, niet alleen van de
lading en van het schip, maar
ook van ons leven.
11 Doch de Hoofdman ge-
loofde meer den stuurman en
den schipper, dan hetgeen van
Paulus gezegd werd.
12 En alzoo de haven onge-
legen was om te overwinteren,
vond het meerder *deel* geraden
ook van daar te varen, of zij
eenigzins te Fénix konden aan-
komen om te overwinteren,
zijnde eene haven in Créta,
strekkende tegen het zuidwes-
ten en tegen het noordwesten.
13 En alzoo de zuidewind
zachtelijk waaide, meenden
zij hun voornemen verkregen
te hebben, en afgevaren zijnde,
zeilden zij digt voorbij Créta
henen.
14 Maar niet lang daarna, sloeg
tegen hetzelve een stormwind,
genaamd Euróclydon.
15 En als het schip daarmede
weggerukt werd, en niet kon
tegen den wind opzeilen,
gaven wij het op, en dreven
heen.
16 En loopende onder een

zeker eilandje, genaamd Clauda, konden wij naauwelijks de boot magtig worden.

17 Dewelke opgehaald hebbende, gebruikten zij *alle* behulpselen, het schip ondergordende; en alzoo zij vreesden, dat zij op de *droogte* Syrtis vervallen zouden, streken zij het zeil, en dreven alzoo heen.

18 En alzoo wij van het onweder hevig geslingerd werden, deden zij den volgenden *dag* eenen uitworp;

19 En den derden *dag* wierpen wij met onze eigene handen het scheepsgereedschap uit.

20 En als noch zon noch gesternten verschenen in vele dagen, en geen klein onweder *ons* drukte, zoo werd *ons* voorts alle hoop van behouden te worden benomen.

21 En als men langen tijd zonder eten geweest was, toen stond Paulus *op* in het midden van hen, en zeide: O mannen! men behoorde mij wel gehoor gegeven te hebben, en van Creta niet afgevaren te zijn, en dezen hinder en deze schade verhoed te hebben;

22 Doch alsnu vermaan ik u lieden goedsmoeds te zijn: want er zal geen verlies geschieden van *iemands* leven onder u, maar alleen van het schip.

23 Want dezen zelfden nacht heeft bij mij gestaan een Engel Gods, Wiens ik ben, Welken ook ik diene,

24 Zeggende: Vrees niet, Paulus! gij moet voor den Keizer gesteld worden; en zie, God heeft u geschonken allen die met u varen.

25 Daarom zijt goedsmoeds, mannen! want ik geloof Gode, dat het alzoo zijn zal, gelijkerwijs het mij gezegd is.

26 Doch wij moeten op een zeker eiland vervallen.

27 Als nu de veertiende nacht gekomen was, alzoo w[illegible] in de Adriatische zee herwaarts en derwaarts gedreven werden, omtrent het midden des nachts, vermoedden de scheeplieden, dat hun eenig land naderde.

28 En het dieplood uitgeworpen hebbende, vonden zij twintig vademen; en een weinig voortgevaren zijnde, wierpen zij wederom het dieplood uit, en vonden vijftien vademen.

29 En vreezende, dat zij ergens op harde plaatsen vervallen mogten, wierpen zij vier ankers van het achterschip uit, en wenschten, dat het dag wierde.

30 Maar als de scheepslieden zochten uit het schip te vlieden, en de boot nederlieten in de zee, onder den schijn, alsof zij uit het voorschip de ankers zouden uitbrengen,

31 Zeide Paulus tot den Hoofdman en tot de krijgsknechten: Indien dezen in het schip niet blijven, gij kunt niet behouden worden.

32 Toen hieuwen de krijgsknechten de touwen af van de boot, en lieten haar afvallen.

33 En ondertusschen dat het dag zoude worden, vermaande Paulus *hen* allen, dat zij zouden spijze nemen, en zeide: Het is heden de veertiende dag, dat gij verwachtende blijft zonder eten, en niets hebt genomen.

34 Daarom vermaan ik u spijze te nemen, want dat dient tot uwe behouding: want niemand van u zal een haar van het hoofd vallen.

35 En als hij dit gezegd en brood genomen had; dankte hij God in aller tegenwoordigheid, en *hetzelve* gebroken hebbende, begon hij te eten.

36 En zij allen, goeds[illegible] geworden zijnde, name[illegible] zelven spijze.

37 Wij waren nu in he[illegible] in alles twee honderd [illegible] zeventig zielen.

38 En als zij met spij[illegible] zadigd waren, lig[illegible]

schip, en wierpen het koren uit in de zee.

39 En toen het dag werd, kenden zij het land niet; maar zij merkten eenen zekeren inham, die eenen oever had, tegen denwelken zij geraden vonden, zoo zij konden, het schip aan te zetten.

40 En als zij de ankers opgehaald hadden, gaven zij *het schip* aan de zee over, meteen de roerbanden losmakende; en het razeil naar den wind opgehaald hebbende, hielden zij het naar den oever toe.

41 Maar vervallende op eene plaats, die de zee aan beide zijden had, zetten zij het schip daarop; en het voorschip, vastzittende, bleef onbewegelijk, maar het achterschip brak van het geweld der baren.

42 De raadslag nu der krijgslieden was, dat zij de gevangenen zouden dooden, opdat niemand, ontzwommen zijnde, zoude ontvlieden.

43 Maar de Hoofdman, willende Paulus behouden, belette hun dat voornemen, en beval, dat degenen die zwemmen konden, zich eerst zouden afwerpen en te land komen;

44 En de anderen, sommigen op planken, en sommigen op eenige *stukken* van het schip. En alzoo is het geschied, dat zij allen behouden aan land gekomen zijn.

HOOFDSTUK 28.

EN als zij ontkomen waren, toen verstonden zij, dat het eiland Melíte heette.

2 En de Barbaren bewezen ons geene gemeene vriendelijkheid: want een groot vuur ontstoken hebbende, namen zij ons allen in, om den regen di[illegible]rkwam, en om de koude.

[illegible]ls Paulus eenen hoop rijze[illegible]jeengeraapt en op het vi[illegible]ad, kwam er eene adder uit door de hitte, en vatte zijne hand.

4 En als de Barbaren het beest zagen aan zijne hand hangen, zeiden zij tot elkander: Deze mensch is gewisselijk een doodslager, welken de wraak niet laat leven, daar hij uit de zee ontkomen is.

5 Maar hij schudde het beest af in het vuur, en leed niets kwaads.

6 En zij verwachtten, dat hij zoude opzwellen, of terstond dood nedervallen. Maar als zij lang verwacht hadden, en zagen, dat geen ongemak hem overkwam, werden zij veranderd, en zeiden, dat hij een God was.

7 En hier, omtrent dezelve plaats had de voornaamste van het eiland, met name Públius, *zijne* landhoeven, die ons ontving, en drie dagen vriendelijk herbergde.

8 En het geschiedde, dat de vader van Públius, met koortsen en den rooden loop bevangen zijnde, te bed lag; tot denwelken Paulus inging, en als hij gebeden had, leidde hij de handen op hem, en maakte hem gezond.

9 Als dit dan geschied was, kwamen ook tot hem de anderen die krankheden hadden in het eiland, en werden genezen

10 Die ons ook eerden met vele eer, en als wij vertrekken zouden, bestelden zij *ons* hetgeen van noode was.

11 En na drie maanden voeren wij af in een schip van Alexandrië, dat in het eiland overwinterd had, hebbende tot een teeken Castor en Pollux.

12 En als wij te Syracúse aangekomen waren, bleven wij *aldaar* drie dagen.

13 Van waar wij omvoeren, en kwamen aan te Régium; en alzoo, na éénen dag, de wind zuid werd, kwamen wij den tweeden dag te Puteóli.

14 Alwaar wij broeders vonden, en werden gebeden, zeven dagen bij hen te blijven; en

alzoo gingen wij naar Rome.
15 En van daar kwamen de
broeders, van onze zaken gehoord hebbende, ons te gemoet tot Appius-markt, en de drie tabernen; welke Paulus ziende, dankte hij God, en greep eenen moed.
16 En toen wij te Rome gekomen waren, gaf de Hoofdman de gevangenen over aan den Overste des legers; maar aan Paulus werd toegelaten op zich zelven te wonen met den krijgsknecht, die hem bewaarde.
17 En het geschiedde na drie dagen, dat Paulus samenriep degenen die de voornaamsten der Joden waren. En als zij samengekomen waren, zeide hij tot hen: Mannen broeders! ik, die niets gedaan heb tegen het volk of de vaderlijke gewoonten, ben gebonden uit Jerûzalem overgeleverd in de handen der Romeinen.
18 Dewelke, mij onderzocht hebbende, wilden mij loslaten, omdat geene schuld des doods in mij was.
19 Maar als de Joden *zulks* tegenspraken, werd ik genoodzaakt mij op den Keizer te beroepen; *doch* niet, alsof ik iets had, mijn volk te beschuldigen.
20 Om deze oorzaak dan heb ik u bij mij geroepen, om u te zien en aan te spreken: want van wege de hope Israëls ben ik met deze keten omvangen.
21 Maar zij zeiden tot hem: Wij hebben noch brieven u aangaande van Judéa ontvangen, noch iemand van de broeders, hier gekomen zijnde, heeft van u iets kwaads geboodschapt of gesproken.
22 Maar wij begeeren wel van u te hooren, wat gij gevoelt: want wat deze sekte aangaat, ons is bekend, dat zij overal tegengesproken wordt.
23 En als zij hem eenen dag gesteld hadden, kwamen er velen in *zijne* woonplaats; denwelken hij het Koningrijk Gods uitleide, en betuigde, en poogde hen te bewegen tot het geloof in Jezus, beide uit de Wet van Mozes en de Profeten, van des morgens vroeg tot den avond toe.
24 En sommigen geloofden wel hetgeen gezegd werd, maar sommigen geloofden niet.
25 En tegen elkander oneens zijnde, scheidden zij: als Paulus *dit* ééne woord gezegd had, *namelijk*: Wel heeft de Heilige Geest gesproken door Jesája, den profeet, tot onze Vaderen,
26 Zeggende: Ga heen tot dit volk, en zeg: Met het gehoor zult gij hooren, en geenszins verstaan; en ziende zult gij zien, en geenszins bemerken.
27 Want het hart dezes volks is dik geworden, en met de ooren hebben zij zwaarlijk gehoord, en hunne oogen hebben zij toegedaan, opdat zij niet te eeniger tijd met de oogen zouden zien, en met de ooren hooren, en met het hart verstaan, en zij zich bekeeren, en Ik hen geneze.
28 Het zij u dan bekend, dat de zaligheid Gods den Heidenen gezonden is, en dezelven zullen hooren.
29 En als hij dit gezegd had, gingen de Joden weg, veel twisting hebbende onder elkander.
30 En Paulus bleef twee geheele jaren in zijne eigene gehuurde woning; en ontving allen die tot hem kwamen;
31 Predikende het Koningrijk Gods, en leerende van den Heere Jezus Christus met alle vrijmoedigheid, onver[illegible]rd.

DE BRIEF VAN DEN APOSTEL PAULUS

AAN DE

ROMEINEN.

HOOFDSTUK 1.

PAULUS, een dienstknecht van Jezus Christus, een geroepen Apostel, afgezonderd tot het Evangelie van God,

2 (Hetwelk Hij te voren beloofd had door zijne Profeten, in de Heilige Schriften),

3 Van zijnen Zoon, (die geworden is uit het zaad van David, naar het vleesch;

4 Die krachtelijk bewezen is te zijn de Zoon van God, naar den Geest der heiligmaking, uit de opstanding der dooden) *namelijk* Jezus Christus, onzen Heere:

5 (Door welken wij hebben ontvangen genade en het Apostelschap, tot gehoorzaamheid des geloofs onder al de Heidenen, voor zijnen naam;

6 Onder welke gij ook zijt, geroepenen van Jezus Christus.)

7 Allen die te Rome zijt, geliefden Gods, *en* geroepene heiligen, genade zij u en vrede van God, onzen Vader, en den Heere Jezus Christus.

8 Eerstelijk dank ik mijnen God door Jezus Christus over u allen, dat uw geloof verkondigd wordt in de geheele we-

'ant God is mijn getuige,
,n ik dien in mijnen
, in het Evangelie zijns
, hoe ik zonder nalaten
gedenke;
Allen tijd in mijne gebeden
-de, of mogelijk mij nog
-r tijd goede gelegen-

heid gegeven wierde, door den wil van God, om tot ulieden te komen.

11 Want ik verlang om u te zien, opdat ik u eenige geestelijke gave mogt mededeelen, ten einde gij versterkt zoudt worden:

12 Dat is, om mede vertroost te worden onder u, door het onderling geloof, zoo het uwe als het mijne.

13 Doch ik wil niet, dat u onbekend zij, broeders, dat ik menigmaal voorgenomen heb tot u te komen, (en ben tot nog toe verhinderd geweest), opdat ik ook onder u eenige vrucht zoude hebben, gelijk als ook onder de andere Heidenen.

14 Beiden Grieken en Barbaren, beiden wijzen en onwijzen ben ik een schuldenaar.

15 Alzoo hetgeen in mij is, dat is volvaardig, om u ook die te Rome zijt het Evangelie te verkondigen.

16 Want ik schaam mij des Evangelies van Christus niet: want het is eene kracht Gods tot zaligheid een iegelijk die gelooft, eerst den Jood, en *ook* den Griek.

17 Want de regtvaardigheid Gods wordt in hetzelve geopenbaard uit geloof tot geloof; gelijk geschreven is: **Maar de regtvaardige zal uit het geloof leven.**

18 Want de toorn Gods wordt geopenbaard van den hemel over alle goddeloosheid en ongeregtigheid der menschen

als die de waarheid in ongeregtigheid te onder houden.

19 Overmits hetgeen van God kennelijk is, in hen openbaar is: want God heeft het hun geopenbaard.

20 Want zijne onzienlijke dingen worden, van de schepping der wereld aan, uit de schepselen verstaan en doorzien, beide zijne eeuwige kracht en Goddelijkheid, opdat zij niet te verontschuldigen zouden zijn.

21 Omdat zij, God kennende, *Hem* als God niet hebben verheerlijkt of gedankt; maar zijn verijdeld geworden in hunne overleggingen, en hun onverstandig hart is verduisterd geworden.

22 Zich uitgevende voor wijzen, zijn zij dwaas geworden;

23 En hebben de heerlijkheid des onverderfelijken Gods veranderd in de gelijkenis eens beelds van een verderfelijk mensch, en van gevogelte, en van viervoetige en kruipende *gedierten*.

24 Daarom heeft hen God ook overgegeven in de begeerlijkheden hunner harten tot onreinigheid,om hunne ligchamen onder elkander te onteeren:

25 *Als* die de waarheid Gods veranderd hebben in de leugen, en het schepsel geëerd en gediend hebben boven den Schepper, die te prijzen is in der eeuwigheid, Amen.

26 Daarom heeft hen God overgegeven tot oneerlijke bewegingen: want ook hunne vrouwen hebben het natuurlijk gebruik veranderd in het *gebruik* tegen nature;

27 En insgelijks ook de mannen, nalatende het natuurlijk gebruik der vrouw, zijn verhit geworden in hunnen lust tegen elkander, mannen met mannen schandelijkheid bedrijvende, en de vergelding van hunne dwaling, die *daartoe* behoorde, in zich zelven ontvangende.

28 En gelijk het hun niet goed gedacht heeft God in erkentenis te houden, zoo heeft God hen overgegeven in eenen verkeerden zin, om te doen dingen die niet betamen;

29 Vervuld zijnde met alle ongeregtigheid,hoererij, boosheid, gierigheid, kwaadheid; vol van nijdigheid, moord, twist, bedrog, kwaadaardigheid;

30 Oorblazers, achterklappers, haters Gods, smaders, hoovaardigen, laatdunkenden, vinders van kwade dingen, den ouderen ongehoorzaam;

31 Onverstandigen, verbondbrekers, zonder natuurlijke liefde, onverzoenlijken, onbarmhartigen.

32 Dewelken, daar zij het regt Gods weten, (*namelijk*, dat degenen die zulke dingen doen des doods waardig zijn,) niet alleen dezelve doen, maar ook mede een welgevallen hebben in degenen die *ze* doen.

HOOFDSTUK 2.

DAAROM zijt gij niet te verontschuldigen, o mensch! wie gij zijt, die *anderen* oordeelt: want waarin gij eenen anderen oordeelt, veroordeelt gij u zelven; want gij, die *anderen* oordeelt, doet dezelfde dingen.

2 En wij weten, dat het oordeel Gods naar waarheid is, over degenen die zulke dingen doen.

3 En denkt gij dit, o mensch! die oordeelt degenen die zulke dingen doen, en dezelve , dat gij het oordeel God t ontvlieden?

4 Of veracht gij den :- dom zijner goedertierer , en verdraagzaamheid, en - moedigheid, niet wetend t de goedertierenheid G- t bekeering leidt?

5 Maar naar uwe hardigheid,
en onbekeerlijk hart, vergadert
gij u zelven toorn als eenen schat,
in den dag des toorns en der
openbaring van het regtvaar-
dig oordeel Gods,
6 Welke een iegelijk vergel-
den zal naar zijne werken:
7 Dengenen wel, die met vol-
harding in goed doen heerlijk-
heid, en eer, en onverderfelijk-
heid zoeken, het eeuwige leven;
8 Maar dengenen die twist-
gierig zijn, en die der waarheid
ongehoorzaam, doch der on-
geregtigheid gehoorzaam zijn,
zal verbolgenheid en toorn *ver-
gelden worden*.
9 Verdrukking en benaauwd-
heid over alle ziel des men-
schen, die het kwade werkt,
eerst van den Jood, en *ook* van
den Griek.
10 Maar heerlijkheid, en eer,
en vrede een iegelijk die het
goede werkt, eerst den Jood,
en *ook* den Griek.
11 Want er is geene aanne-
ming des persoons bij God.
12 Want zoo velen als er zon-
der wet gezondigd hebben,
zullen ook zonder wet verlo-
ren gaan; en zoo velen als er
onder de wet gezondigd heb-
ben, zullen door de wet geoor-
deeld worden:
13 (Want de hoorders der wet
zijn niet regtvaardig voor God,
maar de daders der wet zullen
geregtvaardigd worden;
14 Want wanneer de Heide-
nen, die de wet niet hebben,
van nature de dingen doen die
der wet zijn, dezen, de wet niet
hebbende, zijn zich zelven eene
wet;
Als die betoonen het werk
wet geschreven in hunne
n, hun geweten medege-
.nde, en de gedachten on-
lkander *hen* beschuldigen-
ook ontschuldigende.)
n den dag, wanneer God
borgene dingen der men-
oordeelen door Je-
zus Christus, naar mijn Evan-
gelie.
17 Zie, gij wordt een Jood
genaamd, en rust op de wet,
en roemt op God,
18 En gij weet *zijnen* wil, en
beproeft de dingen die *daarvan*
verschillen, zijnde onderwezen
uit de wet;
19 En gij betrouwt u zelven
te zijn een leidsman der blin-
den, een licht dergenen die in
duisternis zijn:
20 Een onderrigter der onwij-
zen, *en* een leermeester der
onwetenden, hebbende de ge-
daante der kennis en der waar-
heid in de wet.
21 Die dan eenen anderen
leert, leert gij u zelven niet?
Die predikt, dat men niet ste-
len zal, steelt gij?
22 Die zegt, dat men geen
overspel doen zal, doet gij
overspel? Die van de afgoden
een gruwel hebt, berooft gij
het heilige?
23 Die op de wet roemt, ont-
eert gij God door de overtre-
ding der wet?
24 Want de naam van God
wordt om uwentwil gelasterd
onder de Heidenen; gelijk ge-
schreven is.
25 Want de besnijdenis is wel
nut, indien gij de wet doet;
maar indien gij een overtreder
der wet zijt, zoo is uwe besnij-
denis voorhuid geworden.
26 Indien dan de voorhuid de
regten der wet bewaart, zal
niet zijne voorhuid tot eene be-
snijdenis gerekend worden?
27 En zal de voorhuid, die uit
de natuur is, als zij de wet vol-
brengt, u *niet* oordeelen, die
door de letter en besnijdenis
een overtreder der wet zijt?
28 Want die is niet een Jood,
die het in het openbaar is; noch
die is de besnijdenis, die het in
het openbaar in het vleesch is;
29 Maar die is een Jood, die
het in het verborgen is; en de be-
snijdenis des harten, in den

geest, niet *in de* letter, *in de*
besnijdenis; wiens lof niet is
uit de menschen, maar uit God.

HOOFDSTUK 3.

WELK is dan het voordeel van
den Jood? Of welke is de
nuttigheid der besnijdenis?
2 Vele in alle manier. Want *dit*
is wel het eerste, dat hun de
woorden Gods zijn toebetrouwd.
3 Want wat is het, al zijn sommigen
ongeloovig geweest?
zal hunne ongeloovigheid het
geloof van God te niet doen?
4 Dat zij verre. Doch God zij
waarachtig, maar alle mensch
leugenachtig; gelijk als geschreven
is: Opdat Gij geregtvaardigd
wordt in uwe woorden, en
overwint wanneer Gij oordeelt.
5 Indien nu onze ongeregtigheid
Gods geregtigheid bevestigt,
wat zullen wij zeggen?
Is God onregtvaardig als Hij
toorn over *ons* brengt? (Ik
spreek naar den mensch.)
6 Dat zij verre; anderzins hoe
zal God de wereld oordeelen?
7 Want indien de waarheid
Gods door mijne leugen overvloediger
is geworden, tot zijne
heerlijkheid, wat word ik
ook nog als een zondaar geoordeeld?
8 En *zeggen wij* niet *liever*
(gelijk wij gelasterd worden,
en gelijk sommigen zeggen,
dat wij zeggen): Laat ons het
kwade doen, opdat het goede
daaruit kome? welker verdoemenis
regtvaardig is.
9 Wat dan? Zijn wij uitnemender?
Ganschelijk niet;
want wij hebben te voren beschuldigd
beiden Joden en Grieken,
dat zij allen onder de
zonde zijn.
10 Gelijk geschreven is: Er
is niemand regtvaardig, ook
niet één;
11 Er is niemand die verstandig
is, er is niemand die God
zoekt.
12 Allen zijn zij afgeweken, te
zamen zijn zij onnut geworden;
er is niemand die goed doet, er
is *ook* niet tot één toe.
13 Hunne keel is een geopend
graf; met hunne tongen plegen
zij bedrog; slangenvenijn
is onder hunne lippen;
14 Welker mond vol is van
vloeking en bitterheid:
15 Hunne voeten zijn snel
om bloed te vergieten:
16 Vernieling en ellendigheid
is in hunne wegen;
17 En den weg des vredes
hebben zij niet gekend.
18 Er is geen vreeze Gods voor
hunne oogen.
19 Wij weten nu, dat al wat de
wet zegt, zij dat spreekt tot
degenen die onder de wet zijn;
opdat alle mond gestopt worde,
en de geheele wereld *voor*
God verdoemelijk zij.
20 Daarom zal uit de werken
der wet geen vleesch geregtvaardigd
worden voor Hem:
want door de wet is de kennis
der zonde.
21 Maar nu is de regtvaardigheid
Gods geopenbaard geworden
zonder de wet, hebbende
getuigenis van de Wet
en de Profeten:
22 Namelijk de regtvaardigheid
Gods door het geloof van
Jezus Christus, tot allen en
over allen die gelooven: want
er is geen onderscheid.
23 Want zij hebben allen gezondigd,
en derven de heerlijkheid
Gods;
24 En worden om niet geregtvaardigd,
uit zijne genade, door
de verlossing die in Christus
Jezus is:
25 Welken God voorg
heeft *tot* een verzoening,
het geloof in zijn bloed
eene betooning van zijne
vaardigheid, door de verg
der zonden die te vore
schied zijn, onder de ver
zaamheid Gods;
26 Tot eene betooning

regtvaardigheid in dezen tegenwoordigen tijd: opdat Hij regtvaardig zij, en regtvaardigende dengenen die uit het geloof van Jezus is.
27 Waar is dan de roem? Hij is uitgesloten. Door wat wet? Der werken? Neen, maar door de wet des geloofs.
28 Wij besluiten dan, dat de mensch door het geloof geregtvaardigd wordt, zonder de werken der wet.
29 Is God *een God* der Joden alleen? En is Hij het niet ook der Heidenen? Ja, ook der Heidenen.
30 Nademaal Hij een éénig God is, die de besnijdenis regtvaardigen zal uit het geloof, en de voorhuid door het geloof.
31 Doen wij dan de wet te niet door het geloof? Dat zij verre; maar wij bevestigen de wet.

HOOFDSTUK 4.

WAT zullen wij dan zeggen, dat Abraham, onze Vader, verkregen heeft naar het vleesch?
2 Want indien Abraham uit de werken geregtvaardigd is, zoo heeft hij roem, maar niet bij God.
3 Want wat zegt de Schrift? En Abraham geloofde God, en het is hem gerekend tot regtvaardigheid.
4 Nu, dengenen die werkt wordt de loon niet toegerekend naar genade, maar naar schuld.
5 Doch dengenen die niet werkt, maar gelooft in Hem, die den goddeloozen regtvaardigt, wordt zijn geloof gerekend tot regtvaardigheid.
6 Gelijk ook David den mensch ; spreekt, welken God de vaardigheid toerekent zonwerken;
Zeggende: Zalig zijn zij, er ongeregtigheden ver-ı zijn, en welker zonden kt zijn;
ılig is de man, welken de Heere de zonden niet toerekent.
9 Deze zaligspreking dan, is die *alleen* over de besnijdenis, of ook over de voorhuid? Want wij zeggen, dat Abraham het geloof gerekend is tot regtvaardigheid.
10 Hoe is het *hem* dan toegerekend? als hij in de besnijdenis was, of in de voorhuid? Niet in de besnijdenis, maar in de voorhuid.
11 En hij heeft het teeken der besnijdenis ontvangen *tot* een zegel der regtvaardigheid des geloofs, die *hem* in de voorhuid *was toegerekend;* opdat hij zou zijn een Vader van allen die gelooven in de voorhuid zijnde, ten einde ook hun de regtvaardigheid toegerekend worde;
12 En een Vader der besnijdenis, dengenen *namelijk* die niet alleen uit de besnijdenis zijn, maar die ook wandelen in de voetstappen des geloofs van onzen Vader Abraham, hetwelk in de voorhuid was.
13 Want de belofte *is* niet door de wet aan Abraham of zijn zaad *geschied*, namelijk dat hij een erfgenaam der wereld zou zijn, maar door de regtvaardigheid des geloofs.
14 Want indien degenen die uit de wet zijn, erfgenamen zijn, zoo is het geloof ijdel geworden, en de beloftenis te niet gedaan.
15 Want de wet werkt toorn: want waar geene wet is, *daar* is ook geene overtreding.
16 Daarom is zij uit het geloof, opdat zij naar genade zij; ten einde de belofte vast zij al den zade, niet alleen dat uit de wet is, maar ook dat uit het geloof Abrahams is, welke een vader is van ons allen;
17 (Gelijk geschreven staat: Ik heb u tot een vader van vele volken gesteld) voor Hem, aan welken hij geloofd heeft,

namelijk God, die de dooden le-
vend maakt, en roept de dingen
die niet zijn, alsof zij waren.
18 Welke tegen hoop op hoop
geloofd heeft, dat hij zou wor-
den een vader van vele volken;
volgens hetgeen gezegd was: Al-
zoo zal uw zaad wezen.
19 En niet verzwakt zijnde in
het geloof, heeft hij zijn eigen
ligchaam niet aangemerkt, dat
alreede verstorven was, alzoo
hij omtrent honderd jaren oud
was, *noch* ook, dat de moeder
in Sara verstorven was.
20 En hij heeft aan de belof-
tenis Gods niet getwijfeld door
ongeloof, maar is gesterkt ge-
weest in het geloof, gevende
God de eer;
21 En ten volle verzekerd zijn-
de, dat hetgeen beloofd was Hij
ook magtig was te doen.
22 Daarom is het hem ook tot
regtvaardigheid gerekend.
23 Nu is het niet alleen om
zijnentwil geschreven, dat het
hem toegerekend is;
24 Maar ook om onzentwil,
welken het zal toegerekend
worden, *namelijk* dengenen die
gelooven in Hem, die Jezus,
onzen Heere, uit de dooden
opgewekt heeft;
25 Welke overgeleverd is om
onze zonden, en opgewekt om
onze regtvaardigmaking.

HOOPDSTUK 5.

WIJ dan, geregtvaardigd zijn-
de uit het geloof, hebben
vrede bij God, door onzen
Heere Jezus Christus;
2 Door welken wij ook de toe-
leiding hebben door het geloof
tot deze genade, in welke wij
staan, en roemen in de hoop
der heerlijkheid Gods.
3 En niet alleenlijk *dit*, maar
wij roemen ook in de verdruk-
kingen: wetende, dat de ver-
drukking lijdzaamheid werkt,
4 En de lijdzaamheid bevin-
ding, en de bevinding hoop,
5 En de hoop beschaamt niet,
omdat de liefde Gods in onze
harten uitgestort is door den
Heiligen Geest, die ons is ge-
geven.
6 Want Christus, als wij nog
krachteloos waren, is te zijner
tijd voor de goddeloozen ge-
storven.
7 Want naauwelijks zal ie-
mand voor eenen regtvaardige
sterven; want voor den goede
zal mogelijk iemand ook be-
staan te sterven.
8 Maar God bevestigt zijne
liefde jegens ons, dat Christus
voor ons gestorven is, als wij
nog zondaars waren.
9 Veel meer dan, zijnde nu
geregtvaardigd door zijn bloed,
zullen wij door Hem behouden
worden van den toorn.
10 Want indien wij, vijanden
zijnde, met God verzoend zijn
door den dood zijns Zoons, veel
meer zullen wij, verzoend zijnde,
behouden worden door zijn
leven.
11 En niet alleenlijk *dit*, maar
wij roemen ook in God, door
onzen Heere Jezus Christus,
door welken wij nu de verzoe-
ning gekregen hebben.
12 Daarom, gelijk door éénen
mensch de zonde in de wereld
ingekomen is, en door de zonde
de dood; en alzoo de dood tot
alle menschen doorgegaan is, in
welken allen gezondigd hebben.
13 Want tot de wet was de
zonde in de wereld; maar de
zonde wordt niet toegerekend,
als er geen wet is.
14 Maar de dood heeft ge-
heerscht van Adam tot Mozes
toe, ook over degenen die niet
gezondigd hadden in de g
heid der overtredingvan A
welke een voorbeeld is
nen die komen zou.
15 Doch niet gelijk d
daad, alzoo is ook de ge
gift. Want indien door d
daad van éénen velen
ven zijn, zoo is veel

genade Gods, en de gave door de genade, die daar is van éénen mensch Jezus Christus, overvloedig geweest over velen.

16 En niet, gelijk *de schuld was*, door den éénen die gezondigd heeft, *alzoo is* de gift. Want de schuld is wel uit ééne *misdaad* tot verdoemenis; maar de genadegift is uit vele misdaden tot regtvaardigmaking.

17 Want indien door de misdaad van éénen, de dood geheerscht heeft door dien éénen, veel meer zullen degenen die den overvloed der genade en der gave der regtvaardigheid ontvangen, in het leven heerschen door dien éénen, *namelijk* Jezus Christus.

18 Zoo dan, gelijk door ééne misdaad *de schuld gekomen is* over alle menschen tot verdoemenis: alzoo ook door ééne regtvaardigheid *komt de genade* over alle menschen tot regtvaardigmaking des levens.

19 Want gelijk door de ongehoorzaamheid van dien éénen mensch velen *tot* zondaars gesteld zijn geworden, alzoo zullen ook door de gehoorzaamheid van éénen velen *tot* regtvaardigen gesteld worden.

20 Maar de wet is bovendien ingekomen, opdat de misdaad te meerder worde: en waar de zonde meerder geworden is, *daar* is de genade veel meer overvloedig geweest.

21 Opdat, gelijk de zonde geheerscht heeft tot den dood, alzoo ook de genade zou heerschen door regtvaardig-
h[illegible] tot het eeuwige leven,
[illegible] Jezus Christus, onzen
[illegible].

HOOFDSTUK 6.

[illegible] zullen wij dan zeggen?
[illegible]ullen wij in de zonde
[illegible]n, opdat de genade te
[illegible]er worde?

2 Dat zij verre. Wij die der zonde gestorven zijn, hoe zullen wij nog in dezelve leven?

3 Of weet gij niet, dat zoo velen als wij in Christus Jezus gedoopt zijn, wij in zijnen dood gedoopt zijn?

4 Wij zijn dan met Hem begraven, door den doop in den dood, opdat, gelijkerwijs Christus uit de dooden opgewekt is tot de heerlijkheid des Vaders, alzoo ook wij in nieuwigheid des levens wandelen zouden.

5 Want indien wij met Hem ééne plant geworden zijn in de gelijkmaking zijns doods, zoo zullen wij het ook zijn *in de gelijkmaking zijner* opstanding:

6 Dit wetende, dat onze oude mensch met *Hem* gekruisigd is, opdat het ligchaam der zonde te niet gedaan worde, opdat wij niet meer de zonde dienen.

7 Want die gestorven is, die is geregtvaardigd van de zonde.

8 Indien wij nu met Christus gestorven zijn, zoo gelooven wij, dat wij ook met Hem zullen leven:

9 Wetende, dat Christus, opgewekt zijnde uit de dooden, niet meer sterft: de dood heerscht niet meer over Hem.

10 Want dat Hij gestorven is, dat is Hij der zonde eenmaal gestorven; en dat Hij leeft, dat leeft Hij Gode.

11 Alzoo ook gijlieden, houdt het daarvoor, dat gij wel der zonde dood zijt, maar Gode levende zijt in Christus Jezus, onzen Heere.

12 Dat dan de zonde niet heersche in uw sterfelijk ligchaam, om haar te gehoorzamen in de begeerlijkheden deszelven *ligchaams*.

13 En stelt uwe leden niet der zonde tot wapenen der ongeregtigheid; maar stelt u zelven Gode, als uit de dooden levende *geworden* zijnde, en

stelt uwe leden Gode tot wapenen der geregtigheid.
14 Want de zonde zal over u niet heerschen: want gij zijt niet onder de wet, maar onder de genade.
15 Wat dan? Zullen wij zondigen, omdat wij niet zijn onder de wet, maar onder de genade? Dat zij verre.
16 Weet gij niet, dat wien gij u zelven stelt tot dienstknechten ter gehoorzaamheid, gij dienstknechten zijt desgenen dien gij gehoorzaamt; of der zonde tot den dood, of der gehoorzaamheid tot geregtigheid?
17 Maar Gode zij dank, dat gij *wel* dienstknechten der zonde waart, maar *dat* gij *nu* van harte gehoorzaam geworden zijt aan het voorbeeld der leer, tot hetwelk gij overgegeven zijt;
18 En vrijgemaakt zijnde van de zonde, zijt gemaakt dienstknechten der geregtigheid.
19 Ik spreek op menschelijke wijze, om der zwakheid uws vleesches wil: want gelijk gij uwe leden gesteld hebt *om* dienstbaar *te zijn* der onreinigheid en der ongeregtigheid, tot ongeregtigheid, alzoo stelt nu uwe leden *om* dienstbaar *te zijn* der geregtigheid, tot heiligmaking.
20 Want toen gij dienstknechten waart der zonde, zoo waart gij vrij van de geregtigheid.
21 Wat vrucht dan hadt gij toen van die dingen, waarover gij u nu schaamt? Want het einde derzelve is de dood.
22 Maar nu, van de zonde vrij gemaakt zijnde, en Gode dienstbaar gemaakt zijnde, hebt gij uwe vrucht tot heiligmaking, en het einde het eeuwige leven.
23 Want de bezolding der zonde is de dood, maar de genadegifte Gods is het eeuwige leven, door Jezus Christus, onzen Heere.

HOOFDSTUK 7.

WEET gij niet, broeders, (want ik spreek tot degenen die de wet verstaan) dat de wet heerscht over den mensch, zoo langen tijd als hij leeft?
2 Want eene vrouw die onder den man staat, is aan den levenden man verbonden door de wet; maar indien de man gestorven is, zoo is zij vrij gemaakt van de wet des mans.
3 Daarom dan, indien zij eens anderen mans wordt, terwijl de man leeft, zoo zal zij eene overspeelster genaamd worden; maar indien de man gestorven is, zoo is zij vrij van de wet, alzoo dat zij geene overspeelster is, als zij eens anderen mans wordt.
4 Zoo dan, mijne broeders, gij zijt ook der wet gedood door het ligchaam van Christus, opdat gij zoudt worden eens anderen, *namelijk* Desgenen die van de dooden opgewekt is, opdat wij Gode vruchten dragen zouden.
5 Want toen wij in het vleesch waren, wrochten de bewegingen der zonden, die door de wet zijn, in onze leden, om den dood vruchten te dragen.
6 Maar nu zijn wij vrijgemaakt van de wet, overmits wij dien gestorven zijn, onder welken wij gehouden waren; alzoo dat wij dienen in nieuwigheid des geestes, en niet *in* de oudheid der letter.
7 Wat zullen wij dan zeggen? Is de wet zonde? Dat zij verre. Ja, ik kende de zonde niet dan door de wet. Want ook had ik d[illegible] geerlijkheid niet geweten [illegible] *te zijn*, indien de wet nie[illegible] de: Gij zult niet begeeren.
8 Maar de zonde, oorzaa[illegible] nomen hebbende door h[illegible] bod, heeft in mij alle b[illegible] lijkheid gewrocht: want z[illegible] de wet is de zonde dood.
9 En zonder de we[illegible]

de ik eertijds: maar als het
gebod gekomen is, zoo is de
zonde weder levend geworden,
doch ik ben gestorven.
10 En het gebod dat ten
leven was, hetzelve is mij ten
dood bevonden.
11 Want de zonde, oorzaak
genomen hebbende door het
gebod, heeft mij verleid, en
door hetzelve gedood.
12 Alzoo is dan de wet hei-
lig, en het gebod is heilig, en
regtvaardig, en goed.
13 Is dan het goede mij de
dood geworden? Dat zij verre.
Maar de zonde *is mij de dood
geworden*; opdat zij zou open-
baar worden zonde *te zijn*,
werkende mij door het goede
den dood; opdat de zonde boven
mate wierd zondigende door
het gebod.
14 Want wij weten, dat de
wet geestelijk is: maar ik ben
vleeschelijk, verkocht onder de
zonde.
15 Want hetgeen ik doe, dat
ken ik niet. Want hetgeen
ik wil, dat doe ik niet, maar
hetgeen ik haat, dat doe ik.
16 En indien ik hetgene doe,
dat ik niet wil, zoo stem ik de
wet toe, dat zij goed is.
17 Ik dan doe datzelve nu
niet meer, maar de zonde die
in mij woont.
18 Want ik weet, dat in mij,
dat is, in mijn vleesch, geen
goed woont: want het willen
is *wel* bij mij, maar het goéde
te doen, dat vind ik niet.
19 Want het goede, dat ik
wil, doe ik niet, maar het kwa-
de, dat ik niet wil, dat doe ik.
20 Indien ik hetgene doe
niet wil, zoo doe ik nu
[illegible] niet meer, maar de
die in mij woont.
[illegible] vind ik dan deze wet
[illegible] als ik het goede wil
[illegible]at het kwade mij bijligt.
[illegible]t ik heb een vermaak
[illegible]t Gods, naar den in-
[illegible]

23 Maar ik zie eene andere
wet in mijne leden, welke
strijdt tegen de wet mijns ge-
moeds, en mij gevangen neemt
onder de wet der zonde, die in
mijne leden is.
24 Ik ellendig mensch! wie
zal mij verlossen uit het lig-
chaam dezes doods?
25 Ik dank God door Jezus
Christus, onzen Heere.
26 Zoo dan, ik zelf dien wel
met het gemoed de wet Gods,
maar met het vleesch de wet der
zonde.

HOOFDSTUK 8.

ZOO is er dan nu geene ver-
doemenis voor degenen die
in Christus Jezus zijn, die niet
naar het vleesch wandelen,
maar naar den Geest.
2 Want de wet des Geestes
des levens in Christus Jezus
heeft mij vrij gemaakt van de
wet der zonde en des doods.
3 Want hetgeen der wet onmo-
gelijk was, dewijl zij door het
vleesch krachteloos was, heeft
God, zijnen Zoon zendende in ge-
lijkheid des zondigen vleesches,
en *dat* voor de zonde, de zonde
veroordeeld in het vleesch.
4 Opdat het regt der wet ver-
vuld zou worden in ons, die
niet naar het vleesch wandelen,
maar naar den Geest.
5 Want die naar het vleesch
zijn, bedenken dat des vleesches
is; maar die naar den Geest zijn,
bedenken dat des Geestes is.
6 Wat het bedenken des
vleesches is de dood; maar het
bedenken des Geestes is het
leven en vrede:
7 Daarom dat het bedenken
des vleesches vijandschap is
tegen God: want het onder-
werpt zich der wet Gods niet,
want het kan ook niet.
8 En die in het vleesch zijn,
kunnen Gode niet behagen.
9 Doch gijlieden zijt niet in
het vleesch, maar in den Geest,

zoo anders de Geest Gods in
u woont. Maar zoo iemand den
Geest van Christus niet heeft,
die komt Hem niet toe.
10 En indien Christus in ulie-
den is, zoo is wel het ligchaam
dood om der zonde wil; maar
de geest is leven om der ge-
regtigheid wil.
11 En indien de Geest Des-
genen die Jezus uit de dooden
opgewekt heeft, in u woont,
zoo zal Hij die Christus uit de
dooden opgewekt heeft, ook
uwe sterfelijke ligchamen le-
vend maken, door zijnen Geest
die in u woont.
12 Zoo dan, broeders, wij zijn
schuldenaars niet aan het
vleesch, om naar het vleesch
te leven.
13 Want indien gij naar het
vleesch leeft, zoo zult gij ster-
ven; maar indien gij door den
Geest de werkingen des lig-
chaams doodt, zoo zult gij
leven.
14 Want zoo velen als er
door den Geest Gods geleid
worden, die zijn kinderen Gods.
15 Want gij hebt niet ont-
vangen den Geest der dienst-
baarheid wederom tot vreeze;
maar gij hebt ontvangen den
Geest der aanneming tot kin-
deren, door welken wij roe-
pen: Abba, Vader!
16 Dezelve Geest getuigt met
onzen geest, dat wij kinderen
Gods zijn.
17 En indien wij kinderen
zijn, zoo zijn wij ook ook erf-
genamen: erfgenamen van God,
en mede-erfgenamen van Chris-
tus: zoo wij anders met *Hem*
lijden, opdat wij ook met *Hem*
verheerlijkt worden.
18 Want ik houd het daar-
voor, dat het lijden dezes te-
genwoordigen tijds niet is te
waarderen tegen de heerlijk-
heid, die aan ons zal geopen-
baard worden.
19 Want het schepsel, *als*
t opgestoken hoofde, ver-
wacht de openbaring der kin-
deren Gods.
20 Want het schepsel is der
ijdelheid onderworpen, niet
gewillig, maar om diens wil,
die het *der ijdelheid* onderwor-
heeft:
21 Op hoop, dat ook het
schepsel zelf zal vrijgemaakt
worden van de dienstbaarheid
der verderfenis, tot de vrij-
heid der heerlijkheid der kin-
deren Gods.
22 Want wij weten, dat het
gansche schepsel te zamen
zucht, en te zamen *als* in ba-
rensnood is tot nu toe.
23 En niet alleen *dit*, maar
ook wij zelven, die de eerste-
lingen des Geestes hebben, wij
ook zelven, *zeg ik*, zuchten in
ons zelven, verwachtende de aan-
neming tot kinderen, *namelijk*
de verlossing onzes ligchaams.
24 Want wij zijn in hope
zalig geworden. De hoop nu,
die gezien wordt, is geen hoop:
want hetgeen iemand ziet,
waarom zal hij het ook hopen?
25 Maar indien wij hopen het-
geen wij niet zien, zoo verwach-
ten wij het met lijdzaamheid.
26 En desgelijks komt ook
de Geest onze zwakheden mede
te hulp: want wij weten niet,
wat wij bidden zullen, gelijk
het behoort; maar de Geest zelf
bidt voor ons met onuitspre-
kelijke zuchtingen.
27 En die de harten door-
zoekt, weet, welke de mee-
ning des Geestes zij, dewijl Hij
naar God voor de heiligen bidt.
28 En wij weten, dat den-
genen die God liefhebben, alle
dingen medewerken ten goede
namelijk dengenen die naar
voornemen geroepen zijn.
29 Want die Hij te voren
kend heeft, die heeft Hij
te voren verordineerd den
de zijns Zoons gelijkvorm
zijn, opdat Hij de eerstgel
ne zij onder vele broeder
30 En die Hij te voren ve-

neerd heeft, dezen heeft Hij ook
geroepen: en die Hij geroepen
heeft, dezen heeft Hij ook ge-
regtvaardigd; en die Hij geregt-
vaardigd heeft, dezen heeft Hij
ook verheerlijkt.
31 Wat zullen wij dan tot
deze dingen zeggen? Zoo God
vóór ons is, wie zal tegen ons
zijn?
32 Die ook zijn eigen Zoon
niet gespaard heeft, maar heeft
Hem voor ons allen overgege-
ven, hoe zal Hij ons ook met
Hem niet alle dingen schen-
ken?
33 Wie zal beschuldiging in-
brengen tegen de uitverkore-
nen Gods? God is 't die regt-
vaardig maakt.
34 Wie is 't die verdoemt?
Christus is 't die gestorven is,
ja dat meer is, die ook opge-
wekt is, die ook ter regter-
hand Gods is, die ook voor ons
bidt.
35 Wie zal ons scheiden van de
liefde van Christus? Verdruk-
king, of benaauwdheid, of ver-
volging, of honger, of naakt-
heid, of gevaar, of zwaard?
36 (Gelijk geschreven is:
Want om Uwentwil worden
wij den ganschen dag gedood,
wij zijn geacht als schapen ter
slagting.)
37 Maar in dit alles zijn wij
meer dan overwinnaars, door
Hem die ons liefgehad heeft.
38 Want ik ben verzekerd, dat
noch dood, noch leven, noch
Engelen, noch Overheden, noch
Magten, noch tegenwoordige,
noch toekomende dingen,
39 Noch hoogte, noch diepte,
noch eenig ander schepsel ons
zal kunnen scheiden van de
liefde Gods, welke is in Chris-
tus Jezus, onzen Heere.

HOOFDSTUK 9.

I... zeg de waarheid in Chris-
tus, ik lieg niet, (mijn ge-
w... mede getuigenis
gevende door den Heiligen
Geest),
2 Dat het mij eene groote
droefheid, en mijn hart eene
gedurige smart is.
3 Want ik zou zelf *wel* wenschen
verbannen te zijn van Christus,
voor mijne broederen, die mijne
maagschap zijn naar het vleesch;
4 Welke Israëlieten zijn, wel-
ker is de aanneming tot kinde-
ren, en de heerlijkheid, en de
Verbonden, en de Wetgeving,
en de dienst *van God*, en de
beloftenissen;
5 Welker zijn de Vaders, en
uit welke Christus is, zoo veel
het vleesch aangaat, dewelke
is God boven alle te prijzen in
der eeuwigheid. Amen.
6 Doch *ik zeg dit* niet, alsof
het woord Gods ware uitgeval-
len: want die zijn niet allen
Israël, die uit Israël zijn.
7 Noch omdat zij Abrahams
zaad zijn, zijn zij allen kinde-
ren; maar: In Isaäk zal u het
zaad genoemd worden.
8 Dat is, niet de kinderen des
vleesches, die zijn kinderen
Gods: maar de kinderen der
beloftenis worden voor het
zaad gerekend.
9 Want dit is het woord der
beloftenis: Omtrent dezen tijd
zal Ik komen, en Sara zal eenen
zoon hebben.
10 En niet alleenlijk *deze*,
maar ook Rebekka *is daarvan
een bewijs*, als zij uit éénen
bevrucht was, *namelijk* Isaäk,
onzen vader.
11 Want als *de kinderen* nog
niet geboren waren, noch iets
goeds of kwaads gedaan had-
den: opdat het voornemen
Gods, dat naar de verkiezing is,
vast bleve, niet uit de werken,
maar uit den roepende,
12 Zoo werd tot haar gezegd:
De meerdere zal den mindere
dienen.
13 Gelijk geschreven is: Ja-
kob heb Ik liefgehad, en Ezau
heb Ik gehaat.

14 Wat zullen wij dan zeg-
gen? Is er onregtvaardigheid
bij God? Dat zij verre.
15 Want Hij zegt tot Mozes:
Ik zal Mij ontfermen diens Ik
Mij ontferme, en zal barmhartig
zijn dien Ik barmhartig ben.
16 Zoo *is 't* dan niet desge-
nen die wil, noch desgenen die
loopt, maar des ontfermenden
Gods.
17 Want de Schrift zegt tot
Faraö: Tot ditzelve heb Ik u
verwekt, opdat Ik in u mijne
kracht bewijzen zou, en opdat
mijn naam verkondigd worde
op de gansche aarde.
18 Zoo ontfermt Hij Zich dan
diens Hij wil, en verhardt dien
Hij wil.
19 Gij zult dan tot mij zeg-
gen: Wat klaagt Hij *dan* nog?
W... wie heeft zijnen wil we-
...staan?
20 Maar toch, o mensch! wie
zijt gij, die tegen God ant-
woordt? Zal ook het maaksel
tot dengenen die het gemaakt
heeft zeggen: Waarom hebt gij
mij alzoo gemaakt?
21 Of heeft de pottenbakker
geen magt over het leem, om
uit den zelfden klomp te maken
het eene een vat ter eere, en
het andere ter oneere?
22 En of God, willende *zijnen*
toorn bewijzen, en zijne magt
bekend maken, met vele lang-
moedigheid verdragen heeft de
vaten des toorns tot het ver-
derf toebereid:
23 En opdat Hij zou bekend
maken den rijkdom zijner heer-
lijkheid over de vaten der barm-
hartigheid, die Hij te voren
bereid heeft tot heerlijkheid?
24 Welke Hij ook geroepen
heeft, *namelijk* ons, niet al-
leen uit de Joden, maar ook
uit de Heidenen.
25 Gelijk Hij ook in Hoséa
zegt: Ik zal hetgeen mijn volk
niet was, mijn volk noemen,
en die niet bemind was, *mijne*
beminde.
26 En het zal zijn, in de plaats,
daar tot hen gezegd was: Gijlie-
den zijt mijn volk niet, aldaar
zullen zij kinderen des levenden
Gods genaamd worden.
27 En Jesája roept over Is-
raël: Al ware het getal der
kinderen Israëls gelijk het zand
der zee, zoo zal het overblijfsel
behouden worden.
28 Want Hij voleindt eene zaak
en snijdt ze af in regtvaardig-
heid, want de Heere zal eene
afgesnedene zaak doen op de
aarde.
29 En gelijk Jesája te voren
gezegd heeft: Indien de Heere
Sebaôth ons geen zaad had
overgelaten, zoo waren wij als
Sódoma geworden, en Gomórra
gelijk gemaakt geweest.
30 Wat zullen wij dan zeg-
gen? Dat de Heidenen, die de
regtvaardigheid niet zochten,
de regtvaardigheid verkregen
hebben, doch de regtvaardig-
heid die uit het geloof is.
31 Maar Israël, die de wet
der regtvaardigheid zocht, is tot
de wet der regtvaardigheid niet
gekomen.
32 Waarom? Omdat zij *die*
zochten niet uit het geloof,
maar als uit de werken der
wet. Want zij hebben zich ge-
stooten aan den steen des aan-
stoots.
33 Gelijk geschreven is: Zie,
Ik leg in Sion eenen steen des
aanstoots, en eene rots der er-
gernis: en een iegelijk die in
Hem gelooft, zal niet be-
schaamd worden.

HOOFDSTUK 10.

BROEDERS, de toegen
heid mijns harten, en
gebed, dat *ik* tot God voo
raël *doe*, is tot *hunne* zalig
2 Want ik geef hun get
nis, dat zij eenen ijver tot
hebben, maar niet met
stand.
3 Want alzoo zij de

digheid Gods niet kennen, en
hunne eigene geregtigheid zoeken
op te rigten, zoo zijn zij
der regtvaardigheid Gods niet
onderworpen.
4 Want het einde der wet is
Christus, tot regtvaardigheid
een iegelijk die gelooft.
5 Want Mozes beschrijft de
regtvaardigheid die uit de wet
is, *zeggende:* De mensch die
deze dingen doet, zal door dezelve
leven.
6 Maar de regtvaardigheid
die uit het geloof is, spreekt
aldus: Zeg niet in uw hart:
Wie zal in den hemel opklimmen?
hetzelve is Christus *van
boven* afbrengen.
7 Of: Wie zal in den afgrond
nederdalen? hetzelve is Christus
uit de dooden opbrengen.
8 Maar wat zegt zij? Nabij u is
het woord, in uwen mond en in
uw hart. Dit is het woord des
geloofs, hetwelk wij prediken.
9 *Namelijk,* Indien gij met
uwen mond zult belijden den
Heere Jezus, en met uw hart
gelooven, dat Hem God uit de
dooden opgewekt heeft, zoo
zult gij zalig worden.
10 Want met het hart gelooft
men ter regtvaardigheid, en
met den mond belijdt men ter
zaligheid.
11 Want de Schrift zegt: Een
iegelijk die in Hem gelooft,
die zal niet beschaamd worden.
12 Want daar is geen onderscheid,
noch van Jood noch
van Griek: want een zelfde is
Heere van allen, rijk zijnde
over allen die Hem aanroepen.
13 Want een iegelijk die den
naam des Heeren zal aanroe-
...al zalig worden.
...oe zullen zij dan *Hem*
...pen, in welken zij niet
... hebben? En hoe zullen
Hem gelooven, van wel-
...ij niet gehoord hebben?
...oe zullen zij hooren
... die *hun* predike?
... hoe zullen zij prediken,
indien zij niet gezonden
worden? Gelijk geschreven is:
Hoe liefelijk zijn de voeten
dergenen die vrede verkondigen,
dergenen die het goede
verkondigen!
16 Doch zij zijn niet allen
aan het Evangelie gehoorzaam
geweest. Want Jesája zegt:
Heere, wie heeft onze prediking
geloofd?
17 Zoo is dan het geloof uit
het gehoor, en het gehoor
door het woord Gods.
18 Maar ik zeg: Hebben zij
het niet gehoord? Ja toch,
hun geluid is over de geheele
aarde uitgegaan, en hunne woorden
tot de einden der wereld.
19 Maar ik zeg: Heeft Israël
het niet verstaan? Mozes zegt
eerst: Ik zal ulieden tot jaloerschheid
verwekken door
degenen die geen volk *zijn*, door
een onverstandig volk zal Ik
u tot toorn verwekken.
20 En Jesája verstout zich,
en zegt: Ik ben gevonden van
degenen die Mij niet zochten; Ik
ben openbaar geworden dengenen
die naar Mij niet vraagden.
21 Maar tegen Israël zegt
Hij: Den geheelen dag heb Ik
mijne handen uitgestrekt tot
een ongehoorzaam en tegensprekend
volk.

HOOFDSTUK 11.

IK zeg dan: Heeft God zijn
volk verstooten? Dat zij
verre: want ik ben ook een
Israëliet, uit het zaad Abrahams,
van den stam Benjamin.
2 God heeft zijn volk niet
verstooten, hetwelk Hij te voren
gekend heeft. Of weet gij
niet, wat de Schrift zegt van
Elía? hoe hij God aanspreekt
tegen Israël, zeggende:
3 Heere, zij hebben uwe Profeten
gedood, en uwe altaren
omgeworpen: en ik ben allee-

overgebleven, en zij zoeken
mijne ziel.
4 Maar wat zegt tot hem het
Goddelijk antwoord? Ik heb
Mij zelven *nog* zeven duizend
mannen overgelaten, die de
knie voor het *beeld* Baäl niet
gebogen hebben.
5 Alzoo is er dan ook in de-
zen tegenwoordigen tijd een
overblijfsel geworden naar de
verkiezing der genade.
6 En indien het door genade
is, zoo is het niet meer uit de
werken: anderzins is de genade
geen genade meer. En indien
het is uit de werken, zoo is het
geen genade meer: anderzins
is het werk geen werk meer.
7 Wat dan? Hetgeen Israël
zoekt, dat heeft het niet ver-
kregen: maar de uitverkorenen
hebben het verkregen, en de
anderen zijn verhard geworden,
8 (Gelijk geschreven is: God
heeft hun gegeven eenen geest
des diepen slaaps: oogen om
niet te zien, en ooren om niet
te hooren) tot op den huidi-
gen dag.
9 En David zegt: Hunne ta-
fel worde tot eenen strik, en
tot eenen val, en tot eenen aan-
stoot, en tot eene vergelding
voor hen.
10 Dat hunne oogen verduis-
terd worden, om niet te zien;
en verkrom hunnen rug allen
tijd.
11 Zoo zeg ik dan: Hebben
zij gestruikeld, opdat zij val-
len zouden? Dat zij verre: maar
door hunnen val *is* de zalig-
heid den Heidenen *geworden*,
om hen tot jaloerschheid te ver-
wekken.
12 En indien hun val de rijk-
dom is der wereld, en hunne
vermindering de rijkdom der
Heidenen, hoe veel te meer
hunne volheid!
13 Want ik spreek tot u, Hei-
denen, voor zoo veel ik der Hei-
denen Apostel ben, ik maak
mijne bediening heerlijk:

14 Of ik eenigzins mijn vl[illegible]
tot jaloerschheid verwek[illegible]
en eenigen uit hen behou[illegible]
mogt.
15 Want indien hunne ver-
werping de verzoening is der
wereld, wat zal de aanneming
wezen, anders dan het leven
uit de dooden?
16 En indien de eerstelingen
heilig zijn, zoo is ook het deeg
heilig; en indien de wortel hei-
lig is, zoo zijn ook de takken
heilig.
17 En zoo eenige der takken
afgebroken zijn, en gij, een
wilde olijfboom zijnde, in der-
zelver *plaats* zijt ingeënt, en
des wortels en der vettigheid
des olijfbooms mede deelach-
tig zijt geworden,
18 Zoo roem niet tegen de tak-
ken: en indien gij daartegen
roemt, gij draagt den wortel
niet, maar de wortel u.
19 Gij zult dan zeggen: De
takken zijn afgebroken, opdat
ik zou ingeënt worden.
20 't Is wel: zij zijn door on-
geloof afgebroken, en gij staat
door het geloof. Zijt niet hoog-
gevoelende, maar vrees.
21 Want is 't, dat God de
natuurlijke takken niet ge-
spaard heeft, *zie toe*, dat Hij
ook mogelijk u niet spare.
22 Zie dan de goedertieren-
heid, en de strengheid van God;
de strengheid wel over dege-
nen die gevallen zijn, maar
de goedertierenheid over u, in-
dien gij in de goedertierenheid
blijft; anderzins zult ook gij
afgehouwen worden.
23 Maar ook zij, indien zij
in het ongeloof niet blijven
zullen ingeënt worden: [illegible]
God is magtig dezelve w[illegible]
in te enten.
24 Want indien gij afge[illegible]
wen zijt uit den olijfboo[illegible]
van nature wild was, en t[illegible]
nature in den goeden
boom ingeënt: hoe veel te
zullen dezen, die na[illegible]

takken zijn, in hunnen eigen
olijfboom geënt worden?
25 Want ik wil niet, broeders, dat u deze verborgenheid
onbekend zij, (opdat gij niet
wijs zijt bij u zelven), dat de
verharding voor een deel over
Israël gekomen is, totdat de
volheid der Heidenen zal ingegaan zijn.
26 En alzoo zal geheel Israël
zalig worden, gelijk geschreven is: De Verlosser zal uit
Sion komen, en zal de goddeloosheden afwenden van Jakob.
27 En dit is hun een verbond
van Mij, als Ik hunne zonden
zal wegnemen.
28 Zoo zijn zij wel vijanden
aangaande het Evangelie, om
uwentwil: maar aangaande de
verkiezing zijn zij beminden,
om der Vaderen wil.
29 Want de genadegiften en
de roeping Gods zijn onberouwelijk.
30 Want gelijkerwijs ook gijlieden eertijds Gode ongehoorzaam geweest zijt, maar nu
barmhartigheid verkregen hebt
door dezer ongehoorzaamheid:
31 Alzoo zijn ook dezen nu ongehoorzaam geweest, opdat
ook zij door uwe barmhartigheid zouden barmhartigheid
verkrijgen.
32 Want God heeft hen allen
onder de ongehoorzaamheid
besloten, opdat Hij hun allen
zou barmhartig zijn.
33 O diepte des rijkdoms
beide der wijsheid en der kennisse Gods! Hoe ondoorzoekelijk zijn zijne oordeelen, en onnaspeurlijk zijne wegen!
34 Want wie heeft den zin
[des H]eeren gekend? Of wie is
[zijn r]aadsman geweest?
[35] Of wie heeft Hem eerst
[gegev]en, en het zal hem wergolden worden?
[36] Want uit Hem, en door
[Hem], en tot Hem zijn alle
[dinge]n. Hem *zij* de heerlijk-
[heid in] der eeuwigheid! Amen.

HOOFDSTUK 12.

IK bid u dan, broeders, door
de ontfermingen Gods, dat
gij uwe ligchamen stelt tot
eene levende, heilige en Gode
welbehagelijke offerande, *welke
is* uw redelijke Godsdienst.
2 En wordt dezer wereld niet
gelijkvormig, maar wordt veranderd door de vernieuwing
uws gemoeds, opdat gij moogt
beproeven, welke de goede, en
welbehagende en volmaakte wil
van God zij.
3 Want door de genade, die
mij gegeven is, zeg ik een iegelijk die onder u is, dat hij niet
wijs zij boven hetgeen men behoort wijs te zijn, maar dat hij
wijs zij tot matigheid, gelijk als
God aan een iegelijk de mate des
geloofs gedeeld heeft.
4 Want gelijk wij in één ligchaam vele leden hebben, en
de leden alle niet dezelfde werking hebben:
5 Alzoo zijn wij velen één ligchaam in Christus, maar elkeen zijn wij elkanders leden.
6 Hebbende nu verscheidene
gaven, naar de genade die ons
gegeven is,
7 *Zoo laat ons die gaven
besteden*, hetzij profetie, naar
de mate des geloofs; hetzij bediening, in het bedienen; hetzij
die leert, in het leeren;
8 Hetzij die vermaant, in het
vermanen; die uitdeelt, in eenvoudigheid; die een voorstander
is, in naarstigheid; die barmhartigheid doet, in blijmoedigheid.
9 De liefde zij ongeveinsd.
Hebt eenen afkeer van het
booze, en hangt het goede aan.
10 Hebt elkander hartelijk
lief met broederlijke liefde;
met eer de een den ander
voorgaande.
11 Zijt niet traag in het benaarstigen. Zijt vurig van geest.
Dient den Heere.
12 Verblijdt u in de hoop. Zijt

geduldig in de verdrukking. Volhardt in het gebed.
13 Deelt mede tot de behoeften der heiligen. Tracht naar herbergzaamheid.
14 Zegent hen die u vervolgen; zegent, en vervloekt niet.
15 Verblijdt u met de blijden: en weent met de weenenden.
16 Weest eensgezind onder elkander. Tracht niet naar de hooge dingen, maar voegt u tot de nederige. Zijt niet wijs bij u zelven.
17 Vergeldt niemand kwaad voor kwaad. Bezorgt hetgeen eerlijk is voor alle menschen.
18 Indien het mogelijk is, zoo veel in u is, houdt vrede met alle menschen.
19 Wreekt u zelven niet, beminden, maar geeft den toorn plaats. Want er is geschreven: Mij *komt* de wraak *toe*, Ik zal het vergelden, zegt de Heere.
20 Indien dan uwen vijand hongert, zoo spijzig hem; indien hem dorst, zoo geef hem te drinken. Want dat doende, zult gij kolen vuurs op zijn hoofd hoopen.
21 Word van het kwade niet overwonnen, maar overwin het kwade door het goede.

HOOFDSTUK 13.

ALLE ziel zij den Magten, over *haar* gesteld, onderworpen: want er is geene Magt dan van God, en de Magten die er zijn, die zijn van God geordineerd.
2 Alzoo dat die zich tegen de Magt stelt, de verordening van God wederstaat: en die ze wederstaan, zullen over zich zelven een oordeel halen.
3 Want de Oversten zijn niet *tot* eene vreeze den goeden werken, maar den kwaden. Wilt gij nu de Magt niet vreezen? Doe het goede, en gij zult lof van haar hebben.
4 Want zij is Gods dienares, u ten goede. Maar indien gij kwaad doet, zoo vrees: want zij draagt het zwaard niet te vergeefs. Want zij is Gods dienares, eene wreekster tot straf dengenen die kwaad doet.
5 Daarom is het noodig onderworpen te zijn, niet alleen om der straffe maar ook om des gewetens wil.
6 Want daarom betaalt gij ook schattingen: want zij dienaars van God zijn, in ditzelve gedurigliijk bezig zijnde.
7 Zoo geeft dan aan een iegelijk dat gij schuldig zijt: schatting, dien gij de schatting: tol, dien gij den tol: vreeze, dien gij de vreeze: eere, dien gij de eere *schuldig zijt*.
8 Zijt niemand iets schuldig dan elkander lief te hebben: want die den anderen liefheeft, die heeft de wet vervuld.
9 Want dit: Gij zult geen overspel doen, gij zult niet dooden, gij zult niet stelen, gij zult geene valsche getuigenis geven, gij zult niet begeeren: en zoo er eenig ander gebod is, wordt in dit woord als in eene hoofdsom begrepen, *namelijk* in dit: Gij zult uwen naaste liefhebben gelijk u zelven.
10 De liefde doet den naaste geen kwaad. Zoo is dan de liefde de vervulling der wet.
11 En dit *zeg ik te meer*, dewijl wij de gelegenheid des tijds weten, dat het de ure is, dat wij nu uit den slaap opwaken: want de zaligheid is ons nu nader dan toen wij *eerst* geloofd hebben.
12 De nacht is voorbijgegaan, en de dag is nabij gekomen. Laat ons dan afleggen de werken der duisternis, en aa[n]
de wapenen des lichts.
13 Laat ons, als in de[n]
eerlijk wandelen: niet ir
serijen en dronkenscha
niet in slaapkameren e
tuchtigheden, niet in t
nijdigheid:
14 Maar doet aan ...

Jezus Christus, en verzorgt het vleesch niet tot begeerlijkheden.

HOOFDSTUK 14.

DENGENEN nu die zwak is in het geloof neemt aan, *maar* niet tot twistige samenspre- kingen.

2 De een gelooft wel, dat men alles eten mag, maar die zwak is eet moeskruiden.

3 Die daar eet, verachte hem niet die niet eet; en die niet eet, oordeele hem niet die daar eet: want God heeft hem aangeno- men.

4 Wie zijt gij, die eens ande- ren huisknecht oordeelt? Hij staat, of hij valt zijn eigen heer; doch hij zal vastgesteld wor- den, want God is magtig hem vast te stellen.

5 De een acht wel den *eenen dag* boven den *anderen* dag, maar de ander acht al de dagen *gelijk*. Een iegelijk zij in zijn ei- gen gemoed ten volle verzekerd.

6 Die den dag waarneemt, die neemt *hem* waar den Hee- re; en die den dag niet waar- neemt, die neemt *hem* niet waar den Heere. Die daar eet, die eet *zulks* den Heere, want hij dankt God; en die niet eet, die eet *zulks* den Heere niet, en hij dankt God.

7 Want niemand van ons leeft zich zelven, en niemand sterft zich zelven.

8 Want hetzij dat wij leven, wij leven den Heere: hetzij dat wij sterven, wij sterven den Heere. Hetzij dan dat wij le- ven, hetzij dat wij sterven, wij zijn des Heeren.

Vant daartoe is Christus
:estorven, en opgestaan, en
›r levend geworden, opdat
›eiden over dooden en le-
en heerschen zou.

Maar gij, wat oordeelt gij
ι broeder? Of ook gij,
veracht gij uwen broe-
...ant wij zullen allen

voor den Regterstoel van Chris- tus gesteld worden.

11 Want er is geschreven: Ik leef, zegt de Heere: voor Mij zal alle knie zich buigen, en alle tong zal God belijden.

12 Zoo dan een iegelijk van ons zal voor zich zelven Gode rekenschap geven.

13 Laat ons dan elkander niet meer oordeelen; maar oordeelt dit liever, namelijk dat gij den broeder geenen aanstoot of ergernis geeft.

14 Ik weet en ben verzekerd in den Heere Jezus, dat geen ding onrein is in zich zelf: dan die acht iets onrein te zijn, dien is het onrein.

15 Maar indien uw broeder om der spijze wil bedroefd wordt, zoo wandelt gij niet meer naar liefde. Verderf dien niet met uwe spijze, voor wel- ken Christus gestorven is.

16 Dat dan uw goed niet ge- lasterd worde

17 Want het Koningrijk Gods is niet spijs en drank, maar regt- vaardigheid, en vrede, en blijd- schap door den Heiligen Geest.

18 Want die Christus in deze dingen dient, is Gode welbe- hagelijk, en aangenaam den menschen.

19 Zoo dan laat ons najagen hetgeen tot den vrede, en het- geen tot de stichting onder elkander *dient*.

20 Verbreek het werk van God niet om der spijze wil. Alle dingen zijn wel rein: maar het is kwaad den mensch die met aanstoot eet.

21 Het is goed geen vleesch te eten, noch wijn te drinken, noch *iets* waaraan uw broeder zich stoot, of geërgerd wordt, of *waarin* hij zwak is.

22 Hebt gij geloof? Heb *dat* bij u zelven voor God. Zalig is hij die zich zelven niet oordeelt in hetgeen dat hij voor goed houdt.

23 Maar die twijfelt, indien hij eet, is veroordeeld, omdat

hij niet uit het geloof *eet:* en
al wat uit het geloof niet is,
dat is zonde.

HOOFDSTUK 15.

MAAR wij die sterk zijn, zijn
schuldig de zwakheden der
onsterken te dragen, en niet
ons zelven te behagen.
2 Dat dan een iegelijk van
ons *zijnen* naaste behage ten
goede, tot stichting.
3 Want ook Christus heeft
Zich zelven niet behaagd, maar
gelijk geschreven is: De smadingen
dergenen die U smaden,
zijn op Mij gevallen.
4 Want al wat te voren geschreven
is, dat is tot onze
leering te voren geschreven:
opdat wij, door lijdzaamheid
en vertroosting der Schriften,
hoop hebben zouden.
5 Doch de God der lijdzaamheid
en der vertroosting geve
u, dat gij eensgezind zijt onder
elkander naar Christus Jezus;
6 Opdat gij eendragtelijk, met
éénen mond, moogt verheerlijken
den God en Vader van
onzen Heere Jezus Christus.
7 Daarom neemt elkander aan,
gelijk ook Christus ons aangenomen
heeft tot de heerlijkheid
Gods.
8 En ik zeg, dat Jezus Christus
een dienaar geworden is
der besnijdenis, van wege de
waarheid Gods, opdat Hij bevestigen
zou de beloftenissen
der Vaderen,
9 En de Heidenen God van
wege de barmhartigheid zouden
verheerlijken, gelijk geschreven
is: Daarom zal ik U
belijden onder de Heidenen, en
uwen naam lofzingen.
10 En wederom zegt Hij:
Weest vrolijk, gij Heidenen
met zijn volk!
11 En wederom: Looft den
Heere, alle gij Heidenen! en
prijst Hem, alle gij volken!
12 En wederom zegt Jesája:
Er zal zijn de wortel van Jesse,
en die opstaat om over de Heidenen
te gebieden: op Hem zullen
de Heidenen hopen.
13 De God nu der hoop vervulle
ulieden met alle blijdschap
en vrede in het gelooven,
opdat gij overvloedig moogt
zijn in de hoop, door de kracht
des Heiligen Geestes.
14 Doch mijne broeders, ook
ik zelf ben verzekerd van u,
dat gij ook zelven vol zijt van
goedheid, vervuld met alle
kennis, magtig om ook elkander
te vermanen.
15 Maar ik heb u eensdeels te
stouteljiker geschreven, broeders,
u als wederom *dit* indachtig
makende, om de genade die
mij van God gegeven is:
16 Opdat ik een dienaar van Jezus
Christus zij onder de Heidenen,
het Evangelie van God bedienende,
opdat de offerande der
Heidenen aangenaam worde, geheiligd
door den Heiligen Geest.
17 Zoo heb ik dan roem in
Christus Jezus in die dingen
die God aangaan.
18 Want ik zou niet durven
iets zeggen, hetwelk Christus
door mij niet gewrocht heeft
tot gehoorzaamheid der Heidenen,
met woorden en werken,
19 Door kracht van teekenen
en wonderheden, *en* door de
kracht van den Geest Gods, zoodat
ik, van Jerûzalem aan, en
rondom, tot Illyricum toe,
het Evangelie van Christus vervuld
heb;
20 En alzoo zeer begeerig
geweest ben om het Evangelie
te verkondigen, niet daar
Christus genoemd was, opdat
ik niet op eens anders fondament
zou bouwen:
21 Maar, gelijk geschr
is: Denwelken van Hem
was geboodschapt, die zu
het zien: en dewelken het
gehoord hebben, die zu
het verstaan.
22 Waarom ik ook mer

[redacted]rd geweest ben tot u
[redacted]en.
[redacted]Maar nu geene plaats meer
[redacted]nde in deze gewesten, en van over vele jaren groot verlangen hebbende om tot u te komen,

24 Zoo zal ik, zoo wanneer ik naar Spanje reis, tot u komen: want ik hoop in het doorreizen u te zien, en van u derwaarts geleid te worden, als ik eerst van ulieder tegenwoordigheid eensdeels verzadigd zal zijn.

25 Maar nu reis ik naar Jerûzalem, dienende de heiligen.

26. Want het heeft *dien van* Macedónië en Achâje goed gedacht, eene gemeene handreiking te doen aan de armen onder de heiligen, die te Jerûzalem zijn.

27 Want het heeft hun *zoo* goed gedacht: ook zijn zij hunne schuldenaars. Want indien de Heidenen hunner geestelijke *goederen* deelachtig zijn geworden, zoo zijn zij ook schuldig hen van ligchamelijke *goederen* te dienen.

28 Als ik dan dit volbragt, en hun deze vrucht verzegeld zal hebben, zoo zal ik door ulieder *stad* naar Spanje afkomen.

29 En ik weet, dat ik, tot u komende, met vollen zegen des Evangelies van Christus komen zal.

30 En ik bid u, broeders, door onzen Heere Jezus Christus, en door de liefde des Geestes, dat gij met mij strijdt in de gebeden tot God voor mij:

31 Opdat ik mag bevrijd worden van de ongehoorzamen in
, en dat deze mijn dienst,
aan Jerûzalem *doe*, aan-
n zij den heiligen;
pdat ik met blijdschap,
den wil van God, tot u
omen, en met u ver-
worden.
de God des vredes zij
Amen.

HOOFDSTUK 16.

En ik beveel u Fébe, onze zuster, die eene dienares is der gemeente die te Kenchreën is;

2 Opdat gij haar ontvangt in den Heere gelijk het den heiligen betaamt, en haar bijstaat in wat zaak zij u zou mogen van doen hebben: want zij is eene voorstandster geweest van velen, ook van mij zelven.

3 Groet Priscilla en Aquila, mijne medewerkers in Christus Jezus,

4 Die voor mijn leven hunnen hals gesteld hebben; denwelken niet alleen ik dank, maar ook al de gemeenten der Heidenen.

5 *Groet* ook de gemeente in hun huis. Groet Epénetus, mijnen beminde, die de eersteling is van Achâje in Christus.

6 Groet María, die veel voor ons gearbeid heeft.

7 Groet Andrónicus en Júnias, mijne magen, en mijne medegevangenen, welke vermaard zijn onder de Apostelen, die ook vóór mij in Christus geweest zijn.

8 Groet Amplias, mijnen beminde in den Heere.

9 Groet Urbánus, onzen medearbeider in Christus, en Stachys, mijnen beminde.

10 Groet Apelles, die beproefd is in Christus. Groet hen die van het *huisgezin* van Aristóbúlus *zijn*.

11 Groet Heródion, die van mijne maagschap is. Groet hen die van *het huisgezin* van Narcíssus *zijn*, degenen *namelijk* die in den Heere zijn.

12 Groet Tryféna en Tryfósa, *vrouwen* die in den Heere arbeiden. Groet Persis, de beminde *zuster*, die veel gearbeid heeft in den Heere.

13 Groet Rufus, den uitverkorene in den Heere, en zijne moeder en de mijne.

14 Groet Asyncritus, Flégon, Hermas, Pátrobas, Hermes

en de broeders die met hen zijn.

15 Groet Filólogus en Júlia, Néreus en zijne zuster, en Olympas, en al de heiligen die met henlieden zijn.

16 Groet elkander met eenen heiligen kus. De gemeenten van Christus groeten ulieden.

17 En ik bid u, broeders, neemt acht op degenen die tweedragt en ergernissen aanrigten tegen de leer, die gij *van ons* geleerd hebt: en wijkt af van dezelven.

18 Want dezulken dienen onzen Heere Jezus Christus niet, maar hunnen buik; en verleiden door schoonspreken en prijzen de harten der eenvoudigen.

19 Want uwe gehoorzaamheid is tot *kennis van* allen gekomen. Ik verblijd mij dan uwenthalve; en ik wil, dat gij wijs zijt in het goede, doch onnoozel in het kwade.

20 En de God des vredes zal den Satan haast onder uwe voeten verpletteren. De genade van onzen Heere Jezus Christus zij met ulieden. Amen.

21 U groeten Timótheüs, mijn medearbeider, en Lúcius, en Jáson, en Sosípater, mijne bloedverwanten.

22 Ik, Tértius, die den brief geschreven heb, groet u in den Heere.

23 U groet Gájus, de huiswaard van mij en van de geheele gemeente. U groet Erástus, de rentmeester der stad, en de broeder Quártus.

24 De genade van onzen Heere Jezus Christus zij met u allen. Amen.

25 Hem nu die magtig is u te bevestigen, naar mijn Evangelie en de prediking van Jezus Christus, naar de openbaring der verborgenheid, die *van* de tijden der eeuwen verzwegen is geweest:

26 Maar nu geopenbaard is, en door de profetische Schriften, naar het bevel des eeuwigen Gods, tot gehoorzaamheid des geloofs, onder al de Heidenen bekend is gemaakt:

27 Denzelven alleen wijzen God *zij* door Jezus Christus de heerlijkheid in der eeuwigheid. Amen.

DE EERSTE BRIEF VAN DEN APOSTEL PAULUS

AAN DIE VAN

CORINTHE.

HOOFDSTUK 1.

PAULUS, een geroepen Apostel van Jezus Christus, door den wil van God, en Sósthenes, de broeder,

2 Aan de gemeente Gods, die te Corinthe is, den geheiligden in Christus Jezus, den geroepenen heiligen, met allen die den naam van onzen Heere Jezus Christus aanroepen in alle plaats, beiden hunnen en onzen *Heere:*

3 Genade zij u en vrede van God onzen Vader, en den Heere Jezus Christus.

4 Ik dank mijnen God allen tijd over u, van wege de genade Gods die u gegeven is i[illegible] istus Jezus;

5 Dat gij in al [illegible]

worden in Hem, in alle rede
en alle kennis:
6 Gelijk de getuigenis van
Christus bevestigd is onder u;
7 Alzoo dat het u aan geene
gave ontbreekt, verwachtende
de openbaring van onzen Hee-
re Jezus Christus.
8 Welke *God* u ook zal beves-
tigen tot het einde toe, *om* on-
straffelijk *te zijn* in den dag
van onzen Heere Jezus Christus.
9 God is getrouw, door wel-
ken gij geroepen zijt tot de ge-
meenschap van zijnen Zoon Je-
zus Christus, onzen Heere.
10 Maar ik bid u, broeders,
door den naam van onzen Heere
Jezus Christus, dat gij allen het
zelfde spreekt, en *dat* onder u
geene scheuringen zijn, maar
dat gij te zamen gevoegd zijt in
eenen zelfden zin, en in een
zelfde gevoelen.
11 Want mij is van u bekend
gemaakt, mijne broeders, door
die van *het huisgezin* van Chloë
zijn, dat er twisten onder u zijn.
12 En dit zeg ik, dat een iege-
lijk van u zegt: Ik ben van Pau-
lus; en ik van Apóllos: en ik
van Céfas: en ik van Christus.
13 Is Christus gedeeld? Is
Paulus voor u gekruist? Of zijt
gij in Paulus' naam gedoopt?
14 Ik dank God, dat ik nie-
mand van ulieden gedoopt heb,
dan Críspus en Gájus:
15 Opdat niet iemand zegge,
dat ik in mijnen naam ge-
doopt heb.
16 Doch ik heb ook het huis-
gezin van Stéfanas gedoopt;
voorts weet ik niet, of ik ie-
mand anders gedoopt heb.
17 Want Christus heeft mij
n ezonden om te doopen,
n om het Evangelie te ver-
k en: niet met wijsheid
v oorden, opdat het kruis
v hristus niet verijdeld
v
ant het woord des krui-
s vel dengenen die verlo-
r isheid; maar ons
die behouden worden, is het
eene kracht Gods.
19 Want er is geschreven: Ik
zal de wijsheid der wijzen
doen vergaan, en het verstand
der verstandigen zal Ik te niet
maken.
20 Waar is de Wijze? Waar is
de Schriftgeleerde? Waar is de
Onderzoeker dezer eeuw? Heeft
God de wijsheid dezer wereld
niet dwaas gemaakt?
21 Want nademaal in de
wijsheid Gods de wereld God
niet heeft gekend door de wijs-
heid, zoo heeft het Gode be-
haagd, door de dwaasheid der
prediking zalig te maken die
gelooven:
22 Overmits de Joden een
teeken begeeren, en de Grie-
ken wijsheid zoeken;
23 Doch wij prediken Chris-
tus den gekruisigde, den Joden
wel eene ergernis, en den
Grieken eene dwaasheid:
24 Maar hun die geroepen
zijn, beiden Joden en Grieken,
prediken wij Christus de kracht
Gods, en de wijsheid Gods.
25 Want het dwaze Gods is
wijzer dan de menschen; en
het zwakke Gods is sterker
dan de menschen.
26 Want gij ziet uwe roe-
ping, broeders, dat *gij* niet ve-
le wijzen *zijt* naar het vleesch,
niet vele magtigen niet vele
edelen.
27 Maar het dwaze der wereld
heeft God uitverkoren, opdat
Hij de wijzen beschamen zou;
en het zwakke der wereld heeft
God uitverkoren, opdat Hij het
sterke zou beschamen;
28 En het onedele der wereld,
en het verachte heeft God uit-
verkoren, en hetgeen niet is,
opdat Hij hetgeen *iet* is te niet
zoude maken;
29 Opdat geen vleesch zou
roemen voor Hem.
30 Maar uit Hem zijt gij in
Christus Jezus, die ons gewor-
den is wijsheid van God, en

regtvaardigheid, en heiligmaking, en verlossing.
31 Opdat *het zij*, gelijk geschreven is: Die roemt, roeme in den Heere.

HOOFDSTUK 2.

EN ik, broeders, als ik tot u gekomen ben, ben niet gekomen met uitnemendheid van woorden, of van wijsheid, u verkondigende de getuigenis van God.
2 Want ik heb niet voorgenomen iets te weten onder u, dan Jezus Christus, en dien gekruisigd.
3 En ik was bij ulieden in zwakheid, en in vreeze, en in vele beving.
4 En mijne rede, en mijne prediking was niet in bewegelijke woorden der menschelijke wijsheid, maar in betooning des geestes en der kracht:
5 Opdat uw geloof niet zou zijn in wijsheid der menschen, maar in de kracht Gods.
6 En wij spreken wijsheid onder de volmaakten: doch eene wijsheid niet dezer wereld, noch der Oversten dezer wereld, die te niet worden;
7 Maar wij spreken de wijsheid Gods *bestaande* in verborgenheid, die bedekt was, welke God te voren verordineerd heeft tot heerlijkheid van ons, eer de wereld was;
8 Welke niemand van de Oversten dezer wereld gekend heeft: want indien zij ze gekend hadden, zoo zouden zij den Heere der heerlijkheid niet gekruist hebben.
9 Maar gelijk geschreven is: Hetgeen het oog niet heeft gezien, en het oor niet heeft gehoord, en in het hart des menschen niet is opgeklommen, hetgeen God bereid heeft dien die Hem liefhebben.
10 Doch God heeft *het* ons geopenbaard door zijnen Geest: want de Geest onderzoekt alle dingen, ook de diepten Gods.
11 Want wie van de menschen weet hetgeen des menschen is, dan de geest des menschen die in hem is? alzoo weet ook niemand hetgeen Gods is, dan de Geest Gods.
12 Doch wij hebben niet ontvangen den geest der wereld, maar den Geest die uit God is: opdat wij zouden weten de dingen die ons van God geschonken zijn.
13 Dewelke wij ook spreken, niet met woorden die de menschelijke wijsheid leert, maar met *woorden* die de Heilige Geest leert, geestelijke dingen met geestelijke samenvoegende.
14 Maar de natuurlijke mensch begrijpt niet de dingen die des Geestes Gods zijn: want zij zijn hem dwaasheid, en hij kan ze niet verstaan, omdat zij geestelijk onderscheiden worden.
15 Doch de geestelijke *mensch* onderscheidt wel alle dingen, maar hij zelf wordt van niemand onderscheiden.
16 Want wie heeft den zin des Heeren gekend, die Hem zou onderrigten? Maar wij hebben den zin van Christus.

HOOFDSTUK 3.

EN ik, broeders, kon tot u niet spreken als tot geestelijken, maar als tot vleeschelijken, als tot jonge kinderen in Christus.
2 Ik heb u met melk gevoed, en niet met *vaste* spijs: want gij vermogt *toen* nog niet; ja gij vermoogt ook nu nog niet:
3 Want gij zijt nog vleeschelijk. Want dewijl onder u nijd is en twist, en tweedragt, zijt gij niet vleeschelijk, en wandelt *gij niet* naar den mensch?
4 Want als de een zegt: Ik ben van Paulus; en een ander: Ik *ben* van Apóllos: zijt gij niet vleeschelijk?
5 Wie is dan Paul--

is Apóllos, anders dan dienaars, door welke gij geloofd hebt, en *dat*, gelijk de Heere aan een iegelijk gegeven heeft?
6 Ik heb geplant, Apóllos heeft nat gemaakt: maar God heeft den wasdom gegeven.
7 Zoo is dan noch hij die plant, iets, noch hij die nat maakt, maar God, die den wasdom geeft.
8 En die plant, en die nat maakt, zijn één; maar een iegelijk zal zijn loon ontvangen naar zijnen arbeid.
9 Want wij zijn Gods medearbeiders: Gods akkerwerk, Gods gebouw zijt gij.
10 Naar de genade Gods die mij gegeven is, heb ik als een wijs bouwmeester het fondament gelegd: en een ander bouwt daarop. Maar een iegelijk zie toe, hoe hij daarop bouwt.
11 Want niemand kan een ander fondament leggen dan hetgeen gelegd is, hetwelk is Jezus Christus.
12 En indien iemand op dit fondament bouwt goud, zilver, kostelijke steenen, hout, hooi, stoppelen:
13 Eens iegelijks werk zal openbaar worden: want de dag zal het verklaren, dewijl het door vuur ontdekt wordt; en hoedanig eens iegelijks werk is, zal het vuur beproeven.
14 Zoo iemands werk blijft, dat hij daarop gebouwd heeft, die zal loon ontvangen.
15 Zoo iemands werk zal verbrand worden, die zal schade lijden; maar zelf zal hij behouden worden, doch alzoo als door vuur.
16 Weet gij niet, dat gij Gods Tempel zijt, en de Geest Gods in ulieden woont?
17 Zoo iemand den Tempel Gods schendt, dien zal God schenden: want de Tempel Gods is heilig, welke gij zijt.
18 Niemand bedriege zich zelven: zoo iemand onder u dunkt, dat hij wijs is in deze wereld, die worde dwaas, opdat hij wijs moge worden.
19 Want de wijsheid dezer wereld is dwaasheid bij God. Want er is geschreven: Hij vat de wijzen in hunne arglistigheid.
20 En wederom: De Heere kent de overleggingen der wijzen, dat zij ijdel zijn.
21 Niemand dan roeme op menschen: want alles is uwe.
22 Hetzij Paulus, hetzij Apóllos, hetzij Céfas, hetzij de wereld, hetzij leven, hetzij dood, hetzij tegenwoordige, hetzij toekomende dingen, zij zijn alle uwe.
23 Doch gij zijt van Christus, en Christus is Gods.

HOOFDSTUK 4.

ALZOO houde ons een *ieder* mensch als dienaars van Christus, en uitdeelers der verborgenheden Gods.
2 En voorts wordt in de uitdeelers vereischt, dat elk getrouw bevonden worde.
3 Doch mij is voor het minste dat ik van ulieden geoordeeld worde, of van een menschelijk oordeel; ja ik oordeel ook mij zelven niet:
4 Want ik ben mij zelven van geen ding bewust; doch ik ben daardoor niet geregtvaardigd: maar die mij oordeelt, is de Heere.
5 Zoo dan oordeelt niets vóór den tijd, totdat de Heere zal gekomen zijn, welke ook in het licht zal brengen hetgeen in de duisternis verborgen is, en openbaren de raadslagen der harten; en alsdan zal een iegelijk lof hebben van God.
6 En deze dingen, broeders, heb ik op mij zelven en Apóllos bij gelijkenis gepast, om uwentwil: opdat gij aan ons zoudt leeren, niet te gevoelen boven hetgeen geschreven is,

dat gij niet, de een om eens anders wil opgeblazen wordt tegen den anderen.
7 Want wie onderscheidt u? En wat hebt gij, dat gij niet hebt ontvangen? en zoo gij het ook ontvangen hebt, wat roemt gij, alsof gij het niet ontvangen hadt?
8 Alreede zijt gij verzadigd, alreede zijt gij rijk geworden, zonder ons hebt gij geheerscht: en och of gij heerschtet, opdat ook wij met u heerschen mogten!
9 Want ik acht, dat God ons, die de laatste Apostelen zijn, ten toon heeft gesteld als tot den dood verwezen: want wij zijn een schouwspel geworden der wereld, en den Engelen, en den menschen.
10 Wij *zijn* dwazen om Christus' wil, maar gij zijt wijzen in Christus; wij zijn zwakken, maar gij sterken; gij zijt heerlijken, maar wij verachten.
11 Tot op deze tegenwoordige ure lijden wij honger, en lijden wij dorst, en zijn naakt, en worden met vuisten geslagen, en hebben geen vaste woonplaats,
12 En arbeiden, werkende met onze eigene handen: wij worden gescholden, en wij zegenen: wij worden vervolgd, en wij verdragen;
13 Wij worden gelasterd, en wij bidden; wij zijn geworden als uitvaagsels der wereld, *en* aller afschrapsel tot nu toe.
14 Ik schrijf deze dingen niet om u te beschamen, maar als mijne lieve kinderen vermaan ik *u*.
15 Want al hadt gij tien duizend leermeesters in Christus, zoo *hebt gij* toch niet vele vaders; want in Christus Jezus heb ik u door het Evangelie geteeld.
16 Zoo vermaan ik u dan, zijt mijne navolgers.
17 Daarom heb ik Timótheüs tot u gezonden, die mijn lieve en getrouwe zoon is in den Heere, welke u zal indachtig maken mijne wegen die in Christus zijn, gelijkerwijs ik alom in alle gemeenten leer.
18 Doch sommigen zijn opgeblazen, alsof ik tot ulieden niet komen zou.
19 Maar ik zal haast tot u komen, zoo de Heere wil, en ik zal *dan* verstaan niet de woorden dergenen die opgeblazen zijn, maar de kracht.
20 Want het Koningrijk Gods is niet *gelegen* in woorden, maar in kracht.
21 Wat wilt gij? Zal ik met de roede tot u komen, of in liefde en *in* den geest der zachtmoedigheid?

HOOFDSTUK 5.

MEN hoort ganschelijk, *dat er* hoererij onder u *is*, en zoodanige hoererij, die ook onder de Heidenen niet genoemd wordt, alzoo dat er een zijns vaders huisvrouw heeft.
2 En zijt gij *nog* opgeblazen, en hebt niet veel meer leed gedragen, opdat hij uit het midden van u weggedaan worde, die deze daad begaan heeft?
3 Doch ik, als wel met het ligchaam afwezend, maar tegenwoordig zijnde met den geest, heb alreede, als*of ik* tegenwoordig *ware*, dengenen die dat alzoo bedreven heeft besloten,
4 In den naam van onzen Heere Jezus Christus, als gijlieden en mijn geest *te zamen* vergaderd zullen zijn, met de kracht van onzen Heere Jezus Christus,
5 Denzulken over te geven den Satan, tot verderf des vlees[illegible], opdat de geest behouden worden in den dag va[illegible] Heere Jezus.
6 Uw roem is niet goed. [illegible] gij niet, dat een weinig zur[illegible] sem het geheele deeg [illegible] maakt?
7 Zuivert [illegible] dan der

zuurdeesem uit, opdat gij een nieuw deeg zijn moogt, gelijk gij ongezuurd zijt. Want ook ons Pascha is voor ons geslagt, *namelijk* Christus.

8 Zoo dan laat ons feest houden, niet in den ouden zuurdeesem, noch in den zuurdeesem der kwaadheid en der boosheid, maar in de ongezuurde *brooden* der opregtheid en der waarheid.

9 Ik heb u geschreven in den brief, dat gij u niet zoudt vermengen met de hoereerders;

10 Doch niet geheellijk met de hoereerders dezer wereld, of met de gierigaards, of met de roovers, of met de afgodendienaars: want anders zoudt gij moeten uit de wereld gaan.

11 Maar nu heb ik u geschreven, dat gij u niet zult vermengen, *namelijk* indien iemand een broeder genaamd zijnde, een hoereerder is, of een gierigaard, of een afgodendienaar, of een lasteraar, of een dronkaard, of een roover; dat gij met zoodanig eenen ook niet zult eten.

12 Want wat heb ik ook die buiten zijn te oordeelen? Oordeelt gijlieden niet die binnen zijn?

13 Maar die buiten zijn oordeelt God. En doet gij dezen booze uit ulieden weg.

HOOFDSTUK 6.

DURFT iemand van ulieden die eene zaak heeft tegen een ander, te regt gaan voor de onregtvaardigen, en niet voor de heiligen?

2 W[illegible]t gij niet, dat de heiligen d[illegible]ld oordeelen zullen? En i[illegible] door u de wereld geoord[illegible] wordt, zijt gij onwaardig d[illegible]te gerigtszaken? [illegible]t gij niet, dat wij de En[illegible] ordeelen zullen? hoe [illegible] meer de zaken die dit [illegible]aan? [illegible] gerigtszaken hebt, die dit leven aangaan, zet die daarover die in de gemeente minst geacht zijn.

5 Ik zeg u *dit* tot schaamte. Is er *dan* alzoo onder u geen wijs is, ook niet één die zou kunnen oordeelen tusschen zijne broeders?

6 Maar de *eene* broeder gaat met den *anderen* broeder te regte, en dat voor ongeloovigen.

7 Zoo is er dan nu ganschelijk gebrek onder u, dat gij met elkander regtszaken hebt. Waarom lijdt gij niet liever ongelijk? Waarom lijdt gij niet liever schade?

8 Maar gijlieden doet ongelijk en doet schade, en dat den broederen.

9 Of weet gij niet, dat de onregtvaardigen het Koningrijk Gods niet zullen beërven?

10 Dwaalt niet: noch hoereerders, noch afgodendienaars, noch overspelers, noch ontuchtigen, noch die bij mannen liggen, noch dieven, noch gierigaards, noch dronkaards, geene lasteraars, geene roovers zullen het Koningrijk Gods beërven.

11 En dit waart gij sommigen: maar gij zijt afgewasschen, maar gij zijt geheiligd, maar gij zijt geregtvaardigd, in den naam van den Heere Jezus, en door den Geest onzes Gods.

12 Alle dingen zijn mij geoorloofd, maar alle dingen zijn niet oorbaar; alle dingen zijn mij geoorloofd, maar ik zal onder de magt van geenen mij laten brengen.

13 De spijzen zijn voor den buik, en de buik *is* voor de spijzen: maar God zal beide dezen en die te niet doen. Doch het ligchaam is niet voor de hoererij, maar voor den Heere, en de Heere voor het ligchaam.

14 En God heeft ook den Heere opgewekt, en zal ons opwekken door zijne kracht

15 Weet gij niet, dat uwe ligchamen leden van Christus zijn? Zal ik dan de leden van Christus nemen, en maken ze leden eener hoer? Dat zij verre.

16 Of weet gij niet, dat die de hoer aanhangt, één ligchaam *met haar* is? want die twee, zegt Hij, zullen tot één vleesch wezen.

17 Maar die den Heere aanhangt, is één geest *met Hem*.

18 Vliedt de hoererij. Alle zonde die de mensch doet, is buiten het ligchaam: maar die hoererij bedrijft, zondigt tegen zijn eigen ligchaam.

19 Of weet gij niet, dat uliedер ligchaam een Tempel is van den Heiligen Geest, die in u is, dien gij van God hebt, en *dat* gij uws zelfs niet zijt?

20 Want gij zijt duur gekocht: zoo verheerlijkt dan God in uw ligchaam en in uwen geest, welke Godes zijn.

HOOFDSTUK 7.

AANGAANDE nu de dingen daarvan gij mij geschreven hebt: het is een mensch goed geen vrouw aan te raken.

2 Maar om der hoererijen wil zal een iegelijk *man* zijne eigene vrouw hebben, en eene iegelijke *vrouw* zal haren eigen man hebben.

3 De man zal aan de vrouw de schuldige goedwilligheid betalen: en desgelijks ook de vrouw aan den man.

4 De vrouw heeft de magt niet over haar eigen ligchaam, maar de man: en desgelijks ook de man heeft de magt niet over zijn eigen ligchaam, maar de vrouw.

5 Onttrekt u elkander niet, tenzij dan met *beider* toestemming voor eenen tijd, opdat gij u tot vasten en bidden moogt verledigen; en komt wederom bijeen, opdat u de Satan niet verzoeke, omdat gij u niet kunt onthouden.

6 Doch dit zeg ik uit toelating, niet uit bevel.

7 Want ik wilde dat alle menschen waren gelijk als ik zelf *ben;* maar een iegelijk heeft zijne eigene gave van God, de een wel aldus, maar de ander alzoo.

8 Doch ik zeg den ongetrouwden, en de weduwen: het is hun goed, indien zij blijven gelijk als ik.

9 Maar indien zij zich niet kunnen onthouden, dat zij trouwen: want het is beter te trouwen dan te branden.

10 Doch den getrouwden gebied niet ik, maar de Heere, dat de vrouw van den man niet scheide.

11 En indien zij ook scheidt, dat zij ongetrouwd blijve, of met den man verzoene: en dat de man de vrouw niet verlate.

12 Maar den anderen zeg ik, niet de Heere: Indien eenig broeder eene ongeloovige vrouw heeft, en dezelve tevreden is bij hem te wonen, dat hij ze niet verlate;

13 En eene vrouw die eenen ongeloovigen man heeft, en hij tevreden is bij haar te wonen, dat zij hem niet verlate.

14 Want de ongeloovige man is geheiligd door de vrouw, en de ongeloovige vrouw is geheiligd door den man: want anders waren uwe kinderen onrein, maar nu zijn zij heilig.

15 Maar indien de ongeloovige scheidt, dat hij scheide. De broeder of de zuster wordt in zoodanige *gevallen* niet dienstbaar gemaakt: maar God l
ons tot vrede geroepen.

16 Want wat weet gij, vr
of gij den man zult zalig
ken? Of wat weet gij ma
gij de vrouw zult zalig mal

17 Doch gelijk God aan
iegelijk heeft uitgedeeld
lijk de Heere een iegelij
roepen heeft, dat h

wandele: en alzoo ordineer ik
in al de gemeenten.
18 Is iemand besneden zijnde
geroepen? die late zich geene
voorhuid aantrekken. Is iemand
in de voorhuid zijnde geroepen?
die late zich niet besnijden.
19 De besnijdenis is niets, en
de voorhuid is niets, maar
de onderhouding der geboden
Gods.
20 Een iegelijk blijve in die
beroeping, daarin hij geroepen
is.
21 Zijt gij een dienstknecht
zijnde geroepen? laat u *dat*
niet bekommeren: maar indien
gij ook kunt vrij worden, gebruik
dat liever.
22 Want die in den Heere geroepen
is een dienstknecht zijnde,
die is een vrijgelatene des
Heeren: desgelijks ook die vrij
zijnde geroepen is, die is een
dienstknecht van Christus.
23 Gij zijt duur gekocht:
wordt geen dienstknechten der
menschen.
24 Een iegelijk daarin hij geroepen
is, broeders, die blijve
in hetzelve bij God.
25 Aangaande nu de maagden
heb ik geen bevel des Heeren;
maar ik zeg *mijn* gevoelen, als
die barmhartigheid van den
Heere gekregen heb om getrouw
te zijn.
26 Ik houd dan dit goed te
zijn, om den aanstaanden nood,
dat het, *zeg ik*, den mensch
goed is alzoo te zijn.
27 Zijt gij aan eene vrouw
verbonden? zoek geen ontbinding.
Zijt gij ongebonden van
eene vrouw, zoek geen vrouw.
28 Maar indien gij ook trouwt,
gi ndigt niet: en indien
ee naagd trouwt, zij zondigt
ni och dezulken zullen ver-
dr ng hebben in het vleesch.
Er spare ulieden.
aar dit zeg ik, broeders,
da tijd voorts kort is: opdat
oc e vrouwen hebben, zou-
de et hebbende;

30 En die weenen, als niet
weenende; en die blijde zijn,
als niet blijde zijnde; en die
koopen, als niet bezittende;
31 En die deze wereld gebruiken,
als niet misbruikende:
want de gedaante dezer
wereld gaat voorbij.
32 En ik wil, dat gij zonder
bekommernis zijt. De ongetrouwde
bekommert zich met
de dingen des Heeren, hoe hij
den Heere zal behagen:
33 Maar die getrouwd is,
bekommert zich met de dingen
der wereld, hoe hij de vrouw
zal behagen.
34 Eene vrouw en eene maagd
zijn onderscheiden. De ongetrouwde
bekommert zich met
de dingen des Heeren, opdat
zij heilig zij, beide aan ligchaam
en aan geest; maar die
getrouwd is, bekommert zich
met de dingen der wereld, hoe
zij den man zal behagen.
35 En dit zeg ik tot uw eigen
voordeel: niet opdat ik eenen
strik over u zou werpen, maar
om u te leiden tot hetgeen wel
voegt, en bekwaam is, om
den Heere wel aan te hangen,
zonder herwaarts en derwaarts
getrokken te worden.
36 Maar zoo iemand acht, dat
hij ongevoegelijk handelt met
zijne maagd, indien zij over
den jeugdigen tijd gaat, en
het alzoo moet geschieden: die
doe dat hij wil, hij zondigt
niet: dat zij trouwen.
37 Doch die vast staat in
zijn hart, geen noodzaak hebbende,
maar magt heeft over
zijnen eigen wil, en dit in
zijn hart besloten heeft, dat hij
zijne maagd zal bewaren, die
doet wel.
38 Alzoo dan, die *haar* ten
huwelijk uitgeeft, die doet wel;
en die *ze* ten huwelijk niet
uitgeeft, die doet beter.
39 Eene vrouw is door de wet
verbonden zoo langen tijd haar
man leeft; maar indien haar

man ontslapen is, zoo is zij vrij, om te trouwen dien zij wil, alleenlijk in den Heere.
40 Maar zij is gelukkiger, indien zij alzoo blijft, naar mijn gevoelen. En ik meen ook den Geest Gods te hebben.

HOOFDSTUK 8.

AANGAANDE nu de dingen die den afgoden geofferd zijn. Wij weten, dat wij allen te zamen kennis hebben. De kennis maakt opgeblazen, maar de liefde sticht.
2 En zoo iemand meent iets te weten, die heeft nog niets gekend, gelijk men behoort te kennen.
3 Maar zoo iemand God liefheeft, die is van Hem gekend.
4 Aangaande dan het eten der dingen die den afgoden geofferd zijn. Wij weten, dat een afgod niets is in de wereld, en dat er geen ander God is dan één.
5 Want hoewel er ook zijn, die Goden genaamd worden, hetzij in den hemel, hetzij op de aarde, (gelijk er vele Goden en vele Heeren zijn),
6 Nogtans hebben wij *maar* éénen God, den Vader, uit welken alle dingen zijn, en wij tot Hem; en *maar* éénen Heere, Jezus Christus, door welken alle dingen zijn, en wij door Hem.
7 Doch in allen is de kennis niet; maar sommigen met een geweten des afgods tot nog toe, eten als *iets* dat den afgoden geofferd is: en hun geweten, zwak zijnde, wordt bevlekt.
8 De spijze nu maakt ons Gode niet aangenaam: want hetzij dat wij eten, wij hebben geenen overvloed; en hetzij dat wij niet eten, wij hebben geen gebrek.
9 Maar ziet toe, dat deze uwe magt niet eeniger wijze een aanstoot worde dengenen die zwak zijn.
10 Want zoo iemand u, die de kennis hebt, ziet in der afgoden Tempel aanzitten, zal het geweten deszelven die zwak is niet gestijfd worden, om te eten de dingen die den afgoden geofferd zijn?
11 En zal de broeder die zwak is, door uwe kennis verloren gaan, om welken Christus gestorven is?
12 Doch gijlieden, alzoo tegen de broeders zondigende, en hun zwak geweten kwetsende, zondigt tegen Christus.
13 Daarom, indien de spijze mijnen broeder ergert, zoo zal ik in eeuwigheid geen vleesch eten, opdat ik mijnen broeder niet ergere.

HOOFDSTUK 9.

BEN ik niet een Apostel? Ben ik niet vrij? Heb ik niet Jezus Christus, onzen Heere, gezien? Zijt gijlieden niet mijn werk in den Heere?
2 Zoo ik anderen geen Apostel ben, nogtans ben ik het uliedent: want het zegel mijns Apostelschaps zijt gijlieden in den Heere.
3 Mijne verantwoording aan degenen die onderzoek over mij doen, is deze.
4 Hebben wij niet magt om te eten en te drinken?
5 Hebben wij niet magt om eene vrouw, een zuster zijnde *met ons* om te leiden, gelijk ook de andere Apostelen, en de broeders des Heeren, en Céfas?
6 Of hebben alleen ik en Bárnabas geen magt van te werken?
7 Wie dient ooit in den op eigene bezoldiging? wie, eenen wijngaard, en eet van zijne vrucht? of wie eene kudde, en eet nie de melk der kudde?
8 Spreek ik dit n

mensch? of zegt ook de wet
hetzelve niet?
9 Want in de wet van Mozes
is geschreven: Gij zult eenen
dorschenden os niet muilban-
den. Zorgt ook God voor de
ossen?
10 Of zegt Hij *dat* gansche-
lijk om onzentwil? Want om
onzentwil is *dat* geschreven:
overmits die ploegt op hoop
moet ploegen, en die op hoop
dorscht *moet* zijne hoop deel-
achtig worden.
11 Indien wij ulieden het gees-
telijke gezaaid hebben, is het
eene groote *zaak*, zoo wij het uwe
dat ligchamelijk is maaijen?
12 Indien anderen deze magt
over u deelachtig zijn, *waarom*
niet veel meer wij? Doch wij
hebben deze magt niet ge-
bruikt, maar wij verdragen het
alles, opdat wij niet eenige
verhindering geven aan het
Evangelie van Christus.
13 Weet gij niet, dat degenen
die de heilige dingen bedienen,
van het heilige eten? *en* die
steeds bij het altaar zijn, met
het altaar deelen?
14 Alzoo heeft ook de Heere
verordineerd dengenen die het
Evangelie verkondigen, dat zij
van het Evangelie leven.
15 Maar ik heb geen van deze
dingen gebruikt. En ik heb dit
niet geschreven, opdat het al-
zoo aan mij geschieden zou:
want het ware mij beter te ster-
ven, dan dat iemand dezen mij-
nen roem zoude ijdel maken.
16 Want indien ik het Evan-
gelie verkondig, 't is mij geen
roem: want de nood is mij op-
gelegd. En wee mij, indien ik
[illegible] angelie niet verkondig!
[illegible] Want indien ik dat gewil-
[illegible], zoo heb ik loon: maar
[illegible] onwillig, de uitdeeling
[illegible] *genwel* toebetrouwd.
[illegible] t loon heb ik dan? *Na-*
[illegible] dat ik het Evangelie
[illegible] digende het Evangelie
[illegible] kosteloos stelle,

om mijne magt in het Evange-
lie niet te misbruiken.
19 Want daar ik van allen
vrij was, heb ik mij zelven al-
len dienstbaar gemaakt, opdat
ik er meer zou winnen.
20 En ik ben den Joden gewor-
den als een Jood, opdat ik de
Joden winnen zou: dengenen
die onder de wet zijn, *ben ik ge-*
worden als onder de wet zijnde,
opdat ik degenen die onder
de wet zijn winnen zou.
21 Dengenen die zonder de wet
zijn, *ben ik geworden* als zonder
de wet zijnde, (Gode *nogtans*
zijnde niet zonder de wet, maar
voor Christus onder de wet)
opdat ik degenen die zonder
de wet zijn winnen zou.
22 Ik ben den zwakken ge-
worden als een zwakke, opdat
ik de zwakken winnen zou;
allen ben ik alles geworden,
opdat ik immers eenigen be-
houden zou
23 En dit doe ik om des Evan-
gelies wil, opdat ik hetzelve
mede deelachtig zou worden.
24 Weet gijlieden niet, dat
die in de loopbaan loopen,
allen wel loopen, maar *dat* één
den prijs ontvangt? loopt alzoo,
dat gij *dien* moogt verkrij-
gen.
25 En een iegelijk die *om*
prijs strijdt, onthoudt zich in
alles. Dezen dan *doen* wel *dit*
opdat zij eene verderfelijke
kroon zouden ontvangen, maar
wij eene onverderfelijke.
26 Ik loop dan alzoo, niet als
op het onzekere; ik kamp al-
zoo, niet als de lucht slaande;
27 Maar ik bedwing mijn lig-
chaam, en breng het tot dienst-
baarheid, opdat ik niet eenig-
zins, daar ik anderen gepredikt
heb, zelf verwerpelijk worde.

HOOFDSTUK 10.

En ik wil niet, broeders, dat
gij onwetende zijt, dat onze
Vaders allen onder de wo[illegible]

waren, en allen door de zee doorgegaan zijn:

2 En allen in Mozes gedoopt zijn in de wolk, en in de zee;

3 En allen den zelfde geestelijke spijs gegeten hebben:

4 En allen den zelfden geestelijken drank gedronken hebben. Want zij dronken uit de geestelijke steenrots, die volgde: en de steenrots was Christus;

5 Maar in het meerder *deel* van hen heeft God geen welgevallen gehad: want zij zijn in de woestijn ter neder geslagen.

6 En deze dingen zijn geschied ons tot voorbeelden, opdat wij geenen lust tot het kwaad zouden hebben, gelijkerwijs als zij lust gehad hebben.

7 En wordt geen afgodendienaars, gelijkerwijs als sommigen van hen, gelijk geschreven staat: Het volk zat neder om te eten, en om te drinken, en zij stonden op om te spelen.

8 En laat ons niet hoereren, gelijk sommigen van hen gehoereerd hebben, en vielen op eenen dag drie en twintig duizend.

9 En laat ons Christus niet verzoeken, gelijk ook sommigen van hen verzocht hebben, en werden van de slangen vernield.

10 En murmureert niet, gelijk ook sommigen van hen gemurmureerd hebben, en werden vernield van den verderver.

11 En deze dingen alle zijn hunlieden overkomen tot voorbeelden; en zijn beschreven tot waarschuwing van ons, op dewelken de einden der eeuwen gekomen zijn.

12 Zoo dan, die meent te staan zie toe, dat hij niet valle.

13 Ulieden heeft geen verzoeking bevangen dan menschelijke: doch God is getrouw, die u niet zal laten verzocht worden boven hetgij vermoogt, maar Hij zal met de verzoeking ook de uitkomst geven, opdat gij ze kunt verdragen.

14 Daarom, mijne geliefden, vliedt van den afgodendienst.

15 Als tot verstandigen spreek ik: oordeelt gij hetgeen ik zeg.

16 De drinkbeker der dankzegging, dien wij *dankzeggende* zegenen, is die niet eene gemeenschap des bloeds van Christus? het brood, dat wij breken, is dat niet eene gemeenschap des ligchaams van Christus?

17 Want één brood *is het, zoo* zijn wij velen één ligchaam, dewijl wij allen éénes broods deelachtig zijn.

18 Ziet Israël dat naar het vleesch is: hebben niet degenen die de offeranden eten, gemeenschap met het altaar?

19 Wat zeg ik dan? dat een afgod iets is? of dat het afgodenoffer iets is?

20 *Ja ik zeg*, dat hetgeen de Heidenen offeren, zij den duivelen offeren, en niet Gode; en ik wil niet, dat gij met de duivelen gemeenschap hebt.

21 Gij kunt den drinkbeker des Heeren niet drinken, en den drinkbeker der duivelen: gij kunt niet deelachtig zijn der tafel des Heeren, en der tafel der duivelen.

22 Of tergen wij den Heere? Zijn wij sterker dan Hij?

23 Alle dingen zijn mij geoorloofd, maar alle dingen zijn niet oorbaar; alle dingen zijn mij geoorloofd, maar alle dingen stichten niet.

24 Niemand zoeke dat zijns zelfs is, maar een iegelijk *zoeke* dat des anderen is.

25 Eet al dat in het vle
huis verkocht wordt, niet
dervragende om des gew
wil:

26 Want de aarde ir
Heeren, en de volheid der

27 En indien u iemand
de ongeloovigen noodt, e
daar gaan wilt, eet al

den voorgezet wordt, niets on-
dervragende om des gewetens
wil.
28 Maar zoo iemand tot ulie-
den zegt: Dat is afgodenoffer,
eet *het* niet, om desgenen wil
die *u dat* te kennen gegeven
heeft, en *om* des gewetens wil.
Want de aarde is des Heeren,
en de volheid derzelve.
29 Doch ik zeg, *om* het gewe-
ten, niet van u zelven, maar
des anderen: want waarom
wordt mijne vrijheid geoordeeld
van een ander geweten?
30 En indien ik door genade
der spijze deelachtig ben, waar-
om word ik gelasterd over het-
geen daarvoor ik dankzeg?
31 Hetzij dan dat gijlieden
eet, hetzij dat gij drinkt, het-
zij dat gij iets *anders* doet, doet
het al ter eere Gods.
32 Weest zonder aanstoot te
geven, en den Joden, en den
Grieken, en der gemeente Gods.
33 Gelijkerwijs ik ook in alles
allen behaag, niet zoekende
mijn eigen voordeel, maar het
voordeel van velen, opdat zij
mogten behouden worden.

HOOFDSTUK 11.

WEEST mijne navolgers, ge-
lijkerwijs ook ik van
Christus.
2 En ik prijs u, broeders, dat
gij in alles mijner gedachtig
zijt, en de inzettingen be-
houdt gelijk ik *die* u overgege-
ven heb.
3 Doch ik wil, dat gij weet,
dat Christus het hoofd is eens
iegelijken mans, en de man
oofd der vrouw, en God
fd van Christus.
iegelijk man die bidt
teert, hebbende *iets* op
oofd, die onteert zijn
hoofd:
ar een iegelijke vrouw
lt of profeteert met on-
en hoofde, onteert haar
t het is een
en hetzelfde alsof *haar* het
haar afgesneden ware.
6 Want indien eene vrouw
niet gedekt is, dat zij ook
geschoren worde; maar indien
het leelijk is voor eene vrouw
geschoren te zijn, of het haar
afgesneden te hebben: dat zij
zich dekke.
7 Want de man moet het
hoofd niet dekken, overmits
hij het beeld en de heerlijk-
heid Gods is; maar de vrouw
is de heerlijkheid des mans.
8 Want de man is uit de
vrouw niet, maar de vrouw uit
den man.
9 Want ook is de man niet
geschapen om de vrouw, maar
de vrouw om den man.
10 Daarom moet de vrouw
eene magt op het hoofd heb-
ben, om der Engelen wil
11 Nogtans is noch de man
zonder de vrouw, noch de vrouw
zonder den man in den Heere.
12 Want gelijkerwijs de vrouw
uit den man is, alzoo is ook
de man door de vrouw; doch
alle dingen *zijn* uit God.
13 Oordeelt gij onder u zel-
ven: is het betamelijk, dat de
vrouw ongedekt God bidde?
14 Of leert u ook de natuur
zelve niet, dat, zoo een man
lang haar draagt, het hem eene
oneer is?
15 Maar zoo eene vrouw lang
haar draagt, dat het haar eene
eer is: omdat het lange haar
voor een deksel haar is ge-
geven?
16 Doch indien iemand schijnt
twistgierig te zijn, wij hebben
zulke gewoonte niet, noch de
gemeenten Gods.
17 Dit nu, *hetgeen* ik u aan-
zeg, prijs ik niet, *namelijk* dat
gij niet tot beter, maar tot
erger samenkomt.
18 Want eerstelijk, als gij sa-
menkomt in de gemeente, zoo
hoor ik, dat er scheuringen
zijn onder u; en ik geloof het
ten deele:

19 Want er moeten ook ketterijen onder u zijn, opdat degenen die opregt zijn openbaar mogen worden onder u.

20 Als gij dan bijeen samenkomt, *dat* is niet des Heeren Avondmaal eten.

21 Want in het eten neemt een iegelijk te voren zijn eigen avondmaal; en deze is hongerig, en de ander is dronken.

22 Hebt gij dan geene huizen, om er te eten en te drinken? of veracht gij de gemeente Gods, en beschaamt gij degenen die niet hebben? Wat zal ik u zeggen? Zal ik u prijzen? In dezen prijs ik *u* niet.

23 Want ik heb van den Heere ontvangen hetgeen ik ook u overgegeven heb, dat de Heere Jezus in den nacht, in welken Hij verraden werd, het brood nam:

24 En als Hij gedankt had, brak Hij het, en zeide: Neemt, eet, dat is mijn ligchaam, dat voor u gebroken wordt: doet dat tot mijne gedachtenis.

25 Desgelijks *nam* Hij ook den drinkbeker, na het eten des Avondmaals, en zeide: Deze drinkbeker is het Nieuwe Testament in mijn bloed. Doet dat, zoo dikwijls als gij *dien* zult drinken, tot mijne gedachtenis.

26 Want zoo dikwijls als gij dit brood zult eten, en dezen drinkbeker zult drinken, zoo verkondigt den dood des Heeren, totdat Hij komt.

27 Zoo dan, wie onwaardiglijk dit brood eet, of den drinkbeker des Heeren drinkt, die zal schuldig zijn aan het ligchaam en bloed des Heeren.

28 Maar de mensch beproeve zich zelven, en ete alzoo van het brood, en drinke van den drinkbeker

29 Want die onwaardiglijk eet en drinkt, die eet en drinkt zich zelven een oordeel, niet onderscheidende het ligchaam des Heeren.

30 Daarom zijn onder u vele zwakken en kranken, en velen slapen.

31 Want indien wij ons zelven oordeelden, zoo zouden wij niet geoordeeld worden.

32 Maar als wij geoordeeld worden, zoo worden wij van den Heere getuchtigd, opdat wij met de wereld niet zouden veroordeeld worden.

33 Zoo dan, mijne broeders, als gij samenkomt om te eten, verwacht elkander.

34 Doch zoo iemand hongert, dat hij te huis ete: opdat gij niet tot een oordeel samenkomt. De overige dingen nu zal ik ordineren als ik zal gekomen zijn.

HOOFDSTUK 12.

EN van de geestelijke *gaven*, broeders, wil ik niet, dat gij onwetende zijt.

2 Gij weet, dat gij Heidenen waart, tot de stomme afgoden heengetrokken, naar dat gij geleid werdt.

3 Daarom maak ik u bekend, dat niemand die door den Geest Gods spreekt, Jezus eene vervloeking noemt: en niemand kan zeggen Jezus den Heere *te zijn*, dan door den Heiligen Geest.

4 En er is verscheidenheid der gaven, doch het is de zelfde Geest;

5 En er is verscheidenheid der bedieningen, en het is de zelfde Heere;

6 En er is verscheidenheid der werkingen, doch het is de zelfde God, die alles in allen werkt.

7 Maar aan een iegelijk wordt de openbaring des Geestes gegeven tot hetgeen oorbaa[illegible]

8 Want dezen wordt doo[illegible] Geest gegeven het woor[illegible] wijsheid, en eenen ande[illegible] woord der kennis, doo[illegible] zelfden Geest.

9 En eenen ander h[illegible] loof, door den zelfde[illegible]

en eenen ander de gaven der gezondmakingen, door den zelfden Geest;

10 En eenen ander de werkingen der krachten; en eenen ander profetie; en eenen ander onderscheidingen der geesten; en eenen ander menigerlei talen; en eenen ander uitlegging der talen.

11 Doch deze dingen alle werkt de één en de zelfde Geest, deelende aan een iegelijk in het bijzonder gelijkerwijs Hij wil.

12 Want gelijk het ligchaam één is, en vele leden heeft, en al de leden van dit ééne ligchaam, vele zijnde, *maar* één ligchaam zijn: alzoo ook Christus.

13 Want ook wij allen zijn door éénen Geest tot één ligchaam gedoopt, hetzij Joden, hetzij Grieken, hetzij dienstknechten, hetzij vrijen: en wij zijn allen tot éénen Geest gedrenkt.

14 Want ook het ligchaam is niet *één* lid, maar vele *leden*.

15 Indien de voet zeide: Dewijl ik de hand niet ben, zoo ben ik van het ligchaam niet: Is die daarom niet van het ligchaam?

16 En indien het oor zeide: Dewijl ik het oog niet ben, zoo ben ik van het ligchaam niet: Is het daarom niet van het ligchaam?

17 Ware het geheele ligchaam het oog, waar *zou* het gehoor *zijn*? Ware het geheele *ligchaam* gehoor, waar *zou* de reuk *zijn*?

18 Maar nu heeft God de leden gezet, een iegelijk van de-
in het ligchaam, gelijk
ɔwild heeft.
Waren zij alle *maar* één
'aar *zou* het ligchaam *zijn*?
Maar nu zijn er wel vele
., doch *maar* één lig-
n.
En het oog kan niet zeg-
'ɪt de hand: Ik heb u niet
-ᵈe; of wederom het hoofd tot de voeten: Ik heb u niet van noode.

22 Ja veeleer, de leden die *ons* dunken de zwakste des ligchaams te zijn, die zijn noodig;

23 En die ons dunken de minst eerlijke *leden* des ligchaams te zijn, denzelven doen wij overvloediger eer aan; en onze onsierlijke *leden* hebben overvloediger versiering.

24 Doch onze sierlijke hebben het niet van noode; maar God heeft het ligchaam *alzoo* samengevoegd, gevende overvloediger eer aan hetgeen gebrek *aan dezelve* heeft:

25 Opdat geen tweedragt in het ligchaam zij, maar de leden voor elkander gelijke zorg zouden dragen.

26 En hetzij dat één lid lijdt, zoo lijden al de leden mede: hetzij dat één lid verheerlijkt wordt, zoo verblijden zich al de leden mede.

27 En gijlieden zijt het ligchaam van Christus, en leden in het bijzonder.

28 En God heeft er sommigen in de gemeente gesteld, ten eerste Apostelen, ten tweede Profeten, ten derde Leeraars, daarna krachten, daarna gaven der gezondmakingen, behulpsels, regeringen, menigerlei talen.

29 Zijn zij allen Apostelen? Zijn zij allen Profeten? Zijn zij allen Leeraars? Zijn zij allen krachten?

30 Hebben zij allen gaven der gezondmakingen? Spreken zij allen met *menigerlei* talen? Zijn zij allen uitleggers?

31 Doch ijvert naar de beste gaven. En ik wijs u eenen weg die nog uitnemender is.

HOOFDSTUK 13.

AL ware het, dat ik de talen der menschen en der Engelen sprak, en de liefde niet had, zoo ware ik een klinkend

metaal of luidende schel geworden.

2 En al ware het, dat ik de *gave* der profetie had, en wist al de verborgenheden en al de wetenschap: en al ware het, dat ik al het geloof had, zoodat ik bergen verzette, en de liefde niet had: zoo ware ik niets.

3 En al ware het, dat ik al mijne goederen tot onderhoud *der armen* uitdeelde, en al ware het, dat ik mijn ligchaam overgaf opdat ik verbrand zou worden, en had de liefde niet: zoo zou het mij geene nuttigheid geven.

4 De liefde is langmoedig, zij is goedertieren; de liefde is niet afgunstig; de liefde handelt niet ligtvaardiglijk, zij is niet opgeblazen;

5 Zij handelt niet ongeschiktelijk, zij zoekt zich zelve niet, zij wordt niet verbitterd, zij denkt geen kwaad;

6 Zij verblijdt zich niet in de ongeregtigheid, maar zij verblijdt zich in de waarheid;

7 Zij bedekt alle dingen, zij gelooft alle dingen, zij hoopt alle dingen, zij verdraagt alle dingen.

8 De liefde vergaat nimmermeer. Maar hetzij profetieën, zij zullen te niet gedaan worden; hetzij talen, zij zullen ophouden; hetzij kennis, zij zal te niet gedaan worden.

9 Want wij kennen ten deele, en wij profeteren ten deele:

10 Doch wanneer het vol maakte zal gekomen zijn, dan zal hetgeen ten deele is te niet gedaan worden.

11 Toen ik een kind was, sprak ik als een kind, was ik gezind als een kind, overleide ik als een kind: maar wanneer ik een man geworden ben, zoo heb ik te niet gedaan hetgeen eens kinds was.

12 Want wij zien nu door eenen spiegel in eene duistere rede, maar alsdan *zullen wij zien* aangezigt tot aangezigt; nu ken ik ten deele, maar alsdan zal ik kennen gelijk ook ik gekend ben.

13 En nu blijft geloof, hoop en liefde, deze drie: doch de meeste van deze is de liefde.

HOOFDSTUK 14.

JAAGT de liefde na, en ijvert om de geestelijke *gaven:* maar meest dat gij moogt profeteren.

2 Want die eene *vreemde* taal spreekt, spreekt niet den menschen, maar Gode; want niemand verstaat *het*, doch met den geest spreekt hij verborgenheden.

3 Maar die profeteert, spreekt den menschen stichting, en vermaning, en vertroosting.

4 Die eene *vreemde* taal spreekt, die sticht zich zelven: maar die profeteert, sticht de gemeente.

5 En ik wil *wel*, dat gij allen in *vreemde* talen spreekt, maar meer, dat gij profeteert. Want die profeteert, is meer dan die *vreemde* talen spreekt, tenzij dan dat hij het uitlegge, opdat de gemeente stichting moge ontvangen.

6 En nu, broeders, indien ik tot u kwam, en sprak *vreemde* talen, wat nuttigheid zou ik u doen, zoo ik tot u niet sprak, of in openbaring, of in kennis, of in profetie, of in leering?

7 Zelfs ook de levenlooze dingen die geluid geven, hetzij fluit, hetzij citer, zoo zij geen onderscheid met *kunnen* klank geven, hoe zal bekend wor[den] hetgeen gefluit of op de gespeeld wordt?

8 Want ook indien de t een onzeker geluid geeft zal zich tot den krijg ber

9 Alzoo ook gijlieden dien gij niet door de eene duidelijk rede geeft zal verstaan wor

gesproken wordt? want gij
zult zijn *als* die in de lucht
spreekt.
10 Er zijn, naar het voor-
valt, zoo vele soorten van
stemmen in de wereld, en
geene derzelve is zonder stem.
11 Indien ik dan de kracht
der stem niet weet, zoo zal ik
hem die spreekt Barbaarsch
zijn: en hij die spreekt zal bij
mij Barbaarsch zijn.
12 Alzoo ook gij, dewijl gij
ijverig zijt naar geestelijke ga-
ven, zoo zoekt, dat gij moogt
overvloedig zijn tot stichting
der gemeente.
13 Daarom, die in eene *vreemde*
taal spreekt, die bidde, dat hij
het moge uitleggen.
14 Want indien ik in eene
vreemde taal bid, mijn geest
bidt *wel*, maar mijn verstand
is vruchteloos.
15 Wat is het dan? Ik zal *wel*
met den geest bidden, maar ik
zal ook met het verstand bid-
den: Ik zal *wel* met den geest
zingen, maar ik zal ook met
het verstand zingen.
16 Anderzins, indien gij dank-
zegt met den geest, hoe zal de-
gene die de plaats eens onge-
leerden vervult, amen zeggen
op uwe dankzegging, dewijl hij
niet weet, wat gij zegt?
17 Want gij dankzegt wel be-
hoorlijk, maar de ander wordt
niet gesticht.
18 Ik dank mijnen God, dat
ik meer *vreemde* talen spreek,
dan gij allen:
19 Maar ik wil *liever* in de ge-
meente vijf woorden spreken
met mijn verstand, opdat ik
ook anderen moge onderwij-
[illegible] an tien duizend woorden
[illegible] e *vreemde* taal.
[illegible] roeders, wordt geen kin-
[illegible] in het verstand: maar zijt
[illegible] en in de boosheid, en
[illegible] n het verstand volwassen.
[illegible] de wet is geschreven:
[illegible] door lieden van andere
[illegible] andere lippen
tot dit volk spreken, en ook
alzoo zullen zij Mij niet hooren,
zegt de Heere.
22 Zoo dan, de *vreemde* talen
zijn tot een teeken niet den-
genen die gelooven, maar den
ongeloovigen; en de profetie
niet den ongeloovigen, maar
dengenen die gelooven.
23 Indien dan de geheele ge-
meente bijeenvergaderd ware,
en zij allen in *vreemde* talen
spraken, en *eenige* ongeleerden
of ongeloovigen inkwamen, zou-
den zij niet zeggen, dat gij uit-
zinnig waart?
24 Maar indien zij allen pro-
feteerden, en een ongeloovige
of ongeleerde inkwame, die
wordt van allen overtuigd, en
hij wordt van allen geoordeeld.
25 En alzoo worden de ver-
borgen dingen zijns harten
openbaar: en alzoo, vallende
op *zijn* aangezigt, zal hij God
aanbidden, en verkondigen,
dat God waarlijk onder u is.
26 Wat is het dan, broeders?
Wanneer gij samenkomt, een ie-
gelijk van u, heeft hij eenen
psalm, heeft hij eene leer, heeft
hij eene *vreemde* taal, heeft hij
eene openbaring, heeft hij eene
uitlegging: laat alle dingen ge-
schieden tot stichting.
27 En zoo iemand eene *vreem-
de* taal spreekt, *dat* het door
twee, of ten meeste drie *ge-
schiede*, en bij beurte; en dat
één het uitlegge.
28 Maar indien er geen uit-
legger is, dat hij zwijge in de
gemeente; doch dat hij tot
zich zelven spreke, en tot God.
29 En dat twee of drie Profe-
ten spreken, en dat de anderen
oordeelen.
30 Doch indien eenen ander,
die daar zit, *iets* geopenbaard
is, dat de eerste zwijge.
31 Want gij kunt allen, de
een na den ander profeteren,
opdat zij allen leeren, en allen
getroost worden.
32 En de geesten der Profeten

zijn den Profeten onderworpen.
33 Want God is geen *God* van
verwarring, maar van vrede,
gelijk in al de gemeenten der
heiligen.
34 Dat uwe vrouwen in de
gemeenten zwijgen: want het
is haar niet toegelaten te spreken,
maar *bevolen* onderworpen
te zijn, gelijk ook de wet zegt.
35 En zoo zij iets willen leeren,
laat haar te huis hare eigene
mannen vragen: want
het staat leelijk voor de vrouwen,
dat zij in de gemeente
spreken.
36 Is het woord Gods van u
uitgegaan? Of is het tot u alleen
gekomen?
37 Indien iemand meent een
Profeet te zijn, of geestelijk,
die erkenne, dat hetgeen ik u
schrijf des Heeren geboden
zijn.
38 Maar zoo iemand onwetend
is, die zij onwetend.
39 Zoo dan, broeders, ijvert
om te profeteren, en verhindert
niet in *vreemde* talen te
spreken.
40 Laat alle dingen eerlijk en
met orde geschieden.

HOOFDSTUK 15.

VOORTS, broeders, ik maak
u bekend het Evangelie, dat
ik u verkondigd heb, hetwelk
gij ook aangenomen hebt, in
hetwelk gij ook staat;
2 Door hetwelk gij ook zalig
wordt, indien gij het behoudt
op zoodanige wijze als ik het u
verkondigd heb: tenzij dan dat
gij te vergeefs geloofd hebt.
3 Want ik heb ulieden ten
eerste overgegeven hetgeen ik
ook ontvangen heb, dat Christus
gestorven is voor onze zonden,
naar de Schriften;
4 En dat Hij is begraven, en
dat Hij is opgewekt ten derden
dage, naar de Schriften;
5 En dat Hij is van Céfas gezien,
daarna van de twaalve.
6 Daarna is Hij gezien van
meer dan vijf honderd broederen
op eenmaal, van welke
het meerder *deel* nog overig is,
en sommigen ook zijn ontslapen.
7 Daarna is Hij gezien van
Jakóbus, daarna van al de
Apostelen.
8 En ten laatste van allen is
Hij ook van mij, als van een
ontijdig geborene gezien.
9 Want ik ben de minste van
de Apostelen, die niet waardig
ben een Apostel genaamd
te worden, daarom dat ik de gemeente
Gods vervolgd heb.
10 Doch door de genade Gods
ben ik dat ik ben: en zijne
genade die *aan* mij *bewezen is*,
is niet ijdel geweest, maar ik
heb overvloediger gearbeid dan
zij allen: doch niet ik, maar
de genade Gods die met mij is.
11 Hetzij dan ik, hetzij zijlieden,
alzoo prediken wij en alzoo
hebt gij geloofd.
12 Indien nu Christus gepredikt
wordt, dat Hij uit de
dooden opgewekt is, hoe zeggen
sommigen onder u, dat
er geen opstanding der dooden
is?
13 En indien er geen opstanding
der dooden is, zoo is
Christus ook niet opgewekt.
14 En indien Christus niet
opgewekt is, zoo is dan onze
prediking ijdel, en ijdel is ook
uw geloof;
15 En zoo worden wij ook bevonden
valsche getuigen Gods:
want wij hebben van God getuigd,
dat Hij Christus opgewekt
heeft, dien Hij niet heeft
opgewekt, zoo namelijk de
den niet opgewekt worde
16 Want indien de do
niet opgewekt worden, z
ook Christus niet opgewe
17 En indien Christus
opgewekt is, zoo is uw g
te vergeefs, zoo zijt gij n
uwe zonden.
18 Zoo zijn dan ook ve

die in Christus ontslapen zijn.
19 Indien wij alleenlijk in dit
leven op Christus zijn hopende,
zoo zijn wij de ellendigste van
alle menschen.
20 Maar nu, Christus is op-
gewekt uit de dooden, *en* is de
eersteling geworden dergenen
die ontslapen zijn.
21 Want dewijl de dood door
een mensch is, zoo is ook de
opstanding der dooden door
een mensch.
22 Want gelijk zij allen in
Adam sterven, alzoo zullen zij
ook in Christus allen levend
gemaakt worden.
23 Maar een iegelijk in zijne
orde: de eersteling Christus,
daarna die van Christus zijn,
in zijne toekomst.
24 Daarna zal het einde zijn,
wanneer Hij het Koningrijk aan
God en den Vader zal overge-
geven hebben: wanneer Hij zal
te niet gedaan hebben alle heer-
schappij, en alle magt en kracht:
25 Want Hij moet als Koning
heerschen, totdat Hij al de
vijanden onder zijne voeten
zal gelegd hebben.
26 De laatste vijand, die te
niet gedaan wordt, is de dood.
27 Want Hij heeft alle dingen
zijnen voeten onderworpen.
Doch wanneer Hij zegt, dat *Hem*
alle dingen onderworpen zijn,
zoo is het openbaar, dat Hij uit-
genomen wordt die Hem alle
dingen onderworpen heeft.
28 En wanneer Hem alle din-
gen zullen onderworpen zijn,
dan zal ook de Zoon zelf on-
derworpen worden Dien die
Hem alle dingen onderworpen
[illegible] opdat God zij alles in
[illegible]
[illegible]nders, wat zullen zij doen,
[illegible]oor de dooden gedoopt
[illegible]n, indien de dooden gan-
[illegible]jk niet opgewekt worden?
[illegible]m worden zij voor de
[illegible]n ook gedoopt?
[illegible]Waaro[illegible] zijn ook wij alle
[illegible] ar[illegible]

31 Ik sterf alle dage, *hetwelk*
ik betuig bij onzen roem dien
ik heb in Christus Jezus, onzen
Heere.
32 Zoo ik, naar den mensch,
tegen de beesten gevochten
heb te Éfeze, wat nuttigheid is
het mij, indien de dooden niet
opgewekt worden? Laat ons
eten en drinken: want morgen
sterven wij.
33 Dwaalt niet. Kwade sa-
mensprekingen verderven goe-
de zeden.
34 Waakt op regtvaardiglijk, en
zondigt niet: want sommigen
hebben de kennis van God niet.
Ik zeg het u tot schaamte.
35 Maar, zal iemand zeggen:
Hoe zullen de dooden opgewekt
worden? en met hoedanig een
ligchaam zullen zij komen?
36 Gij dwaas, hetgeen gij zaait
wordt niet levend, tenzij dat
het gestorven zij.
37 En hetgeen gij zaait, *daar-*
van zaait gij het ligchaam niet
dat worden zal, maar een bloot
graan, naar het voorvalt, van
tarwe, of van eenig der andere
granen.
38 Maar God geeft hetzelve
een ligchaam, gelijk Hij wil, en
aan een iegelijk zaad zijn eigen
ligchaam.
39 Alle vleesch is niet het
zelfde vleesch; maar een an-
der is het vleesch der men-
schen, en een ander is het
vleesch der beesten, en een
ander der visschen, en een
ander der vogelen.
40 En er zijn hemelsche lig-
chamen, en er zijn aardsche
ligchamen: maar eene andere
is de heerlijkheid der hemel-
sche, en eene andere der aard-
sche.
41 Eene andere is de heer-
lijkheid der zon, en eene andere
is de heerlijkheid der maan,
en eene andere is de heerlijk-
heid der sterren: want de *eene*
ster verschilt in heerlijkheid
van de *andere* ster.

42 Alzoo zal ook de opstanding der dooden zijn. Het *ligchaam* wordt gezaaid in verderfelijkheid, het wordt opgewekt in onverderfelijkheid;
43 Het wordt gezaaid in oneer, het wordt opgewekt in heerlijkheid; het wordt gezaaid in zwakheid, het wordt opgewekt in kracht:
44 Een natuurlijk ligchaam wordt er gezaaid, een geestelijk ligchaam wordt er opgewekt. Er is een natuurlijk ligchaam, en er is een geestelijk ligchaam.
45 Alzoo is er ook geschreven: De eerste mensch Adam is geworden tot eene levende ziel: de laatste Adam tot eenen levendmakenden geest.
46 Doch het geestelijke is niet eerst, maar het natuurlijke, daarna het geestelijke.
47 De eerste mensch is uit de aarde, aardsch: de tweede mensch is de Heere uit den hemel.
48 Hoedanig de aardsche *is*, zoodanigen zijn ook de aardschen: en hoedanig de hemelsche *is*, zoodanigen zijn ook de hemelschen.
49 En gelijkerwijs wij het beeld des aardschen gedragen hebben, *alzoo* zullen wij ook het beeld des hemelschen dragen.
50 Doch dit zeg ik, broeders, dat vleesch en bloed het Koningrijk Gods niet beërven kunnen, en de verderfelijkheid beërft de onverderfelijkheid niet.
51 Zie, ik zeg u eene verborgenheid: wij zullen wel niet allen ontslapen, maar wij zullen allen veranderd worden;
52 In een punt des *tijds*, in een oogenblik, met de laatste bazuin: want de bazuin zal slaan, en de dooden zullen onverderfelijk opgewekt worden, en wij zullen veranderd worden.
53 Want dit verderfelijke moet onverderfelijkheid aandoen, en dit sterfelijke *moet* onsterfelijkheid aandoen.
54 En wanneer dit verderfelijke zal onverderfelijkheid aangedaan hebben, en dit sterfelijke zal onsterfelijkheid aangedaan hebben, alsdan zal het woord geschieden, dat geschreven is: De dood is verslonden tot overwinning.
55 Dood! waar is uw prikkel? Hel! waar is uwe overwinning?
56 De prikkel nu des doods is de zonde; en de kracht der zonde is de wet.
57 Maar Gode zij dank, die ons de overwinning geeft door onzen Heere Jezus Christus.
58 Zoo dan, mijne geliefde broeders, zijt standvastig, onbewegelijk, altijd overvloedig zijnde in het werk des Heeren, als die weet, dat uw arbeid niet ijdel is in den Heere.

HOOFDSTUK 16.

AANGAANDE nu de verzameling die voor de heiligen *geschiedt*, gelijk als ik aan de gemeenten in Galátië verordend heb, doet ook gij alzoo.
2 Op elken eersten *dag* der week, legge een iegelijk van u *iets* bij zich zelven weg, vergaderende eenen schat, naar dat hij welvaren verkregen heeft; opdat de verzamelingen alsdan niet *eerst* geschieden, wanneer ik gekomen zal zijn.
3 En wanneer ik daar zal gekomen zijn, die gij zult bekwaam achten door brieven dezelven zal ik zenden, om uwe gave naar Jerûzalem over te drager
4 En indien het *der* : waardig mogt zijn, dat il *self* reizen zou, zoo zul' met mij reizen.
5 Doch ik zal tot u k wanneer ik Macedónië za, gegaan zijn (want ik zal Macedónië gaan;)
6 En ik zal moge

blijven, of ook overwinteren, opdat gij mij moogt geleiden, waar ik zal henenreizen.

7 Want ik wil u nu niet zien in het voorbijgaan, maar ik hoop eenigen tijd bij u te blijven, indien het de Heere zal toelaten.

8 Maar ik zal te Éfeze blijven tot den Pinkster*dag*.

9 Want mij is eene groote en krachtige deur geopend, en er zijn vele tegenstanders.

10 Zoo nu Timótheüs komt, ziet, dat hij buiten vreeze bij u zij: want hij werkt het werk des Heeren, gelijk als ik.

11 Dat hem dan niemand verachte: maar geleidt hem in vrede, opdat hij tot mij kome: want ik verwacht hem met de broederen.

12 En wat aangaat Apóllos, den broeder, ik heb hem zeer gebeden, dat hij met de broederen tot u komen zou: maar het was ganschelijk *zijn* wil niet, dat hij nu zou komen: doch hij zal komen, wanneer het hem welgelegen zal zijn.

13 Waakt, staat in het geloof, houdt u mannelijk, zijt sterk.

14 Dat al uwe dingen in de liefde geschieden.

15 En ik bid u, broeders, gij kent het huis van Stéfanas, dat het is de eersteling van Achaje, en *dat* zij zich zelven den heiligen ten dienste hebben geschikt;

16 Dat gij ook u aan de zoodanigen onderwerpt, en aan een iegelijk die medewerkt en arbeidt.

17 En ik verblijd mij over de aankomst van Stéfanas, en Fortunátus, en Achaïcus, want dezen hebben vervuld, hetgeen *mij* aan u ontbrak:

18 Want zij hebben mijnen geest verkwikt, en *ook* den uwen. Erkent dan de zoodanigen.

19 U groeten de gemeenten van Azië. U groeten zeer in den Heere Aquila en Priscilla, met de gemeente die ten hunnen huize is.

20 U groeten al de broeders. Groet elkander met eenen heiligen kus.

21 De groetenis met mijne hand, van Paulus.

22 Indien iemand den Heere Jezus Christus niet liefheeft, die zij eene vervloeking: Maran-atha!

23 De genade van den Heere Jezus Christus zij met u.

24 Mijne liefde zij met u allen in Christus Jezus. Amen.

DE TWEEDE BRIEF VAN DEN APOSTEL PAULUS

AAN DIE VAN

CORINTHE.

·FDSTUK 1.

1 ... een Apostel van Je-
... Christus, door den wil
... en Timótheüs, de broe-
... van de gemeente Gods,
... met al de
heiligen die in geheel Achaje zijn:

2 Genade zij u en vrede van God, onzen Vader, en den Heere Jezus Christus.

3 Geloofd zij de God en Vader van onzen Heere Jezus Christus

de Vader der barmhartigheden,
en de God aller vertroosting.
4 Die ons vertroost in al on-
ze verdrukking, opdat wij zou-
den kunnen vertroosten dege-
nen die in allerlei verdrukking
zijn, door de vertroosting met
welke wij zelven van God ver-
troost worden
5 Want gelijk het lijden van
Christus overvloedig is in ons,
alzoo is ook door Christus onze
vertroosting overvloedig.
6 Doch hetzij dat wij ver-
drukt worden, *het is* tot uwe
vertroosting en zaligheid, die
gewrocht wordt in de lijdzaam-
heid van het zelfde lijden, het-
welk wij ook lijden: hetzij dat
wij vertroost worden, *het is*
tot uwe vertroosting en zalig-
heid;
7 En onze hoop van u is vast,
als die weten, dat, gelijk gij
gemeenschap hebt aan het lij-
den, *gij* ook alzoo *gemeenschap*
hebt aan de vertroosting.
8 Want wij willen niet, broe-
ders, dat gij onwetende zijt van
onze verdrukking, die ons in
Azië overkomen is, dat wij uit-
nemend zeer bezwaard zijn ge-
weest boven *onze* magt, alzoo
dat wij zeer in twijfel waren
ook van het leven.
9 Ja wij hadden al zelven in
ons zelven het vonnis des doods,
opdat wij niet op ons zelven
vertrouwen zouden, maar op
God, die de dooden verwekt:
10 Die ons uit zoo grooten
dood verlost heeft, en *nog* ver-
lost: op welken wij hopen, dat
Hij *ons* ook nog verlossen zal;
11 Alzoo gijlieden ook mede-
.beidt voor ons door het ge-
..., opdat over de gave, door
len . personen aan ons te weeg
52 ..gt, *ook* voor ons dankzeg-
eogen. ..or velen gedaan worde.
suin: ... onze roem is deze,
slaan, en ..le getuigenis van
onverderfel..., dat wij in eenvou-
den, en wij opregtheid Gods,
worden. ...,
53 ...

maar in de genade Gods, in
de wereld verkeerd hebben, en
allermeeest bij ulieden.
13 Want wij schrijven u geene
andere dingen dan die gij kent,
of ook erkent; en ik hoop, dat
gij ze ook tot het einde toe er-
kennen zult:
14 Gelijkerwijs gij ook ten
deele ons erkend hebt, dat wij
uw roem zijn, gelijk gij ook
de onze zijt, in den dag van
den Heere Jezus.
15 En op dit betrouwen wilde
ik te voren tot u komen, opdat
gij eene tweede genade zoudt
hebben;
16 En door uwe *stad* naar Ma-
cedónië gaan, en wederom van
Macedónië tot u komen, en
van ulieden naar Judéa geleid
worden.
17 Als ik dan dit voorgeno-
men heb, heb ik ook ligtvaar-
digheid gebruikt? of neem ik
het naar het vleesch voor, het-
geen ik voorneem, opdat bij
mij zou wezen Ja, ja, en Neen,
neen?
18 Doch God is getrouw, dat
ons woord, hetwelk tot u *is*
geschied, niet is geweest Ja en
Neen.
19 Want de Zoon van God,
Jezus Christus, die onder u door
ons is gepredikt, *namelijk* door
mij, en Silvánus, en Timóthe-
üs, was niet Ja en Neen, maar
is geweest Ja in Hem.
20 Want zoo vele beloften
Gods als er zijn, die zijn in Hem
Ja, en zijn in Hem Amen, Gode
tot heerlijkheid door ons.
21 Maar die ons met u beves-
tigt in Christus, en die ons ge-
gezalfd heeft, is God:
22 Die ons ook heeft v
geld, en het onderpand
Geestes in onze harten
geven.
23 Doch ik aanroepe Go
een getuige over mijne
dat ik om u te sparen n
Corinthe niet ben gekome
24 Niet dat wij heers

voeren over uw geloof, maar
wij zijn medewerkers uwer
blijdschap: want gij staat door
het geloof.

HOOFDSTUK 2.

MAAR ik heb dit bij mij zelven voorgenomen, dat ik
niet wederom in droefheid tot
u komen zou.
2 Want indien ik ulieden bedroef, wie is het toch die mij zal
vrolijk maken, dan degene die
van mij bedroefd is geworden?
3 En ditzelfde heb ik u geschreven, opdat ik, *daar* komende, niet zou droefheid hebben
van degenen van welke ik moest
verblijd worden, vertrouwende
van u allen, dat mijne blijdschap uwer aller *blijdschap* is.
4 Want ik heb ulieden uit vele
verdrukking en benaauwdheid
des harten, met vele tranen geschreven, niet opdat gij zoudt
bedroefd worden, maar opdat
gij de liefde zoudt verstaan,
die ik overvloediglijk tot u heb.
5 Doch indien iemand bedroefd heeft, die heeft niet mij
bedroefd, maar ten deele, (opdat ik *hem* niet bezware) ulieden allen.
6 Den zoodanige is deze bestraffing genoeg, die van velen
geschied is.
7 Alzoo dat gij daarentegen
hem liever *moet* vergeven en
vertroosten, op dat de zoodanige
door al te overvloedige droefheid niet eenigzins worde verslonden,
8 Daarom bid ik u, dat gij
de liefde aan hem bevestigt.
9 Want daartoe heb ik ook
...even, op dat ik uwe be...
...ng mogt verstaan, of gij
...s gehoorzaam zijt.
...ien gij nu iets vergeeft,
...*ergeef* ik ook: want zoo
... iets vergeven heb, dien
...geven heb, *heb ik het ver*...
...om uwentwil, voor het
... van Christus, opdat
de Satan over ons geen voordeel krijge:
11 Want zijne gedachten zijn
ons niet onbekend.
12 Voorts als ik te Tróas kwam,
om het Evangelie van Christus
te prediken, en als mij eene deur
geopend was in den Heere, zoo
heb ik geen rust gehad voor mijnen geest, omdat ik Títus, mijnen broeder niet vond;
13 Maar afscheid van hen genomen hebbende, vertrok ik
naar Macedónië.
14 En Gode zij dank, die ons
allen tijd doet triomferen in
Christus, en den reuk zijner
kennis door ons openbaar
maakt in alle plaatsen.
15 Want wij zijn Gode een
goede reuk van Christus, in
degenen die zalig worden, en
in degenen die verloren gaan;
16 Dezen wel een reuk des
doods ten doode; maar genen
een reuk des levens ten leven.
En wie is tot deze dingen bekwaam?
17 Want wij dragen niet, gelijk velen, het woord Gods te
koop, maar als uit opregtheid,
maar als uit God, in de tegenwoordigheid Gods, spreken wij
het in Christus.

HOOFDSTUK 3.

BEGINNEN wij ons zelven wederom u aan te prijzen? Of
behoeven wij ook, gelijk sommigen, brieven van voorschrijving aan u, of *brieven* van voorschrijving van u?
2 Gijlieden zijt onze brief, geschreven in onze harten, bekend
en gelezen van alle menschen;
3 Als die openbaar zijt geworden, dat gij een brief van
Christus zijt, en door onzen
dienst bereid, die geschreven is
niet met inkt, maar door den
Geest des levenden Gods, niet
in steenen tafelen, maar in
vleeschen tafelen des harten.
4 En zoodanig een vertrou-

wen hebben wij door Christus bij God,

5 Niet dat wij van ons zelven bekwaam zijn iets te denken, als uit ons zelven: maar onze bekwaamheid is uit God;

6 Die ons ook bekwaam gemaakt heeft, *om te zijn* dienaars des Nieuwen Testaments, niet der Letter, maar des Geestes: want de Letter doodt, maar de Geest maakt levend.

7 En indien de bediening des doods, in letteren *bestaande, en* in steenen ingedrukt, in heerlijkheid is geweest, alzoo dat de kinderen Israëls het aangezigt van Mozes niet konden sterk aanzien, om de heerlijkheid zijns aangezigts, die te niet gedaan zou worden:

8 Hoe zal niet veel meer de bediening des Geestes in heerlijkheid zijn?

9 Want indien de bediening der verdoemenis heerlijkheid geweest is, veel meer is de bediening der regtvaardigheid overvloedig in heerlijkheid.

10 Want ook het verheerlijkte is zelfs niet verheerlijkt in dezen deele, ten aanzien van deze uitnemende heerlijkheid.

11 Want indien hetgeen dat te niet gedaan wordt, in heerlijkheid was, veel meer *is* hetgeen dat blijft, in heerlijkheid.

12 Dewijl wij dan zoodanige hoop hebben, zoo gebruiken wij vele vrijmoedigheid in het spreken:

13 En *doen niet* gelijkerwijs Mozes, *die* een deksel op zijn aangezigt leide, opdat de kinderen Israëls niet zouden sterk zien op het einde van hetgeen dat te niet gedaan wordt:

14 Maar hunne zinnen zijn verhard geworden. Want tot op *den dag* van heden blijft het zelfde deksel in het lezen des Ouden Testaments, zonder ontdekt te worden, hetwelk door Christus te niet gedaan wordt.

15 Maar tot den huidigen *dag* toe, wanneer Mozes gelezen wordt, ligt een deksel op hun hart.

15 Doch zoo wanneer het tot den Heere zal bekeerd zijn, zoo wordt het deksel weggenomen.

17 De Heere nu is de Geest; en waar de Geest des Heeren is, aldaar is vrijheid.

18 En wij allen, met ongedekten aangezigte de heerlijkheid des Heeren *als* in eenen spiegel aanschouwende, worden *naar* het zelfde beeld in gedaante veranderd, van heerlijkheid tot heerlijkheid, als van des Heeren Geest.

HOOFDSTUK 4.

DAAROM dewijl wij deze bediening hebben, naar de barmhartigheid die ons geschied is, zoo vertragen wij niet:

2 Maar wij hebben verworpen de bedekselen der schande, niet wandelende in arglistigheid, noch het woord Gods vervalschende, maar door openbaring der waarheid ons zelven aangenaam makende bij alle gewetens der menschen, in de tegenwoordigheid Gods.

3 Doch indien ook ons Evangelie bedekt is, zoo is het bedekt in dengenen die verloren gaan:

4 In dewelken, de God dezer eeuw de zinnen verblind heeft, *namelijk* der ongeloovigen, opdat hen niet bestrale de verlichting van het Evangelie der heerlijkheid van Christus, die het beeld Gods is.

5 Want wij prediken niet ons zelven, maar Christus Jezus, den Heere; en ons zelven, *dat wij* uwe dienaars *zijn* om Jezus

6 Want God die gezegd h
dat het licht uit de duis
zou schijnen, is degen
in onze harten gescl
heeft, om *te geven* verlic
der kennis der heerlij
Gods in het aangezigt
zus Christus.

7 Maar wij hebben dezen schat in aarden vaten, opdat de uitnemendheid der kracht zij van God, en niet uit ons:

8 *Als* die in alles verdrukt worden, doch niet benaauwd; twijfelmoedig, doch niet mismoedig.

9 Vervolgd, doch niet *daarin* verlaten; nedergeworpen, doch niet verdorven;

10 Altijd de dooding van den Heere Jezus in het ligchaam omdragende, opdat ook het leven van Jezus in ons ligchaam zou geopenbaard worden.

11 Want wij die leven, worden altijd in den dood overgegeven om Jezus' wil; opdat ook het leven van Jezus in ons sterfelijk vleesch zou geopenbaard worden.

12 Zoo dan, de dood werkt wel in ons, maar het leven in ulieden.

13 Dewijl wij nu den zelfden Geest des geloofs hebben, gelijk er geschreven is: Ik heb geloofd, daarom heb ik gesproken; zoo gelooven wij ook, daarom spreken wij ook:

14 Wetende, dat Hij die den Heere Jezus opgewekt heeft, ook ons door Jezus zal opwekken, en met ulieden daar zal stellen.

15 Want al deze dingen zijn om uwentwil, opdat de vermenigvuldigde genade, door de dankzegging van velen, overvloedig worde ter heerlijkheid Gods.

16 Daarom vertragen wij niet: maar hoewel onze uitwendige mensch verdorven wordt, zoo wordt nogtans de inwendige vernieuwd van dag tot dag.

Want onze ligte verdrukking die zeer haast voorbijwerkt ons een gansch uitnemend eeuwig gewigt erlijkheid:

ewijl wij niet aanmerken gen die men ziet, maar die men niet ziet: want de dingen die men ziet zijn tijdelijk, maar de dingen die men niet ziet zijn eeuwig.

HOOFDSTUK 5.

WANT wij weten, dat, zoo ons aardsche huis dezes tabernakels gebroken wordt, wij een gebouw van God hebben, een huis niet met handen gemaakt, *maar* eeuwig, in de hemelen.

2 Want ook in dezen zuchten wij, verlangende met onze woonstede die uit den hemel is overkleed te worden.

3 Zoo wij ook bekleed en niet naakt zullen gevonden worden.

4 Want ook wij, die in dezen tabernakel zijn, zuchten, bezwaard zijnde: nademaal wij niet willen ontkleed, maar overkleed worden, opdat het sterfelijke van het leven verslonden worde.

5 Die ons nu tot dit zelfde bereid heeft is God, die ons ook het onderpand des Geestes gegeven heeft.

6 Wij hebben dan altijd goeden moed, en weten, dat wij, inwonende in het ligchaam, uitwonen van den Heere:

7 (Want wij wandelen door geloof, en niet door aanschouwen).

8 Maar wij hebben goeden moed, en hebben meer behagen om uit het ligchaam uit te wonen, en bij den Heere in te wonen.

9 Daarom zijn wij ook zeer begeerig, hetzij inwonende, hetzij uitwonende, om Hem welbehagelijk te zijn.

10 Want wij allen moeten geopenbaard worden voor den Regterstoel van Christus, opdat een iegelijk wegdrage hetgeen door het ligchaam *geschiedt*, naar dat hij gedaan heeft, hetzij goed, hetzij kwaad.

11 Wij dan, wetende den schrik des Heeren, bewegen de menschen tot het geloof, en zijn Gode openbaar geworden: doch ik hoop ook in uwe

gewetens geopenbaard te zijn.
12 Want wij prijzen ons zelven
u niet wederom aan, maar wij
geven u oorzaak van roem over
ons, opdat gij *stof* zoudt heb-
ben tegen degenen, die in het
aangezigt roemen, en niet in
het hart.
13. Want hetzij dat wij uitzin-
nig zijn, wij zijn het Gode: het-
zij dat wij gematigd van zin-
nen zijn, wij zijn het ulieden.
14 Want de liefde van Chris-
tus dringt ons,
15 Als die dit oordeelen, dat,
indien één voor allen gestor-
ven is, zij dan allen gestorven
zijn. En Hij is voor allen ge-
storven, opdat degenen die le-
ven, niet meer zich zelven zou-
den leven, maar Dien die voor
hen gestorven en opgewekt is.
16 Zoo dan, wij kennen van
nu aan niemand naar het
vleesch; en indien wij ook
Christus naar het vleesch ge-
kend hebben, nogtans kennen
wij *Hem* nu niet meer *naar het
vleesch.*
17 Zoo dan, indien iemand in
Christus is, die is een nieuw
schepsel: het oude is voorbij-
gegaan, zie, het is alles nieuw
geworden.
18 En al deze dingen zijn uit
God, die ons met Zich zelven
verzoend heeft door Jezus
Christus, en ons de bediening
der verzoening gegeven heeft.
19 Want God was in Christus
de wereld met Zich zelven ver-
zoenende, hunne zonden hun
niet toerekenende: en heeft
het woord der verzoening in
ons gelegd.
20 Zoo zijn wij dan gezanten
van Christus' wege, alsof God
door ons bade: wij bidden van
Christus' wege, laat u met God
verzoenen.
21 Want Dien die geen zonde
gekend heeft, heeft Hij zonde
voor ons gemaakt, opdat wij
zouden worden regtvaardig-
heid Gods in Hem.

HOOFDSTUK 6.

EN wij, *als* medearbeidende,
bidden u ook, dat gij de gena-
de Gods niet te vergeefs moogt
ontvangen hebben.
2 Want Hij zegt: In den aan-
genamen tijd heb ik u ver-
hoord, en in den dag der zalig-
heid heb Ik u geholpen. Zie, nu
is het de welaangename tijd, zie,
nu is het de dag der zaligheid!
3 Wij geven geenen aanstoot
in eenig ding, opdat de bedie-
ning niet gelasterd worde:
4 Maar wij, als dienaars van
God, maken ons zelven in alles
aangenaam, in vele verdraag-
zaamheid, in verdrukkingen, in
nooden, in benaauwdheden,
5 In slagen, in gevangenis-
sen, in beroerten, in arbeid,
in waken, in vasten,
6 In reinheid, in kennis, in
langmoedigheid, in goedertie-
renheid, in den Heiligen Geest,
in ongeveinsde liefde,
7 In het woord der waarheid,
in de kracht van God, door de
wapenen der geregtigheid aan de
regter- en aan de linker*zijde*;
8 Door eer en oneer, door
kwaad gerucht en goed gerucht;
als verleiders, en *nogtans* waar-
achtigen;
9 Als onbekenden, en *nogtans*
bekend; als stervenden, en zie,
wij leven; als getuchtigd, en
niet gedood;
10 Als droevig zijnde, doch
altijd blijde; als armen, doch
velen rijk makende; als niets
hebbenden, en *nogtans* alles
bezittenden.
11 Onze mond is opengedaan
tegen u, o Corinthiërs! ons
hart is uitgebreid.
12 Gij zijt niet naauw i[illegible]
maar gij zijt naauw in u[illegible]
gewanden.
13 Nu, om de zelfde v[illegible]
ding *te doen*, (ik spreek a[illegible]
mijne kinderen), zoo wo[illegible]
ook uitgebreid.

14 Trekt niet een ander juk
aan met de ongeloovigen. Want
wat mededeel heeft de gereg-
tigheid met de ongeregtigheid?
en wat gemeenschap heeft het
licht met de duisternis?
15 En wat samenstemming
heeft Christus met Bélial? of
wat deel heeft de geloovige
met den ongeloovige?
16 Of wat samenvoeging heeft
de Tempel Gods; met de afgo-
den? Want gij zijt de Tempel
des levenden Gods gelijkerwijs
God gezegd heeft: Ik zal in hen
wonen, en Ik zal onder *hen* wan-
delen; en Ik zal hun God zijn, en
zij zullen Mij een volk zijn.
17 Daarom gaat uit het mid-
den van hen, en scheidt u af,
zegt de Heere, en raakt niet
aan hetgeen onrein is, en Ik
zal ulieden aannemen.
18 En Ik zal u tot een Vader
zijn, en gij zult Mij tot zonen
en dochteren zijn, zegt de Heere,
de Almagtige.

HOOFDSTUK 7.

DEWIJL wij dan deze belof-
ten hebben, geliefden, laat
ons ons zelven reinigen van
alle besmetting des vleesches
en des geestes, voleindigende de
heiligmaking in de vreeze Gods.
2 Geeft ons plaats: wij heb-
ben niemand verongelijkt, wij
hebben niemand verdorven, wij
hebben bij niemand ons voor-
deel gezocht.
3 Ik zeg *dit* niet tot uwe ver-
oordeeling: want ik heb te
voren gezegd, dat gij in onze
harten zijt, om te zamen te
sterven, en te zamen te leven.
4 Ik heb vele vrijmoedigheid
in het spreken tegen u, ik
heb veel roems over u: ik ben
vervuld met vertroosting, ik
ben zeer overvloedig van blijd-
sch[illegible] alle onze verdrukking.
5 [illegible] ook als wij in Ma-
ced[illegible]kemen zijn, zoo heeft
ons [illegible] rust gehad,
maar wij waren in alles ver-
drukt: van buiten was strijd,
van binnen vreeze.
6 Doch God, die de nederi-
gen vertroost, heeft ons ge-
troost door de komst van Titus.
7 En niet alleen door zijne
komst, maar ook door de ver-
troosting, met welke hij over
u vertroost is geweest, als hij
ons verhaalde uw verlangen,
uw kermen, uwen ijver voor
mij; alzoo dat ik te meer ver-
blijd ben geweest.
8 Want hoewel ik u in den
Zendbrief bedroefd heb, het
berouwt mij niet, hoewel het
mij berouwd heeft: want ik zie,
dat dezelve Zendbrief, hoewel
voor eenen kleinen tijd, u be-
droefd heeft.
9 Nu verblijd ik mij, niet
omdat gij bedroefd zijt geweest,
maar omdat gij bedroefd zijt ge-
weest tot bekeering: want gij
zijt bedroefd geweest naar God,
zoodat gij in geen ding schade
van ons geleden hebt.
10 Want de droefheid naar
God werkt eene onberouwe-
lijke bekeering tot zaligheid:
maar de droefheid der wereld
werkt den dood.
11 Want zie, dit zelfde dat gij
naar God zijt bedroefd gewor-
den, hoe groote naarstigheid
heeft het in u gewrocht, ja
verantwoording, ja onlust, ja
vrees, ja verlangen, ja ijver, ja
wraak: in alles hebt gij u zelven
bewezen rein te zijn in deze
zaak.
12 Hoewel ik dan aan u ge-
schreven heb, *dat is* niet om
diens wil die onregt gedaan
had, noch om diens wil dien
onregt gedaan was: maar op-
dat onze vlijtigheid voor u zoude
bij u openbaar worden, in de
tegenwoordigheid Gods.
13 Daarom zijn wij vertroost
geworden over uwe vertroos-
ting; en zijn nog overvloediger
verblijd geworden over de blijd-
schap van Titus, omdat zijn

geest van u allen verkwikt is geworden.

14 Want indien ik iets bij hem over u geroemd heb, zoo ben ik niet beschaamd geworden; maar gelijk wij alles met waarheid tot u gesproken hebben, alzoo is ook onze roem, dien *ik* bij Titus *geroemd heb*, waarheid geworden.

15 En zijne innerlijke bewegingen zijn te overvloediger jegens u, als hij uw aller gehoorzaamheid overdenkt, hoe gij hem met vreeze en beven hebt ontvangen.

16 Ik verblijde mij dan, dat ik in alles van u vertrouwen mag hebben.

HOOFSTUK 8.

VOORTS maken wij u bekend, broeders, de genade Gods die in de gemeenten van Macedónie gegeven is:

2 Dat in vele beproeving der verdrukking de overvloed hunner blijdschap, en hunne zeer diepe armoede overvloedig geweest is tot den rijkdom hunner goeddadigheid.

3 Want zij zijn naar vermogen, (ik betuig het,) ja boven vermogen gewillig geweest:

4 Ons met vele vermaning biddende, dat wij wilden aannemen de gave en de gemeenschap dezer bediening, die voor de heiligen *geschiedt*.

5 En *zij deden* niet *alleen* gelijk wij gehoopt hadden, maar gaven zich zelven eerst aan den Heere, en *daarna* aan ons, door den wil van God.

6 Alzoo dat wij Titus vermaanden, dat, gelijk hij te voren begonnen had, hij ook alzoo nog deze gave bij u voleinden zou.

7 Zoo dan, gelijk gij in alles overvloedig zijt, in geloof, en in woord, en in kennis, en in alle naarstigheid, en in uwe liefde tot ons, ziet, dat gij ook deze gave overvloedig zijt.

8 Ik zeg *dit* niet *als* gebiedende, maar *als* door de naarstigheid van anderen ook de oprechtheid uwer liefde beproevende.

9 Want gij weet de genade van onzen Heere Jezus Christus, dat Hij om uwentwil is arm geworden, daar Hij rijk was, opdat gij door zijne armoede zoudt rijk worden.

10 En ik zeg in dezen *mijne* meening: want dit is u oorbaar, als die niet alleen het doen, maar ook het willen van over een jaar te voren hebt begonnen.

11 Maar nu voleindigt ook het doen: opdat, gelijk als er geweest is de volvaardigheid des gemoeds om te willen, er ook alzoo zij het voleindigen uit hetgeen dat gij hebt.

12 Want indien te voren de volvaardigheid des gemoeds daar is, zoo is iemand aangenaam naar hetgeen dat hij heeft, niet naar hetgeen dat hij niet heeft.

13 Want *dit zeg ik* niet, opdat anderen zouden verligting hebben, en gij verdrukking:

14 Maar *opdat* uit gelijkheid, in dezen tegenwoordigen tijd, uw overvloed *zij* om hun gebrek *te vervullen;* opdat ook hun overvloed zij om uw gebrek *te vervullen*, opdat er gelijkheid worde.

15 Gelijk geschreven is: Die veel *verzameld had*, had niet over; en die weinig *verzameld had*, had niet te weinig.

16 Doch Gode zij dank, die de zelfde naarstigheid voor u in het hart van Titus gegeven heeft:

17 Dat hij de vermaning heeft aangenomen, en zeer naarstig zijnde gewillig tot u gereisd is;

18 En wij hebben ook met hem gezonden den broeder, die lof heeft in het Evangelie door al de gemeenten;

19 En dat niet alleen, hij is ook van de geme[illegible] verkoren, om met [illegible]

zen met deze gave, die van ons
bediend wordt tot de heerlijkheid
des Heeren zelven, en de
volvaardigheid uws gemoeds;
20 Dit verhoedende, dat ons
niemand moge lasteren in dezen
overvloed, die van ons
wordt bediend:
21 Als die bezorgen hetgeen
eerlijk is, niet alleen voor den
Heere, maar ook voor de menschen.
22 Wij hebben ook met hen
gezonden onzen broeder, welken
wij in vele dingen dikmaals
beproefd hebben, dat hij naarstig
is, en nu veel naarstiger,
door het groot vertrouwen dat
hij heeft tot ulieden.
23 Hetzij *dan* Titus, hij is
mijn medgezel en medearbeider
bij u: hetzij onze broeders, zij
zijn afgezanten der gemeenten,
en eene eer van Christus.
24 Bewijst dan aan hen de
bewijzing uwer liefde, en van
onzen roem van u, ook voor
het aangezigt der gemeenten.

HOOFDSTUK 9.

WANT van de bediening die
voor de heiligen *geschiedt*,
is mij onnoodig aan u te
schrijven.
2 Want ik weet de volvaardigheid
uws gemoeds, van
welke ik roem over u bij de
Macedóniërs, dat Acháje van
over een jaar bereid is geweest;
en de ijver van u *begonnen*
heeft er velen verwekt.
3 Maar ik heb deze broeders
gezonden, opdat onze roem, dien
wij over u *hebben*, niet zou ijdel
gemaakt worden in dezen deele:
(gelijk ik gezegd heb) gij
moogt zijn:
dat niet mogelijk, zoo
cedóniërs met mij kwa-
en u onbereid vonden,
odat wij niet zeggen, gij)
amd worden in dezen
rond der roeming.
dan noodig geacht

deze broeders te vermanen,
dat zij eerst tot u zouden komen,
en voorbereiden uwen
te voren aangediendan zegen;
opdat die gereed zij, alzoo als
een zegen, en niet als eene
vrekheid.
6 En dit *zeg ik:* die spaarzamelijk
zaait, zal ook spaarzamelijk
maaijen: en die in
zegeningen zaait, zal ook in
zegeningen maaijen.
7 Een iegelijk *doe* gelijk hij
in *zijn* hart voorneemt; niet uit
droefheid, of uit nooddwang:
want God heeft eenen blijmoedigen
gever lief.
8 En God is magtig alle genade
te doen overvloedig zijn in
u: opdat gij in alles te allen tijd,
alle genoegzaamheid hebbende,
tot alle goed werk overvloedig
moogt zijn,
9 Gelijk er geschreven is: Hij
heeft gestrooid, hij heeft den
armen gegeven: zijne geregtigheid
blijft in der eeuwigheid.
10 Doch die het zaad den
zaaijer verleent, die verleene
ook brood tot spijze, en vermenigvuldige
uw gezaaisel, en vermeerdere
de vruchten uwer
geregtigheid:
11 Dat gij in alles rijk wordt
tot alle goeddadigheid, welke
door ons werkt dankzegging
tot God.
12 Want de bediening van
dezen dienst vervult niet alleen
het gebrek der heiligen, maar
is ook overvloedig door vele
dankzeggingen tot God:
13 Dewijl zij door de beproeving
dezer bediening God verheerlijken
over de onderwerping
uwer belijdenis onder het
Evangelie van Christus, en over
de goeddadigheid der mededeeling
aan hen en aan allen:
14 En door hun gebed voor u,
welke naar u verlangen, om
de uitnemende genade Gods
over u.
15 Doch Gode zij dank voor
zijne onuitsprekelijke gave.

HOOFDSTUK 10.

VOORTS ik Paulus zelf bid u, door de zachtmoedigheid en goedertierenheid van Christus, die, tegenwoordig zijnde, wel gering ben onder u, maar afwezend stout ben tegen u;

2 Ik bid dan, dat ik, tegenwoordig zijnde, niet stout moge zijn met die vrijmoedigheid, waarmede ik geacht word stoutelijk gehandeld te hebben tegen sommigen, die ons achten alsof wij naar het vleesch wandelen.

3 Want wandelende in het vleesch, voeren wij den krijg niet naar het vleesch:

4 Want de wapenen van onzen krijg zijn niet vleeschelijk, maar krachtig door God, tot nederwerping der sterkten.

5 Dewijl wij de overleggingen ter neder werpen, en alle hoogte die zich verheft tegen de kennis van God, en alle gedachte gevangen leiden tot de gehoorzaamheid van Christus:

6 En gereed hebben *hetgeen dient* om te wreken alle ongehoorzaamheid, wanneer uwe gehoorzaamheid zal vervuld zijn.

7 Ziet gij aan dat voor oogen is? Indien iemand bij zich zelven betrouwt, dat hij van Christus is, die denke dit wederom uit zich zelven, dat gelijkerwijs hij van Christus is, alzoo wij ook van Christus zijn.

8 Want indien ik ook iets overvloediger zou roemen van onze magt, welke de Heere ons gegeven heeft tot stichting, en niet tot uwe nederwerping, zoo zal ik niet beschaamd worden:

9 Opdat ik niet zou schijnen, alsof ik u door de brieven wilde verschrikken.

10 Want de brieven (zeggen zij) zijn wel gewigtig en krachtig: maar de tegenwoordigheid des ligchaams is zwak, en de rede is verachtelijk.

11 Dezulke bedenke dit, dat hoedanigen wij zijn in het woord door brieven, als wij afwezig zijn, wij ook zoodanigen zijn inderdaad, als wij tegenwoordig zijn.

12 Want wij durven ons zelven niet rekenen of vergelijken met sommigen, die zich zelven prijzen: maar dezen verstaan niet, dat zij zich zelven met zich zelven meten, en zich zelven met zich zelven vergelijken.

13 Doch wij zullen niet roemen buiten de maat: maar dat wij, naar de maat des regels, welke maat ons God toegedeeld heeft, ook tot u toe zijn gekomen.

14 Want wij strekken ons zelven niet te wijd uit, als die tot u niet zouden komen: want wij zijn ook gekomen tot u toe, in het Evangelie van Christus;

15 Niet roemende buiten de maat in anderer *lieden* arbeid, maar hebbende hoop, als uw geloof zal gewassen zijn, dat wij onder ulieden overvloediglijk zullen vergroot worden naar onzen regel:

16 Om het Evangelie te verkondigen in de *plaatsen* die op gene zijde van u *gelegen* zijn; niet om te roemen in eens anders regel over hetgeen dat *alreede* bereid is.

17 Doch wie roemt, die roeme in den Heere.

18 Want niet die zich zelven prijst, maar dien de Heere prijst, die is beproefd.

HOOFDSTUK 11.

OCH of gij mij een weinig verdroegt in de onwijsheid: ja ook verdraagt mij.

2 Want ik ben ijverig over u met eenen ijver Gods. Want ik heb ulieden toebereid, om u *als* eene reine maagd aan eenen man voor te stellen, [illegible] *ja* aan Christus:

3 Doch ik vrees, dat niet
eenigzins, gelijk de slang Eva
door hare arglistigheid bedrogen heeft, alzoo uwe zinnen bedorven worden, om *af te wijken*
van de eenvoudigheid die in
Christus is.
4 Want indien degene die
komt eenen anderen Jezus predikte, dien wij niet gepredikt
hebben, of *indien* gij eenen anderen Geest ontvingt, dien gij
niet hebt ontvangen, of een
ander Evangelie, dat gij niet
hebt aangenomen, zoo verdroegt gij *hem* met regt.
5 Want ik acht, dat ik nergens minder in ben geweest
dan de uitnemendste Apostelen.
6 En indien ik ook slecht
ben in woorden, nogtans ben
ik het niet in wetenschap:
maar allezins zijn wij in alle
dingen onder u openbaar geworden.
7 Heb ik zonde gedaan, als ik
mij zelven vernederd heb, opdat
gij zoudt verhoogd worden?
overmits ik u het Evangelie
Gods om niet verkondigd heb?
8 Ik heb andere gemeenten
beroofd, bezoldiging *van haar*
nemende, om u te bedienen;
en als ik bij u tegenwoordig
was, en gebrek had, ben ik
niemand lastig gevallen.
9 Want mijn gebrek hebben
de broeders vervuld, die van
Macedónië kwamen; en ik heb
mij zelven in alles gehouden
zonder u te bezwaren, en zal
mij nog alzoo houden.
10 De waarheid van Christus
is in mij, dat deze roem in de
gewesten van Achája aan mij
niet zal verhinderd worden.
[illegible]aarom? Is het, omdat ik
[illegible] liefheb? God weet het!
[illegible]aar dat ik doe, dat zal
[illegible] doen, om de oorzaak af
[illegible]jden dengenen die oor[illegible]ebben willen, opdat zij in
[illegible]n zij roemen, bevon[illegible]ngten worden gelijk als

13 Want zulke valsche apostelen zijn bedriegelijke arbeiders, zich veranderende in
Apostelen van Christus.
14 En het is geen wonder:
want de Satan zelf verandert
zich in eenen Engel des lichts.
15 Zoo is het dan niet groots,
indien ook zijne dienaars zich
veranderen als *waren zij* dienaars der geregtigheid: van
welke het einde zal zijn naar
hunne werken.
16 Ik zeg wederom, dat niemand meene, dat ik onwijs
ben; doch zoo niet, neemt mij
dan aan als eenen onwijze,
opdat ik ook een weinig moge
roemen.
17 Dat ik spreek, spreek ik
niet naar den Heere, maar als
in onwijsheid, in dezen vasten
grond der roeming.
18 Dewijl velen roemen naar
het vleesch, zoo zal ik ook
roemen.
19 Want gij verdraagt gaarne
de onwijzen, dewijl gij wijs zijt.
20 Want gij verdraagt het, zoo
u iemand dienstbaar maakt,
zoo u iemand opeet, zoo iemand *van* u neemt, zoo zich
iemand verheft, zoo u iemand
in het aangezigt slaat.
21 Ik zeg *dit* naar oneer,
gelijk of wij zwak waren geweest; maar waarin iemand
stout is, (in spreek in onwijsheid), *daarin* ben ik ook stout.
22 Zijn zij Hebreën? ik ook.
Zijn zij Israëlieten? ik ook.
Zijn zij het zaad van Abraham?
ik ook.
23 Zijn zij dienaars van Christus? (ik spreek onwijs zijnde) ik ben boven *hen:* in arbeid overvloediger, in slagen
uitnemender, in gevangenissen
overvloediger, in doods*gevaar*
menigmaal.
24 Van de Joden heb ik veertig *slagen* min één, vijfmaal
ontvangen.
25 Driemaal ben ik met roeden gegeeseld geweest, eens

ben ik gesteenigd, driemaal
heb ik schipbreuk geleden,
een *ganschen* nacht en dag heb
ik in de diepte overgebragt.
26 In het reizen menigmaal,
in gevaren van rivieren, in ge-
varen van moordenaars, in ge-
varen van *mijn* geslacht, in
gevaren van de Heidenen, in
gevaren in de stad, in gevaren
in de woestijn, in gevaren in
de zee, in gevaren onder de
valsche broeders;
27 In arbeid en moeite, in
waken menigmaal, in honger
en dorst, in vasten menigmaal,
in koude en naaktheid.
28 Zonder de dingen die van
buiten zijn, overvalt mij dage-
lijks de zorg van al de gemeenten.
29 Wie is er zwak, dat ik niet
zwak ben? Wie wordt er geër-
gerd, dat ik niet brand?
30 Indien men moet roemen,
zoo zal ik roemen de dingen
mijner zwakheid.
31 De God en Vader van onzen
Heere Jezus Christus, die ge-
prezen is in der eeuwigheid,
weet dat ik niet lieg.
32 De Stadhouder van den Ko-
ning Arétas in Damaskus be-
zette de stad der Damaskénen,
willende mij vangen;
33 En ik werd door een
venster in eene mand over
den muur nedergelaten, en
ontvlood zijne handen.

HOOFDSTUK 12.

Het roemen is mij waarlijk
niet oorbaar: want ik zal
komen tot gezigten en open-
baringen des Heeren.
2 Ik ken een mensch in
Christus, vóór veertien jaren,
(of het *geschied zij* in het lig-
chaam, weet ik niet, of buiten
het ligchaam, weet ik niet:
God weet het), dat de zooda-
nige opgetrokken is geweest
tot in den derden hemel;
3 En ik ken een zoodanig
mensch, (of het in het ligchaam,
of buiten het ligchaam *geschied*
zij, weet ik niet: God weet het);
4 Dat hij opgetrokken is ge-
weest in het Paradijs, en ge-
hoord heeft onuitsprekelijke
woorden, die het eenen mensch
niet is geoorloofd te spreken.
5 Van den zoodanige zal ik
roemen: doch van mij zelven
zal ik niet roemen, dan in
mijne zwakheden.
6 Want zoo ik roemen wil, ik
zal niet onwijs zijn: want ik
zal de waarheid zeggen; maar
ik houd *daarvan* af, opdat
niemand van mij denke boven
hetgeen hij ziet dat ik ben, of
dat hij uit mij hoort.
7 En opdat ik mij door de uit-
nemendheid der openbaringen
niet zou verheffen, zoo is mij
gegeven een scherpe doorn in
het vleesch, *namelijk* een Engel
des Satans, dat hij mij met
vuisten slaan zou, opdat ik
mij niet zoude verheffen.
8 Hier over heb ik den Heere
driemaal gebeden, opdat hij
van mij zou wijken.
9 En Hij heeft tot mij ge-
zegd: Mijne genade is u ge-
noeg: want mijne kracht
wordt in zwakheid volbragt.
Zoo zal ik dan veel liever roe-
men in mijne zwakheden, op-
dat de kracht van Christus in
mij wone.
10 Daarom heb ik een wel-
behagen in zwakheden, in
smaadheden, in nooden, in
vervolgingen, in benaauwdhe-
den, om Christus' wil: want
als ik zwak ben, dan ben ik
magtig.
11 Ik ben roemende onwijs
geworden, gij hebt mij ge-
noodzaakt: want ik behoorde
van u geprezen te zijn; want
ik ben in geen ding minder
geweest dan de uitnemendste
Apostelen, hoewel ik niets ben.
12 De merkteekenen van eenen
Apostel zijn onder u betoond in
alle lijdzaamheid, met teeke-
nen, en wonderen, en krachten.

13 Want wat is er, daarin
gij minder geweest zijt dan de
andere gemeenten, anders, dan
dat ik zelf u niet lastig ben
geweest? Vergeeft mij dit on-
gelijk.
14 Zie, ik ben ten derden
male gereed, om tot u te ko-
men, en zal u niet lastig zijn.
Want ik zoek niet het uwe,
maar u: want de kinderen
moeten niet schatten vergade-
ren voor de ouders, maar de
ouders voor de kinderen,
15 En ik zal zeer gaarne de
kosten doen, en voor uwe zie-
len te koste gegeven worden;
hoewel ik, u overvloediger be-
minnende, weiniger bemind
word.
16 Doch het zij zoo, ik heb
u niet bezwaard; maar alzoo ik
listig was, heb ik u met be-
drog gevangen.
17 Heb ik door iemand der-
genen die ik tot u gezonden
heb, van u mijn voordeel ge-
zocht?
18 Ik heb Titus gebeden, en
den broeder medegezonden:
heeft ook Titus van u zijn voor-
deel gezocht? hebben wij niet
in den zelfden Geest gewandeld?
hebben wij niet *gewandeld* in
de zelfde voetstappen?
19 Meent gij wederom, dat
wij ons bij u verontschuldigen?
Wij spreken in de tegenwoor-
digheid van God in Christus;
en dit alles, geliefden, tot uwe
stichting.
20 Want ik vrees, dat als ik
gekomen zal zijn, ik u niet
eenigzins zal vinden, zoodani-
gen als ik wil, en *dat* ik van
u zal gevonden worden zoo-
als gij niet wilt; dat er
enigzins *zijn* twisten, nij-
len, toorn, gekijf, achter-
oorblazingen, opgeblazen-
, beroerten.
pdat wederom, als ik zal
en zijn, mijn God mij niet
lere bij u, en ik rouw
...r velen die te voren
gezondigd hebben, en die zich
niet bekeerd zullen hebben
van de onreinigheid, en hoere-
rij, en ontuchtigheid, die zij
gedaan hebben.

HOOFDSTUK 13.

DIT is de derde maal, *dat* ik
tot u kom: in den mond
van twee of drie getuigen zal
alle woord bestaan.
2 Ik heb het te voren gezegd,
en zeg het te voren als tegen-
woordig zijnde de tweede maal,
en ik schrijf het nu afwezende
aan degenen die te voren gezon-
digd hebben, en aan al de ande-
ren, dat, zoo ik wederom kom,
ik *hen* niet zal sparen;
3 Dewijl gij zoekt eene proe-
ve van Christus die in mij
spreekt, welke in u niet zwak
is, maar krachtig is onder u.
4 Want hoewel Hij gekruist
is door zwakheid, zoo leeft Hij
nogtans door de kracht Gods.
Want ook wij zijn zwak in Hem,
maar zullen met Hem leven
door de kracht Gods in u.
5 Onderzoekt u zelven, of gij in
het geloof zijt, beproeft u zelven.
Of kent gij u zelven niet, dat Je-
zus Christus in u is? tenzij dat
gij eenigzins verwerpelijk zijt.
6 Doch ik hoop, dat gij zult
verstaan, dat wij niet verwer-
pelijk zijn.
7 En ik wensch van God, dat
gij geen kwaad doet: niet opdat
wij beproefd zouden bevonden
worden, maar opdat gij het
goede zoudt doen, en wij als
verwerpelijk zouden zijn.
8 Want wij vermogen niets
tegen de waarheid, maar voor
de waarheid.
9 Want wij verblijden ons,
wanneer wij zwak zijn, en gij
sterk zijt. En wij wenschen ook
dit, *namelijk* uwe volmaking.
10 Daarom schrijf ik afwe-
zende deze dingen, opdat ik
tegenwoordig zijnde, niet zou
strengheid gebruiken, naar de

magt die mij de Heere gegeven heeft tot opbouwing, en niet tot nederwerping.

11 Voorts, broeders, zijt blijde, wordt volmaakt, zijt getroost, zijt eensgezind, leeft in vrede: en de God der liefde en des vredes zal met u zijn.

12 Groet elkander met eenen heiligen kus. U groeten al de heiligen.

13 De genade van den Heere Jezus Christus, en de liefde Gods, en de gemeenschap des Heiligen Geestes zij met u allen. Amen.

DE BRIEF VAN DEN APOSTEL PAULUS

AAN DE

GALATEN.

HOOFDSTUK 1.

PAULUS, een Apostel, (*geroepen* niet van menschen, noch door een mensch, maar door JEZUS CHRISTUS, en God den Vader, die Hem uit de dooden opgewekt heeft),

2 En al de broeders die met mij zijn, aan de gemeenten van Galátië.

3 Genade zij u en vrede van God den Vader, en onzen Heere Jezus Christus,

4 Die Zich zelven gegeven heeft voor onze zonden, opdat Hij ons trekken zou uit deze tegenwoordige booze wereld, naar den wil van onzen God en Vader;

5 Denwelken zij de heerlijkheid in alle eeuwigheid. Amen.

6 Ik verwonder mij, dat gij zoo haast *wijkende* van dengenen die u in de genade van Christus geroepen heeft, overgebragt wordt tot een ander Evangelie;

7 Daar er geen ander is: maar er zijn sommigen die u ontroeren, en het Evangelie van Christus willen verkeeren.

8 Doch al ware het ook, dat wij, of een Engel uit den hemel u een Evangelie verkondigde buiten hetgeen wij u verkondigd hebben, die zij vervloekt.

9 Gelijk wij te voren gezegd hebben, *zoo* zeg ik ook nu wederom: Indien u iemand een Evangelie verkondigt buiten hetgeen gij ontvangen hebt, die zij vervloekt.

10 Want predik ik nu de menschen, of God? Of zoek ik menschen te behagen? Want indien ik nog menschen behaagde, zoo ware ik geen dienstknecht van Christus.

11 Maar ik maak u bekend, broeders, dat het Evangelie, hetwelk van mij verkondigd is, niet is naar den mensch.

12 Want ik heb ook hetzelve niet van een mensch ontvangen, noch geleerd, maar door de openbaring van Jezus Christus.

13 Want gij hebt mijnen omgang gehoord, die eertijds
het Jodendom was, dat il
nemend zeer de gemeente
vervolgde, en dezelve
woestte;

14 En *dat* ik in het Jode
toenam boven velen van m
ouderdom in mijn geslacht
de overvloedig ijverig vo
ne vaderlijke inzettir

15 Maar wanneer het Gode
behaagd heeft, die mij van
mijner moeders lijf aan afge-
zonderd heeft, en geroepen door
zijne genade,
16 Zijnen Zoon in mij te open-
baren, opdat ik denzelven door
het Evangelie onder de Heide-
nen zou verkondigen, zoo ben
ik terstond niet te rade ge-
gaan met vleesch en bloed:
17 En ben niet wederom ge-
gaan naar Jerûzalem tot dege-
nen die vóór mij Apostelen wa-
ren; maar ik ging henen naar
Arábië, en keerde wederom
naar Damaskus.
18 Daarna kwam ik na drie
jaren weder te Jerûzalem om
Petrus te bezoeken, en ik bleef
bij hem vijftien dagen.
19 En ik zag geenen anderen
van de Apostelen, dan Jakóbus,
den broeder des Heeren.
20 Hetgeen nu ik u schrijf,
zie, *ik getuig* voor God, dat
ik niet lieg.
21 Daarna ben ik gekomen
in de gewesten van Syrië en
van Cilicië.
22 En *ik* was van aangezigt
onbekend aan de gemeenten
in Judéa, die in Christus zijn.
23 Maar zij hadden alleenlijk
gehoord, *dat men zeide:* Degene
die ons eertijds vervolgde, ver-
kondigt nu het geloof, hetwelk
hij eertijds verwoestte.
24 En zij verheerlijkten God
in mij.

HOOFDSTUK 2.

DAARNA ben ik, na veertien
jaren, wederom naar Jerûza-
lem opgegaan met Bárnabas, ook
medegenomen hebbende.
En ik ging op door eene
baring, en stelde hun het
gelie voor, dat ik predik
r de Heidenen en in het
ıder aan degenen, die in
ıg waren, opdat ik niet
·ins te vergeefs zou loo-
geloopen hebben.
3 Maar ook Titus die met
mij was, een Griek zijnde,
werd niet genoodzaakt zich te
laten besnijden.
4 En *dat* om der ingekropene
valsche broederen wil, die van
bezijden ingekomen waren om
te verspieden onze vrijheid,
die wij in Christus Jezus heb-
ben, opdat zij ons zouden tot
dienstbaarheid brengen.
5 Denwelken wij ook niet
een uur hebben geweken met
onderwerping, opdat de waar-
heid van het Evangelie bij u
zou verblijven.
6 En van degenen die geacht
waren wat te zijn, hoedanigen
zij eertijds waren, verschilt mij
niet: God neemt den persoon
des menschen niet aan: want
die geacht waren hebben mij
niets toegebragt.
7 Maar daarentegen, als zij
zagen, dat aan mij het Evan-
gelie der voorhuid toebetrouwd
was, gelijk aan Pétrus *dat* der
besnijdenis;
8 (Want die in Petrus krach-
telijk wrocht tot het Apostel-
schap der besnijdenis, die
wrocht ook krachtelijk in mij
onder de Heidenen;)
9 En als Jakóbus, en Céfas, en
Johánnes, die geacht waren pi-
laren te zijn, de genade die mij
gegeven was bekenden, gaven
zij mij en Bárnabas de regter-
hand der gemeenschap, opdat
wij tot de Heidenen, en zij
tot de Besnijdenis *zouden gaan.*
10 Alleenlijk dat wij den ar-
men zouden gedenken: het-
welk zelf ik ook benaarstigd
heb te doen.
11 En toen Petrus te Antio-
chië gekomen was, wederstond
ik hem in het aangezigt, om-
dat hij te bestraffen was.
12 Want eer sommigen van
Jakóbus gekomen waren, at hij
mede met de Heidenen: maar
toen zij gekomen waren, ont-
trok hij *zich*, en scheidde
zich zelven af, vreezende dege-

nen die uit de besnijdenis wa-
ren
13 En ook de andere Joden
veinsden met hem; alzoo dat
ook Bárnabas mede afgetrok-
ken werd door hunne veinzing.
14 Maar als ik zag, dat zij
niet regt wandelden naar de
waarheid van het Evangelie,
zeide ik tot Petrus in aller te-
genwoordigheid: Indien gij, die
een Jood zijt, naar Heidensche
wijze leeft, en niet naar Jood-
sche wijze, waarom noodzaakt
gij de Heidenen naar de Jood-
sche wijze te leven?
15 Wij zijn van nature Joden, en
niet zondaars uit de Heidenen;
16 *Doch* wetende, dat de
mensch niet geregtvaardigd
wordt uit de werken der wet,
maar door het geloof van Je-
zus Christus, zoo hebben wij
ook in Christus Jezus geloofd,
opdat wij zouden geregtvaar-
digd worden uit het geloof van
Christus, en niet uit de werken
der wet: daarom dat uit de
werken der wet geen vleesch
zal geregtvaardigd worden.
17 Maar indien wij, die in
Christus zoeken geregtvaardigd
te worden, ook zelven zon-
daars bevonden worden, is
dan Christus een dienaar der
zonde? Dat zij verre.
18 Want indien ik, hetgeen
ik afgebroken heb, datzelve
wederom opbouw, zoo stel ik
mij zelven tot een overtreder.
19 Want ik ben door de wet
der wet gestorven, opdat ik
Gode leven zou.
20 Ik ben met Christus ge-
kruist; en ik leef, *doch* niet
meer ik, maar Christus leeft
in mij; en hetgeen ik nu in
het vleesch leef, dat leef ik door
het geloof des Zoons van God,
die mij liefgehad heeft, en Zich
zelven voor mij overgegeven
heeft.
21 Ik doe de genade Gods
niet te niet. Want indien de
regtvaardigheid door de wet
is, zoo is dan Christus tever-
geefs gestorven.

HOOFDSTUK 3.

O GIJ uitzinnigen Galaten! wie
heeft u betooverd, dat gij der
waarheid niet zoudt gehoorzaam
zijn: denwelken Jezus Christus
voor de oogen te voren geschil-
derd is geweest, onder u ge-
kruist zijnde?
2 Dit alleen wil ik van u lee-
ren: hebt gij den Geest ontvan-
gen uit de werken der wet, of
uit de prediking des geloofs?
3 Zijt gij zoo uitzinnig? daar
gij met den Geest begonnen
zijt, voleindigt gij nu met het
vleesch?
4 Hebt gij zoo veel te ver-
geefs geleden? Indien maar
ook te vergeefs!
5 Die u dan den Geest ver-
leent, en krachten onder u
werkt, *doet Hij dat* uit de wer-
ken der wet, of uit de predi-
katie des geloofs?
6 Gelijkerwijs Abraham Gode
geloofd heeft, en het is hem
tot regtvaardigheid gerekend.
7 Zoo verstaat gij dan, dat
degenen die uit het geloof zijn,
Abrahams kinderen zijn.
8 En de Schrift, te voren zien-
de, dat God de Heidenen uit het
geloof zou regtvaardigen, heeft
te voren aan Abraham het
Evangelie verkondigd, *zeggende:*
In u zullen al de volken geze-
gend worden.
9 Zoo dan, die uit het geloof
zijn, worden gezegend met den
geloovigen Abraham.
10 Want zoo velen als er uit
de werken der wet zijn, die zijn
onder den vloek. Want
geschreven: Vervloekt i
iegelijk die niet blijft i
hetgeen geschreven is in
boek der wet, om dat te
11 En dat niemand door de
geregtvaardigd wordt voor
is openbaar: want de reg
dige zal uit het geloof

12 Doch de wet is niet uit
het geloof: maar de mensch
die deze dingen doet zal door
dezelve leven.
13 Christus heeft ons verlost
van den vloek der wet, een
vloek geworden zijnde voor
ons. Want er is geschreven:
Vervloekt is een iegelijk die
aan het hout hangt.
14 Opdat de zegening van A-
braham tot de Heidenen komen
zou in Christus Jezus, *en* opdat
wij de belofte des Geestes ver-
krijgen zouden door het geloof.
15 Broeders, ik spreek naar
den mensch: zelf eens men-
schen verbond dat bevestigd
is, doet niemand te niet, of
niemand doet daartoe.
16 Nu zoo zijn de beloftenis-
sen tot Abraham en zijn zaad ge-
sproken. Hij zegt niet: En den
zaden, als van velen, maar als
van één: En uwen zade, het-
welk is Christus.
17 En dit zeg ik: het verbond,
dat te voren van God bevestigd
is op Christus, wordt door de
wet, die na vier honderd en
dertig jaren gekomen is, niet
krachteloos gemaakt, om de
be'oftenis te niet te doen.
18 Want indien de erfenis uit
de wet is, zoo is zij niet meer
uit de beloftenis: maar God
heeft ze Abraham door de be-
loftenis genadiglijk gegeven.
19 Waartoe is dan de wet?
Zij is om der overtredingen
wil daarbij gesteld, totdat het
zaad zou gekomen zijn, dien
het beloofd was; en zij is door
de Engelen besteld in de hand
des middelaars.
20 En de middelaar is niet
middelaar van éénen: maar
is één.
Is dan de wet tegen de
enissen Gods? Dat zij
Want indien er eene wet
m ware die magtig was
l te maken, zoo zou waar-
e regtvaardigheid uit de

22 Maar de Schrift heeft het
alles onder de zonde besloten,
opdat de belofte uit het geloof
van Jezus Christus aan de ge-
loovigen zou gegeven worden.
23 Doch eer het geloof kwam,
waren wij onder de wet in be-
waring gesteld, en zijn besloten
geweest tot op het geloof dat
geopenbaard zou worden.
24 Zoo dan, de wet is onze
tuchtmeester geweest tot Chris-
tus, opdat wij uit het geloof
zouden geregtvaardigd worden.
25 Maar als het geloof geko-
men is, zoo zijn wij niet meer
onder den tuchtmeester.
26 Want gij zijt allen kinde-
ren Gods door het geloof in
Christus Jezus.
27 Want zoo velen als gij in
Christus gedoopt zijt, hebt gij
Christus aangedaan.
28 Daarin is noch Jood, noch
Griek; daarin is noch dienst-
bare, noch vrije; daarin is geen
man, en vrouw: want gij allen
zijt één in Christus Jezus.
29 En indien gij van Christus
zijt, zoo zijt gij dan Abrahams
zaad, en naar de beloftenis erf-
genamen.

HOOFDSTUK 4.

DOCH ik zeg, zoo langen tijd
als de erfgenaam een kind
is, zoo verschilt hij niets van
een dienstknecht, hoewel hij
een heer is van alles;
2 Maar hij is onder voogden
en verzorgers, tot den tijd van
den vader te voren gesteld.
3 Alzoo wij ook, toen wij kin-
deren waren, zoo waren wij
dienstbaar gemaakt onder de
eerste beginselen der wereld.
4 Maar wanneer de volheid
des tijds gekomen is, heeft
God zijnen Zoon uitgezonden,
geworden uit eene vrouw, ge-
worden onder de wet;
5 Opdat Hij degenen die on-
der de wet waren verlossen
zou, en opdat wij de aan-

neming tot kinderen verkrij-
gen zouden.
6 En overmits gij kinderen
zijt, zoo heeft God den Geest
zijns Zoons uitgezonden in
uwe harten, die roept: Abba,
Vader!
7 Zoo dan, gij zijt niet meer
een dienstknecht, maar een
zoon; en indien gij een zoon
zijt, zoo zijt gij ook een erfge-
naam van God door Christus.
8 Maar toen, als gij God niet
kendet, diendet gij degenen die
van nature geen Goden zijn;
9 En nu als gij God kent, ja
veel meer van God gekend zijt,
hoe keert gij u wederom tot de
zwakke en arme eerste begin-
selen, welke gij wederom van
voren aan wilt dienen?
10 Gij onderhoudt dagen, en
maanden, en tijden, en jaren.
11 Ik vrees voor u, dat ik
niet eenigzins te vergeefs aan u
gearbeid heb.
12 Weest gij als ik, want ook
ik ben als gij; broeders, ik
bid u: gij hebt mij geen onge-
lijk gedaan.
13 En gij weet, dat ik u door
zwakheid des vleesches het
Evangelie eerstmaal verkon-
digd heb;
14 En mijne verzoeking, die
in mijn vleesch *geschiedde*,
hebt gij niet veracht noch ver-
foeid, maar gij naamt mij aan
als eenen Engel Gods, *ja* als
Christus Jezus.
15 Welke was dan uwe geluk-
achting? Want ik geef u ge-
tuigenis, dat gij, zoo het mo-
gelijk ware, uwe oogen zoudt
uitgegraven, en mij gegeven
hebben.
16 Ben ik dan uw vijand ge-
worden, u de waarheid zeg-
gende?
17 Zij ijveren niet regt over
maar zij willen ons uitslui-
ten, opdat gij over hen zoudt
ijveren.
18 Doch in het goede te allen
tijd te ijveren is goed, en niet al-
leenlijk als ik bij u tegenwoor-
dig ben.
19 Mijne kinderkens, die ik
wederom arbeid te baren, tot-
dat Christus eene gestalte in
u krijge.
20 Doch ik wilde, dat ik nu
tegenwoordig bij u ware, en
mijne stem mogt veranderen:
want ik ben in twijfel over u.
21 Zegt mij, gij die onder de
wet wilt zijn, hoort gij de wet
niet?
22 Want er is geschreven, dat
Abraham twee zonen had, éénen
uit de dienstmaagd, en éénen
uit de vrije.
23 Maar gene die uit de
dienstmaagd was, is naar het
vleesch geboren geweest: doch
deze die uit de vrije was, door
de beloftenis.
24 Hetwelk dingen zijn die
andere beduiding hebben: want
deze zijn de twee verbonden;
het eene van den berg Sina,
tot dienstbaarheid barende,
hetwelk is Agar:
25 Want dit, *namelijk* Agar,
is Sina een berg in Arábië, en
komt overeen met Jerûzalem,
dat nu is, en dienstbaar is met
hare kinderen.
26 Maar Jerûzalem dat boven
is, dat is vrij, hetwelk is onzer
aller moeder.
27 Want er is geschreven:
Wees vrolijk, gij onvruchtbare,
die niet baart: breek uit en
roep, gij die geenen barensnood
hebt! want de kinderen der
eenzame zijn veel meer dan
dergene die den man heeft.
28 Maar wij, broeders, zijn kin-
deren der belofte, als Isaäk was.
29 Doch gelijkerwijs toen, die
naar het vleesch geboren
vervolgde dengenen die
den geest *geboren was*,
ook nu.
30 Maar wat zegt de Sch
Werp de dienstmaagd ui
haren zoon: want de zoo
dienstmaagd zal geenzi
ven met den zoon de

31 Zoo dan, broeders, wij zijn niet kinderen der dienstmaagd, maar der vrije.

HOOFDSTUK [illegible].

STAAT dan in de vrijheid, met welke ons Christus vrij gemaakt heeft, en wordt niet wederom met het juk der dienstbaarheid bevangen.

2 Zie, ik Paulus zeg u, zoo gij u laat besnijden, dat Christus u niet nut zal zijn.

3 En ik betuig wederom aan een iegelijk mensch die zich laat besnijden, dat hij een schuldenaar is de geheele wet te doen.

4 Christus is u ijdel geworden, die door de wet geregtvaardigd *wilt* worden: gij zijt van de genade vervallen.

5 Want wij verwachten door den Geest, uit het geloof, de hoop der regtvaardigheid.

6 Want in Christus Jezus heeft noch besnijdenis eenige kracht, noch voorhuid: maar het geloof door de liefde werkende.

7 Gij liept wel: wie heeft u verhinderd de waarheid niet gehoorzaam te zijn?

8 Dit gevoelen is niet uit Hem die u roept.

9 Een weinig zuurdeesem verzuurt het geheele deeg.

10 Ik vertrouw van u in den Heere, dat gij niet anders zult gevoelen; maar die u ontroert, zal het oordeel dragen, wie hij ook zij.

11 Maar ik, broeders, indien ik nog de besnijdenis predik, waarom word ik nog vervolgd? Zoo is dan de ergernis des kruises vernietigd.

[illegible]ch of zij ook afgesneden [illegible]n, die u onrustig maken! [illegible]ant gij zijt tot vrijheid ge[illegible], broeders: alleenlijk *ge*[illegible] de vrijheid niet tot eene [illegible]k voor het vleesch; maar [illegible]lkander door de liefde.

[illegible]ant de geheele wet wordt [illegible] vervuld, *namelijk* in dit: Gij zult uwe[illegible] liefhebben, gelijk u [illegible]ven.

15 Maar indien gij elkander bijt en vereet, ziet toe, dat gij van elkander niet verteerd wordt.

16 En ik zeg: wandelt door den Geest, en volbrengt de begeerlijkheid des vleesches niet.

17 Want het vleesch begeert tegen den geest, en de Geest tegen het vleesch; en dezen staan tegen elkander, alzoo dat gij niet doet hetgeen gij wildet.

18 Maar indien gij door den Geest geleid wordt, zoo zijt gij niet onder de wet.

19 De werken des vleesches nu zijn openbaar: welke zijn overspel, hoererij, onreinigheid, ontuchtigheid,

20 Afgoderij, venijngeving, vijandschappen, twisten, afgunstigheden, toorn, gekijf, tweedragt, ketterijen,

21 Nijd, moord, dronkenschappen, brasserijen, en dergelijke; van dewelke ik u te voren zeg, gelijk ik ook te voren gezegd heb, dat die zulke dingen doen het Koningrijk Gods niet zullen beërven.

22 Maar de vrucht des Geestes is liefde, blijdschap, vrede, langmoedigheid, goedertierenheid, goedheid, geloof, zachtmoedigheid, matigheid.

23 Tegen de zoodanigen is de wet niet.

24 Maar die van Christus zijn, hebben het vleesch gekruist met de bewegingen en begeerlijkheden.

25 Indien wij door den Geest leven, zoo laat ons ook door den Geest wandelen.

26 Laat ons niet zijn zoekers van ijdele eer, elkander tergende, elkander benijdende.

HOOFDSTUK 6.

BROEDERS, indien ook een mensch overvallen ware door eenige misdaad, gij die geestelijk zijt, brengt den ze

danige te regt met den geest der zachtmoedigheid: ziende op u zelven, opdat ook gij niet verzocht wordt.

2 Draagt elkanders lasten, en vervult alzoo de wet van Christus.

3 Want zoo iemand meent iets te zijn, daar hij niets is, die bedriegt zich zelven in *zijn* gemoed.

4 Maar een iegelijk beproeve zijn eigen werk: en alsdan zal hij aan zich zelven alleen roem hebben, en niet aan eenen anderen.

5 Want een iegelijk zal zijn eigen pak dragen.

6 En die onderwezen wordt in het woord, deele mede van alle goederen dengenen die *hem* onderwijst.

7 Dwaalt niet: God laat Zich niet bespotten: want zoo wat de mensch zaait, dat zal hij ook maaijen.

8 Want die in zijn eigen vleesch zaait, zal uit het vleesch verderfenis maaijen; maar die in den geest zaait, zal uit den geest het eeuwige leven maaijen.

9 Doch laat ons goed doende niet vertragen: want te zijner tijd zullen wij maaijen, zoo wij niet verslappen.

10 Zoo dan, terwijl wij tijd hebben, laat ons goed doen aan allen, maar meest aan de huisgenooten des geloofs.

11 Ziet, hoe grooten brief ik u geschreven heb met mijne hand.

12 Al degenen die een schoon gelaat willen toonen naar het vleesch, die noodzaken u besneden te worden, alleenlijk opdat zij van wege het kruis van Christus niet zouden vervolgd worden.

13 Want ook zij zelven die besneden worden houden de wet niet: maar zij willen, dat gij besneden wordt, opdat zij in uw vleesch roemen zouden.

14 Maar het zij verre van mij, dat ik zou roemen anders dan in het kruis van onzen Heere Jezus Christus, door welken de wereld mij gekruisigd is, en ik der wereld.

15 Want in Christus Jezus heeft noch besnijdenis eenige kracht, noch voorhuid, maar een nieuw schepsel.

16 En zoo velen als er naar dezen regel zullen wandelen, over dezelven *zal zijn* vrede en barmhartigheid, en over het Israël Gods.

17 Voorts, niemand doe mij moeite aan. Want ik draag de litteekenen van den Heere Jezus in mijn ligchaam.

18 De genade van onzen Heere Jezus Christus zij met uwen geest, broeders. Amen.

DE BRIEF VAN DEN APOSTEL PAULUS

AAN DIE VAN

ÉFEZE.

HOOFDSTUK 1.

PAULUS, een Apostel van Jezus Christus, door den wil van God, aan de heiligen die te Éfeze zijn, en geloovig[e] a
Christus Jezus:
2 Genade zij u en vred[e] b
God, onzen Vader, en de[n] c
Jezus Christus.

3 Gezegend zij de God en Vader van onzen Heere Jezus Christus, die ons gezegend heeft met alle geestelijke zegening in den hemel in Christus.

4 Gelijk Hij ons uitverkoren heeft in Hem, vóór de grondlegging der wereld, opdat wij zouden heilig en onberispelijk zijn voor Hem in de liefde:

5 Die ons te voren verordineerd heeft tot aanneming tot kinderen, door Jezus Christus, in Zich zelven, naar het welbehagen van zijnen wil.

6 Tot prijs der heerlijkheid zijner genade, door welke Hij ons begenadigd heeft in den Geliefde:

7 In welken wij hebben de verlossing door zijn bloed, *namelijk* de vergeving der misdaden, naar den rijkdom zijner genade,

8 Met welke Hij overvloedig is geweest over ons in alle wijsheid en voorzigtigheid:

9 Ons bekend gemaakt hebbende de verborgenheid van zijnen wil, naar zijn welbehagen, hetwelk Hij voorgenomen had in Zich zelven,

10 Om in de bedeeling van de volheid der tijden wederom alles tot één te vergaderen in Christus, beide dat in den hemel is, en dat op de aarde is;

11 In Hem, in welken wij ook een erfdeel geworden zijn, wij die te voren verordineerd waren naar het voornemen Desgenen die alle dingen werkt naar den raad van zijnen wil:

12 Opdat wij zouden zijn tot prijs zijner heerlijkheid, wij die eerst in Christus gehoopt hebben.

13 In welken ook gij *zijt*, nadat gij het woord der waarheid, *namelijk* het Evangelie uwer zaligheid, gehoord hebt; in welken gij ook, nadat gij geloofd hebt, zijt verzegeld geworden met den Heiligen Geest de[...]

14 Die het onderpand is van onze erfenis, tot de verkregene verlossing, tot prijs zijner heerlijkheid.

15 Daarom ook ik, gehoord hebbende het geloof in den Heere Jezus, dat onder u is, en de liefde tot al de heiligen,

16 Houd niet op voor u te danken, gedenkende uwer in mijne gebeden:

17 Opdat de God van onzen Heere Jezus Christus, de Vader der heerlijkheid, u geve den Geest der wijsheid, en der openbaring, in zijne kennis:

18 *Namelijk* verlichte oogen uws verstands, opdat gij moogt weten, welke zij de hoop van zijne roeping, en welke de rijkdom zij der heerlijkheid van zijne erfenis in de heiligen;

19 En welke de uitnemende grootheid zijner kracht zij aan ons die gelooven, naar de werking der sterkte zijner magt,

20 Die Hij gewrocht heeft in Christus, als Hij Hem uit de dooden heeft opgewekt, en heeft *Hem* gezet tot zijne regter*hand* in den hemel,

21 Verre boven alle Overheid, en Magt, en Kracht, en Heerschappij, en allen naam die genaamd wordt, niet alleen in deze wereld, maar ook in de toekomende;

22 En heeft alle dingen zijnen voeten onderworpen, en heeft Hem der gemeente gegeven tot een Hoofd boven alle dingen,

23 Welke zijn ligchaam is, en de vervulling Desgenen die alles in allen vervult.

HOOFDSTUK 2.

EN u *heeft Hij mede levend gemaakt*, daar gij dood waart door de misdaden en de zonden:

2 In welke gij eertijds gewandeld hebt, naar de eeuw dezer wereld, naar den Overste

van de magt der lucht, van den geest die nu werkt in de kinderen der ongehoorzaamheid:

3 Onder dewelke ook wij allen eertijds verkeerd hebben in de begeerlijkheden onzes vleesches, doende den wil des vleesches en der gedachten; en wij waren van nature kinderen des toorns, gelijk ook de anderen:

4 Maar God, die rijk is in barmhartigheid, door zijne groote liefde waarmede Hij ons liefgehad heeft,

5 Ook toen wij dood waren door de misdaden, heeft *ons* levend gemaakt met Christus: (uit genade zijt gij zalig geworden);

6 En heeft *ons* mede opgewekt, en heeft *ons* mede gezet in den hemel in Christus Jezus.

7 Opdat Hij zou betoonen in de toekomende eeuwen den uitnemenden rijkdom zijner genade, door de goedertierenheid over ons in Christus Jezus:

8 Want uit genade zijt gij zalig geworden door het geloof; en dat niet uit u, het is Gods gave;

9 Niet uit de werken: opdat niemand roeme.

10 Want wij zijn zijn maaksel, geschapen in Christus Jezus tot goede werken, welke God voorbereid heeft, opdat wij in dezelve zouden wandelen.

11 Daarom gedenkt, dat gij die eertijds Heidenen waart in het vleesch, en die Voorhuid genaamd werdt van degenen die genaamd zijn Besnijdenis in het vleesch die met handen geschiedt:

12 Dat gij in dien tijd waart zonder Christus, vervreemd van het burgerschap Israëls, en vreemdelingen van de verbonden der belofte, geen hoop hebbende, en zonder God in de wereld.

13 Maar nu in Christus Jezus, gij die eertijds verre waart, zijt nabij geworden door het bloed van Christus.

14 Want Hij is onze vrede, die deze beiden één gemaakt heeft, en den middelmuur des afscheidsels gebroken hebbende,

15 Heeft Hij de vijandschap in zijn vleesch te niet gemaakt, *namelijk* de wet der geboden in inzettingen *bestaande;* opdat Hij die twee in Zich zelven tot éénen nieuwen mensch zou scheppen, vrede makende;

16 En *opdat* Hij die beiden met God in één ligchaam zou verzoenen door het kruis, de vijandschap aan hetzelve gedood hebbende.

17 En komende, heeft Hij door het Evangelie vrede verkondigd u die verre waart, en dien die nabij waren.

18 Want door Hem hebben wij beiden den toegang door éénen Geest tot den Vader.

19 Zoo zijt gij dan niet meer vreemdelingen en bijwoners, maar medeburgers der heiligen, en huisgenooten Gods:

20 Gebouwd op het fondament der Apostelen en Profeten, waarvan Jezus Christus is de uiterste hoeksteen;

21 Op welken het geheele gebouw bekwamelijk samengevoegd zijnde, opwast tot eenen heiligen tempel in den Heere;

22 Op welken ook gij mede gebouwd wordt tot eene woonstede Gods in den Geest.

HOOFDSTUK 3.

OM deze oorzaak *ben* ik Paulus de gevangene van Christus Jezus voor u, die gij Heidenen zijt:

2 Indien gij maar gehoord hebt van de bedeeling der genade Gods, die mij gege[illegible] is aan u;

3 Dat Hij mij door [illegible] baring heeft beken[illegible]

deze verborgenheid, (gelijk ik
met weinige *woorden* te voren
geschreven heb:
4 Waaraan gij, *dit* lezende,
kunt bemerken mijne weten-
schap in deze verborgenheid
van Christus;)
5 Welke in andere eeuwen
den kinderen der menschen
niet is bekend gemaakt, gelijk
zij nu is geopenbaard aan zijne
heilige Apostelen en Profeten
door den Geest:
6 *Namelijk* dat de Heidenen
zijn medeërfgenamen, en van
het zelfde ligchaam, en mede-
deelgenooten zijner belofte in
Christus door het Evangelie;
7 Waarvan ik een dienaar
geworden ben, naar de gave
der genade Gods, die mij ge-
geven is naar de werking zij-
ner kracht.
8 Mij, den allerminste van al
de heiligen, is deze genade ge-
geven, om onder de Heidenen
door het Evangelie te verkon-
digen den onnaspeurlijken rijk-
dom van Christus,
9 En allen teverlichten,*dat zij
mogen verstaan*, welke de ge-
meenschap der verborgenheid
zij, die van *alle* eeuwen ver-
borgen is geweest in God, welke
alle dingen geschapen heeft
door Jezus Christus.
10 Opdat nu door de gemeen-
te bekend gemaakt worde aan
de Overheden en de Magten
in den hemel de veelvuldige
wijsheid Gods:
11 Naar het eeuwig voorne-
men, dat Hij gemaakt heeft in
Christus Jezus, onzen Heere:
12 In denwelken wij hebben
de vrijmoedigheid, en den toe-
met vertrouwen door het
aan Hem.
)aarom bid ik, dat gij niet
agt in mijne verdrukkin-
oor u, hetwelk is uwe
kheid.
)m deze oorzaak buig ik
knieën tot den Vader van
re Jezus Christus

15 Uit welken al het geslacht
in de hemelen en op de aarde
genoemd wordt:
16 Opdat Hij u geve, naar den
rijkdom zijner heerlijkheid, met
kracht versterkt te worden
door zijnen Geest in den in-
wendigen mensch;
17 Opdat Christus door het
geloof in uwe harten wone, en
gij in de liefde geworteld en
gegrond zijt;
18 Opdat gij ten volle kondet
begrijpen met al de heiligen,
welke de breedte, en lengte,
en diepte, en hoogte zij,
19 En bekennen de liefde van
Christus, die de kennis te bo-
ven gaat, opdat gij vervuld
wordt tot al de volheid Gods.
20 Hem nu die magtig is
meer dan overvloediglijk te
doen, boven al wat wij bidden
of denken, naar de kracht die
in ons werkt,
21 Hem, *zeg ik*, zij de heerlijk-
heid in de gemeente, door Chris-
tus Jezus, in alle geslachten,
tot alle eeuwigheid. Amen.

HOOFDSTUK 4.

ZOO bid ik u dan, ik de gevan-
gene in den Heere, dat gij
wandelt waardiglijk der roe-
ping, met welke gij geroepen zijt;
2 Met alle ootmoedigheid en
zachtmoedigheid, met langmoe-
digheid, verdragende elkander
in liefde;
3 U benaarstigende te behou-
den de eenigheid des Geestes
door den band des vredes.
4 Eén ligchaam is het, en één
Geest, gelijkerwijs gij ook ge-
roepen zijt tot ééne hoop uwer
beroeping:
5 Eén Heere, één geloof, één
doop,
6 Eén God en Vader van al-
len, die daar is boven allen
en door allen, en in u allen.
7 Maar aan elk een van ons
is de genade gegeven naar de
mate der gave van Christus.

8 Daarom zegt Hij: Als Hij opgevaren is in de hoogte, heeft Hij de gevangenis gevangen genomen, en heeft den menschen gaven gegeven.

9 Nu dit: Hij is opgevaren: wat is het, dan dat Hij ook eerst is nedergedaald in de nederste deelen der aarde?

10 Die nedergedaald is, is de zelfde ook, die opgevaren is verre boven al de hemelen, opdat Hij alle dingen vervullen zou.

11 En de zelfde heeft gegeven sommigen tot Apostelen, en sommigen tot Profeten, en sommigen tot Evangelisten, en sommigen tot Herders en Leeraars:

12 Tot de volmaking der heiligen, tot het werk der bediening, tot opbouwing des ligchaams van Christus.

13 Totdat wij allen zullen komen tot de eenigheid des geloofs en der kennis van den Zoon Gods, tot een volkomenen man, tot de mate van de grootte der volheid van Christus;

14 Opdat wij niet meer kinderen zouden zijn, die als de vloed bewogen en omgevoerd worden met allen wind der leer, door de bedriegerij der menschen, door arglistigheid, om listiglijk tot dwaling te brengen:

15 Maar de waarheid betrachtende in liefde, allezins zouden opwassen in Hem die het Hoofd is, *namelijk* Christus:

16 Uit welken het geheele ligchaam, bekwamelijk tezamen gevoegd en te zamen vast gemaakt zijnde, door alle voegselen der toebrenging, naar de werking van een iegelijk deel in *zijne* mate den wasdom des ligchaams bekomt, tot zijns zelfs opbouwing in de liefde.

17 Ik zeg dan dit, en betuig het in den Heere, dat gij niet meer wandelt gelijk als de andere Heidenen wandelen in de ijdelheid huns gemoeds,

18 Verduisterd in het verstand, vervreemd zijnde van het leven Gods, door de onwetendheid die in hen is, door de verharding huns harten.

19 Welke ongevoelig geworden zijnde, zich zelven hebben overgegeven tot ontuchtigtigheid, om alle onreinigheid gieriglijk te bedrijven.

20 Doch gij hebt Christus alzoo niet geleerd.

21 Indien gij maar Hem gehoord hebt, en door Hem geleerd zijt, gelijk de waarheid in Jezus is:

22 *Te weten* dat gij zoudt afleggen, aangaande de vorige wandeling, den ouden mensch, die verdorven wordt door de begeerlijkheden der verleiding;

23 En dat gij zoudt vernieuwd worden in den geest uws gemoeds,

24 En den nieuwen mensch aandoen, die naar God geschapen is in ware regtvaardigheid en heiligheid.

25 Daarom legt af de leugen, en spreekt de waarheid een iegelijk met zijnen naaste: want wij zijn elkanders leden.

26 Wordt toornig, en zondigt niet: de zon ga niet onder over uwe toornigheid;

27 Noch geeft den duivel geen plaats.

28 Die gestolen heeft, stele niet meer, maar arbeide liever, werkende dat goed is met de handen, opdat hij hebbe mede te deelen aan dengene die nood heeft.

29 Geen vuile rede ga uit uwen mond: maar zoo er eenige goede *rede* is tot nuttige
ting, opdat zij genade
dien die dezelve hooren.

30 En bedroeft den He
Geest Gods niet, door w
gij verzegeld zijt tot de
der verlossing.

31 Alle bitterheid, en to
heid, en gramschap, en

en lastering, zij van u geweerd, met alle boosheid;
32 Maar zijt jegens elkander goedertieren, barmhartig, vergevende aan elkander, gelijkerwijs ook God in Christus aan ulieden vergeven heeft.

HOOFDSTUK 5.

ZIJT dan navolgers Gods, als geliefde kinderen;
2 En wandelt in de liefde, gelijkerwijs ook Christus ons liefgehad heeft, en Zich zelven voor ons heeft overgegeven tot eene offerande en een slagtoffer Gode, tot eenen welriekenden reuk.
3 Maar hoererij, en alle onreinigheid, of gierigheid laat ook onder u niet genoemd worden, gelijkerwijs het den heiligen betaamt;
4 Noch oneerbaarheid, noch zot geklap, of gekkernij, welke niet betamen: maar veel meer dankzegging.
5 Want dit weet gij, dat geen hoereerder, of onreine, of gierigaard, die een afgodendienaar is, erfenis heeft in het Koningrijk van Christus en van God.
6 Dat u niemand verleide met ijdele woorden: want om deze dingen komt de toorn Gods over de kinderen der ongehoorzaamheid.
7 Zoo zijt dan hunne medegenooten niet.
8 Want gij waart eertijds duisternis, maar nu zijt gij licht in den Heere: wandelt als kinderen des lichts;
9 (Want de vrucht des Geestes is in alle goedigheid, en regtvaardigheid, en waarheid;)
10 Beproevende wat den Heere
re lbehagelijk zij.
En hebt geen gemeen-
sc met de onvruchtbare
w der duisternis, maar
b ze ook veel eer.
'ant hetgeen heimelijk
v geschiedt, is schande-
lij en.

13 Maar al deze dingen, van het licht bestraft zijnde, worden openbaar: want al wat openbaart maakt, is licht.
14 Daarom zegt Hij: Ontwaakt, gij die slaapt, en staat op uit de dooden, en Christus zal over u lichten.
15 Ziet dan, hoe gij voorzigtiglijk wandelt, niet als onwijzen, maar als wijzen,
16 Den tijd uitkoopende, dewijl de dagen boos zijn.
17 Daarom zijt niet onverstandig, maar verstaat, welke de wil des Heeren zij.
18 En wordt niet dronken in wijn, waarin overdaad is, maar wordt vervuld met den Geest;
19 Sprekende onder elkander met psalmen, en lofzangen, en geestelijke liedekens, zingende, en psalmende den Heere in uw hart.
20 Dankende te allen tijd over alle dingen God en den Vader, in den naam van onzen Heere Jezus Christus:
21 Elkander onderdanig zijnde in de vreeze Gods.
22 Gij vrouwen, weest aan uwe eigene mannen onderdanig, gelijk aan den Heere:
23 Want de man is het Hoofd der vrouw, gelijk ook Christus het Hoofd der gemeente is; en Hij is de behouder des ligchaams.
24 Daarom gelijk de gemeente aan Christus onderdanig is, alzoo ook de vrouwen aan hare eigene mannen in alles.
25 Gij mannen, hebt uwe eigene vrouwen lief, gelijk ook Christus de gemeente liefgehad heeft, en Zich zelven voor haar heeft overgegeven,
26 Opdat hij haar heiligen zou, *haar* gereinigd hebbende met het bad des waters door het woord:
27 Opdat hij haar Zich zelven heerlijk zou voorstellen, eene gemeente die geene vlek of rimpel heeft, of iets dergе-

lijks, maar dat zij zou heilig zijn en onberispelijk.
28 Alzoo zijn de mannen schuldig hunne eigene vrouwen lief te hebben, gelijk hunne eigene ligchamen. Die zijne eigene vrouw liefheeft, die heeft zich zelven lief.
29 Want niemand heeft ooit zijn eigen vleesch gehaat, maar hij voedt het, en onderhoudt het, gelijkerwijs ook de Heere de gemeente.
30 Want wij zijn leden zijns ligchaams, van zijn vleesch en van zijne beenen.
31 Daarom zal een mensch zijnen vader en moeder verlaten, en zal zijne vrouw aanhangen: en zij twee zullen tot één vleesch wezen.
32 Deze verborgenheid is groot; doch ik zeg *dit*, *ziende* op Christus, en op de gemeente.
33 Zoo dan ook gijlieden, elk in het bijzonder, een iegelijk hebbe zijne eigene vrouw alzoo lief als zich zelven; en de vrouw *zie*, dat zij den man vreeze.

HOOFDSTUK 6.

GIJ kinderen, zijt uwen ouderen gehoorzaam in den Heere: want dat is regt.
2 Eert uwen vader en moeder, (hetwelk het eerste gebod is met eene belofte),
3 Opdat het u welga, en *dat* gij lang leeft op de aarde.
4 En gij vaders, verwekt uwe kinderen niet tot toorn, maar voedt hen op in de leering en vermaning des Heeren.
5 Gij dienstknechten, zijt gehoorzaam *uwe* heeren naar het vleesch, met vreeze en beven, in eenvoudigheid uws harten, gelijk als aan Christus;
6 Niet naar oogendienst, als menschenbehagers, maar als dienstknechten van Christus, doende den wille Gods van harte:
7 Dienende met goedwilligheid den Heere, en niet de menschen:
8 Wetende, dat zoo wat goed een iegelijk gedaan zal hebben, hij datzelve van den Heere zal ontvangen, hetzij dienstknecht, hetzij vrije.
9 En gij heeren, doet het zelfde bij hen, nalatende de dreiging: als die weet, dat ook uw eigen Heere in de hemelen is, en *dat* geen aanneming des persoons bij Hem is.
10 Voorts, mijne broeders, wordt krachtig in den Heere, en in de sterkte zijner magt.
11 Doet aan de geheele wapenrusting Gods, opdat gij kunt staan tegen de listige omleidingen des duivels.
12 Want wij hebben den strijd niet tegen vleesch en bloed, maar tegen de Overheden, tegen de Magten, tegen de Geweldhebbers der wereld, der duisternis dezer eeuw, tegen de geestelijke boosheden in de lucht.
13 Daarom neemt aan de geheele wapenrusting Gods, opdat gij kunt wederstaan in den boozen dag, en alles verrigt hebbende, staande blijven.
14 Staat dan, uwe lenden omgord hebbende met de waarheid, en aangedaan hebbende het borstwapen der geregtigheid,
15 En de voeten geschoeid hebbende met bereidheid van het Evangelie des vredes;
16 Bovenal aangenomen hebbende het schild des geloofs, met hetwelk gij al de vurige pijlen des Boozen zult kunnen uitblusschen;
17 En neemt den helm der zaligheid, en het zwaard des Geestes, hetwelk is Gods woord;
18 Met alle bidding en smeeking, biddende te allen tijd in den Geest, en tot hetzelve wakende met alle gedurigheid en smeeking voor al de heiligen;

19 En voor mij, opdat mij
het woord gegeven worde in
de opening mijns monds met
vrijmoedigheid, om de ver-
borgenheid van het Evangelie
bekend te maken.
20 Waarover ik een gezant ben
in een keten, opdat ik in het-
zelve vrijmoediglijk moge spre-
ken, gelijk mij betaamt te spre-
ken.
21 En opdat ook gij moogt
weten hetgeen mij aangaat, *en*
wat ik doe, *dat* alles zal u Ty-
chicus, de geliefde broeder en
getrouwe dienaar in den Heere,
bekend maken;
22 Denwelken ik tot dat
zelfde einde tot u gezonden
heb, opdat gij onze zaken zoudt
weten, en hij uwe harten zou
vertroosten.
23 Vrede zij den broederen,
en liefde met geloof, van God
den Vader, en den Heere Jezus
Christus.
24 De genade *zij* met al de-
genen die onzen Heere Jezus
Christus liefhebben in onver-
derfelijkheid. Amen.

DE BRIEF VAN DEN APOSTEL PAULUS

AAN DE

FILIPPENSEN.

HOOFDSTUK 1.

PAULUS en Timótheüs, dienst-
knechten van Jezus Chris-
tus, al den heiligen in Chris-
tus Jezus, die te Filíppi zijn,
met de Opzieners en Diakenen:
2 Genade zij u en vrede van
God, onzen Vader, en den
Heer Jezus Christus.
3 Ik dank mijnen God zoo
dikwijls als ik uwer gedenk,
4 (Te allen tijd in al mijn
gebed voor u allen met blijd-
schap het gebed doende),
5 Over uwe gemeenschap aan
het Evangelie, van den eer-
sten dag af tot nu toe:
6 Vertrouwende ditzelve, dat
Hij die in u een goed werk be-
gonnen heeft, *dat* voleindigen
zal tot op den dag van Jezus
Cl [illegible] is:
[illegible] lijk het bij mij regt is,
d[illegible] van u allen dit gevoel,
o[illegible] ik *mijn* hart houde, dat
gi[illegible] ide in mijne banden en
[illegible] erantwoording en be-
bevestiging van het Evangelie,
gij allen, *zeg ik*, mijne genade
mede deelachtig zijt.
8 Want God is mijn getuige,
hoezeer ik begeerig ben naar
u allen, met innerlijke bewe-
gingen van Jezus Christus.
9 En dit bid ik *God*, dat uwe
liefde nog meer en meer over-
vloedig worde in erkentenis en
alle gevoelen:
10 Opdat gij beproeft de din-
gen die *daarvan* verschillen,
opdat gij opregt zijt, en zonder
aanstoot te geven, tot den dag
van Christus;
11 Vervuld met vruchten der
geregtigheid, die door Jezus
Christus zijn tot heerlijkheid
en prijs van God.
12 En ik wil, dat gij weet,
broeders, dat hetgeen aan mij
is geschied meer tot bevordering
van het Evangelie gekomen is:
13 Alzoo dat mijne banden in
Christus openbaar geworden
zijn in het gansche Regthuis,
en aan alle anderen;

14 En *dat* het meerder deel der broederen in den Heere, door mijne banden vertrouwen gekregen hebbende, overvloediger het woord onbevreesd durven spreken.
15 Sommigen prediken ook wel Christus door nijd en twist, maar sommigen ook door goedwilligheid.
16 Genen verkondigen wel Christus uit twisting, niet zuiver, meenende aan mijne banden verdrukking toe te brengen:
17 Doch dezen uit liefde, dewijl zij weten, dat ik tot verantwoording van het Evangelie gezet ben.
18 Wat dan? Nogtans wordt Christus op allerlei wijze, hetzij onder een deksel, hetzij in der waarheid, verkondigd; en daarin verblijd ik mij, ja ik zal mij ook verblijden.
19 Want ik weet, dat dit mij ter zaligheid gedijen zal, door uw gebed, en toebrenging des Geestes van Jezus Christus:
20 Volgens mijne ernstige verwachting en hoop, dat ik in geene zaak zal beschaamd worden; maar *dat* in alle vrijmoedigheid, gelijk te allen tijd, alzoo ook nu, Christus zal groot gemaakt worden in mijn ligchaam, hetzij door het leven, hetzij door den dood.
21 Want het leven is mij Christus, en het sterven is mij gewin.
22 Maar of te leven in het vleesch, hetzelve mij oorbaar zij, en wat ik verkiezen zal, weet ik niet.
23 Want ik word van deze twee gedrongen, hebbende begeerte, om ontbonden te worden en met Christus te zijn: want *dat* is zeer verre het beste:
24 Maar in het vleesch te blijven, is noodiger om uwentwil.
25 En dit vertrouw en weet ik, dat ik zal blijven, en met allen zal verblijven tot uwe bevordering, en blijdschap des geloofs;
26 Opdat uw roem in Christus Jezus overvloedig zij aan mij, door mijne tegenwoordigheid wederom bij u.
27 Alleenlijk wandelt waardiglijk het Evangelie van Christus, opdat, hetzij ik kom en u zie, hetzij ik afwezig ben, ik van uwe zaken moge hooren, dat gij staat in éénen geest, met één gemoed gezamenlijk strijdende door het geloof des Evangelies:
28 En dat gij in geen ding verschrikt wordt van degenen die tegenstaan; hetwelk hun wel een bewijs is des verderfs, maar u der zaligheid, en dat van God.
29 Want u is uit genade gegeven in de zaak van Christus, niet alleen in Hem te gelooven, maar ook voor Hem te lijden:
30 Den zelfden strijd hebbende hoedanigen gij in mij gezien hebt, en nu in mij hoort.

HOOFDSTUK 2.

INDIEN er dan eenige vertroosting is in Christus, indien er eenige troost is der liefde, indien er eenige gemeenschap is des Geestes, indien er eenige innerlijke bewegingen en ontfermingen zijn:
2 Zoo vervult mijne blijdschap, dat gij moogt eensgezind zijn, de zelfde liefde hebbende, van één gemoed, *en* van één gevoelen zijnde.
3 *Doet* geen ding door twisting of ijdele eer, maar door ootmoedigheid achte de een den ander uitnemender dan zich zelven.
4 Een iegelijk zie niet o zijne, maar een iegelijk zie op hetgeen dat der andere
5 Want dat gevoelen u, hetwelk ook in Christi zus was:
6 Die in de gestaltenis zijnde, geenen roof geacht Gode even gelijk te z

7 Maar heeft Zich zelven vernietigd, de gestaltenis eens dienstknechts aangenomen hebbende, en is den menschen gelijk geworden;

8 En in gedaante gevonden als een mensch, heeft Hij Zich zelven vernederd, gehoorzaam geworden zijnde tot den dood, ja den dood des kruises.

9 Daarom heeft Hem ook God uitermate verhoogd, en heeft Hem eenen naam gegeven, welke boven allen naam is:

10 Opdat in den naam van Jezus zich zou buigen alle knie dergenen die in den hemel, en die op de aarde, en die onder de aarde zijn,

11 En alle tong zou belijden, dat Jezus Christus de Heere zij, tot heerlijkheid Gods des Vaders.

12 Alzoo dan, mijne geliefden, gelijk gij te allen tijd gehoorzaam geweest zijt, niet als in mijne tegenwoordigheid alleen, maar veel meer nu in mijn afwezen, werkt uws zelfs zaligheid met vreeze en beven:

13 Want het is God, die in u werkt beide het willen en het werken, naar *zijn* welbehagen.

14 Doet alle dingen zonder murmureren en tegenspreken:

15 Opdat gij moogt onberispelijk en opregt zijn, kinderen Gods zijnde, onstraffelijk in het midden van een krom en verdraaid geslacht, onder welke gij schijnt als lichten in de wereld,

16 Voorhoudende het woord des levens, mij tot eenen roem tegen den dag van Chris-
lat ik niet te vergeefs
loopen, noch te vergeefs
id.
a indien ik ook tot een
offer geofferd word over
rande en bediening uws
, zoo verblijd ik mij, en
mij met u allen.
n dat zelfde verblijdt

gij u ook, en verblijdt ook ulieden met mij.

19 En ik hoop in den Heere Jezus, Timótheüs haast tot u te zenden, opdat ik ook welgemoed moge zijn, als ik uwe zaken zal verstaan hebben.

20 Want ik heb niemand die even alzoo gemoed is, dewelke opregtelijk uwe zaken zal bezorgen.

21 Want zij zoeken allen het hunne, niet hetgeen van Christus Jezus is.

22 En gij weet zijne beproeving, dat hij, als een kind *zijnen* vader, met mij gediend heeft in het Evangelie.

23 Ik hoop dan wel dezen van stonde aan te zenden, zoo *haast* als ik in mijne zaken zal voorzien hebben:

24 Doch ik vertrouw in den Heere, dat ik ook zelf haast *tot u* komen zal.

25 Maar ik heb noodig geacht tot u te zenden Epafróditus, mijnen broeder, en medearbeider, en medestrijder, en uwen afgezondene, en bedienaar mijner nooddruft;

26 Dewijl hij zeer begeerig was naar u allen, en zeer beangst was, omdat gij gehoord hadt, dat hij krank was.

27 En hij is ook krank geweest tot nabij den dood; maar God heeft zich zijner ontfermd, en niet alleen zijner, maar ook mijner, opdat ik niet droefheid op droefheid zou hebben.

28 Zoo heb ik dan hem te spoediger gezonden, opdat gij, hem ziende, wederom u zoudt verblijden, en ik te min zou droevig zijn.

29 Ontvangt hem dan in den Heere, met alle blijdschap, en houdt dezulken in waarde.

30 Want om het werk van Christus was hij tot nabij den dood gekomen, *zijn* leven niet achtende, opdat hij het gebrek uwer bediening aan mij vervullen zou.

HOOFDSTUK 3,

VOORTS, mijne broeders, ver-
blijdt u in den Heere. De
zelfde dingen aan u te schrij-
ven, is mij niet verdrietig, en
het is u zeker.
2 Ziet op de honden, ziet op
de kwade arbeiders, ziet op de
versnijding.
3 Want wij zijn de besnijding,
wij die God in den Geest die-
nen, en in Christus Jezus roe-
men, en niet in het vleesch
betrouwen:
4 Hoewel ik heb, dat ik ook
in het vleesch betrouwen mogt;
indien iemand anders meent
te betrouwen in het vleesch,
ik nog meer:
5 Besneden ten achtsten da-
ge, uit het geslacht van Israël,
van den stam van Benjamin,
een Hebreër uit de Hebreën,
naar de wet een Farizeër:
6 Naar den ijver een vervol-
ger der gemeente; naar de
regtvaardigheid die in de wet
is, zijnde onberispelijk.
7 Maar hetgeen mij gewin
was, dat heb ik om Christus'
wil schade geacht.
8 Ja gewisselijk ik acht ook
alle dingen schade te zijn, om de
uitnemendheid der kennis van
Christus Jezus, mijnen Heere,
om wiens wil ik al die dingen
schade gerekend heb, en acht
die drek te zijn, opdat ik
Christus moge gewinnen,
9 En in Hem gevonden worde,
niet hebbende mijne regtvaar-
digheid die uit de wet is, maar
die door het geloof van Christus
is, *namelijk* de regtvaardigheid
die uit God is door het geloof.
10 Opdat ik Hem kenne, en
de kracht zijner opstanding,
en de gemeenschap zijns lij-
dens, zijnen dood gelijkvormig
wordende;
11 Of ik eenigzins moge ko-
men tot de wederopstanding
der dooden.
12 Niet dat ik het alreede ge-
kregen heb, of alreede vol-
maakt ben: maar ik jaag er
naar, of ik het ook grijpen mogt,
daartoe ik van Christus Jezus
ook gegrepen ben.
13 Broeders, ik acht niet, dat
ik zelf het gegrepen heb.
14 Maar één ding *doe ik*, ver-
getende hetgeen achter is, en
strekkende mij tot hetgeen
vóór is, jaag ik naar het wit
tot den prijs der roeping Gods,
die van boven is in Christus
Jezus.
15 Zoo velen dan als wij vol-
maakt zijn, laat ons dit gevoe-
len: en indien gij iets ander-
zins gevoelt, ook dat zal u God
openbaren.
16 Doch daar wij toe geko-
men zijn, laat ons *daarin* naar
den zelfden regel wandelen,
laat ons het zelfde gevoelen.
17 Weest mede mijne navol-
gers, broeders, en merkt op
degenen die alzoo wandelen,
gelijk gij ons tot een voor-
beeld hebt.
18 Want velen wandelen *an-
ders;* van dewelke ik u dik-
maals gezegd heb, en nu ook
weenende zeg, dat zij vijanden
des kruises van Christus zijn;
19 Welker einde is het ver-
derf, welker God is de buik, en
welker heerlijkheid is in hunne
schande, dewelke aardsche din-
gen bedenken.
20 Maar onze wandel is in
de hemelen, waaruit wij ook
den Zaligmaker verwachten,
namelijk den Heere Jezus
Christus,
21 Die ons vernederd lig-
chaam veranderen zal, opdat
hetzelve gelijkvormig worde
aan zijn heerlijk ligchaam, n
de werking waardoor Hij c
alle dingen Zich zelven)
onderwerpen.

HOOFDSTUK 4.

ZOO dan, mijne geliefde
zeer gewenschte broe
mijne blijdschap en kroon,

alzoo in den Heere, geliefden!
2 Ik vermaan Euodia, en ik
vermaan Syntyche, dat zij
eensgezind zijn in den Heere.
3 En ik bid ook u, gij mijn
opregte medgezel, wees deze
vrouwen behulpzaam, die met
mij gestreden hebben in het
Evangelie, ook met Clemens,
en de andere mijne medear-
beiders, welker namen zijn in
het boek des levens.
4 Verblijdt u in den Heere
te allen tijd; wederom zeg ik:
Verblijdt u.
5 Uwe bescheidenheid zij al-
len menschen bekend. De
Heere is nabij.
6 Weest in geen ding be-
zorgd: maar laat uwe begeer-
ten in alles, door bidden en
smeeken, met dankzegging be-
kend worden bij God:
7 En de vrede Gods, die alle
verstand te boven gaat, zal
uwe harten en uwe zinnen
bewaren in Christus Jezus.
8 Voorts, broeders, al wat
waarachtig is, al wat eerlijk
is, al wat regtvaardig is, al
wat rein is, al wat liefelijk is,
al wat wel luidt, zoo er eenige
deugd is, en zoo er eenige lof
is, datzelve bedenkt.
9 Hetgeen gij ook geleerd, en
ontvangen, en gehoord, en in
mij gezien hebt, dat doet; en
de God des vredes zal met u
zijn.
10 En ik ben grootelijks ver-
blijd geweest in den Heere,
dat gij nu eenmaal wederom
verwakkerd zijt om aan mij te
gedenken: waaraan gij ook
gedacht hebt, maar gij hebt
d ...egenheid niet gehad.
...iet dat ik *dit* zeg van
v... gebrek: want ik heb ge-
l... vergenoegd te zijn in
h... ik ben.
... ik weet vernederd te
worden, ik weet ook overvloed
te hebben; allezins en in alles
ben ik onderwezen, beide ver-
zadigd te zijn en honger te
lijden, beide overvloed te heb-
ben en gebrek te lijden.
13 Ik vermag alle dingen door
Christus die mij kracht geeft.
14 Nogtans hebt gij wel ge-
daan, dat gij met mijne ver-
drukking gemeenschap gehad
hebt.
15 En ook gij, Filippensen,
weet, dat in het begin des
Evangelies, toen ik van Mace-
dónië vertrokken ben, geene
gemeente mij *iets* medege-
deeld heeft tot rekening van
uitgaaf en ontvangst, dan gij
alleen.
16 Want ook in Thessalónika
hebt gij mij eenmaal en ander-
maal gezonden tot nooddruft.
17 Niet dat ik de gave zoek,
maar ik zoek de vrucht die
overvloedig is tot uwe reke-
ning.
18 Maar ik heb alles ontvan-
gen, en ik heb overvloed; ik
ben vervuld geworden, als ik
van Epafróditus ontvangen
heb, dat van u *gezonden was*,
als eenen welriekenden reuk,
eene aangename offerande,
Gode welbehagelijk.
19 Doch mijn God zal naar
zijnen rijkdom vervullen al
uwe nooddruft, in heerlijkheid,
door Christus Jezus.
20 Onzen God nu en Vader
zij de heerlijkheid in alle eeu-
wigheid. Amen.
21 Groet alle heiligen in
Christus Jezus. U groeten de
broeders die met mij zijn.
22 Al de heiligen groeten u,
en meest die van het huis des
Keizers zijn.
23 De genade van onzen
Heere Jezus Christus zij met
u allen. Amen.

DE BRIEF VAN DEN APOSTEL PAULUS

AAN DE

COLOSSENSEN.

HOOFDSTUK 1.

PAULUS, een Apostel van Jezus Christus, door den wil van
God, en Timótheüs, de broeder,
2 Den heiligen en geloovigen
broederen in Christus, die te
Colosse zijn: genade zij u en
vrede van God, onzen Vader,
en den Heere Jezus Christus.
3 Wij danken den God en Vader
van onzen Heere Jezus
Christus, altijd voor u biddende;
4 Alzoo wij van uw geloof in
Christus Jezus gehoord hebben,
en van de liefde die *gij hebt*
tot alle heiligen:
5 Om de hoop die u weggelegd
is in de hemelen, van
welke gij te voren gehoord
hebt, door het woord der waarheid,
namelijk des Evangelies,
6 Hetwelk tot u gekomen is,
gelijk ook in de geheele wereld,
en het brengt vruchten
voort, gelijk ook onder u, van
dien dag af dat gij gehoord hebt,
en de genade Gods in waarheid
bekend hebt.
7 Gelijk gij ook geleerd hebt
van Épafras, onzen geliefden
mededienstknecht, dewelke een
getrouw dienaar van Christus
is voor u,
8 Die ons ook verklaard heeft
uwe liefde in den Geest.
9 Waarom ook wij, van dien
dag af dat wij het gehoord
hebben, niet ophouden voor u
te bidden en te begeeren, dat
gij moogt vervuld worden met
de kennis van zijnen wil, in
alle wijsheid en geestelijk verstand;
10 Opdat gij moogt wandelen
waardiglijk den Heere, tot alle
behagelijkheid, in alle goede
werken vrucht dragende, en
wassende in de kennis van God:
11 Met alle kracht bekrachtigd
zijnde, naar de sterkte
zijner heerlijkheid, tot alle lijdzaamheid
en langmoedheid met
blijdschap.
12 Dankende den Vader, die
ons bekwaam gemaakt heeft,
om deel *te hebben* in de erve
der heiligen in het licht:
13 Die ons getrokken heeft
uit de magt der duisternis, en
overgezet heeft in het Koningrijk
van den Zoon zijner liefde,
14 In denwelken wij de verlossing
hebben door zijn bloed,
namelijk de vergeving der zonden;
15 Dewelke is het beeld des
onzienlijken Gods, de eerstgeborene
aller kreature.
16 Want door Hem zijn alle
dingen geschapen, die in de
hemelen en die op de aarde
zijn, die zienlijk en die onzienlijk
zijn, hetzij troonen, hetzij
heerschappijen, hetzij Overheden,
hetzij Magten: alle dingen
zijn door Hem en tot
geschapen;
17 En Hij is vóór alle din
en alle dingen bestaan t
men door Hem.
18 En Hij is het Hoof
ligchaams, *namelijk* de
meente, Hij die het beg
de eerstgeborene uit d

den, opdat Hij in allen de eerste
zou zijn.
19 Want het is *des Vaders*
welbehagen geweest, dat in Hem
al de volheid wonen zou:
20 En dat Hij, door Hem vrede
gemaakt hebbende door het
bloed zijns kruises, door Hem,
zeg ik, alle dingen verzoenen zou
tot Zich zelven, hetzij de dingen
die op de aarde, hetzij de dingen
die in de hemelen zijn.
21 En Hij heeft u die eertijds
vervreemd waart, en vijanden
door het verstand in de booze
werken, nu ook verzoend,
22 In het ligchaam zijns vlee-
sches, door den dood, opdat
Hij u zou heilig en onberispe-
lijk en onbeschuldiglijk voor
Zich stellen:
23 Indien gij maar blijft in
het geloof, gefundeerd en vast,
en niet bewogen wordt van de
hope des Evangelies, dat gij
gehoord hebt, hetwelk gepre-
dikt is onder al de kreature, die
onder den hemel is: van het-
welk ik Paulus een dienaar ge-
worden ben;
24 Die mij nu verblijd in mijn
lijden voor u, en vervul in
mijn vleesch de overblijfselen
van de verdrukkingen van
Christus, voor zijn ligchaam,
hetwelk is de gemeente,
25 Welker dienaar ik gewor-
den ben, naar de bedeeling
van God, die mij gegeven is aan
u, om te vervullen het woord
Gods:
26 *Namelijk* de verborgenheid
die verborgen is geweest van
alle eeuwen en van *alle* ge-
slachten, maar nu geopenbaard
is aan zijne heiligen,
[illegible] an wie God heeft willen
[illegible] d maken, welke zij de
[illegible] m der heerlijkheid dezer
[illegible] rgenheid onder de Heide-
[illegible] welke is Christus onder
[illegible] hoop der heerlijkheid;
[illegible] denwelken wij verkondi-
[illegible] vermanende een iege-
[illegible] mensch en leerende een
iegelijk mensch in alle wijs-
heid, opdat wij zouden een ie-
gelijk mensch volmaakt stel-
len in Christus Jezus:
29 Waartoe ik ook arbeid,
strijdende naar zijne werking
die in mij werkt met kracht.

HOOFDSTUK 2.

WANT ik wil, dat gij weet,
hoe grooten strijd ik voor
u heb, en *voor* degenen die te
Laodicéa zijn, en zoovelen als er
mijn aangezigt in het vleesch
niet hebben gezien;
2 Opdat hunne harten ver-
troost mogen worden, en zij
samengevoegd zijn in de liefde,
en *dat* tot allen rijkdom der
volle verzekerdheid des ver-
stands, tot kennis der verbor-
genheid van God en den Va-
der, en van Christus,
3 In denwelken al de schat-
ten der wijsheid en der ken-
nis verborgen zijn.
4 En dit zeg ik, opdat niet ie-
mand u misleide met beweegre-
denen die eenen schijn hebben.
5 Want hoewel ik met het
vleesch van u ben, nogtans ben
ik met den geest bij u, mij
verblijdende en ziende uwe or-
dening, en de vastigheid van
uw geloof in Christus.
6 Gelijk gij dan Christus Je-
zus den Heere hebt aangeno-
men, wandelt *alzoo* in Hem,
7 Geworteld en opgebouwd
in Hem, en bevestigd in het
geloof, gelijkerwijs gij geleerd
zijt, overvloedig zijnde in het-
zelve, met dankzegging.
8 Ziet toe, dat niemand u als
eenen roof vervoere door de filo-
sofie, en ijdele verleiding, naar
de overlevering der menschen,
naar de eerste beginselen der
wereld, en niet naar Christus;
9 Want in Hem woont al de vol-
heid der Godheid ligchamelijk;
10 En gij zijt in Hem vol-
maakt, die het Hoofd is van
alle Overheid en Magt;

11 In welken gij ook besneden zijt met eene besnijdenis die zonder handen geschiedt, in de uittrekking van het ligchaam der zonden des vleesches, door de besnijdenis van Christus.

12 Zijnde met Hem begraven in den Doop, in welken gij ook met *Hem* opgewekt zijt door het geloof der werking Gods, die Hem uit de dooden opgewekt heeft.

13 En Hij heeft u, als gij dood waart in de misdaden, en in de voorhuid uws vleesches, mede levend gemaakt met Hem, al *uwe* misdaden u vergevende:

14 Uitgewischt hebbende het handschrift dat tegen ons was in inzettingen *bestaande*, hetwelk, *zeg ik*, eenigerwijze ons tegen was, en heeft datzelve uit het midden weggenomen, hetzelve aan het kruis genageld hebbende:

15 *En* de Overheden en de Magten uitgetogen hebbende, heeft Hij die in het openbaar ten toon gesteld, en heeft door hetzelve over hen getriomfeerd.

16 Dat u dan niemand oordeele in spijs of in drank, of in het stuk des feest*dags*, of der nieuwe Maan, of der Sabbaten:

17 Welke zijn eene schaduw der toekomende dingen, maar het ligchaam is van Christus.

18 Dat *dan* niemand u overheersche naar zijn wil in nederigheid en dienst der Engelen, intredende in hetgeen hij niet gezien heeft, te vergeefs opgeblazen zijnde door het verstand zijns vleesches.

19 En het Hoofd niet behoudende, uit hetwelk het geheele ligchaam, door de samenvoegselen en samenbindingen voorzien en samengevoegd zijnde, opwast met Goddelijken wasdom.

20 Indien gij dan met Christus de eerste beginselen der wereld zijt afgestorven, wat wordt gij, gelijk of gij in de wereld leefdet, met inzettingen belast?

21 *Namelijk* raak niet, en smaak niet, en roer niet aan:

22 Welke dingen alle verderven door het gebruik, *ingevoerd* naar de geboden en leeringen der menschen;

23 Dewelke wel hebben eene *schijn*rede van wijsheid in eigenwilligen *Gods*dienst, en nederigheid, en *in* het ligchaam niet te sparen, *doch* zijn niet in eenige waarde, *maar* tot verzadiging des vleesches.

HOOFDSTUK 3

INDIEN gij dan met Christus opgewekt zijt, zoo zoekt de dingen die boven zijn, daar Christus is, zittende aan de regter*hand* Gods:

2 Bedenkt de dingen die boven zijn, niet die op de aarde zijn.

3 Want gij zijt gestorven, en uw leven is met Christus verborgen in God.

4 Wanneer *nu* Christus zal geopenbaard zijn, die ons leven is, dan zult ook gij met Hem geopenbaard worden in heerlijkheid.

5 Doodt dan uwe leden die op de aarde zijn, *namelijk* hoererij, onreinigheid, *schandelijke* beweging, kwade begeerlijkheid, en de gierigheid, welke is afgodendienst.

6 Om welke de toorn Gods komt over de kinderen der ongehoorzaamheid:

7 In dewelke ook gij eertijds hebt gewandeld, toen gij in dezelve leefdet.

8 Maar nu legt ook gij dit alles af, *namelijk* gramschap, toornigheid, kwaadheid, [illegible]ring, vuil spreken uit [illegible] mond.

9 Liegt niet tegen elka[illegible] dewijl gij uitgedaan heb[illegible] ouden mensch met zijne [illegible]

10 En aangedaan hebt den nieuwen *mensch*, die vernieuwd wordt tot kennis, naar het evenbeeld Desgenen die hem geschapen heeft:

11 Waarin niet is Griek en Jood, besnijdenis en voorhuid Barbaar *en* Scyth, dienstknecht *en* vrije. maar Christus is alles, en in allen.

12 Zoo doet dan aan, als uitverkorenen Gods, heiligen en beminden, de innerlijke bewegingen der barmhartigheid, goedertierenheid, ootmoedigheid, zachtmoedigheid, langmoedigheid:

13 Verdragende elkander, en vergevende de een aan den ander, zoo iemand tegen iemand *eenige* klagt heeft; gelijkerwijs als Christus u vergeven heeft, *doet* ook gij alzoo.

14 En boven dit alles *doet aan* de liefde, dewelke is de band der volmaaktheid.

15 En de vrede Gods heersche in uwe harten, tot welken gij ook geroepen zijt in één ligchaam; en weest dankbaar.

16 Het woord van Christus wone rijkelijk in u, in alle wijsheid; leert en vermaant elkander, met psalmen en lofzangen, en geestelijke liedekens, zingende den Heere met aangenaamheid in uw hart.

17 En al wat gij doet met woorden of met werken, *doet* het alles in den naam van den Heere Jezus, dankende God en den Vader door Hem.

18 Gij vrouwen, zijt uwen eigenen mannen onderdanig, gelijk het betaamt in den Heere.

19 Gij mannen, hebt uwe vrouwen lief, en wordt niet ...tterd tegen haar.

Gij kinderen, zijt *uwen* ...ren gehoorzaam in alles, dat is den Heere welbelijk.

Gij vaders, tergt uwe kin...n niet, opdat zij niet moe... worden.

...dienstknechten, zijt in alles gehoorzaam *uwen* heeren naar het vleesch, niet met oogendiensten als menschenbehagers, maar met eenvoudigheid des harten, vreezende God.

23 En al wat gij doet, doet dat van harte als den Heere, en niet den menschen:

24 Wetende, dat gij van den Heere zult ontvangen de vergelding der erfenis; want gij dient den Heere Christus.

25 Maar die onregt doet, die zal het onregt dragen dat hij gedaan heeft: en er is geene uitneming des persoons.

HOOFDSTUK 4.

GIJ heeren, doet *uwen* dienstknechten regt en gelijk, wetende, dat ook gij eenen Heere hebt in de hemelen.

2 Houdt sterk aan in het gebed, en waakt in hetzelve met dankzegging:

3 Biddende meteen ook voor ons, dat God ons de deur des woords opene, om te spreken de verborgenheid van Christus, om welke ik ook gebonden ben:

4 Opdat ik dezelve moge openbaren, gelijk ik moet spreken.

5 Wandelt met wijsheid bij degenen die buiten zijn, den bekwamen tijd uitkoopende.

6 Uw woord zij te allen tijd in aangenaamheid, met zout besprengd, opdat gij moogt weten, hoe gij een iegelijk moet antwoorden.

7 Al mijne zaken zal u bekend maken Tychicus, de geliefde broeder, en getrouwe dienaar, en mededienstknecht in den Heere;

8 Denwelken ik tot hetzelfde einde tot u gezonden heb, opdat hij uwe zaken wete, en uwe harten vertrooste:

9 Met Onésimus, den getrouwen en geliefden broeder, dewelke uit de uwen is; zij zullen u alles bekend maken dat hier is.

10 U groet Aristarchus, mijn
medegevangene, en Márkus, de
neef van Bárnabas, aangaande
welken gij bevelen ontvangen
hebt: zoo hij tot u komt, ontvangt
hem;
11 En Jezus, gezegd Justus,
welke uit de besnijdenis zijn:
dezen alleen zijn *mijne* medearbeiders
in het Koningrijk
Gods, die mij eene vertroosting
geweest *zijn*.
12 U groet Épafras, die uit
de uwen is, een dienstknecht
van Christus, te allen tijd strijdende
voor u in de gebeden, opdat
gij staan moogt volmaakt en
volkomen in al den wil van God.
13 Want ik geef hem getuigenis,
dat hij grooten ijver heeft
over u, en degenen die in Laodicéa
zijn, en degenen die in
Hierápolis zijn.
14 U groet Lukas, de medicijnmeester,
de geliefde, en Demas.
15 Groet de broeders die in
Laodicéa zijn, en Nymfas, en
de gemeente die in zijn huis is.
16 En wanneer deze Zendbrief
van u zal gelezen zijn, maakt,
dat hij ook in de gemeente der
Laodicensen gelezen worde, en
dat ook gij dien leest die uit
Laodicéa *geschreven is*.
17 En zegt aan Archíppus:
Zie op de bediening die gij
aangenomen hebt in den Heere,
dat gij die vervult.
18 De groetenis met mijne
hand, van Paulus. Gedenkt mijne
banden. De genade zij met u.
Amen.

DE EERSTE BRIEF VAN DEN APOSTEL PAULUS

AAN DE

THESSALONICENSEN.

HOOFDSTUK 1.

PAULUS, en Silvánus, en Timótheüs,
aan de gemeente
der Thessalonicensen, *welke is*
in God den Vader, en den Heere
Jezus Christus: Genade zij u
en vrede van God, onzen Vader,
en den Heere Jezus Christus.
2 Wij danken God altijd over
u allen, uwer gedachtig zijnde
in onze gebeden;
3 Zonder ophouden gedenkende
het werk uws geloofs,
en den arbeid der liefde, en
de verdraagzaamheid der hoop
op onzen Heere Jezus Christus,
voor onzen God en Vader;
4 Wetende, geliefde broeders,
uwe verkiezing van God.
5 Want ons Evangelie is onder
u niet alleen in woorden
geweest, maar ook in kracht, en
in den Heiligen Geest, en in
vele verzekerdheid, gelijk gij
weet, hoedanigen wij onder u
geweest zijn om uwentwil.
6 En gij zijt onze navolgers
geworden, en des Heeren, het
woord aangenomen hebbende
in vele verdrukking, met blijdschap
des Heiligen Geestes;
7 Alzoo dat gij voorbe[eld]
geworden zijt al den geloo[vigen]
in Macedónië en Achaje.
8 Want van u is het w[oord]
des Heeren luidbaar g[eworden]
den niet alleen in Mace[donië]
en Acháje, maar ook i[n alle]
plaatsen is uw geloo[f]

op God hebt, uitgegaan, zoodat
wij niet van noode hebben iets
daarvan te spreken;
9 Want zij zelven verkondigen
van ons, hoedanigen ingang
wij tot u hebben, en hoe gij
tot God bekeerd zijt van de afgoden,
om den levenden en
waarachtigen God te dienen,
10 En zijnen Zoon uit de hemelen
te verwachten, denwelken
Hij uit de dooden opgewekt heeft,
namelijk Jezus, die ons verlost
van den toekomenden toorn.

HOOFDSTUK 2.

WANT gij weet zelven, broeders,
onzen ingang tot u,
dat die niet ijdel is geweest:
2 Maar hoewel wij te voren
geleden hadden, en ook ons
smaadheid aangedaan was, gelijk
gij weet, te Filippi, zoo
hebben wij *nogtans* vrijmoedigheid
gebruikt in onzen God,
om het Evangelie Gods tot u
te spreken in veel strijds.
3 Want onze vermaning is
niet geweest uit verleiding,
noch uit onreinigheid, noch
met bedrog:
4 Maar gelijk wij van God beproefd
zijn geweest, dat ons
het Evangelie zoude toebetrouwd
worden, alzóó spreken
wij, niet als menschen behagende,
maar Gode die onze
harten beproeft.
5 Want wij hebben nooit met
pluimstrijkende woorden omgegaan,
gelijk gij weet, noch
met *eenig* bedeksel van gierigheid:
God is getuige!
6 Noch zoekende eer uit menschen,
noch van u, noch van anderen,
hoewel wij u tot last konden
als Christus' Apostelen;
Maar wij zijn vriendelijk
eest in het midden van u,
jk als een voedster hare
leren koestert:
Alzoo wij tot u zeer genezijnde,
hebben u gaarne
mededeelen niet alleen
het Evangelie Gods, maar ook
onze eigene zielen, daarom dat
gij ons lief geworden waart.
9 Want gij gedenkt, broeders,
onzen arbeid en moeite:
want nacht en dag werkende,
opdat wij niemand onder u
zouden lastig zijn, hebben wij
het Evangelie van God onder
u gepredikt.
10 Gij zijt getuigen, en God,
hoe heilig, en regtvaardig, en
onberispelijk wij u die geloofd
geweest zijn.
11 Gelijk gij weet, hoe wij
een iegelijk van u, als een vader
zijne kinderen, vermaanden
en vertroostten,
12 En betuigden, dat gij zoudt
wandelen waardiglijk Gode,
die u roept tot zijn Koningrijk
en heerlijkheid.
13 Daarom danken wij ook
God zonder ophouden, dat, als
gij het woord der prediking
van God van ons ontvangen
heeft, gij dat aangenomen hebt,
niet *als* der menschen woord,
maar (gelijk het waarlijk is),
als Gods woord, dat ook werkt
in u die gelooft.
14 Want gij, broeders, zijt navolgers
geworden der gemeenten
Gods die in Judéa zijn, in
Christus Jezus; dewijl ook gij
het zelfde geleden hebt van uwe
eigene medeburgers, gelijk als
zij van de Joden:
15 Welke ook gedood hebben
den Heere Jezus, en hunne
eigene Profeten: en ons hebben
vervolgd, en Gode niet
behagen, en allen menschen
tegen zijn:
16 En verhinderen ons te
spreken tot de Heidenen, dat
zij zalig mogten worden; opdat
zij te allen tijd hunne zonden
vervullen zouden. En de toorn
is over hen gekomen tot het
einde.
17 Maar wij, broeders, van u
beroofd geweest zijnde voor
eene kleine wijle tijds, naar
het aangezigt, niet naar het

hart, hebben ons te overvloe-
diger benaarstigd, om uw aan-
gezigt te zien, met groote be-
geerte.
18 Daarom hebben wij willen
tot u komen (immers ik Paulus)
eenmaal en andermaal, maar
de Sátanas heeft ons belet.
19 Want welke is onze hoop,
of blijdschap, of kroon des
roems? Zijt gij die ook niet
voor onzen Heere Jezus Chris-
tus in zijne toekomst?
20 Want gij zijt onze heer-
lijkheid en blijdschap.

HOOFDSTUK 3.

DAAROM *deze begeerte* niet
langer kunnende verdragen,
hebben wij gaarne willen te
Athéne alleen gelaten worden.
2 En hebben gezonden Timó-
theüs, onzen broeder, en Gods
dienaar, en onzen medearbei-
der in het Evangelie van Chris-
tus, om u te versterken, en u
te vermanen van uw geloof;
3 Opdat niemand bewogen
worde in deze verdrukkingen:
want gij weet zelven, dat wij
hiertoe gesteld zijn.
4 Want ook toen wij bij u
waren, voorzeiden wij u, dat
wij zouden verdrukt worden,
gelijk ook geschied is, en gij
weet het.
5 Daarom ook *deze begeerte*
niet langer kunnende verdra-
gen, heb ik *hem* gezonden,
om uw geloof te verstaan: of
niet misschien de verzoeker u
zou verzocht hebben, en onze
arbeid ijdel zou wezen
6 Maar als Timótheüs nu van
ulieden tot ons gekomen was,
en ons de goede boodschap
gebragt had van uw geloof en
liefde, en dat gij altijd goede
gedachtenis van ons hebt,
zeer begeerig zijnde om ons te
zien, gelijk wij ook om ulie-
den:
7 Zoo zijn wij daarom, broe-
ders, over u in al onze ver-
drukking en nood vertroost ge-
worden door uw geloof:
8 Want nu leven wij, indien
gij *vast* staat in den Heere.
9 Want wat dankzegging kun-
nen wij Gode tot vergelding
wedergeven voor u, van wege
al de blijdschap, waarmede wij
ons om uwentwil verblijden
voor onzen God?
10 Nacht en dag zeer overvloe-
diglijk biddende, om uw aan-
gezigt te mogen zien, en te
volmaken hetgeen aan uw ge-
loof ontbreekt?
11 Doch onze God en Vader
zelf, en onze Heere Jezus Chris-
tus rigte onzen weg tot u.
12 En de Heere vermeerdere
u, en make u overvloedig in
de liefde jegens elkander, en
jegens allen, gelijk wij ook
zijn jegens u:
13 Opdat Hij uwe harten ver-
sterke, om onberispelijk te zijn
in heiligmaking, voor onzen
God en Vader, in de toekomst
van onzen Heere Jezus Chris-
tus met al zijne heiligen.

HOOFDSTUK 4.

VOORTS dan, broeders, wij
bidden en vermanen u in
den Heere Jezus, gelijk gij van
ons ontvangen hebt, hoe gij
moet wandelen en Gode beha-
gen, dat gij *daarin* meer over-
vloedig wordt.
2 Want gij weet, wat bevelen
wij u gegeven hebben door den
Heere Jezus.
3 Want dit is de wil van God,
uwe heiligmaking: dat gij u
onthoudt van de hoererij;
4 Dat een iegelijk van u wete
zijn vat te bezitten in heiligma-
king en eere:
5 Niet in *kwade* beweging der
begeerlijkheid, gelijk als de Hei-
denen die God niet kennen.
6 Dat niemand zijnen broeder
vertrede, noch bedriege in *zij-
ne* handeling: want de Heere
is een wreker over alle deze,

gelijk wij u ook te voren gezegd en betuigd hebben.
7 Want God heeft ons niet geroepen tot onreinigheid, maar tot heiligmaking.
8 Zoo dan die *dit* verwerpt, die verwerpt geen mensch, maar God, die ook zijnen Heiligen Geest in ons heeft gegeven.
9 Van de broederlijke liefde nu hebt gij niet van noode, dat ik u schrijve: want gij zelven zijt van God geleerd om elkander lief te hebben.
10 Want gij doet ook hetzelve aan al de broederen die in geheel Macedónië zijn. Maar wij vermanen u, broeders, dat gij meer overvloedig wordt;
11 En dat gij u benaarstigt stil te zijn, en uwe eigene dingen te doen, en te werken met uwe eigene handen, gelijk wij u bevolen hebben;
12 Opdat gij eerlijk wandelt bij degenen die buiten zijn, en geen ding van noode hebt.
13 Doch, broeders, ik wil niet, dat gij onwetende zijt van degenen die ontslapen zijn, opdat gij niet bedroefd zijt, gelijk als de anderen die geene hoop hebben.
14 Want indien wij gelooven, dat Jezus gestorven is en opgestaan, alzoo zal ook God degenen die ontslapen zijn in Jezus *weder*brengen met Hem.
15 Want dat zeggen wij u door het woord des Heeren, dat wij die levend overblijven zullen tot de toekomst des Heeren, niet zullen voorkomen degenen die ontslapen zijn.
16 Want de Heere zelf zal met een geroep, met de stem des Archangels, en met de bazuine Gods nederdalen van den hemel: en die in Christus gestorven zijn, zullen eerst opst
aarna wij die levend overg 'en zijn, zullen te zamen m ıen opgenomen worden ir ˜olken, den Heere tegemoet, in de lucht; en alzoo zullen wij altijd met den Heere wezen.
18 Zoo dan, vertroost elkander met deze woorden.

HOOFDSTUK 5.

MAAR van de tijden en de gelegenheden, broeders, hebt gij niet van noode, dat men u schrijve.
2 Want gij weet zelven zeer wel, dat de dag des Heeren alzoo zal komen gelijk een dief in den nacht.
3 Want wanneer zij zullen zeggen, Het is vrede en zonder gevaar: dan zal een haastig verderf hun overkomen, gelijk de barensnood eene bevruchte *vrouw*; en zij zullen het geenszins ontvlieden.
4 Maar gij, broeders, gij zijt niet in duisternis, dat u die dag als een dief zou bevangen.
5. Gij zijt allen kinderen des lichts, en kinderen des daags: wij zijn niet des nachts, noch der duisternis.
6 Zoo laat ons dan niet slapen, gelijk als de anderen, maar laat ons waken en nuchteren zijn.
7 Want die slapen, slapen des nachts: en die dronken zijn, zijn des nachts dronken.
8 Maar wij die des daags zijn, laat ons nuchteren zijn, aangedaan hebbende het borstwapen des geloofs en der liefde, en *tot* eenen helm de hoop der zaligheid.
9 Want God heeft ons niet gesteld tot toorn, maar tot verkrijging der zaligheid, door onzen Heere Jezus Christus:
10 Die voor ons gestorven is, opdat wij, hetzij dat wij waken, hetzij dat wij slapen, te zamen met Hem leven zouden.
11 Daarom vermaant elkander, en sticht de een den ander, gelijk gij ook doet.
12 En wij bidden u, broeders,

in den Heere, en u vermanen,
13 En acht hen zeer veel in liefde, om huns werks wil. Zijt vreedzaam onder elkander.
14 En wij bidden u, broeders, vermaant de ongeregelden, vertroost de kleinmoedigen, ondersteunt de zwakken, zijt langmoedig jegens allen.
15 Ziet, dat niemand kwaad voor kwaad iemand vergelde; maar jaagt allen tijd het goede na, zoo jegens elkander als jegens allen.
16 Verblijdt u te allen tijd.
17 Bidt zonder ophouden.
18 Dankt *God* in alles: want dit is de wil van God in Christus Jezus over u.
19 Bluscht den Geest niet uit.
20 Veracht de profetiën niet.
22 ... schijn des kwaads.
23 En de God des vredes zelf heilige u geheel en al; en uw geheel oprégte geest, en ziel, en ligchaam worde onberispelijk bewaard in de toekomst van onzen Heere Jezus Christus
24 Hij die u roept is getrouw, die het ook doen zal.
25 Broeders, bidt voor ons.
26 Groet al de broeders met eenen heiligen kus.
27 Ik bezweer ulieden bij den Heere, dat deze Zendbrief al den heiligen broederen gelezen worde.
28 De genade van onzen Heere Jezus Christus zij met ulieden. Amen.

DE TWEEDE BRIEF VAN DEN APOSTEL PAULUS

AAN DE

THESSALONICENSEN.

HOODSTUK 1.

PAULUS, en Silvánus, en Timótheüs, aan de gemeente der Thessalonicensen, *welke is* in God onzen Vader, en den Heere Jezus Christus:
2 Genade zij u, en vrede van God, onzen Vader, en den Heere Jezus Christus.
3 Wij moeten God te allen tijd danken over u, broeders, gelijk billijk is, omdat uw geloof zeer wast, en *dat* de liefde eens iegelijken van u allen jegens elkander overvloedig wordt:
4 Alzoo dat wij zelven van u roemen in de gemeenten Gods, over uwe lijdzaamheid en geloof in al uwe vervolgingen en verdrukkingen, die gij verdraagt.
5 Een bewijs van Gods regtvaardig oordeel, opdat gij waardig geacht wordt het Koningrijk Gods, voor hetwelk gij ook lijdt:
6 Alzoo het regt is bij God verdrukking te vergelden dengenen die u verdrukken,
7 En u die verdrukt wordt, verkwikking met ons, in de openbaring van den Heere Jezus van den hemel met de Engelen zijner kracht:
8 Met vlammend vuur wraak doende over degenen die God niet kennen, en over degenen

die het Evangelie van onzen Hee-
re Jezus Christus niet gehoor-
zaam zijn;
9 Dewelken zullen *tot* straf lij-
den het eeuwig verderf, van het
aangezigt des Heeren, en van
de heerlijkheid zijner sterkte:
10 Wanneer Hij zal gekomen
zijn, om verheerlijkt te worden
in zijne heiligen, en wonder-
baar te worden in allen die ge-
looven, (overmits onze getuige-
nis onder u is geloofd gewor-
den), in dien dag.
11 Waarom wij ook altijd bid-
den voor u, dat onze God u waar-
dig achte der roeping, en vervulle
al het welbehagen *zijner* goedig-
heid, en het werk des geloofs
met kracht:
12 Opdat de naam van onzen
Heere Jezus Christus verheer-
lijkt worde in u, en gij in Hem,
naar de genade van onzen God
en den Heere Jezus Christus.

HOOFDSTUK 2.

EN wij bidden u, broeders,
door de toekomst van on-
zen Heere Jezus Christus, en
onze toevergadering tot Hem,
2 Dat gij niet haastelijk bewo-
gen wordt van verstand, of ver-
schrikt, noch door geest, noch
door woord, noch door Zend-
brief als van ons *geschreven*,
alsof de dag van Christus aan-
staande ware.
3 Dat u niemand verleide op
eenigerlei wijze; want *die komt*
niet tenzij dat eerst de afval
gekomen zij, en dat geopen-
baard zij de mensch der zonde,
de zoon des verderfs:
4 Die zich tegenstelt en ver-
heft boven al dat God genaamd,
of *als God* geëerd wordt, alzoo
dat hij in den Tempel Gods als
een God zal zitten, zich zelven
ve[illegible] nende dat hij God is.
[illegible] denkt gij niet, dat ik nog
bij [illegible] zijnde u deze dingen ge-
ze[illegible] eb?
[illegible] nu, wat *hem* wederhoudt,
w[illegible] opdat hij geopen-
baard worde te zijner eigen tijd.
7 Want de verborgenheid der
ongeregtigheid wordt alreede
gewrocht; alleenlijk die hem nu
wederhoudt, *die zal hem weder-*
houden totdat hij uit het mid-
den zal *weggedaan* worden.
8 En alsdan zal de ongereg-
tige geopenbaard worden, den-
welken de Heere verdoen zal
door den Geest zijns monds,
en te niet maken door de ver-
schijning zijner toekomst:
9 *Hem, zeg ik*, wiens toe-
komst is naar de werking des Sa-
tans, in alle kracht, en teekenen,
en wonderen der leugen,
10 En in alle verleiding der on-
regtvaardigheid in degenen die
verloren gaan: daarvoor dat zij de
liefde der waarheid niet aangeno-
men hebben, om zalig te worden.
11 En daarom zal hun God
zenden eene kracht der dwa-
ling, dat zij de leugen zouden
gelooven:
12 Opdat zij allen veroordeeld
worden die de waarheid niet
geloofd hebben, maar een wel-
behagen hebben gehad in de
ongeregtigheid.
13 Maar wij zijn schuldig
altijd God te danken over u,
broeders, die van den Heere be-
mind zijt, dat u God van den
beginne verkoren heeft tot za-
ligheid, in heiligmaking des
Geestes, en geloof der waarheid:
14 Waartoe Hij u geroepen
heeft door ons Evangelie, tot
verkrijging der heerlijkheid van
onzen Heere Jezus Christus.
15 Zoo dan, broeders, staat *vast*
en houdt de inzettingen die u ge-
leerd zijn, hetzij door *ons* woord,
hetzij door onzen Zendbrief.
16 En onze Heere Jezus Chris-
tus zelf, en onze God en Va-
der die ons heeft liefgehad,
en gegeven heeft eene eeuwige
vertroosting en goede hoop in
genade,
17 Vertrooste uwe harten, en
versterke u in alle goed woord
en werk.

VOORTS, broeders, bidt voor ons, opdat het woord des Heeren *zijnen* loop hebbe, en verheerlijkt worde, gelijk ook bij u;
2 En opdat wij mogen verlost worden van de ongeschikte en booze menschen: want het geloof is niet aller.
3 Maar de Heere is getrouw, die u zal versterken en bewaren van den Booze.
4 En wij vertrouwen van u in den Heere, dat gij hetgeen wij u bevelen, ook doet, en doen zult.
5 Doch de Heere rigte uwe harten tot de liefde van God, en tot de lijdzaamheid van Christus.
6 En wij bevelen u, broeders, in den naam van onzen Heere Jezus Christus, dat gij u onttrekt van een iegelijk broeder die ongeregeld wandelt, en niet naar de inzetting die hij van ons ontvangen heeft.
7 Want gij zelven weet, hoe men ons behoort na te volgen: want wij hebben ons niet ongeregeld gedragen onder u;
8 En wij hebben geen brood bij iemand gegeten voor niet, maar in arbeid en moeite, nacht en dag werkende, opdat wij niet iemand van u zouden lastig zijn;
9 Niet dat wij geene magt hebben, maar opdat wij ons zelven u geven zouden *tot* een voorbeeld, om ons na te volgen.
10 Want ook toen wij bij u waren, hebben wij u dit bevolen, dat, zoo iemand niet wil werken, hij ook niet ete.
11 Want wij hooren, dat sommigen onder u ongeregeld wandelen, niet werkende, maar ijdele dingen doende.
12 Doch den zoodanigen bevelen en vermanen wij door onzen Heere Jezus Christus, dat zij met stilheid werkende hun eigen brood eten.
13 En gij, broeders, vertraagt niet in goed te doen
14 Maar indien iemand ons woord door dezen brief*geschreven* niet gehoorzaam is, teekent dien: en vermengt u niet met hem, opdat hij beschaamd worde;
15 En houdt *hem* niet als eenen vijand, maar vermaant *hem* als eenen broeder.
16 De Heere nu des vredes zelf geve u vrede te allen tijd, in allerlei wijze. De Heere zij met u allen!
17 De groetenis met mijne hand, van Paulus: hetwelk is een teeken in iederen Zendbrief: alzoo schrijf ik.
18 De genade van onzen Heere Jezus Christus zij met u allen. Amen.

DE EERSTE BRIEF VAN DEN APOSTEL PAULUS

AAN

TIMÓTHEÜS.

HOOFDSTUK 1.

PAULUS, een Apostel van Jezus Christus, naar het bevel van God onzen Zaligmaker, en den Heere Jezus Christus, *die* onze hope *is*,
2 Aan Timótheüs, *mijnen* opregten zoon in het geloof: genade, barmhartigheid, vrede

3 Gelijk ik u vermaand heb, dat gij te Éfeze zoudt blijven, als ik naar Macedónië reisde, *zoo vermaan ik het u nog*, opdat gij sommigen beveelt, geene andere leer te leeren:

4 Noch zich te begeven tot fabelen en oneindelijke geslachtrekeningen, welke meer *twist*vragen voortbrengen dan stichting Gods, die in het geloof is.

5 Maar het einde des gebods is liefde uit een rein hart, en *uit* een goed geweten, en *uit* een ongeveinsd geloof.

6 Van dewelke sommigen afgeweken zijnde, zich gewend hebben tot ijdelspreking:

7 Willende Leeraars der wet zijn, niet verstaande, noch wat zij zeggen, noch wat zij bevestigen.

8 Doch wij weten, dat de wet goed is, zoo iemand die wettelijk gebruikt,

9 En hij dit weet, dat den regtvaardigen de wet niet is gezet, maar den ongeregtigen en den halsstarrigen, den goddeloozen en den zondaren, den onheiligen en den ongoddelijken, den vadermoorders, en den moedermoorders, den doodslagers,

10 Den hoereerders, dien die bij mannen liggen, den menschendieven, den leugenaars, den meineedigen, en zoo er iets anders de gezonde leer tegen is:

11 Naar het Evangelie der heerlijkheid des zaligen Gods, dat mij toebetrouwd is.

12 En ik dank Hem die mij bekrachtigd heeft, *namelijk* Christus Jezus, onzen Heere, dat Hij mij getrouw geacht heeft, *mij* in de bediening gesteld hebbende:

13 Die ik te voren een *Gods*lasteraar was, en een vervolger, en een verdrukker; maar mij is barmhartigheid geschied,

14 Doch de g
Heeren is zeer ov
weest, met gelo
die er is in Chris

15 Dit is een get
en alle aannemi
dat Christus Jezu
reld gekomen is
daren zalig te
welke ik de voorn

16 Maar daarom
hartigheid geschie
Christus in mij,
naamste ben, a
moedigheid zou
een voorbeeld de
Hem gelooven zull
gen leven.

17 Den Koning
wen, den onverde
onzienlijken, de
zen God, zij eer e
in alle eeuwighei

18 Dit gebod
mijn zoon Timót
naar de profetii
voorgegaan zijn,
goeden strijd stri

19 Houdende h
een goed gewe
sommigen versto
van het geloof s
leden hebben.

20 Onder welk
en Alexander, di
overgegeven heb
den leeren, niet

HOOFST

IK vermaan da
gen, dat ge
smeekingen, ge
biddingen, dankz
alle menschen:

2 Voor Koning
in hoogheid zijn
gerust en stil leve
in alle Godzaligh
heid.

3 Want dat is
naam voor God
maker,

5 Want er is één God, er is ook één Middelaar Gods en der menschen, de mensch Christus Jezus:

6 Die Zich zelven gegeven heeft *tot* een rantsoen voor allen, *zijnde* de getuigenis tot zijnen tijd;

7 Waartoe ik gesteld ben een Prediker en Apostel, (ik zeg de waarheid in Christus, ik lieg niet), een Leeraar der Heidenen, in geloof en waarheid.

8 Ik wil dan, dat de mannen bidden in alle plaatsen, opheffende heilige handen zonder toorn en twisting.

9 Desgelijks ook, dat de vrouwen in een eerbaar gewaad met schaamte en matigheid zich zelve versieren, niet in vlechtingen *des haars*, of goud, of paarlen, of kostelijke kleeding:

10 Maar (hetwelk de vrouwen betaamt die de godvruchtigheid belijden) door goede werken.

11 Eene vrouw late zich leeren in stilheid, in alle onderdanigheid.

12 Doch ik laat de vrouw niet toe, dat zij leere, noch over den man heersche; maar *wil*, dat zij in stilheid zij.

13 Want Adam is eerst gemaakt, daarna Eva.

14 En Adam is niet verleid geworden: maar de vrouw, verleid zijnde, is in overtreding geweest.

15 Doch zij zal zalig worden in kinderen te baren, zoo zij blijft in het geloof, en liefde en heiligmaking, met matigheid.

HOOFDSTUK 3.

DIT is een getrouw woord: zoo iemand tot een Opzienersambt lust heeft, die begeert een treffelijk werk.

2 Een Opziener dan moet onberispelijk zijn, ééner vrouwe

3 Niet genegen tot den wijn, geen smijter, geen vuil-gewinzoeker: maar bescheiden, geen vechter, niet geldgierig;

4 Die zijn eigen huis wèl regeert, *zijne* kinderen in onderdanigheid houdende, met alle stemmigheid:

5 (Want zoo iemand zijn eigen huis niet weet te regeren, hoe zal hij voor de gemeente Gods zorg dragen?)

6 Geen nieuweling, opdat hij niet opgeblazen worde, en in het oordeel des duivels valle.

7 En hij moet ook eene goede getuigenis hebben van degenen die buiten zijn, opdat hij niet valle in smaadheid, en *in* den strik des duivels.

8 De Diakenen insgelijks *moeten* eerbaar zijn, niet tweetongig, niet die zich tot veel wijns begeven, geen vuil-gewinzoekers,

9 Houdende de verborgenheid des geloofs in een rein geweten.

10 En dat dezen ook eerst beproefd worden, *en* dat zij daarna dienen, zoo zij onbestraffelijk zijn.

11 De vrouwen insgelijks *moeten* eerbaar *zijn*, geene lasteressen, wakker, getrouw in alles.

12 Dat de Diakenen ééner vrouwe mannen zijn, die *hunne* kinderen en hunne eigene huizen wèl regeren.

13 Want die wèl gediend hebben, verkrijgen zich zelven eenen goeden opgang, en vele vrijmoedigheid in het geloof, hetwelk is in Christus Jezus.

14 Deze dingen schrijf ik u, hopende zeer haast tot u te komen;

15 Maar zoo ik vertoef, opdat gij moogt weten, hoe men in het Huis Gods moet verkeeren, hetwelk is de gemeente des levenden Gods, een pi-

verborgenheid der Godzaligheid is groot: God is geopenbaard in het vleesch, is geregtvaardigd in den Geest, is gezien van de Engelen, is gepredikt onder de Heidenen, is geloofd in de wereld, is opgenomen in heerlijkheid.

HOOFDSTUK 4.

DOCH de Geest zegt duidelijk, dat in de laatste tijden sommigen zullen afvallen van het geloof, zich begevende tot verleidende geesten, en leeringen der duivelen,

2 Door geveinsdheid der leugensprekers, hebbende hun eigen geweten *als* met een brandijzer toegeschroeid;

3 Verbiedende te huwelijken, *gebiedende* van spijzen te onthouden die God geschapen heeft tot nuttiging met dankzegging voor de geloovigen, en die de waarheid hebben bekend.

4 Want alle schepsel Gods is goed, en er is niets verwerpelijk, met dankzegging genomen zijnde:

5 Want het wordt geheiligd door het woord van God, en *door* het gebed.

6 Als gij deze dingen den broederen voorstelt, zoo zult gij een goed dienaar van Jezus Christus zijn, opgevoed in de woorden des geloofs en der goede leer, welke gij achtervolgd hebt.

7 Maar verwerp de ongoddelijke en oudwijfsche fabelen: en oefen u zelven tot Godzaligheid.

8 Want de ligchamelijke oefening is tot weinig nut: maar de Godzaligheid is tot alle dingen nut, hebbende de belofte des tegenwoordigen en des toekomenden levens.

9 Dit is een getrouw woord, en alle aanneming waardig.

7 En beveel dit, opdat zij on-
berispelijk zijn.
8 Doch zoo iemand de zijnen,
en voornamelijk *zijne* huisge-
nooten niet verzorgt, die heeft
het geloof verloochend, en is
erger dan een ongeloovige.
9 Dat eene weduwe gekozen
worde niet minder dan van
zestig jaren, welke één mans
vrouw geweest zij,
10 Getuigenis hebbende van
goede werken: zoo zij kinde-
ren opgevoed heeft, zoo zij
gaarne heeft geherbergd, zoo zij
der heiligen voeten heeft ge-
wasschen, zoo zij den ver-
drukten genoegzame hulp ge-
daan heeft, zoo zij alle goed
werk nagetracht heeft.
11 Maar neem de jonge wedu-
wen niet aan: want als zij weel-
derig geworden zijn tegen Chris-
tus, zoo willen zij huwelijken:
12 Hebbende *haar* oordeel,
omdat zij *haar* eerste geloof
hebben te niet gedaan.
13 En meteen ook leeren zij
ledig omgaan bij de huizen;
en zijn niet alleen ledig, maar
ook klapachtig, en ijdele din-
gen doende, sprekende het-
geen niet betaamt.
14 Ik wil dan, dat de jonge
weduwen huwelijken, kinderen
telen, het huis regeren, geene
oorzaak van lastering aan de
wederpartij geven.
15 Want eenige hebben zich
alreede afgewend achter den
Satan.
16 Zoo eenig geloovig *man* of
geloovige *vrouw* weduwen heeft,
dat die haar genoegzame hulp
doe, en dat de gemeente niet be-
zwaard worde, opdat zij degenen
die waarlijk weduwen zijn ge-
noegzame hulp doen moge.
17 Dat de Ouderlingen die
wèl regeren dubbele eer waar-
dig geacht worden, voorname-
lijk die arbeiden in het woord
en leer.
18 Want de Schrift zegt: Eenen
dorschenden os zult gij niet
muilbanden; en: De arbeider
is zijn loon waardig.
19 Neem tegen eenen Ouder-
ling geen beschuldiging aan,
anders dan onder twee of drie
getuigen.
20 Die zondigen, bestraf in
tegenwoordigheid van allen,
opdat ook de anderen vreeze
mogen hebben.
21 Ik betuig voor God, en den
Heere Jezus Christus, en de
uitverkorene Engelen, dat gij
deze dingen onderhoudt zon-
der vooroordeel, niets doende
naar toegenegenheid.
22 Leg niemand haastelijk de
handen op, en heb geene ge-
meenschap aan anderer zon-
den: bewaar u zelven rein.
23 Drink niet langer water
alleen, maar gebruik een wei-
nig wijns, om uwe maag en
uwe menigvuldige zwakheden.
24 Van sommige menschen
zijn de zonden te voren open-
baar, en gaan vóór tot *hunne*
veroordeeling, en in sommi-
gen ook volgen zij na.
25 Desgelijks ook de goede
werken zijn te voren open-
baar, en daar het anders mede
gelegen is, kunnen niet ver-
borgen worden.

HOOFDSTUK 6.

De dienstknechten zoo velen
als er onder het juk zijn,
zullen hunnen heeren alle eer
waardig achten, opdat de naam
van God en de leer niet ge-
lasterd worde.
2 En die geloovige heeren
hebben, zullen hen niet ver-
achten, omdat zij broe[illegible]
zijn: maar zullen hen te
dienen, omdat zij geloov
geliefd zijn, als die deze
daad mede deelachtig zijn.
en vermaan deze dingen.
3 Indien iemand eene a
leer leert, en niet overeer
met de gezonde woorde
onzen Heere Jezus Ch

en met de leer die naar de godzaligheid is,
4 Die is opgeblazen, en weet niets, maar hij raast omtrent *twist*vragen en woordenstrijd: uit welke komt nijd, twist, lasteringen, kwade nadenkingen,
5 Verkeerde krakeelingen van menschen die een verdorven verstand hebben, en van de waarheid beroofd zijn, meenende, dat de Godzaligheid een gewin zij. Wijk af van dezulken.
6 Doch de Godzaligheid is een groot gewin met vergenoeging.
7 Want wij hebben niets in de wereld gebragt, het is openbaar, dat wij ook niet kunnen iets daaruit dragen.
8 Maar als wij voedsel en deksel hebben, wij zullen daarmede vergenoegd zijn.
9 Doch die rijk willen worden, vallen in verzoeking, en *in* den strik, en *in* vele dwaze en schadelijke begeerlijkheden, welke de menschen doen verzinken in verderf en ondergang.
10 Want de geldgierigheid is een wortel van alle kwaad, tot welke sommigen lust hebbende zijn afgedwaald van het geloof, en hebben zich zelven met vele smarten doorstoken.
11 Maar gij, o mensch Gods, vlied deze dingen; en jaag na geregtigheid, Godzaligheid, geloof, liefde, lijdzaamheid, zachtmoedigheid.
12 Strijd den goeden strijd [des] geloofs, grijp naar het [eeuw]ige leven, tot hetwelk gij [ook] geroepen zijt, en de goede belijdenis beleden hebt voor vele getuigen.
13 Ik beveel u voor God die alle ding levend maakt, en *voor* Christus Jezus die onder Póntius Pilátus de goede belijdenis betuigd heeft:
14 Dat gij dit gebod houdt, onbevlekt *en* onberispelijk, tot op de verschijning van onzen Heere Jezus Christus,
15 Welke te zijnen tijd vertoonen zal de zalige en alleen magtige Heere, de Koning der koningen, en Heere der heeren;
16 Die alleen onsterfelijkheid heeft, en een ontoegankelijk licht bewoont: denwelken geen mensch gezien heeft, noch zien kan: welken zij eer en eeuwige kracht. Amen.
17 Beveel den rijken in deze tegenwoordige wereld, dat zij niet hoogmoedig zijn, noch *hunne* hoop stellen op de ongestadigheid des rijkdoms, maar op den levenden God, die ons alle dingen rijkelijk verleent om te genieten;
18 Dat zij weldadig zijn, rijk worden in goede werken, gaarne mededeelende zijn, *en* gemeenzaam:
19 Leggende zich zelven weg tot eenen schat een goed fondament tegen het toekomende, opdat zij het eeuwige leven verkrijgen mogen.
20 O Timótheüs, bewaar het pand *u* toebetrouwd, eenen afkeer hebbende van het ongoddelijk ijdel-roepen, en van de tegenstellingen der valschelijk genaamde wetenschap:
21 Dewelke sommigen voorgevende, zijn van het geloof afgeweken. De genade zij met u. Amen.

DE TWEEDE BRIEF VAN DEN APOSTEL PAULUS

AAN

TIMÓTHEÜS.

HOOFDSTUK 1.

PAULUS, een Apostel van Je-
zus Christus, door den wil
van God, naar de belofte des
levens dat in Christus Jezus is,
2 Aan Timótheüs, *mijnen* ge-
liefden zoon: genade, barm-
hartigheid, vrede zij u van God
den Vader, en Christus Jezus,
onzen Heere.
3 Ik dank God, Dien ik diene
van *mijne* voorouderen af in
een rein geweten, gelijk ik
zonder ophouden uwer gedach-
tig ben in mijne gebeden
nacht en dag:
4 Zeer begeerig zijnde om u
te zien, als ik gedenk aan uwe
tranen, opdat ik met blijd-
schap moge vervuld worden.
5 Als ik mij in gedachtenis
breng het ongeveinsd geloof
dat in u is, hetwelk eerst ge-
woond heeft in uwe grootmoe-
der Loïs, en in uwe moeder
Eunice: en ik ben verzekerd,
dat het ook in u *woont*.
6 Om welke oorzaak ik u in-
dachtig maak, dat gij opwekt
de gave Gods, die in u is door
de oplegging mijner handen.
7 Want God heeft ons niet
gegeven eenen geest der vrees-
achtigheid, maar der kracht,
en der liefde, en der gematigd-
heid.
8 Schaam u dan niet der ge-
tuigenis onzes Heeren, noch
mijns die zijn gevangene ben:
maar lijd verdrukkingen met
het Evangelie, naar de kracht
Gods;
9 Die ons heeft zalig gemaakt,
en geroepen met eene heilige
roeping: niet naar onze wer-
ken, maar naar zijn eigen
voornemen en genade, die ons
gegeven is in Christus Jezus
vóór de tijden der eeuwen,
10 Doch nu geopenbaard is
door de verschijning van onzen
Zaligmaker Jezus Christus, die
den dood heeft te niet gedaan,
en het leven en de onverder-
felijkheid aan het licht gebragt
door het Evangelie:
11 Waartoe ik gesteld ben
een Prediker, en een Apostel,
en een Leeraar der Heidenen;
12 Om welke oorzaak ik ook
deze dingen lijd, maar word
niet beschaamd: want ik weet,
Wien ik geloofd heb, en ik ben
verzekerd, dat Hij magtig is,
mijn pand, bij *Hem* weggelegd,
te bewaren tot dien dag.
13 Houd het voorbeeld der
gezonde woorden, die gij van
mij gehoord hebt, in geloof
en liefde die in Christus Je-
zus is.
14 Het goede pand dat u toe-
betrouwd is, bewaar door den
Heiligen Geest die in ons
woont.
15 Gij weet dit, dat allen die
in Azië zijn, zich van mij af-
gewend hebben: onder de-
welken is Fygéllus en Hermó-
genes.
16 De Heere geve den huize
van Onesíforus barmhartig-
heid: want hij heeft mij dik-
maals verkwikt, en heeft zich
mijner keten niet geschaamd.
17 Maar als hij te Rome ge-
komen was, heeft hij mij zeer

naarstiglijk gezocht, en heeft
mij gevonden.
18 De Heere geve hem, dat
hij barmhartigheid vinde bij
den Heere, in dien dag; en hoe
veel hij mij te Éfeze gediend
heeft, weet gij zeer wel.

HOOFDSTUK 2.

GIJ dan, mijn zoon, word gesterkt in de genade die in
Christus Jezus is.
2 En hetgeen gij van mij gehoord hebt onder vele getuigen,
betrouw dat aan getrouwe menschen, welke bekwaam zullen
zijn om ook anderen te leeren.
3 Gij dan, lijd verdrukkingen, als een goed krijgsknecht
van Jezus Christus.
4 Niemand die in den krijg dient, wordt ingewikkeld in
de handelingen des leeftogts, opdat hij dien moge behagen
die *hem* tot den krijg aangenomen heeft.
5 En indien ook iemand strijdt, die wordt niet gekroond,
zoo hij niet wettelijk heeft gestreden.
6 De landman als hij arbeidt, moet alzoo eerst de vruchten
genieten.
7 Merk hetgeen ik zeg: doch de Heere geve u verstand in alle
dingen.
8 Houd in gedachtenis, dat Jezus Christus uit de dooden is
opgewekt, welke is uit den zade Davids, naar mijn Evangelie:
9 Om hetwelk ik verdrukkingen lijd tot de banden toe, als
een kwaaddoener: maar het woord Gods is niet gebonden.
10 Daarom verdraag ik alles
de uitverkorenen, opdat
zij de zaligheid zouden
rijgen, die in Christus Je-
is, met eeuwige heerlijk-

Dit is een getrouw woord:
; indien wij met Hem ge-
en zijn, zoo zullen wij ook
leven;
12 Indien wij verdragen, wij zullen ook met *Hem* heerschen;
indien wij *Hem* verloochenen, Hij zal ons ook verloochenen.
13 Indien wij ontrouw zijn, Hij blijft getrouw: Hij kan Zich
zelven niet verloochenen.
14 Breng deze dingen in gedachtenis, en betuig voor den
Heere, dat zij geen woordenstrijd voeren. *hetwelk* tot geen
ding nut *is dan* tot verkeering der toehoorders.
15 Benaarstig u, om u zelven Gode beproefd voor te stellen,
eenen arbeider die niet beschaamd wordt, die het woord
der waarheid regt snijdt.
16 Maar stel u tegen het ongoddelijk ijdel roepen: want
zij zullen in meerdere goddeloosheid toenemen.
17 En hun woord zal voorteten gelijk de kanker: onder welken
is Hymenéüs en Filétus,
18 Die van de waarheid zijn afgeweken, zeggende, dat de
opstanding alreede geschied is, en verkeeren sommiger geloof.
19 Evenwel het vaste fondament Gods staat, hebbende dezen
zegel: De Heere kent degenen die zijne zijn; en: Een
iegelijk die den naam van Christus noemt, sta af van ongeregtigheid.
20 Doch in een groot huis zijn niet alleen gouden en zilveren
vaten, maar ook houten en aarden *vaten*; en sommige
ter eere, maar sommige ter oneere.
21 Indien dan iemand zich zelven van deze reinigt, die
zal een vat zijn ter eere, geheiligd en bekwaam tot gebruik
des Heeren, tot alle goed werk toebereid.
22 Maar vlied de begeerlijkheden der jongheid: en jaag na
regtvaardigheid, geloof, liefde, vrede, met degenen die den
Heere aanroepen uit een rein hart.

23 En verwerp de vragen
die dwaas en zonder leering
zijn, wetende, dat zij twistingen
voortbrengen.
24 En een dienstknecht des
Heeren moet niet twisten, maar
vriendelijk zijn jegens allen,
bekwaam om te leeren, en die
de kwaden kan verdragen;
25 Met zachtmoedigheid onderwijzende
degenen die tegenstaan:
of hun God te eeniger
tijd bekeering gave tot erkentenis
der waarheid,
26 En zij wederom ontwaken
mogten uit den strik des duivels,
onder welken zij gevangen
waren tot zijnen wil.

HOOFDSTUK 3.

EN weet dit, dat in de laatste
dagen ontstaan zullen zware
tijden.
2 Want de menschen zullen
zijn liefhebbers van zich zelven,
geldgierig, laatdunkend, hoovaardig,
lasteraars, den ouderen
ongehoorzaam, ondankbaar, onheilig,
3 Zonder natuurlijke liefde,
onverzoenlijk, achterklappers,
onmatig, wreed, zonder liefde
tot de goeden,
4 Verraders, roekeloos, opgeblazen,
meer liefhebbers der
wellusten dan liefhebbers Gods:
5 Hebbende eene gedaante van
Godzaligheid, maar die de kracht
derzelve verloochend hebben.
Heb ook eenen afkeer van dezen.
6 Want van dezen zijn het
die in de huizen insluipen, en
nemen de vrouwkens gevangen
die met zonden geladen zijn,
en door menigerlei begeerlijkheden
gedreven worden:
7 *Vrouwkens* die altijd leeren
en nimmermeer tot kennis der
waarheid kunnen komen.
8 Gelijkerwijs nu Jánnes en
Jámbres Mozes tegenstonden,
alzoo staan ook dezen de waarheid
tegen: menschen, verdorvende
van verstand, verwerpelijk
aangaande het geloof.
9 Maar zij zullen niet meerder
toenemen: want hunne uitzinnigheid
zal allen openbaar
worden, gelijk ook *die* van
genen geworden is.
10 Maar gij hebt achtervolgd
mijne leer, wijze van doen, voornemen,
geloof, langmoedigheid,
liefde, lijdzaamheid,
11 *Mijne* vervolgingen, *mijn*
lijden, zulks als mij overkomen
is in Antiochië, in Ikónium en
in Lystre: hoedanige vervolgingen
ik geleden heb, en de Heere
heeft mij uit alle verlost.
12 En ook allen die godzaliglijk
willen leven in Christus Jezus,
die zullen vervolgd worden.
13 Doch de booze menschen
en bedriegers zullen tot erger
voortgaan, verleidende en wordende
verleid.
14 Maar blijf gij in hetgeen
gij geleerd hebt, en *waarvan*
u verzekering gedaan is, wetende,
van wien gij het geleerd
hebt:
15 En dat gij van kinds af
de Heilige Schriften geweten
hebt, die u wijs kunnen maken
tot zaligheid, door het geloof
hetwelk in Christus Jezus
is.
16 Al de Schrift is van God
ingegeven, en is nuttig tot
leering, tot wederlegging, tot
verbetering, tot onderwijzing
die in de regtvaardigheid is:
17 Opdat de mensch Gods
volmaakt zij, tot alle goed
werk volmaaktelijk toegerust.

HOOFDSTUK 4.

IK betuig dan voor God en
den Heere Jezus Christus, die
de levenden en dooden oordeelen
zal in zijne verschijning
en in zijn Koningrijk:
2 Predik het woord; houd
aan tijdelijk, ontijdelijk; wederleg,
bestraf, vermaan in alle
langmoedigheid en leer.

wanneer zij de gezonde leer
niet zullen verdragen, maar *ketelachtig* zijnde van gehoor, zullen zij zich zelven leeraars opgaderen naar hunne eigene begeerlijkheden,

4 En zullen *hun* gehoor van de waarheid afwenden, en zullen zich keeren tot fabelen.

5 Maar gij wees wakker in alles, lijd verdrukkingen: doe het werk van een Evangelist, maak, dat men van uwen dienst ten volle verzekerd zij.

6 Want ik word nu tot een drankoffer geofferd, en de tijd mijner ontbinding is aanstaande.

7 Ik heb den goeden strijd gestreden, ik heb den loop geëindigd, ik heb het geloof behouden:

8 Voorts is mij weggelegd de kroon der regtvaardigheid, welke mij de Heere, de regtvaardige Regter, in dien dag geven zal: en niet alleen mij, maar ook allen die zijne verschijning liefgehad hebben.

9 Benaarstig u haastelijk tot mij te komen.

10 Want Démas heeft mij verlaten, hebbende de tegenwoordige wereld liefgekregen, en is naar Thessalónika gereisd; Crescens naar Galátië, Títus naar Dalmátië.

11 Lukas is alleen met mij. Neem Markus mede, en breng *hem* met u, want hij is mij zeer nut tot den dienst.

12 Maar Tychicus heb ik naar Éfeze gezonden.

de, dien ik te Troas bij Ka
gelaten heb, als gij komt
de boeken, inzonderheid
perkamenten.

14 Alexander de kopers
heeft mij veel kwaads betoo
de Heere vergelde hem
zijne werken.

15 Van welken wacht g
ook, want hij heeft onze w
den zeer tegengestaan.

16 In mijne eerste ver
woording is niemand bij
geweest, maar zij hebben
allen verlaten. Het worde
niet toegerekend.

17 Maar de Heere heeft
bijgestaan, en heeft mij
krachtigd; opdat men door
ten volle zou verzekerd
van de prediking, en alle
denen *dezelve* zouden hoo
En ik ben uit den muil
leeuws verlost.

18 En de Heere zal mij
lossen van alle boos werk,
bewaren tot zijn hemelsch
ningrijk: Denwelken zij
heerlijkheid in alle eeuw
heid. Amen.

19 Groet Prisca en Aqu
en het huis van Onesíforus

20 Erástus is te Corinthe
bleven, en Trófimus heb ik
Milóte krank gelaten.

21 Benaarstig u, om vóór
winter te komen. U groet
búlus, en Púdens, en Lin
en Cláudia, en al de br
ders.

22 De Heere Jezus Chris
zij met uwen geest. De gen
zij met ulieden. Amen.

DE BRIEF VAN DEN APOSTEL PAULUS

AAN

TITUS.

HOOFDSTUK 1.

PAULUS, een dienstknecht Gods, en een Apostel van Jezus Christus, naar het geloof der uitverkorenen Gods, en de kennis der waarheid die naar de Godzaligheid is:

2 In de hoop des eeuwigen levens, welke God, die niet liegen kan, beloofd heeft vóór de tijden der eeuwen, maar geopenbaard heeft te zijner tijd:

3 *Namelijk* zijn woord, door de prediking die mij toebetrouwd is, naar het bevel van God, onzen Zaligmaker: aan

Titus, *mijnen* opregten zoon naar het gemeen geloof:

4 Genade, barmhartigheid, vrede zij *u* van God den Vader, en den Heere Jezus Christus, onzen Zaligmaker.

5 Om die oorzaak heb ik u in Creta gelaten, opdat gij hetgeen *nog* ontbrak voorts zoudt te regt brengen, en *dat* gij van stad tot stad zoudt Ouderlingen stellen, gelijk ik u bevolen heb:

6 Indien iemand onberispelijk is, ééner vrouwe man, geloovige kinderen hebbende, die niet te beschuldigen zijn van overdadigheid of ongehoorzaam zijn.

7 Want een Opziener moet onberispelijk zijn, als een Huisverzorger Gods, niet eigenzinnig, niet genegen tot toornigheid, niet genegen tot den wijn, geen smijter, geen vuil-gewinzoeker:

8 Maar die gaarne herbergt, die de goeden liefheeft, matig, regtvaardig, heilig, kuisch;

9 Die vasthoudt aan het getrouwe woord dat naar de leer is, opdat hij magtig zij beide om te vermanen door de gezonde leer en om de tegensprekers te wederleggen.

10 Want er zijn ook vele ongeregelden, ijdelheidsprekers, en verleiders van zinnen, inzonderheid die uit de Besnijdenis zijn;

11 Welken men moet den mond stoppen, die geheele huizen verkeeren, leerende dat niet behoort, om vuil gewins wil.

12 Een uit hen, zijnde hun eigen Profeet, heeft gezegd: De Cretensen zijn altijd leugenachtig, kwade beesten, luije buiken.

13 Deze getuigenis is waar. Daarom bestraf hen scherpelijk, opdat zij gezond mogen zijn in het geloof:

14 En zich niet begeven tot Joodsche fabelen, en geboden der menschen, die *hen* van de waarheid afkeeren.

15 Alle dingen zijn wel rein den reinen: maar den bevlekten en ongeloovigen is geen ding rein, maar beide hun verstand en geweten zijn bevlekt.

16 Zij belijden, dat zij God kennen, maar zij verloochenen *Hem* met de werken, alzoo zij gruwelijk zijn en ongehoorzaam, en tot alle goed werk ondeugende.

HOOFDSTUK 2.

DOCH gij spreek hetgeen de gezonde leer betaamt.

2 Dat de oude mannen nuchter zijn, stemmig, voorzigtig, gezond in het geloof, in de liefde, in de lijdzaamheid.

3 De oude vrouwen insgelijks, dat zij in *hare* dragt zijn gelijk den heiligen betaamt, dat zij geene lasteressen zijn, zich niet tot veel wijns begevende, *maar* leeraressen zijn van het goede;

4 Opdat zij de jonge *vrouwen* leeren voorzigtig te zijn, hare mannen lief te hebben, hare kinderen lief te hebben,

5 Matig te zijn, kuisch te zijn, het huis te bewaren, goed te zijn, haren eigenen mannen onderdanig te zijn: opdat het woord Gods niet gelasterd worde.

6 Vermaan de jonge *mannen* insgelijks, dat zij matig zijn.

7 Betoon u zelven in alles een voorbeeld van goede werken, in de leer *betoon* onvervalschtheid, deftigheid, opregtheid;

8 Het woord gezond *en* onverwerpelijk, opdat degene die daartegen is beschaamd worde, en niets kwaads hebbe van ulieden te zeggen.

9 *Vermaan* de dienstknechten, dat zij hunnen eigenen heeren onderdanig zijn, dat zij in alles welbehagelijk zijn, niet tegensprekende,

10 Niet onttrekkende, maar alle goede trouw bewijzende; opdat zij de leer van God onzen Zaligmaker in alles mogen versieren.

11 Want de zaligmakende ge-
Gods is verschenen aan
enschen,
En onderwijst ons, dat wij,
ideloosheid en de wereld-
egeerlijkheden verzaken-
atig, en regtvaardig, en
ig leven zouden in deze
oordige wereld:
chtende de zalige hoop en verschijning der heerlijkheid des grooten Gods en onzes Zaligmakers Jezus Christus,

14 Die Zich zelven voor ons gegeven heeft, opdat Hij ons zou verlossen van alle ongeregtigheid, en Zich zelven een eigen volk zou reinigen, ijverig in goede werken.

15 Spreek dit, en vermaan, en bestraf met allen ernst. Dat niemand u verachte.

HOOFDSTUK 3.

VERMAAN hen, dat zij aan de Overheden en Magten onderdanig zijn, dat zij *hun* gehoorzaam zijn, dat zij tot alle goed werk bereid zijn;

2 Dat zij niemand lasteren, geen vechters zijn, *maar* bescheiden zijn, alle zachtmoedigheid bewijzende jegens alle menschen.

3 Want ook wij waren eertijds onwijs, ongehoorzaam, dwalende, menigerlei begeerlijkheden en wellusten dienende, in boosheid en nijdigheid levende, hatelijk zijnde, *en* elkander hatende.

4 Maar wanneer de goedertierenheid van God, onzen Zaligmaker, en *zijne* liefde tot de menschen verschenen is,

5 Heeft Hij ons zalig gemaakt, niet uit de werken der regtvaardigheid, die wij gedaan hadden, maar naar zijne barmhartigheid, door het bad der wedergeboorte, en vernieuwing des Heiligen Geestes;

6 Denwelken Hij over ons rijkelijk heeft uitgegoten door Jezus Christus, onzen Zaligmaker:

7 Opdat wij geregtvaardigd zijnde door zijne genade, erfgenamen zouden worden naar de hope des eeuwigen levens.

8 Dit is een getrouw woord, en deze dingen wil ik, dat gij ernstelijk bevestigt, opdat degenen die aan God gelooven zorg dragen, om goede werken

voor te staan: deze dingen zijn het die goed en nuttig zijn den menschen.

9 Maar wedersta de dwaze vragen, en geslachtrekeningen, en twistingen, en strijdingen over de wet. want zij zijn onnut en ijdel.

10 Een ketterschen mensch verwerp na de eerste en tweede vermaning:

11 Wetende, dat de zoodanige verkeerd is, en zondigt, zijnde bij zich zelven veroordeeld.

12 Als ik Artemas tot u zal zenden of Tychicus, zoo benaarstig u tot mij te komen te Nikópolis. want aldaar heb ik voorgenomen te overwinteren.

13 Geleid Zenas, den Wetgeleerde, en Apollos zorgvuldiglijk, opdat hun niets ontbreke.

14 En dat ook de onzen leeren goede werken voor te staan tot noodig gebruik. opdat zij niet onvruchtbaar zijn.

15 Die met mij zijn groeten u allen. Groet hen die ons liefhebben in het geloof. De genade zij met u allen. Amen.

DE BRIEF VAN DEN APOSTEL PAULUS

AAN

FILÉMON.

PAULUS, een gevangene van Christus Jezus, en Timótheüs, de broeder. aan Filémon, den geliefde, en onzen medearbeider:

2 En aan Appia, den geliefde, en aan Archíppus, onzen medestrijder, en aan de gemeente die ten uwen huize is:

3 Genade zij ulieden en vrede van God, onzen Vader, en den Heere Jezus Christus.

4 Ik dank mijnen God, uwer altijd gedachtig zijnde in mijne gebeden.

5 Alzoo ik hoor uwe liefde, en geloof, hetwelk gij hebt aan den Heere Jezus, en jegens al de heiligen;

6 Opdat de gemeenschap uws geloofs krachtig worde in de bekendmaking alles goeds, hetwelk in ulieden is door Christus Jezus.

7 Want wij hebben groote vreugde en vertroosting over uwe liefde, dat de ingewanden der heiligen verkwikt zijn geworden door u, broeder.

8 Daarom hoewel ik groote vrijmoedigheid heb in Christus, om u te bevelen hetgeen betamelijk is.

9 Zoo bid ik *nogtans* liever door de liefde, daar ik zoodanig een ben, te weten Paulus, een oud man, en nu ook een gevangene van Jezus Christus.

10 Ik bid u *dan* voor mijnen zoon, denwelken ik in mijne banden heb geteeld, *namelijk* Onésimus;

11 Die eertijds u onnut was, maar nu u en mij zeer nuttig, denwelken ik wedergezonden heb.

12 Doch gij, neem hem, dat is, mijne ingewanden, a[illegible] aan

13 Denwelken ik wel ha[illegible] len bij mij behouden, [illegible] hij mij voor u dienen zou [illegible] banden des Evangelies:

14 Maar ik heb zonde[illegible] goedvinden niets willen [illegible] opdat uwe goeddadigheid [illegible]

maar vrijwilligheid. / maar bedwang,
15 Want veelligt is hij daar-
om voor eenen kleinen tijd *van*
u gescheiden geweest, opdat gij
hem eeuwig zoudt weder heb-
ben:
16 *Nu* voortaan niet als een
dienstknecht, maar meer dan
een dienstknecht, *namelijk* een
geliefden broeder, inzonderheid
mij, hoe veel te meer dan u,
beide in het vleesch en in den
Heere?
17 Indien gij mij dan houdt
voor een medgezel, zoo neem
hem aan gelijk als mij.
18 En indien hij u iets ver-
ongelijkt heeft, of schuldig is,
reken dat mij toe.
19 Ik, Paulus, heb het ge-
schreven met deze mijne hand,
ik zal het betalen; opdat ik
u niet zegge, dat gij ook u

zelven mij
zijt.
20 Ja, broed
hierin geniete
verkwik mijn
den Heere.
21 Ik heb a
vertrouwende
zaamheid; en
doen zult oo
ik zeg.
22 En berei
lijk eene he
hoop, dat ik d
ulieden zal ges
23 U groete
medegevangen
Jezus,
24 Markus,
mas, Lukas,
beiders.
25 De genade
Jezus Christu
geest. Amen.

DE BRIEF VAN DEN APOSTEL P

AAN DE

HEBREËN.

HOOFDSTUK 1.

GOD voortijds veelmaal en op
velerlei wijze tot de Vade-
ren gesproken hebbende door
de Profeten, heeft in deze laat-
ste dagen tot ons gesproken
door den Zoon;
2 Welken Hij gesteld heeft tot
een erfgenaam van alles, door
welken Hij ook de wereld ge-
maakt heeft.
3 Dewelke alzoo Hij is het
afschijnsel *zijner* heerlijkheid,
en het uitgedrukte beeld zijner
zelfstandigheid, en alle dingen
draagt door het woord zijner
kracht, nadat Hij de reiniging-
king onzer zonden door Zich

zelven te wee
is gezeten aa
der Majesteit
hemelen;
4 Zoo veel t
den dan de
uitnemender
geërfd heeft.
5 Want tot
gelen heeft H
zijt mijn Zoo
U gegenereerd
zal Hem tot
en Hij zal M
zijn?
6 En als E
Eerstgeborene
wereld, zegt
Engelen Gods

geesten, en zijne dienaars eene vlam des vuurs.

8 Maar tot den Zoon *zegt Hij:* Uw troon, o God! is in alle eeuwigheid; de scepter uws Koningrijks is een regte scepter.

9 Gij hebt regtvaardigheid liefgehad, en ongeregtigheid gehaat; daarom heeft U, o God, uw God gezalfd met olie der vreugde boven uwe medegenooten.

10 En: Gij, Heere, hebt in den beginne de aarde gegrond, en de hemelen zijn werken uwer handen;

11 Dezelve zullen vergaan, maar Gij blijft altijd: en zij zullen alle als een kleed verouden:

12 En als een dekkleed zult Gij ze ineenrollen, en zij zullen veranderd worden; maar Gij zijt Dezelfde, en uwe jaren zullen niet ophouden.

13 En tot welken der Engelen heeft Hij ooit gezegd: Zit aan mijne regter*hand*, totdat Ik uwe vijanden zal gezet hebben tot eene voetbank uwer voeten?

14 Zijn zij niet allen gedienstige geesten die tot dienst uitgezonden worden, om dergenen wil die de zaligheid beërven zullen?

HOOFDSTUK 2.

DAAROM moeten wij ons te meer houden aan hetgeen *van ons* gehoord is, opdat wij niet te eeniger tijd doorvloeijen.

2 Want indien het woord, door de Engelen gesproken, vast is geweest, en alle overtreding en ongehoorzaamheid regtvaardige vergelding ontvangen heeft:

3 Hoe zullen wij ontvlieden, indien wij op zoo groote zaligheid geen acht nemen, dewelke begonnen zijnde verkondigd te worden door den Heere, aan ons bevestigd is geworden

4 God bovendien medegetuigende door teekenen, en wonderen, en menigerlei krachten, en bedeelingen des Heiligen Geestes, naar zijnen wil.

5 Want Hij heeft aan de Engelen niet onderworpen de toekomende wereld, van welke wij spreken.

6 Maar er heeft iemand ergens betuigd, zeggende: Wat is de mensch, dat Gij zijner gedenkt? of des menschen zoon, dat Gij hem bezoekt?

7 Gij hebt hem een weinig minder gemaakt dan de Engelen: met heerlijkheid en eer hebt Gij hem gekroond, en Gij hebt hem gesteld over de werken uwer handen:

8 Alle dingen hebt Gij onder zijne voeten onderworpen. Want daarin, dat Hij hem alle dingen heeft onderworpen, heeft Hij niets uitgelaten dat hem niet onderworpen zij: doch nu zien wij nog niet, dat hem alle dingen onderworpen zijn;

9 Maar wij zien Jezus met heerlijkheid en eere gekroond, die een weinig minder dan de Engelen geworden was, van wege het lijden des doods, opdat Hij door de genade Gods voor allen den dood smaken zou.

10 Want het betaamde Hem om welken alle dingen zijn, en door welken alle dingen zijn, dat Hij vele kinderen tot de heerlijkheid leidende, den oversten Leidsman hunner zaligheid door lijden zou heiligen.

11 Want en Hij die heiligt, en zij die geheiligd worden, zijn allen uit één: om welke oorzaak Hij Zich niet schaamt hen broeders te noemen,

12 Zeggende: Ik zal uwen naam mijnen broederen verkondigen; in het midden der gemeente zal Ik U lofzingen.

betrouwen op Hem stellen. En
wederom: Zie daar Ik, en de
kinderen die Mij God gegeven
heeft.
14 Overmits dan de kinderen
des vleesches en bloeds deel-
achtig zijn, zoo is Hij ook des-
gelijks derzelver deelachtig ge-
worden, opdat Hij door den
dood te niet doen zou dengenen
die het geweld des doods had,
dat is, den duivel:
15 En verlossen zou al dege-
nen die met vreeze des doods,
door al *hun* leven, der dienst-
baarheid onderworpen waren.
16 Want waarlijk Hij neemt
de Engelen niet aan, maar Hij
neemt het zaad Abrahams aan.
17 Waarom Hij in alles den
broederen moest gelijk worden,
opdat Hij een barmhartig en
een getrouw Hoogepriester zou
zijn in de dingen die bij God
te doen waren, om de zonden
des volks te verzoenen.
18 Want in hetgeen Hij zelf,
verzocht zijnde, geleden heeft,
kan Hij dengenen die verzocht
worden, te hulpe komen.

HOOFDSTUK 3.

HIEROM, heilige broeders, die
der hemelsche roeping deel-
achtig zijt, aanmerkt den Apos-
tel en Hoogepriester onzer be-
lijdenis, Christus Jezus;
2 Die getrouw is Dengenen
die Hem gesteld heeft, gelijk ook
Mozes in geheel zijn huis was.
3 Want Deze is zooveel meer-
der heerlijkheid waardig geacht
dan Mozes, als degene die het
huis gebouwd heeft, meerder
eer heeft dan het huis.
4 Want een ieder huis wordt
van iemand gebouwd; maar die
dit alles gebouwd heeft, is God.
5 En Mozes is wel getrouw
geweest in geheel zijn huis,
als een dienaar, tot getuiging
der dingen die *daarna* gespro-
ken zouden worden;

over zijn eigen huis; wiens
huis wij zijn, indien wij maar
de vrijmoedigheid en den roem
der hoop tot het einde toe vast
behouden.
7 Daarom gelijk de Heilige
Geest zegt: Heden, indien gij
zijne stem hoort,
8 Zoo verhardt uwe harten
niet, gelijk *het geschied is* in
de verbittering, ten dage der
verzoeking, in de woestijn;
9 Alwaar Mij uwe Vaders
verzocht hebben; zij hebben
Mij beproefd, en hebben mijne
werken gezien veertig jaren
lang.
10 Daarom was Ik vertoornd
over dat geslacht, en sprak:
Altijd dwalen zij met het hart,
en zij hebben mijne wegen
niet gekend.
11 Zoo heb Ik dan gezworen
in mijnen toorn: Indien zij in
mijne rust zullen ingaan!
12 Ziet toe, broeders, dat niet
te eeniger tijd in iemand van
u zij een boos, ongeloovig hart,
om af te wijken van den le-
venden God;
13 Maar vermaant elkander
te allen dage, zoo lang als het
heden genaamd wordt, opdat
niet iemand uit u verhard wor-
de door de verleiding der zonde.
14 Want wij zijn Christus
deelachtig geworden, zoo wij
anders het beginsel van dezen
vasten grond tot het einde toe
vast behouden;
15 Terwijl er gezegd wordt:
Heden indien gij zijne stem
hoort, zoo verhardt uwe harten
niet, gelijk in de verbittering
geschied is.
16 Want sommigen als zij die
gehoord hadden, hebben *Hem*
verbitterd, doch niet allen die
uit Egypte door Mozes uitge-
gaan zijn.
17 Over welke nu is Hij ver-
toornd geweest veertig jaren?
Was het niet over degenen die
gezondigd hadden, welker lig-

schamen gevallen zijn in de woestijn?

18 En welken heeft Hij gezworen, dat zij in zijne rust niet zouden ingaan, anders dan dengenen die ongehoorzaam geweest waren?

19 En wij zien, dat zij niet hebben kunnen ingaan van wege *hun* ongeloof.

HOOFDSTUK 4.

LAAT ons dan vreezen, dat niet te eeniger tijd, de belofte van in zijne rust in te gaan nagelaten zijnde, iemand van u schijne achtergebleven te zijn.

2 Want ook ons is het Evangelie verkondigd, gelijk als hun: maar het woord der prediking deed hun geen nut, dewijl het met het geloof niet gemengd was in degenen die het gehoord hebben.

3 Want wij die geloofd hebben gaan in de rust, gelijk Hij gezegd heeft, Zoo heb Ik dan gezworen in mijnen toorn: Indien zij zullen ingaan in mijne rust! hoewel *zijne* werken van de grondlegging der wereld af al volbragt waren.

4 Want Hij heeft ergens van den zevenden *dag* aldus gesproken: En God heeft op den zevenden dag van al zijne werken gerust.

5 En in deze *plaats* wederom: Indien zij in mijne rust zullen ingaan!

6 Dewijl dan blijft, dat sommigen in dezelve *rust* ingaan, en degenen dien het Evangelie eerst verkondigd was niet ingegaan zijn van wege de ongehoorzaamheid,

7 Zoo bepaalt Hij wederom eenen zekeren dag, *namelijk* heden, door David zeggende, zoo langen tijd daarna, (gelijkerwijs gezegd is): Heden, indien gij zijne stem hoort, zoo verhardt uwe harten niet.

8 Want indien Jezus hen in de rust gebragt heeft, zoo had Hij daarna niet gesproken van eenen anderen dag.

9 Er blijft dan eene rust over voor het volk Gods.

10 Want die ingegaan is in zijne rust, heeft zelf ook van zijne werken gerust, gelijk God van de zijne.

11 Laat ons dan ons benaarstigen, om in die rust in te gaan, opdat niet iemand in hetzelfde voorbeeld der ongeloovigheid valle.

12 Want het woord Gods is levend en krachtig, en scherpsnijdender dan eenig tweesnijdend zwaard, en gaat door tot de verdeeling der ziel, en des geestes, en der samenvoegselen, en des mergs, en is een oordeeler der gedachten en der overleggingen des harten.

13 En er is geen schepsel onzigtbaar voor Hem: maar alle dingen zijn naakt en geopend voor de oogen Desgenen met welken wij te doen hebben.

14 Dewijl wij dan eenen grooten Hoogepriester hebben, die door de hemelen doorgegaan is, *namelijk* Jezus, den Zoon van God, zoo laat ons deze belijdenis vasthouden.

15 Want wij hebben geen Hoogepriester die niet kan medelijden hebben met onze zwakheden, maar die in alle dingen, gelijk als wij, is verzocht geweest, *doch* zonder zonde.

16 Laat ons dan met vrijmoedigheid toegaan tot den troon der genade, opdat wij barmhartigheid mogen verkrijgen, en genade vinden, om geholpen te worden ter bekwamer tijd.

HOOFDSTUK 5.

WANT alle Hoogepriester, uit de menschen genomen, wordt gesteld voor de menschen in de zaken die bij God *te doen zijn*, opdat hij offere gaven en slagtofferen voor de zonden;

2 Die behoorlijk medelijden kan hebben met de onweten

dan en dwalenden, overmits hij ook zelf met zwakheid omvangen is;

3 En om derzelver *zwakheid* wil moet hij, gelijk voor het volk, alzoo ook voor zich zelven offeren voor de zonden.

4 En niemand neemt zich zelven die eer aan, maar die van God geroepen wordt, gelijkerwijs als Aäron.

5 Alzoo heeft ook Christus Zich zelven niet verheerlijkt om Hoogepriester te worden, maar Die tot Hem gesproken heeft: Gij zijt mijn Zoon, heden heb Ik U gegenereerd.

6 Gelijk Hij ook in eene andere *plaats* zegt: Gij zijt Priester in der eeuwigheid naar de ordening van Melchizédek.

7 Die in de dagen zijns vleesches gebeden en smeekingen tot Dengenen die Hem uit den dood kon verlossen, met sterke roeping en tranen geofferd hebbende, en verhoord zijnde uit de vreeze,

8 Hoewel Hij de Zoon was, *nogtans* gehoorzaamheid geleerd heeft uit hetgeen Hij heeft geleden;

9 En geheiligd zijnde, is Hij allen die Hem gehoorzaam zijn eene oorzaak der eeuwige zaligheid geworden:

10 En is van God genaamd een Hoogepriester naar de ordening van Melchizédek,

11 Van denwelken wij hebben vele dingen en zwaar om te verklaren, te zeggen: dewijl gij traag om te hooren geworden zijt.

12 Want gij, daar gij leeraars behoordet te zijn van wege den
, hebt wederom van noode,
men u leere, welke de eer-
eginselen zijn der woorden
s; en gij zijt geworden *als*
melk van noode hebben,
iet vaste spijze.
Want een iegelijk die der
deelachtig is, die is on-
en in het woord der ge-
regtigheid, want hij is een kind.

14 Maar der volmaakten is de vaste spijze, die door de gewoonheid de zinnen geoefend hebben, tot onderscheiding beides des goeds en des kwaads.

HOOFDSTUK 6.

DAAROM nalatende het beginsel der leer van Christus, laat ons tot de volmaaktheid voortvaren; niet wederom leggende het fondament van de bekeering van doode werken, en van het geloof in God,

2 Van de leer der doopen, en van de oplegging der handen, en van de opstanding der dooden, en van het eeuwig oordeel.

3 En dit zullen wij *ook* doen, indien het God toelaat.

4 Want het is onmogelijk, degenen die eens verlicht geweest zijn, en de hemelsche gave gesmaakt hebben, en des Heiligen Geestes deelachtig geworden zijn,

5 En gesmaakt hebben het goede woord Gods, en de krachten der toekomende eeuw,

6 En afvallig worden: *die, zeg ik,* wederom te vernieuwen tot bekeering, als welke zich zelven den Zoon van God wederom kruisigen, en openlijk te schande maken.

7 Want de aarde die den regen n
menigmaal op haar komen *dat*
indrinkt, en bekwaam Hooge-
voortbrengt voor degene aan de
welke zij ook gebouwd roon der
die ontvangt zegen v len:
8 Maar die doorne es Heilig-
telen draagt, die is Taberna-
pelijk, en nabij d eere heeft
king, welker einde mensch.
branding. elijk Hooge-
9 Maar, geliefde steld om ge-
keren ons van en te offeren:
gen, en met odzakelijk was,
gevoegd, hoe at had, dat Hij
spreken.
10 Want G dien Hij op aarde
vaardig, d zou Hij zelfs geen

vergeten, en den arbeid der
liefde, die gij aan zijnen naam
bewezen hebt, als die de hei-
ligen gediend hebt, en *nog*
dient.
11 Maar wij begeeren, dat
een iegelijk van u de zelfde
naarstigheid bewijze tot de
volle verzekerdheid der hoop,
tot het einde toe.
12 Opdat gij niet traag wordt,
maar navolgers zijt dergenen
die door geloof en langmoedig-
heid de beloftenissen beërven.
13 Want als God aan Abra-
ham de belofte deed, dewijl
Hij bij niemand die meerder
was had te zweren, zoo zwoer
Hij bij Zich zelven,
14 Zeggende: Waarlijk, zege-
nende zal Ik u zegenen, en
vermenigvuldigende zal Ik u
vermenigvuldigen.
15 En alzoo langmoediglijk
verwacht hebbende, heeft hij
de belofte verkregen.
16 Want de menschen zweren
wel bij den meerdere *dan zij*
zijn, en de eed tot bevestiging
is denzelven een einde van
alle tegenspreken.
17 Waarin God, willende den
erfgenamen der beloftenis over-
vloediger bewijzen de onver-
anderlijkheid zijns raads, is
met eenen eed daartusschen
gekomen;
18 Opdat wij door twee on-
om veranderlijke dingen, in welke
zulle onmogelijk is dat God
eene sterke vertroosting
6 De hebben, *wij namelijk*
migen toevlugt genomen heb-
en degen de voorgestelde hoop
eerst ve houden;
gegaan ke wij hebben als een
hoorzaam ziel, hetwelk zeker
7 Zoo be s, en ingaat in het
eenen zek van het voorhangsel:
heden, doo e Voorlooper voor
zoo langen aan, *namelijk* Je-
kerwijs gezeg ordening van
dien gij zijne Hoogepriester
verhardt uwe ha n der eeuwig-
8 Want indien
de rust

HOOFDSTUK 7.

WANT deze Melchizédek was
Koning van Salem, een
Priester des Allerhoogsten
Gods, die Abraham te gemoet
ging, als hij wederkeerde van
het slaan der Koningen, en
hem zegende;
2 Aan welken ook Abraham
van alles de tienden deelde: die
vooreerst overgezet wordt Ko-
ning der geregtigheid, en daar-
na ook was een Koning van
Salem, hetwelk is een Koning
des vredes:
3 Zonder vader, zonder moe-
der, zonder geslachtrekening,
noch beginsel der dagen, noch
einde des levens hebbende:
maar den Zoon van God gelijk
geworden zijnde, blijft een
Priester in eeuwigheid.
4 Aanmerkt nu, hoe groot deze
geweest zij, aan denwelken ook
Abraham, de Patriárch, tien-
den gegeven heeft uit den buit.
5 En die uit de kinderen van
Levi het Priesterdom ontvan-
gen, hebben wel bevel, om tien-
den te nemen van het volk,
naar de wet, dat is van hunne
broederen, hoewel die uit de
lenden van Abraham voortge-
komen zijn:
6 Maar hij die *zijne* geslacht-
rekening uit hen niet heeft, die
heeft van Abraham tienden ge-
nomen, en hem die de belofte-
nissen had heeft hij gezegend.
7 Nu zonder eenig tegenspre-
ken, hetgeen minder is wordt
gezegend van hetgeen meerder
is.
8 En hier nemen wel tienden
de menschen die sterven: maar
aldaar *neemt ze* die van welken
getuigd wordt, dat hij leeft.
9 En om zoo te spreken, ook
Levi, die tienden neemt, heeft
door Abraham tienden gegeven:
10 Want hij was nog in de
lenden des vaders, als hem
Melchizédek te gemoet ging.

11 Indien dan nu de volko-
menheid door het Levietische
Priesterschap ware,(want onder
hetzelve heeft het volk de wet
ontvangen), wat nood was het
nog, dat een ander Priester naar
de ordening van Melchizédek zou
opstaan, en die niet zou gezegd
worden te zijn naar de orde-
ning van Aäron?
12 Want het Priesterschap
veranderd zijnde, zoo geschiedt
er ook noodzakelijk verandering
der wet.
13 Want Hij op wien deze
dingen gezegd worden, behoort
tot eenen anderen stam, van
welken niemand zich tot het
altaar begeven heeft.
14 Want het is openbaar, dat
onze Heere uit Juda gesproten
is; op welken stam Mozes niets
gesproken heeft van het Pries-
terschap.
15 En *dit* is nog veel meer
openbaar, zoo er naar de gelij-
kenis van Melchizédek een an-
der Priester opstaat,
16 Die *dit* niet naar de wet
eens vleeschelijken gebods is
geworden, maar naar de kracht
des onvergankelijken levens.
17 Want Hij getuigt: Gij zijt
Priester in der eeuwigheid naar
de ordening van Melchizédek.
18 Want de vernietiging van
het voorgaande gebod geschiedt
om deszelfs zwakheid en onpro-
fijtelijkheid wil;
19 Want de wet heeft geen
ding volmaakt, maar de aanlei-
ding van eene betere hoop, door
welke wij tot God genaken.
20 En voor zoo veel het
niet zonder eedzwering *is ge-
schied*, (want genen zijn wel
[illegible]er eedzwering Priesters
[illegible]rden:
Maar deze met eedzwering,
Dien die tot Hem gezegd
De Heere heeft gezworen,
[illegible]et zal Hem niet berou-
Gij zijt Priester in der
[illegible]gheid naar de ordening
[illegible]édek.)

22 Van een zoo veel beter Ver-
bond is Jezus borg geworden.
23 En genen zijn wel vele
Priesters geworden, omdat zij
door den dood verhinderd wer-
den altijd te blijven:
24 Maar Deze, omdat Hij in
der eeuwigheid blijft, heeft een
onvergankelijk Priesterschap.
25 Waarom Hij ook volko-
menlijk kan zalig maken de-
genen die door Hem tot God
gaan, alzoo Hij altijd leeft om
voor hen te bidden.
26 Want zoodanig een Hooge-
priester betaamde ons, heilig,
onnoozel, onbesmet, afgeschei-
den van de zondaren, en hooger
dan de hemelen geworden;
27 Dien het niet alle dage noo-
dig was, gelijk den Hoogepries-
ters, eerst voor zijne eigene zon-
den slagtofferen op te offeren,
daarna *voor de zonden* des volks:
want dat heeft Hij éénmaal ge-
daan, als Hij Zich zelven opge-
offerd heeft.
28 Want de wet stelt tot Hoo-
gepriesters menschen die zwak-
heid hebben: maar het woord
der eedzwering, die na de wet
is *gevolgd*, *stelt* den Zoon die
in der eeuwigheid geheiligd
is.

HOOFDSTUK 8.

DE hoofdsom nu der dingen
waarvan wij spreken, is, *dat*
wij hebben zoodanigen Hooge-
priester, die gezeten is aan de
regter*hand* van den troon der
Majesteit in de hemelen:
2 Een bedienaar des Heilig-
doms, en des waren Taberna-
kels, welken de Heere heeft
opgerigt, en geen mensch.
3 Want een iegelijk Hooge-
priester wordt gesteld om ga-
ven en slagtofferen te offeren:
waarom het noodzakelijk was,
dat ook deze wat had, dat Hij
zou offeren.
4 Want indien Hij op aarde
ware, zoo zou Hij zelfs geen

Priester zijn, dewijl er Priesters zijn die naar de wet gaven offeren;
5 Welke het voorbeeld en de schaduw der hemelsche dingen dienen, gelijk Mozes door Goddelijke aanspraak vermaand was, als hij den Tabernakel volmaken zou: Want zie, zegt Hij, dat gij het alles maakt naar de afbeelding die u op den berg getoond is.
6 En nu heeft Hij zoo veel uitnemender bediening gekregen, als Hij ook eens beteren Verbonds Middelaar is, hetwelk in betere beloftenissen bevestigd is.
7 Want indien dat eerste *Verbond* onberispelijk geweest ware, zoo zou voor het tweede geene plaats gezocht zijn geweest.
8 Want *hen* berispende, zegt Hij tot hen: Zie, de dagen komen, spreekt de Heere, en Ik zal over het huis Israëls, en over het huis van Juda een nieuw verbond oprigten:
9 Niet naar het verbond dat Ik met hunne vaderen gemaakt heb, ten dage als Ik hen bij de hand nam, om hen uit Egypteland te leiden: want zij zijn in dit mijn verbond niet gebleven, en Ik heb op hen niet geacht, zegt de Heere.
10 Want dit is het Verbond dat Ik met het huis Israëls maken zal na die dagen, zegt de Heere. Ik zal mijne wetten in hun verstand geven, en in hunne harten zal Ik die inschrijven; en Ik zal hun tot een God zijn, en zij zullen Mij tot een volk zijn.
11 En zij zullen niet leeren, een iegelijk zijnen naaste, en een iegelijk zijnen broeder, zeggende: Ken den Heere; want zij zullen Mij allen kennen van den kleine onder hen tot den groote onder hen.
12 Want Ik zal hunne ongeregtigheden genadig zijn, en hunne zonden en hunne overtredingen zal Ik geenszins meer gedenken.
13 Als Hij zegt: Een nieuw *Verbond*, zoo heeft Hij het eerste oud gemaakt: dat nu oud gemaakt is en verouderd, is nabij de verdwijning.

HOOFDSTUK 9.

ZOO had dan wel ook het eerste *verbond* regten van den *Gods*dienst, en het wereldlijk Heiligdom.
2 Want de Tabernakel was toebereid: *namelijk* de eerste, in welken was de kandelaar, en de tafel, en de toonbrooden, welke genaamd wordt het Heilige;
3 Maar achter het tweede voorhangsel was de tabernakel, genaamd het Heilige der heiligen:
4 Hebbende een gouden wierookvat, en de Arke des Verbonds, alom met goud overdekt, in welke was de gouden kruik, daar het Manna in was, en de staf van Aäron die gebloeid had, en de tafelen des Verbonds:
5 En boven over deze Arke waren de Cherubinen der heerlijkheid, die het verzoendeksel beschaduwden: van welke dingen wij nu van stuk tot stuk niet zullen zeggen.
6 Deze dingen nu aldus toebereid zijnde, zoo gingen wel de Priesters in den eersten tabernakel, ten allen tijde, om de *Gods*diensten te volbrengen;
7 Maar in den tweeden *tabernakel ging* alleen de Hoogepriester, éénmaal des jaars, niet zonder bloed, hetwelk hij offerde voor zich zelven, en *voor* des volks misdaden.
8 *Waarmede* de Heilige Geest dit beduidde, dat de weg des Heiligdoms nog niet openbaar gemaakt was, zoo lang de eerste Tabernakel nog stand had;
9 Welke was eene afbeelding voor dien tegenwoordigen tijd, in welken gaven en slagtoffe-

ren geofferd werden, die dengenen die den dienst pleegde niet konden heiligen naar het geweten:

10 *Bestaande* alleen in spijzen, en dranken, en verscheidene wasschingen, en regtvaardigmakingen des vleesches, tot op den tijd der verbetering opgelegd.

11 Maar Christus, de Hoogepriester der toekomende goederen, gekomen zijnde, is door den meerderen en volmaakteren tabernakel, niet met handen gemaakt, dat is, niet van dit maaksel,

12 Noch door het bloed der bokken en kalveren, maar door zijn eigen bloed eenmaal ingegaan in het Heiligdom, eene eeuwige verlossing te weeg gebragt hebbende.

13 Want indien het bloed der stieren en bokken, en de asch der jonge koe, besprengende de onreinen, *hen* heiligt tot de reinigheid des vleesches:

14 Hoe veel te meer zal het bloed van Christus, die door den eeuwigen Geest zich zelven Gode onstraffelijk opgeofferd heeft, uw geweten reinigen van doode werken, om den levenden God te dienen?

15 En daarom is Hij de Middelaar des Nieuwen Testaments, opdat, de dood *daartusschen* gekomen zijnde, tot verzoening der overtredingen die onder het eerste Testament waren, degenen die geroepen zijn de beloftenis der eeuwige erve ontvangen zouden.

16 Want waar een testament is, daar is het noodzaak, dat de dood des testamentmakers *tusschen*kome:

17 Want een testament is vast
i[illegible] dooden, dewijl het nog
g[illegible] kracht heeft, wanneer de
t[illegible] entmaker leeft.
[illegible]aarom ook het eerste
n[illegible] onder bloed is ingewijd.
[illegible] als al de geboden,

naar de wet van Mozes, tot al het volk uitgesproken waren, nam hij het bloed der kalveren en bokken, met water, en purperen wol, en hyzop, besprengende beide het boek zelf, en al het volk,

20 Zeggende: Dit is het bloed des Testaments, hetwelk God aan ulieden heeft geboden.

21 En hij besprengde desgelijks ook den Tabernakel, en al de vaten van den dienst met het bloed.

22 En alle dingen worden bijna door bloed gereinigd naar de wet, en zonder bloedstorting geschiedt geene vergeving.

23 Zoo was het dan noodzaak, dat wel de voorbeeldingen der dingen die in de hemelen zijn, door deze dingen gereinigd werden, maar de hemelsche dingen zelve door betere offeranden dan deze.

24 Want Christus is niet ingegaan in het Heiligdom dat met handen gemaakt is, hetwelk is een tegenbeeld van het ware, maar in den hemel zelven, om nu te verschijnen voor het aangezigt van God voor ons;

25 Noch ook, opdat Hij Zich zelven dikmaals zou opofferen, gelijk de Hoogepriester alle jaar in het Heiligdom ingaat met vreemd bloed;

26 (Anders had Hij dikmaals moeten lijden van de grondlegging der wereld af), maar nu is Hij éénmaal in de voleinding der eeuwen geopenbaard, om de zonde te niet te doen door Zijns Zelfs offerande.

27 En gelijk het den menschen gezet is, éénmaal te sterven, en daarna het oordeel:

28 Alzoo ook Christus, éénmaal geofferd zijnde om veler zonden weg te nemen, zal ten anderen male zonder zonde gezien worden van degenen die Hem verwachten tot zaligheid.

WANT de wet, hebbende eene schaduw der toekomende goederen, niet het beeld zelf der zaken, kan met de zelfde offeranden die zij alle jaar geduriglijk opofferen, nimmermeer heiligen degenen die daar toegaan.
2 Anderzins zouden zij opgehouden hebben geofferd te worden, omdat degenen die den dienst pleegden geen geweten meer zouden hebben der zonden, eenmaal gereinigd geweest zijnde;
3 Maar *nu geschiedt* in dezelve alle jaar weder gedachtenis der zonden.
4 Want het is onmogelijk, dat het bloed van stieren en bokken de zonden wegneme.
5 Daarom, komende in de wereld zegt Hij: Slagtoffer en offerande hebt Gij niet gewild, maar Gij hebt Mij het ligchaam toebereid;
6 Brandofferen en *offer* voor de zonde hebben U niet behaagd;
7 Toen sprak Ik: Zie, Ik kom: (in het begin des boeks is van Mij geschreven), om uwen wil te doen, o God.
8 Als Hij te voren gezegd had: Slagtoffer, en offerande, en brandoffers, en *offer* voor de zonde hebt Gij niet gewild, noch hebben U behaagd: (dewelke naar de wet geofferd worden),
9 Toen sprak Hij: Zie, Ik kom om uwen wil te doen, o God! Hij neemt het eerste weg, om het tweede te stellen.
10 In welken wil wij geheiligd zijn door de offerande des ligchaams van Jezus Christus, éénmaal *geschied*.
11 En een iegelijk Priester stond wel alle dage dienende, en de zelfde slagtofferen dikmaals offerende, die de zonden nimmermeer kunnen wegnemen;

bende, is in eeuwigheid gezeten aan de regter*hand* Gods:
13 Voorts verwachtende, totdat zijne vijanden gesteld worden tot eene voetbank zijner voeten.
14 Want met ééne offerande heeft Hij in eeuwigheid volmaakt degenen die geheiligd worden.
15 En de Heilige Geest getuigt het ons ook.
16 Want nadat Hij te voren gezegd had: Dit is het Verbond, dat Ik met hen maken zal na die dagen, zegt de Heere, Ik zal mijne wetten geven in hunne harten, en Ik zal die inschrijven in hunne verstanden;
17 En hunne zonden en hunne ongeregtigheden, zal Ik geenszins meer gedenken.
18 Waar nu vergeving derzelve is, daar is geene offerande meer voor de zonde.
19 Dewijl wij dan, broeders, vrijmoedigheid hebben, om in te gaan in het Heiligdom door het bloed van Jezus,
20 Op eenen verschen en levenden weg, welken Hij ons ingewijd heeft, door het voorhangsel, dat is, *door* zijn vleesch;
21 En *dewijl wij hebben* eenen grooten Priester over het Huis Gods:
22 Zoo laat ons toegaan met een waarachtig hart, in volle verzekerdheid des geloofs, *onze* harten gereinigd zijnde van het kwaad geweten, en het ligchaam gewasschen zijnde met rein water.
23 Laat ons de onwankelbare belijdenis der hoop *vast*houden; (want Die het beloofd heeft, is getrouw):
24 En laat ons op elkander acht nemen, tot opscherping der liefde en der goede werken;
25 En laat ons onze onderlinge bijeenkomst niet nala-

nen: en *dat* zoo veel te meer, als gij ziet dat de dag nadert.
26 Want zoo wij willens zondigen, nadat wij de kennis der waarheid ontvangen hebben, zoo blijft er geen slagtoffer meer over voor de zonden:
27 Maar eene schrikkelijke verwachting des oordeels, en hitte des vuurs, dat de tegenstanders zal verslinden.
28 Als iemand de wet van Mozes heeft te niet gedaan, die sterft zonder barmhartigheid, onder twee of drie getuigen:
29 Hoeveel te zwaarder straf, meent gij, zal hij waardig geacht worden die den Zoon van God vertreden heeft, en het bloed des Testaments onrein geacht heeft, waardoor hij geheiligd was, en den Geest der genade smaadheid heeft aangedaan?
30 Want wij kennen Hem die gezegd heeft: Mijne is de wraak, Ik zal het vergelden, spreekt de Heere. En wederom: De Heere zal zijn volk oordeelen.
31 Vreesselijk is het te vallen in de handen des levenden Gods.
32 Doch gedenkt der vorige dagen, in dewelke, nadat gij verlicht zijt geweest, gij veel strijd des lijdens hebt verdragen.
33 Ten deele, als gij door smaadheden en verdrukkingen een schouwspel geworden zijt; en ten deele, als gij gemeenschap gehad hebt met degenen die alzoo gehandeld werden.
34 Want gij hebt ook over mijne banden medelijden gehad, en de rooving uwer goederen met blijdschap aangenomen, wetende, dat gij hebt in u zelven een beter en blijvend goed in de hemelen.
35 Werpt dan uwe vrijmoedigheid niet weg, welke eene groote belooning heeft.
36 Want gij hebt lijdzaamheid van noode: opdat gij, den wil van God gedaan hebbende, de beloftenis moogt wegdragen.
37 Want: Nog een zeer weinig *tijds*, *en* Hij die te komen staat zal komen, en niet vertoeven.
38 Maar de regtvaardige zal uit het geloof leven; en zoo *iemand* zich onttrekt, mijne ziel heeft in hem geen behagen.
39 Maar wij zijn niet van degenen die zich onttrekken ten verderve, maar van degenen die gelooven tot behouding der ziel.

HOOFDSTUK 11.

HET geloof nu is een vaste grond der dingen die men hoopt, *en* een bewijs der zaken die men niet ziet.
2 Want door hetzelve hebben de Ouden getuigenis bekomen.
3 Door het geloof verstaan wij, dat de wereld door het woord Gods is toebereid, alzoo dat de dingen die men ziet, niet geworden zijn uit dingen die gezien worden.
4 Door het geloof heeft Abel eene meerdere offerande Gode geofferd dan Kaïn, door hetwelk hij getuigenis bekomen heeft, dat hij regtvaardig was, alzoo God over zijne gave getuigenis gaf: en door hetzelve *geloof* spreekt hij nog nadat hij gestorven is.
5 Door het geloof is Henoch weggenomen geweest, opdat hij den dood niet zou zien; en hij werd niet gevonden, daarom dat hem God weggenomen had: want vóór zijne wegneming heeft hij getuigenis gehad, dat hij Gode behaagde.
6 Maar zonder geloof is het onmogelijk *Gode* te beha-

ner is dergenen die Hem zoeken.
7 Door het geloof heeft Noach, door Goddelijke aanspraak vermaand zijnde van de dingen die nog niet gezien werden, *en* bevreesd geworden zijnde, de ark toebereid tot behoudenis van zijn huisgezin: door welke *ark* hij de wereld heeft veroordeeld, en is geworden een erfgenaam der regtvaardigheid die naar het geloof is.
8 Door het geloof is Abraham, geroepen zijnde, gehoorzaam geweest om uit te gaan naar de plaats die hij tot een erfdeel ontvangen zou; en hij is uitgegaan, niet wetende, waar hij komen zou.
9 Door het geloof is hij een inwoner geweest in het land der belofte, als in een vreemd *land* en heeft in tabernakelen gewoond met Isäak en Jakob, die medeërfgenamen waren der zelfde belofte.
10 Want hij verwachtte de stad die fondamenten heeft, welker kunstenaar en bouwmeester God is.
11 Door het geloof heeft ook Sára zelve kracht ontvangen om zaad te geven, en boven den tijd *haars* ouderdoms heeft zij gebaard: overmits zij Hem getrouw heeft geacht die het beloofd had.
12 Daarom zijn ook van éénen, en dat eenen verstorvene, *soo velen* in menigte geboren als de sterren des hemels, en als het zand dat aan den oever der zee is, hetwelk ontelbaar is.
13 Dezen allen zijn in het geloof gestorven, de belofte niet verkregen hebbende, maar hebben dezelve van verre gezien, en geloofd, en omhelsd, en hebben beleden, dat zij gasten en vreemdelingen op de aarde waren.
14 Want die zulke dingen zeggen, *geven* duidelijk te kennen, dat zij een vaderland zoeken.
15 En indien zij aan dat *vaderland* gedacht hadden, van hetwelk zij uitgegaan waren, zij zouden tijd gehad hebben om weder te keeren;
16 Maar nu zijn zij begeerig naar een beter, dat is, naar het hemelsche. Daarom schaamt Zich God hunner niet, om hun God genaamd te worden; want Hij had hun eene stad bereid.
17 Door het geloof heeft Abraham, als hij verzocht werd, Isäak geofferd, en hij die de beloften ontvangen had, heeft *zijnen* eeniggeborene geofferd,
18 (Tot denwelken gezegd was: In Isäak zal u het zaad genoemd worden), overleggende dat God magtig was *hem* ook uit de dooden te verwekken;
19 Waaruit hij hem ook bij gelijkenis wedergekregen heeft.
20 Door het geloof heeft Isäak *zijne zonen* Jakob en Ezau gezegend aangaande toekomende dingen.
21 Door het geloof heeft Jakob stervende een iegelijk der zonen van Jozef gezegend, en heeft aangebeden *leunende* op het opperste van zijnen staf.
22 Door het geloof heeft Jozef stervende gemeld van den uitgang der kinderen Israëls, en heeft bevel gegeven van zijn gebeente.
23 Door het geloof werd Mozes, toen hij geboren was, drie maanden lang van zijne ouders verborgen, overmits zij zagen, dat het kindeken schoon was: en zij vreesden het gebod des Konings niet.
24 Door het geloof heeft Mozes, nu groot geworden zijnde, geweigerd een zoon van Faraö's dochter genaamd te worden:
25 Verkiezende liever met het volk van God kwalijk gehandeld te worden, dan voor eenen tijd

26 Achtende de versmaadheid van Christus meerderen rijkdom te zijn dan de schatten in Egypte: want hij zag op de vergelding des loons.
27 Door het geloof heeft hij Egypte verlaten, niet vreezende den toorn des Konings: want hij hield zich vast, als ziende den Onzienlijke.
28 Door het geloof heeft hij het Páscha uitgerigt, en de besprenging des bloeds, opdat de verderver der eerstgeborenen hen niet raken zou.
29 Door het geloof zijn zij de Roode zee doorgegaan, als door het drooge: hetwelk de Egyptenaars *ook* verzoekende, zijn verdronken.
30 Door het geloof zijn de muren van Jéricho gevallen, als zij tot zeven dagen toe omringd waren geweest.
31 Door het geloof is Ráchab, de hoer, niet omgekomen met de ongehoorzamen, als zij de verspieders met vrede had ontvangen.
32 En wat zal ik nog *meer* zeggen? Want de tijd zal mij ontbreken, zou ik verhalen van Gideon, en Bárak, en Sámson, en Jéftha, en Dávid, en Sámuël, en de Profeten;
33 Welke door het geloof Koningrijken hebben overwonnen, geregtigheid geoefend, de beloftenissen verkregen, de muilen der leeuwen toegestopt;
34 De kracht des vuurs hebben uitgebluscht, de scherpte des zwaards zijn ontvloden, uit zwakheid krachten hebben gekregen, in den krijg sterk geworden zijn, hebben heirlegers der vreemden op de vlugt gebragt;
35 De vrouwen hebben hare dooden uit de opstanding *weder*gekregen; en anderen zijn uitgerekt geworden, de *aangebodene* verlossing niet aannemende,
36 En anderen hebben bespottingen en geeselen geproefd, en ook banden en gevangenis;
37 Zijn gesteenigd geworden, in stukken gezaagd, verzocht, door het zwaard ter dood gebragt; hebben gewandeld in schaapsvellen *en* in geitenvellen: verlaten, verdrukt, kwalijk gehandeld zijnde;
38 (Welker de wereld niet waardig was), hebben in woestijnen gedoold, en *op* bergen, en *in* spelonken, en *in* de holen der aarde.
39 En dezen allen hebbende door het geloof getuigenis gehad, hebben de belofte niet verkregen:
40 Alzoo God wat beters over ons voorzien had, opdat zij zonder ons niet zouden volmaakt worden.

HOOFDSTUK 12.

DAAROM dan ook, alzoo wij zoo groot eene wolk der getuigen rondom ons hebben liggende, laat ons afleggen allen last, en de zonde die *ons* ligtelijk omringt, en laat ons met lijdzaamheid loopen de loopbaan die ons voorgesteld is:
2 Ziende op den oversten Leidsman en Voleinder des geloofs, Jezus, Dewelke voor de vreugde, die Hem voorgesteld was, het kruis heeft verdragen en schande veracht, en is gezeten aan de regter*hand* des troons van God.
3 Want aanmerkt Dezen die zoodanig een tegenspreken van de zondaren tegen Zich heeft verdragen, opdat gij niet verflaauwt en bezwijkt in uwe zielen.
4 Gij hebt nog tot den bloede toe niet tegengestaan, strijdende tegen de zonde;
5 En gij hebt vergeten de vermaning, die tot u als tot zonen spreekt: Mijn zoon, acht niet klein de kastijding des Hee-

ren, en bezwijkt niet als gij
van Hem bestraft wordt.
6 Want dien de Heere lief-
heeft, kastijdt Hij, en Hij geeselt
eenen iegelijken zoon dien Hij
aanneemt,
7 Indien gij de kastijding ver-
draagt, zoo gedraagt Zich God
jegens u als zonen; (want wat
zoon is er, dien de vader niet
kastijdt?)
8 Maar indien gij zonder kastij-
ding zijt, welke allen deelach-
tig zijn geworden, zoo zijt gij
dan bastaarden, en niet zonen.
9 Voorts, wij hebben de va-
ders onzes vleesches wel tot
kastijders gehad, en wij ont-
zagen hen: zullen wij *dan* niet
veel meer den Vader der gees-
ten onderworpen zijn, en le-
ven?
10 Want genen hebben *ons* wel
voor een korten tijd, naar dat
het hun goed dacht, gekastijd;
maar Deze kastijdt *ons* tot *ons*
nut, opdat wij zijner heiligheid
zouden deelachtig worden.
11 En alle kastijding, als die
tegenwoordig is, schijnt geene
zaak van vreugde, maar van
droefheid te zijn: doch daarna
geeft zij van zich eene vreed
zame vrucht der geregtigheid
dengenen die door dezelve ge-
oefend zijn.
12 Daarom rigt weder op de
trage handen, en de slappe
knieën;
13 En maakt regte paden voor
uwe voeten, opdat hetgeen
kreupel is niet verdraaid wor-
de, maar *dat* het veel meer ge-
nezen worde.
14 Jaagt den vrede na met
allen, en de heiligmaking, zon-
der welke niemand den Heere
zien zal:
15 Toeziende, dat niet iemand
verachtere van de genade
Gods: dat niet eenige wortel
der bitterheid, opwaarts sprui-
tende, beroerte make, en door
dezelve velen ontreinigd wor-
den.
16 Dat niet iemand zij e
hoereerder, of een onheili
gelijk Ezau, die om ééne spi
het regt van zijne eerstgebo
te weggaf.
17 Want gij weet, dat hij ook
daarna, de zegening willende
beërven, verworpen werd: want
hij vond geene plaats des be-
rouws, hoewel hij dezelve met
tranen zocht.
18 Want gij zijt niet gekomen
tot den tastelijken berg, en
het brandende vuur, en don-
kerheid, en duisternis, en on-
weder,
19 En tot het geklank der
bazuin, en de stem der woor-
den: welke die ze hoorden
baden dat het woord tot hen
niet meer zou gedaan wor-
den.
20 (Want zij konden niet dra-
gen hetgeen er geboden werd:
Indien ook een gedierte den
berg aanraakt, het zal gestee-
nigd, of met eenen pijl door-
schoten worden.
21 En Mozes, zoo vreesse-
lijk was het gezigt, zeide:
Ik ben gansch bevreesd en be-
vende.)
22 Maar gij zijt gekomen tot
den berg Sion, en de stad des
levenden Gods, tot het hemel-
sche Jeruzalem, en de vele dui-
zenden der Engelen;
23 Tot de algemeene verga-
dering en de gemeente der
eerstgeborenen, die in de he-
melen opgeschreven zijn, en
tot God, den Regter over allen,
en de geesten der volmaakte
regtvaardigen;
24 En tot den Middelaar des
Nieuwen Testaments, Jezus, en
het bloed der besprenging, dat
betere dingen spreekt dan Abel.
25 Ziet toe, dat gij Dien die
spreekt niet verwerpt; want
indien dezen niet zijn ontvlo-
den, die dengene verwierpen,
welke op aarde Goddelijk
woorden gaf, veel meer
wij niet *ontvlieden* --

26 Wiens stem toen de aarde
bewoog; maar nu heeft Hij ver-
kondigd, zeggende: Nog een-
maal zal Ik bewegen niet alleen
de aarde, maar ook den hemel.
27 En dit *woord*: Nog een-
maal, wijst aan de verandering
der bewegelijke dingen, als
welke gemaakt waren, opdat
blijven zouden de dingen die
niet bewegelijk zijn.
28 Daarom alzoo wij een on-
bewegelijk Koningrijk ontvan-
gen, laat ons de genade *vast*-
houden, door dewelke wij wel-
behagelijk Gode mogen dienen,
met eerbied en godvruchtig-
heid.
29 Want onze God is een ver-
terend vuur.

HOOFDSTUK 13.

DAT de broederlijke liefde
blijve.
2 Vergeet de herbergzaam-
zaamheid niet; want hierdoor
hebben sommigen onwetend
Engelen geherbergd.
3 Gedenkt der gevangenen,
alsof gij mede gevangen waart;
en dergenen die kwalijk ge-
handeld worden, als of gij ook
zelven in het ligchaam *kwalijk
gehandeld* waart.
4 Het huwelijk *is* eerlijk on-
der allen, en het bed onbe-
vlekt: maar hoereerders en
overspelers zal God oordeelen.
5 *Uw* wandel zij zonder geld-
gierigheid: en zijt vergenoegd
met het tegenwoordige. Want
Hij heeft gezegd. Ik zal u niet be-
geven, en Ik zal u niet verlaten.
6 Zoodat wij vrijmoediglijk
durven zeggen: De Heere is
mij een Helper, en ik zal niet
vreezen, wat mij een mensch
zal doen.
7 Gedenkt uwer voorgange-
ren, die u het woord Gods ge-
sproken hebben; *en* volgt hun
geloof na, aanschouwende de
en heden de zelfde en in der
eeuwigheid.
9 Wordt niet omgevoerd met
verscheidene en vreemde lee-
ringen. Want het is goed, dat
het hart gesterkt worde door
genade, niet door spijzen, door
welke geene nuttigheid beko-
men hebben die *daarin* gewan-
deld hebben.
10 Wij hebben een altaar van
hetwelk geen magt hebben te
eten, die den tabernakel dienen.
11 Want welker dieren bloed
voor de zonde gedragen werd
in het Heiligdom door den
Hoogepriester, derzelver lig-
chamen werden verbrand bui-
ten de legerplaats.
12 Daarom heeft ook Jezus,
opdat Hij door zijn eigen bloed
het volk zou heiligen, buiten
de poort geleden.
13 Zoo laat ons dan tot Hem
uitgaan buiten de legerplaats,
zijne smaadheid dragende.
14 Want wij hebben hier geen
blijvende stad, maar wij zoe-
ken de toekomende.
15 Laat ons dan door Hem al-
tijd Gode opofferen eene offer-
ande des lofs, dat is, de vrucht
der lippen die zijnen naam
belijden.
16 En vergeet de weldadig-
heid en de mededeelzaamheid
niet: want aan zoodanige offer-
anden heeft God een welbe-
hagen.
17 Zijt uwen voorgangeren ge-
hoorzaam, en zijt hun onder-
danig: want zij waken voor
uwe zielen, als die rekenschap
geven zullen; opdat zij dat
doen mogen met vreugde, en
niet al zuchtende: want dat is
u niet nuttig.
18 Bidt voor ons; want wij
vertrouwen, dat wij een goed
geweten hebben, als die in alles
willen eerlijk wandelen.
19 En ik bid *u* te meer, dat gij
dit doet, opdat ik te eerder

ulieden moge wedergegeven worden.

20 De God nu des vredes, die den grooten Herder der schapen door het bloed des eeuwigen Testaments uit de dooden heeft wedergebragt, *namelijk* onzen Heere Jezus Christus;

21 Die volmake u in alle goed werk, opdat gij zijnen wil moogt doen: werkende in u hetgeen voor Hem welbehagelijk is, door Jezus Christus, Denwelken zij de heerlijkheid in alle eeuwigheid. Amen.

22 Doch ik bid u, broeders, verdraagt het woord dezer vermaning: want ik heb u in het kort geschreven.

23 Weet, dat de broeder Timótheüs losgelaten is, met welken (zoo hij haast komt) ik u zal zien.

24 Groet al uwe voorgangeren, en al de heiligen. U groeten die van Italië zijn.

25 De genade zij met u allen. Amen.

DE ALGEMEENE BRIEF

VAN DEN

APOSTEL JAKÓBUS.

HOOFDSTUK 1.

JAKOBUS, een dienstknecht van God en van den Heere Jezus Christus, aan de twaalf stammen die in de verstrooijing zijn: zaligheid.

2 Acht het voor groote vreugde, mijne broeders, wanneer gij in velerlei verzoekingen valt;

3 Wetende, dat de beproeving uws geloofs lijdzaamheid werkt.

4 Doch de lijdzaamheid hebbe een volmaakt werk, opdat gij moogt volmaakt zijn en geheel opregt, in geen ding gebrekkelijk.

5 En indien iemand van u wijsheid ontbreekt, dat hij *ze* van God begeere, die een iegelijk mildelijk geeft, en niet verwijt; en zij zal hem gegeven worden.

6 Maar dat hij *ze* begeere in geloof, niet twijfelende; want die twijfelt is eene baar der zee gelijk, die van den wind gedreven en op en neder geworpen wordt.

7 Want die mensch meene niet, dat hij iets ontvangen zal van den Heere:

8 Een dubbelhartig man *is* ongestadig in al zijne wegen.

9 Maar de broeder die nederig is, roeme in zijne hoogheid;

10 En de rijke in zijne vernedering: want hij zal als eene bloem van het gras voorbijgaan.

11 Want de zon is opgegaan met de hitte, en heeft het gras dor gemaakt, en zijne bloem is afgevallen, en de schoone gedaante haars aanschijns is vergaan: alzoo zal ook de rijke in zijne wegen verwelken.

12 Zalig is de man die verzoeking verdraagt: want als hij beproefd zal geweest zijn, zal hij de kroon des levens ontvangen, welke de Heere beloofd heeft dengenen die Hem liefhebben.

13 Niemand als hij verzocht

wordt, zegge: Ik word van God verzocht; want God kan niet verzocht worden met het kwade, en Hij zelf verzoekt niemand.

14 Maar een iegelijk wordt verzocht als hij van zijne eigene begeerlijkheid afgetrokken en verlokt wordt.

15 Daarna de begeerlijkheid ontvangen hebbende, baart zonde; en de zonde voleindigd zijnde, baart den dood.

16 Dwaalt niet, mijne geliefde broeders.

17 Alle goede gave, en alle volmaakte gift is van boven, van den Vader der lichten afkomende, bij Welken geene verandering is, of schaduw van omkeering.

18 Naar zijnen wil heeft Hij ons gebaard door het woord der waarheid, opdat wij zouden zijn *als* eerstelingen zijner schepselen.

19 Zoo dan, mijne geliefde broeders, een iegelijk mensch zij rasch om te hooren, traag om te spreken, traag tot toorn:

20 Want de toorn des mans werkt Gods geregtigheid niet.

21 Daarom afgelegd hebbende alle vuiligheid en overvloed van boosheid, ontvangt met zachtmoedigheid het woord dat in u geplant wordt, hetwelk uwe zielen kan zalig maken.

22 En zijt daders des woords, en niet alleen hoorders, u zelven met valsche overlegging bedriegende.

23 Want zoo iemand een hoorder is des woords, en niet een dader, die is een man gelijk, welke zijn aangeboren ...igt bemerkt in eenen ...d;

... Want hij heeft zich zelven ...rkt, en is weggegaan, en ...terstond vergeten, hoeda... was.

... ...aar die inziet in de vol... ...e wet, die der vrijheid ...arbij blijft, deze geen vergetelijk hoorder geworden zijnde, maar een dader des werks, deze, *zeg ik*, zal gelukzalig zijn in dit zijn doen.

26 Indien iemand onder u dunkt dat hij godsdienstig is, en hij zijne tong niet in toom houdt, maar zijn hart verleidt, dezes godsdienst is ijdel.

27 De zuivere en onbevlekte godsdienst voor God en den Vader is deze: weezen en weduwen bezoeken in hunne verdrukking *en* zich zelven onbesmet bewaren van de wereld.

HOOFDSTUK 2.

MIJNE broeders, hebt niet het geloof van onzen Heere Jezus Christus, *den Heere* der heerlijkheid, met aanneming des persoons.

2 Want zoo in uwe vergadering kwam een man met eenen gouden ring aan den vinger, in eene sierlijke kleeding, en er kwam ook een arm man in met eene slechte kleeding:

3 En gij zoudt aanzien dengenen die de sierlijke kleeding draagt, en tot hem zeggen: Zit gij hier op eene eerlijke plaats, en zoudt zeggen tot den arme: Sta gij daar, of: Zit hier onder mijne voetbank:

4 Hebt gij dan niet in u zelven een onderscheid gemaakt, en zijt regters geworden van kwade overleggingen?

5 Hoort, mijne geliefde broeders: heeft God niet uitverkoren de armen dezer wereld, om rijk *te zijn* in het geloof, en erfgenamen des Koningrijks, hetwelk Hij beloofd dengenen die Hem liefhebben?

6 Maar gij hebt den armen oneer aangedaan. Overweldigen u niet de rijken, en trekken zij u *niet* tot de regterstoelen?

7 Lasteren zij niet den goeden naam die over u aangeroepen is?

liefhebben als u zelven: zoo doet gij wel;
9 Maar indien gij den persoon aanneemt, zoo doet gij zonde, en wordt van de wet bestraft als overtreders.
10 Want wie de geheele wet zal houden, en in één zal struikelen, die is schuldig geworden aan allen.
11 Want die gezegd heeft: Gij zult geen overspel doen, die heeft ook gezegd: Gij zult niet dooden. Indien gij nu geen overspel zult doen, maar zult dooden, zoo zijt gij een overtreder der wet geworden.
12 Spreekt alzoo, en doet alzoo, als die door de wet der vrijheid zult geoordeeld worden.
13 Want een onbarmhartig oordeel *zal gaan* over degenen die geene barmhartigheid gedaan heeft: en de barmhartigheid roemt tegen het oordeel.
14 Wat nuttigheid is het, mijne broeders, indien iemand zegt, dat hij het geloof heeft, en hij heeft de werken niet? kan dat geloof hem zalig maken?
15 Indien er nu een broeder of zuster naakt zouden zijn, en gebrek zouden hebben aan dagelijksch voedsel,
16 En iemand van u tot hen zou zeggen: Gaat henen in vrede, wordt warm, en wordt verzadigd: en gijlieden zoudt hun niet geven de nooddruftigheden des ligchaams, wat nuttigheid is dat?
17 Alzoo ook het geloof, indien het de werken niet heeft is bij zich zelf dood.
18 Maar zal iemand zeggen: Gij hebt het geloof, en ik heb de werken. Toon mij uw geloof uit uwe werken, en ik zal u uit mijne werken mijn geloof toonen.
19 Gij gelooft, dat God een eenig God is; gij doet wel: ijdel mensch! dat het geloof zonder de werken dood is?
21 Abraham, onze vader, is hij niet uit de werken geregtvaardigd, als hij Isäak, zijnen zoon, geofferd heeft op het altaar?
22 Ziet gij wel, dat het geloof mede gewrocht heeft met zijne werken, en het geloof volmaakt is geweest uit de werken?
23 En de Schrift is vervuld geworden, die daar zegt: En Abraham geloofde God, en het is hem tot regtvaardigheid gerekend, en hij is een vriend van God genaamd geweest.
24 Ziet gij dan nu, dat een mensch uit de werken geregtvaardigd wordt, en niet alleenlijk uit het geloof?
25 En desgelijks ook Ráchab, de hoer, is zij niet uit de werken geregtvaardigd geweest, als zij de gezondenen heeft ontvangen, en door eenen anderen weg uitgelaten?
26 Want gelijk het ligchaam zonder geest dood is, alzoo is ook het geloof zonder de werken dood.

HOOFDSTUK 3.

ZIJT niet vele meesters, mijne broeders, wetende, dat wij te meerder oordeel zullen ontvangen.
2 Want wij struikelen allen in vele. Indien iemand in woorden niet struikelt, die is een volmaakt man, magtig om ook het geheele ligchaam in den toom te houden.
3 Zie, wij leggen den paarden toomen in de monden, opdat zij ons zouden gehoorzamen, en wij leiden *daarmede* hun geheele ligchaam om;
4 Zie, ook de schepen, hoewel zij zoo groot zijn, en van harde winden gedreven, zij worden omgewend van een

zeer klein roer, waarhenen ook de begeerte des stuurders wil:

5 Alzoo is ook de tong een klein lid, en roemt *nogtans* groote dingen. Zie, een klein vuur, hoe grooten hoop houts het aansteekt.

6 De tong is ook een vuur, eene wereld der ongeregtigheid: alzoo is de tong onder onze leden gesteld, welke het geheele ligchaam besmet, en ontsteekt het rad *onzer* geboorte, en wordt ontstoken van de hel.

7 Want alle natuur, beide der wilde dieren en der vogelen, beide der kruipende en der zeedieren, wordt getemd en is getemd geweest van de menschelijke natuur:

8 Maar de tong kan geen mensch temmen: zij is een onbedwingelijk kwaad, vol van doodelijk venijn.

9 Door haar loven wij God en den Vader, en door haar vervloeken wij de menschen die naar de gelijkenis van God gemaakt zijn.

10 Uit den zelfden mond komt voort zegening en vervloeking. Dit moet, mijne broeders, alzoo niet geschieden.

11 Welt ook eene fontein uit eene zelfde ader het zoet en het bitter?

12 Kan ook, mijne broeders, een vijgeboom olijven voortbrengen, of een wijnstok vijgen? Alzoo *kan* geene fontein zout en zoet water voortbrengen.

13 Wie is wijs en verstandig onder u? die bewijze uit zijn
goeden wandel zijne wer-
in zachtmoedige wijsheid.
Maar indien gij bitteren
en twistgierigheid hebbt
w hart, zoo roemt en liegt
tegen de waarheid.
Deze is de wijsheid niet
van boven afkomt, maar
rdsch, natuurlijk, dui-

16 Want waar nijd en twistgierigheid is, aldaar is verwarring en alle booze handel.

17 Maar de wijsheid die van boven is, die is ten eerste zuiver, daarna vreedzaam, bescheiden, gezeggelijk, vol van barmhartigheid en van goede vruchten, niet partijdig oordeelende, en ongeveinsd.

18 En de vrucht der regtvaardigheid wordt in vrede gezaaid voor degenen die vrede maken.

HOOFDSTUK 4.

VAN waar *komen* krijgen en vechterijen onder u? *Komen ze* niet hiervan, *namelijk* uit uwe wellusten die in uwe leden strijd voeren?

2 Gij begeert, en hebt niet; gij benijdt en ijvert *naar dingen*, en kunt zo niet verkrijgen; gij vecht en voert krijg, doch gij hebt niet, omdat gij niet bidt.

3 Gij bidt, en gij ontvangt niet, omdat gij kwalijk bidt, opdat gij het in uwe wellusten doorbrengen zoudt.

4 Overspelers en overspeleressen! weet gij niet, dat de vriendschap der wereld eene vijandschap Gods is? Zoo wie dan een vriend der wereld wil zijn, die wordt een vijand Gods gesteld.

5 Of meent gij, dat de Schrift te vergeefs zegt: De Geest die in ons woont, heeft die lust tot nijdigheid?

6 Ja Hij geeft meerdere genade. Daarom zegt *de Schrift*: God wederstaat de hoovaardigen, maar den nederigen geeft Hij genade.

7 Zoo onderwerpt u dan Gode wederstaat den duivel, en hij zal van u vlieden.

8 Naakt tot God, en Hij zal tot u naken. Reinigt de handen, gij zondaars, en zuivert de harten, gij dubbelhartigen.

9 Gedraagt u als ellendigen

ren, en *uwe* blijdschap in bedroefdheid.
10 Vernedert u, voor den Heere, en Hij zal u verhoogen.
11 Broeders! spreekt niet kwalijk van elkander. Die van *zijnen* broeder kwalijk spreekt en zijnen broeder oordeelt, die spreekt kwalijk van de wet, en oordeelt de wet. Indien gij nu de wet oordeelt, zoo zijt gij geen dader der wet, maar een regter.
12 Er is een éénig Wetgever, die behouden kan en verderven. Doch wie zijt gij die eenen anderen oordeelt?
13 Wel aan nu gij die daar zegt: Wij zullen heden of morgen naar zulk eene stad reizen, en aldaar een jaar overbrengen, en koopmanschap drijven, en winst doen.
14 Gij die niet weet, wat morgen *geschieden zal!* want hoedanig is uw leven? Want het is een damp, die voor een weinig *tijds* gezien wordt, en daarna verdwijnt.
15 In plaats dat gij zoudt zeggen: Indien de Heere wil, en wij leven zullen, zoo zullen wij dit of dat doen.
16 Maar nu roemt gij in uwen hoogmoed: alle zoodanige roem is boos.
17 Wie dan weet goed te doen, en niet doet, dien is het zonde.

HOOFDSTUK 5.

WEL aan nu, gij rijken, weent en huilt over uwe ellendigheden, die over u komen.
2 Uw rijkdom is verrot, en uwe kleederen zijn van de motten gegeten geworden.
3 Uw goud en zilver is verroest: en hun roest zal u zijn tot eene getuigenis, en zal uw vleesch als een vuur verteren: gij hebt schatten vergaderd in de laatste dagen.
4 Zie, het loon der werklieden, die uwe landen gemaaid hebben, *hetwelk* van u verkort is, roept; en het geschrei dergenen die geoogst hebben, is gekomen tot in de ooren van den Heere Sabaôth.
5 Gij hebt lekkerlijk geleefd op de aarde, en wellusten gevolgd: gij hebt uwe harten gevoed als in eenen dag der slagting.
6 Gij hebt veroordeeld, gij hebt gedood den regtvaardige: *en* hij wederstaat u niet.
7 Zoo zijt dan langmoedig, broeders, tot de toekomst des Heeren. Zie, de landman verwacht de kostelijke vrucht des lands, langmoedig zijnde over dezelve, totdat het den vroegen en spaden regen zal hebben ontvangen.
8 Weest gij ook langmoedig, versterkt uwe harten: want de toekomst des Heeren genaakt.
9 Zucht niet tegen elkander, broeders, opdat gij niet veroordeeld wordt; zie, de Regter staat voor de deur.
10 Mijne broeders, neemt tot een voorbeeld des lijdens en der langmoedigheid de Profeten, die in den naam des Heeren gesproken hebben.
11 Zie, wij houden hen gelukzalig die verdragen. Gij hebt de verdraagzaamheid van Job gehoord, en gij hebt het einde des Heeren gezien, dat de Heere zeer barmhartig is en een Ontfermer.
12 Doch vóór alle dingen, mijne broeders, zweert niet, noch bij den hemel, noch bij de aarde, noch eenigen anderen eed: maar uw Ja, zij Ja, en het Neen, Neen; opdat gij in geen oordeel valt.
13 Is iemand onder u in lijden? dat hij bidde; is iemand goedsmoeds? dat hij psalmzinge.
14 Is iemand krank onder u? dat hij tot zich roepe de Ouderlingen der gemeente, en dat zij over hem bidden, hem

zalvende met olie in den naam des Heeren:

15 En het gebed des geloofs zal den zieke behouden, en de Heere zal hem oprigten, en zoo hij zonden gedaan zal hebben, het zal hem vergeven worden.

16 Belijdt elkander de misdaden, en bidt voor elkander, opdat gij gezond wordt: een krachtig gebed des regtvaardigen vermag veel.

17 Elias was een mensch van gelijke bewegingen als wij, en hij bad een gebed, dat het niet zou regenen: en het regende niet op de aarde in drie jaren en zes maanden.

18 En hij bad wederom, en de hemel gaf regen, en de aarde bragt hare vrucht voort.

19 Broeders, indien iemand onder u van de waarheid is afgedwaald, en hem iemand bekeert,

20 Die wete, dat degene die eenen zondaar van de dwaling zijns wegs bekeert, zal eene ziel van den dood behouden, en zal menigte der zonden bedekken.

DE EERSTE ALGEMEENE BRIEF

VAN DEN

APOSTEL PETRUS.

HOOFDSTUK 1.

PETRUS een Apostel van Jezus Christus, aan de vreemdelingen, verstrooid in Póntus, Galátië, Kappadócië, Azië en Bithynië,

2 Den uitverkorenen naar de voorkennis van God den Vader, in de heiligmaking des Geestes, tot gehoorzaamheid en besprenging des bloeds van Jezus Christus: genade en vrede zij u vermenigvuldigd.

3 Geloofd zij de God en Vader van onzen Heere Jezus Christus, die naar zijne groote barmhartigheid ons heeft wedergeboren
eene levende hoop, door de
anding van Jezus Christus
le dooden.
Tot eene onverderfelijke,
nbevlekkelijke, en onver-
:elijke erfenis, die in de
'en bewaard is voor u.
ie gij in de kracht Gods
·i wordt door het geloof tot de zaligheid, die bereid is om geopenbaard te worden in den laatsten tijd.

6 In welken gij u verheugt, nu een weinig *tijds*, (zoo het noodig is), bedroefd zijnde door menigerlei verzoekingen.

7 Opdat de beproeving uws geloofs, die veel kostelijker is dan van het goud, hetwelk vergaat en door het vuur beproefd wordt, bevonden worde te zijn tot lof, en eer, en heerlijkheid, in de openbaring van Jezus Christus;

8 Denwelken gij niet gezien hebt, en *nogtans* liefhebt; in Denwelken gij nu, hoewel *Hem* niet ziende, maar geloovende, u verheugt met eene onuitsprekelijke en heerlijke vreugde;

9 Verkrijgende het einde uws geloofs, *namelijk* de zaligheid der zielen.

10 Van welke zaligheid ondervraagd en onderzocht heb-

aan u *geschied*:
11 Onderzoekende, op welken of hoedanigen tijd de Geest van Christus, die in hen was, beduidde en te voren getuigde het lijden *dat* op Christus *komen zou*, en de heerlijkheid daarna *volgende*.
12 Denwelken geopenbaard is, dat zij niet zich zelven maar ons bedienden deze dingen, die u nu aangediend zijn bij degenen die u het Evangelie verkondigd hebben door den Heiligen Geest, die van den hemel gezonden is; in welke dingen de Engelen begeerig zijn in te zien.
13 Daarom opschortende de lenden uws verstands, *en* nuchteren zijnde, hoopt volkomenlijk op de genade die u toegebragt wordt in de openbaring van Jezus Christus.
14 Als gehoorzame kinderen, wordt niet gelijkvormig aan de begeerlijkheden, die te voren in uwe onwetendheid waren;
15 Maar gelijk Hij, die u geroepen heeft, heilig is, *zoo* wordt ook gij zelven heilig in al *uwen* wandel;
16 Daarom dat er geschreven is: Zijt heilig, want Ik ben heilig.
17 En indien gij tot eenen Vader aanroept Dengene die zonder aanneming des persoons oordeelt naar eens iegelijks werk, zoo wandelt in vreeze den tijd uwer inwoning;
18 Wetende, dat gij niet door vergankelijke dingen, zilver of goud, verlost zijt uit uwe ijdele wandeling, die *u* van de Vaderen overgeleverd *is*:
19 Maar door het dierbaar bloed van Christus, als van een onbestraffelijk en onbevlekt Lam;
20 Dewelke wel vóórgekend is geweest vóór de grondlegging der wereld, maar geopen-

21 Die door Hem gelooft in God, welke Hem opgewekt heeft uit de dooden, en Hem heerlijkheid gegeven heeft, opdat uw geloof en hoop op God zijn zou.
22 Hebbende *dan* uwe zielen gereinigd in de gehoorzaamheid der waarheid, door den Geest, tot ongeveinsde broederlijke liefde, zoo hebt elkander vuriglijk lief uit een rein hart:
23 Gij die wedergeboren zijt, niet uit vergankelijk, maar *uit* onvergankelijk zaad, door het levende en eeuwig blijvende Woord van God.
24 Want alle vleesch is als gras, en alle heerlijkheid des menschen is als een bloem van het gras. Het gras is verdord, en zijne bloem is afgevallen;
25 Maar het Woord des Heeren blijft in der eeuwigheid: en dit is het woord dat onder u verkondigd is.

HOOFDSTUK 2.

ZOO legt dan af alle kwaadheid, en alle bedrog en geveinsdheid, en nijdigheid, en alle achterklappingen;
2 En als nieuwgeborene kinderkens, zijt zeer begeerig naar de redelijke onvervalschte melk, opdat gij door dezelve moogt opwassen;
3 Indien gij anders gesmaakt hebt, dat de Heere goedertieren is.
4 Tot welken komende *als tot* eenen levenden steen, van de menschen wel verworpen, maar bij God uitverkoren *en* dierbaar;
5 Zoo wordt gij ook zelven, als levende steenen, gebouwd *tot* een geestelijk huis, *tot* een heilig Priesterdom, om geestelijke offeranden op te offeren, die Gode aangenaam zijn door Jezus Christus.
6 Daarom is ook vervat in de

verkoren *en* dierbaar is; en, Die in Hem gelooft, zal niet beschaamd worden.
7 U dan die gij gelooft is Hij dierbaar; maar den ongehoorzamen *wordt gezegd:* De steen, dien de Bouwlieden verworpen hebben, deze is geworden tot een hoofd des hoeks, en een steen des aanstoots, en eene rots der ergernis;
8 Dengenen *namelijk* die zich aan het woord stooten, ongehoorzaam zijnde, waartoe zij ook gezet zijn.
9 Maar gij zijt een uitverkoren geslacht, een Koninklijk Priesterdom, een heilig volk, een verkregen volk: opdat gij zoudt verkondigen de deugden Degenen die u uit de duisternis geroepen heeft tot zijn wonderbaar licht;
10 Gij die eertijds geen volk waart, maar nu Gods volk zijt; die *eertijds* niet ontfermd waart, maar nu ontfermd zijt geworden.
11 Geliefden, ik vermaan u als inwoners en vreemdelingen, dat gij u onthoudt van de vleeschelijke begeerlijkheden, welke krijg voeren tegen de ziel.
12 En houdt uwen wandel eerlijk onder de Heidenen; opdat in hetgeen zij kwalijk van u spreken, als van kwaaddoeners, zij uit de goede werken, die zij in u zien, God verheerlijken mogen in den dag der bezoeking.
13 Zijt dan alle menschelijke ordening onderdanig, om des Heeren wil: hetzij den Koning, als de opperste magt hebbende;
14 Hetzij den Stadhouderen, als die van hem gezonden worden, tot straf wel der kwaaddoeners, maar tot prijs dergenen die goed doen.
15 Want alzoo is het de w[illegible] van God, dat gij weldoende [illegible]

16 Als vrijen, en niet de vrijheid hebbende als een deksel der boosheid, maar als dienstknechten van God.
17 Eert een iegelijk; hebt de broederschap lief; vreest God; eert den Koning.
18 Gij huisknechten, zijt met alle vreeze onderdanig den heeren, niet alleen den goeden en bescheidenen, maar ook den harden.
19 Want dat is genade, indien iemand, om het geweten voor God, zwarigheid verdraagt, lijdende ten onregte.
20 Want wat lof is het, indien gij verdraagt als gij zondigt, en *daarover* geslagen wordt? Maar indien gij verdraagt als gij weldoet, en *daarover* lijdt, dat is genade bij God.
21 Want hiertoe zijt gij geroepen, dewijl ook Christus voor ons geleden heeft, ons een voorbeeld nalatende, opdat gij zijne voetstappen zoudt navolgen;
22 Die geene zonde gedaan heeft, en er is geen bedrog in zijnen mond gevonden;
23 Die, als Hij gescholden werd, niet wederschold, en [illegible]
Hij leed, niet dreigde: [illegible]
gaf het over aan Dien die
vaardiglijk oordeelt;
24 Die zelf onze z[illegible]
zijn ligchaam gedrag[illegible]
het hout: opdat wi[illegible]
afgestorven zijnde
heid leven zoud[illegible]
striemen gij g[illegible]
25 Want [illegible]
lende sch[illegible]
nu bekee[illegible]
Opziene[illegible]

2 Als zij zullen ingezien hebben uwen kuischen wandel in vreeze.

3 Welker versiersel zij, niet hetgeen uiterlijk is, *bestaande* in het vlechten des haars, en omhangen van goud, of van kleederen aan te trekken;

4 Maar de verborgen mensch des harten, in het onverderfelijk *versiersel* van een zachtmoedigen en stillen geest, die kostelijk is voor God.

5 Want alzoo versierden zich zelven eertijds ook de heilige vrouwen, die op God hoopten, en waren haren eigenen mannen onderdanig:

6 Gelijk Sára aan Abraham gehoorzaam is geweest, hem noemende heer, welker dochters gij geworden zijt, als gij weldoet, en niet vreest voor eenige verschrikking.

7 Gij mannen insgelijks, woont bij *haar* met verstand, aan het vrouwelijke vat, als het zwakste, eer gevende, als die ook medeërfgenamen der genade des levens *met haar* zijt; opdat uwe gebeden niet verhinderd worden.

8 En eindelijk, zijt allen eensgezind, medelijdend, de broeders liefhebbende, met innerlijke barmhartigheid bewogen, vriendelijk;

9 Vergeldt niet kwaad voor kwaad, of schelden voor schelden, maar zegent daarentegen, wetende dat gij daartoe geroepen zijt, opdat gij zegening zoudt beërven.

10 Want wie het leven wil liefhebben, en goede dagen zien, die stille zijne tong van het kwaad, en zijne lippen, dat zij geen bedrog spreken;

11 Die wijke af van het kwade, en doe het goede; die zoeke vrede en jage denzelven na.

12 Want de oogen des Heeren zijn over de regtvaardigen, is tegen degenen die kwaad doen.

13 En wie is het, die u kwaad doen zal, indien gij navolgers zijt van het goede?

14 Maar indien gij ook lijdt om der geregtigheid wil, zoo zijt gij zalig; en vreest niet uit vreeze van hen, en wordt niet ontroerd:

15 Maar heiligt God den Heere in uwe harten: en zijt altijd bereid tot verantwoording aan een iegelijk die u rekenschap afeischt van de hoop die in u is, met zachtmoedigheid en vreeze.

16 En hebt een goed geweten, opdat in hetgeen zij kwalijk van u spreken, als van kwaaddoeners, zij beschaamd mogen worden die uwen goeden wandel in Christus lasteren.

17 Want het is beter, dat gij, weldoende, (indien het de wil van God wil), lijdt dan kwaad doende.

18 Want Christus heeft ook eens voor de zonden geleden, Hij regtvaardig voor de onregtvaardigen, opdat Hij ons tot God zou brengen: Die wel is gedood in het vleesch, maar levend gemaakt door den Geest:

19 In denwelken Hij ook, henengegaan zijnde, den geesten die in de gevangenis *zijn* gepredikt heeft,

20 Die eertijds ongehoorzaam waren, wanneer de langmoedigheid Gods eenmaal verwachtte, in de dagen van Noach, als de ark toebereid werd; waarin weinige (dat is acht) zielen behouden werden door het water.

21 Waarvan het tege[illegible] d
de Doop ons nu ook be[illegible],
niet die een aflegging [illegible] r
vuiligheid des ligchaams, [illegible] r
die eene vraag is van ee[illegible] d
geweten tot God, [illegible] e

hand Gods, opgevaren ten hemel, de Engelen, en Magten, en Krachten Hem onderdanig gemaakt zijnde.

HOOFDSTUK 4.

DEWIJL dan Christus voor ons in het vleesch geleden heeft, zoo wapent gij u ook met dezelve gedachte, *namelijk* dat wie in het vleesch geleden heeft, die heeft opgehouden van de zonde:

2 Om nu niet meer naar de begeerlijkheden der menschen, maar naar den wil van God den tijd die overig is in het vleesch te leven.

3 Want het is ons genoeg, dat wij den voorgaanden tijd des levens der Heidenen wil volbragt hebben, en gewandeld hebben in ontuchtigheden, begeerlijkheden, wijnzuiperijen, brasserijen, drinkerijen, en gruwelijke afgoderijen:

4 Waarin zij zich vreemd houden, als gij niet medeloopt tot de zelfde uitgieting der overdadigheid, en *u* lasteren:

5 Dewelke zullen rekenschap geven Dengenen die bereid staat om te oordeelen de levenden en de dooden.

6 Want daartoe is ook den dooden het Evangelie verkondigd geworden, opdat zij wel zouden geoordeeld worden naar den mensch in het vleesch, maar leven zouden naar God in den geest.

7 En het einde aller dingen is nabij: zijt dan nuchteren, en waakt in de gebeden.

8 Maar vooral hebt vurige liefde tot elkander: want de liefde zal menigte van zonden bedekken.

9 Zijt herbergzaam jegens elkander, zonder murmureren.

10 Een iegelijk gelijk hij gave ontvangen heeft, *alzoo* bediene lei genade Gods.

11 Indien iemand spreekt, *die spreke* als de woorden Gods; indien iemand dient, *die diene* als uit kracht die God verleent: opdat God in allen geprezen worde door Jezus Christus, Welken toekomt de heerlijkheid en de kracht, in alle eeuwigheid. Amen.

12 Geliefden, houdt u niet vreemd over de hitte *der verdrukking* onder u, die u geschiedt tot verzoeking, alsof u *iets* vreemds overkwame:

13 Maar gelijk gij gemeenschap hebt aan het lijden van Christus, *alzoo* verblijdt u: opdat gij ook in de openbaring zijner heerlijkheid u moogt verblijden en verheugen.

14 Indien gij gesmaadt wordt om den naam van Christus, zoo zijt gij zalig: want de Geest der heerlijkheid, en *de Geest* van God rust op u. Wat hen aangaat, Hij wordt wel gelasterd, maar wat u aangaat, Hij wordt verheerlijkt

15 Doch dat niemand van u lijde als een doodslager, of dief, of kwaaddoener, of als een die zich met eens anders doen bemoeit:

16 Maar indien *iemand lijdt* als een Christen, die schame zich niet, maar verheerlijke God in dezen deele.

17 Want het is de tijd, dat het oordeel beginne van het Huis Gods; en indien het eerst van ons *begint*, welk zal het einde zijn dergenen die het Evangelie Gods ongehoorzaam zijn?

18 En indien de regtvaardige naauwelijks zalig wordt, waar zal de goddelooze en zondaar verschijnen?

19 Zoo dan ook die lijden naar den wil van God, dat zij hunne zielen *Hem*, als den getrouwen Schepper, bevelen met weldoen.

DE Onderlingen die onder u zijn, vermaan ik, die een medeouderling, en getuige des lijdens van Christus ben, en deelachtig der heerlijkheid die geopenbaard zal worden:
2 Weidt de kudde Gods die onder u is, hebbende opzigt *daarover* niet uit bedwang, maar gewilliglijk: noch om vuil gewin, maar met een volvaardig gemoed;
3 Noch als heerschappij voerende over het erfdeel *des Heeren*, maar *als* voorbeelden der kudde geworden zijnde.
4 En als de overste Herder verschenen zal zijn, zoo zult gij de onverwelkelijke kroon der heerlijkheid behalen.
5 Desgelijks gij jongen, zijt den ouden onderdanig; en zijt allen elkander onderdanig; zijt met de ootmoedigheid bekleed: want God wederstaat de hoovaardigen, maar den nederigen geeft Hij genade.
6 Vernedert u dan onder de krachtige hand Gods, opdat Hij u verhooge te zijner tijd.
7 Werpt al uwe bekommernis op Hem, want Hij zorgt voor u.
gaat om als een brieschende leeuw, zoekende wien hij zou mogen verslinden.
9 Den welken wederstaat, vast zijnde in het geloof, wetende, dat het zelfde lijden aan uwe broederschap die in de wereld is volbragt wordt.
10 De God nu aller genade, die ons geroepen heeft tot zijne eeuwige heerlijkheid in Christus Jezus, nadat wij een weinig *tijds* zullen geleden hebben: dezelve volmake, bevestige, versterke *en* fondere uliedeu.
11 Hem zij de heerlijkheid en de kracht in alle eeuwigheid. Amen.
12 Door Silvánus, die u een getrouw broeder is, zoo ik acht, heb ik met weinige *woorden* geschreven, vermanende en betuigende, dat deze is de waarachtige genade Gods, in welke gij staat.
13 U groet de medeuitverkorene *gemeente* die in Bábylon is, en Markus mijn zoon.
14 Groet elkander met eenen kus der liefde. Vrede zij u allen die in Christus Jezus zijt. Amen.

DE TWEEDE ALGEMEENE BRIEF

VAN DEN

APOSTEL PETRUS.

HOOFDSTUK 1.

SIMEON Petrus, een dienstknecht en Apostel van Jezus Christus, aan degenen die even dierbaar geloof met ons verkregen hebben, door de regtvaardigheid van onzen God en Zaligmaker Jezus Christus:
2 Genade en vrede zij u vermenigvuldigd door de kennis van God, en van Jezus, onzen Heere:
3 Gelijk ons zijne Goddelijke kracht alles wat tot het leven en de Godzaligheid *behoort* ge-

4 Door welke ons de grootste
en dierbare beloften geschonken
zijn, opdat gij door dezelve der
Goddelijke natuur deelachtig
zoudt worden, nadat gij ont-
vloden zijt het verderf dat in
de wereld is door de begeer-
lijkheid.
5 En gij tot hetzelve ook
alle naarstigheid toebrengende,
voegt bij uw geloof deugd, en
bij de deugd kennis,
6 En bij de kennis matigheid,
en bij de matigheid lijdzaam-
heid, en bij de lijdzaamheid
Godzaligheid,
7 En bij de Godzaligheid broe-
derlijke liefde, en bij de broeder-
lijke liefde, liefde *jegens allen*.
8 Want zoo deze dingen bij u
zijn, en *in u* overvloedig zijn,
zij zullen *u* niet ledig noch on-
vruchtbaar laten in de kennis
van onzen Heere Jezus Chris-
tus.
8 Want bij welken deze din-
gen niet zijn, die is blind, van
verre niet ziende, hebbende
vergeten de reiniging zijner
vorige zonden.
10 Daarom, broeders, benaar-
stigt u te meer, om uwe roeping
en verkiezing vast te maken:
want dat doende zult gij nim-
mermeer struikelen.
11 Want alzoo zal u rijkelijk
toegevoegd worden de ingang
in het eeuwig Koningrijk van
onzen Heere en Zaligmaker Je-
zus Christus.
12 Daarom zal ik niet verzui-
men u altijd daarvan te ver-
manen, hoewel gij het weet,
en in de tegenwoordige waar-
heid versterkt zijt.
13 En ik acht het regt te
zijn, zoo lang ik in dezen taber-
nakel ben, dat ik u opwekke
door vermaning:
14 Alzoo ik weet, dat de
aflegging mijns tabernakels
haast zijn zal, gelijkerwijs ook

heid doen bij alle gelegenheid,
dat gij na mijnen uitgang van
deze dingen gedachtenis moogt
hebben.
16 Want wij zijn geene kun-
stelijk verdichte fabelen nage-
volgd, als wij u bekend ge-
maakt hebben de kracht en
toekomst van onzen Heere
Jezus Christus, maar wij zijn
aanschouwers geweest van zij-
ne Majesteit.
17 Want Hij heeft van God
den Vader eer en heerlijkheid
ontvangen, als zoodanig eene
stem van de hoogwaardige
heerlijkheid tot Hem gebragt
werd: Deze is mijn geliefde
Zoon, in Denwelken Ik mijn
welbehagen heb.
18 En deze stem hebben wij
gehoord, als zij van den hemel
gebragt is geweest, toen wij
met Hem op den heiligen berg
waren.
19 En wij hebben het profe-
tische woord, dat zeer vast is: en
gij doet wel, dat gij daarop acht
hebt, als op een licht schijnende
in eene duistere plaats, totdat
de dag aanlichte, en de mor-
genster opga in uwe harten.
20 Dit eerst wetende, dat
geene profetie der Schrift is
van eigene uitlegging:
21 Want de profetie is voor-
tijds niet voortgebragt door
den wil eens menschen, maar
de heilige menschen Gods,
van den Heiligen Geest gedre-
ven zijnde, hebben *ze* gesproken.

HOOFDSTUK 2.

En er zijn ook valsche Pro-
feten onder het volk geweest,
gelijk ook onder u valsche Leer-
aars zijn zullen, die verderfelij-
ke ketterijen bedektelijk in-
voeren zullen, ook den Heere,
die hen gekocht heeft ver-
loochenende, *en* een haastig

derfenissen navolgen, door welke de weg der waarheid zal gelasterd worden.
3 En zij zullen door gierigheid, met gemaakte woorden van u eene koopmanschap maken; over welke het oordeel van ever lang niet ledig is, en hun verderf sluimert niet.
4 Want indien God de Engelen, die gezondigd hebben, niet gespaard heeft, maar die in de hel geworpen hebbende over gegeven heeft aan de ketenen der duisternis, om tot het oordeel bewaard te worden;
5 En de oude wereld niet heeft gespaard, maar Noach, den Prediker der geregtigheid zijn achtster bewaard heeft, als Hij den zondvloed over de wereld der goddeloozen heeft gebragt;
6 En de steden van Sódom en Gomórra tot asch verbrandende met omkeering veroordeeld heeft, en tot een voorbeeld gezet dengenen die goddeloos lijk zouden leven;
7 En den regtvaardigen Lot, die vermoeid was van den ontuchtigen wandel der gruwelijke menschen, *daaruit* verlost heeft;
8 (Want deze regtvaardige man, wonende onder hen, heeft dag op dag *zijne* regtvaardige ziel gekweld door het zien en hooren van *hunne* ongeregtige werken.)
9 Zoo weet de Heere de Godzaligen uit de verzoeking te verlossen, en de onregtvaardigen te bewaren tot den dag des oordeels, om gestraft te worden:
10 Maar allermeest degenen die naar het vleesch in onreine begeerlijkheid wandelen, en de heerschappij verachten: die stout zijn, zich zelven behagen, en die de heerlijkheden niet schromen te lasteren;

hen voor den Heere voortbrengen.
12 Maar dezen, als onredelijke dieren die de natuur volgen, en voortgebragt zijn om gevangen en gedood te worden, dewijl zij lasteren hetgeen zij niet verstaan, zullen in hunne verdorvenheid verdorven worden;
13 En zullen verkrijgen het loon der ongeregtigheid, als die de dagelijksche weelde *hun* vermaak achten, zijnde vlekken en smetten, en zijn weelderig in hunne bedriegerijen, als zij in de maaltijden met u zijn;
14 Hebbende de oogen vol overspel, en die niet ophouden van zondigen; verlokkende de onvaste zielen, hebbende het hart geoefend in gierigheid, kinderen der vervloeking;
15 Die den regten weg verlaten hebbende, zijn verdwaald, en volgen den weg van Baläam, den *zoon* van Bosor, die het loon der ongeregtigheid liefgehad heeft:
16 Maar hij heeft de bestraffing zijner ongeregtigheid gehad; *want* het jukdragende stomme *dier*, sprekende met menschenstem, heeft des Profeten dwaasheid verhinderd.
17 Deze zijn waterlooze fonteinen, wolken van eenen draaiwind gedreven, denwelken de donkerheid der duisternis in der eeuwigheid bewaard wordt.
18 Want zij zeer opgeblazene ijdelheid sprekende, verlokken door de begeerlijkheden des vleesches, *en* door ontuchtigheden, degenen die waarlijk ontvloden waren van degenen die in dwaling wandelen:
19 Belovende hun vrijheid, daar zij zelven dienstknechten zijn der verdorvenheid. Want van wien iemand overwonnen

20 Want indien zij, nadat zij, door de kennis van den Heere en Zaligmaker Jezus Christus, de besmettingen der wereld ontvloden zijn, en in dezelve wede ... m ingewikkeld zijnde, van ... elve overwonnen worden, zoo is hun het laatste erger geworden dan het eerste.

21 Want het ware hun beter, dat zij den weg der geregtigheid niet gekend hadden, dan dat zij, *dien* gekend hebbende, *weder* afkeeren van het heilige gebod dat hun overgegeven was

22 Maar hun is overkomen hetgeen met een waar spreekwoord *gezegd wordt:* De hond is wedergekeerd tot zijn eigen uitbraaksel: en, De gewasschene zeug tot de wenteling in het slijk.

HOOFDSTUK 3.

DEZEN tweeden Zendbrief, geliefden, schrijf ik nu aan u, in welke *beide* ik door vermaning uw opregt gemoed opwekke;

2 Opdat gij gedachtig zijt aan de woorden, die van de heilige Profeten te voren gesproken zijn, en aan ons gebod, die des Heeren en Zaligmakers Apostelen zijn:

3 Dit eerst wetende, dat in het laatste der dagen spotters komen zullen, die naar hunne eigene begeerlijkheden zullen wandelen,

4 En zeggen: Waar is de belofte zijner toekomst? want van dien *dag* dat de Vaders ontslapen zijn, blijven al' dingen alzoo *gelijk* van het b gin der schepping.

5 Want willens is dit hun bekend, dat door het ' Gods de hemelen van ov geweest zijn, en de a het water en in het v staande;

6 Door welke de v

vergaan is.

7 Maar de hemelen die nu zijn, en de aarde, zijn door hetzelfde woord als een schat weggelegd, en worden ten vure bewaard tegen den dag des oordeels, en der verderving der goddeloose menschen.

8 Doch deze ééne zaak zij u niet onbekend, geliefden, dat één dag bij den Heere is als duizend jaren, en duizend j ren als één dag.

9 De Heere vertraagt de lofte niet, (gelijk eenigen traagheid achten), maar is moedig over ons, niet wi' dat eenigen verloren ga dat zij allen tot beke men.

10 Maar de dag zal komen als een nacht, in welker met een gedruisc bijgaan, en de e den zullen er aarde en de v zijn zullen v

11 Dewijl alle verg hoort gij wandel

12 Ve de tot Gods. door len br

16 Gelijk ook in alle Zendbrieven, daarin van deze dingen sprekende; in welke dingen sommige zwaar zijn om te verstaan, die de ongeleerde en onvaste *menschen* verdraaijen, gelijk ook de andere Schriften, tot hun eigen verderf.
17 Gij dan, geliefden, *zulks* te voren wetende, wacht u, dat gij niet door de verleiding der gruwelijke menschen mede afgerukt wordt, en uitvalt van uwe vastigheid:
18 Maar wast op in de genade en kennis van onzen Heere en Zaligmaker Jezus Christus. Hem zij de heerlijkheid, beide nu en in den dag der eeuwigheid. Amen.

DE EERSTE ALGEMEENE BRIEF

VAN DEN

APOSTEL JOHANNES.

HOOFDSTUK 1.

HETGEEN van den beginne was, hetgeen wij gehoord hebben, hetgeen wij gezien hebben met onze oogen, hetgeen wij aanschouwd hebben, en onze handen getast hebben van het Woord des levens:
2 (Want het Leven is geopenbaard, en wij hebben het gezien en wij getuigen, en verkondigen ulieden dat eeuwige Leven, hetwelk bij den Vader was, en ons is geopenbaard.)
3 Hetgeen wij *dan* gezien en gehoord hebben, dat verkondigen wij u, opdat ook gij met ons gemeenschap zoudt hebben, en deze onze gemeenschap ook *zij* met den Vader, en met zijnen Zoon Jezus Christus.
4 En deze dingen schrijven wij u, opdat uwe blijdschap vervuld zij.
5 En dit is de verkondiging, die wij van Hem gehoord hebben, en wij u verkondigen, dat God een licht is, en gansch geene duisternis in Hem is.
6 Indien wij zeggen, dat wij gemeenschap met Hem hebben, en wij in de duisternis wandelen, zoo liegen wij, en doen de waarheid niet.
7 Maar indien wij in het licht wandelen, gelijk Hij in het licht is, zoo hebben wij gemeenschap met elkander, en het bloed van Jezus Christus, zijnen Zoon, reinigt ons van alle zonde.
8 Indien wij zeggen, dat wij geen zonde hebben, zoo verleiden wij ons zelven, en de waarheid is in ons niet.
9 Indien wij onze zonden belijden, Hij is getrouw en regtvaardig, dat Hij ons de zonden vergeve, en ons reinige van alle ongeregtigheid.
10 Indien wij zeggen, dat wij niet gezondigd hebben, zoo maken wij Hem tot eenen leugenaar, en zijn woord is niet in ons.

HOOFDSTUK 2.

MIJNE kinderkens, ik schrijf u deze dingen, opdat gij niet zondigt; en indien iemand gezondigd heeft, wij hebben eenen Voorspraak bij den Vader, Jezus Christus, den Regtvaardige:
2 En Hij is eene verzoening

de zonden der geheele wereld.

3 En hieraan kennen wij, dat wij Hem gekend hebben, *zoo* wij zijne geboden bewaren.

4 Die daar zegt: Ik ken Hem, en zijne geboden niet bewaart, die is een leugenaar, en in dien is de waarheid niet.

5 Maar zoo wie zijn woord bewaart, in dien is waarlijk de liefde Gods volmaakt geworden: hieraan kennen wij, dat wij in Hem zijn.

6 Die zegt, dat hij in Hem blijft, die moet ook zelf alzoo wandelen, gelijk Hij gewandeld heeft.

7 Broeders, ik schrijf u geen nieuw gebod, maar een oud gebod, dat gij van den beginne gehad hebt. Dit oud gebod is het woord dat gij van den beginne gehoord hebt.

8 Wederom schrijf ik u een nieuw gebod: hetgeen waarachtig is in Hem, zij ook in u *waarachtig;* want de duisternis gaat voorbij, en het waarachtige licht schijnt nu.

9 Die zegt, dat hij in het licht is, en zijnen broeder haat, die is in de duisternis tot nog toe.

10 Die zijnen broeder liefheeft, blijft in het licht, en geene ergernis is in hem.

11 Maar die zijnen broeder haat, is in de duisternis, en wandelt in de duisternis, en weet niet, waar hij henengaat; want de duisternis heeft zijne oogen verblind.

12 Ik schrijf u, kinderkens, want de zonden zijn u vergeven om zijns naams wil.

13 Ik schrijf u, vaders, want gij hebt *Hem* gekend die van den beginne is. Ik schrijf u, jongelingen, want gij hebt den Booze overwonnen. Ik schrijf u, kinderen, want gij hebt den Vader gekend.

14 Ik heb u geschreven, vaders, want gij hebt *Hem* ge-

gen, want gij zijt sterk, en het woord Gods blijft in u, en gij hebt den Booze overwonnen.

15 Hebt de wereld niet lief, noch hetgeen in de wereld is: zoo iemand de wereld lief heeft, de liefde des Vaders is niet in hem.

16 Want al dat in de wereld is, *namelijk* de begeerlijkheid des vleesches, en de begeerlijkheid der oogen, en de grootschheid des levens, is niet uit den Vader, maar is uit de wereld.

17 En de wereld gaat voorbij, en hare begeerlijkheid; maar die den wil van God doet, blijft in der eeuwigheid.

18 Kinderkens, het is de laatste ure: en gelijk gij gehoord hebt, dat de Antichrist komt, *zoo* zijn nu vele Antichristen geworden: waaruit wij kennen, dat het de laatste ure is.

19 Zij zijn uit ons uitgegaan, maar zij waren uit ons niet: want indien zij uit ons geweest waren, zoo zouden zij met ons gebleven zijn; maar *dit is geschied,* opdat zij zouden openbaar worden, dat zij niet allen uit ons zijn.

20 Doch gij hebt de zalving van den Heilige, en gij weet alle dingen.

21 Ik heb u niet geschreven omdat gij de waarheid niet weet, maar omdat gij die weet, en omdat geen leugen uit de waarheid is.

22 Wie is de leugenaar, dan die loochent, dat Jezus is de Christus? Deze is de Antichrist, die den Vader en den Zoon loochent.

23 Een iegelijk die den Zoon loochent, heeft ook den Vader niet.

24 Hetgeen gijlieden dan van den beginne gehoord hebt, dat blijve in u. Indien in u blijft dat gij van den beginne ge-

blijven.

25 En dit is de belofte, die Hij ons beloofd heeft, *namelijk* het eeuwige leven.

26 Dit heb ik u geschreven van degenen die u verleiden.

27 En de zalving die gijlieden van Hem ontvangen hebt, blijft in u, en gij hebt niet van noode, dat iemand u leere; maar gelijk dezelve zalving u leert van alle dingen, *zoo* is zij ook waarachtig, en is geen leugen; en gelijk zij u geleerd heeft, *zoo* zult gij in Hem blijven.

28 En nu, kinderkens, blijft in Hem; opdat, wanneer Hij zal geopenbaard zijn, wij vrijmoedigheid hebben, en wij van Hem niet beschaamd gemaakt worden in zijne toekomst.

29 Indien gij weet, dat Hij regtvaardig is, zoo weet gij, dat een iegelijk die de regtvaardigheid doet, uit Hem geboren is.

HOOFDSTUK 3.

ZIET, hoe groote liefde ons de Vader gegeven heeft, *namelijk* dat wij kinderen Gods genaamd zouden worden. Daarom kent ons de wereld niet, omdat zij Hem niet kent.

2 Geliefden, nu zijn wij kinderen Gods, en het is nog niet geopenbaard, wat wij zijn zullen. Maar wij weten, dat als *Hij* zal geopenbaard zijn, wij Hem zullen gelijk wezen: want wij zullen Hem zien gelijk Hij is.

3 En een iegelijk die deze hoop op Hem heeft, die reinigt zich zelven, gelijk Hij rein is.

4 Een iegelijk die de zonde doet, die doet ook de ongeregtigheid: want de zonde is de ongeregtigheid,

5 En gij weet, dat Hij geopenbaard is, opdat Hij onze zonden zou wegnemen: en geen zonde is in Hem.

iegelijk die zondigt, die heeft Hem niet gezien, noch heeft Hem niet gekend.

7 Kinderkens, dat u niemand verleide. Die de regtvaardigheid doet, die is regtvaardig, gelijk Hij regtvaardig is.

8 Die de zonde doet, is uit den duivel; want de duivel zondigt van den beginne. Hiertoe is de Zoon van God geopenbaard, opdat Hij de werken des duivels verbreken zou.

9 Een iegelijk die uit God geboren is, die doet de zonde niet, want zijn zaad blijft in hem; en hij kan niet zondigen, want hij is uit God geboren.

10 Hierin zijn de kinderen Gods en de kinderen des Duivels openbaar. Een iegelijk die de regtvaardigheid niet doet, die is niet uit God, en die zijnen broeder niet liefheeft.

11 Want dit is de verkondiging die gij van den beginne gehoord hebt, dat wij elkander zouden liefhebben.

12 Niet gelijk Kaïn, *die* uit den Booze was, en zijnen broeder doodsloeg. En om wat oorzaak sloeg hij hem dood? Omdat zijne werken boos waren, en van zijnen broeder regtvaardig.

13 Verwondert u niet, mijne broeders, zoo u de wereld haat.

14 Wij weten, dat wij overgegaan zijn uit den dood in het leven, dewijl wij de broeders liefhebben: die *zijnen* broeder niet liefheeft, blijft in den dood.

15 Een iegelijk die zijnen broeder haat, is een doodslager; en gij weet, dat geen doodslager het eeuwige leven heeft in zich blijvende.

16 Hieraan hebben wij de liefde gekend, dat Hij zijn leven voor ons gesteld heeft: en

ders het leven
17 Zoo wie
wereld heeft
broeder gebr
sluit zijn har
hoe blijft de
hem?
18 Mijne k
ons niet lief
woord, noch n
met de daad
19 En hiera
dat wij uit d
en wij zullen
zekeren voor
20 Want ind
veroordeelt,
dan ons hart,
dingen.
21 Geliefder
ons niet vero
ben wij vrij
God;
22 En zoo
ontvangen wij
wij zijne gebo
doen hetgeen
Hem.
23 En dit is
gelooven in de
Zoon Jezus Ch
der liefhebbe
een gebod geg
24 En die
waart, blijft i
denzelven. En
wij, dat Hij in
lijk uit den G
gegeven heeft

HOOF

GELIEFDEN
eenen iege
beproeft de ge
zijn: want vele
zijn uitgegaan
2 Hieraan k
van God: alle
dat Jezus Chri
gekomen is, d
3 En alle ge
dat Jezus Chri
gekomen is, d

ben dat Jezus de Zoon van God is, God blijft in hem, en hij in God.
16 En wij hebben gekend en geloofd de liefde die God tot ons heeft. God is liefde: en die in de liefde blijft, blijft in God, en God in hem.
17 Hierin is de liefde bij ons volmaakt, opdat wij vrijmoedigheid mogen hebben in den dag des oordeels, *namelijk* dat gelijk Hij is, wij ook zijn in deze wereld.
18 Er is in de liefde geen vrees, maar de volmaakte liefde drijft de vrees buiten: want de vrees heeft pijn, en die vreest, is niet volmaakt in de liefde.
19 Wij hebben Hem lief, omdat Hij ons eerst liefgehad heeft.
20 Indien iemand zegt: Ik heb God lief, en haat zijnen broeder, die is een leugenaar: want die zijnen broeder niet liefheeft, dien hij gezien heeft, hoe kan hij God liefhebben, dien hij niet gezien heeft?
21 En dit gebod hebben wij van Hem, *namelijk* dat die God liefheeft, ook zijnen broeder liefhebbe.

HOOFDSTUK 5.

EEN iegelijk die gelooft, dat Jezus is de Christus, die is uit God geboren; en een iegelijk die liefheeft Dengenen die geboren heeft, die heeft ook lief dengenen die uit Hem geboren is.
2 Hieraan kennen wij, dat wij de kinderen Gods liefhebben, wanneer wij God liefhebben, en zijne geboden bewaren.
3 Want dit is de liefde Gods, dat wij zijne geboden bewaren: en zijne geboden zijn niet zwaar.
4 Want al dat uit God geboren is, overwint de wereld: en dit is de overwinning die de wereld overwint, *namelijk* ons geloof.
5 Wie is het die de wereld overwint, dan die gelooft, dat Jezus is de Zoon van God?
6 Deze is het die gekomen is door water en bloed, *namelijk* Jezus de Christus: niet door het water alleen, maar door het water en het bloed. En de Geest is het die getuigt, dat de Geest de waarheid is.
7 Want drie zijn er die getuigen in den hemel, de Vader, het Woord, en de Heilige Geest: en deze drie zijn één.
8 En drie zijn er die getuigen op de aarde, de Geest, en het water, en het bloed; en die drie zijn tot één.
9 Indien wij de getuigenis der menschen aannemen, de getuigenis van God is meerder; want dit is de getuigenis van God, welke Hij van zijnen Zoon getuigd heeft.
10 Die in den Zoon van God gelooft, heeft de getuigenis in zich zelven: die God niet gelooft, heeft Hem tot een leugenaar gemaakt, dewijl hij niet geloofd heeft de getuigenis, die God getuigd heeft van zijnen Zoon.
11 En dit is de getuigenis, *namelijk* dat ons God het eeuwige leven gegeven heeft: en dit zelve leven is in zijnen Zoon.
12 Die den Zoon heeft, die heeft het leven: die den Zoon van God niet heeft, die heeft het leven niet.
13 Deze dingen heb ik u geschreven, die gelooft in den naam des Zoons van God, opdat gij weet, dat gij het eeuwige leven hebt, en opdat gij gelooft in den naam des Zoons van God.
14 En dit is de vrijm[oedig]heid die wij tot Hem heb[ben,] dat zoo wij iets bidden [naar] zijnen wil, Hij ons verhoo[rt.]
15 En indien wij weten, [dat] Hij ons verhoort, wat wij bidden, zoo weten wij, da[t wij] de beden verkrijgen, di[e wij] van Hem gebeden hebben.
16 Indien iemand zij[n]

der ziet zondigen eene zonde niet tot den dood, die zal *God* bidden, en Hij zal hem het leven geven, dengenen *zeg ik*, die zondigen niet tot den dood. Er is eene zonde tot den dood: voor dezelve *zonde* zeg ik niet, dat hij zal bidden.

17 Alle ongeregtigheid is zonde; en er is zonde niet tot den dood.

18 Wij weten, dat een iegelijk die uit God geboren is, niet zondigt: maar die uit God geboren is, bewaart zich zelven, en de Booze vat hem niet.

19 Wij weten, dat wij uit God zijn, en dat de geheele wereld ligt in het booze.

20 Doch wij weten, dat de Zoon van God gekomen is, en heeft ons het verstand gegeven, dat wij den Waarachtige kennen; en wij zijn in den Waarachtige, *namelijk* in zijnen Zoon Jezus Christus. Deze is de waarachtige God, en het eeuwige leven.

21 Kinderkens, bewaart u zelven van de afgoden. Amen.

DE TWEEDE BRIEF

VAN DEN

APOSTEL JOHANNES.

DE Ouderling aan de uitverkorene Vrouwe, en aan hare kinderen, die ik in waarheid liefheb, en niet alleen ik, maar ook allen die de waarheid gekend hebben;

2 Om der waarheid wil die in ons blijft, en met ons zal zijn in der eeuwigheid:

3 Genade, barmhartigheid, vrede zij met ulieden van God den Vader, en van den Heere Jezus Christus, den Zoon des Vaders, in waarheid en liefde.

4 Ik ben zeer verblijd geweest, dat ik van uwe kinderen gevonden heb die in de waarheid wandelen, gelijk wij een
›d ontvangen hebben van
Vader.
En nu bid ik u, *uitverkorene*
uwe, niet als u schrijvende
nieuw gebod, maar hetgeen
gehad hebben van den
ınne, *namelijk* dat wij el-
er liefhebben.
dit is de liefde, dat wij wandelen naar zijne geboden. Dit is het gebod, gelijk gijlieden van den beginne gehoord hebt, dat gij in hetzelve zoudt wandelen.

7 Want er zijn vele verleiders in de wereld gekomen, die niet belijden dat Jezus Christus in het vleesch gekomen is. Deze is de Verleider en de Antichrist.

8 Ziet toe voor u zelven, dat wij niet verliezen hetgeen wij gearbeid hebben, maar eenen vollen loon mogen ontvangen.

9 Een iegelijk die overtreedt, en niet blijft in de leer van Christus, die heeft God niet: die in de leer van Christus blijft, deze heeft beiden den Vader en den Zoon.

10 Indien iemand tot ulieden komt, en deze leer niet brengt, ontvangt hem niet in huis, en zegt tot hem niet: Zijt gegroet.

11 Want die tot hem zegt: Zijt gegroet, die heeft ge-

meenschap aan zijne booze werken.

12 Ik heb veel aan ulieden te schrijven, doch ik heb niet gewild door papier en inkt: maar ik hoop tot ulieden te komen, en mond tot mond met u te spreken, opdat onze blijdschap volkomen moge zijn.

13 U groeten de kinderen van uwe zuster de uitverkorene. Amen.

DE DERDE BRIEF

VAN DEN

APOSTEL JOHANNES.

DE Ouderling aan den geliefden Gájus, welken ik in waarheid lief heb.

2 Geliefde, vóór alle dingen wensch ik, dat gij welvaart en gezond zijt, gelijk uwe ziel welvaart.

3 Want ik ben zeer verblijd geweest als de broeders kwamen, en getuigden van uwe waarheid, gelijk gij in de waarheid wandelt.

4 Ik heb geene meerdere blijdschap dan hierin, dat ik hoor, dat mijne kinderen in de waarheid wandelen.

5 Geliefde, gij doet trouwelijk, in al hetgeen gij doet aan de broederen, en aan de vreemdelingen,

6 Die getuigd hebben van uwe liefde, in de tegenwoordigheid der gemeente: welken indien gij geleide doet, gelijk het Gode waardig is, zoo zult gij wèl doen.

7 Want zij zijn voor zijnen naam uitgegaan, niets nemende van de Heidenen.

8 Wij dan zijn schuldig de zoodanigen te ontvangen, opdat wij medearbeiders mogen worden der waarheid.

9 Ik heb aan de gemeente geschreven; maar Diótrefes, die onder hen zoekt de eerste te zijn, neemt ons niet aan.

10 Daarom, indien ik kom, zoo zal ik in gedachtenis brengen zijne werken die hij doet, met booze woorden snaterende tegen ons; en hiermede niet vergenoegd zijnde, zoo ontvangt hij zelf de broeders niet, en verhindert degenen die het willen doen, en werpt hen uit de gemeente.

11 Geliefde, volg het kwade niet na, maar het goede. Die goed doet, is uit God: maar die kwaad doet, heeft God niet gezien.

12 Aan Demétrius wordt getuigenis gegeven van allen, en van de waarheid zelve; en wij getuigen ook, en gij weet, dat onze getuigenis waarachtig is.

13 Ik had veel te schrijven, maar ik wil u niet schrijven met inkt en pen:

14 Maar ik hoop u haast te zien, en wij zullen mond ·· mond spreken.

15 Vrede zij u. De vriend groeten u. Groet de vriend met name.

DE ALGEMEENE BRIEF

VAN DEN

APOSTEL JUDAS.

JUDAS, een dienstknecht van
Jezus Christus, en broeder
van Jakóbus, aan de geroepenen,
die door God den Vader
geheiligd zijn, en *door* Jezus
Christus bewaard:
2 Barmhartigheid, en vrede,
en liefde zij u vermenigvuldigd.
3 Geliefden, alzoo ik alle naarstigheid
doe om u te schrijven
van de gemeene zaligheid, zoo
heb ik noodzaak gehad aan u
te schrijven, en u te vermanen,
dat gij strijdt voor het geloof,
dat eenmaal den heiligen overgeleverd
is.
4 Want er zijn sommige menschen
ingeslopen, die eertijds
tot ditzelve oordeel te voren
opgeschreven zijn, goddeloozen,
die de genade onzes Gods
veranderen in ontuchtigheid,
en den enigen Heerscher God
en onzen Heere Jezus Christus
verloochenen.
5 Maar ik wil u indachtig maken,
als die dit eenmaal weet,
dat de Heere, het volk uit
Egypteland verlost hebbende,
wederom degenen die niet geloofden
verdorven heeft.
6 En de Engelen die hun beginsel
niet bewaard hebben,
maar hunne eigene woonstede
verlaten hebben, heeft Hij tot
oordeel des grooten dags
eeuwige banden onder de
ternis bewaard.
Gelijk Sódoma en Gomóren
de steden rondom de-
e, die op gelijke wijze als
gehoereerd hebben, en
er vleesch zijn nagegaan,
en voorbeeld voorgesteld
zijn, dragende de straf des
eeuwigen vuurs.
8 Desgelijks evenwel ook dezen
in slaap gebragt zijnde, verontreinigen
het vleesch, en
verwerpen de Heerschappij, en
lasteren de Heerlijkheden.
9 Maar Michaël de Archangel,
toen hij met den duivel twistte,
en handelde van het ligchaam
van Mozes, durfde geen
oordeel van lastering tegen *hem*
voortbrengen, maar zeide: De
Heere bestraffe u!
10 Maar dezen, hetgeen zij niet
weten, dat lasteren zij: en hetgeen
zij natuurlijk, als de onredelijke
dieren, weten, in hetzelve
verderven zij zich.
11 Wee hun! want zij zijn den
weg van Kaïn ingegaan, en door
de verleiding des loons van Baläam
zijn zij henengestort, en
zijn door de tegenspreking van
Korach vergaan.
12 Dezen zijn vlekken in uwe
liefdemaaltijden, *en* als zij met
u ter maaltijd zijn, weiden zij
zich zelven zonder vreeze; zij
zijn waterlooze wolken, die
van de winden omgedreven
worden; zij zijn als boomen in
het afgaan van den herfst, onvruchtbaar,
tweemaal verstorven,
en ontworteld;
13 Wilde baren der zee, hunne
eigene schande opschuimende;
dwalende sterren, denwelken
de donkerheid der duisternis
in der eeuwigheid bewaard
wordt.
14 En van dezen heeft ook
Hénoch, de zevende van Adam,
geprofeteerd, zeggende: Zie,

gen allen. en te straffen alle goddeloozen onder hen, van wege al hunne goddelooze werken, die zij goddeloolijk gedaan hebben, en van wege al de harde *woorden*, die de goddelooze zondaars tegen Hem gesproken hebben.
16 Dezen zijn murmureerders, klagers over hunnen staat, wandelende naar hunne begeerlijkheden: en hun mond spreekt zeer opgeblazene dingen, verwonderende zich over de personen om des voordeels wil.
17 Maar geliefden, gedenkt gij der woorden die voorzegd zijn van de Apostelen van onzen Heere Jezus Christus:
18 Dat zij u gezegd hebben, dat er in den laatsten tijd spotters zullen zijn, die naar hunne goddelooze begeerlijkheden wandelen zullen.

bende.
20 Maar geliefden, bouwt gij u zelven op uw allerheiligst geloof, biddende in den Heiligen Geest:
21 Bewaart u zelven in de liefde Gods, verwachtende de barmhartigheid van onzen Heere Jezus Christus ten eeuwigen leven.
22 En ontfermt u wel eeniger, onderscheid makende:
23 Maar behoudt anderen door vreeze, en grijpt hen uit het vuur; en haat ook den rok die van het vleesch bevlekt is.
24 Hem nu die magtig is u van struikelen te bewaren, en onstraffelijk te stellen voor zijne heerlijkheid in vreugde,
25 Den alleen wijzen God, onzen Zaligmaker, zij heerlijkheid en majesteit, kracht en magt, beide nu en in alle eeuwigheid. Amen.

DE OPENBARING

VAN

JOHANNES.

HOOFDSTUK 1.

DE Openbaring van Jezus Christus, die God Hem gegeven heeft, om zijnen dienstknechten te toonen de dingen die haast geschieden moeten: en die Hij door zijnen Engel gezonden, en zijnen dienstknecht Johannes te kennen gegeven heeft:
2 Dewelke het woord Gods betuigd heeft, en de getuigenis van Jezus Christus, en al wat hij gezien heeft.
3 Zalig is hij die leest, en zijn zij die hooren de woorden dezer profetie, en die bewaren hetgeen in dezelve geschreven is: want de tijd is nabij.
4 Johannes aan de zeven gemeenten die in Azië zijn: genade zij u en vrede van Hem Die is en Die was, en Die komen zal: en van de zeven Geesten die vóór zijnen troon zijn.

5 En van Jezus Christus, die
de getrouwe Getuige is, de
Eerstgeborene uit de dooden, en
de Overste van de Koningen der
aarde. Hem die ons heeft liefgehad,
en ons van onze zonden gewasschen
heeft in zijn bloed,
6 En die ons gemaakt heeft tot
Koningen en Priesters Gode en
zijnen Vader: Hem, *zeg ik*, zij de
heerlijkheid en de kracht in
alle eeuwigheid. Amen.
7 Zie, Hij komt met de wolken,
en alle oog zal Hem zien,
ook degenen die Hem doorstoken
hebben: en alle geslachten
der aarde zullen over Hem
rouw bedrijven: Ja, Amen.
8 Ik ben de Alfa en de Omega,
het begin en het einde, zegt de
Heere, Die is, en Die was, en Die
komen zal, de Almagtige.
9 Ik Johannes, die ook uw
broeder ben, en medegenoot
in de verdrukking, en in het
Koningrijk, en *in* de lijdzaamheid
van Jezus Christus, was
in het eiland genaamd Pátmos,
om het woord Gods, en
om de getuigenis van Jezus
Christus.
10 Ik was in den geest op
den dag des Heeren: en ik
hoorde achter mij eene groote
stem, als van eene bazuin,
11 Zeggende: Ik ben de Alfa
en de Omega, de eerste en de
laatste: en, Hetgeen gij ziet,
schrijf dat in een boek, en
zend het aan de zeven gemeenten
die in Azië zijn, *namelijk*
naar Éfeze, en naar Smyrna,
en naar Pérgamus, en naar
Thyatíre, en naar Sárdis, en
naar Filadelfía, en naar Laodicéa.
12 En ik keerde mij om, om
te zien de stem die met mij
[illegible]oken had; en mij omge-
[illegible]l hebbende, zag ik zeven
[illegible]en kandelaren;
En in het midden van de
[illegible] kandelaren eenen den
[illegible] des menschen gelijk
[illegible]bekleed met een lang
kleed tot de voeten, en omgord
aan de borsten met een
gouden gordel;
14 En zijn hoofd en haar was
wit gelijk als witte wol, gelijk
sneeuw: en zijne oogen
gelijk eene vlam vuurs;
15 En zijne voeten waren blinkend
koper gelijk, en gloeiden
als in eenen oven; en zijne stem
als eene stem van vele wateren.
16 En hij had zeven sterren
in zijne regterhand; en uit
zijnen mond ging een tweesnijdend
scherp zwaard: en
zijn aangezigt was gelijk de
zon schijnt in hare kracht.
17 En toen ik Hem zag, viel
ik als dood aan zijne voeten:
en Hij leide zijne regterhand
op mij, zeggende tot mij:
Vrees niet: Ik ben de eerste
en de laatste:
18 En die leef, en Ik ben dood
geweest: en zie, Ik ben levend
in alle eeuwigheid. Amen. En
Ik heb de sleutels der hel en
des doods.
19 Schrijf hetgeen gij gezien
hebt, en hetgeen is, en hetgeen
geschieden zal na dezen:
20 De verborgenheid der zeven
sterren, die gij gezien hebt
in mijne regter*hand*, en de
zeven gouden kandelaren. De
zeven sterren zijn de Engelen
der zeven gemeenten: en de
zeven kandelaren, die gij gezien
hebt, zijn de zeven gemeenten.

HOOFDSTUK 2.

SCHRIJF aan den Engel der
gemeente van Éfeze: Dit zegt
Hij die de zeven sterren in zijne
regter*hand* houdt, die in het
midden der zeven gouden kandelaren
wandelt:
2 Ik weet uwe werken, en
uwen arbeid, en uwe lijdzaamheid,
en dat gij de kwaden niet
kunt dragen; en *dat* gij beproefd
hebt degenen die uitgeven, dat

3 En gij hebt verdragen, en hebt geduld; en gij hebt om mijns naams wil gearbeid, en zijt niet moede geworden.
4 Maar Ik heb tegen u, dat gij uwe eerste liefde hebt verlaten.
5 Gedenk dan waar van gij uitgevallen zijt, en bekeer u, en doe de eerste werken: en zoo niet, Ik zal u haastelijk *bij*komen, en zal uwen kandelaar van zijne plaats weren, indien gij u niet bekeert.
6 Maar dit hebt gij, dat gij de werken der Nikolaïeten haat, welke Ik ook haat.
7 Die ooren heeft, die hoore, wat de Geest tot de gemeenten zegt. Die overwint, Ik zal hem geven te eten van den boom des levens, die in het midden van het Paradijs Gods is.
8 En schrijf aan den Engel der gemeente van die van Smyrna: Dit zegt de eerste en de laatste, die dood geweest is, en *weder* levend is geworden:
9 Ik weet uwe werken, en verdrukking, en armoede, (doch gij zijt rijk), en de lastering dergenen die zeggen, dat zij Joden zijn, en zijn het niet, maar zijn eene Synagoge des Satans.
10 Vrees geen der dingen, die gij lijden zult. Zie, de duivel zal *eenigen* van ulieden in de gevangenis werpen, opdat gij verzocht wordt; en gij zult eene verdrukking hebben van tien dagen. Zijt getrouw tot den dood, en Ik zal u geven de kroon des levens.
11 Die ooren heeft, die hoore, wat de Geest tot de gemeenten zegt. Die overwint, zal van den tweeden dood niet beschadigd worden.
12 En schrijf aan den Engel der gemeente die in Pérgamus is: Dit zegt Hij die het tweesnijdend scherp zwaard heeft:
13 Ik weet uwe werken, en mijn geloof niet verloochend, ook in die dagen, in welke Antipas mijn getrouwe getuige was, welke gedood is bij ulieden, daar de Satan woont.
14 Maar Ik heb *eenige* weinige dingen tegen u, dat gij aldaar hebt die de leering van Balaäm houden, die Balak leerde den kinderen Israëls een aanstoot voor te werpen, opdat zij zouden afgodenoffer eten, en hoereren.
15 Alzoo hebt ook gij die de leering der Nikolaïeten houden: hetwelk Ik haat.
16 Bekeer u; en zoo niet, Ik zal u haastelijk *bij*komen, en zal tegen hen krijg voeren met het zwaard mijns monds.
17 Die ooren heeft, die hoore, wat de Geest tot de gemeenten zegt. Die overwint, Ik zal hem geven te eten van het Manna dat verborgen is, en Ik zal hem geven eenen witten keursteen, en op den keursteen eenen nieuwen naam geschreven, welken niemand kent, dan die hem ontvangt.
18 En schrijf aan den Engel der gemeente te Thyatíre: Dit zegt de Zoon van God, die zijne oogen heeft als eene vlam vuurs, en zijne voeten zijn blinkend koper gelijk:
19 Ik weet uwe werken, en liefde, en dienst, en geloof, en uwe lijdzaamheid en uwe werken, en *dat* de laatste meer *zijn* dan de eerste.
20 Maar Ik heb *eenige* weinige dingen tegen u, dat gij de vrouw Jézabel, die zich zelve zegt eene Profetes te zijn, laat leeren, en mijne dienstknechten verleiden, dat zij hoereren en afgodenoffer eten.
21 En Ik heb haar tijd gegeven opdat zij zich zou bekeeren van hare hoererij, en zij heeft zich niet bekeerd.

22 Zie, Ik werp haar te bed,
en die met haar overspel be-
drijven, in groote verdrukking,
zoo zij zich niet bekeeren van
hunne werken.
23 En hare kinderen zal Ik
door den dood ombrengen: en
al de gemeenten zullen weten,
dat Ik het ben die nieren en
harten onderzoek. En Ik zal u-
lieden geven een iegelijk naar
uwe werken.
24 Doch Ik zeg tot ulieden, en
tot de anderen die te Thyatíre
zijn, zoo velen als er deze leer
niet hebben, en die de diepten
des Satans niet gekend hebben,
gelijk zij zeggen: Ik zal u gee-
nen anderen last opleggen.
25 Maar hetgeen gij hebt,
houdt dat totdat Ik zal komen.
26 En die overwint, en die
mijne werken tot het einde toe
bewaart, Ik zal hem magt ge-
ven over de Heidenen;
27 En hij zal hen hoeden met
eenen ijzeren staf; zij zullen als
pottenbakkers vaten vermorzeld
worden: gelijk ook Ik van mij-
nen Vader ontvangen heb.
28 En Ik zal hem de morgen-
ster geven.
29 Die ooren heeft, die hoore,
wat de Geest tot de gemeen-
ten zegt.

HOOFDSTUK 3.

EN schrijf aan den Engel der
gemeente die te Sárdis is:
Dit zegt Die de zeven Geesten
Gods heeft, en de zeven ster-
ren: Ik weet uwe werken, dat
gij den naam hebt dat gij leeft,
en gij zijt dood.
2 Zijt wakende, en versterk
het overige dat sterven zou:
want Ik heb uwe werken niet
vol gevonden voor God.
3 Gedenk dan, hoe gij het ont-
vangen en gehoord hebt, en
bewaar het, en bekeer u. In-
dien gij dan niet waakt, zoo
zal Ik over u komen als een
dief, en gij zult niet weten, op
wat ure Ik over u komen zal.
4 Doch gij hebt *eenige* weini-
ge namen ook te Sárdis, die
hunne kleederen niet bevlekt
hebben, en zij zullen met Mij
wandelen in witte *kleederen*:
overmits zij het waardig zijn.
5 Die overwint, die zal be-
kleed worden met witte klee-
deren; en Ik zal zijnen naam
geenszins uitdoen uit het boek
des levens, en Ik zal zijnen
naam belijden voor mijnen Va-
der, en voor zijne Engelen.
6 Die ooren heeft, die hoore,
wat de Geest tot de gemeen-
ten zegt.
7 En schrijf aan den Engel
der gemeente die in Filadélfia
is: Dit zegt de Heilige, de
Waarachtige, die den sleutel
Davids heeft: die opent, en
niemand sluit: en Hij sluit, en
niemand opent:
8 Ik weet uw werken; zie, Ik
heb eene geopende deur voor
u gegeven, en niemand kan
die sluiten: want gij hebt kleine
kracht, en gij hebt mijn woord
bewaard, en hebt mijnen naam
niet verloochend.
9 Zie, Ik geef *u eenigen* uit de
Synagoge des Satans, dergenen
die zeggen, dat zij Joden zijn,
en zijn het niet, maar liegen:
zie, Ik zal maken, dat zij zullen
komen, en aanbidden voor uwe
voeten, en bekennen, dat Ik
u liefheb.
10 Omdat gij het woord mij-
ner lijdzaamheid bewaard hebt,
zoo zal Ik ook u bewaren uit
de ure der verzoeking, die over
de geheele wereld komen zal,
om te verzoeken die op de aarde
wonen.
11 Zie, Ik kom haastelijk;
houd dat gij hebt, opdat nie-
mand uwe kroon neme.
12 Die overwint, Ik zal hem
maken tot een pilaar in den
Tempel mijns Gods, en hij zal
niet meer daaruit gaan; en Ik
zal op hem schrijven den naam
mijns Gods, en den naam der

stad mijns Gods, *namelijk* des nieuwen Jerûzalems, dat uit den hemel van mijnen God afdaalt, en *ook* mijnen nieuwen naam.

13 Die ooren heeft, die hoore, wat de Geest tot de gemeenten zegt.

14 En schrijf aan den Engel van de gemeente der Laodicénsen: Dit zegt de Amen, de trouwe en waarachtige Getuige, het Begin der schepping Gods:

15 Ik weet uwe werken, dat gij noch koud zijt, noch heet: och of gij koud waart, of heet!

16 Zoo dan, omdat gij laauw zijt, en noch koud, noch heet, Ik zal u uit mijnen mond spuwen.

17 Want gij zegt: Ik ben rijk, en verrijkt geworden, en heb geens dings gebrek; en gij weet niet, dat gij zijt ellendig, en jammerlijk, en arm, en blind, en naakt.

18 Ik raad u, dat gij van Mij koopt goud beproefd komende uit het vuur, opdat gij rijk moogt worden; en witte kleederen, opdat gij moogt bekleed worden, en de schande uwer naaktheid niet geopenbaard worde; en zalf uwe oogen met oogenzalf, opdat gij zien moogt.

19 Zoo wie Ik liefheb, die bestraf en kastijd Ik; wees dan ijverig, en bekeer u.

20 Zie, Ik sta aan de deur en Ik klop; indien iemand mijne stem zal hooren, en de deur opendoen, Ik zal tot hem inkomen, en Ik zal met hem avondmaal houden, en hij met Mij.

21 Die overwint, Ik zal hem geven met Mij te zitten in mijnen troon, gelijk als Ik overwonnen heb, en ben gezeten met mijnen Vader in zijnen troon.

22 Wie ooren heeft, die hoore, 'at de Geest tot de gemeenten ;t.

HOOFDSTUK 4.

Na dezen dag zag ik, en zie, eene deur was geopend in den hemel; en de eerste stem die ik gehoord had, als van eene bazuin met mij sprekende, zeide: Kom hier op, en ik zal u toonen hetgeen na dezen geschieden moet.

2 En terstond werd ik in den geest; en zie, er was een troon gezet in den hemel, en er zat een op den troon.

3 En Die daarop zat, was in het aanzien den steen Jáspis en Sárdius gelijk; en een regenboog was rondom den troon, in het aanzien den *steen* Smarágd gelijk.

4 En rondom den troon waren vier en twintig troonen; en op de troonen zag ik de vier en twintig Ouderlingen zittende, bekleed met witte kleederen: en zij hadden gouden kroonen op hunne hoofden.

5 En van den troon gingen uit bliksemen, en donderslagen, en stemmen; en zeven vurige lampen waren brandende voor den troon, welke zijn de zeven Geesten Gods.

6 En vóór den troon was eene glazen zee, kristal gelijk. En in het midden des troons, en rondom den troon, vier Dieren, zijnde vol oogen van voren en van achteren.

7 En het eerste Dier was eenen leeuw gelijk, en het tweede Dier een kalf gelijk, en het derde Dier had het aangezigt als een mensch, en het vierde Dier was een vliegenden arend gelijk.

8 En de vier Dieren hadden elk voor zich zelf zes vleugelen rondom, en waren van binnen vol oogen; en hebben geene rust dag en nacht, zeggende: Heilig, heilig, heilig is de Heere God, de Almagtige, Die ,
en Die is, en Die komt

9 En wanneer de Dieren
lijkheid, en eer, e

ging gaven Hem die op den troon zat, die in alle eeuwigheid leeft:

10 Zoo vielen de vier en twintig Ouderlingen voor Hem die op den troon zat, en aanbaden Hem die leeft in alle eeuwigheid, en wierpen hunne kroonen voor den troon, zeggende:

11 Gij, Heere! zijt waardig te ontvangen de heerlijkheid, en de eer, en de kracht: want Gij hebt alle dingen geschapen, en door uwen wil zijn zij, en zijn zij geschapen.

HOOFDSTUK 5.

EN ik zag in de regter*hand* Desgenen die op den troon zat, een boek, geschreven van binnen en van buiten, verzegeld met zeven zegelen.

2 En ik zag eenen sterken Engel uitroepende met eene groote stem: Wie is waardig het boek te openen, en zijne zegelen open te breken?

3 En niemand in den hemel, noch op de aarde, noch onder de aarde, kon het boek openen, noch hetzelve inzien.

4 En ik weende zeer, dat niemand waardig gevonden was, om het boek te openen, en te lezen, noch hetzelve in te zien.

5 En één van de Ouderlingen zeide tot mij: Ween niet; zie, de Leeuw die uit den stam van Juda is, de wortel Davids, heeft overwonnen, om het boek te openen, en zijne zeven zegelen open te breken.

6 En ik zag, en zie, in het midden van den troon, en van de vier [illegible]en, en in het midden van de [illegible]erlingen, een Lam staande [illegible]slagt, hebbende zeven hoor[illegible]en zeven oogen: dewelke [illegible]e zeven Geesten Gods die [illegible]zonden zijn in alle landen. [illegible]n het kwam, en heeft het [illegible] genomen uit de regter[illegible] Desgenenen die op den

8 En als het dat boek genomen had, vielen de vier Dieren en de vier en twintig Ouderlingen voor het Lam *neder*, hebbende elk citeren en gouden fiolen, zijnde vol reukwerks, welke zijn de gebeden der heiligen.

9 En zij zongen een nieuw lied, zeggende: Gij zijt waardig het boek te nemen, en zijne zegelen te openen: want Gij zijt geslagt, en hebt ons Gode gekocht met uw bloed, uit alle geslacht, en taal, en volk, en natie;

10 En Gij hebt ons onzen God gemaakt tot Koningen en Priesteren: en wij zullen als Koningen heerschen op de aarde

11 En ik zag, en ik hoorde eene stem veler Engelen rondom den troon, en de Dieren, en de Ouderlingen; en hun getal was tienduizendmaal tien duizenden, en duizendmaal duizenden;

12 Zeggende met eene groote stem: Het Lam dat geslagt is, is waardig te ontvangen de kracht, en rijkdom, en wijsheid, en sterkte, en eer, en heerlijkheid, en dankzegging.

13 En alle schepsel, dat in den hemel is, en op de aarde, en onder de aarde, en die in de zee zijn, en alles wat in dezelve is, hoorde ik zeggen: Hem die op den troon zit, en het Lam zij de dankzegging, en de eer, en de heerlijkheid, en de kracht in alle eeuwigheid.

14 En de vier Dieren zeiden: Amen. En de vier en twintig Ouderlingen vielen *neder*, en aanbaden Dengenen die leeft in alle eeuwigheid.

HOOFDSTUK 6.

EN ik zag, toen het Lam één van de zegelen geopend had, en ik hoorde één uit de vier Dieren zeggen, als eene stem van eenen donderslag: Kom en zie!

eenen boog; en hem is eene kroon gegeven, en hij ging uit overwinnende, en opdat hij overwonne.

3 En toen het het tweede zegel geopend had, hoorde ik het tweede Dier zeggen: Kom en zie!

4 En een ander paard ging uit, dat rood was; en dien die daarop zat, werd *magt* gegeven den vrede te nemen van de aarde, en dat zij elkander zouden dooden; en hem werd een groot zwaard gegeven.

5 En toen het het derde zegel geopend had, hoorde ik het derde Dier zeggen: Kom en zie! En ik zag, en zie, een zwart paard, en die daarop zat had eene weegschaal in zijne hand.

6 En ik hoorde eene stem in het midden van de vier Dieren, die zeide: Een maatje tarwe voor eenen penning, en drie maatjes gerst voor eenen penning, en beschadig de olie en den wijn niet.

7 En toen het het vierde zegel geopend had, hoorde ik eene stem van het vierde Dier, die zeide: Kom en zie!

8 En ik zag, en zie, een vaal paard, en die daarop zat, zijn naam was de dood: en de hel volgde hem na. En hun werd magt gegeven om te dooden tot het vierde *deel* der aarde, met zwaard, en met honger, en met den dood, en door de wilde beesten der aarde.

9 En toen het het vijfde zegel geopend had, zag ik onder het altaar de zielen dergenen die gedood waren om het woord Gods, en om de getuigenis die zij hadden.

10 En zij riepen met groote stem, zeggende: Hoe lang, o heilige en waarachtige Heerscher, oordeelt en wreekt Gij ons bloed niet van degenen die op de aarde wonen?

11 En aan een iegelijk werdat zij nog eenen kleinen tijd rusten zouden, totdat ook hunne mededienstknechten en hunne broeders zouden vervuld zijn, die gedood zouden worden, gelijk als zij.

12 En ik zag, toen het het zesde zegel geopend had, en zie, er werd eene groote aardbeving: en de zon werd zwart als een haren zak, en de maan werd als bloed.

13 En de sterren des hemels vielen op de aarde, gelijk een vijgeboom zijne onrijpe vijgen afwerpt, als hij van eenen grooten wind geschud wordt.

14 En de hemel is weggeweken, als een boek dat toegerold wordt; en alle bergen en eilanden zijn bewogen uit hunne plaatsen.

15 En de Koningen der aarde, en de Grooten, en de Rijken, en de Oversten over duizend, en de Magtigen, en alle dienstknechten, en alle vrijen, verbergden zich zelven in de spelonken, en in de steenrotsen der bergen;

16 En zeiden tot de bergen en tot de steenrotsen: Valt op ons, en verbergt ons van het aangezigt Desgenen die op den troon zit, en van den toorn des Lams.

17 Want de groote dag zijns toorns is gekomen: en wie kan bestaan?

HOOFDSTUK 7.

EN na dezen zag ik vier Engelen staan op de vier hoeken der aarde, houdende de vier winden der aarde, opdat geen wind zou waaijen op de aarde, noch op de zee, noch tegen eenigen boom.

2 En ik zag eenen anderen Engel opkomen van den opgang der zon, hebbende het zegel des levenden Gods: en hij riep met eene groote stem tot

zoe te beschadigen,

3 Zeggende: Beschadigt de aarde niet, noch de zee, noch de boomen, totdat wij de dienstknechten onzes Gods zullen verzegeld hebben aan hunne voorhoofden.

4 En ik hoorde het getal dergenen die verzegeld waren: honderd vier en veertig duizend waren verzegeld uit alle geslachten der kinderen Israëls.

5 Uit het geslacht van Juda waren twaalf duizend verzegeld; uit het geslacht van Ruben waren twaalf duizend verzegeld; uit het geslacht van Gad waren twaalf duizend verzegeld;

6 Uit het geslacht van Aser waren twaalf duizend verzegeld; uit het geslacht van Náfthali waren twaalf duizend verzegeld; uit het geslacht van Manásse waren twaalf duizend verzegeld;

7 Uit het geslacht van Símeon waren twaalf duizend verzegeld; uit het geslacht van Lévi waren twaalf duizend verzegeld; uit het geslacht van Issaschar waren twaalf duizend verzegeld;

8 Uit het geslacht van Zébulon waren twaalf duizend verzegeld; uit het geslacht van Józef waren twaalf duizend verzegeld; uit het geslacht van Benjamin waren twaalf duizend verzegeld.

9 Na dezen zag ik, en zie, eene groote schaar, die niemand tellen kon, uit alle natie, en geslachten, en volken, en talen, staande voor den troon, en voor het Lam, bekleed zijnde met lange witte kleederen, en palm*takken* waren in hunne handen.

10 En zij riepen met groote stem, zeggende: De zaligheid zij onzen God, die op den troon zit, en het Lam.

11 En al de Engelen stonden rondom den troon, en *rondom* ... *neder* op hun aangezigt, en aanbaden God,

12 Zeggende: Amen. De lof, en de heerlijkheid, en de wijsheid, en de dankzegging, en de eer, en de kracht, en de sterkte zij onzen God in alle eeuwigheid. Amen.

13 En één uit de Ouderlingen antwoordde, zeggende tot mij: Dezen die bekleed zijn met de lange witte kleederen, wie zijn zij, en van waar zijn zij gekomen?

14 En ik sprak tot hem: Heere, gij weet het. En hij zeide tot mij: Dezen zijn het die uit de groote verdrukking komen: en zij hebben hunne lange kleederen gewasschen, en hebben hunne lange kleederen wit gemaakt in het bloed des Lams.

15 Daarom zijn zij voor den troon van God, en dienen Hem dag en nacht in zijnen Tempel: en Die op den troon zit, zal hen overschaduwen.

16 Zij zullen niet meer hongeren, noch zullen niet meer dorsten, noch de zon zal op hen niet vallen, noch eenige hitte.

17 Want het Lam, dat in het midden des troons is, zal hen weiden, en zal hun een leidsman zijn tot levende fonteinen der wateren: en God zal alle tranen van hunne oogen afwisschen.

HOOFDSTUK 8.

En toen het het zevende zegel geopend had, werd er een stilzwijgen in den hemel, omtrent van een half uur.

2 En ik zag de zeven Engelen, die voor God stonden: en hun werden zeven bazuinen gegeven.

3 En er kwam een andere Engel, en stond aan het altaar, hebbende een gouden wierookvat; en hem werd veel reukwerks gegeven, opdat hij *het met* de gebeden aller heiligen

4 En de rook des reukwerks *met* de gebeden der heiligen, ging op van de hand des Engels voor God.

5 En de Engel nam het wierookvat, en vulde dat met het vuur des altaars, en wierp het op de aarde; en er geschiedden stemmen, en donderslagen, en bliksemen, en aardbeving.

6 En de zeven Engelen, die de zeven bazuinen hadden, bereidden zich om te bazuinen.

7 En de eerste Engel heeft gebazuind, en er is geworden hagel en vuur, gemengd met bloed, en zij zijn op de aarde geworpen; en het derde *deel* der boomen is verbrand, en al het groene gras is verbrand.

8 En de tweede Engel heeft gebazuind, en er werd *iets* als een groote berg van vuur brandende in de zee geworpen: en het derde *deel* der zee is bloed geworden.

9 En het derde *deel* der schepselen in de zee, die leven hebben, is gestorven: en het derde *deel* der schepen is vergaan.

10 En de derde Engel heeft gebazuind, en er is eene groote ster, brandende als eene fakkel, gevallen uit den hemel, en is gevallen op het derde *deel* der rivieren, en op de fonteinen der wateren.

11 En de naam der ster wordt genoemd Alsem; en het derde *deel* der wateren werd tot alsem; en vele menschen zijn gestorven van de wateren, want zij waren bitter geworden.

12 En de vierde Engel heeft gebazuind, en het derde *deel* der zon werd geslagen, en het derde *deel* der maan, en het derde *deel* der sterren: opdat het derde *deel* derzelve zou verduisterd worden, en dat het derde *deel* van den dag niet

13 En ik zag, en ik hoorde eenen Engel vliegen in het midden des hemels, zeggende met groote stem: Wee, wee, wee! dengenen die op de aarde wonen, van de overige stemmen der bazuin der drie Engelen die *nog* bazuinen zullen.

HOOFDSTUK 9.

EN de vijfde Engel heeft gebazuind, en ik zag eene ster gevallen uit den hemel op de aarde, en haar werd gegeven de sleutel van den put des afgronds.

2 En zij heeft den put des afgronds geopend: en er is rook opgegaan uit den put, als rook eens grooten ovens: en de zon en de lucht is verduisterd geworden van den rook des puts.

3 En uit den rook kwamen sprinkhanen op de aarde, en hun werd magt gegeven gelijk de schorpioenen der aarde magt hebben.

4 En hun werd gezegd, dat zij het gras der aarde niet zouden beschadigen, noch eenige groente, noch eenigen boom, dan de menschen alleen die het zegel Gods aan hunne voorhoofden niet hebben.

5 En hun werd *magt* gegeven, niet dat zij hen zouden dooden, maar dat zij zouden *van hen* gepijnigd worden vijf maanden: en hunne pijniging was als de pijniging van een schorpioen wanneer hij een mensch gestoken heeft.

6 En in die dagen zullen de menschen den dood zoeken, en zullen dien niet vinden: en zij zullen begeeren te sterven en de dood zal van hen vlieden.

7 En de gedaanten der sprinkhanen waren den paarden gelijk die tot den oorlog bereid zijn: en op hunne hoofden waren als kroonen, het goud

ten als aangezigten van menschen.

8 En zij hadden haar als haar der vrouwen, en hunne tanden waren als *tanden* der leeuwen.

9 En zij hadden borstwapenen als ijzeren borstwapenen; en het gedruisch hunner vleugelen was als een gedruisch der wagens, wanneer vele paarden naar den strijd loopen.

10 En zij hadden staarten den schorpioenen gelijk, en er waren angels in hunne staarten: en hunne magt was, de menschen te beschadigen vijf maanden.

11 En zij hadden over zich tot eenen Koning den Engel des afgronds: zijn naam was in het Hebreeuwsch Abáddon, en in de Grieksche *taal* had hij den naam Apóllyon.

12 Het eene wee is weggegaan: zie, er komen nog twee weeën na dezen.

13 En de zesde Engel heeft gebazuind, en ik hoorde eene stem uit de vier hoornen des gouden altaars, dat voor God was,

14 Zeggende tot den zesden Engel die de bazuin had: Ontbind de vier Engelen, die gebonden zijn bij de groote rivier den Eufraat.

15 En de vier Engelen zijn ontbonden geworden, welke bereid waren tegen de ure, en dag, en maand en jaar, opdat zij het derde *deel* der menschen zouden dooden.

16 En het getal van de heirlegers der ruiterij was tweemaal tien duizenden der tienduizenden: en ik hoorde hun getal.

17 En ik zag alzoo de paarden in dit gezigt, en die daarop zaten, hebbende vurige en hemelsblaauwe en sulferverwige borstwapenen: en de hoofden der paarden waren als

hunne monden ging uit vuur, en rook, en sulfer.

18 Door deze drie werd het derde *deel* der menschen gedood, *namelijk* door het vuur, en door den rook, en door het sulfer, dat uit hunne monden uitging.

19 Want hunne magt is in hunnen mond, en in hunne staarten. Want hunne staarten zijn aan de slangen gelijk, en hebben hoofden, en zij beschadigen met dezelve.

20 En de overige menschen, die niet gedood zijn door deze plagen, hebben zich niet bekeerd van de werken hunner handen, dat zij niet zouden aanbidden de duivelen, en de gouden, en zilveren, en koperen, en steenen, en houten afgoden, die noch zien kunnen, noch hooren, noch wandelen;

21 En hebben zich *ook* niet bekeerd van hunne doodslagen, noch van hunne venijngevingen, noch van hunne hoererij, noch van hunne dieverijen.

HOOFDSTUK 10.

EN ik zag eenen anderen sterken Engel, afkomende van den hemel, die bekleed was met eene wolk; en een regenboog was boven *zijn* hoofd; en zijn aangezigt was als de zon, en zijne voeten waren als pilaren van vuur.

2 En hij had in zijne hand een boeksken dat geopend was; en hij zette zijnen regtervoet op de zee, en den linker op de aarde.

3 En hij riep met eene groote stem, gelijkerwijs een leeuw brult: en als hij geroepen had, spraken de zeven donderslagen hunne stemmen.

4 En toen de zeven donderslagen hunne stemmen gesproken hadden, zoo zou ik ze geschreven hebben: en ik

hetgeen de zeven donderslagen gesproken hebben, en schrijf dat niet.

5 En de Engel dien ik zag staan op de zee en op de aarde, hief zijne hand op naar den hemel,

6 En hij zwoer bij Dien die leeft in alle eeuwigheid, die den hemel geschapen heeft, en hetgeen daarin is, en de aarde en hetgeen daarin is, en de zee en hetgeen daarin is: dat er geen tijd meer zal zijn;

7 Maar in de dagen der stem des zevenden Engels, wanneer hij bazuinen zal, zoo zal de verborgenheid Gods vervuld worden, gelijk Hij zijnen dienstknechten, den Profeten, verkondigd heeft.

8 En de stem die ik gehoord had uit den hemel, sprak wederom met mij, en zeide: Ga henen, neem het boeksken dat geopend *is* in de hand des Engels is, die op de zee en op de aarde staat.

9 En ik ging henen tot den Engel, zeggende tot hem: Geef mij dat boeksken. En hij zeide tot mij: Neem dat en eet het op: en het zal uwen buik bitter maken, maar in uwen mond zal het zoet zijn als honig.

10 En ik nam het boeksken uit de hand des Engels, en ik at dat op: en het was in mijnen mond zoet als honig, en als ik het gegeten had, werd mijn buik bitter.

11 En hij zeide tot mij: Gij moet wederom profeteren voor vele volken, en natiën, en talen en Koningen.

HOOFDSTUK 11.

EN mij werd een rietstok gegeven, eene *meet*roede gelijk; en de Engel stond en zeide: Sta op, en meet den Tempel Gods en het altaar, en degenen die daarin aanbidden.

en meet dat niet, want het is den Heidenen gegeven: en zij zullen de heilige stad vertreden twee en veertig maanden.

3 En ik zal mijnen twee getuigen *macht* geven, en zij zullen profeteren duizend twee honderd zestig dagen, met zakken bekleed.

4 Dezen zijn de twee olijfboomen en de twee kandelaren die voor den God der aarde staan.

5 En zoo iemand die wil beschadigen, een vuur zal uit hunnen mond uitgaan, en zal hunne vijanden verslinden; en zoo iemand hen wil beschadigen, die moet alzoo gedood worden.

6 Dezen hebben magt den hemel te sluiten, opdat geen regen regene in de dagen hunner profetering; en zij hebben magt over de wateren, om die in bloed te verkeeren, en de aarde te slaan met allerlei plage, zoo menigmaal als zij zullen willen.

7 En als zij hunne getuigenis zullen geëindigd hebben, zal het Beest dat uit den afgrond opkomt, hun krijg aandoen, en het zal hen overwinnen, en zal hen dooden.

8 En hunne doode ligchamen *zullen liggen* op de straat der groote stad, die geestelijk genoemd wordt Sódoma en Egypte, alwaar ook onze Heere gekruist is.

9 En *de menschen* uit de volken, en geslachten, en talen, en natiën zullen hunne doode ligchamen zien drie dagen en eenen halven, en zullen niet toelaten, dat hunne doode ligchamen in graven gelegd worden.

10 En die op de aarde wonen, die zullen verblijd zijn over hen, en zullen vreugde bedrijven, en zullen elkander geschenken zenden: omdat deze

den.
11 En na die drie dagen en
eenen halven, is een geest des
levens uit God in hen gegaan;
en zij stonden op hunne voe-
ten; en er is groote vrees ge-
vallen op degenen die hen
aanschouwden.
12 En zij hoorden eene groote
stem uit den hemel, die tot
hen zeide: Komt herwaarts op.
En zij voeren op naar den he-
mel in de wolk: en hunne vij-
anden aanschouwden hen.
13 En in diezelve ure ge-
schiedde eene groote aardbe-
ving, en het tiende *deel* der stad
is gevallen, en er zijn in de aard-
beving gedood zeven duizend
namen van menschen, en de
overigen zijn zeer bevreesd ge-
worden, en hebben den God
des hemels heerlijkheid gege-
ven.
14 Het tweede wee is weg-
gegaan; zie, het derde wee komt
haast.
15 En de zevende Engel heeft
gebazuind, en er geschiedden
groote stemmen in den hemel,
zeggende: De Koningrijken der
wereld zijn geworden onzes
Heeren en van zijnen Christus,
en Hij zal als Koning heerschen
in alle eeuwigheid.
16 En de vier en twintig
Ouderlingen, die voor God zit-
ten op hunne troonen, vielen
neder op hunne aangezigten, en
aanbaden God,
17 Zeggende: Wij danken U,
Heere God almagtig, Die is, en
Die was, en Die komen zal,
dat Gij uwe groote kracht hebt
aangenomen, en als Koning
hebt geheerscht.
18 En de volken waren toor-
nig geworden, en uw toorn is
gekomen, en de tijd der doo-
den, om geoordeeld te worden,
en om het loon te geven uwen
dienstknechten, den Profeten,
en den heiligen, en dengenen

te verd
aarde ve
19 En
hemel
en de A
gezien in
werden b
en dond
ving, en

H

EN er w
gezien
lijk eene
zon, en de
voeten, e
kroon va
2 En zij
barensno
in pijn o
3 En e
ken gezie
er was ee
hebbende
hoornen,
ven Koni
4 En zij
de *deel* d
en wierp
Draak sto
baren zou
zou versl
het zou g
5 En zi
nelijken
denen zo
ijzeren
werd w
zijnen tro
6 En d
woestijn,
had *kaa*
dat zij h
den duiz
tig dage
7 En e
mel: Mi
krijgden
de Draak
Engelen.
8 En
mogt, e

meer gevonden in den hemel.
9 En de groote Draak is geworpen, *namelijk* de oude Slang, welke genaamd wordt Duivel en Satanas, die de geheele wereld verleidt, hij is, *zeg ik*, geworpen op de aarde; en zijne Engelen zijn met hem geworpen.
10 En ik hoorde eene groote stem, zeggende in den hemel: Nu is de zaligheid, en de kracht, en het Koningrijk geworden onzes Gods, en de magt van zijnen Christus; want de verklager onzer broederen, die hen verklaagde voor onzen God dag en nacht, is nedergeworpen.
11 En zij hebben hem overwonnen door het bloed des Lams, en door het woord hunner getuigenis: en zij hebben hun leven niet liefgehad tot den dood toe.
12 Hierom bedrijft vreugde, gij hemelen, en gij, die daarin woont! Wee dengenen die de aarde en de zee bewonen! want de Duivel is tot u afgekomen, en heeft grooten toorn, wetende, dat hij eenen kleinen tijd heeft.
13 En toen de Draak zag, dat hij op de aarde geworpen was, soo heeft hij de Vrouw vervolgd, die het manneken gebaard had.
14 En aan de Vrouw zijn gegeven twee vleugelen eens grooten arends, opdat zij zou vliegen in de woestijn, in hare plaats, alwaar zij gevoed wordt eenen tijd, en tijden, en eenen halven tijd, buiten het gezigt der Slang.
15 En de Slang wierp uit haren mond achter de Vrouw water als eene rivier, opdat zij haar door de rivier zou doen wegvoeren.
16 En de aarde kwam de Vrouw te hulp, en de aarde opende haren mond, en ver-'g de rivier, welke de Draak uit zijnen mond had geworpen.
17 En de Draak vergrimde op de Vrouw, en ging heen om krijg te voeren tegen de overigen van haar zaad, die de geboden Gods bewaren, en de getuigenis van Jezus Christus hebben.
18 En ik stond op het zand der zee.

HOOFDSTUK 13.

EN ik zag uit de zee een Beest opkomen, hebbende zeven hoofden en tien hoornen: en op zijne hoornen waren tien Koninklijke hoeden, en op zijne hoofden was een naam van *Gods*lastering.
2 En het Beest, dat ik zag, was eenen pardel gelijk, en zijne voeten als eens beers *voeten*, en zijn mond als de mond eens leeuws; en de Draak gaf hem zijne kracht, en zijnen troon, en groote magt.
3 En ik zag één van zijne hoofden als tot den dood gewond, en zijne doodelijke wonde werd genezen; en de geheele aarde verwonderde zich achter het Beest.
4 En zij aanbaden den Draak, die aan het Beest magt gegeven had: en zij aanbaden het Beest, zeggende: Wie is dit Beest gelijk? wie kan krijg voeren tegen hetzelve?
5 En aan hetzelve werd een mond gegeven, om groote dingen en *Gods*lasteringen te spreken: en aan hetzelve werd magt gegeven, om *sulks* te doen twee en veertig maanden.
6 En het opende zijnen mond tot lastering tegen God, om zijnen naam te lasteren [illegible] zijnen Tabernakel, en [illegible] den hemel wonen.
7 En aan hetzelve werd [illegible] gegeven, om den heiligen [illegible] aan te doen, en om die te [illegible] winnen. en aan hetzelve [illegible] magt gegeven overalle g[illegible] en taal, en volk.

men, zullen hetzelve aanbidden, welker namen niet zijn geschreven in het boek des levens, des Lams dat geslagt is, van de grondlegging der wereld.

9 Indien iemand ooren heeft, die hoore.

10 Indien iemand in de gevangenis leidt, die gaat *zelf* in de gevangenis; indien iemand met het zwaard zal dooden, die moet zelf met het zwaard gedood worden. Hier is de lijdzaamheid en het geloof der heiligen.

11 En ik zag een ander Beest uit de aarde opkomen, en het had twee hoornen, des Lams *hoornen* gelijk, en het sprak als de Draak.

12 En het oefent al de magt van het eerste Beest, in tegenwoordigheid van hetzelve, en het maakt, dat de aarde en die daarin wonen het eerste Beest aanbidden, wiens doodelijke wonde genezen was.

13 En het doet groote teekenen, zoodat het ook vuur uit den hemel doet afkomen op de aarde, voor de menschen.

14 En verleidt degenen die op de aarde wonen, door de teekenen, die aan hetzelve te doen gegeven zijn in de tegenwoordigheid van het Beest; zeggende tot degenen die op de aarde wonen, dat zij het Beest dat de wond des zwaards had, en *weder* leefde, een beeld zouden maken.

15 En aan hetzelve werd *magt* gegeven, om het beeld van het Beest eenen geest te geven, opdat het beeld van het Beest ook zou spreken, en maken, dat allen die het beeld van het Beest niet zouden aanbidden, gedood zouden worden.

16 En het maakt, dat het aan allen, kleinen en grooten, en rijken en armen, en vrijen en dienstknechten een merkteeken geve aan hunne regterhand,

Hem die den hemel, en de aarde,
en de zee, en de fonteinen der
wateren gemaakt heeft.
8 En er is een andere Engel
gevolgd, zeggende: Zij is ge-
vallen, zij is gevallen, Bábylon,
die groote stad, omdat zij uit den
wijn des toorns harer hoererij
alle volken heeft gedrenkt.
9 En een derde Engel is hen ge-
volgd, zeggende met eene groote
stem: Indien iemand het Beest
aanbidt en zijn beeld, en ont-
vangt het merkteeken aan zijn
voorhoofd, of aan zijne hand,
10 Die zal ook drinken uit
den wijn des toorns Gods,
die ongemengd ingeschonken
is in den drinkbeker zijns
toorns: en hij zal gepijnigd
worden met vuur en sulfer
voor de heilige Engelen, en
voor het Lam.
11 En de rook van hunne pij-
niging gaat op in alle eeuwig-
heid, en zij hebben geen rust
dag en nacht, die het Beest
aanbidden en zijn beeld, en
zoo iemand het merkteeken
zijns naams ontvangt.
12 Hier is de lijdzaamheid der
heiligen: hier zijn zij die de
geboden Gods bewaren, en het
geloof van Jezus.
13 En ik hoorde eene stem uit
den hemel die tot mij zeide:
Schrijf, Zalig zijn de dooden,
die in den Heere sterven, van
nu aan. Ja, zegt de Geest, opdat
zij rusten mogen van hunnen
arbeid: en hunne werken vol-
gen met hen.
14 En ik zag, en zie, eene
witte wolk, en op de wolk was
een gezeten des menschen Zoon
gelijk, hebbende op zijn hoofd
eene gouden kroon, en in
zijne hand eene scherpe sik-
kel.
15 En een andere Engel kwam
uit den Tempel, roepende met
eene groote stem tot Dengenen
dewijl de oogst der aarde is
rijp geworden.
16 En die op de wolk zat zond
zijne sikkel op de aarde, en de
aarde werd gemaaid.
17 En een andere Engel kwam
uit den Tempel die in den he-
mel is, hebbende ook zelf eene
scherpe sikkel.
18 En een andere Engel kwam
uit van het altaar, die magt
had over het vuur; en hij riep
met een groot geroep tot den-
genen die de scherpe sikkel had,
zeggende: Zend uwe scherpe
sikkel, en snijd af de druif-
takken van den wijngaard der
aarde, want zijne druiven zijn
rijp.
19 En de Engel zond zijne
sikkel op de aarde, en sneed
de druiven af van den wijngaard
der aarde, en wierp ze in den
grooten wijnpersbak des toorns
Gods.
20 En de wijnpersbak werd
buiten de stad getreden, en er
is bloed uit den wijnpersbak
gekomen, tot aan de toomen
der paarden, duizend zes hon-
derd stadiën ver.

HOOFDSTUK 15.

EN ik zag een ander groot en
wonderlijk teeken in den he-
mel: *namelijk* zeven Engelen,
hebbende de zeven laatste pla-
gen, want in deze is de toorn
Gods geëindigd.
2 En ik zag als eene glazen
zee met vuur gemengd; en die
de overwinning hadden van
het Beest, en van zijn beeld, en
van zijn merkteeken, *en* van
het getal zijns naams, welke
stonden aan de glazen zee, heb-
bende de citers Gods:
3 En zij zongen het gezang
van Mozes, den dienstknecht
Gods, en het gezang des Lams,
zeggende: Groot en wonder-

Gij almagtige God: regtvaardig en waarachtig zijn uwe wegen, Gij Koning der heiligen!
4 Wie zou U niet vreezen, Heere, en uwen naam *niet* verheerlijken? Want Gij zijt alleen heilig: want alle volken zullen komen, en voor U aanbidden: want uwe oordeelen zijn openbaar geworden.
5 En na dezen zag ik, en zie, de Tempel des Tabernakels der getuigenis in den hemel werd geopend.
6 En de zeven Engelen die de zeven plagen hadden, kwamen uit den Tempel, bekleed met rein en blinkend lijnwaad, en omgord om de borst met gouden gordels.
7 En één van de vier Dieren gaf den zeven Engelen zeven gouden fiolen, vol van den toorn Gods, die in alle eeuwigheid leeft.
8 En de Tempel werd vervuld met rook uit de heerlijkheid Gods, en uit zijne kracht; en niemand kon in den Tempel ingaan totdat de zeven plagen der zeven Engelen geëindigd waren.

HOOFDSTUK 16.

En ik hoorde eene groote stem uit den Tempel, zeggende tot de zeven Engelen: Gaat henen, en giet de *zeven* fiolen van den toorn Gods uit op de aarde.
2 En de eerste ging henen, en goot zijne fiool uit op de aarde; en er werd een kwaad en boos gezweer aan de menschen die het merkteeken van het Beest hadden, en die zijn beeld aanbaden.
3 En de tweede Engel goot zijne fiool uit in de zee, en zij werd bloed als van eenen doode: en alle levende ziel is gestorven in de zee.
4 En de derde Engel goot zijne fiool uit in de rivieren, en in de fonteinen der wateren:
5 En ik hoorde den Engel der wateren zeggen: Gij zijt regtvaardig, Heere, Die is, en Die was, en Die zijn zal, dat Gij dit geoordeeld hebt.
6 Dewijl zij het bloed der heiligen, en der Profeten vergoten hebben, zoo hebt Gij hun ook bloed te drinken gegeven: want zij zijn het waardig.
7 En ik hoorde eenen anderen van het altaar zeggen: Ja, Heere, Gij almagtige God, uwe oordeelen zijn waarachtig en regtvaardig.
8 En de vierde Engel goot zijne fiool uit op de zon; en haar is *magt* gegeven de menschen te verhitten door vuur.
9 En de menschen werden verhit met groote hitte, en lasterden den naam Gods, die magt heeft over deze plagen; en zij bekeerden zich niet, om Hem heerlijkheid te geven.
10 En de vijfde Engel goot zijne fiool uit op den troon van het Beest; en zijn rijk is verduisterd geworden: en zij kaauwden hunne tongen van pijn;
11 En zij lasterden den God des hemels van wege hunne pijnen, en van wege hunne gezweren: en zij bekeerden zich niet van hunne werken.
12 En de zesde Engel goot zijne fiool uit op de groote rivier den Eufraat: en zijn water is uitgedroogd, opdat bereid zou worden de weg der Koningen, die van den opgang der zon *komen zullen*.
13 En ik zag uit den mond des Draaks, en uit den mond van het Beest, en uit den mond des Valschen Profeets, drie onreine geesten *gaan* den vorschen gelijk.
14 Want het zijn geesten der duivelen, en zij doen teekenen, welke uitgaan tot de Koningen der aarde, en der geheele wereld om die te vergaderen tot den krijg van dien groo-

kleederen bewaart, opdat hij niet naakt wandele, en men zijne schaamte *niet* zie!

16 En zij hebben hen vergaderd in de plaats welke in het Hebreeuwsch genaamd wordt Armagéddon.

17 En de zevende Engel goot zijne fiool uit in de lucht: en er kwam eene groote stem uit den Tempel des hemels, van den troon, zeggende: Het is geschied!

18 En er geschiedden stemmen, en donderslagen, en bliksemen; en er geschiedde eene groote aardbeving, hoedanige niet is geschied van dat de menschen op de aarde geweest zijn, *namelijk* eene zoodanige aardbeving, *en* zoo groot.

19 En de groote stad is in drie deelen gescheurd, en de steden der Heidenen zijn gevallen; en het groote Bábylon is gedacht geworden voor God, om haar te geven den drinkbeker van den wijn des toorns zijner gramschap.

20 En alle eiland is gevloden, en de bergen zijn niet gevonden.

21 En een groote hagel, *elk* als een talent*pond* zwaar, viel neder uit den hemel op de menschen; en de menschen lasterden God van wege de plaag des hagels: want deszelfs plaag was zeer groot.

HOOFDSTUK 17.

En één uit de zeven Engelen die de zeven fiolen hadden, kwam en sprak met mij, en zeide tot mij: Kom herwaarts, ik zal u toonen het oordeel der groote Hoer, die daar zit op vele wateren:

2 Met welke de Koningen der aarde gehoereerd hebben, en die de aarde bewonen zijn dronken geworden van den wijn harer hoererij.

3 ... een scharlakenrood Beest, dat vol was van namen der Godslastering, en had zeven hoofden, en tien hoornen.

4 En de Vrouw was bekleed met purper en scharlaken, en versierd met goud, en kostelijk gesteente, en paarlen, en had in hare hand eenen gouden drinkbeker, vol van gruwelen, en van onreinigheid harer hoererij.

5 En op haar voorhoofd was een naam geschreven, *namelijk*: Verborgenheid, het groote Bábylon, de moeder der hoererijen en der gruwelen der aarde.

6 En ik zag, dat de Vrouw dronken was van het bloed der heiligen, en van het bloed der getuigen van Jezus. En ik verwonderde mij, als ik haar zag, met groote verwondering.

7 En de Engel zeide tot mij: Waarom verwondert gij u? Ik zal u zeggen de verborgenheid der Vrouw, en van het Beest dat haar draagt, hetwelk de zeven hoofden heeft en de tien hoornen.

8 Het Beest, dat gij gezien hebt, was, en is niet: en het zal opkomen uit den afgrond, en ten verderve gaan; en die op de aarde wonen zullen verwonderd zijn, (welker namen niet zijn geschreven in het boek des levens van de grondlegging der wereld), ziende het Beest, dat was, en niet is, hoewel het is.

9 Hier is het verstand dat wijsheid heeft. De zeven hoofden zijn zeven bergen, op welke de Vrouw zit.

10 En het zijn *ook* zeven Koningen: de vijf zijn gevallen, en de één is, de ander is nog niet gekomen, en wanneer hij zal gekomen zijn, moet hij een weinig *tijds* blijven.

11 En het Beest dat was, en

niet is, die is ook de achtste *Koning*, en is uit de zeven, en gaat ten verderve.

12 En de tien hoornen die gij gezien hebt, zijn tien Koningen, die het Koningrijk nog niet hebben ontvangen, maar als Koningen magt ontvangen op ééne ure met het Beest.

13 Dezen hebben eenerlei meening, en zullen hunne kracht en magt aan het Beest overgeven.

14 Dezen zullen tegen het Lam krijgen, en het Lam zal hen overwinnen, (want het is een Heere der heeren, en een Koning der koningen), en die met Hem zijn, de geroepenen, en uitverkorenen, en geloovigen.

15 En hij zeide tot mij: De wateren die gij gezien hebt, waar de Hoer zit, zijn volken, en scharen, en natiën, en tongen.

16 En de tien hoornen die gij gezien hebt op het Beest, die zullen de Hoer haten, en zullen haar woest maken, en naakt; en zij zullen haar vleesch eten, en zullen haar met vuur verbranden.

17 Want God heeft *hun* in hunne harten gegeven, dat zij zijne meening doen, en dat zij eenerlei meening doen, en dat zij hun Koningrijk aan het Beest geven, totdat de woorden Gods voleindigd zullen zijn.

18 En de Vrouw, die gij gezien hebt, is de groote stad, die het Koningrijk heeft over de Koningen der aarde.

HOOFDSTUK 18.

I dezen zag ik eenen ande-
I n Engel afkomen uit den
h , hebbende groote magt,
e aarde is verlicht gewor-
d n zijne heerlijkheid.
hij riep krachtelijk met
e roote stem, zeggende:
Z gevallen, zij is geval-
k te Bábylon, en is
geworden eene woonstede der duivelen, en eene bewaarplaats van alle onreine geesten, en eene bewaarplaats van alle onrein en hatelijk gevogelte.

3 Dewijl uit den wijn des toorns harer hoererij alle volken gedronken hebben, en de Koningen der aarde met haar gehoereerd hebben, en de kooplieden der aarde rijk zijn geworden uit de kracht harer weelde.

4 En ik hoorde eene andere stem uit den hemel, zeggende: Gaat uit van haar, mijn volk, opdat gij aan hare zonden geene gemeenschap hebt, en opdat gij van hare plagen niet ontvangt.

5 Want hare zonden zijn *de eene op de andere* gevolgd tot den hemel toe, en God is harer ongeregtigheden gedachtig geworden.

6 Vergeldt haar, gelijk als zij ulieden vergolden heeft, en verdubbelt haar dubbel, naar hare werken; in den drinkbeker waarin zij geschonken heeft, schenkt haar dubbel.

7 Zoo veel als zij zich zelve verheerlijkt heeft, en weelde gehad heeft, zoo groote pijniging en rouw doet haar aan; want zij zegt in haar hart: Ik zit *als* eene Koningin, en ben geene weduwe, en zal geenen rouw zien.

8 Daarom zullen hare plagen op éénen dag komen, *namelijk* dood, en rouw, en honger, en zij zal met vuur verbrand worden: want sterk is de Heere God, die haar oordeelt.

9 En de Koningen der aarde, die met haar gehoereerd en weelde gehad hebben, zullen haar beweenen, en rouw over haar bedrijven, wanneer zij den rook haars brands zullen zien;

10 Van verre staande uit vreeze van hare pijniging, zeggende: Wee, wee, de groot

stad Bábylon, de sterke stad! want uw oordeel is in éene ure gekomen.

11 En de kooplieden der aarde zullen weenen en rouw maken over haar, omdat niemand hunne waren meer koopt:

12 Waren van goud, en van zilver, en van kostelijk gesteente, en van paarlen, en van fijn lijnwaad, en van purper, en van zijde, en van scharlaken: en allerlei welriekend hout, en allerlei ivoren vaten, en allerlei vaten van het kostelijkste hout, en van koper, en van ijzer, en van marmersteen;

13 En kaneel, en reukwerk, en welriekende zalf, en wierook, en wijn, en olie, en meelbloem, en tarwe, en lastbeesten, en schapen: en van paarden, en van koetswagens, en van ligchamen, en de zielen der menschen.

14 En de vrucht der begeerlijkheid uwer ziel is van u weggegaan; en al dat lekker en dat heerlijk was, is van u weggegaan, en gij zult hetzelve niet meer vinden.

15 De kooplieden dezer dingen, die rijk geworden waren van haar, zullen van verre staan uit vreeze van hare pijniging, weenende en rouw makende;

16 En zeggende: Wee, wee, de groote stad! die bekleed was met fijn lijnwaad, en purper, en scharlaken, en versierd met goud, en *met* kostelijk gesteente, en *met* paarlen; want in éene ure *is* zoo groote rijkdom verwoest.

17 En alle stuurlieden, en al het volk op de schepen, en bootsgezellen, en allen die ter zee handelen, stonden van verre;

18 En riepen, ziende den rook van haren brand, en zeggende: Wat *stad* was aan deze groote stad gelijk?

19 En zij wierpen stof op hunne hoofden, en riepen, weenende en rouw bedrijvende, zeggende: Wee, wee, de groote stad! in dewelke allen die schepen in de zee hadden, van hare kostelijkheid rijk geworden zijn: want zij is in éene ure verwoest geworden.

20 Bedrijft vreugde over haar, gij hemel! en gij heilige Apostelen, en gij Profeten! want God heeft uw oordeel aan haar geoordeeld.

21 En een sterke Engel hief eenen steen op als eenen grooten molensteen, en wierp *dien* in de zee, zeggende: Aldus zal de groote stad Bábylon met geweld geworpen worden, en zal niet meer worden gevonden.

22 En de stem der citerspelers, en der zangers, en der fluiters, en der bazuiners, zal niet meer in u gehoord worden; en geen kunstenaar van eenige kunst zal meer in u gevonden worden; en geen geluid des molens zal in u meer gehoord worden.

23 En het licht der kaars zal in u niet meer schijnen; en de stem eens bruidegoms en eener bruid zal in u niet meer gehoord worden: want uwe kooplieden waren de grooten der aarde, want door uwe tooverij zijn alle volken verleid geweest.

24 En in dezelve is gevonden het bloed der Profeten, en der heiligen, en al dergenen die gedood zijn op de aarde.

HOOFDSTUK 19.

EN na dezen hoorde ik als eene groote stem eener groote schare in den hemel, zeggende: Hallelúja! de zaligheid, en de heerlijkheid, en de eer, en de kracht zij den Heere, onzen God.

2 Want zijne oordeelen zijn waarachtig en regtvaardig; dewijl Hij de groote H[illegible]

rig, en hij het bloed zijner dienaren van hare hand gewroken heeft.

3 En zij zeiden ten tweede maal: Hallelúja! En haar rook gaat op in alle eeuwigheid

4 En de vier en twintig Ouderlingen, en de vier Dieren vielen *neder*, en aanbaden God, die op den troon zat, zeggende: Amen, Hallelúja!

5 En eene stem kwam uit den troon, zeggende: Looft onzen God, gij al zijne dienstknechten, en gij die Hem vreest, beide klein en groot!

6 En ik hoorde als eene stem eener groote schare, en als eene stem veler wateren, en als eene stem van sterke donderslagen, zeggende: Hallelúja! want de Heere, de almagtige God, heeft als Koning geheerscht.

7 Laat ons blijde zijn, en vreugde bedrijven, en Hem de heerlijkheid geven: want de bruiloft des Lams is gekomen, en zijne vrouw heeft zich zelve bereid.

8 En haar is gegeven, dat zij bekleed worde met rein en blinkend fijn lijnwaad: want dit fijn lijnwaad zijn de regtvaardigmakingen der heiligen.

9 En hij zeide tot mij: Schrijf, zalig zijn zij die geroepen zijn tot het Avondmaal van de bruiloft des Lams. En hij zeide tot mij: Deze zijn de waarachtige woorden Gods.

10 En ik viel *neder* voor zijne voeten, om hem te aanbidden, en hij zeide tot mij: Zie, dat gij *dat* niet *doet*, ik ben uw mededienstknecht, en uwer broederen, die de getuigenis van Jezus hebben. Aanbid God. Want de getuigenis van Jezus is de geest der profetie.

11 En ik zag den hemel geopend; en zie, een wit paard,

in de tegenwoordigheid van hetzelve gedaan had, door welke hij verleid had die het merkteeken van het Beest ontvangen hadden, en die deszelfs beeld aanbaden. Deze twee zijn levend geworpen in den poel des vuurs, die met sulfer brandt.

21 En de overigen werden gedood met het zwaard Desgenen die op het paard zat, hetwelk uit zijnen mond ging: en al de vogelen werden verzadigd van hun vleesch.

HOOFDSTUK 20.

EN ik zag eenen Engel afkomen uit den hemel, hebbende den sleutel des afgronds, en eene groote keten in zijne hand;

2 En hij greep den Draak, de oude Slang, welke is de Duivel en Satanas, en bond hem duizend jaren;

3 En wierp hem in den afgrond, en sloot hem daarin, en verzegelde *dien* boven hem, opdat hij de volken niet meer verleiden zou, totdat de duizend jaren zouden geëindigd zijn. En daarna moet hij eenen kleinen tijd ontbonden worden.

4 En ik zag troonen, en zij zaten op dezelve: en het oordeel werd hun gegeven; en *ik zag* de zielen dergenen die onthoofd waren om de getuigenis van Jezus, en om het woord Gods, en die het Beest en deszelfs beeld niet aangebeden hadden, en die het merkteeken niet ontvangen hadden aan hun voorhoofd, en aan hunne hand; en zij leefden, en heerschten als Koningen met Christus, de duizend jaren.

5 Maar de overigen der dooden werden niet weder levend, totdat de duizend jaren geëindigd waren. Deze is de eerste opstanding.

ding; over dezen heeft de tweede dood geene magt, maar zij zullen Priesters van God en Christus zijn, en zij zullen met Hem als Koningen heerschen duizend jaren.

7 En wanneer de duizend jaren zullen geëindigd zijn, zal de Sátanas uit zijne gevangenis ontbonden worden.

8 En hij zal uitgaan om de volken te verleiden, die in de vier hoeken der aarde zijn, den Gog en den Mágog, om hen te vergaderen tot den krijg: welker getal is als het zand aan de zee.

9 En zij zijn opgekomen op de breedte der aarde, en omringden de legerplaats der heiligen, en de geliefde stad; en er kwam vuur neder van God uit den hemel, en heeft hen verslonden.

10 En de Duivel, die hen verleidde, werd geworpen in den poel des vuurs en sulfers, alwaar het Beest en de Valsche Profeet zijn: en zij zullen gepijnigd worden dag en nacht in alle eeuwigheid.

11 En ik zag eenen grooten witten troon, en Dengenen die daarop zat, van wiens aangezigt de aarde en de hemel wegvloden, en geene plaats is voor die gevonden.

12 En ik zag de dooden, klein en groot, staande voor God: en de boeken werden geopend: en een ander boek werd geopend dat des levens is, en de dooden werden geoordeeld uit hetgeen in de boeken geschreven was, naar hunne werken.

13 En de zee gaf de dooden die in haar waren; en de dood en de hel gaven de dooden die in hen waren; en zij werden geoordeeld, een iegelijk naar hunne werken.

14 En de dood en de hel werden geworpen in den poel des

den
back
worp

EN I
m
want
eerste
en de
2 E
lige
lem,
uit d
eene
versie
3 E
stem
Zie, d
de m
hen
volk
hen,
4 E
hunn
dood
rouw,
zal m
dinge
5 E
zeide
gen
mij:
den
trouw
6 E
is ge
de O
einde
van
ter d
7 D
erven
zijn,
zijn
8 M
en on
ken,
reerde
goden
genaa
poel

was zuiver goud, zijnde zuiver
glas gelijk.
19 En de fondamenten van
den muur der stad waren met
allerlei kostelijk gesteente
versierd. Het eerste fondament
was Jáspis, het tweede
Saffier, het derde Chalcédon,
het vierde Smarágd,
20 Het vijfde Sardónix, het
zesde Sárdius, het zevende
Chrysolieth, het achtste Beryl,
het negende Topaas, het tiende
Chrysopraas, het elfde Hyacinth,
het twaalfde Amethyst.
21 En de twaalf poorten waren
twaalf paarlen, eene iedere
poort was elk uit ééne paarl; en
de straat der stad was zuiver
goud, gelijk doorluchtig glas.
22 En ik zag geenen Tempel
in dezelve: want de Heere, de
almagtige God, is haar Tempel,
en het Lam.
23 En de stad behoeft de zon
en de maan niet, dat zij in dezelve
zouden schijnen: want de
heerlijkheid Gods heeft haar verlicht,
en het Lam is hare kaars.
24 En de volken die zalig
worden, zullen in haar licht
wandelen: en de Koningen der
aarde brengen hunne heerlijkheid
en eer in dezelve.
25 En hare poorten zullen
niet gesloten worden des
daags: want aldaar zal geen
nacht zijn.
26 En zij zullen de heerlijkheid
en de eer der volken
daarin brengen.
27 En in haar zal niet inkomen
iets dat ontreinigt, en
gruwelijkheid doet, en leugen
spreekt: maar die geschreven
zijn in het boek des levens
des Lams.

HOOFDSTUK 22.

EN hij toonde mij eene zuivere
rivier van het water des levens,
klaar als kristal, voortkomende
uit den troon Gods,
... des Lams.
2 In het midden van hare
straat, en op de eene en de
andere zijde der rivier was de
boom des levens, voortbrengende
twaalf vruchten, van
maand tot maand gevende zijne
vrucht; en de bladeren des
booms waren tot genezing der
Heidenen.
3 En geene vervloeking zal er
meer tegen *iemand* zijn; en de
troon Gods en des Lams zal
daarin zijn, en zijne dienstknechten
zullen Hem dienen:
4 En zullen zijn aangezigt
zien, en zijn naam zal op hunne
voorhoofden zijn.
5 En aldaar zal geen nacht
zijn, en zij zullen geene kaars
noch licht der zon van noode
hebben: want de Heere God
verlicht hen; en zij zullen als
Koningen heerschen in alle
eeuwigheid.
6 En hij zeide tot mij: Deze
woorden zijn getrouw en waarachtig:
en de Heere, de God
der heilige Profeten, heeft zijnen
Engel gezonden, om zijnen
dienstknechten te toonen hetgeen
haast moet geschieden.
7 Zie, Ik kom haastiglijk: zalig
is hij die de woorden der
profetie dezes boeks bewaart!
8 En ik Johannes ben degene
die deze dingen gezien en gehoord
heb. En toen ik ze gehoord
en gezien had, viel ik
neder om aan te bidden voor
de voeten des Engels, die mij
deze dingen toonde.
9 En hij zeide tot mij: Zie, dat
gij het niet *doet:* want ik ben uw
mededienstknecht, en uwer
broederen, der Profeten, en dergenen
die de woorden dezes
boeks bewaren. Aanbid God.
10 En hij zeide tot mij: Verzegel
de woorden der profetie
dezes boeks niet: want de tijd
is nabij.
11 Die onregt doet, dat hij
nog onregt doe; en die vuil is,
dat nog hij vuil worde; en die
regtvaardig is, dat ...

worde.
12 En zie
en mijn l
een iegelij
lijk zijn w
13 Ik
Omega, he
de, de eer
14 Zalig
boden doe
zij aan de
en zij doo
ingaan in
15 Maar
honden, e
de hoereer
gers, en
en een ie
liefheeft e
16 Ik Je
gel gezond
dingen te
meenten.
het geslac
kende mor

DER

PSALMEN,

NEVENS DE

GEZANGEN

BIJ DE

HERVORMDE KERK VAN NEDERLAND

IN GEBRUIK;

DOOR LAST

VAN DE HOOG MOGENDE HEEREN

Staten-Generaal der Vereenigde Nederlanden,

UIT DRIE BERIJMINGEN, IN DEN JARE 1773, GEKOREN, MET DE NOODIGE DAARIN GEMAAKTE VERANDERINGEN.

In spelling gewijzigd.

HAARLEM,
J. F. HAESEKER & Co.
1892

Alle exemplaren van deze onze uitgave zijn van onze onderstaande handteekening voorzien; — kunnende wij bij ontbreken van onze signature niet voor de zuiverheid van tekst en noten instaan.

HAARLEM, *December* 1884.

ten d
gecoı
de H
derd
verkl
gezan
overe
aange
het e
hier
ons
nauw
ming
noom
naar
lijden
te Do
gelijk
niets
venge
tuigen

Digitized by Google

Theodorus Lubbers, *Predikant te Groningen.*

Uit DRENTHE,

Henrikus Johannes Folmer, *Predikant te Dwingelo.*

(laager staat)

De bovenstaande onderteekening is geschied den 19den Julij 1773.

mij present,

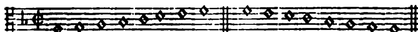
Pieter Leonard van de Kasteele,

Amanuensis van de Edele Mog: Heeren Commissarissen tot de verbetering der Rijmpsalmen.

Nota. *De verbeteringen* en *nadere bepalingen* van welke in de bovenstaande verklaaring gemeld wordt, en die achter het authentique afschrift der psalmen te vinden zijn, betreffen eenige laatere veranderingen, en sommige bijzonderheden omtrent de spelling, die men in dezen afdruk in acht genomen heeft.

MUZIJK-ONDERWIJS.

B MOL.

Ut re mi fa sol la ci ut: Ut ci la sol fa mi re ut

B. DUUR.

Sol la ci ut re mi fa sol: Sol fa mi re ut ci la sol.

P S

2. Want hij
In vetten
Die op zijn
En sierlijk
Hij groeit
Het gaat

3. Gansch
Hij is als
Geen zonda
Als in 't ge
Hij, die
Zal niet

4. De zcza
En wend
Op zulken,

God kent hunn weg, die eeuwig zal bestaan,
Maar 't heilloos spoor der boozen zal vergaan.

PSALM 2.

W at drift beheerscht het woedend heidendom, En heeft het hart der volken ingenomen? De koningen verheffen zich alom; De vorsten zijn vermetel zaamgeko-men, Om God, den HEER, zelfs naar de kroon te steken, En tegen zijn' Gezalfde op te staan. Zij spreken zaam: „Laat ons hun banden breken, En van hun juk en touwen ons ontslaan!"

2. Maar d' Opperheer, die zijn' geduchten stoel
Op starren sticht, en grondvest op de wolken,
Zal lagchen met dat krachteloos gewoel,
En spotten met den waan der dwaze volken.
God zal zijn wraak ontdekken voor hun oogen;
Straks gloeit de lucht door 't vlammend bliksemlicht;
't Is God, die spreekt, Hij dondert uit den hoogen,
En jaagt den schrik zijn' haatren in 't gezigt.

3. „Durft gij bestaan te twisten met mijn kracht?
„Zal nietig stof mij 't hoog gezag ontwringen,
„Of weêrstand biên aan mijn geduchte magt?
„Ontziet mijn' toorn, verdoolde stervelingen!
„Gij zult vergeefs mijn rijksbestel weêrstreven:
„Mijn Koning is gezalfd door mijn beleid:
„Hij, door mijn hand op Sions troon verheven,
„Heerscht op den berg van mijne heiligheid."

4. En ik, die Vorst, met zoo veel magt bedeeld,
Zal Gods besluit aan 't wereldrond doen hooren.
Hij sprak tot mij: „'k Heb heden U geteeld:
„Gij zijt mijn Zoon; Gij zijt mijn ééngeboren.
„Zeg vrij uw eisch: ik zal uw magt verhoogen,
„Opdat uw naam alom ontzaglijk zij;
„Het heidendom ligg' voor uw stoel gebogen,
„En 't eind der aard erkenn' uw heerschappij!

5. „Uw ijzren staf, die [illegible] hun magt verplet,
„Maak' hen eerlang [illegible]dig' onderzaten,
„En noodzaak' hen te buigen voor uw wet;
„Of sla z'aan gruis, als pottebakkers vaten!"
O Vorsten! wilt de wet der wijsheid hooren,
Eer gij God zelv' en zijn' Gezalfde hoont:
O Regters, tot den stoel der eer gekoren!
Verdraagt zijn tucht, die u zijn liefde toont.

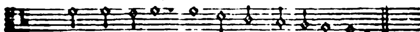
6. Vreest 's HEEREN magt, en dient zijn majesteit;
Juicht, bevend op 't gezigt van zijn vermogen,
En kust den Zoon, van ouds u toegezeid,
Eer u zijn toorn verdelg' voor aller oogen;
U op uw' weg tot stof doe wederkeeren,
Wanneer zijn wraak, getergd door uw gedrag,
U, onverhoeds, zou door haar' gloed verteren,
Tot staving van zijn langgehoond gezag.

7. Welzalig zij, die, naar zijn reine leer,
In Hem hun heil, hun hoogst geluk beschouwen;
Die Sions Vorst erkennen voor hunn' Heer!
Welzalig zij, die vast op Hem betrouwen!

PSALM 3.

Hoe vreeslijk groeit, o God! Het zaamgezworen rot
Dergenen, die mij drukken; Zij maken niet alleen Den
opstand algemeen, Om mij mijn kroon t' ontrukken; Maar,
velen doen van mij, Hoe bitter ik ook lij', Nog deze

smaadtaal hooren: „God zal hem nu niet meer Verlos-

„sen, als weleer; Hem is geen heil beschoren."

2. Maar, trouwe God, Gij zijt
Het schild, dat mij bevrijdt,
Mijn eer, mijn vast betrouwen.
Op U vest ik het oog
Gij heft mijn hoofd omhoog,
En doet m' uw gunst aanschouwen.
'k Riep God niet vruchtloos aan;
Hij wil mij niet versmaân,
In al mijn tegenheden:
Hij zag van Sion neêr,
De woonplaats van zijn eer,
En hoorde mijn gebeden.

3. Ik lag en sliep gerust,
Van 's HEEREN trouw bewust,
Tot ik verfrischt ontwaakte:
Want God was aan mijn zij';
Hij ondersteunde mij,
In 't leed dat mij genaakte.
Ik zal, vol heldenmoed,
Daar mij zijn hand behoedt,
Tienduizenden niet vreezen;
Schoon ik, van alle kant,
Geweldig aangerand
En fel geprangd moog' wezen.

4. Sta op, verlos mij, HEER!
Gij hebt, o God! weleer
Getoond voor mij te waken,
Mijn haters onderdrukt,
En mij 't gevaar ontrukt;
Gij sloegt hen op de kaken,
Verbrekend onverwacht
Hun tanden door uw magt:
'k Heb d' overhand verkregen!
Gij, HEER, alleen, Gij zijt
Verwinnaar in den strijd,
En geeft uw volk den zegen.

PSALM 4.

… mij, wanneer ik roep, verhooren, O God, die

mijne regtzaak redt! Gij hebt in angst mij hulp bescho-

ren, En mij doen gaan in ruime sporen: Betoon genâ;

hoor mijn gebed. Wat moogt gij, mannen, toch begin-

nen? Zal steeds tot schande zijn mijn eer? Zult gij dan

d' ijdelheid beminnen, En, t' eenemaal beroofd van zin-

nen, De leugen zoeken, keer op keer?

2. Herinnert u, gij roekeloozen,
Dat zich de HEER een' Gunstgenoot
Heeft afgezonderd en verkozen.
Hij doet mij nooit van schaamte blozen,
Die, als ik riep, mij bijstand bood.
Zijt gij beroerd, ontsteld, verlegen,
Zoo zondigt niet; verzaakt uw wil;
Spreekt in uw hart, herdenkt uw wegen,
Op 't eenzaam bedde neêrgezegen;
En weest in all' ontmoeting stil.

3. Dan zult gij regt naar 't outer treden,
En offren God' een rein gemoed,
Het offer der geregtigheden,
En 't zuivre reukwerk der gebeden:
Betrouwt op Hem, want Hij is goed.
Daar velen twijfelmoedig vragen:
„Wie zal ons 't goede toch doen zien?"
Doe Gij, o HEER! na 't angstig klagen,
Ons 't lieflijk licht uws aanschijns dagen,
En wil uw rijke gunst ons biên.

4. Gij hebt m' in 't hart meer vreugd gegeven,
Dan andren smaken, in een' tijd
Als zij, door aardsch geluk verheven,
Bij koorn en most wellustig leven,
In hunnen overvloed verblijd.
Ik zal gerust in vrede slapen,
En liggen ongestoord ter neêr;
Want Gij alleen, mijn schild en wapen,
Schoon 't onheil schijnt voor mij geschapen,
Zult mij doen zeker wonen, HEER!

2. Sla ieder zucht, mijn hart ontgleden,
   Opmerkend gâ; schenk mij 't genot
   Uws heils, mijn Koning en mijn God!
Ik zal tot U, met mijn gebeden,
   Eerbiedig treden.

3. Ik zal, door ijvervuur aan 't blaken,
   O HEER! bij 't scheemrend morgenlicht,
   Mij stellen voor uw aangezigt;
Opregte boezemzuchten slaken,
   En biddend waken.

4. Gij, die geducht zijt in vermogen,
   Verdraagt de goddeloosheid niet:
   Gij zult, o God, die 't al doorziet!
Den booze, voor uw heilig' oogen,
   Geenzins gedoogen.

5. Wie zinn'loos, zonder t' overwegen
   Wat hem betaamt, tot U durft gaan,
   Zal voor uw aanschijn met bestaan:
Gij haat, en staat hun billijk tegen,
   Die onregt plegen.

PAUZE.

6. Gij, HEER, verdelgt den logenspreker.
   Hij, die zijn hand met bloed bevlekt,
   En gruwlen met bedrog bedekt,
Tergt, als de snoodste wetverbreker,
   Den hoogsten Wreker.

7. Maar mij ontmoet uw mededoogen:
   Ik zal, uw woning ingeleid,
   En, naar 't paleis der heiligheid
In ware godsvrees neêrgebogen,
   Uw gunst verhoogen.

O HEER, mijn toeverlaat!

Keer eindlijk, HEER, toch weder;
Mijn ziel buigt zich ter neder:
Ai! red haar van 't verderf;
Sla mijn ellende gade,
Tot roem van uw genade,
En help mij, eer ik sterf.

5. Want wie kan, na 't verscheiden,
Op aarde meer verbreiden
Uw grootheid en uw lof?
Wie zal uw gunstbewijzen,
In 't zwijgend graf, ooit prijzen;
U zingen in het stof?

6. Uw strenge geeselroede
Maakt mij van 't zuchten moede,
Verteert geheel mijn kracht;
Ik voel uw slagen klemmen,
En doe mijn bedde zwemmen
In tranen, al den nacht.

7. Mijn oog is rood gekreten,
Van tranen uitgebeten,
Verouderd en doorknaagd;
Daar ik, in mijn ellenden,
Door al mijns vijands benden
Verdrukt word en gejaagd.

8. Mijn ziel grijpt moed: Wijkt, boozen!
Vlugt van mij weg, godloozen!
De HEER heeft mijne klagt,
Met toegenegen ooren,
Genadig willen hooren,
En al mijn smart verzacht.

9. De HEER wild', op mijn kermen,
Zich over mij ontfermen:
Hij heeft mijn stem verhoord:
De HEER zal, op mijn smeeken,
Geen hulp mij doen ontbreken;
Hij houdt getrouw zijn woord.

10. Hij zal mijn haters weren,
Hen straks terug doen keeren,
Beschaamd, en vol van schrik:
Zijn grimmigheid, aan 't blaken,
Zal hen te schande maken,
Zelfs in één oogenblik.

O HEER, mijn God, volzalig Wezen! 'k Betrouw op U, wien zou ik vreezen? Red mij hulpvaardig uit den nood, Eer mij mijn vijand breng' ter dood: Geef mij ten roof niet in zijn handen, Die mij, met felle leeuwentanden, Verscheuren zou door wond op wond, Wanneer ik geen verlosser vond.

2. Mijn God! zoo 'k immer hebb' bedreven
Het booze stuk, mij aangewreven,
'''t Onkreukbaar regt ooit hebb' geknuikt
En een oneven schaal gebruikt,
Of kwaad voor goed hebb' toegewogen,
En mijnen vreêgenoot bedrogen:
(Hem heb ik zelfs 't gevaar ontrukt,
Die mij ten onregt had verdrukt:)

3. Zoo moet' mijn vijand op de hielen
Mij volgen, ja geheel vernielen;
Hij roov' mijn leven en mijn eer,
En werp' mijn kroon ter aarde neêr.
Sta op, o HEER! wil mij behoeden;
Uw gramschap straff' mijns vijands woeden;
Ontwaak voor mij, en keer 't geweld:
't Gerigt hebt Gij zelf ingesteld.

4. Zoo zullen zich geheele scharen
Van volken om U heen vergâren;
Beklim dan, boven dit gewoel,
Uw' hemeltroon, uw' regterstoel.
De HEER zal al de volken rigten,
En 't onregt voor het regt doen zwichten:
Geef dan, o HEER! dat voor elks oog
Mijn regt en vroomheid blijken moog'.

5. Laat toch het kwaad der goddeloozen
Een einde nemen, straf de boozen:
Maar sterk uw volk, dat hulp behoeft,
Gij, die elks hart en nieren proeft.
Laat vrij voor U mijn vijand vreezen,
Voor U, regtvaardig Opperwezen:
Bij U, mijn Bondgod, is mijn schild,
Die 't vroom gemoed behouden wilt.

6. God, die op 't regt zijn troon wil stichten,
God is regtvaardig in zijn rigten,
En toont zijn gramschap dag aan dag:
Bestrijdt de mensch zijn hoog gezag;
Blijft hij zich tegen Hem verzetten;
God zal zijn glinstrend wraakzwaard wetten;
Hij kromt en spant alreê zijn' boog,
En dreigt met pijlen van omhoog.

7. God heeft de waapnen aangegrepen,
Tot 's vijands wissen dood geslepen:
Hij legt de pijlen op hem aan;
Wie hittig woedt, zal niet bestaan:
De booze wringt en kromt de leden,
In arbeid van onzinnigheden:
Hij gaat van dwaze moeite zwaar;
Verwacht dan, dat hij leugen baar'.

8. Hij heeft een diepen kuil doen delven,
Maar 't was, bij d' uitkomst, voor zich zelven,
Schoon hij, met zooveel loos beleid,
Dien had tot mijn verderf bereid:
De moeite, die hij dorst verwekken,
Zal zijnen kop eerlang bedekken,
En zijnen schedel al 't geweld,
Waarmeê hij andren had gekweld.

9. Ik zal het eeuwig Wezen prijzen,
Zijn regt de schuldig' eer bewijzen,
En zingen 's Allerhoogsten lof,
Met psalmen, tot in 't hemelhof.

PSALM 8.

HEER, onze Heer, grootmagtig Opperwezen! Hoe
wordt uw naam op aard alom geprezen! Gij, die den

glans van uwe majesteit Hebt boven lucht en heemlen uitgebreid.

2. Uw mogendheid heeft sterkte willen gronden
Uit kindren-, ja uit zuigelingen-monden;
Zoo breekt uw hand des vijands boos geweld,
Daar Gij zijn haat en wraakzucht palen stelt.

3. Sla ik naar 't ruim der heldre hemelbogen,
Dat heerlijk werk van uwe vingren, d' oogen;
Zie ik bedaard den glans der zilvren maan,
En 't starrenheir door U geschapen, aan:

4. Mijn God, wat is de mensch dan op deez' aarde?
De brooze mensch! hoe klimt hij tot die waarde,
Dat Gij aan hem in zooveel gunst gedenkt,
En 's menschen zoon uw teêrste liefde schenkt?

PAUZE.

5. Gij deedt hem wel, een weinig tijds, beneden
Het eng'lenheir een rang en plaats bekleeden;
Maar hebt hem ook uw rijkste gunst betoond,
En hem met eer en heerlijkheid gekroond.

6. Gij geeft hem, wijd en zijd in alle landen,
De heerschappij der werken uwer handen,
Ja zet en aard en zee voor 's menschen zoon,
Door uw gezag, ter voetbank van zijn' troon.

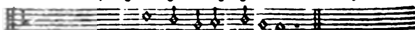
7. Waar schapen zijn, of ossen in de weiden;
Waar eenig vee op bergen zij of heiden;
Waar 't wild gediert ook zwerv' in woud en veld:
Gij hebt het al in zijne magt gesteld.

8. Wat vooglen door den ruimen luchtkring zweven;
Wat visschen er in stroom en beken leven;
En wat de paân doorwandelt van de zee:
Zijn hoog bevel deelt hij aan allen meê.

9. HEER, onze Heer, grootmagtig Opperwezen!
Hoe billijk wordt uw groote naam geprezen!
Hoe heerlijk rolt, uit aller vromen mond,
Die groote naam door 't gansche wereldrond!

PSALM 9.

Ik zal met al mijn hart den HEER, Blijmoedig, geven

uw wonderen vertellen.

2. Ik zal in U, mijn God, van vreugd
 Opspringen, in den geest verheugd:
Uw naam zal door mijn psalmgezangen,
O Allerhoogste! lof ontvangen.

3. Omdat mijn vijand, hoe geducht,
 Terug gekeerd is en gevlugt;
Hij is, schoon stout te veld getogen,
Vergaan, gevallen voor uw oogen.

4. Want, naar uw allerheiligst regt,
 Hebt Gij mijn twistgeding beslecht;
En, op uw' hoogen troon gezeten,
Deedt Gij, o Regter! 't vonnis weten.

5. Gij scholdt de heid'nen keer op keer,
 En wierpt de goddeloozen neêr;
Hunn' naam, hunn' roem hebt Gij vertreden,
En uitgedelgd in eeuwigheden.

1. PAUZE.

6. O vijand! hebt gij door uw magt
 't Verwoesten voor altoos volbragt?
Hebt gij de steden gansch bedorven?
Is haar gedachtenis verstorven?

7. Neen, dwaas, uw hoop zal ras vergaan,
 Maar 's HEEREN troon zal eeuwig staan;
Dien wilde Hij onwrikbaar stichten,
Om naar het heilig regt te rigten.

8. Hij zelf zal aan het wereldrond
 Het regt doen hooren uit zijn' mond;
De volken voor zijn vierschaar stellen,
En daar 't regtmatig vonnis vellen.

9. De HEER zal zijn een hoog vertrek
 Voor die getrapt wordt op den nek;
Een hoog vertrek in drukkend tijden;
Een toevlugt in benaauwde tijden.

10. Hij, die uw naam in waarheid kent,
 Zal, HEER, op U in zijn ellend'
Vertrouwen, wijl Gij nooit liet zuchten
Hen, die geloovig tot U vlugtten.

En laat voor aller volken ooren,
Met psalmgezang, zijn daden hooren.

12. Hij zoekt en Hij gedenkt het bloed,
Gestort in wrev'len euvelmoed:
Hij toont der armen nood te weten,
En zal hun kermen niet vergeten.

13. Bewijs, o HEER! uw' knecht genâ;
Sla mij in mijn' ellende gâ;
Zie, hoe mijn haters mij verdrukken,
Gij, die mij wilt den dood ontrukken.

14. Opdat ik, HEER, U blij te moê,
In Sions poorten hulde doe,
En in uw heil, ten allen tijde,
Met Sions dochter mij verblijde.

15. De heid'nen zijn, door waan misleid,
Gestort in kuilen, mij bereid;
Hun voet verwart zich in de netten,
Die z' in 't verborgen voor mij zetten.

8. PAUZE.

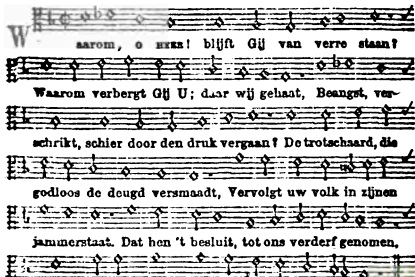
[illegible]ans is de HEER bekend alom,
[illegible]oor regt te doen bij 't heidendom:
16. [illegible]oddelooze raakt in banden,
[illegible]trikt in 't werk van zijne handen.

D[illegible] stoute zondaars zullen snel
V[illegible]ge keeren naar de hel,
17. D[illegible]e godvergeten benden
T[illegible]nen, die zijn wetten schenden.

Met [illegible]ruftigen vergeet God niet,
Der h[illegible]hen eind'loos in 't verdriet:
[illegible]volk mag op Hem wachten;
18. Nood[illegible]hoop niet steeds verachten.
Noch [illegible]
't Elend[illegible]HEER! en laat den mensch
[illegible]sterken naar zijn' wensch;
Hij zal h[illegible]
[illegible]ij, in 't wraakgerigte,
[illegible]or uw aangezigte.

19. Sta op, [illegible]
Zich niet [illegible] vervaardheid aan,
Maar oordee[illegible]en verstaan,
De heid'nen [illegible] rampen wenschen,
[illegible]naar broze menschen.

20. O HEER! jaa[illegible]
En doe de h[illegible]
Dat zij, die Si[illegible]
Geen goden zijn[illegible]

In 't warnet breng', en schielijk om doe ko-men!

2. Want op zijn' wensch beroemt zich 't godloos rot;
Het zegent vast den gierigaard, en spreekt
Tot laster van den allerhoogsten God;
Terwijl 't verwaand den neus om hooge steekt,
En in zijn hart geen onderzoeking kweekt;
Daar koestert deez' onzinnige gedachten:
„Daar is geen God; geen loon noch straf te wachten."

3. Zijn handelwijs baart altijd smart op smart;
Terwijl zijn oog naar straf noch oordeel ziet;
En, daar hij stout uw hoog gerigte tart,
Blaast hij met smaad op al wie weêrstand biedt,
En zegt in zijn gemoed: „ik wankel niet,
„Terwijl ik van geslachte tot geslachte,
„Op mijnen weg, geen tegenspoeden wachte."

4. Zijn mond is vol van vloek, bedrog en list;
Zijn tong bedekt de moeit' en 't zielsverdriet;
Zijn boosheid is met valschen schijn vernist:
In hinderlaag, daar niemands oog hem ziet,
Verbergt hij zich, valt ijlings uit, vergiet
Onschuldig bloed; hij weet van geen erbarmen,
Maar sluit zijn oog voor 't bitter leed der armen.

PAUZE.

5. Hij loert, en houdt zich in het donker schuil,
Gelijk een leeuw, die in zijn hol zich zet;

En trekt zijn prooi in 't
Hij buigt zich, duikt, en ijlin
Valt d'arme hoop hem in de

6. Hij vleit zich, dat de God
Het aangezigt verberg', n
Noch immer zie der arme
Bewijs, o HEER! d' ellend
Betoon, dat U hun smart
Sta op; verhef uw hand, om
En raad en hulp den armen

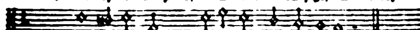
7. Waarom ontrooft de laster
Wat vleit hij zich, dat Go
Gij ziet het toch, waarhe
Want Gij merkt op de m
Opdat men 't U in hand
Op U verlaat zich d'arme; zo
Gij immers zijt een trouwe h

8. Knuik Gij, o HEER! der g
Verbreek hunn' arm; dat
Zie neêr in toorn op dit
Opdat het nooit uw stren
Maar ete van zijn werk d
De HEER zal toch als koning
Het heidendom is uit zijn lan

9. O HEER! Gij wilt, door go
Den wensch van uw zach
Gij zult hun hart verster
Verdrukten door uw god
En U, ter hulp van arme
Opdat een mensch, uit nietig
Niet voortga door geweld de

PSALM

Op God alleen betrouw ik
gij trotsch tot mij in mijn verd
„naar 't gebergt gevloden, Ge
„vogel vliedt!" Men ziet den b

hun; Men spant de pees, men schikt den pijl, en schiet,

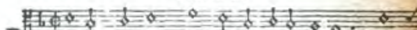
Om onverwacht d' opregten neêr te vellen.

2. Dus wordt gewis, in 't veilig zamenleven,
De grondslag van 't vertrouwen omgerukt.
Wat heeft het volk, 't regtvaardig volk, misdreven?
Maar d' Opperheer, voor wien al 't schepsel bukt,
Ziet van zijn' troon oplettend naar beneden:
Hij, die nooit duldt, dat d' onschuld wordt verdrukt,
Proeft elks gedrag, zelfs met zijn oogeleden.

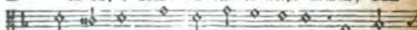
3. D' alwijze God beproeft wel eens d' opregten,
En tuchtigt hen; maar elk, die 't kwaad bemint,
Die met geweld zijn' naaste durft bevechten,
Blijft steeds gehaat, tot hem de wraak verslind'.
God heeft alreeds der boozen straf gezworen:
Straks dalen vuur en strikken, wervelwind
En zwavel neêr: die kelk is hun beschoren.

4. Regtvaardig is de HEER in al zijn' handel:
Hij, die in 't regt zijn welbehagen vindt,
Slaat gunstig 't oog op aller vromen wandel.

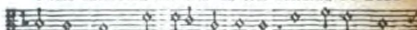
PSALM 12.

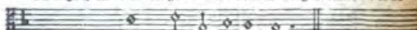
Behoud, o HEER! wil ons te hulpe komen, Daar

't volk ontbreekt, dat liefd' en vreê betracht. De trouw

bezwijkt, en 't klein getal der vromen Nog kleiner wordt

in 't menschelijk geslacht.

2. 't Is al bedrog en valschheid, wat zij spreken;
De vleijerij, een bron van bittre smart,
Glijdt van de tong als vloeijend' oliebeken;
Zij spreken niet dan met een dubbel hart.

3. De HEER, die 't waar' van 't valsch' kan onderscheien,
En 's menschen hart, hoe listig ook, doorziet;

De trotsche tong, wier gro

4. Die zeggen: „Wij, wij zullen
„Met onze tong, zij staat in
„Wat oppermagt zet onze lipp
„Wie is de heer, die ons de

5. „Omdat mijn volk verwoest
„Omdat het kermt, nooddru
„Zal ik, zegt God, mij nu ter
„En drijven die hen aanblaz

6. Des HEEREN woord is rein, en
Is zuiver, als het allerfijnst
Nooit is het schuim van 't zil
Schoon in den kroes geloute

7. Gij zult uw volk, in bange te
Hoe 't ga, o HEER! bewaren
Uw arm zal hen in eeuwighei
Voor dit verdraaid en wre

8. De booze keurt zich vrij van
En draaft rondom, terwijl hi
Daar 't snoodste volk de teug
En tot den top van eer wor

PSALM 1

Hoe lang, o HEER, mijn
mijnen jammerstaat? Hoe lang z
Van mij uw vriendlijk aanschijn
moed en kracht

2. Hoe lang zal ik, door te
In 't hart vergeefs ontwe
En vrucht'loos schreijen ga
Hoe lang zal mij mijn vijar
En mij verachtelijk vertr

Als zie op al mijn lijden neer;
Verlicht, mijn God, verlicht mijn' oogen,
En laat uw goedheid niet gedoogen,
Dat mij de slaap der doods verteer'.

4. Opdat de vijand, die mij haat,
Niet juich' in mijn' bedrukten staat,
Mij nooit van God verlaten noeme,
Noch in mijn wanklen zich beroeme,
Dat mij hun overmagt verslaat.

5. Maar, in dit smartelijk verdriet,
Mistrouwt mijn hart uw goedheid niet:
Neen, 't zal zich in uw heil verblijden.
Ik zal den HEER' mijn' lofzang wijden,
Die mij genadig bijstand biedt.

PSALM 14.

De trotsche dwaas zegt in zijn boos gemoed: „Daar „is geen God." Zij dooven 't licht der rede, En maken zich, door gruwelijke zeden, Afschuwelijk; daar is geen mensch, die goed Op aarde doet.

2. De groote God, die 't regt verdedigt, sloeg
Van 's hemels troon zijn oogen naar beneden
Op Adams kroost, doorzocht hun hart en zeden;
Hij zag, of zich geen mensch verstandig droeg,
En naar Hem vroeg.

3. Hij zocht alom, maar ach! Hij vond 'er geen;
Want alle vleesch is trouwloos afgeweken;
Het land is vol van stinkende gebreken;
Geen sterveling wil 't pad der deugd betreên;
Ja, zelfs niet één.

4. Heeft dan dit volk, dat groeit in euveldaân,
Geen kennis? Neen! thans durven die ontzinden
Met gulzigheid mijn volk als brood verslinden;
Zij roepen, op hun godvergeten paân,
Den HEER niet aan.

En pijnigt hen met doodelijke nepen;
Zij worden door vervaardheid aangegrepen:
Want God is bij 't regtvaardige geslacht,
Dat op Hem wacht.

6. Gij spot vergeefs, beschimpende den raad
Van 't arme volk, dat, midden in d' ellenden,
Naar 's hemels troon gewoon is 't oog te wenden,
En zich, in zijn bedrukten jammerstaat,
Op God verlaat.

7. Och, daalde 't heil uit Sion spoedig neêr
Voor Israël! Als God zijn volk uit lijden
En banden redt, zal Jakob zich verblijden,
En Israël al juichend geven d' eer
Aan zijnen Heer.

PSALM 15.

Wie zal verkeeren, groote God! In uwe tent? wien zult Gij kroonen Met zulk een onwaardeerbaar lot, Dat hij, bij 't heuglijkst gunstgenot, Uw heilig Sion moog' bewonen?

2. Die in zijn wandel zich opregt
En ware betoont van valsche streken;
Zijn aandacht aan uw wetten hecht;
Zich op de deugd met ijver legt,
En waarheid met zijn hart blijft spreken.

3. Die met zijn tong niet achterklapt;
Geen kwaad doet aan zijn medgezellen;
Niet in het spoor van laster stapt:
Maar, zoo men iemands eer vertrapt,
Dien smaad wil hooren noch vertellen.

4. Wiens oog verworpenen veracht,
Maar hen eerbiedigt, die God vreezen;
Die zich voor roekloos zweren wacht,
Doch 't geen hij zweert getrouw betracht,
Al zou 't hem ook tot schande wezen.

5 Die nooit zijn geld op woeker geeft,
Die, d' onschuld en het regt genegen,
Het oog op geen geschenken heeft:
Wie dus opregt en deugdzaam leeft,
Zal nimmer wank'len op zijn wegen.

PSALM 16.

Bewaar mij toch, o alvermogend God! 'k Betrouw op U: schenk hulp, verhoor mijn smeeken. O mijne ziel! gij hebt vrijmoedig tot Uw' God en HEER, uw' Bondgod, durven spreken: Gij zijt de Heer; ik zal U nooit verzaken, Ofschoon tot U mijn goedheid niet kan raken.

2 Maar 't heilig volk, dat op deez' aarde leeft,
Dat heerlijk volk, mijn lust, ontvangt al 't voordeel.
De snoode schaar, die rijke giften geeft
Aan andre goôn, verzwaart de smart in 't oordeel:
'k Zal op 't altaar hun offerbloed niet plengen,
Noch ooit hunn' naam op mijne lippen brengen.

3. Getrouwe HEER, Gij wilt mijn goed, mijn God,
Mijn erfenis en 't deel mijns bekers wezen;
Gij onderhoudt gestaâg het heuglijk lot,
Dat Gij, zoo mild, voor mij hebt uitgelezen.
De schoonste plaats mat Gij met ruime snoeren:
O heerlijk erf! gij kunt mijn ziel vervoeren.

PAUZE.

4 Ik zal den HEER, die mij getrouwen raad
Gegeven heeft, met psalmgezangen prijzen,
Daar 't godlijk licht mij toestraalt vroeg en laat,
Mijn nieren zelfs bij nacht mij onderwijzen.
Ik stel dien HEER gedurig mij voor oogen:
Zijn regterhand zal nooit mijn' val gedoogen.

5 Daarom heeft zich mijn kwijnend hart verblijd;
Mijn tong, mijn eer, zingt godgewijde toonen;

Der vijands, in den grafkuil zeker wonen.
Gij zult mijn ziel niet in de hel vergeten;
Uw Heil'ge zal van geen verderving weten.

6. Gij maakt eerlang mij 't levenspad bekend,
Waarvan, in druk, 't vooruitzicht mij verheugde;
Uw aangezicht, in gunst tot mij gewend,
Schenkt mij in 't kort verzadiging van vreugde;
De lieflijkheên van 't zalig hemelleven
Zal eeuwiglijk uw regterhand mij geven.

PSALM 17.

Behaag' U, HEER, naar mijn gebed, Geschrei en goede zaak te hooren: 'k Vermoei met geen bedrog uw ooren, Dat heeft mijn lippen met besmet. Vergun mij dan mijn klacht t' ontvouwen: Laat, voor uw heilig aangezicht, Mijn recht gesteld zijn in het licht, Uw oog de billijkheid aanschouwen.

2. Gij toetstet mij bij dag en nacht,
Gij vondt mij trouw, in vreugd of smarte;
De mond sprak steeds de taal van 't harte;
Door beiden is hun licht betracht.
Wat ook de zondaar aan moog' vangen,
Ik heb voor zijn afschuwlijk pad
Een' haat, een' afkeer opgevat;
Ik gruw van zijn verkeerde gangen.

3. Ik zet mijn treden in uw spoor,
Opdat mijn voet niet uit zou glijden;
Wil mij voor struikelen bevrijden,
En ga mij met uw heillicht voor.
Ik roep U aan, 'k blijf op U wachten,
Omdat Gij, o God! mij altoos redt:
Al[illegible] luister dan naar mijn gebed.
[illegible] uw ooren tot mijn klagten.

4. Maak uwe weldaân wonderbaar,
Gij, die uw kindren wilt behoeden
Voor 's vijands macht en vreeslijk woeden,
En hen beschermt in 't grootst gevaar.
Wil mij uw' bijstand niet onttrekken;
Uw zorg bewaak' mij van omhoog;
Bewaar m' als d'appel van het oog;
Wil mij met uwe vleuglen dekken.

5. Zoo zoeken mij vergeefs, o God!
De boozen, die mij fier omringen,
Mijn haters, die mij stout bespringen,
En juichen om mijn nad'rend lot.
Zij zijn met vet als overtogen;
Hun mond is vol van hoovaardij;
Hun list en macht omsinglen mij;
Zij duiken, loerend met hun oogen.

6. Geen leeuw is heeter op de jacht;
Geen jonge leeuw kan, in zijn kuilen,
Met meerder list het oog ontschuilen,
Dan hij, die mij ter prooi verwacht.
Beschaam het aangezicht dier boozen;
Uw grimmigheid vell' hen ter neêr:
Bevrijd mij met uw zwaard, o HEER!
Van 't snood geweld der goddeloozen.

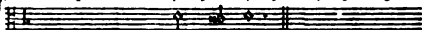
7. Red mij van hen, die 't ruim genot
Der wereld voor hun heilgoed achten;
Geen deel, dan in dit leven, wachten,
En maken van den buik hunn' God;
Van hen, die weelde, schatten, staten,
Hoe rijk, hoe uitgebreid, hoe groot,
Verliezen moeten met den dood,
En hunnen kindren overlaten.

8. Maar (blij vooruitzicht, dat mij streelt!)
Ik zal, ontwaakt, uw' lof ontvouwen,
U in geregtigheid aanschouwen,
Verzadigd met uw godlijk beeld.

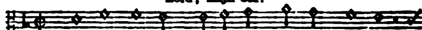
PSALM 18.

Nu zal mijn ziel, nu zullen al mijn zinnen, O God, mijn sterkt'! U hartelijk beminnen. Mijn steenrots, burg

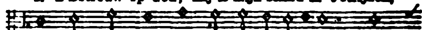
en helper is de HEER, Mijn God, mijn rots, mijn zalig-

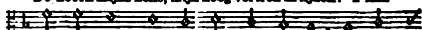
heid, mijn eer.

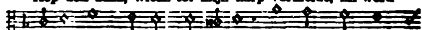
1. 'k Betrouw op God; Hij is mijn schild in 't strijden,

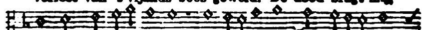
De hoorn mijns heils, mijn hoog vertrek in lijden: 'k Aan-

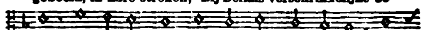
riep den HEER, wiens lof mijn harp vermeldt, En werd

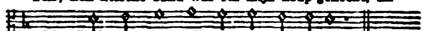
verlost van 's vijands boos geweld. De dood bragt mij,

geboeid, in nare streken, Bij Belials verschrikkelijke be-

ken; Een helsche band was om mijn heup gehecht, En

door den dood mij strik op strik gelegd.

2. 'k Riep tot den HEER, in 't midden dier ellenden,
Tot mijnen God, opdat Hij hulp zou zenden:
  Mijn klaagstem drong tot in zijn troonzaal door;
  Aan mijn geroep gaf Hij in gunst gehoor.
Toen beefde d'aard, al golvend als de baren;
Het hoog gebergt' werd op zijn grondpilaren
  Beroerd, geschokt, gerukt uit zijn gewricht,
  Door 't vreeslijk vuur van Gods ontvlamd gezigt.

3. Een dikke rook ging op, waar Hij zich keerde,
Uit zijnen neus; het vuur zijns monds verteerde,
  Stak kolen aan, en wat Hem tegenstond;
  Hij boog het zwerk, en daalde neêr; de grond,
Waarop Hij trad, was, in het oog der volken,
Gansch zwart, door dichtopeengepakte wolken;
  Zijn wagen was een Cherub; ja gezwind
  Voer Hij en vloog op vleuglen van den wind.

1. PAUZE.

4. In zijne tent, rondom Hem zoo vol luister,

Door wolk op wolk, [illegible]
En opgehoopt in 't bruine luchtgewest.
Zijn gloed ontbond der wolken vaste banden;
Toen daalde vuur en hagel op de landen;
De donder klonk door gansch den hemel heen;
God gaf zijn stem, en 't vuur viel naar beneên.

5. Hij deed vol kracht hen voor zijn pijlen zwichten;
Verschrikte hen door bliksem-schicht op schichten.
De diepste kolk droogd' op één oogenblik,
En 't hart der aard ontblootte zich van schrik,
Wanneer Gij scholdt: uw adem fel ontstoken,
Deed dus, o HEER! en land en water rooken.
Hij zond mij hulp. Hij nam mij op mijn beê,
En trok mij uit een groote jammerzee.

6. Ik werd verlost van 's vijands legerscharen,
En 's haters hand, wijl zij te magtig waren.
Men viel mij aan ten dage van mijn smart;
Maar toen was God het steunsel van mijn hart:
Hij trok mij uit, en bragt m' in ruimer wegen:
Want Hij had lust aan mij, zijn' knecht' gekregen:
De HEER vergold mijn onschuld naar het regt,
En schonk mij 't loon, den reinen toegezegd.

7. Want 's HEEREN weg heb ik getrouw bewandeld,
En niet godloos met mijnen God gehandeld:
Ik hield gestaâg zijn regten in het oog,
Terwijl zijn wet mijn ziel tot deugd bewoog.
Ik werd opregt en vroom bij Hem bevonden;
Ik wachtte mij zorgvuldig van mijn zonden:
Dies liet mij God ook naar mijn regt geschiên,
En heeft in gunst mijn onschuld aangezien.

2. PAUZE.

8. Hun zijt Gij goed, die goedertieren handlen;
Opregt bij hen, die in opregtheid wandlen;
Gij houdt u rein bij hen, die rein zijn; maar
Verkeerden toont Gij U een worstelaar:
Want Gij verlost het volk, door druk gebogen;
Maar werpt ter neêr, die groot zijn in hun oogen.
Door U, o HEER! geeft mijne lamp haar licht;
Mijn God verdrijft den nacht uit mijn gezigt.

9. Ik kan met U door sterke benden dringen,
Met mijnen God zelfs over muren springen.
Des HEEREN weg is gansch volmaakt en regt;
Doorlouterd, rein en trouw al wat Hij zegt.
Hij is een schild en schutsheer voor den vromen,
Voor die tot Hem de toevlugt heeft genomen.
Wie is een God als Hij in tegenheên?
Wie is een rots dan onze God alleen?

Hij doet mijn weg volkomen effen worden,
Maakt, dat mijn voet als die der hinden snelt,
Terwijl Hij mij op mijne hoogten stelt,
Hij leert mijn hand heldhaftig oorelogen;
Mijn strijdbaar' arm verbreekt zelfs stalen bogen.
Mij gaaft G' uw schild; uw hand heeft mij gesterkt;
Uw goedheid heeft mijn grootheid uitgewerkt.

11. Mijn' voet hebt Gij doen in de ruimte treden;
Mijn gang werd vast, ik ben niet uitgegleden:
De vijand week, ik volgd', en trof hem aan,
En keerde niet, tot ik hem had verdaan:
Mijn spies doorstak al wie mij tegenstonden,
Zoodat zij zich niet weêr herstellen konden:
Dus zag ik door uw bijstand hen verplet,
En mijnen voet hun op den nek gezet.

8. PAUZE.

12. Gij hebt mij, Heer, met kracht omgord tot strijden;
Mijn vijand moest, vernederd, straffen lijden;
Hij vlood vol schrik, wijl hij geen kracht behield;
Mijn hater werd door mijne hand vernield.
Zij riepen wel, maar zonder hulp te krijgen,
Zelfs tot den HEER, maar Hij vond goed te zwijgen:
Toen heb ik hen als stof vergruisd, verjaagd,
En als het slijk der aarde weggevaagd.

13. Gij hebt mij uit den twist des volks verheven,
En tot een hoofd den heidenen gegeven:
Ik stelde 't volk, mij onbekend, de wet;
Zoo ras ik sprak, werd op mijn' wil gelet;
De vreemde zelfs zag mij vol schrik naar d' oogen;
Lag voor mijn' troon geveinsdlijk neergebogen:
Zij vielen neer; zij sidderden van schrik
In burg en slot, op ieder oogenblik.

14. Zoo leeft de HEER! mijn rotsteen zij geprezen;
De God mijns heils moet steeds verheerlijkt wezen.
Die God, die mij volkomen wraak verschaft,
En volk op volk mij onderwerpt en straft;
Die mij verlost uit mijns vervolgers handen;
Die mij verhoogt, mijn' vijand slaat in banden:
Ja, Gij verhoogt mij boven al 't geweld,
Daar G' op den troon van roem en eer mij stelt.

15. Daarom, o HEER! zal ik U eer bewijzen,
Bij 't heidendom uw' naam eerbiedig prijzen
Met psalmgezang, daar 't hart door wordt geraakt.
Hij heeft het heil zijns Konings groot gemaakt;
Hij wil zijn gunst aan zijn' Gezalfde schenken;
Aan David en zijn nakroost eeuwig denken.

Het ruime hemelrond Vertelt, met blijden mond, Gods eer en heerlijkheid: De heldre lucht en 't zwerk Verkondigen zijn werk, En prijzen zijn beleid. Dus kan ons dag bij dag, Tot roem van Gods gezag, Zijn wonderen verhalen: Dus weet ons nacht bij nacht Zijn onbegrensde magt En wijsheid af te malen.

2. Hoe goddelijk en schoon
Luidt deze hemeltoon!
Daar is geen spraak, of oord;
Daar is geen volk bekend,
Dat, zelfs tot 's werelds end,
Der heemlen stem niet hoort.
Hun evenredigheid
Heeft zich zoo wijd verspreid,
Hun rede klinkt zoo krachtig,
Dat z' al, wat d' aard bewoont,
Het merk eens Scheppers toont,
Zoo gunstrijk als almagtig.

3. God heeft voor 't groote licht,
De zon, een tent gesticht,
Van waar z', in 't blinkend kleed,
En met een blij gelaat,
Gelijk een bruigom, gaat,
Die uit zijn slaapzaal treedt,
Z' is vrolijk, als een held,
Die in 't bestemde veld
Zijn vuur en vaart doet blijken:
Zij heeft haar' zwaai en spoor
Den ganschen hemel door:
Niets kan haar' gloed ontwijken.

PAUZE.

4. Des HEEREN wet nogtans
Verspreidt volmaakter glans,

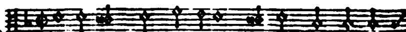
En slechten wijsheid leert.
Wat Gods bevel ons zegt,
Vertoont ons 't heiligst regt,
En kan geen kwaad gedoogen:
Zijn wil, die 't hart verheugt,
Eischt zuiverheid en deugd;
Verlicht de duister' oogen.

5. Des HEEREN vrees is rein;
Zij opent een fontein
Van heil, dat nooit vergaat.
Zijn dierbre leer verspreidt
Een' straal van billijkheid,
Daar z' al onwaarheid haat.
Z' is 't menschdom meerder waard,
Dan 't fijnste goud op aard;
Niets kan haar' glans verdooven:
Zij streeft in heilzaam zoet,
Tot streeling van 't gemoed,
Den honig ver te boven.

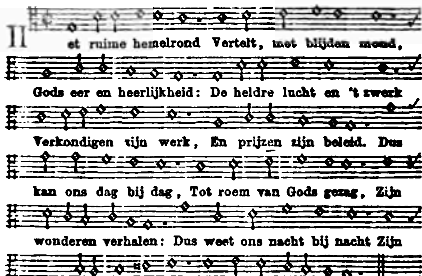
6. Dus krijg ik van mijn' pligt,
O God! een klaar berigt.
Wat is 't vooruitzicht schoon!
Hij, die op U vertrouwt,
Uw wetten onderhoudt,
Vindt daarin grooten loon.
Maar, Heer, wie is de man,
Die, op 't naauwkeurigst, kan
Zijn dwalingen doorgronden?
O Bron van 't hoogste goed!
Wasch, reinig mijn gemoed
Van mijn verborgen zonden.

7. Weêrhoud, o Heer! uw' knecht,
Dat hij zijn hart niet hecht'
Aan dwaze hoovaardij:
Heerscht die in mij niet meer,
Dan leef ik tot uw eer,
Van groote zonden vrij.
Laat U mijn tong en mond,
En 's harten diepsten grond
Toch welbehaaglijk wezen,
O HEER, die mij verblijdt,
Mijn rots en losser zijt!
Dan heb ik niets te vreezen.

PSALM 20.

D at op uw klagt de hemel scheure! Dat zich de

onbegrensde magt En wijsheid af te malen.

2. Hoe goddelijk en schoon
Luidt deze hemeltoon!
Daar is geen spraak, of oord;
Daar is geen volk bekend,
Dat, zelfs tot 's werelds end,
Der heemlen stem niet hoort.
Hun evenredigheid
Heeft zich zoo wijd verspreid,
Hun rede klinkt zoo krachtig,
Dat z' al, wat d' aard bewoont,
Het merk eens Scheppers toont,
Zoo gunstrijk als almagtig.

3. God heeft voor 't groote licht,
De zon, een tent gesticht,
Van waar z', in 't blinkend kleed,
En met een blij gelaat,
Gelijk een bruigom, gaat,
Die uit zijn slaapzaal treedt,
Z' is vrolijk, als een held,
Die in 't bestemde veld
Zijn vuur en vaart doet blijken:
Zij heeft haar' zwaai en spoor
Den ganschen hemel door:
Niets kan haar' gloed ontwijken.

PAUZE.

4. Des HEEREN wet nogtans
Verspreidt volmaakter glans,

Dat eeuwig zeker is,
En slechten wijsheid leer
Wat Gods bevel ons zegt,
Vertoont ons 't heiligst r
En kan geen kwaad gedoog
Zijn wil, die 't hart verh
Eischt zuiverheid en deug
Verlicht de duister' oogen.

5. Des HEEREN vrees is rein;
Zij opent een fontein
Van heil, dat nooit verga
Zijn dierbre leer versprei
Een' straal van billijkheid
Daar z' al onwaarheid ha
Z' is 't menschdom meerde
Dan 't fijnste goud op aa
Niets kan haar' glans verdo
Zij streeft in heilzaam zo
Tot streeling van 't gemo
Den honig ver te boven.

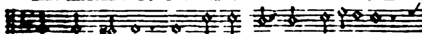
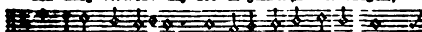
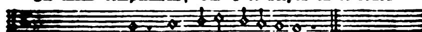
6. Dus krijg ik van mijn' pl
O God! een klaar berigt.
Wat is 't vooruitzicht sch
Hij, die op U vertrouwt,
Uw wetten onderhoudt,
Vindt daarin grooten loo
Maar, Heer, wie is de ma
Die, op 't naauwkeurigst
Zijn dwalingen doorgronde
O Bron van 't hoogste go
Wasch, reinig mijn gemo
Van mijn verborgen zonden.

7. Weêrhoud, o Heer! uw' k
Dat hij zijn hart niet hecl
Aan dwaze hoovaardij:
Heerscht die in mij niet r
Dan leef ik tot uw eer,
Van groote zonden vrij.
Laat U mijn tong en mon
En 's harten diepsten gro
Toch welbehaaglijk wezen,
O HEER, die mij verblijdt,
Mijn rots en losser zijt!
Dan heb ik niets te vreezen

PSALM 20.

D at op uw klagt de hemel sche

ontdekt! De God van vader Jakob beure U in

een hoog vertrek! Hij doe in gunstrijk welbehagen,

Uit Sions tempelzalen, Om U te helpen en te schra-

gen, Zijn' zegen nederdalen!

2. Hij will' uw offerspijz' gedenken!
 De hemelvlam verteer',
Wat g' op het brandaltaar zult schenken,
 Tot 's Allerhoogsten eer!
Hij geev' u, naar uw' wensch, t' ontvangen
 Geluk in al uw daden!
Zijn gunst bestier', naar uw verlangen,
 Al wat gij moogt beraden!

3. Dan zal 't gejuich ten hemel dringen;
 Dan zullen wij Gods eer,
Bij opgestoken vaandels, zingen:
 Uw' wensch vervull' de HEER!
'k Weet nu, dat Gods gezalfden Koning
 Geen heilgoed zal ontbreken;
Want God zal, uit zijn hemelwoning,
 Hem sterken op zijn smeeken.

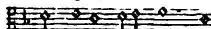
4. Op wagens, paarden, en op helden,
 Zij onze vijand stout;
Wij zullen d' eer en grootheid melden
 Van God, die ons behoudt:
Zij zijn gekromd, ter neêr gestooten,
 Van moed beroofd en krachten;
Maar wij, wij hebben 't heil genoten,
 Waarop ons God deed wachten.

5. Behoud, o HEER! wil bijstand zenden,
 Verlos, bewaar, verschoon:
Die Koning hoor', als w' in ellenden
 Aanbidden voor zijn' troon.

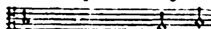
PSALM 21.

HEER! de Koning is verheugd Om uw geducht

vermogen, Uw heil zweeft

wat blijde zielevreugd Za

rukt, ten

2. Wat hij U smeekt'
En al zijn rein v
Hebt Gij hem do
Ook hebt Gij d' uit
Al wat hij he
Geweigerd, n

3. Gij, die hem gunsti
Zijt hem, met vol
Van zegen, voorg
Ook hebt Gij hem
Hem, die op
Een kroon va

4. Hij heeft, o God! v
Het onvergankl ijl
Gij hebt het hem
Zoo zijn de dagen
Zoo leeft de
Zoo leeft hij

5. Hoe groot en schitt
Door 't heil aan
Hoe is zijn roem
O alvermogend Opp
Wat glans, w
Hebt Gij dien

6. Gewis! Gij zult, all'
Hem met uw g
En tot een' zegen
Ja, Gij geleidt hem
Der vreugde
Van 't godlij

7. De Koning rust op
O eeuwig Opperw
Uw goedheid, no
Duldt niet, dat hij
Neen, d' Alle
Hem hoeden

8. Uw sterke hand zal onverwacht
Al uwe haters vinden;
Uw wraak zal hen verslinden;
Uw regterhand zal eens, met kracht,
Vernielen en verslaan
Hen, die uw rijk weêrstaan.

9. Dan doet uw toornig aangezigt
Hen, als een oven, rooken,
Door 't heetste vuur ontstoken;
Dan wordt, in 's HEEREN strafgerigt,
De gloed, die hen verteert,
Met vlam op vlam vermeêrd.

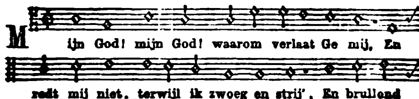
10. De vruchten van hun huwlijksbed
Zult Gij van d' aard verderven,
En doen door rampen sterven;
Tot dat men, waar men zoek' of let'
Geen nakroost meer bespeurt,
Dat hunnen dood betreurt.

11. Want tegen U heeft dit geslacht
Een godloos kwaad besloten;
En, met zijn bondgenooten,
Een schandelijke daad bedacht;
Doch al dat listig woên
Zal leed noch hinder doen.

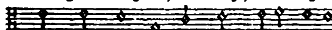
12. Want uw alziend en toornig oog
Zal hen ten doelwit zetten;
Gij zult uw pijlen wetten,
En doen ze, van uw' stalen boog,
Tot hun verderf gerigt,
Hun vliegen in 't gezigt.

13. Verhoog, o HEER! uw' naam en kracht;
Zoo zal ons vrolijk zingen
Door lucht en wolken dringen:
Zoo wordt uw heerschappij en magt
Door ons, nog eeuwen lang,
Geloofd met psalmgezang.

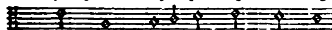
PSALM 22.

klaag in d' angsten, die ik lij', Dus fel gesl

ik, mijn God! bij dag moog' bitter klage

woordt niet; 't Zij ik des nachts moog' kerı

geen rust, ook vind ik geen ontfermen In m

2. 'k Erken nogtans, Gij, Gij zijt heilig, I
En hebt uw huis, den zetel uwer eer,
Bij Isreï, daar uw lof klinkt keer op ke
In gunst doen bouwen:
Op U stond vast der vaderen betrouwen:
Gij zaagt hen aan;
Gij hebt, wanneer z' in nooden
Tot U om hulp, vertrouwend, zijn gevl. d
Hen bijgestaan.

3. U smeekten zij, van menschenhulp ontl
En zijn gered; zij hebben in hunn' nooc
Op U vertrouwd; van schaamte nimmer
Na hun gebeden.
Maar ik, ik ben een worm, van elk vertr
Een worm, geen man;
Een spot en smaad van menscher
Wien 't booze volk, naar zijn baldadig we
Beschimpen kan.

1. PAUZE.

4. Al wie mij ziet, bespot mij boos te moê
Men schudt den kop, men steekt de lip
Daar ik 't gebed tot God vertrouwend d
Moet ik nog hooren:
„Dat God, op wien hij st..nt, hem gunst
„Verleen', hem redd';
„Dat Die nu hulp doe komen,
„En hem, in wien Hij heeft zijn' lust gen
„In ruimte zett'."

5. Gij immers, Heer! Gij zijt het, door wi
Ik uit den buik weleer ben voortgebrag
Aan 's moeders borst vertrouwd' ik op u
Van ganscher harte.
Zij wierp mij reeds op U, in barens smar
Gansch onbevreesd:
k' Mogt naauwlijks 't licht aansc
Of Gij, Gij zijt, o grond van mijn vertrou
Mijn God geweest.

'k Heb buiten U, [illegible]
Geen hulp te wachten.
Een stierenheir uit Bazan, sterk van krachten,
En fel verwoed,
Omringt m' aan alle zijden:
Mijn God, hoe zwaar, hoe smartlijk valt dit lijden
Voor mijn gemoed!

7. Zij rukken aan, met opgesperden mond,
Gelijk een leeuw, al brullend in het rond:
Ik vloei daar heen als watren op den grond,
Die zich verspreiden.
Mijn beendren zijn in mij van een gescheiden.
O doodlijk uur!
Wat hitte doet mij branden!
Mijn hart is week, en smelt in d' ingewanden,
Als was voor 't vuur.

2. PAUZE.

8. Mijn kracht is, als een scherf, van sap beroofd;
Mijn tong kleeft in mijn' mond, door dorst gekloofd;
Gij zult eerlang mij, door den dood, het hoofd
In 't stof doen bukken:
Want van rondom zie 'k honden zamenrukken.
Een muitgespan
Heeft mij ter prooi verkoren,
Mijn handen en mijn voeten doen doorboren,
Zoo fel het kan.

9. Mijn beendren kan ik tellen één voor één:
Hun boos gezigt beschouwt dit, wel te vreên·
Z' ontzien zich niet, om met mijn tegenheên
Hunn' geest te streelen,
En onder zich mijn kleedren te verdeelen.
Verhard in 't kwaad,
Kan hun geen spel verdrieten;
Zij werpen 't lot, wat ieder zal genieten
Van mijn gewaad.

10. Maar Gij, o HEER! tot wien mijn ziel zich keert;
Sta niet van ver, mijn God, die 't al regeert;
Ai! haast U toch ter hulp; ik word verteerd
Door al d' ellenden:
Red mijne ziel van 't zwaard dier booze benden,
Die schriklijk woên;
Ai! red haar uit hun handen,
Daar z' eenzaam ducht 't geweld des honds, wiens tanden
Haar siddren doen.

11. Verlos mij van den leeuw, die woedt en tiert;
Verhoor mij, Heer! en red mij van 't gediert,
Dat, sterk van hoorn, rondom mij henen zwiert;
Mij staat naar 't leven;

'k Heb,

12. Gij, di
Dat Ja
Ontzie

Wie mij

Maar hee

13. Ik loof
En, wa
Betaal

't Zachtm

Zoo leev'

14. Eerlang
Haast
En was

Aanbiddi

Hij heers

15. Wie ve
Wie 't
En wie

Het vrou

Het zal d

16. Zij kom
Om 't
Te mel

De God des heils wil mij ten herder wezen; 'k Heb geen gebrek, 'k heb geen gevaar te vreezen. Hij zal mij zacht, in liefelijke weiden, Aan d' oevers van zeer stille watren, leiden. Hij sterkt mijn ziel, rigt, om zijn naam, mijn treden In 't effen spoor van zijn geregtigheden.

2. Ik vrees niet, neen; schoon ik door duistre dalen,
In doodsgevaar, bekommerd om moet dwalen;
Gij blijft mij bij in alle tegenspoeden:
Uw stok en staf zal mij altoos behoeden:
Gij troost mijn ziel, en rigt, in mededoogen,
De tafel aan, voor mijner hatren oogen.

3. Gij zalft mijn hoofd; Gij doet mijn blijdschap groeijen,
En van uw heil mijn beker overvloeijen.
Het zalig goed, mij door uw gunst gegeven,
Verlaat mij niet, maar volgt mij al mijn leven;
Zoo dat ik in het heilig huis des HEEREN,
Een lange reeks van dagen, blijv' verkeeren.

PSALM 24.

Al d' aard en alles wat zij geeft, Met al wat zich beweegt en leeft, Zijn 't wettig eigendom des HEEREN. Hij heeft z', in haren ochtendstond, Op ongemeten zeën gegrond, Doorsneden met rivier en meren.

klimt den berg des HEEREN op?
Wie zal dien godgewijden top,
Voor 't oog van Sions God, betreden?
De man, die, rein van hart en hand,
Zich niet aan ijdelheid verpandt,
En geen bedrog pleegt in zijn eeden.

3. Die zal, door 's HEEREN gunst geleid,
En zegen en geregtigheid
Van God, den God zijns heils, ontvangen.
Dit 's Jacob, dit is 't vroom geslacht,
Dat naar God vraagt, zijn wet betracht
En zoekt zijn aanschijn met verlangen.

4. Verhoogt, o poorten! nu den boog;
Rijst, eeuwge deuren! rijst omhoog;
Opdat de Koning in moog' rijden.
Wie is die Vorst, zoo groot in eer?
't Is God, d' almagtig' Opperheer;
't Is God, geweldig in het strijden.

5. Verhoogt, o poorten! nu den boog;
Rijst, eeuwge deuren! rijst omhoog;
Opdat g' uw Koning moogt ontvangen.
Wie is die Vorst, zoo groot in kracht?
't Is 't Hoofd van 's hemels legermagt;
Hem eeren wij met lofgezangen.

Leer mij, hoe die zijn gelegen,
En waarheen G' uw treden wendt:
Leid mij in uw waarheid: leer
IJvrig mij uw wet betrachten;
Want Gij zijt mijn heil, o Heer!
't Blijf U al den dag verwachten.

3. Denk aan 't vaderlijk meêdoogen,
HEER, waarop ik biddend pleit:
Milde handen, vriendlijk' oogen
Zijn bij U van eeuwigheid.
Sla de zonden nimmer gâ,
Die mijn jongheid heeft bedreven;
Denk aan mij toch in genâ,
Om uw goedheid eer te geven.

4. 's HEEREN goedheid kent geen palen;
God is regt, dus zal Hij door
Onderwijzing hen, die dwalen,
Brengen in het regte spoor:
Hij zal leiden 't zacht gemoed
In het effen regt des Heeren;
Wie Hem nedrig valt te voet
Zal van Hem zijn wegen leeren.

PAUZE.

5. Loutre goedheid, liefdekoorden,
Waarheid, zijn des HEEREN paân
Hun, die zijn verbond en woorden,
Als hun schatten, gadeslaan.
Wil mij, uwen naam ter eer,
Al mijn euveldaân vergeven;
Ik heb tegen U, o HEER!
Zwaar en menigmaal misdreven.

6. Wie heeft lust den HEER te vreezen,
't Allerhoogst en eeuwig goed?
God zal zelf zijn leidsman wezen;
Leeren, hoe hij wandlen moet:
't Goed, dat nimmermeer vergaat,
Zal hij ongestoord verwerven,
En zijn godgeheiligd zaad
Zal 't gezegend aardrijk erven.

7. Gods verborgen omgang vinden
Zielen, daar zijn vrees in woont;
't Heilgeheim wordt aan zijn vrinden,
Naar zijn vreêverbond, getoond.
D' oogen houdt mijn stil gemoed
Opwaarts, om op God te letten;
Hij, die trouw is, zal mijn voet
Weeren uit der boozen netten.

Het ruime hemelrond Vertelt, met blijden mond, Gods eer en heerlijkheid: De heldre lucht en 't zwerk Verkondigen zijn werk, En prijzen zijn beleid. Dus kan ons dag bij dag, Tot roem van Gods gezag, Zijn wonderen verhalen: Dus weet ons nacht bij nacht Zijn onbegrensde magt En wijsheid af te malen.

2. Hoe goddelijk en schoon
Luidt deze hemeltoon!
Daar is geen spraak, of oord;
Daar is geen volk bekend,
Dat, zelfs tot 's werelds end,
Der heemlen stem niet hoort.
Hun evenredigheid
Heeft zich zoo wijd verspreid,
Hun rede klinkt zoo krachtig,
Dat z' al, wat d' aard bewoont,
Het merk eens Scheppers toont,
Zoo gunstrijk als almagtig.

3. God heeft voor 't groote licht,
De zon, een tent gesticht,
Van waar z', in 't blinkend kleed,
En met een blij gelaat,
Gelijk een bruigom, gaat,
Die uit zijn slaapzaal treedt,
Z' is vrolijk, als een held,
Die in 't bestemde veld
Zijn vuur en vaart doet blijken:
Zij heeft haar' zwaai en spoor
Den ganschen hemel door:
Niets kan haar' gloed ontwijken.

PAUZE.

4. Des HEEREN wet nogtans
Verspreidt volmaakter glans,

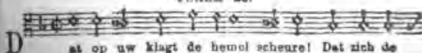
't is Gods getuigenis,
Dat eeuwig zeker is,
En slechten wijsheid leert.
Wat Gods bevel ons zegt,
Vertoont ons 't heiligst regt,
En kan geen kwaad gedoogen:
Zijn wil, die 't hart verheugt,
Eischt zuiverheid en deugd;
Verlicht de duister' oogen.

5. Des HEEREN vrees is rein;
Zij opent een fontein
Van heil, dat nooit vergaat.
Zijn dierbre leer verspreidt
Een' straal van billijkheid,
Daar z' al onwaarheid haat.
Z' is 't menschdom meerder waard,
Dan 't fijnste goud op aard;
Niets kan haar' glans verdooven:
Zij streeft in heilzaam zoet,
Tot streeling van 't gemoed,
Den honig ver te boven.

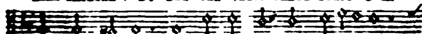
6. Dus krijg ik van mijn' pligt,
O God! een klaar berigt.
Wat is 't vooruitzicht schoon!
Hij, die op U vertrouwt,
Uw wetten onderhoudt,
Vindt daarin grooten loon.
Maar, Heer, wie is de man,
Die, op 't naauwkeurigst, kan
Zijn dwalingen doorgronden?
O Bron van 't hoogste goed!
Wasch, reinig mijn gemoed
Van mijn verborgen zonden.

7. Weêrhoud, o Heer! uw' knecht,
Dat hij zijn hart niet hecht'
Aan dwaze hoovaardij:
Heerscht die in mij niet meer,
Dan leef ik tot uw eer,
Van groote zonden vrij.
Laat U mijn tong en mond,
En 's harten diepsten grond
Toch welbehaaglijk wezen,
O HEER, die mij verblijdt,
Mijn rots en losser zijt!
Dan heb ik niets te vreezen.

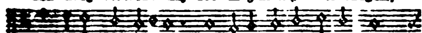
PSALM 20.

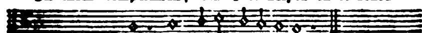
hart ontdekt'! De God van vader Jakob beure U in

een hoog vertrek! Hij doe in gunstrijk welbehagen,

Uit Sions tempelzalen, Om U te helpen en te schra-

gen, Zijn' zegen nederdalen!

2. Hij will' uw offerspijz' gedenken!
De hemelvlam verteer',
Wat g' op het brandaltaar zult schenken,
Tot 's Allerhoogsten eer!
Hij geev' u, naar uw' wensch, t' ontvangen
Geluk in al uw daden!
Zijn gunst bestier', naar uw verlangen,
Al wat gij moogt beraden!

3. Dan zal 't gejuich ten hemel dringen;
Dan zullen wij Gods eer,
Bij opgestoken vaandels, zingen:
Uw' wensch vervull' de HEER!
'k Weet nu, dat Gods gezalfden Koning
Geen heilgoed zal ontbreken;
Want God zal, uit zijn hemelwoning,
Hem sterken op zijn smeeken.

4. Op wagens, paarden, en op helden,
Zij onze vijand stout;
Wij zullen d' eer en grootheid melden
Van God, die ons behoudt:
Zij zijn gekromd, ter neêr gestooten,
Van moed beroofd en krachten;
Maar wij, wij hebben 't heil genoten,
Waarop ons God deed wachten.

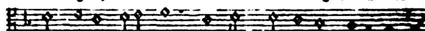
5. Behoud, o HEER! wil bijstand zenden,
Verlos, bewaar, verschoon:
Die Koning hoor', als w' in ellenden
Aanbidden voor zijn' troon.

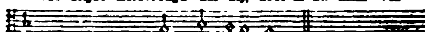
PSALM 21.

HEER! de Koning is verheugd Om uw geducht

vermogen, Uw heil zweeft hem voor d' oogen: En met

2. Wat hij U smeekt' uit 's harten grond,
En al zijn rein verlangen
Hebt Gij hem doen ontvangen;
Ook hebt Gij d' uitspraak van zijn' mond
Al wat hij heeft begeerd,
Geweigerd, noch geweerd.

3. Gij, die hem gunstig hebt gered,
Zijt hem, met volle stroomen
Van zegen, voorgekomen.
Ook hebt Gij hem op 't hoofd gezet,
Hem, die op U betrouwt,
Een kroon van 't fijnste goud.

4. Hij heeft, o God! van U begeerd
Het onvergankelijk leven;
Gij hebt het hem gegeven:
Zoo zijn de dagen hem vermeêrd,
Zoo leeft de Vorst altoos;
Zoo leeft hij eindeloos!

5. Hoe groot en schitt'rend is zijn eer,
Door 't heil aan hem bewezen!
Hoe is zijn roem gerezen,
O alvermogend Opperheer!
Wat glans, wat majesteit
Hebt Gij dien Vorst bereid!

6. Gewis! Gij zult, all' eeuwen door,
Hem met uw gunst verzellen,
En tot een' zegen stellen:
Ja, Gij geleidt hem op het spoor
Der vreugde bij het licht
Van 't godlijk aangezigt.

7. De Koning rust op uwe trouw,
O eeuwig Opperwezen!
Uw goedheid, nooit volprezen,
Duldt niet, dat hij ooit wanklen zou:
Neen, d' Allerhoogste zal
Hem hoeden voor den val.

8. **Uw sterke hand zal onverwacht**
Al uwe haters vinden;
Uw wraak zal hen verslinden;
Uw regterhand zal eens, met kracht,
Vernielen en verslaan
Hen, die uw rijk weêrstaan.

9. **Dan doet uw toornig aangezigt**
Hen, als een oven, rooken,
Door 't heetste vuur ontstoken:
Dan wordt, in 's HEEREN strafgezigt,
De gloed, die hen verteert,
Met vlam op vlam vermeêrd.

10. **De vruchten van hun huwlijksbed**
Zult Gij van d' aard verderven,
En doen door rampen sterven;
Tot dat men, waar men zoek' of let'
Geen nakroost meer bespeurt,
Dat hunnen dood betreurt.

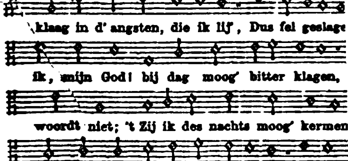
11. **Want tegen U heeft dit geslacht**
Een godloos kwaad besloten;
En, met zijn bondgenooten,
Een schandelijke daad bedacht;
Doch al dat listig woên
Zal leed noch hinder doen.

12. **Want uw alziend en toornig oog**
Zal hen ten doelwit zetten;
Gij zult uw pijlen wetten,
En doen ze, van uw' stalen boog,
Tot hun verderf gerigt,
Hun vliegen in 't gezigt.

13. **Verhoog, o HEER! uw' naam en kracht;**
Zoo zal ons vrolijk zingen
Door lucht en wolken dringen:
Zoo wordt uw heerschappij en magt
Door ons, nog eeuwen lang,
Geloofd met psalmgezang.

PSALM 22.

Mijn God! mijn God! waarom verlaat Ge mij, En
redt mij niet, terwijl ik zwoeg en strij', En brullend

geen rust, ook vind ik geen ontfermen In mijn

2. 'k Erken nogtans, Gij, Gij zijt heilig, Heer
En hebt uw huis, den zetel uwer eer,
Bij Israël, daar uw lof klinkt keer op keer,
In gunst doen bouwen:
Op U stond vast der vaderen betrouwen:
Gij zaagt hen aan;
Gij hebt, wanneer z' in nooden
Tot U om hulp, vertrouwend, zijn gevl.den,
Hen bijgestaan.

3. U smeekten zij, van menschenhulp ontbloo
En zijn gered; zij hebben in hunn' nood,
Op U vertrouwd; van schaamte nimmer roo
Na hun gebeden.
Maar ik, ik ben een worm, van elk vertred
Een worm, geen man;
Een spot en smaad van menschen,
Wien 't booze volk, naar zijn baldadig wenscl
Beschimpen kan.

1. PAUZE.

4. Al wie mij ziet, bespot mij boos te moê:
Men schudt den kop, men steekt de lip mij
Daar ik 't gebed tot God vertrouwend doe,
Moet ik nog hooren:
„Dat God, op wien hij steunt, hem gunstig' o
„Verleen', hem redd';
„Dat Die nu hulp doe komen,
„En hem, in wien Hij heeft zijn' lust genome
„In ruimte zett'."

5. Gij immers, Heer! Gij zijt het, door wiens
Ik uit den buik weleer ben voortgebragt;
Aan 's moeders borst vertrouwd' ik op uw kr
Van ganscher harte.
Zij wierp mij reeds op U, in barens smarte
Gansch onbevreesd:
k' Mogt naauwlijks 't licht aanschouw
Of Gij, Gij zijt, o grond van mijn vertrouwen
Mijn God geweest.

'k Heb buiten U, daar ik zoo bitter lij',
Geen hulp te wachten.
Een stierenheir uit Bazan, sterk van krachten,
En fel verwoed,
Omringt m' aan alle zijden:
Mijn God, hoe zwaar, hoe smartlijk valt dit lijden
Voor mijn gemoed!

7. Zij rukken aan, met opgesperden mond,
Gelijk een leeuw, al brullend in het rond:
Ik vloei daar heen als watren op den grond,
Die zich verspreiden.
Mijn beendren zijn in mij van een gescheiden.
O doodlijk uur!
Wat hitte doet mij branden!
Mijn hart is week, en smelt in d' ingewanden,
Als was voor 't vuur.

2. PAUZE.

8. Mijn kracht is, als een scherf, van sap beroofd;
Mijn tong kleeft in mijn' mond, door dorst gekloofd;
Gij zult eerlang mij, door den dood, het hoofd
In 't stof doen bukken:
Want van rondom zie 'k honden zamenrukken.
Een muitgespan
Heeft mij ter prooi verkoren,
Mijn handen en mijn voeten doen doorboren,
Zoo fel het kan.

9. Mijn beendren kan ik tellen één voor één:
Hun boos gezigt beschouwt dit, wel te vreên:
Z' ontzien zich niet, om met mijn tegenheên
Hunn' geest te streelen,
En onder zich mijn kleedren te verdeelen.
Verhard in 't kwaad,
Kan hun geen spel verdrieten;
Zij werpen 't lot, wat ieder zal genieten
Van mijn gewaad.

10. Maar Gij, o HEER! tot wien mijn ziel zich keert;
Sta niet van ver, mijn God, die 't al regeert;
Ai! haast U toch ter hulp: ik word verteerd
Door al d' ellenden:
Red mijne ziel van 't zwaard dier booze benden,
Die schriklijk woên;
Ai! red haar uit hun handen,
Daar z' eenzaam ducht 't geweld des honds, wiens tanden
Haar siddren doen.

11. Verlos mij van den leeuw, die woedt en tiert;
Verhoor mij, Heer! en red mij van 't gediert,
Dat, sterk van hoorn, rondom mij henen zwiert;
Mij staat naar 't leven:

'k Heb, in uw huis, bij al mijn medgezellen,
Dan prijzens stof.

8. PAUZE.

12. Gij, die God vreest, gij allen prijst den ...
Dat Jakobs zaad zijn grooten naam vereer':
Ontzie Hem toch, o Israël! en leer
Vertrouwend wachten.
Wie mij veracht, God wou mij niet verachten,
Noch oor, noch oog
Van mijn verdrukking wenden;
Maar heeft verhoord, wanneer ik uit d' ellend
Riep naar omhoog.

13. Ik loof eerlang U in een groote schaar,
En, wat ik U beloofd' in 't heetst gevaar,
Betaal ik, op het heilig dankaltaar,
Bij die U vreezen;
't Zachtmoedig volk zal rijk verzadigd wezen,
Ten disch geleid.
Wie God zoekt, zal Hem prijzen.
Zoo leev' uw hart, door 's hemels gunstbewijz...
In eeuwigheid!

14. Eerlang gedenkt hieraan het wereldrond;
Haast wendt het zich tot God met hart en ...
En waar men ooit de wildste volken vond,
Zal God ontvangen
Aanbidding, eer en dankbre lofgezangen:
Want Hij regeert,
En zal zijn almagt toonen;
Hij heerscht, zoo ver de blindste heidnen won...
Tot hem bekeerd.

15. Wie vet is eet, en knielt voor Isrels Heer;
Wie 't stof bewoont, bukt mede voor Hem n...
En wie zijn ziel bij 't leven nu niet meer
Heeft kunnen houden.
Het vrome zaad van die op God betrouwden
Zal, door zijn kracht,
Hem dienen, voor Hem leven;
Het zal den Heer eens worden aangeschreven,
In 't nageslacht.

16. Zij komen aan, door godlijk licht geleid,
Om 't nakroost, dat den Heer wordt toebere...
Te melden 't heil van zijn geregtigheid
En groote daden.

PSALM 23.

De God des heils wil mij ten herder wezen; 'k Heb geen gebrek, 'k heb geen gevaar te vreezen. Hij zal mij zacht, in liefelijke weiden, Aan d' oevers van zeer stille watren, leiden. Hij sterkt mijn ziel, rigt, om zijn naam, mijn treden In 't effen spoor van zijn geregtigheden.

2. Ik vrees niet, neen; schoon ik door duistre dalen,
In doodsgevaar, bekommerd om moet dwalen;
Gij blijft mij bij in alle tegenspoeden:
Uw stok en staf zal mij altoos behoeden:
Gij troost mijn ziel, en rigt, in mededoogen,
De tafel aan, voor mijner hatren oogen.

3. Gij zalft mijn hoofd; Gij doet mijn blijdschap groeijen,
En van uw heil mijn beker overvloeijen.
Het zalig goed, mij door uw gunst gegeven,
Verlaat mij niet, maar volgt mij al mijn leven;
Zoo dat ik in het heilig huis des HEEREN,
Een lange reeks van dagen, blijv' verkeeren.

PSALM 24.

Al d' aard en alles wat zij geeft, Met al wat zich beweegt en leeft, Zijn 't wettig eigendom des HEEREN. Hij heeft z', in haren ochtendstond, Op ongemeten zeën gegrond, Doorsneden met rivier en meren.

Wie klimt den berg des HEEREN op?
Wie zal dien godgewijden top,
Voor 't oog van Sions God, betreden?
De man, die, rein van hart en hand,
Zich niet aan ijdelheid verpandt,
En geen bedrog pleegt in zijn eeden.

3. Die zal, door 's HEEREN gunst geleid,
En zegen en geregtigheid
Van God, den God zijns heils, ontvange
Dit 's Jacob, dit is 't vroom geslacht,
Dat naar God vraagt, zijn wet betrach
En zoekt zijn aanschijn met verlangen.

4. Verhoogt, o poorten! nu den boog;
Rijst, eeuwge deuren! rijst omhoog;
Opdat de Koning in moog' rijden.
Wie is die Vorst, zoo groot in eer?
't Is God, d' almagtig' Opperheer;
't Is God, geweldig in het strijden.

5. Verhoogt, o poorten! nu den boog;
Rijst, eeuwge deuren! rijst omhoog;
Opdat g' uw Koning moogt ontvangen.
Wie is die Vorst, zoo groot in kracht?
't Is 't Hoofd van 's hemels legermagt;
Hem eeren wij met lofgezangen.

PSALM 25.

'k Heb mijn ziel, o God der goden! Tot U o
zijt mijn God: 'k Heb op U vertrouwd in nooden;
van mij toch schaamt' en spot. Dat mijn vijand
van vreugd Om mij opspring': die U wachten
nooit schaamt', maar die de deugd, Zonder oo
stout verachten.

Leer mij, hoe die zijn gelegen,
En waarheen G' uw treden wendt:
Leid mij in uw waarheid; leer
IJvrig mij uw wet betrachten;
Want Gij zijt mijn heil, o Heer!
'k Blijf U al den dag verwachten.

3. Denk aan 't vaderlijk meêdoogen,
HEER, waarop ik biddend pleit:
Milde handen, vriendlijk' oogen
Zijn bij U van eeuwigheid.
Sla de zonden nimmer gâ,
Die mijn jongheid heeft bedreven;
Denk aan mij toch in genâ,
Om uw goedheid eer te geven.

4. 's HEEREN goedheid kent geen palen;
God is regt, dus zal Hij door
Onderwijzing hen, die dwalen,
Brengen in het regte spoor:
Hij zal leiden 't zacht gemoed
In het effen regt des Heeren;
Wie Hem nedrig valt te voet
Zal van Hem zijn wegen leeren.

PAUZE.

5. Loutre goedheid, liefdekoorden,
Waarheid, zijn des HEEREN paân
Hun, die zijn verbond en woorden,
Als hun schatten, gadeslaan.
Wil mij, uwen naam ter eer,
Al mijn euveldaân vergeven;
Ik heb tegen U, o HEER!
Zwaar en menigmaal misdreven.

6. Wie heeft lust den HEER te vreezen,
't Allerhoogst en eeuwig goed?
God zal zelf zijn leidsman wezen;
Leeren, hoe hij wandlen moet:
't Goed, dat nimmermeer vergaat,
Zal hij ongestoord verwerven,
En zijn godgeheiligd zaad
Zal 't gezegend aardrijk erven.

7. Gods verborgen omgang vinden
Zielen, daar zijn vrees in woont;
't Heilgeheim wordt aan zijn vrinden,
Naar zijn vreêverbond, getoond.
D' oogen houdt mijn stil gemoed
Opwaarts, om op God te letten;
Hij, die trouw is, zal mijn voet
Voeren uit der boozen netten.

Wees mij toch genadig, Heer!
Eenzaam ben ik en verschoven,
Ja d' ellende drukt mij neêr.
'k Roep u aan in angst en smart;
Duizend zorgen, duizend dooden
Kwellen mijn angstvallig hart:
Voer mij uit mijn angst en nooden.

9. Sla op mijn ellenden d' oogen;
Zie mijn moeite, mijn verdriet;
Neem mijn zonden, uit meêdoogen
Gunstig weg, gedenk die niet.
Zie mijn haters, daar 't getal
Vast vermeêrt van die mij vloeken,
En die rusteloos mijn val,
Heet en wrevelmoedig, zoeken.

10. Hoed mijn ziel, en red z' uit nooden:
Maak mij niet beschaamd, o Heer!
Want ik kom tot U gevloden:
Laat d' opregtheid meer en meer,
Met de vroomheid, mij behoên;
'k Wacht op U in mijn ellenden.
Laat uw hand in tegenspoên
Israël verlossing zenden.

PSALM 26.

O Heer! doe Gij mij regt; Ik wandel
knecht, En vind mijn lust in uw gebod. Ik
U betrouwen; Op U, mijn rotssteen, bouwen:
niet wanklen, groote God!

2. Beproef vrij, van omhoog,
Mijn hart, dat voor uw oog,
Alwetende, steeds open lag.
Doorzoek mij; toets mijn gangen;
Doorgrond al mijn verlangen.
En stel mijn oogmerk in den dag.

Is t'allen tijd voor mijn gezigt.
Ik houd, opregt van handel,
Daar 'k in uw waarheid wandel,
Mijn schreden naar uw wet gerigt.

4. Hij, die, vol ijdelheid,
Een spoorloos leven leidt,
Wordt met mijn vriendschap niet vereerd:
En huichlaars, die hun vlekken
Schijnheiliglijk bedekken,
Zijn van mijn omgang ver geweerd.

5. Mijn hart verfoeit en haat
De werkers van het kwaad,
Bij wie ik mijnen voet niet zet.
Ik zit bij geen godloozen;
'k Ontwijk de plaats der boozen.
Zoo word ik niet door hen besmet.

PAUZE.

6. Ik wasch, aan U verpand,
In onschuld mijne hand.
Mijn hart springt in mij op, o HEER!
Wanneer ik, met uw scharen,
Verschijn voor uw altaren,
En U met offergaven eer.

7. Daar wordt uw lof verbreid,
O Oppermajesteit!
Door mij, die U bemin en acht;
Daar zal mijn stem U prijzen,
Voor al de gunstbewijzen,
Voor al de wondren uwer magt.

8. Wat blijdschap smaakt mijn ziel,
Wanneer ik voor U kniel
In 't huis, dat Gij U hebt gesticht!
Hoe lief heb ik uw woning,
De tent, o Hemelkoning!
Die G', U ter eer, hebt opgerigt.

9. Wanneer G' uw arm verheft,
Den snooden zondaar treft,
Wees Gij dan, Heer, mijn toeverlaat;
Doe mij met hem niet sneven;
O neen! behoed mijn leven,
Als Gij den man des bloeds verslaat.

10 Doe mij niet meê vergaan
Met hen, die U wêerstaan.
Wier hart steeds schandlijk misdrijf kweekt;
Die trouw en pligt verachten,
En 't regt om goud verkrachten,
Als d' onschuld om bescherming smeekt.

Wil mij in gunst gedenken;
Mij uw genade schenken;
Zoo wordt door U mijn heil volmaakt.

12. Nu stap ik rustig aan:
'k Betreed een effen baan.
Mijn God verhoort nu mijn gebed.
'k Zal Hem met blijde klanken,
In zijn vergadring, danken;
Wanneer zijn gunst mij heeft gered.

PSALM 27.

God is mijn licht, mijn heil, wien zou ik vr
Hij is de HEER, die hulp verschaft in nood; M
venskracht; 'k heb niet vervaard te wezen: Hij
die mij beveiligt voor den dood. Wanneer de ma
boozen sloeg aan 't woên, En aanrukt', om zic
mijn vleesch te voên, Stiet zelf dit rot, dat n
naauwt en haat, Den voet, en viel; omdat he
verlaat.

2. Al zie ik zelfs een leger mij omringen,
Nog vrees ik niet: 'k verlaat mij op den H
Al wil men mij door eenen oorlog dwingen,
'k Leg mij gerust, hierop vertrouwend, neêr
Deez' éénе zaak heb ik begeerd van God,
Daar zoek ik naar; dit zij mijn zalig lot!

In 's HEEREN huis mogt wonen hier beneden.

3. Och! mogt ik, in die heilige gebouwen,
De vrije gunst, die eeuwig Hem bewoog,
Zijn lieflijkheid en schoonen dienst aanschouwen!
Hier weidt mijn ziel met een verwondrend oog!
Want God zal mij, opdat Hij mij beschutt',
In ramp en nood versteken in zijn hut;
Mij bergen in 't verborgen van zijn tent,
En op een rots verhoogen uit d'ellend'.

PAUZE.

4. God zal mijn hoofd nu boven 's vijands benden
Verhoogen; dies wil ik, met blij geschal,
In zijne tent het offer opwaarts zenden,
Daar psalm en lied zijn lof vermelden zal.
Verhoor, o HEER! toon mij een gunstig oog;
Ik zal mijn stem verheffen naar omhoog:
Verhoor mij toch, bewijs mij uw genâ,
En antwoord mij, die voor uw aanzigt sta.

5. Mijn hart zegt mij, o HEER! van Uwentwegen:
„Zoek door gebeên met ernst mijn aangezigt."
Dat wil, dat zal, ik doen; ik zoek den zegen
Alleen bij U, o Bron van troost en licht!
Verberg toch niet uw oog van mij, o Heer!
Ik ben uw knecht, zie niet in toorne neêr;
Gij waart mijn hulp in al mijn zielsverdriet;
O God mijns heils! begeef, verlaat, mij niet.

6. Want, schoon ik zelf van vader en van moeder
Verlaten ben: de HEER is goed en groot;
Hij is en blijft mijn vader en behoeder;
Leer mij, o God! uw weg in allen nood.
Bestuur, om mijns verspieders wil, mijn voet
Op 't effen pad; dat 's vijands euvelmoed
Mij nimmer treff'! vervoerd door list en dwang
Getuigt men valsch tot mijnen ondergang.

7. Zoo ik niet had geloofd, dat in dit leven
Mijn ziel Gods gunst en hulp genieten zou,
Mijn God! waar was mijn hoop, mijn moed, gebleven?
Ik was vergaan in al mijn smart en rouw.
Wacht op den HEER, godvruchte schaar, houd moed;
Hij is getrouw, de bron van alle goed;
Zoo daalt zijn kracht op u in zwakheid neer;
Wacht dan, ja wacht; verlaat u op den HEER!

PSALM 28.

Ik roep tot U, o eeuwig Wezen! Mijn rotssteen,

nooit naar eisch volprezen; Wend niet, als de

mij uw ooren; Zwijg niet; laat mij uw antwoo

ren, Opdat ik niet gerekend word' Met die in

zijn neêrgestort.

2. Hoor naar mijn stem en kermend smee
Als ik mijn handen op zal steken
Naar d' aanspraakplaats, uw heilge won
Trek mij niet weg, o Opperkoning!
Met hun, wier argelistigheid,
In schijn van vrede, kwaad bereidt.

3. Doe 't kwade, bij hen ondernomen,
Op hen, naar hun verdiensten, komen;
Geef hun, opdat z' uw hoogheid merker
Naar hun verkeerd' en booze werken;
Dat uw gestrenge geesselroê
Hun, naar het regt, vergelding doe.

4. Omdat zij nooit naar 't werk des HEEREN
Oplettend hart of oogen keeren;
Maar onbedacht en stout versmaden
Het oogwit zijner groote daden;
Zal Hij hen doen te gronde gaan,
Ontbloot van hulp om op te staan.

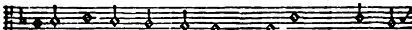
5. Geloofd zij God, wiens open ooren
Mijn smeekstem gunstig wilden hooren:
Hij is mijn sterkt' en schild in 't strijd
'k Vertrouwd' op Hem, Hij hielp m' ui
Dies springt mijn hart van juichens
En zingt des Allerhoogsten lof.

6. God geeft zijn gunstvolk moed en krach
Hij zal, in weerwil aller magten,
Zijn Rijksgezalfde staâg behoeden.
Red, Heer! uw Isrel uit al 't woeden:
Geef zegen aan uw erv', en weid
Uw volk; verhef z' in eeuwigheid.

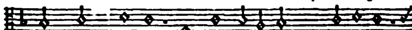
PSALM 29.

A ardsche Magten, looft den HEER! Ge

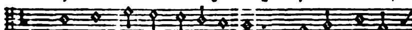
HEEREN sterkt' en eer: Dat de lof van 's Hoogsten naam

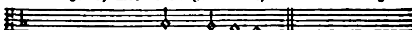
Aller Grooten roem beschaam: Vorsten, 't voegt u

Hem, in 't midden Van zijn heiligdom, t' aanbidden;

't Voegt u, met de Godgetrouwen, 's HEEREN heerlijk-

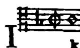
heid t' ontvouwen.

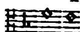
2. 's HEEREN stem, op 't hoogst geducht,
Rolt en klatert door de lucht;
Berst, met vreeselijk geluid,
Op de groote watren uit;
Klinkt, met nadruk en vermogen,
Heerlijk uit de hemelbogen:
't Schepsel beeft en staat verwonderd,
Als de God der eere dondert.

3. 's HEEREN wonderstem verbreekt,
Als zijn grimmigheid ontsteekt,
't Cedrenbosch van Libanon;
Schudt den hoogen Sirion:
Cedren, uit den grond gewrongen,
Hupplen als der rundren jongen;
Bergen voelen sidderingen,
Daar z' als wilde stieren springen.

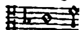
4. 's HEEREN stem verbaast natuur;
Houwt uit bergen vlammend vuur;
Schiet van 't zwerk den bliksem neêr.
Kades beeft voor 't buldrend weêr:
Woestenijen slaan aan 't zuchten:
Hinden krijgen, onder 't vlugten,
Barenswee; door vrees gedrongen,
Werpen z' in dien nood, haar jongen.

5. 's HEEREN stem ontbloot het woud:
Maar hij, die op God vertrouwt,
Buigt zich veilig, Hem ter eer,
Juichend in zijn tempel neêr.
't Is de HEER, wiens wenk de stroomen
In hun woede kon betoomen;
Die, in magt nooit af te meten,
Eeuwig is ten troon gezeten.

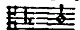
I
k

hooge

Mij o

in

2.

Gi
Ik

3.

Ee
Zi

4.

Of
V

5.

Zo
E

Dies riep ik om uw heilgenot;
Ik smeekt' en zeid': „O groote God!
„Wat winst is uit mijn bloed te halen?
„Waartoe zou ik ten grave dalen?

7. „Zou in den kuil 't ontzielde stof
„Den mond ontsluiten tot uw lof,
„En van uw redding zingen? zou
„Het daar verkondigen uw trouw?
„Hoor mij, o HEER! help mij genadig;
„Bekroon mij met uw gunst gestadig."

8. Gij hebt mijn weeklagt en geschrei
Veranderd in een blijden rei;
Mijn zak ontbonden, en mij weêr
Met vreugd omgord, opdat mijn eer
Niet zwijg': zoo klimt uw lof naar boven;
Mijn God, U zal ik eeuwig loven.

PSALM 31.

Op U betrouw ik, HEER der heeren; Op U, gelijk 't betaamt. Ai! laat mij nooit, beschaamd Van uwen troon te rugge keeren: Help mij, op mijn ge-beden, Door uw geregtigheden.

2. Och! neig tot mij uw gunstig' ooren,
Schiet haastig toe; dat mij
Uw naam een rotssteen zij;
Een huis, een welversterkte toren,
Die, op een klip verheven,
Mij veiligheid kan geven.

3. Gij zijt alleen, (wat zou ik vreezen?)
Mijn rots, mijn burg, o Heer!
Ja, uwen naam ter eer,
Zult Gij mij tot een herder wezen.
Mijn Helper, scheur de netten,
Die z'in 't verborgen zetten.

4. 't Beveel mijn geest in uwe handen;
Gij, God der waarheid, Gij,

5. 'k Zal
Gi
Er
In n
To
Uv

6. Ook h
No
Be
Neen!
Gij
Mij

7. Bewij
Ve
Ik
Het z
Het
En

8. De bi
M
Ve
Ik voe
Doo
Mijn

Mijn
Ve
En
Be
Daa

10. I

'k

11. Terwi
B
M
Op U

12. In uwe hand zijn mijne tijden:
'k Verlaat mij in mijn leed
Op U alleen, die weet
De maat en 't einde van mijn lijden:
Red mij van die, verbolgen,
Ter dood toe mij vervolgen.

13. Laat over mij uw aanschijn lichten;
Zie op uw dienstknecht neêr:
Verlos mij toch, o HEER!
Doe mij nooit voor mijn hatren zwichten;
Beschaam niet, laat niet zuchten,
Dien Gij tot U ziet vlugten.

3. PAUZE.

14. Beschaam, verschrik de goddeloozen;
Verstom hen in den dood.
Och of uw almagt sloot
De valsche lippen van die boozen,
Die, stout en trotsch, verachten
Hen, die uw wet betrachten!

15. Hoe groot is 't heil, dat Gij zult geven
Hem, wiens opregte geest
Op U betrouwt, U vreest!
Hoe groot is 't heil, dat G' in dit leven,
Ver boven beed' en wenschen,
Reeds wrocht voor 't oog der menschen!

16. Gij zult uw volk een schuilplaats wezen;
Gij bergt hen in het licht
Van 't Godlijk aangezigt,
Daar zij geen leed van trotschen vreezen;
Een hut, waarin zij 't woelen,
Den twist der tong niet voelen.

17. Gelooft zij God, die zijn genade
Aan mij heeft groot gemaakt;
Die voor mijn welstand waakt:
Zijn oog slaat mij in liefde gade;
Hij wil mij heil bereiden;
Mij in een vesting leiden.

18. Ik heb, te moedloos neêrgebogen,
En door de vrees gejaagd,
Weleer te ras geklaagd:
„'k Ben afgesneên van voor uw oogen."
Dan, nog woudt G' U ontfermen,
Toen Gij mij hoordet kermen.

19. Bemint den HEER, Gods gunstgenooten;

Zijt sterk: Hij zal u niet ve
Hun geeft Hij moed en kr
Die hopend op Hem wach

PSALM 32.

Welzalig hij, wiens zonden z
van de straf voor eeuwig is ontbe
drijf, waardoor hij was bevlekt, Vo
HEERE is bedekt. Welzalig is de m
gebeuren, Dat God naar regt hem
keuren, En die, in 't vroom en o
Geen snood bedrog, maar blank' o

2. Toen 'k zweeg, en U mijn ongere
Weêrhouden door de vreez', niet b
Verouderden mijn beendren doo
In mijn gebrul en angst den gan
Want, Heer! uw hand, die mij b
Deed dag en nacht mij zware sma
Mijn levenssap droogd' uit van u
Gelijk het land door zomerzonne

3. 'k Bekend', o HEER! aan U opregt
'k Verborg geen kwaad, dat in m
Maar ik beleed, na ernstig over
Mijn booze daân; Gij naamt die
Dies zal tot U een ieder van de vr
In vindenstijd, met ootmoed smee
Een zee van ramp moog' met ha
Hoe hoog zij ga, zij raakt hem z

Gij zult mij voor benaauwdheid trouw bewaren;
G' omringt me, daar Ge mij in ruimte stelt,
Met blij gezang, dat mijn verlossing meldt.
Mijn leer zal u, o mensch! naar 't regt doen handlen,
En wijzen u den weg, die gij zult wandlen;
Ik zal u trouw verzellen met mijn' raad
Terwijl mijn oog op u gevestigd staat.

5. Wil toch niet stug, gelijk een paard, weêrstreven,
Of als een muil, door domheid voortgedreven;
Gebit en toom, door 's menschen hand bestierd,
Beteuglen 't woest en redeloos gediert:
Laat zulk een dwang voor u niet noodig wezen.
Wie God verlaat, heeft smart op smart te vreezen;
Maar wie op Hem vertrouwt, op Hem alleen,
Ziet zich omringd met zijn weldadigheên.

6. Regtvaardig volk, verheft uw blijde klanken,
Verheugd in God, naar waarde nooit te danken.
Zingt vrolijk; roemt zijn deugden t' aller tijd,
Gij, die opregt van hart en wandel zijt.

PSALM 33.

Zingt vrolijk, heft de stem naar boven; Regtvaardigen, verheft den zang: Het past opregten God te loven; Zingt zijnen grooten naam ter eer. Prijst Hem in uw psalmen, Met de schoonste galmen; Roept zijn weldaân uit; Laat de keel zich paren Met den klank der snaren; Looft Hem met de luit!

2. Roemt nu met nieuwe lofgezangen
De nieuwe blijken van zijn gunst;
Het speeltuig moet dien toon vervangen:

2. PAUZE.

7. **De groote Schepper aller dingen**
Ziet, uit het ongenaakbaar licht,
Het gansch gedrag der stervelingen;
Niets is bedekt voor zijn gezigt.
Uit zijn vaste woning,
Daar Hij heerscht als Koning,
Daar zijn lof, zijn eer
Klinkt door al de bogen,
Zien zijn godlijk' oogen
Op al 't menschdom neêr.

8. 't Is God, aan tijd noch plaats verbonden,
Wiens toezigt over alles gaat;
Die 't harte vormt en kan doorgronden·
Die aller werken gadeslaat.
Schilden, bogen, dolken,
Dapper' oorlogsvolken,
Wijsheid, moed noch kracht,
Kunnen ooit in 't strijden
Eenig vorst bevrijden,
Zonder 's Heeren magt.

9. Het brieschend paard moet eindlijk sneven,
Hoe snel het draav' in 't oorlogsveld;
't Kan niemand d' overwinning geven;
Zijn groote sterkte baat geen held
Neen, de HEER der heeren
Doet ons triomferen;
Hij, geducht in macht,
Slaat elk gunstig gade,
Die op zijn genade
In benaauwdheid wacht.

PAUZE.

10. Zijn magtig' arm beschermt de vromen,
En redt hun zielen van den dood;
Hij zal hen nimmer om doen komen
In duren tijd en hongersnood.
In de grootste smarten,
Blijven onze harten
In den HEER gerust:
'k Zal Hem nooit vergeten;
Hem mijn Helper heeten,
Al mijn hoop en lust.

11. Laat ons alom zijn lof ontvouwen:
In hem verblijdt zich ons gemoed,
Omdat wij op zijn naam vertrouwen,
Dien naam zoo heilig, groot en goed.
Goedertieren Vader,
Milde Zegenader!

Stel uw vriendlijk hart,
Op wiens gunst wij hopen,
Eeuwig voor ons open;
Weer steeds alle smart,

PSALM 34.

Ik loof den HEER, mijn God; Mijn zang klin
naar 't hemelhof; Mijn mond zing' eeuwig t
lof, Om mijn gelukkig lot. Mijn ziel! loof d'
heer; 't Zachtmoedig volk zal 't straks ve
Door vreugd met u zijn aangedaan, En juich
zijn eer.

2. Komt, maakt God met mij groot;
Verbreidt, verhoogt, met hart en stem,
Den nooit volprezen naam van Hem,
Die ons behoedt in nood.
Ik zocht in mijn gebed
Den HEER, ootmoedig met geween;
Hij heeft mij in angstvalligheên
Geantwoord, mij gered.

3. Zij sloegen 't oog op God;
Zij liepen als een stroom Hem aan;
Hij liet hen nimmer schaamrood staan;
Hij wendde straks hun lot.
Hij, die door smart op smart
Gedrukt werd, zond tot God zijn beê;
Terstond verdween 't ondraagbaar wee
Uit zijn benepen hart.

1. PAUZE.

4. Des HEEREN Engel schaart
Een onverwinbre hemelwacht
Rondom hem, die Gods wil betracht:
Dus is hij wel bewaard.

Komt, smaakt nu en beschouwt
De goedheid van d' Alzegenaar:
Welzalig hij, die in gevaar
Alleen op Hem betrouwt!

5. Vreest, vreest, Hem t' allen tijd',
Gij, heiligen! daar g' ondervindt,
Dat hij, die God vreest en bemint,
Gebrek noch schade lijdt.
In honger komt noch moed,
Noch kracht den jongen leeuw te baat;
Maar die den HEER zoekt vroeg en laat,
Mist nimmer 't noodig goed.

6. Komt, kindren! hoort naar mij:
Neemt mijn getrouwen raad in acht;
Ik leer, opdat g' uw pligt betracht,
Wat 's Heeren vreeze zij.
Hebt gij in 't leven lust,
In dagen, daar men 't goed in ziet,
Waarin men vrij is van verdriet,
Daar niets ons heil ontrust?

7. Houdt dan uw tong in toom;
Dat zij nooit schandlijk spreek, of smaal;
Dat nooit bedrog of logentaal
Op uwe lippen koom'
Betreedt het regte spoor;
Veracht het kwaad; jaagt naar den vreê;
God ziet de vromen, en hun beê
Geeft Hij altoos gehoor.

2. PAUZE.

8. God slaat een gram gezigt
Op boozen, die Hem tegenstaan:
Hij doet hun naam met hen vergaan,
Door 't hoogste strafgerigt.
Maar Hij ziet gunstig neêr
Op hem, die naar zijn wetten leeft;
God is het, die hem uitkomst geeft,
Zijn grooten naam ter eer.

9. God is 't verbroken hart,
't Verbrijzeld en bedrukt gemoed,
Ten allen tijd' nabij en goed,
In tegenheid en smart.
Veel wederwaardigheên,
Veel rampen, zijn des vromen lot;
Maar uit die alle redt hem God;
Hij is zijn heil alleen.

10. God zorgt, als 't leed genaakt,
Dat hij niet gansch ter neder stort';
Dat hem geen been gebroken word';
Het is God, die hem bewaakt.

Daar hij, die d'onschuld stout verstoot,
Zelf schuldig wordt verklaard.

11. De HEER verlost en spaart
Zijn volk, dat op zijn hulp vertrouwt:
Het zal, door Hem in gunst beschouwd,
Niet schuldig zijn verklaard.

PSALM 35.

Twist met mijn twisters, Hemelheer! Ga mijn be-
strijdren toch te keer; Wil spies, rondas en schild
gebruiken, Om hun gevreesd geweld te fnuiken; Be-
let hun d' optogt, treed vooruit; Zoo worden z' in
hun loop gestuit; Vertroost mijn ziel in haar ge-
ween, En zeg haar: „'k Ben uw heil alleen."

2. Beschaam z' in hunnen trotschen waan,
Die mij zoo wreed naar 't leven staan;
Zoo worden z' achterwaarts gedreven,
En rood van schaamte; doe hen beven,
Die kwaad verzinnen tegen mij:
Dat al hun list verijdeld zij;
Verstrooi hen, als de wind het kaf;
Gods engel drijv' hen van mij af.

3. Doe hen altoos onzeker gaan,
In duisternis, op gladde paân;
En, daar Gij zijt op hen verbolgen,
Moet', HEER! uw Engel hen vervolgen.
Zij hebben, in hun listigheid,
Een kuil, een net, voor mij bereid;
En, schoon ik nimmer hun misdeed,
Steeds lagen voor mijn ziel gesmeed.

Het loon van zijn bedrijf erlangen;
Zoo vall' hij in den kuil, weleer
Voor mij geschikt, verslagen neer;
Dan zal mijn ziel, verheugd in God,
Steeds juichen in haar heilrijk lot.

1. PAUZE.

5. Mijn beendren spreken tot uw eer:
Wie, wie is U gelijk, o HEER!
U, die van d' overmagt der sterken
De zwakken redt door wondre werken?
Die, voor der roovren woed' en zwaard,
't Nooddruftig volk getrouw bewaart?
Gij weet, hoe valsch men mij belaagt,
En onverdiend ter vierschaar daagt.

6. Mijn vijand, dorstig naar mijn bloed,
Vergeldt mij wreev'lig kwaad voor goed:
Maar ik', hem ziend' in krankheid zuchten,
Nam deel in al zijn ongenugten.
Ik vastte, met een zak omgord;
'k Had mijn gebeden uitgestort;
Ik ging in 't zwart, met rouwmisbaar,
Als of 't mijn vriend, mijn broeder waar'.

7. 'k Had om mijn haters 't kleed gescheurd,
Als een, die om zijn moeder treurt:
Maar als ik moest met rampen strijden,
Verheugden zij zich in mijn lijden.
Zij kwamen schielijk op mij af,
Eer iets mij zulks te kennen gaf.
Elk spotte met mijn zielsverdriet:
Hun valsche tong bedwong zich niet.

8. Bij dart'le brassers aan den disch,
Wien 't huichlend spotten eigen is,
Wier lastertaal mij snood onteerde,
Was vreugd om 't onheil, dat mij deerde.
Hoe lang zult Gij zulks zien? o God!
Vergun mijn ziel een beter lot;
Verlos haar, door uw sterke hand,
Uit dezer leeuwen klaauw en tand.

2. PAUZE.

9. Ik zal, in tegenwoordigheid
Van 't groote volk, uw Majesteit
D' erkentenis van mijn hart bewijzen:
Ik zal U voor aller oogen prijzen.
Laat zij dan, die mij zonder reên

10. Zij spreken nooit van vrede; ne
Maar zij bedenken listigheên,
Ten val van hen, die, stil van zin
Den vrede, 't dierbaarst pand, be
Zij bassen m' aan met open mon
Hun schimptaal, die mijn ziel dc
Bespot mijn leed: zij zijn verhe
Op 't zien van al mijn ongeneug

11. O HEER! Gij ziet het: zwijg niet
Uw regt beslisse mijn geschil.
Ontwaak; treed toe tot mijn besch
Mijn God! betoon mij uw ontfermi
Doe mij, o hoogste Majesteit!
Eens regt naar uw ge egtigheid,
En laat die wreeden, dag aan da
Niet juichen om mijn droef gekl

12. Laat hen niet zeggen in het hart
„Geluk, mijn ziel! hij is benard!
Men hoore nimmer uit hun mond
„Wij hebben hem in 't eind verslo
Wil hen veeleer met schand' bel
Om al den smaad, mij aangedaa
Opdat mijn trotsche weêrpartij
Zich niet verheffe tegen mij.

13. Laat vromen, juichend t' allen
Om mijn geregtigheid verblijd,
Dien lust, dien ijver nooit bedwin
Maar zeggen, onder 't vrolijk zing
„Verheerlijkt zij de hoogste God;
„Hij schenkt zijn knecht een vre
Dan meldt mijn tong, met diep
Uw regt, uw lof den ganschen

PSALM 36.

Het trotsch gedrag des boozen doe
't beklemd gemoed: „Gods vrees is
Wijl hij zoo lang zich zelven vleit

ongeregtigheid Niet langer kan gedoogen. Bedrog en

onregt spreekt zijn mond: 't Verstand laat na, den

waren grond Van 't weldoen op te merken. Des

nachts is 't kwaad zijn overleg: Hij stelt zich op

een boozen weg, En schuwt geen snoode werken.

2. Uw goedheid, HEER! is hemelhoog;
Uw waarheid tot den wolkenboog;
Uw regt is als Gods bergen
Uw oordeel grondloos: Gij behoedt,
En zegent mensch, en beest, en doet
Uw hulp nooit vruchtloos vergen.
Hoe groot is uw goedgunstigheid!
Hoe zijn uw vleuglen uitgebreid!
Hier wordt de rust geschonken;
Hier 't vette van uw huis gesmaakt;
Een volle beek van wellust maakt
Hier elk in liefde dronken.

3. Bij U, Heer! is de levensbron;
Uw licht doet, klaarder dan de zon,
Ons 't heuglijk licht aanschouwen.
Wees die U kennen mild en goed,
En toon d' opregten van gemoed
Uw regt, waar z' op vertrouwen.
Dat mij nooit trotsche voet vertrapp',
Noch booze hand in ballingschap
Ellendig om doe zwerven!
Daar zijn de werkers van het kwaad
Gevallen in een jammerstaat,
Waarin zij hulploos sterven.

PSALM 37.

Wees over 't heil der boozen niet ontstoken;

Bcnijd hen niet. Wat onregt, wat geweld De

2. Stel op den Heer in alles uw betrouwen;
Betracht uw plicht: bewoon het aardrijk; leer
Uw welvaart op Gods trouw volstandig bouwen;
Verlustig u met blijdschap in den HEER:
Dan zal Hij u in liefd' en gunst aanschouwen,
U schenken, wat uw hart van Hem begeer',

3. Geen ijdle zorg doe u van 't heilspoor dwalen;
Houd in uw weg God geregt:
Vertrouw op Hem en d' uitkomst zal niet falen.
Hij zal welhaast uw regt, voor elks gezigt,
Doen dagen, als de morgenzonnestralen,
En blinken, als het helder middaglicht.

4. Zwijg Gode; wacht op 't eind van 's HEEREN wegen,
Wanneer gij hier der snooden voorspoed ziet;
En, hebben zij door list hun wensch verkregen,
't Ontsteek' uw drift, noch baar' u zielsverdriet:
Misgun hun dan geen ingebeelden zegen,
Laat af van toorn, en zoek de wrake niet.

5. God roeit hen uit, die 's vromen rust verstoren;
Maar die den HEER verwachten met geduld,
Zien 't aardrijk zich ten erfbezit beschoren.
Verbeid den stond, die beider lot vervult,
En tracht dan 't zaad der boozen op te sporen,
Waarvan gij plaats noch voetstap vinden zult.

1. PAUZE.

6. 't Zachtmoedig volk zal eens den vollen vrede
Genieten, in de zoetsten rust verblijd,
erven d' aard. Hoe ook de booz' en wreede
Op d' onschuld loer', de tanden kners' van spijt;
e listig hij op haar zijn aanslag smede,
De HEER belacht het wrokken van dien nijd.

Hij ziet zijn dag, den dag zijns oordeels, komen.
en trekt het zwaard; men spant den boog, en mikt
't zuchtend hart der onderdrukte vromen:
ar 's boozen raad hen wreed ter slagting schikt,

In 't stout bestaan, in 't woeden niet te toomen,
Voor dat hem God verbijstert en verschrikt.

8. Gods wraak ontwaakt, en trekt de trotschen tegen.
Hun eigen zwaard vergiet hun ziedend bloed;
Dan breekt hun boog, dan vallen z' op hun wegen;
Dan blijkt op 't klaarst dat hier het weinig goed
Van 's Heeren volk, regtvaardiglijk verkregen,
Veel beter is, dan 's boozen overvloed.

9. Gods magt verbreekt den arm der goddeloozen,
Terwijl zijn hand regtvaardigen geleidt:
Al treden z' op geen weg, bezaaid met rozen,
Zij wachten 't heil, door God hun toegezeid:
Hij kent hun tijd: zij zien, in spijt der boozen,
Hun erfenis bewaard in eeuwigheid.

10. Geen druk beschaamt hun hoop in bange tijden,
Geen hongersnood doet hen verlegen staan:
Gods goedheid zal hen voeden en verblijden;
Maar 's HEEREN toorn de boozen nederslaan.
Als 't mestlam, dat men zag ten offer wijden,
Zal, met den rook, het heilloos rot vergaan.

2. PAUZE.

11. De booze neemt, door hebzucht aangedreven,
Met list ter leen, en legt de schuld niet af.
D' opregte, vol ontferming, mild in 't geven,
Bezit deez' aard, als 't erf dat God hem gaf.
Deez' smaakt in rust den zegen en het leven:
De vloek vervolgt den andren tot in 't graf.

12. 't Alwijs bestier bevestigt 's vromen gangen:
De hooge God keurt zijne wegen goed;
Hij zorgt voor hem, en waakt voor zijn belangen;
Hij wordt geenszins, om 't glibbren van zijn' voet,
Of om zijn val, verworpen, maar vervangen,
En ondersteund door God, die hem behoedt.

13. 'k Ben jong geweest, en draag nu grijze haren;
Maar zag nog nooit regtvaardigen door nood
Zoo zwaar gedrukt, als of hen God liet varen,
Noch ook hun zaad, al bedelde 't om brood.
Hun mildheid schijnt te groeijen met hun jaren.
De zegen vloeit hun nakroost in den schoot.

14. Wijk af van 't kwaad, en sta, met al uw krachten,
Het goede voor, in weldoen onvermoeid:
Woon eeuwig hier in late nageslachten;
Want God, die 't regt, waardoor zijn Heilrijk bloeit,
Op 't hoogst bemint, bewaart hen, die 't betrachten
Maar 't godloos zaad wordt door Hem uitgeroeid.

3. PAUZE.

15. Het aardrijk zij regtvaardigen en vromen
 In erfbezit ter woon, eeuw in, eeuw uit.
D' opregte doet een vloed van wijsheid stroomen,
 Daar hij den mond tot 's Hoogsten lof ontsluit:
Wat menschenvrees zou ooit zijn tong betoomen?
 Zij spreekt naar 't hart, daar enkel regt uit spruit.

16. De wet zijns Gods is in zijn hart geschreven,
 Waardoor zijn gang van glibbren wordt bevrijd.
De booswicht loert, door haat en spijt gedreven;
 Spant strik op strik, of wapent zich ten strijd,
En staat, ontzind, regtvaardigen naar 't leven,
 Naardien hij, trotsch, hun 's Heeren gunst benijdt.

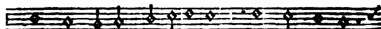
17. God laat hen nooit in 's haters wreed vermogen.
 Wie hen verdoem', de HEER verdoemt hen niet.
Wacht op den HEER, en houd zijn weg voor oogen;
 Hij zal gewis, in 't wettig erfgebied
Van t' aardrijk, u op 't zegenrijkst verhoogen,
 Terwijl gij 't eind der goddeloozen ziet.

18. Ik heb het lot eens dwinglands waargenomen;
 Hij breidde zich verbazend uit in 't rond,
Gelijk een boom, die, tot zijn kracht gekomen,
 Op 't weligst groeit, geplant in eigen grond:
Maar 'k zocht welhaast vergeefs die plaag der vromen!
 Hij was niet meer, hoe vast hij eertijds stond.

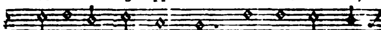
19. Let toch, en zie op vromen en opregten;
 Want, wat men denk' van d' uitkomst hunner paân,
God kroont met vreê het einde zijner knechten;
 Maar, durft men stout des Heeren wet versmaân,
Dan zal Gods wraak den berg van hoogmoed slechten,
 En 't boos geslacht, ten grond toe, doen vergaan.

20. Het heillot, dat regtvaardigen verkregen,
 Vloeit af van God, hun sterkt', als d' angst hen kneit.
Hij laat, in tijd van nood, hen niet verlegen.
 Des HEEREN hulp bevrijdt hen voor 't geweld
Van 't godloos rot; Hij komt hem gunstig tegen,
 Die op zijn magt een vast vertrouwen stelt.

PSALM 38.

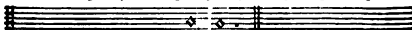

root en eeuwig Opperwezen! Zeer te vreezen,

f mij in uw gramschap niet: Toon mij toch, dat

uw kastijden, In mijn lijden, Uit geen grimmigheid

geschiedt.

2. Want uw pijlen doen mij dragen
Bittre plagen;
Zij doorgrieven vleesch en been.
'k Voel uw hand in d' ongelukken,
Die mij drukken,
Neêrgedaald op al mijn leên.

3. Door uw gramschap, fel ontstoken,
Is verbroken
Al mijn vleesch en lichaamskracht;
Rust noch vrede wordt gevonden,
Om mijn zonden,
In mijn beendren, dag of nacht.

4. Want mijn hoofd is als bedolven
In de golven
Van mijn ongeregtigheên;
Zulk een last van zond' en plagen,
Niet te dragen,
Drukt mijn schouders naar beneên

5. 'k Voel door stinkend' etterzweren,
Mij verteren;
Walglijk zijn zij voor het oog:
Mijne dwaasheid deed die builen
Dus vervuilen,
Daar ze mij tot kwaad bewoog.

PAUZE.

6. 'k Ben, door uwe wet te schenden,
Krom van lenden,
Vol van druk, benaauwd van hart;
Zeer gebogen en verslagen,
Moê van klagen,
Ga ik al den dag in 't zwart.

7. Mijn ontstoken ingewanden
Doen mij branden,
En voor elk verachtlijk zijn;
'k Voel mij van de smart doorsneden;
In mijn leden.
Is niets heel, of vrij van pijn.

8. Uitgeteerd door al mijn klagten
Zijn mijn krachten,

Want mijn harte
Is verzwakt, door al uw slaan.

9. Maar wat klaag ik? Heer der heeren!
Mijn begeeren
Is voor U, in al mijn leed,
Met mijn zuchten en mijn zorgen,
Niet verborgen;
Daar Gij alles ziet en weet.

10. 't Hart schokt in mij heen en weder,
Op en neder;
't Ligchaam valt mij krachtloos neêr;
D' oogen, bijna blind gekreten,
Uitgebeten,
Zien het daglicht naauwlijks meer.

11. Die voorheen mij teêr beminden,
En mijn vrinden,
Wijken, angstig voor mijn plaag.
Nabestaanden gaan ter zijden,
Wegens 't lijden.
En d' ellenden, die ik draag.

2. PAUZE.

12. Zij, die mijnen dood bejagen,
Leggen lagen,
Dreigen mij den laatsten slag;
Spreken, hoe mij best te krenken,
En bedenken
Mijn verderf, den ganschen dag.

13. Maar ik ben, in d' ongelukken,
Die mij drukken,
Als een doove, die niet hoort;
En uit wiens verstomde lippen
Niet kan glippen
't Flaauwst geluid van eenig woord.

14. Ja, ik ben als een, wiens ooren
Niet meer hooren,
Wat men zegge, kwaad of goed:
Wien de tegenreên ontbreken,
Om te spreken,
En die daarom zwijgen moet.

15. Want, o trouw en eeuwig Wezen!
In mijn vreezen
Staat mijn hoop op U alleen:
Gij, mijn God! zult in ellenden
Bijstand zenden,
En verhooren mijn gebeên.

16. 'k Zei: laat nooit mijn bitter lijden
Hen verblijden
In hun trotschen euvelmoed;
Wijl die boozen juichen zouden,
Als z' aanschouwden
't Wanklen van mijn zwakken voet.

3. PAUZE.

17. Want, o Heer! ik ben aan 't zinken,
En tot hinken
Ieder oogenblik gereed.
'k Heb mijn smart en onvermogen
Steeds voor oogen,
Bij 't vooruitzicht van mijn leed.

18. 'k Wil mijn misdaân, die U tergen,
Niet verbergen;
Ik bedek voor U die niet.
'k Ben van wegen al mijn zonden,
Die mij wonden,
Vol van kommer en verdriet.

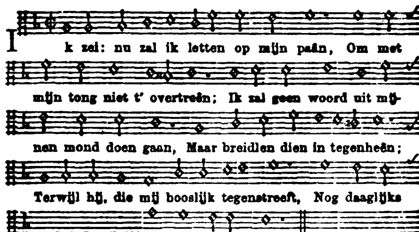
19. Maar mijn vijand zie ik leven,
Hoog verheven,
Magtig, vrij van smart en nood.
Die, om valsche reên verbolgen
Mij vervolgen,
Nemen toe en worden groot.

20. Zij, die kwaad voor goed vergelden,
Lastren, schelden,
En vervolgen mij gestaâg:
Ja, ze zijn op mij gebeten;
Want zij weten,
Dat ik naar het goede jaag.

21. Zie mij, HEER! wien elk moet duchten,
Tot U vlugten;
O mijn God! verlaat mij niet;
Blijf niet, wegens mijn gebreken,
Ver geweken:
Toon, dat Gij mijn rampen ziet.

22. Heer! ik voel mijn krachten wijken
En bezwijken;
Haast U tot mijn hulp, en red,
Red mij, Schutsheer, God der goden,
Troost in nooden,
Groote Hoorder van 't gebed!

PSALM 39.

2\. Ik was verstomd, ik sprak van 't goede niet,
Maar dit verzwaarde mijne smart;
Mijn geest werd heet in 't binnenst door verdriet:
Een vuur ontstak mijn peinzend hart,
Dat, ondanks mijn besluiten, in mijn leed,
Mijn tong op 't laatst dus spreken deed:

3\. „O HEER! ontdek mijn levenseind aan mij;
„Mijn dagen zijn bij U geteld;
„Ai! leer mij, hoe vergankelijk ik zij;
„Een handbreed is mijn tijd gesteld;
„Ja, die is niets; want, schoon de mensch zich vleit,
„De sterkst' is enkel ijdelheid.

4\. „Gaat niet de mensch, als in een beeld, daarheen,
„Gelijk een schaduw, die verdwijnt?
„Men woelt vergeefs; men brengt met zorg bijeen
„Al wat op aard begeerlijk schijnt;
„En niemand is verzekerd, wie eens al
„Die goedren naar zich nemen zal".

PAUZE.

[N]u dan, o Heer! wat is 't, dat ik verwacht?
Mijn hope staat op U alleen;
[V]erlos mij; door uw onweêrstaanbre kracht,
Van al mijn ongerechtigheên,
[En] stel mij niet, getrouwe Toeverlaat!
[D]en dwazen sterveling tot een smaad.

[Ik b]en verstomd, en zal mijn mond voortaan
[Nie]t opendoen, wijl Gij het deedt.

Neem uwe plaag van mij: houd op van slaan;
En maak een einde van mijn leed:
Mijn kracht bezwijkt, omdat mij uwe hand
Zoo fel bestijdt van alle kant.

7. Wanneer uw straf op eenen stervling stort,
Omdat hij uwe wet vergeet,
Verdwijnt zijn glans, zijn kracht vergaat in 't kort,
Gelijk de schoonheid van een kleed,
Waarover zich alom de mot verspreidt:
Gewis, de mensch is ijdelheid!

8. Hoort mijn gebed, mijn bang geroep, o HEER!
Daar 'k schreijend U mijn leed vertoon;
Ik, die bij U, als vreemdeling, verkeer,
En hier, gelijk mijn vaders, woon.
Ai! wend uw hand en plagen van mij af;
Verkwik mij, eer ik daal in 't graf.

PSALM 40.

'k Heb lang den HEER in mijnen druk verwacht,
En Hij heeft zich tot mij geneigd; Ik riep, door nood
op nood bedreigd: Hij gaf gehoor aan mijne jammer-
klagt. Mij, in den kuil verzonken, Mij heeft Hij hulp
geschonken, Gevoerd uit moddrig slijk; Mij op een
rots gezet, Daar ik, met vasten tred, Die jammerkolk
ontwijk.

2. Hij geeft m' op nieuw een danklied tot zi
Een lofzang: velen zullen 't zien,
En God' eerbiedig hulde biên;
Hem vreezen, en vertrouwen op den HEER:
Wel hem, die 't Opperwezen
Dus kinderlijk mag vreezen,

Op Hem vertrouwen stelt,
En, in gevaar, geen kracht
Van ijdle trotsaards wacht;
Van leugen, of geweld.

4. Mijn God! Gij hebt uw wondren groot gemaakt:
Wie is 't, die 't onbepaald getal
Van uw gedachten melden zal?
Wat geest zoo vlug, wat tong zoo wel bespraakt?
Geen slagtvee, geen altaren,
Vol spijs ten offer, waren
Het voorwerp van uw lust.
Gij hebt mij, naar uw woord,
Mijn ooren doorgeboord,
En 't ligchaam toegerust.

Brandofferen, noch offer voor de schuld,
Voldeden aan uw eisch, noch eer;
Toen zeid' ik: zie, ik kom, o Heer!
De rol des boeks is met mijn naam vervuld.
Mijn ziel, U opgedragen,
Wil U alleen behagen;
Mijn liefd' en ijver brandt:
Ik draag uw heilige wet,
Die Gij den sterveling zet,
In 't binnenst ingewand.

PAUZE.

6. Uw heilleer wordt door mij alom verbreid;
'k Bedwing mijn tong en lippen niet;
Gij weet het, HEER! die alles ziet;
Mijn hart verbergt nooit uw geregtigheid;
Uw waarheid doe ik hooren;
Uw heil, den mensch beschoren,
Vloeit daaglijks uit mijn mond;
Uw gunst, uw trouw, uw woord
En Gods geheimen, hoort
Uw talrijk volk in 't rond.

7. G' onthoudt, o HEER! dan uw barmhartigheên
Mij nooit, in knellend zielsgevaar;
Dat mij uw gunst en trouw bewaar',
Daar ik door ramp op ramp mij vind bestreên.
Ik voel mij aangegrepen
Door zonden, fel benepen,
Een heir niet t' overzien;
Die ik veel minder, dan
Mijn hoofdhaar, tellen kan;
Zij doen mijn krachten vliên.

't Behaag' U mij te redden uit den nood,
O HEER! bied vaardig onderstand;
En overstort met schaamt' en schand'

Hen, die mijn ziel vervolgen tot den dood;
Laat z', achterwaarts gedreven,
Met schand in 't vlugten sneven,
Wier lust is in mijn kwaad;
Verwoesting zij de loon,
Voor al den schimp en hoon
Van hem, die mij versmaadt.

8. Verheug het volk, verblijd hen allen, HEER,
Die naar U zoeken t' elken stond;
Leg steeds uw vrienden in den mond:
„Den grooten God zij eeuwig lof en eer!"
Schoon 'k arm ben en ellendig,
Denkt God aan mij bestendig.
Gij zijt mijn hulp, mijn kracht,
Mijn Redder, o mijn God!
Bestierder van mijn lot!
Vertoef niet, hoor mijn klagt.

PSALM 41.

Welzalig hij, die zich verstandig draagt Bij een ellendig mensch! De HEER zal hem, wanneer hij treurt en klaagt, Bevrijden naar zijn wensch; Behoeden, en doen leven, hier op aard', In vreê en zaligheid, Nooit van zijn God verlaten, maar bewaard Voor 's vijands boos beleid.

2. De HEER zal hem, op 't ziekbed neêrgestort,
Versterken door zijn kracht;
Gij maakt, dat zelfs zijn gansche leger word'
Veranderd door uw magt.
Ik heb tot God geroepen om genâ;
'k Zei in mijn angst en leed:
Genees mij, HEER! die bij u schuldig sta,
En tegen U misdeed'.

3. In plaats van troost vervolgt mij 's vijands blaam;
Zij zeggen tot elkaâr:
„Waar blijft zijn dood? wanneer vergaat zijn naam?"
Komt iemand van die schaar
Om mij te zien, dan spreekt hij valsch, en smeedt
Mij kwaad, zooveel hij kan;
Als hij terug van mij naar buiten treedt,
Spreekt hij er andren van.

4. Zij momplen saam, vervuld met bittren haat,
Van raadslaan nimmer moê,
Bedenken zij een goddeloos verraad;
Men zegt: „Gods geeselroê
„Treft hem gewis; een schenddaad kleeft hem aan,
„Hij ligt voor eeuwig neêr;
„Nu zult gij hem niet weder op zien staan,
„Hersteld gelijk weleer."

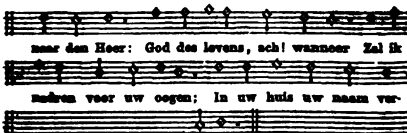
5. Zelfs hij, op wien ik voormaals heb vertrouwd,
Mijn vreê- en dischgenoot,
Verhief zijn hiel, en sloeg mij fier en stout,
Terwijl hij at mijn brood.
Maar Gij, o HEER! schiet tot mijn hulpe toe;
Bewijs genâ, en red.
En rigt mij op; dat ik vergelding doe,
En d'ontrouw palen zett'.

6. Ik ken uw gunst, ik ken uw trouw hieraan,
Dat zich mijn vijand niet
Beroemen zal, noch ik te gronde gaan;
Wijl Gij mij bijstand biedt.
Mij onderhoudt in mijn opregtigheid,
En, voor uw aangezigt,
Met teedre zorg en trouwe hulp, geleidt
Naar 't eeuwig zalig licht.

7. Looft Isrels God; roept, door all' eeuwigheên,
Des HEEREN grootheid uit:
Dat elk met mij zijn lofzang en gebeên,
Met Amen, Amen, sluit!

PSALM 42.

hoogen?

2. 'k Heb mijn tranen, onder 't klagen,
Tot mijn spijze, dag en nacht,
Daar mij spotters durven vragen:
„Waar is God, dien gij verwacht?"
Mijn benauwde ziel versmelt,
Als zij zich voor oogen stelt,
Hoe ik, onder stem en snaren,
Feest hield met Gods blijde scharen.

3. O mijn ziel! wat buigt g'u neder?
Waartoe zijt g' in mij ontrust?
Voed het oud vertrouwen weder:
Zoek in 's Hoogsten lof uw lust.
Want Gods goedheid zal uw druk
Eens verwisslen in geluk.
Hoop op God; sla 't oog naar boven;
Want ik zal zijn naam nog loven.

4. 'k Denk aan U, o God! in 't klagen,
Uit de landstreek der Jordaan;
Van mijn leed doe 'k Hermon wagen;
'k Roep van 't klein gebergt' U aan,
'k Zucht daar kolk en afgrond loeit,
Daar 't gedruisch der watren groeit,
Daar uw golven, daar uw baren
Mijn benaauwde ziel vervaren.

PAUZE.

5. Maar de HEER zal uitkomst geven:
Hij, die 's daags zijn gunst gebiedt;
'k Zal in dit vertrouwen leven,
En dat melden in mijn lied.
'k Zal zijn lof, zelfs in den nacht,
Zingen, daar ik Hem verwacht.
En mijn hart, wat mij moog' treffen,
Tot den God mijns levens heffen.

6. 'k Zal tot God, mijn steenrots, spreken:
„Waarom, Heer! vergeet gij mij?
'k Ga in 't zwart, door rouw bezweken,
„Om mijns vijands dwinglandij,
„Die mij hoont, mij 't hart doorboort,
„Dat gestaâg deez' lastring hoort:
„Waar is God, op wien gij bouwdet,
„En aan wien g' uw zaak vertrouwdet?"

7. O mijn ziel! wat buigt g' u neder
   Waartoe zijt g' in mij ontrust?
Voed het oud vertrouwen weder:
   Zoek in 's Hoogsten lof uw' lust.
   Menigwerf heeft Hij uw druk
   Doen verandren in geluk.
Hoop op Hem, sla 't oog naar boven
Ik zal God, mijn God, nog loven.

PSALM 43.

Geduchte God! hoor mijn gebeden; Strijd voor mijn regt, en maak mij vrij Van hen, die, vol arglistigheden, Geregtigheid en trouw vertreden; Opdat mijn ziel uw naam belij', En U geheiligd zij.

2. Mijn God! ik steun op uw vermogen,
   Gij zijt de sterkte van mijn hart.
Waarom verstoot Gij m' uit uw oogen?
Waarom ga ik, ter neêrgebogen,
   Door 's vijands wreed geweld benard,
      Gestaâg in 't aklig zwart?

3. Zend, Heer! uw licht en waarheid neder,
   En breng mij, door dien glans geleid,
Tot uw gewijde tente weder;
Dan klimt mijn bange ziel gereeder
   Ten berge van uw heiligheid
      Daar mij uw gunst verbeidt.

4. Dan ga ik op tot Gods altaren,
   Tot God, mijn God, de bron van vreugd;
Dan zal ik, juichend, stem en snaren
Ten roem van zijne goedheid paren,
   Die, na kortstondig' ongeneugt,
      Mij eindeloos verheugt.

Mijn ziel! hoe treurt ge dus verslagen?
   Wat zijt g' onrustig in uw lot?
Berust in 's Heeren welbehagen:
Hij doet welhaast u heilzon dagen.
   Uw hoop herleev', naar zijn gebod:
      Mijn redder is mijn God.

O God! wij mogten met ons' ooren Weleer van onze vadren hooren, Wat werk Gij in hun dagen wrocht, Hoe G' oudtijds hen met heil bezocht. Gij hebt de heidnen met uw hand Verdreven, dat zij 't erf verlieten; Hen fel geplaagd, uw volk geplant, En op het weeldrigst voort doen schieten.

2. Hun zwaard deed hen dit land niet erven;
Hun arm deed hen geen heil verwerven;
Maar uwe regterhand, uw magt,
Heeft hun dien voorspoed toegebragt;
De glans van 't godlijk aangezigt
Heeft hen de zege weg doen dragen:
Want gij omscheent hen met het licht
Van uw genadig welbehagen.

3. Gij zelf, o God! die, uit uw woning,
Ons hulp verleendet, zijt mijn Koning·
Verlos ons van 't gedreigde kwaad;
Gebied het heil voor Jacobs zaad.
Gij doet ons onze weêrpartij
Met hoornen stooten in de lenden:
In uwen naam vertreden wij
Die tegen ons de wapens wenden.

4. Stap ik vol moeds ten oorloge;
'k Vertrouw niet op mijn stalen boge,
Ik weet, dat in den heeten strijd,
Mij zwaard nog dapperheid bevrijdt.
Maar Gij verlost den veegen Staat,
Van 's vijands magt, waarvoor wij duchten:
Ook doet uw hand, al wie ons haat
Met schand' en schaamte henen vlugten.

1. PAUZE.

5. 't Is God, dien w' onzen Redder noemen,
In wien w' ons al den dag beroemen.
Den lof uws naams, alom verbreid,
Verheffen wij in eeuwigheid.
Maar nu verstoot Gij ons, o Heer!
Wij zien ons hoofd met schand bedekken;
Dewijl Gij met ons heir niet meer,
Ter hulp, als eertijds, uit wilt trekken.

6. Gij doet ons bevend rugwaarts wijken,
En steeds voor d' overmagt beswijken
Van hatren, die ons goed en bloed
Vast reoven in hun euvelmoed.
Gelijk de schapen, die men slagt,
Hebt G' ons aan hen tot spijs gegeven;
Ons onder 't heidendom gebragt,
Daar wij verstrooid, vol kommer, leven.

7. Het volk, dat Gij hebt uitverkoren,
Verkoopt G' aan die uw erfdeel storen,
Voor geen waardij, hoe min men bied':
En hunnen prijs verhoogt Gij niet.
Gij stelt ons tot een bittren smaad
Voor schampre buren, die ons honen;
De spot en schimp straalt van 't gelaat
Der volken, die rondom ons wonen.

8. Gij doet ons tot een spreekwoord strekken
Den heidnen, daar G' ons heen doet trekken;
En 't volk, dat ons te snood berooft,
Schudt over ons, afkeerig, 't hoofd:
Mijn schande stelt men valsch in 't licht,
Z' is nimmer uit mijn oog geweken;
De schaamte dekt mijn aangezigt,
Zoo dat ik 't hoofd niet op durf steken.

9. De stem des honers moet ik hooren;
Zijn lastertaal klinkt mij in d' ooren:
De booze vijand koelt zijn moed,
En dorst wraakgierig naar ons bloed.
Wij hebben echter in die smart,
Schoon wij dit alles ondervonden,
U niet vergeten in ons hart,
Noch trouwloos uw verbond geschonden.

2. PAUZE.

Ons hart heeft zich van U, in nooden,
Niet afgekeerd tot valsche goden;
En onze gang week niet van 't pad,
Dat Gij ons voorgeschreven hadt:
't hebt G' ons in uw toornegloed,

Verpletterd in een plaats der draken,
En ons verdrukt en bang gemoed
De doodsvalleijen doen genaken.

11. Ja, hadden w', in dien druk gezeten,
Den naam van onzen God vergeten,
De handen, in verlegenheid,
Tot vreemde goden uitgebreid:
Zou God, naar zijn onkreukbaar regt,
Die euveldaad niet onderzoeken?
Al wat in 't hart wordt overlegd
Kent Hij, tot in de diepste hoeken.

12. Maar wij, om uwentwil verdreven,
Verliezen, al den dag, het leven;
Wij worden slechts van hen geacht,
Als schapen, voor het mes gebragt.
Waak op, o Heer! waarom toch zoudt
Gij slapen, en de smart vergrooten?
Ontwaak, toon, dat G' ons nog aanschouwt,
En ons niet eeuwig wilt verstooten.

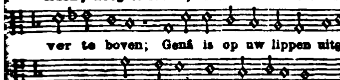
13. Waarom, daar wij uw bijstand vergen,
Zoudt Gij uw aangezigt verbergen?
Waarom vergeten onz' ellend'
En onderdrukking zonder end?
Want onze ziel, die naauwlijks leeft,
Is treurig in het stof gebogen;
Daar onze buik aan d' aarde kleeft,
Bezwijken wij in onvermogen.

14. Sta op, o God! toon medelijden,
Laat ons uw arm van nood bevrijden:
Verlos ons uit den angst, o Heer!
Zoo krijgt uw goedheid eeuwig d' eer.

PSALM 45.

Mijn hart, vervuld met heilbespiegelingen, Zal
't schoonste lied van eenen Koning zingen: Terwijl
Geest mijn gladde tonge drijft, Is z' als de pen
nen die vaardig schrijft. Beminlijk Vorst! uw sch

heid, hoog te loven, Gaat al het schoon d

G' eeuwiglijk van God gezegend w

2. Gord, gord, o Held! uw zwaard aan u
Uw blinkend zwaard, zoo scherp gewet
Vertoon uw glans, vertoon uw majes
Rijd zegerijk in uwe heerlijkheid
Op 't zuivre woord der waarheid; rijd v
En heersch alom regtvaardig en zachtm
Uw regterhand zal 't godlijk rijk beh
En in den krijg geduchte daden doen

3. Uw pijlen, fel van uwen boog gedreve
Zijn scherp, en doen geheele volken b
Zij vellen neêr wat uw vermogen ta
En dringen diep in 's vijands wrevli
Gij zult, o God! in eeuwigheid bekleed
Den vasten troon van uw geregtighede
De rijksstaf, dien uw hooge Majesteit
In 't Godsrijk zwaait, heerscht met r

4. O God! uw God heeft mild U overgote
Met vreugdezalf, meer dan uw meêgen
Omdat uw ziel de goddeloosheid haat
En 't regt bemint. Uw vorstlijk rijks
U toegevoerd uit elpenbeenen hoven,
Vol ed'len geur, doet elk uw hoogheid
Hoe ruikt de mirr' en kassie wijd e
En d' aloë, wier geur uw ziel verblij

PAUZE.

5. Men ziet U blij, in statelijke reijen,
Door dochtren zelfs van koningen gele
De Koningin staat aan uw regterh
In 't fijnste goud van Ofirs mijnrijk
O Dochter! hoor, en zie, en neig uw
Verlaat, vergeet, wat ooit u kon bek
Uws vaders huis, uw volk, en wat
U dierbaar en beminnenswaardig sc

6. Dan zal de Vorst van al uw schoon
Hij is uw Heer, dies moet g' u voor
'k Zie Tyrus dan, die rijke wereld
U hulde doen, en offren schat op

Van louter goud gewerkt in 't praalgewaad.

7. Straks leidt men haar in staatsie, uit haar woning,
In kleeding, rijk gestikt, tot haren Koning:
Zoo treedt zij voort met al den maagdenstoet,
Die haar verzelt, U vrolijk te gemoet.
Zij zullen blij, geleid met lofgezangen,
De vreugde voên, die afstraalt van haar wangen,
Tot zij, daar elk gewaagt van haren lof,
Ter bruiloft treên in 't koninklijke hof.

8. In plaats van uw doorlucht' en vrome vadren,
Zult Gij eerlang uw zonen zien vergadren,
En stellen hen door uw geduchte hand,
Al 't aardrijk door, in vorstelijken stand.
Ik zal uw naam bij elk geslacht doen kennen;
Van kind tot kind zal 't zich aan U gewennen:
Zoo rolt uw lof op 't ruime wereldrond,
In eeuwigheid, uit aller volkren mond.

PSALM 46.

God is een toevlugt voor de zijnen; Hun sterkt', als zij door droefheid kwijnen; Zij werden steeds zijn hulp gewaar In zielsbenaauwdheid, in gevaar: Dies zal geen vrees ons doen bezwijken, Schoon d' aard uit hare plaats mogt wijken: Schoon 't hoogst gebergt uit zijne steê Verzet wierd in het hart der zee.

2. Laat vrij het schuimend zeenat bruisen;
D' ontroerde watren hevig ruischen;
De golven mogen, door haar woên,
Het berggevaarte davren doen:
De stad, het heiligdom, de woning

Van God, den allerhoogsten Koning,
Wordt in haar muren, t' allen tijd',
Door beekjes der rivier verblijd.

3. Geen onheil zal de stad verstoren,
Daar God zijn woning heeft verkoren:
God zal haar redden uit den nood,
Bij 't dagen van het morgenrood.
Men zag de heidnen kwaad beramen;
De koningrijken spanden samen:
Maar God verhief zijn stem, en d' aard
Versmolt, voor 's Hoogsten toon vervaard.

PAUZE.

4. De HEER, de God der legerscharen,
Is met ons; hoedt ons in gevaren.
De Heer, de God van Jacobs zaad,
Is ons een burg, een toeverlaat.
Komt, wilt op 's HEEREN daden merken;
Aanschouwt des Hoogsten groote werken.
Zijn magt, die nooit te stuiten is,
Maakt d' aarde tot een wildernis.

5. God stilt, alom, het oorelogen;
Zijn arm verbreekt de taaije bogen;
Doet spies en speer aan stukken slaan,
En wagens door het vuur vergaan.
Laat af! dus spreekt de Heer der heeren:
Weet! Ik ben God; elk moet mij eeren:
Het heidendom, ja 't gansch heelal,
Verhooge mij met lofgeschal!

6. De HEER, de God der legerscharen,
Is met ons, hoedt ons in gevaren.
De Heer, de God van Jakobs zaad,
Is ons een burg, een toeverlaat.

PSALM 47.

Juicht, o volken! juicht; Handklapt, en betuigt
Onzen God uw vreugd. Weest te zaam verheugd. Zingt
'es Hoogsten eer: Buigt u voor Hem neêr. Alles ducht
- kracht; Alles vreest zijn magt; Zijne Majesteit

Maakt haar heerlijkheid, Over 't rond der aard, Wijd en zijd vermaard.

2. Naar Gods wijs bestel,
Op Gods hoog bevel,
Slaan wij, door zijn hand,
Volken aan den band,
Die, door ons verneêrd,
Door ons overheerd,
Strekken tot een blijk,
Hoe Hij, liefderijk,
Aan zijn woord gedenkt;
D' erfenis ons schenkt,
Jakobs heerlijkheid,
Aan hem toegezeid.

3. God vaart, voor het oog,
Met gejuich omhoog:
't Schel bazuingeluid
Galmt Gods glorie uit.
Heft den lofzang aan;
Zingt zijn wonderdaan;
Zingt de schoonste stof;
Zingt des Konings lof,
Met een zuivren galm,
Met een blijden psalm:
Hij, de Vorst der aard,
Is die hulde waard!

4. Zingt des Hoogsten eer,
Opdat ieder leer',
Hoe Hij heerscht alom;
Over 't heidendom;
Hoe Hij van zijn troon
Geeft zijn rijksgeboôn,
Daar het al voor bukt.
Edlen, gansch verrukt,
Nu hun 't godlijk licht
Straalt in 't aangezigt,
Deelen in ons lot,
Eeren Abrams God.

5. D' eersten van den Staat,
Die den onderzaat,
Naar Gods wijze wet,
Zijn ten schild gezet,
Eeren 's Hoogsten magt.
God munt uit in kracht!

PSALM 48.

De HEER is groot; elk zing' zijn' lof In Salems
stad en tempelhof, Daar onze God, bij zuivre toonen,
Op zijnen heilgen berg wil wonen. Hoe schoon, hoe
welgelegen, Wat vreugd voor d' aard, wat zegen, Is
Sions berg! hoe grootsch, hoe blij. Hoe heerlijk aan de
noorder zij'! Wie is 't, die niet de Godsstad roemt, De
Stad des grooten Konings noemt?

2. In haar paleizen vestigt God
Zijn troon, wordt daar erkend een slot
En hoog vertrek voor 't volk te wezen:
Geen vorsten heeft men daar te vreezen.
Pas hadden zij, verbonden,
Den togt zich onderwonden;
Pas hadden zij de Stad in 't oog,
Of hun verwondring steeg zoo hoog,
Dat Sion, slechts van ver te zien,
Hen straks van schrik terug deed vliën.

3. Daar greep hen beving aan, vervaard,
Vol smart, gelijk een vrouw, die baart.
Zoo doet G' een oostenwind de kielen
Van Tharsis' vloot in zee vernielen.
Wij zagen, 't geen onz' ooren
Voorheen slechts mogten hooren,
In deze stad, den troon der eer,
Van God, der legerscharen HEER;
Hij zal, door magt en kloeke daân,
In eeuwigheid haar vast doen staan.

PAUZE.

4. Wij, o verheven Majesteit!
Gedenken uw weldadigheid,

In 't midden van uw heilge woning.
Gelijk uw naam is, groote Koning,
Bij ons te regt geprezen,
Zoo is uw roem gerezen,
En bij de volken zeer vermaard,
Tot aan het uiterst eind der aard.
Uw regterhand, die 't kwaad niet duldt,
Is met geregtigheid vervuld.

5. Dat Sions berg weergalm' van vreugd;
Laat Juda's dochters zijn verheugd:
Wijl Gij haar vijand sloegt in 't strijden.
Gaat Sion rond aan alle zijden;
Telt al de vestingwerken
En torens, die 't versterken;
Ja ziet, met een oplettend oog,
Paleizen steigren hemelhoog,
En stout verduren al 't geweld,
Opdat gij 't aan uw kroost vertelt.

6. Want deze God is onze God;
Hij is ons deel, ons zalig lot,
Door tijd noch eeuwigheid te scheiden:
Ter dood toe zal Hij ons geleiden.

PSALM 49.

Gij, volken! hoort: waar g' in de wereld woont,
't Zij laag van staat, of hoog, met eer bekroond; 't Zij
rijk of arm, komt, luistert naar dit woord. Mijn mond
brengt niets dan loutre wijsheid voort, Bij mij in 't hart
opmerkzaam overdacht. Ik neig het oor, daar 'k
Gods inspraak wacht, Naar 's Heeren spreuk, en za
op de snaren Der blijde harp, geheimen openbar

2. Wat zou mij toch doen vreezen in een' tijd,
Waarin het kwaad, het onregt mij bestrijdt,
Als ik omringd, benaauwd ben door 't geweld,
Dat in mijn val zijn hoogst genoegen stelt?
Wat hem betreft, die op zijn schat betrouwt,
En al zijn roem op grooten rijkdom bouwt:
Zijn schat behoudt zijn broeder niet in 't leven:
Hij kan daarvoor aan God geen losgeld geven.

3. Hij kan dien prijs der ziele, dat rantsoen
Aan God in tijd noch eeuwigheid voldoen:
Hij wenscht vergeefs hier altoos 't licht te zien,
En, door zijn schat, het naar bederf 't ontvliên.
Hij ziet elk uur der wijzen levensend;
Der dwazen dood blijft hem niet onbekend:
Hij ziet, dat hun in 't sterven niets kan baten,
Maar dat zij 't al aan andren overlaten.

4. Al zegt zijn hart: „mijn huis zal eeuwig staan;
„Van kind tot kind gedurig overgaan:"
Al heeft hij 't land, waarop zijn trotschheid roemt,
Zijn grootschheid bouwt, naar zijnen naam genoemd:
't Is alles wind, daar zich zijn hart mee streelt:
De mensch, hoe mild door 't aardsch geluk bedeeld,
Hoe hoog in eer, in magt en staat verheven,
Vergaat als 't vee, en derft in 't eind het leven.

PAUZE.

5. Hoewel zijn weg niets is dan ijdelheid,
En hij zich zelv' door dwazen hoogmoed vleit;
Stapt echter 't kroost, dat in der oudren woord
Behagen schept, op 't zelfde doolpad voort:
De dood maait ook dier kindren leven af;
Zij volgen hen, als schapen, naar het graf;
En in den dag, den grooten dag des Heeren,
Zal over hen d' opregte triomferen.

6. Men denkt niet meer aan hun verleden staat,
Wijl al hun glans met hen in 't graf vergaat:
Maar na den dood is 't leven mij bereid;
God neemt mij op in zijne heerlijkheid.
Vreest hem dan niet, die groote schatten heeft,
Wiens magtig huis in eer en aanzien leeft;
Want hij zal niets in 't sterven met zich dragen:
Zijn naam, zijn roem, 't ligt al ter neêr geslagen.

Schoon hij zich op deez' aard in wellust baadt,
En ieder roemt zijn weeld' en overdaad,
Hij daalt nogtans, gelijk zijn gansch geslacht,
Vervreemd van God, in 's afgronds donkren nacht.
Gij dan, o mensch! hoe waard, hoe groot in eer;
Zoo gij den wil versmaadt van uwen Heer,
ı gaat gij, als de beesten, haast verloren·
wis bederf is u ten lot beschoren.

PSALM 50

Der goden God verheft zijn stem met magt, En
roept deez' aard, van daar de zon, met pracht, In
't oosten rijst, tot daar z' in zee verdwijnt: Uit Sion,
zoo volkomen schoon, verschijnt God vol van glans,
om op zijn troon te stijgen; Hij, onze God, Hij komt,
en zal niet zwijgen.

2. Verterend vuur gaat voor zijn aanzigt heen;
Een felle storm verzelt alom zijn treên:
Nu Hij zijn volk zal rigten voor elks oog,
Roept Hij tot aard en hemel van omhoog:
„Verzamelt mij mijn dierbre gunstgenooten,
„Die mijn verbond op 't heilig offer sloten."

3. De heemlen zijn getuige van zijn regt,
Want God is zelf de Regter, die 't beslecht.
Hoor Gij, mijn volk! hoor, Isrel! daar ik tot
U spreek en roep: Ik God, Ik ben uw God;
'k Bestraf u niet van wege d' offeranden,
Daar die gestaâg voor mij op 't outer branden.

4. 'k Zal uit uw huis geen var, noch uit uw koei
Voor 't brandaltaar begeeren bok of ooi:
Want al 't gediert der wouden is het mijn';
Wat beesten er op duizend bergen zijn;
Wat vogels ooit rondom hun toppen vlogen;
Het wild des velds, 't is al in mijn vermogen.

PAUZE.

5. Nooit klaagd' ik 't u, indien ik honger had;
Want d' aard is mijn, en al wat zij bevat.
Zou stierenvleesch, of wat ooit menschen voed'
Mijn spijze zijn? Mijn drank der bokken bloed?
Neen; offert God' uw dankbre lofgezangen;
't Geen gij belooft moet d' Allerhoogst ontvar

6. Roept in den nood tot mij, uw' God en Heer;
Dan help ik u, en gij geeft Gode d' eer.
Maar zijne taal tot goddeloozen luidt:
Waarom toch spreekt gij mijne wetten uit?
Wat roemt gij u als mijn verbondelingen,
Daar g' u door woord noch straffen laat bewingen?

7. Ziet gij een dief, gij loopt met hem en steelt;
Gij zijt het, die met overspelers deelt
In 't vuil vermaak van hun ontuchtigheên;
Uw mond is vol van ongebonden reên;
Uw snoode tong is afgerigt op liegen,
En steeds gewend aan veinzen en bedriegen.

8. Gij zit, gij spreekt van uwen broeder kwaad:
Uw moeders zoon vervolgt gij bits met smaad,
En lastert hem; dit doet ge vrij en blij;
Ik zwijg, dies meent ge, dat ik ben als gij:
'k Zal over u een heilig vonnis vellen,
En uw gedrag u klaar voor oogen stellen.

9. Verstaat dit toch, vergeters van Gods wet!
Opdat ik niet verscheur', en niemand redd'.
Wie 't dankbaar hart mij biedt ter offerand',
Die geeft mij eer, en elk, wie met verstand
Zijn wegen rigt, mag op mijn gunst vertrouwen;
Ik zal Gods heil hem eeuwig doen aanschouwen.

PSALM 51.

G enâ, o God! genâ, hoor mijn gebed; Verschoon mij toch naar uw barmhartigheden; Delg uit mijn schuld, vergeef mijn overtreden! Uw' goedheid wordt ...ch paal noch perk gezet. Ai! wasch mij wel van ...ngeregtigheid; Mijn schuld is zwaar, ik heb uw wet ...anden; Zie mijn berouw, hoor, hoe een beet'ling

pleit, En reinig mij van al mijn vuile zonden.

2. Want ik gevoel de grootheid van mijn kwaad;
Mijn zonde zie 'k mij steeds voor oogen zweven.
'k Heb tegen U, ja U alleen, misdreven;
Uw wil en wet, hoe heilig, stout versmaad.
Ik heb gedaan, dat kwaad was in uw oog;
Dies ben ik, Heer! uw gramschap dubbel waardig.
'k Erken mijn schuld, die U tot straf bewoog;
Uw doen is rein, uw vonnis gansch regtvaardig.

3. 't Is niet alleen dit kwaad, dat roept om straf;
Neen, 'k ben in ongeregtigheid geboren;
Mijn zonde maakt mij 't voorwerp van uw toren,
Reeds van het uur van mijn ontvangnis af.
Zie, Gij hebt lust tot waarheid in 't gemoed;
Gij, Heer! die weet al wat ik heb misdreven;
Gij, die mijn geest met wijsheid hadt gevoed,
En in mijn ziel uw godlijk licht gegeven.

4. Ontzondig mij met hyzop, en mijn ziel,
Nu gansch melaatsch, zal rein zijn en genezen.
Wasch mij geheel, zoo zal ik witter wezen
Dan sneeuw, die versch op 't aardrijk nederviel.
Ai! geef mij weer gewenschte zielevreugd;
Laat uit uw mond mij stof tot blijdschap hooren;
Zoo wordt op nieuw 't verbrijzeld hart verheugd,
En in mijn geest de ware rust herboren.

PAUZE.

5. Verberg uw oog van mijn bedreven kwaad,
Waardoor mijn ziel gevoelt de diepste wonden:
Delg, delg, toch uit mijn schuld en al mijn zonden,
En spreek mij vrij van mijne gruweldaad.
Herschep mijn hart, en reinig Gij, o Heer!
Die vuile bron van al mijn wanbedrijven;
Vernieuw in mij een vasten geest, en leer
Mij aan uw dienst opregt verbonden blijven.

6. Verwerp mij van uw aangezicht toch niet!
Ai! laat van mij uw' Heil'gen Geest niet scheiden;
Die kan alleen op 't regte spoor mij leiden.
Bestier mijn gang, daar Gij mijn zwakheid ziet.
Geef mijn gemoed, dat nu angstvallig vreest,
De blijdschap weer, doe op uw heil mij hopen;
Laat mij, gesterkt door eenen ed'len geest,
Volvaardig 't pad van uw geboden loopen.

7. Dan zal ik elk, die 't heilspoor bijster is,
Vrijmoedig al uw regte wegen leeren;
De zondaar zal zich dan tot U bekeeren,
En scheppen moed uit mijn behoudenis.

Dan zal mijn mond, met zangstof weer vervuld,
Uw heilig regt, gepaard met goedheid, roemen.

8. Heer! open Gij mijn lippen door uw kracht,
Zoo zal mijn mond uw lof gestaâg vermelden;
Geen offer kan voor mijne zonden gelden;
Behaagd' U dat, straks wierd het U geslagt.
Indien Gij lust in brandend' offren had,
Dan wierd het vuur door mij gewis ontstoken;
Ik spaarde dan noch zorg, noch vlijt, noch schat,
Maar zou 't altaar van offervee doen rooken.

9. Gods offers zijn een gansch verbroken geest,
Door schuldbesef getroffen en verslagen;
Dit offer kan uw heilig oog behagen;
't Is nooit, o God! van U veracht geweest.
Doe Sion wel, laat om mijn zwaren val
Uw goedheid niet van zijne burgren wijken:
Bouw Salem op, laat nooit zijn muur en wal,
Door uwe straf, voor 's vijands magt bezwijken.

10. Dan vindt Gij in onz' offeranden lust,
Waarmeê wij U, naar 't heilig regt, vereeren;
Dan zal 't altaar de varren gansch verteren,
Dan wordt het vuur daarop nooit uitgebluscht.

PSALM 52.

Waartoe U dus beroemd in 't kwade, Vermet'le dwingeland? Ik steun gerust op Gods genade En trouwen onderstand. Zijn goedheid duurt den ganschen dag: Zijn almagt wekt ontzag.

2. Uw tong, die toelegt om te schaden,
En als een scheermes snijdt,
Durft zich met snood bedrog beraden,
Uit bittren wrok en nijd.
Gij mint het onregt, haat de deugd;
De leugen baart u vreugd.

3. Gij grieft mij door uw schampre woorden,
Door taal, die mij verbaast;

Gij tracht mij door uw tong te moorden;
Maar beef! gij wordt welhaast
Door God, die uw gedrag verfoeit,
Voor eeuwig uitgeroeid.

4. God zal u voor zijn wraak doen bukken,
En, door zijn sterke hand,
U uit uw' tent en schuilplaats rukken,
Ontwortlen uit uw stand,
De vromen zullen, vrij van nood,
Dan lachen om uw dood.

5. „Zie," zal men zeggen, „zie den dwazen,
Die, op zijn rijkdom stout,
Ons wilde door zijn magt verbazen,
Op God niet heeft vertrouwd;
Zijn sterkte kreeg hij door geweld:
Nu ligt hij neêrgeveld."

6. Maar ik zal als de olijfboom groeijen
In 't huis des grooten Gods.
Ik zal in eer en godsvrucht bloeijen;
God is mijn steun en rots.
Op zijne gunst, mij toegezeid,
Vertrouw 'k in eeuwigheid.

7. Mijn God, U zal ik eeuwig loven,
Omdat Gij 't hebt gedaan;
'k Verwacht uw trouwe hulp van boven,
Uw waarheid zal bestaan;
Uw naam is voor 't oprecht gemoed
Van al uw gunstvolk goed.

PSALM 53.

De trotsche dwaas zegt in zijn boos gemoed: „Daar is geen God." Zij dooven 't licht der rede, En maken zich, door gruwelijke zeden, Afschuwelijk; daar is geen mensch, die goed Op aarde doet.

2. God, die het regt met kracht verdedigt, sl…
Van 's hemels troon zijn oogen naar beneden…

Op Adams kroost, doorzocht hun hart en zeden;
Hij zag of zich geen mensch verstandig droeg,
En naar Hem vroeg.

3. Hij zocht alom, maar ach! hij vond er geen,
Want alle vleesch is trouwloos afgeweken;
Het land is vol van stinkende gebreken;
Geen sterveling wil 't pad der deugd betreên,
Ja zelfs niet één.

4. Heeft dan dit volk, dat groeit in euveldaan,
Geen kennis? Neen! thans durven die ontzinden
Met gulzigheid mijn volk als brood verslinden;
Zij roepen, op hun godvergeten paân,
Zelfs God niet aan.

5. Op 't onverwachtst zijn zij in angst gebragt;
Want God heeft uw belegeraars doen vlugten,
Hun beendren zelfs verstrooid; die u deên zuchten
Hebt gij beschaamd; want God verwerpt, veracht
Dit boos geslacht.

6. Och daalde 't heil uit Sion spoedig neêr
Voor Israël! Als God zijn volk uit lijden
En banden redt, zal Jakob zich verblijden,
En Israël al juichend geven d'eer
Aan zijnen Heer.

PSALM 54.

O God! verlos mij uit den nood, En red door uwen
naam mijn leven; Mijn rigtzaak zij aan U verbleven.
Och, of uw arm mij bijstand bood! O God! als acht op
mijn gebed; Neig tot mijn rede gunstig d' ooren, En
wil mijn bittre klagt verhooren, Zoo word' ik uit den
angst gered.

2. Want vreemden steken 't hoofd omhoog,
Tot mijn verderf; ik zie tirannen,
Om mij te dooden, samenspannen;
Zij stellen God zich niet voor 't oog.
Ziet! God, die nimmer mij vergeet,
Is mij een helper in mijn lijden;
Hij voert hen aan, die voor mij strijden,
En ondersteunt mij in mijn leed.

3. Hij zal dit kwaad, dit boos bestaan,
Aan mijn verspiederen vergelden.
Roei uit, die tegen mij zich stelden;
Het gaat uw trouw en waarheid aan.
Ik zal U, met een blij gemoed,
Vrijwillig offren, HEER der heeren!
Ik zal uw naam met lofzang eeren:
Dit eischt uw naam; want hij is goed.

4. Want God wil mij zijn bijstand biên;
Hij heeft mij 't onheil doen ontkomen,
En mijn benauwdheid weggenomen:
Ik heb mijns vijands val gezien.

PSALM 55.

O God! neem mijn gebed ter ooren, Gij, die 't ge-
roep uws volks wilt hooren, Verberg U niet voor al
mijn smeeken; Verhoor mij, Heer; geef gunstig acht
Op mijn misbaar en jammerklagt, Waarin de nood mij
uit doet breken.

2. 't Geroep des vijands doet mij beven;
Ik word door angst en schrik gedreven,
En fel geperst door goddeloozen;
Men schuift op mij met snood beleid
Een last van ongeregtigheid:
Hoe vinnig treft de wraak dier boozen!

3. Mijn hart voelt weên en bange nepen;
De doodschrik heeft mij aangegrepen;
De vrees heeft mijne ziel bevangen:
Een kille beving komt mij aan,
En siddring doet mijn leden slaan;
Dies roep ik uit met sterk verlangen:

4. „Och gaav' mij iemand duivenvleuglen!
„Gewis, mijn drift waar' niet te teuglen!
„Ik vloog, tot daar ik kon verwachten
„Mijn veiligheid, waar 't ook mocht zijn,
„In 't barste zelfs der zandwoestijn,
„Daar ik in stilte zou vernachten."

5. Welhaast had ik de vlucht genomen,
Om dezen wind, deez' storm t' ontkomen.
O Heer! laat hen uw vuur verslinden;
Verdeel hun tong, verwar hun spraak;
Want twist en wrevel, haat en wraak,
Zijn in de stad alom te vinden.

6. Bij dag, bij nacht, ja t' aller uren,
Omringen die haar op haar muren.
Geen regt, geen onschuld, kan er baten,
Maar binnen in haar heerscht de twist;
Het wreed verderf, de snoode list,
't Bedrog wijkt nimmer van haar straten.

PAU[illegible]

7. Zag ik mij door een vijand jagen,
Dan kon, dan zou ik dit verdragen;
Maar 't was mijn hater niet vóór dezen,
Die tegen mij zich thans verheft:
[illegible] Had anders wel 't gevaar beseft,
[illegible]or hem verborgen wezen.

8. U [illegible], gij zijt het, dien ik eerde,
[illegible], gelijk mij zelv' waardeerde;
Met wien 'k gemeenzaam plagt te handlen,
Mijn leidsman, met mij eensgezind,
Met wien ik raadpleegd', als mijn' vrind
En samen naar Gods huis mocht wandlen.

9. Dat hen de dood als schuldheer velle,
En levend stort' in 't diepst der helle;
Want boosheid huisvest in de harten
En tenten van dit booze rot;
Maar ik zal roepen tot mijn God,
Die mij zal redden uit mijn smarten.

10. 'k Zal 's avonds klagen, zuchten, stenen;
'k Zal 's morgens kermen, 's middags weenen,
En God zal op mijn bede merken,
Die God, die mij van dezen strijd
In vreê door zijnen arm bevrijdt:
Hoe velen ook mijn val bewerken.

11. God zal mij hooren, en hen plagen,
Die God, die reeds van oude dagen
Als regter zat, om 't kwaad te weren;
Dewijl dit volk, de tucht ontwend,
In 't minste geen verandring kent,
En God noch vreezen wil, noch eeren.

12. Hij slaat zijn handen aan zijn vrinden,
Geen vreêgenootschap kan hem binden,
Hij schendt verbonden, speelt met eeden;
Hij vleit, en gladder is zijn mond,
Dan boter; maar zijns harten grond
Is vol van krijg en bitterheden.

13. Zoo zacht als olie is zijn spreken;
Maar spies noch zwaard kan scherper steken.
Mijn ziel, God zal u onderhouden;
Werp uwe zorgen op den HEER;
Zijn trouwe gunst duldt nimmermeer,
Dat, die Hem vreezen, wanklen zouden.

14. Gij, Heer Gij zet den boozen palen,
En zult hen doen ten afgrond dalen.
Wie op bedrog zijn hoop wil bouwen,
En dorst naar bloed, dien kort uw straf
De helft van zijne dagen af;
Maar ik, ik zal op U vertrouwen.

PSALM 56.

Genâ, o God! bescherm mij door uw voorzie,
hoe ik ben omringd aan alle kant; Zie, hoe de mensch
zijn booze netten spant, Om mij daarin te jagen. Den
ganschen dag is 't oog op mij geslagen; Zijn lis
mij op al mijn wegen lagen; Zijn magt vergroot
ongeluk en plagen; Ontroert mijn inge-

Ik prijs in God zijn woord; ik steun voortaan
Op Hem: zou vleesch mij deren?
Ik vrees hen niet, die mijne smart vermeêren;
Mij, dag op dag, door lasteraal onteeren;
Mijn woorden in een valschen zin verkeeren;
Arglistig mij verraân.

3. Zij rotten saam, en houden boozen raad,
Terwijl mij elk in 't heimlijk gadeslaat;
Mijn schreden volgt, en mij naar 't leven staat,
Door ramp noch klagt bewogen.
Zoudt Gij, o God! nog, met uw heilig' oogen,
Hun boosheid zien, en straffeloos gedoogen?
Neen; stort hen neer door uw geducht vermogen;
Uw gramschap straff' hun kwaad.

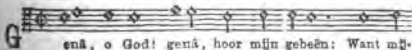
2. PAUZE.

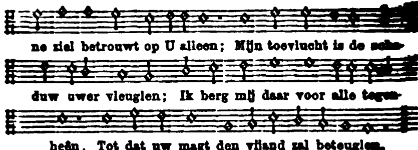
4. Gij weet, o God! hoe 'k zwerven moet op aard;
Mijn tranen hebt G' in uwe flesch vergaârd;
Is hun getal niet in uw boek bewaard?
Niet op uw rol geschreven?
Gewis, dan zal mijn wrev'le vijand beven,
En, als ik roep, straks rugwaarts zijn gedreven;
Dit weet ik vast, God zal mij nooit begeven;
Niets maakt mijn ziel vervaard.

5. Ik roem in God ik prijs 't onfeilbaar woord;
Ik heb het zelf uit zijnen mond gehoord.
'k Vertrouw op God, door geene vrees gestoord;
Wat stervling zou mij schenden?
Ik heb beloofd, wanneer G' in mijn ellenden
Mij bijstand boodt, en 't onheil af zoudt wenden,
Tot U, o God! mijn lofzang op te zenden,
Door ijver aangespoord.

6. Gij hebt mijn ziel beveiligd voor den dood;
Gij richt mijn voet, dat hij zich nimmer stoot';
Gij zijt voor mij een schild in allen nood;
Gij hebt mijn smart verdreven;
Uw dierbre gunst is m' altoos bijgebleven.
'k Zal, voor Gods oog, naar zijn bevelen leven;
Zoo word' door mij zijn naam altoos verheven;
Zoo word' zijn lof vergroot.

PSALM 57.

2. Ik roep tot God, den Koning van 't heelal;
Tot God, die 't werk aan mij voleinden zal,
Die van omhoog mij redt uit mijn ellenden,
En, hoe men woed', mijn vijand brengt ten val;
God zal zijn gunst en waarheid nederzenden.

3. Door Gods genâ wordt mijne ziel gered,
Schoon zij rondom van leeuwen is bezet.
Ik lig, gedrukt door felle stokebranden;
Hun tongen zijn, als zwaarden, scherp gewet;
Als spiesen en als pijlen zijn hun tanden.

PAUZE.

4. Verhef, o God! verhef U hemelhoog,
Uw eere straal' op aard' in ieders oog.
Zij, die een net bereidden voor mijn gangen,
Zijn zelv', terwijl mijn ziel zich nederboog,
In eenen kuil, voor mij bereid, gevangen.

5. Uw hand, o God! heeft veilig mij geleid;
Ik ben gered: nu is mijn hart bereid;
Het is bereid, om U, mijn God, te loven;
Nu wordt uw naam door mij met vreugd verbreid.
Mijn psalmgezang klimm', tot uw roem, naar boven.

6. Waak op, mijn eer; waakt op, mijn harp en luit;
Mijn zanglust streeft den dageraad vooruit;
'k Zal onder al de volken, Heer, U prijzen;
Mijn psalmgezang zal, bij cimbaal en fluit,
Uw naam alom de plegtigst' eer bewijzen.

7. Uw goedheid, Heer, is groot en hemelhoog;
Uw waarheid reikt tot aan den wolkenboog.
Verhef U dan ver boven 's hemels kringen;
Uw eer verspreid' [illegible] luister in elks oog;
Laat ieder die door heel de wereld zingen.

PSALM 58.

2. Neen! gij smeedt ongeregtigheden
In 't harte, dat van boosheid zwelt;
Gij woegt op aard uw snood geweld,
In schijn van billijkheid en reden.
Godloozen zijn van God vervreemd,
Zoo ras hun leven aanvang neemt.

3. De booze leugensprekers dolen,
Van 't uur dat zij geboren zijn;
In hart en mond ligt heet venijn,
Als in een vuurge slang, verscholen;
Zij geven 't goede nooit gehoor;
Maar stoppen, als een adder, 't oor.

4. Gelijk zich die niet laat bezweren,
Zoo willen dezen niet verstaan.
Verbreek hun tanden, laat voortaan,
O God! uw arm hun kracht verneêren:
Breek jongen leeuwen, heet op buit,
O HEER! de wreede tanden uit.

PAUZE.

5. Smelt hen tot water, laat ze drijven;
En maak hun pijlen, daar zij boos
Meê mikken, stomp en krachteloos;
Laat toch uw arm hun boog niet stijven.
Doe hen, in armoê en gebrek,
Vergaan, versmelten, als een slek.

6. Och! laat hen in hun kwaad niet groeijen,
Maar doe hen als een misdracht zijn;
Dat nooit de zon hun oog beschijn'.
Eer dan uw potten zullen gloeien
Van 't doornenvuur, stormt Hij gezwind
Hen weg, als in een wervelwind.

7. 't Regtvaardig volk, gered uit lijden,
Zal eens, wanneer 't de wraak aanschouwt,
In God, wien 't zich had toevertrouwd,
En in zijn waarheid zich verblijden;
't Zal zijne voeten, welgemoed,
Zelfs wasschen in der boozen bloed.

6. De mensch zal eerlang vrolijk zeggen:
„Gewis, de deugd geniet haar vrucht;
„Gods grootheid wordt te regt geducht,
„Die loon en straf weet toe te leggen;
„Gewis, daar is een God die leeft,
„En op deez' aarde vonnis geeft."

PSALM 59.

Red mij, o God! uit 's vijands handen; Verlos mij van de dwingelanden. Uw heil zij, tegen 't wreed geweld, Mij tot een hoog vertrek gesteld. Mijn God, 't behaag' U mij t' ontzetten; Daar d' overtreders van uw wetten, Die niet dan slinksche gangen gaan, Bloeddorstig mij naar 't leven staan.

2. Laat HEER, uw bijstand niet vertragen,
Zie, hoe zij mijne ziel belagen:
Zij zijn doldriftig op de been,
En rukken al hun macht bijeen;
Schoon ik geen misdaad heb bedreven,
Die stof tot wraakzucht konde geven.
Waak op, ontmoet mij, en beschouw
Hoe 'k op uw macht alleen vertrouw.

3. Ja, 't lust' U, HEER der legerscharen,
Als Isrels God U t'openbaren;
Ontwaak, en straf dit heidendom;
Dat niemand uwe wraak ontkom'.
Zij trekken, trotsch op wanbedrijven,
Waardoor zij trouwloos 't onregt stijven
De stad om, aan den avondstond,
En ieder tiert, gelijk een hond.

4. De snoodste laster stroomt d' ontaarde:
Ten mond' uit; ja, geslepen zwaarden
Zijn op hun lippen; ieder woord

Is schimp, vervloeking, wraak en moord.
„Wie hoort het?" vragen z' onder 't woeden.
Maar Gij, o Schutsheer aller goeden!
Zult hen belagchen, en den spot
Haast drijven met al 't heidensch rot.

5. Mijn vijand roem' op zijn vermogen;
Maar ik, ik sla op U mijn oogen;
Ik wacht op uwe hulp, o Heer!
Gij zijt mijn hoog vertrek, mijn eer
'k Zal God, met goedertierenheden,
Mij eerlang te gemoet zien treden,
En mij welhaast gewroken zien
Aan hen, die listig mij bespiên.

PAUZE.

6. Beroof hen niet terstond van 't leven,
Opdat mijn volk, van angst ontheven,
Uw oordeel tevens niet vergeet'.
Uw macht, als Gij ter vierschaar treedt,
Doe elk van hen als balling zwerven,
En, 't kwaad ten spiegel, schandlijk sterven;
Ja, werp, o God! mijn schild! hen neêr,
Als trotsche schenders uwer eer.

7. Men neem' hen, daar hun lastermonden
En valsche lippen 't hart doorwonden
Gevangen in hun hoovaardij:
Vergeld hun vloek, hun razernij,
De logens, die zij snood verdichten;
't Betaamt U, hen gestreng te rigten.
Verteer z' in grimmigheid; uw kracht
Verteer', verdelg' dat snood geslacht.

8. Laat hen eerlang bij d' uitkomst weten,
Dat God, als Heerscher, is gezeten
In Jakobs erf; dáár 't kwade weert;
Ja, tot aan 's aardrijks eind regeert.
Laat, als het licht begint te dalen,
Hen wederkeeren, zoeken, dwalen,
Vol ongeduld, van pad tot pad,
Als honden tierend' om de stad.

9. Laat hen, o God! om spijs verlegen,
Omzwerven, en op nare wegen
Vernachten in de duisternis,
Schoon geen van hen verzadigd is.
Maar ik zal U mijn sterkte noemen;
Uw goedheid 's morgens vrolijk roemen,
En zingen, met een dankbren geest:
„Gij zijt mijn hoog vertrek geweest!"

Ik zal, omdat G' in bange dagen
Mijn toevlucht waart, van U gewagen;

Van U, mijn sterkte, zij mijn zang
En snarenspel, mijn leven lang.
Ik heb in nood, aan God verbonden,
In Hem mijn hoog vertrek gevonden;
In God, wiens goedertierenheid
Zich over mij heeft uitgebreid.

PSALM 60.

O God! hoe hebben wij getreurd, Door U verstooten en gescheurd! Gij zijt op ons vergramd geweest; Keer weêr tot ons, wij zijn bevreesd. Gij hebt, o Heer! het gansche land Geschud, gespleten door uw hand: Het wankelt, het gevoelt uw slagen; Ai! red, genees het van zijn plagen.

2. Gij hebt uw volk een harde zaak
Doen zien, door uw gestrenge wraak;
Door twist op twist het land gekrenkt,
En ons met zwijmelwijn gedrenkt.
Maar nu hebt Gij een heibanier,
Tot roem van uw geducht bestier,
Hen, die U vreezen, op doen steken:
Zoo is uw waarheid ons gebleken.

3. Geef, Heer, opdat van angst en strijd
't Beminde volk moog' zijn bevrijd:
Geef heil door uwe regterhand,
En red het zuchtend vaderland.
God sprak weleer in 't heiligdom;
Dies juich ik met uw volk alom:
'k Zal Sichem deelen, Sukkoth meten,
Die zullen mijn bezitting heeten.

PAUZE.

4. Nu zie ik Gilead gered,
Gehoorzaam luistren naar mijn wet;

Manasse kent mij als zijn Heer,
En knielt eerbiedig voor mij neêr;
Aan 't hoofd van mijne legermacht,
Toont Efraïm zijn moed en kracht;
Mijn Juda, tot die eer verkoren,
Zal mijne rijkswet elk doen hooren.

5. Het trotsche Moab, overheerd,
Strekt mij ten waschpot, diep verneêrd.
Ik werp op Edom mijne schoe,
En eigen hem ten knecht mij toe;
En gij, o Palestina! juich,
Juich over mij met eerbied, buig
U neêr, om mij, die tot regeeren
Gezalfd ben, als uw Koning t' eeren

6. Wie voert mij in een vaste stad,
Daar zich mijn vijand veilig schat?
Wie zal mij door een sterke hand
Geleiden tot in Edoms land?
Zult Gij 't niet zijn, geduchte God,
Die ons verstiet tot 's vijands spot;
Onz' uitgetogen legermagten
Vergeefs naar hulp en heil deedt wachten?

7. Geef Gij ons hulp in tegenheên;
Bij U is raad, bij U alleen:
't Is vruchtloos, waar men zich meê vleit;
Want 's menschen heil is ijdelheid.
Wij zullen dappre heldendaân
In God verrigten; hoe 't moog' gaan
Hij, die van ons wordt aangebeden,
Zal onze weêrpartij vertreden.

PSALM 61.

Wil, o God! mijn bede hooren; Neig uw ooren
Naar mijn zuchten en geween. In verafgelegen streken,
Schier bezweken, Zoek ik heul bij U alleen.

2. Leid mij, Heer, ik zou in 't stijgen
Nederzijgen;
Leid mij op een hooge rots.
Wil mij tot een toevlucht wezen,

Als vóór dezen,
's Vijands wreed geweld ten trots.

3. 'k Zal in uwe tent verkeeren,
Heer der heeren!
Voor uw oog, in eeuwigheid.
'k Zal op U mijn vast vertrouwen
Altoos bouwen,
Door uw vleuglen overspreid.

4. Want uw goedheid, die wij leven,
Heeft van boven,
Mijn geloft' en beê gehoord.
Gij deedt mij tot d' erfnis komen
Van de vromen,
Wien de vrees uws naams bekoort.

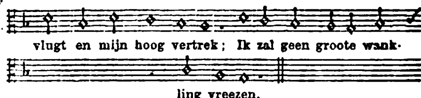
5. Gij zult nieuwe dagen voegen,
Vol genoegen,
Bij des Konings levenstijd;
Zijner jaren tal vermeêren,
In 't regeeren,
Door uw gunst van ramp bevrijd.

6. Hij zal eeuwig in vermogen,
Voor uw oogen,
Zitten op zijn troon, o Heer!
Zend uw waarheid, uw ontferming,
Ter bescherming;
Zend ze tot zijn wachters neêr.

7. 'k Zal dan door mijn blijde galmen
Door mijn psalmen;
Loven uwe Majesteit;
Mijn geloften U betalen,
Menigmalen
Plegtig aan U toegezeid.

PSALM 62.

Mijn ziel is immers stil tot God: Van Hem v
ik een heilrijk lot: Hij immers zal mijn rotsteen
zijn, Mijn heil, mijn hulp in mijn gebrek,

2. Hoe lang, o wreedaards! zoekt gij dan
Het kwade nog van zulk een man?
Uw kracht is veel te zwak en teeder;
Haast sterft gij allen door Gods hand;
Zoo stort een ingebogen wand,
Een aangestooten muur ter neder.

3. Zij raadslaan slechts, vervoerd door haat,
Om hem uit zijnen hoogen staat
Te stooten met bedrog; en zoeken
Met lust hiertoe een logenvond;
Zij zeegnen wel met hunnen mond,
Maar 't goddeloos hart doet niets dan vloeken.

4. Doch gij, mijn ziel, het ga zoo 't wil,
Stel u gerust, zwijg Gode stil;
Ik wacht op Hem; zijn hulp zal blijken.
Hij is mijn rots, mijn heil in nood,
Mijn hoog vertrek; zijn macht is groot;
Ik zal noch wanklen, noch bezwijken.

PAUZE.

5. In God is al mijn heil, mijn eer,
Mijn sterke rots, mijn tegenweer;
God is mijn toevlugt in het lijden.
Vertrouw op Hem, o volk! in smart;
Stort voor Hem uit uw gansche hart:
God is een toevlugt t' allen tijden.

6. Gemeene lieden immers zijn
Slechts ijdelheid, een damp, een schijn;
De grooten anders niet dan logen:
Zij zouden, hoe hun hart zich vleit,
Nog ligter zijn dan d' ijdelheid,
In eene weegschaal opgewogen.

7. Vertrouwt, wat uw begeert' ook zij,
Nooit op geweld of rooverij,
En wordt niet ijdel, als 't vermogen
Gedurig aanwast; waakt en let,
Dat gij het hart er nooit op zet;
Zoo wordt ge door geen schijn bedrogen.

Eenmaal sprak God tot mij een woord,
Tot tweemaal toe heb ik 't gehoord:

„Dat 's Heeren zijn de sterkt' en krachten."
Ook is bij U de goedheid, Heer;
Dies heeft van U elk stervling weêr
Vergelding naar zijn werk te wachten.

PSALM 63.

O God! Gij zijt mijn toeverlaat. Mijn God! U zoek
ik met verlangen, Zoo ras wij 't morgenlicht ontvangen,
Bij 't krieken van den dageraad. O Heer! mijn ziel en
ligchaam hijgen, En dorsten naar U in een land, Dat
dor en mat, van droogte brandt, Daar niemand lafe-
nis kan krijgen.

2. 'k Heb U, voorwaar, in 't heiligdom
Voorheen beschouwd met vrolijk' oogen:
Hoe zag ik daar uw alvermogen;
Hoe blonk uw godlijk' eer alom!
Want beter dan dit tijdlijk leven
Is uwe goedertierenheid:
Och! wierd ik derwaarts weêr geleid,
Dan zou mijn mond U d' eere geven.

3. Dan zou ik, voor uw godlijk oog,
Uw deugden al mijn leven prijzen,
En in uw naam mijn zang doen rijzen;
Mijn handen heffen naar omhoog.
Mijn ziel zou nieuwe kracht ontvangen,
Verzadigd, als met vet en smeer;
Mijn mond zou U vol vreugd, o Heer!
Verheffen in zijn lofgezangen.

PAUZE.

4. Wanneer ik, op mijn legersteê,
Aan u gedenk in stille nachten,
Dan peinst mijn ziel met al haar krachten

Hoe gij voorheen in angst en wee,
Als mij de vijand wild' omringen,
Mij vaardig zijt ter hulp geweest;
Dies zal ik nu ook, onbevreesd,
In schaduw van uw vleuglen, zingen.

5. Mijn ziel kleeft U standvastig aan:
Gij ondersteunt mijn zwakke schreden;
Uw regterhand, vol mogendheden,
Doet mij gestroost en veilig gaan.
Maar dezen, die mijn ziel begeeren,
Opdat ik tot verwoesting raak',
Staan bloot voor uw geduchte wraak;
Zij zullen haast ten afgrond keeren.

6. Men zal die boozen, door 't geweld
Van 't scherp gewette zwaard, doen sneven,
En aan de vossen overgeven,
Ter prooi alom in 't open veld.
Maar 's Konings hart zal zich verblijden
In God, die 't gansch heelal regeert;
En elk, die heilig bij Hem zweert,
Zal zijne trouw met roem belijden.

7. Want, hoe het ga, de logenmond
Zal nimmer strafloos zegepralen:
God stelt de boosheid perk en palen,
De logensprekers gaan te grond'.

PSALM 64.

'T Behaag' U mij gehoor te geven; Ik zend mijn klaagstem tot uw Troon: O Heer, dat zich uw hulp vertoon'; Laat mij voor 's vijands magt niet beven; Behoed mijn leven.

2. Verberg mij voor de listigheden;
En voor den heimelijken raad
Der boozen, die geneigd tot kwaad,
Oproerig in hun doen en reden,
Steeds onrecht smeden.

3. Bescherm mij tegen 't wreed vermogen,
Van hen, wier tong is als een zwaard;

Om t' oorelogen.

4. Zij leggen lagen voor de vromen,
Verschuilen zich voor hun gezigt,
En treffen straks hen met hun schicht,
Waardoor zij wreed hen om doen komen,
En niemand schromen.

5. 't Is 't kwaad, waarin z' elkander sterken,
Dat hun tot samenspraak verstrekt:
Hun strikken houden zij bedekt;
Zij zeggen van hun booze werken:
„Wie zal die merken?"

PAUZE.

6. Hun drift, aan snood bedrog verbonden,
Spitst dagelijks zich op listigheên.
Hun hart, hun binnenst' peinst alleen
Op valsch' en eereloozе vonden,
Om elk te wonden.

7. Maar God, aanschouwend' al hun lagen,
Die bloot zijn voor zijn aangezigt,
Zal ijlings met een scherpen schicht
Hen treffen, en, door zware plagen,
Hen straf doen dragen.

8. Hun tong, die andren durfd' onteeren,
En ware vromen trotsch versmaân,
Zal zelf met schande hen belaân,
Ja, elk zal hun den rug toekeeren,
En hen verneêren.

9. Dan zullen alle menschen vreezen;
Het werk verheffen van den Heer;
Zijn lof verbreiden en zijn eer,
En op zijn daân, alom geprezen,
Oplettend wezen.

10. 't Regtvaardig volk zal zich verblijden,
Betrouwend op den HEER alleen;
D' oprechten zullen wel te vreên,
Terwijl zij Hem hun harten wijden,
Zijn naam belijden.

PSALM 65.

D e lofzang klimt uit Sions zalen Tot U, met stil

Ootmoedig tot U treên.

2. Een stroom van ongeregtigheden
Had de overhand op mij;
Maar ons weerspannig overtreden
Verzoent en zuivert Gij.
Welzalig, dien Gij hebt verkoren.
Dien G' uit al 't aardsch gedruisch
Doet nadren, en uw heilstem hooren,
Ja wonen in uw huis.

3. Daar zal ons 't goede van uw woning
Verzaden, reis op reis,
En 't heilig deel, o groote Koning!
Van uw geducht paleis.
Gij, Gij zult vreeselijke dingen
Ons, in geregtigheid,
Doen hooren, en ons blij doen zingen
Van 't heil, voor ons bereid.

4. O onze God! o vast vertrouwen
Van 't allerverste land,
Op wien al 's aardrijks einden bouwen,
En 't wijdstgelegen strand!
Gij, die de hemelhooge bergen
Doet pal staan door uw kracht,
Zoodat zij vloed en stormen tergen,
Gij zijt omgord met magt.

5. 't Gebruis der zee doet Gij bedaren,
Daar Gij haar golven stilt:
't Rumoer der volken, als der baren,
Betoomt Ge, waar Gij wilt.
Die d' einden dezer aard bewonen,
Aanschouwen, dag aan dag,
De teeknen, die uw almacht toonen,
Met vrees en diep ontzag.

PAUZE.

6. Gij geeft, dat d' uitgang van den morgen
En van den avond juich',

Ootmoedig dank betuig.
Het land bezoekt Gij met uw' zegen,
En, door U droog gemaakt,
Verrijkt Gij 't grootlijks weer met regen,
Die tot den wortel raakt.

7. De Godsrivier doet G' overvloeien,
En op 't bereide land
Het nuttig koren welig groeien.
Uw goddelijke hand
Maakt d' opgeploegde voren dronken,
Tot uit de weeke kluit,
Daar 't dropplend nat is ingezonken,
Gezegend voedsel spruit.

8 Uwe goedheid kroont de jaargetijen:
Waar Gij uw voetstap zet,
Daar doet Gij 't al ten zegen dijen;
Daar druipt het al van vet.
Het woeste veld vangt zelfs die droppen,
Zijn weide blijft niet droog;
De heuvels steken blijde toppen
Met lagchend groen omhoog.

9. De velden zijn bedekt met kudden;
De dalen zijn bekleed
Met halmen, die van zwaarte schudden,
En loonen 's landmans zweet,
Zij juichen, elk op zijne wijze;
Uw eer klimt uit het stof;
Zij zingen, uwen naam ten prijze,
Uw goedheid en uw lof.

PSALM 66.

Juich, aarde; juich, met blijde galmen, Den grooten Schepper van 't heelal; Zing d' eer zijns naams, met dankbre psalmen; Verhef zijn roem met lofgeschal! Zeg: „O! hoe vreeslijk zijn uw werken! Gij doet uw „wijd geduchte kracht, O God! aan al uw haters mer-

2. Al 't aardrijk smeek' U, neêrgebogen;
Het heff' de schoonste psalmen aan;
Gezangen, die uw naam verhoogen,
De glorie van uw wonderdaân.
Komt, allen, ziet Gods wijze wegen;
Wat is zijn werking hoog geducht,
Hetzij Hij 't menschdom met zijn zegen
Bezoekt, of met zijn strenge tucht!

3. God baande, door de woeste baren
En breede stroomen, ons een pad;
Daar rees zijn lof op stem en snaren,
Nadat Hij ons beveiligd had.
Hij zal eeuw uit eeuw in regeeren:
Zijn oog bewaakt het heidendom.
Hij zal d' afvalligen verneêren:
Hij keert hun trotsch' ontwerpen om.

4. Looft, looft den Heer der legerscharen,
Ó volken! heft een lofzang aan:
Hij wil ons in het leven sparen,
Ons hoeden op de steilste paân,
Voor wanklen onzen voet bevrijden.
Gij hebt ons voor een tijd bedroefd,
En ons gelouterd door het lijden,
Gelijk het zilver wordt beproefd.

5. Een net belemmerd' onze schreden;
Een enge band hield ons bekneld;
Gij liet door heerschzucht ons vertreden;
Gij gaaft ons over aan 't geweld.
Hier scheen ons 't water t'overstroomen;
Daar werden wij gedreigd door 't vuur;
Maar Gij deedt ons 't gevaar ontkomen,
Verkwikkend' ons, ter goeder uur.

PAUZE.

6. Door 's Hoogsten arm 't geweld onttogen,
Zal ik, genoopt tot dankbaarheid,
Verschijnen voor zijn heilig' oogen,
Met offers, aan Hem toegezeid.
Ik zal, nu ik mag ademhalen,
Na zoo veel bangen tegenspoed,
Al mijn geloften U betalen,
U, die, in nood, mij hebt behoed.

7. Ik zal het brandaltaar doen rooken
Van 't edelst' vee uit kooi en stal;
Zoo worden vet en merg ontstoken,
Bij 't liefiijk rijzend lofgeschal.

Het rookwerk zal zijn geur verspreiden,
Daar ram bij ram wordt aangebragt;
'k Zal bok en rund ten offer leiden,
Opdat men z' U ter eere slagt'.

8. Komt luistert toe, gij godgezinden!
Gij, die den Heer van harte vreest!
Hoort, wat mij God deed ondervinden,
Wat Hij gedaan heeft aan mijn geest.
'k Sloeg, heilbegeerig, 't oog naar boven;
Ik riep den Heer ootmoedig aan;
Ik mogt met mond en hart Hem loven;
Hem, die alleen mij bij kon staan.

9. Waar' ik door ongeregtigheden
En haar aanlokselen bekoord;
Dan had de Heer naar mijn gebeden
En jammerklagten niet gehoord.
Maar nu, nu heeft met gunstig' ooren,
Mijn God op mijnen wensch gelet.
Hij, die het al kan zien en hooren,
Merkt' op de stem van mijn gebed.

10. God zij altoos op 't hoogst geprezen!
Lof zij Gods goedertierenheid.
Die nimmer mij heeft afgewezen,
Noch mijn gebed gehoor ontzeid!

PSALM 67.

D'algoede God zij ons genadig, En zegen' ons met overvloed, Hij doe zijn aangezigt gestadig Ons lichten, en Hij zij ons goed! Opdat elk genegen Zich aan uwe wegen Op deez' aarde wenn'; En de blinde he Nu van God gescheiden, Eens uw heil erkenn

2. De volken zullen U belijden,
O God! U loven al te zaam;
De landen zullen zich verblijden

En juichen over uwen naam.
Volken zult Gij regten,
Hunne zaak beslechten,
In regtmatigheid:
Volken op deez' aarde.
Die uw arm vergaarde,
Die Gij veilig leidt.

3. De volken zullen, Heer! U loven,
O Heer! U loven altemaal,
Die d' aarde vruchtbaar maakt van boven,
Dat z'ons op haar gewas onthaal'.
God is ons genegen;
Onze God geeft zegen.
Hij, die alles geeft,
Hij zal zijn geprezen;
Hem zal alles vreezen,
Wat op aarde leeft.

PSALM 68.

De HEER zal opstaan tot den strijd; Hij zal zijn
haters, wijd en zijd, Verjaagd, verstrooid, doen zuch-
ten. Hoe trotsch zijn vijand wezen moog, Hij zal
voor zijn ontzaglijk oog, Al sidderende vluchten. Gij
zult hen, daar G' in glans verschijnt, Als rook en
damp, die ras verdwijnt, Verdrijven en doen dolen.
Godlooze volk wordt haast tot asch; 't Zal voor uw
oog vergaan, als was, Dat smelt voor gloënde kolen.

2. Maar 't vrome volk, in U verheugd,
Zal huppelen van zielevreugd,

Daar zij hun wensch verkrijgen;
Hun blijdschap zal dan, onbepaald,
Door 't licht, dat van zijn aanzigt straalt,
Ten hoogsten toppunt stijgen.
Heft Gode blijde psalmen aan,
Verhoogt, verhoogt, voor Hem de baan:
Laat al wat leeft Hem eeren;
Bereidt den weg, in Hem verblijd,
Die door de vlakke velden rijdt;
Zijn naam is HEER der heeren.

3. Springt op van vreugd, verheft zijn lof,
Die, daar Hij woont in 't hemelhof,
Een vader is der weezen;
Die weduwen haar regt verschaft,
Die streng haar onderdrukkers straft,
En voor zijn wraak doet vreezen:
Een God, die zet, uit menschenmin,
D' onvruchtbren in een huisgezin,
En, om zijn macht te toonen,
Gevangnen uit de boeien redt;
Maar die verlaters van zijn wet
Doet in het dorre wonen.

1. PAUZE.

4. O God! toen Gij, met majesteit,
Uw Israël hebt uitgeleid,
En op uw heil doen hopen;
Toen Gij langs Parans woesten grond
Hun voortoogt, schokte d'aard in 't rond.
De hooge heemlen dropen;
De bergen rezen zelfs omhoog;
Men zag dit Sinaï voor 't oog
Van Isrels Koning beven.
Een milden regen zondt G', o Heer!
Op uw bezwijkend' erfnis neêr,
Om sterkt' aan haar te geven.

5. Uw hoop, uw kudde woonde daar,
Uit vrije goedheid waart Gij haar
Een vriendelijk beschermer;
En hebt ellendigen dat land
Bereid door uwe sterke hand,
O Israëls Ontfermer!
De Heer gaf rijke juichensstof,
Om zijne wondren en zijn lof,
Met hart en mond, te melden:
Men zag welhaast een groote schaar,
Met klanken van de blijdste maar,
Vervullen berg en velden.

6. De koningen, hoe zeer geducht,
Zijn met hun heiren weggevlugt;
Zij vloden voor uw oogen:

De buit van 't overwonnen land
Viel zelfs de vrouwen in de hand,
Schoon niet meê uitgetogen.
Al laagt g', o Isrel! als weleer,
Gebukt bij tigchelsteenen neêr,
Toen gij uw juk moest dragen,
En zwart waart door uw dienstbaarheid,
U is een beter lot bereid;
Uw heilzon is aan 't dagen.

7. Gelijk een duif door 't zilverwit,
En 't goud, dat op haar ved'ren zit,
Bij 't licht der zonnestralen,
Ver boven andre vog'len pronkt,
Zult gij, door 't godlijk oog belonkt,
Weêr met uw schoonheid pralen.
Wanneer Gods onweêrstaanbre hand
De vorsten uit het gansche land
Verstrooid had en verdreven,
Ontving zijn erfdeel ed'ler schoon,
Dan sneeuw, hoe wit zij zich vertoon',
Aan Salmon ooit kon geven.

2. PAUZE.

8. Dat Bazans hemelhooge berg
Met al zijn heuvlen Sion terg',
En wane t' overtreffen;
Wat springt gij, bergen, trotsch omhoog?
Wat wilt g' u, in der volkren oog,
Bij Sions berg verheffen?
God zelf heeft dezen berg begeerd
Ter woning, om, aldaar geëerd,
Zijn heerlijkheid te toonen:
De HEER, die hem verkozen heeft,
Die trouwe houdt, en eeuwig leeft,
Zal hier ook eeuwig wonen.

9. Gods wagens boven 't luchtig zwerk,
Zijn tien- en tienmaal duizend sterk,
Verdubbeld in getalen:
Bij hen is zijne majesteit
Een Sinaï in heiligheid,
Omringd van bliksemstralen.
Gij voert ten hemel op, vol eer;
De kerker werd uw buit, o HEER!
Gij zaagt uw strijd bekroonen
Met gaven, tot der menschen troost;
Opdat zelfs 't wederhoorig kroost
Altijd bij U zou wonen.

10. Geloofd zij God met diepst ontzag!
Hij overlaadt ons, dag aan dag,
Met zijne gunstbewijzen;
Die God is onze zaligheid;

Die God is ons een God van heil;
Hij schenkt, uit goedheid, zonder peil,
  Ons 't eeuwig zalig leven.
Hij kan, en wil, en zal in nood,
Zelfs bij het nadren van den dood,
  Volkomen uitkomst geven.

3. PAUZE.

11. Gewis, hoe hoog de nood mag gaan,
God zal zijns vijands kop verslaan;
  Dien haargen schedel vellen,
Die trotsch, wat heilig is onteert,
En, daar hij schuld met schuld vermeêrt,
  Zich tegen Hem durft stellen.
De Heer heeft zelf ons toegezeid:
„'k Zal u, door magt en wijs beleid,
  „Uit Bazan weêr doen komen.
„U zullen, als op Mozes beê,
„Wanneer uw pad loopt door de zee,
  „Geen golven overstroomen.

12. „Dan moogt g'in zegepraal uw voet,
„Ja, uwer honden tong, in 't bloed
  „Van elken vijand steken."
O groote God! geduchte Heer!
Uw gangen, zoo vol roem en eer,
  Zijn aan uw volk gebleken:
De gangen van mijn God en Vorst,
Wien, schoon Hij 's werelds rijkskroon torscht,
  Deez' woningen behaagden.
De zangrei trad den speelrei vóór,
In 't midden ging het vrolijk koor
  Der trommelende maagden.

13. Looft God in zijn gemeent' alom,
Den Heer, gij, die in 't heiligdom,
  Als Isrels kroost, moogt nadren.
Hoe vrolijk gaan de stammen op
Naar Sions godgewijden top,
  Met Isrels achtbre Vadren!
De vorsten van elk huisgezin,
Zij trekken aan: hier Benjamin,
  Schoon klein, hij mogt regeeren;
Daar Juda's stam, die glorie won;
Ginds Naftali en Zebulon,
  Om God, hun Koning t' eeren.

4. PAUZE.

14. Uw God, o Isrel! heeft de kracht,
Door zijn bevel, u toegebragt.
  O God! schraag dat vermogen;

Dan passen, uwen naam ter eer,
Om uwes tempels wil, o Heer!
De vorsten op uw wenken;
Zij zullen U, van alle kant,
Zelfs uit het allerverste land,
Vereeren met geschenken.

15. Scheld met uw stem het wild gediert,
Dat in het riet zoo weeldrig tiert,
De stier'- en kalverbenden;
Het volk, dat stukken zilvers geeft,
En dus zich onderworpen heeft,
Maar loert op onz' ellenden.
Gewis! wij zien hen reeds berooid,
En 't oorlogzuchtig volk verstrooid;
Gezanten zullen nad'ren:
Egypte zal, met Moorenland,
Tot God verheffen hart en hand,
Den God van onze vadren.

16. Gij koningrijken! zingt Gods lof!
Heft psalmen op naar 't hemelhof,
Van ouds zijn troon en woning:
Daar Hij, bekleed met eer en magt,
Zijn sterke stem verheft met kracht,
En heerscht als Sions Koning.
Geeft sterkt' aan onzen God en Heer!
Hij heeft in Israël zijn eer
En hoogheid willen toonen.
Erkent dien God; Hij is geducht;
Hij doet zijn sterkte boven lucht,
En boven wolken wonen!

17. Hoe groot, hoe vreeslijk zijt G' alom,
Uit uw verheven heiligdom,
Aanbidlijk Opperwezen!
't Is Isrels God, die krachten geeft,
Van wien het volk zijn sterkte heeft.
Looft God: elk moet Hem vreezen!

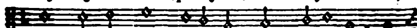
PSALM 69.

O God! verlos, en red mij uit den nood; De watr
zijn tot aan de ziel gekomen; Ik zink in 't slijk;

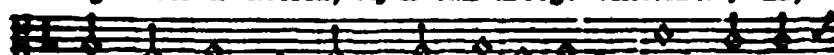
voor mij overstroomen; Ik ga te grond; de vloed is

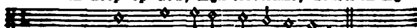
mij te groot. Ik roep mij moê in dezen jammerstaat;

Mijn keel is heesch, zij is van droogt' ontsteken; En,

daar ik hoop op God, mijn toeverlaat, Schreí ik mij

blind; mijn oogen zijn bezweken.

2. Men telt veeleer de haren van mijn hoofd,
Dan hen, die mij, doch zonder oorzaak, haten;
Men zoekt mijn dood; geen onschuld kan mij baten;
Hen zie ik sterk, maar mij van kracht beroofd.
Men eischt van mij, daar ik m' onschuldig ken,
't Geroofde weêr, 'k moet voor voldoening zorgen.
Gij weet, o God! hoe ver ik strafbaar ben;
U is mijn schuld, mijn dwaasheid, niet verborgen

3. Beschaam door mij de stille hope niet
Van hen, die U, o HEER der legerscharen,
Verwachten: laat geen schande wedervaren
Aan hen, die U steeds zoeken in verdriet.
Met mij verging hun hoop, o Isrels God!
Daar ik mijn smaad om Uwentwil moet dragen.
Mijn aanschijn is bedekt met schand' en spot:
Helaas! wat heb ik stof tot bitter klagen!

PAUZE.

4. Mijn broedren ben ik vreemd, door elk onteerd,
En onbekend den zonen mijner moeder;
'k Vind onder hen noch schutsheer, noch behoeder;
Want d' ijver van uw huis heeft mij verteerd.
Ik draag den schimp, den smaad en overlast
Dergenen, die, alziende God! U smaden;
Ik heb geweend; mijn ziel heeft steeds gevast,
Maar 'k word te meer met smaadheid overladen.

5. Ik heb mijn vleesch met eenen zak bekleed,
Maar hoor mijn naam ten spot en spreekwoord maken;
De regters zelfs doen niet dan klappen, laken;
'k Ben 't snarenspel van dronkaards in mijn leed.
Maar, HEER! tot U, tot U is mijn gebed;
Daar is, o God! een tijd van welbehagen,

Een tijd van gunst, ter mijner hulp gezet;
Hoor, naar uw trouw en heilwoord, dan mijn klagen.

6. Ruk, door uw magt, mij uit het slijk; behoed,
En laat mij niet verzinken in de watren;
Maar red mij uit de handen mijner hatren;
Uit deze kolk en diepen watervloed.
Och! laat den stroom mij over 't hoofd niet gaan,
Maar dat uw arm 't geweld der diepte stuite;
Dat toch de put niet worde toegedaan,
Noch over mij zijn mond voor eeuwig sluite.

7. Hoor mij, o HEER! uw goedertierenheid
Is goed; zie mij dan aan met gunstig' oogen.
Hoe teêr, hoe groot is mij uw mededoogen!
Verhoor uw knecht die heete tranen schreit.
Verberg voor hem uw aangezigt toch niet;
Want ik bezwijk door angst en tegenheden;
Ai! haast U mij ter hulp, in mijn verdriet:
De nood klimt hoog; verhoor mijn smeekgebeden!

2. PAUZE.

8. Genaak, genaak, in gunste tot mijn ziel;
Bevrijd ze, laat de boozen, die mij haten,
Vijandig zijn, en alle deugd verlaten,
Nooit roemen, dat ik in hun handen viel.
Gij weet, wat schaamt' en smaad mij treff', o God!
Daar niemand zich mijn onheil aan wil trekken;
Hoe schandlijk ik der boosheid strek' ten spot;
Gij kent hen, die mij dezen angst verwekken.

9. Versmaadheid breekt en scheurt mij 't hart van één.
Ik ben zeer zwak: de lasteringen snijden
Mij door de ziel; ik wacht naar medelijden,
Naar troosters; maar, helaas! ik vind er geen.
Ja, groote God! zij hebben mij, tot spijs,
Bij al mijn smart, nog bittre gal gegeven;
Een edikteug is zelfs een gunstbewijs,
Wanneer de dorst mijn lippen saam doet kleven.

10. Hun tafel word' o God! hun tot een strik,
Een valstrik, daar zij straks in blijven hangen,
En vollen loon van al hun kwaad ontvangen.
Vervloek hun spijs; dat niets hun ziel verkwikk'.
Verblind hun geest; verduister hun verstand;
rdonker hun gezigt; bewolk hun oogen;
Verbreek hun kracht door uw getergde hand;
at rusteloos hun lend'nen wagglen mogen.

3. PAUZE.

Stort over hen uw gramschap uit: vertoon
heeten toorn; grijp aan hen, die U haten
hun paleis verwoest zij en verlaten;

Vervolgt dien Gij verwond hebt en geslagen;
Zijn smart strekt hun tot tijdverdrijf en vreugd;
Zij doen van praat en schimp schier alles wagen.

12. Doe misdaân toe tot al hun euveldaân;
Laat hen tot uw geregtigheid niet komen:
Maar delg hen uit het levensboek der vromen;
Schrijf hen met uw regtvaardig volk niet aan.
Maar ik, ik ben ellendig en vol smart:
Uw heil, o God! voer' m' in een hooge woning;
Dan zing ik blij en uit een dankbaar hart,
Den grooten naam van mijnen God en Koning.

13. Dat zal den HEER veel aangenamer zijn,
Dan os of var, die hunnen klaauw verdeelen.
De blijdschap zal het hart der vromen streelen,
Als zij mij zien verlost van smart en pijn.
Gij, die God zoekt in al uw zielsverdriet,
Houdt aan, grijpt moed, uw hart zal vrolijk leven;
Nooddruftigen veracht zijn goedheid niet;
Nooit zal Hij zijn gevangenen begeven.

14. Gij hemel, aard en zee! vermeld Gods lof:
Laat al wat leeft zijn trouw en goedheid prijzen;
Want God zal aan zijn Sion hulp bewijzen,
En Juda's steên herbouwen uit het stof.
Daar zal zijn volk weêr wonen naar zijn raad;
God eeuwig hun zijn volle gunst betoonen;
Daar zullen zij, Gods knechten, met hun zaad,
Zij, die zijn naam beminnen, erflijk wonen.

PSALM 70.

Daal haastig ter verlossing neêr, O God! en red mij uit gevaren, Uit angsten, die mijn ziel bezwaren. Spoed U ter mijner hulp, o HEER! Laat allen, die mijn ziel belagen, Beschaamd en schaamrood van mij vliên; Dan, die met vreugd mijn rampen zien, In hunne

wenschen nimmer slagen.

2. Laat allen, die, met schampren spot,
Mij honen, tergen en onteeren,
Hun schimp ten loon, te rugge keeren;
Vergaan op uw geducht gebod.
Laat hen, die zich tot U begeven,
Hen, die uw heil beminnen, Heer,
Gedurig juichen tot uw eer,
En zingen: „God zij hoog verheven!"

3. Ik ben nooddruftig, arm en naakt:
O God! mijn Helper uit ellenden!
Haast U tot mij; wil bijstand zenden:
Uw komst is 't, die mijn heil volmaakt.

PSALM 71.

1. Betrouw op U; hoor mijn gebeden: Dat mij geen schaamt', o HEER! In eeuwigheid verneêr': Red mij door uw geregtigheden; Bevrijd mij; neig uw ooren; Verlos mij; wil mij hooren.

2. Wees mij een rots, om in te wonen:
Een schuilplaats, daar mijn hart
Steeds toevlucht vind' in smart:
Uw hoog bevel zal blijkbaar toonen,
Dat Gij, o groot' Ontfermer!
Mijn burg zijt en beschermer.

3. Bevrijd mij van 't geweld des snooden;
Die 't heilig regt verkracht;
Wiens trotschheid mij veracht.
Ik wacht op U, o God der goden!
Op wien ik vast vertrouwde,
Van dat ik 't licht aanschouwde.

4. Zoo Gij, van dat ik werd geboren,
Ja, van mijn eerst begin,

Mij niet, uit teedre min,
Hadt ondersteund, 'k waar' lang verloren;
Dies doe ik, in gezangen,
U steeds mijn lof ontvangen.

1. PAUZE.

5. 'k Was als een wonder in elks oogen;
Doch Gij, mijn Toevlugt! Gij
Stond mij met sterkte bij;
Laat dan mijn' mond uw' naam verhoogen
En al mijn levensdagen
Van uwen roem gewagen.

6. Verwerp mij niet in hooger jaren:
Laat, bij den ouderdom,
Dien 'k in uw gunst beklom,
Uw voorzorg over mij niet varen;
Laat, met de kracht van 't leven
Uw hulp mij niet begeven.

7. Hen, die op mijne ziele loeren,
Hoort men, in hunnen raad,
Uit onverzoenbren haat,
Een goddelooze schimptaal voeren.
En, tegen regt, te zamen
Mijn ondergang beramen.

8. „Ziet," zeggen zij, „hij ligt verschoven:
„God staat niet aan zijn zij.
„Jaagt, jaagt hem; grijpt hem vrij;
„Hij kan geen uitkomst zich beloven."
O God! toon m' uw ontferming,
En haast U ter bescherming.

9. Doe hen beschaamd staan en bezwijken,
Wier woede mij bestrijdt,
Wier haat mijn rust benijdt;
Doe hen met smaad en schande wijken,
Die tegen mij zich sterken,
En mijne ramp bewerken.

2. PAUZE.

10. Mijn hart zal steeds op U vertrouwen;
Mijn mond vindt, tot uw lof,
Gedurig ruimer stof,
En zal uw regt en heil ontvouwen;
Schoon ik de reeks dier schatten
Kan tellen noch bevatten.

11. Ik zal blijmoedig henen treden,
In 's HEEREN mogendheid.
Mijn hart is uitgebreid,
O Heer! om uw geregtigheden,

Ja die alleen, te prijzen
Op aangename wijzen.

12. Gij hebt mij, van mijn kindsche dagen,
Geleid en onderrigt;
Nog blijf ik naar mijn pligt
Van uwe wondren blij gewagen.
O God! wil mij bewaren,
Bij 't klimmen mijner jaren.

13. Blijf mij in mijne grijsheid sterken;
Verkwik mijn ouderdom;
Bewaak mij van rondom;
Zoo meld ik dit geslacht uw werken,
Zoo zal 'k uw grootheid zingen
Voor hun nakomelingen.

3. PAUZE.

14. Ik roem, o eeuwig Alvermogen!
'k Roem uw geregtigheid,
Die zoo veel glans verspreidt,
Zoo heerlijk schittert uit den hoogen.
O Heer der legerscharen!
Wie kan U evenaren?

15. Gij deedt mij veel benaauwdheid smaken
En drukkend harteleed;
Maar, tot mijn hulp gereed,
Zult Gij mij weder levend maken,
Mij uit den afgrond trekken,
En met uw vleuglen dekken.

16. Gij zult met luister mij omringen,
Mij troosten in mijn smart;
Dan zal ik, blij van hart,
Met luit en harp uw goedheid zingen,
O heilig Opperwezen,
Door Israël geprezen!

17. Mijn lippen zullen, juichend, roemen
In psalmen, U gewijd,
Dat Gij mijn Helper zijt.
Mijn tong zal U mijn Redder noemen;
Uw gunst den godgetrouwen
Den ganschen dag ontvouwen.

k Zal uw geregtigheid verheffen,
Die mij in eer herstelt,
Die al mijn haters velt.
k Zie hen door schand' en schaamte treffen;
Ik zie hen schaamrood vlugten,
Die mijne ziel doen zuchten.

PSALM 72.

Geef, Heer! den Koning uwe regten, En uw geregtigheid Aan 's Konings zoon, om uwe knechten Te rigten met beleid. Dan zal Hij al uw volk beheeren, Regtvaardig, wijs en zacht; En uw ellendigen regeeren; Hun regt doen op hun klagt

2. De bergen zullen vrede dragen,
De heuvels heilig regt;
Hij zal hun vrolijk op doen dagen
Het heil, hun toegezegd.
't Ellendig volk wordt dan uit lijden
Door zijnen arm gerukt;
Hij zal nooddruftigen bevrijden;
Verbrijzlen, wie verdrukt.

3. Zij zullen U eerbiedig vreezen,
Zoo lang er zon of maan
Bij 't nageslacht ten licht zal wezen,
En op- en ondergaan.
Hij zal gelijk zijn aan den regen,
Die daalt op 't late gras;
Aan droppels, die met milden zegen
Besproeijen 't veldgewas.

4. 't Regtvaardig volk zal welig groeijen;
Daar twist en wrok verdwijnt,
Zal alles door den vrede bloeijen,
Tot dat geen maan meer schijnt.
Van zee tot zee zal Hij regeren,
Zoo ver men volkren kent;
Men zal Hem van d' Eufraat vereeren,
Tot aan des aardrijks end

5. Het woeste volk zal voor Hem knielen:
Zijn vijand likt het stof;
En Tharsis voert, met rijke kielen,
Geschenken naar zijn hof;
Met giften zullen langs de stroomen

De Koningen der zee,
En Scheba nevens Seba komen,
Hem smeekend om den vreê.

PAUZE.

6. Ja elk der vorsten zal zich buigen,
En vallen voor Hem neêr;
Al 't heidendom zijn lof getuigen,
Dienstvaardig tot zijn eer.
't Behoeftig volk, in hunne nooden,
In hun ellend' en pijn,
Gansch hulpeloos tot Hem gevloden,
Zal Hij ten redder zijn.

7. Nooddruftigen zal Hij verschoonen;
Aan armen, uit genâ,
Zijn hulpe ter verlossing toonen;
Hij slaat hun zielen gâ,
Als hen geweld en list bestrijden,
Al gaat het nog zoo hoog:
Hun bloed, hun tranen en hun lijden,
Zijn dierbaar in zijn oog.

8. „Zoo moet de koning eeuwig leven!"
Bidt elk met diep ontzag:
Men zal Hem 't goud van Scheba geven;
Hem zeegnen dag bij dag.
Is op het land een handvol koren,
Gekoesterd door de zon,
't Zal op 't gebergt geruisch doen hooren,
Gelijk de Libanon.

9. De stedelingen zullen bloeijen,
Gelijk het malsche kruid;
Zijn naam en roem zal eeuwig groeijen.
Ook zal, eeuw in eeuw uit,
Het nageslacht zijn grootheid zingen,
Zoo lang het zonlicht schijn';
Hun zal een schat van zegeningen,
In Hem, ten erfdeel zijn.

10. Dan zal, na zooveel gunstbewijzen,
't Gezegend heidendom
't Geluk van dezen Koning prijzen,
Die Davids troon beklom.
Geloofd zij God, dat eeuwig Wezen,
Bekleed met mogendheên;
De HEER, in Israël geprezen,
Doet wondren, Hij alleen.

1. Zijn naam moet eeuwig' eer ontvangen,
Men loov' Hem vroeg en spâ:
De wereld hoor', en volg' mijn zangen
Met Amen, Amen, na!

PSALM 73.

Ja waarlijk! God is Isrel goed, Voor hen, die rein
zijn van gemoed: Hoe donker ooit Gods weg moog'
wezen, Hij ziet in gunst op die Hem vreezen. Maar,
ach! hoewel mijn ziel dit weet, Mijn voeten waren,
in mijn leed, Schier uitgeweken, en mijn treên Van
't spoor der godsvrucht afgegleên

2. Ik zag met nijdig' oogen aan,
Hoe dwazen hier op rozen gaan;
En hoe godloozen in hun gangen
Al vceltijds rust en vreê erlangen.
Zij weten van geen tranenbrood;
Van geene banden, tot hun dood;
Hun kracht is frisch, zij zijn gezond,
Tot op hun laatsten avondstond.

3. Zij weten doorgaans van verdriet
En moeit', als andere menschen niet;
Men ziet hen bittre smart noch plagen
Als andre stervelingen dragen:
Dies zijn ze trotsch, en doen den waan,
Gelijk een gouden keten, aan;
't Geweld, dat deugd en pligt versmaadt
Bedekt hen, als een praalgewaad.

4. Indien men op hun voorspoed let,
Hun oogen puilen uit van vet;
Hun weelde, wat zij zich beloven,
Gaat hun verbeelding nog te boven.
Zij mergelen de menschen uit,
En spreken, trotsch op roof en buit,
Steeds uit de hoogte van hun magt,
Terwijl hun hart de deugd belacht.

5. Hun mond tast zelfs den hemel aan,
Gods albestuur schijnt hun een waan;
Terwijl hun tong op aarde wandelt,
Geen mensch ontziet, maar elk mishandelt
Daarom keert zich Gods volk hiertoe,
En schrikt, wanneer hun, bang te moe,
Het water, daar hun niets gelukt,
Met bekers vol wordt uitgedrukt.

6. Dan peinst de ziel: is 't waar? zou God
Ook weten van mijn droevig lot?
Zou d' Allerhoogste van mijn klagen
En bittre rampen kennis dragen?
Ziet dezen, hoe godloos en wreed,
Zijn evenwel bevrijd van leed;
De rust volgt hen op al hun paân,
En hun vermogen groeit steeds aan.

7. Zoo heb ik dan vergeefs gestreên;
Mijn hart gezuiverd en gebeên;
Vergeefs heb ik in reine plassen
Van onschuld mijne hand gewasschen;
Want al den dag ben ik geplaagd;
Mijn ziel verschrikt, mijn boezem jaagt·
En nooit verscheen er morgenstond,
Waarop ik geen kastijding vond.

8. Zoe ik dit zeggen staven zou,
Gewis, dan waar' ik niet getrouw
Aan 't waard geslacht van uwe kindren,
En zou hun hoop en moed vermindren.
Nogtans heb ik met al mijn kracht
Die Godsregeering overdacht;
Maar 't was een stuk, dat, in mijn oog
Mij moeilijk viel en veel te hoog.

9. Dit duurde, tot ik uit dien drom
Van nev'len ging in 't heiligdom,
Om met de godspraak raad te plegen,
Daar zag ik, op wat gladde wegen
De voorspoed zelfs de boozen leidt,
En, hoe G' in 't eind hun val bereidt
Zij storten van den top van eer
In eeuwige verwoesting neêr.

2. PAUZE.

10. Hoe worden zij, tot ieders schrik,
Vernield als in een oogenblik!
Hoe moeten zij het leven enden,
Van angst verteerd in hun ellenden!
Hun weeld' is als een droom vergaan

11. Toen 't zwellend hart met ongeduld
En wrevel' afgunst werd vervuld,
En ik geprikkeld in mijn nieren,
Om trotsch mijn drift den toom te vieren,
Was mijn verstand van licht beroofd:
Ik heb Gods waarheid niet geloofd;
Maar was, door mijn verwaanden geest
Bij U een onvernuftig beest.

12. 'k Zal dan gedurig bij U zijn,
In al mijn nooden, angst en pijn;
U al mijn liefde waardig schatten,
Wijl Gij mijn regterhand woudt vatten.
Gij zult mij leiden door uw raad,
O God, mijn heil, mijn toeverlaat!
En mij, hiertoe door U bereid,
Opnemen in uw heerlijkheid.

13. Wien heb ik nevens U omhoog?
Wat zou mijn hart, wat zou mijn oog
Op aarde nevens U toch lusten?
Niets is er, daar ik in kan rusten.
Bezwijkt dan ooit, in bittre smart
Of bangen nood, mijn vleesch en hart,
Zoo zult gij zijn voor mijn gemoed
Mijn rots, mijn deel, mijn eeuwig goed

14. Wie, ver van U, de weelde zoekt,
Vergaat eerlang, en wordt vervloekt.
Gij roeit hen uit, die af hoereren,
En U den trotschen nek toekeeren.
Maar 't is mij goed, mijn zaligst lot,
Nabij te wezen bij mijn God:
'k Vertrouw op Hem, geheel en al,
Den HEER, wiens werk ik roemen zal.

PSALM 74.

Waarom, o God! zijn wij in eeuwigheid Van uwe gunst en onderstand verstoken? Hoe kan uw toorn dus tegen ons nog rooken, Die schapen zijn, zelfs

door uw hand geweid!

2. Herdenk de trouw, aan ons voorheen
Denk aan uw volk, door U van ouds ve
Denk aan uw erf, het voorwerp van uw
Aan Sions berg, daar G' eertijds hebt

3. Ruk spoedig aan; verdubbel uwe schr
Zie hoe de Stad verwoest ligt en verge
Des vijands magt heeft alles neêrgesmet
Uw heiligdom verdorven en vertreên.

4. Uw vijand heeft ter plaatse van 't gel
Gelijk een leeuw gebruld, bij 't zegevie
Zelfs, U ten schimp, heeft hij zijn krijg
In trotschen moed, tot teekenen geze

5. Elk woedt om strijd, en toont zich or
Men houwt en hakt, dat poort en bindt
Gelijk men slaaft om bijlen aan te geve
En ijvrig kapt in 't hoog en digt gebo

6. Dus hebben z' ook, doldriftig, onbesu
Graveerselen, pilaren, wanden, bogen,
Wier kunstsieraad de lust was van elks
Met zwaard, houweel en hamer woest

7. Uw heiligdom is door het vuur verte
Niets heeft zijn glans voor 't woên des
Uw schoon paleis, uw woning is onthei
Ten gronde toe in puin en asch verk

8. „Laat", zeiden zij, „laat ons het gans
„Geplunderd, voor onz' overmagt doen
Hun wreede vuist heeft al de godsgesti
Uw' naam ten hoon, verbrijzeld of ve

1. PAUZE.

9. Wij zien aan ons, na al dit ongeval,
Geen teeknen meer van uwe gunst gege
Niet één profeet is ons tot troost geble
Geen sterveling weet, hoe lang dit du

10. Hoe lang, o God! zal in dit zwaar ve
De vijand ons zijn wreede trotschheid
Zal hij uw naam in eeuwigheid dan he
Neen, 't kan niet zijn; dat dult uw

11. Ach! waarom trekt G' uw hand dus
Uw regterhand, die ons ten steun kan

12. Gij evenwel, Gij blijft dezelfd', o Heer!
Gij zijt van ouds mijn toeverlaat, mijn Koning
Die uitkomst gaaft, en uit uw hemelwoning,
Voor ieders oog, uw hat'ren gingt te keer.

13. Gij spleet weleer de Schelfzee door uw kracht.
Gij hebt den kop der woest' en felle draken,
Het vreeslijk heir, dat Isrel dorst genaken,
In 't hart der zee, verbroken door uw macht.

14. Uw sterke hand heeft 's Leviathans woên
Betoomd, gestuit; deed Faraö bezwijken:
Daar 't woest gediert' aan duizenden van lijken,
Op 't dorre strand zijn rooflust mocht voldoen.

15. Hoe menigmaal hebt G' ons uw gunst betoogd,
't Zij G' een fontein deedt uit een rots ontspringen;
Of op een hoop de watren samendringen,
Wanneer de stroom door U werd uitgedroogd.

16. De dag is d' uw'; ook vormdet Gij den nacht.
Gij schiept het licht, de zon met gloed en stralen;
Door U is d' aard gesteld in juiste palen:
Elk jaarsaizoen hebt Gij tot stand gebracht.

2. PAUZE.

17. Herdenk, mijn God, herdenk die wonderdaân,
Een dwaas geslacht heeft uwen naam gelasterd;
De vijand, van uw vrees en dienst verbasterd,
Heeft uwen roem met smaad en schimp belaân.

18. Geef 't wild gediert, dat niets in 't woên ontziet.
De ziele van uw tortelduif niet over;
Laat, groote God! om een gehaten roover,
Uw kwijnend volk niet eeuwig in 't verdriet.

19. Beschouw, herdenk uw vastgestaafd verbond;
Laat dat uw hart tot ons in liefd' ontvonken;
Het land is vol van duistre moordspelonken,
Van waar 't geweld ons grieft met wond op wond.

20. Dat elk verdrukt' uw bijstand eens erlang;
Laat laat uw volk niet schaamrood wederkeeren;
Maar wil van hen ellend' en nooddruft weren,
Opdat z' uw' naam verheffen in gezang.

21. Rijs op, o God! rijs op, toon uw gezag;
Betwist uw zaak, wees onze pleitbeslechter;
't Is meer dan tijd: gedenk, o hoogste Regter!
Wat smaad de dwaas U aandoet dag op dag.

22. Vergeet niet, Heer! dien onverdraagbren hoon,
luid geroep van al uw weêrpartijders:
woest getier van uwe machtbestrijders
stijgt telkens op tot voor uw hemeltroon.

PSALM 75.

U alleen, U loven wij; Ja, wij loven U, o Heer!
Want uw naam, zoo rijk van eer, Is tot onze vreugd
nabij: Dies vertelt men, in ons land, Al de wondren
uwer hand.

2. Als ik 't ambt ontvangen zal,
Wil ik, volgens eed en pligt,
Altoos regt doen in 't gerigt.
Land en volk was in verval;
Maar zijn pijlers steld' ik vast,
Tegen woed' en overlast.

3. Tot het dom en dwaas geslacht
Zeid' ik: „Wees niet zinneloos!"
Tot de snooden: „Weest niet boos,
„Dat gij hoornen, sterk van kracht,
„Woedende naar boven steekt,
„En met stijven halze spreekt!"

4. Geen geval, geen zorg, geen list,
Oost noch west noch zandwoestijn,
Doet ons meer of minder zijn:
God is rigter, die 't beslist;
Die, als aller Oppervoogd,
Deez' vernedert, dien verhoogt.

5. Want des HEEREN hand besluit
Eenen kelk vol bitterheid,
In zijn gramschap toebereid,
En Hij drenkt er 't menschdom uit;
Doch der goddeloozen mond
Zuigt zijn hef uit, tot den grond.

6. 'k Zal dit melden, 'k zal altijd
Zingen Jakobs God ter eer,
Slaan der boozen hoornen neêr,

Maar der vromen hoorn en magt.
Zal verhoogd zijn door Gods kracht.

PSALM 76.

God is bekend bij Juda's stam, Daar Hij zijn hoogen zetel nam; Zijn naam is groot in Israël: In Salem staat, op zijn bevel, De hutte van dien Hemelkoning; Op Sion is zijn heil'ge woning.

2. Daar heeft de vijand boog en schild,
En vuurge pijlen op verspild;
God brak het zwaard, bedwong den krijg
Dat vrij het roofgebergte zwijg';
Uw roem, o groot en heerlijk Wezen!
Is tot veel hooger top gerezen.

3. Stouthartigen zijn daar beroofd;
Daar sliep èn heir èn opperhoofd:
De kloekste had geen handen meer,
Maar viel in 't stof verslagen neêr.
O God van Jakob! door uw schelden
Vergingen paarden, wagens, helden.

4. Gij, vreeslijk zijt Gij in 't gerigt:
Wie zal bestaan voor uw gezigt?
Zoo ras uw mond het vonnis streek,
Uw oordeel van den hemel bleek,
Toen vreesde d' aarde voor uw oogen;
Toen werd ze stil door uw vermogen.

5. Als God ter hooge vierschaar steeg,
't Zachtmoedig volk verlossing kreeg,
Ontzette zich het gansch heelal.
Gewis, der menschen gramschap zal,
Wanneer z' op 't hevigst is aan 't blaken
Uw grooten lof nog grooter maken.

6. Woedt nog de wraaklust onbeschroomd,
Die wordt door U ras ingetoomd.
Doet dan geloften aan den HEER,
Betaalt die, uwen God ter eer,

7. Men voer' dien God geschenken aan,
Die vreeslijk is in al zijn daân;
Hij stoot de vorsten weg in 't graf,
En snijdt hun geest als druiven af;
Hij, die den koningen der aarde,
Zelfs op hun tronen vreeze baarde.

PSALM 77.

Mijn geroep, uit angst en vreezen, Klimt tot God,
het Opperwezen: God, die, in mijn ongeval, D' ooren
tot mij neigen zal. 'k Zocht Hem in mijn bange dagen;
'k Bragt de nachten door met klagen; 'k Liet niet af
mijn hand en oog Op te heffen naar omhoog.

2. 'k Schatte mij geheel verloren;
'k Mogt van geen vertroosting hooren;
Als mijn ziel aan God gedacht,
Loosd' ik niet dan klagt op klagt;
Peinsd' ik aan mijn vruchtloos kermen,
Vruchtloos roepen om ontfermen,
Dacht ik, hoe God anders helpt:
Mijne ziel werd overstelpt.

3. Slaap weerhieldt Gij van mijn oogen;
'k Was verslagen, neêrgebogen,
En, verstomd door al 't verdriet,
Wars van menschen, sprak ik niet.
'k Overdacht al d' oude dagen,
Jaren, eeuwen, gunsten, plagen,
En wat immer aan mijn ziel
Van Gods hand te beurte viel.

4. 'k Dacht, hoe 'k God met vreugd voor dezen
Op mijn snaren had geprezen;
'k Overleid' in diepe smart

Mij in zulk een mate zond,
En wat mij te duchten stond.

5. Zou de Heer zijn gunstgenooten,
Dacht ik, dan altoos verstooten?
Niet goedgunstig zijn voortaan?
Nimmer ons meer gadeslaan?
Zouden zijn beloftenissen
Verder haar vervulling missen,
Vruchtloos worden afgewacht,
Van geslachte tot geslacht?

PAUZE.

6. Zou God zijn genâ vergeten?
Nooit meer van ontferming weten?
Heeft Hij zijn barmhartigheên
Door zijn gramschap afgesneên?
,k Zei daarna: „dit krenkt mij 't leven:
„Maar God zal verandring geven;
„D' Allerhoogste maakt het goed:
„Na het zure geeft Hij 't zoet."

7. 'k Zal gedenken, hoe voor dezen
Ons de HEER heeft gunst bewezen;
'k Zal de wondren gadeslaan,
Die Gij hebt van ouds gedaan:
'k Zal naauwkeurig op uw werken
En derzelver uitkomst merken,
En, in plaats van bittre klagt,
Daarvan spreken dag en nacht.

8. Heilig zijn, o God! uw wegen;
Niemand spreek' uw hoogheid tegen!
Wie, wie is een God als Gij,
Groot van magt en heerschappij?
Ja, Gij zijt die God, die d' ooren
Wondren doet op wondren hooren;
Gij hebt uwen roem alom
Groot gemaakt bij 't heidendom.

9. Door uw arm en alvermogen
Hebt Gij Isrel uitgetogen:
Jacobs kindren, Jozefs zaad
Vrij gemaakt van Faro's haat.
't Water zag, o God! U komen;
't Water zag U, en de stroomen
Steigerden vol schrik omhoog;
D' afgrond werd beroerd en droog.

10. Dikke wolken goten water;
Hooger zwerk gaf fel geklater;

Uwe pijlen, zoo geducht,
Vlogen vlammend door de lucht
't Zwaar geluid der donderslagen
Deed het al in 't ronde wagen;
En de wereld werd verlicht,
Door herhaalden bliksemschicht.

11. D' aarde sloeg van schrik aan 't beven
Toen z' U langs uw pad zag streven,
Zee en groote waters door,
In het nooit ontdekte spoor:
Toen G' uw volk den weg bereiddet,
Daar Gij 't als een kudde leiddet:
Mozes en Aärons hand
Bragt hen dus naar 't heilig land.

PSALM 78.

Neem, o mijn volk! neem mijne leer ter ooren;
Neig oor en hart, om naar mijn stem te hooren: 'k Zal
met mijn mond u wijze spreuken leeren, Verborgen-
heên, van ouds af waardig t' eeren; Mij vloeit een
schat van wijsheid uit den mond, Gelijk een bron,
die voortspringt uit den grond.

2. Verborgenheên, met diep ontzag te melden,
Die ons voorheen de vaderen vertelden,
Die wij hun kroost ook niet verbergen mogen,
Die stellen wij het nageslacht voor oogen,
'es HEEREN lof uit 's lands historieblaân,
Zijn sterken arm, en groote wonderdaân.

at God heeft zijn getuigenis gegeven
n Jakobs huis; een wet, om naar te leven,
Israël zijn nageslacht moet leeren,
at men nooit haar kennis moog' ontberen:
d vordert, dat de naneef, eeuwen lang,
n kind tot kind, dit onderwijs ontvang'.

En immermeer weerspannig God verzochten,
Verdraaid en krom, als vorige geslachten,
Wier hart niet was gerigt naar zijn gebod,
Wier geest niet was getrouw met hunnen God.

1. PAUZE.

5. Wat kon de boog den besten schutter baten?
Toen Efraïm Gods wegen had verlaten,
Vlood al het heir ten dage van het strijden,
En moest aldus de zwaarste neêrlaag lijden;
Op Gods verbond werd niet van hen gelet;
Zij weigerden te wandlen in zijn wet.

6. Zijn wonderdaân, door niemand af te meten,
Zijn trouweloos en snood van hen vergeten;
Die wonderdaân, waardoor Egypte's helden
Bezweken zijn in Zoans vette velden;
Daar Hij, tot troost in hunner vadren leed,
Voor ieders oog de grootste teekens deed.

7. Zijn almagt wist de zee van een te scheiden,
En 't angstig heir daar droogvoets door te leiden;
Als op een hoop deed Hij de watren rijzen;
Hij gaf des daags, om hun den weg te wijzen,
Een wolkkolom; een licht des vuurs bij nacht;
Totdat Hij hen in 't vruchtbaar Kanân bragt.

8. Ook spleten zelfs de rotsen op zijn wenken:
Geen afgrond kon het volk ooit milder drenken;
De woestenij gaf zuivre watervlieten,
Die d' Almagt uit de steenrots voort deed schieten,
Gelijk een stroom, die, golvend afgegleên,
Zijn armen spreidt door al de velden heen.

2. PAUZE.

9. Maar schoon zij dus Gods goedheid ondervonden,
Nog pleegden z' in 't vervolg de snoodste zonden;
In 't woest gewest uit vetter land getogen,
Vergramden zij des Allerhoogsten oogen;
Verzochten God, en eischten, ten bewijs
Van zijne magt, naar hunne lusten. spijs.

10. Zij spraken stout: „Kan God in wildernissen
„Ook keur van spijs op onze tafel disschen?
„'t Is waar: Hij sloeg de rots, en deed de stroomen,
„In overvloed, uit harde klippen komen;
„Maar, is zijn magt zoo onbepaald en groot:
„Hij geev' dan hier zijn volk ook vleesch en brood."

11. Dit hoorde God, en werd op 't hoogst verbolgen;
Zijn vuur ontstak om Jakob te vervolgen;
De felle toorn van 't eeuwig Opperwezen

Deed Israël al sidderende vreezen;
Omdat zij niet geloofden aan Gods mond,
Noch op zijn heil vertrouwden naar 't verbond.

12. Daar God, voor hen bezorgd, in hunne nooden
De wolken zelfs van boven had geboden,
De hemeldeur ontsloten, mild in 't zeg'nen,
En 't manna doen rondom hun tenten reg'nen,
Opdat zijn volk, ten blijk van zijne trouw,
Dit hemelkoorn op reis genieten zou.

3. PAUZE.

13. Elk mogt zijn brood, zoo mild hem toegemeten,
Dat wonderbrood der magtigen nu eten;
Den teerkost tot verzading hun gegeven.
Een oostewind werd door Hem voortgedreven,
En 't zuiden gaf, in 't aangevoerde zwerk,
Geen minder blijk van zijn krachtdadig werk.

14. Toen daalde 't vleesch, als stof en digte regen,
Een groote vlugt van vog'len, neêrgezegen,
In menigte gelijk aan 't zand der stranden,
Viel toen van zelfs hun rijkelijk in handen;
Viel op Gods wenk rondom elks woning neêr,
En spijsde 't heir van Isrels Opperheer.

15. Toen aten zij, en werden zat van eten;
Hun eetlust werd voldaan, hoe godvergeten;
Maar eer hun drift en toomeloos begeeren,
Waarmeê dat volk Gods almagt dorst onteeren,
Verzadigd was, zie daar de straf terstond,
Terwijl de spijs nog was in hunnen mond.

16. Zie daar Gods toorn, gelijk een vuur, ontstoken;
Zijn eer werd op hun magtigsten gewroken,
Daar plaag op plaag geweldig nedervelden
't Aanzienlijkst deel, het puik van Isrels helden.
Maar 't volk ging voort, hun ongeloof hield aan,
God had vergeefs zijn wonderen gedaan.

4. PAUZE.

17. Daarom deed Hij in ijdelheid hun dagen
Vergaan, en door een reeks van felle plagen,
In schrik en angst hen slijten hunne jaren;
Maar bragt Hij hen op nieuw in doodsgevaren,
Dan vraagden zij naar God, en keerden weêr,
En zochten vroeg uit bange vrees den Heer.

Dan dachten zij, hoe 't eeuwig Opperwezen
Hun rotssteen was, en hoe in angst voor dezen
De hooge God verlossing had gezonden;
Dan vleiden zij Hem valschlijk met hun monden,
En bukten laag, omdat de nood hen drong,
Maar logen Hem met hun geveinsde tong.

19. Hun hart was boos, vervuld met slinksche streken
Van zijn verbond was groot en klein geweken;
Doch God vergaf barmhartig hunne schulden;
Verdierf ze niet, schoon zij de maat vervulden·
Hij wendde zelfs zijn gramschap dikwijls af,
En wekte nooit zijn gansche wraak ter straf

20. Hij dacht in gunst, door hunne ramp bewogen:
Zij zijn toch vleesch, zij hebben geen vermogen;
Zij zijn een wind, die gaat, en nooit zal keeren
Hoe dikwijls dorst hun wrevel God onteeren!
De wildernis zag door hun booze paân
Hem bitterheên en smarten aangedaan.

5. PAUZE.

21. Want elk ging voort in God op 't snoodst te tergen,
Een nieuw bewijs van zijne magt te vergen,
Den heilgen God van Israël te kwellen,
En paal en perk aan zijne daân te stellen:
Zij dachten niet aan dien doorluchten tijd,
Waarin Gods hand hen had van 't juk bevrijd:

22. Hoe Hij zijn oog op hen had neergeslagen;
Egypte van zijn teekenen deed wagen,
En Zoans veld, daar Hij hen af wou zondren,
Een streng tooneel deed worden van zijn wondren;
Daar poel en beek, en groot' en kleine vloed
Ondrinkbaar werd, en niets dan walglijk bloed.

23. Hij zond een heir, door niemands hand te weren,
Veel ongediert', om alles te verteren;
Zijn groote kracht deed vorschen uit de stroomen,
Tot wis bederf van gansch Egypte komen;
Hij gaf 't gewas, met vlijt gekweekt, en 't kruid
Den kruidworm en den sprinkhaan tot een buit.

24. De wijnstok werd door hagel neêrgesmeten;
De wilde vijg daardoor van één gereten,
De landman zag zijn vruchtbaar veld bederven
Zijn kleiner vee door zwaren hagel sterven;
Zijn beesten door den fellen bliksem slaan,
En jammerlijk door vuur en vlam vergaan.

25. Ook zond hij toorn, verbolgenheid en nooden,
Verstoordheid, angst en vreeslijk' onheilsboden;
Hij baand' een weg voor zijne grimmigheden,
Waarlangs de wraak zou treên met wisse schreden
Hun ziel werd niet onttrokken aan het graf;
Terwijl Hij 't vee aan 't pestvuur overgaf.

6. PAUZE.

gypteland zag al het eerstgeboren
oor 's hemels wraak geslagen, en verloren;

De dood der jeugd, 't beginsel van Chams krachten,
Vervulde tent en veld met jammerklagten,
Waaruit Gods volk als schapen werd geleid,
En vrij en blij op Parans grond geweid.

27. Ja, zonder vrees mogt Isrel veilig trekken;
Het zag de zee zijn hat'ren overdekken;
Want God, hun God, bragt hen bevrijd van banden
Naar 't land, door Hem geheiligd uit de landen,
Tot dezen berg, die zijne hand verkreeg,
En die daarna ten hoogsten luister steeg.

28. Het heidendom werd voor hen weggedreven;
Aan elk, naar 't snoer, zijn erfenis gegeven,
En Isrel mogt in eigen tenten wonen;
Maar 't wufte volk ging voort in God te honen,
Verzocht den Heer, versmaadde zijn gebied,
En hield het regt des Allerhoogsten niet.

29. Zij weken af door trouweloozen handel,
En volgden dus der vadren snooden wandel;
Zoo keeren zich bedriegelijke bogen,
Waardoor somwijl de schutter wordt bedrogen.
Des Heeren toorn en ijver werd getergd,
Door beeldendienst en hoogten op 't gebergt.

7. PAUZE.

30. Dit hoorde God, en heeft, op 't felst ontstoken,
Dit boos bestaan op Israël gewroken,
Dat volk versmaad met beelden en altaren;
Dies liet Hij tent en tabernakel varen,
Die Hij zich daar ter woning had gesticht,
En tot zijn eer te Silo opgerigt.

31. Het onderpand van 't heerlijk alvermogen,
Zijn heilig' ark gaf Hij, voor Isrels oogen,
Den Filistijn in d' ongewijde handen;
Zijn volk ten zwaard', of in de slaafsche banden.
Gods Majesteit, getergd, zag van omhoog
Zijn erfnis aan, met een verbolgen oog.

32. Het vuur verslond de strijdbre jongelingen;
Der maagden lof vergat men op te zingen;
Hun priesterschap, hoe hoog door God verheven,
Werd, laag verneêrd, aan 't zwaard ter prooi gegeven
En d' arme weêuw bezweek van zielsverdriet,
Of zat door schrik verstomd, en weende niet.

3. Toen stond God op met gunstige gedachten,
Als na een slaap ontwaakt met nieuwe krachten;
Ja als een held, ontzaglijk in zijn gangen,
Die nieuwen moed heeft door den wijn ontvangen,
En sloeg tot smaad, met zijn geduchte hand,
Het uiterst deel van 's vijands ingewand.

34. Doch Jozefs tent liet Hij verachtlijk varen;
In Efraïm verkoos Hij geen altaren,
Maar Hij had lust in Juda's stam te wonen,
Om daar zijn magt en heerlijkheid te toonen
Op Sions berg, dien 's wereld Opperheer
Bemind' en koos ten zetel van zijn eer.

35. Daar bouwde Hij als hoogten zijne muren,
Zijn heiligdom, dat d' eeuwen zou verduren,
Gelijk deez' aard, gegrond door zijne krachten,
In eeuwigheid geen wanklen heeft te wachten;
Held David, dien Hij van de schaapskooi nam,
Verkoos Hij zich ten Vorst uit Juda's stam.

36. Hij deed zijn knecht van achter 't vee zich spoeden,
Om Jakobs zaad, zijn dierbaar volk, te hoeden,
Zijn Israël, ten erfdeel Hem verkregen;
Dus heeft die Vorst geheerscht met roem en zegen,
Gods volk opregt en met verstand geweid,
En 't rijk beschermd door dapper krijgsbeleid.

PSALM 79.

Getrouwe God, de heidnen zijn gekomen; Zij hebben stout uw erfland ingenomen: Jeruzalem, de tempel, uw altaren, 't Ligt al verwoest door die geweldenaren. Uw knechten zijn geveld, Door hun verwoed geweld; Hun lijken, onbegraven, Verzaden na hun dood, 't Gediert' in hongersnood, En gier, en kraai, en raven.

2. Het kostlijk bloed van uwe gunstgenooten,
Als water om Jeruzalem vergoten,
Doet wijd en zijd des vijands woede blijken.

De nabuur schudt het hoofd,
En lacht met onz' ellenden;
Ons deerniswaardig lot
Stelt ons ten smaad, ten spot
Van vreemden en bekenden.

3. Hoe lang zult Gij in gramschap zijn ontstoken?
Zal 't hevig vuur uws ijvers eeuwig rooken?
Stort uwe wraak op hen, die ons verteren,
Op volken, die uw grooten naam niet eeren;
Want Isrel, door hun magt
Verschriklijk omgebragt,
Ligt in zijn bloed verdronken;
Zijn woning, al de troost
En lust van Jakobs kroost,
Gelijkt thans naar spelonken.

4. Gedenk niet meer aan 't kwaad, dat wij bedreven;
Onz' euveldaad word' ons uit gunst vergeven!
Waak op, o God! en wil van verder lijden
Ons klein getal door uwe kracht bevrijden.
Help ons, barmhartig Heer!
Uw grooten naam ter eer;
Uw trouw koom' ons te stade;
Verzoen de zware schuld,
Die ons met schrik vervult;
Bewijs ons eens genade.

PAUZE.

5. Waarom zou zich der heidnen magt vermeêren?
Uw hoog gezag door bittren schimp onteeren,
En vragen, door hun trotschen waan bedrogen:
„Waar is hun God? waar blijkt nu zijn vermogen?"
Vergeld hun overmoed;
Wreek uwer knechten bloed,
O God van ons betrouwen!
Verdedig onze zaak;
Doe 't heidendom uw wraak,
Zelfs voor ons oog, aanschouwen.

6. Ai! hoor naar hen, die in gevangnis kwijnen
Laat hun gekerm voor uw gezigt verschijnen:
Bevrijd hen, die, gedreigd met doodsgevaren,
Op uwe hulp met smeekend' oogen staren;
Vergeld den wreeden smaad,
Waarmeê des nabuurs haat
Uw mogendheid dorst schenden;
Geef hun, o Opperheer!
Dit zevenvoudig weêr;
Zie neêr op onz' ellenden.

7. Zoo zullen wij, de schapen uwer weiden,

Uw trouw, uw roem, uw onverwinbre krachten.

PSALM 80.

Neem, Isrels Herder! neem ter ooren, Die Jozefs kroost, door U verkoren, Als schapen gunstig hebt geleid; Die eenen troon van heiligheid U tusschen Cherubs hebt gesticht; Verschijn weêr blinkend met uw licht.

2. Die glans straal' Efraïm in d' oogen;
Toon Benjamin uw groot vermogen;
Verlos Manasse, tot uw eer;
Getrouwe Herder! breng ons weêr;
Verlos ons, toon ons 't lieflijk licht
Van uw vertroostend aangezigt.

3. Hoe lang, o HEER der legermagten!
Verwerpt Gij toornig onze klagten?
Hoe lang verlaat G' ons in den nood?
Gij spijst uw volk met tranenbrood;
Gij drenkt het, in zijn jammerstaat,
Met tranen, uit een volle maat.

4. In 't bitter leed, dat wij verduren,
Zien w' ons aan onze nageburen,
Helaas! door U ten schimp gesteld;
Ons door hun twisten neêrgeveld.
Wij zien, daar ons hun haat vertreedt,
Hen spotten om ons harteleed.

5. Laat ons, o God der legermagten!
Niet vruchtloos op uw bijstand wachten;
Ga onzen hatren zelf te keer;
Getrouwe Herder! breng ons weêr;
Verlos ons, toon ons 't lieflijk licht
Van uw vertroostend aangezigt.

6. Gij vondt in ons een welbehagen:
Gij bragt, o God! in vroeger dagen
Uw wijnstok uit Egypteland;
Gij zelf hebt gunstig hem geplant;
Voor hem de volken uitgeroeid,
Hem plaats bereid, hem mild besproeid.

7. Hij heeft zijn wortels uitgeschoten;
De bergen werden door zijn loten,
Als waren 't cedren, overdekt;
Hij heeft zijn ranken uitgestrekt,
In zijnen bloei en frisschen staat,
Tot aan de zee, tot aan d'Eufraat.

8. Waarom hebt Gij zijn muur verbroken?
Hem van uw zorg en hulp verstoken?
Men plukt, men trapt hem met den voet;
Het boschzwijn heeft hem omgewroet;
Het wild gediert hem afgeweid,
Daar 't zich door 't gansche land verspreidt.

9. Keer weer, o God der legermagten!
Tot ons, die op uw bijstand wachten;
Zie uit den hoogen hemel neêr:
Herstel uw wijnstok als weleer;
Den stam, ter liefd' uws Zoons geplant,
Dien Gij gesterkt hebt door uw hand.

10. Hij ligt verbrand en afgehouwen.
Als Gij verwoest, wie zal dan bouwen?
Uw hand zij over 's menschen Zoon,
Dien G' U gesterkt hebt tot den troon:
Zoo leven wij, door U bevrijd,
Altoos aan uwe dienst gewijd.

11. Behoud ons, HEER der legermagten!
Zoo zullen w' ons voor afval wachten;
Zoo knielen w' altoos voor U neêr.
Getrouwe Herder! breng ons weêr;
Verlos ons, toon ons 't lieflijk licht
Van uw vertroostend aangezigt.

PSALM 81.

Z·ingt nu blij te moê 't Magtig Opperwezen Eeren
lofzang toe: Om ons heilgenot Worde Jakobs God

Met gejuich geprezen.

2. Zingt een psalm, en geeft
Trommels aan de reijen:
Wat in Isrel leeft
Roep' zijn grootheid uit;
Harp en zachte luit
Moet zijn roem verbreijen.

3. 't Blij bazuingeschal
Klink' in Isrels ooren,
Doe nu overal
Deze maar verstaan:
„'t Feest der nieuwe maan,
't Feestuur is geboren!"

4. Want dit is 't bevel
Van den Heer der heeren
Aan zijn Israël;
Dit is 't hoog gebod,
't Regt van Jakobs God,
Dat wij billijk eeren.

5. Dit doet Jozefs zaad
Aan Egypte denken,
En in welk een staat,
Daar 't een sprake vond,
Die het niet verstond,
God zijn heil wou schenken.

1. PAUZE.

6. 'k Heb hun hals bevrijd
Van den last te dragen:
't Was die blijde tijd,
Toen hun moede hand
Werd in 's vijands land
Van den pot ontslagen.

7. Op uw noodgeschrei
Deed ik groote wondren.
Onder mijn gelei
Vondt gij hulp; mijn woord
Werd van u gehoord,
Uit de plaats der dondren.

8. 'k Nam te Meriba
Proef van uw vertrouwen,
Of g' op mijn genâ,
In uw tegenheên,
Op mijn naam alleen
En mijn woord zoudt bouwen.

Wat gij hoeft te doen!
Och dat Israël
Zich, op mijn bevel,
Onder mij wou buigen!

10. Eert geen uitlandsch god;
Wacht u voor uw zielen;
Wilt naar mijn gebod,
Mijnen naam ten hoon,
Voor geen valsche goôn,
Voor geen vreemde knielen.

11. Ik, ik ben de HEER;
'k Ben uw God, die heilig
IJvre voor mijn eer;
Die u door mijn hand
Uit Egypteland
Leidde vrij en veilig.

2. PAUZE.

12. Opent uwen mond,
Eischt van mij vrijmoedig,
Op mijn trouwverbond:
Al wat u ontbreekt,
Schenk ik, zoo gij 't smeekt,
Mild en overvloedig.

13. Maar mijn volk wou niet
Naar mijn stemme hooren;
Israël verliet
Mij en mijn geboôn,
't Heeft zich andre goôn,
Naar zijn lust, verkoren.

14. 'k Liet hen dies, veracht,
Naar 't hun goeddacht, handlen;
'k Liet dit boos geslacht,
Naar de keuze viel
Van hun dwaze ziel,
In hun wegen wandlen.

15. Och! had naar mijn raad
Zich mijn volk gedragen!
Och! had Isrels zaad
Op mijn effen paân
IJvrig willen gaan,
Naar mijn welbehagen!

16. 'k Had hun haters ras
En geheel verslonden;
Wie hun tegen was

Had, aan alle kant,
Mijn geduchte hand
Zeker ondervonden.

17. Haters van den HEER
Hadden Hem gegeven,
Schoon geveinsd, zijn eer;
Ook zou Isrels tijd,
Van de smart bevrijd,
Eeuwig zijn gebleven.

18. 'k Had u dan tot spijs
Vette tarw doen groeijen,
En u, ten bewijs,
Hoe ik u kon voên,
Honigbeken doen
Uit de rotsen vloeijen.

PSALM 82.

In d' achtbre Godsvergaderingen Staat God, als rigter der gedingen; Hij oordeelt over goed en kwaad, In 't midden van der goden raad. Hoe lang zult gij van 't rigtsnoer wijken, Een onregtvaardig vonnis strijken, En acht slaan op het aangezigt Der goddeloozen in 't gerigt?

2. Toont aller goden God te vreezen;
Doet regt aan armen en aan weezen;
Regtvaardigt hem, die billijk klaagt,
Verdrukt of arm uw hulpe vraagt:
Verlost geringen uit hun lijden,
En wilt behoeftigen bevrijden;
Rukt z' uit der goddeloozen hand:
Gerechtigheid verhoogt een land.

3. Maar ach! hier is het regt vergeten;
Men heeft noch kennis noch geweten;
Men wandelt in de duisternis:
Het wankelt al wat zeker is;
Dies ziet men 's aardrijks grondvest beven.
'k Heb wel voorheen u d' eer gegeven,
Dat ik u goden heb genoemd,
En als Gods kinderen geroemd.

4. Gij zult nogtans het leven derven,
En als gemeene menschen sterven,
Eens storten van den stoel der eer
In 't graf, als elk der vorsten, neêr.
Sta op, o God! en wil ontwaken,
Ai! oordeel 't aardrijk; rigt de zaken;
Want Gij bezit, op aard' alom,
De volkeren in eigendom.

PSALM 83.

Z wijg niet, o God! houd U niet doof; Wij worden, zoo Gij zwijgt, ten roof; Wees toch niet stil; ai! wil ontwaken; Want zie, o God! uw haters maken Een krijgsgetier om zich te wreken; Zij durven stout den kop opsteken.

2. Hun aanslag is verwoed en boos;
Zij zoeken, heimelijk en loos,
Uw volk, dat zij zoo bits verachten,
Te dempen met vereende krachten,
Dat Gij, met zoo veel gunst en zorgen,
Houdt, als een schat, bij U verborgen.

Zij zeiden stout, en heet op buit:
„Komt aan, men roei' gansch Isrel uit;
„Opdat dit volk, gelijk voor dezen,
„Voortaan geen volk meer moge wezen,
Dat niemand Isrels naam doe hooren;
Dat zijn gedachtnis ga verloren."

4. Want samen zijn zij 't eens geraakt;
't Verbond is tegen U gemaakt;
Daar zien wij Edoms tenten nadren;
Ginds Ismaël zich saam vergadren;
De Moabiten, Hagarenen,
En Gebal zich in 't veld vereenen.

5. Met hen trekt Ammon éène lijn,
En Amalek, en Palestijn',
En die in 't rijke Tyrus wonen;
Ook liet zich Assur bij hen troonen;
Een magtig rijk, waarop zij leunen,
En Lots ontaarde kinders steunen.

6. Dat hen, o God! uw gramschap sla,
Als Midian, als Sisera,
Als Jabin, die bij Kisons stroomen,
En t' Endor gansch zijn omgekomen;
Wanneer uw ijver niemand spaarde,
Maar hen vertrad als slijk der aarde.

PAUZE.

7. Sla hen en hunne prinsen, Heer!
Als Oreb en als Zeëb neer;
Doe al hun vorsten, hoe verheven,
Als Zebah en Zalmuna sneven,
Die met geweld Gods land en daken
Zich wilden ter bezitting maken.

8. Maak, dat dit volk geen rustplaats vind';
Verstrooi hen door een wervelwind;
Als stoppels dòor een storm gedreven;
Als wouden 't vuur ter prooi gegeven;
Als bergen, in wier ingewanden
Ontstoken pik en zwavel branden.

9. Vervolg ze dus van oord tot oord,
En drijf ze met uw onweêr voort;
Verschrik hen met uw dwarrelwinden,
Zoo dat zij rust noch schuilplaats vinden;
Doe hen, o HEER! vol schande vlieden,
Opdat z' uw naam eens hulde bieden.

10. Beschaam, verschrik hen eeuwiglijk;
Dat ieder schaamrood rugwaarts wijk';
Verniel hun heiren, doe hen weten,
Dat Gij alleen de HEER moogt heeten;
Die groote naam van 't hoogste Wezen
Dóe 't wereldrond eerbiedig vreezen!

PSALM 84.

scharen God! Zijn mij uw huis en tempelzangen! Hoe
branden mijn genegenheên, Om 's Heeren voorhof in
te treên! Mijn ziel bezwijkt van sterk verlangen; Mijn
hart roept uit tot God, die leeft, En aan mijn ziel
het leven geeft.

2. Zelfs vindt de musch een huis, o Heer!
De zwaluw legt haar jongskens neêr
In 't kunstig nest; bij uw altaren,
Bij U, mijn Koning en mijn God!
Verwacht mijn ziel een heilrijk lot.
Geduchte HEER der legerscharen!
Welzalig hij, die bij U woont,
Gestaâg U prijst en eerbied toont.

3. Welzalig hij, die al zijn kracht
En hulp alleen van U verwacht,
Die kiest de welgebaande wegen:
Steekt hen de heete middagzon
In 't moerbeidal, Gij zijt hun bron,
En stort op hen een milden regen,
Een regen, die hen overdekt,
Verkwikt, en hun tot zegen strekt.

PAUZE.

4. Zij gaan van kracht tot kracht steeds voort;
Elk hunner zal, in 't zalig oord
Van Sion, haast voor God verschijnen;
Let, HEER der legerscharen! let
Op mijn ootmoedig smeekgebed:
Ai! laat mij niet van druk verkwijnen;
Leen mij een toegenegen oor,
O Jakobs God! geef mij gehoor.

5. O God! die ons ten schilde zijt,
En ons voor alle ramp bevrijdt,
Aanschouw toch uw gezalfden Koning.
Eén dag is in uw huis mij meer
Dan duizend, daar ik U ontbeer:
'k Waar liever in mijns Bondsgods woning

6. Want God, de HEER, zoo goed, zoo mild,
Is t' allen tijd een zon en schild;
Hij zal genad' en eere geven;
Hij zal hun 't goede niet in nood
Onthouden, zelfs niet in den dood,
Die in opregtheid voor Hem leven.
Welzalig, HEER! die op U bouwt,
En zich geheel aan U vertrouwt.

PSALM 85.

Gij hebt uw land, o Heer! die gunst betoond,
Dat Jakobs zaad op nieuw in vrijheid woont;. De
schuld uws volks hebt G' uit uw boek gedaan; Ook
ziet Gij geen van hunne zonden aan; Gij vindt in
gunst, en niet in wraak, uw lust; De hitte van uw
gramschap is gebluscht. O heilrijk God! weer verder
ons verdriet, Keer af uw wraak, en doe uw toorn
te niet!

2. Heeft dan, o Heer! uw gramschap nimmer end?
Zal z' eindlijk niet eens worden afgewend?
Of zal uw toorn ook op ons nakroost woên?
Zult G' uit den dood ons niet herleven doen,
Opdat uw volk zich weêr in U verblij'?
Dat toch, o HEER! uw goedheid ons bevrij';
Geef ons uw heil, en red door uwe hand,
Uit vrije gunst, het zuchtend vaderland.

Hij spreekt gewis tot elk, die voor hem leeft,
Zijn gunstgenoot, van blijden troost en vreê,
Mits hij niet weêr op 't spoor der dwaasheid treê.
Voorwaar Gods heil is reeds nabij 't geslacht,
Hetwelk Hem vreest, en zijne hulp verwacht;
Opdat er eer in onzen lande woon',
En zich aldaar op 't luisterrijkst vertoon'.

4. Dan wordt genâ van waarheid blij ontmoet;
De vrede met een kus van 't regt gegroet;
Dan spruit de trouw uit d' aarde blij omhoog;
Geregtigheid ziet neêr van 's hemels boog.
Dan zal de HEER ons 't goede weêr doen zien;
Dan zal ons 't land zijn volle garven biên;
Geregtigheid gaat voor zijn aangezigt,
Hij zet z' alom, waar Hij zijn treden rigt.

PSALM 86.

Neig, o Heer! uw gunstig' ooren, Om mij in mijn angst te hooren! 'k Ben ellendig, diep in nood, Gansch van heul en hulp ontbloot. Hoed mijn ziel, Gij zijt almagtig, En ik ben uw gunst deelachtig; O mijn God, die mij aanschouwt! Red uw knecht, die U vertrouwt.

2. Wie toch is, als Gij, weldadig?
Wees mij dan, o Heer! genadig;
Want mijn roepen en geklag
Klimt tot U den ganschen dag;
Wil de ziel uws knechts verblijden,
Ondersteun hem in zijn lijden,
Want ik hef mijn hart en oog,
Trouwe God! tot U omhoog.

3. Heer! door goedheid aangedreven,
Zijt gij mild in 't schuld vergeven:
Wie U aanroept in den nood
Vindt uw gunst oneindig groot.

Merk, naar uw goedgunstigheên,
Op de stem van mijn gebeên.

4. 'k Ben gewoon, in bange dagen,
Mijn benauwdheid U te klagen;
Gij toch, die d' ellenden ziet,
Hoort mij, en verstoot mij niet.
Heer! wat goôn de heidnen roemen,
Niemand is bij U te noemen;
Daden, als uw groote daân,
Treft men nergens elders aan.

PAUZE.

5. Al de heidnen, door uw handen
Voortgebragt, in alle landen,
Zullen tot U komen, Heer!
Bukken voor uw aanschijn neêr,
En uw naam ter eere leven;
Gij zijt groot en hoog verheven;
Gij doet duizend wonderheên;
Gij zijt God, ja Gij alleen.

6. Leer mij naar uw wil te handlen,
'k Zal dan in uw waarheid wandlen;
Neig mijn hart, en voeg het saam
Tot de vrees van uwen naam.
Heer, mijn God! ik zal U loven,
Heffen 't gansche hart naar boven;
'k Zal uw naam en majesteit
Eeren tot in eeuwigheid.

7. Want uw goedheid, hoogst gerezen,
Hebt Gij dikwijls mij bewezen,
En mijn ziel hoe zeer verdrukt,
Uit het diepst van 't graf gerukt.
O mijn God! de trotschaards spannen
Boos te zamen met tirannen,
Tot mijn dood en zielsverdriet;
Zij ontzien uw hoogheid niet.

8. Maar Gij, Heer! Gij zijt langmoedig,
Zeer barmhartig, overvloedig
In genâ, die ons behoedt,
Groot van waarheid, eindloos goed.
Wend U tot mijn ziel genadig;
Sterk uw knecht, en geef weldadig
Ondersteuning aan den zoon
Uwer dienstmaagd, van den troon.

9. Doe een teeken mij ten goede,
Dat mijn haters in hun woede
Mogen zien, hoe, tot hun spijt,
Gij mij troost, en mij bevrijdt.

PSALM 87.

Zijn grondslag, zijn onwrikbre vastigheden Heeft God gelegd op bergen, Hem gewijd; De Heer, die zich in Sions heil verblijdt, Bemint het meer dan alle Jakobs steden.

2. Men spreekt van u zeer heerelijke dingen,
O schoone stad van Isrels Opperheer!
'k Zie Rahab, ik zie Babel, tot uw eer,
Bij hen geteld, die mijne grootheid zingen.

3. De Filistijn, de Tyriër, de Mooren,
Zijn binnen u, o Godstad! voortgebragt:
Van Sion zal het blijde nageslacht
Haast zeggen; „deez' en die is daar geboren."

4. God zal ze zelf bevestigen en schragen,
En op zijn rol, daar Hij de volken schrijft,
Hen tellen, als in Isrel ingelijfd,
En doen den naam van Sions kindren dragen.

5. Dan wordt mijn naam met lofgejuich geprezen;
Dan zullen daar de blijde zangers staan,
De speelliên op de harp en cimbaal slaan,
En binnen u al mijn fonteinen wezen.

PSALM 88.

O God mijns heils, mijn Toeverlaat! Tot U hef ik mijn droeve klagten: Ik roep, bij dagen en bij nacht. Tot U in mijnen jammerstaat. Ik nader biddend;

2. Mijn ziel, der tegenheden zat,
Wordt moedeloos, wil mij begeven;
Het einde nadert van mijn leven.
'k Ben krachteloos en afgemat.
Ik ben, door overmaat van kwalen,
Als zij, die reeds ten grave dalen.

3. 'k Ben afgezonderd bij den hoop
Der dooden, die, ter neêr geslagen,
In 't bloeien van hun blijde dagen
Gestuit in hunnen levensloop,
Met aard bedekt, van elk vertreden,
Door uwe hand zijn afgesneden.

4. Gij hebt mij in den kuil gelegd,
In diept', in duisternis gesloten;
Uw grimmigheid heeft mij verstooten,
Mij neêrgedrukt, mij troost ontzegd.
Gij doet op mij uw oordeel komen,
Als onweêrstaanbre waterstroomen.

5. Ik derf mijn vrienden, tot mijn straf:
Zij zijn vervreemd van mededoogen;
Ik ben een gruwel in hun oogen:
Gij wendt hen allen van mij af.
Een bange kerker doet mij zuchten:
Ik kan de banden niet ontvlugten.

PAUZE.

6. Mijn oogen treuren om mijn leed,
Om al mijn angst, om al mijn lijden.
O HEER! wil mij van straf bevrijden;
Ach! toon U tot mijn hulp gereed;
'k Smeek dag aan dag om uw ontferming:
Leen mij de hand tot mijn bescherming.

7. Zult Gij aan dooden wondren doen?
Zult G' overled'nen doen verrijzen,
Om hier uw grooten naam te prijzen?
Zal 't graf uw wijzen raad bevroên?
Zal daar uw goedheid zich verspreiden?
Zal 't woest verderf uw trouw verbreiden?

8. Wie zal uw wondren, uw beleid,
Ooit in de duisternis vertellen?
Wie ooit uw regt in 't daglicht stellen,
Ter plaatse der vergetelheid?
Maar ik, eer d' ochtend aan komt breken,
Zal U, o HEER! om bijstand smeeken.

9. Waarom is 't, dat Gij mij verstoot?
Waarom verbergt G' uw gunstrijk' oogen?
'k Was van der jeugd af neergebogen,
Bedrukt, en worstlend met den dood.
Ik moet, vol angst, uw gramschap dragen:
'k Ben twijfelmoedig en verslagen.

10. 'k Ben met verschrikking aangedaan;
Mijn moed verflaauwt; mijn leden beven;
Uw dierbre gunst heeft mij begeven:
De vlam uws toorns doet mij vergaan.
'k Moet dag aan dag met duizend rampen,
Als met het woên der golven, kampen.

11. Gij hebt en medgezel en vrind
Van mij verwijderd in mijn lijden,
Zoo dat mijn ziel, hoe z' ook moet strijden,
Bij niemand heul of bijstand vindt.
'k Zoek hen vergeefs; 'k moet eenzaam weenen:
Al mijn bekenden zijn verdwenen.

PSALM 89.

'k Zal eeuwig zingen van Gods goedertierenheên;
Uw waarheid t' allen tijd vermelden door mijn reên;
Ik weet, hoe 't vast gebouw van uwe gunstbewijzen,
Naar uw gemaakt bestek, in eeuwigheid zal rijzen:
Zoo min de hemel ooit uit zijnen stand zal wijken,
Zoo min zal uwe trouw ooit wanklen, of bezwijken.

2. Ik heb, dit was uw taal, een vast verbond gemaakt
Met mijnen gunsteling, dien steeds mijn oog bewaakt;
Ik heb aan mijnen knecht, aan mijnen uitverkoren',
David, in mijn gunst, met eenen eed gezworen:
Ik zal van kind tot kind, tot aan het eind der dagen
Uw zaad bevestigen, en uwen rijkstroon schragen."

Want wie is U gelijk bij al de hemellingen?
En welke vorsten ooit het aardrijk moog' bevatten,
Wie hunner is, o HEER! met U gelijk te schatten?

1. PAUZE.

4. God is op 't hoogst geducht in zijner heilgen raad,
En vreeslijk boven 't heir, dat om zijn rijkstroon staat.
Wie is als Gij, o HEER! o God der legerscharen?
Wie is aan U gelijk? wie kan U evenaren?
Grootmagtig zijt G', o HEER! ja eindloos in vermogen;
Uw onverbreekbre trouw omringt U voor elks oogen.

5. Gij temt de woeste zee, zij luistert naar uw wil:
Hoe hoog zij zich verheff', Gij wenkt, en zij is stil.
Gansch Rahab is door U verbrijzeld, gansch verslagen;
Uw vijand is verstrooid, uw arm heeft roem gedragen;
En aard, en hemel, en wat leeft, of ooit zal leven,
Zijn d'uwe; 't gansch heelal hebt Gij bestaan gegeven.

6. Gij schiept het barre noord en 't zoele zuiden saam.
Ginds juicht een Thabor, hier een Hermon in uw naam:
Gij hebt een arm met magt, uw hand heeft groot vermogen,
Uw regterhand is hoog: uw troon blijft, onbewogen,
Van regt en van gerigt zijn vasten steun ontleenen,
En waarheid en genâ gaan voor uw aanschijn henen.

7. Hoe zalig is het volk, dat naar uw klanken hoort!
Zij wandlen, HEER! in 't licht van 't godlijk aanschijn voort;
Zij zullen in uw naam zich al den dag verblijden;
Uw goedheid straalt hun toe, uw magt schraagt hen in 't lijden;
Uw onbezweken trouw zal nooit hun val gedoogen,
Maar uw geregtigheid hen naar uw woord verhoogen.

8. Gij toch, Gij zijt hun roem, de kracht van hunne kracht;
Uw vrije gunst alleen wordt d'eere toegebragt;
Wij steken 't hoofd omhoog, en zullen d'eerkroon dragen
Door U, door U alleen, om 't eeuwig welbehagen;
Want God is ons ten schild in 't strijdperk van dit leven,
En onze Koning is van Israels God gegeven.

2. PAUZE.

9. Gij hebt weleer van hem, dien Gij geheiligd hadt,
Gezegd in een gezigt, dat zooveel troost bevat:
„Ik heb bij eenen held voor Israel hulp beschoren,
„Hem uit het volk verhoogd; hem had ik uitverkoren.
„'k Heb David, mijnen knecht, mijn gunsteling, gevonden,
„En hem, met heilge zalf, aan Mij en 't rijk verbonden.

10. „Mijn hand zal, hoe 't ook ga, hem sterken dag en nacht;
„Mijn arm zal hem in nood voorzien van moed en kracht;
„De vijand zal hem nooit, door wrev'le handelingen,
„Door list of helsch bedrog, in uiterst' engten dringen;
„Den booswicht zal 't geweld nooit tegen hem gelukken,
„Noch in- noch uitlandsch vorst zijn zetel onderdrukken.

11. „Ik zal integendeel, al wie hem wederstaat,
„Verplettren voor zijn oog, en plagen, die hem haat;
„Mijn trouw zal met hem zijn, mijn goedheid hem geleiden
„Zijn magt zal in mijn naam zich over d' aard verspreiden
„Zijn hand de groote zee, zijn schepter de rivieren,
„Door mijn geducht bestel, met roem en eer bestieren.

12. „Gij", zal hij zeggen, „zijt mijn Vader en mijn God,
„De rotssteen van mijn heil. 'k Zal hem ook stellen tot
„Een eerstgeboren Zoon, door al zijn broeders t' eeren;
„Als Koning zal hij zelf de koningen regeren,
„Mijn goedertierenheid zijn rijkstroon eeuwig stijven,
„En mijn gemaakt verbond met hem bestendig blijven.

3. PAUZE.

13. „Ik zal de heerschappij doen duren bij zijn zaad,
„Zoo lang de hemel zelf op vaste pijlers staat.
„Maar zoo zijn kinders ooit mijn zuivre wet verlaten;
„Zoo 't rigtsnoer van mijn regt ter reg'ling niet kan baten,
„Zoo zij ontheiligen, wat ik heb voorgeschreven,
„Dan mogen zij gewis voor mijne straffen beven.

14. „Dan zal ik hen, die dwaas of wrev'lig overtreên,
„Bezoeken met de roê en bittre tegenheên;
„Doch over hem mijn gunst en goedheid nooit doen enden,
„Niet feilen in mijn trouw, noch mijn verbond ooit schenden;
„'k Zal nooit herroepen 't geen ik eenmaal heb gesproken;
„'t Geen uit mijn lippen ging, blijft vast en onverbroken.

15. „'k Heb eens gezworen bij mijn eigen heiligheid,
„Zoo ik aan David lieg', zoo hem mijn woord misleid':
„Zijn zaad zal eeuwig zijn, zijn troon zal heerlijk pralen,
„Zoo duurzaam als de zon, zoo glansrijk als haar stralen,
„Bevestigd als de maan; en aan des hemels bogen
„Staat mijn getuige trouw te schittren in elks oogen."

16. Maar ach, mijn God! waar blijkt uw trouw nu? waar uw eer?
Gij stoot en werpt, vergramd, thans uw Gezalfde neêr;
Gij schijnt niet van 't verbond met uwen knecht te weten;
Zijn kroon, ontheiligd, ligt ter aarde neêrgesmeten;
Zijn sterke muren zijn door 's vijands magt verbroken,
Zijn vestingen verwoest, en in het stof gedoken.

4. PAUZE.

17. Hij is door elk beroofd, den nabuur tot een smaad:
-ij hebt de regterhand verhoogd van die hem haat;
deedt den vijand in zijn rampspoed zich verblijden;
zwaard ligt om, 't is stomp en nutteloos in 't strijden:
doet hem, vol van schrik, van 't bloedig slagveld vlugten,
onder 's vijands juk, van U verlaten, zuchten.

1 ijn schoonheid is vergaan; zijn troon ligt neêrgestort;
dagen zijner jeugd zijn door uw hand verkort;
schaamt' is hij bedek., elk kan hem strafloos tergen.
ang, getrouwe God, zult Gij U steeds verbergen?

19. Gedenk, o Heer! hoe zwak ik ben, hoe kort van duur:
Het leven is een damp; de dood wenkt ieder uur.
Zou 't menschdom dan vergeefs op aarde zijn geschapen?
Wie leeft er, die den slaap des doods niet eens zal slapen?
Wie redt zijn ziel van 't graf? ai! help ons, als te voren,
Gelijk Gij bij uw trouw aan David hebt gezworen.

20. Gedenk den smaad, dien elk van uwe knechten lijdt,
Waarmeê elk magtig volk mijn bang gemoed doorsnijdt;
Den smaad, o HEER! waarmeê uw haters ons beladen,
Waarmede zij den gang van uw Gezalfde smaden.
Gij immers wilt of zult nooit onze hoop beschamen:
Den HEER zij eeuwig lof, en elk zegg' Amen, Amen!

PSALM 90.

Gij zijt, o Heer! van d' allervroegste jaren, Voor
ons geweest een toevlugt in gevaren. Eer berg en rots
uit niet geboren waren, Eer d' aarde rustt' op hare grond-
pilaren: Van eeuwigheid, o God, die eeuwig leeft! Zijt
Gij de God, die eind noch oorsprong heeft.

2. Uw oppermacht, die wij ootmoedig eeren,
Kan door een wenk den mensch zijn broosheid leeren:
Uw wenk alleen, al schijnt ons niets te deren,
Verbrijzelt ons, doet ons tot aarde keeren;
Want in uw oog zijn duizend jaren, Heer!
Een enkle dag, een nachtwaak, en niets meer.

3. Gij overstroomt het menschdom: zijn vermogen
Is als een slaap, een ijdle droom, vervlogen;
Zij zijn als 't gras, dat 's morgens overtogen
Met frisschen dauw, in bloei staat voor elks oogen,
Maar 's avonds, als het afgesneden wordt,
Op 't open veld in weinig tijds verdort.

4. Door uwen toorn vergaat ons kwijnend leven,

Uw gramschap doet ons hart van doodschrik beven,
O God! als Gij, in majesteit verheven,
Het onrecht, dat w' in 't openbaar bedreven,
En 't kwaad, door ons in 't heimelijk verricht,
In 't licht stelt voor uw glansrijk aangezicht.

PAUZE.

5. Wanneer uw toorn en gramschap ons bezwaren,
Dan wenden, dan verdwijnen onze jaren;
Wij zien hen, als gedachten, henenvaren,
Of, blijft uw gunst ons in het leven sparen,
Dan klimmen wij ten hoogste tot den top
Van zeventig of tachtig jaren op.

6. Helaas! het best van onze beste dagen
Baart dikwijls smart, geeft dikwijls stof tot klagen;
Daar zorg, verdriet en jammerlijke plagen
Steeds, beurt om beurt, de matte ziel doorknagen.
De levensdraad wordt schielijk afgesneên:
Wij schenen sterk, en ach! wij vliegen heen.

7. Wie kent uw toorn? wie zijn geduchte krachten?
Wie vreest dien regt. geduchtste Magt der magten?
Leer ons den tijd des levens kostlijk achten,
Opdat ons hart de wijsheid moog' betrachten;
Keer weder, HEER! uw gunst koom' ons te stâ;
Hoe lang ontzegt G' uw knechten uw genâ?

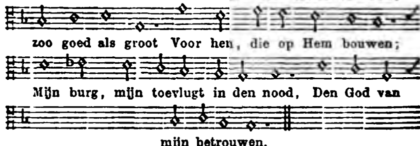
8. Uw gunst sterkt meer dan d' uitgezochtste spijzen:
Laat, met het licht, haar licht voor ons verrijzen,
Zoo zal ons hart op liefelijke wijzen
Uw goedheid, al ons ov'rig leven, prijzen.
Verblijd ons naar den maat van onzen druk,
En naar den tijd van al ons ongeluk.

9. Laat uw genâ ons met haar troost verrijken,
En laat uw werk aan uwe knechten blijken;
Uw heerlijkheid niet van hun kindren wijken;
Uw liefd', uw magt behoed' ons voor bezwijken;
Sterk onze hand, en zegen onze vlijt;
Bekroon ons werk, en nu, en t' allen tijd.

PSALM 91.

ij, die op Gods bescherming wacht, Wordt door

en hoogsten Koning Beveiligd in den duistren nacht

2. Hij zal uit 's vogelvangers net
   U veilig doen ontkomen.
   Hij is het, die uw leven redt:
   Gij hebt geen pest te schromen.
   Hij zal, in lijfs- en zielsgevaar,
   U met zijn vleuglen dekken;
   Zijn waarheid u ten beukelaar,
   En ter rondas verstrekken.

3. De schrik des nachts doet u niet vliën,
   Waarvoor de boozen beven;
   Geen pijlen hoeft gij 's daags t' ontzien,
   Die hevig om u zweven.
   De pest, met welk een snellen spoed
   Zij moog' in 't duistre waren,
   Noch 't streng verderf, dat 's middags woedt,
   Zal uwe ziel vervaren.

4. Gij zult aan d' een' en d' andre hand,
   Tienduizenden zien vallen,
   Terwijl gij, in gerusten stand,
   Bewaakt blijft boven allen.
   Het dreigend leed vliegt u voorbij;
   Alleenlijk zien uw oogen,
   Hoe schriklijk 't loon der boozen zij,
   Die d' Almagt niet verhoogen.

PAUZE.

5. Ik steun op God, mijn toeverlaat;
   Dies heb ik niets te vreezen.
   Wie God vertrouwt, dien deert geen kwaad:
   Uw tent zal veilig wezen.
   Hij zal zijn engelen gebiên,
   Dat z' u op weg bevrijden;
   Gij zult hen in gevaren zien
   Voor uw behoudnis strijden.

6. Zij zullen u, Gods gunstgenoot,
   Naar 's Hoogsten welbehagen,

Dat gij aan geen steen u stoot,
Op hunne handen dragen.
Gij zult op jonge leeuwen treên,
Op giftig' adders stappen;
En, door gevaar noch vrees bestreên,
Den leeuw en draak vertrappen.

7. Dewijl zijn ziel mij teêr bemint,
(Dus laat God zelf zich hooren,)
Heb Ik voor hem als voor mijn vrind,
Een heilrijk lot beschoren;
Omdat hij mijnen naam erkent,
Zal hem mijn gunst verzellen;
Ik zal hem redden uit d' ellend',
En op een hoogte stellen.

8. Hij zal, in alle ramp en pijn,
Tot mij om uitkomst zuchten,
En ik gestadig bij hem zijn,
In al zijn ongenugten.
't Gevaar zal ik hem doen ontvliên;
Zijn levensdagen rekken;
'k Zal hem mijn eer en heil doen zien,
En nooit mijn hulp onttrekken.

PSALM 92.

Laat ons den rustdag wijden Met psalmen tot Gods eer. 't Is goed, o Opperheer! Dat w' ons in U verblijden: 't Zij d' uchtendstond, vol zoetheid, Ons stelt uw gunst in 't licht; 't Zij ons de nacht berigt Van uwe trouw en goedheid.

2. 't Voegt ons met blijde klanken,
Door 't voorbedachte lied,
Hem, die het al gebiedt,
Op harp en luit te danken.
Gij hebt door uw vermogen,
O Heer! mijn hart verheugd;
Ik zal, verrukt van vreugd,
Uw groote daân verhoogen.

Gij stelt, met mogendheid,
Elk deel zijn juiste perken.
Een ziel, aan 't stof gekluisterd,
Beseft uw daden niet;
Geen dwaas weet, wat hij ziet:
Zijn oordeel is verduisterd.

4 Dat vrij, als groene telgen,
De booze welig groei':
Gij zult, in zijnen bloei,
Voor eeuwig hem verdelgen.
Niets stelt U immer palen,
Gij zijt de hoogst' in magt:
Gij zijt de HEER: uw kracht
Zal eeuwig zegepralen.

PAUZE.

5. Wie U durft wederstreven,
Wie onregt durft begaan,
Zult Gij, o God! weêrstaan,
Verstrooijen en doen sneven.
Gij zult mijn eer vergrooten,
Mij sterken in mijn stand:
Ik ben door uwe hand
Met olie overgoten.

6. Mijn oog zal hen aanschouwen,
Die listig al mijn paân
In 't heimlijk gadeslaan,
Mij telkens onrust brouwen.
Ook zal mijn oor eens hooren,
Dat Gij de boozen straft;
Dat Gij mij wraak verschaft
Van hen, die mij verstoren.

7. 't Regtvaardig volk zal bloeijen,
Gelijk op Libanon,
Bij 't koestren van de zon,
De palm en ceder groeijen.
Zij, die in 't huis des HEEREN,
In 't voorhof zijn geplant,
Zien door des Hoogsten hand
Hun wasdom steeds vermeêren.

8. In hunne grijze dagen
Blijft hunne vreugd gewis:
Zij zullen, groen en frisch,
Gewenschte vruchten dragen;
Om, met verheugde monden,
Te roemen 't regt mijns Gods.
In Hem, mijn vaste rots,
Is 't onregt nooit gevonden.

PSALM 93.

De HEER regeert: de hoogste Majesteit, Bekleed met sterkt', omgord met heerlijkheid, Bevestigt d' aard, en houdt door zijne hand Dat schoon gebouw onwankelbaar in stand.

2. Gij hebt uw troon van eeuwigheid gegrond;
De wat'ren, HEER! verheffen zich in 't rond;
Rivier en meir verheffen hun geruisch;
Het siddert al op 't woedend stroomgedruisch.

3. Maar, HEER! Gij zijt veel sterker, dan 't geweld
Der watren, dien uw almagt palen stelt:
De groote zee zwijgt op uw wenk en wil,
Hoe fel zij bruis, hoe fel zij woede, stil.

4. Uw magt is groot, uw trouw zal nooit vergaan.
Al wat Gij ooit beloofd hebt, zal bestaan.
De heiligheid is voor uw huis, o HEER!
Eeuw uit eeuw in tot sieraad en tot eer.

PSALM 94.

Verschijn nu blinkend, God der wrake! Dat eens uw arm voor ons ontwake; Vertoon uw glansrijk aangezigt; Gij Regter, die de wereld rigt! Sta op, verhef U, en vergeld Hoovaardigen hun trotsch geweld!

2. Hoe lang, HEER! zullen dan de boozen,
Hoe langen tijd de goddeloozen

Nog hupplen, vol van dartle vreug…
En laster braken op de deugd,
En spreken, als in zegepraal,
Baldadig d' allerhardste taal?

3. 't Verbrijzeld volk, o HEER! moet **bukken**.
Daar zij uw erfdeel wreed verdrukken;
De zwakke weêuw, van hulp **ontbloot**,
Wordt met den vreemdeling **gedood**;
Zelfs wordt d' onnoozle wees **vermoord**:
Naar regt noch reden wordt **gehoord**.

4. Zij zeggen, stout op hun vermogen:
„De HEER slaat op ons doen **geen oogen**;
„De God van Jakob merkt **het niet**."
Let, onvernuftigen! en ziet.
Blijft g' eeuwig van verstand beroofd,
Gij dwazen! die het licht verdooft?

5. Zou dan de Schepper, die onz' ooren
Geplant heeft, zelf niet kunnen hooren?
Zou Hij, die 't oog formeert, niet zien?
Zoudt gij des Rigters wraak ontvliên,
Die volken straft, en wijsheid leert
Den mensch, die wetenschap ontbeert?

PAUZE.

6. Neen, dwaas! de HEER weet uw gedachten,
Dat z' ijdel zijn bestuur verachten.
Welzalig is de man, o HEER!
Die door uw tucht en hemelleer
Het nut der onderdrukking weet,
En voordeel trekt zelfs uit het leed.

7. Zoo leert hij zich geduldig dragen,
Zoo ziet hij 't eind der kwade dagen;
Zoo wordt de roede zelfs gekust,
En d' onderwerping geeft hem rust;
Tot dat de kuil gegraven wordt,
Waarin de zondaar nederstort.

8. De HEER zal, in dit moeilijk leven,
Zijn volk en erfdeel nooit begeven.
Het oordeel keert vol majesteit,
Haast weder tot geregtigheid:
Al wie opregt is van gemoed,
Die merkt het op, en keurt het goed.

…t mij tegen al die boozen?
…taat die goddezoozen?
…HEER, mijn schild en loon
…ijstand had geboôn,
…ven haast verkor
…f gestort.

Door al mijn denken werd verward,
En ik in druk schier was gestikt,
Toen heeft uw troost mijn ziel verkwikt.

11. Zou ooit de stoel der schad'lijkheden
Bij uwen troon een plaats bekleeden,
Die moeit' en wetten boos verdicht?
Zij rotten saam, en, wars van 't licht,
Verdrukken zij het vroom gemoed;
Ja doemen zelfs 't onschuldig bloed.

12. De HEER, mijn Bondsgod, was voor dezen,
Mijn hoog vertrek in al mijn vreezen,
Mijn steenrots en mijn toeverlaat;
Hij straft de boozen, wreekt hun kwaad,
En loont hun boosheid met den val:
't Is God, die hen verdelgen zal.

PSALM 95.

Komt, laat ons samen Isrels HEER, Den rotssteen van ons heil, met eer, Met godgewijden zang ontmoeten. Laat ons zijn gunstrijk aangezigt, Met een verheven lofgedicht En blijde psalmen, juichend groeten.

2. De HEER is groot, een heerlijk God,
Een Koning, die het zaligst lot,
Ver boven alle goôn, kan schenken;
Het diepst van 's aardrijks ingewand,
Het hoogst gebergt is in zijn hand;
't Is al gehoorzaam op zijn wenken.

3. Zijn is de zee; z' is door zijn kracht,
Met al het drooge voortgebragt:
't Moet alles naar zijn wetten hooren.
Komt, buigen w' ons dan biddend neêr;
Komt, laat ons knielen voor den HEER,
Die ons gemaakt heeft en verkoren.

4. Want Hij is onze God, en wij
Zijn 't volk van zijne heerschappij

Verhardt u niet, [illegible]

3. Verhardt u niet; neemt zijn genâ
[illegible] aan; laat Meriba,
[illegible] Massa u ten afschrik wezen;
Waar Ik door uw vaders ben verzocht,
[illegible] wat mijn almagt wrocht,
[illegible] bewoog, om mij te vreezen.

4. [illegible] heb aan dit volk, dat mij vergat,
[illegible] verdries gehad
[illegible] hun boos verdragen,
[illegible] dit volk, dat steeds mij tart,
[illegible] verwaand en dwalend hart;
[illegible] mijn wegen geen behagen."

[illegible] heb Ik, door hun tergend kwaad
[illegible] dit volk versmaad,
[illegible] gezworen,
[illegible] trouw,
[illegible]
[illegible] geschoren.

PSALM 96.

[illegible] Zing,

[illegible] naam

[illegible] wereldrond;

[illegible]

Den roem van heerlijkheid en kracht
Aan Isrels grooten God en Koning.

PAUZE.

5. Geeft d' eer aan 't eeuwig Opperwezen:
Zijn naam wordt nooit genoeg geprezen.
Verheft zijn deugden, blij te moê;
Brengt in zijn huis Hem offer toe,
Hem, dien de volken moeten vreezen.

6. Aanbidt Hem ned'rig al uw leven,
Hem, die, in 't heiligdom verheven,
Een godlijk licht van zich verspreidt.
Leer, aarde! voor zijn majesteit,
Leer, voor zijn aangezigte beven.

7. Zegt, om de heidnen te verlichten,
De HEER regeert, die d' aard won stichten,
Dies zij, bevestigd t' allen stond,
Nooit wanklen zal op haren grond;
Hij zal naar 't regt de volken rigten.

8. Dat zich de hemelen verblijden;
Verheugd zij d' aard' aan alle zijden,
Verheugd de volheid van de zee;
Het veld spring' op met al het vee,
En 't woud moet juichend God belijden.

9. 't Juich' al voor 't aangezigt des HEEREN;
Hij komt, die de aarde zal regeren
En rigten vol van majesteit;
De wereld zal geregtigheid,
Het menschdom zijne waarheid eeren.

PSALM 97.

God heerscht als Opperheer: Dat elk Hem juichend eer'! Gij, aarde zee en eiland! Verheugt U in uw Heiland. Hem dekt met majesteit Der wolken donker-

Verhardt u niet, maar laat u leiden.

5. Verhardt u niet; neemt zijn genâ
Ootmoedig aan; laat Meriba,
Laat Massa u ten afschrik wezen;
Waar 'k door uw vaders ben verzocht,
Toen alles wat mijn almagt wrocht,
Hen niet bewoog, om mij te vreezen.

6. 'k Heb aan dit volk, dat mij vergat,
Een langen tijd verdriet gehad.
Ja veertig jaar hun hoon verdragen,
En zei: „dit volk, dat steeds mij sart,
„Heeft een verdwaasd en dwalend hart;
„'t Schept in mijn wegen geen behagen."

7. Dies heb ik, door hun tergend kwaad
Op 't hoogst vergramd, dit volk versmaad,
En met een duren eed gezworen,
Dat, wegens zijn geschonden trouw,
Het nooit mijn rust genieten zou,
Die voor mijn volk nog blijft beschoren.

PSALM 96.

Zingt, zingt een nieuw gezang den HEERE; Zing, aarde! zing dien God ter eere; Looft 's HEEREN naam met hart en mond; Vermeldt zijn heil op 't wereldrond; Dat dag aan dag zijn roem vermeêre.

2. Nu moet uw tong de heidnen nooden;
Meldt allen volken zijn geboden;
Verteit zijn wondren en zijn eer:
Groot en prijswaardig is de HEER,
En vreeslijk boven al de goden.

3. Al d' afgoôn zijn slechts ijdelheden;
Maar God, die van ons wordt beleden,
Is 't, die de heemlen heeft gesticht,
En voor zijn godlijk aangezigt
Zet eer met majesteit haar treden.

Den roem van heerlijkheid en kracht
Aan Isrels grooten God en Koning.

PAUZE.

5. Geeft d' eer aan 't eeuwig Opperwezen:
Zijn naam wordt nooit genoeg geprezen.
Verheft zijn deugden, blij te moê;
Brengt in zijn huis Hem offer toe,
Hem, dien de volken moeten vreezen.

6. Aanbidt Hem ned'rig al uw leven,
Hem, die, in 't heiligdom verheven,
Een godlijk licht van zich verspreidt.
Leer, aarde! voor zijn majesteit,
Leer, voor zijn aangezigte beven.

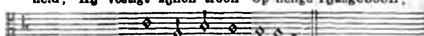
7. Zegt, om de heidnen te verlichten,
De HEER regeert, die d' aard wou stichten,
Dies zij, bevestigd t' allen stond,
Nooit wanklen zal op haren grond;
Hij zal naar 't regt de volken rigten.

8. Dat zich de hemelen verblijden;
Verheugd zij d' aard' aan alle zijden,
Verheugd de volheid van de zee;
Het veld spring' op met al het vee,
En 't woud moet juichend God belijden.

9. 't Juich' al voor 't aangezigt des HEEREN;
Hij komt, die de aarde zal regeren
En rigten vol van majesteit;
De wereld zal geregtigheid,
Het menschdom zijne waarheid eeren.

PSALM 97.

God heerscht als Opperheer: Dat elk Hem juichend
eer'! Gij, aarde zee en eiland! Verheugt U in uw
Heiland. Hem dekt met majesteit Der wolken donker-

Vol regt en wijs beleid.

2. Een vuurgloed gaat Hem voor,
Den ganschen hemel door,
En blaakt aan alle zijden
Hen, die zijn magt bestrijden.
Zijn felle bliksemschicht
Snelt door al 't zwerk; verlicht
Den ganschen wereldkloot;
Het aardrijk ziet zijn nood,
En ijst, en beeft, en zwicht.

3. 't Gebergte smelt als was,
En wordt geheel tot asch
Voor 't aangezigt des HEEREN,
Wien al wat leeft moet eeren;
't Verbaasde hemelrond
Meldt, in dien naren stond,
Zijn billijkheid en magt.
De volken zien zijn kracht
Op 's aardrijks ruimen grond.

PAUZE.

4. Dat ieder schaamrood zij,
Die, onbeschroomd en vrij,
Een beeld durft eer bewijzen,
Een nietig' afgoôn prijzen,
Den waren God ten hoon.
Knielt voor Hem, al gij goôn!
Zwicht voor den Opperheer;
Buigt u met ootmoed neêr
Voor zijn geduchten troon.

5. Gansch Sion was verheugd,
En juicht', o HEER! van vreugd,
Met Juda's dochtrenscharen,
Wanneer 't de blijde maren
Uws oordeels had gehoord;
Want Gij heerscht ongestoord,
En toont uw magt alom,
Ver boven 't godendom,
't Welk siddert voor uw woord.

6. Beminnaars van den HEER!
Verbreiders van zijn eer!
Hoopt steeds op zijn genade,
En haat altoos het kwade.
Hij, die in tegenspoed

Zijn gunstgenooten hoedt,
Verleent hun onderstand,
En redt z' uit 's boozen hand,
Die op hun onschuld woedt.

7. Gods vriendlijk aangezigt
Heeft vrolijkheid en licht
Voor all' opregte harten
Ten troost verspreid in smarten.
Juicht, vromen! om uw lot;
Verblijdt u steeds in God;
Roemt, roemt zijn heiligheid:
Zoo word' zijn lof verbreid
Voor al dit heilgenot.

PSALM 98.

2. Hij heeft gedacht aan zijn genade,
Zijn trouw aan Isrel nooit gekrenkt;
Dit slaan al 's aardrijks einden gade,
Nu onze God zijn heil ons schenkt.
Juich dan den HEER met blijde galmen,
Gij gansche wereld! juich van vreugd;
Zing vrolijk in verheven psalmen
Het heil, dat d' aard' in 't rond verheugt.

3. Doe bij uw harp de psalmen hooren;
Uw juichstem geev' den HEERE dank;
Laat klinken, door uw tempelkoren,

Trompetten en bazuingeklank;
Dat 's HEEREN huis van vreugde druische,
Voor Israëls grooten Opperheer;
De zee met hare volheid bruise:
De gansche wereld geev' Hem eer.

4. Laat al de stroomen vrolijk zingen,
De handen klappen naar omhoog;
't Gebergte, vol van vreugde, springen
En hupplen voor des HEEREN oog:
Hij komt, Hij komt om d' aard te rigten,
De wereld in geregtigheid;
Al 't volk, daar 't wreed geweld moet zwichten,
Wordt in regtmatigheid geleid.

PSALM 99.

God, de HEER, regeert! Beeft gij, volken! eert, Eert zijn hoog bestel, Die bij Israël Tusschen Cherubs woont, En zijn grootheid toont. Dat zich d' aard bewege: Hij is Israëls zege!

2. God, die helpt in nood,
Is in Sion groot;
Aller volken magt
Niets bij Hem geacht;
Buigt u dan in 't stof,
En verheft met lof
't Heilig Opperwezen;
Wilt het eeuwig vreezen.

3. Looft met hart en stem,
Looft de kracht van Hem,
Die het regt bemint
In zijn rijksbewind.
't Regt hebt Gij gestaafd:
't Geen G' aan Jacob gaaft
Toond' aan Israëls leden
Regt en billijkheden.

4. Roemt nu onzen God;
Knielt, op zijn gebod,
Voor zijn voetbank neêr,

Heilig is de HEER
Op zijn' hoogen troon:
Amrams groote zoon
En zijn broeder waren
Bij zijn priesterscharen.

PAUZE.

5. Ook was Samuël,
Op Gods hoog bevel,
Biddend voor zijn volk,
Als een hemeltolk;
Hij en andren meer
Riepen tot den HEER,
Die, met gunstig' ooren,
Hun geroep wou hooren.

6. Uit zijn heiligdom,
In een wolkkolom,
Heeft Hij zijne wet
Bij hen ingezet,
Die door 's Heeren kracht
Van hen werd volbragt.
't Nakroost der Hebreeuwen
Volge dit all' eeuwen.

7. Gij, met hen begaan,
Hebt hun wensch voldaan;
HEER! die naar uw woord
Hun gebed verhoort,
Gij, Gij waart hun lot,
Hun vergevend God;
Schoon z' ook om hun zonden
Straffen ondervonden.

8. Geeft dan eeuwig' eer
Onzen God en HEER;
Klimt op Sion, toont
Eerbied, daar Hij woont,
Daar zijn heiligheid
Haren glans verspreidt:
Heilig toch en t' eeren
Is de HEER der heeren!

PSALM 100.

uich, aarde! juich alom den HEER! Dient God
blijdschap, geeft Hem eer; Komt, nadert voor

zijn aangezigt: Zingt Hem een vrolijk lofgedicht.

2. De HEER is God; erkent, dat Hij
Ons heeft gemaakt (en geenszins wij)
Tot schapen, die Hij voedt en weidt,
Een volk, tot zijnen dienst bereid.

3. Gaat tot zijn poorten in met lof,
Met lofzang in zijn heilig hof;
Looft Hem aldaar met hart en stem;
Prijst zijnen naam; verheerlijkt Hem.

4. Want goedertieren is de HEER;
Zijn goedheid eindigt nimmermeer:
Zijn trouw en waarheid houdt haar kracht,
Tot in het laatste nageslacht.

PSALM 101.

'k Zal van de deugd der milde goedheid zingen,
Van 't heilig regt der strenge regtsgedingen, Een
psalmgezang, o hooggeduchte HEER! Uw naam ter eer.

2. 'k Zal met verstand den weg betreên der vromen.
Wanneer zult Gij, mijn Bondsgod, tot mij komen?
Ik zal doen zien in al mijn huisbeleid
D' opregtigheid.

3. 'k Zal met vermaak naar 't kwaad niet overhellen;
Geen godloos stuk mij zelv' voor oogen stellen;
Ik haat het doen der schendren uwer wet,
En schuw die smet.

4. 't Verkeerde hart, in wien 't mij ook moog' blijken,
Zal uit mijn huis en van mijn omgang wijken;
Mijn gunst zal hen, die booze wegen gaan,
Nooit gadeslaan.

5. 'k Zal over hem, die achterklapt, mij belgen;
Den lasteraar zijns vriends zal ik verdelgen;
Die, trotsch van hart, met nijdig' oogen ziet
Verdraag ik niet.

En doen hem, die in 't spoor der deugd zal treên,
Mijn dienst bekleên.

7. Maar elk, die snood, door listige bedrijven,
Zijn voerdeel zoekt, zal in mijn huis niet blijven;
Geen leugenaar, die waarheid stout verbant,
Houdt bij mij stand.

8. Ik zal mijn wraak godloozen iedren morgen
Gevoelen doen, en 't regt zijn klem bezorgen,
Om in de stad des HEEREN niet te voên,
Die 't kwade doen.

PSALM 102.

Hoor, o HEER! verhoor mijn smeeken; Laat m' uw bijstand niet ontbreken; Ai! veracht mijn tranen niet, Daar Gij al mijn angsten ziet. Als ik, in benaauwde dagen, U, mijn God, mijn leed moet klagen, Wil dan spoedig U ontfermen; Wil mij door uw magt beschermen.

2. Want mijn leeftijd is door weenen,
Als een ijdle rook, verdwenen;
Mijn gebeent' in droeven stand,
Als een haardsteê uitgebrand.
Mijne ziel, door rouw bezweken,
Kwijnt als 't gras in dorre streken;
'k Heb in mijn ellend' vergeten,
Mijn gewone spijzen t' eten.

3. 'k Voel de krachten mij begeven;
't Vleesch aan mijn gebeente kleven,
Wegens mijn benaauwde klagt,

Aan den steenuil in de wouden,
Daar geen menschen zich onthouden.

4. 'k Slijt den nacht in eenzaam waken,
Als een muschj' op stille daken;
Daar mijn wrev'le vijand raast,
En door hoon mijn ziel verbaast.
Zij, die mijn bederf betrachten,
Mij den ganschen dag verachten,
Mij in 't openbaar ontëeren,
Durven roekloos bij mij zweren.

1. PAUZE.

5. D' asch verstrekt mijn kwijnend harte
Thans tot brood in zoo veel smarte;
Daar ik mijnen drank vermeng
Met de tranen, die ik pleng.
Heer! uw gunst had mij verheven;
Maar nu mij uw toorn doet beven,
Zie ik mij van glans ontblooten,
Mij in 't stof ter neêr gestooten.

6. 'k Zie in rouw en ongenugten
Al mijn dagen mij ontvlugten,
Als een schaduw, die verdwijnt;
Ik verdor als 't gras, dat kwijnt.
Maar Gij, HEER! zult eeuwig blijven.
Eeuwig zal uw roem beklijven;
En uw naam blijft in gedachten
Tot de laatste nageslachten.

7. Gij zult opstaan, ons beschermen;
Over Sion U ontfermen;
Want de tijd, uw stad voorspeld,
Aan haar leed ten perk gesteld,
Die zoo lang gewenschte dagen
Van uw gunstrijk welbehagen
Zijn, o God! in 't eind geboren:
Gij, Gij zult haar klagt verhooren.

8. Reeds verlangen uwe knechten
Hare steenen op te regten:
Elk heeft deernis met haar gruis,
Elk toont ijver voor Gods huis.
Albestierend Opperwezen!
Dan zal 't heidendom U vreezen,
Al de vorsten, neêrgebogen
Doen dan huld' aan uw vermogen

9. Als, voor 't oog der nageburen,
Gods ontferming Sions muren
Weêr zal hebben opgebouwd,
En 't zijn heerlijkheid aanschouwt;
Als zijn goedheid op de klagten
Des verdrukten en verachten
Letten zal en 't onheil weren,
Dan zal elk Hem juichend eeren.

2. PAUZE.

10. Dan, dan wordt Gods trouw verheven
En zijn dierbre gunst beschreven
Voor het dankbaar nageslacht,
Dat met lust zijn wet betracht.
't Volk, in later eeuw geboren,
Zal zijn magt en goedheid hooren;
Zich in zijnen roem verblijden;
Hem zijn lofgezangen wijden.

11. 't Zal met blij gejuich Hem loven,
Die, uit zijn paleis van boven,
Isrels leed en ongeval
Eens in gunst beschouwen zal,
En gevangnen in hun zuchten
Hooren, als zij tot Hem vlugten;
Om hen uit de wreede kaken
Van den dood eens los te maken.

12. Dus zij 's HEEREN naam geprezen,
En in Sion eer bewezen;
Dus hoor' elk de vreugdestem
In het blij Jerûzalem:
Als de volken saam vergâren,
Zich met 's HEEREN erfvolk paren;
Als de koningen zich buigen,
En Hem hun ontzag betuigen.

3. PAUZE.

13. Ach! de Heer heeft mij doen bukken,
Voor 't gewigt der ongelukken;
Ja, mijn levenstijd verkort,
Mij met rampen overstort.
'k Riep: o God, mijn welbehagen!
Spaar m' in 't midden van mijn dagen;
Gij, door eeuw noch tijd te krenken,
Kunt mij hulp en uitkomst schenken.

14. 't Aardrijk en de hemelbogen
Zijn gewrocht door uw vermogen;
Allen zijn z', in hun verband,
't Kunstatuk van uw wijze hand.

Doch, hoe duurzaam zij ook schijnen,
Eens zal al hun glans verdwijnen;
Maar, schoon 't alles om zal keeren,
Gij blijft staand', o Heer der heeren!

15 Als een kleed zal 't al verouden;
Niets kan hier zijn stand behouden;
Wat uit stof is, neemt een end
Door den tijd, die alles schendt.
Maar Gij hebt, o Opperwezen!
Nooit verandering te vreezen.
Gij! die d' eeuwen acht als uren,
Zult all' eeuwigheid verduren.

16. Uwer knechten trouwe zonen
Zullen altoos bij U wonen;
Ja, bevestigd in hun stant,
Voor uw aanschijn met hun zaad
Uwen naam ter eere leven,
Zij, van smart en smaad ontheven,
Blijven aan uw dienst geheiligd,
Daar uw goedheid hen beveiligt.

PSALM 103.

'ees.

…bt misdrevel
…even;
… gene…
…cl…

3. Loof Hem, die u vergunt uw zielsverlangen,
En 't goede tot verzading doet ontvangen;
Uw jeugd vernieuwt, gelijk eens arends jeugd.
De HEER doet regt, is heilig in zijn rigten;
Treft iemand druk, Hij wil den druk verligten,
En hart en mond vervullen met zijn vreugd.

4. Hij heeft voorheen aan Mozes zijne wegen,
Aan Isrels zaad, tot hun behoud genegen,
Zijn daân getoond, en trouwlijk hen geleid.
Barmhartig is de HEER en zeer genadig,
Schoon zwaar getergd langmoedig en weldadig:
De HEER is groot van goedertierenheid.

5. Hij zal zijn volk niet eindeloos kastijden,
Noch eeuwiglijk zijn gramschap ons doen lijden.
Hij is het, die ons zijne vriendschap biedt.
Hij handelt nooit met ons naar onze zonden,
Hoe zwaar, hoe lang wij ook zijn wetten schonden,
Hij straft ons, maar naar onze zonden niet.

6. Zoo hoog zijn troon moog' boven d' aarde wezen,
Zoo groot is ook voor allen, die Hem vreezen,
De gunst, waarmeê hij hen wil gadeslaan.
Zoo ver het west verwijderd is van 't oosten,
Zoo ver heeft Hij, om onze ziel te troosten,
Van ons de schuld en zonden weggedaan.

PAUZE.

7. Geen vader sloeg, met grooter mededoogen,
Op teeder kroost ooit zijn ontfermend' oogen.
Dan Isrels HEER op ieder, die Hem vreest.
Hij weet wat van zijn maaksel zij te wachten;
Hoe zwak van moed, hoe klein wij zijn van krachten,
En dat wij stof, van jongs af, zijn geweest.

8. Gelijk het gras is ons kortstondig leven,
Gelijk een bloem, die, op het veld verheven,
Wel sierlijk pronkt, maar krachtloos is en teêr;
Wanneer de wind zich over 't land laat hooren,
Dan knakt haar steel, haar schoonheid gaat verloren:
Men kent en vindt haar standplaats zelfs niet meer

9. Maar 's HEEREN gunst zal, over die Hem vreezen,
In eeuwigheid altoos dezelfde wezen;
Zijn trouw rust zelfs op 't late nageslacht,
Dat zijn verbond niet trouweloos wil schenden,
Noch van zijn wet afkeerig d' ooren wenden,
Maar die, naar eisch van Gods verbond, betracht.

Een troon gevest in zijne hemelwoning;
Zijn koningrijk heerscht over 't wereldrond.
Looft, looft den HEER, gij zijne legermagten!
Gij englen! die Hem dient met heldenkrachten,
En vaardig past op 't woord van zijnen mond.

11. Looft, looft den HEER, gij zijne legerscharen!
Wier lust het is op zijnen wenk te staren,
Dat hemel, aard', en zee, en berg, en dal,
Hoe ver men ook zijn schepter ziet regeren,
Nu zijnen naam en groote deugden eeren,
En gij, mijn ziel! loof gij Hem boven al.

PSALM 104.

Waak op, mijn ziel! loof d' Oppermajesteit. Wat zijt Gij groot! wat spreidt uw heerlijkheid, Geduchte God, al luisterrijke stralen! Zij baart ontzag door al de hemelzalen. Het blinkend licht bedekt U als een kleed. De hemel, dien G' als een gordijn verbreedt, En uitspant voor uw goddelijke woning, Verbergt voor d' aard' uw prachtigste vertooning.

2. Gij zoldert in de wat'ren uwen troon:
De wolken, steeds gereed op uw geboôn,
Op 't hoogst vereerd dat zij haar Koning dragen,
Verstrekken U als tot een zegewagen.
Gij wandelt op de vleuglen van den wind,
Dien G', als 't heelal, aan uwen dienst verbindt.
Een geestenheir maakt Gij uw afgezanten;
Een vlammend vuur uwe trouwe rijkstrawanten.

D' wonderkracht heeft, in den morgenstond
...lugggen tijds, deez' aarde vast gegrond.

Wat in haar kreits ook wanklen moog' of wijken,
Zij zal, door U gevestigd, nooit bezwijken.
Zij, die ten blijk van uwe magt verstrekt,
Was eertijds met den afgrond overdekt,
Als met een kleed; de hoogte van de golven
Hield al 't gebergte' in 't grondloos diep bedolven.

4. De Godheid sprak en donderd' in de lucht.
De woeste zee, verschrikt door 't sterk gerucht,
Vlood haastig heen naar 't perk, haar aangewezen.
Het log gevaart der bergen, opgerezen,
Vertoonde 't eerst zijn korte onzigtbren top,
En hief alom de fiere kruinen op.
't Ontelbaar tal van vruchtbre dalen daalde
Ter juiste plaats, die Gods bevel bepaalde.

1. PAUZE.

5. D' ontembere zee houdt stand, waar 't God gebiedt;
Zij overschrijdt de vaste stranden niet;
Zij ziet haar magt door hooger magt betoomen,
En zal deez' aard nooit weder overstroomen.
Gods goedheid zendt de koele bronnen uit;
Zij wandelen, met ruischend stroomgeluid,
De bergen om, en dwalen en verspreijen
Zich wijd en zijd door beemden en valleijen.

6. Het nuttig vee en 't roofziek boschgediert,
Zelfs d' ezel, die door woeste wouden zwiert,
Die, ongetemd, zich kreunt aan juk noch koorden,
Vindt lafenis aan hare frissche boorden.
't Gevogelte, dat in zijn snelle vlugt
De vlerken klapt, en opstijgt naar de lucht,
Of uit het loof zijn schelle stem laat hooren,
Heeft aan haar zoom zijn woningen verkoren.

7. 't Is God, wiens hand de bergen water schenkt;
Den droogen grond uit zijnen hemel drenkt;
Den regen geeft uit zijne hooge zalen,
En vruchtbaarheid doet zweven in de dalen.
Dan schiet voor 't vee de teedre grasscheut uit,
Tot 's menschen dienst ontluikt dan 't geurig kruid;
Dan spruit het brood, nog in den halm besloten,
Uit d' aarde voort, door milden dauw begoten.

8. God geeft den wijn, tot vreugd voor 't hart bereid,
En d' olie, die een glans op 't aanschijn spreidt,
En 't lieflijk brood, dat onze kracht moet voeden;
Zij wil ons dus verkwikken en behoeden.
't Is God alleen die door zijn sterke hand
Den Libanon met cederen beplant;
Geboomte [illegible]oedt, e[illegible] kracht schenkt onder 't kw[illegible]
[illegible]n 't lommrig woud, aan schaduwrijke streken.

[illegible]t vogeltje vindt schuilplaats in hun loof,
[illegible]ormt zijn n[illegible]st' uit zijn verg[illegible]arden roof,

De dennen zijn, daar z' opgaan als pilaren,
Het steil verblijf der kleppend' ooijevaren.
De steenbok springt en kloutert, van den top
Des heuvels, tot de kruin der bergen op.
De hooge rots houdt, in verborgen holen,
Het schuw konijn voor ons gezigt verscholen.

2. PAUZE.

10. De gouden zon weet, waar zij schuil moet gaan.
De wisseling der wisselende maan,
Aan tijd en loop op 't wonderbaarst verbonden,
Verschijnt ons oog op haar bepaalde stonden.
Gij, Heer! beschikt door uw geduchte magt
De duisternis, en 't wordt op aarde nacht,
Wanneer 't gediert door woud en veld mag dwalen,
Om voedsel voor het hongrig nest te halen.

11. Het donker bosch weêrgalmt op 't heesch geschreeuw
Van leeuwenwelp en fieren jongen leeuw,
Die, heet op roof, in afgelegen hoeken,
Al brullend, spijs van God, den gever, zoeken;
Maar op de komst van licht en dageraad,
Op 't zien der zon in 't luisterrijk gewaad,
Keert elk van hen naar zijn verborgen kuilen,
Daar zij, verzaad, zich voor ons oog verschuilen.

12. Dan wordt de mensch door 't rijzend morgenlicht,
Gewekt, gewenkt tot arbeid, tot zijn pligt.
Hij plant, hij bouwt, men ziet hem zwoegen, draven;
Tot 's avonds toe laat hij niet af van slaven.
Hoe schoon, hoe groot, o Oppermajesteit!
Is al uw werk, gevormd met wijs beleid!
Uw wijsheid streelt oplettende gemoedren;
Al 't aardrijk is vervuld met uwe goedren.

13. D' onpeilbre zee bergt in haar ruimen schoot
Een talloos tal van schepslen, klein en groot,
Die in haar diept' al weemlend zich vergâren.
Het golvend ruim der rustelooze baren
Wordt steeds doorkruist van schepen, wijd en zijd;
Daar zwemt en duikt het schubbig heir om strijd;
Daar laat Gij zefs den Leviathan spelen,
Den schrik der zee in deze vreugde deelen.

3. PAUZE.

14. Wat in de lucht, op d' aard, in 't water leeft,
't Wacht al op U, die elk zijn spijze geeft;
't Wacht al op U, die alles kunt behoeden.
Als uwe gunst al 't schepslenheir wil voeden,
En liefderijk aan hunne nooddruft denkt,
Vergad'ren zij den voorraad, dien Gij schenkt,
worden, door uw goedheid mild bejegend,
op zijn tijd, in overvloed gezegend.

Dat troostrijk licht, waardoor zij 't licht verwerven.
Neemt uwe hand hun adem weg, zij sterven;
Zij worden stof, gelijk zij zijn geweest.
Bezielt gij hen door 't zenden van uw Geest,
Dan ziet men hen weêr leven als te voren;
Dan wordt al d' aard met nieuwen glans herboren.

16. De heerlijkheid der hoogste Majesteit
Zij hoog geroemd, en duur' in eeuwigheid.
Zij blink' alom, en kenn' noch paal noch perken;
Dat zich de HEER verblijd' in al zijn werken.
Het aardrijk schudt, als God in gramschap blaakt:
Wanneer zijn hand de hooge bergen raakt,
Slaan zij terstond aan 't sidderen, aan 't rooken,
Inwendig door Gods almagt aangestoken.

17. Ik zal, zoolang ik 't levenslicht geniet,
Gods mogendheid verheffen in mijn lied.
Ik zal mijn God met lofgezangen eeren,
Terwijl ik nog op aarde mag verkeeren.
Mijn aandacht zal op Hem gevestigd staan,
En met vermaak zijn grootheid gadeslaan.
Ik zal mij in den God mijns heils verblijden.
En dag op dag aan Hem mijn psalmen wijden.

18. De zondaar zal verdelgd zijn op Gods wenk.
De boosheid zal vergaan, eer 't iemand denk'.
Waak op, mijn ziel! wil uwen Schepper eeren;
Geloofd zij God! men loov' den HEER der heeren!

PSALM 105.

Looft, looft, verheugd, den HEER der heeren! Aanbidt zijn naam, en wilt Hem eeren; Doet zijne glorierijke daân Alom den volkeren verstaan, En spreekt met aandacht en ontzag, Van zijne wondren, dag aan dag.

2. Juicht elk om strijd, met blijde galmen;
Zingt, zingt den Hoogsten vreugdepsalmen;
Beroemt u in zijn heilgen naam.
Dat die Hem zoeken nu te zaam

3. Vraagt naar den HEER en zijne sterkte;
Naar Hem, die al uw heil bewerkte:
Zoekt dagelijks zijn aangezicht.
Gedenkt aan 't geen Hij heeft verricht,
Aan zijn doorluchte wonderdaân,
En wilt zijn straffen gadeslaan.

4. Gij volk, uit Abraham gesproten,
Dat zooveel gunsten hebt genoten!
Gij Jakobs kindren, die de Heer
Heeft uitverkoren, meldt zijn eer.
De HEER is onze God die d' aard'
Alom door zijn gerigt vervaart.

1. PAUZE.

5. God zal zijn waarheid nimmer krenken,
Maar eeuwig zijn verbond gedenken
Zijn woord wordt altoos trouw volbragt
Tot in het duizendste geslacht.
't Verbond met Abraham, zijn vrind,
Bevestigt Hij van kind tot kind.

6. Al wat Hij Izak heeft gezworen,
Heeft Hij ook aan zijn uitverkoren',
Aan Jakob tot een wet gesteld,
Van al 't beloofde heil verzeld;
En aan gansch Isrel toegezeid
Tot zijn verbond in eeuwigheid.

7. Hij sprak: „Ik zal de schoonste landen,
„'k Zal Kanan lev'ren in uw handen,
„'t Welk 't snoer uws erfdeels wezen zal."
Het volk was weinig in getal,
't Verkeerde daar als vreemdeling,
Toen 't zulk een gunstrijk woord ontving.

8. Geleid door 's Heeren alvermogen.
Zijn zij van volk tot volk getogen,
Van 't een naar 't ander rijksgebied.
Hij duldde hun verdrukking niet,
Maar heeft zelfs vorsten op dien tocht,
Om hunnentwil, met straf bezocht.

2. PAUZE.

9. God sprak, en deed den vorsten weten:
„Tast mijn gezalfden, mijn profeten
„Niet aan door eenig leed of schand'."
Hij riep een honger in het land;
Hij brak vergramd den staf des broods,
En 't volk kwam in gevaar des doods.

10. Wie kan Gods wijs beleid doorgronden?
Een man werd voor hen heengezonden;
De vrome Jozef, rijk in deugd,
Tot slaaf verkocht in zijne jeugd,
In ijzren boeien wreed gekneld,
Werd, hun tot heil, in eer gesteld.

11. Toen hij door 't godlijk alvermogen
Beproefd was; toen voor aller oogen
Zijn woord in 't helder daglicht scheen,
Toen bood de Koning, om zijn reên
Verbaasd, hem straks de vrijheid aan;
Der volken Heer deed hem ontslaan.

2. Hij kreeg van Faraö in handen
't Bestier van huis en goed en landen;
Dies bond hij vorsten naar zijn lust.
Van zijn verstand en deugd bewust,
Deed gansch Egypte's Opperheer
Al d' oudsten luistren naar zijn leer.

3. PAUZE.

13. Daarna toog Israël, gedreven
Door nooddruft, tot behoud van 't leven,
Naar 't rijk Egypte· Jacob kwam
Als vreemdeling in 't land van Cham.
Daar groeid' en bloeide zijn geslacht,
En overtrof zijns vijands magt.

14. De harten der Egyptenaren,
Die eertijds Isrel gunstig waren,
Verkeerden toen in bittren haat;
Des Heeren volk werd bits versmaad
Men smeedde lagen tot hun val;
Verdrukking trof hen overal.

15. Maar God zond Mozes, die te voren
Door Hem met Aron was verkoren.
Zij beiden voerden Gods besluit
Door teekenen en wondren uit.
En toonden in Egypteland
De plagen van zijn strenge hand.

16. 't Werd alles door zijn groot vermogen
Met duisternissen overtogen.
Niets wederstreefde 't hoog bevel
Van God, den God van Israël,
Die beek en bron verkeerd' in bloed;
Den visch deed sterven in dien vloed.

4. PAUZE.

Ook deed God uit de waterstroomen
Een machtig heir vorschen komen.

Dat doordrong tot in 's Konings hof.
De luizen kwamen voort uit stof;
God sprak, en een ontelbre drom
Van ongedierte zweefd' alom.

18. Hij zond, in plaats van vruchtbren regen,
Zijn hagel neêr, die, allerwegen
Met een verslindend vuur gepaard,
Den frisschen wijnstok sloeg ter aard;
Den vijgeboom met kruin en tak,
En al het vruchtgeboomte brak.

19. De sprinkhaan en de kever kwamen,
Gelijk een talloos leger, samen;
Verslonden, wat het aardrijk gaf.
Toen heeft God, als de zwaarste straf,
Al d' eerstelingen hunner kracht,
Hun eerstgeboornen omgebragt.

20. God deed zijn volk met wisse treden,
Daar niemand struikeld' in zijn schreden,
Met zilver en met goud belaân,
Blijmoedig uit Egypte gaan.
Toen juicht' om hun vertrek al 't land,
Daar 't al door schrik was overmand.

5. PAUZE.

21. God breidd' een wolk uit, om zijn scharen
Bij dag te hoeden voor gevaren;
Hij gaf hun, door zijn hoog bestuur,
Des nachts ten licht een wondervuur;
Zij baden, en hun Opperheer
Zond straks een heir van kwaklen neêr.

22. Zij werden dagelijks begenadigd;
Met manna, hemelsch brood, verzadigd.
Gods hand bragt, in dien dorren oord,
Rivieren uit een steenrots voort:
Hij dacht om 't geen Hij aan zijn knecht,
Aan Abraham had toegezegd.

23. Dus toog 't verkoren volk des Heeren
Al juichend uit, op Gods begeeren.
Het land der heidnen van rondom
Schonk Hij hun tot een eigendom;
Der volken arbeid werd geheel
Aan Israël ten erflijk deel.

24. Die gunst heeft God zijn volk bewezen,
Opdat het altoos Hem zou vreezen;
Zijn wet betrachten en voortaan
Volstandig op zijn wegen gaan.
Men roem' dan d'Oppermajesteit,
Om zooveel gunst, in eeuwigheid.

PSALM 106.

2. Welzalig elk, die 't regt betracht!
   Die t' allen tijd zijn wetten acht!
O HEER! laat mij naar 't welbehagen
   Dat G' in uw volk steeds hebt getoond,
Ook roem op uw bescherming dragen,
   En met uw zegen zijn bekroond.

3. Geef dat mijn oog het goed' aanschouw',
   't Welk Gij, uit onbezweken trouw,
Uw uitverkoornen toe wilt voegen;
   Opdat ik U mijn rotssteen noem',
En, deelend in uws volks genoegen,
   Mij, met uw erfdeel, blij beroem'.

1. PAUZE.

4. Wij hebben God op 't hoogst misdaan;
   Wij zijn van 't heilspoor afgegaan;
Ja, wij en onze vad'ren tevens,
   Verzuimend' alle trouw en pligt;
Vergramden God, den God des levens,
   Die zoo veel wondren had verrigt.

5. Onz' ouders, in Egypteland
   Beveiligd door zijn sterke band,
Vergaten al zijn gunstbewijzen.
   Zij morden aan de Roode zee,
In plaats van 's Heeren gunst te prijzen;
   Dies dreigde hen een zwaarder wee.

6. Doch om zijns naams wil, om zijn magt

Hij deed hen langs haar gronden gaan,
En toond' aan 's vijands heir 't vermogen,
Dat hun in nood had bijgestaan.

7. De wat'ren keerden in hun kolk;
Daar paard en ruiter, vorst en volk,
Tot één toe, in den vloed versmoorden.
Toen had gansch Isrel juichensstof;
Toen, toen geloofden z' aan Gods woorden;
Toen zong al 't volk des Hoogsten lof.

2. PAUZE.

8. Maar zij vergaten 's Heeren werk;
Zij stelden hunnen God een perk;
Zij wilden in Hem niet berusten;
Maar durfden in de wildernis,
Zijn magt beproeven door hun lusten,
En 't hun'kren naar Egypte's disch.

9. Toen heeft Hij hen met vleesch gevoed
Maar zond hun ziel, bij d' overvloed,
Een magerheid, die z' uit deed teren.
Zij dorsten Mozes 't hoog bewind,
En Aron 't priesterambt des HEEREN
Benijden, door hun waan verblind.

10. Maar 't aardrijk opende zijn mond,
Waarmee 't Abirams volk verslond,
En Dathans snoode vloekverwanten;
Een vuurgloed stak de tenten aan
Van 't godloos rot, aan alle kanten,
En deed het door de vlam vergaan.

11. Zij maakten zich, den Heer ten spot,
Een kalf bij Horeb tot een god,
Waarvoor zij zich eerbiedig bogen.
Een os, die gras eet op het veld,
Een beeld, o gruwel in Gods oogen!
Werd toen aan Hem gelijk gesteld.

3. PAUZE.

12. Hun hart vergat den Opperheer,
Hun dierbren Heiland, die weleer
Hen redde van d' Egyptenaren·
Die wondren deed in 't land van Cham;
Zich vreeslijk maakt' in 't ruim der baren,
En Faro 't levenslicht benam.

13. Toen dreigde God hen met den dood;
En nimmer waren z' in dien nood,
Zijn hooggeduchte wraak ontweken,

Voor hen had in de bres gesteld.

14. Zij hebben 't langgewenschte land
Versmaad uit strafbaar onverstand,
En niet geloofd aan 's HEEREN woorden;
Zij morden daaglijks in hun tent;
Dewijl zij naar zijn stem niet hoorden,
Hoe duidlijk ook aan hen bekend.

15. Dies zwoer d' Almagtige, dat Hij
Die snooden, in de woestenij,
Zou nedervellen en verderven;
Ja, dat Hij hen, met al hun zaad,
Zou bij de heidnen om doen zwerven,
Van elk gevloekt, van elk versmaad.

4. PAUZE.

16. Zij hebben zich voor 't vloekaltaar,
Verleid door Moabs dochtrenschaar,
Tot Baäl-poors dienst begeven.
Zij aten 's afgods offerand';
Doch 't kostt' aan duizenden het leven:
Gods wraak ontstak in fellen brand.

17. Toen weerde Pinehas de straf,
Die, moedig, 't regt voldoening gaf,
En 't eerloos bloed langs d' aard deed stroomen.
Die daad, ten zoen voor 't volk volbragt,
Deed hem een eeuwig' eer bekomen,
Die stand hield bij zijn nageslacht.

18. Zij tergden, twistend, Gods genâ,
Bij 't wonderwater Meriba,
Verbitterden den knecht des Heeren;
Hij sprak in onbedachtzaamheid,
Dies moest hij 't vruchtbaar land ontberen,
Den ganschen volke toegezeid.

5. PAUZE.

19. Zij spaarden volken, tot Gods hoon,
Die Hij bevolen had te doôn;
En, aan der heidnen stam verbonden,
Vervielen zij tot afgodsdienst,
En wrochten, door gelijke zonden,
Zich zelv' een strik, op 't onvoorzienst.

20. Men zag hen zelfs, door drift verblind,
Hun dierbaar kroost, hoe teêr bemind,
Den duivelen ten offer brengen.
Men zag hen, trouwloos en verwoed,
Op Kânans vloekaltaren plengen
Der kinderen onschuldig bloed.

21 Die onnatuurlijk' offerand',
Die bloedschuld bragt en smet op 't land.
Zij werden onrein door hun daden,
Door hoererij en vuil gedrag;
Zij durfden Isrels God versmaden,
Maar beelden toonden zij ontzag.

22. Dit alles spoorde God tot wraak.
Zijn volk, zijn erf, zijn hoogst vermaak
Werd nu een gruwel in zijn oogen.
Hij gaf hen in der heidnen magt,
Waardoor zij, zonder mededoogen,
In slaafsche keetnen zijn gebracht.

6. PAUZE.

23. Hun vijand heeft hen wreed verdrukt:
Zij lagen jammerlijk gebukt.
En schoon d' Algoedheid, op hun smeeken,
Hun rampen dikwijls heeft geweerd,
Zij zijn weêr telkens afgeweken,
En door hun zonden uitgeteerd,

24. Nogtans was God met hen begaan:
Hij zag hun angst, hun tranen aan,
En hunner hateren verwoedheid.
Hij dacht aan zijn gestaafd verbond;
En had berouw, naar al zijn goedheid,
Meêdoogendheid met Isrels wond.

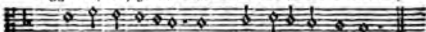
25. Dies hebt G', o God! hun last verligt,
Zelfs voor huns vijands aangezigt.
Verlos ons ook als onze vad'ren;
Wil ons, nog overal verspreid,
Genadig weêr bijeen vergad'ren:
Zoo word' uw naam en roem verbreid.

26. Geloofd zij Isrels groote God!
Zijn gunst schenk' ons dit heilgenot;
Zoo zullen wij zijn goedheid danken.
Dat al wat leeft Hem eeuwig eer'!
Al 't volk zegg' Amen, op mijn klanken!
Juich, aarde! loof den Opperheer!

PSALM 107.

Looft, looft den HEER gestadig; Die Oppermaje-
Is gunstrijk, zeer genadig, En goed in eeuwighe-

zegg' elk, die, gered Door Hem van slaafsche banden,

In vrijheid is gezet Uit 's weêrpartijders handen:

2. Die Hij van ver uit d' oorden
  Van 't oost' en 't westen bragt,
En van de zee, en 't noorden
  Geleidde door zijn magt;
  Die op een ak'lig pad,
In woeste wildernissen,
  Omzworven, en een stad
Ter woning moesten missen.

3. Hier raakten zij aan 't kwijnen
  Door dorst en hongersnood;
Hun ziel leed duizend pijnen
  En angsten van den dood.
  Doch toen zij in 't gebed
Tot Isrels HEER zich wendden,
  Heeft hen zijn arm gered
Uit angsten en ellenden.

4. God bragt na tegenheden
  Hen weêr op 't regte pad,
En rigtte hunne schreden
  Naar een gewenschte stad.
  Laat zulken voor den HEER
Zijn milde gunstbewijzen,
  Zijn wondren, Hem ter eer
Voor 't gansche menschdom prijzen.

5. Dewijl Hij hen verzaadde,
  Die dorstten, en met goed
Den honger, uit genade,
  Vervuld' in overvloed:
  Daar z' in die bitterheên
Den dood voor oogen zagen,
  Van alle kant bestreên,
Deed God hun heillicht dagen.

1. PAUZE.

6. Zij, die gebonden zaten
  In schaduw van den dood,
Omdat zij God vergaten,
  Vervielen in dien nood.
  Toen werd hun wrev'lig hart
Verneêrd door zwarigheden;
  Zij struikelden, hun smart

7. Doch, riepen z' in d' ellenden
Den HEER ootmoedig aan,
Hij deed hun angsten enden,
En hen 't gevaar ontgaan.
Hij hielp hen uit den nood;
Hij bragt hen uit het duister
Der schaduw van den dood:
Hij brak hun band en kluister.

8. Laat zulken eer bewijzen
Aan 's HEEREN gunst en magt,
En al zijn wondren prijzen
Voor 't menschelijk geslacht.
Hij was 't, voor Wien gereed
De kop'ren deuren weken;
Die ijzren grendlen deed
In duizend stukken breken.

9. De zotten overtreden
En krijgen hunne straf;
Om d' ongeregtigheden,
Mat plaag op plaag hen af.
Zij walgden zelfs van brood;
Geen beste spijzen smaakten,
Terwijl zij vast den dood
Met schrik en vrees genaakten.

10. Doch, riepen z' in d' ellenden
Den HEER ootmoedig aan,
Hij deed hun angsten enden,
En hen 't gevaar ontgaan.
Hij zond zijn krachtig woord;
Hij deed hen bij zich schuilen,
Bragt hun genezing voort,
En rukte z' uit hun kuilen.

11. Laat zulken eer bewijzen
Aan 's HEEREN gunst en magt,
En al zijn wondren prijzen
Voor 't menschelijk geslacht.
't Lofoffer word' om strijd
Hem juichend opgedragen,
Terwijl zij wijd en zijd
Van al zijn werk gewagen.

2. PAUZE.

12. Zij, die de zee bevaren
Met schepen, rijk bevracht,
Zien op de groote baren
Gods wijsheid gunst en magt.
Daar leeren zij de daân
Des HEEREN klaar bemerken,

13. Hij wekt, met slechts te spreken,
  Een stormwind voor hun oog;
Dan heeft het al, dan steken
  De golven 't hoofd omhoog.
  Nu ziet men 't schip de lucht,
Dan weêr den afgrond nad'ren:
  Hun hart geeft zucht op zucht,
Hun bloed verstijft in d' ad'ren.

14. Zij dansen, wagglen, vallen,
  Gelijk een dronken man;
De wijsheid van hen allen,
  Hoe groot, bezwijkt er van.
  Doch toen zij, in 't gebed,
Tot Isrels HEER zich wendden,
  Heeft hen zijn arm gered
Uit angsten en ellenden.

15. Hij doet den storm bedaren;
  De golven zwijgen stil.
Nu rijst de vreugd; de baren
  Zijn effen op Gods wil.
  Nu wijkt verslagenheid,
Na zooveel angstig slaven,
  Daar God hen veilig leidt,
In hun begeerde haven.

16. Laat zulken eer bewijzen
  Aan 's HEEREN gunst en magt,
En al zijn wondren prijzen
  Voor 't menschelijk geslacht;
  En, dankbaar, bij 't gemeen
God hun verlosser noemen,
  En bij 's lands overheên
Zijn naam en deugden roemen.

3. PAUZE.

17. Nu stelt God waterbeken
  Tot bar en dorstig land;
Herschept in dorre streken
  Rivieren door zijn hand.
  Hij stelt een vruchtbaar oord
Tot woest' en zoute gronden;
  En straft ze, naar zijn woord,
Die daar zijn wetten schonden.

18. Dan maakt Hij weêr woestijnen
  Zeer rijk van vruchtbaar nat;
Daar 't land, dat eerst moest kwijnen,
  Nu beek bij beek bevat,
  En hongerigen voedt,
Die nu de weeld' aanschouwen.

19. Daar ziet men hen dan zaaijen;
De wijngaard wordt geplant;
Zij mogen rijklijk maaijen
De vruchten van het land:
Daar God zijn zegen geeft,
En 't huis vervult met kindren;
En 't vee, dat ieder heeft,
Op 't veld niet doet verminderen.

20. Maar, wil dit volk niet bukken
Voor God, 't wordt ras verneêrd;
't Raakt t' onder door verdrukken;
Het wordt van 't kwaad verteerd:
Daar Hij zelfs prinsen slaat,
Op wie Hij hoon doet dalen,
En die Hij tot een' smaad
Doet in het woeste dwalen.

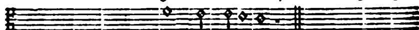
21. Maar die nu hulploos kermen,
Verdrukt en vol gebrek,
Brengt God, door vrij ontfermen,
Haast in een hoog vertrek.
De vruchtbaarheid verheugt
Hun huis van ganscher harte;
D' opregten zien 't met vreugd,
Maar d' ondeugd zwijgt met smarte.

22. Wie wijs is, merk' die dingen,
En geev' verstandig acht
Op 's HEEREN handelingen,
Zoo vol van gunst als magt.

PSALM 108.

Mijn hart, o Hemelmajesteit! Is tot uw dienst en lof bereid. 'k Zal zingen voor den Opperheer; 'k Zal psalmen zingen tot zijn eer! Gij, zachte harp, gij, schelle luit. Waakt op! dat niets uw klanken stuit';

'k Zal in den dageraad ontwaken, En met gezang

mijn God genaken.

2. Ik zal, o HEER! uw wonderdaân,
Uw roem den volken doen verstaan;
Want uwe goedertierenheid
Is tot de heemlen uitgebreid;
Uw waarheid heeft noch paal noch perk,
Maar streeft tot aan het hoogste zwerk.
Verhef U boven 's hemels kringen,
En leer al d' aard' uw grootheid zingen.

3. Zoo word' uw dierbaar volk in 't end
Bevrijd van rampspoed en ellend'.
O God! verlos ons door uw hand;
Verhoor ons, zend ons onderstand.
Gij hebt, tot onze vreugd, voorspeld,
En in uw heiligdom gemeld,
Dat Sichem mij zijn Vorst zou heeten,
En ik het dal van Sukkoth meten.

PAUZE.

4. Gansch Gilead behoort aan mij;
'k Voer in Manasse heerschappij.
Ik zie hen knielen voor mijn kroon;
Daar ,t moedig Efraïm mijn troon
Door zijn geduchte magt versterkt;
En Juda's wijsheid medewerkt,
Om mijnen zetel vast te zetten,
Door welgeschikt' en schrandre wetten.

5. Gansch Moab buigt zich dienstbaar neêr;
Erkent mij voor zijn Opperheer;
Daar 't, van zijn hoogen troon gestort,
Verachtlijk mij ten waschpot wordt.
Ik werp mijn schoen op Edoms grond,
Op Edom, 't welk mijn magt weêrstond.
'k Juich over u, o Palestijne!
Als ik in zegepraal verschijne.

6. Wie heeft mij zoo veel heils bereid?
Wie is 't, die mij in Edom leidt?
Wie voert mij in een vaste stad?
O God! die ons verstooten hadt;
Gij, die met onze legerschaar
Ten strijd niet uittoogt in 't gevaar!
O God! wiens gramschap ons deed vreezen,
Wiens gunst ons troost; zult Gij 't niet wezen?

7. O God! die 's lands benauwdheid ziet,
Red toch uw volk uit zijn verdriet,
Want 's menschen heil is ijdelheid;
Maar als Gods almagt ons geleidt,
Dan doen w' in hem de kloekste daân,
Zoo dat wij duizenden verslaan;
Want allen, die ons wederstreven,
Zal Hij vertreden en doen sneven.

PSALM 109.

O God, zoo waardig mijn gezangen! Zwijg niet, laat mij mijn regt erlangen: De booze, die bedrog durft plegen, Staat, wars van deugd, mij bitter tegen. Hij heeft zijn mond wijd opgedaan, Mij met een valsche tong verraân.

2. Z' omringden mij met booze woorden,
Die mij, als priemen, 't hart doorboorden;
Ik werd op 't allerfelst bestreden,
Verdrukt, mishandeld tegen reden;
'k Heb voor mijn liefde haat behaald:
Ik bad, maar 'k werd met vloek betaald.

3. Zij hebben kwaad voor goed vergolden,
Voor liefde haat; mijn deugd gescholden.
Gij, God der wraak! straf dezen booze;
Stel over hem een goddelooze;
De Satan biê hem tegenstand,
En sta aan zijne regterhand!

4. Verklaar hem schuldig in 't gerigte;
Verdrijf hem van uw aangezigte:
Houd zijn gebeden zelfs voor zonden:
Hij heeft zich tegen God verbonden.
Verkort zijn dagen; vel hem neêr;
Een ander neem' zijn ambt en eer.

5. Laat zijne kinderen, als weezen,
Zijn vrouw, als weduw, hulploos vre

Laat hier en ginds zijn kindren zwerven;
Steeds beedlen, en de nooddruft derven,
Die 't huisgezin, gesmaad, gevloekt,
Uit zijn verwoeste plaatsen zoekt.

6. Al wat hij heeft, hoe hij moog' klagen,
Word' om zijn schulden aangeslagen;
Hij zie de vrucht van al zijn slooven
Door woeste vreemdelingen rooven;
Dat niemand hem in nood verblij'
Of zijnen weezen gunstig zij.

1. PAUZE.

7. Laat kwaad op kwaad zijn huis omringen;
Roei uit al zijn nakomelingen:
En dat in 't volgende geslachte
Elk hun verstorven naam verachte;
Der vad'ren misdaad zelfs verschaff'
Den HEERE reden tot zijn straf.

8. Dat niets uit Gods gedachtenisse
De zonde zijner moeder wissche.
Laat die, door God hun toegerekend,
Gedurig staan voor Hem geteekend;
Dat God daarover steeds zich belg',
En hunnen naam van d' aard verdelg'.

9. Omdat hij, tegen zijn geweten,
Het weldoen trouwloos heeft vergeten,
En de ellendigen en armen
Vervolgd, in plaats van zich t' erbarmen;
Ja den verslagene van geest
Is tot een moordenaar geweest.

10. Hij heeft den vloek op zich genomen;
Laat dan die vloek hem overkomen.
Hij heeft geen lust gehad tot zegen,
Dies word' die nooit door hem verkregen.
Maar dat de vloek hem overdekk',
En tot een ak'lig kleed verstrekk'.

11. Laat dien, om al zijn handelingen,
Tot in zijn hart, als water, dringen;
Als olie, rijkelijk geschonken,
En door de beendren ingedronken.
Dat hem die vloek zijn deksel geev'
En als een gordel aan hem kleev'.

12. Dit loon krijg' elk, van 's HEEREN handen,
Die zoo godloos mij aan durft randen,
En met zijn lastertong mij dooden;
Maar Gij, o HEER! o God der goden!
Dat uwe hand mij heil bestell';
Doe om uws naams wil, aan mij wel.

2. PAUZE.

13. Uw gunst is groot, zij is bestendig;
Verlos mij dan, ik ben ellendig,
Nooddruftig, 'k voel mijn kracht verbroken;
Mijn hart met wond op wond doorstoken;
Ik ga gelijk de schaduw heen,
Wanneer de zon snelt naar beneên.

14. Gelijk een sprinkhaan omgedreven,
Terg ik nu hier dan daar mijn leven;
Mijn kniën weigren mij te schragen,
En 't afgematte lijf te dragen;
Mijn vleesch is mager, uitgeteerd,
Zoo dat het alle vet ontbeert.

15. Al ben ik met die smart beladen,
Nog gaan zij voort met mij te smaden,
Met mij, al schimpende, te groeten:
Zij schudden 't hoofd, die mij ontmoeten.
o Heer! help mij, die U verbeid,
Naar uwe goedertierenheid.

16. Opdat zij weten en belijden,
Dat uwe hand mij wil bevrijden,
Dat Gij, o heer, mijn regt doet gelden.
Laat hen dan vloeken, lastren, schelden;
Maar zegen Gij mij, o mijn God!
Gij zijt mijn erfdeel en mijn lot.

17. Beschaam hun raadslag t' allen tijde,
Maar dat het heil uw knecht verblijde.
Dat schande mijnen vijand dekke;
Dat schaamte hem tot kleed verstrekke;
Dat zij hem tot een mantel dien',
Waarmeê wij hem omhangen zien.

18. Ik zal den heer op 't hoogste prijzen,
'k Zal Hem bij velen eer bewijzen;
Want Hij zal zich gewis erbarmen,
En staan ter regterhand des armen;
Hem redden uit het snood gerigt,
Daar 't vonnis tot zijn doodstraf ligt.

PSALM 110.

D us heeft de heer tot mijnen Heer gesproken:
o den troon ter regterhand naast mij: Tot

„magt uws vijands hebb' verbroken, En U zijn nek tot

„eene voetbank zij."

2. Uit Sion zal de HEER uw schepter zenden,
Den schepter van uw oppermogendheid,
En zeggen: heersch tot 's werelds uiterst' enden,
Zoo ver de magt uws vijands zich verspreidt.

3. Uw volk zal op uw heirdag tot het strijden
Gewillig zijn, in heilig krijgssieraad;
U zal de dauw van uwe jeugd verblijden,
Geboren uit den vroegen dageraad.

4. U heeft de HEER, wien 't nooit berouwt, gezworen:
„'k Heb U, mijn volk tot heil, mijn naam ten prijs',
„In mijnen raad het priesterambt beschoren,
„Dat eeuwig duurt naar Melchizédeks wijz'."

5. De HEER zal steeds uw regterhand verzellen,
Zijn mogendheid met U ten strijde gaan;
En koningen, die tegen U zich stellen,
Ten dage van zijn grimmigheid verslaan.

6. Hij zal naar 't regt de woeste heidnen rigten,
Met lijken 't veld bezaaijen door zijn hand;
Zijn strijdbre hand zal straks het hoofd doen zwichten,
't Weerbarstig hoofd van een zeer magtig land.

7. Hij zal op weg éens drinken uit de beken,
Daar Hij gevaar, noch strijd, noch moeit' ontziet;
Daarom zal Hij het hoofd naar boven steken,
Met eer bekroond in 't godlijk rijksgebied.

PSALM 111.

Looft, Halleluja! looft den Heer! Mijn gansche

hart verheft zijn eer; Ik zal zijn naam en grootheid

prijzen. 'k Zal, met d' opregten onderling Vereend, in

in vergadering En raad, hem plegtig eer bewijzen.

2. Des HEEREN werken zijn zeer groot;
Wie ooit daarin zijn lust genoot,
Doorzoekt die ijvrig en bestendig.
Zijn doen is enkel majesteit,
Aanbiddelijke heerlijkheid,
En zijn geregtigheid onendig.

3. Hij maakte, Hij, die heerlijk is,
Zijn wondren een gedachtenis;
Hij is barmhartig en genadig.
Hij gaf hun, die Hem vreezen, spijs;
En, zijnen grooten naam ten prijs,
Gedenkt Hij zijns verbonds gestadig.

PAUZE.

4. Hij heeft de kracht zijns werks getoond
Aan 't volk, waarbij Hij gunstrijk woont.
Hij gaf, te hunnen nutt' en voordeel,
Hun d' erve van het heidendom.
Des Heeren werken zijn alom
En altoos waarheid, regt en oordeel.

5. 't Is trouw, al wat Hij ooit beval;
Het staat op regt en waarheid pal,
Als op onwrikbre steunpilaren.
Hij is het, die verlossing zond
Aan al zijn volk; Hij zal 't verbond
Met hen in eeuwigheid bewaren.

6. Zijn naam is heilig en geducht;
De vijand beeft op zijn gerucht.
Maar 's HEEREN vrees zal altoos wezen
't Begin der wijsheid; wien Gods ban
Die doet betrachten, heeft verstand.
Zijn naam blijft eeuwiglijk geprezen!

PSALM 112.

Zingt, zingt den lof van 't Opperwezen. Welzalig
hij, die God blijft vreezen, En zijn geboden houd
waarde. Zijn zaad zal magtig zijn op aarde; Zelfs
zijn nakomelingen Een schat van dierbre zegen-

2. De rijkdom zal zijn huis verzellen;
Bij have zal hij have tellen;
Zijn deugd zal nimmer vruchten missen;
Hem rijst het licht in duisternissen;
Hij toont zich ieders liefde waardig,
Is goed, barmhartig en regtvaardig.

3. Wel hem, die steeds zich zal erbarmen,
Die van het zijne leent den armen.
Hij schikt naar 't regt zijn huisbelangen;
Nooit zal hij wanklen in zijn gangen:
Zijn naam, beroemd door zijn bedrijven,
Zal eeuwig in gedachtnis blijven.

4. Geen kwaad gerucht zal hem ontzetten;
Zijn hart is vast in 's HEEREN wetten.
Want hij betrouwt op Gods genade;
Hij vreest voor schande, leed noch schade;
Wel ondersteund, zal hij niet wijken,
Tot hij zijn vijand zie bezwijken.

5. Hij strooit steeds uit aan alle zijden,
En geeft hun mild, die nooddruft lijden.
Zijn regt, hoe dikwerf ook geschonden,
Steunt eeuwig op onwrikbre gronden;
Zijn hoorn en magt zal God verhoogen,
En nimmer zijnen val gedoogen.

6. De goddelooze zal dit goede
Van hem aanschouwen, gram te moede;
Met tandgeknars zich zelv' verteren;
De nijd zal zijne smart vermeêren;
Vergeefs wenscht hij den val der vromen,
Want nooit zal God dien wensch doen komen.

PSALM 113.

Gij, 's HEEREN knechten! looft den HEER; Looft
zijnen naam, verbreidt zijn eer. De naam des HEEREN
zij geprezen. Zijn roem zij door 't heelal verbreid, Van
nu tot in all' eeuwigheid: Men loov' 't aanbidlijk Op-
perwezen!

2. Van daar de zon in 't oosten straalt
Tot daar ze in 't westen nederdaalt,
Zij 's HEEREN name lof gegeven.
De HEER is boven 't heidendom:
Zijn heerlijkheid, bekend alom,
Is boven zon en maan verheven.

3. Wie is gelijk aan onzen HEER?
Aan God, die, tot zijn eeuwig' eer,
Zijn troon gevest heeft in den hemel?
Die, daar Hij 't wereldrond gebiedt,
Van zijnen hoogen zetel ziet
Op 't laag en nietig aardsch gewemel?

4. Wie is aan onzen God gelijk,
Die armen opgigt uit het slijk?
Nooddruftigen, van elk verstooten,
Goedgunstig opheft uit het stof?
En hen, verrijkt met eer en lof,
Naast prinsen plaatst en wereldgrooten?

5. Wie roemt niet 's Heeren wondre trouw,
Die mildelijk d' onvruchtbre vrouw,
Op hare beê, een blijde moeder
Van liev' en frissche telgen maakt,
En dus voor aller welzijn waakt?
Men loov' den grooten Albehoeder!

PSALM 114.

Toen Israël 't Egyptisch rijksgebied, En 't volk,
zoo vreemd van aard en taal, verliet, Werd Juda God
ter woning. Hij wijdde zich dit volk ten heiligdom,
En stichtte daar den troon, dien Hij beklom, A
rels God en Koning.

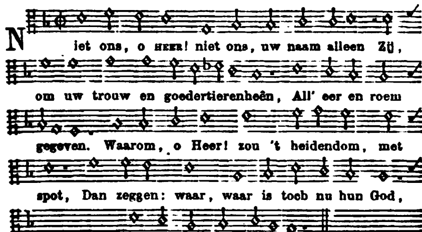
2. Dit zag de zee met bevend' oogen aan,
En vlood terug; de bruisende Jordaan
Werd achterwaarts gedreven.

Het hoog en laag gebergt sprong op in 't rond,
Als 't wollig vee, dat dartelt op den grond,
En deed de velden beven.

3. Wat was 't, o zee! dat u zoo vlugten deed?
En gij Jordaan, wat angst, wat prangend leed
Kon u te rugge dringen?
Gij bergen, en gij heuvels! wat gerucht
Deed u met schrik dus steigren naar de lucht,
Als lammeren, die springen?

4. Beef, aarde! beef voor 's Heeren aangezigt;
Voor Jakobs God, die uit het eeuwig licht
Zijn Isrel hulp wou zenden.
Hij is 't, wiens magt de rots verandren kon
In eenen vloed, den keisteen in een bron,
Voor Isrels matte benden.

PSALM 115

2. Nogtans is God het doel van onzen lof;
Hij, onze God, Hij woont in 't hemelhof,
En doet al zijn behagen.
Hun afgoôn zijn van zilver en van goud:
Slechts menschenwerk, waaraan, zoo snood als stout,
Gods eer wordt opgedragen.

3. Zij hebben wel een mond, doch die niet spreekt;
Wel oogen, doch waaraan 't gezicht ontbreekt,
't Licht kan hun niets ontdekken.
Geen klank, hoe schel, dringt immer hun in 't oor;
Men zett' hun vrij den besten wierook voor,
't Kan hun geen reuk verwekken.

Hun maker deel' in hun verachtlijk lot;
Die op hen steunt, miss' nevens hen 't genot
Van 't duurgeschatte leven.

PAUZE.

5. Maar, Israël! vertrouw gij op den HEER;
Hij is hun hulp, hun sterkt' en al hun eer,
Hun schild, dat nooit zal wijken.
Vertrouw op God, gij, Arons nageslacht!
Hij is hun schild, hun hulp, die hun zijn magt
Zoo menigwerf deed blijken.

6. Vertrouwt op God, gij allen, die Hem vreest!
Hij is altoos hun schild, hun hulp geweest.
De HEER was ons gedachtig.
Zijn zegen blijft op Israël verspreid;
Aärons huis is die ook toebereid.
God is getrouw en magtig!

7. Elk, die Hem vreest, hoe klein hij zij of groot,
Wordt van dat heil, die weldaän, deelgenoot;
Hij zal ze grooter maken,
En z' u, zoo wel als 't kroost, dat gij bemint,
Dat, nevens u, zich aan Gods wet verbindt,
In dubble maat doen smaken.

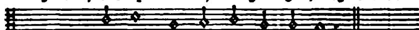
8. D' algoede God, die, door zijn groote kracht,
Den hemel schiep, deez' aard heeft voortgebragt,
Beschenkt u met zijn zegen.
De hemel is zijn eigendom, zijn troon;
Maar 't menschdom heeft de vruchtbaar' aard, ter woon,
Van onzen God verkregen.

9. In 't stille graf zingt niemand 's HEEREN lof:
Het zielloos lijf, gedompeld in het stof
Kan Hem geen glorie geven;
Maar onze tong zingt, tot in eeuwigheid,
Des HEEREN lof, zijn roem en majesteit.
Looft God, de bron van 't leven!

PSALM 116.

God heb ik lief; want die getrouwe HEER Hoort
mijne stem, mijn smeekingen, mijn klagen; Hij neigt

zijn oor, 'k roep tot Hem, al mijn dagen; Hij schenkt

mij hulp, Hij redt mij keer op keer.

2. Ik lag gekneld in banden van den dood;
Daar d' angst der hel mij allen troost deed missen;
Ik was benaauwd, omringd door droefenissen,
Maar riep den HEER dus aan in al mijn nood:

3. „Och HEER! och wierd mijn ziel door U gered!"
Toen hoorde God: Hij is mijn liefde waardig;
De HEER is groot, genadig en regtvaardig,
En onze God ontfermt zich op 't gebed.

4. D' eenvoudigen wil God steeds gadeslaan:
'k Was uitgeteerd, maar Hij zag op mij neder.
Keer, mijne ziel! tot uwe ruste weder:
Gij zijt verlost; God heeft u welgedaan.

5. Gij hebt, o HEER! in 't doodlijkst tijdgewricht
Mijn ziel gered, mijn tranen willen droogen,
Mijn voet geschraagd; dies zal ik, voor Gods oogen,
Steeds wandelen in 't vrolijk levenslicht.

PAUZE.

6. Ik heb geloofd, dies sprak ik tot Gods eer.
'k Was zeer bedrukt: ik liet, in haast, mijn lippen,
Door drift vervoerd, dees' harde taal ontglippen:
„Bij menschen is noch trouw noch waarheid meer."

7. Wat zal ik, met Gods gunsten overlaân,
Dien trouwen HEER voor zijn genâ vergelden?
'k Zal, bij den kelk des heils, zijn naam vermelden,
En roepen Hem met blijd' erkentnis aan.

8. Nu zal ik voor de weldaân, die 'k genoot,
Aan Hem, naar mijn geloften, eer bewijzen;
Hem onder al zijn gunstgenooten prijzen.
Hoe kostlijk is in 's HEEREN oog hun dood!

9. Och HEER! ik ben, o ja! ik ben uw knecht,
Uw dienstmaagds zoon: Gij slaaktet mijne banden,
Dies doe ik U gewillig' offeranden
Van lof en dank, U plegtig toegezegd.

10. Ik zal uw naam met dankerkentenis
Verheffen, U al mijn geloften brengen;
'k Zal liefd' en lof voor U ten offer mengen
In 't heiligdom, daar 't volk vergaderd is.

Jeruzalem! gij hoort die blijde klanken.
Elk heff' met mij den lof des HEEREN aan!

PSALM 117.

Loof, loof den HEER, gij heidendom! Gij volken! prijst zijn naam alom. Zijn goedheid is, in nood en dood, Voor ons, zijn volk, oneindig groot. Zijn waarheid wankelt nimmermeer; Zingt, Hallelujah! zingt zijn eer!

PSALM 118.

...der 's HEEREN goedheid loven, Want goed ...steit; Zijn goedheid gaat het al te boven; ... in eeuwigheid. Laat Isrel nu Gods ...ggen: roemt Gods majesteit; ...ven; Zijn goedheid duurt

Gods goedheid loven,
zeggen: roemt Gods majesteit;
Zijn goedheid gaat het al te boven;
Zijn goedheid duurt in eeuwigheid.
Laat die God vreezen Hem nu loven,
En zeggen: roemt Gods majesteit;
Zijn goedheid gaat het al te boven;
Zijn goedheid duurt in eeuwigheid.

3. Ik werd benaauwd van alle zijden,
En riep den HEER ootmoedig aan;
De HEER verhoorde mij in 't lijden,
En deed mij in de ruimte gaan.
De HEER is bij mij, 'k zal niet vreezen;
De HEER zal mij getrouw behoên;
Daar God mijn schild en hulp wil wezen,
Wat zal een nietig mensch mij doen?

1. PAUZE.

4. De HEER is aan de spits getreden
Dergenen, die mij hulpe biên;
Ik zal, gered uit zwarigheden,
Mijn lust aan mijne hat'ren zien.
't Is beter, als w' om redding wenschen,
Te vlugten tot des HEEREN magt,
Dan dat men ooit vertrouw' op menschen,
Of zelfs van prinsen hulp verwacht'.

5. Toen ik de heidnen aan zag rukken,
Heb ik in 's HEEREN kracht gestreên;
Ik hieuw z' in 's HEEREN naam aan stukken,
Vertrouwend' op dien naam alleen.
Ik kon noch voor- noch rugwaarts keeren,
Omringd, ja gansch omringd ter dood;
Ik sloeg hen in den naam des HEEREN,
Die mij goedgunstig bijstand bood.

6. Zij hadden mij omringd als bijën,
Maar zijn als doornenvuur vergaan.
'k Mogt hen in 's HEEREN kracht bestrijên;
In 's HEEREN naam hen gansch verslaan.
Gij hadt m', o vijand! hard gestooten,
Tot vallens toe mij onderdrukt:
De HEER bewaart zijn gunstgenooten;
De HEER heeft zelf mij uitgerukt.

7. De HEER is mij tot hulp en sterkte;
Hij is mijn lied, mijn psalmgezang:
Hij was het, die mijn heil bewerkte,
Dies loof ik Hem mijn leven lang.
Men hoort der vromen tent weergalmen
Van hulp en heil, ons aangebragt;
Daar zingt men blij, met dankbre psalmen:
Gods regterhand doet groote kracht.

2. PAUZE.

8. Gods regterhand is hoog verheven;
Des HEEREN sterke regterhand
Doet door haar daân de wereld beven;
Houdt door haar kracht Gods volk in stand.
Ik zal door 's vijands zwaard niet sterven,
Maar leven, en des HEEREN daân,
Waardoor wij zooveel heils verwerven,
Elk, tot zijn eer, doen gadeslaan.

9. De HEER wou mij wel hard kastijde
Maar stortte mij niet in den dood,
Verzachtte vaderlijk mijn lijden,
En redde mij uit allen nood.
Ontsluit, ontsluit, voor mijne schreden,
De poorten der geregtigheid!
Door deze zal ik binnen treden,
En loven 's HEEREN majesteit.

10. Dit is, dit is de poort des HEEREN;
Daar zal 't regtvaardig volk door treên,
Om hunnen God ootmoedig t' eeren,
Voor 't smaken zijner zaligheên.
Ik zal uw naam en goedheid prijzen:
Gij hebt gehoord; Gij zijt mijn geest,
Door uw ontelbre gunstbewijzen,
Tot hulp, en heil, en vreugd geweest.

3. PAUZE.

11. De steen, die door de tempelbouwers
Verachtlijk was een plaats ontzegd,
Is, tot verbazing der beschouwers.
Van God ten hoofd des hoeks gelegd.
Dit werk is door Gods alvermogen,
Door 's HEEREN hand alleen geschied:
Het is een wonder in onz' oogen;
Wij zien het, maar doorgronden 't niet.

12. Dit is de dag, de roem der dagen,
Dien Israëls God geheiligd heeft!
Laat ons verheugd, van zorg ontslagen,
Hem roemen, die ons blijdschap geeft.
Och HEER! geef thans uw zegeningen;
Och HEER! geef heil op dezen dag;
Och, dat men op deez' eerstelingen
Een rijken oogst van voorspoed zag!

13. Gezegend zij de groote Koning,
Die tot ons komt in 's HEEREN naam!
Wij zegenen u uit 's HEEREN woning;
Wij zegenen u al te zaam,
De HEER is God, door wien w' aanschouwen
Het vroolijk licht, na bang gevaar:

14. Gij zijt mijn God, U zal ik loven,
Verhoogen uwe Majesteit.
Mijn God! niets gaat uw roem te boven:
U prijs ik tot in eeuwigheid.
Laat ieder 's HEEREN goedheid loven;
Want goed is d' Oppermajesteit!
Zijn goedheid gaat het al te boven;
Zijn goedheid duurt in eeuwigheid!

PSALM 119.

2. Die, wars van 't kwaad, niet in de zonde leeft;
Maar zijnen gang bestiert naar 's HEEREN wetten.
Gij, groote God, die ons bevelen geeft!
Gij eischt, dat w' op uw woord gestadig letten,
En dat w' ons hart, aan uwen wil verkleefd,
Geduriglijk op uwe wegen zetten.

3. Och, schonkt Gij mij de hulp van uwen Geest!
Mocht die mij op mijn paân ten leidsman strekken!
'k Hield dan uw wet, dan leefd' ik onbevreesd;
Dan zou geen schaamt' mijn aangezigt bedekken,
Wanneer ik steeds opmerkend waar' geweest,
Hoe uw geboôn mij tot uw liefde wekken.

4. Ik zal, opregt van hart, uw naam, o Heer!
Gestadig den roem van uwe grootheid geven;

Als ik 't gezag en 't heilig oogmerk leer
Van 't vlekloos regt, door uwe hand beschreven.
'k Zal uw geboôn bewaren tot uw eer;
Verlaat mij toch niet ganschlijk in dit leven.

1. PAUZE.

5. Waarmede zal de jongeling zijn pad,
Door ijdelheen omsingeld, rein bewaren?
Gewis, als hij het houdt naar 't heilig blad.
U zoekt mijn hart: mijn oog blijft op U staren;
Laat mij van 't spoor, in uw geboôn vervat,
Niet dwalen, Heer! laat mij niet hulploos varen.

6. 'k Heb in mijn hart uw rede weggelegd,
Opdat ik mij mogt wachten voor de zonden.
Gij zijt, o HEER! gezegend: leer uw knecht
Door 't godlijk woord, een helder licht bevonden,
En door uw Geest, al d' eischen van uw regt;
Zoo wordt uw eer nooit stout door mij geschonden.

7. 'k Heb andren al de regten van uw mond
Met lust verteld, en vlijtig onderwezen.
Uit al den schat van 't groote wereldrond
Is nooit die vreugd in mijn gemoed gerezen,
Die 'k steeds in uw getuigenissen vond,
Door mij betracht, en andren aangeprezen.

8. Ik zal, o God, bepeinzen uwe wet,
In 't onderzoek van uw bevelen waken;
Terwijl mijn ziel op uwe paden let.
In uw geboon zal zich mijn geest vermaken,
En, daar ik hulp verwacht op mijn gebed,
Uw heilig woord vergeten, noch verzaken.

2. PAUZE.

9. Doe bij uw knecht weldadigheid, o Heer!
Opdat ik leev', uw woorden moog' bewaren,
En dat uw Geest mij ware wijsheid leer',
Mijn oog verlicht', de nevels op doe klaren;
Dat mijne ziel de wondren zie en eer',
Die in uw wet alom zich openbaren.

10. Ik ben, o Heer! een vreemdling hier beneên.
Laat uw geboôn op reis mij niet ontbreken;
Daar mijne ziel, omringd door duisterheên,
Zoo dikwijls van verlangen is bezweken,
Om U te zien ter hooge vierschaar treên,
Tot straf van hen, die snood zijn afgeweken.

11 Gij scheldt en straft vervloekte hoovaardij,
[illegible]nd zoo wijd van uw geboôn te dwalen.
[illegible]at toch uw gunst mijn ziel van smaad bevrij'
[illegible]p mijn hoofd verachtlijk neêr zou dalen

2. Wanneer ik zelfs door vorsten werd beticht,
In 't hoog gestoelt op uwen knecht geboten,
Heb ik mijn weg naar uw geboôn gericht,
En die betracht met een opregt geweten.
Ook waren zij mijn raadsliên en mijn licht;
'k Heb met vermaak mijn tijd daarin gesleten.

3. PAUZE.

13. Hoe kleeft mijn ziel aan 't stof! ai! zie mijn nood;
Herstel mij, doe mij naar uw woord herleven.
'k Lei voor uw oog mijn weg en wandel bloot;
En welk een angst mij immermeer deed beven,
Gij hebt verhoord; maak voorts uw weldaân groot,
En laat uw wet mij onderrichting geven.

14. Och! dat ik klaar en onderscheiden zag,
Hoe 'k mij naar uw bevelen moet gedragen,
Uw wondren regt betrachten dag aan dag!
Mijn ziel druipt weg van treurigheid en klagen;
Ai! rigt mij op, verander mijn geklag;
Wil naar uw woord mij gunstig onderschragen.

15. Weer snood bedrog, o God! van mijn gemoed;
Laat uw genâ mij uwe wetten leeren.
Ik kies den weg der waarheid voor mijn voet,
Om mij van 't pad der zonden af te keeren;
Uw rechten die zoo heilig zijn en goed,
Steld' ik mij voor; die wil ik ned'rig eeren.

16. Mijn hart kleeft vast aan waarheid en aan deugd;
Het zal op uw getuigenissen hopen.
Beschaam mij niet, wil mij, in U verheugd,
Tot uwe vrees, o HEER! gestadig nopen.
Als Gij mijn hart verwijdt door ware vreugd,
Zal ik het pad van uw geboden loopen.

4. PAUZE.

17. Leer mij, o HEER! den weg door U bepaald,
Dan zal ik dien ten einde toe bewaren;
Geef mij verstand, met godlijk licht bestraald,
Dan zal mijn oog op uwe wetten staren:
Dan houd ik die, hoe licht mijn ziel ook dwaalt;
Dan zal zich 't hart met mijne daden paren.

18. Doe mij op 't pad van uw geboden treên:
Schraag op dat spoor mijn wankelende gangen.
Daar strekt zich al mijn lust en liefde heen.
Ai! neig mijn hart en vurig zielsverlangen,
O Heer! naar uw getuigenis alleen;
Laat gierigheid mij in haar strik niet vangen.

19. Wend, wend mijn oog van d'ijdelheden af;

Bevestig toch aan uwen knecht den zegen;
Waartoe uw woord hem blijde hope gaf;
Hij is opregt tot uwe vrees genegen.

20. Weer van mij af de smaadheid, die ik vrees;
Uw regten, Heer! zijn goed en vrij van vlekken,
Waarom ik die gestaâg als heilig prees.
Zie al mijn lust tot uw bevel zich strekken.
Och! dat er kracht en leven in mij rees'!
Wil die door uw geregtigheid verwekken.

5. PAUZE.

21. Dat mij, o HEER! uw goedertierenheid
Toch overkoom' naar uw beloftenissen:
Dan geef ik aan mijn smader juist bescheid;
Dan zal hij op zijn schimp geen antwoord missen;
Want ik vertrouw op 't woord, mij toegezeid:
Geen leed zal 't ooit uit mijn geheugen wisschen.

22. Ai! ruk het woord der waarheid niet te zeer
Van mijnen mond; ik hoop op uwe regten,
Waarin Gij trouw gezorgd hebt voor uw eer;
Dan houd ik steeds, o God! met al uw knechten,
Uw heilge wet; dan zal ik meer en meer
Daar eeuwig en altoos het hart aan hechten.

23. Dan wandel ik vol moeds op ruimer baan,
Omdat mijn ziel gezocht heeft uw bevelen;
Dan doe ik zelfs aan koningen verstaan,
Hoe zeer mij uw getuigenissen streelen
Dan zal ik mij niet schamen, noch uw daân
Uit slaafsch ontzag of dwaze vrees verhelen.

24. 'k Zal uw geboôn, die ik opregt bemin,
Mijn hoogst vermaak, mijn zielsgenoegen achten;
Ik reken die mijn allergrootst gewin;
Ik grijp er naar, en zal er heil uit wachten;
Ik heb ze lief, en zal met hart en zin,
Al 't geen Gij ooit hebt ingezet, betrachten.

6. PAUZE.

25. Gedenk aan 't woord gesproken door uw knecht,
Waarop Gij mij verwachting hebt gegeven:
Dit is mijn troost, in druk mij toegelegd;
Dit leert mijn ziel U achter aan te kleven;
Al 't geen uw mond aan mij had toegezegd
Gaf aan mijn hart vertroosting, geest en leven.

26. 't Hoovaardig volk heeft mij op 't felst bespot;
Ben echter niet van uwe wet geweken.
'k dacht, o HEER! aan hun rampzalig lot,

'k Heb mij getroost, mijn ziel is niet bezweken.

27. Daar ik moet zien, hoe snoodaards uwe wet
Verlaten, heeft beroering mij bevangen;
Maar van het regt, dat Gij hebt ingezet,
Heb ik gemaakt mijn blijde lofgezangen;
In vreemdlingschap heeft niets die vreugd belet,
Wat nijpend leed daar mijn gemoed mogt prangen.

28. 'k Heb, HEER! des nachts aan uwen naam gedacht;
Uw wet bewaard; uw deugden niet vergeten:
Dat heil, dien troost hebt Gij mij toegebragt,
En zoo veel tijds heb ik met vreugd gesleten,
Omdat ik uw bevelen nam in acht,
En die bewaard' in een opregt geweten.

7. PAUZE.

29. De HEER is mijn genoegzaam deel, mijn goed;
Ik heb gezegd: ik zal uw woord bewaren.
'k Heb U gebeên met mijn geheel gemoed,
Dat zich uw heil aan mij mogt openbaren.
Wees naar uw woord genadig; ai! behoed,
Behoed uw knecht, en red hem uit gevaren.

30. Ik heb bedaard mijn wegen nagegaan;
Mijn voet gekeerd tot uw getuigenissen,
En mij gehaast die paden in te slaan,
Waarin mijn ziel zich nimmer kan vergissen;
'k Heb niet vertraagd, om, op die effen baan,
Het doel van uw geboden niet te missen.

31. Een godloos rot heeft mij ten roof gesteld;
Nogtans heb ik uw wetten niet vergeten;
Te middernacht heb ik uw lof vermeld;
Dan sta ik op, om met een blij gewoten
Het regt, dat uw geregtigheid verzelt,
Tot uwen roem, ten breedste uit te meten.

32. Ik ben een vriend, ik ben een metgezel
Van allen, die uw naam ootmoedig vreezen,
En leven naar uw goddelijk bevel,
O HEER! hoe wordt uw goedheid ooit volprezen!
Gij doet op aard' aan alle schepslen wel:
Och! wierd ik in uw wetten onderwezen!

8. PAUZE.

33. Gij hebt veel goeds bij uwen knecht gedaan;
Hem, naar uw woord, gered uit al zijn nooden;
Leer mij, o HEER! een goeden zin verstaan,
En wetenschap, der dwazen waan ontvloden.
Wijs Gij mij zelf den weg der waarheid aan,

34. 'k Sloeg, eer ik werd verdrukt, het dwaalspoor in;
Maar nu, geleerd, houd ik uw woord en wegen.
Wat zijt gij goed! wat schenkt uw menschenmin
Aan ieder die uw vreest, al milden zegen!
Leer mij uw wet in haren regten zin,
En maak mijn hart tot uw geboôn genegen.

35. 't Hoogmoedig volk dicht leugens tegen mij;
Doch ik bewaar van harte uw bevelen:
Hun hart is vet als smeer, vol hoovaardij;
Dies zullen zij in uwe gunst niet deelen;
Maar uwe wet, waarin ik mij verblij,
Zal met het zoetst vermaak mijn zinnen streelen.

36. 't Is goed voor mij verdrukt te zijn geweest,
Opdat ik dus uw godlijk regt zou leeren;
Sints heeft mijn hart voor hoovaardij gevreesd;
Ai! doe mij steeds uw wil als heilig eeren.
Ver boven goud, en zilver en wat meest
Den mensch bekoort, zal ik uw wet waardeeren.

9. PAUZE.

37. Uw hand heeft mij gemaakt en toebereid;
Ai! maak mij ook verstandig in uw wetten;
Zoo leer ik uw geboôn en heiligheid:
Al wie U vreest, zal op mijn heilstaat letten,
Verheugd, dat ik, door uwe hand geleid,
Niet vruchtloos op uw woord mijn hoop mogt zetten.

38. Ik weet! o HEER! dat uw gerigten zijn
Geregtigheid, en Gij mij liet verdrukken
Uit enkle trouw. Och! dat uw gunst verschijn',
Om mij uit angst en nijpend leed te rukken.
Troost mij, uw knecht, die nu angstvallig kwijn;
Mij is die troost beloofd in ongelukken.

39. Breng over mij al uw barmhartigheên,
Opdat ik leev'; want al mijn vergenoegen,
Al mijn vermaak is in uw wet alleen.
Beschaam, die zoo hoovaardig zich gedroegen,
Wier leugentong zoo valsch mij heeft bestreên;
Doch ik wil mij naar uw geboden voegen.

40. Dat ieder, die U vreest, zich tot mij keer',
Die kundig is in uw getuigenissen;
Maak, dat mijn hart opregt uw lessen eer';
Dat niets die ooit uit mijne ziel moog' wisschen;
Opdat ik niet beschaamd word', laat, o Heer!
Laat mij die gunst op aarde nimmer missen.

10. PAUZE.

41. Mijn ziel bezwijkt, zij is gansch afgemat,

Naar 't geen mij was beloofd, terwijl ik bad:
„Wanneer, o God! zal ik uw troost ontvangen?"

2. Ik ben, helaas! een led'ren zak gelijk,
Die al zijn vocht heeft in den rook verloren;
Hoewel ik niet van uwe wetten wijk.
Hoe lang blijft nog uw knecht dit leed beschoren?
Wanneer zult Gij, opdat mijn onschuld blijk',
Hen regten, die mijn rust, uit wrevel, storen?

3. Een listig volk heeft, boos en trotsch van aard,
Tot mijnen val een diepen put gegraven;
Hoe zeer uw wet daar tegen zich verklaart.
Al uw geboôn zijn waarheid; 'k wil die staven.
Ik word vervolgd, met leugentaal bezwaard:
Help mij, o Heer! ten spijt dier zondeslaven.

4. Zij hebben mij bijkans op aard vernield.
Maar ik bleef uw bevelen dierbaar achten.
Ai! beur mij op, laat mij, met moed bezield,
Weer leven, en op uwe goedheid wachten;
Dan zal ik steeds, daar mij uw trouw behield,
't Getuigenis van uwen mond betrachten.

11. PAUZE.

5. O HEER! uw woord bestaat in eeuwigheid,
Daar 't hemelheir zich schikt naar uw bevelen;
In uwe trouw, zoo gunstig toegezeid,
Zal elk geslacht, ja 't eind der eeuwen deelen.
Deez' aard' is hecht door uwe hand bereid;
Haar stand blijft vast, al wisslen haar tooneelen.

6. De hemel blijft nog met den aardkloot staan,
Naar uw bevel; zij allen zijn uw knechten.
Ik waar' steeds lang in mijnen druk vergaan,
Indien ik mij met uwe wet en regten,
Tot mijn vermaak en troost, niet had beraân,
Om aan uw trouw alleen mijn hoop te hechten.

7. 'k Ben eeuwiglijk gedachtig aan uw woord,
Want ik ontving door uw bevelen 't leven.
'k Ben d' uwe, Heer! geleid mij ongestoord;
Behoud mij toch, naar 't woord aan mij gegeven.
Ik heb met lust uw wetten nagespoord,
En die gezocht, door uwen Geest gedreven.

8. Der boozen schaar heeft lang op mij gewacht,
Om mij te doen vergaan in mijn ellenden.
Ik neem op uw getuigenissen acht.
Waar ik het oog op aarde heen moog' wenden,
't Volmaaktste vindt een eind en derft zijn kracht,
Maar uw gebod is wijd, en zal nooit enden.

12. PAUZE.

49. Hoe lief heb ik uw wet! het is mijn doel
Den ganschen dag haar ijvrig te betrachten.
Hoe listig ook mijn snoode vijand woel',
'k Heb wijzer geest en edeler gedachten
Door uw geboôn, wier kracht ik stâag gevoel,
Die 'k eeuwig zal met heilgen eerbied achten.

50. Ik overtref mijn leeraars in beleid,
Want ik betracht al uw getuigenissen.
Ik overtref zelfs in voorzigtigheid
De grijsaards, die de ware godsvrucht missen.
'k Bewaard' uw wet; die zulk een licht verspreidt,
En van mijn heil mij best kan vergewissen.

51. Ik heb mijn voet geweerd van kwade paân,
Opdat ik steeds uw woord zou onderhouden.
'k Heb mij gewacht die wegen in te slaan,
Die mij van 't spoor der deugd verbijstren zouden;
Want Gij hebt mij geleerd daarin te gaan
Met allen, die op uwen naam betrouwden.

52. Hoe zoet zijn mij uw redenen geweest!
Geen honig kon 't gehemelt' beter smaken.
Alleen door uw bevelen krijgt mijn geest
Verstand van God en goddelijke zaken;
Dies heb ik al de leugenpaân gevreesd,
En zal bedrog en slinksche wegen wraken.

13. PAUZE.

53. Uw woord is mij een lamp voor mijnen voet,
Mijn pad ten licht, om 't donker op te klaren.
Ik zwoer, en zal dit met een blij gemoed
Bevestigen, in al mijn levensjaren,
Dat ik uw wet, die heilig is en goed,
Door uw genâ bestendig zal bewaren.

54. Ik ben op 't diepst verdrukt; ai! schenk mij weêr
Vernieuwde kracht, sterk naar uw woord mijn leven.
Merk op in gunst, mijn God! hoe ik U eer;
Hoe hart en mond vrijwillig offers geven.
Ai! zie daarop met welgevallen neêr:
Laat in mijn hart uw regten zijn geschreven.

55. Mijn ziel is in mijn hand, steeds in gevaar;
'k Verlies nogtans uw wet niet uit mijn oogen.
Zij blijft mijn doel; en schoon een booze schaar
Mij strikken heeft gelegd door list en logen,
Ben ik van uw bevelen hier of daar
Niet afgedwaald, noch tot hun kwaad bewogen.

3. Ik heb voor mij al uw getuigenis,
Ter eeuwig' erv', volvaardig aangenomen,

Ten einde toe, uw wetten na te komen.

14. PAUZE.

. 'k Haat ranken, vol van kwaad' en bittre vrucht;
Maar ik bemin met al mijn hart uw wetten.
Gij zijt mijn schild, de rots, waarheen ik vlugt;
Gij kunt en wilt mijn ondergang beletten.
'k Vertrouwd' op U, en 't blijft nog staäg mijn zucht,
Om op uw woord mijn vaste hoop te zetten.

3. Gij boozen! wijkt, opdat ik steeds 't gebod
Van mijnen Heer naauwkeurig moog' bewaren.
Schraag mij naar uw beloften, o mijn God!
Opdat ik leev', U lovend op mijn snaren;
Dat niemand mijn verwachting ooit bespott';
Ai! laat die mij toch nooit beschaamdheid baren.

). Wees Gij mijn steun, dan zal ik, vrij van leed,
Mij dag aan dag in uw geboôn vermaken;
Maar Gij, o Heer! die mij behoudt, vertreedt
En stoot hen weg, die uwe wet verzaken;
Want hun bedrog is leugen, 't is gesmeed
Tot mijn verderf, maar 't zal hen zelv' genaken.

0. Al 't godloos volk verdoet G' als schuim van d' aard,
Dies zal ik uw getuigenissen vreezen.
Het heeft mijn ziel verschrikkingen gebaard,
Ja zelfs is mij het haar te berg' gerezen,
Als ik op uw gerigten heb gestaard:
Uw oordeel, Heer! kan niet dan vreeslijk wezen.

15. PAUZE.

1. Geregtigheid en regt heb ik gedaan,
Geef mij dan niet in 's onderdrukkers handen.
Wees Gij mijn borg, en neem de regtzaak aan
Van uwen knecht, daar Gij hem aan ziet randen;
Laat trotschaards toch niet stoutlijk meer bestaan
Mij, naar hun wensch, te knellen in hun banden.

2. Mijn oogen zijn bezweken, rood geschreid,
In 't uitzien naar uw heil met heet verlangen,
Het heil aan mij regtvaardig toegezeid.
Ai! wisch dan toch de tranen van mijn wangen.
Doe bij uw knecht naar uw goedgunstigheid;
Leer mij uw wet, dan zal ik troost ontvangen.

3. Ik ben uw knecht, geef mij dan regt verstand,
Zoo zal ik uw getuigenissen leeren.
Nu is het tijd, dat 's HEEREN regterhand

Men schroomt niet meer uw grooten naam t' ontzeven.

64. 'k Heb uw geboôn, mijn God! dies meer dan goud,
Ja 't fijnste goud, bemind, en uw bevelen
In alles regt en vlekkeloos geschouwd,
Op 't hoegst volmaakt tot in hun minste deelen;
'k Heb op geen pad der valschheid mij betrouwd,
Maar dat gehaat, hoe zeer 't mijn vleesch kon streelen.

16. PAUZE.

65. Hoe wonderbaar is uw getuigenis!
Dies zal mijn ziel dat ook getrouw bewaren;
Want d' op'ning van uw woorden zal gewis,
Gelijk een licht, het donker op doen klaren;
Zij geeft verstand aan slechten, wien 't gemis
Van zulk een glans een eeuwgen nacht zou baren.

66. Ik heb mijn mond begeerig opgedaan,
Ik heb verlangd, gehijgd naar uw geboden;
Zie, zie mij dan met gunstig' oogen aan,
En wees mij nu genadig in mijn nooden,
Naar 't regt van hen, die, deugdzaam van bestaan,
Uit liefde tot uw naam van 't kwade vloden.

67. Maak in uw woord mijn gang en treden vast,
Opdat ik mij niet van uw paân moog' keeren:
En wordt mijn vleesch door 't kwade ligt verrast,
Ai! laat het mij toch nimmer overheeren;
Verlos mij, Heer! van 's menschen overlast,
Dan zal ik U, naar uw bevelen, eeren.

68. Uw aangezigt vertoon' aan uwen knecht
Een vriendlijk oog, een troostrijk liefdeteeken;
Leer mij den eisch van 't altoos heilig recht.
Ik stort bedrukt geheele tranenbeken,
Omdat men u gehoorzaamheid ontzegt,
En zich niet schaamt uw wetten te verbreken.

17. PAUZE.

69. Gij zijt volmaakt, Gij zijt regtvaardig, HEER!
Uw oordeel rust op d' allerbeste wetten.
Uw loon, uw straf beantwoordt aan uw eer.
Gij eischt van ons dat w' op uw waarheid letten;
Dat wij altoos op hoogen prijs uw leer
En 't heilig regt van uw getuignis zetten.

70. Mijn ijver heeft van smart mij doen vergaan,
Omdat uw woord zoo schandlijk wordt vergeten;
Mijn vijand ziet dat met verachting aan.
Uw woord is rein, dat mag gelouterd heeten;

Uw knecht wil zich daar daaglijks meê beraân,
Hij heeft het lief, wijl 't hem zijn pligt doet weten.

71. Ik ben wel klein, veracht, maar niet verleid;
'k Vergeet in smaad noch armoê uw bevelen.
Uw regt, o Heer! is regt in eeuwigheid!
Gij zult aan elk zijn loon of straffen deelen.
Uw wet, waarin zich steeds uw glans verspreidt,
Kan mij door 't licht der zuiv're waarheid streelen.

72. Als 't mij benaauwd of bang gevallen is,
Dan heb ik mij vermaakt in uw geboden.
De zuiverheid van uw getuigenis
Blinkt altoos uit, zelfs in de zwaarste nooden:
Leer mij 't verstaan, zoo leeft mijn ziel gewis,
Het naar verderf in eeuwigheid ontvloden.

19. PAUZE.

73. Ik riep U aan, o HEER! met al mijn hart;
Verhoor mij, en ik zal uw wet bewaren.
Ik riep U aan, in druk en leed verward;
Verlos mijn ziel uit angsten en gevaren;
Dan houd ik uw getuignis, en in smart
Zal ik daar troost en wijsheid uit vergâren.

74. Ik heb somtijds het scheemrend morgenlicht
Verrast, om u mijn schreijen te doen hooren;
'k Heb op uw woord gehoopt, en mijn gezigt,
Eer nog het uur der nachtwaak was geboren,
Den slaap ontroofd, om naar mijn lust en pligt,
De wijsheid van uw red'nen na te sporen

75. Hoor, HEER! mijn stem naar uw goedgunstigheid,
En geef mij naar uw regten kracht en leven.
Zij nad'ren mij, wier list mijn val bereidt;
Zij zijn in 't kwaad, in 't listig kwaad bedreven,
En wijken van uw wet, zoo wijd verleid,
Terwijl zij zich aan boosheid overgeven.

76. Maar, HEER! Gij zijt nabij, Gij ziet mij aan;
De waarheid is aan uw geboôn verbonden:
Ik wist van ouds reeds uit uw woord en daân,
Dat al, wat Gij getuigd hebt, ongeschonden
En vlekkeloos voor eeuwig zal bestaan,
Gevestigd op onwankelbare gronden.

20. PAUZE.

1 e mijn ellend' o Heer! en help uw knecht;
uwe wet is in mijn hart geschreven.
twist gij zelf mijn twistzaak naar uw regt;
s mij, sterk met nieuwen moed mijn leven,
r 't godlijk woord, mij gunstig toegezegd,
1 ten troost, in angst en druk, gegeven.

Dat, gansch vervreemd van deugd en reine zeden,
Den inhoud van uw wetten niet betracht.
o HEER! hoe veel zijn uw barmhartigheden!
Ai! beur mij op, vernieuw mijn levenskracht,
Naar 't godlijk regt, verhoor toch mijn gebeden.

79. 't Getal van mijn vervolgers is zeer groot,
Van hen, die mij als w êrpartijders haten;
Maar 'k wijk van uw getuignis in geen nood.
Ik heb gezien, hoe zij, die U vergaten,
Trouwloosheid doen; Gij weet, hoe 't mij verdroot,
Als ik hen zag uw heilig woord verlaten.

80. Ai! zie, o HEER! dat ik uw wet bemin;
Uw gunst vernieuw' mijn leven en mijn krachten
Uw godlijk woord is waarheid van 't begin;
Uw regt heeft nooit verandering te wachten;
Dies houd ik dat met een verblijden zin:
Leer door uw Geest mij dat gestaäg betrachten.

21. PAUZE.

81. Toen vorsten mij vervolgden zonder reên,
Vreesd' ik uw woord, met die uw heil beminden
Ik ben verblijd om uw goedgunstigheên,
Die meer en meer mij aan uw dienst verbinden,
'k Vind grooter vreugd in uw beloft' alleen,
Dan hij, die ooit een grooten buit mogt vinden.

82. Ik haat bedrog en valschheid van gemoed,
'k Heb in mijn hart een gruwel van die zonden;
'k Bemin uw wet, die mijne ziel behoedt.
Ik loof, o HEER! aan uwen dienst verbonden,
U zevenmaal des daags, om al het goed
En 't regt, in uw geregtigheid gevonden.

83. Wat vreê heeft elk, die uwe wet bemint!
Zij zullen aan geen hinderpaal zich stooten.
Ik, HEER! die al mijn blijdschap in U vind,
Hoop op uw heil met al uw gunstgenooten.
'k Doe uw geboôn opregt en welgezind;
Uw liefdedienst heeft mij nog nooit verdroten.

84. Mijn ziel bewaart uw trouw getuigenis;
Dat heb ik lief, ook doe ik uw bevelen.
Uw woord kan mij, ofschoon ik alles miss',
Door zijnen smaak, en hart en zinnen streelen.
Gij weet mijn weg, en hoe mijn wandel is;
'k Wil niets daarvan voor U, mijn God! verhelen.

22. PAUZE.

85. o HEER! sla toch op mijn geschrei uw oog;
Wil naar uw woord mijn geest verstandig maken.
Zie gunstig op mij neder van omhoog;

Red mij naar uw beloft', en rigt mijn zaken.

. Dan vloeit mijn mond steeds over van uw eer,
Gelijk een bron zich uitstort op de velden.
Wanneer ik door uw Geest uw wetten leer,
Dan zal mijn tong uw redenen vermelden;
Want uw geboôn zijn waarlijk regt, o Heer!
Gij zult de vlijt van die U zoekt vergelden.

. Kom mij te hulp; mijn ziel, die U verbeidt,
Heeft uw bevel met lust en liefd' ontvangen.
Ik haak, o HEER! naar 't heil mij toegezeid;
Bestier in gunst naar uwe wet mijn gangen.
Al mijn vermaak stel ik, met rijp beleid,
In uw gebod, dat is mijn hoogst verlangen.

. Gun leven aan mijn ziel, dan looft mijn mond
Uw trouwe hulp; stier mij in regte sporen.
Gelijk een schaap heb ik gedwaald in 't rond,
Dat, onbedacht, zijn herder heeft verloren.
Ai! zoek uw knecht, schoon hij uw wetten schond;
Want hij volhardt naar uw geboôn te hooren.

PSALM 120.

Riep tot den Oorsprong aller dingen, Tot God, in mijn bekommeringen, En Hij verhoorde mijn gebeden, Naar zijne goedertierenheden. o HEER! doe mij den strik ontslippen Der veinzerij en valsche lippen, Behoed mij voor de bitse tong, Die mij met leugentaal besprong.

2. Wat voordeel zal 't bedrog u baren,
Vermetel rot van lasteraren?
Wat voordeel zal u in dit leven
Uw bitse tong, uw boosheid geven?
Gij haalt op u, o leugensprekers!
De pijlen eenes sterken wrekers,

En een jeneverkolengloed,
Waardoor gij haast verbranden moet.

3. Wee mij! die rust en hulp moet derven,
In Mesech als een vreemdling zwerven,
En steeds in Kedars tenten wonen,
Bij menschen, die mij bitter honen.
Ik heb reeds lang mij opgehouden
Bij hen, die nooit op God betrouwden;
Bij hen, die. tot mijn bitterst wee,
Een afschrik hebben van den vreê.

4. Ik zoek den vreê steeds aan te kweeken;
Maar kan er naauwelijks van spreken,
Of 'k zie mijn reden afgebroken,
En hen tot woed' en krijg ontstoken.

PSALM 121.

'k Sla d' oogen naar 't gebergte heen, Van waar ik dag en nacht Des Hoogsten bijstand wacht. Mijn hulp is van den HEER alleen, Die hemel, zee en aarde Eerst schiep, en sinds bewaarde.

2. Hij is, wat treft u 't felst verdriet,
Uw wachter, die uw voet
Voor wankelen behoedt:
Hij, Isrels Wachter, sluimert niet;
Geen kwaad zal u genaken;
De HEER zal u bewaken.

3. Zijn wacht, waarop men hopen mag,
Zal, daar zij u bedekt,
En u ter schaduw strekt,
De maan bij nacht, de zon bij dag,
In koud' en gloed vermindren,
Opdat zij u niet hindren.

4. De HEER zal u steeds gadeslaan,
Opdat Hij in gevaar
Uw ziel voor ramp bewaar'.
De HEER, 't zij g' in of uit moogt gaan
En waar g' u heen moogt spoeden,
Zal eeuwig u behoeden.

PSALM 122.

Ik ben verblijd, wanneer men mij Godvruchtig opwekt: zie wij staan Gereed, om naar Gods huis te gaan; Kom, ga met ons, en doe als wij. Jeruzalem, dat ik bemin, Wij treden uwe poorten in; Daar staan, o Godsstad! onze voeten. Jeruzalem is wel gebouwd, Wel saamgevoegd; wie haar beschouwt, Zal haar voor 's Bouwheers kunstwerk groeten.

2. De stammen, naar Gods naam genoemd,
Gaan derwaarts op, daar elk zich buigt
Naar d' ark, die van Gods gunst getuigt·
Daar elk zijn naam belijdt en roemt;
Want d' achtbre zetel van 't gerigt
Is daar voor Davids huis gesticht
De regterstoelen staan daar binnen
Bidt, met een algemeene stem,
Om vrede voor Jeruzalem;
Het ga hun wel, die u beminnen!

3. Dat vreed', en aangename rust,
En milde zegen u verblij';
Dat welvaart in uw vesting zij,
In uw paleizen vreugd en lust.
Om vriend en broedren spreek ik nu:
De vrede zij en blijv', in u;
Nooit moet haar nijd of twist verkloeken
Om 's HEEREN huis, in u gebouwd,
Daar onze God zijn woning houdt,
Zal ik het goede voor u zoeken.

PSALM 123.

Ik hef tot U, die in den hemel zit, Mijn oogen op, en bid. Gelijk een knecht ziet op de hand zijns heeren, Om nooddruft te begeeren, En 't oog der maagd is op haar vrouw geslagen, Om hulp of gunst te vragen: Zoo slaan wij 't oog op onzen HEER, tot Hij Ook ons genadig zij.

2. Geef ons genâ, geef ons genâ, o HEER!
En red ons tot uw eer.
Wij zijn reeds moê van al de schampre woorden,
Die wij van smaders hoorden;
Ons treurig hart is moê van al het spotten,
En 't honend samenrotten
Der hoovaardij, die ned'rigen veracht,
En weelderig belacht.

PSALM 124.

Dat Israël nu zegge, blij van geest: Indien de HEER, die bij ons is geweest; Indien de HEER, die ons bijgestaan, Toen 's vijands heir en aanval wer vreesd, Niet had gered, wij waren lang verg

2. Dan hadden zij ons levendig vernield;
Hun heete toorn had ons gewis ontzield;
Bedolven in een diepen jammervloed;
Dan had een stroom, dien niemand tegenhield,
Ons gansch versmoord, had God het niet verhoed.

3. Dan had geen mensch naar onze klagt gehoord;
Dan had een zee van rampen ons versmoord.
Geloofd zij dies de HEER, die redt van 't graf,
Die ons, schoon wreed vervolgd van oord tot oord,
Tot eenen roof niet in hun tanden gaf.

4. W' ontkwamen haast des vogelvangers net,
Den loozen strik, tot ons bederf gezet,
De strik brak los, en wij zijn vrij geraakt:
De HEER is ons tot hulp op ons gebed;
Die God, die aard' en hemel heeft gemaakt.

PSALM 125.

Hij zal noch wanklen, noch bezwijken, Die op den HEER vertrouwt, En op zijn goedheid bouwt. Hij zal, als Sions berg, nooit wijken, Wiens grondslag door geen aardsch vermogen Ooit wordt bewogen.

2. Gelijk 't gebergt, dat hoog gerezen
Om Salem ligt gespreid,
Zoo is, in eeuwigheid,
De HEER rondom hen, die Hem vreezen;
Rondom zijn volk, 't welk Hij wil hoeden
Voor tegenspoeden.

3. Want hoe de boozen zich doen schromen
Door wreede heerschappij,
Nog zal hun dwinglandij
Niet rusten op het lot der vromen,
Opdat zij nooit, van 't regt geweken,
Zich zelven wreken.

4. Geef, HEER! den goeden uwen zegen;
Doe wel aan 't vroom gemoed;
Maar hem, die onregt doet,
En die zich neigt tot kromme wegen,
Zal God verdoen; doch Isrel leven
En vrede geven.

PSALM 126.

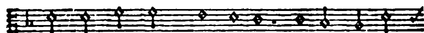
Wanneer de HEER, uit 's vijands magt, 't Gevangen Sion wederbragt, En dat verlost' uit nood en pijn, Scheen 't ons een blijde droom te zijn. Wij lachten, juichten; onze tongen Verhieven 's Heeren naam, en zongen. Toen hieven zelfs de heidnen aan: „De HEER heeft hun wat groots gedaan."

2. God heeft bij ons wat groots verrigt;
Hij zelf heeft onzen druk verligt;
Hij heeft door wond'ren ons bevrijd:
Dies juichen wij en zijn verblijd.
Breng, HEER! al uw gevangnen weder;
Zie verder op uw erfvolk neder;
Verkwik het, als de watervloed.
Die 't zuiderland herleven doet.

3. Die hier bedrukt met tranen zaait,
Zal juichen als hij vruchten maait;
Die 't zaad draagt dat men zaaijen zal,
Gaat weenend voort, en zaait het al;
Maar hij zal, zonder ramp te schromen,
Eerlang met blijdschap wederkomen,
En met gejuich, ter goeder uur,
Zijn schoven dragen in de schuur.

PSALM 127.

Vergeefs op bouwen toegelegd; Vergeefs, om 't voltooid te zien, Gezwoegd, gezweet, o arbeid...

God zijn hulp aan 't werk ontzegt. Vergeefs, o wachters! is uw vlijt, Zoo God niet zelf de stad bevrijdt.

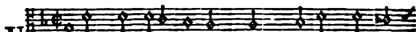
2. Vergeefs van 's morgens vroeg geslaafd
Tot 's avonds, en het brood der smart
Gegeten, met een angstig hart;
Vergeefs den ganschen dag gedraafd:
God geeft het, hoe een ander schraap',
Dien Hij bemint, als in den slaap.

3. Zoo gaat het elk, dien God bemint.
Wie kindren voortbrengt tot Gods eer,
Verkrijgt een erfdeel van den HEER.
Wie zich met kroost gezegend vindt,
Dat zich opregt en dankbaar toont,
Ziet al zijn zorg naar wensch beloond.

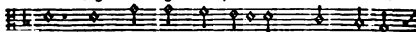
4. Gelijk de pijlen in de hand
Eens sterken helds, die, fier en blij
Door hunne kracht zijn weêrpartij
Doet zwichten voor zijn tegenstand;
Zoo zijn ook, tot der vad'ren vreugd,
De brave zonen hunner jeugd.

5. Welzalig hij, die, als een held,
Deez' pijlen in zijn koker gaârt,
En zijne zonen ziet gespaard.
Zij zullen schaamrood noch ontsteld,
Het hoofd den weêrpartijdren biên,
En in de poort voor hen niet vliên.

PSALM 128.

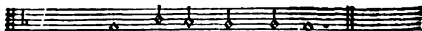
U mag men zalig heeten, Dien 's HEEREN vrees bekoort; Die, met een goed geweten, Steeds wandelt

naar zijn woord. Gij zult uw nooddruft vinden Door arbeid van uw hand: Wat g' u moogt onderwinden,

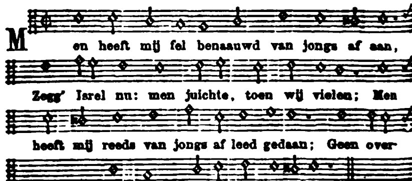
Komt, naar uw wensch, tot stand.

2. Uw echtvriendin zal bloeijen,
Gelijk een wijnstok tiert,
Die, vruchtrijk onder 't groeijen,
Uw huismuur dekt en siert.
Niets zal uw welvaart stuiten:
Uw kroost zal blij en frisch,
Als groen' olijvenspruiten,
Versieren uwen disch.

3. Dit lot is u beschoren,
Zoo gij, met diep ontzag,
Naar 's Heeren wet blijft hooren.
Voor u zal, dag aan dag,
Het heil uit Sion vloeijen;
Gij zult, zoo lang gij leeft,
Jeruzalem zien bloeijen,
't Welk God zijn zegen geeft.

4. Blijft gij op Hem betrouwen,
Dan zult gij, op uw beê,
't Kroost van uw kroost aanschouwen:
In Israël zij vreê.

PSALM 129.

2. Men heeft mijn rug door ploegers diep geploeg
Die hebben wreed hun voren lang getogen:
En smart bij smart tot mijn verderf gevoegd,
Voor 't kermen doof, en wars van mededoogen.

De HEER, die goed, doch ook regtvaardig is,
ieuw gunstig af der goddeloozen touwen.

Dat smaad hen treff' en dat hun aanslag miss';
Drijf hen terug, die Sion rampen brouwen.

4. Maak hen gelijk aan 't ligtverdorrend gras,
Dat hier en ginds gezien wordt op de daken;
Dat, eer men 't plukt', alreê verwelkerd was,
Ontbloot van grond om wortels in te maken.

Maak z' als dat gras, waarmeê de maaijer nooit,
Wanneer hij gaârt, de nijvre hand zal vullen;
Dat in den oogst geen garvenbinders ooit,
Bij één gepakt, in d' armen dragen zullen.

Waarvan ook geen voorbijgaand wandelaar
Ooit zeggen zal: God will' uw oogst vermeêren!
Dat 's HEEREN gunst zich met uw arbeid paar'!
Wij zegenen u in den naam des HEEREN.

PSALM 130.

Uit diepten van ellenden Roep ik, met mond en hart, Tot U, die heil kunt zenden; o HEER! aanschouw mijn smart; Wil naar mijn smeekstem hooren: Merk op mijn jammerklagt; Verleen mij gunstig' ooren, Daar 'k in mijn druk versmacht.

2. Zoo Gij in 't regt wilt treden,
o HEER! en gadeslaan
Onz' ongeregtigheden;
Ach! wie zal dan bestaan?
Maar neen, daar is vergeving
Altijd bij U geweest;
Dies wordt Gij, Heer! met beving,
Regt kinderlijk gevreesd.

3. Ik blijf den HEER verwachten;
Mijn ziel wacht ongestoord;
Ik hoop, in al mijn klagten,
Op zijn onfeilbaar woord.
Mijn ziel vol angst en zorgen,

Dan wachters op den morgen;
Den morgen. Ach! wanneer?

4. Hoopt op den HEER, gij vromen!
Is Israël in nood,
Er zal verlossing komen;
Zijn goedheid is zeer groot.
Hij maakt, op hun gebeden,
Gansch Israël eens vrij
Van ongeregtigheden:
Zoo doe Hij ook aan mij!

PSALM 131.

Mijn hart verheft zich niet, o HEER! Mijn oogen zijn niet hoog; 'k verkeer, Ik wandel niet in 't geen te groot, Te vreemd is voor uw gunstgenoot.

2. Heb ik mijn ziel niet stil gezet,
En mij verloochend naar uw wet,
Gelijk het pas gespeende kind
Zich stil bij zijne moeder vindt?

3. Mijn ziel, die naar den vrede haakt
En 't morrend ongenoegen wraakt,
Is in mij als een kind gespeend,
En heeft zich met uw wil vereend.

4. Dat Isrel op den HEER vertrouw',
Zijn hoop op Gods ontferming bouw'
En stil berust' in zijn beleid,
Van nu tot in al eeuwigheid.

PSALM 132.

Gedenk aan David, aan zijn leed; Gedenk den duur gezworen eed, Dien hij, o HEER! U plegtig deed;

Dien eed, waarmeê zijn hart en mond

God zich dus verbond.

2. „Zoo ik in mijne woning treê,
„Of klimm' op mijne legersteê;
„Zoo ik ter nachtrust ga in vre
„Zoo ik de sluimring zelfs gehe
„Tot dat ik dezen eed volbreng'

3. „Tot ik een rustplaats voor den
„Gevonden hebb' ter zijner eer,
„Daar Jakobs Magtige verkeer',
„En Hij, naar mijn gemaakt be
„Zijn vaste woningen betrekk'."

4. Ziet! 't blij gerucht der ark liep
En werd in Efrata gehoord:
Wij vonden haar in Jaärs oord;
In 't boschrijk veld van Kiriath,
Dat God dus ver verkoren had.

5. Wij zullen in zijn woning gaan:
Ons buigen, daar zijn troon zal
En bidden voor zijn voetbank aan
Sta op tot uwe rust, o HEER!
Met d' arke van uw sterkt' en eer.

6. Bekleed, o hoogste Majesteit!
Uw priesters met geregtigheid;
Uw gunstvolk juich', door U gelei
Versmaad hem, dien Gij zalven lie
Om uwen knecht, om David, niet.

PAUZE.

7. Tot staving van de waarheid, dee
De HEER, die van geen wanklen w
Aan David eenen duren eed.
„Ik zal," dus sprak Hij, „uwen Zoo
„Eens zetten op uw glorietroon.

8. „Houdt uw geslacht mijn heilverbo
„En 't vast getuignis van mijn mo
„Dat ik hen leer ten allen stond,
„Dan is hun 't rijksbestuur bereid,
„Op uwen troon, in eeuwigheid."

9. Want Sion is van God begeerd,
't Wordt met zijn woning hoog vere

„Hier is in eeuwigheid mijn rust.

10. „'k Zal Sions, 'k zal der armen spijs,
„Hier zeegnen op de ruimste wijs;
„Hier zal ik, mijnen naam ten prijs,
„De priesters met mijn heil bekleên,
„En 't volk doen juichen wel te vreên.

11. „Daar zal ik David, door mijn kracht,
„Een hoorn van rijkdom, eer en magt
„Doen rijzen uit zijn nageslacht.
„'k Heb mijn gezalfden knecht een licht,
„Een heldre lampe toegerigt.

12. „Wat vijand tegen hem zich kant',
„Mijn hand, mijn onweêrstaanbre hand
„Zal hem bekleên met schaamt' en schand';
„Maar eeuwig bloeit de gloriekroon
„Op 't hoofd van Davids grooten Zoon."

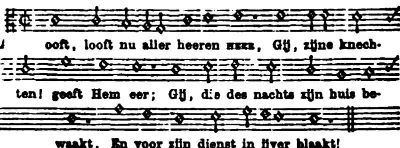
PSALM 133.

Ai ziet! hoe goed, hoe lieflijk is 't, dat zonen Van
't zelfde huis, als broeders, samen wonen, Daar 't
liefdevuur niet wordt verdoofd; 't Is als de zalf op
's Hoogepriesters hoofd, De zalf, waarmeê hij is aan
God gewijd, Die door haar reuk het hart verblijdt.

2. Die liefdegeur moet elk tot liefde nopen,
Als d' olie, die, van Arons hoofd gedropen,
Zijn baard en kleederzoom doortrekt;
Z' is als de dauw, die Hermons kruin bedekt,
Die Sions top met vruchtbaar vocht besproeit,
En op zijn bergen nedervloeit.

3. Waar liefde woont, gebiedt de HEER den zegen;
Daar woont Hij zelf, daar wordt zijn heil verkregen,
En 't leven tot in eeuwigheid.

PSALM 134.

2. Heft uwe handen naar omhoog;
Slaat naar het heiligdom uw oog,
En knielt eerbiedig voor Hem neêr;
Looft, looft nu aller heeren HEER.

3. Dat 's HEEREN zegen op u daal';
Zijn gunst uit Sion u bestraal':
Hij schiep 't heelal, zijn' naam ter eer.
Looft, looft dan aller heeren HEER.

PSALM 135.

2. God is goed: looft Hem te zaam
Met gezang en snarenspel.
Prijst zijn liefelijken naam:
Want de HEER heeft Israël
Zich ten eigendom geschikt,
Jakob door zijn heil verkwikt.

3. God is groot: ik weet dat Hij
Hooger is dan alle goôn.
Onze God voert heerschappij.

„Hier zal ik wonen naar mijn lust;
„Hier is in eeuwigheid mijn rust.

10. „'k Zal Sions, 'k zal der armen spijs,
„Hier zeegnen op de ruimste wijs;
„Hier zal ik, mijnen naam ten prijs,
„De priesters met mijn heil bekleên,
„En 't volk doen juichen wel te vreên.

11. „Daar zal ik David, door mijn kracht,
„Een hoorn van rijkdom, eer en magt
„Doen rijzen uit zijn nageslacht.
„'k Heb mijn gezalfden knecht een licht,
„Een heldre lampe toegerigt.

12. „Wat vijand tegen hem zich kant',
„Mijn hand, mijn onweêrstaanbre hand
„Zal hem bekleên met schaamt' en schand';
„Maar eeuwig bloeit de gloriekroon
„Op 't hoofd van Davids grooten Zoon."

PSALM 133.

Ai ziet! hoe goed, hoe lieflijk is 't, dat zonen Van
't zelfde huis, als broeders, samen wonen, Daar 't
liefdevuur niet wordt verdoofd; 't Is als de zalf op
's Hoogepriesters hoofd, De zalf, waarmeê hij is aan
God gewijd, Die door haar reuk het hart verblijdt.

2. Die liefdegeur moet elk tot liefde nopen,
Als d' olie, die, van Arons hoofd gedropen,
Zijn baard en kleederzoom doortrekt;
Z' is als de dauw, die Hermons kruin bedekt,
Die Sions top met vruchtbaar vocht besproeit,
En op zijn bergen nedervloeit.

3. Waar liefde woont, gebiedt de HEER den zegen;
Daar woont Hij zelf, daar wordt zijn heil verkregen,
En 't leven tot in eeuwigheid.

Looft, looft nu aller heeren HEER, Gij, zijne knechten! geeft Hem eer; Gij, die des nachts zijn huis bewaakt, En voor zijn dienst in ijver blaakt!

2. Heft uwe handen naar omhoog;
Slaat naar het heiligdom uw oog,
En knielt eerbiedig voor Hem neêr;
Looft, looft nu aller heeren HEER.

3. Dat 's HEEREN zegen op u daal';
Zijn gunst uit Sion u bestraal':
Hij schiep 't heelal, zijn' naam ter eer.
Looft, looft dan aller heeren HEER.

PSALM 135.

Prijst den naam van uwen God, 's HEEREN knechten! hier vergaård; Prijst zijn naam en wijs gebod, Daar g' in 't voorhof staat geschaard, En uw ambt bekleedt met eer In het huis van onzen HEER.

2. God is goed: looft Hem te zaam
Met gezang en snarenspel.
Prijst zijn liefelijken naam:
Want de HEER heeft Israël
Zich ten eigendom geschikt,
Jakob door zijn heil verkwikt.

3. God is groot: ik weet dat Hij
Hooger is dan alle goôn.
Onze God voert heerschappij.

Hemel, afgrond, zee en aard.
God is aller hulde waard!

4. 't Eind der aard werpt dampen uit
Door Gods magt, die 't al volbrengt,
En met 's donders schor geluid
Bliksemvuur en regen mengt.
God brengt winden, door één woord,
Uit zijn schatgewelven voort.

5. God, die vreeslijk is en groot,
Sloeg, zijn heilgen naam ter eer,
Alle d' eerstgeboornen dood;
Velde vee en menschen neêr·
Daar Hij teeknen van zijn kracht
Over gansch Egypte bragt.

6. Hij verbaasde Faro's hof;
Sloeg de volkeren alom,
Wierp de koningen in 't stof:
Sihon, Og en 't vorstendom
Van den trotschen Kananiet,
En den stouten Amoriet.

7. Israel kwam door 's Hoogsten hand
In 't bezit van hunnen staat;
God gaf hun gezegend land
Tot een erf aan Jakobs zaad.
HEER! uw naam en majesteit
Blijven tot in eeuwigheid.

PAUZE.

8. Van geslachte tot geslacht
Wordt, naar onzen duren pligt,
Bij het volk uw gunst herdacht;
Wijl Gij zelf, o HEER! hen rigt,
En aan hen, schoon diep in schuld,
Met berouw gedenken zult.

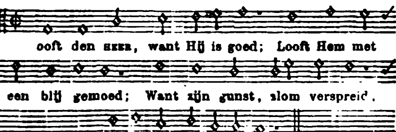
9. D' afgoôn van het heidendom,
Goud of zilver, goôn in schijn,
Hebben lippen, maar zijn stom;
Zij die 't werk van menschen zijn,
Daar men geenen geest in vindt,
Hebben oogen, maar zijn blind.

10. Ooren ziet men aan hun hoofd,
Maar zij hooren er niet meê;
Zij, van ademtocht beroofd,
Zijn nog minder dan het vee;
Die tot hen om hulp genaakt
Worde hun gelijk gemaakt!

Loof Aärons huis, zijn naam!
Huis van Levi, loof den HEER!
Looft gij allen, die Hem vreest!
Looft Hem met verheugden geest!

12. Sion! loof met dankbre stem
God, uw HEER, die eeuwig leeft,
En het schoon Jeruzalem
Door zijn woning luister geeft!
Loof Hem voor uw heilrijk lot!
Loof al juichend uwen God!

PSALM 136.

Zal bestaan in eeuwigheid!

2. Looft den grooten God, wiens troon
Hooger rijst dan die der goôn;
Want zijn gunst, alom verspreid,
Zal bestaan in eeuwigheid!

3. Looft der heeren Opperheer:
Buigt u ned'rig voor Hem neêr;
Want zijn gunst, alom verspreid;
Zal bestaan in eeuwigheid!

4. Looft Gods magt, die, onbeperkt,
Gadelooze wondren werkt;
Want zijn gunst, alom verspreid,
Zal bestaan in eeuwigheid!

5. Looft Gods wijsheid: door zijn woord
Bracht Hij al de heemlen voort;
Want zijn gunst, alom verspreid,
Zal bestaan in eeuwigheid!

6. D'aard' hief uit der wat'ren schoot
Zich omhoog, toen 't God gebood,
Want zijn gunst, alom verspreid,
Zal bestaan in eeuwigheid!

7. God schiep aan des hemels trans
Groote lichten, rijk van glans;
Wat zijn gunst, alom verspreid,
Zal bestaan in eeuwigheid!

8. Aan de zon schonk Gods gezag
D' opperheerschappij bij dag:
Want zijn gunst, alom verspreid,
Zal bestaan in eeuwigheid!

9. Maan en sterren, min in pracht,
Schonk hij heerschappij bij nacht;
Want zijn gunst, alom verspreid,
Zal bestaan in eeuwigheid!

1. PAUZE.

10. Looft Hem, die Egypte's staat
Sloeg in 't eerstgeboren zaad;
Want zijn gunst, alom verspreid,
Zal bestaan in eeuwigheid!

11. Looft den HEER, wiens heerschappij
Isrel voerd' uit slavernij;
Want zijn gunst, alom verspreid,
Zal bestaan in eeuwigheid!

12. Looft den HEER, wiens sterke hand
Isrel leidd' uit Faro's land;
Want zijn gunst, alom verspreid,
Zal bestaan in eeuwigheid!

13. Looft Hem, die het roode meir
Heeft verdeeld voor Mozes heir;
Want zijn gunst, alom verspreid,
Zal bestaan in eeuwigheid!

14. Die, door dien verdeelden plas,
Israëls geleider was;
Want zijn gunst, alom verspreid,
Zal bestaan in eeuwigheid!

15. Die vorst Faro's legermagt
In de Schelfzee t' onderbragt;
Want zijn gunst, alom verspreid,
Zal bestaan in eeuwigheid!

16. Die zijn volk als bij de hand,
Leidde door woestijn en zand;
Want zijn gunst, alom verspreid,
Zal bestaan in eeuwigheid!

17. Die, tot wering van 't geweld,
Koningen heeft neergeveld;

Want zijn gunst, alom verspreid,
Zal bestaan in eeuwigheid!

18. Die de vorsten, trotsch van moed,
Heeft doen smoren in hun bloed;
Want zijn gunst, alom verspreid,
Zal bestaan in eeuwigheid!

2. PAUZE.

19. Looft Hem, die den Amoriet
Van zijn grootschen zetel stiet;
Wat zijn gunst, alom verspreid,
Zal bestaan in eeuwigheid!

20. Looft Hem, wiens geduchte magt
Bazans Koning t' onderbragt;
Want zijn gunst, alom verspreid
Zal bestaan in eeuwigheid!

21. Die hun land, dat d' oogen streelt,
Israel heeft toegedeeld;
Want zijn gunst, alom verspreid,
Zal bestaan in eeuwigheid!

22. Looft Hem, nu die erfenis
Naar zijn woord bevestigd is;
Want zijn gunst alom verspreid,
Zal bestaan in eeuwigheid.

23. Die in onzen lagen stand
Ons genadig bood de hand;
Want zijn gunst alom verspreid,
Zal bestaan in eeuwigheid!

24. Die ons, onder 't leed gebukt,
Heeft uit 's vijands magt gerukt;
Want zijn gunst alom verspreid,
Zal bestaan in eeuwigheid!

25. Looft Hem, looft Hem, al wat leeft!
Die al 't vleesch zijn voedsel geeft!
Want zijn gunst, alom verspreid,
Zal bestaan in eeuwigheid!

26. Geeft den God des hemels eer!
Lof zij aller schepslen Heer!
Want zijn gunst, alom verspreid,
Zal bestaan in eeuwigheid!

PSALM 137.

Wij zaten neêr, wij weenden langs de zoomen
Van Babylons wijd uitgebreide stroomen. Elk stortte
daar zijn bittre jammerklagt, Als hij met smart aan
't heilig Sion dacht; Elk, wars van vreugd en vro-
lijke gezangen, Liet daar zijn harp aan sombre wil-
gen hangen.

2. De vijand dorst, bij al ons leed, ons tergen,
'tGevangen volk, in zijne jamm'ren, vergen,
Dat elk zijn hart, schoon overstelpt, bedwong,
En een gezang uit Sions liedren zong.
Hoe zou, zeid' elk, ons, die in rampen zwoegen,
In 't vreemd gewest een lied des HEEREN voegen?

3. Jeruzalem! dat, zoo ik u vergete,
Mijn regterhand niet van zich zelve wete:
Dat mijne tong aan mijn gehemelt kleev',
Indien ik u niet steeds mijn achting geev';
Zoo ramp of leed mijn hart van Sion scheure,
En ik Gods Stad mijn hoogste vreugd niet keure.

4. Gedenk, o HEER! gedenk aan d' Edomieten,
Aan Salems dag, toen wij ons land verlieten;
Dien bittren dag, zoo vol van grievend leed;
Gedenk aan hen, die zoo ontaard en wreed
Nog zeiden, toen z' ons zagen overvallen:
„Ontbloot, ontbloot ten grondslag toe hun wal!

5. O Babylon! wij zien eerlang u straffen;
Gelukkig hij, die u zal loon verschaffen,
Die u vergeldt al wat g' ons hebt misdaan
Gelukkig hij die u ter neêr zal slaan,
Uw kinderkens zal grijpen, o gij trotsche!
En wreedelijk verplettren aan de rotsen.

PSALM 138.

'k Zal met mijn gansche hart uw eer Vermelden, Heer! U dank bewijzen. 'k Zal U in 't midden van de goôn, Op hoogen toon, Met psalmen prijzen. Ik zal mij buigen, op uw eisch, Naar uw paleis, Het hof der hoven, En om uw gunst en waarheid saam, Uw grooten naam Eerbiedig loven.

2. Door al uw deugden aangespoord,
Hebt Gij uw woord
En trouw verheven.
Gij hebt mijn ziel, op haar gebed,
Verhoord, gered,
Haar kracht gegeven.
Al 's aardrijks vorsten zullen, HEER!
Uw lof en eer
Alom doen hooren;
Wanneer de rede van uw mond,
Op 't wereldrond,
Hun klinkt in d' ooren.

3. Dan zingen zij, in God verblijd,
Aan Hem gewijd,
Van 's HEEREN wegen;
Want groot is 's HEEREN heerlijkheid,
Zijn majesteit
Ten top gestegen;
Hij slaat toch, schoon oneindig hoog,
Op hen het oog,
Die ned'rig knielen:
Maar ziet van ver met gramschap aan
Den ijdlen waan
Der trotsche zielen.

4. Als ik, omringd door tegenspoed,
Bezwijken moet,

Schenkt Gij mij leven.
Is 't, dat mijns vijands gramschap brandt,
Uw regterhand
Zal redding geven.
De HEER is zoo getrouw als sterk;
Hij zal zijn werk
Voor mij volenden:
Verlaat niet wat uw hand begon,
O Levensbron!
Wil bijstand zenden.

PSALM 139.

Niets is, o Oppermajesteit! Bedekt voor uw al-
wetendheid. Gij kent me; Gij doorgrondt mijn daân.
Gij weet mijn zitten en mijn staan. Wat ik beraad',
of wil betrachten, Gij kent van verre mijn gedachten.

2. G' omringt mijn gaan en liggen, Gij,
O Heer! zijt altoos nevens mij.
Uw onbepaalde wetenschap
Kent mijnen weg van stap tot stap:
Geen woord is nog mijn tong ontgleden,
Of Gij, Gij weet alreeds mijn reden.

3. Gij hebt van achtren mij bezet;
Vooruit wordt mij de vlugt belet;
Ik word bepaald door uwe hand.
Hoe zou ik met mijn zwak verstand
Naar uwe wondre kennis streven?
Z' is mij te groot, te hoog verheven.

4. Waar zou ik uwen Geest ontvliên?
Waar zou m', o Heer! uw oog niet zien?
Al voer ik op naar 's hemels trans,
Daar zijt Gij, daar vertoont G' uw' glans.
Al daald' ik zelfs ter helle neder,
Daar vond ik ook uw aanschijn weder.

5. Al nam ik van den dageraad
De vleugelen des lichts te baat;
Al waar' aan 't uiterste der zee

De plaats van mijne legersteê,
Daar zoud' ook uwe hand mij leiden,
Uw regterhand niet van mij scheiden.

6. Indien ik zeg: „de donkerheid
„Bedekt mij voor uw majesteit:"
Dan is de nacht een helder licht,
Dat mij ontdekt aan uw gezigt:
Voor U, o Heer! is 't ak'lig duister
Den dag gelijk in glans en luister.

7. Gij hebt mijn gansch gestel doorgrond,
Zelfs voor mijn eersten levensstond.
Ik ben verbazend voortgebragt.
Op 't nagaan van uw wondre magt,
Sla ik verrukt het oog naar boven:
'k Zal U, mijn Schepper, altoos loven.

PAUZE.

8. Mijn ziel bepeinst uw wonderdaân,
Die al 't begrip te boven gaan.
Uw oog heeft mijn gebeent' verzeld,
Toen ik, verborgen, saamgesteld
Als een borduursel, lag verscholen.
Van mij was niets voor u verholen.

9. Gij hebt, wijl niets uw oog weêrhoudt,
Mijn ongevormden klomp beschouwd;
Ja, Gij, wiens wijsheid nimmer faalt,
Hadt mijn geboortestond bepaald.
Eer iets van mij begon te leven,
Was alles in uw boek geschreven.

10. Hoe dierbaar zijn m' uw wonderdaân!
Zij zijn onmooglijk na te gaan.
Hoe menigvuldig zijn z', o Heer!
Zou ik die tellen? 'k zou veeleer
't Getal der korlen zands bepalen.
Uw wondren zijn niet af te malen.

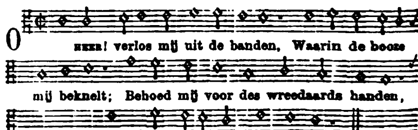
11. Wanneer ik in den nacht ontwaak,
Ben ik bij U, mijn zielsvermaak.
O God! laat door uw groote magt
De boozen worden omgebragt;
Doe, doe hen voor uw arm bezwijken.
Gij, bloedvergieters! gij moet wijken.

Stel hunnen hoogmoed perk en paal;
Zij honen U door snoode taal;
Z' ontzien zich niet, U t' allen stond,
Te lasteren met hart en mond:
Daar zij, ten spot van uw vermogen,
Al uwer hat'ren trots verhoogen.

13. Zou 'k hen niet haten in mijn hart,
Wier snoode haat uw goedheid tart?
Zou ik hen, die uw weêrstand biên,
Niet met verdrietig' oogen zien?
'k Zal hen altijd volkomen haten,
Die trotschlijk uwen dienst verlaten.

14. Doorgrond m', en ken mijn hart, o Heer!
Is 't geen ik denk niet tot uw eer?
Beproef m', en zie of mijn gemoed
Iets kwaads, iets onbehoorlijks voed';
En doe mij toch met vaste schreden
Den weg ter zaligheid betreden.

PSALM 140.

2. Red mij van hen, die kwaad bedenken,
Die dagelijks samen zich beraân,
Om mij door 't oorlogszwaard te krenken,
En t' eenemaal ter nêer te slaan.

3. Hun tongen scherpen zij als slangen;
Zij smeden valschheid en bedrog;
Zij passen loos op mijne gangen,
Met monden vol van adderspog.

4. Bescherm mij voor de goddeloozen,
O HEER! o Rigter van 't heelal!
Verlos mij van 't geweld der boozen,
Die niets bedoelen dan mijn val.

5. De trotschen, nijdig om mijn zegen,
Belagen mij met koord en net;
Zij hebben heimlijk op de wegen
Voor mij een valstrik uitgezet.

6. Ik dacht in mijn verdriet te smoren;
Dies riep ik: HEER! Gij zijt mijn God;
Neem mijne smeekingen ter ooren:
Verzacht in 't eind mijn droevig lot.

PAUZE.

7. O HEER, mijn rotssteen, mijne sterkte!
Gij hebt mij steeds tot heil verstrekt,

En in den strijd, daar 't elk bemerkte,
Mijn hoofd als met een schild, bedekt.

8. Laat nooit des boozen wensch gelukken,
Maar stuit hem, eer zijn hand mij treff',
Verhinder zijne gruwelstukken,
Opdat hij zich niet trotsch verheff'.

9. Doe tot vergelding, Heer der heeren!
Op mijner hat'ren moedig hoofd
Den smaad der lippen wederkeeren,
Die mij van al mijn eer berooft.

10. Schud, daar zij dus mijn roem verkorten,
Schud vuurge kolen op hen uit;
Laat hen in 't vuur, in kuilen storten;
Geef hen aan 't nare graf ten buit.

11. Een lasteraar, een leugenspreker
Zal nooit op aard bevestigd zijn.
Men jaag' een twist- en onrustkweeker,
Tot dat hij uit elks oog verdwijn'.

12. Ik weet, dat God, getrouw in 't rigten,
Des armen regtzaak, daar hij schreit,
Hoe valsch hem d' ontrouw moog betigten,
Beslissen zal naar billijkheid.

13. De vromen zullen U verhoogen,
Gezegend door uw milde hand.
D' opregten zullen voor uw oogen
Steeds bloeijen in gewenschten stand.

PSALM 141.

Roep, HEER! in angst tot U gevloden, Ai! haast
U tot mijn hulp, en red · Hoor naar de stem van mijn
gebed, Daar ik U aanroep in mijn nooden.

2. Mijn beê, met opgeheven handen,
Klimm' voor uw heilig aangezigt,
Als reukwerk, voor U toegerigt;
Als offers, die des avonds branden.

3. Zet, HEER! een wacht voor mijne lippen:
Behoed de deuren van mijn mond,

Opdat ik mij, tot geenen stond,
Iets onbedachtzaams laat' ontglippen.

4. Neig nooit mijn hart tot kwade zaken,
Om tot godloosheid mij te spoên,
Met mannen, die verkeerdheid doen;
Laat mij hun lekkernij niet smaken.

5. D' opregte sla mij zonder vreezen,
Ik reken zulks weldadigheid;
En zijn bestraffing, die niet vleit,
Zal olie op mijn schedel wezen.

PAUZE.

6. Dat slaan zal mij het hoofd niet breken:
'k Zal, door dat liefdeblijk vermaakt,
Als een uit hen in ramspoed raakt,
Te vuurger om zijn redding smeeken.

7. 'k Heb hunne rigters vrij gelaten;
De rots getuigt, elk heeft gehoord:
Hoe aangenaam mijn vriendlijk woord
Was ingerigt tot die mij haten.

8. Men heeft ons wreed van één gereten,
Verstrooid als beenders aan het graf;
Als iets, daar niemand acht op gaf,
Gekloofd, verdeeld, en weggesmeten.

9. Doch op U zien mijn schreijend' oogen,
Op U betrouw ik in 't verdriet;
Verlaat, ontbloot mijn ziel toch niet,
O HEER! o eeuwig Alvermogen!

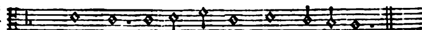
10. Bewaar mij voor 't geweld der strikken,
Die tot mijn val mij zijn gelegd,
Door hen, die, wars van 't heilig regt,
Het booze doen all' oogenblikken.

11. Dat die godloos zijn, siddrend vreezen,
Elk hunner in zijn garen vall';
Tot dat ik, onverhinderd, zal
Voorbijgegaan en veilig wezen.

PSALM 142.

'k Riep tot den HEER met luider stem; Ik s[...]

en riep vol angst tot Hem. 'k Heb, voor zijn [...]

2. Als mij geen hulp of uitkomst bleek;
Wanneer mijn geest in mij bezweek,
En overstelpt was door ellend',
Hebt Gij, o Heer! mijn pad gekend.

3. Zij hebben, vol arglistigheid,
Een strik op mijnen weg gespreid;
'k Zag uit, in nood, ter regterhand,
Maar vond noch vriend, noch onderstand.

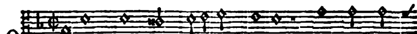
4. 'k Wou vlugten, maar kon nergens heen,
Zoo dat mijn dood voorhanden scheen,
En alle hoop mij gansch ontviel,
Daar niemand zorgde voor mijn ziel.

5. Ik riep tot U, ik zeid': o HEER!
Gij zijt mijn toevlugt, sterkt' en eer;
Gij zijt, zoo lang ik leef, mijn deel,
Mijn God, wien ik mij aanbeveel.

6. Hoor mijn geschrei; 'k ben uitgeteerd,
Door mijn vervolgers overheerd.
Ai! help en red mij uit den nood;
Want hunne magt is mij te groot.

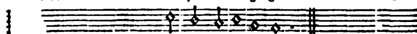
7. Voer mij uit mijn gevangenis,
Tot roem uws naams, die heerlijk is;
Dat mij 't regtvaardig volk omring',
En vrolijk van uw weldaân zing'.

PSALM 143.

2. Wil uwen knecht, door schuld verslagen,
O Heer! niet voor uw vierschaar dagen;
Want niemand zal in dat gerigt,
Daar zelfs zijn hart hem aan moet klagen,
Regtvaardig zijn voor uw gezigt.

3. Ik zie mijn ziel vervolgd door snooden;
Ik zie, voor 's vijands haat gevloden,
Mijn leven in het stof vertreên;
Ik lig, helaas! gelijk de dooden,
Omringd van nare duisterheên.

4. Dit overstelpt mijn geest met rouwe;
Als ik mijn deerlijk lot beschouwe,
Bezwijkt mijn afgefolterd hart.
Gij weet, dat ik op U betrouwe,
Algoede God! genees mijn smart.

5. Ik denk, in 't midden der gevaren,
Nog aan uw gunst van vroeger jaren;
Ik tracht uw werken na te gaan.
O God! wie kan U evenaren?
Hoe heerlijk zijn uw wonderdaân!

6. Ik hef mijn handen naar den hoogen;
Mijn ziel is voor uw alziend' oogen,
Gelijk een dor, een dorstig land,
Dat sedert lang ligt uit te droogen,
Verkwijnend' in dien doodschen stand.

PAUZE.

7. HEER! doe mij spoedig adem halen;
Wil mijn bezweken geest bestralen;
Verberg m' uw vriendlijk aanschijn niet;
Ik zal eerlang ten grave dalen,
Indien Gij mij geen bijstand biedt.

8. Laat mij uw dierbre goedheid prijzen,
Wanneer ik 't morgenlicht zie rijzen:
'k Betrouw op U in mijn ellend'.
Wil mij het ware heilspoor wijzen;
Mijn ziel heeft zich tot U gewend.

9. O HEER, mijn toevlugt! hoor mij klagen
Verlos mij uit des vijands lagen;
Red mij van hen, die mij vertreên.
Ik schuil, in mijn benaauwde dagen,
Bij U, mijn God! bij U alleen.

10. Leer mij, o God van zaligheden!
Mijn leven in uw dienst besteden;
Gij zijt mijn God, vat Gij mijn hand:
Uw goede Geest bestier' mijn schreden,
En leid' mij in een effen land.

11. Laat uwe gunst mij niet begeven;
Schenk mij, om uwes naams wil, leven.
Laat mijne ziel, die tot U schreit,
Van haar benaauwdheid zijn ontheven;
Red mij om uw geregtigheid.

12. Laat nooit mijns vijands wensch gelukken;
Roei z' allen uit, die mij doen bukken,
Om uwe gunst, mij toegezegd.
Verdelg hen, die mijn ziel verdrukken,
Want ik, o Heer! ik ben uw knecht.

PSALM 144.

Gezegend zij de HEER, die t' allen tijde Mijn rotssteen is, mijn handen leert ten strijde, En tot den krijg mijn vingers toebereidt; Mijn hooge burg, mijn goedertierenheid; Die mij bevrijdt; mijn schild, op wiens vermogen Ik vast vertrouw; wiens arm mij wil verhoogen; Die heerschappij en roem en sterkte geeft, En die mijn volk mij onderworpen heeft.

2. Wat is de mensch? wat is in hem te prijzen?
Dat Gij, o Heer! hem gunsten wilt bewijzen:
Dat Gij hem kent? Wat is des menschen kind,
Dat Gij het acht, en zoo getrouw bemint?
Hij mag den naam van ijdelheid wel dragen:
Zijn tijd is kort, en al zijn levensdagen,
Hoe groot, hoe sterk hij op deez' aarde zij,
Gaan snel, gelijk een schaduwe, voorbij.

3. Daal neder; neig, in gramschap fel ontstoken,
Uw heemlen; raak de bergen dat zij rooken,
En bliksem. Heer! uw bliksems op den grond;

Verstrooi hen: zend uw pijlen uit in 't rond;
Verniel hen; steek uw handen uit den hoogen,
Ontzet mij, toon uw godlijk alvermogen,
En ruk mij uit een zee van ramp en nood:
Der vreemden hand dreigt mij een wissen dood.

4. Hun mond is vol van lastren, en van liegen;
Hun regterhand bevlekt zich met bedriegen.
Ik heilig U, na al mijn zielsverdriet,
Getrouwe God! een nieuw en vrolijk lied.
Ook zal mijn luit en harp van U niet zwijgen,
Die koningen de zege doet verkrijgen,
Die uwen knecht, die David gunstig redt,
En door uw arm van 't booze zwaard ontzet.

PAUZE.

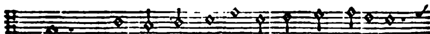
5. Ontzet mij, red mij uit der vreemden handen,
Wier leugenmond mij wrev'lig aan durft randen;
Hun regterhand wordt door de list bestierd,
Daar z' aan 't bedrog der ruimen teugel viert.
Zoo zullen zich, als planten, onze zonen,
In hunne jeugd, reeds groot en sterk vertoonen;
De dochters zijn, als steenen, naar den eisch
Gehouwen, op de hoeken eens paleis.

6. Zoo word' in 't land de handel ruim gedreven,
En voorraad steeds na voorraad uitgegeven;
Zoo blijk' uw gunst, die 't vee in overvloed,
Bij duizend, ja tienduizend werpen doet.
Ons rundervee zij sterk en wel geladen;
Geen uitval of geen inbreuk moog' ons schaden;
Dat geen gekrijsch de rust der stad verstoor',
Noch iemand daar van boozen oproer hoor'.

7. Welzalig is het volk, dat, dus gezegend,
Dit heug'lijk lot door 's Hemels gunst bejegent!
Welzalig is het volk, dat, bij 't genot
Van overvloed, den HEER heeft tot zijn God!

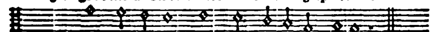
PSALM 145.

O God! mijn God! Gij aller vorsten Heer! Ik
verheugd, uw grooten naam ter eer. Ik zal den
van uwe majesteit Verhoogen tot in d' eindlooze -

2. Ik zal, o Heer! dien ik mijn Koning noem,
Den luister van uw majesteit en roem
Verbreiden, en uw wonderlijke daân
Met diep ontzag aandachtig gadeslaan.
Elks juichend hart zal uw geducht vermogen,
De groote kracht van uwen arm verhoogen;
Ik zal mijn stem met aller lofzang paren,
En overal uw grootheid openbaren.

3. Zij zullen, uit de volheid van 't gemoed,
Gedachtig aan den milden overvloed
Van uwe gunst, die roemen bij elkeen,
En juichen van al uw geregtigheên.
De HEER is goed en vriendlijk en weldadig,
Barmhartig, mild, langmoedig en genadig:
Hij doet zijn gunst aan allen klaar bemerken;
Zijn goedheid is verspreid op al zijn werken.

PAUZE.

4. Al wat Gij wrocht, zal juichen tot uw eer;
Uw gunstvolk zal verblijd U zegenen, HEER!
En roemen van uw koningrijk, uw magt,
Uw heerlijkheid en goddelijke kracht;
Om, waar zich 't hart ooit voelt in leerzucht blaken,
Uw heerlijkheid, uw magt bekend te maken;
En d' eer uws rijks, zoo groot, zoo hoog verheven,
Voor aller oor, den hoogsten roem te geven.

5. Uw heerschappij verduurt zelfs d' eeuwigheid.
Uw koningrijk is eindloos uitgebreid.
Gij ondersteunt hem, die voor 't onheil zwicht;
Wie nederstort wordt door U opgerigt.
't Ziet al op U; 't blijft alles op U wachten;
Gij sterkt door spijs, ter regter tijd, hun krachten.
O, ontsluit uw hand, ontfermend en weldadig,
Opdat uw gunst al wat er leeft verzadig'.

6. De HEER is regt in al zijn weg en werk:
Zijn goedheid kent in 't gansch heelal geen perk.
Hij is nabij de ziel, die tot hem zucht;
Hij troost het hart, dat schreijend tot Hem vlugt;
Dat ongeveinsd, in 't midden der ellenden,
Zich naar Gods troon met zijn gebeên blijft wenden;
Hij geeft den wensch van allen, die Hem vreezen;
Hun bede heeft Hij nimmer afgewezen.

7. De HEER bewaart de ziel, die Hem bemint;
Maar Hij verdelgt dien Hij godloos bevindt.
Mijn blijde tong zal roemen in den HEER,
En alle vleesch zal juichen tot Gods eer.

PSALM 146.

Prijs den HEER met blijde galmen; Gij, mijn ziel! hebt rijke stof: 'k Zal, zoo lang ik leef, mijn psalmen Vrolijk wijden aan zijn lof: 'k Zal, zoo lang ik 't licht geniet, Hem verhoogen in mijn lied.

2. Vest op prinsen geen betrouwen,
Daar men nimmer heil bij vindt:
Zoudt g' uw hoop op menschen bouwen?
Als Gods hand hun geest ontbindt,
Keeren zij tot d' aarde weêr,
Storten met hun aanslag neêr.

3. Zalig hij, die, in dit leven,
Jakobs God ter hulpe heeft!
Hij, die, door den nood gedreven,
Zich tot hem om troost begeeft;
Die zijn hoop in 't hachlijkst lot,
Vestigt op den HEER, zijn God!

4. 't Is de HEER, wiens alvermogen
't Groot heelal heeft voortgebragt;
Die genadig uit den hoogen
Ziet, wie op zijn bijstand wacht;
En aan elk, die Hem verbeidt,
Trouwe houdt in eeuwigheid.

5. 't Is de HEER, die 't regt der armen,
Der verdrukten gelden doet;
Die, uit liefderijk erbarmen,
Hongerigen mildlijk voedt;
Die gevangnen vrijheid schenkt,
En aan hun ellenden denkt.

6. 't Is de HEER, wiens mededoogen
Blinden schenkt het lieflijk licht:
Wie in 't stof lag neêrgebogen,
Wordt door Hem weer opgerigt.
God, die lust in waarheid heeft,
Mint hem, die regtvaardig leeft.

7. 't Is de HEER, die vreemdelingen
Met een wakend oog beschouwt;
Weêuw en wees, in twistgedingen,
En in kommer staande houdt:
Maar zijn arm, der vromen hoop,
Stuit de boozen in hun loop.

8. 't Is de HEER van alle heeren,
Sions God, geducht in magt,
Die voor eeuwig zal regeren,
Van geslachte tot geslacht.
Sion! zing uw' God ter eer;
Prijs zijn grootheid; loof den Heer!

PSALM 147.

Laat 's HEEREN lof ten hemel rijzen; Hoe goed is 't onzen God te prijzen! 't Betaamt ons psalmen aan te heffen, Die lieflijk zijn, en harten treffen. De HEER wil ons in gunst aanschouwen: Hij wil Jeruzalem herbouwen; Vergâren en in vreê doen leven Hen, die uit Isrel zijn verdreven.

En Hij verbindt z' in hunne smarte,
Die, in hun zonden en ellenden,
Tot Hem zich ter genezing wenden.
Hij telt het groot getal der starren,
Die 't scherpst gezigt op aard verwarren;
Hij roept dat talloos heir te zamen,
En noemt die alle bij haar namen.

3. Zeer groot is onze Heer, vol krachten;
Onpeilbaar diep zijn Gods gedachten;
Daar zijn verstand, nooit af te meten,
Ver overtreft al wat wij weten.
Zachtmoedigen wil Hij bewaren,
Hij houdt ze staand' in hun gevaren:
Maar goddeloozen doet Hij bukken,
Bezwijken onder d' ongelukken.

4. Zingt beurtelings, en dankt den HEER;
Zingt psalmen onzen God ter eere,
Dien God, die, voor het oog der volken,
De heemlen dekt met dikke wolken·
Die d' aarde kroont met gunst en zegen,
En haar besproeit met vruchtbren regen;
Die 't gras, door mild' en frissche droppen,
Doet groeijen op de heuveltoppen.

PAUZE.

5. God wil al 't vee steeds spijzen, laven;
Hij hoort de stem der jonge raven;
Hij heeft geen lust aan 's menschen krachten,
Aan hen, die daaruit heil verwachten:
De magt van 't paard en 's mans vermogen
Zijn beide nietig in zijn oogen;
Aan die vertrouwen op hun beenen
Wil hij geen gunst of hulp verleenen.

6. De HEER betoont zijn welbehagen
Aan hen, die ned'rig naar Hem vragen;
Hem vreezen, zijne hulp verbeiden,
En door zijn hand zich laten leiden;
Die, hoe het ook moog' tegenloopen,
Gestadig op zijn goedheid hopen.
O Salem! roem den HEER der heeren:
Wil uwen God, o Sion! eeren.

7. Hij wil in gunst uw heil bewerken,
De grendels uwer poorten sterken,
En zegent in uw land uw kindren;
Hij doet geen krijg uw wasdom hindren.
Hij deelt den liefelijken vrede
Zelfs aan uw verste grenzen mede.
Met vette tarw wil hij u spijzen,
En kroonen met zijn gunstbewijzen.

Looft allen, looft Hem met gezangen,
Hem, die u 't wezen deed ontvangen;
Die u een perk, niet t' overtreên,
Gesteld heeft door al eeuwen heen!

3. Loof, aarde, loof Gods wonderdaân;
Gij, walvisch, grondloos' oceaan;
Gij, sneeuw en hagel, damp en gloed;
Gij, stormwind, die zijn last voldoet;
Gij, bergen, heuvels, landen, stroomen;
Gij, dierbre vrucht- en cederboomen,
Looft, looft des Scheppers oppermagt,
Die u uit niet heeft voortgebragt!

4. Looft, kruipend wild en tam gediert;
Looft, vogels, Hem, die 't al bestiert;
Gij, koningen en regters, t' saam;
Gij, vorsten, volken, roemt Gods naam;
Gij, maagden, en gij, jongelingen,
Laat nimmer af zijn lof te zingen;
Eerwaarde grijsheid, frissche jeugd,
Weest in den God uws heils verheugd!

5. Looft, looft, met waar' erkentenis,
Zijn naam, die hoog verheven is;
Dewijl zijn wondre majesteit
Door aard' en hemel is verspreid.
Hij won den hoorn, zoo vol vermogen,
Den roem van Israël verhoogen;
Dat woont bij Hem, 't heeft zingens stof.
Looft God: zingt eeuwig 's Heeren lof!

PSALM 149.

Looft, looft den naam, dien, onbedwongen, Een
nieuw gezang zij toegezongen, In 't midden zijner gun-
stelingen, Die Hem ter eere zingen. Dat Israël, met
blijden klank, Zijn milden Schepper loov' en dank;
Dat Sions kroost, met lofgejuich, Zich voor zijn Ko-

heerlijk koningrijk, Voor zijn troon en hier beneden.

2. Looft God, met bazuingeklank;
Geeft Hem eer, bewijst Hem dank,
Looft Hem, met de harp en luit;
Looft Hem, met de trom en fluit;
Looft Hem, op uw blijde snaren;
Laat zich 't orgel overal
Bij het juichend vreugdgeschal,
Tot des Heeren glorie, paren!

3. Looft God, naar zijn hoog bevel,
Met het klinkend cimbelspel;
Looft Hem op het schel metaal
Van de vrolijke cimbaal;
Looft den Heer: elk moet Hem eeren,
Al wat geest en adem heeft;
Looft den HEER, die eeuwig leeft!
Looft verheugd den Heer der heeren!

Gun door 't geloof in Christus krachten,
Om die te doen uit dankbaarheid!

DE LOFZANG VAN MARIA.

Lukas I : 46—55.

2\. Want ziet, om 's Heeren daân,
Zal elk geslacht voortaan,
Alom mij zalig spreken:
Wijl God, na ramp en leed,
Mij groots dingen deed:
Nu is zijn magt gebleken.

3\. Hoe heilig is zijn naam!
Laat volk bij volk te zaam
Barmhartigheid verwachten:
Nu Hij de zaligheid,
Voor die Hem vreest, bereidt,
Door al de nageslachten.

4\. Des Heeren arm is sterk:
Hij deed een krachtig werk;
Die hoog zijn van gevoelen,
Heeft Hij verstrooid, verward,
Met alles, wat het hart
Dier trotschen mogt bedoelen.

5\. Die stout zijn op hun magt,
Heeft Hij versmaad, veracht,
Gestooten van de troonen;
Maar Hij verhoogt en hoedt
Het nederig gemoed,
Waarin zijn Geest wil wonen.

6\. Hij heeft, na lang geduld,
Met goederen vervuld

Wanneer die blijde heildag rees,
Van 's vijands dienstbaar juk bevrijd,
Hem dienen zouden zonder vrees,
Naar 't heilig regt, in ware deugd.
O dierbaar kind! o stof van vreugd!
Geschenk van 't Alvermogen!
Elk noem' u Gods profeet, en geev' u eer;
Gij treedt voor 't aanschijn van den Heer,
En baant zijn weg door leven en door leer.

4. Dus wordt des Heeren volk geleid,
Door 't licht, dat nu ontstoken is,
Tot kennis van de zaligheid,
In hunne schuldvergiffenis;
Die nooit in schooner glans verscheen
Dan nu, door Gods barmhartigheên,
Die, met ons lot bewogen,
Om ons van zond' en ongeval t' ontslaan,
Een star in Jakob op doet gaan,
De zon des heils doet aan de kimmen staan.

5. Voor elk, die in het duister dwaalt,
Verstrekt deez' zon een helder licht,
Dat hem in schaaûw des doods bestraalt,
Op 't vredepad zijn voeten rigt!

DE LOFZANG VAN SIMEON.

Lukas II : 29—32.

Zoo laat Gij, Heer! uw knecht, Naar 't woord hem toegezegd, Thans henen gaan in vrede; Nu hij uw zaligheid, Zoo lang door hem verbeid, Gezien heeft, op zijn bede.

2. Een licht, zoo groot, zoo schoon,
Gedaald van 's hemels troon,
Straalt volk bij volk in d' oogen;
Terwijl 't het blind gezicht
Van 't Heidendom verlicht,
En Isrel zal verhoogen.

Verberg ons voor uw aanzigt nooit;
Gij weet het, onze kracht is klein;
De driften veel, en 't hart onrein;
Wat wordt er van ons in dien staat,
O Vader! zoo Gij ons verlaat?

8. Verlos ons uit des boozen magt;
Bescherm, en sterk ons door uw kracht;
Wij zijn toch zwak, zijn sterkt' is groot;
Dus zijn w' elk oogenblik in nood;
Hier komt nog vleesch en wereld bij,
Ai! sterk ons dan, en maak ons vrij.

9. Want uw is 't koningrijk, o Heer!
Uw is de kracht, uw is al d' eer.
U, die ons helpen wilt en kunt,
Die, in uw Zoon, verhooring gunt,
Die door uw Geest ons troost en leidt,
U zij de lof in eeuwigheid!

10. Ja, Amen! trouwe Vader, ja!
Wij maken staat op uw genâ.
Ons hart, o God! die alles ziet,
Veroordeelt ons in 't nad'ren niet:
Het zegt, daar G' op ons bidden let,
Geloovig Amen op 't gebed.

DE EERSTE BERIJMING
VAN DE XII ARTIKELEN DES GELOOFS.

'k Geloof in God, den Vader, groot van magt, Die hemel, aard' en zee heeft voortgebragt; En in Gods Zoon, zijn éengen, onzen Heer, In Jezus, dien ik als den Christus eer; Die uit een maagd, na heilg' ontvangenis Van 's Heeren Geest, voor ons geboren is; Die voor ons leed in Pontius geregt, Bespot, ge-

DE TWEEDE BERIJMING

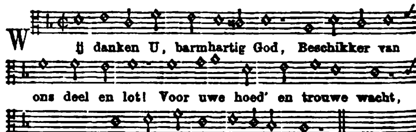
VAN DE XII ARTIKELEN DES GELOOFS.

'k Geloof in God, den Vader, die 't heelal Geschapen heeft, en houdt in wezen; En dat Hij, om zijns Zoons wil, zal Mijn Vader zijn, mijn smart genezen, Mij schenken al het noodig goed, En 't kwaad, dat mij op aard' ontmoet, Genadig doen ten beste keeren. Zijn almagt zal mij steeds behoên; Dat won Hij, als mijn Bondgod, zweren; Dit wil Hij, als mijn Vader, doen.

2. 'k Geloof daarbij in Jezus, onzen Heer,
Des Vaders Zoon, zijn éengeboren';
Dien ik gelijk den Vader eer,
Den Christus, van God uitverkoren,
Ontvangen van den Geest van God,
Maria's Zoon, gehoond, bespot:
Die, in Pilatus tijd, door lijden
En kruisdood heeft voor ons betaald,
Begraven is, na angstig strijden,
En dus ter helle neêrgedaald.

3. Hij stond weêr op, ons tot geregtigheid,
Toen 't derde licht rees uit de kimmen,
Om nu, bekleed met majesteit,
Ten derden hemel op te klimmen;
Daar Hij, in hoogstverheven stand,
Ten troon zit aan Gods regterhand,

MORGENZANG.

Ons weêr betoond in dezen nacht.

2. Verleen ons, na genoten rust,
Op nieuw gezondheid, kracht en lust;
Daar 't ligchaam, door den slaap verkwikt,
Zich weder tot den arbeid schikt.

3. Dat wij ons ambt en pligt, o Heer!
Getrouw verrigten, tot uw eer;
Dat uwe gunst ons werk bekroon';
Uw Geest ons leid', en in ons woon'.

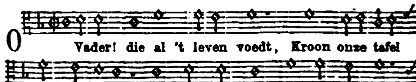
4. Zie op ons neder in genâ,
Opdat ons werk voorspoedig ga:
En scheld ons alle misdaân kwijt,
O Heer! die vol ontferming zijt.

5. Verlicht ons hart, dat duister is;
Wil ons, naar uw getuigenis,
Doen vlieden alle kwade paân,
En ijvrig in uw wegen gaan.

6. Schenk uwen zegen bij uw Woord;
Het rijk des satans word' verstoord
Sterk leeraars, sterk onz' overheid,
In 't werk door U hun opgeleid.

7. Troost allen, die, in nood en smart,
Tot U verheffen 't angstig hart;
Maak ons in tegenspoeden stil:
Hoor ons, o God! om Jezus wil.

BEDEZANG VOOR HET ETEN.

met uw zegen, En spijs en drenk ons met dit goed,

In
"
"
"
"
"
"
"
"
"
"
"
"
"

Bo
Va
In
"
"
"
Wa
Gel
In
Da
Op
In

Op

Op
"
"
"

73 de Pauze, 87, 133.

Voor de Belijdenis-predikatiën . . . „ 19, 86 de Pauze, 119, de 12 Art. des geloofs.

Bij de Voorbereiding tot het Heilig Avondmaal . . . . „ 15, 24, 25, 26, 27, 32, 139 de Pauze.

Op het Heilig Avondmaal . . . . „ 23, 42, 43, 63, 65, 84, 130.

„ **de Dankzegging na het Heilig Avondmaal** . . . . „ 66 de Pauze, 103, 106, het begin, 116, 118.

„ **Bededagen** . . . . „ 60, 79, 80, 85, 144.

„ **Dankdagen** . . . . „ 66, 81, 107, 136, 147.

Bij het aanvaarden van ambten . . „ 75, 101.

„ **de bevestiging of intrede van Opzieners** . . . . „ 115 de Pauze, 122, 132 de Pauze, 133, 134, 138.

BIJ HET VERKLAREN VAN DEN HEIDELBERGSCHEN CATECHISMUS.

Zondag.

1. Van den eenigen troost . . . Ps. 73, 2 Pauze.
2. „ de kennis der ellende uit de wet . . . . . . „ 19 de Pauze.
3. „ den oorsprong der ellende „ 51 aan het begin.
4. „ de straf der zonde. . . . „ 5 het begin, 11.
5. „ de voldoening . . . . . „ 49 het begin.
6. „ den Middelaar . . . . . „ 25, 36, 130.
7. „ het geloof . . . . „ 2 de Pauze.
8. „ God . . . . „ 139 het begin, 145 het begin.
   „ de H. Drieëenheid . . . . „ 33 het begin.
9. „ de Schepping . . . . . . „ 115 de Pauze, 136 het begin, 146.
10. „ de Voorzienigheid . . . . „ 33, 104, 147.
11. „ den naam Jezus . . . . . De Lofzang van Maria.
12. „ den naam Christus. . . . Ps. 2 het begin, 89.
    „ den naam Christenen . . . „ 45 de Pauze, 72 de Pauze
13. „ Gods eeniggeboren' Zoon, onzen Heer . . . . . . „ 2 de Pauze, 45 de Pauze. 72 de Pauze.
14. „ des Heilands ontvangenis en geboorte . . . . . De Lofzang van Maria.
15. „ des Heilands lijden . . . Ps. 22.
16. „ des Heilands dood, begraving en nederdaling ter helle . . . . „ 22.
17. „ des Heilands opstanding . „ 16, 118, 3 Pauze.
18. „ des Heilands hemelvaart . „ 47, 68, 3 Pauze.
19. „ des Heilands zitting aan Gods regterhand . . . „ 110.
    „ des Heilands wederkomst ten oordeel . . . . . „ 96 de Pauze.
20. „ den H. Geest . . . . „ 119, 3 Pauze, 143

LIJST

Aardsche Mag
Al ziet! hoe g
Al d' aard' en

't Behaag' U,
't Behaag' U n
Behoud, o HEE
'k Betrouw op
Bewaar mij to

Daal haastig te
D' algoede God
Dat Israël nu
Dat op uw kla
De God des he
De HEER is gro
De HEER zal op
De HEER regeer
De lofzang klin
Der goden God
De trotsche dw
De trotsche dw
Dus heeft de H

Gedenk aan Da
Geduchte God!
Geef, Heer! de
Genâ, o God!
Genâ, o God! g
Genâ, o God! g
Getrouwe God!
Gezegend zij de
Gij hebt uw la
Gij, 's HEEREN k
Gij, volken! ho
Gij zijt, o Heer
God, de HEER, r
God heb ik lief
God heerscht al
God is bekend
God is een toev
God is mijn lic
Groot en eeuwi

H.

Heb lang den HEER in mijnen druk verwacht,
HEER, onze Heer, grootmagtig Opperwezen!
Hef mijn ziel, o God der goden!
Het ruime hemelrond
Het trotsch gedrang des booren doet
Hoe lang, o HEER, mijn toeverlaat!
Hoe lieflijk, hoe vol heilgenot,
Hoe vreeslijk groeit, o God!
Hoor, o HEER! verhoor mijn smeeken;
Hij, die op Gods bescherming wacht,
't Hijgend hert, de jagt ontkomen,
Hij zal noch wanklen, noch bezwijken,

I, J.

Ja waarlijk! God is Isrel goed,
Ik ben verblijd, wanneer men mij
Ik hef tot U, die in den hemel zit,
Ik loof den HEER, mijn God;
Ik roep tot U, o eeuwig Wezen!
Ik zal met al mijn hart den HEER,
Ik zal met hart en mond, o HEER!
Ik zei: nu zal ik letten op mijn paân,
In d' achtbre Godsvergaderingen
Juich, aarde! juich alom den HEER:
Juich, aarde! juich, met blijde galmen,
Juicht, o volken! juicht;

K.

Komt, laat ons samen Isrels HEER...,

L.

Laat 's HEEREN lof ten hemel rijzen;
Laat ieder 's HEEREN goedheid loven!
Laat ons den rustdag wijden
Looft den HEER, want Hij is goed;
Looft God, looft zijn naam alom;
Looft God: zingt eeuwig 's HEEREN lof,
Looft God, den trouwen Opperheer!
Looft, Halleluja! looft den HEER!
Loof, loof den HEER, gij heidendom
Looft, looft den HEER gestadig;
Loof, loof den HEER, mijn ziel! met alle krachten,
Looft, looft den HEER, dien, onbedwongen,
Looft, looft nu aller heeren HEER,
Looft, looft, verheugd, den HEER der heeren!

M.

Men heeft mij fel benauwd van jongs af aan,
Mijn geroep, uit angst en vreezen,
Mijn God! mijn God! waarom verlaat Ge mij,
Mijn hart, o Hemelmajesteit!

Digitized by Google

I, J.

K.

L.

M.

N.

O.

P.

R.

S.

T.

U.

V.

W.

Z.

EENIGE GEZANGEN.

CATECHISMUS

OF

ONDERWIJZING

IN DE CHRISTELIJKE LEER, DIE IN DE NEDERLANDSCHE GEREFORMEERDE KERKEN EN SCHOLEN GELEERD WORDT.

Zondag 1.

Vraag. 1. Welke is uw eenige troost, beide in het leven en sterven?

Antwoord. Dat ik met lighaam en ziel, beide in het leven en sterven, niet mijn, maar mijns getrouwen Zaligmakers Jezus Christus eigen ben: die met zijn dierbaar bloed voor alle mijne zonden volkomenlijk betaald, en mij uit alle geweld des duivels verlost heeft; en alzoo bewaart, dat zonder den wil mijns hemelschen Vaders geen haar van mijn hoofd vallen kan, ja ook dat mij alle ding tot mijne zaligheid dienen moet. Daarom Hij mij ook door zijnen Heiligen Geest des eeuwigen levens verzekert, en Hem voortaan te leven van harte willig en bereid maakt.

Vr. 2. Hoe veel stukken zijn u noodig te weten, opdat gij in dezen troost zaliglijk leven en sterven moogt?

Antw. Drie stukken. Ten eerste: Hoe groot mijne zonde en ellende zij. Ten andere: Hoe ik van alle mijne zonden en ellende verlost worde. Ten derde: Hoe ik God voor zulke verlossing zal dankbaar zijn.

HET EERSTE DEEL.

VAN DES MENSCHEN ELLENDIGHEID.

Zondag 2.

Vr. 3. Waaruit kent gij uwe ellendigheid?

Antw. Uit de Wet Gods.

Vr. 4. Wat eischt de Wet Gods van ons?

Antw. Dat leert ons Christus in eene somma, Matth. 22 : 37 tot 40. *Gij zult liefhebben den Heere uwen God, met geheel uw hart, en met geheel uwe ziel, en met geheel uw verstand. Dit is het eerste en het groot gebod En het tweede, aan dit gelijk*, is: *Gij zult uwen naaste liefhebben als u zelven. Aan deze twee geboden hangt de gansche Wet en de Profeten.*

Vr. 5. Kunt gij dit alles volkomenlijk houden?

Antw. Neen ik: want ik ben van nature geneigd God en mijnen naaste te haten.

Zondag 3.

Vr. 6. Heeft dan God den

mensch alzoo boos en verkeerd geschapen?

Antw. Neen Hij: maar God heeft den mensch goed en naar zijn evenbeeld geschapen, dat is, in ware geregtigheid en heiligheid; opdat hij God zijnen Schepper regt kennen, Hem van harte liefhebben, en met Hem in de eeuwige zaligheid leven zoude, om Hem te loven en te prijzen.

Vr. 7. Van waar komt dan zulke verdorven aard des menschen?

Antw. Uit den val en de ongehoorzaamheid onzer eerste voorouderen, Adam en Eva, in het Paradijs, daar onze natuur alzoo is verdorven geworden, dat wij allen in zonden ontvangen en geboren worden.

Vr. 8. Maar zijn wij alzoo verdorven, dat wij ganschelijk onbekwaam zijn tot eenig goed, en geneigd tot alle kwaad?

Antw. Ja wij; ten..j wij door den Geest Gods wedergeboren worden.

Zondag 4.

Vr. 9. Doet dan God den mensch geen onregt, dat Hij in zijne wet van hem eischt, dat hij niet doen kan?

Antw. Neen Hij: want God heeft den mensch alzoo geschapen, dat hij dat konde doen: maar de mensch heeft zich zelven en alle zijne nakomelingen, door het ingeven des duivels, en door moedwillige ongehoorzaamheid, van die gaven beroofd.

Vr. 10. Wil God zulke ongehoorzaamheid en afval ongestraft laten?

Antw. Neen Hij, geenszins: maar Hij vertoornt Zich schrikkelijk, beide over de aangeboren en werkelijke zonden, en ..l die door een regtvaardig ..deel tijdelijk en eeuwiglijk ..ffen, alzoo Hij gesproken heeft: *Vervloekt is een iegelijk die niet blijft in al hetgeen geschreven is in het boek der Wet, om dat te doen.*

Vr. 11. Is dan God ook niet barmhartig?

Antw. God is wel barmhartig, maar Hij is ook regtvaardig; daarom zoo eischt zijne geregtigheid, dat de zonde, welke tegen de allerhoogste Majesteit Gods gedaan is, ook met de hoogste, dat is, met de eeuwige straf aan ligchaam en ziel gestraft worde.

HET TWEEDE DEEL.

VAN DES MENSCHEN VERLOSSING.

Zondag 5.

Vr. 12. Aangezien wij dan naar het regtvaardig oordeel Gods tijdelijke en eeuwige straf verdiend hebben, is er eenig middel, waardoor wij deze straf ontgaan mogten, en wederom tot genade komen?

Antw. God wil, dat aan zijne geregtigheid genoeg geschiede; daarom moeten wij aan dezelve, òf door ons zelven, òf door eenen anderen, volkomenlijk betalen.

Vr. 13. Maar kunnen wij door ons zelven betalen?

Antw. In geenerlei wijze: maar wij maken ook de schuld nog dagelijks meerder.

Vr. 14. Kan ook ergens een bloot schepsel gevonden worden, dat voor ons betale?

Antw. Neen; want ten eerste wil God aan geen ander schepsel de schuld straffen, die de mensch gemaakt heeft; ten andere, zoo kan ook geen bloot schepsel den la.. des eeuwigen toorns Gods tegen de zonde dragen, en anderen ..n verlossen.

Vr. 15. Wat moeten wij dan voor een Middelaar en Verlosser zoeken?

Antw. Eenen zulken, die een waarachtig en regtvaardig mensch zij, en nogtans ook sterker dan alle schepselen, dat is, die ook waarachtig God zij.

Zondag 6.

Vr. 16. Waarom moet Hij een waarachtig en regtvaardig mensch zijn?

Antw. Omdat de regtvaardigheid Gods vorderde, dat de menschelijke natuur, die gezondigd had, voor de zonde betaalde, en dat een mensch zelf een zondaar zijnde, niet kon voor anderen betalen.

Vr. 17. Waarom moet Hij tegelijk waarachtig God zijn?

Antw. Opdat Hij uit kracht zijner Godheid den last des toorns Gods aan zijne menschheid dragen, en ons de geregtigheid en het leven verwerven en wedergeven mogt.

Vr. 18. Maar wie is deze Middelaar, die tegelijk waarachtig God en een waarachtig regtvaardig mensch is?

Antw. Onze Heere Jezus Christus, die ons van God tot wijsheid, regtvaardigmaking, heiligmaking, en tot eene volkomene verlossing geschonken is.

Vr. 19. Waaruit weet gij dat?

Antw. Uit het heilig Evangelie, hetwelk God zelf eerstelijk in het Paradijs geopenbaard heeft, en namaals door de heilige Patriarchen en Profeten laten verkondigen, en door de offeranden en andere ceremoniën der Wet laten vóórbeelden, en ten laatste door zijnen eeniggeboren Zoon vervuld.

Zondag 7.

Vr. 20. Worden dan alle menschen wederom door Christus zalig, alzoo zij door Adam zijn verdoemd geworden?

Antw. Neen zij: maar alleen degenen die Hem door een opregt geloof worden ingelijfd, en alle zijne weldaden aannemen.

Vr. 21. Wat is een opregt geloof?

Antw. Een opregt geloof is niet alleen een zeker weten of kennis, daardoor ik het al voor waarachtig houde, dat ons God in zijn Woord geopenbaard heeft: maar ook een zeker vertrouwen, hetwelk de Heilige Geest door het Evangelie in mijn hart werkt, dat niet alleen anderen, maar ook mij, vergeving der zonden, eeuwige geregtigheid en zaligheid van God geschonken zij, uit loutere genade, alleen om de verdienste van Christus wille.

Vr. 22. Wat is dan een Christen noodig te gelooven?

Antw. Al wat ons in het Evangelie beloofd wordt, hetwelk ons de Artikelen van ons algemeen en ongetwijfeld Christelijk geloof in eene hoofdsom leeren.

Vr. 23. Hoe luiden die Artikelen?

Antw. 1. *Ik geloof in God den Vader, den Almagtige, Schepper des hemels en der aarde.* —

2. *En in Jezus Christus, zijnen eeniggeboren Zoon, onzen Heere;*

3. *Die ontvangen is van den Heiligen Geest, geboren uit de maagd Maria;*

4. *Die geleden heeft onder Pontius Pilatus, is gekruist, gestorven en begraven, nedergedaald ter helle;*

5. *Ten derden dage wederom opgestaan van de dooden;*

6. *Opgevaren ten hemel, zittende ter regterhand Gods, des almagtigen Vaders:*

7. *Van waar Hij komen zal om te oordeelen de levenden en de dooden.* —

8. *Ik geloof in den Heiligen Geest.*

9. *Ik geloof eene heilige, al*

gemeene, Christelijke Kerk, de gemeenschap der heiligen;
10. *Vergeving der zonden;*
11. *Wederopstanding des vleesches;*
12. *En een eeuwig leven.*

Zondag 8.

Vr. 24. Hoe worden deze Artikelen gedeeld?

Antw. In drie deelen. Het eerste is van God den Vader en onze Schepping. Het andere van God den Zoon en onze Verlossing. Het derde van God den Heiligen Geest en onze Heiligmaking.

Vr. 25. Aangezien dat er maar een eenig Goddelijk Wezen is, waarom noemt gij den Vader, den Zoon, en den Heiligen Geest?

Antw. Omdat God Zich alzoo in zijn Woord geopenbaard heeft, dat deze drie onderscheidene Personen de eenige, waarachtige en eeuwige God zijn.

VAN GOD DEN VADER.

Zondag 9.

Vr. 26. Wat gelooft gij met deze woorden: *Ik geloof in God den Vader, den Almagtige, Schepper des hemels en der aarde?*

Antw. Dat de eeuwige Vader van onzen Heere Jezus Christus, die hemel en aarde, met al dat er in is, uit niet geschapen heeft, die ook dezelve nog door zijnen eeuwigen raad en voorzienigheid onderhoudt en regeert, om zijns Zoons Christi wille mijn God en mijn Vader zij: op welken ik alzoo vertrouw, dat ik niet twijfel, of Hij zal mij met alle nooddruft des ligbaams en der ziel verzorgen, en k al het kwaad dat Hij mij in jammerdal toeschikt mij ten beste keeren; want Hij ... doen kan als een almagtig G... en ook doen wil als een g... trouw Vader.

Zondag 10.

Vr. 27. Wat verstaat gij door de *Voorzienigheid* Gods?

Antw. De almagtige en alomtegenwoordige kracht Gods, door welke Hij hemel en aarde, mitsgaders alle schepselen, gelijk als met zijne hand nog onderhoudt, en alzoo regeert, dat loof en gras, regen en droogte, vruchtbare en onvruchtbare jaren, spijs en drank, gezondheid en krankheid, rijkdom en armoede, en alle dingen, niet bij geval, maar van zijne vaderlijke hand ons toekomen.

Vr 28. Waartoe dient ons dat wij weten, dat God alles geschapen heeft, en nog door zijne voorzienigheid onderhoudt?

Antw. Dat wij in allen tegenspoed geduldig, in voorspoed dankbaar zijn mogen, en in alles dat ons nog toekomen kan, een goed toevoorzigt hebben op onzen getrouwen God en Vader, dat ons geen schepsel van zijne liefde scheiden zal, aangezien dat alle schepselen alzoo in zijne hand zijn, dat zij tegen zijnen wil zich noch roeren noch bewegen kunnen.

VAN GOD DEN ZOON.

Zondag 11.

Vr. 29. Waarom wor... Gods *Jezus*, dat is *Zali...* genoemd?

Antw. Omdat Hij o... maakt en van onze zon... lost; daarbenevens, dat ... mand anders eenige ... te zoeken of te vinden ...

Vr. 30. Gelo...

aan den eenigen Zaligmaker Jezus, die hunne zaligheid en welvaart bij de heiligen, bij zich zelven, of ergens elders zoeken?

Antw. Neen zij: maar zij verloochenen met der daad den eenigen Heiland en Zaligmaker, Jezus, ofschoon zij zich Zijns met den mond roemen; want van tweeën één: óf Jezus moet geen volkomen Zaligmaker zijn; óf die dezen Zaligmaker met een waar geloof aannemen moeten alles in Hem hebben, dat tot hunne zaligheid van noode is.

Zondag 12.

Vr. 31. Waarom is Hij *Christus*, dat is *een Gezalfde*, genaamd?

Antw. Omdat Hij van God den Vader verordineerd is, en met den Heiligen Geest gezalfd, tot onzen hoogsten Profeet en Leeraar, die ons den verborgen raad en wil Gods aangaande onze verlossing volkomenlijk geopenbaard heeft; en tot onzen eenigen Hoogepriester, die ons met de eenige offerande zijns ligchaams verlost heeft, en ons met zijne voorbidding steeds voortreedt bij den Vader; en tot onzen eeuwigen Koning, die ons met zijn Woord en Geest regeert, en ons bij de verworvene verlossing beschut en behoudt.

Vr. 32. Maar waarom wordt gij *een Christen* genoemd?

Antw. Omdat ik door het geloof een lidmaat van Christus, en alzoo zijner zalving deelachtig ben; opdat ik zijnen naam bekenne, en mij zelven tot een levend dankoffer Hem offere, en met eene vrije en goede conscientie in dit leven tegen de zonde en den duivel strijde, en hier namaals in eeuwigheid met Hem over alle schepselen regeere.

Zondag 13.

Vr. 33. Waarom is Hij Gods *eeniggeboren Zoon* genoemd, zoo wij toch ook Gods kinderen zijn?

Antw. Daarom, dat Christus alleen de eeuwige natuurlijke Zoon van God is, maar wij zijn om Zijnentwil uit genade tot kinderen Gods aangenomen.

Vr. 34. Waarom noemt gij Hem *onzen Heere?*

Antw. Omdat Hij ons met ligchaam en ziel van al onze zonden, niet met goud of zilver, maar met zijn dierbaar bloed gekocht, en van alle geweld des duivels verlost, en ons alzoo Zich tot een eigendom gemaakt heeft.

Zondag 14.

Vr. 35. Wat is dat gezegd: *Die ontvangen is van den Heiligen Geest, geboren uit de maagd Maria?*

Antw. Dat de eeuwige Zoon Gods, die waarachtig en eeuwig God is en blijft, ware menschelijke natuur uit het vleesch en bloed der maagd Maria, door de werking des Heiligen Geestes, aangenomen heeft: opdat Hij ook het ware zaad Davids zij, zijnen broederen in alles gelijk, uitgenomen de zonde.

Vr. 36. Wat nuttigheid bekomt gij door de heilige ontvanging en geboorte van Christus?

Antw. Dat Hij onze Middelaar is, en met zijne onschuld en volkomene heiligheid mijne zonde, daarin ik ontvangen en geboren ben, voor Gods aangezigt bedekt.

Zondag 15.

Vr. 37. Wat verstaat gij bij het woordeken *Geleden?*

Antw. Dat Hij aan ligchaam en ziel, den ganschen tijd zijns

levens op de aarde, maar inzonderheid aan het einde zijns levens, den toorn Gods tegen de zonde des ganschen menschelijken geslachts gedragen heeft: opdat Hij met zijn lijden, als met het eenige zoenoffer, ons ligchaam en ziel van de eeuwige verdoemenis verloste, en ons Gods genade, geregtigheid en het eeuwige leven verwierve.

Vr. 38. Waarom heeft Hij *onder den regter Pontius Pilatus* geleden?

Antw. Opdat Hij, onschuldig onder den wereldlijken Regter veroordeeld zijnde, ons daarmede van het strenge oordeel Gods, dat over ons gaan zoude, bevrijdde.

Vr. 39. Heeft dat iets meer in, dat Hij *gekruist* is geweest, dan of Hij met eenen anderen dood gestorven ware?

Antw. Ja het; want daardoor ben ik zeker, dat Hij de vervloeking, die op mij lag, op Zich geladen heeft: want de dood des kruises van God vervloekt was.

Zondag 16.

Vr. 40. Waarom heeft Christus Zich *tot in den dood* moeten vernederen?

Antw. Daarom dat, van wege de geregtigheid en waarheid Gods, niet anders voor onze zonden konde betaald worden dan door den dood des Zoons Gods.

Vr. 41. Waarom is Hij *begraven* geworden?

Antw. Om daarmede te betuigen, dat Hij waarachtiglijk gestorven is.

Vr. 42. Zoo dan Christus voor ons gestorven is, hoe komt het, dat wij ook moeten sterven?

Antw. Onze dood is geene betaling voor onze zonden, maar alleen eene afsterving der zonden en een doorgang tot het eeuwige leven.

Vr. 43. Wat verkrijgen wij meer voor nuttigheid uit de offerande en dood van Christus aan het kruis?

Antw. Dat door zijne kracht onze oude mensch met Hem gekruist, gedood en begraven wordt: opdat de booze lusten des vleesches in ons niet meer regeeren, maar dat wij ons zelven Hem tot eene offerande der dankbaarheid opofferen.

Vr. 44. Waarom volgt daar: *Nedergedaald ter helle?*

Antw. Opdat ik in mijne hoogste aanvechtingen verzekerd zij, en mij ganschelijk vertrooste, dat mijn Heer Christus, door zijne onuitsprekelijke benaauwdheid, smarten, verschrikkingen en helsche kwalen, in welke Hij in zijn gansche lijden, (maar inzonderheid aan het kruis), gezonken was, mij van de helsche benaauwdheid en pijn verlost heeft.

Zondag 17.

Vr. 45. Wat nut ons de *Opstanding* van Christus?

Antw. Ten eerste, heeft Hij door zijne opstanding den dood overwonnen, opdat Hij ons de geregtigheid, die Hij door zijnen dood ons verworven had, konde deelachtig maken. Ten andere, worden ook wij nu door zijne kracht opgewekt tot een nieuw leven. Ten derde, is ons de opstanding van Christus een zeker pand onzer zalige opstanding.

Zondag 18.

Vr. 46. Wat verstaat [illegible] mede: *Opgevaren ten* [illegible]

Antw. Dat Christus, [illegible] de oogen zijner jongeren, [illegible] de aarde ten hemel is opg[illegible]n, en dat Hij ons ten goe[illegible]ár is, totdat Hij wederkom[illegible]te oordeelen de levend[illegible] de dooden.

Vr. 47. Is dan Christus niet bij ons tot aan het einde der wereld, alzoo Hij ons beloofd heeft?

Antw. Christus is waarachtig mensch en waarachtig God. Naar zijne menschelijke natuur is Hij niet meer op aarde, maar naar zijné Godheid, majesteit, genade en Geest wijkt Hij nimmermeer van ons.

Vr. 48. Maar zoo de menschheid niet overal is daar de Godheid is, worden dan die twee naturen in Christus niet van elkander gescheiden?

Antw. Ganschelijk niet; want mitsdien de Godheid onbegrijpelijk en overal tegenwoordig is, zoo moet volgen, dat zij wel buiten hare aangenomen menschheid is en nogtans ook in dezelve is en persoonlijk met haar vereenigd blijft.

Vr. 49. Wat nut ons de *Hemelvaart* van Christus?

Antw. Ten eerste, dat Hij in den hemel voor het aangezigt zijns Vaders onze Voorspreker is. Ten andere, dat wij ons vleesch in den hemel tot een zeker pand hebben, dat Hij, als het Hoofd, ons zijne lidmaten ook tot Zich zal nemen. Ten derde, dat Hij ons zijnen Geest tot een tegenpand zendt, door welks kracht wij zoeken dat daar boven is, daar Christus is, zittende ter regterhand Gods, en niet dat op de aarde is.

Zondag 19.

Vr. 50. Waarom wordt daartoe gezet: *Zittende ter regterhand Gods?*

Antw. Dat Christus daarom ten hemel gevaren is, opdat Hij Zich zelven dáár bewijze als het Hoofd zijner Christelijke Kerk, door hetwelk de Vader alle ding regeert.

Vr. 51. Wat nuttigheid brengt ons deze heerlijkheid van ons Hoofd Christus?

Antw. Eerstelijk, dat Hij door zijnen Heiligen Geest in ons, zijne lidmaten, de hemelsche gaven uitgiet. Daarna, dat Hij ons met zijne magt tegen alle vijanden beschut en bewaart.

Vr. 52. Wat troost u *de wederkomst van Christus om te oordeelen de levenden en de dooden?*

Antw: Dat ik in alle droefenis en vervolging, met opgerigten hoofde even Denzelfde, die Zich te voren om mijnentwille voor Gods gerigt gesteld, en al den vloek van mij weggenomen heeft, tot eenen Regter uit den hemel verwachte: die alle zijne en mijne vijanden in de eeuwige verdoemenis werpen, maar mij met alle uitverkorenen tot Zich in de hemelsche blijdschap en heerlijkheid nemen zal.

VAN GOD DEN HEILIGEN GEEST.

Zondag 20.

Vr. 53. Wat gelooft gij van *den Heiligen Geest?*

Antw. Eerstelijk, dat Hij te zamen met den Vader en den Zoon waarachtig en eeuwig God is. Ten andere, dat Hij ook mij gegeven is, opdat Hij mij door een opregt geloof Christus en aller zijner weldaden deelachtig make, mij troeste, en bij mij eeuwiglijk blijve.

Zondag 21.

Vr. 54. Wat gelooft gij van *de heilige, algemeene, Christelijke Kerk?*

Antw. Dat de Zone Gods uit het gansche menschelijke geslacht Zich eene Gemeente, tot het eeuwige leven uitverkoren door zijn Geest en Woord,

eenigheid des waren geloofs, van het begin der wereld tot aan het einde, vergadert, beschermt en onderhoudt, en dat ik daarvan een levend lidmaat ben en eeuwig zal blijven.

Vr. 55. Wat verstaat gij door *de Gemeenschap der heiligen?*

Antw. Eerstelijk, dat alle en elk geloovige als lidmaten aan den Heere Christus en alle zijne schatten en gaven gemeenschap hebben. Ten andere, dat elk zich moet schuldig weten, zijne gaven ten nutte en ter zaligheid der andere lidmaten gewilliglijk en met vreugde aan te leggen.

Vr. 56. Wat gelooft gij van *de Vergeving der zonden?*

Antw. Dat God, om het genoegdoen van Christus wille, alle mijne zonden, ook mijn zondelijken aard, waarmede ik al mijn leven lang te strijden heb, nimmermeer wil gedenken, maar mij uit genade de geregtigheid van Christus schenken, opdat ik nimmermeer in het gerigt van God kome.

Zondag 22.

Vr. 57. Wat troost geeft u *de Opstanding des vleesches?*

Antw. Dat niet alleen mijne ziel na dit leven van stonden aan tot Christus, haar Hoofd, zal opgenomen worden, maar dat ook dit mijn vleesch, door de kracht van Christus opgewekt zijnde, weder met mijne ziel vereenigd, en aan het heerlijk ligchaam van Christus gelijkvormig zal worden.

Vr. 58. Wat troost schept gij uit het artikel van *het Eeuwige leven?*

Antw. Dat, nademaal ik nu het beginsel der eeuwige vreugde in mijn hart gevoel, ik na dit leven volkomene zaligheid bezitten zal, die geen oog gezien en geen oor gehoord heeft, en in geens menschen hart gekomen is, en dat om God daarin eeuwiglijk te prijzen.

VAN DE REGTVAARDIGMAKING.

Zondag 23.

Vr. 59. Maar wat baat het u nu, dat gij dit al gelooft?

Antw. Dat ik in Christus voor God regtvaardig ben, en een erfgenaam des eeuwigen levens.

Vr. 60. Hoe zijt gij regtvaardig voor God?

Antw. Alleen door een opregt geloof in Jezus Christus: alzoo dat, al is het, dat mij mijne consciëntie beklaagt, dat ik tegen al de geboden Gods zwaarlijk gezondigd, en geen derzelve gehouden heb, en nog steeds tot alle boosheid geneigd ben, nogtans God, zonder eenige mijne verdienste, uit loutere genade, mij de volkomene genoegdoening, geregtigheid en heiligheid van Christus schenkt en toerekent, even als hadde ik nooit zonde gehad noch gedaan; ja als hadde ik ook al de gehoorzaamheid volbragt, die Christus voor mij volbragt heeft, zoo verre ik zulke weldaad met geloovig harte aanneem.

Vr. 61. Waarom zegt gij, dat gij alleen *door het geloof* regtvaardig zijt?

Antw. Niet, dat ik van wege de waardigheid mijns geloofs Gode aangenaam zij; maar daarom, dat alleen de genoegdoening, geregtigheid e[illegible] ligheid van Christus mij [illegible] regtigheid voor God is, [illegible] ik dezelve niet anders [illegible] leen door het geloof a[illegible] en mij toeëigenen k[illegible]

Zondag 24

Vr. 62. Maar w[illegible]

onze goede werken niet de geregtigheid voor God, of een stuk derzelve zijn?

Antw. Daarom, dat de geregtigheid die voor Gods gerigt bestaan kan, gansch volkomen en der Wet Gods in alle stukken gelijkmatig zijn moet: en dat ook onze beste werken in dit leven alle onvolkomen en met zonden bevlekt zijn.

Vr. 63. Hoe verdienen onze goede werken niet, die nogtans God in dit en in het toekomende leven wil beloonen?

Antw. Deze belooning geschiedt niet uit verdienste, maar uit genade.

Vr. 64. Maar maakt deze leer niet zorgelooze en goddelooze menschen?

Antw. Neen zij; want het is onmogelijk, dat zoo wie Christus door een waarachtig geloof ingeplant is, niet zoude voortbrengen vruchten der dankbaarheid.

VAN DE SACRAMENTEN.

Zondag 25.

Vr. 65. Aangezien dan alleen het geloof ons Christus en al zijner weldaden deelachtig maakt, van waar komt zulk geloof?

Antw. Van den Heiligen Geest, die het geloof in onze harten werkt door de verkondiging des heiligen Evangeliums, en hetzelve sterkt door het gebruiken van de Sacramenten.

Vr. 66. Wat zijn de Sacramenten?

Antw. De Sacramenten zijn heilige zigtbare waarteekenen en zegelen, van God ingezet, opdat Hij ons door het gebruiken van dezelve de belofte des Evangelies des te beter te verstaan geve en verzegele: namelijk, dat Hij ons, van wegen des eenigen slagtoffers van Christus, aan het kruis volbragt, vergeving der zonden en het eeuwige leven uit genade schenkt.

Vr. 67. Zijn dan beide, het Woord en de Sacramenten, daarhenen gerigt, of daartoe verordend, dat zij ons geloof op de offerande van Jezus Christus aan het kruis, als op den eenigen grond onzer zaligheid wijzen?

Antw. Ja zij toch: want de Heilige Geest leert ons in het Evangelie en verzekert ons door de Sacramenten, dat onze volkomene zaligheid in de eenige offerande van Christus staat, die voor ons aan het kruis geschied is.

Vr. 68. Hoe veel Sacramenten heeft Christus in het Nieuwe Verbond of Testament ingezet?

Antw. Twee: den heiligen Doop, en het heilige Avondmaal.

Zondag 26.

Vr. 69. Hoe wordt gij in den heiligen Doop vermaand en verzekerd, dat de eenige offerande van Christus, aan het kruis geschied, u ten goede komt?

Antw. Alzoo, dat Christus dit uitwendig waterbad ingezet, en daarbij toegezegd heeft, dat ik zoo zekerlijk met zijn bloed en Geest van de onreinigheid mijner ziel, dat is, van al mijne zonden, gewasschen ben, als ik uitwendig met het water, hetwelk de onzuiverheid des ligchaams pleegt weg te nemen, gewasschen ben.

Vr. 70. Wat is dat, *met het bloed en den Geest van Christus gewasschen zijn?*

Antw. Het is vergeving der zonden van God uit genade het

ben, om des bloeds van Christus wille, hetwelk Hij in zijne offerande aan het kruis voor ons uitgestort heeft; daarna ook door den Heiligen Geest vernieuwd en tot lidmaten van Christus geheiligd zijn, opdat wij hoe langer hoe meer der zonden afsterven en in een godzalig, onstraffelijk leven wandelen.

Vr. 71. Waar heeft ons Christus toegezegd, dat Hij ons zoo zekerlijk met zijn bloed en Geest wasschen wil, als wij met het Doopwater gewasschen worden?

Antw. In de inzetting des Doops, welke aldus luidt: *Gaat dan henen, onderwijst al de volken, dezelve doopende in den naam des Vaders, en des Zoons, en des Heiligen Geestes.* Matth. 28 : 19. En: *Die geloofd zal hebben, en gedoopt zal zijn, zal zalig worden; maar die niet zal geloofd hebben, zal verdoemd worden.* Marc. 16 : 16. Deze belofteniss wordt ook herhaald waar de Schrift den Doop *het bad der wedergeboorte* en *de afwassching der zonden* noemt. Tit. 3 : 5; Hand. 22 : 16.

Zondag 27.

Vr. 72. Is dan het uiterlijk waterbad de afwassching der zonden zelve?

Antw. Neen het: want alleen het bloed van Jezus Christus en de Heilige Geest reinigt ons van alle zonden.

Vr. 73. Waarom noemt dan de Heilige Geest den Doop *het bad der wedergeboorte* en *de afwassching der zonden?*

Antw. God spreekt alzoo niet zonder groote oorzaak: namelijk, niet alleen om ons daarmede te leeren, dat, gelijk de onzuiverheid des ligchaams door het water, alzoo ook onze zonden door het bloed en den Geest van Jezus Christus weggenomen worden: maar veel meer, dat Hij ons door dit Goddelijk pand en waarteeken wil verzekeren, dat wij zoo waarachtiglijk van onze zonden geestelijk gewasschen zijn, als wij uitwendig met water gewasschen worden.

Vr. 74. Zal men ook de jonge kinderen doopen?

Antw. Ja; want mitsdien zij alzoowel als de volwassenen in het Verbond Gods en in zijne Gemeente begrepen zijn, en dat hun door Christus' bloed de verlossing van de zonden, en de Heilige Geest, die het geloof werkt, niet weiniger dan den volwassenen toegezegd wordt, zoo moeten zij ook door den Doop, als door het teeken des Verbonds, in de Christelijke Kerk ingelijfd, en van de kinderen der ongeloovigen onderscheiden worden: gelijk in het Oude Verbond of Testament door de Besnijdenis geschied is, voor welke in het Nieuwe Verbond de Doop ingezet is.

VAN HET HEILIGE AVONDMAAL ONZES HEEREN JEZUS CHRISTUS.

Zondag 28.

Vr. 75. Hoe wordt gij in het heilige Avondmaal vermaand en verzekerd, dat gij aan de eenige offerande van Christus, aan het kruis volbragt, en aan al zijn goed gemeenschap hebt?

Antw. Alzoo, dat Christus mij en allen geloovigen tot ... gedachtenis van dit geb... brood te eten, en van drinkbeker te drinken b... heeft, en daartoe ook b... eerstelijk dat zijn ligcha... zekerlijk voor mij aan het geofferd en gebroken, e... bloed voor mij vergoten ik m...

wordt; en ten andere, dat Hij zelf mijne ziel met zijn gekruist ligchaam en vergoten bloed zoo zekerlijk tot het eeuwige leven spijst en laaft, als ik het brood en den drinkbeker des Heeren, (als zekere waarteekenen des ligchaams en bloeds van Christus), uit des dienaars hand ontvang en mondelijk geniet.

Vr. 76. Wat is dat te zeggen, *het gekruiste ligchaam van Christus eten, en zijn vergoten bloed drinken?*

Antw. Het is niet alleen met een geloovig hart het gansche lijden en sterven van Christus aannemen, en daardoor vergeving der zonde en het eeuwige leven verkrijgen, maar ook daarbenevens door den Heiligen Geest, die te zamen in Christus en in ons woont, alzoo met zijn heilig ligchaam hoe langer hoe meer vereenigd worden, dat wij, al is het, dat Christus in den hemel is en wij op de aarde zijn, nogtans vleesch van zijn vleesch en been van zijne beenen zijn, en dat wij van éénen Geest, (als leden eens ligchaams van ééne ziel), eeuwiglijk leven en geregeerd worden.

Vr. 77. Waar heeft Christus beloofd, dat Hij de geloovigen zoo zekerlijk alzoo met zijn ligchaam en bloed wil spijzen en laven, als zij van dit gebroken brood eten en van dezen drinkbeker drinken?

Antw. In de inzetting des Avondmaals, welke aldus luidt: 1 Kor. 11 : 23—26).

De Heere Jezus, in den nacht in welken Hij verraden werd, nam het brood, en als Hij gedankt had, brak Hij het, en zeide: Neemt, eet, dat is mijn ligchaam, dat voor u gebroken wordt: doet dat tot mijne gedachtenis. Desgelijks nam Hij ook den drinkbeker na het eten, zeggende: Deze drinkbeker is het nieuwe testament in mijn bloed: doet dat, zoo dikwijls als gij dien zult drinken, tot mijne gedachtenis. Want zoo dikwijls als gij dit brood zult eten, en dezen drinkbeker zult drinken, zoo verkondigt den dood des Heeren, tot dat Hij komt.

Deze toezegging wordt ook herhaald door Paulus, waar hij spreekt, 1 Kor. 10 : 16, 17: *De drinkbeker der dankzegging, dien wij dankzeggende zegenen, is die niet eene gemeenschap des bloeds van Christus? Het brood, dat wij breken, is dat niet eene gemeenschap des ligchaams van Christus? Want één brood is* het: zoo *zijn wij velen één ligchaam, dewijl wij allen ééns broods deelachtig zijn.*

Zondag 29.

Vr. 78. Wordt dan uit brood en wijn het wezenlijk ligchaam en bloed van Christus?

Antw. Neen; maar gelijkerwijs het water in den Doop niet in het bloed van Christus veranderd wordt, noch de afwassching der zonden zelve is, (waarvan het alleen een Goddelijk waarteeken en verzekering is), alzoo wordt ook ook het brood in het Avondmaal niet het ligchaam van Christus zelf, hoewel het naar den aard en eigenschap der Sacramenten het ligchaam van Christus Jezus genoemd wordt.

Vr. 79. Waarom noemt dan Christus het brood zijn ligchaam, en den drinkbeker zijn bloed, of het Nieuwe Verbond in zijn bloed; Matth. 26 : 28, Luc. 22 : 20; en Paulus, de gemeenschap des ligchaams en des bloeds van Christus?

Antw. Christus spreekt alzoo niet zonder groote oorzaak: namelijk, niet alleen om ons daarmede te leeren, dat, gelijk

brood en wijn dit tijdelijk leven onderhouden, alzoo ook zijn gekruist ligchaam en zijn vergoten bloed zij de waarachtige spijs en drank, daardoor onze zielen ten eeuwigen leven gevoed worden; maar veelmeer om ons door deze zigtbare teekenen en panden te verzekeren, dat wij zoo waarachtiglijk zijns waren ligchaams en bloeds, door de werking des Heiligen Geestes, deelachtig worden, als wij deze heilige waarteekenen met den ligchamelijken mond tot zijne gedachtenis ontvangen: en dat al zijn lijden en gehoorzaamheid zoo zekerlijk onze eigen zij, als hadden wij zelven in onze eigene personen alles geleden, en Gode voor onze zonden genoeg gedaan.

Zondag 30.

Vr. 80. Wat onderscheid is er tusschen het Avondmaal des Heeren en de Paapsche Mis?

Antw. Het Avondmaal des Heeren betuigt ons, dat wij volkomene vergeving van alle onze zonden hebben, door de eenige offerande van Jezus Christus, die Hij zelf eenmaal aan het kruis volbragt heeft, en dat wij door den Heiligen Geest Christus worden ingelijfd, die nu naar zijne menschelijke natuur niet op de aarde, maar in den hemel is, ter regterhand Gods zijns Vaders, en wil daar van ons aangebeden zijn. Maar de Mis leert, dat de levenden en de dooden niet door het lijden van Christus vergeving der zonden hebben, tenzij dat Christus nog dagelijks voor dezelven van de Mispriesters geofferd worde, en dat Christus ligchamelijk onder de gestalte des broods en des wijns is, en daarom ook daarin moet aangebeden worden. En zoo is de Mis in den grond ...ers niet dan eene verlooching der eenige offerande en des lijdens van Jezus Christus, en eene vervloekte afgoderij.

Vr. 81 Voor wie is het Avondmaal des Heeren ingesteld?

Antw. Voor diegenen die zich zelven van wege hunne zonden mishagen, en nogtans vertrouwen, dat dezelve hun om Christus' wil vergeven zijn, en dat ook de overblijvende zwakheid met zijn lijden en sterven bedekt zij: en die begeeren ook hoe langer hoe meer hun geloof te sterken, en hun leven te beteren. Maar de geveinsden en die zich niet met waren harte tot God bekeeren, die eten en drinken zich zelven een oordeel.

Vr. 82 Zal men ook diegenen tot dit Avondmaal laten komen, die zich met hunne bekentenis en leven als ongeloovige en goddelooze menschen aanstellen?

Antw. Neen; want alzoo wordt het Verbond Gods ontheiligd, en zijn toorn over de gansche Gemeente verwekt. Daarom is de Christelijke Kerk schuldig, naar de ordening van Christus en zijne Apostelen, zulken, (tot dat zij betering huns levens bewijzen), door de Sleutelen des Hemelrijks uit te sluiten.

Zondag 31.

Vr. 83. Wat zijn de Sleutelen des Hemelrijks?

Antw. De Verkondiging van het heilige Evangelie, en de Christelijke Ban of de uitsluiting uit de Christelijke Gemeente; door welke twee stukk... Hemelrijk den geloovigen ... gedaan, en den ongelo... toegesloten wordt.

Vr. 84. Hoe wordt het H...rijk door de Prediking v... heilige Evangelie ontslot... toegesloten?

Antw. Alzoo, al...

gens het bevel van Christus, allen en een iegelijk geloovige verkondigd en openlijk betuigd wordt, dat hun, zoo dikwijls als zij de beloftenis des Evangeliums met waar geloof aannemen, waarachtiglijk al hunne zonden van God, om der verdiensten van Christus wille, vergeven zijn; daarentegen allen ongeloovigen, en die zich niet van harte bekeeren, verkondigd en betuigd wordt: dat de toorn Gods en de eeuwige verdoemenis op hen ligt, zoo lang als zij zich niet bekeeren; volgens welke getuigenis van het Evangelie God beide in dit en in het toekomende leven oordeelen wil.

Vr. 85. Hoe wordt het Hemelrijk toegesloten en ontsloten door den Christelijken Ban?

Antw. Alzoo, als achtervolgens het bevel van Christus, degenen die onder den Christelijken naam onchristelijke leer of leven voeren, nadat zij, menigmaal broederlijk vermaand zijnde, van hunne dwalingen of schandelijk leven niet afstaan willen, der Gemeente, of dengenen die van de Gemeente daartoe verordineerd zijn, aangebragt worden; en zoo zij naar de vermaning niet vragen, van henlieden, door het verbieden van de Sacramenten, uit de Christelijke Gemeente, en van God zelven uit het Rijk van Christus gesloten worden: en wederom als lidmaten van Christus en van zijne Gemeente aangenomen, zoo wanneer zij waarachtige betering beloven en bewijzen.

HET DERDE DEEL.

VAN DE DANKBAARHEID.

Zondag 32.

Vr. 86. Aangezien wij uit onze ellendigheid, zonder eenige onze verdienste, alleen uit genade door Christus verlost zijn, waarom moeten wij dan nog goede werken doen?

Antw. Daarom, dat Christus, nadat Hij ons met zijn bloed gekocht en vrij gemaakt heeft, ons ook door zijnen Heiligen Geest tot zijn evenbeeld vernieuwt, opdat wij ons met ons gansche leven Gode dankbaar voor zijne weldaden bewijzen, en Hij door ons geprezen worde. Daarna ook, dat elk bij zich zelven van zijn geloof, uit de vruchten, verzekerd zij: en dat door onzen godzaligen wandel onze naasten ook voor Christus gewonnen worden.

Vr. 87. Kunnen dan die niet zalig worden, die in hun goddeloos, ondankbaar leven voortvarende, zich tot God niet bekeeren?

Antw. In geenerlei wijze, want de Schrift zegt, dat geen onkuische, afgodendienaar, echtbreker, dief, gierige, dronkaard, lasteraar, noch roover, noch dergelijke het Rijk Gods beërven zal.

Zondag 33.

Vr. 88 In hoeveel stukken bestaat de waarachtige bekeering des menschen?

Antw. In twee stukken: in de afsterving van den ouden, en in de opstanding van den nieuwen mensch.

Vr. 89. Wat is de afsterving van den ouden mensch?

Antw. Het is een hartelijk leedwezen dat wij God door onze zonden vertoornd hebben, en dezelve hoe langer hoe meer haten en vlieden.

Vr. 90 Wat is de opstanding van den nieuwen mensch?

Antw Het is eene hartelijke vreugde in God door Christus, en lust en liefde om naar den wil van God in alle goede werken te leven.

Vr. 91. Maar wat zijn goede werken?

Antw. Alleen die uit waar geloof, naar de Wet Gods, Hem ter eere geschieden; en niet die op ons goeddunken of op menschen-inzetting gegrond zijn.

VAN DE WET.

Zondag 34.

Vr. 92. Hoe luidt de Wet des Heeren?

Antw. God sprak alle deze woorden:

Exod. 20 : 2—17. Deut. 5 : 6—21.

Ik ben de HEERE uw God, die u uit Egypteland, uit het diensthuis, uitgeleid heb.

Het eerste gebod.

Gij zult geen andere Goden voor mijn aangezigt hebben.

Het tweede gebod.

Gij zult u geen gesneden beeld, noch eenige gelijkenis maken van hetgeen *dat boven in den hemel is, noch* van hetgeen *dat onder op de aarde is, noch* van hetgeen *dat in de wateren onder de aarde is. Gij zult u voor die niet buigen, noch hen dienen; want Ik, de HEERE uw God, ben een ijverig God, die de misdaad der vaderen bezoek aan de kinderen, aan het derde en aan het vierde* lid *dergenen die Mij haten, en doe barmhartigheid aan duizenden dergenen die Mij liefhebben en mijne geboden onderhouden.*

Het derde gebod.

Gij zult den naam des HEEREN uws Gods niet ijdellijk ruiken; want de HEERE iet onschuldig houden die naam ijdellijk gebruikt.

Het vierde gebod.

Gedenkt des Sabbatdags, dat gij dien heiligt. Zes dagen zult gij arbeiden en al uw werk doen; maar de zevende dag is de Sabbat des HEEREN uws Gods; dan *zult gij geen werk doen, gij, noch uw zoon, noch uwe dochter,* noch *uwe dienstknecht, noch uwe dienstmaagd, noch uw vee, noch uw vreemdeling, die in uwe poorten is. Want in zes dagen heeft de HEERE den hemel en de aarde gemaakt, de zee en alles wat daarin is, en Hij rustte ten zevenden dage; daarom zegende de HEERE den Sabbatdag, en heiligde denzelven.*

Het vijfde gebod.

Eert uwen vader en uwe moeder, opdat uwe dagen verlengd worden in het land, dat u de HEERE uw God geeft.

Het zesde gebod.

Gij zult niet doodslaan.

Het zevende gebod.

Gij zult niet echtbreken.

Het achtste gebod.

Gij zult niet stelen.

Het negende gebod.

Gij zult geene valsche getuigenis spreken tegen uwen naaste.

Het tiende gebod.

Gij zult niet bege[...] naasten huis; gij zult [...] geeren uws naasten vrou[...] zijnen dienstknecht, noc[...] dienstmaagd, noch zijne[...] noch zijnen ezel, noc[...] uws naasten is.

Vr. 93. Hoe worden deze tien geboden gedeeld?

Antw. In twee tafelen: waarvan de eerste leert, hoe wij ons jegens God zullen houden; de andere, wat wij onzen naaste schuldig zijn.

Vr. 94 Wat gebiedt God in het eerste gebod?

Antw. Dat ik, zoo lief als mij mijner ziele zaligheid is, alle afgoderij, tooverij, waarzegging, bijgeloof, aanroeping van de heiligen of van andere schepselen mijde en vliede; en den eenigen waren God regt leere kennen, Hem alleen vertrouwe, in alle ootmoedigheid en lijdzaamheid mij Hem alleen onderwerpe, van Hem alleen alles goeds verwachte, Hem van ganscher harte liefhebbe, vreeze en eere: alzoo dat ik eer van alle schepselen afga en die varen late, dan dat ik in het allerminste tegen zijnen wil doe.

Vr. 95. Wat is afgoderij?

Antw. Afgoderij is, in de plaats van den eenigen waren God, die Zich in zijn Woord geopenbaard heeft, of benevens Denzelven, iets anders verzieren of hebben, waarop de mensch zijn vertrouwen zet.

Zondag 35.

Vr. 96. Wat eischt God in het tweede gebod?

Antw. Dat wij God in geenerlei wijze afbeelden, noch op eenige andere wijze vereeren dan Hij in zijn Woord bevolen heeft.

Vr. 97. Mag men dan gansch geene beelden maken?

Antw. God kan noch mag in geenerlei wijze afgebeeld worden. Maar de schepselen, al is het, dat zij kunnen afgebeeld worden, zoo verbiedt toch God hunne beeldtenis te maken en te hebben om die te vereeren, of God daardoor te dienen.

Vr. 98. Maar zou men de beelden in de kerken als boeken der leeken niet mogen lijden?

Antw. Neen; want wij moeten niet wijzer zijn dan God, die zijne Christenen niet door stomme beelden, maar door de levendige verkondiging zijns Woords wil onderwezen hebben.

Zondag 36.

Vr. 99. Wat wil het derde gebod?

Antw. Dat wij niet alleen met vloeken of met valschen eede, maar ook met onnoodig zweren den naam Gods niet lasteren. noch misbruiken, noch ons met ons stilzwijgen en toezien zulker schrikkelijke zonden deelachtig maken. En in summa, dat wij den heiligen naam Gods anders niet dan met vreeze en eerbieding gebruiken: opdat Hij van ons regt bekend, aangeroepen, en in al onze woorden en werken geprezen worde.

Vr. 100. Is het dan zoo groote zonde, Gods naam met zweren en vloeken te lasteren, dat God Zich ook over die vertoornt, die zoo veel als hun mogelijk is het vloeken en zweren niet helpen weren en verbieden?

Antw. Ja het, gewisselijk; want daar is geen grooter zonde, noch die God meer vertoornt, dan de lastering zijns naams; daarom Hij ook die met den dood te straffen bevolen heeft.

Zondag 37.

Vr. 101. Mag men ook godzaliglijk bij den naam Gods eenen eed zweren?

Antw. Ja, als het de Overheid van hare onderdanen, of anderzins ook de nood vordert, om trouw en waarheid da-

door te bevestigen, en dat tot Gods eer en des naasten zaligheid: want zulk eedzweren is in Gods Woord gegrond, en daarom ook van de heiligen in het Oude en Nieuwe Testament regt gebruikt geweest.

Vr. 102. Mag men ook bij de heiligen, of bij eenige andere schepselen eenen eed zweren?

Antw. Neen; want een regt eedzweren is God aanroepen, dat Hij, als die alleen het harte kent, der waarheid getuigenis wil geven, en mij straffen, indien ik valschelijk zweer: welke eer aan geen schepsel toebehoort.

Zondag 38.

Vr. 103. Wat gebiedt God in het vierde gebod?

Antw. Eerstelijk, dat de Kerkendienst of het Predikambt, en de Scholen onderhouden worden, en dat ik, inzonderheid op den Sabbat, dat is op den Rustdag, tot de Gemeente Gods naarstiglijk kome, om Gods Woord te hooren, de Sacramenten te gebruiken, God den Heere openlijk aan te roepen, en den armen Christelijke handreiking te doen. Ten andere, dat ik al de dagen mijns levens van mijne booze werken viere, den Heere door zijnen Geest in mij werken late, en alzoo den eeuwigen Sabbat in dit leven aanvange.

Zondag 39.

Vr. 104. Wat wil God in het vijfde gebod?

Antw. Dat ik mijnen vader en mijne moeder, en allen die over mij gesteld zijn, alle eere, liefde en trouw bewijze, en mij aan hunne goede leer en straf met behoorlijke gehoorzaamheid onderwerpe, en ook met hunne zwakheid en gebreken geduld hebbe: aangezien het God belieft ons door hunne hand te regeeren.

Zondag 40.

Vr. 105. Wat eischt God in het zesde gebod?

Antw. Dat ik mijnen naaste noch met gedachten, noch met woorden of eenig gelaat, veel weiniger met de daad, door mij zelven of door anderen onteere, hate, kwetse of doode; maar dat ik alle wraakgierigheid aflegge, ook mij zelven niet kwetse, of moedwillig in eenig gevaar begeve; daarom ook de Overheid het zwaard draagt, om den doodslag te weren.

Vr 106. Maar dit gebod schijnt alleen van het doodslaan te spreken?

Antw. God, verbiedende den doodslag, leert ons, dat Hij den wortel des doodslags, als nijd, haat, toorn en wraakgierigheid haat, en zulks alles voor eenen doodslag houdt.

Vr. 107. Maar is dat genoeg, dat wij onzen naaste, alzoo gezegd is, niet dooden?

Antw. Neen, want God, verbiedende den nijd, haat en toorn, gebiedt, dat wij onzen naaste liefhebben als ons zelven, en jegens hem geduld, vrede, zachtmoedigheid, barmhartigheid en alle vriendelijkheid bewijzen, zijne schade, zoo veel als ons mogelijk is, afkeeren, en ook onzen vijanden goed doen.

Zondag 41.

Vr. 108. Wat leert ons het zevende gebod?

Antw Dat alle onkuis[illegible] van God vervloekt is, [illegible] wij daarom, haar van [illegible] vijand zijnde, kuisch e[illegible] telijk leven moeten, h[illegible] den heiligen huwel[illegible] of buiten denzelve[illegible]

Vr. 109. Verbiedt God in dit gebod niet meer dan echtbreken en diergelijke schanden?

Antw. Dewijl ons ligchaam en ziel tempelen des Heiligen Geestes zijn, zoo wil Hij, dat wij ze beide zuiver en heilig bewaren: daarom verbiedt Hij alle onkuische daden, gebaren, woorden, gedachten, lusten, en wat den mensch daartoe trekken kan.

Zondag 42.

Vr. 110. Wat verbiedt God in het achtste gebod?

Antw. God verbiedt niet alleen dat stelen en rooven, hetwelk de Overheid straft: maar Hij noemt ook dieverij, alle booze stukken en aanslagen, waarmede wij onzes naasten goed denken aan ons te brengen, hetzij met geweld of schijn des regts: als met onregt gewigt, el, maat, waar, munt, woeker, of door eenig middel van God verboden; daartoe ook alle gierigheid, alle misbruik en verkwisting zijner gaven.

Vr. 111. Maar wat gebiedt God in dit gebod?

Antw. Dat ik mijns naasten nut, waar ik kan en mag, bevordere; met hem alzoo handele, als ik wilde dat men met mij handelde; daartoe ook, dat ik trouwelijk arbeide, opdat ik den nooddruftige helpen moge.

Zondag 43.

Vr. 112. Wat wil het negende gebod?

Antw. Dat ik tegen niemand valsche getuigenis geve, niemands woorden verkeere, geen achterklapper of lasteraar zij, niemand ligtelijk en onverhoord oordeele of helpe verdoemen: maar allerlei liegen en bedriegen, als eigene werken des duivels, vermijde, tenzij dat ik den zwaren toorn Gods op mij laden wil. Insgelijks, dat ik, in het gerigt, en in alle andere handelingen, de waarheid liefhebbe, opregtelijk spreke en bekenne; ook mijns naasten eer en goed gerucht, naar mijn vermogen, voorsta en bevordere.

Zondag 44.

Vr. 113 Wat eischt van ons het tiende gebod?

Antw. Dat ook de minste lust of gedachte tegen eenig gebod Gods in ons hart nimmermeer kome: maar dat wij ten allen tijde van ganscher harte aller zonde vijand zijn, en lust tot alle geregtigheid hebben.

Vr. 114. Maar kunnen degenen die tot God bekeerd zijn, deze geboden volkomenlijk houden?

Antw. Neen zij: maar ook de allerheiligsten, zoo lang als zij in dit leven zijn, hebben maar een klein beginsel dezer gehoorzaamheid: doch alzoo, dat zij met een ernstig voornemen niet alleen naar sommige, maar naar alle de geboden Gods beginnen te leven.

Vr. 115. Waarom laat ons dan God alzoo scherpelijk de tien geboden prediken, zoo ze toch niemand in dit leven houden kan?

Antw. Eerstelijk, opdat wij ons leven lang onzen zondelijken aard hoe langer hoe meer leeren kennen, en des te begeeriger zijn om de vergeving der zonden en de geregtigheid in Christus te zoeken. Daarna, dat wij zonder onderlaten ons benaarstigen, en God bidden om de genade des Heiligen Geestes, dat wij langs zoo meer naar het evenbeeld Gods vernieuwd worden, totdat wij tot deze voorgestelde volkomenheid na dit leven geraken.

Zondag 45.

Vr. 116 Waarom is het gebed den Christenen van noode?

Antw. Daarom, dat dit het voornaamste stuk der dankbaarheid is, welke God van ons vordert; en dat God zijne genade en den Heiligen Geest alleen dien geven wil, die Hem met hartelijke zuchten, zonder ophouden, daarom bidden en daarvoor danken.

Vr. 117. Wat behoort tot een zulk gebed, dat Gode aangenaam zij en van Hem verhoord worde?

Antw. Eerstelijk, dat wij alleen den eenigen waren God, die Zich in zijn Woord aan ons geopenbaard heeft, om al hetgeen dat Hij ons geboden heeft te bidden, van harte aanroepen. Ten andere, dat wij onzen nood en onze ellendigheid regt grondig kennen, opdat wij ons voor het aangezigt zijner Majesteit verootmoedigen Ten derde, dat wij dezen vasten grond hebben, dat Hij ons gebed, niettegenstaande dat wij sulks onwaardig zijn, om des Heeren Christus' wille zekerlijk wil verhooren, gelijk Hij ons in zijn Woord beloofd heeft.

Vr. 118. Wat heeft ons God bevolen van Hem te bidden?

Antw. Alle geestelijke en ligchamelijke nooddruft, welke de Heere Christus begrepen heeft in het gebed, dat Hij ons zelf geleerd heeft.

Vr. 119 Hoe luidt dat gebed?

Antw. *Onze Vader, die in de hemelen zijt! Uw Naam worde geheiligd. Uw Koningrijk kome Uw Wil geschiede gelijk in den hemel* alzoo *ook op de aarde Geef ons heden ons dagelijksch brood. En vergeef ons onze schulden, gelijk ook wij vergeven onze schuldenaren. En leid ons niet in verzoeking, maar verlos ons van den Booze. Want Uws is het Koningrijk, en de kracht, en de heerlijkheid, in der eeuwigheid. Amen.*

Zondag 46

Vr 120 Waarom heeft ons Christus geboden, God alzoo aan te spreken: *Onze Vader*?

Antw. Opdat Hij van stonden aan in het begin onzes gebeds in ons de kinderlijke vreeze en toevoorzigt tot God verwekke, hetwelk de grond van ons gebed zijn moet: namelijk, dat God onze Vader door Christus geworden is, en dat Hij ons veel weiniger afslaan zal hetgeen wij Hem met een regt geloof bidden, dan onze vaders ons aardsche dingen ontzeggen.

Vr. 121. Waarom wordt hier toegedaan: *Die in de hemelen zijt?*

Antw. Opdat wij van de hemelsche Majesteit Gods niet aardsch gedenken, en van zijne almagtigheid alle nooddruft des ligchaams en der ziel verwachten.

Zondag 47.

Vr. 122. Welke is de eerste bede?

Antw. *Uw Naam worde geheiligd.* Dat is: Geef ons eerstelijk, dat wij U regt kennen, en U in al uwe werken, in welke uwe almagt, wijsheid, goedheid, geregtigheid, barmhartigheid en waarheid klaarlijk schijnt, heiligen, roemen en prijzen, daarna ook, dat wij al ons leven, gedachten, w[illegible] en werken alzoo schik[illegible] rigten, dat uw naam om [illegible] wille niet gelasterd [illegible] ëerd en geprezen w[illegible]

Zondag [illegible]

Vr 123. Welke [illegible] bede?

at is: Regeer ons alzoo door w Woord en uwen Geest, dat rij ons langs zoo meer U onderverpen; bewaar en vermeerder we Kerk; verstoor de werken es duivels en alle geweld, hetvelk zich tegen U verheft, mitsaders alle booze raadslagen, ie tegen uw heilig Woord beacht worden: totdat de volomenheid uws Rijks toekome, aarin Gij alles zult zijn in llen.

Zondag 49.

Vr. 124. Welke is de derde ede?

Antw. *Uw Wil geschiede elijk in den hemel* alzoo *ook p de aarde.* Dat is: Geef, dat vij en alle menschen onzen igen wil verzaken, en uwen vil, die alleen goed is, zonder enig tegenspreken gehoorzaam ijn: opdat alzoo een iegelijk ijn ambt en beroeping zoo gevilliglijk en zoo getrouwelijk noge bedienen en uitvoeren, als e Engelen in den hemel doen.

Zondag 50.

Vr. 125. Welke is de vierde ede?

Antw *Geef ons heden ons lagelijksch brood.* Dat is: Wil ns met alle nooddruft des lighaams verzorgen, opdat wij aardoor bekennen, dat Gij de enige oorsprong alles goeds ijt; en dat noch onze zorg en rbeid, noch uwe gaven zonder wen zegen ons gedijen; en dat vij derhalve ons vertrouwen an alle schepselen aftrekken, n op U alleen stellen.

Zondag 51.

Vr. 126. welke is de vijfde ede?

Antw. *En vergeef ons onze chulden, gelijk ook wij vergeven onzen schuldenaren.* Dat alle onze misdaden, en ook de boosheid die ons nog altijd aanhangt, om des bloeds van Christus wille niet toerekenen: alzoo wij ook dit getuigenis uwer genade in ons bevinden, dat ons gansche voornemen is, onzen naaste van harte te vergeven.

Zondag 52.

Vr. 127. Welke is de zesde bede?

Antw. *En leid ons niet in verzoeking, maar verlos ons van den Booze.* Dat is: Dewijl wij van ons zelven zóó zwak zijn, dat wij niet één oogenblik kunnen bestaan, en daarbij onze doodvijanden: de duivel, de wereld en ons eigen vleesch, niet ophouden ons aan te vechten: wil ons toch behouden en sterken door de kracht van uwen Heiligen Geest, opdat wij in dezen geestelijken strijd niet onderliggen, maar altijd sterken wederstand doen, totdat wij eindelijk ten eenen male de overhand behouden.

Vr. 128. Hoe besluit gij uw gebed?

Antw. *Want Uws is het Koningrijk, en de kracht, en de heerlijkheid, in der eeuwigheid.* Dat is: Zulks alles bidden wij van U daarom dat Gij, als onze Koning en aller dingen magtig, ons alles goeds te geven den wil en het vermogen hebt, en opdat daardoor niet wij, maar uw heilige Naam eeuwiglijk geprezen worde.

Vr. 129. Wat beduidt het woord *Amen*?

Antw. *Amen* is te zeggen: Het zal waar en zeker zijn. Want mijn gebed veel zekerder van God verhoord is, dan ik in mijn hart gevoel, dat ik zulks van Hem begeere.

EINDE VAN DEN CATECHISMUS.

DRUKFEILEN.

IN DE PSALMEN.

Ps.	2 vs. . . moet zijn: 5.		
„	15 : 4, schande, moet zijn: schade		
„	37 : 3, Houd in uw weg God gerigt:	moet zijn:	Houd in uw weg het oog op God gerigt:
„	49 : 7, afgrends	„	afgronds
„	50 : 5, Gel	„	God
„	60 : 2, Heibanier	„	Heilbanier
„	89 : 18, straflsos	„	straflons
„	97 : 4, Een nietig	„	En nietig
„	106 : 21, en smet	„	een smet
„	112 : 2, duisternissen	„	duisternissen
„	119 : 34, Uw vreest	„	U vreest
„	119 : 37, mijn	„	mijn
„	119 : 64, hoegst	„	hoogst
„	146 : 7, een	„	een
„	147 : 4, Heer	„	Heere
Geb. des H. : 7, ons voor		„	voor ons

IN DEN CATECHISMUS.

Vr. 7, Antw.: in zonden ontvangen, moet zijn: in zonde

CHRISTELIJKE GEBEDEN

DIE IN DE VERGADERING DER GELOOVIGEN EN ELDERS GEBRUIKT WORDEN.

Gebed des Zondags vóór de Predikatie.

O eeuwige God, en allergenadigste Vader! wij verootmoedigen ons uit den grond des harten voor uwe hooge Majesteit, tegen welke wij zoo menigmaal en gruwelijk gezondigd hebben, en bekennen, dat, zoo Gij met ons wilt in het gerigt gaan, wij anders niet dan den eeuwigen dood verdiend hebben. Want boven dien dat wij allen door de erfzonde voor U onrein en kinderen des toorns zijn, ontvangen uit zondig zaad, en in ongeregtigheid geboren, daardoor allerhande booze lusten, tegen U en onze naasten strijdende, in ons wonen; zoo hebben wij met de daad uwe geboden nog menigmaal en zonder einde overtreden, nalatende dat Gij ons geboden hadt, en doende wat ons klaarlijk verboden was. Wij hebben als schapen gedwaald, en hebben grootelijks tegen U gezondigd; hetwelk wij bekennen, en het is ons van harte leed; ja wij belijden te onzer kleinigheid, en ten prijze uwer ontfermhartigheid te onswaarts, dat onze zonden het getal van de haren onzes hoofds te boven gaan, en dat wij tien duizend pond schuldig zijn, waartegen wij niet hebben om te betalen. Waarom wij ook niet waardig zijn, uwe kinderen genaamd te wezen, noch onze oogen op te slaan ten hemel, om onze gebeden voor U uit te spreken Nogtans o Heere God en barmhartige Vader: wetende, dat Gij den dood des zondaars niet begeert, maar dat hij zich bekeere en leve, en dat uwe barmhartigheid oneindig is, die Gij bewijst aan degenen die zich tot U bekeeren, roepen wij U van harte aan, uit vertrouwen onzes Middelaars Jezus Christus, die het Lam Gods is, dat de zonde der wereld is wegnemende, en bidden U, dat Gij wilt medelijden hebben met onze zwakheid, ons om Christus wille onze zonden vergevende. Wasch ons in de zuivere fontein zijns bloeds, opdat wij rein en sneeuwwit worden. Dek onze naaktheid met zijne onnoozelheid en geregtigheid, om uws naams eere wille. Reinig ons verstand van alle blindheid, en onze harten van allen moedwil en hardnekkigheid. Open thans den mond uws Dienaars, en vervul dien met uwe wijsheid en kennis, opdat hij uw Woord rein en vrijmoedig verkondige. Bereid ook ons aller harten, opdat wij hetzelve hooren, verstaan en bewaren (naar gen Schrijf uwe wetten in de tafelen onzer beloftenis) harten, en geef ons lust en krachten, om daarin te wandelen, tot lof uws naams prijs en eere, en stichting uwer ge-

Vader, bidden en begeeren wij in den naam van Jezus Christus, die ons alzoo heeft leeren bidden: *Onze Vader*, enz.

GEBED VOOR ALLEN NOOD DER CHRISTENHEID.

Des Zondags na de Predikatie.

Almagtige, barmhartige God; wij bekennen bij ons zelven, en belijden voor U, gelijk de waarheid is, dat wij niet waardig zijn onze oogen op te slaan ten hemel, en ons gebed voor U te brengen. Indien Gij aanzien wilt onze verdiensten en waardigheid: want onze conscientiën beschuldigen ons, en onze zonden geven getuigenissen tegen ons. Wij weten ook dat Gij een regtvaardig Regter zijt, straffende de zonden dergenen die uwe geboden overtreden. Maar, o Heere! naardien Gij ons bevolen hebt, U in allen nood aan te roepen, en uit uwe onuitsprekelijke barmhartigheid beloofd hebt, onze gebeden te verhooren, niet van wegen onze verdiensten, die geene zijn, maar om de verdiensten van onzen Heere Jezus Christus, dien Gij ons tot een Middelaar en Voorspreker voorgesteld hebt, zoo verzaken wij alle andere hulp, en hebben onze toevlugt alleen tot uwe barmhartigheid.

Eerstelijk, o Heere, benevens de ontallijke weldaden, die Gij in 't gemeen aan alle menschen op aarde bewijst, hebt Gij ons inzonderheid zoovele genade gedaan dat het ons onmogelijk is, die te bedenken, of uit te spreken, namelijk: dat Gij ons verlost hebt uit den jammerlijken dienst des duivels uit alle afgoderij, daarin gevangen lagen, en ons ge- voerd hebt tot het licht uwer waarheid, en tot de kennis van uw heilig Evangelie. Daartegen hebben wij door onze ondankbaarheid deze uwe weldaden vergeten; wij zijn van U afgeweken, en hebben onze eigene begeerlijkheden gevolgd, U niet eerende gelijk wij schuldig waren. Dies hebben wij gruwelijk gezondigd, o Heere, en U grootelijks vertoornd, zoodat wij, zoo Gij met ons woudt handelen naar dat wij verdiend hebben, niet anders zouden hebben te verwachten, dan den eeuwigen dood en verdoemenis. Ja wij merken ook, o Heere, bij de kastijdingen, die Gij ons dagelijks zijt toeschikkende, dat Gij U ten regte over ons vertoornt: want aangezien dat Gij regtvaardig zijt, zoo straft Gij niemand zonder oorzaak. En wij zien ook nog uwe hand opgeheven, om ons nog meer te straffen. Maar al ware het, dat Gij ons nog veel harder straftet, dan Gij tot nog toe gedaan hebt: ja al vielen al de plagen over ons, waarmede Gij de zonden van uw volk Israël bezocht hebt, zoo zouden wij nogtans moeten bekennen, dat Gij ons geen onregt doen zoudt.

Maar, o Heere, Gij zijt onze God, en wij zijn maar aarde en stof; Gij zijt onze Schepper en wij zijn het werk uwer handen; Gij zijt onze Herder, en wij zijn uwe schapen; Gij zijt onze Verlosser, en wij zijn die, die Gij verlost hebt; Gij zijt onze Vader, en wij zijn uwe kinderen en erfgenamen. D... straf ons toch niet i... toorn, maar kastijd ons ... lijk. En onderhoud ve... het werk, dat Gij in o... uwe barmhartigheid be... hebt, opdat de gansche ... wete en bekenne, dat ... God en Zaligmaker ... volk ...

dikwijls als zij zich wederom tot U bekeerden, hebt Gij hen altijd in genade aangenomen. En hoe zwaar dan ook hunne zonden en misdaden waren, zoo hebt Gij nogtans die plagen, welke hun toebereid waren, afgewend van wege het Verbond, hetwelk Gij gemaakt hebt met uwe dienaren Abraham, Isaäk en Jakob, en hebt alzoo het gebed uws volks nooit van U verstooten. Nu hebben wij door uwe genade even dat zelfde Verbond, hetwelk Gij in de hand van Jezus Christus, onzen Middelaar, tusschen U en alle geloovigen hebt opgerigt: ja, het is nu zooveel heerlijker en krachtiger, nadat Christus het met zijn heilig lijden en sterven en ingang in zijne heerlijkheid bevestigd en vervuld heeft. Daarom, o Heere, verzakende onszelven, en alle menschelijke hulp, wij hebben onze toevlugt alleen tot het zalige Genadeverbond, door hetwelk onze Heere Jezus Christus (tot eene volkomene offerande Zijn ligchaam eenmaal aan het kruis voor ons overgeven-de,) ons met U in eeuwigheid verzoend heeft. Daarom, o Heere, zie aan het aanschijn uws Gezalfden, en niet onze zonden, opdat uw toorn door zijn voorbidden gestild worde, en dat uw aanschijn over ons lichte tot onze vreugde en zaligheid.

Wil ons ook voortaan in uw heilig geleide en bescherming aannemen, en ons regeeren met uwen Heiligen Geest, die dagelijks meer en meer ons vleesch met al zijne wellusten doodende, ons vernieuwe tot een beter leven, en in ons voortbrenge waarachtige vruchten des geloofs, daardoor uw naam in eeuwigheid geloofd en geprezen worde, en wij met zijne dingen verachtende, alleen naar de hemelsche mogen gedenken.

En overmits het U behaagt, dat men bidde voor alle menschen, wij bidden U, dat Gij uwen zegen strekken wilt over de leer van uw heilig Evangelie, opdat het overal verkondigd en aangenomen worde, opdat de gansche wereld vervuld worde met uwe zaligmakende kennis, opdat de onwetende bekeerd, de zwakke gesterkt worde, en een iegelijk uwen heiligen naam niet alleen met woorden, maar ook met de daad grootmake en heilige.

Wil tot dien einde getrouwe Dienaars in uwen oogst zenden, en die alzoo begaven, dat zij hunnen dienst getrouwelijk mogen bedienen. Daarentegen wil uitroeijen alle valsche leeraars, grijpende wolven, en huurlingen, die hunne eigene eer en nuttigheid zoeken, en niet de eer uws heiligen naams alleen, noch der armen menschen welvaart en zaligheid.

Wil ook alle uwe Christelijke gemeenten, die Gij overal beroepen hebt, genadiglijk bewaren en regeeren, in eenigheid des waarachtigen geloofs en godzaligheid des levens, opdat uw Rijk dagelijks toeneme, en des Satans rijk te niet ga, totdat uw Rijk volkomen worde, als Gij zult alles in allen zijn.

Inzonderheid bidden wij U voor de Overheden, die het U believd heeft over ons te stellen; voor de Hoog Mogende Heeren Staten Generaal van deze Vereenigde Nederlanden, en voor den Raad van State, voor onzen getrouwen Gouverneur, voor mijne Heeren de Staten van dit Land en Heeren Gecommitteerde Raden, voor mijne Heeren van den Hove Provinciaal, en voor den achtbaren Magistraat, Schout,

Raad dezer stad. Verleen hun allen uwe genade en gaven, een iegelijk in zijn beroep en staat, daarin hij van U gesteld is, opdat zij het volk, dat Gij hun toebetrouwd hebt, wijselijk re geeren, kloek beschermen, uwen dienst getrouwelijk handhaven, en de justitie aan hunne onderdanen regt bedienen. Wil voorzitten met uwen Heiligen Geest in hunne samenkomsten, opdat zij in alle zaken niet anders dan hetgeen goed en behoorlijk is besluiten, en daarna hetzelve ook gelukkiglijk uitvoeren mogen: ten einde deze Landen van hunne vijanden bewaard, de kwaaddoeners gestraft, en de vromen voorgegestaan zijnde, uw naam daardoor geëerd, en het Rijk van den Koning der koningen Christus Jezus, bevorderd moge worden; en dat wij een gerust en stil leven leiden mogen in alle godzaligheid en eerbaarheid.

Verder bidden wij U voor onze medebroeders, die onder den Paus of onder den Turk vervolging lijden. Wil hen met uwen Heiligen Geest troosten, en genadig daaruit verlossen; laat niet toe, dat uwe Christenheid ganschelijk verwoest, en de gedachtenis uws naams op aarde uitgeroeid worde: dat niet de vijanden uwer waarheid zich beroemen tot uwe oneer en lastering. Maar indien het uw Goddelijke wil is, dat de gevangene Christenen met hunnen dood der Waarheid getuigenis geven, en uwen naam prijzen, zoo geef hun troost in hun lijden, dat zij zulks van uwe Vaderlijke hand opnemen, en daarom uwen wil volgende bestandig blijven, hetzij in leven of in sterven, tot uwe eer, tot stichting uwer Gemeente, en tot hunne zaligheid.

Wij bidden u ook voor allen die Gij kastijdt met armoede, gevangenis, krankheid des ligtes. Troost hen allen, o Heere, naar dat Gij weet, dat hun nood is eischende. Geef dat hunne kastijding hun diene tot kennis hunner zonden, en tot betering huns levens. Wil hun ook geven volstandige geduldigheid, verzoet hun lijden, en verlos hen eindelijk, opdat zij zich over uwe goedheid verblijden, en uwen naam eeuwiglijk prijzen.

Eindelijk, o Heere, wil ons en de onzen, mitsgaders alles wat ons aangaat, in uwe bewaring nemen. Geef, dat wij in ons beroep naar uwen wil mogen leven, en de gaven die wij van uwen zegen ontvangen, alzoo gebruiken, dat zij ons niet verhinderen, maar veel meer tot het eeuwige leven bevorderlijk zijn. Sterk ons ook in alle aanvechtingen, opdat wij, in den waren geloove strijdende, overwinnen mogen, en hier namaals met Christus het eeuwige leven bezitten.

Om deze dingen alle bidden wij U, gelijkerwijs onze getrouwe Heere en Zaligmaker Jezus Christus ons zelf geleerd heeft: *Onze Vader, enz.*

Daarna wordt de Gemeente verlaten met den gewonen zegen.

Ontvang den zegen des Heeren.

DE HEERE ZEGENE U, EN BEHOEDE U! DE HEERE DOE ZIJN AANGEZIGT OVER U LICHTEN, EN ZIJ U GENADIG! DE HEERE VERHEFFE ZIJN AANGEZIGT OVER U, EN GEVE U VREDE!

Gebed vóór de Leere van den Catechismus.

O hemelsche Vader! Uw
Voord is volkomen, en bekeert
e zielen, een waarachtig getui-
enis, den ongeleerden wijsheid
evende, en der blinden oogen
erlichtende, een krachtig mid-
el ter zaligheid, allen die
elooven. Maar overmits wij
an nature niet alleen blind
naar onbekwaam zijn tot eenig
oed, en Gij ook niemand hel-
en wilt, dan die ootmoedig en
erslagen zijn van hart; wij bid-
len U, dat Gij ons verstand
vilt verlichten met uwen Hei-
igen Geest, en ons geven een
achtmoedig hart, van hetwelk
lle opgeblazenheid en vleesche-
ijke wijsheid geweerd is, opdat
wij, uw Woord hoorende, het-
zelve regt verstaan mogen, en
ons leven daarnaar aanstellen.
Wil ook genadiglijk bekeeren
allen, die nog van uwe waarheid
afdwalen, opdat wij allen te za-
men U eendragtiglijk dienen, in
waarachtige heiligheid en ge-
regtigheid, alle de dagen van
ons leven. Dit begeeren wij al-
leen om Christus' wille, die ons
in zijnen naam aldus heeft lee-
ren bidden, en ook belooft te
verhooren: *Onze Vader*, enz.

Gebed na de Leere van den Catechismus.

O genadige, barmhartige God
en Vader! wij danken U, dat
Gij niet alleen ons in uw Ver-
bond genomen hebt, maar ook
onze kleine kinderen, hetwelk
Gij hun niet alleen verzegeld
hebt door den heiligen Doop,
maar ook dagelijks bewijst, als
Gij uwen lof volmaakt uit hun-
nen mond, om alzoo de wijze
wereld te beschamen. Wij bid-

genade, dat zij in Christus,
uwen Zoon, altijd toenemen en
wassen, totdat zij hunnen vol-
komen mannelijken ouderdom
in alle wijsheid en geregtigheid
erlangen. Geef ons ook genade,
dat wij hen in uwe kennis en
vreeze, gelijk Gij ons bevolen
hebt, onderwijzen, opdat door
hunne godzaligheid het Rijk des
Satans verstoord worde, en het
Rijk van Jezus Christus in deze
en andere Gemeenten versterkt
worde, tot eer van uwen hei-
ligen naam, en tot hunne eeu-
wige zaligheid, door Jezus Chris-
tus. Amen.

Gebed vóór de Predikatie in de week.

Hemelsche Vader, eeuwige en
barmhartige God! wij bekennen
en belijden voor uwe Goddelijke
Majesteit, dat wij arme ellen-
dige zondaren zijn, ontvangen
en geboren in alle boosheid en
verderfenis, geneigd tot alle
kwaad, en onnut tot eenig goed;
en dat wij, met ons zondig leven,
zonder ophouden, uwe heilige
geboden overtreden; daardoor
wij uwen toorn tegen ons ver-
wekken, en naar uw regtvaardig
oordeel op ons laden den eeu-
wigen dood en de verdoemenis.
Maar, o Heere! wij hebben be-
rouw en leedwezen van dat wij
U vertoornd hebben; wij be-
schuldigen ons zelven en bekla-
gen onze misdaden, begeerende
dat Gij genadiglijk onze ellen-
digheid wilt aanzien. Wil U over
ons ontfermen, o allergoedertie-
renste God en Vader! en ons
vergeven alle onze zonden, om
het heilig lijden van uwen lie-
ven Zoon Jezus Christus. Wil
ons ook verleenen de genade
van uwen Heiligen Geest, die
ons van onze ongeregtigheden van
ganscher harte leere kennen

en ons zelven regt mishagen, opdat de zonde in ons moge gedood worden, en wij in een nieuw leven opstaan, in hetwelk wij opregte vruchten der heiligheid en geregtigheid voortbrengen, die U door Jezus Christus mogen aangenaam zijn. Wil ons ook uw heilig Woord naar uwen Goddelijken wille te verstaan geven, dat wij daaruit leeren al ons vertrouwen op U alleen te stellen en van alle schepselen aftrekken. Dat ook onze oude mensch met alle zijne begeerten van dag tot dag meer en meer gekruisigd worde, en dat wij ons U opofferen tot een levend offer, ter eere uwes heiligen naams en tot stichting onzes naasten, door onzen Heere Jezus Christus, die ons heeft geleerd en bevolen alzoo te bidden: *Onze Vader*, enz.

Een kort gebed na de Predikatie in de week.

Heere almagtige God, laat uw heilige naam om onzer zonden wil niet gelasterd worden: want wij hebben op menigerlei wijze tegen U gezondigd, mitsdien wij uw heilig Woord niet gehoorzaam zijn, zoo het betaamt, en met onze onwetendheiden murmureeren uwen toorn dagelijks tegen ons verwekken: daarom Gij ons ten regte straft. Maar, o Heere, zijt gedachtig uwer groote barmhartigheid, en ontferm U onzer. Geef ons kennis en leedwezen onzer zonden, en betering onzes levens. Sterk de Dienaars uwer Kerken; opdat zij getrouwelijk en standvastiglijk uw heilig Woord mogen verkondigen; en de Overheid uws volks, opdat zij het wereldlijk zwaard met geregtigheid en bescheidenheid mogen voeren. Bewaar ons voor alle valschheid en ontrouw. Verstoor alle booze en listige raadslagen, die tegen uw Woord en Kerk overdacht worden. O Heere! onttrek ons niet uwen Geest en Woord, maar geef ons vermeerdering des geloofs, en in alle kruis en tegenspoed lijdzaamheid en volstandigheid. Kom uwe Kerk te hulp, verlos haar van allen overlast, bespotting en tirannie. Sterk ook alle zwakke en bedroefde harten, en zend ons uwen vrede, door Jezus Christus, onzen Heere, die ons deze zekere belofte gegeven heeft: *Voorwaar, voorwaar Ik zeg u, al wat gij den Vader zult bidden in mijnen naam, dat zal Hij u geven;* en heeft ons alzoo bevolen te bidden: *Onze Vader*, enz.

Het Morgengebed.

O barmhartige Vader! wij danken U, dat Gij dezen nacht zoo getrouwelijk voor ons gewaakt hebt, en bidden U, dat Gij ons wilt sterken met uwen Heiligen Geest, die ons voortaan geleide, dat wij dezen dag, mitsgaders alle de dagen onzes levens, mogen besteden tot alle geregtigheid en heiligheid; en wat wij in handen nemen, dat onze oogen altijd zien om uwe eer te verbreiden, alzoo dat wij al den voorspoed onzer voornemens van uwe milde hand alleen verwachten. En opdat wij zulke genade van U verkrijgen, wil ons, naar uwe beloftenis vergeven alle onze zonden, om het heilig lijden en bloedvergieten van onzen Heere en Zaligmaker Jezus Christus: want zij z[illegible] ons van harte leed. V[illegible] ook onze harten, opd[illegible] alle werken der duister[illegible] gelegd hebbende, als ki[illegible] des lichts in een nieuw[illegible] mogen wandelen, in all[illegible] zaligheid. Geef ook uwen tot de [illegible]

Kerkendienaars, en Overheden uws volks. Troost alle vervolgde en benaauwde harten, door Jezus Christus, uwen lieven Zoon, die ons beloofd heeft, dat Gij ons alles wat wij in zijnen naam bidden, zekerlijk geven zult, en daarom ons alzoo heeft leeren bidden: *Onze Vader, enz.*

Het Avondgebed.

O barmhartige God, eeuwig licht, schijnende in de duisternis, Gij die verdrijft den nacht der zonden en alle blindheid des harten: naardien Gij den nacht verordend hebt om te rusten, gelijk den dag om te arbeiden, wij bidden U, geef, dat onze ligchamen in vrede en stilheid rusten, opdat zij daarna bekwaam zijn mogen te lijden den arbeid, dien zij dragen moeten. Matig onzen slaap, dat die niet onordentlijk zij, opdat wij aan ligchaam en ziel onbevlekt mogen blijven, ja dat onze slaap zelfs geschiede tot uwe eer.

Verlicht de oogen van ons verstand, dat wij in den dood niet ontslapen, maar altijd verwachten onze verlossing uit deze ellendigheid. Bescherm ons ook voor alle aanvechting des Duivels, ons in uw heilig geleide nemende. En hoewel wij dezen dag niet doorgebragt hebben, zonder tegen U grootelijks gezondigd te hebben, bidden wij U, wil onze zonden bedekken door uwe barmhartigheid, gelijk Gij alle dingen op aarde met de duisternis des nachts bedekt, opdat wij daarom van uw aanschijn niet verstooten worden. Geef ook rust en troost allen kranken, bedroefden en aangevochten heeft leeren bidden: *Onze Vader, enz.*

Een gebed vóór de handeling des Kerkenraads.

Hemelsche Vader, eeuwige en barmhartige God! het heeft U beliefd naar uwe oneindige wijsheid en goedertierenheid, U uit alle menschen des ganschen aardbodems eene Gemeente, door de verkondiging des heiligen Evangeliums te verzamelen, en dezelve te regeeren door den dienst der menschen. Gij hebt ons ook tot zoodanig ambt genadiglijk beroepen, en bevolen goede acht te hebben op ons zelven, en op de kudde die Christus met zijn dierbaar bloed verworven heeft. Dewijl wij nu dan hier in uwen heiligen naam verzameld zijn, om naar het voorbeeld der Apostolische Kerken van die dingen, welke ons voorvallen zullen, aangaande den welstand en de stichting uwer kerken, volgens ons ambt, te handelen; waartoe wij ons zelven belijden onnut en onbekwaam te wezen, als die van nature niet vermogen iets goeds uit ons zelven te denken, veel min in het werk te stellen: zoo bidden wij U, o getrouwe God en Vader, dat Gij naar uwe belofte wezen wilt in het midden van onze tegenwoordige verzameling met uwen Heiligen Geest, die ons in alle waarheid leide. Neem ook van ons weg alle misverstand en verkeerde bewegingen des vleesches, en geef, dat uw heilig Woord de eenige regel en rigtsnoer zij van alle onze raadslagen, opdat dezelve mogen strekken tot uwe naams eere en tot stichting uwer Ge

onze eigene conscientiën, door Christus Jezus uwen Zoon die met U en den Heiligen Geest, de eenige en waarachtige God, eeuwiglijk zijt te loven en te prijzen. Amen.

Een gebed na de handeling des Kerkenraads.

Heere God, hemelsche Vader! wij danken U van harte, dat het U behaagt, hier in deze landen U eene Kerk te verzamelen, en daartoe onzen dienst te gebruiken, ons de genade doende, dat wij vrij en onverhinderd uw heilig Evangelium prediken, en alle godzalige oefening gebruiken mogen, daar beneven, dat Gij nu met uwen Heiligen Geest in het midden van deze onze vergadering geweest zijt, onze raadslagen naar uwen wil stierende, en onze harten in onderlingen vrede en eendragtigheid verbindende. Wij bidden u, o getrouwe God en Vader, wil toch onze voorgenomen arbeid genadiglijk zegenen, en uw aangevangen werk krachtiglijk volvoeren: U altijd eene regte kerk verzamelende, en dezelve bij de zuivere Leer, en het regt gebruik der heilige Sacramenten, en naarstige oefening der Discipline bewarende. Doe daarentegen te niet alle booze en listige raadslagen, die tegen uw Woord en Kerk overdacht worden. Sterk ook alle Kerkendienaars, opdat zij getrouwelijk en standvastiglijk uw heilig Woord mogen verkondigen; en de Overheid uws volks, opdat zij het wereldlijke zwaard met geregtigheid en bescheidenheid mogen voeren. Inzonderheid bidden wij U voor de Overheden die het U belieft heeft over ons te stellen, zoo hooge als lage, en voornametraat dezer stad. Geef, dat hunne gansche regeering daarnaar gericht zij, dat de Koning aller koningen over hen en hunne onderdanen regeeren moge, en het Rijk des Duivels (hetwelk een rijk is aller schande en lastering) door hen, als uwe dienaars, hoe langer hoe meer verstoord en te niet gemaakt worde, en dat wij onder hen een gerust leven leiden mogen, in alle godzaligheid en eerbaarheid. Verhoor ons, o God en Vader, door Jezus Christus uwen lieven Zoon, die met U en den Heiligen Geest, de eenige en waarachtige God, eeuwiglijk zijt te loven en te prijzen. Amen.

Een gebed vóór de vergadering der Diakenen.

Barmhartige God en Vader! Gij, die niet alleen ons gezegd hebt, dat wij altijd armen bij ons hebben zullen, maar ook hebt bevolen dezelven bij te staan, en tot dat einde hebt in uwe Gemeente ingesteld den Dienst der Diakenen, door welke zij geholpen mogten worden: nademaal wij, die in deze Gemeente tot het ambt van Diakenen beroepen zijn, alhier thans in uwen naam zijn vergaderd, om van onze bediening met elkander te spreken; zoo bidden wij U ootmoediglijk, om Jezus Christus wille, dat Gij bij ons wilt wezen, met den Geest der discretie, ten einde wij goed onderscheid gen maken tusschen de armen en de onregte; wij met alle blijmoedigh getrouwheid de aalmoez bij ons verzameld zijn, legelijk uitdeelen naa van zijnen nood, niet ong latende de behoeftig

gevende dengenen die geen gebrek hebben. Ontsteek de harten der menschen met eene vurige liefde tot de armen, opdat zij milde handreiking doen van hunne tijdelijke goederen, waarover Gij hen tot rentmeesters hebt gesteld; en dat wij, de middelen in handen hebbende, om de behoeftigen te helpen, ons ambt getrouwelijk, zonder verdriet, en met onbekrompene harten mogen bedienen. Verleen ons mede de gaven, om niet alleen met de uiterlijke gifte, maar ook met uw heilig Woord, de ellendigen te vertroosten. En aangezien de mensch niet alleen van den broode leeft, maar van alle woord dat uit uwen mond komt, zoo wil ook uwen zegen strekken over onze uitdeeling, en het brood der armen vermenigvuldigen, opdat zij en wij oorzaak mogen hebben, om U te loven en te danken: verwachtende de zalige komst van uwen lieven Zoon Jezus Christus, die om onzentwil arm geworden is, om ons rijk te maken in der eeuwigheid. Amen.

Een gebed vóór den Eten.

Ps. 145 : 15, 16.

15. *Aller oogen wachten op U: en Gij geeft hun hunne spijs te zijner tijd,*
16. *Gij doet uwe hand open, en verzadigt al wat er leeft,* naar uw *welbehagen.*

Heere, almagtige God, Gij die alles geschapen hebt, en nog door uwe Goddelijke kracht onderhoudt, en het volk Israël in de woestijn gespijzigd hebt: wil uwen zegen strekken over ons, uwe arme dienaars, en ons van uwe milde goedheid ontvangen, opdat wij ze matig en heilig naar uwen goeden wil mogen gebruiken, en daardoor bekennen, dat Gij onze Vader, en een Oorsprong van alles goeds zijt. Geef ook, dat wij altijd, en vóór alle dingen, zoeken het geestelijk brood uws Woords, met hetwelk onze ziel gespijzigd worde ten eeuwigen leven, hetwelk Gij ons bereid hebt door het heilig bloed van uwen lieven Zoon, onzen Heere Jezus Christus. Amen. *Onze Vader, enz.*

Alzoo vermaant ons onze Heere Jezus Christus.

Luk. 21 : 34, 35.

34. *En wacht u zelven, dat uwe harten niet te eeniger tijd bezwaard worden met brasserij en dronkenschap, en zorgvuldigheden dezes levens, en dat u die dag niet onvoorziens* over *kome.*
35. *Want gelijk een strik zal hij komen over alle degenen, die op den ganschen aardbodem gezeten zijn.*

Een gebed na den eten.

Alzoo spreekt de HEERE in het vijfde Boek van Mozes, Deut. 8 : 10, 11.

10. *Als gij dan zult gegeten hebben en verzadigd zijn, zoo zult gij den* HEERE *uwen God, loven over dat goede land, dat Hij u zal gegeven hebben.*
11. *Wacht u, dat gij des* HEEREN *uwes Gods niet vergeet, dat gij niet zoudt houden zijne geboden, en zijne regten, en zijne inzettingen, die ik u heden gebiede.*

Heere God, hemelsche Vader! wij danken U voor alle uwe weldaden, die wij zonder ophouden van uwe milde hand ontvangen, dat uw Goddelijke wil is, ons te onderhouden in dit tijdelijke leven, en ons te verzorgen met alle onze nooddruft; maar inzonderheid, dat gij ons herboren hebt tot de hoop van een beter leven, hetwelk Gij ons geopenbaard hebt door uw heilig Evangelium.

Wij bidden U, barmhartige God en Vader, dat Gij niet toelaat, dat onze harten hier in deze aardsche en vergankelijke dingen zouden geworteld zijn; maar dat wij altijd mogen opwaarts zien ten hemel: verwachtende onzen Zaligmaker Jezus Christus, tot dat Hij in de wolken verschijnen zal tot onze verlossing. Amen. *Onze Vader*, *enz.*

Gebed voor de kranke en aangevochtene menschen.

O almagtige, eeuwige en regtvaardige God, en barmhartige Vader, Gij, die een Heere des doods en des levens zijt, zonder wiens wil niet geschiedt, noch in den hemel, noch op de aarde: hoewel wij niet waardig zijn uwen naam aan te roepen, noch te verhopen, dat Gij ons zult verhooren, als wij aanzien, hoe wij tot nog toe onzen tijd overgebragt hebben: wij bidden U, dat Gij naar uwe barmhartigheid ons wilt aanzien in het aangezigt van Jezus Christus, die al onze zwakheid op Zich genomen heeft. Wij bekennen, dat daar niet in ons is, dan genegenheid tot het booze, en onbekwaamheid tot eenig goed; daarom wij ook deze straf, ja nog veel meerder verdiend hebbe. Maar, Heere, Gij weet, dat wij uw volk, en Gij onze God zijt; wij hebben tot niemand toevlugt, dan alleen tot uwe barmhartigheid, die Gij nooit iemand geweigerd hebt, die zich tot U bekeerd heeft. Dies bidden wij, dat Gij ons onze zonden niet wilt toerekenen, maar reken ons toe de wijsheid, geregtigheid en heiligheid van Jezus Christus, opdat wij in Hem voor U bestaan mogen. Verlos ons om Zijnentwil uit dit lijden, opdat de boozen niet denken dat Gij ons verlaten hebt. En zoo het U belieft ons langer alzoo te oefenen, zoo geef ons geduld en sterkheid, zulks alles naar uwen wil te dragen, en laat het ons alles naar uwe wijsheid ten beste komen. Kastijd ons liever hier, dan dat wij hierna met de wereld zouden moeten verloren gaan. Geef ons, dat wij dezer wereld, en al wat aardsch is, mogen afsterven, opdat wij dagelijks naar het evenbeeld van Jezus Christus meer en meer vernieuwd worden. Laat ons door geen ding van uwe liefde afgescheiden worden, maar trek ons dagelijks meer en meer tot U, opdat wij het einde onzes beroeps met vreugde aanvaarden mogen, hetwelk is met Christus te sterven, te verrijzen, en in eeuwigheid te leven. Wij gelooven ook, dat Gij ons verhooren zult door Jezus Christus, die ons aldus heeft leeren bidden: *Onze Vader*, *enz.*

Sterk ons ook in het regte geloof, hetwelk wij van harte en met den mond belijden:

Ik geloof in God

Of aldus

Eeuwige, barmhart[illegible] Vader, de eeuwige z[illegible] der levenden, en het leven der stervenden dien Gij [illegible]

ophouden alzoo voor ons zorgt, dat noch gezondheid, noch krankheid, noch eenig goed of kwaad ons kan toekomen, ja geen haar van ons hoofd vallen kan zonder uwen wil, dat Gij ook uwen geloovigen alle dingen te hunnen beste wendt; wij bidden U, verleen ons de genade uws Heiligen Geestes, dat Hij ons leere onze ellendigheid regt bekennen, en geduldig uwe kastijdingen verdragen, die wij tien duizendmaal grooter verdiend hebben. Wij weten, dat zij ons niet zijn teekenen van uwen toorn, maar van uwe Vaderlijke liefde jegens ons, opdat wij met de wereld niet verdoemd worden. Vermeerder, o Heere, ons geloof, door uwe oneindige barmhartigheid, opdat wij in Christus hoe langer hoe meer ingelijfd worden als lidmaten in hun geestelijk Hoofd, wien Gij ons in lijden en heerlijkheid gelijk maken wilt. Verligt het kruis, naar dat het onze zwakheid verdragen kan. Wij onderwerpen ons ganschelijk aan uwen wil, hetzij dat Gij onze zielen langer in deze hutten wilt laten, of tot U in het eeuwige leven nemen, overmits wij Christi eigen zijn, en daarom niet mogen vergaan. Wij willen gaarne dit zwakke vleesch verlaten in hope der zaliger opstanding, daar ons hetzelve veel heerlijker zal wedergegeven worden. Geef ons te gevoelen den zaligen troost der vergeving onzer zonden, en der regtvaardigmaking van Christus, opdat wij met dat schild alle Satans aanvechtingen overwinnen. Laat zijn onschuldig bloed de vlekken en onreinigheid onzer zonden uitvegen, en zijne geregtigheid onze ongeregtigheid verantwoorden voor uw uiterste oordeel. Wapen ons met geloof en hoop, opdat wij niet te schande worden door eenig schrikken des doods: maar als onze ligchamelijke oogen duister worden, dat alsdan de oogen des geestes op U zien. En als Gij ons het gebruik der tong benomen zult hebben, dat alsdan het hart niet ophoude U aan te roepen. O Heere, wij bevelen onze zielen in uwe handen; wil ons in onzen laatsten nood niet verlaten, en dat om Christus Jezus' wille alleen, die ons alzoo heeft leeren bidden: *Onze Vader, enz.*

Ik geloof in God, enz.

FORMULIER

om den heiligen Doop te bedienen aan de kleine kinderen der geloovigen.

De hoofdsom van de leer des heiligen Doops is in deze drie stukken begrepen:

Eerstelijk, dat wij met onze kinderen in zonde ontvangen en geboren, en daarom kinderen des toorns zijn, zoo dat wij in het Rijk van God niet mogen komen, tenzij wij van nieuws geboren worden. Dit leert ons de ondergang en besprenging met het water, waardoor ons de onreinheid onzer zielen wordt aangewezen, opdat wij vermaand worden, een mishagen aan ons zelven te hebben, ons voor God te verootmoedigen, en onze reinigmaking en zaligheid buiten ons zelven te zoeken.

Ten tweede betuigt en verzegelt ons de heilige Doop de afwassching der zonden door Jezus Christus. Daarom worden wij gedoopt in *den naam des* Vaders, *en des Zoons, en des* Heiligen Geestes. Want als wij gedoopt worden *in den naam des* Vaders, zoo betuigt en ver-

Hij met ons een eeuwig Verbond der genade oprigt, ons tot zijne kinderen en erfgenamen aanneemt, en daarom van alle goed verzorgen, en alle kwaad van ons weren, of ten onzen beste keeren wil. En als wij *in den naam des Zoons* gedoopt worden, zoo verzegelt ons de Zoon, dat Hij ons wascht in zijn bloed van alle onze zonden, ons in de gemeenschap zijns doods en zijner wederopstanding inlijvende, alzoo dat wij van al onze zonden bevrijd, en regtvaardig voor God gerekend worden. Desgelijks als wij gedoopt worden *in den naam des Heiligen Geestes*, zoo verzekert ons de Heilige Geest door dit heilig Sacrament, dat Hij bij ons wonen, en ons tot lidmaten van Christus heiligen wil, ons toeëigenende hetgeen wij in Christus hebben, namelijk de afwassching onzer zonden, en de dagelijksche vernieuwing onzes levens, totdat wij eindelijk onder de gemeente der uitverkorenen in het eeuwige leven onbevlekt zullen gesteld worden.

Ten derde. Overmits in alle verbonden twee deelen begrepen zijn, zoo worden wij ook weder van God door den Doop vermaand en verpligt tot eene nieuwe gehoorzaamheid: namelijk, dat wij dezen eenigen God, Vader, Zoon en Heiligen Geest, aanhangen, betrouwen en liefhebben van ganscher harte, van ganscher ziele, van ganschen gemoede en met alle krachten, de wereld verlaten, onze oude natuur dooden, en in een nieuw godzalig leven wandelen. En als wij somtijds uit zwakheid in zonden vallen, zoo moeten wij aan Gods genade niet vertwijfelen, noch in de zonde blijven liggen, overmits de Doop een zegel en ongetwijfeld getuigenis is, dat wij een eeuwig Verbond met God hebben.

En hoewel onze jonge kinderen deze dingen niet verstaan, zoo mag men dezelve nogtans daarom van den Doop niet uitsluiten, aangezien zij ook zonder hun weten der verdoemenis in Adam deelachtig zijn, en alzoo ook weder in Christus tot genade aangenomen worden, gelijk God spreekt tot Abraham, den Vader van alle geloovigen, en overzulks mede tot ons en onze kinderen, Gen. 17 : 7, zeggende: *Ik zal mijn Verbond oprigten tusschen Mij en tusschen u, en tusschen uw zaad na u in hunne geslachten, tot een eeuwig Verbond, om u te zijn tot eenen God, en uwen zade na u.*

Dit betuigt ook Petrus, Hand. 2 : 39, met deze woorden: *Want u komt de belofte toe, en aan uwe kinderen, en aan allen die daar verre zijn, zoo velen als er de Heere onze God toe roepen zal.*

Daarom heeft ze God voormaals bevolen te besnijden, hetwelk een zegel des Verbonds en der geregtigheid des geloofs was: gelijk ook Christus ze omhelsd, de handen opgelegd, en gezegend heeft. Mark. 10 : 16.

Dewijl dan nu de Doop in de plaats der Besnijdenis gekomen is, zoo zal men de jonge kinderen, als erfgenamen van het Rijk van God en van zijn Verbond, doopen; en de ouders zullen gehouden zijn hunne kinderen, in het opwassen, hiervan breeder te onderwijzen.

Opdat wij dan ook deze ordening van God, to eer, tot onzen troost, stichting der gemeen rigten mogen, zoo la zijnen heiligen naa aanroepen:

O almagtige, e

ng oordeel
ng eloovige en onboetvaar-
ige wereld met den zondvloed
estraft hebt, en den geloovi-
en Noach met hun achten,
aar uwe groote barmhartig-
eid behouden en bewaard;
ij die den verstokten Faraö
et al zijn volk in het Roode
neer verdronken hebt, en uw
olk Israël droogsvoets daardoor
eleid, door hetwelk de Doop
eduid werd: Wij bidden U,
oor uwe grondelooze barm-
artigheid, dat Gij deze kinde-
en genadig wilt aanzien en
oor uwen Heiligen Geest uwen
oon Jezus Christus inlijven:
pdat zij met Hem in zijnen
ood begraven worden, en met
em mogen opstaan in een
ieuw leven; opdat zij hun
ruis, Hem dagelijks navol
ende, vrolijk dragen mogen,
em aanhangen met waarachtig
eloof, vaste hoop, en vurige
iefde; dat zij dit leven, (het-
elk toch niet anders is dan
en gestadige dood,) om uwent-
wil, getroost verlaten, en ten
aatsten dage voor den Regter-
toel van Christus, uwen Zoon,
onder verschrikken mogen ver-
chijnen: door denzelven, on-
en Heere Jezus Christus, uwen
oon, die met U en den Hei-
igen Geest een eenig God
eeft en regeert in eeuwigheid.
men.

Vermaning aan de Ouders, en die mede ten Doop komen.

Geliefden in den Heere Chris-
s: gij hebt gehoord, dat de
oop eene ordening van God
, om aan ons en aan onze
inderen zijn Verbond te ver-
egelen: daarom moeten wij
nzelven tot dat einde, en
et uit gewoonte of bijgeloo-
gheid gebruiken. Opdat het
n openbaar worde, dat gij
oo gezind zijt, zult gij van

uwent wege hierop ongeveinsd antwoorden:

Eerstelijk, hoewel onze kinderen in zonde ontvangen en geboren zijn, en daarom aan allerhande ellendigheid, ja aan de verdoemenis zelve onderworpen: of gij niet bekent, dat zij in Christus geheiligd zijn, en daarom als lidmaten zijner gemeente behooren gedoopt te wezen?

Ten andere, of gij de Leer, die in het Oude en Nieuwe Testament, en in de Artikelen des Christelijken geloofs begrepen is, en in de Christelijke Kerk alhier geleerd wordt, niet bekent de waarachtige en volkomene Leer der zaligheid te wezen?

Ten derde, of gij niet belooft en voor u neemt, deze kinderen, als zij tot hun verstand zullen gekomen zijn, een iegelijk de zijne, waarvan hij vader (moeder) of getuige is, in de voorzeide Leer naar uw vermogen te onderwijzen, of te doen en te helpen onderwijzen?

Antw. Ja wij.

Daarna in het doopen spreekt de Dienaar des goddelijken Woords aldus:

N. IK DOOP U IN DEN NAAM DES VADERS, EN DES ZOONS, EN DES HEILIGEN GEESTES.

Dankzegging.

Almagtige, barmhartige God en Vader! wij danken en loven U, dat Gij ons en onzen kinderen, door het bloed van uwen lieven Zoon Jezus Christus, al onze zonden vergeven, en door uwen Heiligen Geest tot lidmaten van uwen eenigen Zoon, en alzoo tot kinderen aangenomen

zegelt ons God de Vader, dat Hij met ons een eeuwig Verbond der genade opligt, ons tot zijne kinderen en erfgenamen aanneemt, en daarom van alle goed verzorgen, en alle kwaad van ons weren, of ten onzen beste keeren wil. En als wij *in den naam des Zoons* gedoopt worden, zoo verzegelt ons de Zoon, dat Hij ons wascht in zijn bloed van alle onze zonden, ons in de gemeenschap zijns doods en zijner wederopstanding inlijvende, alzoo dat wij van al onze zonden bevrijd, en regtvaardig voor God gerekend worden. Desgelijks als wij gedoopt worden *in den naam des Heiligen Geestes*, zoo verzekert ons de Heilige Geest door dit heilig Sacrament, dat Hij bij ons wonen, en ons tot lidmaten van Christus heiligen wil, ons toeëigenende hetgeen wij in Christus hebben, namelijk de afwassching onzer zonden, en de dagelijksche vernieuwing onzes levens, totdat wij eindelijk onder de gemeente der uitverkorenen in het eeuwige leven onbevlekt zullen gesteld worden.

Ten derde. Overmits in alle verbonden twee deelen begrepen zijn, zoo worden wij ook weder van God door den Doop vermaand en verpligt tot eene nieuwe gehoorzaamheid: namelijk, dat wij dezen eenigen God, Vader, Zoon en Heiligen Geest, aanhangen, betrouwen en liefhebben van ganscher harte, van ganscher ziele, van ganschen gemoede en met alle krachten, de wereld verlaten, onze oude natuur dooden, en in een nieuw godzalig leven wandelen. En als wij somtijds uit zwakheid in zonden vallen, zoo moeten wij aan Gods genade niet vertwijfelen, noch in de zonde blijven liggen, overmits de Doop een zegel en ongetwijfeld getuigenis is, dat wij een eeuwig Verbond der genade met God hebben.

En hoewel onze jonge kinderen deze dingen niet verstaan, zoo mag men dezelve nogtans daarom van den Doop niet uitsluiten, aangezien zij ook zonder hun weten der verdoemenis in Adam deelachtig zijn, en alzoo ook weder in Christus tot genade aangenomen worden, gelijk God spreekt tot Abraham, den Vader van alle geloovigen, en overzulks mede tot ons en onze kinderen, Gen. 17 : 7, zeggende: *Ik zal mijn Verbond oprigten tusschen Mij en tusschen u, en tusschen uw zaad na u in hunne geslachten, tot een eeuwig Verbond, om u te zijn tot eenen God, en uwen zade na u.*

Dit betuigt ook Petrus, Hand. 2 : 39, met deze woorden: *Want u komt de belofte toe, en aan uwe kinderen, en aan allen die daar verre zijn, zoo velen als er de Heere onze God toe roepen zal.*

Daarom heeft ze God voormaals bevolen te besnijden, hetwelk een zegel des Verbonds en der geregtigheid des geloofs was: gelijk ook Christus ze omhelsd, de handen opgelegd, en gezegend heeft. Mark. 10 : 16.

Dewijl dan nu de Doop in de plaats der Besnijdenis gekomen is, zoo zal men de jonge kinderen, als erfgenamen van het Rijk van God en van zijn Verbond, doopen; en de ouders zullen gehouden zijn hunne kinderen, in het opwassen, hiervan breeder te onderwijzen.

Opdat wij dan ook dez[illegible] ordening van God, [illegible] eer, tot onzen troost [illegible] stichting der gemee[illegible] rigten mogen, zoo [illegible] zijnen heiligen n[illegible] aanroepen:

O almagtige, e[illegible]

die naar uw streng oordeel ongeloovige en onboetvaar- wereld met den zondvloed raft hebt, en den geloovi- Noach met hun achten, uwe groote barmhartig- behouden en bewaard; die den verstokten Faraö al zijn volk in het Roode r verdronken hebt, en uw Israël droogsvoets daardoor d, door hetwelk de Doop id werd: Wij bidden U, uwe grondelooze barm- igheid, dat Gij deze kinde- genadig wilt aanzien en uwen Heiligen Geest uwen Jezus Christus inlijven: t zij met Hem in zijnen l begraven worden, en met mogen opstaan in een w leven; opdat zij hun s, Hem dagelijks navol le, vrolijk dragen mogen, aanhangen met waarachtig of, vaste hoop, en vurige le; dat zij dit leven, (het- k toch niet anders is dan gestadige dood,) om uwent- getroost verlaten, en ten sten dage voor den Regter- l van Christus, uwen Zoon, ler verschrikken mogen ver- jnen: door denzelven, on- Heere Jezus Christus, uwen n, die met U en den Hei- n Geest een eenig God t en regeert in eeuwigheid. en.

ermaning aan de Ouders, en die mede ten Doop komen.

eliefden in den Heere Chris- gij hebt gehoord, dat de p eene ordening van God om aan ons en aan onze deren zijn Verbond te ver- len: daarom moeten wij zelven tot dat einde, en uit gewoonte of bijgeloo- eid gebruiken. Opdat het openbaar worde, dat gij ~ezind zijt, zult gij van uwent wege hierop ongeveinsd antwoorden:

Eerstelijk, hoewel onze kinderen in zonde ontvangen en geboren zijn, en daarom aan allerhande ellendigheid, ja aan de verdoemenis zelve onderworpen: of gij niet bekent, dat zij in Christus geheiligd zijn, en daarom als lidmaten zijner gemeente behooren gedoopt te wezen?

Ten andere, of gij de Leer, die in het Oude en Nieuwe Testament, en in de Artikelen des Christelijken geloofs begrepen is, en in de Christelijke Kerk alhier geleerd wordt, niet bekent de waarachtige en volkomene Leer der zaligheid te wezen?

Ten derde, of gij niet belooft en voor u neemt, deze kinderen, als zij tot hun verstand zullen gekomen zijn, een iegelijk de zijne, waarvan hij vader (moeder) of getuige is, in de voorzeide Leer naar uw vermogen te onderwijzen, of te doen en te helpen onderwijzen?

Antw. Ja wij.

Daarna in het doopen spreekt de Dienaar des goddelijken Woords aldus:

N. Ik doop u in den naam des Vaders, en des Zoons, en des Heiligen Geestes.

Dankzegging.

Almagtige, barmhartige God en Vader! wij danken en loven U, dat Gij ons en onzen kinderen, door het bloed van uwen lieven Zoon Jezus Christus, alle onze zonden vergeven, en ons door uwen Heiligen Geest tot lidmaten van uwen eenigen Zoon, en alzoo tot uwe kinderen aangenomen

hebt, en ons hetzelve met den heiligen Doop verzegelt en bekrachtigt. Wij bidden U ook, door denzelven uwen lieven Zoon, dat Gij deze gedoopte kinderen met uwen Heiligen Geest altijd wilt regeeren, opdat zij Christelijk en godzalig opgevoed worden, en in den Heere Jezus Christus wassen en toenemen, opdat zij uwe Vaderlijke goedheid en barmhartigheid, die Gij hun en ons allen bewezen hebt, mogen bekennen, en in alle geregtigheid, onder onzen eenigen Leeraar, Koning en Hoogepriester Christus Jezus leven, en vromelijk tegen de zonde, den duivel en zijn gansche Rijk strijden en overwinnen mogen, om U, en uwen Zoon Jezus Christus, mitsgaders den Heiligen Geest, den eenigen en waarachtigen God, eeuwig te loven en te prijzen. Amen.

FORMULIER

om den heiligen doop te bedienen aan bejaarde Personen.

En alhoewel de kinderen der Christenen (onaangezien zij dit niet verstaan) uit kracht des Verbonds moeten gedoopt worden, zoo is het nochtans niet geoorloofd de bejaarden te doopen, tenzij die te voren, hunne zonden gevoelende, belijdenis doen van hunne boete en geloof in Christus. Want om deze oorzaak heeft niet alleen Johannes, de Dooper, predikende naar het gebod van God den Doop der boete, tot vergeving der zonden, die hunne zonden beleden gedoopt (Mark. 1 : 4, 5 en Luk. 3 : 3); maar onze Heere Jezus Christus heeft ook aan zijne discipelen bevolen, alle volken te leeren en dezelve te doopen in den naam des Vaders, en des Zoons, en des Heiligen Geestes, (Matth. 28 : 19) deze belofte daarbij voegende: dat die geloofd zal hebben, en gedoopt zal zijn, zalig zal worden (Mark. 16 : 16): gelijk ook de Apostelen (als blijkt uit de Handelingen derzelve, Hand. 2 : 38, 41 en 8 : 36, 37 en 10 : 47, 48 en 16 : 14, 15, 31, 32, 33) volgens dezen regel, geen andere bejaarden gedoopt hebben, dan die belijdenis van hun geloof en boete gedaan hebben. Dienvolgens is het hedendaags niet geoorloofd eenige andere bejaarden te doopen, dan die de verborgenheden des heiligen Doops uit de verkondiging des heiligen Evangeliums geleerd hebben, en verstaan, en te gelijk van hun geloof door mondelijke belijdenis rekenschap kunnen geven.

Aanspraak tot den bejaarde, die gedoopt zal worden.

Aangezien gij N. dan ook begeert met het heilig Doopsel gedoopt te worden, ten einde het u zij een zegel der inlijving in de Kerke Gods, en het blijke, dat gij niet alleen de Christelijke Religie aanneemt, in welke gij in het bijzonder door ons zijt onderwezen waarvan gij mede voor ons belijdenis gedaan hebt, maar ook uw leven naar dezelve, door Gods genade, wilt aanstellen: zult gij voor God en zijne Gemeente ongeveinsdelijk antwoorden:

Ten eerste: of gij gelooft in den eenigen waarachtig[illegible] onderscheiden in drie pe[illegible] Vader, Zoon en Heilige[illegible] die hemel en aarde e[illegible] daar in is uit niet g[illegible] heeft, en nog onderho[illegible] geert, zoo dat niet [illegible] in hemel en op de [illegible] der zijnen Godd[illegible]

Antw. Ja.

Ten tweede: of gij gelooft, ...t gij in zonde ontvangen en ...boren zijt, en volgensdien ...n kind des toorns van nature, ...n goede gansch onbekwaam, ...neigd tot alle kwaad: en dat ...j met gedachten, woorden en ...erken de geboden des Heeren ...enigmaal hebt overtreden; en ... deze zonden u van harte leed ...jn?

Antw. Ja.

Ten derde: of gij gelooft, dat ...hristus, die waarachtig en eeu...rig God is, en waarachtig ...ensch, die zijne menschelijke ...atuur uit het vleesch en bloed ...er maagd Maria heeft aange...omen, u tot een Zaligmaker ...an God geschonken zij: en dat ...ij door dit geloof ontvangt ...ergeving der zonden in zijn ...loed, en dat gij een lid van ...ezus Christus en van zijne ...erk, door de kracht des Hei...gen Geestes, zijt geworden?

Ant: Ja.

Ten vierde: of gij alle de Ar...ikelen van de Christelijke Re...igie, gelijk die hier in de Chris...elijke Kerk, uit den Woorde ...ods geleerd worden, toestemt, ...n van voornemen zijt in deze ...eer tot het einde van uw leven ...tandvastelijk te volharden: en ...enevens dien verzaakt alle ket...erijen en dwalingen, met deze ...eer strijdende; en belooft, dat ...ij in de gemeenschap van onze ...hristelijke Kerk, niet alleen ...n het gehoor des Woords, maar ...ok in het gebruik des Avond...aals zult volharden?

Antw: Ja.

Ten vijfde: of gij u van harte ...oorgezet hebt, altijd Christe...ijk te wandelen, de wereld en hare kwade begeerlijkheden te verzaken, gelijk dat den lidmaten van Christus en van zijne Gemeente betaamt: en u aan alle Christelijke vermaningen wilt onderwerpen?

Antw: Ja.

De goede en groote God verleene goedertierenlijk tot dit uw voornemen zijne genade en zegen, door Jezus Christus! Amen.

Daarna in het doopen spreekt de dienaar des Goddelijken Woords aldus:

N. IK DOOP U IN DEN NAAM DES VADERS, EN DES ZOONS, EN DES HEILIGEN GEESTES.

FORMULIER.

om het heilige Avondmaal te houden.

Geliefden in den Heer Jezus Christus! hoort aan de woorden der inzettting des heilige Avondmaals van onzen Heere Jezus Christus, welke ons beschrijft de heilige Apostel Paulus. 1 Kor. 11: 23-29.

Want ik heb van den Heere ontvangen hetgeen ik ook u overgegeven heb, dat de Heere Jezus in den nacht, in welken Hij verraden werd, het brood nam; en als Hij gedankt had, brak Hij het, en zeide: Neemt, eet, dat is mijn ligchaam, hetwelk voor u gebroken wordt; doet dat tot mijne gedachtenis! Desgelijks nam Hij ook den drinkbeker na het eten des Avondmaals, en zeide: Deze drinkbeker is het Nieuwe Testament in mijn bloed; doet dit, zoo dikwijls als gij dien zult drinken, tot mijne gedachtenis. Want zoo dikwijls ... gij dit brood zult

eten, en dezen drinkbeker zult drinken, zoo verkondigt den dood des Heeren, totdat Hij komt! Zoo dan, wie onwaardiglijk dit brood eet, of den drinkbeker des Heeren drinkt, die zal schuldig zijn aan het ligchaam en bloed des Heeren. Maar de mensch beproeve zich zelven, en ete alzoo van het brood, en drinke van den drinkbeker. Want die onwaardiglijk eet en drinkt, die eet en drinkt zich zelven een oordeel, niet onderscheidende het ligchaam des Heeren.

Opdat wij nu tot onzen troost des Heeren Avondmaal mogen houden, is vóór alle dingen ons van noode: eerstelijk, dat wij ons te voren regt beproeven; ten andere, dat wij het tot dat einde rigten, daartoe het de Heere Christus verordineerd en ingezet heeft, namelijk, tot zijne gedachtenis.

De *waarachtige beproeving van ons zelven* bestaat in deze *drie* stukken:

Ten eerste, bedenke een iegelijk bij zich zelven zijne zonden en vervloeking, opdat hij zich zelven mishage, en zich voor God verootmoedige. Aangezien de toorn van God tegen de zonde alzoo groot is, dat Hij die (eer Hij ze ongestraft liet blijven) aan zijnen lieven Zoon Jezus Christus, met den bitteren en smadelijken dood dood des kruises, gestraft heeft.

Ten andere, onderzoeke een iegelijk zijn hart, of hij ook deze gewisse belofte Gods gelooft, dat hem al zijne zonden, alleen om des lijden en stervens van Jezus Christus wille vergeven zijn, en de volkomene geregtigheid van Christus hem als zijn eigen toegerekend en geschonken zij: ja zoo volkomen, alsof hij zelf in eigen persoon voor al zijne zonden betaald, en alle geregtigheid volbragt hadde.

Ten derde, onderzoeke een iegelijk zijne conscientie, of hij ook gezind is, voortaan met zijn gansche leven waarachtige dankbaarheid jegens God, den Heere, te bewijzen, en voor Gods aangezigt opregt te wandelen. Ook, of hij zonder eenige geveinsdheid, alle vijandschap, haat en nijd van harte afleggende, een naarstig voornemen heeft, om van nu voortaan in waarachtige liefde en eenigheid met zijnen naaste te leven.

Allen die dan alzoo gezind zijn, die wil God gewisselijk in genade aannemen, en voor waardige medegenooten van de tafel zijns Zoons Jezus Christus houden. Daarentegen die dit getuigenis in hunne harten niet gevoelen, die eten en drinken zich zelven een oordeel. Daarom wij ook, naar het bevel van Christus en den Apostel Paulus, allen die zich met deze navolgende ondeugden (lasteren) besmet weten, vermanen, van de tafel des Heeren zich te onthouden; en verkondigen hun, dat zij geen deel in het Rijk van Christus hebben: als daar zijn alle afgodendienaars; allen die verstorvene heiligen, Engelen of andere schepselen aanroepen; allen die den beelden eere aandoen; alle tooveraars en waarzeggers, die vee of menschen mitsgaders andere dingen zegenen, en die aan zulke zegeningen geloof geven, alle verachters van God en zijn Woord, en van de heilige Sacramenten; alle Godslasteraars; allen die tweedragt, se
muiterij in Kerken en
lijke regeeringen begee
te rigten; alle meineedig
die hunnen ouderen en
den ongehoorzaam zij
doodslagers, kijvers e
haat en nijd tegen hun
te leven; alle ech

derders, dronkaards, dieven,
ekeraars, roovers, spelers,
rigaards, en alle degenen die
ergelijk leven leiden. Dezen
n, zoolang zij in zulke on-
gden blijven, zullen zich van
spijze (welke Christus al-
voor zijne geloovigen ver-
neerd heeft) onthouden, op-
hun gerigt en verdoemenis
des te zwaarder worde.
aar dit wordt ons, zeer ge-
le broeders en zusters in
Heere, niet voorgehouden,
de verslagene harten der
ovigen kleinmoedig te ma-
, even of niemand tot het
ndmaal des Heeren gaan
te dan die zonder eenige
le ware. Want wij komen
tot dit Avondmaal om
mede te betuigen, dat wij
ns zelven volkomen en regt-
dig zijn: maar integendeel
gezien dat wij ons leven
en ons zelven in Jezus
stus zoeken, zoo bekennen
daarmede, dat wij midden
en dood liggen. Daarom, al
et, dat wij nog vele gebre-
en ellendigheid in ons be-
en, als namelijk, dat wij
volkomen geloof hebben,
wij ons ook met zulken
om God te dienen niet
ven, alzoo wij schuldig zijn:
r dagelijks met de zwakheid
ons geloof en de booze lus-
van ons vleesch te strijden
en: nogtans desniettegen-
nde, overmits dat ons (door
genade des Heiligen Gees-
zulke gebreken leed zijn,
ij van harte begeeren tegen
ongeloof te strijden, en
alle geboden van God te
: zoo zullen wij gewis en
zijn, dat geene zonde noch
heid, die nog (tegen onzen
n ons overgebleven is, ons
hinderen, dat ons God niet
nade zoude aannemen, en
deze hemelsche spijze en
waardig en deelachtig

Ten andere, laat ons nu ook overdenken, *waartoe ons de Heere zijn Avondmaal heeft ingezet;* namelijk, dat wij zulks doen zouden *tot zijne gedachtenis*. Maar aldus zullen wij Zijns daarbij gedenken:

Eerstelijk, dat wij ganschelijk in onze harten vertrouwen, dat onze Heere Jezus Christus, (naar luid der beloftenissen, die aan de Voorvaderen in het Oude Testament van den beginne af geschied zijn) van den Vader in deze wereld gezonden is, ons vleesch en bloed aangenomen, den toorn van God (onder welken wij eeuwig hadden moeten verzinken), van het begin zijner menschwording tot het einde zijns levens, op de aarde voor ons gedragen, en alle gehoorzaamheid der Goddelijke wet, en geregtigheid voor ons vervuld heeft, voornamelijk, toen Hem de last onzer zonden, en des toorns van God het bloedige zweet in den hof uitgedrukt heeft: daar Hij gebonden werd, opdat Hij ons zou ontbinden: daarna ontelbare smaadheden geleden heeft, opdat wij nimmer te schande zouden worden; onschuldig ter dood veroordeeld, opdat wij voor het geregte Gods zouden vrij gesproken worden: ja zijn gezegend ligchaam aan het kruis laten nagelen, opdat Hij het handschrift onzer zonden daaraan zou hechten; en heeft alzoo de vervloeking van ons op Zich geladen, opdat Hij ons met zijne zegeningen vervullen zou; en heeft Zich vernederd tot in de allerdiepste versmaadheid en angst der hel, met ligchaam en ziel, aan het hout des kruises, toen Hij riep met luider stem: *mijn God, mijn God! waarom hebt Gij Mij verlaten?* opdat wij tot God zouden aangenomen, en nimmermeer van Hem verlaten worden: en eindelijk met zijn

dood en bloedstorting het Nieuwe en eeuwige Testament, het Verbond der genade en der verzoening besloten, als Hij zeide: *het is volbragt!*

En opdat wij vastelijk zouden gelooven, dat wij tot dit Genadeverbond behooren, nam de Heere Jezus in zijn laatste Avondmaal het brood, dankte, brak het, en gaf het zijnen jongeren, en sprak: *Neemt, eet, dat is mijn ligchaam, hetwelk voor u gegeven wordt: doet dat tot mijne gedachtenis!* Desgelijks na het Avondmaal, nam Hij den drinkbeker, zeide dank, en sprak: *drinkt allen daar uit: deze beker is het Nieuwe Testament in mijn bloed, hetwelk voor u en voor velen vergoten wordt, tot vergeving der zonden: doet dat, zoo dikwijls als gij daarvan drinkt, tot mijne gedachtenis.* Dat is: zoo dikwijls gij van dit brood eet, en uit dezen beker drinkt, zult gij daardoor, als door eene gewisse gedachtenis en pand, vermaand en verzekerd worden van deze mijne hartelijke liefde en trouw jegens u, dat Ik voor u (daar gij anders den eeuwigen dood hadt moeten sterven) mijn ligchaam aan het hout des kruises in den dood geve, en mijn bloed vergiete, en uwe hongerige en dorstige zielen met dit mijn gekruiste ligchaam en vergoten bloed tot het eeuwige leven spijze en lave, zoo zeker, als een iegelijk dit brood voor zijne oogen gebroken, en deze beker hem gegeven wordt, en gij dezelve tot mijne gedachtenis met uwen mond eet en drinkt.

Uit deze inzetting des heiligen Avondmaals van onzen Heere Jezus Christus zien wij, dat Hij ons geloof en betrouwen op zijne volkomene offerande (die eenmaal aan het kruis geschied is) als op den eenigen grond en fondament onzer zaligheid wijst, daar Hij onze hongerige en dorstige zielen tot eene waarachtige spijze en drank des eeuwigen levens geworden is. Want door zijnen dood heeft Hij de oorzaak van onzen eeuwigen honger en kommer, namelijk, de zonde, weggenomen, en ons den levendmakenden Geest verworven: opdat wij door dien Geest (die in Christus als in het Hoofd, en in ons als zijne lidmaten woont) met Hem waarachtige gemeenschap zouden hebben, en aller zijner goederen, des eeuwigen levens, der geregtigheid en heerlijkheid deelachtig worden. Daarbenevens, dat wij ook door dien Geest onder elkander, als lidmaten van één ligchaam, in waarachtige broederlijke liefde verbonden worden, gelijk de heilige Apostel spreekt: *Eén brood is het, zoo zijn wij allen één ligchaam, dewijl wij allen eens broods deelachtig zijn.*

Want gelijk uit vele koornkens één meel gemalen, en één brood gebakken wordt, en uit vele beziën, samengeperst zijnde, één wijn en drank vliet, en zich ondereen vermengt: alzoo zullen wij allen, die door het waarachtige geloof Christus ingelijfd zijn, door broederlijke liefde, om Christi, onzes lieven Zaligmakers wille, die ons te voren zoo uitnemend heeft liefgehad, allen te zamen één ligchaam zijn, en zulks niet alleen met woorden, maar met de daad jegens elkander bewijzen.

Daartoe helpe ons de almag tige God en Vader van onze Heere Jezus Christus, door z nen Heiligen Geest! Amen.

Opdat wij dan dit al moge verkrijgen, laat ons voor G ons verootmoedigen, en H met waarachtig ge j genade aanroepen

Barmhartige God

wij bidden U

Avondmaal, waarin wij oefenen de heerlijke gedachtenis van den bitteren dood van uwen lieven Zoon Jezus Christus, door uwen Heiligen Geest in onze harten wilt werken, dat wij ons met waarachtig vertrouwen aan uwen Zoon Jezus Christus hoe langer zoo meer overgeven, opdat onze bezwaarde en verslagene harten met zijn waarachtig ligchaam en bloed, ja met Hem waarachtig God en mensch, het eenige hemelsch brood, door de kracht des Heiligen Geestes gespijzigd en gelaafd worden: en dat wij niet meer in onze zonden, maar Hij in ons, en wij in Hem leven, en alzoo waarachtiglijk des Nieuwen en eeuwigen Testaments en Verbonds der genade deelachtig zijn mogen. Dat wij niet twijfelen, of Gij zult eeuwig onze genadige Vader zijn, ons onze zonden nimmermeer toerekenende, en met alle dingen naar ligchaam en ziel verzorgende, als uwe lieve kinderen en erfgenamen. Verleen ons ook uwe genade, dat wij getroost ons kruis op ons nemen, ons zelven verloochenen, onzen Heiland bekennen, en in alle droefenis met opgeheven hoofde onzen Heere Jezus Christus uit den hemel verwachten, daar Hij onze sterfelijke ligchamen aan zijn verklaard heerlijk ligchaam gelijk maken, en ons tot Zich nemen zal in eeuwigheid. Amen. *Onze Vader, enz.*

Wil ons ook door dit heilige Avondmaal sterken in het algemeene ongetwijfelde Christelijke geloof, daarvan wij bekentenis doen met mond en hart, sprekende:

Ik geloof in God den Vader, den Almagtige, Schepper des hemels en der aarde:

En in Jezus Christus, zijnen eeniggeboren Zoon, onzen Heere; Die ontvangen is van den Heiligen Geest, geboren uit de maagd Maria; Die geleden heeft onder Pontius Pilatus, is gekruisigd, gestorven en begraven, nedergedaald ter helle; ten derden dage weder opgestaan van de dooden; opgevaren ten hemel, zittende ter regterhand Gods, des almagtigen Vaders; van waar Hij komen zal om te oordeelen de levenden en de dooden.

Ik geloof in den Heiligen Geest. Ik geloof eene heilige algemeene Christelijke Kerk; de gemeenschap der heiligen; vergeving der zonden; wederopstanding des vleesches; en een eeuwig leven.

Opdat wij dan met het waarachtig hemelsche brood Christus gespijzigd mogen worden, zoo laat ons met onze harten niet aan het uiterlijke brood en den wijn blijven hangen; maar dezelve opwaarts in den hemel verheffen, daar Christus Jezus is, onze Voorspraak, ter regterhand zijns hemelschen Vaders, daar henen ons ook de Artikelen van ons Christelijk geloof wijzen: niet twijfelende, of wij zullen zoo waarachtig door de werking des Heiligen Geestes met zijn ligchaam en bloed aan onze zielen gespijsd en gelaafd worden, als wij dat heilige brood en drank tot zijne gedachtenis ontvangen.

In het breken en uitdeelen des broods, zal de Dienaar spreken:

HET BROOD, DAT WIJ BREKEN, IS DE GEMEENSCHAP DES LIGCHAAMS VAN CHRISTUS.

En als hij den drinkbeker geeft:

DE DRINKBEKER DER DANKZEG-

GING, DAARMEDE WIJ DANKZEGGEN, IS DE GEMEENSCHAP DES BLOEDS VAN CHRISTUS.

Terwijl men communiceert, zal men stichtelijk zingen, of sommige Hoofdstukken lezen ter gedachtenis van het sterven van Christus dienende, als Jes. 53, Joh. 13—18, of dergelijke.

Na de voleinding der Communicatie, zal de Dienaar spreken:

Geliefden in den Heere, dewijl de Heere nu aan zijne tafel onze ziele gespijsd heeft, zoo laat ons al te zamen zijnen naam met dankzegging prijzen, en een iegelijk spreke in zijn hart aldus:

1. *Loof den HEERE, mijne ziel! en al wat binnen in mij is, zijnen heiligen Naam!*

2. *Loof den HEERE, mijne ziel! en vergeet geene van zijne weldaden!*

3. *Die al uwe ongeregtigheid vergeeft, die al uwe krankheden geneest,*

4. *Die uw leven verlost van het verderf: die u kroont met goedertierenheid en barmhartigheden.*

9. *Barmhartig en genadig is de HEERE, langmoedig en groot van goedertierenheid.*

10. *Hij doet ons niet naar onze zonden, en vergeldt ons niet naar onze ongeregtigheden.*

11. *Want zoo hoog de hemel is boven de aarde, is zijne goedertierenheid geweldig over degenen die Hem vreezen.*

12. *Zoo verre het Oosten is van het Westen, zoo verre doet Hij onze overtredingen van ons.*

12. *Gelijk zich een vader ontfermt over de kinderen, ontfermt Zich de HEERE over degenen die Hem vreezen.*

Welke ook zijnen eigenen Zoon niet gespaard heeft, maar heeft Hem voor ons allen overgegeven, en ons alles met Hem geschonken. Daarom, bewijst God daarmede zijne liefde jegens ons, dat Christus voor ons gestorven is, als wij nog zondaars waren: zoo zullen wij ook veel meer door Hem behouden worden voor zijnen toorn, naardien wij door zijn bloed geregtvaardigd zijn. Want zoo wij met God verzoend zijn door den dood zijns Zoons, toen wij nog vijanden waren; veel meer zullen wij zalig worden door zijn leven, naardien wij met Hem verzoend zijn. Daarom zal mijn mond en hart des Heeren lof verkondigen van nu aan tot in eeuwigheid. Amen.

Zoo spreke een iegelijk met aandachtige harten:

O Almagtige, barmhartige God en Vader! wij danken U van ganscher harte, dat Gij uit grondelooze barmhartigheid ons uwen eeniggeboren Zoon tot een Middelaar en offer voor onze zonden, en tot eene spijze en drank des eeuwigen levens geschonken hebt; en dat Gij ons geeft een waarachtig geloof, waardoor wij zulke uwe weldaden deelachtig worden. Gij hebt ons ook, tot sterking daarvan, uwen lieven Zoon Jezus Christus zijn heilig Avondmaal laten instellen en verordenen. Wij bidden U, o getrouwe God en Vader, dat Gij, door de werking van uwen Heiligen Geest, de gedachtenis van onzen Heere Jezus Christus, en de verkondiging van zijnen dood, ons tot dagelijksche toeneming in het regte geloof, en de zalige gemeenschap van Christus wilt laten gedijen: door denzelven uwen lieven Zoon Jezus Christus, in wiens naam wij onze gebeden aldus besluiten: *OnzeVader,enz.*

WARE CHRISTELIJKE
BELIJDENIS
DER
NEDERLANDSCHE
GEREFORMEERDE KERKEN,
INHOUDENDE
E HOOFDSOM DER LEER VAN GOD, EN VAN DE EEUWIGE ZALIGHEID DER ZIELEN.

HET EERSTE ARTIKEL.

Dat er een éénig God is.

Wij gelooven allen met het hart, en belijden met den mond, t er is een éénig en eenvoudig geestelijk Wezen, hetwelk ij God noemen: eeuwig, onbegrijpelijk, onzienlijk, onveranerlijk, oneindig, almagtig, volkomen wijs, regtvaardig, goed, n eene zeer overvloedige fontein aller goederen.

ART. 2.

Door wat middel God van ons gekend wordt.

Wij kennen Hem door twee middelen. Ten eerste, door de chepping, onderhouding en regering der geheele wereld: overits dezelve voor onze oogen is als een schoon boek, in hetelk alle schepselen, groote en kleine, gelijk als letteren zijn, ie ons de onzienlijke dingen Gods geven te aanschouwen, amelijk zijne eeuwige kracht en Goddelijkheid, s de Apostel Paulus zegt, Rom. 1: 20. Welke dingen alle geoegzaam zijn om de menschen te overtuigen, en hun alle nschuld te benemen. Ten tweede, geeft Hij Zich zelven ons nog laarder en volkomener te kennen door zijn heilig en Goddejk Woord: te weten, zooveel als ons noodig is in dit leven, t zijne eer en de zaligheid der zijnen.

ART. 3.

Van het geschreven Woord Gods.

Wij belijden, dat dit Woord Gods niet is gezonden

noch voortgebragt door den wil eens menschen; maar de heilige mannen Gods hebben gesproken, gedreven zijnde door den Heiligen Geest, gelijk de heilige Petrus zegt. 2 Petr. 1 : 21. Daarna heeft God, door eene zonderlinge zorg die Hij voor ons en onze zaligheid draagt, zijnen knechten den Profeten en Apostelen geboden, zijn geopenbaard Woord bij geschrift te stellen: en Hij zelf heeft met zijnen vinger de twee Tafelen der Wet geschreven. Hierom noemen wij zulke schriften, Heilige en Goddelijke Schrifturen.

ART. 4.

Kanonieke Boeken der Heilige Schriftuur.

Wij vervatten de Heilige Schriftuur in twee Boeken, des Ouden en des Nieuwen Testaments: welke zijn Kanonieke Boeken, daar niet tegen valt te zeggen. Deze worden aldus geteld in de Kerk Gods. De boeken des Ouden Testaments: De vijf boeken van Mozes, te weten: Génesis, Éxodus, Levítikus, Númeri, Deuteronómium; het boek Józua, der Rigteren, Ruth, twee boeken Sámuels, en twee boeken der Koningen, twee boeken der Chronieken, genaamd *Paralypómenon*, het eerste van Ezra, Nehemia, Esther, Job, de Psalmen Davids, drie boeken van Salomo: namelijk de Spreuken, de Prediker, en het Hooglied; de vier groote Profeten: Jesaja, Jeremia, Ezéchiël en Daniël; en voorts de andere twaalf kleine Profeten, namelijk, Hozéa, Joël, Amos, Obádja, Jona, Micha, Nahum, Hábakuk, Zefánja, Hággaï, Zacharia, Maleáchi. Het Nieuwe Testament: de vier Evangelisten, Matthéus, Markus, Lukas, Johannes, de Handelingen der Apostelen; de veertien brieven van den Apostel Paulus, te weten tot de Romeinen, twee tot de Corinthers, tot de Galaten, tot de Efésiërs, aan de Filippensen, aan de Kolossénsen, twee aan de Théssalónicensen, twee aan Timótheus, aan Titus, aan Filémon, aan de Hebreën; de zeven brieven der andere Apostelen, te weten: de brief van Jakóbus, twee brieven van Petrus, drie van Johannes, de brief van Judas, en de Openbaring van Johannes.

ART. 5.

Waarvan de Heilige Schriftuur haar aanzien en autoriteit heeft.

Alle deze boeken alleen ontvangen wij voor Heilig en Kanoniek, om ons geloof naar dezelve te regelen, daarop te den, en daarmede te bevestigen. En gelooven zonder e twijfeling al wat in dezelve begrepen is: en dat niet zo omdat ze de Kerk aanneemt en voor zoodanig houdt, inzonderheid omdat ons de Heilige Geest getuigenis ge onze harten, dat ze van God zijn; dewijl ze ook het daarvan bij zich zelve hebben: gemerkt de blinden ten kunnen, dat de dingen die daarin voorzegd den.

ART. 6.

Onderscheid tusschen de Kanonieke en Apokriefe Boeken.

Wij onderscheiden deze Heilige Boeken van de *Apokriefen*,
daar zijn: het derde en vierde boek van Ezra, het boek van
bias, Judith, het boek der Wijsheid, Jezus Sirach, Baruch,
tgene bijgevoegd is tot de Historie van Esther, het Gebed
r drie mannen in het vuur, de Historie van Suzanna, van
beeld Bel en van den Draak, het gebed van Manásse, en
twee boeken der Makkabeën. Dewelke de Kerk wel lezen
g, en daaruit ook onderwijzingen nemen, voor zoovele als
overeenkomen met de Kanonieke Boeken; maar zij hebben
k eene kracht en vermogen niet, dat men door eenige ge-
genis van die eenig stuk des geloofs of der Christelijke Re-
e moge bevestigen: zoo verre is het van daar, dat ze de
oriteit (het gezag) van de andere Heilige Boeken zouden
gen verminderen.

ART. 7.

***Volkomenheid** der Heilige Schriftuur, om alleen te zijn een regel des geloofs.*

Wij gelooven dat deze Heilige Schriftuur den wil Gods vol-
enlijk vervat, en dat al hetgeen de mensch schuldig is te
oven om zalig te worden, daarin genoegzaam geleerd
rdt. Want overmits de geheele wijze des dienstes, dien God
ons eischt, aldaar in 't lange beschreven is, zoo is 't den
nschen, al waren 't zelfs Apostelen, niet geoorloofd anders
eeren, dan ons nu geleerd is door de Heilige Schrifturen,
, al ware het ook een Engel uit den hemel,"
. 1 : 8, gelijk de Apostel Paulus zegt. Want dewijl het ver-
en is „den Woorde Gods iets toe of iets af te
en." Deut. 4 : 2, zoo blijkt daaruit wel, dat dezelfs leer
volmaakt en in alle manieren volkomen is. Men mag ook
e schriften van menschen, hoe heilig zij geweest zijn, ver-
jken bij de Goddelijke Schrifturen, noch de gewoonte bij
waarheid Gods, (want de waarheid is boven al), noch de
te menigte, noch de oudheid, noch de successie (opvolging)
tijden of personen, noch de Conciliën (Kerkvergaderingen),
reten of besluiten. Want „alle menschen zijn uit
h zelven leugenaars, en ijdeler dan de ijdel-
d zelve. Rom. 3 : 4, Ps. 62 : 10. Daarom verwerpen wij van
cher harte al wat met dezen onfeilbaren regel niet overeen-
komt; gelijk ons de Apostelen geleerd hebben, zeggende: 1 Joh. 4 : 1.
proeft de geesten, of zij uit God zijn. En de-
gelijks: Indien iemand tot u komt, en deze leer
t brengt, ontvangt hem in huis niet." 2 Joh. : 10.

ART. 8.

Dat God één is in Wezen en nog onderscheiden in drie Personen.

tervolgens deze waarheid en Woord Gods,

looven wij in een éénigen God, die een éénig Wezen is, in hetwelk zijn drie Personen, in der daad en waarheid, en van eeuwigheid onderscheiden, naar hunne onmededeelbare eigenschappen: namelijk de Vader, en de Zoon, en de Heilige Geest. De Vader is de oorzaak, oorsprong en het begin aller dingen, zoowel zienlijke als onzienlijke. De Zoon is het Woord, de Wijsheid, en het Beeld des Vaders: De Heilige Geest de eeuwige Kracht en Mogendheid, uitgaande van den Vader en den Zoon. Alzoo nogtans, dat dit onderscheid niet maakt, dat God in drieën gedeeld zij; aangezien dat de Heilige Schriftuur ons leert, dat de Vader, en de Zoon, en de Heilige Geest elk zijne zelfstandigheid heeft, onderscheiden door hare eigenschappen: doch alzoo, dat deze drie Personen maar een éénig God zijn. Zoo is het dan openbaar, dat de Vader niet is de Zoon, en dat de Zoon niet is de Vader, dat ook insgelijks de Heilige Geest niet is noch de Vader, noch de Zoon.

Hierentusschen, deze Personen zoo onderscheiden, zijn niet gedeeld, noch ondereen vermengd. Want de Vader heeft het vleesch niet aangenomen, noch ook de Heilige Geest, maar alleen de Zoon. De Vader is nooit zonder zijnen Zoon, noch zonder zijnen Heiligen Geest geweest: want zij alle drie van gelijke eeuwigheid zijn, in één en hetzelfde Wezen. Daar is noch eerste, noch laatste; want zij zijn alle drie één in waarheid, in mogendheid, in goedheid en barmhartigheid.

ART. 9.

Bewijs des voorgaanden Artikels van de Drieheid der Personen in éénen God.

Dit alles weten wij, zoo uit de getuigenissen der Heilige Schriftuur, als ook uit hunne[1] werkingen, en voornamelijk uit degene die wij in ons gevoelen.

De getuigenissen der H. Schriftuur, die ons leeren deze Heilige Drievuldigheid te gelooven, zijn in vele plaatsen des Ouden Testaments beschreven: welke niet van noode is te tellen, maar alleen met onderscheid of oordeel uit te kiezen. In Genesis, Cap. 1 : 26, 27 zegt God: „Laat ons menschen maken naar ons beeld en naar onze gelijkenis," enz. „Zoo schiep dan God den mensch naar zijn beeld, man en vrouw schiep Hij ze." Desgelijks Genes. 3 : 22 „Ziet, Adam is geworden gelijk een van ons." Daaruit blijkt dat er meer dan één persoon in de Godheid is, als Hij zegt: „Laat *ons* menschen maken, *ons beeld*;" en wijst daarna de éénigheid aan, als Hij „God schiep." 't Is wel waar, dat Hij niet zegt, hoeve sonen dat er zijn: maar hetgeen voor ons wat duister is Oude Testament, dat is zeer klaar in het Nieuwe. Wa onze Heere gedoopt werd in de Jordaan, zoo is de st

[1]) De *Lat.* uitg. heeft: ipsarum Personarum ef *uitwerkselen der Personen zelven.*

ders gehoord geweest, zeggende: „Deze is mijn geliefde
on," Matth. 3 : 17: de Zoon werd gezien in het water, en de
ilige Geest openbaarde Zich in de gedaante van eene duif.
k mede is in den Doop aller geloovigen deze form inge-
d van Christus: „Doopt alle volken in den naam
s Vaders, en des Zoons, en des Heiligen Gees-
." Matth. 28 : 19. In het Evangelie van Lukas spreekt de
gel Gábriël tot Maria, de moeder des Heeren, aldus:
De Heilige Geest zal over u komen, en de
acht des Allerhoogsten zal u overschaduwen:
arom ook dat Heilige dat uit u zal geboren
rden, zal Gods Zoon genaamd worden Luk. 1 : 35.
sgelijks: „De genade onzes Heeren Jezus Chris-
s, en de liefde Gods, en de gemeenschap des
iligen Geestes zij met u." 2 Cor. 13 : 13. Drie zijn
die getuigen in den hemel, de Vader, het
ord, en de Heilige Geest, en deze drie zijn
n." 1 Joh. 5 : 7. In alle deze plaatsen wordt ons ten
le geleerd, dat er drie Personen zijn in een éénig Goddelijk
zen. En hoewel deze leer de menschelijke verstanden verre
boven gaat: nogtans gelooven wij die nu door het Woord,
wachtende tot dat wij de volkomene kennis en vrucht der-
ve genieten zullen in den Hemel. Voorts staan ook aan te
rken de bijzondere ambten en werkingen dezer drie Perso-
te onswaarts. De Vader is genaamd onze Schepper door
e kracht; de Zoon is onze Zaligmaker en Verlosser door
n bloed; de Heilige Geest is onze Heiligmaker door zijne
ning in onze harten. Deze leer van de Heilige Drievuldigheid
altijd beweerd en onderhouden geweest bij de ware Kerk,
den tijd der Apostelen af tot nu toe, tegen de Joden,
homedánen, en eenige valsche Christenen en ketters, als
rcion, Mánes, Práxeas, Sabéllius, Samosátenus,
ríus, en andere dergelijken, die met goed regt van de hei-
e Vaders zijn veroordeeld geweest. Over zulks nemen wij in
stuk gaarne aan de drie geloofssommen, namelijk daarvan bij
en, van Nicéa en Athanásius; insgelijks hetgeen
Ouden in gelijkvormigheid van dien besloten is.

ART. 10.

Dat Jezus Christus waarachtig en eeuwig God is.

Wij gelooven, dat Jezus Christus naar zijne Goddelijke natuur
eeniggeboren Zone Gods is, van eeuwigheid geboren; niet
maakt, noch geschapen, (want alzoo zoude Hij een schepsel
n), maar ééns-wezens met den Vader, mede-eeuwig, het uit-
drukte beeld der Zelfstandigheid des Vaders, en de glans zij-
er heerlijkheid, Hem in alles gelijk zijnde. Dewelke is Gods
oon, niet alleen van dien tijd af, dat Hij onze natuur heeft
aangenomen, maar van alle eeuwigheid, gelijk ons deze getuig-
genissen leeren, wanneer ze met elkander vergeleken worden.
Mozes zegt, dat God de wereld ... geschapen: Gen. ...
en de heilige Johannes zegt, ... dingen zijn ges...
door dat Woord, hetwelk hij ... noemt; Joh. ...

Apostel zegt dat God de eeuwen door zijnen Zoon gemaakt heeft, Heb 1 : 2; desgelijks dat God alle dingen door Jezus Christus geschapen heeft, Col. 1 : 16. Zoo moet dan Degene die genaamd wordt God, het Woord, de Zoon, en Jezus Christus toen al geweest zijn, als alle dingen door Hem geschapen werden. En daarom zegt de profeet Micha: „Zijne uitgangen zijn van ouds van de dagen der eeuwigheid," 5 : 1; en de Apostel: „Hij is zonder begin der dagen en zonder einde des levens," Hebr. 7 : 3. Zoo is Hij dan de ware, eeuwige God, die Almagtige, denwelken wij aanroepen, aanbidden en dienen.

ART. 11.

Dat de Heilige Geest waarachtig en eeuwig God is.

Wij gelooven en belijden ook, dat de Heilige Geest van eeuwigheid van den Vader en den Zoon uitgaat; niet zijnde gemaakt noch geschapen, noch ook geboren, maar alleen van beiden uitgaande: welke in orde is de derde Persoon der Drievuldigheid, ééns-zelvigen Wezens, Majesteit en Heerlijkheid met den Vader en den Zoon: zijnde waarachtig en eeuwig God, gelijk ons de Heilige Schrifturen leeren.

ART. 12.

Van de Schepping aller dingen, en met name der Engelen.

Wij gelooven, dat de Vader door zijn Woord, dat is, door zijnen Zoon, den hemel, de aarde en alle schepselen uit niet heeft geschapen, als het Hem heeft goed gedacht, een iegelijk schepsel zijn wezen, gestalte, en gedaante, en verscheidene ambten-gevende, om zijnen Schepper te dienen. Dat Hij ze ook nu alle onderhoudt en regeert naar zijne eeuwige voorzienigheid, en door zijne oneindige kracht, om den mensch te dienen: ten einde dat de mensch zijnen God diene. Hij heeft ook de Engelen goed geschapen, om zijne Zendboden te zijn, en zijne uitverkorenen te dienen: van welke sommigen van die uitnemendheid, in dewelke hen God geschapen had, in het eeuwig verderf vervallen, en de anderen door de genade Gods, in hunnen eersten staat volhardende en staande gebleven zijn. De Duivelen en booze Geesten zijn zoo verdorven, dat zij vijanden Gods en alles goeds zijn, naar al hun vermogen als moord ... ers
loerende op de Kerk, en een ieder lidmaat derzelve, ... al-
les te verderven en te verwoesten door hunne bedrieg ... n:
en zijn daarom door hunne eigene boosheid veroorde ... tot
de eeuwige verdoemenis, dagelijks verwachtende hunne ... ik-
kelijke pijnigingen. Zoo verwerpen en verfoeijen wij da ... er-
over de dwalingen der Sadduceeën, die loochenen ... er
Geesten en Engelen zijn: en ook de dwalingen der ... ni-
cheeën, die zeggen, dat de Duivelen ... uit

zich zelven hebben, zijnde uit hun eigene natuur kwaad, zonder dat zij verdorven zijn geworden.

ART. 13.

Van de Voorzienigheid Gods en Regering aller dingen.

Wij gelooven, dat die goede God, nadat Hij alle dingen geschapen had, dezelve niet heeft laten varen, noch aan het geval of de fortuin overgegeven; maar stiert en regeert ze alzoo naar zijnen heiligen wil, dat in deze wereld niets geschiedt zonder zijne ordinantie: hoewel nogtans God noch auteur is, noch schuld heeft van de zonde die daar geschiedt. Want zijne magt en goedheid is zoo groot en onbegrijpelijk, dat Hij zeer wel en regtvaardiglijk zijn werk beschikt en doet, wanneer ook de Duivelen en de goddeloozen onregtvaardiglijk handelen. En aangaande hetgeen Hij doet boven het begrip des menschelijken verstands, dat willen wij niet curieuselijk onderzoeken, meer dan ons begrip verdragen kan: maar wij aanbidden met alle ootmoedigheid en eerbieding de regtvaardige oordeelen Gods die ons verborgen zijn: ons tevreden houdende, dat wij leerjongens Christi zijn, om alleen te leeren hetgeen Hij ons aanwijst in zijn Woord, zonder deze palen te overtreden. Deze leer geeft ons eenen onuitsprekelijken troost, als wij door dezelve geleerd worden, dat ons niets bij geval overkomen kan, maar door de beschikking van onzen goedertieren Hemelschen Vader, die voor ons waakt met eene vaderlijke zorg, houdende alle schepselen onder zijn geweld, alzoo „dat niet een haar van ons hoofd (want die alle geteld zijn), ook niet één vogelken op de aarde vallen kan, zonder den wil onzes Vaders." Matth. 10 : 29-31. Waarop wij ons verlaten, wetende dat Hij de Duivelen in toom houdt en al onze vijanden, die ons zonder zijne toelating en wil niet beschadigen kunnen. En hierover verwerpen wij de verdoemelijke dwaling der Epikureën, die zeggen, dat God Zich nergens mede bemoeit, en alle dingen bij geval laat geschieden.

ART. 14.

Van de Schepping en den Val des menschen en zijn onvermogen tot het ware goed.

Wij gelooven, dat God den mensch geschapen heeft van het stof der aarde, en heeft hem gemaakt en geformeerd naar zijn beeld en gelijkenis, goed, regtvaardig en heilig; kunnende met zijnen wil in alles overeenkomen met den wille Gods. Maar als hij in eere was, zoo heeft hij het niet verstaan, noch zijne uitnemendheid erkend; maar heeft zich zelven willens der zonde onderworpen, en ov[illegible]lks den dood en der vervloeking, het oor biedende aan het wo[illegible]rd des Duivels. Want het

gebod des levens, dat hij ontvangen had, heeft hij overtreden, en heeft zich van God, die zijn ware leven was, door de zonde afgescheiden, hebbende zijn geheele natuur verdorven: waardoor hij zich schuldig gemaakt heeft des ligchamelijken en geestelijken doods. En in alle zijne wegen goddeloos, verkeerd en verdorven geworden zijnde, heeft hij verloren alle zijne uitnemende gaven, die hij van God ontvangen had, en heeft niet anders overig behouden dan kleine overblijfselen derzelven, deweike genoegzaam zijn om den mensch alle onschuld te benemen: overmits al het licht dat in ons is, is in duisternis veranderd, gelijkt de Schriftuur ons leert, zeggende „Het licht schijnt in de duisternis, en de duisternis heeft het niet begrepen," Joh. 1:5, alwaar de heilige Johannes de menschen duisternis noemt. Daarom verwerpen wij al dat men hier tegen leert van den vrijen wil des menschen, aangezien de mensch niet dan een slaaf der zonden is, en niets hebben kan, tenzij dat het hem gegeven zij uit den Hemel", Joh. 6:65. Want wie is er, die zich beroemen zal iets goeds te kunnen doen als uit zich zelven, daar toch Christus zegt: „Niemand kan tot Mij komen, tenzij dat de Vader, die Mij gezonden heeft, hem trekke? Joh. 6:44. Wie zal met zijnen wil voorkomen, die daar verstaat, dat „het bedenken des vleesches is vijandschap tegen God?" Rom. 8:7. Wie zal van zijne wetenschap spreken, ziende, dat „de natuurlijke mensch niet begrijpt de dingen die des Geestes Gods zijn? 1 Cor. 2:14. Kortelijk, wie zal eenige gedachte voorstellen, dewijl hij verstaat dat „wij niet bekwaam zijn van ons zelven iets te denken als uit ons zelven, maar dat onze bekwaamheid uit God is? 2 Cor. 3:5. En daarom hetgeen de Apostel zegt, behoort met regt vast en zeker gehouden te worden: dat „God in ons werkt beide het willen en het werken naar zijn welbehagen." Fil. 2:13. Want daar is noch verstand, noch wil, het verstand en den wil Gods gelijkvormig, of Christus heeft ze in den mensch gewrocht; hetwelk Hij ons leert, zeggende: „Zonder Mij kunt gij niets doen." Joh. 15:5.

ART. 15.

Van de Erfzonde.

Wij gelooven, dat door de ongehoorzaamheid van Adam de erfzonde uitgebreid is geworden over het gansche menschelijk geslacht. Welke is eene verdorvenheid der geheele natuur en een erfelijk gebrek, waarmede de kleine kinderen zelfs besmet zijn in hun moeders ligchaam, en die in den mensch allerlei z voortbrengt, zijnde in hem als een wortel derzelve: is d zoo leelijk en gruwelijk voor God, dat zij genoegzaam het menschelijk geslacht te verdoemen. Zij is ook zelfs den Doop niet ganschelijk te niet gedaan, noch gehe geroeid: aangezien de zonde daaruit altijd als opwellen ter uitspringt, gelijk uit eene onzalige fontein, hoewel z tans den kinderen Gods tot verdoemenis niet toegerekend door zijne genade en barmhartigheid vergeven wordt

de zonde gerust te slapen, maar opdat het gevoelen dezer
rdorvenheid de geloovigen dikwijls zou doen zuchten, ver-
angende om van dit ligchaam des doods verlost te worden. En
erover verwerpen wij de dwalingen der Pelagiánen, die
ggen, dat deze zonde niet anders is dan uit navolging.

ART. 16.

Van de eeuwige Verkiezing Gods.

Wij gelooven, dat het geheele geslacht van Adam door de
nde des eersten menschen in verderfenis en ondergang zijnde,
od Zich zelven zoodanig bewezen heeft als Hij is, te weten:
armhartig en Regtvaardig. Barmhartig, doordien dat Hij uit
eze verderfenis trekt en verlost degenen die Hij in zijnen
euwigen en onverganckelijken raad uit enkele goedertierenheid
itverkoren heeft in Jezus Christus, onzen Heere, zonder eenige
anmerking hunner werken. Regtvaardig, doordien dat Hij de
nderen laat in hunnen val en verderf, daar zij zich zelven in
eworpen hebben.

ART. 17.

Van de Wederoprigting des gevallen menschen.

Wij gelooven, dat onze goede God, door zijne wonderlijke
wijsheid en goedheid, ziende dat zich de mensch alzoo in den
igchamelijken en geestelijken dood geworpen, en geheel ellen-
lig gemaakt had, Zich zelven begeven heeft om hem te zoe-
ken, toen hij al bevende voor Hem vlood, en heeft hem ge-
roost, belovende hem zijnen Zoon te geven, Gen. 3 : 15, „die
worden zoude van eene vrouw, om der Slang
len kop te vermorzelen," en hem gelukzalig te maken.

ART. 18.

Van de Menschwording van Jezus Christus.

Wij belijden dan, dat God de belofte, die Hij den Oudva-
deren gedaan had door den mond zijner heilige Profeten,
volbragt heeft, zendende zijnen eigen, éénig geboren en eeuwigen
Zoon in de wereld, ten tijde van Hem bestemd. Dewelke eens
knechts gedaante aangenomen heeft, en den mensch gelijk ge-
worden is, waarachtiglijk aannemende eene ware menschelijke
natuur, met alle hare zwakheden (uitgenomen de zonde), ont-
vangen zijnde in het ligchaam der gelukzalige maagd Maria,
door de kracht des Heiligen Geestes, zonder mans toedoen.
En heeft niet alleen de menschelijke natuur aangenomen zoo-
veel het ligchaam aangaat, maar ook eene ware menschelijke
ziel, opdat Hij een waar mensch zoude zijn. Want aangezien
de ziel zoowel verloren was als het ligchaam, zoo was het van
noode, dat Hij ze beide aannam, dezelve beide zalig te
maken. Daarom belijden wij (tegen de ketterij der Weder-

doopers, die loochenen, dat Christus menschelijk vleesch van zijne moeder aangenomen heeft) „**dat Christus is deelachtig geworden des vleesches en bloeds der kinderen**, Hebr. 2 : 14; **dat Hij eene vrucht der lendenen Davids is naar het vleesch**, Hand. 2 : 30: **geworden uit het zaad Davids naar het vleesch**, 2 Tim. 2 : 8; **eene vrucht des buiks van Maria**, Luk. 1 : 42; **geworden uit de vrouw**, Gal. 4:4, **eene spruit Davids**, Jes. 23 : 5; **eene scheut uit den wortel van Isaï**, Jes. 11 : 1: **gesproten uit het geslacht van Juda**, Hebr. 7 : 14; **afkomstig van de Joden naar het vleesch**, Rom. 9 : 5: **uit het zaad Abrahams**," Gal. 3 : 16; aangezien „**Hij aangenomen heeft het zaad Abrahams**, Hebr. 2 : 16, **en is zijnen broederen in alles gelijk geworden, uitgenomen de zonde**: vs. 17; alzoo dat Hij in der waarheid is, „**onze Emmanuël, dat is, God met ons.**" Matth. 1 : 23.

ART 19.

Van de Vereeniging en het Onderscheid der twee Naturen van Christus in één Persoon.

Wij gelooven, dat door deze ontvangenis de Persoon des Zoons onafscheidelijk vereenigd en te zamen gevoegd is met de menschelijke natuur, zoodat er niet zijn twee Zonen Gods, noch twee personen, maar twee naturen in een éénigen Persoon vereenigd, doch elke natuur hare onderscheidene eigenschappen behoudende. Gelijk dan de Goddelijke natuur altijd ongeschapen gebleven is, zonder begin van dagen, of einde des levens, vervullende Hemel en Aarde, alzoo heeft de menschelijke natuur hare eigenschappen niet verloren, maar is een schepsel gebleven, hebbende begin van dagen, zijnde eene eindige natuur, en behoudende al hetgeen dat een waar ligchaam toebehoort. En hoewel Hij door zijne verrijzenis haar onsterfelijkheid gegeven heeft, nogtans heeft Hij de waarheid zijner menschelijke natuur niet veranderd, dewijl onze zaligheid en verrijzenis mede hangen aan de waarheid zijns ligchaams. Doch deze twee naturen zijn alzoo te zamen vereenigd in één Persoon, dat zij ook zelfs door zijnen dood niet gescheiden zijn geweest. Zoo was dan hetgene Hij stervende in de handen zijns Vaders bevolen heeft, een ware menschelijke geest, die uit zijn ligchaam scheidde, maar hierentusschen bleef zijne Goddelijke natuur altijd vereenigd met de [menschelijke], ook zelfs als Hij in 't graf lag; en de Godheid [liet] niet op in Hem te zijn, gelijk ze in Hem was als H[ij een] klein kind was, hoewel zij zich voor eenen korten t[ijd] niet openbaarde. Hierom bekennen wij, dat Hij ware [God en] ware mensch is: ware God, om door zijne kracht de[n dood] te overwinnen: en ware mensch, opdat Hij voor o[ns zou] sterven uit de zwakheid zijns vleesches.

ART. 20.

God heeft zijne Regtvaardigheid en Barmhartigheid bewezen in Christus.

Wij gelooven, dat God, die volkomen barmhartig en regtvaardig is, zijnen Zoon gezonden heeft om aan te nemen de natuur in welke de ongehoorzaamheid begaan was: om in dezelve te voldoen, en te dragen de straf der zonden door zijn zeer bitter lijden en sterven. Zoo heeft dan God zijne regtvaardigheid bewezen tegen zijnen Zoon, als Hij onze zonden op Hem gelegd heeft: en heeft uitgestort zijne goedheid en barmhartigheid over ons, die schuldig en de verdoemenis waardig waren, voor ons gevende zijnen Zoon in den dood, door eene zeer volkomene liefde, en Hem verwekkende tot onze regtvaardigmaking, opdat wij door Hem hadden de onsterfelijkheid en het eeuwige leven.

ART. 21.

Van de Voldoening van Christus, onzes eenigen Hoogepriesters, voor ons.

Wij gelooven, dat Jezus Christus een eeuwige Hoogepriester is met eede, naar de ordening Melchizédeks, Ps. 110 : 4, en heeft Zich zelven in onzen naam voor zijnen Vader gesteld, om zijnen toorn te stillen met volle genoegdoening, Zich zelven opofferende aan het hout des kruises, en vergietende zijn dierbaar bloed, tot reiniging onzer zonden, gelijk de Profeten hadden voorzegd. Want daar is geschreven: „Dat de straf op den Zone Gods gelegd is, opdat wij vrede hadden, en dat wij door zijne striemen genezen zijn; dat Hij ter slagting geleid is als een Lam; met de misdadigers gerekend," Jes 53 : 5, 7, 12; en als een kwaaddoener veroordeeld door Pontius Pilatus, hoewel hij Hem onschuldig verklaard had. „Zoo heeft Hij dan betaald, dat Hij niet geroofd had, Ps 69 : 5; en heeft geleden, Hij regtvaardig voor de onregtvaardigen:" 1 Petr. 3 : 18; en dat zoowel in zijn ligchaam als in zijne ziel, gevoelende de schrikkelijke straf die onze zonden verdiend hadden, zoodat zijn zweet werd gelijk druppelen bloeds, op de aarde afloopende. Hij heeft geroepen: „Mijn God, Mijn God! waarom hebt Gij Mij verlaten?" Matth. 27 : 46. En heeft zulks alles geleden tot vergeving onzer zonden. Daarom zeggen wij wel met Paulus: „Dat wij niet anders weten dan [illegible] en dien gekruist; 1 Cor. 2:2; wij achten [illegible] en drek, om de uitnemendheid der kennis onzes Heeren Jezus Christus," Fil. 3:8, wij vinden allerlei vertroosting in zijne wonden, en hebben niet van [illegible] eenig ander middel te zoeken of te versieren, om ons met God te verzoenen

alleen „deze éénige offerande, eenmaal geschied, door welke de geloovigen in eeuwigheid volmaakt worden." Heb. 10:14. Dit is de oorzaak waarom Hij door den Engel Gods genaamd is Jezus, dat is, Zaligmaker, „overmits Hij zijn volk verlossen zoude van hunne zonden. Matth. 1 : 21, Lukas 1 : 31.

ART. 22.

Van onze Regtvaardigmaking door het geloof in Jezus Christus.

Wij gelooven, dat, om ware kennis dezer groote verborgenheid te bekomen, de Heilige Geest in onze harten ontsteekt een opregt geloof, hetwelk Jezus Christus met alle zijne verdiensten omhelst, zich eigen maakt, en niets anders meer buiten Hem zoekt. Want het moet noodzakelijk volgen, òf dat niet al wat tot onze zaligheid van noode is, in Jezus Christus zij, òf zoo het alles in Hem is, dat degene die Jezus Christus door het geloof bezit, zijne geheele zaligheid heeft. Nu, dat men zeggen zoude, dat Christus niet genoegzaam is, maar dat er nog benevens Hem iets meer toe behoeft, ware een al te ongeschikte Godslastering: want daaruit zou volgen, dat Christus maar een halve Zaligmaker ware. Daarom zeggen wij teregt met Paulus: „dat wij door het geloof alleen" of „door het geloof zonder de werken geregtvaardigd worden." Rom. 3 : 28. Doch wij verstaan niet, dat het, om eigenlijk te spreken, het geloof zelf is dat ons regtvaardigt: want het is maar een instrument, waarmede wij Christus, onze regtvaardigheid, omhelzen; maar Jezus Christus ons toerekenende alle zijne verdiensten, en zoo vele heilige werken, die Hij voor ons en in onze plaats heeft gedaan, is onze regtvaardigheid, en het geloof is een instrument, dat ons met Hem in de gemeenschap aller zijner goederen houdt, dewelke onze geworden zijnde, ons meer dan genoegzaam zijn tot onze vrijspreking van onze zonden.

ART. 23.

Dat onze Regtvaardigmaking bestaat in de Vergeving der zonden en Toerekening der gehoorzaamheid van Christus.

Wij gelooven, dat onze gelukzaligheid gelegen is in de vergeving onzer zonden, om Jezus Christus' wil, en dat onze regtvaardigheid voor God begrepen is: gelijk Da[vid en] Paulus ons leeren, verklarende „de gelukzaligheid [des] menschen te zijn, dat God hem de geregti[gheid] zonder de werken toerekent." Ps. 32 : 1, Rom. En de zelfde Apostel zegt, „dat wij om niet, of u[it ge]nade geregtvaardigd zijn, door de verlossi[ng] in Christus Jezus is." Rom. 3 : 24. En daarom hou[den wij] dit fondament altijd vast, Gode al de eer geve[nde]

e en bekennende zoodanig als wij zijn, zonder iets van ons
ven of van onze verdiensten te vermeten, steunende en
stende op de gehoorzaamheid des gekruisten Christus alleen,
welke onze is wanneer wij in Hem gelooven: die is genoeg-
am om alle onze ongeregtigheden te bedekken, en ons vrij-
oedigheid te geven, de consciëntie vrijmakende van vrees,
rbaasdheid en verschrikking: om tot God te gaan, zonder
doen gelijk onze eerste Vader Adam, die al bevende zich
et vijgebladeren bedekken wilde. En voorwaar, indien wij
or God verschijnen moesten, steunende op ons zelven, of
eenige andere schepselen, hoe weinig het ook ware, wij
oesten helaas! verslonden worden. En daarom moet een
elijk zeggen met David: **Heere! treed niet in het**
rigt met uwen knecht, want niemand die leeft
l voor uw aangezigt regtvaardig zijn." Ps. 143 : 2.

ART. 24.

Van de Heiligmaking des menschen en de goede werken.

Wij gelooven, dat dit waarachtige geloof in den mensch ge-
rocht zijnde, door het gehoor des Woords Gods en de wer-
ng des Heiligen Geestes, hem wederbaart en maakt tot een
euwen mensch, en doet hem leven in een nieuw leven, en
aakt hem vrij van de slavernij der zonde. Daarom is het
et zoover van daar, dat dit regtvaardigmakend geloof de
enschen zoude doen verkouden in een vroom en heilig leven,
st zij daarentegen zonder hetzelve nimmermeer iets doen
t liefde Gods, maar alleen uit liefde huns zelfs, en uit
reeze van verdoemd te worden. Zoo is het dan onmogelijk,
at dit heilige geloof ledig zij in den mensch, aangezien wij
et spreken van een ijdel geloof, maar van zulk een, hetwelk
Schriftuur noemt: „**het geloof door de liefde wer-**
ende," Gal. 5 : 6, dat den mensch beweegt om zich te
fenen in de werken die God in zijn Woord geboden heeft.
elke werken als zij voortkomen uit den goeden wortel des
loofs, goed en bij God aangenaam zijn, overmits zij alle door
ne genade geheiligd zijn: hierentusschen komen zij niet in
kening om ons te regtvaardigen. Want het is door het geloof
Christus, dat wij geregtvaardigd worden, ook eer wij goede
rken doen: anderzins zouden zij niet meer kunnen goed
n dan eene vrucht des booms goed zijn kan vóór dat de
om goed is. Zoo doen wij dan goede werken, maar niet om
verdienen: (want wat zouden wij verdienen?) ja, wij zijn in
d gehouden voor de goede werken die wij doen, en niet Hij in
s: aangezien „**Hij het is, die in ons werkt beide het**
illen en het werken, naar zijn welbehagen." Fil.
13. Laat ons dan letten op hetgeen geschreven staat: „**Wan-**
er gij zult gedaan hebben hetgeen u bevolen
zoo zegt: Wij zijn onnutte dienstknechten, wij
ant wij hebben (maar) aan het geen wij
huldig waren te doen." Luc. 17 : 10. Hierentusschen
llen wij niet loochenen, dat God de goede werken beloont,

maar het is door zijne genade, dat Hij zijne gaven kroont. Voorts, al is het dat wij goede werken doen, zoo gronden wij toch onze zaligheid niet daarop: want wij kunnen geen werk doen, of het is besmet door ons vleesch, en ook strafwaardig; en al konden wij eenig voortbrengen, zoo is toch de gedachtenis van ééne zonde genoeg, dat hetzelve van God zoude verworpen worden. Alzoo dan zouden wij altijd in twijfel staan, herwaarts en derwaarts drijvende, zonder eenige zekerheid, en onze arme consciëntiën zouden altijd gekweld worden, indien zij niet steunden op de verdiensten des lijdens en stervens onzes Zaligmakers.

ART. 25.*

Van het afdoen der Ceremonieele Wet.

Wij gelooven, dat de Ceremoniën en Figuren der Wet opgehouden hebben met de komst van Christus, en dat alle schaduwen een einde genomen hebben: alzoo dat het gebruik daarvan onder de Christenen weggenomen moet worden; nogtans blijft ons de waarheid en de substantie (het wezen) van die in Christus Jezus, in Wien zij hare vervulling hebben.

Hierentusschen gebruiken wij nog de getuigenissen, genomen uit de Wet en de Profeten, om ons in het Evangelie te bevestigen, en ook om ons leven te regelen in alle eerbaarheid tot Gods eer, volgens zijnen wil.

ART. 26.

Van de éénige Voorbidding van Christus

Wij gelooven, dat wij geen toegang hebben tot God, dan alleen door den éénigen Middelaar en Voorspraak Jezus Christus, den Regtvaardige; dewelke hierom mensch geworden is, vereenigende te zamen de Goddelijke en de menschelijke natuur, opdat wij menschen een toegang zouden hebben tot de Goddelijke Majesteit: anderzins ware ons de toegang gesloten. Maar deze Middelaar, dien de Vader ons heeft gegeven tusschen Hem en ons, moet ons door zijne grootheid niet verschrikken, om ons een anderen naar ons goeddunken te doen zoeken. Want daar is niemand, noch in den Hemel noch op de Aarde onder de schepselen, die ons liever heeft dan Jezus Christus; Die, hoewel Hij in de gestaltenis Gods was, nogtans Zich zelven vernietigd heeft, aannemende de gestaltenis eens menschen, en eens kne[cht] voor ons, Fil. 2:6, 7, en is in alles zijnen broed[eren] gelijk geworden. Hebr. 2:17. Indien wij nu eenen an[deren] Middelaar moesten zoeken die ons goedgunstig ware, zouden wij kunnen vinden die ons meer beminde dan H[ij die] zijn leven voor ons gelaten heeft, ook toen wij [zijne] vijanden waren? Rom. 5:10. En zoo wij eenen [zoeken, d]ie magt en aanzien heeft, wie is er die des zoo veel he[eft, als de]gene die gezeten is ter regterhand zijns Va[ders, Ro]m. 8:34, en die alle magt heeft in den

Matth. 28 : 18. En wie zal eerder verhoord worden
de eigen welbeminde Zone Gods? Zoo is dan alleen door
mistrouwen dit gebruik ingevoerd, dat men de heiligen
eert, in plaats van die te eeren, doende hetgeen zij nooit ge-
n noch begeerd hebben, maar hebben het volstandiglijk en
gens hunnen schuldigen pligt verworpen, als blijkt uit hunne
riften. En hier moet men niet voorbrengen, dat wij 't niet
rdig zijn; want het heeft hier de meening niet, dat wij onze
eden op onze waardigheid zouden voordragen. maar alleen
de uitnemendheid en waardigheid onzes Heeren Jezus
istus, wiens regtvaardigheid de onze is door het geloof.
rom de Apostel, willende deze zotte vrees, of veel meer dat
trouwen van ons nemen, zegt ons, dat „Jezus Christus
nen broederen in alles gelijk moest wor-
n opdat Hij een barmhartig en getrouw
ogepriester zoude zijn om de zonden des volks
verzoenen; want in hetgeen Hij zelf, verzocht
ade, geleden heeft, kan Hij degenen die ver-
cht worden te hulpe komen." Hebr. 2 : 17, 18. En
rna, om ons nog meer moed te geven, om tot Hem to
a, zegt hij: „Dewijl wij dan eenen grooten Hoo-
priester hebben, die door de Hemelen door-
gaan is, namelijk, Jezus, den Zoon Gods, zoo
t ons deze belijdenis vasthouden. Want wij
bben geen Hoogepriester die niet kan mede-
den hebben met onze zwakheden, maar die
alle dingen gelijk als wij is verzocht geweest,
ch zonder zonde. Laat ons dan met vrijmoe-
gheid toegaan tot den Troon der genade, opdat
barmhartigheid mogen verkrijgen, en genade
den om geholpen te worden ter bekwamer
d." Hebr. 4 : 14—16. De zelfde Apostel zegt, dat „wij vrij-
id hebben tot den ingang des Heiligdoms
or het bloed van Jezus: Hebr 10:19. Zoo laat ons
n toegaan", zegt hij, „in volle verzekerdheid
s gelöofs", enz. vs. 22. Desgelijks „Christus heeft
onvergankelijk Priesterschap; waarom Hij
volkomen kan zaligmaken degenen die door
n tot God gaan, alzoo Hij altijd leeft om voor
n te bidden." Hebr. 7 : 24, 25. Wat ontbreekt er meer,
wijl Christus zelf deze uitspraak doet: „Ik ben de weg,
waarheid en het leven: niemand komt tot den
der dan door Mij?" Joh. 14 : 6. Waartoe zouden wij
an anderen Advokaat zoeken: aangezien het God believd
ft ons zijnen Zoon tot een Advokaat te geven? Laat ons
niet verlaten om een anderen te nemen, of veel meer
anderen te zoeken, zonder hem te immermeer te vinden;
als God Hem ons gegeven heeft, zoo wist Hij wel, dat
zondaars waren. Daarom, achtervolgens het bevel van
istus, zoo roepen wij den Hemelschen Vader aan door
ristus, onzen éénigen Middelaar, gelijk wij in het gebed
s Heeren geleerd zijn: verzekerd zijnde, dat al wat wij
en Vader in zijnen naam bidden zullen, ons zal
gegeven worden, Joh. 16 : 23.

ART. 27.

Van de algemeene Christelijke Kerk.

Wij gelooven en belijden eene éénige katholieke of algemeene Kerk, dewelke is eene heilige vergadering der ware Christ-geloovigen, alle hunne zaligheid verwachtende in Jezus Christus, gewasschen zijnde door zijn bloed, geheiligd en verzegeld door den Heiligen Geest. Deze Kerk is geweest van den beginne der wereld af, en zal zijn tot den einde toe: als daaruit blijkt, dat Christus een eeuwig Koning is, dewelke zonder onderdanen niet zijn kan. En deze heilige Kerk wordt van God bewaard of staande gehouden tegen het woeden der geheele wereld; hoewel zij somwijlen eenen tijd lang zeer klein en als tot niet schijnt gekomen te zijn in de oogen der menschen. Gelijk Zich de Heere, gedurende den gevaarlijken tijd onder Achab, zeven duizend menschen behouden heeft, die hunne knieën voor Baäl niet gebogen hadden. Ook mede is deze heilige Kerk niet gelegen, gebonden of bepaald in eene zekere plaats, of aan zekere personen: maar zij is verspreid en verstrooid door de geheele wereld: nogtans te zamen gevoegd en vereenigd zijnde met hart en wil in éénen zelfden Geest, door de kracht des geloofs.

ART. 28.

Dat een iegelijk schuldig is zich bij de ware Kerk te voegen.

Wij gelooven, aangezien deze heilige Vergadering eene verzameling is dergenen die zalig worden, en dat buiten dezelve geene zaligheid is: dat niemand van wat staat of kwaliteit (rang) hij zij, zich behoort op zich zelven te houden, om op zijn eigen persoon te staan: maar dat zij allen schuldig zijn zich zelven daar bij te voegen, en daarmede te vereenigen, onderhoudende de éénigheid der Kerk, zich onderwerpende aan de onderwijzing en tucht derzelve, den hals buigende onder het juk van Jezus Christus, en dienende de opbouwing der broederen, naar de gaven die hun God verleend heeft, als onderlinge lidmaten eens zelfden ligchaams. En opdat dit te beter mogt onderhouden worden, zoo is het ambt aller geloovigen, volgens het Woord Gods, zich af te scheiden van degenen die niet van de Kerk zijn, en zich te voegen tot deze Vergadering, hetzij op wat plaats God ze gesteld heeft: al ware het schoon zóó, dat de Magistraten en plakkaten der Prinsen daar tegen waren, en dat de dood of eenige ligchamelijke straf daaraan hinge. Daarom al degenen die zich van dezelve afscheiden, of niet daar bij voegen, die doen tegen de ordinantie Gods.

ART. 29.

Van het Onderscheid en de Merkteekenen der wa en valsche Kerk.

Wij gelooven, dat men wel naarstiglijk en met go zigtigheid uit het Woord Gods behoort te onderscheiden, de ware Kerk zij: aangezien dat alle sekten die hedend de wereld zijn, zich met den naam der Kerk b

de Kerk onder de goeden vermengd zijn, en hierentus-
schen van de Kerk niet zijn, hoewel zij naar het ligchaam in
dezelve zijn: maar wij zeggen, dat men het ligchaam en de
gemeenschap der ware Kerk onderscheiden zal van alle sekten,
welke zeggen, dat zij de Kerk zijn. De merkteekenen om de
ware Kerk te kennen, zijn deze: Zoo de Kerk de reine predi-
katie des Evangelies oefent: indien zij gebruikt de reine bedie-
ning der Sacramenten, gelijk ze Christus ingesteld heeft; zoo
de kerkelijke tucht gebruikt wordt, om de zonden te straffen.
Kortelijk, zoo men zich aanstelt naar het zuivere Woord Gods,
verwerpende alle dingen die daar tegen zijn, houdende Jezus
Christus voor het éénige Hoofd. Hierdoor kan men zekerlijk
de ware Kerk kennen, en het staat niemand toe, zich daarvan
te scheiden. En aangaande degenen die van de Kerk zijn, die
kan men kennen uit de merkteekenen der Christenen, te weten:
uit het geloof, en wanneer zij aangenomen hebbende den ééni-
gen Zaligmaker Jezus Christus, de zonde vlieden en de gereg-
tigheid najagen, den waren God en hunne naasten liefhebben,
niet afwijken, noch ter regter noch ter linker hand, en hun
vleesch kruisigen met zijne werken. Alzoo nogtans niet, alsof
daar nog geen groote zwakheid in hen zij, maar zij strijden
daartegen door den Geest al de dagen hunnes levens, ne-
mende gestadiglijk hunne toevlugt tot het bloed, den dood,
het lijden en de gehoorzaamheid des Heeren Jezus, in Den-
welken zij vergeving hunner zonden hebben, door het ge-
loof in Hem. Aangaande de valsche Kerk, die schrijft zich
en hare ordinantiën meer magt en autoriteit toe dan den
Woorde Gods, en wil zich aan het juk van Christus niet on-
derwerpen; zij bedient de Sacramenten niet gelijk Christus in
zijn Woord verordend heeft, maar zij doet daar af en toe, ge-
lijk als het haar goeddunkt; zij grondt zich meer op de men-
schen dan op Christus; zij vervolgt degenen die heiliglijk leven
naar het Woord Gods, en die haar bestraffen van hare gebre-
ken, gierigheid en afgoderijen. Deze twee Kerken zijn ligtelijk
te kennen en van malkander te onderscheiden.

ART. 30.

Van de Regering der Kerk door de kerkelijke Ambten.

Wij gelooven, dat deze ware Kerk geregeerd moet worden,
aar de geestelijke politie, die ons onze Heere heeft geleerd
n zijn Woord: namelijk, dat er Dienaars of Herders moeten
ijn om Gods Woord te prediken, en de Sacramenten te be-
ienen; dat er ook Opzieners en Diakenen zijn, om met de
erders te zijn als de Raad der Kerk, en door dit middel de
are Religie to onderhouden, en te doen dat de ware leer
aren loop hebbe; dat ook de overtreders op geestelijke wijze
estraft worden, en in den toom gehouden; dat ook de armen
n bedrukten geholpen en getroost worden, naardat zij van
oode hebben. Door dit middel zullen alle dingen in de Kerk
el en ordelijk toegaan, wanneer zulke personen verkozen
orden die getrouw zijn, en naar den regel, dien de heilige
aulus daarvan geeft in den Brief aan Timotheüs.

ART. 31.

Van de wettige Verkiesing van de Dienaren des Woords, Ouderlingen en Diakenen, en hun gezag.

Wij gelooven, dat de Dienaren van het Woord Gods, Ouderlingen en Diakenen tot hunne ambten behooren verkoren te worden door wettelijke verkiezing der Kerk, met aanroeping des naams Gods, en goede orde, gelijk het Woord Gods leert. Zoo moet zich dan een iegelijk wel wachten, door onbehoorlijke middelen zich in te dringen, maar is schuldig den tijd te verwachten, dat hij van God beroepen worde; opdat hij getuigenis hebbe van zijne beroeping, om van dezelve verzekerd en gewis te zijn, dat zij van den Heere is. En aangaande de Dienaren des Woords, in wat plaats dat zij zijn, zoo hebben zij eene zelfde magt en autoriteit, zijnde al te gader Dienaren van Jezus Christus, den éénigen algemeenen Bisschop en het éénige Hoofd der Kerk. Daarenboven, opdat de heilige ordinantie Gods niet geschonden worde, of in verachting kome, zoo zeggen wij, dat een ieder de Dienaren des Woords en de Ouderlingen der Kerk in zonderlinge achting behoort te hebben, om des werks wil dat zij doen, en in vrede met hen te zijn, zonder murmurering, twist of tweedragt, zooveel mogelijk is.

ART. 32.

De Instelling van Kerkelijke Wetten, en de Kerkelijke Tucht.

Hierentusschen gelooven wij, hoewel het nuttelijk en goed is, dat die Regeerders der Kerk zijn, onder zich zekere ordinantie instellen en bevestigen tot onderhouding des ligchaams der Kerk, dat zij nogtans zich wel moeten wachten af te wijken van hetgeen ons Christus, onze éénige Meester, geordineerd heeft. En daarom verwerpen wij alle menschelijke vonden, en alle wetten die men zoude willen invoeren om God te dienen, en door dezelve de conscientiën te binden en te dwingen, in wat maniere het zoude mogen zijn. Zoo nemen wij dan alleen aan hetgeen dienstelijk is om eendragt en eenigheid te voeden en te bewaren, en alles te onderhouden in de gehoorzaamheid Gods; waartoe gëeischt wordt de Excommunicatie of de Ban, die daar geschiedt naar den Woorde Gods, met hetgene daaraan hangt.

ART. 33.

De Sacramenten in het gemeen.

Wij gelooven, dat onze goede God, acht hebbende op onze grovigheid en zwakheid, ons heeft verordend de Sacramenten, om aan [1]) ons zijne beloften te verzegelen, en om panden te zijn der goedwilligheid en genade Gods te onswaarts, en ook om ons geloof te voeden en te onderhouden; dewelke Hij gevoegd heeft bij het woord des Evangelies, om te beter aan onze uiterlijke zinnen voor te stellen, zoowel hetgeen Hij ons

---

1) De Lat. uitg. heeft: *in ons.*

verstaan geeft door zijn woord, als hetgeen Hij inwendig
t in onze harten, bondig en vast makende in ons de zalig-
d, die Hij ons mededeelt. Want het zijn zigtbare waartee-
nen en zegelen van eene inwendige en onzienlijke zaak door
ddel derwelke God in ons werkt door de kracht des Heili-
Geestes. Zoo zijn dan de teekenen niet ijdel noch ledig,
ons te bedriegen: want Jezus Christus is de waarheid van
n, zonder wien zij niet met allen zouden zijn. Verder zijn
tevreden met het getal der Sacramenten, die Christus,
e Meester, ons heeft verordend, welke niet meer dan twee
, te weten: het Sacrament des Doops, en des heiligen
ondmaals van Jezus Christus.

ART. 34.

Van den heiligen Doop.

Wij gelooven en belijden, dat **Jezus Christus, die het einde der Wet is,** (Rom. 10 : 4) door zijn vergoten bloed
einde gemaakt heeft aan alle andere bloedstortingen, die
n zoude kunnen of willen doen tot verzoening en voldoe-
g der zonden: en dat Hij afgedaan hebbende de Besnijde-
, die met bloed geschiedde, in de plaats derzelve heeft ver-
end het Sacrament des Doops, door hetwelk wij in de Kerk
ds ontvangen en van alle andere volken, en vreemde Reli-
n afgezonderd worden, om geheellijk Hem toegeëigend te zijn,
n merk en veldteeken dragende: en dient ons tot een ge-
genis, dat Hij in eeuwigheid onze God zijn zal, ons zijnde
n genadig Vader. Zoo heeft Hij dan bevolen te doopen al
zenen die de zijnen zijn, in den naam des Vaders, en
s Zoons, en des Heiligen Geestes, Matth. 28 : 19,
een met rein water; ons daarmede te verstaan gevende,
ijk het water de vuiligheid des ligchaams afwascht, wanneer
daarmede begoten worden, hetwelk op het ligchaam des-
nen die den Doop ontvangt, gezien wordt en besprengt
n: dat alzoo het bloed van Christus hetzelfde van binnen
de ziel doet door den Heiligen Geest, dezelve bespren-
nde en zuiverende van hare zonden, en ons wederbarende
kinderen des toorns tot kinderen Gods. Niet dat zulks
or het uiterlijke water geschiedt, maar door de bespren-
g van het dierbaar bloed des Zoons Gods, die onze Roode
is, door welke wij moeten doorgaan, om te ontgaan de
annie van Farao, welke is de Duivel, en in te gaan in
geestelijke land Kanaän. Alzoo geven ons de Dienaren van
ne zijde het Sacrament, en hetgene dat zigtbaar is, maar
e Heere geeft hetgene door het Sacrament beduid wordt,
weten, de gaven en onzienlijke genade, wasschende, zuive-
de en reinigende onze zielen van alle vuiligheden en onge-
tigheden, en onze harten vernieuwende en dezelve ver-
lende met alle vertroosting, ons gevende eene ware verze-
ing zijner vaderlijke goedheid, ons den nieuwen mensch
doende, en den ouden uittrekkende met alle zijne werken.
rom gelooven wij, dat zoo wie voornemen is in het
wige leven te komen, die moet maar éens gedoopt worden
t den éénigen Doop, zonder denzelven immermeer te her-
en: want wij ook niet tweemaal kunnen geboren worden.

Doch deze Doop is niet alleen nut zoolang het water op ons is, en dat wij het water ontvangen, maar ook al den tijd onzes levens. Hierom verwerpen wij de dwaling der **Wederdoopers**, die niet tevreden zijn met een éénig Doopsel, dat zij eens ontvangen hebben, en daarboven verdoemen den doop van de kinderkens der geloovigen: dewelke wij gelooven dat men behoort te doopen, en met het merkteeken des Verbonds te verzegelen; gelijk de kinderkens in Israël besneden werden op de zelfde beloften die onzen kinderen gedaan zijn. En voorwaar, Christus heeft zijn bloed niet minder vergoten om de kinderkens der geloovigen te wasschen, dan Hij gedaan heeft om de volwassenen. En daarom behooren zij het teeken te ontvangen en het Sacrament van hetgeen dat Christus voor hen gedaan heeft: gelijk de Heere in de Wet beval, hun mede te deelen het Sacrament des lijdens en stervens van Christus, kort nadat zij geboren waren, offerende voor hen een lammeken, hetwelk was een Sacrament van Jezus Christus. Daarenboven, hetgeen de Besnijdenis deed aan het Joodsche volk, hetzelve doet de Doop aan onze kinderen: hetwelk de oorzaak is, waarom de heilige Paulus den Doop noemt de **Besnijdenis van Christus**. Col. 2 : 11.

ART. 35.

Van het Heilige Avondmaal onzes Heeren Jezus Christus.

Wij gelooven en belijden, dat onze Zaligmaker Jezus Christus het Sacrament des Heiligen Avondmaals verordend en ingesteld heeft, om te voeden en te onderhouden degenen die Hij alreede wedergeboren, en in zijn huisgezin, hetwelk is zijne Kerk, ingelijfd heeft. Nu hebben degenen die wedergeboren zijn in zich tweederlei leven: het eene ligchamelijk en tijdelijk, hetwelk zij van hunne eerste geboorte medegebragt hebben, en is allen menschen gemeen; het andere is geestelijk en hemelsch, hetwelk hun gegeven wordt in de tweede geboorte, welke geschiedt door het woord des Evangelies, in de gemeenschap des ligchaams van Christus; en dit leven is niet gemeen, dan alleen den uitverkorenen Gods. Alzoo heeft ons God tot onderhouding des ligchamelijken en aardschen levens aardsche en gemeen brood verordend, hetwelk daartoe dienstig is, en is allen gemeen, zoowel als het leven. Maar om het geestelijk en hemelsch leven te onderhouden, hetwelk de geloovigen hebben, heeft Hij hun gezonden een levend brood, dat van den Hemel nedergedaald is, te weten, Jezus Christus, dewelke het geestelijk leven der geloovigen voedt en onderhoudt, als Hij gegeten, dat is, toegeëigend en ontvangen wordt door het geloof in den geest. Om ons dit geestelijk en hemelsch brood af te beelden, heeft Christus verordend een aardsch en zienlijk brood, hetwelk een Sacrament is van zijn ligchaam, en den wijn tot een Sacrament zijns bloeds: om ons te betuigen, zoo waarachtiglijk als wij het Sacrament ontvangen en houden in onze handen, en hetzelve eten en drinken met onzen mond, waarmede ons leven daarna onderhouden wordt, dat wij ook zoo waarachtiglijk door het geloof, (hetwelk de hand en de mond onzer zielen is), het ware ligchaam en het bloed van Christus, onzen éénigen Zaligmaker,

...tot ons geestelijk leven. Nu zoo is het
et te vergeefs heeft bevolen. Zoo werkt Hij dan in ons al wat
ij door deze heilige teekenen ons voor oogen stelt, hoewel de
ijze ons verstand te boven gaat, en ons onbegrijpelijk is; gelijk
werking des Heiligen Geestes verborgen en onbegrijpelijk is.
arentusschen zoo feilen wij niet, als wij zeggen, dat hetgeen
n ons gegeten en gedronken wordt, het eigen en natuurlijk
chaam en het eigen bloed van Christus is: maar de wijze,
aarop wij dezelve nuttigen, is niet de mond, maar de geest,
or het geloof. Alzoo dan blijft Jezus Christus altijd zittende
regterhand Gods, zijns Vaders, in de Hemelen, en laat
h daarom niet ons Zijner deelachtig te maken door het ge-
f. Deze maaltijd is eene geestelijke tafel, aan welke Christus
ch zelven ons mededeelt met al zijne goederen, en doet ons
n dezelve genieten zoowel Zich zelven als de verdiensten
ns lijdens en stervens, voedende, sterkende en vertroostende
ze arme troostelooze ziel door het eten zijns vleesches, en
zelve verkwikkende en vermakende door den drank zijns
oeds. Voorts, hoewel de Sacramenten met de beteekende
ken te zamen gevoegd zijn, zoo worden ze negtans met deze
ee zaken van allen niet ontvangen. De goddelooze ontvangt
het Sacrament tot zijne verdoemenis, maar hij ontvangt
t de waarheid des Sacraments; gelijk als Judas en Simon
toovenaar beiden wel het Sacrament ontvingen, maar niet
ristus, die door hetzelve beteekend wordt; hetwelk den ge-
vigen alleen medegedeeld wordt. Ten laatste, wij ontvangen
heilige Sacrament in de verzameling van het volk Gods met
moedigheid en eerbieding, onder ons houdende eene heilige
dachtenis van den dood van Christus onzen Zaligmaker, met
nkzegging, en doen aldaar belijdenis van ons geloof en der
ristelijke Religie. Daarom behoort zich niemand daartoe te
geven zonder zich zelven eerst wel beproefd te hebben, opdat
etende van dit brood, en drinkende uit dezen drinkbeker,
et ete en drinke zich zelven het oordeel. Kortelijk, wij zijn
or het gebruik van dit heilige Sacrament bewogen tot eene
rige liefde jegens God en onzen naaste. Daarom verwerpen
alle vermengelingen en verdoemelijke vonden, die de
nschen bij de Sacramenten gedaan en gemengd hebben, als
theiliging derzelve: en zeggen, dat men zich moet laten
genoegen met de ordening, die Christus en zijne Apostelen
geleerd hebben, en spreken gelijk zij daarvan gesproken
ben.

ART. 36.

Van het ambt der Overheid.

ij gelooven, dat onze goede God, uit oorzaak der verdor-
heid des menschelijken geslachts, Koningen, Prinsen en
erheden verordend heeft, willende dat de wereld geregeerd
orde door wetten en politie; opdat de ongebondenheid der
enschen bedwongen worde, en het alles met goede ordinantie
nder de menschen toega. Tot dat einde heeft Hij de Over-
eid het zwaard in handen gegeven tot straffe

der boozen en bescherming der vromen. En haar ambt is niet alleen, acht te nemen en te waken over de Politie, maar ook de hand te houden aan den heiligen Kerkedienst; om te weren en uit te roeijen alle afgoderij en valschen godsdienst, om het rijk van den Antichrist te gronde te werpen, en het Koningrijk van Jezus Christus te bevorderen, het woord des Evangelies overal te doen prediken, opdat God van een iegelijk geëerd en gediend worde, gelijk Hij in zijn Woord gebiedt. Verder, een ieder van welke kwaliteit, conditie of staat hij zij, is schuldig zich den Overheden te onderwerpen, schattingen te betalen, haar eer en eerbieding toe te dragen, en hun gehoorzaam te zijn in alle dingen die niet strijden tegen Gods Woord: voor hen biddende in zijne gebeden, opdat de Heere ze stieren wille in al hunne wegen, en dat wij een gerust en stil leven leiden in alle Godzaligheid en eerbaarheid. I Tim. 2: 2. En hierover verwerpen wij de Wederdoopers en andere oproerige menschen, en in het gemeen al degenen die de Overheden en Magistraten verwerpen, en de Justitie omstooten willen, invoerende de gemeenschap der goederen, en verwarren de eerbaarheid, die God onder de menschen gesteld heeft.

ART. 37.

Van het laatste Oordeel.

Ten laatste gelooven wij, volgens het Woord Gods, dat, als de tijd van den Heere verordend, (die aan alle schepselen onbekend is), gekomen, en het getal der uitverkorenen vervuld zal zijn, onze Heere Jezus Christus uit den Hemel zal komen, ligchamelijk en zienlijk, gelijk Hij opgevaren is, Hand. I: 11, met groote heerlijkheid en majesteit, om Zich te verklaren een Rigter te zijn over levenden en dooden: deze oude wereld in vuur en vlam stellende, om dezelve te zuiveren. En alsdan zullen persoonlijk voor dezen grooten Rigter verschijnen alle menschen, zoowel mannen als vrouwen en kinderen, die van het begin der wereld af tot het einde toe geweest zullen zijn, gedagvaard zijnde door de stem des Archangels en door het geklank der Goddelijke Bazuin. I Thess. 4 : 16. Want al degenen die gestorven zullen wezen, zullen uit de aarde verrijzen, de ziel te zamen gevoegd en vereenigd zijnde met haar eigen ligchaam, in hetwelk zij zal geleefd hebben. En aangaande degenen die alsdan nog leven zullen, die zullen niet sterven, gelijk de anderen, maar zullen in een oogenblik veranderd en uit verderfelijk onverderfelijk worden. Als dan zullen de boeken (dat is, de consciëntiën) geopend, en de dooden geoordeeld worden, naar hetgeen zij in deze wereld gedaan zullen hebben, hetzij goed of kwaad. Ja, de menschen zullen rekenschap geven van alle ijdele woorden, die zij gesproken zullen hebben, Matth. 12 : 36, die de wereld niet dan voor kinderspel en voor tijdverdrijf acht: en dan zullen de verborgenheden en geveinsdheden der menschen openbaarlijk voor allen ontdekt worden. En daarom is de gedachtenis dezes Oordeels met regt schrikkelijk en gevaarlijk voor de boozen en goddeloozen, en zeer

wenschelijk en troostelijk voor de vromen en uitverkorenen: dewijl alsdan hunne volle verlossing volbragt zal worden, en zullen aldaar ontvangen de vruchten des arbeids en der moeite, die zij zullen gedragen hebben; hunne onnoozelheid zal van allen bekend worden, en zij zullen de schrikkelijke wrake zien, die God tegen de goddeloozen doen zal, die ze getiranniseerd, verdrukt en gekweld zullen hebben in deze wereld. Dewelken overwonnen zullen worden door de getuigenis hunner eigene consciëntiën, en zullen onsterfelijk worden, doch in zulker voege, dat het zal zijn om gepijnigd te worden **in het eeuwige vuur, hetwelk den Duivel en zijnen Engelen bereid is**, Matth. 25 : 41. En daarentegen de geloovigen en uitverkorenen zullen gekroond worden met heerlijkheid en eere. **De Zone Gods zal hunnen naam belijden voor God zijnen Vader, en zijne uitverkorene Engelen**, Openb. 3 : 5; **alle tranen zullen van hunne oogen afgewischt worden**; Openb. 21:4; hunne zaak, die nu tegenwoordig van vele Rigters en Overheden als kettersch en goddeloos verdoemd wordt, zal bekend worden de zaak des Zoons Gods te zijn. En tot eene genadige vergelding, zal hun de Heere zulk eene heerlijkheid doen bezitten, als het hart eens menschen nimmermeer zoude kunnen bedenken. Daarom verwachten wij dien grooten dag met een groot verlangen, om ten volle te genieten de beloften Gods, in Jezus Christus onzen Heere, Amen.

Openb. 22 : 20. **Ja kom, Heere Jezus!**

DE

VIJF ARTIKELEN

TEGEN DE

REMONSTRANTEN

OF

OORDEEL VAN DE SYNODE NATIONAAL DER GEREFORMEERDE KERKEN VAN DE VEREENIGDE NEDERLANDEN.

GEHOUDEN BINNEN DORDRECHT.

IN DEN JARE 1618 EN 1619,

OVER

DE BEKENDE VIJF HOOFDSTUKKEN DER LEER, DAAROVER IN DE GEREFORMEERDE KERKEN DEZER VEREENIGDE NEDERLANDEN VERSCHIL IS GEVALLEN.

Het Eerste Hoofdstuk der Leer,

NAMELIJK

Van de Goddelijke Verkiezing en Verwerping.

1.

Aangezien alle menschen in Adam gezondigd hebben, en des vloeks en des eeuwigen doods zijn schuldig geworden, zoo zoude God niemand ongelijk hebben gedaan, indien Hij het gansche menschelijke geslacht in de zonde en vervloeking had willen laten en om de zonde verdoemen, volgens deze woorden van den Apostel: De geheele wereld is voor God verdoemelijk. Rom. 3 : 19. Zij hebben allen gezondigd en derven de heerlijkheid Gods, vs. 23. En: De bezolding der zonde is de dood. Rom. 6 : 23.

2.

Doch hierin is de liefde Gods geopenbaard, dat Hij zijnen ééniggeboren Zoon in de wereld gezonden heeft, opdat een iegelijk die in Hem gelooft, niet verderve, maar het eeuwige leven hebbe. 1 Joh. 4 : 9; Joh. 3 : 16.

3.

En opdat de menschen tot het geloof worden gebragt, zendt God goedertierenlijk verkondigers van deze zeer blijde boodschap tot wie Hij wil, en wanneer Hij wil: door wier dienst de menschen geroepen worden tot bekeering en het geloof in Christus, den gekruiste. Want hoe zullen zij (in Hem) gelooven, van welken zij niet gehoord hebben? En hoe zullen zij hooren, zonder die hun predike? En hoe zullen zij prediken, indien zij niet gezonden worden? Rom. 10 : 14, 15.

4.

Die aan dit Evangelie niet gelooven, op die blijft de toorn Gods: maar die het aannemen, en den Zaligmaker Jezus met een waarachtig en levend geloof omhelzen, die worden door Hem van den toorn Gods en van het verderf verlost, en met het eeuwige leven begiftigd.

5.

De oorzaak of schuld van dat ongeloof, gelijk ook van alle andere zonden, is geenszins in God, maar in den mensch. Het geloof echter in Jezus Christus, en de zaligheid door Hem, is eene genadige gave Gods, gelijk geschreven is: Uit genade zijt gij zalig geworden door het geloof, en dat niet uit u, het is Gods gave, Efez. 2 : 8. Zoo ook: Het is u uit genade gegeven in Christus te gelooven. Fil. 1 : 29.

6.

Dat God sommigen in den tijd met het geloof begiftigt, sommigen niet begiftigt, komt voort van zijn eeuwig besluit. Want Gode zijn alle zijne werken van eeuwigheid bekend, Hand. 15:18; en: Hij werkt alle dingen naar den raad van zijnen wil, Efez. 1: 11. Naar welk besluit Hij de harten der uitverkorenen, hoe hard ze ook zijn, genadiglijk vermurwt, en buigt om te gelooven: maar degenen die niet zijn verkoren, naar zijn regtvaardig oordeel, in hunne boosheid en hardigheid laat. En hier is het, dat zich ons voornamelijk opdoet die diepe, barmhartige en te zamen [1]) regtvaardige onderscheiding der menschen, zijnde in even gelijken staat des verderfs: of het besluit van de *Verkiezing en Verwerping*, in Gods Woord geopenbaard. Hetwelk, gelijk als het de verkeerde, onheilige en onvaste menschen verdraaijen tot hun verderf, alzoo geeft het aan de heilige en Godvreezende zielen eenen onuitsprekelijken troost.

7.

Deze Verkiezing is een onveranderlijk voornemen Gods, door hetwelk Hij, vóór de grondlegging der wereld, eene zekere menigte van menschen, niet beter of waardiger dan de anderen, maar in de gemeene ellende met de anderen liggende, uit het geheele menschelijke geslacht, van de eerste opregtigheid door hun eigen schuld vervallen in de zonde en het verderf, naar het hoogst vrije welbehagen van zijnen wil, tot de zaligheid, uit louter genade, heeft uitverkoren in Christus, Dien Hij ook van eeuwigheid tot een Middelaar en Hoofd aller uitverkorenen, en tot een fundament der zaligheid gesteld heeft. En opdat zij door Hem zouden zalig gemaakt worden, heeft Hij ook besloten, dezelven aan Hem te geven, en krachtiglijk tot zijne gemeenschap door zijn Woord en Geest te roepen en te trekken, of met het ware geloof in Hem te begiftigen, hen te regtvaardigen, te

[1]) De Lat. uitg. heeft: *pariter*, even zoo.

heiligen, en, in de gemeenschap zijns Zoons krachtiglijk bewaard zijnde, ten laatste te verheerlijken, tot bewijzing van zijne barmhartigheid, en ten prijze van den rijkdom zijner heerlijke genade. Gelijk geschreven is: God heeft ons uitverkoren in Hem, vóór de grondlegging der wereld, opdat wij zouden heilig en onberispelijk zijn voor Hem in de liefde: Die ons te voren verordineerd heeft tot aanneming tot kinderen, door Jezus Christus in Hem zelven, naar het welbehagen zijns willens, tot prijs der heerlijkheid zijner genade, door welke Hij ons begenadigd heeft in den Geliefde, Efez. 1 : 4, 5. 6. En elders: Die Hij te voren verordineerd heeft, dezen heeft Hij ook geroepen, en die Hij geroepen heeft, dezen heeft Hij ook geregtvaardigd, en die Hij geregtvaardigd heeft, dezen heeft Hij ook verheerlijkt. Rom. 8 :30.

8.

Deze Verkiezing is niet menigerlei, maar éène en de zelfde van alle degenen die zalig worden, beide in het Oude en Nieuwe Testament. Gemerkt ons de Schriftuúr een éénig welbehagen voornemen en raad van den wil van God verkondigt, waar door Hij ons van eeuwigheid heeft verkoren, beide tot de genade en tot de heerlijkheid, tot de zaligheid en tot den weg der zaligheid, denwelken Hij tevoren bereid heeft, opdat wij daarin wandelen zouden, Ef. 1 : 4 en 5; 2 : 10.

9.

Deze zelfde Verkiezing is geschied, niet *uit* het voorgezien geloof en gehoorzaamheid des geloofs, heiligheid, of eenige andere goede hoedanigheid of geschiktheid, als eene oorzaak of voorwaarde in den mensch, die verkoren zoude worden: maar *tot* geloof en gehoorzaamheid des geloofs, *tot* heiligheid, enz.; en dienvolgens is de Verkiezing de fontein van alle zaligmakend goed, waaruit het geloof, de heiligheid en andere zaligmakende gaven, en eindelijk het eeuwige leven zelf, als vruchten en uitwerkingen derzelve, vloeijen, naar het getuigenis van den Apostel: Hij heeft ons uitverkoren (niet omdat wij waren, maar) opdat wij zouden zijn heilig en onberispelijk voor Hem in de liefde. Ef. 1 : 4.

10.

De oorzaak van deze genadige Verkiezing is alleen het welbehagen Gods, niet daarin bestaande, dat Hij eenige hoedanigheden of werkingen der menschen uit alle mogelijke voorwaarden tot eene voorwaarde der zaligheid heeft uitgekoren: maar hierin, dat Hij eenige bepaalde personen uit de algemeene menigte der zondaren Zich tot een eigendom heeft aangenomen. Gelijk geschreven is: Als de kinderen nog niet geboren waren, noch iets goeds of kwaads gedaan hadden, enz. zoo werd tot haar (namelijk Rebekka) gezegd: De meerdere zal den mindere dienen;

gelijk geschreven is: Jakob heb Ik liefgehad en Ezau heb Ik gehaat. Rom. 9: 11, 12, 13. En: er geloofden zoo velen, als er geordineerd waren tot het eeuwige leven. Hand. 13 : 48.

11.

En gelijk God zelf op het hoogste wijs, onveranderlijk, alwetend en almagtig is, alzoo kan de Verkiezing van Hem gedaan, niet *ontdaan en wedergedaan*,[1]) noch veranderd, noch wederroepen noch afgebroken, noch de uitverkorenen verworpen, noch het getal derzelven verminderd worden.

12.

Van deze hunne eeuwige en onveranderlijke Verkiezing tot zaligheid worden de uitverkorenen te zijner tijd, hoewel bij verscheidene trappen en met ongelijke mate, verzekerd. 2 Cor. 13 : 5. Niet als zij de verborgenheden en diepten Gods curieuselijk (nieuwsgierig) doorzoeken, maar als zij de onfeilbare vruchten der Verkiezing, in den Woorde Gods aangewezen, (als daar zijn het ware geloof in Christus, de kinderlijke vreeze Gods, droefheid die naar God is over de zonde, honger en dorst naar de geregtigheid enz.) in zich zelven met eene geestelijke blijdschap en heilige vermaking waarnemen.

13.

Uit het gevoel en de verzekerdheid van deze Verkiezing, nemen de kinderen Gods dagelijks meerder oorzaak om zich zelven voor God te verootmoedigen, de diepte van zijne barmhartigheden te aanbidden, zich zelven te reinigen en Hem, die hen eerst zoo uitnemend heeft liefgehad, wederkeerig vuriglijk lief te hebben. Zóó ver is het van daar, dat zij door deze leer van de Verkiezing en door de overdenking van dezelve in het onderhoud van Gods geboden vertragen of vleeschelijk zorgeloos zouden worden: hetwelk door Gods regtvaardig oordeel dengenen pleegt te gebeuren die òf zich zelven van de genade der Verkiezing ligtvaardig vermetende, of ijdelijk en dartelijk daarvan klappende, in de wegen der uitverkorenen niet begeeren te wandelen.

14.

Voorts gelijk deze leer van de Goddelijke Verkiezing, naar Gods gansch wijzen raad, door de Profeten, Christus zelven, en de Apostelen, zoowel in het Oude als in het Nieuwe Testament gepredikt is, en daarna in de Heilige Schriften voorgesteld en nagelaten: zoo moet zij ook heden ten dage in de Kerk Gods, dewelke zij bijzonder is toegeëigend, voorgesteld worden met den geest des onderscheids, en Goddelijke eerbieding, heiliglijk, op zijn tijd en plaats, zonder curieuse onderzoeking van de wegen des Allerhoogsten: en dat tot heerlijkheid van Gods allerheiligsten naam, en tot een levendigen troost van zijn volk. Hand. 20: 27; Rom. 12: 3 en 11: 33, 34; Hebr. 6: 17, 18.

[1]) De Lat. uitg. heeft: interrumpi: *onderbroken* worden.

15.

Deze eeuwige en onverdiende genade van onze Verkiezing wijst en prijst ons de Heilige Schriftuur daarmede allermeest aan, wanneer zij wijders betuigt, dat niet alle menschen zijn verkoren, maar sommigen niet verkoren, of in Gods eeuwige Verkiezing voorbijgegaan: namelijk die, welke God naar zijn gansch vrij, gansch regtvaardig, onberispelijk en onveranderlijk welbehagen besloten heeft, in de gemeene ellende te laten, in welke zij zich zelven door hunne eigene schuld hebben gestort, en met het zaligmakende geloof en de genade der bekeering niet te begiftigen, maar dezelven, in hun eigen wegen en onder zijn regtvaardig oordeel gelaten zijnde, eindelijk niet alleen om het ongeloof, maar ook om alle andere zonden, tot verklaring van zijne geregtigheid, te verdoemen en eeuwiglijk te straffen En dit is het besluit der Verwerping, hetwelk God geenszins maakt tot een auteur van de zonde, (hetwelk Godslasterlijk is te denken), maar tot eenen verschrikkelijken, onberispelijken en regtvaardigen Rigter en Wreker van dezelve.

16.

Die het levende geloof in Christus, of het zekere vertrouwen des harten, den vrede der conscientie, de betrachting der kinderlijke gehoorzaamheid, den roem in God door Christus, in zich nog niet krachtiglijk gevoelen, en nogtans de middelen gebruiken, door welke God beloofd heeft deze dingen in ons te werken, die moeten niet mismoedig worden wanneer zij van de Verwerping hooren gewagen, noch zich zelven onder de verworpenen rekenen, maar in het waarnemen der middelen vlijtig voortgaan, naar den tijd van overvloediger genade vuriglijk verlangen, en dezelve met eerbieding en ootmoedigheid verwachten. Veel min behooren voor deze leer van de Verwerping verschrikt te worden degenen die ernstelijk begeeren zich tot God te bekeeren, Hem alleen te behagen, en van het ligchaam des doods verlost te worden, en nogtans in den weg der Godzaligheid en des geloofs zoo ver nog niet kunnen komen als zij wel wilden: gemerkt de barmhartige God beloofd heeft, dat Hij de rookende vlaswiek niet zal uitblusschen en het gekrookte riet niet zal verbreken Jes. 42:3. Maar deze leer is met regt verschrikkelijk dengenen die God en Christus, den Zaligmaker, niet achtende, zich zelven aan de zorgvuldigheden der wereld en de wellusten des vleesches geheel hebben overgegeven: zoo lang als zij zich met ernst tot God niet bekeeren.

17.

Nademaal wij van den wil Gods uit zijn Woord moeten oordeelen, hetwelk getuigt dat de kinderen der geloovigen heilig zijn, niet van nature maar uit kracht van het genade-verbond [1]), in hetwelk zij met hunne ouders begrepen zijn: zoo, moeten de Godzalige ouders niet twijfelen aan de Verkiezing en za-

---

1) De Lat. uitg. heeft: *Door de weldaad van het genadige verbond.*

ligheid hunner kinderen, welke God in hunne kindsheid uit dit leven wegneemt. Gen. 17 : 7; Hand. 2 : 39; 1 Cor. 7 : 14.

18.

Tegen dengene die over deze genade der onverdiende Verkiezing, en strengigheid der regtvaardige Verwerping murmureert, stellen wij deze spreuk des Apostels: O mensch, wie zijt gij, die tegen God antwoordt? Rom. 9: 20; en deze van onzen Zaligmaker: Is het Mij niet geoorloofd, te doen met het mijne wat Ik wil? Matth. 20 : 15. Doch wij, deze verborgenheden met eene Godvruchtige eerbieding aanbiddende, roepen uit met den Apostel: O diepte des rijkdoms beide der wijsheid en der kennisse Gods! Hoe ondoorzoekelijk zijn zijne oordeelen, hoe onnaspeurlijk zijne wegen! Want wie heeft den zin des Heeren gekend, of wie is zijn raadsman geweest? Of wie heeft Hem eerst gegeven, en het zal hem wedervergolden worden. Want uit Hem, en door Hem, en tot Hem zijn alle dingen: Hem zij de heerlijkheid in der eeuwigheid, Amen. Rom. 11 : 33, 34, 35, 36.

VERWERPING DER DWALINGEN, DOOR WELKE DE NEDERLANDSCHE KERKEN EENEN TIJD LANG ZIJN BEROERD GEWORDEN.

De regtzinnige leer van de Verkiezing en Verwerping voorgesteld zijnde, verwerpt de Synode de dwalingen dergenen

1.

Die leeren: *„Dat de wil Gods van zalig te maken degenen die zouden gelooven, en in het geloof en de gehoorzaamheid des geloofs volharden, is het gansche en geheele besluit der Verkiezing tot zaligheid, en dat er niet anders dan dit besluit in het Woord Gods is geopenbaard."* Want dezen bedriegen de eenvoudigen, en wederspreken klaarlijk de Heilige Schriftuur, die getuigt, dat God niet alleen degenen die gelooven zullen, wil zalig maken, maar dat Hij ook eenige zekere menschen van eeuwigheid heeft uitverkoren, welke Hij in den tijd vóór anderen met het geloof in Christus en met volstandigheid zou begiftigen, gelijk geschreven is: Ik heb uwen naam geopenbaard den menschen die Gij Mij uit de wereld gegeven hebt, Joh. 17 : 6. En: Daar geloofden zoo velen, als er geordineerd waren tot het eeuwige leven, Hand. 13 : 48. En: Hij heeft ons uitverkoren vóór de grondlegging der wereld, opdat wij zouden heilig zijn, enz. Efez. 1 : 4.

2.

Die leeren: *„Dat de Verkiezing Gods ten eeuwigen leven tweeërlei is: Eene algemeene en onbepaalde, de andere bijzonder bepaald; en dat deze weder óf onvolkomen, wederroepelijk,*

niet beslissend ¹) *of voorwaardelijk is: óf volkomen, onwederroepelijk, beslissend en volstrekt."* Insgelijks: *„Dat er eene andere Verkiezing is tot het geloof, eene andere tot de zaligheid, alzoo, dat de Verkiezing tot het regtvaardigmakende geloof kan zijn zonder de beslissende Verkiezing ter zaligheid."* — Want dit is een gedichtsel van 's menschen hersenen, buiten de Schriftuur versierd, (verzonnen), waardoor de leer van de Verkiezing verdorven, en deze gulden keten van onze zaligheid verbroken wordt: Die Hij te voren verordineerd heeft, dezen heeft Hij ook geroepen, en die Hij geroepen heeft, dezen heeft Hij ook geregtvaardigd, en die Hij geregtvaardigd heeft, dezen heeft Hij ook verheerlijkt. Rom. 8 : 30.

3.

Die leeren: *„Dat het welbehagen en voornemen Gods van hetwelk de Schriftuur in de leer van de Verkiezing gewag maakt, niet daarin bestaat, dat God eenige bijzondere menschen boven anderen heeft uitverkoren, maar daarin, dat God uit alle mogelijke voorwaarden (onder welke ook zijn de werken der Wet) of uit de geheele orde van alle dingen, de onedele daad des geloofs en de onvolmaakte gehoorzaamheid deszelven tot eene voorwaarde der zaligheid heeft uitgekozen, welke Hij voor eene volkomene gehoorzaamheid genadiglijk zou hebben willen houden, en der belooning des eeuwigen levens waardig achten."* Want met deze schadelijke dwaling wordt het welbehagen Gods en de verdienste van Christus krachteloos gemaakt, en de menschen door onnutte vragen van de waarheid der genadige regtvaardigmaking en van de eenvoudigheid der Schriftuur afgetrokken, en deze spreuk des Apostels van onwaarheid beschuldigd: God heeft ons geroepen met eene heilige roeping, niet naar onze werken, maar naar zijn eigen voornemen en genade, die ons gegeven is in Christus Jezus, vóór de tijden der eeuwen. 2 Tim. 1 : 9.

4.

Die leeren: *„Dat in de Verkiezing tot het geloof deze voorwaarde te voren vereischt wordt, dat de mensch het licht der natuur regt gebruike, vroom zij, klein, nederig en ten eeuwigen leven geschikt, gelijk alsof aan die dingen de Verkiezing eenigszins hinge."* — Want dit smaakt naar het gevoelen van Pelágius, en strijdt tegen de leer des Apostels, daar hij schrijft: Wij hebben eertijds verkeerd in de begeerlijkheden onzes vleesches, doende den wil des vleesches en der gedachten, en wij waren van nature kinderen des toorns, gelijk ook de anderen: maar God, die rijk is in barmhartigheid, door zijne groote liefde, waarmede Hij ons liefgehad heeft, ook toen wij dood waren door de misdaden, heeft ons levend gemaakt met Christus, (uit genade zijt gij zalig geworden), en heeft ons

¹) De Lat., en de off. uitgave heeft: *niet peremptoire.*

mede opgewekt, en heeft ons mede gezet in den Hemel in Christus Jezus: opdat Hij zou betoonen in de toekomende eeuwen den uitnemenden rijkdom zijner genade, door de goedertierenheid over ons in Christus Jezus. Want uit genade zijt gij zalig geworden door het geloof: en dat niet uit u, het is Gods gave; niet uit de werken, opdat niemand roeme. Efez. 2: 8—9.

5.

Die leeren: *„Dat de onvolkomene en niet beslissende Verkiezing van bijzondere personen ter zaligheid is geschied uit het voorgezien geloof, bekeering, heiligheid, Godzaligheid, die of eerst begonnen zijn, of ook eenen tijd lang geduurd hebben; maar dat de volkomene en beslissende Verkiezing geschied is uit de voorgeziene eindelijke volharding in het geloof, bekeering, heiligheid en Godzaligheid: En dat dit is de genadige en Evangelische waardigheid, om welker wille hij die verkoren wordt, waardiger is dan hij die niet verkoren wordt; en dat derhalve het geloof, de gehoorzaamheid des geloofs, de heiligheid, Godzaligheid en volharding niet zijn vruchten van de onveranderlijke Verkiezing ter heerlijkheid, maar dat het zijn voorwaarden die te voren vereischt, en als volbragt wezende voorzien zijn in degenen die ten volle verkoren zullen worden, en oorzaken zonder welke de onveranderlijke Verkiezing ter heerlijkheid niet geschiedt."* Hetwelk strijdt tegen de geheele Schriftuur, die deze en diergelijke spreuken in onze ooren en harten doorgaans inscherpt: De verkiezing is niet uit de werken, maar uit den roepende, Rom. 9: 11, 12. Daar geloofden zoo velen, als er verordineerd waren ten eeuwigen leven, Hand. 13:48. Hij heeft ons uitverkoren in Hem, opdat wij heilig zouden zijn, Efez. 1: 4. Gij hebt Mij niet uitverkoren, maar Ik heb u uitverkoren, Joh. 15: 16. Indien het door genade is, zoo is het niet meer uit de werken, Rom. 11: 6. Hierin is de liefde, niet dat wij God liefgehad hebben, maar dat Hij ons lief heeft gehad en zijnen Zoon gezonden heeft. 1 Joh. 4 vs. 10.

6.

Die leeren: *„Dat niet alle Verkiezing ter zaligheid onveranderlijk is, maar dat sommige uitverkorenen, niettegenstaande eenig besluit Gods, kunnen verloren gaan, en ook eeuwig verloren gaan."*

Met welke grove dwaling zij God veranderlijk maken, en stooten om den troost der Godzaligen, dien zij scheppen uit de vastigheid van hunne Verkiezing, en wederspreken de Heilige Schriftuur, welke leert, dat de uitverkorenen niet kunnen verleid worden, Matth. 24: 24: dat C[illegible] degenen die Hem van zijnen Vader gege[illegible] n, niet verliest, Joh. 6. 39, en dat God, die [illegible] o- en verordineerd, geroepen en geregtv[illegible] d heeft, dezelven ook heeft verheerlijkt [illegible] 0.

7.

Die leeren: *„Dat er in dit leven geene vrucht, noch geen gevoel is van de onveranderlijke Verkiezing ter heerlijkheid; ook geene zekerheid, dan die hangt aan eene veranderlijke en onzekere voorwaarde."* Want behalve dat het ongerijmd is, te stellen eene onzekere zekerheid, zoo strijdt dit ook tegen de bevinding der heiligen die uit het gevoel van hunne Verkiezing zich met den Apostel verheugen, en deze weldaad Gods roemen, Efez. 1; die volgens Christus' vermaning zich met de discipelen verblijden, dat hunne namen in den Hemel geschreven zijn, Luk. 10:20; die ook het gevoel van hunne Verkiezing stellen tegen de vurige pijlen van de aanvechtingen des Duivels, vragende: **Wie zal beschuldiging inbrengen tegen de uitverkorenen Gods?** Rom. 8:33.

8.

„Die leeren: *„Dat God niemand uit zijnen louter regtvaardig en wil besloten heeft in den val van Adam en in den gemeenen stand der zonde en verdoemenis te laten, of in de mededeeling van de genade, die tot het geloof en de bekeering noodig is, voorbij te gaan.* Want dit staat vast: **Hij ontfermt Zich diens Hij wil**, Rom. 9:18; en ook dit: **Het is u gegeven de verborgenheden van het Koningrijk der hemelen te weten, maar dien is het niet gegeven**, Matth. 13:11. Desgelijks: **Ik dank U, Vader! Heere des hemels en der aarde, dat Gij deze dingen voor de wijzen en verstandigen verborgen hebt, en hebt dezelve den kinderkens geopenbaard. Ja, Vader! want alzoo is geweest het welbehagen voor U.** Matth. 11:25, 26.

9.

Die leeren: *„Dat de oorzaak, waarom God tot het eene volk meer dan tot het andere het Evangelie zendt, niet is het louter en eenig welbehagen Gods, maar omdat het eene volk beter en waardiger is dan het andere, aan hetwelk het Evangelie niet wordt medegedeeld."* Want dit ontkent Mozes, het Israëlietische volk dus aansprekende: **Ziet des Heeren uws Gods is de hemel en de hemel der hemelen, de aarde en al wat daarin is; alleenlijk heeft de Heere lust gehad aan uwe Vaderen, om die lief te hebben, en heeft hun zaad na hen, ulieden, uit alle volken verkoren, gelijk het te dezen dage is**, Deut. 10:14, 15; en Christus, zeggende: **Wee u, Chorazin! wee u, Betsaïda! want zoo in Tyrus en Sidon de krachten waren geschied, die in u geschied zijn, zij zouden zich eertijds in zak en asche bekeerd hebben.** Matth. 11:21.

Het Tweede Hoofdstuk der Leer.

Van den Dood van Christus, en de Verlossing des menschen door denzelven.

1.

[God] is niet alleen ten hoogste barmhartig, maar ook ter

hoogste regtvaardig. En zijne geregtigheid, (gelijk Hij Zich in zijn Woord geopenbaard heeft), vereischt, dat onze zonden, tegen zijne oneindige Majesteit begaan, niet alleen met tijdelijke, maar ook met eeuwige straffen, beide naar ziel en ligchaam gestraft worden: welke straffen wij niet kunnen ontgaan, tenzij dat aan de geregtigheid Gods genoeg geschiede.

2.

Maar alzoo wij zelven niet kunnen genoeg-doen en ons van den toorn Gods bevrijden, zoo heeft God uit oneindige barmhartigheid zijnen ééniggeboren Zoon ons tot eenen borg gegeven, die, opdat Hij voor ons zoude genoeg-doen, voor ons of in onze plaats zonde en vervloeking aan het Kruis geworden is.

3.

Deze Dood des Zoons Gods is de eenige en volmaakte offerande en genoegdoening voor de zonden; van oneindige kracht en waardigheid, overvloediglijk genoegzaam tot verzoening van de zonden der gansche wereld.

4.

En deze Dood is daarom van zoo groote kracht en waardigheid, omdat de persoon die denzelven geleden heeft, niet alleen een waarachtig en volkomen heilig mensch is, maar ook de éénigeboren Zone Gods, van éénzelfde eeuwig en oneindig wezen met den Vader en den Heiligen Geest, zoodanig als onze Zaligmaker wezen moest. Daarenboven, omdat zijn dood is vergezelschapt geweest met het gevoel van den toorn Gods en den vloek, dien wij door onze zonden verdiend hadden.

5.

Voorts is de belofte des Evangelies, dat een iegelijk die in den gekruisten Christus gelooft, niet verderve, maar het eeuwige leven hebbe. Welke belofte allen volken en menschen, tot welke God naar zijn welbehagen zijn Evangelie zendt, zonder onderscheid moet verkondigd en voorgesteld worden, met bevel van bekeering en geloof.

6.

Doch dat velen, door het Evangelie geroepen zijnde, zich niet bekeeren, noch in Christus gelooven, maar in ongeloof vergaan, zulks geschiedt niet door gebrek of ongenoegzaamheid van de offerande van Christus, aan het Kruis geofferd, maar door hunne eigene schuld.

7.

Maar zoo velen als er waarachtiglijk gelooven, en doo dood van Christus van de zonden en het verderf verl behouden worden, die genieten deze weldaad alleen uit genade, hun van eeuwigheid in Christus gegeven, welke g Hij niemand schuldig is.

8.

ant dit is geweest de gansch vrije raad, de genad

en het voornemen Gods des Vaders, dat de levendmakende en zaligmakende kracht van den dierbaren dood zijns Zoons zich uitstrekken zoude tot alle uitverkorenen, om die alleen met het regtvaardigmakend geloof te begiftigen, en door hetzelve onfeilbaarlijk tot de zaligheid te brengen: dat is, God heeft gewild, dat Christus door het bloed zijns kruises, (waarmede Hij het nieuwe Verbond bevestigd heeft), uit alle volkeren, stammen, geslachten en tongen diegenen allen en alleen krachtiglijk zoude verlossen, die van eeuwigheid tot de zaligheid verkoren en van den Vader Hem gegeven zijn; dezelven begiftigen met het geloof, hetwelk Hij hun, gelijk ook andere zaligmakende gaven des Heiligen Geestes, door zijnen dood heeft verworven, en van alle hunne zonden, zoo de aangeborene als werkelijke, zoo ná als vóór het geloof begaan, door zijn bloed zoude reinigen, tot den einde toe getrouwelijk bewaren, en ten laatste zonder eenige vlek en rimpel heerlijk voor Zich stellen.

9.

Deze raad, voortkomende uit de eeuwige liefde Gods tot de uitverkorenen, is van den beginne der wereld tot op dezen tegenwoordigen tijd, (de poorten der Helle zich tevergeefs daar tegen stellende), krachtiglijk vervuld geweest, en zal ook voortaan vervuld worden, alzoo dat de uitverkorenen te zijner tijd tot één vergaderd zullen worden, en dat er altijd zal zijn eene Kerk der geloovigen, gefundeerd in het bloed van Christus, welke denzelven haren Zaligmaker, die voor haar, als een Bruidegom voor zijne Bruid, aan het kruis zijn leven overgegeven heeft, standvastiglijk beminne, volstandiglijk diene, en hier en in alle eeuwigheid prijze.

VERWERPING DER DWALINGEN

De regte leer verklaard zijnde, verwerpt de Synode de dwalingen dergenen

1.

Die leeren: „*Dat God de Vader zijnen Zoon tot den dood des kruises verordineerd heeft zonder zekeren en bepaalden raad van iemand met name zalig te maken: alzoo dat de noodzakelijkheid, nuttigheid en waardigheid van de verwerving des doods van Christus wel zoude hebben kunnen bestaan, en in alle deelen volmaakt, volkomen en in haar geheel blijven, al ware het schoon dat de verworvene verlossing niet aan één enig mensch immermeer met der daad ware toegeëigend geweest.*" Want deze leer strekt tot versmading van de wijsheid des Vaders en van de verdiensten van Jezus Christus, en strijdt tegen de Schrift. Want zoo zegt onze Zaligmaker: I k s t e l m ij n l e v e n v o o r m ij n e s c h a p e n e n I k k e n d e z e l v e, Joh. 10: 15, 27; en de profeet Jesája van den Zaligmaker: A l s z ij n e z i e l z i c h t o t e e n s c h u l d o f f e r g e s t e l d z a l h e b b e n, z o o z a l H ij z a a d z i e n; H ij z a l d e d a g e n v e r l e n g e n, e n h e t w e l b e h a g e n d e s H e e r e n z a l d o o r z ij n e h a n d g e l u k k i g l ij k v o o r t g a a n. Jes. 53 : 10. Eindelijk zij stoot

om het artikel des geloofs, waarmede wij gelooven **De algemeene Christelijke Kerk.**

2.

Die leeren: „*Dat dit het einde van den dood van Christus niet geweest is, dat Hij met der daad het nieuwe Verbond der genade door zijn bloed zoude bevestigen, maar alleen, dat Hij den Vader een bloot regt zou verwerven, om met de menschen wederom zoodanig verbond als het Hem believen zou, hetzij der genade of der werken, te mogen oprigten*". Want zulks strijdt tegen de Schriftuur, die leert, dat **Christus geworden is Borg en Middelaar eens beteren, dat is, des nieuwen Verbonds**, Hebr. 7 : 22, en dat **het Testament in de dooden eerst bevestigd is.** Hoofdst. 9 : 15, 17.

3.

Die leeren: „*Dat Christus door zijne genoegdoening voor niemand zekerlijk de zaligheid zelve en het geloof, waardoor deze genoegdoening van Christus tot zaligheid krachtiglijk toegeëigend wordt, verdiend heeft, maar alleen voor den Vader verworven heeft de magt of den volkomen wil, om opnieuw met de menschen te handelen en nieuwe voorwaarden, zulke als Hij zou willen, voor te schrijven, van dewelke de volbrenging aan den vrijen wil van den mensch hangen zou: En dat het derhalve had kunnen geschieden, dat óf niemand, óf alle menschen die zouden vervullen.*" Want dezen gevoelen al te verachtelijk van den dood van Christus, erkennen geenszins de voornaamste vrucht of weldaad door denzelven verkregen, en brengen wederom uit de hel te voorschijn de Pelagiaansche doling.

4.

Die leeren: „*Dat het nieuwe Verbond der genade, dat God de Vader, door tusschenkomst van den dood van Christus, met de menschen gemaakt heeft, niet daarin bestaat, dat wij door het geloof, voor zooveel het de verdiensten van Christus aanneemt, voor God geregtvaardigd en zalig gemaakt worden, maar daarin, dat God, afgeschaft hebbende het afeischen van de volmaakte gehoorzaamheid der Wet, het geloof zelf en de gehoorzaamheid des geloofs, alhoewel onvolmaakt, voor de volmaakte gehoorzaamheid der Wet rekent, en der belooning des eeuwigen levens uit genade waardig acht.*" Want dezen wederspreken de Schriftuur: **Zij worden om niet geregtvaardigd uit zijne genade, door de verlossing, die in Christus Jezus is, welken God voorgesteld heeft tot eene verzoening door het geloof in zijn bloed**, Rom 3 : 24, 25, en brengen den goddeloozen Socinus voort eene nieuwe en vreemde regtvaardigmaking des menschen voor God, tegen de eenovereenstemming van de gansche Kerk.

5.

Die leeren: „*Dat alle menschen in den staat der*

genade des Verbonds zijn aangenomen: alzoo, dat niemand om de erfzonde der verdoemenis schuldig is of verdoemd zal worden, maar dat alle menschen van de schuld dezer zonde vrij zijn." Want dit gevoelen strijdt tegen de Schriftuur, welke zegt, dat wij van nature kinderen des toorns zijn. Efez. 2 : 3.

6.

Die het onderscheid tusschen verwerving en toeëigening daartoe gebruiken, opdat zij den onvoorzigtigen en onervarenen dit gevoelen mogten inplanten, „*dat God, zoo veel Hem aangaat, aan alle menschen die weldaden, die door den dood van Christus verkregen worden, even gelijk heeft willen mededeelen, maar dat sommigen de vergeving der zonden en des eeuwigen levens deelachtig worden, anderen niet, dat zulk onderscheid hangt van hunnen vrijen wil, dewelke zich voegt bij de genade die zonder onderscheid aangeboden wordt, en dat het niet hangt aan die bijzondere gave der barmhartigheid, die krachtiglijk in hen werkt, opdat zij zich zelven die genade boven anderen zouden toeëigenen.*" Want dezen, veinzende dat zij dit onderscheid in oene gezonde meening voorstellen, trachten den volke het verderfelijk venijn van de Pelagiaansche dwalingen in te geven.

7.

Die leeren: „*Dat Christus voor diegenen, die God ten hoogste liefheeft en ten eeuwigen leven heeft verkoren, niet heeft kunnen noch moeten sterven, en ook niet gestorven is, naardien dezulken den dood van Christus niet van noode hebben.*" Want zij wederspreken den Apostel, die zegt: Christus heeft mij lief gehad, en heeft Zich zelven voor mij overgegeven, Gal. 2:20. Insgelijks: Wie zal beschuldiging inbrengen tegen de uitverkorenen Gods? God is het, die regtvaardig maakt. Wie is het die verdoemt? Christus is het, die gestorven is, Rom. 8 : 33, 34, namelijk voor hen; en den Zaligmaker, die zegt: Ik stel mijn leven voor mijne schapen, en: Dit is mijn gebod, dat gij elkander liefhebt, gelijkerwijs Ik ulieden lief gehad heb. Niemand heeft meer liefde dan deze, dat iemand zijn leven zette voor zijne vrienden. Joh. 10 : 15 en 15 : 12, 13.

Het Derde en Vierde Hoofdstuk der Leer,

VAN

des menschen Verdorvenheid, en Bekeering tot God en de manier derzelve.

1.

De mensch is van den beginne naar het beeld Gods geschapen, versierd in zijn verstand met ware en zalige kennis van zijnen Schepper en van andere geestelijke dingen, in zijnen wil en zijn

hart met geregtigheid, in al zijne genegenheden met zuiverheid; en is overzulks geheel heilig geweest. Maar door het ingeven des Duivels en zijnen vrijen wil van God afwijkende, heeft hij zich zelven van deze uitnemende gaven beroofd, en heeft daarentegen in de plaats van die over zich gehaald blindheid, schrikkelijke duisternis, ijdelheid en verkeerdheid des oordeels in zijn verstand; boosheid, wederspannigheid en hardigheid in zijnen wil en zijn hart, mitsgaders ook onzuiverheid in alle zijne genegenheden.

2.

Zoodanig als nu de mensch geweest is na den val, zoodanige kinderen heeft hij ook voortgebragt, namelijk hij, verdorven zijnde, verdorvene: alzoo dat de verdervenheid, naar Gods regtvaardig oordeel, van Adam op alle zijne nakomelingen (uitgenomen alleen Christus) gekomen is, niet door navolging, gelijk eertijds de Pelagiánen gedreven hebben, maar door voortplanting der verdorvene natuur.

3.

Overzulks, zoo worden alle menschen in zonde ontvangen en kinderen des toorns geboren, onbekwaam tot eenig zaligmakend goed, geneigd tot kwaad, dood in zonden, en slaven der zonde. En willen noch kunnen tot God niet wederkeeren, noch hunne verdorvene natuur verbeteren, noch zich zelven tot de verbetering daarvan schikken, zonder de genade des wederbarenden Heiligen Geestes.

4.

Wel is waar, dat na den val in den mensch eenig licht der natuur nog overgebleven is, waardoor hij behoudt eenige kennis van God, van de natuurlijke dingen, van het onderscheid tusschen hetgeen eerlijk en oneerlijk is, en ook betoont eenige betrachting tot de deugd en uiterlijke tucht. Maar zóó ver is het van daar, dat de mensch door dit licht der natuur zoude kunnen komen tot de zaligmakende kennis van God, en zich tot Hem bekeeren, dat hij ook in natuurlijke en burgerlijke zaken dit licht niet regt gebruikt: ja, veel meer hetzelve, hoedanig het ook zij, geheellijk op verscheidene wijze bezoedelt en in ongeregtigheid te onder houdt, hetwelk dewijl hij doet, zoo wordt hem alle onschuld voor God benomen.

5.

Gelijk het met het licht der natuur toegaat, zoo gaat het ook in dezen toe met de Wet der Tien geboden, van God door Mozes den Joden bijzonderlijk gegeven. Want nademaal [illegible] grootheid der zonde wel ontdekt en den mensch m[illegible] meer van zijne schuld overtuigt, doch het geneesmiddel tegen niet aanwijst, noch eenige krachten toebrengt, o[illegible] deze ellendigheid te kunnen geraken, en dat zij alzoo de[illegible] vleesch krank geworden zijnde, den overtreder ond[illegible] vloek blijven laat, zoo kan de mensch daardoor de [illegible] de genade niet verkrijgen.

6.

Hetgeen dan noch het licht der natuur, noch de Wet doen kan, dat doet God door de kracht des Heiligen Geestes, en door het woord of de bediening der verzoening, welke is het Evangelie van den Messias, waardoor het God behaagd heeft de geloovige menschen zoo in het Oude als Nieuwe Testament zalig te maken.

7.

Deze verborgenheid van zijnen wil heeft God in het Oude Testament aan weinigen ontdekt, doch in het Nieuwe Testament, (het onderscheid der volkeren nu weggenomen zijnde), heeft Hij haar aan meer menschen geopenbaard. Van welke verscheidene uitdeeling (1) de oorzaak niet moet gesteld worden in de waardigheid van het eene volk meer dan het andere, of in het beter gebruik van het licht der natuur, maar in het gansch vrije welbehagen en de onverdiende liefde Gods: waarom ook diegenen, wien buiten, ja, tegen alle verdiensten zoo groot eene genade geschiedt, haar met een nederig en dankbaar hart moeten erkennen: maar in de anderen, wien deze genade niet geschiedt, moeten zij met den Apostel de strengigheid en regtvaardigheid van Gods oordeelen aanbidden, en die geenszins curieuselijk onderzoeken.

8.

Doch zoo velen als er door het Evangelie geroepen worden, die worden ernstiglijk geroepen. Want God betoont ernstiglijk en waarachtiglijk in zijn Woord wat Hem aangenaam zij, namelijk, dat de geroepenen tot Hem komen: Hij belooft ook met ernst aan allen die tot Hem komen en gelooven, de rust der zielen en het eeuwige leven.

9.

Dat er velen, door de bediening des Evangelies geroepen zijnde, niet komen en niet bekeerd worden, daarvan is de schuld niet in het Evangelie, noch in Christus door het Evangelie aangeboden zijnde, noch in God die door het Evangelie roept, en zelfs ook dien Hij roept verscheidene gaven mededeelt, maar in degenen die geroepen worden, van dewelken sommigen, zorgeloos zijnde, het Woord des levens niet aannemen; anderen nemen het wel aan, maar niet in het binnenste huns harten: en daarom is het, dat zij, na eene verdwijnende blijdschap van het tijdelijk geloof wederom terugwijken; anderen verstikken het zaad des Woords door de doornen der zorgvuldigheden en wellusten der wereld, en brengen geene vruchten voort: hetwelk onze Zaligmaker leert in de gelijkenis van het zaad. Matth. 13.

10.

Maar dat anderen, door de bediening des Evangelies geroe-

(1) De Lat. uitg. heeft: van welke *dispensatie.*

pen zijnde, komen en bekeerd worden, dat moet men den mensch niet toeschrijven, alsof hij zich zelven door zijnen vrijen wil zou onderscheiden van anderen, die met even groote of genoegzame genade tot het geloof en de bekeering voorzien zijn, (hetwelk de hoovaardige ketterij van Pelagius stelt), maar men moet het Gode toeschrijven, die, gelijk Hij de zijnen van eeuwigheid uitverkoren heeft in Christus, alzoo ook hen in den tijd krachtiglijk roept, met het geloof en de bekeering begiftigt, en, uit de magt der duisternis verlost zijnde, tot het rijk zijns Zoons overbrengt, opdat zij zouden verkondigen de deugden Desgenen die hen uit de duisternis tot zijn wonderlijk licht heeft geroepen, en opdat zij niet in zich zelven maar in den Heere zouden roemen, gelijk de Apostolische schriften doorgaans getuigen.

11.

Voorts wanneer God dit zijn welbehagen in de uitverkorenen uitvoert, en de ware bekeering in hen werkt, zoo is het, dat Hij niet alleen het Evangelie hun uiterlijk doet prediken, en hun verstand krachtiglijk door den Heiligen Geest verlicht, opdat zij regt zouden verstaan en onderscheiden die dingen die des Geestes Gods zijn: maar Hij dringt ook in tot de binnenste deelen des menschen met de krachtige werking desselfden wederbarenden Geestes; Hij opent het hart, dat gesloten is; Hij vermurwt dat hard is: Hij besnijdt dat onbesneden is. In den wil stort Hij nieuwe hoedanigheden, en maakt dat dezelve wil die dood was, levend wordt; die boos was, goed wordt, die niet wilde, nu metterdaad wil; die wederspannig was, gehoorzaam wordt; Hij beweegt en sterkt dien wil alzoo, dat hij als een goede boom vruchten van goede werken kan voortbrengen.

12.

En dit is die wedergeboorte, die vernieuwing, nieuwe schepping, opwekking van de dooden en levendmaking, waarvan zoo heerlijk in de Schriftuur gesproken wordt, dewelke God zonder ons in ons werkt· en deze wordt in ons niet teweeg gebragt door middel van de uiterlijke predikatie alleen, noch door aanrading, of zulke manier van werking, dat, wanneer nu God zijn werk volbragt heeft, het alsdan nog in de magt des menschen zou staan, wedergeboren te worden of niet wedergeboren te worden, bekeerd te worden of niet bekeerd te worden: maar het is eene gansch bovennatuurlijke, eene zeer krachtige, en tegelijk zeer zoete, wonderlijke, verborgene en onuitsprekelijke werking, dewelke, naar het getuigenis der Schriftuur, (die van den Auteur van deze werking is ingegeven), in hare kracht niet minder noch geringer is dan de schep[...] of de opwekking der dooden: alzoo dat alle diegenen, in [...] harten God op deze wonderbaarlijke wijze werkt, zeke[...] onfeilbaarlijk en krachtiglijk wedergeboren worden, en m[...] daad gelooven. En alsdan wordt de wil, zijnde nu verni[...] niet alleen van God gedreven en bewogen, maar, zijnd[...] [...]gen van God, werkt hij ook zelf. Daarom ook teregt [...] [...]ordt, dat de mensch, door de genade die [...] [...]elt, gelooft en zich bekeert.

13.

De wijze van deze werking kunnen de geloovigen in dit leven niet volkomenlijk begrijpen: ondertusschen stellen zij zich daarin gerust, dat zij weten en gevoelen, dat zij door deze genade Gods met het hart gelooven, en hunnen Zaligmaker liefhebben.

14.

Zoo is dan het geloof eene gave Gods: niet omdat het aan den vrijen wil des menschen van God wordt aangeboden, maar omdat het den mensch metterdaad wordt medegedeeld, ingegeven en ingestort; ook niet daarom, dat God de magt alleen om te gelooven zoude geven, en daarna de toestemming of het metterdaad gelooven van den vrijen wil des menschen verwachten, maar omdat Hij, die daar werkt het willen en volbrengen, ja, alles werkt in allen, in den mensch teweeg brengt beide den wil om te gelooven en het geloof zelf.

15.

Deze genade is God aan niemand schuldig: want wat zoude Hij schuldig zijn dengenen die Hem eerst niets geven kan, opdat het hem vergolden worde; ja, wat zoude God dien schuldig zijn, die van zich zelven niet anders heeft dan zonde en leugen? Diegene dan die deze genade ontvangt, die is Gode alleen daarvoor eeuwige dankbaarheid schuldig, en dankt Hem ook daarvoor. Degene die deze genade niet ontvangt, die acht ook deze geestelijke dingen gansch niet, en behaagt zich zelven in het zijne; of zorgeloos zijnde, roemt hij ijdellijk dat hij heeft hetgeen dat hij niet heeft. Voorts, van diegenen die hun geloof uiterlijk belijden en hun leven beteren, moet men naar het voorbeeld der Apostelen het beste oordeelen en spreken: want het binnenste des harten is onbekend. En wat aangaat anderen, die nog niet geroepen zijn, voor zulken moet men God bidden, die de dingen die niet zijn roept alsof zij waren, en moeten ons geenszins tegen dezen verhoovaardigen, alsof wij ons zelven uitgescheiden (1) hadden.

16.

Doch gelijk de mensch door den val niet heeft opgehouden een mensch te zijn, begaafd met verstand en wil: en gelijk de zonde, die het gansche menschelijke geslacht heeft doordrongen, de natuur des menschen niet heeft weggenomen, maar verdorven en geestelijkerwijze gedood: alzoo werkt ook deze Goddelijke genade der wedergeboorte in de menschen niet als in stokken en blokken, noch vernietigt den wil en zijne eigenschappen niet, noch dwingt dien met geweld tegen zijnen [illegible] (2), maar maakt hem geestelijkerwijze levend, heelt, verbe-[illegible]en buigt hem tegelijk liefelijk en krachtiglijk, alzoo dat, waar [illegible]ederspannigheid en tegenstand des vleesches te voren ten [illegible]male de overhand had, daar begint nu eene gewillige en [illegible]gte gehoorzaamheid des geestes de overhand te krijgen, [illegible]in de waarachtige en geestelijke wederoprigting en vrijheid

---

De Lat. uit. heeft: discrevissemus, *afgezonderd.*
[illegible]e Lat. uitg. heeft: invitam: *onwillig.*

van onzen wil gelegen is. En ten ware dat die wonderbaarlijke Werkmeester alles goeds in dezer voege met ons handelde, de mensch zoude ganschelijk geen hope hebben van uit den val te kunnen opstaan door zijnen vrijen wil, waardoor hij zich zelven, toen hij nog stond, in het verderf heeft gestort.

17.

Gelijk ook die almagtige werking Gods, waardoor Hij dit ons natuurlijk leven voortbrengt en onderhoudt, niet uitsluit maar vereischt het gebruik der middelen, door welke God naar zijne oneindige wijsheid en goedigheid deze zijne kracht heeft willen uitstrekken, 1) alzoo is het ook, dat de voorgemelde bovennatuurlijke werking Gods, waardoor Hij ons wederbaart, geenszins uitsluit noch omstoot het gebruik des Evangelies, hetwelk de wijze God tot een zaad der wedergeboorte en een spijze der zielen verordineerd heeft. Daarom dan, gelijk de Apostelen en de Leeraars die hen zijn gevolgd, van deze genade Gods het volk Godzaliglijk hebben onderrigt, Hem ter eere, en tot nederdrukking van allen hoogmoed des menschen: en ondertusschen nogtans niet hebben nagelaten, hen door heilige vermaningen des Evangelies te houden onder de oefening des Woords, der Sacramenten en der kerkelijke Tucht: alzoo moet het ook nu verre van daar zijn, dat diegenen die anderen in de gemeente leeren, of die geleerd worden, zich zouden vermeten God te verzoeken door het scheiden dier dingen, die God naar zijn welbehagen heeft gewild dat te zamen gevoegd zouden blijven. Want door de vermaningen wordt de genade medegedeeld, en hoe dat wij ons ambt vaardiger doen, hoe dat ook de weldaad Gods, die in ons werkt, zich heerlijker vertoont, en zijn werk gaat dan allerbest voort: welken (God) alleen toekomt, zoo vanwege de middelen als vanwege de zaligmakende vrucht en kracht derzelven, alle heerlijkheid in der eeuwigheid. Amen.

VERWERPING DER DWALINGEN.

De regtzinnige leer verklaard zijnde, verwerpt de Synode de dwalingen dergenen

1.

Die leeren: *„Dat men eigenlijk niet zeggen mag, dat de erfzonde in zich zelve genoegzaam is om het gansche menschelijke geslacht te verdoemen, of om tijdelijke en eeuwige straffen te verdienen."* Want dezen wederspreken den Apostel, die daar zegt: De zonde is door éénen mensch in de wereld ingekomen, en door de zonde de dood, en alzoo is de dood tot alle menschen doorge[...] in welken allen gezondigd hebben, Rom. 5:1[...]: De schuld is uit ééne misdaad tot verd[...]nis, Hoofdstuk 5: 16; en: De bezolding der [...] is de dood. Rom. 6: 23.

---

1) De Lat. uitg. heeft: exercere: *uitoefenen.*

2.

Die leeren: *„Dat de geestelijke gaven of de goede hoedanigheden en deugden, als daar zijn: goedheid, heiligheid, regtvaardigheid, in den wil des menschen, als hij eerst geschapen werd, niet konden zijn, en dat zij dienvolgens in zijnen val niet hebben kunnen gescheiden worden."* — Want zulks strijdt tegen de beschrijving van het evenbeeld Gods, welke de Apostel stelt, Efez. 4: 24, alwaar hij getuigt, dat het bestaat in geregtigheid en heiligheid, welke beide ontwijfellijk in den wil hare plaats hebben.

3.

Die leeren: *„Dat in den geestelijken dood de geestelijke gaven van des menschen wil niet zijn gescheiden, nademaal de wil in zich zelven nooit is verdorven geweest, maar alleen door de duisternis des verstands en de ongeregeldheid der geneigdheden verhinderd: welke verhinderingen weggenomen zijnde, dat alsdan de wil zijne vrije aangeborene kracht zou in het werk kunnen stellen, dat is allerlei goed, hetwelk hem voorkomt, uit zich zelven zou kunnen willen en verkiezen, of niet willen en niet verkiezen."* — Dit is eene nieuwigheid en dwaling, en strekt daartoe, dat zij de krachten van den vrijen wil verheffe, tegen de spreuk van den Profeet: **Arglistig is het hart meer dan eenig ding, ja doodelijk is het.** Jer. 17 : 9; en des Apostels: **Onder dewelken** (kinderen der ongehoorzaamheid) **ook wij allen eertijds verkeerd hebben in de begeerlijkheden onzes vleesches, doende den wil des vleesches en der gedachten.** Efez. 2: 3.

4.

Die leeren: *Dat de onherboren mensch niet eigenlijk noch geheellijk dood is in de zonde, of ontbloot van alle krachten tot het geestelijk goed; maar dat hij nog kan hongeren en dorsten naar de geregtigheid en het leven, en offeren eene offerande eens verslagen en verbroken geestes, die Gode aangenaam is."* — Want deze dingen strijden tegen de klare getuigenissen der Schriftuur: **Gij waart dood door de zonden en misdaden,** Efez. 2 : 1, 5; en: **Al het gedichtsel van de gedachten des harten is ten allen dage alleenlijk boos.** Gen. 6: 5 en 8: 21. Daarenboven, hongeren en dorsten naar de verlossing uit de ellendigheid en naar het leven, en Gode eene offerande van eenen gebroken geest opofferen, komt eigenlijk toe den wedergeborenen en dengenen die zalig genoemd worden. Ps. 51: 19; Matth. 5: 6.

5.

Die leeren: *„Dat de verdorvene en natuurlijke mensch de gemeene genade (waardoor zij verstaan het licht der natuur) of de gaven, hem na den val nog overgelaten, zoo wel gebruiken kan, dat hij door dat goed gebruik eene meerdere, namelijk de evangelische of zaligmakende genade, en de zaligheid zelve allengskens en bij trappen zoude kunnen bekomen. En dat in dezer vo*

ge God Zich van zijne zijde betoont gereed te zijn, om Chri aan alle menschen te openbaren, naardien Hij de middelen tot de kennis van Christus, tot het geloof, en tot de beke noodig zijn, genoegzaamlijk en krachtiglijk allen toedient." Want benevens de ervaring van alle tijden betuigt ook Schriftuur, dat zulks onwaarachtig is. Hij maakt Jak zijne woorden bekend, Israël zijne inzettin gen en zijne regten. Alzoo heeft Hij aan ge volk gedaan, en zijne regten, die kennen z niet. Ps. 147: 19, 20. God heeft in de verleden tijden alle de Heidenen laten wandelen in hunne wegen, Hand. 14: 16; en: Zij (te weten Paulus e de zijnen) werden van den Heiligen Geest ver hinderd het woord in Azië te spreken, en aa Mysië gekomen zijnde, poogden zij naar Bi thynië te reizen, en de Geest liet het hun niet toe. Hand. 16: 6, 7.

6.

Die leeren: „*Dat in de ware bekeering des menschen geen nieuwe hoedanigheden, krachten of gaven in den wil door God kunnen ingestort worden, en dat overzulks het geloof, waardoor wij eerst bekeerd worden, en waarvan wij geloovigen genoemd worden, niet is eene hoedanigheid of gave van God ingestort, maar alleen eene daad des menschen, en dat het niet anders kan gezegd worden eene gave te zijn, dan ten aanzien van de magt om tot hetzelve te komen."* — Want daarmede wederspreken zij de Heilige Schriftuur, die getuigt, dat God nieuwe hoedanig heden des geloofs, der gehoorzaamheid en van het gevoel zij ner liefde in onze harten uitstort. Ik zal mijne Wet in hun binnenste geven, en zal die in hun hart schrijven, Jer. 31 : 33; en: Ik zal water gieten op de dorstigen, en stroomen op het drooge: Ik zal mijnen Geest op uw zaad gieten, Jes. 44 : 3, en: De liefde Gods is in onze harten uitgestort door den Heiligen Geest, die ons is gegeven. Rom. 5 : 5. Zulks strijdt ook tegen het gedurig gebruik der Kerk Gods, dewelke bij den Profeet aldus bidt: Bekeer mij, zoo zal ik bekeerd zijn. Jer. 31 : 18.

7.

Die leeren: „*Dat de genade, waardoor wij tot God bekeerd worden, niet anders is dan eene zachte aanrading, of (gelijk anderen dit verklaren), dat dit de alleredelste manier van werking is in de bekeering des menschen, en die best overeenkomt met de natuur des menschen, welke door aanrading geschiedt; en dat er niets is, waarom deze aanradende genade alleen niet zou genoegzaam zijn om den natuurlijken mensch geestelijk te maken; ja, dat God niet anders de toestemming van den wil voortbrengt dan door deze wijze van aanrading, en dat de kracht der Goddelijk [illegible] ng, waardoor zij de werking des Satans te boven gaat, hier [illegible] at, dat God eeuwige, maar de Satan tijdelijke goederen [illegible]* — Want dit is gansch Pelagiaansch, en strijdig tegen [illegible] de Heilige Schriftuur, deweIke, behalve deze, noc [illegible] en

veel krachtiger en Goddelijker manier van werking des Heiligen Geestes in de bekeering des menschen erkent, gelijk bij Ezechiël: Ik zal u een nieuw hart geven, en zal eenen nieuwen geest geven in het binnenste van u: en Ik zal het steenen hart uit uw vleesch wegnemen, en zal u een vleeschen hart geven. Hoofdst. 36: 26.

8.

Die leeren: *Dat God zulke krachten zijner almogendheid in de wedergeboorte des menschen niet gebruikt, waardoor Hij desselfs wil krachtiglijk en onfeilbaar zou buigen tot geloof en bekeering; maar dat, al de werkingen der genade volbragt zijnde, dewelke God gebruikt om den mensch te bekeeren, de mensch nogtans Gode en den Heiligen Geest, wanneer Hij de wedergeboorte deszelven voorneemt en hem wederbaren wil, alzoo kan wederstaan, en metterdaad ook dikwijls wederstaat, dat hij zijne zelfs wedergeboorte ganschelijk belet, en dat het verzulks in zijne eigene magt blijft, wedergeboren te worden of niet."* — Want dit is anders niet, dan al de kracht van de genade Gods in onze bekeering wegnemen, en de werking des almagtigen Gods den wil des menschen onderwerpen: en dat tegen de Apostelen, die leeren, dat wij gelooven naar de werking der sterkte zijner magt, Efez. 1: 19; en: dat God het welbehagen zijner goedigheid en het werk des geloofs in ons vervult met kracht, 2 Thess. 1: 11; en: dat zijne Goddelijke kracht ons alles wat tot het leven en de Godzaligheid behoort, geschonken heeft. 2 Petr. 1: 3.

9.

Die leeren: *„Dat de genade en de vrije wil gedeeltelijke oorzaken zijn, die beide te zamen werken het begin van de bekeering, en dat de genade in orde van werking niet gaat vóór de werking van den wil, dat is: dat God niet eer den wil des menschen krachtiglijk helpt tot de bekeering, dan wanneer de wil des menschen zich zelven bewegt en daartoe bepaalt."* — Want de oude Kerk heeft deze leer al overlang in de Pelagianen veroordeeld, uit den Apostel: Zoo is het dan niet desgenen die wil, noch desgenen die loopt, maar des ontfermenden Gods Rom. 9: 16; Zoo ook: Wat onderscheidt u? en wat hebt gij, dat gij niet hebt ontvangen? 1 Kor. 4: 7; en: Het is God, die in u werkt beide het willen en het werken, naar zijn welbehagen. Fil. 2: 13.

Het Vijfde Hoofdstuk der Leer.

VAN

De Volharding der Heiligen.

1.

Die God naar zijn voornemen tot de gemeenschap zijns Zoons, onzes Heeren Jezus Christus, roept, en door den Heiligen Geest wederbaart, dezelven verlost Hij wel van de heer-

schappij en slavernij der zonde, doch Hij verlost hen in dit leven niet ganschelijk van het vleesch en het ligchaam der zonde.

2.

Hieruit spruiten de dagelijksche zonden der zwakheid, en aan de allerbeste werken der heiligen kleven ook gebreken. Hetwelk hun gestadig oorzaak 1) geeft om zich voor God te verootmoedigen, hunne toevlugt tot den gekruisten Christus te nemen, het vleesch hoe langer hoe meer door den Geest des gebeds en heilige oefeningen der Godvruchtigheid te dooden, en naar het perk der volmaaktheid te zuchten, totdat zij, van dit ligchaam des doods ontbonden zijnde, met het Lam Gods in de hemelen zullen regeren.

3.

Uit oorzaak van deze overblijfselen der inwonende zonde, en ook vanwege de aanvechtingen der wereld en des Satans, zouden de bekeerden in die genade niet kunnen volstandig blijven, zoo zij aan hunne eigene krachten overgelaten werden. Maar God is getrouw, die hen in de genade, hun eenmaal gegeven, barmhartiglijk bevestigt en ten einde toe krachtiglijk bewaart.

4.

En hoewel die magt Gods, waardoor Hij de ware geloovigen in de genade bevestigt en bewaart, meerder is dan dat zij van het vleesch zoude kunnen overwonnen worden, zoo worden nogtans de bekeerden niet altijd alzoo van God geleid en bewogen, dat zij in sommige bijzondere daden door hunne eigene schuld van de leiding der genade niet zouden kunnen afwijken, en van de begeerlijkheden des vleesches verleid worden en die volgen. Daarom moeten zij gestadiglijk waken en bidden, dat zij niet in verzoeking geleid worden, hetwelk zoo zij niet doen, zoo kunnen zij niet alleen van het vleesch, de wereld en den Satan tot zware en ook gruwelijke zonden weggerukt worden, maar worden ook inderdaad, door Gods regtvaardige toelating, tot dezelve somwijlen weggerukt; gelijk de droevige vallen van David, Petrus en andere heiligen, die ons in de Schriftuur beschreven zijn, bewijzen.

5.

Met zoodanige grove zonden vertoornen zij God zeer, vervallen in schuld des doods, bedroeven den Heiligen Geest, verbreken voor eenen tijd de oefening des geloofs, verwonden zwaarlijk hunne conscientie, en verliezen somwijlen voor eenen tijd het gevoel der genade, totdat hun, wanneer zij door ernstige boetvaardigheid op den weg wederkeeren, het vaderlijk aanschijn Gods opnieuw verschijnt.

6.

Want God, die rijk is in barmhartigheid, neemt, [illegible] onveranderlijk voornemen der verkiezing, den Heiligen [illegible] van de zijnen, ook zelfs in droevige vallen, niet gehee[illegible]

1) De Lat. uitg. heeft: *perpetuam materiam*, voortdu[illegible]

noch laat hen zoo ver niet vervallen, dat zij van de genade der aanneming en van den staat der regtvaardigmaking uitvallen, of dat zij zondigen ter dood of tegen den Heiligen Geest, en, van Hem geheel verlaten zijnde, zich zelven in het eeuwige verderf storten.

7.

Want, eerstelijk, in zulke vallen bewaart Hij nog in hen dit zijn onverderfelijk zaad, waaruit zij wedergeboren zijn, opdat het niet verga, noch uitgeworpen worde. Ten anderen, vernieuwt Hij hen zekerlijk en krachtiglijk door zijn Woord en zijnen Geest tot bekeering, opdat zij over de bedreven zonden van harte en naar God bedroefd zijn, vergeving in het bloed des Middelaars door het geloof met een verbroken hart begeeren en verkrijgen, de genade Gods, die nu met hen verzoend is, wederom gevoelen, zijne ontfermingen en trouw aanbidden, en voortaan hunne zaligheid met vreezen en beven des te naarstiger werken.

8.

Alzoo bekomen zij dan dit, niet door hunne verdiensten of krachten, maar uit de genadige barmhartigheid Gods, dat zij noch ganschelijk van het geloof en de genade uitvallen, noch tot den einde toe in den val blijven of verloren gaan. Hetwelk, zooveel hen aangaat, niet alleen ligtelijk zoude kunnen geschieden, maar ook ongetwijfeld geschieden zoude; doch, ten aanzien van God, kan het ganschelijk niet geschieden: dewijl dat noch zijn raad veranderd, noch zijne belofte gebroken, noch de roeping naar zijn voornemen wederroepen, noch de verdienste, voorbidding en bewaring van Christus krachteloos gemaakt, noch de verzegeling des Heiligen Geestes verijdeld of vernietigd kan worden.

9.

Van deze bewaring der uitverkorenen tot de zaligheid, en van de volharding der ware geloovigen in het geloof kunnen zelfs [1]) de geloovigen verzekerd zijn, en zij zijn het ook naar de mate des geloofs, waarmede zij zekerlijk gelooven, dat zij zijn en altijd blijven zullen ware en levende leden der Kerk, dat zij hebben vergeving der zonden en het eeuwige leven.

10.

En volgens dien spruit deze verzekerdheid niet uit eenige bijzondere openbaring, zonder of buiten het Woord geschied, maar uit het geloof der beloften Gods, die Hij in zijn Woord zeer overvloediglijk tot onzen troost geopenbaard heeft; uit het getuigenis des Heiligen Geestes, die mede met onzen geest getuigt, dat wij zijn kinderen en erfgenamen Gods, Rom. 8: 16; eindelijk, uit de ernstige en heilige betrachting van eene goede conscientie en van goede werken. En zoo de uitverkorenen Gods dezen vasten troost in deze wereld niet hadden, dat zij de overwinning behouden zullen, mitsgaders dit onbedriegelijk pand der eeuwige heerlijkheid, zoo zouden zij wezen de ellendigsten van alle menschen.

---

[1]) Lat. uitg. heeft: *ipsi* fideles, de geloovigen *zelven*.

11.

Ondertusschen getuigt de Schriftuur, dat de geloovigen in dit leven tegen verscheidene twijfelingen des vleesches strijden, en, in zware aanvechting gesteld zijnde, dit volle betrouwen des geloofs en deze zekerheid der volharding niet altijd gevoelen; maar God, de Vader aller vertroosting, laat hen boven hun vermogen niet verzocht worden, maar geeft met de verzoeking ook de uitkomst, 1 Kor. 10 : 13, en wekt in hen de verzekerdheid der volharding door den Heiligen Geest wederom op.

12.

Doch zoo ver is het van daar, dat deze verzekerdheid der volharding de ware geloovigen hoovaardig en vleeschelijk-zorgeloos zoude maken, dat zij daarentegen een ware wortel is van nederigheid, kinderlijke vreeze, ware godzaligheid, lijdzaamheid in allen strijd, vurige gebeden, standvastigheid in het kruis en in de belijdenis der waarheid, mitsgaders van vaste blijdschap in God, en dat de overdenking van die weldaad hun is een prikkel tot ernstige en gedurige betrachting van dankbaarheid en goede werken, gelijk uit de getuigenissen der Schriftuur en de voorbeelden der heiligen blijkt.

13.

Wanneer ook het vertrouwen der volharding wederom levendig wordt in degenen die van den val weder opgerigt worden, zoo brengt dat in hen niet voort eenige dartelheid, of onachtzaamheid der Godzaligheid, maar eene veel grootere zorg, om de wegen des Heeren vlijtiglijk waar te nemen: die van te voren bereid zijn, opdat zij, daarin wandelende, de verzekerdheid van hunne volharding zouden mogen behouden, en opdat het aanschijn des verzoenenden Gods (welks aanschouwing den Godvruchtigen zoeter is dan het leven, en welks verberging bitterder is dan de dood), om het misbruik van zijne vaderlijke goedertierenheid niet wederom afgekeerd worde, en zij alzoo in zwaarder kwellingen des gemoeds vervallen.

14.

Gelijk het God nu beliefd heeft dit zijn werk der genade door de prediking des Evangelies in ons te beginnen, alzoo bewaart, achtervolgt, en volbrengt Hij het door het hooren, lezen, en overleggen daarvan, mitsgaders door vermaningen, bedreigingen, beloften, en het gebruik der Heilige Sacramenten.

15.

Deze leer van de volharding der ware geloovig [illegible] gen, mitsgaders van de verzekerdheid dezer vo [illegible] welke God, tot zijns naams eere en tot troost der [illegible] tige zielen, in zijn Woord zeer overvloediglijk geopenba[illegible] en in de harten der geloovigen indrukt, wordt we[illegible] vleesch niet begrepen, en wordt van den Satan geh[illegible] de wereld bespot, van de onervaren[illegible]

gen misbruikt, en van de dwaalgeesten bestreden: maar de Bruid van Christus heeft haar altijd als eenen schat van onwaardeerlijken prijs zeer teederlijk bemind en standvastiglijk verdedigd. Hetwelk dat zij ook voortaan doe, zal God bezorgen: tegen Denwelken geen raad geldt, noch eenig geweld iets vermag. Welken eenigen God, Vader, Zoon en Heiligen Geest, zij eere en heerlijkheid in eeuwigheid. Amen.

VERWERPING DER DWALINGEN.

De regte leer verklaard zijnde, verwerpt de Synode de dwalingen dergenen

I.

Die leeren: „*Dat de volharding der ware geloovigen niet is eene vrucht der Verkiezing, of gave Gods, door den dood van Christus verworven, maar eene voorwaarde des Nieuwen Verbonds, die de mensch, gelijk zij spreken, vóór zijne beslissende verkiezing en regtvaardigmaking door zijnen vrijen wil moet volbrengen.*" Want de Heilige Schriftuur getuigt, dat zij uit de verkiezing volgt, en door de kracht des doods, der verrijzenis. en voorbidding van Christus den uitverkorenen gegeven wordt. De uitverkorenen hebben het verkregen, en de anderen zijn verhard geworden. Rom. 11: 7. Desgelijks: Die ook zijnen eigen Zoon niet gespaard heeft, maar heeft Hem voor ons allen overgegeven: hoe zal Hij ons ook met Hem niet alle dingen schenken? Wie zal beschuldiging inbrengen tegen de uitverkorenen Gods? God is het, die regtvaardig maakt: Wie is het, die verdoemt? Christus is het, die gestorven is; ja, dat meer is, die opgewekt is; die ook ter regterhand Gods is; die ook voor ons bidt. Wie zal ons scheiden van de liefde van Christus? Rom. 8: 32—35.

2.

Die leeren: „*Dat God den geloovigen mensch wel voorziet met genoegzame krachten om te volharden, en bereid is die in hem te bewaren, zoo hij zijnen pligt doet; doch, alschoon nu alle die dingen, die noodig zijn om in 't geloof te volharden, en die God gebruiken wil om het geloof te bewaren, in het werk gesteld zijn, dat het dan nog altijd hangt aan het believen van den wil, dat hij volharde of niet volharde.*" — Want dit gevoelen begrijpt in zich een openbaar Pelagianisme, en als het de menschen wil vrijmaken, zoo maakt het hen roovers van Gods eere: tegen de gedurige overeenstemming der Evangelische leer, die den mensch alle stoffe van roemen beneemt, en den lof dezer weldaad aan de genade Gods alleen toeschrijft; en tegen den Apostel, die getuigt, dat het God is, die ons tot den einde toe zal bevestigen, om onstraffelijk te zijn in den dag onzes Heeren Jezus Christus. 1 Kor. 1: 8.

3.

Die leeren: „*Dat de ware geloovigen en herborenen niet alleen*

kunnen van het regtvaardigmakend geloof, insgelijks van de genade en zaligheid ganschelijk en eindelijk uitvallen, maar ook dikwijls met der daad van haar uitvallen en in der eeuwigheid verloren gaan." — Want deze meening maakt de genade, regtvaardigmaking, wedergeboorte en gedurige bewaring van Christus krachteloos, tegen de uitgedrukte woorden des Apostels Paulus: God bevestigt zijne liefde jegens ons, dat Christus voor ons gestorven is, als wij nog zondaars waren; veel meer dan, zijnde nu geregtvaardigd door zijn bloed, zullen wij door Hem behouden worden van den toorn, Rom. 5 : 8, 9; en tegen den Apostel Johannes: Een iegelijk die uit God geboren is, die doet de zonde niet; want zijn zaad blijft in hem; en hij kan niet zondigen, want hij is uit God geboren, 1 Joh. 3 : 9; en ook tegen de woorden van Jezus Christus: Ik geef mijnen schapen het eeuwige leven, en zij zullen niet verloren gaan in der eeuwigheid, en niemand zal dezelve uit mijne hand rukken. Mijn Vader, die ze mij gegeven heeft, is meerder dan allen, en niemand kan ze rukken uit de hand mijns Vaders. Joh. 10 : 28, 29.

4.

Die leeren: *„Dat de ware geloovigen en herborenen kunnen zondigen de zonde tot den dood of tegen den Heiligen Geest."* Dewijl de zelfde Apostel Johannes, nadat hij in het 5de Kap. van zijnen eersten Zendbrief, vers 16 en 17, van degenen die tot den dood zondigen, gesproken had en verboden voor hen te bidden, terstond in het 18de vers daarbij voegt: Wij weten, dat een iegelijk die uit God geboren is, niet zondigt (verstaat: met zulke zonde), maar die uit God geboren is, bewaart zich zelven, en de Booze vat hem niet. 1 Joh. 5 : 18.

5.

Die leeren: *„Dat men geene zekerheid van de toekomende volharding in dit leven kan hebben zonder bijzondere openbaring."* — Want door deze leer wordt de vaste troost der ware geloovigen in dit leven weggenomen, en de twijfeling der Pausgezinden in de Kerk weder ingevoerd; daar de Heilige Schriftuur deze zekerheid doorgaans trekt, niet uit eene bijzondere en buitengewone openbaring, maar uit de eigene merkteekenen der kinderen Gods, en uit de zeer standvastige beloften Gods; inzonderheid de Apostel Paulus: Geen schepsel kan ons scheiden van de liefde Gods, welke is in Christus Jezus, onzen Heere, Rom. 8 : 39; en Johannes: Die zijne geboden bewaart, blijft in Hem, en Hij in denzelven: en hieraan kennen wij, dat Hij in ons blijft, namelijk uit den Geest, dien Hij ons heeft gegeven. 1 Joh. 3 : 24.

6.

Die leeren: *„Dat de leer van de verzekerdheid der volharding*

en der zaligheid uit haren eigen aard en natuur is een oorkussen des vleesches, en voor de godvruchtigheid, goede zeden, gebeden en andere heilige oefeningen schadelijk, maar daarentegen dat het prijselijk is daaraan te twijfelen." — Want dezen betoonen, dat zij de kracht der Goddelijke genade en de werking des inwonenden Heiligen Geestes niet kennen, en wederspreken den Apostel Johannes, die het tegendeel met uitgedrukte woorden leert in zijn eersten Zendbrief: Geliefden, nu zijn wij kinderen Gods, en het is nog niet geopenbaard, wat wij zijn zullen: maar wij weten, dat, als Hij zal geopenbaard zijn, wij Hem zullen gelijk wezen, want wij zullen Hem zien gelijk Hij is; en een iegelijk die deze hoop op Hem heeft, die reinigt zich zelven, gelijk Hij rein is. 1 Joh. 3 : 2, 3. Daarenboven worden dezen wederlegd door de voorbeelden der Heiligen, zoo des Ouden als des Nieuwen Testaments, dewelken, alhoewel zij van hunne volharding en zaligheid zeker waren, nogtans in de gebeden en andere oefeningen der Godzaligheid gedurig [1]) zijn geweest.

7.

Die leeren: *„Dat het geloof dergenen die maar voor eenen tijd gelooven, van het regtvaardigmakend geloof niet verschilt dan alleen in de gedurigheid."* — Want Christus zelf, Matth. 13 : 2 en Luk. 8 : 13 en vervolgens, stelt merkelijk daarbeneven nog drieërlei onderscheid tusschen degenen die maar voor eenen tijd gelooven, en de ware geloovigen, als Hij zegt, dat genen het zaad ontvangen in eene steenachtige aarde, maar dezen in eene goede aarde of goed harte; dat genen zonder wortel zijn, maar dezen een vasten wortel hebben; dat genen zonder vruchten zijn, maar dezen hunne vrucht in verscheidene mate met standvastigheid of volstandigheid voortbrengen.

8.

Die leeren: *„Dat het niet ongerijmd is, dat de mensch, zijne eerste wedergeboorte verloren hebbende, wederom opnieuw, ja menigmaal wedergeboren worde."* — Want dezen loochenen door deze leer de onverderfelijkheid van het zaad Gods, waardoor wij wedergeboren worden: tegen het getuigenis des Apostels Petrus: Gij die wederom geboren zijt, niet uit vergankelijken, maar uit onvergankelijken zade. 1 Petr. 1 : 23.

9.

Die leeren: *„Dat Christus nergens gebeden heeft, dat de geloovigen in het geloof onfeilbaar zouden volharden."* — Want zij wederspreken Christus zelven, die zegt: Ik heb voor u gebeden, Petrus, dat uw geloof niet ophoude, Luk. 22: 32; en den Evangelist Johannes, die getuigt, dat Christus niet alleen voor de Apostelen, maar ook voor alle degenen die door hun woord gelooven zouden, gebeden heeft: Heilige Vader, bewaar ze in uwen naam; en:

[1]) De Lat. uitg. heeft: *assidui*, bestendig, volhardend.

Ik bid niet, dat Gij hen uit de wereld wegneemt, maar dat Gij hen bewaart van den Booze. Joh. 17: 20, 11, 15.

BESLUIT.

En dit is de naakte, eenvoudige en opregte verklaring van de regtzinnige leer der vijf Artikelen, die in Nederland in verschil zijn, en meteen de verwerping der dolingen, waardoor de Nederlandsche Kerken een tijd lang zijn beroerd geweest; welke verklaring en verwerping de Synode oordeelt uit den Woorde Gods te zijn genomen, en met de Belijdenis der Gereformeerde Kerken overeen te stemmen. Waaruit klaarlijk blijkt dat degenen denwelken zulks het minst betaamde, tegen alle waarheid, billijkheid en liefde hebben gehandeld, die het volk hebben willen wijsmaken: *„dat de leer der Gereformeerde Kerken van de Predestinatie en de aanklevende hoofdstukken, door haren eigen aard en drijving de harten der menschen van alle Godvruchtigheid en Godsdienst afleidt; dat zij een oorkussen is voor het vleesch en den Duivel, en een burg des Satans, waaruit hij allen menschen lagen legt, het meerendeel van hen verwondt en velen van hen met de pijlen of der wanhoop, of der zorgeloosheid doodelijk doorschiet. Dat die leer God maakt eenen Auteur der zonde, onregtvaardig, een tiran en huichelaar, en dat zij niets anders is dan een vernieuwd Stoicismus, Manichéismus, Libertijnschap en Turkendom; dat zij de menschen vleeschelijk zorgeloos maakt, als zich zelven daardoor wijs makende, dat het den uitverkorenen niet kan hinderen aan hunne zaligheid, hoe zij ook leven, en zij daarom allerlei gruwelijke schelmstukken onbekommerd mogen bedrijven; dat het dengenen die verworpen zijn, ter zaligheid niet kan baten, al ware het, dat zij schoon alle de werken der heiligen waarlijk mogten gedaan hebben; dat daarmede geleerd wordt, dat God door het bloote en louter goeddunken van zijnen wil, zonder eenig opzigt of aanmerking van eenige zonde, het grootste deel der wereld tot de eeuwige verdoemenis voorbeschikt en geschapen heeft; dat de Verwerping op gelijke wijze de oorzaak is der ongeloovigheid en goddeloosheid, gelijk de Verkiezing is de fontein en oorzaak des geloofs en der goede werken; dat vele onnoozele kinderkens der geloovigen van de borsten der moeders worden afgerukt en tirannigli̇jk in het helsche vuur geworpen, alzoo dat hun noch het bloed van Christus baten kan, noch de Doop, noch het gebed der Kerken (*) bij hunnen Doop,"* en wat dergelijke andere dingen nog veel meer zijn, die de Gereformeerde Kerken niet alleen niet bekennen, maar ook van ganscher harte met verfoeijing verwerpen.

Daarom, zoo velen als er den naam onzes Zaligmakers Jezus Christus godvruchtiglijk aanroepen, dien betuigt deze *Synode* van *Dordrecht* door den naam des Heeren, dat zij van het geloof der Gereformeerde Kerken willen oordeelen, niet uit lasteringen, die hier en daar uit samengeraapt zijn, ook niet uit ...nte of bijzondere spreuken van sommige, zoo oude als

---

* Lat. uitg. heeft: der *Kerk*.

nieuwe Leeraren, die dikwijls ook te kwader trouw aangehaald, of verdorven en in eenen verkeerden zin verdraaid worden: maar uit de openbare belijdenissen der Kerken zelve, en uit deze verklaring der regtzinnige leer, die met eendragtige overeenstemming van allen en een ieder lid der geheele Synode bevestigd is.

Daarna vermaant dezelve Synode ook ernstiglijk de lasteraars, dat zij toezien, wat zwaar oordeel Gods zij op zich laden, die tegen zoo vele Kerken en zoo veler Kerken Belijdenissen valsch getuigenis spreken, de conscientiën der zwakken beroeren, en bij velen de gemeenschap der ware geloovigen zoeken verdacht te maken.

Ten laatste vermaant deze Synode alle Mede-dienaars in het Evangelie van Christus, dat zij zich in het verhandelen van deze leer, beide in Scholen en Kerken, Godvruchtiglijk en Godsdienstiglijk gedragen; dezelve zoowel met de tong als met de pen tot Godes eer, heiligheid des levens en vertroosting der verslagene gemoederen rigten; dat zij met de Schriftuur naar de regelmaat des geloofs niet alleen gevoelen, maar ook spreken, en eindelijk van alle zulke wijzen van spreken zich onthouden, die de palen van den regten zin der Heilige Schriftuur, ons voorgesteld, te buiten gaan, en die den dartelen Sophisten regtvaardige oorzaak geven mogten, om de leer der Gereformeerde Kerken te beschimpen, of ook te lasteren.

De Zone Gods, Jezus Christus, die, ter regterhand zijns Vaders zittende, den menschen gaven geeft, heilige ons in de waarheid; brenge diegenen die verdwaald zijn, tot de waarheid; stoppe den lasteraars van de gezonde leer hunne monden; en begave de getrouwe dienaars zijns Woords met den Geest der wijsheid en des onderscheids, opdat alle hunne redenen mogen gedijen ter eere Gods, en tot stichting der toehoorderen! Amen.

EINDE.

GELOOFSFORMEN IN ART. 9
DER
NEDERLANDSCHE GEREFORMEERDE GELOOFSBELIJDENIS ERKEND.

BELIJDENIS DES GELOOFS.

GESTELD IN DE KERKVERGADERING VAN NICÉA, IN HET JAAR 325 NA DE GEBOORTE VAN CHRISTUS.

Wij gelooven in éénen God, den Almagtigen Vader, Schepper des hemels en der aarde, en aller dingen, zienlijke en onzienlijke.

En in éénen Heere, Jezus Christus, den eeniggeboren Zoon van God, geboren uit den Vader vóór alle eeuwen: God uit God, en Licht uit Licht; waarachtig God uit waarachtig God; geboren en niet gemaakt; van het zelfde Wezen met den Vader: door wien alle dingen gemaakt zijn. Die om ons menschen en om onze zaligheid is nedergekomen uit den hemel, en vleesch is geworden uit den Heiligen Geest en de maagd Maria, en een mensch is geworden. Die voor ons gekruisigd is onder Póntius Pilátus die geleden heeft, en begraven is, en ten derden dage opgestaan is naar de Schriften; en die opgevaren is ten hemel, en zit ter regterhand des Vaders. En dat Hij zal wederkomen met heerlijkheid, om te oordeelen de levenden en de dooden: wiens Rijk geen einde zal hebben.

En in den Heiligen Geest, die gesproken heeft door de Profeten. En ééne heilige, Algemeene Apostolische Kerk. Wij belijden éénen Doop tot vergeving der zonden. Wij verwachten de opstanding der dooden, en het leven der toekomende eeuw. Amen.

GELOOFSFORM EN BEKENTENIS

VAN ATHANÁSIUS, BISSCHOP VAN ALEXANDRIË, GESCHREVEN IN HET JAAR 333 NA DE GEBOORTE VAN CHRISTUS.

1. Zoo wie wil zalig zijn, dien is vóór alle dingen noodig, dat hij het Algemeen geloof houde.

2. Hetwelk zoo wie niet geheel en ongeschonden bewaart, die zal zonder twijfel eeuwiglijk verderven.

3. Het Algemeen Geloof is dit, dat wij den Eenigen God in de Drieheid, en de Drieheid in de Eénheid eeren.

4 Zonder de Personen te vermengen, of het Wezen en de Substantie te deelen. (1)

5. Want het is een ander

(1) De Lat. tekst heeft: *Substantiam separantes*: of de substantie te scheiden.

Persoon des Vaders, een ander des Zoons, een ander des Heiligen Geestes.

6. Maar de Vader, de Zoon, en de Heilige Geest hebben éénе Godheid, gelijke eer, en gelijke eeuwige heerlijkheid.

7. Hoedanig de Vader is, zóódanig is ook de Zoon, zóódanig is ook de Heilige Geest.

8. De Vader is ongeschapen, de Zoon is ongeschapen, de Heilige Geest is ongeschapen.

9. Onmetelijk is de Vader, onmetelijk is de Zoon, onmetelijk is de Heilige Geest.

10. De Vader is eeuwig, de Zoon is eeuwig, de Heilige Geest is eeuwig.

11. Nogtans zijn het niet drie eeuwigen, maar één eeuwige.

12. Gelijk ook niet drie ongeschapenen, noch drie onmetelijken, maar één ongeschapene, en één onmetelijke.

13. Desgelijks is de Vader almagtig, de Zoon almagtig, de Heilige Geest almagtig.

14. En nogtans zijn het niet drie almagtigen, maar één almagtige.

15. Alzoo is ook de Vader God, de Zoon God, de Heilige Geest God.

16. En nogtans niet drie Goden, maar het is één God.

17. Alzoo is de Vader Heere, de Zoon Heere, de Heilige Geest Heere.

18. En nogtans zijn het niet drie Heeren, maar het is één Heere.

19. Want gelijk wij door de Christelijke waarheid bedwongen worden, een iegelijk Persoon bijzonder, God of Heere te noemen:

20. Alzoo is ons ook door het Algemeen geloof verboden, drie Goden of Heeren te bekennen.

21. De Vader is van niemand gemaakt, noch geschapen, noch gegenereerd.

22. De Zoon is van den Vader alleen, niet gemaakt, noch geschapen, maar gegenereerd.

23. De Heilige Geest is van den Vader en den Zoon niet gemaakt, noch geschapen, noch gegenereerd, maar uitgekomen.

24. Zoo is er dan één Vader, niet drie Vaders; één Zoon, niet drie Zonen; één Heilige Geest, niet drie Heilige Geesten.

25. En in deze Drieheid is niet eerst, noch laatst, niet meest noch minst.

26. Maar de gansche drie Personen hebben gelijke eeuwigheid, en zijn elkander allezins gelijk.

27. Zoodat alom (gelijk nu gezegd is), de Eénheid in de Drieheid, en de Drieheid in de Eénheid zij te eeren.

28 Daarom wie wil zalig zijn, die moet aldus van de Drievuldigheid gevoelen.

29 Maar het is tot de eeuwige zaligheid noodig, dat hij ook de menschwording van onzen Heere Jezus Christus trouwelijk geloove.

30. Zoo is dan het regte geloof, dat wij gelooven en belijden: dat onze Heere Jezus Christus, Gods Zoon, zij God en Mensch.

31. Hij is God, uit de zelfstandigheid des Vaders vóór alle tijden gegenereerd; en Mensch, uit de zelfstandigheid zijner moeder in den tijd geboren.

32. Volkomen God; volkomen Mensch, hebbende eene verstandige ziel en menschelijk vleesch.

33. Den Vader gelijk naar de Godheid, minder dan de Vader naar de Menschheid.

34. Dewelke hoewel Hij God en Mensch is, zoo is Hij nogtans niet twee, maar één Christus.

35. Hij is één, niet door verandering der Godheid in het vleesch, maar door de aanneming der Menschheid in God.

36. Hij is één, niet door ver-

menging der substantie (zelfstandigheid), maar door de éénheid des Persoons.

37. Want gelijk de verstandige ziel en het vleesch één mensch zijn, alzoo is God en de Mensch één Christus.

38. Die geleden heeft om onzer zaligheid wille; nedergedaald is ter helle, ten derde dage weder is opgestaan van de dooden.

39. Opgeklommen ten hemel; zit ter regterhand Gods des Vaders almagtig.

40. En zal van daar komen oordeelen de levenden en de dooden.

41. Tot Deswelken komst alle menschen zullen weder opstaan met hunne ligchamen,

42. En van hunne eigene werken rekenschap geven.

43. En die goed gedaan hebben, zullen in het eeuwige leven gaan, maar die kwaad gedaan hebben, in het eeuwige vuur.

44. Dit is het algemeen geloof, hetwelk zoo wie niet trouwelijk en vast gelooft, die zal niet mogen zalig zijn.

KORT BEGRIP

DER

CHRISTELIJKE RELIGIE,

(VAN DEN CHRISTELIJKEN GODSDIENST.)

VOOR HEN DIE ZICH WILLEN BEGEVEN TOT DES HEEREN AVONDMAAL.

Vraag. 1. Hoeveel stukken zijn u noodig te weten, opdat gij wel getroost, zaliglijk leven en sterven moogt?

Antwoord. Drie stukken. Ten eerste, hoe groot mijne zonden en ellende zijn. Ten andere, hoe ik van alle mijne zonden en ellende verlost worde. Ten derde, hoe ik Gode voor zulke verlossing zal dankbaar zijn.

HET EERSTE DEEL.

—

VAN DES MENSCHEN ELLENDIGHEID.

Vr. 2. Waaruit kent gij uwe ellendigheid?

Antw. Uit de Wet Gods.

Vr. 3. Wat heeft God u in zijne Wet bevolen?

Antw. Dat heeft Hij ons schriftelijk in de tien Geboden begrepen, welke naar Exod. 20 en Deut. 5 aldus luiden:

Ik ben de HEERE, uw God, die u uit Egypteland, uit het diensthuis, uitgeleid heb.

Het eerste Gebod enz. *Zie Catech. Zondag 34.*

Vr. 4. Hoe worden de tien Geboden gedeeld?

Antw. In twee Tafelen.

Vr. 5. Welke is de somma (hoofdinhoud) van hetgeen u God gebiedt in de vier Geboden der eerste Tafel?

Antw. Dat ik den Heere mijnen God zal liefhebben van ganscher harte, van ganscher ziele, van ganschen gemoede, en met alle krachten. Dit is het eerste en het groot Gebod. Matth. 22 : 37, 38.

Vr. 6. Welke is de inhoud van hetgeen u God gebiedt in de zes geboden der tweede Tafel?

Antw. Dat ik mijnen naaste zal liefhebben als mij zelven. Aan deze twee Geboden hangt de gansche Wet en de Profeten. Matth. 22 : 39, 40.

Vr. 7. Kunt gij dit al volkomenlijk houden?

Antw. Neen ik: maar ik ben van nature geneigd God en mijnen naaste te haten, en Gods geboden met gedachten, woorden en werken te overtreden.

Vr. 8. Heeft God u alzoo boos en verdorven van nature geschapen?

Antw. Neen Hij: maar Hij heeft mij goed en naar zijn evenbeeld geschapen, in ware kennis van God, geregtigheid en heiligheid.

Vr. 9. Van waar komt dan die verdorvenheid, die in u is?

Antw. Uit den val en de ongehoorzaamheid van Adam en Eva in het Paradijs, waar onze natuur alzoo is verdorven, dat wij allen in zonde ontvangen en geboren worden.

Vr. 10. Wat is dat voor eene ongehoorzaamheid geweest?

Antw. Dat zij hebben gegeten van de vrucht des booms,

welke God hun verboden had.

Vr. 11. Gaat ons de ongehoorzaamheid van Adam aan?

Antw. Ja zij toch: want hij is ons aller Vader, en wij hebben allen in hem gezondigd.

Vr. 12. Zoo zijn wij dan onbekwaam tot eenig goed als uit ons zelven, en geneigd tot alle kwaad?

Antw. Ja wij: tenzij wij door den Geest Gods wedergeboren worden.

Vr. 13. Wil God zulke ongehoorzaamheid en verdorvenheid ongestraft laten?

Antw. Neen Hij: maar naar zijn regtvaardig oordeel, wil Hij die tijdelijk en eeuwiglijk straffen, gelijk geschreven staat: *Vervloekt is een iegelijk die niet blijft in al dat geschreven is in het boek der Wet, om dat te doen.* Gal. 3 : 10.

HET TWEEDE DEEL.

VAN DES MENSCHEN VERLOSSING UIT ZIJNE ELLENDIGHEID.

Vr. 14. Hoe kunt gij deze straf ontgaan, en wederom tot genade komen?

Antw. Door een alzulken Middelaar, die tegelijk waarachtig God en een waarachtig, regtvaardig mensch is.

Vr. 15. Wie is die Middelaar?

Antw. Onze Heere Jezus Christus, die in één Persoon waarachtig God, en een waarachtig, regtvaardig mensch is.

Vr. 16. Kunnen de Engelen onze Middelaars niet zijn?

Antw. Neen zij: want zij zijn noch God, noch menschen.

Vr. 17. Kunnen de Heiligen onze Middelaars niet zijn?

Antw. Neen zij: want zij hebben zelven gezondigd, en zijn niet anders dan door dezen Middelaar zalig geworden.

Vr. 18. Zullen ook alle menschen door den Middelaar Jezus zalig worden, alzoo zij allen door Adam zijn verdoemd geworden?

Antw. Neen zij: maar alleen die Hem met een opregt geloof aannemen, gelijk geschreven staat: Joh. 3: 16. *Alzoo liefheeft God de wereld gehad, dat Hij zijnen eeniggeboren Zoon gegeven heeft, opdat een iegelijk die in Hem gelooft, niet verderve, maar het eeuwige leven hebbe.*

Vr. 19. Wat is een opregt geloof?

Antw. Het is eene zekere kennis van God en zijne beloften, ons in het Evangelie geopenbaard: en een hartelijk vertrouwen, dat mij alle mijne zonden om Christus' wil vergeven zijn.

Vr. 20. Welke is de somma van hetgeen God ons in het Evangelie belooft, en bevolen heeft te gelooven?

Antw. Dat is begrepen in de twaalf Artikelen van het Algemeen Christelijk geloof, die aldus luiden:

Ik geloof in God, den Vader, enz. *Zie Catech. Zond. 8.*

Vr. 21. Als gij belijdt te gelooven in God, den Vader en den Zoon en den Heiligen Geest, verstaat gij daar bij drie Goden?

Antw. Neen ik geenszins: want er is maar één eenig waarachtig God.

Vr. 22. Waarom noemt gij dan drie, den Vader, den Zoon, en den Heiligen Geest?

Antw. Omdat Zich God alzoo in zijn Woord heeft geopenbaard, dat deze drie onderscheidene Personen de éénige en waarachtige God zijn: gelijk wij ook gedoopt zijn in den naam des Vaders, en des Zoons, en des Heiligen Geestes. Matth. 28 : 19.

Vr. 23. Wat gelooft gij met deze woorden: Ik geloof in God den Vader, den Almagtige, Schepper des hemels en der aarde?

Antw. Dat de eeuwige Vader van onzen Heere Jezus Christus, die hemel en aarde uit niet geschapen heeft, en nog door zijne Voorzienigheid onderhoudt, om zijns Zoons Christus' wille, mijn God en mijn Vader zij.

Vr. 24. Wat gelooft gij met deze woorden: En in Jezus Christus, zijnen eeniggeboren Zoon, onzen Heere?

Antw. Dat Jezus Christus de eeuwige en éénige Zoon des Vaders zij, ééns Wezens met God den Vader en den Heiligen Geest.

Vr. 25. Gelooft gij niet, dat Hij ook mensch geworden is?

Ant. Ja ik: want Hij is ontvangen van den Heiligen Geest, en geboren uit de maagd Maria.

Vr. 26. Is dan zijne Godheid veranderd in Menschheid?

Antw. Neen: want de Godheid is onveranderlijk.

Vr. 27. Hoe is hij dan mensch geworden?

Antw. Door aanneming der menschheid in éénigheid zijns Persoons.

Vr. 28. Heeft hij dan zijne menschheid uit den hemel gebragt?

Antw. Neen Hij: maar Hij heeft die aangenomen uit de maagd Maria, door de werking des Heiligen Geestes, en is alzoo aan ons, zijne broederen, in alles gelijk geworden, uitgenomen de zonde. Hebr. 2: 17 en 4: 15.

Vr. 29. Waarom wordt Hij Jezus, dat is Zaligmaker, genoemd?

Antw. Omdat Hij zijn volk zalig maakt van hunne zonden.

Vr. 30. Is er anders geen Zaligmaker?

Antw. Neen. Want daar is geen andere naam onder den hemel den menschen gegeven, waarin wij moeten zalig worden, dan in den naam van Jezus. Hand. 4: 12.

Vr. 31. Waarom wordt Hij Christus, dat is Gezalfde, genaamd?

Antw. Omdat Hij met den Heiligen Geest is gezalfd, en van God den Vader verordend tot onzen grooten Profeet, tot onzen éénigen Hoogepriester, en tot onzen eeuwigen Koning.

Vr. 32. Wat heeft dan Jezus Christus gedaan, om ons zalig te maken?

Antw. Hij heeft voor ons geleden, is gekruist en gestorven, begraven en nedergedaald ter helle, dat is: Hij heeft de helsche pijn geleden, en is alzoo aan zijnen Vader gehoorzaam geworden, opdat Hij ons van de tijdelijke en eeuwige straffen der zonden verlossen zoude.

Vr. 33. In welke natuur heeft Hij dit geleden?

Antw. Alleen in zijne menschelijke natuur, dat is: zijne ziel en ligchaam.

Vr. 34. Wat heeft dan zijne Godheid hier toe gedaan?

Antw. Zijne Godheid heeft door hare kracht die aangenomene menschheid alzoo gesterkt, dat zij den last des toorns van God tegen de zonde heeft kunnen verdragen, en ons daarvan verlossen.

Vr. 35. Is Christus dan in den dood gebleven?

Antw. Neen Hij: maar Hij is ten derden dage weder opgestaan van de dooden, tot onze geregtigheid. Rom. 4: 25.

Vr. 36. Waar is Christus nu naar zijne menschheid?

Antw. Hij is opgevaren ten hemel, zit ter regterhand van God, den Vader: dat is: verheven in de hoogste heerlijkheid boven alle schepselen. Ef. 1: 20 en 21.

Vr. 37. Waartoe is Hij daar zoo hoog verheven?

Antw. Inzonderheid opdat Hij van daar zijne Gemeente zou regeren, en onze Voorbidder zijn bij den Vader.

Vr. 38. Is Hij dan niet bij ons tot aan het einde der wereld, gelijk Hij ons beloofd heeft, Matth. 28 : 20?

Antw. Naar zijne Godheid, majesteit, genade en Geest, wijkt Hij nimmermeer van ons: maar naar zijne menschheid blijft Hij in den hemel, totdat Hij eenmaal komen zal om te oordeelen de levenden en de dooden.

Vr. 39. Wat gelooft gij van den Heiligen Geest?

Antw. Dat Hij te zamen met den Vader en den Zoon waarachtig, eeuwig God zij, en dat Hij mij van den Vader door Christus gegeven zijnde, wederbaart, in alle waarheid leidt, mij troost, en in eeuwigheid bij mij zal blijven.

Vr. 40. Wat gelooft gij van de Heilige Algemeene Kerk?

Antw. Dat de Zoon van God uit het gansche menschelijke geslacht de uitverkorenen ten eeuwigen leven, door zijnen Geest en zijn Woord Zich tot eene Gemeente vergadert: waarvan ik geloof dat ik een levend lidmaat ben, en eeuwig zal blijven.

Vr. 41. Waar vergadert Hij deze Kerk?

Antw. Daar men Gods Woord regt predikt, en de heilige Sacramenten bedient naar de instelling van Christus.

Vr. 42. Wat weldaden doet God aan deze Gemeente?

Antw. Hij schenkt haar vergeving der zonden, eene opstanding des vleesches, en het eeuwige leven.

Vr. 43. Wat baat het u nu, dat gij dit al gelooft?

Antw. Dat ik in Christus voor God regtvaardig ben. Rom. 5 : 1.

Vr. 44. Hoe zijt gij regtvaardig voor God?

Antw. Alleen door een opregt geloof in Jezus Christus.

Vr. 45. Hoe is het te verstaan, dat gij alleen door het geloof geregtvaardigd zijt?

Antw. Alzoo, dat alleen de volkomene genoegdoening en geregtigheid van Christus van God mij wordt toegerekend, waardoor mij mijne zonden vergeven en ik een erfgenaam des eeuwigen levens worde; en dat ik die niet anders dan door het geloof kan aannemen.

Vr. 46. Waarom kunnen onze goede werken onze geregtigheid voor God niet zijn, noch ook een stuk van dezelve?

Antw. Daarom, dat ook onze beste werken in dit leven onvolkomen en met zonden besmet zijn.

Vr. 47. Verdienen dan onze goede werken niet, die God nogtans in dit en in het toekomende leven wil beloonen?

Antw. Deze belooning geschiedt niet uit verdienste, maar uit genade.

Vr. 48. Wie werkt dat geloof in u?

Antw. De Heilige Geest.

Vr. 49. Door wat middel?

Antw. Door het gehoor van het gepredikte woord. Rom. 10 : 14, 17.

Vr. 50. Hoe versterkt hij dat geloof?

Antw. Door dat zelve gepredikte Woord, en het gebruik der heilige Sacramenten.

Vr. 51. Wat zijn Sacramenten?

Antw. Heilige teekenen en zegelen, van God ingesteld, om ons daardoor te verzekeren, dat Hij ons vergeving der zonden en het eeuwige leven uit genade schenkt, om des eenigen slagtoffers van Christus' wille, aan het kruis volbragt.

Vr. 52. Hoeveel Sacramenten heeft Christus in het Nieuwe Testament ingesteld?

Antw. Twee: den heiligen Doop, en het heilige Avondmaal.

Vr. 53. Welk is het uiterlijke teeken in den Doop?

Antw. Het water, daarmede wij gedoopt worden in den naam des Vaders, en des Zoons, en des Heiligen Geestes.

Vr. 54. Wat beteekent en verzegelt dat?

Antw. De afwassching der zonden door het bloed en den Geest van Jezus Christus.

Vr. 55. Waar heeft ons Christus zulks toegezegd en beloofd?

Antw. In de inzetting des Doops, die aldus luidt: Gaat heen in de geheele wereld, predikt het Evangelium aan alle kreaturen. Die geloofd zal hebben en gedoopt zal zijn, zal zalig worden: maar die niet zal geloofd hebben, zal verdoemd worden. Mark. 16: 15 en 16.

Vr. 56. Zal men ook de jonge kinderen doopen?

Antw. Ja: want zij alzoowel als de volwassenen in het Verbond Gods en in zijne Gemeente begrepen zijn.

Vr. 57. Welk is het uiterlijke teeken in het Avondmaal?

Antw. Het gebroken brood dat wij eten, en de vergoten wijn dien wij drinken, tot gedachtenis van het lijden en sterven van Christus.

Vr. 58. Wat beteekent en verzegelt dat?

Antw. Dat Christus onze ziel met zijn gekruisigd ligchaam en vergoten bloed spijst en laaft ten eeuwigen leven.

Vr. 59. Waar heeft ons Christus zulks toegezegd?

Antw. In de instelling des Avondmaals, die van den heiligen Paulus aldus wordt beschreven: 1 Kor. 11 : 23—26:

Want ik heb van den Heere ontvangen hetgeen ik ook u overgegeven heb, dat de Heere Jezus in den nacht, in welken Hij verraden werd, het brood nam; en als Hij gedankt had, brak Hij het, en zeide: Neemt, eet, dat is mijn ligchaam, hetwelk voor u gebroken wordt: doet dat tot Mijner gedachtenis. Desgelijks [nam] Hij ook den drinkbeker na het eten des Avondmaals, en zeide: Deze drinkbeker is het Nieuwe Testament in mijn bloed: doet dat, zoo dikwijls als gij dien zult drinken, tot mijne gedachtenis! Want zoo dikwijls als gij dit brood zult eten, en dezen drinkbeker zult drinken, zoo verkondigt den dood des Heeren, totdat Hij komt.

Vr. 60. Wordt het brood veranderd in het ligchaam van Christus, en de wijn in zijn bloed?

Antw. Neen: niet meer dan het water in den Doop wordt veranderd in het bloed van Christus.

Vr. 61. Hoe moet gij u zelven beproeven, eer gij ten Avondmaal des Heeren komt?

Antw. Eerst moet ik onderzoeken, of ik mij zelven van wege mijne zonden mishage, en mij daarom voor God verootmoedige.

Ten tweede, of ik geloove en vertrouwe, dat mij al mijne zonden om Christus' wille vergeven zijn.

Ten derde, of ik ook een ernstig voornemen heb, om voortaan in alle goede werken te wandelen.

Vr. 62. Zal men ook die ten Avondmaal laten gaan, die ongoddelijke leer drijven, of een ergerlijk leven leiden?

Antw. Neen: opdat Gods Verbond niet worde verontheiligd, en zijn toorn over de gansche Gemeente niet aangestoken worde.

Vr. 63. Hoe zal men dan met zoodanigen handelen?

Antw. Achtervolgens de instelling, welke ons Christus daarvan gegeven heeft, Matth. 18: 15—17, welke aldus luidt:

Maar indien uw broeder tegen u gezondigd heeft, ga heen en bestraf hem tusschen u en hem alleen; indien hij u hoort, zoo hebt gij uwen broeder gewonnen. Maar indien hij u niet hoort, zoo neem nog een of twee met u: opdat in den mond van twee of drie getuigen alle woord besta. En indien hij aan dezelven geen gehoor geeft, zoo zeg het der Gemeente; en indien hij ook der Gemeente geen gehoor geeft, zoo zij hij u als de heiden en de tollenaar.

HET DERDE DEEL.

Van de Dankbaarheid, die men Gode voor de Verlossing schuldig is.

Vr. 64. Aangezien wij alleen uit genade door Christus zalig worden, waarom moet gij dan nog goede werken doen?

Antw. Niet om den hemel daarmede te verdienen, (hetwelk Christus heeft gedaan), maar omdat mij God zulks heeft geboden.

Vr. 65. Waartoe dienen dan uwe goede werken?

Antw. Dat ik Gode daarmede dankbaarheid voor alle zijne weldaden bewijze, en Hij door mij geprezen worde; dat ik ook uit de goede werken, als uit de vruchten, van de oprechtheid van mijn geloof verzekerd zij; en dat mijn naaste daardoor gesticht, en voor Christus gewonnen worde.

Vr. 66. Zullen die ook zalig worden, die geene goede werken doen?

Antw. Neen zij: want de Schrift zegt, dat geen onkuische, afgodendienaar, echtbreker, hoereerder, dief, gierigaard, dronkaard, lasteraar, noch roover, noch dergelijke, het Rijk van God beërven zal, 1 Kor. 6 : 9 en 10, tenzij dat zij zich tot God bekeeren.

Vr. 67. Waarin bestaat de bekeering des menschen?

Antw. In een hartelijk leedwezen en vlieden van zonden, en in een ernstigen lust en doen van alle goede werken.

Vr. 68. Wat zijn goede werken?

Antw. Alleen die uit het waar geloof, naar de Wet van God, Hem ter eere, geschieden; en niet, die op 's menschen-inzetting of op ons goeddunken gegrond zijn.

Vr. 69. Kunnen die, dewelken tot God bekeerd zijn, de Wet volkomenlijk houden?

Antw. Neen zij toch: maar ook de allerheiligsten, zoo lang als zij in dit leven zijn, hebben maar een klein beginsel dezer gehoorzaamheid; doch alzoo, dat zij met een ernstig voornemen, niet alleen naar sommige, maar naar alle de geboden Gods beginnen te leven; gelijk zij ook den Heere gedurigliijk bidden, om dagelijks daarin toe te nemen.

Vr. 70. Wien moeten wij hierom bidden?

Antw. Niet eenige schepselen, maar alleen God, die ons helpen kan, en om Jezus Christus' wille verhooren wil.

Vr. 71. In wiens naam moeten wij God bidden?

Antw. Alleen in den naam van Christus, Joh. 16 : 23, en niet in den naam van eenige heiligen.

Vr. 72. Waarom moeten wij dezen God bidden?

Antw. Om alle geestelijke en ligchamelijke nooddruft, welke de Heere Christus begrepen heeft in het gebed, dat Hij ons zelf geleerd heeft.

Vr. 73. Hoe luidt dat gebed?

Antw. Onze Vader, enz. *Zie Catech. Zond.* 45.

Vr. 74. Wat begeert gij van God in dit gansche gebed?

Antw. Ten eerste: dat al wat dient tot Gods eere, bevorderd worde, en daarentegen geweerd, dat dezelve verhindert, of zijnen wil wederstaat.

Ten andere: dat Hij mij met alle nooddruft naar het ligchaam verzorge, en naar de ziel mij beware van alle kwaad, hetwelk mij aan mijne zaligheid zoude mogen schadelijk zijn. Amen.

Als degenen die zich tot de Gemeente begeven willen, deze hoofdstukken in den grond bekend en beleden hebben, zoo vraagt men hun, of zij ook ergens in, aangaande de Leer, eenigen twijfel hebben, opdat men hun moge genoeg doen. Indien iemand onder hen zegt: Ja, zoo zoekt men hem uit de Schriftuur te voldoen; en is het, dat zij allen gerust zijn, zoo vraagt men:

Of zij ook voorgenomen hebben, door Gods genade, bij deze Leer te blijven, en de wereld te verzaken, en een nieuw Christelijk leven te leiden.

Ten einde vraagt men ook: Of zij zich aan de Christelijke straf willen onderwerpen.

Hetwelk hebbende gedaan, vermaant men hen tot vrede, liefde en eendragtigheid met alle menschen, en tot vredemaking, indien iemand van hen met hunnen naaste iets uitstaande heeft.

FORMULIEREN

VAN

DEN BAN, DE WEDEROPNEMING, DE BEVESTIGING, EN HET HUWELIJK.

FORMULIER

VAN DEN BAN, OF DER AFSNIJDING VAN DE GEMEENTE VAN CHRISTUS.

Geliefden in den Heere Jezus Christus: Het is ulieden kennelijk, dat wij nu tot verscheiden tijden, bij zekere trappen ulieden voorgehouden hebben, wat eene groote zonde en zware ergernis ons medelidmaat N. gedaan en gegeven heeft: ten einde hij, door uileder Christelijke vermaningen, en gebeden tot God, zich mogt bekeeren, en van de banden des Duivels, die hem gevangen houdt, los geworden zijnde, ontwaken tot den wil des Heeren. Maar wij kunnen ulieden met groote droefheid niet verbergen, dat ons tot nog toe niemand is verschenen die in het minste te verstaan gegeven heeft, dat hij door de menigvuldige vermaningen aan hem gedaan, (zoo in het bijzonder, als voor getuigen, en in tegenwoordigheid van velen,) gekomen zoude zijn tot eenig berouw over zijne zonde, of eenig teeken van ware boetvaardigheid aan zich laten merken. Dewijl hij dan zijne overtreding, in zich zelve niet klein wezende, door zijn hardnekkigheid dagelijks nog grooter maakt, en wij u laatstmaal aangezegd hebben, dat, in geval hij na zoo lang geduld, hetwelk de Kerk met hem gehad heeft, zich niet bekeerde, wij gedwongen zouden zijn ons wijder over hem te bedroeven en tot de uiterste remedie te komen: Zoo zijn wij dan genoodzaakt, nu tegenwoordig voort te varen tot zijne afsnijding, volgens het bevel en den last, ons gegeven in Gods heilig Woord, ten einde hij hierdoor (is het mogelijk) tot schaamte over zijne zonde gebragt worde; dat men ook door dit verrottende en tot nog toe ongeneeslijke lid, het geheele ligchaam der Gemeente niet in gevaar stelle, en de naam van God niet gelasterd worde.

Daarom wij, Dienaars en Voorstanders der Gemeente Gods, alhier vergaderd zijnde in den naam en de magt van onzen Heere Jezus Christus, verklaren voor u allen, dat N. uit voorzeide oorzaak uitgesloten is, en uitgesloten wordt mits deze, buiten de Gemeente des Heeren, en vreemd is van de gemeenschap van Christus, van de heilige Sacramenten, en van alle geestelijke zegeningen en weldaden Gods, die Hij aan zijne Gemeente belooft en bewijst: zoo lang hij hardnekkig of onboetvaardig blijft in zijne zonde: en is daarom van ulieden te houden als een heiden en tollenaar, naar het bevel van Christus, Matth. 18, Dewelke zegt, in den hemel gebonden te zijn, zoo wat zijne Dienaars binden op aarde.

Voorts vermanen wij U.L. geliefde Christenen, dat gij u niet vermengt met hem, opdat hij beschaamd worde: nogtans hem niet houdende als vijand, maar bij wijlen vermanende, gelijk men een broeder doet. Hierentusschen spiegele zich een iegelijk aan dit

en dergelijke voorbeelden, om den Heere te vreezen, en naarstiglijk voor zich toe te zien, indien hij meent te staan, dat hij niet valle: maar hebbende ware gemeenschap met den Vader en zijnen Zoon Christus, mitsgaders met alle geloovige Christenen, daarin volstandig blijve tot het einde toe, en alzoo de eeuwige zaligheid verkrijge. Gij hebt gezien, lieve Broeders en Zusters, op wat maniere deze onze afgesneden Broeder heeft beginnen te vervallen, en allengskens meer gekomen is tot den val. Merkt dan aan, hoe listig de Satan is, om den mensch te brengen tot het verderf, en af te trekken van alle heilzame middelen ter zaligheid. Zoo wacht u dan mede voor de minste beginselen des kwaads, en, naar de vermaning des Apostels afleggende allen last, en de zonde die zeer ligtelijk omringt, loopt volstandiglijk in de loopbaan, die ons is voorgesteld, ziende op den oversten Leidsman en Voleinder des geloofs Jezus. Weest nuchteren, waakt en bidt, opdat gij niet valt in verzoeking. Heden, zoo gij de stem des Heeren hoort, verhardt uwe harten niet, maar werkt uwe zaligheid met vreeze en beven, en een iegelijk hebbe berouw van zijne zonden. Opdat onze God ons niet wederom vernedere, en dat wij rouwe zonden moeten hebben over iemand van ulieden, maar dat gij eendragtiglijk in Godzaligheid levende, onze kroon en blijdschap moogt wezen in den Heere.

Doch aangezien het God is die in ons werkt beide het willen en het werken, naar zijn welbehagen, zoo laat ons zijnen heiligen naam met bekentenis onzer zonden aldus aanroepen:

O regtvaardige God, barmhartige Vader, wij beklagen onze zonden voor uwe hooge Majesteit, en bekennen, wel verdiend te hebben de droefheid en de smart, die ons is aangedaan in de afsnijding van dit ons gewezen medelidmaat: ja wij zijn allen waardig, om van U afgesneden en verbannen te worden, om onzer groote overtredingen wil, zoo Gij met ons wilt treden in het gerigt. Maar, o Heere! zijt ons genadig om Christus' wil; vergeef ons onze misdaden, want zij zijn ons van harte leed, en werk in onze harten hoe langer hoe meerder leedwezen over dezelve; opdat wij uwe oordeelen vreezende, die Gij laat gaan over de hardnekkigen, ons mogen benaarstigen, om U te behagen. Geef, dat wij ons wachten voor alle besmetting der wereld, en dergenen die van de gemeenschap der Kerk zijn afgesneden; opdat wij ons hunner zonden niet deelachtig maken, en dat de afgesnedene beschaamd worde over zijne zonde. En aangezien Gij geen lust hebt aan den dood des zondaars, maar dat hij zich bekeere en leve, en de schoot uwer Kerk altijd open staat voor degenen die wederkeeren, zoo ontsteek ons toch met eenen goeden ijver, dat wij met goede Christelijke vermaningen en voorbeelden zoeken wederom te regt te brengen dezen afgesneden persoon, mitsgaders al degenen die door ongeloof of roekeloosheid des levens afwijken. Geef uwen zegen tot onze vermaning, teneinde wij daardoor oorzaak mogen hebben, ons weder te verblijden in dengenen over wien wij nu rouw moeten dragen: en dat alzoo uw heilige naam geprezen worde:

door onzen Heere Jezus Christus, die ons aldus heeft leeren bidden: *Onze Vader*, enz

FORMULIER

VAN WEDEROPNEMING DES AFGESNEDENEN IN DE GEMEENTE VAN CHRISTUS.

Geliefden in den Heere, Ulieden is bekend, dat een zekeren tijd geleden, ons medelidmaat N. van de Gemeente van Christus afgesneden is geweest. Nu kunnen wij U.L. niet verbergen, hoe dat dezelve door het voornoemde geneesmiddel, mitsgaders door het middel van goede vermaningen, en uwe Christelijke gebeden, zoo ver is gekomen, dat hij zich zijner zonde schaamt, begeerende van ons, tot de gemeenschap der Kerk wederopgenomen te worden. Alzoo wij dan, van wege het bevel van God, schuldig zijn, de zoodanigen met blijdschap te ontvangen, en toch noodig is goede orde daarin gebruikt te worden: zoo geven wij ulieden mits deze te verstaan, dat wij den voorschreven afgesneden persoon ter naaster reize, (door Gods genade), wanneer men des Heeren Avondmaal zal houden, van den ban der afsnijding wederom ontbinden. en tot de gemeenschap der Kerk ontvangen zullen, ten ware iemand van U.L. in tusschentijd iets wettelijks hadde, waarom zulks niet zou behooren te geschieden, hetwelk gijlieden ons in tijds aanzeggen zult. Daarentusschen zal een iegelijk den Heere danken voor de weldaad aan dezen armen zondaar bewezen, Hem biddende, dat Hij zijn werk aan hem wil uitvoeren, tot zijne eeuwige zaligheid Amen.

———

Daarna, indien geene verhindering voorkomt, zal de Dienaar des Woords tot Wederopneming van den afgesneden zondaar voortgaan op navolgende wijze:

Geliefde Christenen, wij hebben Ulieden laatstmaal voorgehouden van de bekeering van ons medelidmaat N., om met ulieder voorweten weder tot de Gemeente van Christus opgenomen te worden. Alzoo dan niemand iets voortgebragt heeft, waarom de wederopneming niet zou behooren te geschieden, zoo willen wij nu tegenwoordig tot dezelve voortvaren.

De Heere Christus, Matth. 18 : 15—17 bevestigd hebbende het vonnis zijner Kerk in de afsnijding der onboetvaardige zondaren, verklaart terstond daaraan: Dat zoo wat zijne Dienaars ontbinden zouden op de aarde, ontbonden zou zijn in den hemel. Daarmede Hij te kennen geeft, wanneer iemand van zijne Kerk afgesneden is, dat hem alsdan niet is alle hoop der zaligheid ontnomen, maar dat hij van de banden der verdoemenis wederom ontslagen kan worden. Daarom, aangezien God in zijn Woord verklaart, geen lust te hebben in den dood des zondaars, maar dat hij zich bekeere en leve: zoo heeft ook de Kerk nog altijd hoop tot de bekeering des afgewekenen zondaars, en houdt haren schoot open, om den bekeerde wederom te ontvangen. Diensvolgens heeft de heilige Paulus den Korinthier, (dien hij verklaard had dat van de Kerk afgedaan behoorde te worden, 1 Kor. 5 : 1—5), wederom bevolen op te helpen en te vertroosten, nadien hij, van velen bestraft zijnde, tot kennis was gekomen: ten

einde hij in overvloediger droefenis niet zou vergaan. 2 Kor. 2 : 5—8. Ten anderen, leert Christus in de voorschreven spreuk, dat het vonnis der ontbinding, hetwelk uitgesproken wordt over zulk een bekeerden zondaar, volgens Gods Woord, voor bondig en vast gehouden wordt van den Heere: daarom niemand die zich opregtelijk bekeert, eenigzins behoort te twijfelen, of hij is gewisselijk van God in genade aangenomen, gelijk Christus zegt, Joh. 20 : 23, *Zoo gij iemands zonden vergeeft, dien worden ze vergeven.*

Om nu tot den voorgenomen handel te komen, zoo vraag ik u, N.: Of gij voor God en zijne Gemeente alhier van ganscher harte verklaart, dat gij opregt berouw hebt van de zonde en hardnekkigheid, om welke gij regtvaardiglijk van de Gemeente afgesneden zijt geweest? Of gij ook waarachtiglijk gelooft, dat u de Heere uwe zonden vergeven heeft, en vergeeft om Christus' wil, en begeert mitsdien tot de Gemeente van Christus alhier wederopgenomen te worden: belovende van nu voortaan u in alle Godzaligheid te gedragen naar het gebod des Heeren?

Antw. Ja ik.

Hierop zal de Dienaar verder aldus spreken:

Wij dan alhier vergaderd, in den naam en de magt van den Heere Christus, verklaren u, N. ontbonden te zijn van de banden der afsnijding: ontvangen u wederom in de Gemeente des Heeren; verkondigen u, dat gij staat in de gemeenschap van Christus, van de heilige Sacramenten, en van alle geestelijke zegeningen en weldaden van God, die Hij aan zijne Gemeente belooft en bewijst, waarin u de eeuwige God tot het einde toe behouden wil, door Zijnen eeniggeboren Zoon Jezus Christus. Amen.

Zoo wees dan verzekerd, mijn lieve Broeder, in uw hart, dat u de Heere heeft opgenomen in genade. Zijt naarstig om u voortaan te wachten voor de listigheid des Satans en de boosheid der wereld, ten einde gij niet weder vervalt in de zonden. Heb Christus lief: want u vele zonden vergeven zijn.

En gij, geliefde Christenen, ontvangt dezen uwen Broeder met toegenegenheid des harten; zijt vrolijk, dat hij dood was, en is weder levend geworden; hij was verloren, en is gevonden. Verheugt u met de Engelen des hemels over dezen zondaar die zich bekeert. Houdt hem niet langer voor eenen die vreemd is, maar voor een medeburger der heiligen, en huisgenoot van God.

En daar wij niets goeds kunnen hebben van ons zelven, zoo laat ons, den Heere almagtig lovende en dankende, Hem om zijne genade aldus aanroepen:

Goedertieren God en Vader, wij danken U door Jezus Christus, dat Gij dezen onzen medebroeder bekeering hebt gegeven tot het leven, en ons oorzaak verleent, om in zijne wederkeering verheugd te zijn. Wij bidden U, bewijs hem uwe genade, om van de vergeving zijner zonden meer en meer verzekerd te zijn in zijn gemoed, en daaruit te scheppen eene onuitsprekelijke blijdschap en lust om U te dienen. En daar hij te voren vele menschen heeft geërgerd door zijne zonde, wil hem alzoo wederom

verleenen, vele menschen door zijne bekeering te stichten. Geef hem tot het einde toe volstandiglijk te wandelen in uwe wegen, en laat ons leeren uit dit voorbeeld, dat bij U is genade, opdat Gij gevreesd wordt: ten einde wij, hem houdende voor onzen medebroeder en medeërfgenaam des eeuwigen levens, te zamen U mogen dienen met eene kinderlijke vreeze en gehoorzaamheid alle de dagen onzes levens; door onzen Heere Jezus Christus, in wiens naam wij ons gebed aldus besluiten:

Onze Vader, enz.

FORMULIER,

OM TE BEVESTIGEN DE DIENAREN DES GODDELIJKEN WOORDS.

Na de voleinding van de Predikatie en het gewone Gebed, zal de Dienaar aldus spreken tot het volk:

Geliefde Broeders, het is Ulieden bekend, hoe dat wij nu tot drie onderscheidene reizen den naam van onzen medebroeder N. hier tegenwoordig, openlijk voorgesteld hebben, om te vernemen of iemand wat hadde, het zij leer of leven aangaande, waarom hij niet zou mogen bevestigd worden in den Dienst des Woords. Het is nu alzoo, dat ons niemand is verschenen, die iets wettigs voorgebragt heeft tegen zijn persoon. Daarom wij tegenwoordig in den naam des Heeren zullen voortvaren tot zijne bevestiging: waartoe gij N., en allen die hier tegenwoordig zijt, vooraf zult aanhooren uit het Woord van God eene korte verklaring van de inzetting en het Ambt der Herderen of Dienaren des Woords. Alwaar ulieden eerstelijk staat aan te merken dat God, onze hemelsche Vader, willende uit het verdorven menschelijk geslacht eene Gemeente beroepen en vergaderen ten eeuwigen leven, door eene zonderlinge genade daartoe gebruikt den dienst van menschen. Hierom zegt Paulus, Efeze 4 : 11, 12, „dat de „Heere Christus gegeven heeft „sommigen tot Apostelen, som„migen tot Profeten, sommi„gen tot Evangelisten, sommi„gen tot Herders en Leeraars: „tot de volmaking der heili„gen, tot het werk der bedie„ning, tot opbouwing van het „ligchaam van Christus." Daar zien wij, dat de heilige Apostel onder anderen zegt, dat het Herdersambt zij eene instelling van Christus.

Wat nu dit heilig Ambt is medebrengende kunnen wij ligtelijk uit den naam zelven afnemen. Want gelijkerwijs het werk van een gewonen herder is, eene kudde, die hem is bevolen, te weiden, voor te staan en te regeren: alzoo gaat het ook met deze geestelijke Herders, die gesteld zijn over de Gemeente, die God beroept tot de zaligheid, en houdt ze voor schapen zijner weide. Nu is de weide daarmede deze schapen geweid worden, niet anders dan de verkondiging des Goddelijken Woords, met de aanklevende bediening der Gebeden en der heilige Sacramenten. Het zelfde Woord van God is ook de staf daarmede de kudde geleid en geregeerd wordt. Diensvolgens is het duidelijk, dat het Ambt der Herderen of Dienaren des Woords is:

Eerstelijk, dat zij des Heeren Woord, door de Schriften der Profeten en Apostelen geopenbaard, grondig aan hun

volk zullen voordragen, en hetzelve toeeigenen, zoo in het gemeen als in het bijzonder, tot nuttigheid der toehoorders; met onderwijzen, vermanen, vertroosten, en bestraffen, naar eens iegelijks behoefte; verkondigende de bekeering tot God en de verzoening met Hem door het geloof in Christus; en wederleggende, met de heilige Schrift alle dwalingen en ketterijen die tegen de zuivere Leer strijden. Dit alles wordt ons klaarlijk te kennen gegeven in de heilige Schriftuur: want de Apostel Paulus zegt, 1 Tim. 5 : 17, dat dezen *arbeiden in het Woord*, en elders leert hij, Rom. 12 : 7, dat zulks moet geschieden *naar de mate* of den regel *des geloofs*. Hij schrijft ook, 2 Tim. 2 : 15 en Tit. 1 : 9, dat een Herder *het getrouwe* of opregte *Woord, dat naar de leer is, vast moet houden en regt snijden*. Ook, 1 Kor. 14 : 3, die *profeteert* (dat is, Gods Woord predikt), *spreekt den menschen stichting, vermaning* en *vertroosting*. Op eene andere plaats, Hand. 20 : 20, 21, stelt hij zich zelven aan de Herders voor tot een voorbeeld, verklarende, dat hij *in het openbaar en bij de huizen geleerd en betuigd heeft de bekeering tot God, en het geloof in Jezus Christus*. Maar inzonderheid hebben wij eene zuivere beschrijving van het Ambt eens Dienaars van het Evangelium 2 Kor. 5 : 18—20; waar de Apostel aldus spreekt: „al deze dingen zijn uit God, die ons met Zich zelven verzoend heeft door Jezus Christus, en ons (namelijk den Apostelen en Herderen) de bediening der verzoening gegeven heeft. Want God was in Christus de wereld met Zich zelven verzoenende, hunne zonden hun niet toerekenende, en heeft het woord der verzoening in ons gelegd. Zoo zijn wij dan gezanten van Christus' wege, alsof God door ons bade: wij bidden van Christus' wege: Laat u met God verzoenen!" Belangende de wederlegging der onzuivere leer, zegt de zelfde Apostel, Tit. 1 : 9, dat een Dienaar het Woord van God vast moet houden, om de tegensprekers te overwinnen en den mond te stoppen.

Ten tweede, is het Ambt der Herderen, de openbare aanroeping van Gods naam te doen van wege de geheele Gemeente. Want hetgeen de Apostelen zeggen, Hand 16 : 1, „Wij zullen volharden in het Gebed, en in de bediening des Woords", hebben deze Herders met de Apostelen gemeen. Waarop de heilige Paulus ziende, tot Timótheus aldus spreekt: 1 Tim. 2 : 1 enz. „Ik vermaan dan vóór alle dingen, dat gedaan worden smeekingen, gebeden, voorbiddingen, dankzeggingen, voor alle menschen: voor Koningen, en allen die in hoogheid zijn;" enz.

Ten derde, is hun pligt, de Sacramenten uit te reiken, die de Heere heeft ingesteld tot zegelen zijner genade: gelijk blijkt uit het bevel, aan de Apostelen door Christus gedaan, en aan de Herders ook toekomende, Matth. 28 : 19: Doopt hen in den naam des Vaders, en des Zoons, en des Heiligen Geestes. Insgelijks, 1 Kor. 11 : 23—26: Want ik heb van den Heere ontvangen hetgeen ik ook u overgegeven heb, dat de Heere Jezus in den nacht in welken Hij verraden werd, het brood nam; enz.

Ten laatste, is het werk van de Dienaren des Woords, de Gemeente Gods in goede discipline (tucht) te houden, en te regeren op zulk eene wijze

als de Heere geordineerd heeft. Want Christus, Matth. 18 : 18 enz. gesproken hebbende van de Christelijke straf, zegt tot zijne Apostelen aldus. *Al wat gijlieden op de aarde binden zult, zal gebonden wezen in den hemel.* En Paulus wil, 1 Tim. 3 ; 4—6, dat de Dienaars hun eigen huis wel weten te regeren, dewijl zij anders de Gemeente Gods niet bezorgen, noch die regeren zouden kunnen. Dit is de oorzaak, waarom de Herders in de Schriftuur genoemd worden *Huisverzorgers Gods*, Tit. 1 : 7 enz., en *Bisschoppen*, dat is, *Opzieners en Wachters:* dewijl zij opzigt hebben over het Huis van God, waarin zij verkeeren, ten einde aldaar alles met goede orde en eerbaarheid moge toegaan, 1 Kor, 14 : 40; en dat met de sleutelen des Hemelrijks, die hun bevolen zijn, ontsluiting en toesluiting gedaan worde, volgens den last hun van God gegeven.

Uit deze dingen kan men zien, wat een heerlijk werk het Herdersambt zij, nademaal zoo groote dingen daardoor uitgerigt worden: ja, hoe gansch noodzakelijk het zij, om de menschen ter zaligheid te brengen. Hetwelk ook de oorzaak is, waarom de Heere wil, dat zulk een Ambt altijd zal blijven. Want aldus spreekt Christus, uitzendende zijne Apostelen om deze heilige bediening te doen: Matth. 28 : 20b: Zie, Ik ben met ulieden al de dagen tot de voleinding der wereld. Alwaar men ziet, dat het zijn wil is, dat deze heilige Dienst (want de personen, die Hij hier aanspreekt, niet leven konden tot de voleinding der wereld) door alle tijden op aarde onderhouden worde. En, hierom vermaant Paulus Timótheus, 2 Tim. 2 : 2, hetgeen hij van hem gehoord had, aan getrouwe menschen te bevelen, die bekwaam zijn om ook anderen te leeren. Gelijk hij ook diensvolgens Titus, hem aangesteld hebbende tot eenen Herder, verder beveelt, Tit. 1 : 5, in alle steden Ouderlingen en Opzieners te stellen

Dewijl dan ook wij, om dezen dienst in de Kerk van God te onderhouden, thans eenen nieuwen Dienaar des Woords instellen, en tot nog toe genoeg van het Ambt der zoodanigen gesproken hebben: zoo zult gij, N. antwoorden op hetgeen u voorgehouden zal worden, ten einde een iegelijk moge hooren, dat gij gezind zijt den voorschreven Dienst, zooals het behoorlijk is, aan te nemen.

Eerstelijk vraag ik u: Of gij gevoelt in uw hart, dat gij wettelijk van Gods Gemeente, en mitsdien van God zelven, tot dezen heiligen Dienst geroepen zijt?

Ten tweede: Of gij de Schriften des Ouden en Nieuwen Testaments voor het eenige Woord van God, en de volkomene Leer der zaligheid houdt, en alle leeringen verwerpt die daartegen strijden?

Ten derde: Of gij belooft, uw Ambt, gelijk hetzelve hier vóór beschreven is, naar dezelve Leer getrouwelijk te bedienen, en uwe leering te versieren met een Godzalig leven, mits u onderwerpende aan de Kerkelijke vermaning, volgens de gemeene ordening der Kerken, indien gij in leer of leven u kwaamt te ontgaan?

Hierop zal hij antwoorden:

Ja ik, van ganscher harte.

En daarna zal de Dienaar, die hem dit afgevraagd heeft, een ander Dienaar, zoo

*meer Dienaars zijn, hem de hand**) *op het hoofd leggen, en spreken aldus:*

God, onze hemelsche Vader, die u geroepen heeft tot dezen heiligen Dienst, verlichte u door zijnen Geest, versterke u door zijne hand, en regere u zóó in uwe Bediening, dat gij dáárin behoorlijk en vruchtbaarlijk moogt wandelen, tot grootmaking van zijnen naam, en tot verbreiding des Rijks van zijnen zoon Jezus Christus! Amen.

Daarna zal de Dienaar van den stoel den bevestigden Dienaar, en vervolgens de gansche Gemeente, aldus vermanen:

Zoo heb dan nu, geliefde Broeder en Mededienaar in Christus, acht op u zelven en op de geheele kudde, waarover u de Heilige Geest tot een Opziener gesteld heeft, om de Gemeente Gods te weiden, welke Hij verkregen heeft met zijn bloed. Heb lief Christus, en weid zijne schapen: die bezorgende, niet als uit bedwang, maar gewilliglijk; niet om vuil gewin, maar met een bewogen hart: noch als heerschappij voerende over het volk dat u bevolen is, maar als die der kudde een voorbeeld geworden zijt. Wees een voorbeeld den geloovigen, in het woord, in den wandel, in de liefde, in den geest, in het geloof, in reinigheid. Houd aan in het lezen, vermanen en leeren, en verzuim niet de gave die u gegeven is. Benaarstig dit, en wees hierin bezig, opdat uw toenemen in alles openbaar worde. Heb acht op de Leer, en blijf hierin volstandig. Verdraag geduldiglijk alle lijden en verdrukking, als een goed krijgsknecht van Christus. Deze dingen doende, zult gij u zelven behouden en die u hooren. En als de overste Herder verschijnen zal, zoo zult gij de onverwelkelijke kroon der Glorie behalen.

En gijlieden ook, geliefde Christenen, ontvangt dezen uwen Dienaar in den Heere met alle blijdschap, en houdt de zoodanigen in groote waarde: gedenkt, dat God zelf uliedeu door hem aanspreekt en bidt. Neemt dan het woord aan, hetwelk hij u volgens de heilige Schrift zal verkondigen, niet als eens menschen woord, maar (gelijk het in waarheid is) als Gods Woord. Laat u liefelijk en aangenaam zijn de voeten dergenen die den vrede verkondigen, die daar boodschappen het goede. Weest uwen Voorgangers gehoorzaam: want zij waken voor uwe zielen, als die rekenschap geven zullen: opdat zij dat doen mogen met vreugde, en niet al zuchtende; want dat is u niet nuttig. Dit doende zal het geschieden, dat de vrede Gods zal komen in uwe huizen, en dat gijlieden, die dezen aanneemt in den naam van een Profeet, eens Profeten loon zult ontvangen, en door zijn woord aan Christus geloovende, door Christus beerven het eeuwige leven.

Doch aangezien niemand tot iets van al deze dingen bekwaam is van zich zelven, zoo laat ons God met dankzegging aldus bidden:

Barmhartige Vader, wij danken U, dat het U belieft, uit het verloren menschelijk geslacht door den dienst der

---

*) Nota. Deze Ceremonie zal men niet gebruiken in de bevestiging dergenen die tevoren gediend hebben.

menschen U te vergaderen eene Gemeente ten eeuwigen leven; en dat Gij de Kerk hier ter plaatse nog zoo genadiglijk voorzien hebt met eenen getrouwen Dienaar. Wij bidden U, wil hem door uwen Geest hoe langer hoe bekwamer maken tot den Dienst, daartoe Gij hem voorzien en geroepen hebt: hem openende het verstand, om uwe heilige Schriften te verstaan, en sprake gevende tot opening zijns monds, om met vrijmoedigheid de verborgenheden des Evangeliums te kennen te geven en uit te rigten. Begaaf hem met wijsheid en dapperheid, om het volk, daarover hij gesteld is, regt te regeren, en in Christelijken vrede te onderhouden: ten einde dat uwe Kerk onder zijne bediening, en door zijnen goeden voorgang toeneme in menigte en in deugd. Verleen hem kloekmoedigheid in alle voorvallende moeiten en zwarigheden, die hem in zijnen Dienst zullen ontmoeten; opdat hij door den troost van uwen Geest gesterkt zijnde, en ten einde toe standvastig blijvende, met de getrouwe dienstknechten ontvangen worde in de vreugde zijns Heeren. Wil ook aan dit Volk en deze Gemeente verleenen uwe genade, dat zij zich behoorlijk gedragen tegen dezen hunnen Herder; hem kennende als van U gezonden, zijne leer aannemende met alle eerbieding, en aan zijne vermaning zich onderwerpende: ten einde zij, door zijn woord in Christus geloovende, het eeuwige leven deelachtig mogen worden. Verhoor ons, o Vader, door uwen lieven Zoon, die ons aldus heeft leeren bidden:

Onze Vader, enz.

FORMULIER

VAN BEVESTIGING DER OUDERLINGEN EN DIAKENEN, DAAR MEN DEZELVEN TE GELIJK BEVESTIGT.

En wanneer de Ouderlingen en Diakenen elk bijzonder bevestigd worden, zal dit Formulier gebruikt worden naar gelegenheid.

Geliefde Christenen, gijlieden weet, hoe dat wij nu tot verscheidene reizen U voorgedragen hebben de namen van onze tegenwoordige Medebroeders, die tot den Dienst van het Ouderlingschap (en van het Diakenschap) dezer Gemeente verkoren zijn: om te vernemen, of iemand wat hadde, waarom zij in hun Ambt niet zouden behooren bevestigd te worden. Het is nu alzoo, dat voor ons niemand is verschenen, die iets wettelijks tegen hen voortgebragt heeft: daarom wij thans in den naam des Heeren tot de bevestiging voortvaren zullen.

Om hiertoe te komen, zult gij, Broeders, die men bevestigen zal, en voorts allen die hier tegenwoordig zijt, vooreerst aanhooren, uit het Woord van God, eene korte verklaring van de instelling, en het Ambt der Ouderlingen (en Diakenen).

Belangende de Ouderlingen is aan te merken, dat het woord *Ouderling* of *Oudste* (hetwelk uit het Oude Testament is genomen, en een persoon beteekent die in een aanzienlijk Ambt van regering over anderen gesteld is) toegeschreven wordt aan tweederlei personen, die in de Kerk van Jezus Christus dienen. Want de Apostel zegt, 1 Tim. 5: 17: *De Ouderlingen, die wel regeren,*

zullen dubbele eer waardig geacht worden, voornamelijk die arbeiden in het woord en leer. Daar ziet men, dat in de Apostolische Kerk twee soorten van Ouderlingen zijn geweest, van welke de eersten hebben gearbeid in het woord en de leer, en de anderen niet. De eersten waren de Dienaars des Woords en Herders, die het Evangelium verkondigden en de Sacramenten bedienden; maar de anderen, die niet in het Woord arbeidden, en nogtans mede in de gemeente dienden, droegen een bijzonder Ambt: dat zij namelijk over de Kerk opzigt hadden, en dezelve regeerden met de Dienaren des Woords. Want Paulus, Rom. 12 gesproken hebbende van het Leeraars ambt, en ook van het ambt der Bedeeling of Diakenschap, spreekt daarna van dezen Dienst bijzonderlijk, zeggende, vs. 8: *die regeert, dat hij zulks doe met naarstigheid.* Insgelijks op eene andere plaats, 1 Kor. 12: 28, noemt hij onder de gaven en ambten, die God in de Gemeente gesteld heeft, *de Regering.*

Zoo is dan deze maniere van Dienaren den anderen, die het Evangelium prediken, tot hulp en bijstand, gelijk in het Oude Testament de gemeene Levieten in den dienst des Tabernakels aan de Priesters bijgevoegd waren, als medehelpers in hetgeen dat de Priesters alleen niet hadden kunnen doen; blijvende nogtans de Ambten altijd onderscheiden. Bovendien is het goed, dat bij de Dienaren des Woords zoodanige mannen tot Medereгeerders gevoegd worden, ten einde daardoor te meer geweerd worde uit de Gemeente Gods alle tirannie en heerschappij, die ligtelijker kan inbreken wanneer bij één alleen, of bij zeer weinigen, de Regering staat. En alzoo maken de Dienaren des Woords en de Ouderlingen te zamen een kollegie of gezelschap, zijnde als een Raad der Kerk, en vertoonende de geheele Gemeente; waarop de Heere Christus ziet, wanneer hij zegt, Matth. 18 : 17: *Zegt het der Gemeente;* hetwelk geenszins verstaan kan worden van ieder lidmaat der Gemeente in het bijzonder, maar zeer bekwaam van degenen die de Gemeente door welke zij verkoren zijn, regeren.

Zoo is dan *ten eerste* het Ambt der Ouderlingen, met de Dienaren des Woords opzigt te hebben over de Gemeente, die hun bevolen is: naarstiglijk toe te zien, of een iegelijk zich behoorlijk gedrage in belijdenis en in wandel. Die zich onstichtelijk gedragen, te vermanen, en te verhoeden, dat de Sacramenten niet ontheiligd worden, zooveel mogelijk is. Ook mede tegen de onboetvaardigen (volgens de Christelijke tucht) te handelen, en de boetvaardigen weder in den schoot der Kerk te ontvangen; gelijk niet alleen blijkt uit de voorgemelde spreuk van Christus, maar ook uit meer andere spreuken der Schriftuur, als 1 Kor. 5 en 2 Kor. 2 dat deze dingen niet staan alleen bij één of twee personen, maar bij velen, die daartoe gesteld zijn.

Ten tweede, naardien de Apostel beveelt, dat onder de Christenen alles ordelijk en eerbaarlijk zal toegaan, en niemand anders dan door wettige beroeping in de Kerk van Christus behoort te dienen, volgens de Christelijke ordonnantie daarvan zijnde, zoo is mede het werk der Ouderlingen, daarop acht te nemen, en in alle voorval-

lende zaken, die den welstand en de goede orde der Kerk betreffen, met goeden raad den Dienaren des Woords behulpzaam te zijn; ja ook met raad en troost alle gemeene Christenen te dienen.

Ten derde is hun Ambt inzonderheid mede toezicht te nemen op de leering en den wandel van de Dienaren des Woords, ten einde alles tot stichting der Kerk gerigt moge worden: en dat geen vreemde leer worde voorgesteld, volgens hetgeen wij lezen Hand. 20 : 29, daar de Apostel vermaant, naarstige wacht te houden tegen de wolven, die in de schaapskooi van Christus mogten komen. Om hetwelk te doen, de Ouderlingen schuldig zijn, Gods Woord naarstiglijk te doorzoeken, en zich zelven gedurigljk te oefenen in de overlegging van de verborgenheden des geloofs.

AANGAANDE DE DIAKENEN.

Van den oorsprong en de instelling der Diakenen kunnen wij lezen in de Handelingen der Apostelen Cap. 6. Aldaar vinden wij, dat in het begin de Apostelen zelven de bediening der armen gehad hebben, Hand. 14 : 34, 35, tot de voeten van welke gedragen werd de prijs der verkochte goederen, en werd aan een ieder gedeeld, naar dat zijn nood was eischende. Maar alzoo daarna eene murmurering ontstond, omdat de weduwen der Grieken in de dagelijksche bediening verzuimd werden: zoo zijn door vermaning der Apostelen, gekozen geworden mannen die eigenlijk hun werk van de bediening der armen maken zouden, opdat de Apostelen in het gebed en in de bediening des Woords te beter mogten volharden. En dit is van dien tijd af onderhouden geweest in de Kerk, alzoo het blijkt, Rom. 12: 2. alwaar de Apostel, sprekende van dezen Dienst, zegt: Dat degenen die uitdeelen, hetzelve doen zullen met eenvoudigheid. En 1 Kor. 12: 28, sprekende van de *behulpsels*, verstaat hij degenen die in de Gemeente gesteld zijn om de armen en ellendigen te helpen in den nood.

Uit welke plaatsen genoeg te zien is, welk het Ambt zij der Diakenen, namelijk. *ten eerste*, dat zij in alle getrouwheid en naarstigheid de aalmoezen en goederen, die den armen gegeven worden, verzamelen en bewaren: ja ook vlijtig zijn, om te helpen toezien, dat tot hulp der armen vele goede middelen mogen gevonden worden. Het *tweede* deel van hun Ambt bestaat in de uitdeeling, waartoe geëischt wordt niet alleen discretie en voorzigtigheid, om de aalmoezen niet te besteden dan daar het van noode is, maar ook blijmoedigheid en eenvoudigheid, om met een bewogen hart en toegenegen gemoed de armen te helpen. Gelijk de Apostel eischt, Rom. 12 : 8 en 2 Kor. 9 : 7. Waartoe zeer goed is, dat zij niet alleen met uiterlijke giften, maar ook met troostelijke redenen uit het Woord van God den armen en ellendigen hulp bewijzen.

Ten einde dan, geliefde Broeders, N. N. een iegelijk moge hooren, dat gij gezind zijt de voorzeide Diensten (elk in het zijne), aan te nemen, zoo zult gij antwoorden op hetgeen u voorgehouden zal worden.

En *eerstelijk*, vraag ik U, (zoo ouderlingen, als Diake-

nen) of gij niet gevoelt in uwe harten, dat gij wettelijk van Gods Gemeente, en mitsdien van God zelven, tot deze heilige Diensten, (elk in het zijne) geroepen zijt?

Ten tweede, of gij de Schriften des Ouden en Nieuwen Testaments houdt voor het éénige Woord van God en de volkomene Leer der zaligheid, en alle leeringen verwerpt die daartegen strijden?

Ten derde, of gij belooft, uw Ambt, gelijk hetzelve hiervoor beschreven is, volgens dezelve leer, getrouwelijk naar uw vermogen te bedienen: Gij Ouderlingen N. N. in de Kerkenregering, nevens de Dienaren des Woords? (en Gij, Diakenen N. N. in de Bediening der armen?)

Belooft gij ook gezamentlijk u in alle Godzaligheid te gedragen, mits u onderwerpende aan de Kerkelijke vermaning, indien gij u kwaamt te ontgaan?

Hierop zullen zij antwoorden:

Ja wij.

En daarop zal de Dienaar zeggen:

De alvermogende God en Vader geve ulieden allen te zamen zijne genade, dat gij in deze uwe Diensten getrouwelijk en vruchtbaar moogt verkeeren! Amen.

En hij zal hen voorts vermanen, mitsgaders ook de geheele Gemeente, in maniere hierna volgende:

Zoo weest dan, gij Ouderlingen, naarstig in de Regering der Kerk, die Ulieden nevens den Dienaren des Woords bevolen is. Zijt mede als wachters over het Huis en de Stad Gods om een ieder getrouwelijk te vermanen, en te waarschuwen voor zijn verderf. Hebt acht op de onderhouding van de zuiverheid der Leer, en de vroomheid des levens in de Gemeente des Heeren.

En, Gij Diakenen, zijt vlijtig in de verzameling der aalmoezen, voorzigtig en blijmoedig in het uitreiken van die. Komt den bedrukten te hulp; bezorgt de regte weduwen en weezen; bewijst weldadigheid aan alle menschen, maar inzonderheid aan de huisgenooten des geloofs.

Zijt allen gezamentlijk in uwe Diensten getrouw, en behoudt de verborgenheid des geloofs in een rein geweten, goede Voorgangers zijnde voor geheel het volk. Alzoo zult gijlieden u zelven eenen goeden opgang verkrijgen, en vele vrijmoedigheid in het geloof in Christus Jezus en hier namaals ingaan in de vreugde uws Heeren.

Aan de andere zijde, geliefde Christenen, ontvangt deze mannen als dienstknechten Gods. Wilt de Ouderlingen die wèl regeren, dubbele eer waardig achten, begeeft u gewilliglijk onder hun opzigt en hunne regering. Voorziet de Diakenen met goede middelen tot hulp der armen. Zijt weldadig, gij rijken, geeft mildelijk en deelt gaarne mede. En gij, armen, zijt arm van geest, en gedraagt u jegens uwe bezorgers in alle eerbieding, weest dankbaar jegens hen, en murmureert niet. Volgt Christus om de spijze der ziel, en niet om het brood. Die gestolen heeft, of zijnen naaste tot last is geweest, stele niet meer, maar arbeide liever, en werke met zijne handen dat goed is, opdat hij hebbe te geven aan degene die nood heeft. Dit doe-

de, elk in het zijne, zult gij van den Heere ontvangen het loon der geregtigheid.

Doch alzoo wij van ons zelven onbekwaam zijn, zoo laat ons den almachtigen God aldus aanroepen:

Heere God, hemelsche Vader, wij danken U, dat het U geliefd heeft, tot meerdere vordering uwer Kerk, daarin te ordineren nevens de Dienaren des Woords Regeerders en Helpers, door wie uwe Gemeente in goeden vrede en welstand bewaard, en de arme menschen onderhouden mogten worden; en dat Gij ons thans in deze plaats verleend hebt mannen van goede getuigenis, en die begaafd zijn met uwen Geest. Wij bidden U, verleen hun meer en meer zoodanige gaven, als hun in hunne Bediening van noode zijn: de gave der wijsheid, dapperheid, des onderscheids en der weldadigheid, ten einde een ieder zich behoorlijk kwijte in zijn Ambt: de Ouderlingen in vlijtig opzigt te nemen op de leer en den wandel, in het weren van de wolven uit de schaapskooi van uw lieven Zoon, en in het vermanen en bestraffen der ongeregelde menschen; insgelijks de Diakenen, in het naarstig ontvangen, en mild en voorzigtig uitdeelen der aalmoezen aan de armen, ook mede in het liefelijk vertroosten van dezelven met uw heilig Woord. Doe (geef) aan beiden, Ouderlingen en Diakenen, uwe genade, dat zij in hunnen getrouwen arbeid volstandiglijk voortgaan, zonder door eenige moeite, verdriet of vervolging der wereld, immermeer te vertragen. Verleen ook inzonderheid uwe Goddelijke genade aan dit Volk, waarover zij gesteld zijn, dat zij zich zelven aan de goede vermaning der Ouderlingen gaarne onderwerpen, dezelven in eere houdende om huns Ambts wil. Geef ook den rijken milde harten tot de armen, en den armen een dankbaar gemoed jegens degenen die hen helpen en dienen; ten einde alzoo een iegelijk zich kwijtende in zijn Ambt, uw heilige naam daardoor groot gemaakt en het Rijk van uwen Zoon Christus gevorderd moge worden; in wiens naam wij ons gebed besluiten, zeggende:

Onze Vader, *enz.*

FORMULIER,

OM DEN HUWELIJKENSTAAT VOOR DE GEMEENTE VAN CHRISTUS TE BEVESTIGEN.

Overmits aan de gehuwden gewoonlijk velerhande tegenspoed en kruis van wege de zonde is toekomende: opdat gij N. en N., (die uwe echtelijke verbinding in Gods naam openlijk alhier in de kerk wilt laten bevestigen) ook in uwe harten verzekerd zijn moogt van de gewisse hulp van God in uw kruis: Zoo hoort uit het Woord van God, hoe eerlijk dat de Huwelijkenstaat zij, en dat dezelve eene inzetting van God is, die Hem behaagt: daarom Hij ook de getrouwden wil zegenen, en hen bijstaan, gelijk Hij beloofd heeft: daartegen de hoereerders en overspelers wil Hij oordeelen en straffen.

En *eerstelijk* zult gij weten, dat God, onze Vader, (nadien Hij den hemel en de aarde, en alles wat daarin is, geschapen had), den mensch

schiep naar zijn beeld en gelijkenis: opdat hij een heer zou zijn over de dieren der aarde, over de visschen der zee, en over **de** vogelen des hemels. Gen. 1 : 27, 28. En nadien Hij den mensch geschapen had, sprak Hij, Gen. 2 : 18, 21—24: Het is niet goed, dat de mensch alleen zij. Ik wil hem eene hulpe maken die bij hem zij. Toen liet God de HEERE eenen diepen slaap vallen op Adam, en hij sliep. En God nam één van zijne ribben, en sloot de plaats toe *met* vleesch. En God de HEERE schiep eene vrouw uit de rib, die Hij van den mensch nam, en bragt haar tot hem. Toen sprak de mensch: dat is nu immers been van mijne beenen en vleesch van mijn vleesch. Men zal haar naar den man heeten, omdat zij van den man genomen is. Daarom zal de man zijn vader en moeder verlaten, en zijne vrouw aanhangen: en zij twee zullen tot één vleesch zijn.

Daarom zult gij ook niet twijfelen, of de Huwelijkenstaat behage aan God den Heere: overmits Hij Adam zijne huisvrouw geschapen, zelf toegebragt, en hem tot eene huisvrouw gegeven heeft; daarmede betuigende, dat Hij nog hedendaags aan een iegelijk zijne huisvrouw gelijk als met zijne hand toebrengt. Om dies wil heeft ook de Heere Jezus Christus denzelven zoo hoog geëerd, met zijne tegenwoordigheid, giften en wonderteekenen te Kána in Galiléa, Joh. 2 : 1—11: om daarmede te betuigen, dat de Huwelijkenstaat behoort in eere gehouden te worden bij allen, en dat Hij den getrouwden zijne hulp en zijnen bijstand altijd wil bewijzen, ook wanneer men zulks allerminst is verwachtende.

Maar op dat gij in dezen staat Godzalig leven moogt, zoo zult gij, *ten andere*, weten de oorzaken, om welker wille God den Huwelijkenstaat heeft ingezet. De *eerste* oorzaak is, dat de een den ander trouwelijk helpe en bijsta in alle dingen die tot het tijdelijk en eeuwig leven behooren. De *andere*, dat zij hunne kinderen, (die zij krijgen zullen), in de waarachtige kennis en vreeze Gods, Hem tot eere, en tot hunne zaligheid opbrengen. De *derde*, opdat een iegelijk alle onkuischheid en booze lusten vermijdende, met een goed en gerust geweten moge leven: want om hoererij te vermijden, zal een iegelijk man zijne eigene vrouw hebben, en een iegelijke vrouw haren eigen man. Alzoo dat allen die tot hunne jaren gekomen zijn, en de gave der onthouding niet hebben, naar het bevel van God, verbonden en schuldig zijn, zich tot den Huwelijkenstaat, naar Christelijke ordening, met weten en wil hunner ouderen, of voogden en vrienden, te begeven; opdat de Tempel Gods, dat is, ons ligchaam, niet verontreinigd worde: want zoo iemand den Tempel Gods schendt, dien zal God schenden.

Ten derde, zult gij weten, hoe zich de een jegens den ander, naar Gods Woord, schuldig is te houden.

Eerstelijk zult gij, Man, weten, dat God u gezet heeft als een hoofd der vrouw; opdat gij haar naar uw vermogen verstandiglijk leidende, zoudt onderwijzen, troosten en beschermen, gelijk het hoofd het ligchaam regeert, ja gelijk Christus het Hoofd, de wijsheid, troost en bijstand zijner Gemeente is. Bovendien zult gij uwe huisvrouw lief hebben

als uw eigen ligchaam, gelijk als Christus zijne Gemeente lief gehad heeft: gij zult niet bitter tegen haar zijn, maar bij haar wonen met verstand, en aan de vrouw, als het zwakkere vat, hare eer geven: aangezien dat gij medeërfgenamen der genade des levens zijt, opdat uw gebed niet verhinderd worde. En nadien het Gods bevel is, dat de man in het zweet zijns aanschijns zijn brood eten zal, zoo zult gij trouwelijk en naarstiglijk in uw Goddelijk beroep arbeiden: opdat gij uw huisgezin met God en met eerbaarheid moogt onderhouden, en ook wat daarbeneven hebt, om aan de nooddruftigen mede te deelen.

Ten andere zult gij, Vrouw, weten, hoe gij u, naar het Woord van God, houden zult jegens uwen man. Gij zult uwen wettelijken man liefhebben, eeren en vreezen; ook hem gehoorzaam zijn in alle dingen die regt en billijk zijn, als uwen heer; gelijkerwijs het ligchaam aan het hoofd, en de Gemeente aan Christus onderdanig is. Gij zult geene heerschappij gebruiken over uwen man, maar stille zijn: want Adam is eerst gemaakt, daarna Eva, Adam tot hulpe. En na den val heeft God tot Eva, en in haar persoon, tot het gansche vrouwelijke geslacht gesproken, Gen. 3 : 16: *Uw wil zal den man onderworpen zijn.* Deze ordinantie Gods zult gij niet wederstaan, maar veel meer het gebod van God, en het voorbeeld der heilige vrouwen navolgen, welke God betrouwden, en waren haren mannen onderdanig: gelijkerwijs Sara gehoorzaam geweest is aan haren man Abraham, hem noemende haren heer. Gij zult ook uwen man in alle goede en opregte dingen behulpzaam zijn, op uwe huishouding goede acht hebben, en in alle tucht en eerbaarheid, zonder wereldlijke pracht wandelen, opdat gij den anderen een goed voorbeeld der tuchtigheid moogt geven.

Daarom, gij N. en N., naardien gij verstaan hebt, dat God den Huwelijkenstaat ingezet heeft en wat u daarin van Hem bevolen is: zijt gij des zins en willens, in denzelven heiligen staat alzoo te leven, gelijk gij hier betuigt voor de Christelijke Gemeente; en begeert gij, dat dezelve uw Huwelijkenstaat bevestigd worde?

Antw. Ja.

Daarna spreekt de Dienaar tot de Gemeente:

Ik neem u allen die hier nu vergaderd zijt, tot getuigen, dat er geene wettelijke verhindering voorgekomen is.

Voorts tot de Getrouwden:

En naardien het dan regt en behoorlijk is, dat uwe zaak gevorderd worde, zoo wille onze Heere God uw voornemen, hetwelk Hij u gegeven heeft, bevestigen: en uw beginsel zij in den naam des Heeren, die hemel en aarde geschapen heeft!

Daarna zullen zij elkander de regterhand geven; en de Dienaar spreekt eerstelijk tot den Bruidegom:

N. Bekent gij hier voor God en deze zijne heilige Gemeente, dat gij genomen hebt, en neemt, tot uwe wettelijke huisvrouw N. hier tegenwoordig: haar belovende, dat gij haar nimmermeer zult ver

schiep naar zijn beeld en gelijkenis: opdat hij een heer zou zijn over de dieren der aarde, over de visschen der zee, en over de vogelen des hemels. Gen. 1 : 27, 28. En nadien Hij den mensch geschapen had, sprak Hij, Gen. 2 : 18, 21—24: Het is niet goed, dat de mensch alleen zij. Ik wil hem eene hulpe maken die bij hem zij. Toen liet God de HEERE eenen diepen slaap vallen op Adam, en hij sliep. En God nam één van zijne ribben, en sloot de plaats toe *met* vleesch. En God de HEERE schiep eene vrouw uit de rib, die Hij van den mensch nam, en bragt haar tot hem. Toen sprak de mensch: dat is nu immers been van mijne beenen en vleesch van mijn vleesch. Men zal haar naar den man heeten, omdat zij van den man genomen is. Daarom zal de man zijn vader en moeder verlaten, en zijne vrouw aanhangen: en zij twee zullen tot één vleesch zijn.

Daarom zult gij ook niet twijfelen, of de Huwelijkenstaat behage aan God den Heere: overmits Hij Adam zijne huisvrouw geschapen, zelf toegebragt, en hem tot eene huisvrouw gegeven heeft; daarmede betuigende, dat Hij nog hedendaags aan een iegelijk zijne huisvrouw gelijk als met zijne hand toebrengt. Om dies wil heeft ook de Heere Jezus Christus denzelven zoo hoog geëerd, met zijne tegenwoordigheid, giften en wonderteekenen te Kána in Galiléa, Joh. 2 : 1—11: om daarmede te betuigen, dat de Huwelijkenstaat behoort in eere gehouden te worden bij allen, en dat Hij den getrouwden zijne hulp en zijnen bijstand altijd wil bewijzen, ook wanneer men zulks allerminst is verwachtende.

Maar op dat gij in dezen staat Godzalig leven moogt, zoo zult gij, *ten andere*, weten de oorzaken, om welker wille God den Huwelijkenstaat heeft ingezet. De *eerste* oorzaak is, dat de een den ander trouwelijk helpe en bijsta in alle dingen die tot het tijdelijk en eeuwig leven behooren. De *andere*, dat zij hunne kinderen, (die zij krijgen zullen), in de waarachtige kennis en vreeze Gods, Hem tot eere, en tot hunne zaligheid opbrengen. De *derde*, opdat een iegelijk alle onkuischheid en booze lusten vermijdende, met een goed en gerust geweten moge leven: want om hoererij te vermijden, zal een iegelijk man zijne eigene vrouw hebben, en een iegelijke vrouw haren eigen man. Alzoo dat allen die tot hunne jaren gekomen zijn, en de gave der onthouding niet hebben, naar het bevel van God, verbonden en schuldig zijn, zich tot den Huwelijkenstaat, naar Christelijke ordening, met weten en wil hunner ouderen, of voogden en vrienden, te begeven; opdat de Tempel Gods, dat is, ons ligchaam, niet verontreinigd worde: want zoo iemand den Tempel Gods schendt, dien zal God schenden.

Ten derde, zult gij weten, hoe zich de een jegens den ander, naar Gods Woord, schuldig is te houden.

Eerstelijk zult gij, Man, weten, dat God u gezet heeft als een hoofd der vrouw: opdat gij haar naar uw vermogen verstandiglijk leidende, zoudt onderwijzen, troosten en beschermen, gelijk het hoofd het ligchaam regeert, ja gelijk Christus het Hoofd, de wijsheid, troost en bijstand zijner Gemeente is. Bovendien zult gij uwe huisvrouw lief hebben

is uw eigen ligchaam, gelijk is Christus zijne Gemeente lief gehad heeft: gij zult niet bitter tegen haar zijn, maar bij haar wonen met verstand, en aan de vrouw, als het zwakkere vat, hare eer geven: aangezien dat gij medeërfgenamen der genade des levens zijt, opdat uw gebed niet verhinderd worde. En nadien het Gods bevel is, dat de man in het zweet zijns aanschijns zijn brood eten zal, zoo zult gij trouwelijk en naarstiglijk in uw Goddelijk beroep arbeiden: opdat gij uw huisgezin met God en met eerbaarheid moogt onderhouden, en ook wat daarbeneven hebt, om aan de nooddruftigen mede te deelen.

Ten andere zult gij, Vrouw, weten, hoe gij u, naar het Woord van God, houden zult jegens uwen man. Gij zult uwen wettelijken man liefhebben, eeren en vreezen; ook hem gehoorzaam zijn in alle dingen die regt en billijk zijn, als uwen heer; gelijkerwijs het ligchaam aan het hoofd, en de Gemeente aan Christus onderdanig is. Gij zult geene heerschappij gebruiken over uwen man, maar stille zijn: want Adam is eerst gemaakt, daarna Eva, Adam tot hulpe. En na den val heeft God tot Eva, en in haar persoon, tot het gansche vrouwelijke geslacht gesproken, Gen. 3 : 16: *Uw wil zal den man onderworpen zijn.* Deze ordinantie Gods zult gij niet wederstaan, maar veel meer het gebod van God, en het voorbeeld der heilige vrouwen navolgen, welke God betrouwden, en waren haren mannen onderdanig: gelijkerwijs Sara gehoorzaam geweest is aan haren man Abraham, hem noemende haren heer. Gij zult ook uwen man in alle goede en opregte dingen behulpzaam zijn, op uwe huishouding goede acht hebben, en in alle tucht en eerbaarheid, zonder wereldlijke pracht wandelen, opdat gij den anderen een goed voorbeeld der tuchtigheid moogt geven.

Daarom, gij N. en N., naardien gij verstaan hebt, dat God den Huwelijkenstaat ingezet heeft en wat u daarin van Hem bevolen is: zijt gij des zins en willens, in denzelven heiligen staat alzoo te leven, gelijk gij hier betuigt voor de Christelijke Gemeente; en begeert gij, dat dezelve uw Huwelijkenstaat bevestigd worde?

Antw. Ja.

Daarna spreekt de Dienaar tot de Gemeente:

Ik neem u allen die hier nu vergaderd zijt, tot getuigen, dat er geene wettelijke verhindering voorgekomen is.

Voorts tot de Getrouwden:

En naardien het dan regt en behoorlijk is, dat uwe zaak gevorderd worde, zoo wille onze Heere God uw voornemen, hetwelk Hij u gegeven heeft, bevestigen: en uw beginsel zij in den naam des Heeren, die hemel en aarde geschapen heeft!

Daarna zullen zij elkander de regterhand geven; en de Dienaar spreekt eerstelijk tot den Bruidegom:

N. Bekent gij hier voor God en deze zijne heilige Gemeente, dat gij genomen hebt, en neemt, tot uwe wettelijke huisvrouw N. hier tegenwoordig: haar belovende, dat gij haar nimmermeer zult verla-

ten, haar lief te hebben en trouwelijk te onderhouden, als een getrouw en Godvreezend man aan zijne wettelijke vrouw schuldig is: dat gij ook heiliglijk met haar leven wilt, haar trouwe en geloof houdende in alle dingen, naar uitwijzen des heiligen Evangeliums?

Antw. Ja.

Daarna tot de Bruid:

N. Bekent gij hier voor God en deze zijne heilige Gemeente, dat gij genomen hebt en neemt tot uwen wettelijken man N. hier tegenwoordig: welken gij belooft gehoorzaam te zijn, hem te dienen en te helpen, hem nimmermeer te verlaten, heiliglijk met hem te leven, hem trouwe en geloof in alle dingen houdende, gelijkerwijs eene vrome en getrouwe huisvrouw haren wettelijken man schuldig is, naar uitwijzen des heiligen Evangeliums?

Antw. Ja.

Zoo spreekt de Dienaar:

De Vader der barmhartigheid, die u door zijne genade tot dezen heiligen staat des Huwelijks beroepen heeft, verbinde u met regte liefde en trouw, en geve u zijnen zegen! Amen.

Hoort nu uit het Evangelium, hoe sterk de band des Huwelijks zij, gelijk Matthëus dat beschrijft, Hoofdst. 19 : 3—9: En de Farizeën kwamen tot Hem, verzoekende Hem, en zeggende tot Hem: Is het een mensch geoorloofd, zijne ouw te verlaten om allerlei rzaak? Doch Hij, antwoorle, zeide tot hen; Hebt gij niet gelezen, die van den beginne *de menschen* gemaakt heeft, dat Hij hen gemaakt heeft man en vrouw? en gezegd heeft: daarom zal een mensch vader en moeder verlaten, en zal zijne vrouw aanhangen, en die twee zullen tot één vleesch zijn: alzoo dat zij niet meer twee zijn, maar één vleesch? Hetgeen dan God samengevoegd heeft, scheide de mensch niet! Zij zeiden tot Hem: Waarom heeft dan Mozes geboden eenen scheidbrief te geven, en haar te verlaten? Hij zeide tot hen: Mozes heeft van wege de hardigheid uwer harten u toegelaten, uwe vrouwen te verlaten; maar van het begin is het alzoo niet geweest. Maar Ik zeg u, dat zoo wie zijne vrouw verlaat, anders dan om hoererij, en eene andere trouwt, *die* doet overspel, en die de verlatene trouwt, doet *ook* overspel. Gelooft deze woorden van den Heere Christus, en zijt daarvan verzekerd en gewis, dat onze Heere God u samengevoegd heeft tot dezen heiligen staat. En daarom zult gij ook alles wat u daarin tegenkomt, met geduld en dankzegging aannemen, als van de hand Gods; zoo zal u ook alles ten beste en ter zaligheid gedijen. Amen.

Daarna verzoekt de Kerkendienaar de Getrouwden neder te knielen, en vermaant de Gemeente voor hen te bidden.

Almagtige God, Gij die uwe goedheid en wijsheid uwe werken en orden bewijst, en van het beg sproken hebt, dat het goed is, dat de mensch zij, en daarom hem een pe, die bij hem zij, ges hebt, en verordineerd die twee ware

zijn, en straft ook alle onreinigheid: Wij bidden U, (aangezien dat Gij deze twee personen tot den heiligen staat des Huwelijks beroepen en te zamen verbonden hebt) dat Gij hun wilt geven uwen Heiligen Geest; opdat zij in waarachtig en vast geloof heiliglijk leven naar uwen Goddelijken wil, en alle boosheid tegenstaan. Wil hen alsdan ook zegenen, gelijkerwijs Gij de geloovige Vaderen, uwe vrienden en getrouwe dienaren, Abraham, Isaäk en Jakob gezegend hebt, opdat zij als medeërfgenamen des Verbonds, (hetwelk Gij met die Vaderen opgerigt hebt), de kinderen, die het U believen zal hun te geven, Godzaliglijk opbrengen mogen, ter eere van uwen heiligen naam, tot stichting van uwe Gemeente, en verbreiding van uw heilig Evangelium. Wil ons verhooren, Vader van alle barmhartigheid, door Jezus Christus, uwen lieven Zoon, onzen Heere, in wiens naam wij onze gebeden aldus besluiten: *Onze Vader, enz.*

Hoort nu de beloften Gods *uit den* 128sten Psalm.

1. *We'gelukzalig is een iegelijk die den HEERE vreest, die in zijne wegen wandelt.*
2. *Want gij zult eten den arbeid uwer handen; welgelukzalig zult gij zijn, en het zal u wèl gaan.*
3. *Uwe huisvrouw zal wezen als een vruchtbare wijnstok aan de zijden uwes huizes: uwe kinderen als olijfplanten rondom uwe tafel.*
4. *Ziet, alzoo zal zekerlijk die man gezegend worden, die den HEERE vreest!*
5. *De HEERE zal u zegenen uit Sion, en gij zult het goede van Jerûsalem aanschouwen alle de dagen uwes levens*
6. *En gij zult uwe kindskinderen zien: Vrede over Israël!*

Onze lieve Heere God vervulle u met zijne genade, en geve u, dat gij in alle Godzaligheid lang en heiliglijk tezamen leven moogt! Amen.

TROOSTELIJKE SPREUKEN

DER HEILIGE SCHRIFT,

om in doodsnooden te bidden.

O Heere, straf mij niet in uwen toorn, en kastijd mij niet in uwe grimmigheid.

O Heere, verkwik mijne ziel; leid mij in het spoor der geregtigheid, om uws naams wil; zijt met mij, en blijf bij mij.

Zijt mij genadig, Heere; zie mijne ellende aan, van mijne haters *mij aangedaan;* Gij die mij verhoogt uit de poorten des doods.

Wees niet verre van mij, want benaauwdheid is nabij; want daar is geen helper.

Op U, o Heere, betrouw ik: laat mij niet beschaamd worden in eeuwigheid; help mij uit door uwe geregtigheid.

Wend U tot mij, en zijt mij genadig; want ik ben eenzaam en ellendig.

Aanzie mijne ellende en mijne moeite; en neem weg alle mijne zonden.

Gij zijt mijn steenrots en mijn burgt; Leid mij dan en voer mij om uws naams wil.

O God, als ik U aanroep, zoo weet ik, dat Gij met mij zijt; Want Gij hebt mijne ziel gered van den dood.

Verberg uw aangezigt van mijne zonden, en delg uit alle mijne ongeregtigheden.

O Heere, verberg uw aangezigt niet van mij: want mij is bange; haast u, verhoor mij. Nader tot mijne ziel, bevrijd ze: en verlos mij.

In den dag mijner benaauwdheid roep ik U aan: want Gij verhoort mij. Wend U tot mij, zijt mij genadig, en geef uwen knecht uwe sterkte.

De banden des doods hebben mij omvangen; en de angsten der hel hebben mij getroffen: Och, Heere, bevrijd mijne ziel.

O Heere, ga niet in het gerigt met uwen knecht; want niemand die leeft zal voor uw aangezigt regtvaardig zijn.

Van deze en dergelijke Spreuken kunt gij lezen de gansche Psalmen door.

Nog sommige spreuken den kranke dienende in zijn uiterste.

Komt herwaarts, (zegt de Heere Jezus) tot Mij, allen die vermoeid en belast zijt, en Ik zal u rust geven: en gij zult rust vinden voor uwe zielen.

Neem nu met Simon van Cyréna het kruis op, om het achter Jezus te dragen.

Heeft Jezus, opdat Hij door zijn eigen bloed het volk zoude heiligen, buiten de poort geleden, zoo ga nu tot Hem uit buiten de legerplaats, zijne smaadheid dragende.

Waak nu ééne ure met Hem, en bid, opdat gij niet in verzoeking komt.

Nu moet gij den drinkbeker drinken, dien Christus gedronken heeft, wanneer zijn zweet wierd gelijk groote droppelen bloeds: biddende, dat die v

zijns Vaders wil geschieden zoude.

Zeg nu met den moordenaar: Heere, gedenk mijner, daar Gij in uw Koningrijk gekomen zijt.

O God, zijt mij zondaar genadig.

Heere, Zone Davids, ontferm U mijner.

Heere Jezus, ontvang mijnen geest.

O God, ik verlang naar U: wanneer zal ik ingaan, en voor uw aangezigt verschijnen? want mijne ziel dorst naar U, als een dor land.

O Heere, Gij zijt mijn leven, en het sterven is mij gewin.

Ik heb begeerte om ont-

U te zijn.

Ik ellendig mensch! wanneer zult Gij mij verlossen uit het ligchaam der zonde en des doods?

Ik heb meer behagen om uit het ligchaam uit te wonen, en bij U, o Heere, in te wonen.

't Is mij beter te sterven dan te leven.

Doch, Heere, uw wil geschiede.

Vader, in uwe handen beveel ik mijnen geest.

't Welk ons al te maal God onze lieve Vader gunne, door de verdiensten zijns lieven Zoons, onzes Heeren Jezus Christus. Amen.